Leleplezték II. Rákóczi Ferenc szobrát

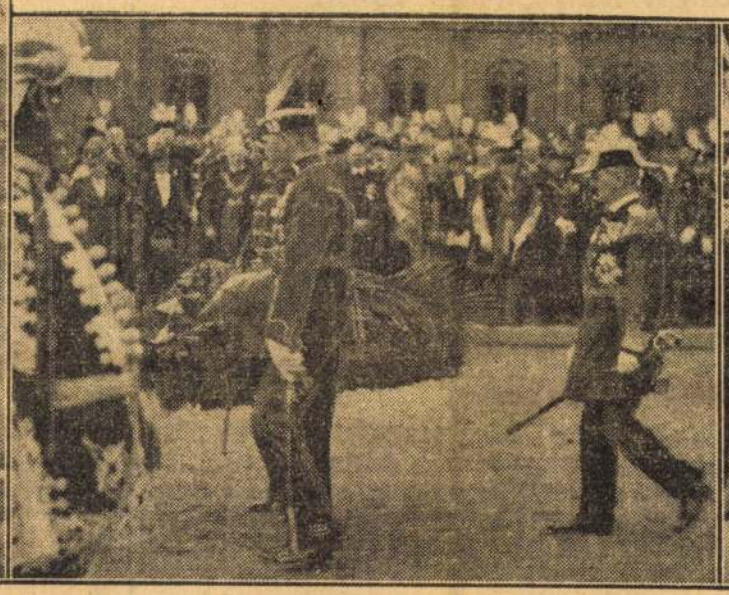

A Rákóczi-szobor a leleplezés után. Középen Horthy Miklós kormányzó elhelyezi koszorúját a szobor talapzatán, jobboldalt az előkelőségek sorában Sztranyavszky Sándor, Kánya Kálmán, a török követ és Röder Vilmos honvédelmi miniszter a leleplezési ünnepségen

Leleplezték Rákóczi lovasszobrát a Kossuth Lajos téren

(Saját tudósítónktól.) Vasárnap féltizenegy órakor *leplezték le a Kossuth Lajos téren II. Rákóczi Ferenc lovasszobrát, Pásztor* János alkotását. A kormányzón kívül megjelentek az ünnepségen *József* főherceg, *Albrecht* főherceg, *József Ferenc* főherceg, *Auguszta* főhercegnő, *Anna* főhercegnő és *Magdolna* főhercegnő, *Serédi* hercegprímás, báró *Perényi* Zsigmond és gróf *Teleki* Tibor koronaőrök. Megjelent az ünnepségen *Darányi* Kálmán miniszterelnökkel élén a kormány minden tagja, *Vargha* Imre, a legfőbb állami számvevőszék, gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház és *Sztranyavszky* Sándor, a képviselőház elnöke, *Osvald* István, a kúria és *Puky* Endre, a közigazgatási bíróság elnöke, *Sónyi* Hugó honvédfőparancsnok, *Rátz* Jenő vezérkari főnök. A Rákóczi-leszármazottak közül eljött gróf *Erdődy* Rudolf, gróf *Aspremont-Linden* Károly és gróf *Aspremont-Linden* Albert, gróf *Széchenyi* Frigyes, gróf *Széchenyi* Ferenc, *Rákóczy* Imre sajtófőnök, *Sibrik* Sándor, *Sibrik* György.

A kormányzó ½11 órakor érkezett meg a Kossuth Lajos térre. A Himnusz után *Darányi* Kálmán miniszterelnök felolvasta a kormányzói kéziratot, amelyben a kormányzó 1534-ben *Gömbös* Gyula figyelmét felhívta Rákóczi halálának kétszázadik évfordulója alkalmából a szobor felállítására. A miniszterelnök engedélyt kért a szobor leleplezésére. Mikor a lepel lehullott a szoborról, felhangzott a Rákóczi-induló, amelyet a megjelentek állva hallgattak végig.

A kormány nevében *Hóman* kultuszminiszter mondott beszédet. Rákóczi eszményivé vált személyéről beszélt, a fejedelmek sarjáról, az elmélyedő szellemről. Vázolta származását, ifjúságát, korának szellemét s megállapította, hogy Rákóczit kora, apái neve, vagyona eleve kijelölték arra az útra, amelyen mint Rákóczi Ferenc és Zrínyi Ilona fia haladnia kellett.

— Mikor 18 éves korában hazajött, — mondotta Hóman Bálint — az ország szabadítójaként üdvözölte. Ezt a szerepet Rákóczi habozás nélkül vállalta. Szeme előtt *Magyarország teljes függetlensége* lebegett. Verbőczi óta először történt, hogy a kiváltságos rend tagja hadseregébe fogadta és védelmébe vette *a jobbágyságot.* Rákóczi volt az első, akinek politikájában *a jobbágyvédelem* fontos programponttá lett. Reálpolitikai érzékének bizonyítéka hadseregszervező munkássága is. Az időnként 60.000-ről 100.000 főre rugó kuruchadsereg és sikerei, a felszerelést ontó hadiműhelyek, a fejedemi udvar és hivatalok egytől egyig Rákóczi kiváló szervezőképességének bizonyítékai.

A felszabadító hadjáratról beszélt ezután Hóman Bálint s megállapította, hogy *Rákóczi kétségkívül alkalmas lett volna a modern állam kormányrendszerének és közigazgatásának megszervezésére, de katonapolitikai okokból kénytelen volt megalkudni a rendi szellemmel.* A szabadságért vívott hősies küzdelem nyolcesztendős harc után a majtényi síkon végetért s a szabadságharc hőseit a hatalom hódolatra kényszerítette. Rákóczi küzdelme még sem volt eredménytelen, a fellépése nyomában kelt *egyetemes nemzeti megmozdulást* Bécs is kénytelen volt tiszteletben tartani.

— Rákóczi elbukott, — mondotta Hóman — de bukása felemelte. Kortársai a hatalom előtt meghajolva, belenyugodtak emléke megbélyegzésébe. De a nép ajkán tovább élt neve s mikor a nemzet függetlenségéért újra zászlót bontott, nagy eszmék szimboluma lett. 1790-ben újra megszólalt a tárogató és felharsant a Rákóczi-nóta. A magyarság benne látta a szabadságeszme megtestesülését. *Ma* az öncélú magyar politika egyik legnagyobb képviselőjét, a nemzeti függetlenség eszméjének megszemélyesítőjét, a népi gondolat és a magyarság faji, nemzetiségi, kulturális egységét kifejező átfogó nemzeti eszme első korai hírnökét tiszteljük Rákóczi Ferencben. Benne látjuk az élő nemzeti lelkiismeret, önbizalom, áldozatkészség, erő és akarat jelképes megtestesülését, ami nélkül nincs nemzeti élet, — *vele eljön a feltámadás!*

Ezután *Szendy* Károly polgármester vette át a szobrot a főváros gondozásába s mondott rövid beszédet, amelyben Rákóczit a magyar nemzeti gondolat, a magyar öncélúság megszemélyesítőjének nevezte.

Ekkor a kormányzó elhelyezte koszorúját a szobor talapzatán, majd gróf *Széchenyi* Bertalan a felsőház, *Sztranyavszky* Sándor a képviselőház elnöke, *József, József Ferenc, Albrecht* főhercegek *Darányi* Kálmán miniszterelnök, Erkin *Behidzs* török követ, *Sónyi* Hugó honvédfőparancsnok, *Karafiáth* főpolgármester, a megyék képviseletében *Erdélyi* Lóránt pestmegyei alispán, a Rákóczi-ezred nevében *Ötvös* Sándor ezredes helyezték el koszorúikat.

Mikor az utolsó koszorút elhelyezték, a honvédesapatok tisztelegtek, a zenekar a Himnuszt játszotta, a zászlókat meghajtották s a Gellérthegyen ágyúlövések dördültek el, Budapest valamennyi templomában pedig megkondultak a harangok. A Szózat eléneklése után a kormányzó *Pásztor* János és *Györgyi* Dénes, a szobormű megalkotóinak és bárciházi *Bárczy* István államtitkár kíséretében megtekintette a szobrot, majd fogadta a honvédesapatok díszmenetét. A szobormű létesítése körül nagy érdemei vannak *Bárczy* államtitkárnak s ugyancsak elismerés illeti az impozáns és színes leleplezési ünnepség körültekintő, kitűnő megrendezéséért is.

Bárczy István államtitkár és felesége hétfő délben a budapesti török követ és az Aspremont-grófok tiszteletére a szoborleleplezés alkalmából villásreggelit adott. A szobor leleplezése alkalmából egyébként még vasárnap este *az Operaház rendezett díszelőadást*, amelyen a *Bánk bán* került színre *Pataky* Kálmánnal. A díszelőadáson megjelent *Horthy* Miklós kormányzó, *József* főherceg és *Auguszta* főhercegasszony is.

A Rákóczi-szobor leleplezése alkalmából *a református és evangélikus templomokban* is megemlékeztek a fejedelemről. A szoboravatás óráján megkondultak a Kálvin téri református és a Deák téri evangélikus templom harangjai. *Murakőzy* Gyula református lelkész Rákócziról, a nagy magyar látóról beszélt. *Kemény* Lajos evangélikus esperes is Rákóczi emlékét idézte záróimájában.

Kedden csak déli egy órakor nyílik meg a Nemzetközi Vásár

A vízumkiszolgáltatást és vásárigazolvány-lebélyegzést délig a városban végzik

Ma, kedden csak délután 1 órakor nyílnak meg a vásár kapui a nagyközönség számára. A *Miklas* szövetségi elnök tiszteletére rendezett katonai ünnepségek szükségessé tették ugyanis *a Városliget egész területének,* valamint a vásárváros felé vezető *összes útvonalaknak* a hajnali óráktól délig való *elzárását.* A vásár területén ezalatt az idő alatt az őrszemélyzeten és a forgalmi nehézségek miatt lényegesen megerősített tűzoltókirendeltségen kívül *senki sem tartózkodhatik.* Nem működik tehát kedden délelőtt sem a vásáriroda és telefónközpontja, sem pedig azok a kirendeltségek, amelyeket az utazóközönség érdekében állítottak fel.

A vásárra érkezett külföldi és belföldi közönség vízummal és vásárigazolványbélyegzővel való ellátásában ennek ellenére sem lesz fennakadás, mivel kedden délelőtt a *külföldiek* a Fővám tér 1. alatti Fővámpalotában található Idegeneket Ellenőrző Hivatalban kapják az utólagos vízumot és a vásárigazolványra szükséges bélyegzőt, a *belföldi* utasok részére pedig a IV., Deák Ferenc ucca 2. szám alatt található Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal vállalta a vásárigazolványoknak a szükséges bélyegzővel való ellátását.

A Nemzetközi Vásár forgalma egyébként kedden a kora délutáni órákban a szokott keretekben megindul. A kiállítók és személyzetük részére *félegy órától,* a látogatóközönség részére pedig pontosan *egy órától kezdve* nyílnak meg a vásár kapui.

A főispáni kar és külön a debreceni főispán provokáltatta Dinnyés Lajost

(Saját tudósítónktól.) Dinnyés Lajos kisgazdapárti képviselő a Ház legutóbbi ülésén élesen támadta a főispánok pártpolitikai tevékenységét.

Ujfalussy Gábor ny. altábornagy, kormánypárti képviselő a hétfői ülésen visszautasította a támadást.

Ujfalussy beszéde után nemsokára megjelent *Dinnyés* Lajosnál gróf *Teleki* Mihály és *Kölcsey* István s lovagias elégtételt kértek a *főispáni karnak* és külön *Fáy* István debreceni főispánnak, aki az elégtételkérésre vonatkozó *kari elhatározás előtt* bízta meg a két képviselőt, hogy provokálják Dinnyést.

Ha az ügyet nem sikerülne békés úton elintézni, — amire a kisgazdaképviselőnek a Házban a hétfői ülés végén elhangzott kijelentései *megadják a lehetőséget* — akkor Fáy István mellett *még egy,* a főispáni karból kisorsolandó vagy kijelölendő úrral kell Dinnyésnek megverekednie.

Egész ház bútorral várjuk Önt! **Szabott árak!**
Kombinált berendezések, stilusos bútorok, irodai berendezések darabonként is
Nagy Zsigmond Lázár ucca 3

Székely Ármin férje, **dr. Székely Jolán, Székely Erzsébet, dr. Székely János** gyermekei, mélységes fájdalomtól megtört szívvel jelentik, hogy hű feleséget, rajongásig szeretett mindenüket, a legtökéletesebb, legpuritánabb, fenkölt jellemű édesanyánkat

Székely Árminné

szül Engel Ernát

április hó 30-án hirtelen magához szólította a Mindenható. Hőn szeretett drága halottunkat május hó 2-án temettük el.

Minden külön értesítés helyett

A T. HÁZ

Apponyi György a világnézeti külpolitika ellen
Jurcsek Béla meglepő kijelentései a társulati adóról
Folytatták a költségvetési vitát

(Saját tudósítónktól.) »Jurcsek Béla hétfői beszédében majd megmondja...« — ígérték pénteken ama baráti kör tagjai, amely másfél esztendeig döntő befolyást élvezett a nemzeti egység pártjában s e másfél év alatt megteremtette az *élharcos* fogalmát a *kartotékokkal*, »*dacos*« jelzővel ruházta fel a téglahordást. E körbe tartozott egy fiatal képviselő, aki az *elbástyásulással* gazdagította politikai szótárunkat. Ő volt az első, aki elszakadt a csoporttól, sőt a párttól is; belépett a keresztény pártba és ma *ellenzéki oldalról* figyelte a propagandafőnökségben *utódjának* szónoklatát. E körben az utolsó élesztendőben hol nagyon sokan, hol igen kevesen voltak; *politikai széljárás szerint szaporodott vagy apadt a létszám.* Ma öten-hatan vannak: *a törzs*, amely tiszteletreméltó a kitartásban. A csoportfőnök, akinek nevével *izmussá* avatták a rosszul sikerült pártszervezési módszert, megjelent a hétfői ülésen, meghallgatta *Jurcsek* Bélát. A szigetvári gróf a szónok elé ült, kényelmetlen pózban feszengett a helyén, hogy Jurcsek zavartalanul olvashassa a mondanivalóit, ha emlékezetből nem tud megbirkózni rendkívül komplikáltan szövegezett mondataival.

A beszédet jóindulatú csendben hallgatta a Ház, csak akkor hördült fel az ellenzéki kórus, mikor Jurcsek Béla kijelentette, hogy *a pengőszámítás bevezetése óta kétezermillió pengővel kevesebb társulati adót fizettek, mint amennyit kellett volna.*

— Tűrték, hogy az országtól ellopjanak két milliárdot?! — kérdezte gúnyosan-élesen *Fábián* Béla és a kisgazdapártiak a kereszténypárti képviselőkkel versenyezve kiáltottak *ügyész után.* Kormányokat és pénzügyminisztereket akartak vád alá helyezni.

Fabinyi még nem volt a Házban. Később érkezett, közölték vele Jurcsek megállapítását és a kétmilliárdos ügy visszhangját.

A miniszter természetesen megvizsgáltatja a dolgot és biztosan válaszolni fog Jurcsek Bélának. *Nem lehet válasz nélkül hagyni ilyen vádat, különösen akkor nem, ha kormánypárti képviselő szájából hangzik el.*

— *Kétmilliárd még akkor is sok, ha nem igaz...* — vélekedett egy honatya a folyosón.

Knob Sándor néhány adattal sietett a tépelődő folyosó segítségére. Jurcsek szerint tizenkét év alatt 2000 millióval kevesebb társulati adót fizettek, mint amennyit szabályszerűen fizetni kellett volna. Egy évre tehát *160—170 millió adóeltitkolás* esik. Társulati adó címén befolyt esztendőnként *11—12 millió*, később, mikor ezt az adónemet kezdték »kimunkálni«, *13.5 millió.* Ahhoz, hogy 160—170 milliós *adóeltitkolás* lehetővé váljék, *az évi társulati adóalapnak tizenkétszeresét* kellett volna állandóan eltitkolni. Sok minden lehetséges, de *ez egy kicsit nehéz...*

Fabinyi majd megmagyarázza a dolgot a Háznak, talán Jurcseket is sikerül majd meggyőznie és senkit se kell vád alá helyezni...

A Ház látogatottságára rányomta bélyegét Miklas osztrák szövetségi elnök érkezése. Akik ott voltak a fogadtatáson, azok nem voltak itt a képviselőházban.

Nem volt itt gróf *Bethlen* István sem, aki ma érkezett Budapestre és hiányzott *Eckhardt* Tibor is.

A keddi ülés első szónoka *Eber* Antal lesz. A második *Antal* István.

A képviselőház ülése

Kornis Gyula elnök tíz órakor megnyitotta az ülést.

Ujfalussy Gábor visszautasította *Dinnyés* Lajos támadását a főispánok ellen. Gazdasági kérdésekről beszélt.

Gróf Apponyi György helytelenítette, hogy nincs külpolitikai közvéleményünk, mert a külpolitikai kérdések nyilvános tárgyalását nálunk nem látják szívesen. Nem tudjuk, hová megyünk. Európában a béke sokkal labilisabb ma, mint valaha. *A Berlin—Róma-tengely kétségtelenül egyik legszilárdabb külpolitikai vonala Európának*, azt azonban helyteleníti, hogy Németországgal való jóviszonyunk mindjobban kezd *tüntető jelleget* ölteni. A legnagyobb dőreségnek tartja *a világnézeti külpolitikát*, helyteleníti azt is, ha *egyetlen ütőkártyának* tartjuk a berlin—római tengelyt. Rendkívül értékeli az olasz barátságot, a túlzott német barátság azonban veszélyekkel jár s különben sem szabad semmilyen irányban sem megkötni a kezünket.

Apponyinak a németek délkeleteurópai törekvéseire vonatkozó megjegyzéseit *állandó ellenmondás* kísérte a kormánypárt fiataljai részéről.

Jurcsek Bélának jutott a szerep, hogy válaszoljon Apponyi beszédére. Külpolitikai tekintetben *határozott vonalvezetést* kívánt. A német-osztrák viszonyról és az Anschluss-kérdésről kijelentette, hogy *ő azt a két ország magánügyének tekinti.*

Azután megkezdte tulajdonképpeni beszédét. *Rendkívül komplikált* mondatait érdeklődéssel hallgatták. *Fábián* Béla egyszer félbeszakította s megkérdezte:

— *Mit jelent ez magyarul?*

Kis vihar 2000 millió körül

Azután *ismételten elhangzott a kérdés*, mert bizony nehéz volt kihámozni a homályos mondatokból az értelmet.

Jurcsek ostromolni kezdte a *liberalizmust.* Ekkor érkezett a terembe *Darányi* miniszterelnök. *Bornemisza* ipari miniszter mellé ült, beszélgetett vele. A szónok beszédére nem igen figyelt.

Jurcsek Béla megállapította, hogy konjunktúráról általános vonatkozásban nem lehet beszélni, mert *csak a milliomosok száma emelkedett 20 százalékkal*, az általános jólét csökkent.

— *Hát ki volt itt uralmon?* — kérdezte *Fábián.* — *A liberálisok, vagy Gömbös Gyula?*

A szónok ezután a részvényjog reformját sürgette és kijelentette, hogy *a pengőszámítás bevezetése óta kétezermillió pengővel kevesebb társulati adót fizettek, mint amennyit kellett volna.*

— *Hol van az ügyész?!* — kérdezték baloldalról.

— *Vád alá kell helyezni az azóta volt kormányokat és pénzügyminisztereket!* — kiáltotta *Fábián* Béla. — *Tűrték, hogy az országtól ellopjanak két milliárdot?* — kérdezte gúnyosan.

Nagy zaj támadt, az ellenzék ügyészt követelt, a kormánypárt *kissé bizonytalanul* védelmezte szónokát.

Jurcsek a *társulatok adózására* vonatkozó adatokat olvasott fel. A *Gschwindt-gyár* 4 millió jövedelemből 1 milliót, a *Krausz-Moskovics* szeszgyár 2,409.000 pengő tiszta haszonból 104.000 pengőt vallott be adóalapnak.

— Ki volt a pénzügyminiszter? — kérdezte *Berg* Miksa.

— Miért tűrte ezt a Gömbös-kormány? — kiáltott *Fábián* Béla.

Jurcsek ezután a diktatúrákat dícsérte s megállapította, hogy a német népnek megfelel a nemzeti szocialista állam. Az *antiszemitizmusnak* — mondotta — nem volna szabad döntő szerepet játszania az ország közvéleményében. Nem lehet a zsidókérdés tagadásával struccpolitikát művelni. A Magyarországon élő régi zsidóságnak is érdeke *a kérdés megoldása.*

Müller Antal a liberális gazdasági rendszert bírálta, azután megállapította, hogy a zsidókérdést nem tüntetésekkel, hanem *szociális törvényalkotásokkal* kell megoldani.

Pataesy Dénes a keresztény nemzeti erkölcs szükségességét hangoztatta. A válóperek megszigorítását kérte. A titkos választójogtól nem fél, de fontos, hogy csak a nemzet javára lehessen gyakorolni.

A Hangya és a szövetkezeti eszme

Andaházi Kasnya Béla főleg a szövetkezetek szerepéről beszélt. Szükség van szövetkezetekre, *a Hangyával aonban elégedetlen.*

— *Ez a szövetkezet*, — mondotta — *keresztény emberekből áll, zsidóktól veszi át az üzleteket és zsidó szellemben viszi tovább. Egészen másképp képzeljük el mi az igazi szövetkezetet.*

Védelmet kért a kisiparnak és kiskereskedelemnek, végül a kubikosok helyzetét ismertette.

Czermann Antal a borfogyasztási adó csökkentését kérte. Az agglegényadót, ha bevezetik, ki kell terjeszteni a gyermektelen családokra is. Reméli, hogy hamarosan elkészül az általános adóreform.

— Csalódni fog — szólt közbe *Dinnyés.*

Takács Ferenc szocialista képviselő rámutatott arra, hogy kormánypárti oldalról ellenzéki beszédek hangzanak el. *Patacsy* Dénes például állandóan ellenzéki beszédeket mond, pedig az ellenforradalom óta *az összes kormányokat támogatta.* A mezőgazdasági munkásság és a kubikusok helyzetével foglalkozott. Kérte, hogy e probléma megvizsgálására küldjenek ki *21 tagú parlamenti bizottságot.*

— Csodálatos, — mondotta — hogy amikor az állatokról van szó, akkor sok földbirtokos megérti, hogy állatait jó kondícióban kell tartania. Az egyik képviselő úr ma délelőtt szép beszédet mondott a lovak nemesítéséről. Az ember nemesítéséről és felkarolásáról nem lehetne szó?

Hunyadi Vass Gergely a kormány szociális intézkedésekről beszélt. Megemlítette az ingyencukorakciót.

— *Inkább a cukoradót kellene leszállítani*, — mondotta *Eber* Antal.

A szónok ezután hangoztatta, hogy Magyarországon nincs diktatúraveszély, a kormány az ezeréves alkotmány alapján kíván kormányozni.

Bejött a terembe *Fabinyi* pénzügyminiszter, megtapsolták.

— Hányféle új adónemet hozott Genfből a miniszter úr? — érdeklődött *Esztergályos* János.

Hunyadi Vass Gergely beszéde befejezésében megállapította, hogy az egyenjogúságért folytatott küzdelmünk sikerének előfeltétele *a legteljesebb rend és stabilitás az országban.*

Tahy László elnök indítványára elhatározták, hogy kedden délben 12 órakor folytatják a költségvetés viáját.

Dinnyés Lajos személyes megtámadtatás címén válaszolt Ujfalussy Gábornak, kijelentette: *nem azt mondta, hogy a főispánok élharcos kuvaszok, hanem tiltakozott az ellen, hogy a főispánok az élharcosok nívójára alacsonyodjanak le.*

Ujfalussy is felszólalt: Dinnyés magyarázataival az ügyet lezártnak tekinti.

A legnagyobb kíméletet teszi szükségessé a pápa állapota

Castelgandolfo, május 3.

A pápa állapota újból *a legnagyobb kíméletet teszi szükségessé.* A Szent Atyát az utóbbi hetek munkája megerőltette, kimerültség vett rajta erőt és ezért is siettették kiköltözését nyaralójába. *Egyelőre teljes nyugalomra van szüksége.*

A Lloyd jubileumi utazások keretében.
1857 NORD LLOYD 1937
LLOYD NYÁRI TÁRSASUTAZÁSOK:
Az északi sarkvidékre, a Spitzbergákra és Norvégiába
július-augusztus hónapokban Árak 415 pengőtől
A Keleti tengerre és Norvégiába
július hónapban Árak 615 pengőtől
Skóciába és Norvégiába
július hónapban Árak 325 pengőtől
Nyári földközi tengeri utak Genuától Velencéig
augusztus-szeptember hónapokban Árak 430 pengőtől
Valutáris nehézségek nincsenek!
Kérjen részletes tájékoztatót a
NORDDEUTSCHER LLOYD BREMEN
magyarországi irodáitól:
VIII., Baross-tér 9. Telefon: 13-34-12, 13-23-55
V., Vörösmarty-tér 1. Telefon: 18-23-90, 18-30-59

Viharoldali, esőverte, lehulló vakolatú falait egyszer tatarozza „BIBER-F“ teljesen szagtalan fehér habarcsszigetelővel!
Sok pénzt takarít meg, mert többé Önnek tatarozásra nem lesz szüksége!
Gyártja: »BIBER«-Művek Rt., Budapest.

NAPI HÍREK

JÓ REGGELT!

Pénteken megszülettek a válogatott mérkőzés csapatai. Az újszülöttek egyelőre jól érzik magukat.

Beszélgetés a kávéházban: »Olvasta? Franciaországban kitalálták a balkezesség gyógyítását.« »Most még csak azt találják ki, hogyan kell gyógyítani a két-balkezes embereket.«

A nap aktuális kérdése: »Vajjon Palesztinában azért gyujtották fel a dohánygyárat, mert nem volt más füstölnivalójuk?«

Önálló indián állam születik Amerikában. A hírre, hogy önállóak lesznek az indiánok, indiánosdit játszottak örömükben.

Tanukra lövöldözött Amerikában egy néger ügyének tárgyalásakor. Azzal védekezett később: csak figyelmeztetni akarta a tanukat a kötelező objektivitásra.

Mindenben első a Pesti Napló

— **A tábori püspök szózata az öreg bencés diákokhoz.** A Bencés Diákok Egyesületének budapesti osztálya az új iskolaévben első barátságos összejövetelét csütörtökön este tartotta. Az öregdiákok körében megjelent *Hász* István tábori püspök is, akinek *Horváth* Kandid igazgató köszönte meg a diákmozgalmak iránt mindenkor tanusított nagy érdeklődését és szeretetét. Horváth igazgató beszámolójában mindenekelőtt a szövetség tagjainak elszakitott véreink iránti szeretetét tolmácsolta a mostani súlyos események alkalmából. Azután jelentette, hogy a legutóbbi esztendőben a budapesti gimnáziumban 55 érettségiző közül kitünően és jelesen érett 21, jól érett 25 és egyszerüen érett mindössze 9 tanuló volt. *Hász* püspök köszönte meg az igazgató jelentését, amelyből kiemelte a diákok gondozásának érdemét és a szülőknek az intézet iránt mutatkozó szeretetét. Öregdiák társait a tábori püspök a mai súlyos napokban imádságra és hősiességre buzdítja, amely utóbbi lefékezi a lélek izgalmát és bizalommal várja Isten igazságát, aki nem hagyja el a magyart soha. *Bizzunk felelős vezetőinkben is, akik tudatában vannak a reájuk bizott feladatoknak* és nyugodtság, bizalom éljen minden bencés diák szivében a mai nehéz időkben.

— **A független kisgazdapárt** szombaton délben értekezletet tart.

— **Kormányzói engedélyhez kötik az idegen államfők által adományozott kitüntetések elfogadását.** A *Magyar Távirati Iroda* jelenti: Az államfők által adományozott kitüntetések elfogadása és viselése a jövőben kormányzói engedélyhez van kötve. E kitüntetések keretébe tartoznak a külföldi kormányok, miniszterek vagy nemzeti Vöröskereszt egyletek által kulturális, gazdasági, szociális vagy jótékonysági téren szerzett érdemek jutalmazásául adományozott kitüntetések. Kivételt képeznek az osztrák és bolgár háborús emlékérmek, amelyekre vonatkozólag a kormányzó már általános engedélyt adott.

— **Címadományozás.** A kormányzó dr. *Ibrányi* Ferenc esztergomi főegyházmegyei áldozópap, hittudományi főiskolai tanár és dr. *Hermann* Egyed premontrei-rendi kanonok, főiskolai tanár, tudományegyetemi magántanároknak az egyetemi oktatás és a szakirodalom müvelése terén szerzett érdemeik elismeréséül az egyetemi nyilvános rendkivüli tanári címet adományozta. — A kormányzó *Bartalis* József gimnáziumi igazgatónak a tanügyi igazgatás szolgálatában szerzett érdemei elismeréséül nyugalombavonulása alkalmából a tanügyi főtanácsosi címet adományozta.

— **Elhalasztották Klebelsberg szobrának leleplezését.** Gróf *Klebelsberg* Kunó szobrának leleplezési ünnepségét, amely vasárnap, október 16-án déli 12 órakor folyt volna le, a mai külpolitikai helyzetre való tekintettel elhalasztották.

= A szívburok, a szívbillentyük, a szívizmok és a szívidegek megbetegedéseinek kezelésében a rendkívül enyhén ható természetes »*Ferenc József*« keserüvíz fontos segédeszköz, mely reggel éhgyomorra egy kis pohárral bevéve a tápcsatorna tartalmát felhigítja és azt igen könnyen levezeti. Kérdezze meg orvosát.

Rádió -t is jól vehet a VOGEL csillár-üzem üzleteiben VIII., Mária Terézia tér 1 és IV., Károly körút 28 (Városháza). Lakáson is bemutatjuk. Tel.: 130-123

Emlékezzünk

Október 15.

1914. A m. kir. nagyváradi 4. honv. gy. e. az 1914. évi san- és visztulamenti őszi hadjárat folyamán az X. 13—XI. 2-ig vivott sambor—chirow—przemysli csatában, az o.-m. 2. hads.-nél, a m. kir. nagyváradi 20. honv. gy. e. kötelékében harcolt (nagyszebeni XII. hadtest, nagyváradi 39. honv. gyal. ddr.) és az X. 13—XI. 2-ig terjedő időben a chirow—stari sambori harcokban vett részt.

Ezen a napon az ezred a Magiorán és Folw. Antionovkánál volt állásban és nagyerejü orosz támadásokat vert vissza. Az egyik század az ezred utászosztagával egyetemben feltartóztatta az oroszok támadását és fedezte a XII. hadtest nehéz tüzérségének visszavonulását. A Magiorán is súlyos harcok folytak. E harcokban Fényes Barna szds hősi halált halt.

1916. A m. kir. besztercebányai 16. honvéd gyalogezred az 1916. évi erdélyi és havasalföldi hadjárat folyamán, az osztrák-magyar 1. hadseregnél, a m. kir. kassai 39. honvéd gyaloghadosztály kötelékében harcolt és részt vett az október 15—november 5-ig tartó uzvölgyi előretörés idején lezajlott ütközetben.

Magassy Zoltán százados különítménye (16./II. zászlóalj, 1. üteg) az Uz völgyben előnyomuló 39. honvéd hadosztály és a Gimesi szorosban menetelő 61. hadosztály között tartott fenn összeköttetést. A különítményen virradatkor az oláhok rajtaütöttek. A nem várt, délnyugati irányból jövő rajtaütésnek visszaverése főleg Magassy százados lélekjelenlétének volt köszönhető, ki az őrszem első puskalövésére, annak irányában pillanatok alatt maga köré gyüjtötte embereit, géppuskáit és gyilkos tüzzel hiúsitotta meg a rajtaütés sikerét. Az oláhok sok halott és sebesült visszahagyásával megfutamodtak. Magassy különítménye mindkét hadosztály csapatait megelőzve, birtokba vette a Beleghetu-t, valamint az oláh határpontok hátában lévő 1034. és 1081. magaslati pontokat. Innen a teljesen belátható Trotusu völgyet Beleghetutól „Assanig és Mt. Leloaia 1048. magassági pontot tüzérségi tüzzel elárasztotta.

— **Az »Emden« látogatása román vizeken.** *Bukarestből* jelentik: Az Emden német cirkálóhajó *hivatalos látogatást tesz román vizeken.* A német hajót november 4-ére várják Constanza kikötőjébe.

— **Takaró Géza newyorki magyar lelkész búcsúztatása.** *Takaró* Géza newyorki református espereslelkész és neje, akik hosszabb időt töltöttek az óhazában, visszaindultak Amerikába. A Déli pályaudvaron a budapesti református gyülekezetek küldöttsége búcsúztatta őket. A Takaró-házaspár magával vitte azt a nemzetiszínü zászlószalagot, amelyet a Kálvin téri gyülekezet vasárnapiiskolás növendékei küldtek az amerikai magyar gyermekeknek és több megható levelet is, amelyben az anyaországi kisgyermekek személy szerint imeretlen, szívük szerint annál inkább ismerős amerikai magyar gyerektársaikat köszöntik.

— **Felfüggesztették a bevándorlást Uruguayba.** Uruguay köztársaság budapesti főkonzulátusa közli: Uruguay köztársaság területére legújabb rendelet értelmében annak visszavonásáig *a bevándorlást felfüggesztették.*

— **Fizikai tanulóverseny.** Az Eötvös Lóránd Matematikai és Fizikai Társulat ezidei fizikai tanulóversenyét október 22-én, szombaton délután 3 órakor kezdi meg Budapesten, VIII., Eszterházy utca 77. sz. alatt az I. sz. Fizikai Intézet nagy előadótermében és Szegeden az Egyetemi Fizikai Intézetben. A versenyen mindenki résztvehet, aki ebben az évben tett érettségi vizsgát.

— **Kivégeztek két kémet Németországban.** *Berlinből* jelentik: Pénteken reggel kivégezték a hazaárulásért halálraitélt *Backes* Ferenc trieri és *Baranek* József ratibori lakost. Mindkét halálraitélt kémkedett és egy külföldi hatalom szolgálatában állott.

— **A 41. m. kir. osztálysorsjáték** húzása ma délelőtt ½9 órakor kezdődik a Pénzintézeti Központ húzási termében, Vilmos császár út 36—38. és kedden, 18-án folytatják. Tehát akinek még nincs sorsjegye, vásárolhat ma vagy hétfőn is az összes főárusítóknál, hogy a nyerési esélyeket teljes mértékben élvezhesse. Aki esetleg nem egyenlítette ki az I. osztály árát, van ideje keddig befizetni, ha számát szombaton nem húzták ki.

— **Tizenöt évi fegyházra ítéltek egy gyermekgyilkos apát.** *Tóth* Sándor Zsidó községbeli gazdálkodó gyilkosság büntettével vádolva került a pestvidéki törvényszék *Faith*-tanácsa elé. A vádirat szerint *Tóth* héthónapos leánykáját állandóan ütötte-verte, egy alkalommal *a karját is eltörte*, augusztus 2-án pedig *felkapta a kisgyereket s úgy bevágta a bölcsőbe, hogy az koponyaalapi törést szenvedett és meghalt.* A bestiális ember a bíróság előtt tagadta bünösségét, a kihallgatott tanuk azonban terhelően vallottak. A törvényszék megállapította bünösségét s nem jogerősen 15 évi fegyházzal sujtotta.

— A bakfisorr zsíros, pattanásos arcbőrének házi ápolására: »Antiszebor«-gyógypúder, Essencia és Resorcin-gyógyszappan. Egyedárusítás: Múzeum-patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **A Frontharcos Szövetség vezetőségi értekezlete.** Az Országos Frontharcos Szövetség a mostani helyzettel kapcsolatosan október 16-ra, vasárnapra tájékoztató értekezletre hívta össze a szövetség országos vezetőségét, valamint az egyes helyi alakulatok elnökeit és vezető tisztjeit. Az értekezleten vitéz gróf *Takách-Tolvay* József országos elnök tájékoztatja a vezetőket a frontharcos feladatokról és az esetleg ellátandó önkéntes bajtársi szolgálatokról.

— **A Nemzeti Repülőalapért.** A Magyar Aéro Szövetség elnökségének a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalap javára újabban a következő felajánlásokat jelentették be: *Békásmegyer-Csillaghegy község* 500 P-t, *Budapest-Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Részvénytársulat* a vállalat részéről 237.02 P-t, a vállalat munkásai négyheti keresetüknek 1%-át *Weiss Manfréd első magyar konzervgyára és ércárugyára rt.* tisztviselői és munkásai részéről 852.09 P-t, *Lakos és Székely* mérnökök, speciális gépek gyára tisztviselői és munkásai részéről 172.09 P-t, *Magyar Fogaskerék, Autó-, Traktoralkatrész és Gépgyár kft.* a vállalat részéről 500 P-t, tisztviselői 1 havi fizetésüknek 1%-át, munkásai négyheti keresetüknek 1%-át, *Magyar Elekthermax rt.* tisztviselői és munkásai 44.14 P-t, »*Metallochemia*« kohászati, vegyipari és fémkereskedelmi rt. alkalmazottai október havi fizetésüknek 1%-át, *Egyesült Gép- és Fémárugyárak rt.* tisztviselői és munkásai négyheti keresetüknek 1%-át, *Szilágyi és Diskant* motor-, gépgyár és maloméptészete tisztviselői 1 havi fizetésüknek 1%-át, munkásai 4 heti keresetüknek 1%-át, *Telefongyár rt.* tisztviselői egyhavi fizetésüknek 1%-át, munkásai négyheti keresetüknek 1%-át, *Hofherr-Schrantz-Clayton-Schuttleworth* magyar gépgyári müvek rt. tisztviselői egyhavi fizetésüknek 1%-át, munkásai négyheti keresetüknek 1%-át. A Szeged FC 500 pengőt juttatott el a főispáni hivatalba a Horthy Miklós Nemzeti Repülőalap javára.

— **Vasárnap választ a Budapesti Orvosi Kamara.** Vasárnap, október 16-án reggel 8-tól este 8-ig választják a budapesti orvosok a kamara tisztikarát és választmányát.

— **Ujabb zártkörü pályázatot hirdetett a Luther-emlékmü szoborbizottsága.** A *Luther-emlékmü* tizenhéttagú bírálóbizottsága pénteken az *Iparmüvészeti Müzeum* kupolacsarnokában megtekintette a Luther-emlékmü pályázatra beküldött 73 pályamunkát. A bizottság, amelyben *Raffay* Sándor elnökön kívül *Vastagh* György és *Medgyessy* Ferenc szobrászmüvész, Oskar *Thulint*, wittenbergi Luther Halle igazgatója, *Gregersen* Hugó és *Münich* Aladár épitész, az evangélikus egyház kiküldöttei és a főváros részéről *Pacher* Béla tanácsjegyző is helyetfoglalt, *több mint kétórás tanácskozás után elhatározta, hogy a kiviteli megbizást és a pályadijat nem adja ki.* Nyolc pályázónak, *Pásztor* Jánosnak, *Borbereki Kovács* Zoltánnak, *Keviczky* Hugónak, *Pankotai Farkas* Bélának, *Grandtner* Jenőnek, *Horvay* Jánosnak, *Székely* Károlynak és *Lux* Eleknek, *fejenként 500 pengős jutalomdijat itéltek oda és szükebbkörü pályázatra hivták meg őket. A zsüri ma délután megbeszéli a nyolc szobrászmüvésszel az uj emlékmü elkészitésénél figyelembe veendő módositásokat.* Az újabb beküldés határideje körülbelül két hónap mulva lesz.

— BEKÜLDÖTT HIREK. — SZOMBAT. NAPIREND. — **Múzeumok.** — Néprajzi: 9—½2. — Hopp: 9—½2. — Szépmüvészeti (régi és modern képtár; közép- és újabbkori eredeti szoborgyüjtemény; grafika): 10—½2. — Uj Magyar Képtár: 10—½2. — Levéltár: 9—½2. — Mezőgazdasági: ½10—1. — Közlekedési: 9—1, ½3—5. — Akadémia (Széchenyi- és Vörösmarty) szoba): 10—12. — Erzsébet: 9—½4. — Ráth: 9—½2. — Zsidó: 10—2. — Királyi várpalota: 9—4. — Országháza: 9—1. — Növénykert: 8—12, 2—6. — Aquincumi: 9—12, 3—6. — Várhegyi barlang: egész nap. — Hadi: 9—1. — BÖME: 9—12. — **Könyvtárak.** — Fővárosi 9—7. — Széchenyi: 9—2. — Akadémiái: 3—7. — Statisztikai: 8—12, 2—6. — Pedagógiai: 9—2, 3—6. — Kereskedelmi és Iparkamaráé: 9—12. — Iparmüvészeti: 9—12. — Vakoké: 8—12, 2—5. — Egyetemi: 8—8. — **Kiállitások.** — Országgyülési Müzeum (1914—1924, tiz év politikai története): 9—½2. — Szépmüvészeti Müzeum (Lord Rothermere gyüjteményének válogatott képeiből rendezett kiállitás): 9—½2. — Tamás-Galéria (a **Mai Fiatalok** müveiből rendezett jubiláris, századik kiállitás): 10—6. — Szentföldi Müzeum (képzőmüvészeti kiállitás): 9—12. — **ELŐADÁSOK.** — A Psychológiai Társaságban Boda István: »A személyvizsgálat egy kérdőives módszere« (Balassa u. 6.), 6-kor. — A Paedagogiai Társaságban Friedrich Endre: »A piarista iskola a 17. században.«: Madzsar Imre: »A szemléletesség elméletben és gyakorlatban« (Akadémia heti ülésterme), 5-kor. — A Szabad Egyetemen Csekey István: »Észtország«; Heigl László: »Egyiptom« (vetitett képekkel) (Müzeum körút 6—8.), ½7-kor. — **KÜLONFÉLÉK.** — A **Turán Társaság** (Országháza XI. kapu) ma d. u. 6-kor József Ferenc főherceg elnökletével, finn-ugor néprokonsági ünnepélyt rendez, amelyen Cholnoky Jenő és Bán Aladár tart előadást. — **A Katolikus Házlasszonyok Szövetsége,** mától kezdődőleg, minden hétfőn, kedden és pénteken d. u. 4—8 között, **háromhónapos kezdő főzőtanfolyamot rendez úrhölgyek részére.** Jelentkezés és felvilágositás: Mária u. 7. I. 15. d. e. 9—2 között: tel. 131—160. — A **Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Egyesülete** (Királyi Pál u. 9. Tel.: 183-379) **uj angolnyelvi tanfolyamaira** hétfőn lehet jelentkezni. A kezdő csoport első órája hétfő este félnyolckor lesz. Október 20-án **esti spanyol tanfolyam** indul. Jelentkezés és felvilágositás d. e. ½10 és este ½9 között. — Vasárnap d. e. 11-kor az Uránia filmszinházban Baktay Ervin eredeti felvételü vetitettképekkel kisért előadást tart **»A szent Gangesz földjén«** címmel.

Görlök, mannequinek, modellek

egy most készülő nagy revűfilmhez jelentkezzenek felvételre.

Jelentkezés szombaton október 15-én délelőtt 11—1-ig és d. u. 3—5-ig Művészszínház színész bejáró, Mozsár ucca 5.

Életem regénye

Móricz Zsigmond önéletrajza

75

El akartam mondani ezt neki akkor este, mikor Jankával ellátogattunk hozzá, de nem lehetett, mert aznap voltunk Tügyön, mikor ez a derék s boldogtalan ember éppen két fiát veszítette el. Most jöttek haza fiai orosz fogságból s elmentek a Tiszára fürödni; az egyik fuldoklott, a másik segítségére rohant s mind a ketten ott maradtak... Szegény apa megdöbbentő nyugalommal s tárgyilagosan beszélt róluk. Elmondta, hogy egyik fia, mérnök, éppen Amerikába kapott ösztöndíjat, vagy szerződést, már nem tudom. Lesujtott, hogy a tügyi tanító fia Amerikában akart jövőt alapítani, úgy éreztem, ez éppen olyan veszteség lett volna az apának, mint a gyors halál. Ma sem vagyok a szétszóródás híve.

Ott állottunk a feleségemmel a templomdomb alatt, ahonnan az iskolát látni lehetett, míg mindezt elmeséltem neki.

— Nézze, ott fent van a parókia. A, meg arra is emlékszem, hogy hogy választották meg, nagy korteskedéssel, Zitást. Zitás Bertalan volt a pap, nagyon szép, hatalmas, derült úriember. Nagyon jó barátunk volt, ő volt legjobb hozzánk az egész faluban. Zsindelyéknél sokszor volt vacsorán s morális kritikát keltett bennem, hogy nagyon is kedves volt Erzsi nénémhez. Nem volt ott egy illetlen szó sem, de én a kis öreg, nem helyeseltem, hogy az én szép nénémet annyit símogatja s olyan csillogókat kacag neki. A papékhoz is jártam tejért s míg megfejtek, fent a szobában képes ujságokat olvasgattam. Itt hagytam el egyszer a kalapomat. Mert az volt a szokásom, hogy mindenütt elhagytam a kalapot, de mindig megkerült. Egyszer a szilvafán lelték meg, egész éjjel ázott, máskor az uccáról hozta be valaki. De mikor a papéknál elveszett, azt többet nem találta meg senki. Nem tudom, hova lehetett, valószínűleg a cseléd kidobta a szemétre, pedig én, mikor eszembe jutott, azóta mindig tudom, hogy otthagytam. Rémes, hogy már akkor is ilyen hagyogató voltam, ez ma már szinte elviselhetetlen. A ceruza, ha jegyezgetek vele, egy pillanat múlva már sehol sincs. Az idén három irattáskát hagytam el. A nyáron harminc zsebkendőm hiányzik, pedig nem is használok, mert mióta elhagytam a dohányzást, azóta nem vagyok náthás.

A pap meg a tanító, ez a két úr messze kiemelkedik a mult ködében. Mind a ketten valahogy a civilizáció és a kultúra hősének tűnik fel előttem. A sok vad, kegyetlen és kíméletlen parasztság között már abban az időben úgy tűnt fel előttem a két vezető úr, mintha valóban kiválasztott, nemes és nagylelkű embert idézne elő a tanulás. A pataki iskola. Először is mind a ketten derültek és mosolygók voltak. Tisztán, mocsoktalan ruhában, gondozott fejjel, fehér hézzel, jóllakottan s félelemtelenül jártak-keltek a községben s ahol megjelentek, minden szem feléjük fordult és éppen úgy felderült, mint ők maguk. Nem tettek ők semmit, gondolom, a faluért, azonkívül, hogy benne éltek s egyszerű hivatali munkájukat kevés ambícióval elvégezték. De a lényük volt imponló és megnyugtató. Érezni lehetett, hogy magasan fölötte vannak a falunak s nem ér fel hozzájuk az életnek az a sárförgetege, mely bennünket bezzeg teljesen elborított. A biztosított, nyugdíjas állás sugárzott belőlük. Nem is voltak oly garasosak, mint a nép.

A harmadik úr, aki a faluban lakott, a jegyző, ez már egészen más volt. Túlelegáns, idegen típus, vékony és tartózkodó úr volt. Katolikus volt s már ez is idegenné tette. Szemmelláthatóvolt, hogy nem való ebbe a faluba s a parasztok nem is mertek közel menni hozzá. Azt hiszem nekünk külön okunk is volt nem szeretni, mert édesanyám pályázott a postamesteri állásra, de nem ő kapta meg, hanem a jegyző felesége. Mindig úgy mentem a postára, mintha valami félelmes és ellenséges táborba kellene bemenni. De nemcsak én voltam úgy vele, hanem mindenki, akit megfigyelhettem. Hozzánk sokan jártak, egész kaszinó volt a házunk, de a jegyzőre soha jót senki nem mondott, nem is beszéltek róla, kellemetlen volt, hogy jelen van a faluban. Biztos, hogy faji idegenkedés is volt ez. Ambrus Zoltán hasonlított hozzá s nekem Ambrus is mindig olyan különös idegen lény volt, akivel nem lehetett összemelegedni, nem bírtam elhinni, hogy debreceni születés.

S ehhez hozzájárult a vallás. A faluban mindenki református volt s ez még fontosabb, mint az, hogy tiszta magyarok. A vallás közösség általában lelki közösséget teremt, de a kálvinistáknál talán még inkább, mint más felekezetnél. A kálvinista ugyanis nem vallásos, semmi hajlama a bigottériára, vagyis nem él egyházi szervezettségben. Ellenben nagyra tartja azt, hogy ő mint kálvinista, szabad gondolkodó és jogosultnak tartja magát Istennel emberrel szemben valami független, szembeszálló és dölyfös magatartásra.

De már mégis csak odaértünk a Hallgatóék kapujához.

A kapu megújult, mintha új gazda volna a háznál. Az udvar még mindig óriási és öblös, a ház a régi s ott áll az udvar közepén a nagy görbe fekete asszony, Eszter néném, Pallagi Eszter s mosolyog ránk, mikor feleségemet bemutatom, mintha még a mosolyt is fösvényellené. Minek jöttek ezek, azt jelenti a mosolya, csak enni.

— No gyertek be. (Folytatása következik.)

Végre bemutathatjuk ezt a filmcsodát
CHICAGO
A BŰNÖS VÁROS
ELŐADÁSOK MINDENNAP 11, 2, 4, 6, 8 ÉS 10 ÓRAKOR
20th CENTURY FOX
Mától: PALACE

Hitler kancellár fogadta Chvalkovsky cseh külügyminisztert

München, október 14.

Hitler ma délben a vezéri épületben fogadta *Chvalkovsky* csehszlovák külügyminisztert. A megbeszélésen, amelyen *Ribbentrop* birodalmi külügyminiszter is részt vett, néhány perccel 12 óra után kezdődött. A mintegy másfélórás megbeszélésen, hír szerint, *alkalom nyílt, hogy mind a két államot érintő kérdéseket megvitassanak.* Chvalkovsky külügyminiszter a délután folyamán vonaton tért vissza Prágába.

21 minisztere van a trialisztikus köztársaságnak

Prága, október 14.

A kárpátaljai kormány tagjainak kinevezésével *21 minisztere van a trialisztikus köztársaságnak.* A szlovák és a kárpátaljai kormány megalakításánál azt a formát választották, hogy az új kormányok elnökeit és tagjait kinevezték a prágai kormány tagjaivá és megbízták őket az autonóm kormányok teendőinek végzésével. Hivatalos magyarázat szerint erre azért volt szükség, mert a csehszlovák alkotmány nem nyujtott más módot az autonómia bevezetésére. *Az alkotmány megváltoztatására lesz szükség* ahhoz, hogy ezt az átmeneti megoldást végleges rendezés válthassa fel. Erre a határok végleges megállapítása után kerül sor. Ugyancsak a határrendezés után fogják megtartani az elnökválasztást is.

Vagyonjogi korlátozások

A kormány *üzérkedések és vagyonáttolások* veszélyének megakadályozása céljából *rendelettervezetet* hagyott jóvá, amely korlátozza a rendelkezési jogot a vállalati alaptőkerészesedések felett. *Az állami vállalatokon, valamint az országos és közalapokon kívül mindenkinek, akinek 5 millió koronát meghaladó alaptőkéjű belföldi vagy külföldi társaságban törzsrészvény- vagy üzemrészesedés-érdekeltsége van,* ha ez az érdekeltség az alaptőke 5 százalékát eléri vagy meghaladja, *1938 október 21-éig be kell jelentenie ezt az érdekeltségét a Csehszlovák Nemzeti Banknál.* A tulajdonosoknak a Nemzeti Bank kebelében a minisztériumok és a bank képviselőiből alakított külön bizottság engedélye nélkül tilos érdekeltségüket, akár csak részben is, eladni, elzálogosítani vagy átruházni. A rendelet kihirdetése napján lép érvénybe.

Az új Csehország szövetségi állam lesz

Prága, október 14.

Az állam alkotmányjogi helyzetének megvizsgálására kiküldött bizottságban az a vélemény alakult ki, hogy a köztársasági elnök lemondása, valamint az államhoz tartozó területek átadása következtében sürgős szükség van új alkotmány és új választójogi törvény kidolgozására. Az új alkotmány értelmében *Csehszlovákia valószínűleg szövetségi állam lesz.* Az új elnök megválasztása előtt megállapodásra kell jutni Szlovákia és Ruszinszkó politikai vezéreivel. A kormánypártok vezetői eddig csak abban állapodtak meg, hogy egyetlen jelöltet állítanak. A jelölt személyéről valamint a választás idejéről eddig nem történt döntés. A választást csak az alkotmány teljes átalakítása után tartják meg.

Orvosi könyvek
a nagyközönség használatára

Orosz D.: **A csecsemő, a kisgyermek és iskolásgyermek** ..... 4.—
Preisich K.: **A gyermek** gondozása, táplálása és ápolása 6 éves koráig ..... 2.—
Wexberg K.: **Az ideges gyermek** 1.50
Frankl S.: **Az idegbajos gyermek** ..... 2.—
Székely B.: **A te gyereked.** Kézikönyv szülők és nevelők számára ..... 2.—
Székely B.: **A gyermekévek szekszualitása** ..... 2.—
Mánsfeld: **Asszonyok — anyák** egészségtana ... 2.—
Kulcsár: **Zavarok a nő szerelmi életében** ... 4.80
Totis: **Amiről a nők nem beszélnek** ..... 1.—
Grünbaum: **A rendellenes szörszálak** megelőzése és eltávolítása 1.80
Grünbaum: **A hajhullás és kopaszodás** 1.80
Varró: **Arc és testápolás** gyógynövényekkel 3.60
Marberger: **A tuberkulózis** megelőzése és gyógyítása 2.40
Liek E.: **Rákbetegség,** gyógyítás, megelőzés 2.40
Hasenfeld A.: **Szívbetegségek** egészségtana 2.—
Halmos O.: **Mit kell tudnunk a szívről** 2.80
Ujhelyi: **Vese és hólyagbetegségek** ..... 1.—
Izsák: **Székrekedés** okai és gyógyítása 1.40
Vende: **A nemi betegségek okai, tünetei, kezelése** 1.20
Salzer: **Sexuális tudnivalók** ..... 3.—
Nemes Nagy: **Megfiatalítás** ..... 2.—
Ripper: **A fiatalság megőrzése** 2.50
Kapható Az Est könyvkereskedésben, Budapest, Erzsébet körút 18

Akinek bélműködése rendetlen és gyakran fáj a gyomra, mája duzzadt, emésztése leromlott és étvágya megcsappant, annak reggelenként egy pohár természetes »Ferenc József« keserűvíz csakhamar szabályozza a székletét, előmozdítja az anyagcseréjét, élénkíti a vérkeringését és megjavítja a közérzetét. **Kérdezze meg orvosát.**

Európa egyetlen tökéletes
éter-menetrendje:
a
MAGYARORSZÁG
SÁRGA RÁDIÓJA
Órarendben közli hosszú-, közép- és rövidhullámon a legrészletesebb műsorokat
Ára a
MAGYARORSZÁG
vasárnapi számával együtt **12 fillér**

Pásztor János

A TÁRSULAT MŰVÁSÁRLÁSA. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat, a mult évben ünnepelt félszázados jubileumának az emlékére ettől az évtől kezdve esztendőnkint háromezer koronáért a Társulat rendes kiállításán műtárgyakat vásárol, amelyeket hazai múzeumok és közintézmények közt fog szétosztani. A Társulat vezetősége az egész évre előirányzott összegért a művásárló bizottság javaslatára a következő műveket vette meg az említett célra: Kunwald César: „Öreg arany" című olajfestményét, Rudnay Gyula: „Az anya" című olajfestményét, dobai Székely Andor: „Ködös délelőtt a Szajnán" című olajfestményét, Pásztor János: „Vízhordó leány" című bronzszobrát és Reményi József: „Súlydobó" című bronzszobrát. Az igazgatóság, illetve a választmány legközelebb fogja eldönteni azt a kérdést, hogy a megvásárolt műtárgyakat mely múzeumoknak vagy közintézményeknek ajándékozza.

Művészet 1912. 196 l

K

Vannak emberek, — naturalistáknak hívják magukat, — akik ha egy alakot akarnak festeni, elmosódnak az utcákon, és elvörösítik a szomszédaikat. A te ábrázolód az, a melyről álmodom, pompásan fog hatni azon az alakon, amelyen éppen dolgozom. A mikor dolgozunk, senkinek se szabad belépni hozzánk, mint a diákokhoz, mikor a feladatuk fölött görnyednek, mert szeretnik eltakarni szemfényvesztő mesterkedéseiket. Olyan világ van náluk, mint a bűvészeknél: babák, rongydarabok, fegyverek, maszkok, csontok, mellszobrok, láncok stb. Ezek nem festők, hanem másolók, az eset kontárjai, — akik a természetet szabadságuk, hasonlók a követekhez, akik a király előtt a jelentéseiket papirról olvassák le. Nem, aki nem alkotó, az foltozó varga! Nem-ember úgy darabonkint, rongyalankint, laponkint tákolja össze az alkotmányát, az

FIÓKÜZLETÜNKET VII. RÁKÓCZI-ÚT 12 SZ. ALATT MEGNYITOTTUK

FIÓKÜZLETÜNK MEGNYITÓ ÁRAI

Imprimé divatkülönlegességek értékei választékban P 2.20-tól
Gyürhetetlen divatmásolyem gyönyörű választékban P 1.68
»Angora« georgette divatszínekben 140 cm széles P 7.90
Schottisch ks. Crépon 90 cm széles legújabb P 2.50
70 cm széles kockás divatszövet P 2.40
Indanthren színes függönyetamin 120 cm széles P —.78
Ia Piqué divatszínekben, ksz. P 2.78
Cloqué divatszínekben P 3.90
Complé és kosztüm divatszövet, 140 cm széles, tiszta gyapjú P 4.90
»Dirndli« divatos ruhaanyagok P 1.18

FISCHER SIMON ÉS TSAI ÚT RT.
FŐÜZLET: V. BÉCSI-UCCA 10. FIÓKÜZLET: VII. RÁKÓCZI-ÚT 12

portjában feltűnik *egy alacsony termetű, mokány magyar, aki lobogó ingujjhoz pitykés mellényt és feszes fekete nadrágot visel, meg karimás kalapot.* Az egyszerű gazdaembernek olajbarna a képe, fekete a szeme, lecsüngő, hatalmas fekete bajszot pödörget néha: olyan, *mintha most érkezett volna, e hajnalon, szaporalábú borzas kis lován, valahonnan a Mezőtisz ingoványaiból.* Tépett lobogót ölel át, foszlott, kopottas selymet, amelyre úgy vigyáz, mintha a lelke üdvössége lakoznék benne. *Halasról* hozta

a kiskunok hadizászlaját, amely alatt Rákóczi Úr Ónagysága alatt vitézkedtek...

A szobortól jobbfelől *a parlamenti palotaőrség ezüsthimes, meggyszín ruhába öltözött daliái* állnak, alabárdjaikra támaszkodva, balfelől *a koronaőrök sötétzöld mentéje, hajdu kalpagja, kackiásan kiforditott bíborbélésű fehér köpönyege színesedik, míg a szoborral szemközt a díszelmelvényen szinte kivirul a testőrök skárlátvörös atillája, fehér-ujjas mentéje.*

A lepel lázadása

A háromféle gárdisták ezüstsisakján, cirádás alabárdján vidám táncot kezd a napsugár, *a szellő pedig pajkosan lengeti-lobogtatja a palotákról aláhulló zászlózuhatagot, az árbocokon táncoló lobogókat: a piros-fehér-zöldet, meg a piros-kék Rákóczi-lobogót és lengeti-dagasztja azt a hatalmas leplet is, amely a szobrot még eltakarja. Hiába akarják*

a szélben dagadozó vitorlaként megfeszülő leplet fékezni

a kötéltartó emberek, nem bírnak vele és már kikandikál az ágaskodó ló büszkén leszegett feje, levegőeget taposó lába... Az áldott emlékű nagy »lázadó« emlékművén föllázad a lepel!... Fürge rézöntő segédek tolólétrát hoznak, magasba engedik, miht a tűzoltók és

két szapora ember kúszik fel villámgyorsan, mint az akrobaták, a szoborra.

egyik a hátára, másik a nyakára, hogy helyére igazítsák a makrancos leplet. Valóságos cirkuszi mutatvány ez, a nézőknek szinte kedvük volna megtapsolni a nyaktörő bravurt, amely három perc alatt véget ér. Már akkor ott ragyog a díszemelvényen *Serédi Jusztinián hercegprimás bíbora.* Mellette ül, fején acélsisakkal *József főherceg tábornagy, József Ferenc főherceg, Auguszta, Magdolna és Anna főhercegasszonyok, valamint Albrecht főherceg,* aki egyszerű fekete magyar díszben jelent meg, feketére futtatott karddal, mert édesapját, Frigyes főherceget gyászolja. A hercegprimás közvetlen közelében látható *Ravasz* László református püspök és *Herczeg* Ferenc. Ott vannak a kormány tagjai, *Darányi* miniszterelnök, *Széll, Röder, Lázár, Hóman, Bornemisza* miniszterek, az államtitkárok, a felsőház és a képviselőház tagjai, a Kúria elnöke, a felsőbíróságok tagjai, a katonai méltóságok, a főváros törvényhatóságának és Pest vármegyének bizottsági tagjai, a titkos tanácsosok, a kamarások, a főispánok, az alispánok, a városok polgármesterei, az egyetemek tanácsai, nyakukban aranyláncaikkal, a magyar arisztokrácia, a politikai, szellemi és gazdasági élet előkelőségei. Pontosan

féltizenegykor harsan el a »vigyázz«-jel,

majd a díszjel, utóbb a Himnusz. Vezényszavak csattannak végig az óriási térségen, a kivonult katonai, frontharcos-, levente- és cserkészalakulatok tisztelegnek, a meghívott előkelőségek mozdulatlanul állnak, hallgatva a Himnuszt és várva az államfőt. Horthy Miklós kormányzó, aki *Vértessy* Sándor meghatalmazott miniszter, kabinetirodai főrök és *Koós* Miklós első szárnysegéd, valamint fia, ifjabb *Horthy* Miklós kíséretében érkezett, tengernagyi díszruhájában, aranypaszomántos díszkalpagjában, végighalad a kivonult csapatok arcvonala előtt, fogadja a jelentést, majd *barátságosan üdvözölve az őt mély meghajlással köszöntő előkelőségeket, elfoglalja a helyét.* A *miniszterelnök* megy most fel a szószékre és

engedélyt kér a szobor leleplezésére.

Az engedélyt a kormányzó egy tisztelgő mozdulattal megadja, mire a helyőrségi zenekarok trombitáin felharsan *Berlioz Rákóczi-indulója, mindenki felemelkedik a helyéről, a csapatok újra tisztelegnek és*

a lepel, mintha egy szélroham kapta volna fel, színes felhőként repül tova a szoborról.

A sötétvörös márványtalapzaton ágaskodik a hatalmas, bőverű bronzparipa, nyergében *a páncélos Rákóczi, aki a parlament felé néz és jobbkezében vezéri botját emeli.* Sötétzöld patina borítja a nagyszabású szobrot, amely *a barokk stílus tökéletesen hibátlan, akadémikusan előkelő alkotása.* Különösen figyelemre méltó az a mesteri megoldás, amelylyel az óriási bronztömeget kiegyensúlyozta *Pásztor* János, a szobor alkotója, akinek egy levegőbe ágaskodó bronzlovat kellett a statika törvényeinek ügyes kihasználásával egyensúlyba hozni. A szobortalapzat jobboldalán — ez az építészeti rész *Györgyi* Dénes tanár alkotása — *Rákóczi kiáltványának kezdő mondata* ragyog aranybetűkkel:

Recrudescunt vulnera inclytae gentis hungariae!

A baloldalra Rákóczi jelmondatát vésték be: *Cum Deo pro Patria et Libertate.* A talapzat elején a Rákóczi címer és Rákóczi neve látható, míg a negyedik oldalon azt mondja el néhány betű, hogy *Rákóczi halálának kétszázadik évfordulójára emelte a szobrot a nemzet kegyelete.* Néhány percig némán tapadtak a szemek a

e történelmi jelenet legmegrázóbb és legtörténelmibb pillanata: a Habsburg-főhercegek járultak a szobor elé, hogy koszorút tegyenek le a nagy fejedelem lába elé:

Rákóczinak, az egykor megbélyegzett lázadónak szobrára, a császár rokonai, akik személyükben jelképezik azt a szent békességet, azt az egymásratalálást, amelyben a mult kísérteteitől megszabadult dinasztia és nemzet végre találkozott. Elsőnek József főherceg fia, József Ferenc koszorúzta meg a szobrot. A hatalmas koszorút a csinosillaprémes, violaszínmentés főhercegi hajdu segített letenni a piros márványtalapzatra. Utánuk *Albrecht főherceg külön helyezte el a család másik ágának babérait.*

Mikor a főhercegek a szobor elé mentek, felzúgott az éljen és felcsattant a taps.

Ezután tette le a *kormány koszorúját Darányi miniszterelnök, a honvédségét vitéz Sónyi gyalogsági tábornok, főparancsnok, Budapest székesfővárosét Karafiáth főpolgármester és az összes törvényhatóságokét Erdélyi pestmegyei alispán.* Mély megindultsággal szemléli a közönség, amint *Behidj bej* török követ, a török katonai attasé kíséretében leteszi a szoborra annak a török földnek a koszorúját, amely végső menedéket adott Rákóczinak: *a rodostói sírt...* Mikor az utolsó koszorú szalagjai és babérjai is odaborultak, hódolva az érclovas lába elé, újra tisztelegtek a csapatok, újra felzendült a Himnusz és a levegőt megrengették

a Gellért-hegy ágyúinak díszlövései.

A Himnuszt zsolozsmázó trombiták, a levegőt remegtető ágyúk szavába szeliden, ünnepélyesen fonódott bele *Pest és Buda összes harangjainak áhitatos éneke.* A tornyok küldték ide áldó szavukat, a Várhegyről és a szűk pesti uccákról, az erdőkből és a völgyekből, a kis templomocskák szerényen csilingelő harangjai és a büszke dómok mély basszusban zengő ércóriásai... A Himnuszt az emberi hangok szava váltotta fel: *az énekkarok a Szózatot zengedezték.* Ezután a kormányzó elhagyta a helyét és *Pásztor János szobrászművész, Györgyi Dénes műépítésztanár és Bárczy István államtitkár, az ünnepség főrendezője kíséretében közelről megszemlélte a szobrot. Ezután a kormányzó*

a kivonult csapatok díszmenetét fogadta.

A gyalogság, a tüzérség, a lovasság, a frontharcosok, a leventék, a cserkészek osztagai földetrengető kemény léptekkel vonultak el, pirosló arccal és lengő zászlókkal az államfő és a szobor előtt. Az ünnepség színhelyéről csak lassan oszlott szét a közönség. Igen sok díszmagyarba öltözött előkelőség távozott gyalog. Gyalog mentek a hajduk is, a begöngyölt zászlókkal a lipótvárosi üzletnegyed uccáin át. A modern nagyváros egyik legmodernebb fertályának palotái álmélkodva nézték az életrekelt történelmi képet...

*

Délben *bárcziházi Bárczy* István *államtitkár, titkos tanácsos, a szoboravatási ünnepségek fáradhatatlan, lelkes, finom ízlésű főrendezője és felesége budavári otthonukban ebédet adtak* melyen a vendéglátó házigazdán és a ház úrnőjén kívül a következők jelentek meg: *Liechtenstein* János uralkodó herceg felesége, *Behidj bey* török követ és neje, *Erdődy* Rudolf gróf, a két *Aspremont-Linden* gróf, *Széchenyi* Frigyes gróf, *Mauverguis* belga ügyvivő, *Piret de Bihain* Gyula báró és felesége, *Piret de Bihain* Jenő báró és felesége, *Rákóczy* Imre és felesége, *Forster* Jenő báró és felesége, *Chamaré-Harboval* grófnő, gróf *Cziráky* Lászlóné és gróf *Forgács* Jánosné.

ÉRTÉKALLÓAN fekteti be pénzét,

ha angol AUSTIN autót vesz
ÁRAMVONALAST
Legkisebb fogyasztású kocsi a kontinensen.
Eladási telep és service: BRUCK Tavaszmező u. 22/a. Telefon: 1-370-27.

Az első magyar bűnügyi film!

A titokzatos idegen

Gábor Jenő regénye nyomán írta: KÜRTHY GYÖRGY
Rendezte: SOMLÓ ENDRE. Zene: LÁSZLÓ SÁNDOR

URAY TIVADAR legnagyobb alakítása egy kém szerepében

A kettős főszerepben: Várkonyi Zoltán. — A többi főszerepekben:
Gózon Gyula, Szombathelyi Blanka, Mihályffy Béla, Bilicsi Tivadar

DÉCSI ATRIUM Premier szerdán! KAMARA

Budapest legnagyobb szenzációja!
Ma és minden este a Bethlen uccai
Corso kávéházban
HARMONIKÁS GIZI
verklivel kiséri saját apacsdalait és kupléit.
Bethlen utca 5. Asztalrendelés: 1-393-81.

RÁKÓCZI FERENCNEK
a szabadság hősének örök emléket emelt vasárnap hálás nemzete

(A Reggel tudósítójától.) Kora reggel, mikor Buda és Pest tornyaiban először szólaltak meg az ünnephívó harangok, fellegek sűrű serege tartott az Országház tér felé, mintha ez a nagy ezüstszürke hadirend, ott fenn a

levegőégben, *hajnali díszszemlére gyülekeznék a nagy fejedelem előtt, akinek a lovasszobra piros-fehér-zöld lepel alatt várja az első napsugarakat.* Azután a harangok szava mind erősebbre vált és *az ércnyelveknek ez a harsány kommandója szétoszlatta a szürke felhőparádét, hogy utat csináljon a májuseleji nap sugarainak.* Mire a napfény elöntötte a smaragdzöld pázsitot, a színpompás virágágyakat, a hatalmas térséget — az Országház terén, ahol a mult nagyjainak, *az alkotmány keményöklű őrzőinek ércalakjai* néznek szembe egymással —

varázslatos szépségű kép nőtt ki a kőpaloták kemény rámájából.

Mintha csak a Kossuth Lajos tér dús virágágyai áradtak volna meg e vasárnapon, mintha csak *ezek a virágvulkánok törtek volna ki,* úgy színesedett meg minden, a szobrok, az árkádok, a tornyok és a kupolák ölében. *A falu népe, a Gyöngyös Bokréták tarka-barka ezeregyéjszakai processziója hatalmas négyszögben, mint eleven rózsafüzér ölelte át a teret és a tribünöket,* más-más vidékek népe más-más viseletben: kékben, pirosban, sárgában, zöldben, aranyban, ezüstben, selyemben, bársonyban, miként a vadvirágos mező, a jószagú erdő, az aranyló kalásztenger. *A jobbágyok utódai hozták ide,*

eleven bokréta módjára, önmagukat.

Azoknak a jobbágyoknak az utódai, akik *Rákóczi leghívebb hadinépe voltak,* akikért e fejedelem odahagyta várainak, egymilliókétszázezer holdnyi földjének békességét...

A keleti pompájú népbokréta mögött *a cserkészek és a cserkészleányok árvalányhajbokrétái lengedeztek a szellőben. Ők vonták körül az egész térséget rózsalánccal...* Hátrább a *Bercsényi Miklós nemes generálisról,* Rákóczi leghívebb vezéréről elnevezett lovagló tüzérosztály ütegei tartják a magasba az ágyúcsöveiket, kékparolis huszársvadrónok kardja villámlik és Rákóczi »talpas«-ainak mokány utódai, a magyar bakák sorakoznak: a nagyszerű magyar gyalogságból egy zászlóaljnyi. A frontharcosok férfias díszszázada, a leventék darutollas ifjú osztagai, a diákok zöld-, piros-, kék-, fehér- és feketesapkás századai állnak még itt kemény hadirendben. Bévül pedig, a négyszögben, az alacsony emelvényeken

az a nemes, nemzetes és vitézlő Magyarország

gyülekezik, amely egyenes utóda a Rákóczi-korabéli nemzetnek. Akár mingyárt meg is lehetne festeni róluk az ónodi országgyűlés nagy történelmi festményét, ha akadna erre való Benczur Gyulánk... Violaszín főpapi cappák, búzavirágkék tábornoki atillák, magyar nagyasszonyok rókamálas mentéi, gyöngyös pártái keverednek össze a régi almáriumokból előkerült mesés magyar díszruhákkal. *A bársony-, a selyem-, az aranybrokát, az ezüst, a rókaprém, a kócsagtoll, a násfa, a boglár, a türkizekkel kirakott ősi kard, az aranysujtás, a smaragdoktól szikrázó tollforgó káprázatos pompája ez: egy eleven életre varázsolt hatalmas történelmi tabló, amely a gyönyörűséges Magyarországot ábrázolja,* ezer esztendejével, hagyományával, büszkeségével. Ezeket az ősi díszruhákat, féltve őrzött ódon családi ékszereket, nemesmívű fegyvereket a történelem lapjairól ismert nagy dinasztiák leszármazói éppen úgy viselik, *mint annak a polgárságnak, annak a népnek fiai, akik rangbéliek lettek*

a nagy demokráciának a nevében,

amelyet éppen Rákóczi hirdetett elsőnek a magyar história során. Az öreg daliák közül *nem egynek olyan az arca is, oly nemes, oly férfias, oly ősien magyar, mintha innen, az Országház valamelyik hűvös kupolája alól lépett volna ki egy megélemedett szobor, egy életrekeltett díszruhás ősi kép.* Az egyenruhák, a szikrázó rendjelek, a kacagányok, a menték, a női toalettek, a főpapi talárok színes forgatagában jól esik a szemnek megpihenni az előkelő szabású fekete zsaketteken és azokon az urakon, akik *egyszerű fekete magyar díszben* jelentek meg. *Ott van Meziette török császári hercegnő a leányával: Abdul Hamid szultán egyetlen unokájával. Külön díszhelyen ülnek*

a Rákóczi-nemzetség tagjai:

a késő utódok.

Ott látjuk közülük Erdődy Rudolf grófot, Széchenyi Frigyes grófot, Aspremont-Linden Károly és Albert grófokat, akik Belgiumból érkeztek a szoboravatásra, valamint Rákóczy Imre miniszteri tanácsost, a miniszterelnökségi sajtóosztály főnökét és feleségét. Közvetlen közelükben Rákóczi híres lovasgenerálisának, *Sibrik Antalnak két leszármazottja foglal helyet: Sibrik Sándor tábornok és Sibrik György.* A szobor mögött *tarka történelmi díszruháikban állnak*

a vármegyék és városok hajdui

a törvényhatóságok ősi zászlóival.

A kis kúnok harci lobogója

E zászlóerdőben és a marcona külsejű, nagybajuszos hajdúk festői cso-

Indanthren-anyag és vasaló,

és ezzel megoldottuk a ruhakérdést a nyaraláshoz. Indanthrenfestésű bluzok, ruhák és szines fehérnemüek egy-kettőre kimoshatók, vasalhatók és ismét szépek és elegánsak lesznek. A szinük ugyanis változatlanul megmarad.

Természetesen a fürdőruha, a strandpyjama és férjünk színes inge is Indanthrenanyagból készüljön!

Ne mulassza el a Nemzetközi Vásáron az Indanthrenpavillont felkeresni!

Alkotás és **Menkina J. ucca** sarkán

szenzációs PARCELLÁZÁS

-ból még pár adómentes telek **7500**-tól

Közművek költségei az árban bennfoglaltatnak. — Díjtalan prospektus. **Horváth,** Horthy Miklós út 55. Tel. **2-690-37**

vesztettem. Rohantam vissza, egész úton földreszegezett fejjel, hátha megtalálom a vagyonom. És csodák-csodája, közvetlen a házunk közelében, egy homokbucka mellett megtaláltam az erszényt.

Első önálló képemet 19 éves koromban adtam el a Műcsarnok tárlatán. „Szerződés nélküliek" volt a címe, 2000 forintot kaptam érte. A festmény jelenleg Stein Emil birtokában van.

MÓRICZ ZSIGMOND :

1899-ben Debrecenben joghallgató lettem, egyben a Debreceni Hirlap munkatársa is. Itt jelent meg az első pénzért eladott tárcám. Bécsi bútor volt a címe és ha jól emlékszem, tíz koronát kaptam érte.

Beáta

Zsolt Béla [illegible] lent verse

[illegible]dva
[illegible]ványan :
Beáta.

A szépséged hámlik maholnap,
Aráncos vénség áthinároz :
S én ott döglök meg lábaidnál,
A halálommal megcsúfollak :
Mert kegyetlen vagyok, Beáta.

Nyizsnyay Gusztáv
[illegible]sztor János első müve

PÁSZTOR JÁNOS :

Tizennyolc éves koromban kaptam az első pénzt Hódmezővásárhely városától. Nyizsnyay Gusztáv zeneköltő mellszobrát készíttették el velem, 1200 aranykoronát fizettek érte. A szobor ma is ott áll a színház előtt.

POGÁNY MÓRIC :

Az első húsz krajcárt életemben napibér gyanánt 12 éves koromban, mint kőmíves inas kerestem Kolozsvárott.

SZENTGYÖRGYI ISTVÁN :

Huszonhárom éves koromban elkészítettem Eppinger Lázár mellszobrát. Száz koronát kaptam érte.

SZÉP ERNŐ :

Negyedik gimnazista koromban, Debrecenben kerestem először az életben. A Simonyi-utca végén volt egy cipész, aki tudta rólam, hogy szoktam festegetni, rajzolgatni. Megrendelt egy címtáblát, amelyet én le is szállítottam. Cipőtalpalás volt a fizetség.

Ugyancsak negyedikes koromban kerestem először effektív pénzt írással. Az első padban ültem, két kis árvaházi növendék között. Fívérek voltak, azt hiszem ikrek. Katonacsákószerű, kemény, árvaházi sapkájukat nagyon irígyeltem. De pénzem nem volt. Az élelmes fivérek azt tanácsolták, hogy sokszorosíttassam a verseimet és adjam le őket. Rögtön megállapodtam velük, hogy ők litografáltatják a verseket, ők bocsátják áruba, darabonként tíz fillérért és a jövedelmen három egyenlő arányban osztozunk. Az üzlet kitűnően ment, nagyon sok verset

[illegible]a Nagyerdőn és
[illegible]fillérest kaptam
[illegible]adóim, az ikrek,
[illegible]vezettek, nekem
[illegible]inemű betekin-
[illegible] ma.

HERMAN LIPÓT :

Tizenkét éves koromban kerestem az első pénzt. III. Napoleon és Bismarck találkozása című képemet egy Vigarieux nevű francia vette meg 16 krajcárért. Tárlaton először 1904-ben vettem részt. *Egyedül* című olajfestményemet a Képzőművészeti Főiskola vette meg 100 aranykoronáért.

[illegible] jelent meg az
[illegible]apban. Az apa
[illegible]1 forintot kap-
[illegible]énz az életem-
[illegible]reztem magam.

[illegible]oromban jutottam az első

Egyedül.
Herman Lipót első eladott festménye

SZERENÁD

Kálmán Jenő első verse. — Megjelent 1909 novemberben, a Független Magyarország-ban

Gyönyörű, én az éjszaka ittam
Tüzesen égő, sötét borokat,
Gyönyörű, én most üzenek néked
Verses levélben lágy sorokat.
Rózsaszín mámor tolja a tollam
S halkan kerengő melódiák,
Gyönyörű, itt küldi néked a szívét
Egy szegény szürke íródiák.

Gyönyörű, hogy az éjszaka ittam,
Nem gondoltam, csak tereád,
Vérpiros éjnek enyhülésére
Álljon e kisded szerenád.
Dalos szavakkal köszöntsön a hajnal,
Hulljon a rózsa és szálljon a dal,
Dalos szavakkal szálljon szívedre
A szerelem és a diadal.

Mit nékem, hogy te nem vagy királylány
És én nem vagyok trubadur,
Hogy a királylány csak irodáslány
S a trubadur csak szobaúr,
Mit nékem, hogy a szerenád már
Divatját múlta s nem járja most,
S hogy e nótás, dalos fohászba
Belecsönget a villamos . . .

Lőrinc Lajos

A Gutenberg-Otthon Vágó József első önálló építkezése

os diák voltam,
Akadémia Ka-
aranyat. Pontos-
gy a pályadíj átvé-
koládébombát vet-
állomáson. Nagyon
Első irodalmi mun-
árott kaptam pénzt.
oltam és nem volt
Béla nevű barátom,
ni akadémiai tanár
lőre című krajcáros

pénzhez. A kocsisunk megbetegedett, egy vendéget kivittem az állomásra, attól kaptam öt korona ajándékot.

Első művem a „Kutyaszorozás" című krokim volt A frontról küldtem a Borsszem Jankónak.

Első írói honoráriumomat Fodor Károlytól, a bajai Függetlenség főszerkesztőjétől, kitűnő mesteremtől kaptam. Nem pénzt adott, hanem egy ezüst órát.

TÖRZS JENŐ:

Akadémista koromban kerestem az első pénzt. A Nemzeti Színházban statisztáltam 1905 — 06-ban, ahol néma szerepért egy, pár szavas szerepért három korona volt a gázsi.

VÁGÓ JÓZSEF, a genfi Népszövetségi Palota tervezője:

Az első pénzt tizenhárom éves koromban korrepetálással kerestem. Havi öt forintot. A milleniumi évben, az egyetem előtt, bekerültem a Korb és Görgl építész céghez gyakornoknak. Ez volt akkor a leghíresebb építési vállalkozó (többek között a Klotild-palotát ők építették), ide fizetésnélküli praktikánsnak bekerülni a legnagyobb dicsőség volt. Képzelhető az örömem, amikor az első hónap végén 45 forint fizetést adtak, amely összeg később rohamosan emelkedett.

ZSOLT BÉLA:

Az első pénzt Kiss Józseftől kaptam tizenöt éves koromban a Hét című hetilapban megjelent „Beáta" című versemért. Tíz koronát utalt ki a nagy költő, de nem mertem érte felmenni, mert a vers meglehetősen erotikus volt és én még matrózruhát hordtam. Egy érettségizett unokabátyám vette fel az én nevemben.

A BÉCSI BÚTOR

Részlet Móricz Zsigmond első novellájából.
Megjelent 1899-ben a Debreceni Hírlap-ban.

Zsuzsi néni kofa volt. Paprikáskofa a Nagypiacon. Ott szokott árulni a Csapó-utca szegletjin. Hát bizony keserves egész nap ott ülni, de nem egészségtelen, meghízik és megokosodik attul az ember.

Zsuzsi néni is már olyan okos, hogy többet tud az eszinél. Hogyne, mikor csakúgy olvassa az ujságokat egyre-másra, mert mindenik kofa vesz valami ujságot, osztán az kézrül kézre megy. Zsuzsi néni mind elolvassa az utolsó betüig, mán akár érti, akár se.

Egyszer csak nagy dolgot lel az ujságban, valami pesti ujságban, ott, ahol az igazán érdekes olvasnivalók vannak, hátul, a hirdetések közt. Valami bécsi gyáros egy egész bútorzatot kínál, asztalt, széket hatot, divánt, siffont kettőt, ágyat kettőt, de még éjjeliszekrényt is, meg még sok mindent, szóval egy teljesen berendezett hálószobát és ebédlőt tizenhat forintért.

PÁSZTOR JÁNOS: INCSELKEDÉS.

Andrássy elnöksége új fejezetet nyit a Társulat történetében. Megválasztása után az ő egyénisége védte a Társulat zavartalan továbbfejlődését.

*

Ez a Képzőművészeti Társulat bölcsőkorának története a levéltár emlékeinek tükrében. Sok megpróbáltatás, közöny, csalódás kísérte első lépteit, melyek akkor, úgy mint ma, egy cél felé vezettek, a magyar képzőművészet naggyánevelése és szabad érvényesülése felé. A Társulat fennmaradt írott emlékeinek minden sorában ez eszmék mellett szállt síkra s ezek ápolását apostoli meggyőződéssel tartotta hivatásának. Magárahagyott volta már első évben elért eredményeit csak jelentősebbekké teszi, működésének meg nem erősíttetése által való gúzsbakötése csak aláhúzza

Ev. k. Műt. 1928.

azokat a szavakat, melyeket működésének már hatodik hónapjában elmondhatott magáról: «A tér, melyet a társulat elfoglalt s melynek határai között működik, eléggé ismeretes azok előtt, kik annak tevékenységét figyelemmel kísérik s bizonyára nem tagadhatják, hogy alapszabályaiban letett elve szerint *minden módot és eszközt felhasznált arra, hogy a művészetben tapasztalt lankadtságot felüdítse.* Tekintetbe véve a jelen idő válságos mozgalmait, alig hat hó óta fennálló társulat csekély anyagi alapja egyedüli megszorítója azon bátrabb kiterjeszkedésének, melyet talán a társulati tagok várnak tőle, hogy a közönségnél nagyobb közérdekeltséget költsön fel maga iránt.» (Körlevél. Lt. 15—1861. sz.)

A kezdeményezők lelkes kultúrmunkájának köszönhetjük, hogy a művészet iránti «közérdekeltségnek» általuk ültetett magva oly terebélyes fává növekedett s hogy a kezdetben 100 tagot számláló kis társaság idővel kebelében 8000-nél több művészt és műpártolót egyesítő kultúrintézménnyé fejlődhetett — tegyük hozzá: Nagy-Magyarországon.

Rendületlenül bizunk benne, hogy ezt a számot a régi országhatárok között ismét el fogjuk érni!

GLATTER GYULA: ÖREGASSZONY.

DURVA MERÉNYLET A JERUZSÁLEMI PÁTRIÁRKA ELLEN

Jeruzsálem, április 30
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Botrányos tüntetés volt tegnap a Szentsír templomában, mikor megérkezett Timoteus patriárka, aki megválasztása óta először jelent meg az ortodox egyház legnagyobb templomában, hogy a lábmosás szertartását végezze. Az arabok, akik elégedetlenek a választással, mert arab főpapot akartak a patriárka székében látni, záptojásokkal és rothadt gyümölccsel dobálták meg Timoteus patriárkát. A mohamedán rendőrség szétverte a tüntetőket és a főkolomposokat letartóztatta.

Még ez történt ma

1. Alaposan semmisitsd meg az ellenséget. A Nemzetközi Bolsevistaellenes Liga főtitkára, a svéd Niers Bahr ma adta ki programszerű nyilatkozatát. Ennek az a veleje, hogy »alaposan kell megsemmisiteni az ellenséget«.

»Ezen azt kell érteni, — így hangzik a program — hogy *nem elég ha Szovjet-oroszországban megszünik a bolsevizmus.* Elvégre, *Sztalin* egymásután léptet életbe olyan intézkedéseket, amelyekből azt lehet következtetni, hogy hátat fordít a kommunizmusnak. *Ez nem elég! Magát azt az Oroszországot kell darabokra törni, ahol a bolsevizmus átka megfoganhatott.* A meggyengített Oroszország élére pedig *egy igazi árja vezetőséget kell állitani, amely a világ végéig megakadályozza, hogy Oroszország mégegyszer letérhessen az igaz útról.*«

A bolsevistaellenes ligát Adolf Ehrt alapította. Némelyek szerint azonban kissé mérsékelt elveket vallott, ezért most dr. Ademheit vette át a vezetést. Neki tulajdonítható, hogy Bahr ilyen alapvető tervvel lépett a világ elé.

2. Anyák szüljetek! Az orosz lapok ma közlik a május 1-i »kinyilatkoztatásokat«. Oroszországban minden május 1-ére 40 ilyfajta kinyilatkoztatást készitenek s ezt május 1-én óriási betűkkel vetítik a falakra és az égboltozatra. Az idei májusi kinyilatkoztatások első pontja így szól:

— *»Anyák, szüljetek, mert Szovjet-Oroszországnak minél több egészséges emberre van szüksége.«*

Néhány évvel ezelőtt Oroszországban »hivatalból« támogatták az egyket és az egy se-t. Minthogy szembeszökővé vált az eljárás súlyos politikai és egészségügyi következménye, a szovjet az ellenkező irányba fordult. Oroszországban ma »hazafias« kötelesség minél több gyermeket a világra hozni.

3. Milyen gyorsan? Milyen messze? Milyen magasra? H. E. Whimperis, az angol királyi légügyi társaság elnöke egy felolvasás keretében a következőket mondotta:

a) Ha a mai motorikus erők lényegesen nem változnak, akkor a mostani repülőgép körülbelül *ezer kilométer sebességet érhet el.* Nem valószínű, hogy ezt a határt túllépheti. Persze, ha az ellentálló erők csökkenthetők, akkor szó lehet ilyesmiről. Minthogy azonban egyelőre nincs kilátás akár az ellentállási erő csökkentésére, akár pedig a motorikus erők nagyobbméretű fejlesztésére, *nem hihető, hogy olyan gép szerkeszthető, amely óránkint ezer kilométernél sebesebben tudna haladni.*

b) A legmagasabb pont, amelyet a repülőgép az emberrel a levegőben elérhet, *20 kilométernyire van a tenger szine felett.*

c) 20.000 kilométer távolságra repülhet egy gép *anélkül, hogy le kellene szállania.* Ilyen gépünk ugyan ma még nincs, de technikai eszközeink *lehetővé teszik az előállitását.*

Ezek hát a közeljövő rekordjai. Whimperis szerint a most élő középkorú emberek még megérik ezeknek a rekordoknak az elérését.

4. »A király elé megyek, ha nem szűnik meg ez a gyalázat.« Rogers birminghami kanonok a templomi szószékről rendkivül hevesen megtámadta »a kapitalisták legújabb fondorlatát:«

»Minthogy a törvényhozás tiltja a gyermekek dolgoztatását s a szakszervezeti szerződések útját vágták a munkások nagyobbméretű kiszipolyozásának, a kapitalisták úgy segitettek magukon, hogy *otthon a lakásukon dolgoztatják a munkásokat.* Szörnyűség, mi történik a koronázás előkészületei kapcsán. A koronázáshoz szükséges jelvényeket, feliratokat, ruhákat s másfajta diszitéseket *a munkások a lakásaikban készitik.* Itt nincs megszabva a munkaidő s nem ellenőrzik, *ki dolgozik ezen a munkán.* Nos, *hétéves gyermekek kora reggeltől késő estig robotolnak ezeknél a munkáknál.* Egyenesen felháborító az ellentét a koronázás külsőségeinek ragyogása s a *nyomorult proletárgyermekek sápadtsága és titokban ejtett könnyei között.* Ha a kormány nem szünteti meg ezt a gyalázatot, *én a király elé megyek és megmondom neki, hogy ez nem keresztényi dolog.* Nem keresztényi dolog, hogy vállalkozók óriási nyereségre tesznek szert, míg a szegényemberek, csakhogy néhány fillért kereshessenek, *a gyermeküket is befogják a robotba.*«

Minthogy a kanonok a király udvari káplánja is, nem tartják lehetetlennek, hogy beváltja fenyegetését.

Magyarország-Belgium Davis Cup-mérkőzések
a margitszigeti MAC center-courton
Péntek – szombat – vasárnap
½3 óra ½4 óra ½3 óra
Jegyek elővételben AZ EST erzs. betkörúti jegypénztáránál kaphatók.

Express hirdetések

Mészáros NŐI DIVATSZALÓN FERENCIEK TERE 9. Egyes darabjai most 25–35–45 P-s áron

Lőwy cipőkülönlegességei IV., Múzeum körút 7. és Váci utca 10 Lichtman cipők főraktára

Szőnyegjavitás, mosás PREIS KATA iparművész Tel. 3-668-76 II., Bimbó út 5.

Gomb, csat övgallér, sálak és az összes divatcikkek Albacháry és Korai cégnél, V., Deák tér 1. a legolcsóbbak A Nemzetközi Vásár látogatóinak előnyös árak!

Cianoz, takarítolcsón PAX Tel.: 1-188-22.

Óbuda szenzációja! Tiroli csárda, halászkert Polgár tér 3. Uj vezetés alatt. Hangulatos zene. A budapesti üdülőközönség olcsó vacsorázó és szórakozó helye. Halászlé és halkülönlegességek. Közlekedés 5-ös, 7-es, 9-es, 51-es villamosokkal. — Margithídtól két kisszakasz. Téli és nyári helyiségek.

4 szoba hallos komfortos lakás azonnalra kiadó. Andrássy út 76.

Sasuccai üzlethelyiség aug. 1-re átadó. Érdeklődés: telefon 1-817-98, üzletórák alatt

Magaskalóriájú kartelenkivüli borsodi szénnek üzemeknél való bevezetésére, vagon- és fuvarfelekben, agilis, szakmabeli urat keresünk. Ajánlatot ed ugi működés és referenciával. Állandomunkaiárs 100.6 jeligére kiadóba

ELADOM Németvölgyi út 63 296 □-öl szép telkemet kedvező áron Érdeklődés telefonon 2-915-98 délután 3—5-ig

ÁRVERÉS. Anker köz 2. sz. I. em. 6 alatt május 1-én, délután 3 órakor, biróság végrehajtó közbenjöttével eladatnak: 5-lámpás rádió perzsaszőnyeg, csillár, férfiruhák stb

2-szobás és 2 szoba hallos lakás melegvizzel garszónlakás központi fütéssel, erkellyel, luxuskivitelben, ül. bérpalotában, olcsó bérrel május 1-re kiadó. Wahrmann u. 36, Pozsonyi út mellett Lipótvárosi parknál.

Tabáni villa 5-szobás, gyönyörüen bútorozva, autóbuszmegállónál, hosszabb időre, esetleg bútor nélkül is, kiadó. Piroska utca 14. Telefon: 1-228-82.

HORVÁTH TESTVÉREK Ferenc tér 5 sz. alatti üzletét átveszem Hitelezők 3 napon belül jelentkezzenek dr. Schwarz József ügyvédnél, József körút 9 szám

Ebédet házhoz szállit Hock-Konyha Mérsékelt árak! Csanády u. 26. Tel. 2-985-75. 10770

Irodabútorok, Perpetuum-kalyha, nagy Wertheim pénzszekrény és gyermekbútorok eladók. Kertész utca 16. I. em. 6.

Kozmetikusnő gyakorlott, egyetemi városba azonnalra keresteik, VIO hideg-meleg gőzölővel rendelkezők előnyben Személyes jelentkezés: 9 órától 1-ig szombaton 1-3-ig Atlantic-szállóban, Baross utca.

RÁCZ MODELHÁZ kompléi, ruhái finomak, elegánsak, tökéletesek. Készen is, nagy választék. Olcsó árak! IV., HARISBAZÁR 5 Nyitott üzlet

KOMBINÁLT SZOBA 7 darabból új ..... P 288 BUTORMAGAZIN, Mária u. 48

OPERA penzió VI., Dalszinház utca 8. Telefon: 1-286-81. (Operával szemben.) Uri otthon. Elsőrangú konyha. Polgári árak. Hideg-meleg folyóvizes szobák.

Csónakgarazsirozás és kabánbérlet a DANUBIUS Strandfürdőn V., Meder utca 8. Berlini térről 3- és 55-ös villamossal 3 kisszakasz. Ugyanott lapos fedelű csónakok kaphatók

Uj és használt bútort Universáltól Wesselenyi utca 8. sz.

Celluloid ajtóvédő megvéd kopástól, piszoktól Higienia Celluloidipar, Hold u. 5. Tel. 1-159-16

Irógép eladás, csere, kölcsönzés alkalmi áron Horváth Lászlónál VII., Wesselényi utca 49. T. 1-366-76

Vennék ezüstrókát 1078 magánostól, kifogástalan állapotban. Erzsébet körút 14, I. emelet 2 ajtó, déli 1—3 óra között.

Üzlethelyiség kiadó főútvonalon „Üzlet 10690" jelige

Felhívás! Klein Arthur Budapest, József körút 88 alatti drogériaüzletét átveszem. Esetleges intelezők fenti üzletben május hó 3-tól, három napon belül új tulajdonosnál jelentkezzenek.

Harmincas, elvált, elegáns úriasszony francia, angol, német nyelvtudással, kiválló háziasszony megfelelő elhelyezkedést keres „Szerény igényű 10773" kiadóhivatalba

Építésvezető mérnök vagy építőmester nagy vállalatnál állandó alkalmazásra keresteik. Ajánlatok referenciával, fizetési igénnyel „Komoly munkaerő" jeligére Baloga hirdetőirodába Lipót körut 9

Széna térnél újonnan épült uriházban EGYSZOBÁS ÉS GARSZÓNLAKÁSOK minden komforttal, központi fütés és melegvizzel. II., Görgey Artur u. 31.

Festék- és háztartási üzlet igen forgalmas helyen, 20 év óta egy tulajdonos vezetésében áll eladó. Cim a kiadóban vagy telefon 3-446-31 1076

Másfeltonnás T FORD teherautót olcsón eladok Megtekinthető Jász utca 37.

Női táskák az összes divatszinekben. Közvetlen a készitőnél a legolcsóbban CSÁNGÓ FERENC kizárólag IV., Szervita tér 4 (udvarban)

OLCSÓ, TARTÓS ONDULÁLÁS a Vásár tartama alatt szezónelőtti árak 6.— P és 8.— P a BARTOS Calvin téri Gepondulálónál, Hajfestő és Kozmetikai Szalonban Calvin tér 9. Ráday utca sarok. Telefon 1-851-36.

Május 1-én megnyilik a Svábhegyi Palota Penzió főúri kastélyban fényüzően berendezve, 30 holdas diszparkkal, luxuskörnyezet, garázs, teniszpálya. Előjegyzések telefon 1-652-22 I., Béla király út 30, Mátyás király út 33

Egyszoba-konyhás, egyszobás garszón, háromszobás és háromszobás hallos összkomfortos lakások továbbá üzlethelyiségek közp. fütéssel, melegvizzel kiadók Bem József utca 22. alatti luxuskivitelü uj házban (Margit körutnál), helyszinen vagy dr. Kádár Miklós ügyvédnél, Zoltán utca 16. Telefon: 1-244-68.

DUNÁRA NÉZŐ 2 szoba hall Legrády Károly utca 43. Tel. 1-198-36

Társulnék belvárosi penzióba tőkével, nagy ismeretséggel „Penzió 10691" jeligére a kiadóba

Bérház háromemeletes, Abonyi utcánál villaravonban, nagy kertiel, 24 évig teles adómentes, közel 13.000 pengő bér, elsőrendü épitkezés, mint komfortos lakások, legjobb helyen, villa nos-autobuszmegálló, ára 135 000 pengő. Schlesinger. 1-171-18, 1-233-21. 10757

BUDAI DUNAPART, Margitrakpart 37, bejárat Vitéz u. 2. Öt szép komfortos uccai szoba kiadó.

Eladom Sashalom, Szent Gellért utca 220 negyszögöl szép telkemet kedvező áron. Érdeklődni Deutsch Henrik, VI., Laudon utca 9.

Werner-Pfleiderer keverőgép és kis kompressorok alig használt állapotban olcsón eladók. Singer és Klein, Váci út 90/B.T.2-920-81 10774

Félárú autófuvarozás számmázsás, pótkocsis autóval. Veszprém, Zirc vagy közbeeső városba. Csak odafelé. BENKŐ, Hentes utca 17, földszint 1. 10769

Zsákvarrógép 3 darab, kitünő állapotban és 2 irógasztal székekkel eladó. Megtekinthető IX., Mester utca 13 (Tinódy utcai oldal.) Zsáküzlet irodájában, délelőtt 10—12 között.

Hüvösvölgy, Vadorzó u. 9 tiszta, szabad, szépen bútorozott háromszobás nyaralás külön kertrészt kiadó. Bővebbet a helyszinen vagy telefonon 1-523-24

Elköltözés miatt eladó 1 komplett hálószoba és különféle bútorok. Megtekinthető d. e. 9—11-ig Deák tér 3. II. 2.

UGYNÖKÖKET órák részleteladására garanciával felvesznek. „Garancia" jeligére Haasenstein és Vogler-hez, Dorottya utca 8.

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 10 óráig fogadunk el hirdetést. — A szombati és hétfői lapok részére a hirdetések már előző nap feladandók. — A legkisebb hirdetés ára 4 pengő.

Férfi tenisznadrágok
jól mosható fehér pamutvászonból
4.80
A nagy szenzáció!
FENYVES
Kálvin tér 7

Briliánst megbízásból magas áron vesz **Varjas** Károly körút 22, udvar. T. 1-892-36

Használt ruhákért csodálatos árakat fizetek vagy a legfinomabb gyapjúszövetre becserélem Fischbein. Dob u. 25. Tel 1-354-22 10641

Uj Detra Bérautók túra km 24 fill., városban óránként 2.50 pengő. Temetőbe 8.— pengő. *Telefon 122-833*

BÉRAUTÓ túra km 22 f.-től 7 P-től temető-be óránként P 2.50 **1-885-77**

Városban, vidékre, külföldre **HANOMAG** bérautó 1 óra 3 pengő, túrakm 24 fill Szolgálat éjfélig. **T. 1-246-66**

Óriási árakat fizetek használt férfiruhákért, zálogjegyekért. **Leitersdorfer** Kisdiófa ucca 4 Tel. 1-352-83 10640

BÉRAUTÓ 1 óra P 3.— LUXUS BALILLA
SOFŐRISKOLA Túra km 22 fill. ÚRVEZETÉS. **T. 1-128-80** Grünspan Béla Hollán ucca 15.

Használt férfi és női ruhákért, egyenruháért, cipőkért legtöbbet fizetek **Freund,** Dobozi ucca 27. Tel 1-426-73. Hivásra jövök vidékre is

Uj áramvonalas **EXPRESS BALILLA BÉRAUTÓ 1 ó. P 3** Temetőbe P 7.— Tel. **1-2-3-4-5** Túra km 22 fillér.

Használt ruháért, egyenruháért szenzációs árat fizetek vagy **divatos szövetre** becserélem. Gerstl, István út 28. Hivásra jövök T 1-340-85

Uj Steyr, Lancia, Ardita óránként 2.50 P **1-435-72** Uránia Garázs
Túrára 23 fillértől

1-337-72
TATRAI BÉRAUTÓ
Elegáns luxuskocsik külföldre is.

VISELT RUHÁIT külföldi megbízásból, eredeti angol divatszövetre cserélem ki vagy legdrágábban megveszem. Tel. 1-172-90.

RAPID BÉRAUTÓ
Gyári uj luxuskocsik Olcsó órástuvar **14-00-24**
Túra-km 24 fillér Temetőbe P 7.—

BÉRAUTÓ
1 órára 3 pengő
Budapesten vámon belül Temetőbe és kirándulási helyekre megegyezés szerint.
UNITAS Rt.
Telefon A 2-923-85

Nagy sikere van a 2.75-ös **„kifordított"** harisnyánknak!
KOVÁCS VICTOR
IV. Szervita tér 4. VI., Király ucca 2.

Nemzetközi Vásár
látogatói a vásár tartama alatt 5% engedményben részesülnek
Bon-Marché
női divatszalonban,
Váci ucca 11/b, félem. 2
Ruhák már 30.— pengőtől
Erka bevásárlóhely

7 érdekes, modern szobát mutatunk be a Nemzetközi Vásáron az Iparcsarnokban
Garcon
modern bútorgyár, IV., ESKÜ ÚT 5

Használt ruhákért
óriási árat fizetek.
Spiegel. Erzsébet krt 29. T 1-289-42

Viselt ruháit prima gyapjúszövetre **becserélt** vagy magas áron megveszi **Wertheimer,** Teréz körút 29 Tel **1-277-32.** Hivásra házhoz jövök

Kertbe, teraszra
Indanthren vásznak
Lakástextil
IV., Régi posta ucca 10

Székek, asztalok,
sörkimérő pultok, alpaka evőeszközök használtak, nagyon olcsón
ROSENFELD, Népszínház ucca 31

Kéziszövésű
BÚTORSZÖVET
maradékok olcsón
VÉRTES ÁRPÁD - BRAUN LILI
V., Személynök ucca 9.
Mintavásáron: az Iparcsarnokban

CHRYSLER AUTÓ 72-es 6-üléses, igen jó karban, közvetlen tulajdonostól **eladó.**
Megtekinthető és felvilágosítás Anker-garázs. Király ucca 18.

Angol SINGER autó
utólérhetetlen, kis adó, kis fogyasztás, 115 km sebesség. — Tekintse meg a képviseletnél, Rozsa ucca 38/a.

Topolino
majdem új, készpénz mellett alkalmi vétel. **Balilla. Benz Mercedes** nyitott 1500 P-ért kapható Hollán u. 15

A Tisza vidékén jól bevezetett, fiatal, agilis **utazó** számotevő **textil** gyárnál **elhelyezkedne.** Megkeresést „Komoly munkaerő Ve" jeligére a főkiadóhivatalba kérek.

Keresünk megvételre 3—5 tonnás ***teherautót*** esetleg pótkocsival és ***motortriciklit*** 500 kilogram teherbírással. „Készpénz 9881" jeligére **Blockner** hirdetőjébe, Városház ucca 10

1 kiló **barackíz 96** fillér
Üvegbetét 24 fillér
a Párisi Nagyáruházban

Modern műbútor **kis ebédlő**
egyes fotőjök, használt széles heverő, netz-függönyök
igen olcsón eladók
Halász Studio
IV., Irányi ucca 27.

Minden ortopéd-betéthez tökéletes a **HAJDUSKA** *gyermekcipő*
IV., Régi posta ucca 12

KORONGECSET 5" már **P 3.50**-ért, de a **legjobb,** amit készíteni lehet, világos orosz sertéből 200/5" maximált ára **P 14.68.** Gyártja: **„ZAFIREX"** kartelenkívüli ecsetgyár, Budapest, V, Váci út 54. T. 2-924-42

Briliánst, zálogjegyet, **smaragdékszert** a legmagasabb árban **veszek Rózsa,** Dohány u. 1. (az Ékszertőzsde épületében) Tel.: 1-327-67

Tavaszi és nyári CIPŐÚJDONSÁGOK
előnyösen szerezhetők be
AMERIKAI CIPŐ
rt.-nál, V. Dorottya u. 9

Vörös salak
helyben és vidékre
Salakkereskedelmi Vállalat
VII., Dohány ucca 59. Tel. 1-428-64

Ballon-raglán
és eredeti tiroli lóden-felöltők csak
Sportruházatnál
Vilmos császár út 13.
Andrássy út sarok.

LAMPION KIÁLLÍTÁS
a Nemzetközi Vásáron, Iparcsarnok 257
Alfa papirüzem r. t., Bp., **Kiadiófa u. 1.**

Belvárosban megnyíló harisnyaszaküzlethez jó megjelenésű **fiatal eladót keresünk** szakmában teljes tudással és többéves gyakorlattal. Kimerítő ajánlatok fizetési igénnyel „Siker 9895" jeligére főkiadóba

PAPÍR HULLADÉKOT, selejtpapirt **magas áron vesz**
Farkas József papirüzeme, VII., Nagydiófa ucca 22. szám. **T. 135-910.**

Csak 20 milliót jegyeztek a 100 millió fontos angol fegyverkezési kölcsönből

London, április 30

A Daily Herald szerint a csütörtökön kibocsátott százmilliő fon összegű fegyverkezési kölcsönre a közönség csak húszmillió fontot jegyzett.

A City majdnem teljesen bojkottálta a kölcsönt, a biztositótársaságok és leszámitolóintézetek úgyszólván semmit sem jegyeztek, a bankok és magántőkések nagyon keveset. Az aláiratlanul maradt 80 millió fontot köztestületek veszik át, főként a közegészségügyi minisztérium amely alá a társadalombiztositási és munkanélküliség ellen biztositási alapok tartoznak, továbbá az Angol Bank kibocsátási osztálya és a fontkiegyenlitőalap.

A kormányhoz közelálló Morning Post és a Financial News nem titkolja, hogy a kibocsátás nem járt sikerrel, amiért a Morning Post a tőzsdei pangást okolja.

Felhős, hűvös idő

— Az Est meteorológiai tudósitójától —

Az európai időjárási helyzet még mindig változatlan. Makacsul tartja magát az ellentét a nyugateurópai derült, csendes és a délkelet és keleteurópai északi szeles időjárási területek között. Hazánkban *átmenetileg még rosszabbodott is a helyzet, mert kissé élénkebb lett az északi légáramlás és erősebb a borultság.*

Az éjjeli lehülés a keleti megyékben újból talajmenti fagyokra vezetett és a nappali hőmérséklet is valamelyest visszaesett. Eső már csak kisebb mennyiségben volt. *Lényeges változást egy-két napig nem várhatunk. Tovább tart a felhős idő és az északi légáramlás.*

Az időjárási elemek várható értékei Budapesten: Legalacsonyabb éjjeli hőmérséklet 3—5 fok, déli hőmérséklet holnap 12—14 fok. **T. G.**

A Rákóczi szobor felirata

— Az Est tudósitójától —

Az Est tegnapi számában cikket közöltünk a *Rákóczi*-szobor feliratáról, megirván, hogy a feliratban tévedés van.

E cikkünkkel kapcsolatban a *szoborbizottságtól* azt a hivatalos magyarázatot kaptuk, hogy a bizottság a feliratot teljes mértékben helyesnek tartja, semmiféle változtatást nem eszközöl rajta.

A bizottság nagyon is alaposan átgondolta a felirat szövegét, mielőtt feliratta volna. Egy nagyon fontos dokumentum szavait vette figyelembe, de *nem a dokumentum kezdő szavait akarta szószerint a szoborra vésetni,* hanem azt a nagy, magasztos *gondolatot,* melyet az egész dokumentum képvisel. Ezt a gondolatot pedig *a mai latinságnak megfelelően irta meg.*

A régi dokumentum *elavult szavakat* használ, *különleges szórendet* alkalmaz, ezért szükségesnek tartotta *részben rövidíteni, részben a jelenlegi latinságnak megfelelő formába önteni a szöveget.* A bizottság történettudósokkal, egyetemi tanárokkal való megállapodás alapján szövegezte meg a feliratot, amely ilyenformán teljesen megfelel a mai latinságnak, kifejezi azt a gondolatot, amelyet a dokumentum képvisel és teljesen kifogástalan.

Értéktőzsde

— Az Est tudósitójától —

A budapesti értéktőzsdén ma rendezési nap van. A viharos üzleti hét üzleteinek legnagyobb részét már szerdán és csütörtökön lebonyolították, úgyhogy a kötelezettségek csökkentek, nagyobb kilengések, a tőzsde véleménye szerint, nem várhatók. A tőzsde közönsége tartózkodó, ami árnyalati gyengüléssel jár. A piac várja, hogy a még függő ügyleteket lebonyolitsák.

Prolongált kötésekről egyelőre nincsen szó, bár máskor a hónap utolsó napján bőségesen van a következő hónapra üzletkötés. A jövő hónapra tehát előre lekötött üzletek nélkül megy át a tőzsde. — A *fixpiac* nyugodt. — *Zürichben* a párizsi, londoni, milánói, bécsi és prágai kifizetések megdrágultak, a newyorki, amszterdami és berlini kifizetés ára esett.

Gabonatőzsde

— Az Est tudósitójától —

A budapesti gabonatőzsde kedvetlen, a forgalom csekély. A *búzahozatalok* jelentéktelenek, de a kereslet is összezsugorodott. Ez az oka a délelőtti 5—10 filléres áresésnek. A 80 kilogramos felsőtiszai búza budapesti ára 19.80—19.20 pengő.

A *rozs* forgalma csekély, az osztrák vásárlások szünetelnek. Budapesten 20.20—20.30, Hegyeshalomban 21—21.25 pengő a rozs ára. — Az *árpapiac* üzlettelen. — A *zab* ellanyhult, a budapesti ár 16.60—16.70, beszállítva 17 pengő. — A *tengeri* irányzata lanyhuló, az árak átlag 10—15 fillérrel estek. A mai budapesti paritásos ár 11.20—11.30 pengő.

A *határidőpiacon* a lanyha külföldi jelentések hatása alatt lemorzsolódtak az árak. A hivatalos forgalom megindulása előtt a *májusi rozs* 20.45—20.55, a *júliusi tengeri* 12.02—12.05 pengő. — A *Zsiróban* május 5-ére 2000 mázsa tengeri leszállitását jelentették.

Felelős szerkesztő és kiadó: Salusinszky Imre
Szerkesztő: Kemény Simon
Kiadótulajdonos: Az Est lapkiadó r.-t.
Igazgató 1910-től 1930-ig: Sebestyén Arnold
Bécsi fiókkiadóhivatal: I., Kohlmarkt 7.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem adunk vissza

Ma a 14. és 15. oldalon is közlünk Express hirdetéseket

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat nyomása. Felelős nyomdavezető: Kárpáti Antal.

Tanár Wälder Gyula

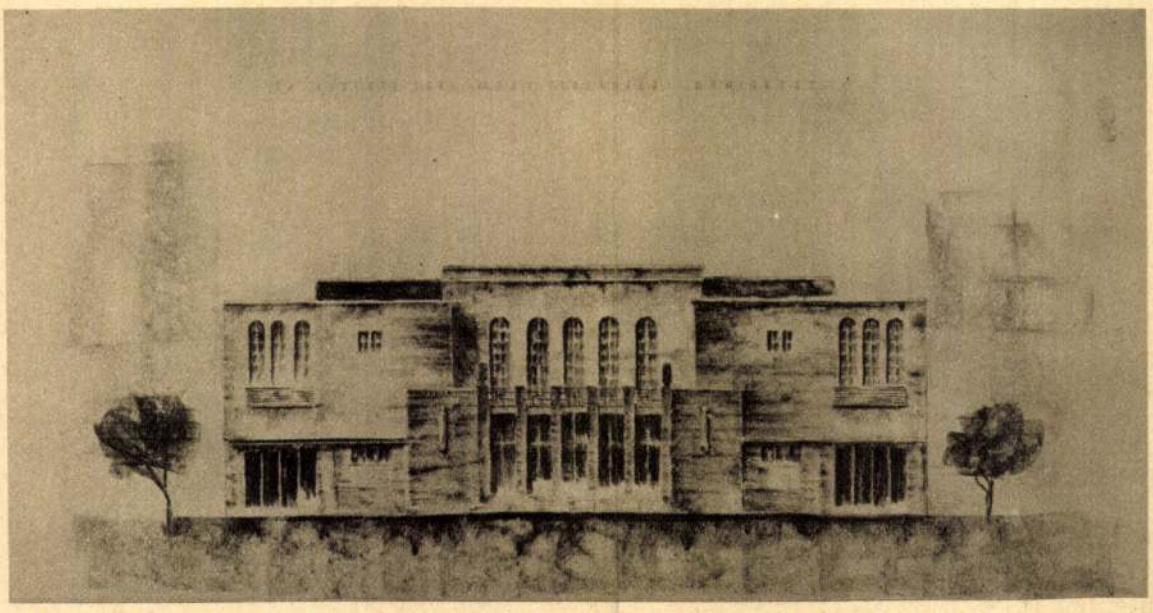

Mozgófényképszínház — Lichtspieltheater — Cinema — Théâtre cinématografique — Cinematografo
Stud. Arch. J. Végh IV. éves építészhallgató

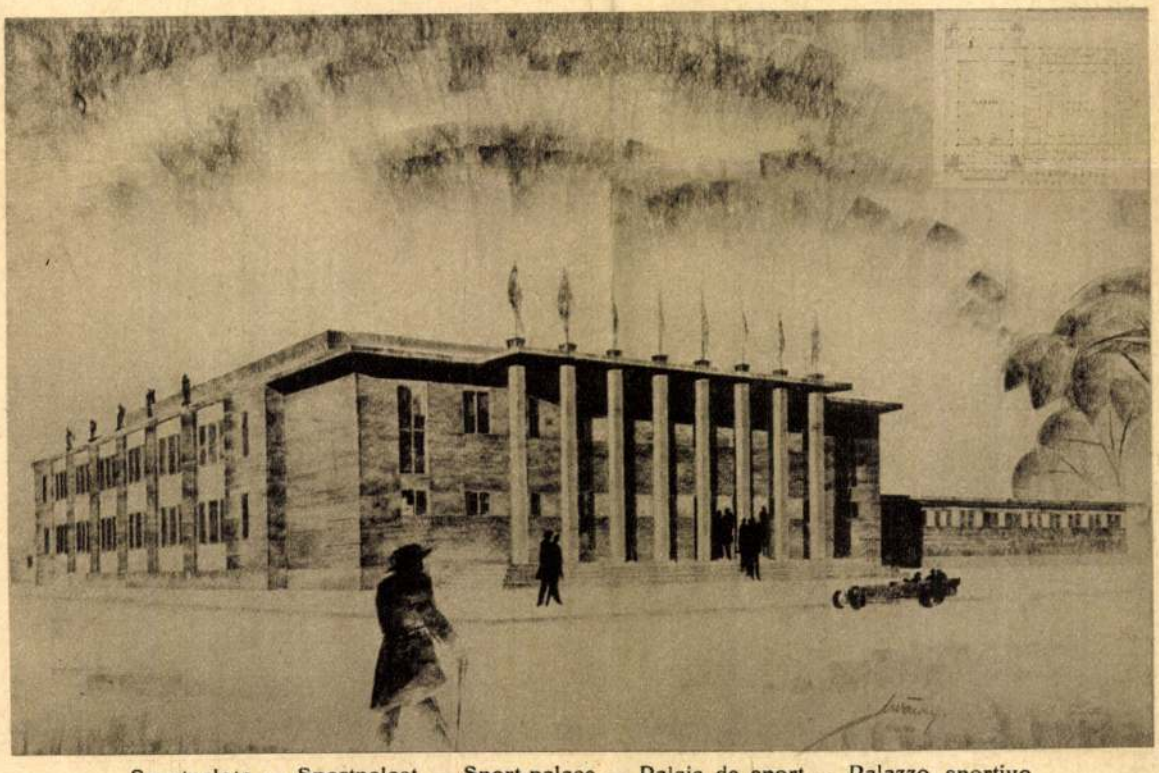

Sportpalota — Sportpalast — Sport-palace — Palais de sport — Palazzo sportivo
Stud. Arch. F. Fiala IV. éves építészhallgató

Fordítás
Mira cēd

Építészhallgatók

Továbbítani.

Pásztor J.
építészhallg.

Városháza — Stadthaus — Town hall — Hôtel de ville — Palazzo municipale
Stud. Arch. J. Pásztor IV. éves építészhallgató

880. *Hajdúk az őrszobáb*

Hárman képeznek társas
bal lábát feltéve a lóczán ül,
jobb kezével az asztalra köny
van papiroson, baljával pedig
ujjával a tüzet igazgatja. A n
szavait kisérő mozdulatokat te
nak vállán nyugtatja. A harma
áll, a melyen dohányzacskó h
tart piros borral. A pipázó
kék dolmány, szűk nadrág,
derékon és kard vállon á
piros bélésű prémes kucsmát
nadrágot térdén szívalakú pi
övet és derekára kötve kardo
balra néz és arczélben látha
és bárányborral bélelt fehér k

Vászon, méretei 32 : 22·5 cm
tett 1899 február 10-én gróf Be
(87–899). → Kifizettetett 1889 jú
1899 deczember 31-én (673–899). –
az 1899 április 25-iki 7101 szvsz.

Kifüggesztésére vonatkozó a
retlen festő a XVIII. szból: Mulat

Pásztor János

cod

Magyar Hírlap

1913 máj. 25.

(Döntés az Erzsébet-
tábor pályázatáról.)

U. 304

TÁJÉKOZTATÓ.

Irta: Ligeti Miklós, szobrászművész
A Hősök Emlékét Megörökítő Országos Szövetség elnöke.

A művészetek minden idők leghűségesebb történetirói voltak. Egy régi faragott kő, a leg, régibb korszakok kőszerszámjai, kőfegyverei, egy barlangba vésett rajz elmondja népének gondolkozását, küzdelmét, kulturáját.

A mi hivatásunk mostan, hogy megörökitsük mindazt a fájdalmat amit hősi halált halt testvéreink kegyeletével szemben érezünk, de meg kell, hogy éreztessük a szemlélővel is, miképen kerültünk vele e küzdelembe, ezt mily lovagiasan. bátran és férfiasan küzdöttük végbe — a magyar nemzet hagyományos becsületes, bátor és lovagias lényével.

De feladatunknak tekintjük és el kell hogy mondjuk, a művészet internacionális nyelvén a külföldön is, hova munkáink reprodukciói kikerülnek, miképen, hogy jártak el velünk és mi élők, mint elhalt hősök lelkei érezzük e nagy igazságtalanságot és Istenben bizva várjuk annak megváltozását.

Bizom a magyar művészek kiváló, nagyra hivatott tehetségében, tapintatosságában, tudom hogy oly műveket fognak még alkotni, amelyek ellenségeinket is lefegyverezik, jobb belátásra birják a világuralom vezéreit és a régi Magyarország békés, nagy kulturmunkájával hódithat ujra.

Ezeket a kegyeletes és hazafias törekvéseket, azok hathatós támogatását tüzte ki feladatául a Hősök Emlékét Megörökitő Országos Szövetség minden magyar művésszel egyetemben.

* *
*

A Hősök Emlékét Megörökitő Országos Bizottság annak idején dr. Lukács György Ő Excellentiája elnöklete alatt megkezdve működését sürgős felterjesztéssel fordult a belügyminiszterhez kérve — hazafias érzelmének megfelelően — a hősi emlékek felállitásánál a magyar művészet és magyar ipar érdekeinek megvédését, illetéktelen és idegen munkákkal szemben.

A belügyminiszter úr e kérelem folytán,

ZALA GYÖRGY : *Hősi emlék*

valamennyi törvényhatóság vezető tisztviselőjéhez intézett 1915. január 28-án kelt 18987. számú *I-ső körrendeletével* felhivta a törvényhatóságok révén az ország közönségét, hogy a hadi emlékművek megszerzése és tájékozódás céljából forduljon a Bizottsághoz. Azóta e fennálló Szövetségnek munkálkodása üdvösnek bizonyult és a kormány vezetői behatóbban is foglalkoztak és támogatták munkálkodását.

A belügyi és a kultusz kormány együttesen elrendelték, hogy minden felállitandó emlékmű legyen ez bármily jelentéktelen csupán az Országos Képzőművészeti Tanács által elbirált terv után készülhet el. — Nagybani kivitelezés pedig ujólag a Tanács által elbirálandó és csak ezután állitható fel.

Az Orsz. Képzőművészeti Tanács által el nem fogadott vagy általa jová nem hagyott terv nem kivitelezhető és fel nem állitható. A Szövetség ellenőrzéseképen a végrehajtó bizottságokon kivül a belügyminiszter ur (dr. Terstyánszky Jenő úr személyében) miniszteri biztost nevezett ki, — a Szövetség ennek folytán művészi és pénzügyi szempontból ellenőrzött, a munkadijnak megfelelő értékű munkákat állithat fel.

A Szövetség művészei most egy lépéssel tovább mentek. Egyhangulag elhatározták, hogy

PÁSZTOR JÁNOS ÉS HIKISCH REZSŐ:
A székesfehérvári plébánia templom falán elhelyezendő hősi emlékmű terve.

Pásztor János, szobrász, stb. marad,
l. 616. o. – Folytatólag: Egy sor reprezentatív
szobrával szerepelt a Műcsarnok akt-kiállí-
tásain. Van műve a Szépműv. Múz.-ban. Több
alkotását reprodukálta a Magyar Művészet, u. o.
tanulmány művészetéről. A Szinyei Merse Vár-
sasáj rendes tagja.

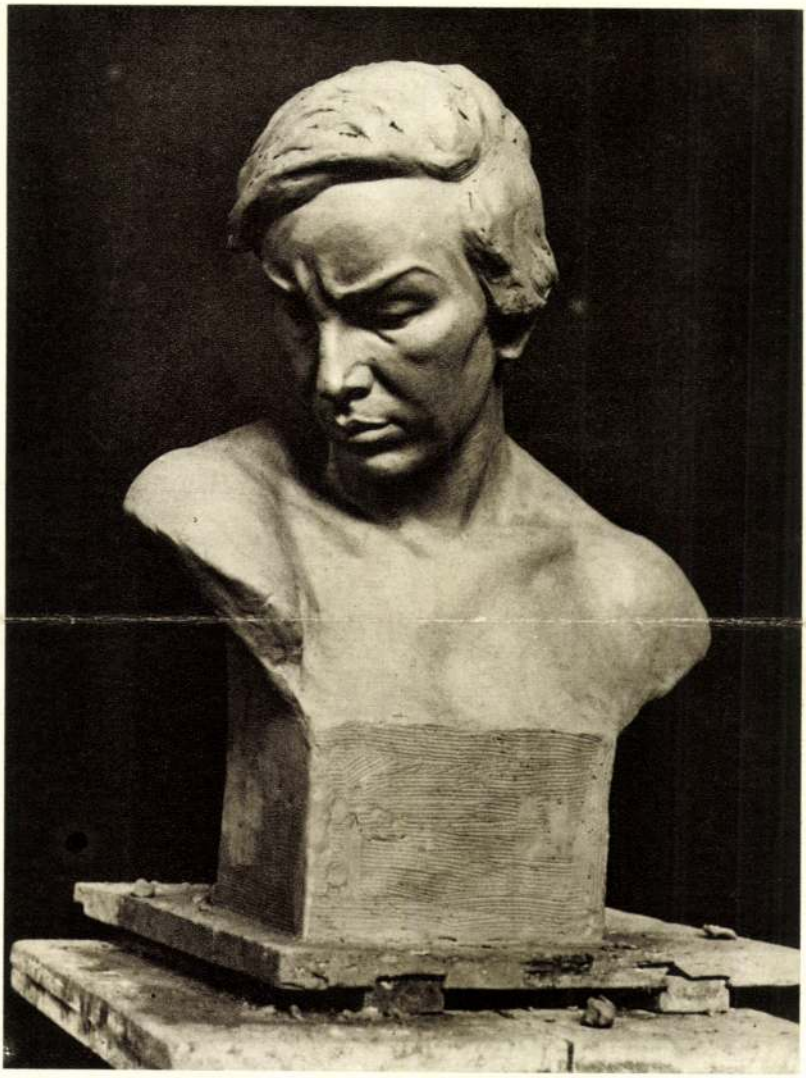

DAMKÓ JÓZSEF: MEGBÁNTOTT

Nemes. Kéjszöm. Miklós

1933

Pásztor János

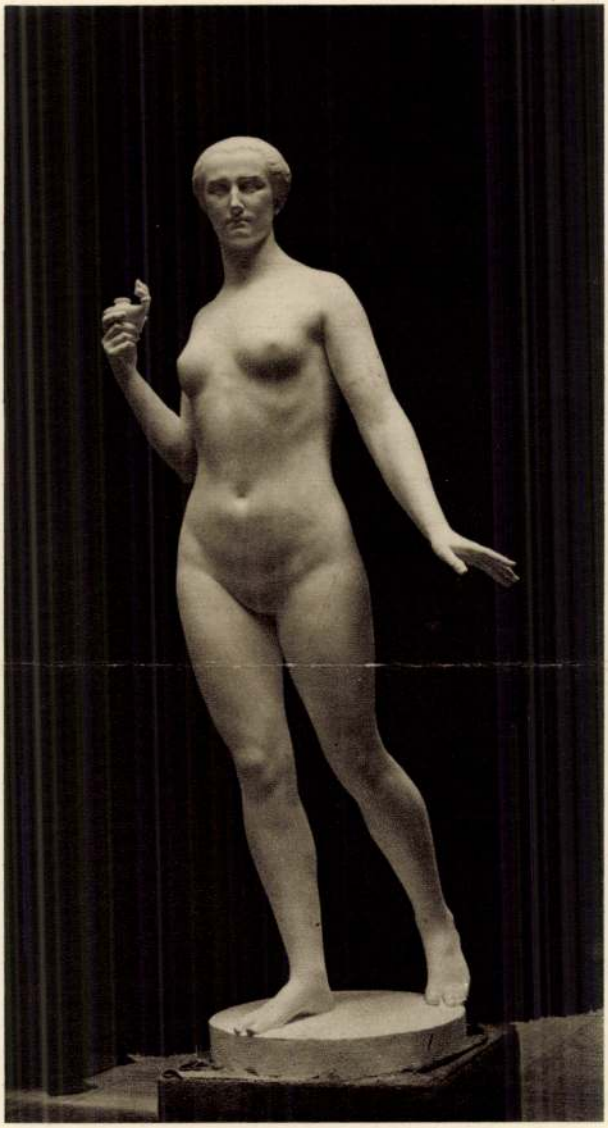

PÁSZTOR JÁNOS: KAZINCZY MÚZSÁJA

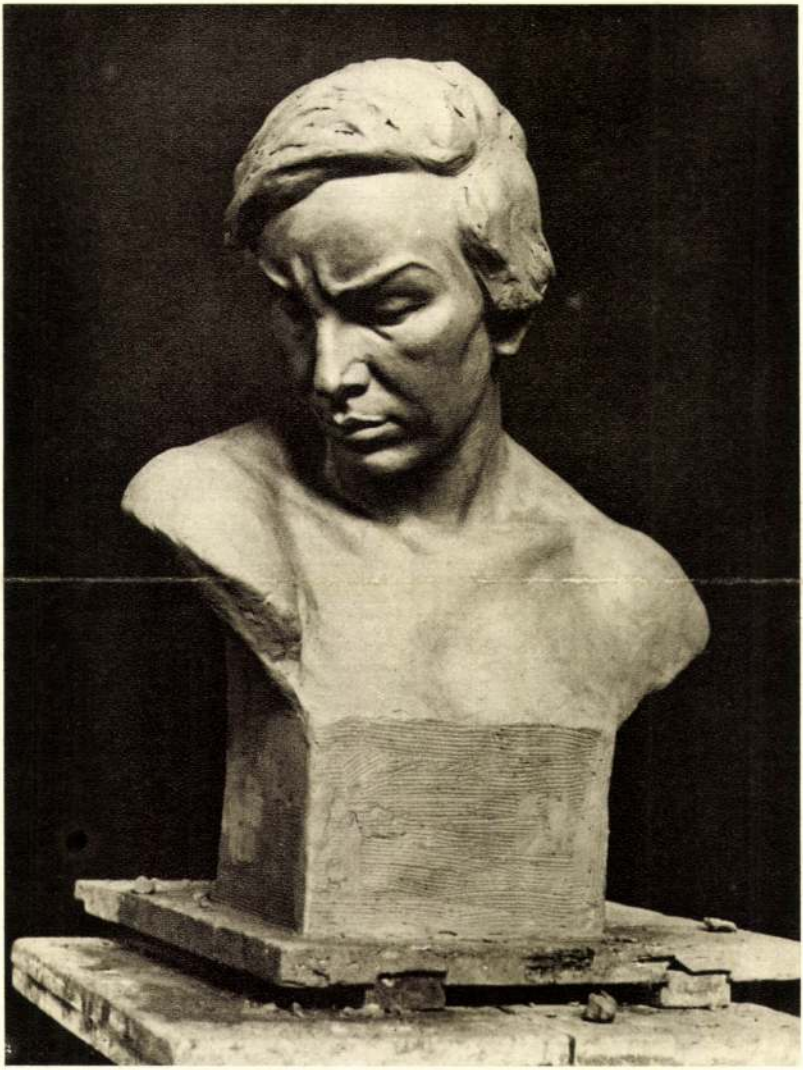

DAMKÓ JÓZSEF : MEGBÁNTOTT

Nemzeti képzőmüv. kiáll. 1934

PÁSZTOR JÁNOS : KAZINCZY MÚZSÁJA

dent rosszul csináltam, tehát villámgyorsan vissza kell csinálni mindent.

Ugyanennek a visszavonulásnak a heves vágya fütötte akkor is, amikor délben megsörözött a Nagy Kakasban, amint hogy évtizedek óta minden valamirevaló úriembernek illik levágni egy-két pohár sört ebéd előtt a Kakas udvarán. Itt Bojár Pali huzódott az asztalvégre Gyuszi mellé és rejtelmesen komoly arccal jelentette neki:

— Kérlekalássan, megbeszéltem a dolgokat Dobokayval. — Ez a Dobokay mellékesen megjegyezve, egy hires krakéler és nevezetes párbajozó volt. A háboruban ugyan beosztatta magát egy katonai ruharaktárhoz, azonban az a két párbaja, amit még a rendes jó békeévekben vivott véres eredménnyel, letörölhetetlen nyomokat hagyott hirnevén és a ruharaktár ellenére még ma is ő volt a bátorság és korrektség polgári kis hőse Kőhegyen. — Mondom, beszéltem Dobokayval és ő is azon a nézeten van, hogy fegyverbiróságot fogunk összehivatni.

— Édes öregem, úgy látszik, te valamelyik utódállamnak személyesen hadat akarsz izenni, hogy olyan mániákusan emlegeted azt a fegyverbiróságot. Nekem legalább is halvány sejtelmem sincs arról, hogy kinek és miféle szüksége van itt a környéken fegyverbiróságra vagy egyéb lovagias intézményre.

— Dehát az afférod Terebesyvel? — álmélkodott Bojár Pali.

Gyuszi nevetett, azzal a gyermeknevetéssel, amely szokása volt és amely olyan jól is állt neki.

— Nekem az égvilágon semmiféle afférom nincs Terebesyvel, drága Palikám! Sőt azt mondhatnám, a legjobb barátok vagyunk egymással . . . ha ugyan egyáltalán ismernők egymást.

— Na de ilyet! Hogy miket beszélnek össze az emberek!

— Hogy lehet az emberek beszédjére építeni valamit, édes fiam — mondta mélységes megbotránkozással Gyuszi, holott ebben a pillanatban már szép csendesen bontakozott benne legfrissebb tervének a képe és ez a legfrissebb terv kizárólag csak az emberek beszédjére volt felépítve . . .

Amikor Gyuszi kilépett a vendéglő ajtaján, csaknem beleütközött egy idegen uriemberbe, aki azelőtt egy perccel szállhatott le a Nagy Kakas előtt a fiakkerről. Az idegen úr fehér mellényt és szürke ruhát viselt, kövér, kedélyes arca volt, lehetett vagy negyvenéves, de a képe olyan volt, mintha már negyvenkét esztendő óta mindig borotváltatta volna.

Kölcsönösen bocsánatot kértek egymástól és Gyuszi nem gondolta volna, hogy ez az idegen úr nemsokára milyen fontos és kellemes szerepet fog betölteni életében, ha muló és röpke rövid időre is.

Pontosan akkor érkezett haza, amikor édesanyja is hazajött a városból, ahol vizitben lehetett valakinél. A tekintetes asszony ugyanis a legméltóságteljesebb kalapját viselte, egy olyan kalapot, amilyenhez hasonlót Küry Klára hordott még a Népszinházban; és azt a ruháját vette föl, amelyet akármelyik pesti régiségkereskedő megvett volna középkori oltárterítő gyanánt.

A tekintetes asszony nagyon izgatott volt.

— Idegyertek! — mondta harsányan, kissé büszke, kissé diadalmas hangon. Ez a nagy hangon megtett felszólítás ugyan teljességgel felesleges volt, mert mindnyájan ott voltak közvetlen mellette azok, akiknek ez a felhivás szólhatott. A tekintetes úr békésen pipázott két lépésnyire tőle az ablakmélyedésben, Sárika meg még annál is közelebbre kézimunkázott a kis asztal mellett és az ajtóban Gyuszi se volt egy pofonvágásnyinál messzibbre.

A tekintetes asszony végignézett a társaságon és

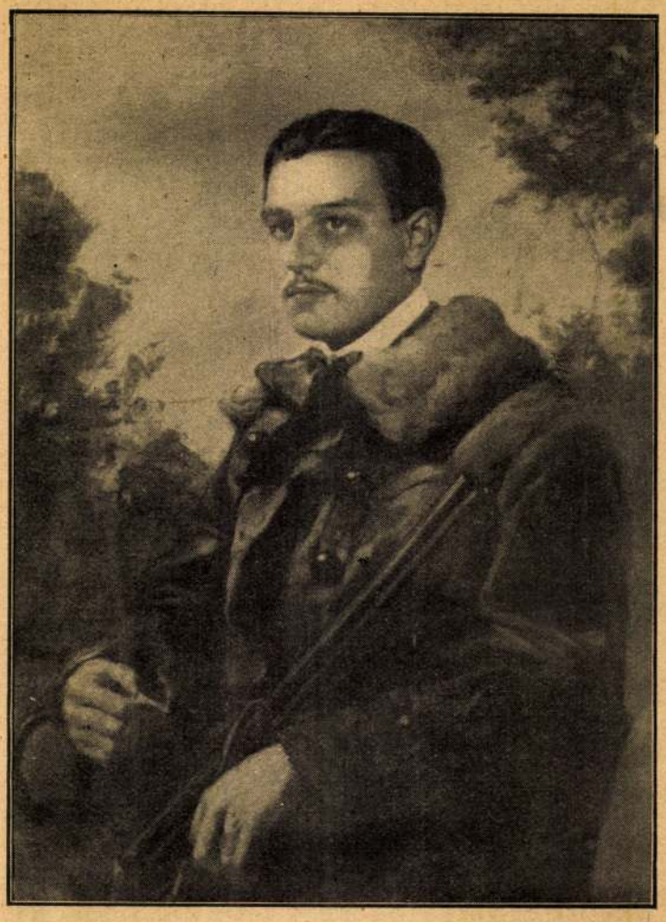

Ifj. Náday Ferenc arcképe
Komáromi Kacz Endréné festménye a Műcsarnok kiállításán

ugyanazon a hangon, mintha Borisnak, a szakácsnénak mondaná, hogy melyik csirkét vágja le, kijelentette:

— Megvan a mérnök!

Mindhárman habozva néztek rá. Ebben a pillanatban egyikőjük sem értette, hogy miféle mérnökről van szó és hogy egyáltalán létezett a világon egy mérnök, aki elveszett.

— Mit néztek úgy rám, mint borju az újkapura! Mondom, hogy a mérnök megvan. A mérnök el fogja venni Sárikát feleségül. Az bizony, a vasuti osztálymérnök úr, aki állítólag szegény leányt nem vesz el feleségül.

Ó, most már megértették mind a hárman! És a tekintetes asszony megállapíthatta, hogy a szavai határozottan nagy hatást tettek. És még mielőtt a többiek felocsudhattak volna, azon melegében elő is rukkolt az egész dologgal.

— A helyzet az, ma tudtam meg Cenci barátnémnál, hogy a mérnököt tegnap kikosarazták Branyiszkóéknál. Persze a mérnök urfinak fájt a kis foga a szép Branyiszkó-vagyonra! Kellett volna a pernahajdernek! Mert azt igazán nem lehet mondani, hogy az a savanyu Branyiszkó Erzsi . . . Na, elég az hozzá, hogy az urfi kosarat kapott. Mert Branyiszkóék majd egy afféle mérnökembernek . . . Hogyne. Mikor még a szálldobosi jegyzőhöz se adták oda, pedig annak négy lova, meg úri foglalkozása volt. Nekem egyáltalán az a gyanum, hogy az a két vénség sose fogja kiadni a házból azt a leányt, mert így legalább a vagyon is bent marad. Egyszóval kikosarazták és a mérnök úr most képzelhetni, hogy szeretne bosszut állni azokon a savanyuékon. Dehát hogy állhat bosszut egy kérő, amikor így kiteszik a szürét

Uj Idők 1924. XXX. 47 sz.

Fájdalom. Pásztor János szobormüve

valahonnan? Úgy állhat bosszut, hogy minél hamarosabban csak azért is megnősül.

— Puff neki! — szaladt ki hirtelen a Gyuszi száján.

De a tekintetes asszony mély megvetéssel leintette.

— Elhallgass! — nagyot fujt és folytatta tovább. — Mert igenis, ez így van, ez biztos. Ismerem én jól a férfiakat. Hát amint éppen ezen gondolkozom az utcán hazajövet, kivel nem találkozom? A mérnökkel. Képzelhetitek, milyen kedvesen fogadtam a köszönését. Az szegény feje azt hihette, hogy tán a Hegyi Viktor füszeres kirakatából pont a cukorsüvegből cseppentem melléje. Még meg is álltam vele beszélgetni. Hogy, hogy nem, hazakisért. Itt váltunk el a sarkon. És mondhatom, ez a mérnök egészen kedves és müvelt ember. Ma délután itt lesz uzsonnán. Annyira meg volt hatva . . . gyerekek, ez az ember annyira meg volt hatva, hogy azt csak nézni kellett volna. Én mondom, gyerekek, hogy ez az ember meg van fogva, meg, alaposan, így ni!

S azzal a tekintetes asszony mutatta mind a két kezével, hogy a mérnök úr hogyan van megfogva. Nem jól járt volna, aki ebben a pillanatban véletlenül valóban oda kerül e közé a két izmos asszonykéz közé.

Gyuszi lehunyta a szemét. Egy rövid pillanatig arra gondolt, hogy ime, itt a megoldás. Itt a vőlegény. A szerep, amelyet magára vállalt és amely olyan keservesen nehéznek és bonyolultnak bizonyult, véget ért. Abba hagyhatja azt a hiábavaló küzdelmet, amelyet olyan könnyelmüen megindított egy elérhetetlennek látszó cél érdekében. Itt a mérnök és ő . . .

De hirtelen, ugyanebben a pillanatban maga előtt látta a sovány, rossz nevelésü, sárgahaju, sárgafogu vasuti mérnököt és maga előtt látta Sárikát, úgy, mint azon a délutánon, amikor megvallotta neki, hogy szereti Terebesyt. És erre megrázkódott, vissza régi rugalmasságába és felnyitotta a szemét.

— Na, mit szóltok ehhez? — büszkélkedett a tekintetes asszony.

És Gyuszi látta, hogy Sárika felelet helyett nagy, nyitott és segítségkérő szemmel néz reá.

Gyuszi visszanézett a leányra és hunyorított egyet a szemével.

Bizalmasan, kedvesen, biztatóan.

És tudták mind a ketten, a fiu is, a leány is, hogy egyetlen szemhunyorítás több és komolyabb dolog volt, mint a leghangosabb és legkeményebb igéret.

VII. FEJEZET.

— Köszönöm, ez igazán kitünő, ebből még kérek, ebből az őszibarackból — mondta Tula vasuti mérnök úr, az Ádámék szalétlijában, a remek uzsonna-asztal mellett. — A legjobb befőtt a világon az őszibarackbefőtt. Becsületszavamra. Sokkal, de sokkal jobb, mint az ananász. Ananászt ugyan még nem ettem.

Egész délután nagy sürgés-forgás volt az Ádámházban, puffogtak a befőttesüvegek bevert hólyagpapirjai, az alsóház folyosójának a párkányán süstörögve hült ki a rántott csirke és a friss omlós kalács szaga végiglengett az egész kerten. Mindennek nagy eredménye most itt volt: Tula elégedett arccal, torkig belakmározva pompázott teljes férfiui diszében a szalétliban.

— Az én édes Sárikám csinálta — hencegett a tekintetes asszony. — Mondhatom, nagyon ért hozzá.

— Nagyon — helyeselt Tula és mind a két pofája kidagadt közben a begyömöszölt barackszeletektől. De néha a barackbefőttben is van valamelyes végzetesség: Tula úr a következő pillanatban majd megfulladt, nyakcsigolyája kidagadt, arca veres lett és a szeméből kicsordult a könny.

Sárika lehajtotta a fejét, hogy elfojtsa kitörő nevetését.

A tekintetes asszony szigoruan ránézett.

— Pardon, appardon — mondta a mérnök, mikor végre mégis csak lefelé vette utját a barack és nem megszégyenítő módon felfelé, amint eleinte látszott.

— Ez azért van, mert szük torkom van. Orvosok mondták. Talán ez az oka, hogy nem vagyok alkoholista. De viszont nagyon szépen tudok énekelni. A szük toroknak ugyanis meg van az az organikus...

Nem fejezhette be, mert Kati, a szobaleány uj tálcával jelent meg és ezen a tálcán igazán ingerlő

kinézésü kis mindenfajta sütemények voltak, amik egyszerre magukra vonták a mérnök úr figyelmét.

— És ez a szük torok nem feszélyezi mérnök urat az evésben? — kérdezte ártatlan arccal Sárika.

— Mennyiben feszélyezne, instállom? — nyeldekelte ki a tészták halma felett Tula.

— Már úgy gondolom, hogy az étvágya . . . nem hátrányos ez az étvágyára?

— Sajnos, sajnos — sóhajtott Tula úr — nagyon is hátrányos. Ez az én életem legnagyobb keserüsége.

A szeme se rebbent meg, amikor ezt kimondta, két olyan tanu előtt, akik látták, hogy legalább három kiló édességet összeevett ozsonnára.

— Szegény barátom — mondta a tekintetes asszony és felemelkedett az asztal mellől. — Magának egy jó kicsi asszony kellene, aki kigyógyítsa ebből a rettentő betegségből.

— De kérem, ez nem betegség — indignálódott a mérnök.

— Ez betegség, kedves — nyájaskodott a tekintetes asszony. — Az étvágytalanság, meg a szük torok, meg az ilyesmi, ismerem én már a férfiak ügyebaját, mind olyasmi, mint a szerelem és mind betegség, olyan betegség, amit csak egy asszonyka gyógyíthat ki.

Azzal elvonult a tekintetes asszony és egyedül hagyta a fiatalokat.

Kis csend volt s ebben a csendben csak egy mandulás puszedli lágy ropogása hallatszott, amint bucsut mondott a világnak a mérnök úr szájában.

— Szép meleg idő van — mondta a mérnök úr, és megtörölte a homlokát nagy és fantasztikus lilapettyes zsebkendőjével.

— Itt a tavasz — bólintgatott Sárika. — Szereti a tavaszt?

— Igen . . . Csak a meleget nem szeretem. Ilyenkor én már izzadok. Tudniillik tágak a pórusaim. Becsületszavamra. És ettől van.

Sárika úgy mosolygott, mintha szivből el lenne ragadtatva ettől a férfiutól, akinek szük a torka, viszont azonban tágak a pórusai.

— Szokott sokat énekelni? — kérdezte.

— Ó, igen. Sokat. De csak este. Akkor kimegyek az Istenhegy felé és énekelgetek. Nem szeretem, ha zavarnak közben. Azért választom az estéket és az Istenhegyet.

Sárika elképzelte magának az Istenhegyet, amint ott áll a tetején este a mérnök és énekel. Nem csodálkoznék, ha holnap reggel azt hallaná, hogy az Istenhegy megrendült és összeomlott . . .

— Gyujtson rá — kinálta a férfit a cigarettás dobozból.

— Isten ments! — rémüldözött Tula. — Árt a hangszálaknak. Olvastam, hogy Caruso sem dohányzott. Nekem vigyáznom kell magamra.

Kicsikét elgondolkozott és hozzátette:

— És vigyázok is magamra. Például soha életemben még nem maradtam tizenegy óránál tovább fent.

— Nagyszerü! Hogy tudja ezt megcsinálni?

Tula kidüllesztette a mellét.

— Mert van bennem akaraterő! Az embernek úgy kell élni, mint egy gépnek, ha rendben akar lenni. Megfelelő olajozás, megfelelő munka, megfelelő pihenés. És semmi rendellenesség.

— Dehát ez egy kicsit egyhangu lehet, nem? A többi férfiak, azt hiszem, nem egészen így élnek. Nem sajnálja azt, amit ők megcsinálnak és maga nem?

— Amit ők megcsinálnak? — a mérnök szigoru szemmel nézett a leányra.

— Na, igen, úgy gondolom, hogy egy kis zene, egy kis lumpolás, ilyesmi . . . amit már a férfiak szoktak . . .

Iluska. Pásztor János szobormüve

Tula büszkén mosolygott.

— Felszines dolgok! Hiábavalóságok! Nekem nem fontos sem a zene, sem a bor, sem az, amit más szeret és más csinál. Ez mind lehet nagyon szép és élvezetes dolog némelyeknek, de nekem magamnak már bizony csak én magam vagyok a legszebb és legélvezetesebb mulatság. Hát ezt a magamat minden erőmből meg is tartom magamnak. Igaz?

— Hogyne!

Sárika eltünődve nézett rá és nem tudta, kit csodáljon jobban: ezt a szembenülő embert, akinek Tula úr a legnagyobb mulatsága vagy magát a legnagyobb élvezetet és mulatságot jelentő Tula urat.

— Kérem, én úgy vagyok az élettel — magyarázta a mérnök — hogy nem rendelem alá magam neki. Nem én vagyok az életért, hanem az élet van

énértem. A gyümölcs nem azért van, mert kinőtt a földből egy fa, hanem azért nőtt ki a földből egy fa, hogy gyümölcs legyen rajta. Becsületszavamra, ez így van.

— Tényleg — álmélkodott Sárika és most új formájában nézegette a mérnököt, mint gyümölcsöt.

— És szeretem az életet, bevallom — folytatta a mérnök. — Szeretem, mint egy olyan valamit, ami szükséges ahhoz, hogy legyek. De aztán semmi közöm az egész élethez. A többi nem tartozik rám.

— Ha ennél önzőbb ember létezik a világon — gondolta a leány — akkor azt a másikat nyomban fel kellene akasztani. Mert ilyen Isten csodájából elég az emberiségnek egy darab.

Hanem azért — tekintettel a tekintetes asszony szigoru bucsupillantására, amellyel magukra hagyta őket — nagyon udvariasan diskurált tovább Tula urral.

— Ugy-e kérem, aki mérnök, az csak nagyon okos ember lehet?

Tula elégedetten integetett:

— Szent igaz! Edison óta vakmerőség lenne ostoba embernek erre a pályára lépni. Úgy szép, hogy minden mérnök érezze magában, hogy ő Edisonnak a vetélytársa.

— De hiszen kérem, Edison nem is mérnök. Sohasem volt az.

Tula úr zavartan nézett a leányra, aztán nyomban feltalálta magát:

— Igaza van. De azért mi mérnökök mégis kollegánknak tekintjük őt.

Isten tudja, hogy Sárika szive odabent mit nevetett azon, hogy itt ül az Ádámék asztala mellett Edison kollégája.

Igy beszélgettek tovább, kettesben, talán néha egy kicsit vontatottan, de állandóan olyan dolgokról, amik Tula úr egyéniségének nagyságát és csodálatos voltát pillanatról-pillanatra csak még jobban megerősítették. Mert Tula úr azok közé a kellemes emberek közé tartozott, akik csak önmagukról tudnak beszélni.

— Csak egyetlen egy dolog van, ami egy kicsit megkeseríti az életemet itt Kőhegyen — vallotta be félórai eszmecsere után Tula. — Nincs az egész városban egy valamirevaló mosóné. Egy mosóné, aki ugyanolyan szépen tudja kifényesíteni a gallérjaimat és a kézelőimet, mint szegény édesanyám valaha. Ez valami végtelenül elkeserítő. Mióta szegény anyám nem vasalhatja ki a gallérjaimat, azóta tudom, mit jelent az ember mellett egy nő. Azt hiszem, nyomban feleségül venném azt a nőt, aki úgy tudná kimosni és kivasalni a mancsettáimat, mint szegény anyám.

Úgy tetszett, kicsit várakozólag néz Sárikára, de Sárika hallgatott.

És Sárika arra gondolt, milyen szerencse, hogy ebben a pillanatban a tekintetes asszony nem ült ott az asztal mellett. Mert a tekintetes asszony nyomban habozás nélkül kijelentette volna, hogy pontosan az ő leánya az az egyetlen földi lény, aki úgy tud gallérokat és mancsettákat vasalni, mint ahogyan a megboldogult Tuláné őnagysága tudhatott.

Mert Sárika — és ez jellemző példa arra, hogy milyen átkozottul romlottak manapság már a legszelidebb leányok is! — irtózva gondolt arra az esetleges jövendőre, amikor az élet minden fényessége és ragyogása a vasuti mérnök gallérjainak és kézelőinek fényében kellene, hogy összpontosuljon . . .

Folytatjuk

Tolvajok és urinők

A szálló- és lakástolvajok elszaporodása. — Új védekező módszerek. — Mi lett a sok letört konjunktúrással? — Házi-asszonyok figyelmébe.

A rendőrségi akták kétségtelenül igazolják, hogy a tolvajok száma jelentős mértékben szaporodott pár hónap óta. Elkeserült följelentők szerint főként azért, mert a detektívek a tolvajnép és a lopott holmi túlnyomó részét nem tudják megtalálni és a tettesek vérszemet kapva, végzik tovább a bolli és lakás-fosztogatást. A rendőri szociológusok szerint azért, mivel a veszélyesen megnőtt dologtalanság és a becsületes munkaalkalmak csökkenésével járó nyomor kisebb-nagyobb bűntettekre készteti az éhező és foszladozó erkölcsű egzisztenciákat.

Akármint áll a megokolás, a bűntevés maga szüntelenül és minden régi statisztikát fölülmúló arányban növekszik. Új típusok is mutatkoznak. Ismeretes, hogy a páratlan tőzsdei konjunktúra bőven termette az olyan karriereket, amelyek mostanában összeomlással végződtek, és jellemző, hogy az átmeneti álgazdagok közt milyen sok lejtőre tévedt.

Sikkasztás, hamisítás, zsarolás és közönséges lopás is meglepő arányban történt, főként az egészen fiatalok sorában. Külön detektívcsoportokat kellett szervezni az újfajtájú bűnök és bűnösök miatt.

— A húszévesek világa ez, — mondta a detektívfőnök, és az egész nívót tömören karakterizálja a következő apró eset: A legutóbbi razzián, külvárosi hotel-garniban találtak a detektívek egy K. I. nevű húszéves fiatalembert, akit a szobaaszony lepedőlopással vádolt és kiderült, hogy ezt a fiút tavaly még az egyik detektív azért jelentette fel, mert gyorshajtás vétségét követte el — a saját nagy Citroen-autóján.

És ennek a szerencsétlen alaknak az öccse nemcsak a tőzsdén, hanem három kártyaklubban, a két lóversenypályán, sőt a Markó-utcai fogházban is nagy összegeket vesztett. Mert a rabok közt is virágzik a totalizatőrfogadás. Három, négy „auf"-os fogadásokat kötnek még arra is, hogy kit hány havi, vagy évi fogházbüntetésre ítélnek. *Csoknyai* László zsebtolvaj pedig arra fogadott, hogy a törvényszéki tárgyalás alatt kilopja valakinek a zsebéből a pénztárcát. És megnyerte a fogadást. Mivel nem tudott másnak a közelébe férkőzni, saját védője, dr. W. M. „lasniját" emelte ki, úgy, hogy elérzékenyülten, majdnem sírva borult a keblére, midőn az ügyvéd „fatig" lett a „hadovával", készen lett a védőbeszéddel.

Amikor a „kloroformos magyart", a hirhedt Faragó Andrást elfogták, a detektívek sok budapesti tolvajlanyát is végigjártak, mert bizalmasan értesültek arról, hogy a banda valamelyik tagja hazatért külföldről. A hosszú ideig tartó nyomozás során egy *Tuti* nevű „mószerer" (besúgó, aki valamikor maga is tolvaj volt) elárulta, hogy nagyon sok „rajzoló" hazatér mostanában. Meg is látszott ez már a nyári fürdőszezonon. A Balaton körül alig volt olyan hely, ahol nagyobb ékszerlopások ne történtek volna, főképp a szállókban. A közönség bámulatosan könnyelmű, ami a drágaságok őrizetét illeti és nem gondol arra, hogy a szobaajtót, de a szekrényt is a legegyszerűbb „sperhakni" könnyen nyitja.

Urinőknek a legtekintélyesebb detektiv is hasztalanul mondaná, hogy ne tartsák ott a szobájukban az ékszereiket; hanem hagyják otthon, vagy tegyék depóba, a fürdőigazgatóságnál.

Az egyik meglopott asszony nyiltan meg is mondta: nem azért jött, hogy eldugja az ékszerét, hanem viselni akarja.

Külföldön már évek óta úgy oldják meg a problémát, hogy a safe-ben tartják az ékszert és a délutáni theedansant-hoz föl sem veszik, hanem csak a souperhoz szedik ki a kasszából. Legújabban pedig külön szabadalmazott *zárókészülékeket* használ-

A legjobb reggeli és uzsonna az OVOMALTINE. Táplál, erősit, hizlal

A Tisza-szobor pályázata. Pásztor János szobrász és Sváb Gyula építész pályaterve

A hadnagy jobban szerette volna, ha ő maga beszélhet, udvarias fiú létére azonban figyelmesen meghallgatta Lexi bácsi fejtegetéseit. Azt gondolta magában: „Hiszen csak jussak szóhoz én!"

Lexi bácsi most mégis megreszkirozta, hogy szivarra gyujtson, majd így kezdte:

— Te egy zsúron ismerkedtél meg vele, egy ismerős családnál!

— No, ezt nem volt nehéz eltalálni! Uriasszonnyal hol ismerkedjék meg az ember?

— A dámád azonban mostanában nem jár már ahhoz a családhoz, mert csunyán megrágalmazták...

— Valami tényleg történt, — ismerte be az ifjú. De hogy micsoda, azt nem lehet tudni.

— Megmondom én! A szóbanforgó család azt terjeszti a hölgyedről, hogy elhalássza a fiatal urakat az eladó lányok orrocskája előtt. Hogy így esett, arra mérget vehetsz.

— Meglehet... — mondta elgondolkozva a hadnagy.

— A hölgyed egyébként szívbajban szenved és azt állítja, hogy nemsokára meg fog halni...

A hadnagy szinte rémülten nézett most Farkasra.

— Nem kell ezen nagyon meglepődnöd, mert az én statisztikám szerint száz ideges asszonyság közül nyolcvan azt hiszi, hogy szívbajos. A kalandkereső hölgy pedig mind ideges...

A hadnagy türelmetlenül legyintett a kezével:

— Most látom csak, mennyire nem ismeri őt!

— Különben nem mondanám, hogy kalandkereső? Bocsánatot kérek a kifejezésért és ezennel ünnepélyesen vissza is szivom... Majd elmondom mindjárt, hogy kicsoda ő! Nagyon fiatalon, nevetségesen fiatalon adták férjhez. Az urát természetesen soha sem szerette. Hogyan is szerethette volna, amikor szegényke akkor még azt sem tudta, hogy mi az élet és mi a szerelem? Az utóbbit — ezt mellékesen jegyzem csak meg! — tőled tudta meg. Egyszer megesküdött neked az édesanyja emlékére...

— Hiszen az édesanyja ma is él! — kiáltotta diadalmasan a hadnagy.

— Sebaj! Akkor más valami nagyon szent dologra esküdött meg, hogy házassága már évek óta nem házasság, hanem csak két közömbös ember

Uj Idők 1929. 27-12.

együttélése. Egyízben azt is elmondta neked, hogy orvosi rendeletre sokat kell gyalogolnia. Nem szeret azonban a városban sétálni, mert gyűlöli a nők kíváncsiságát és a férfiak tolakodását. Nem tudom biztosan, hogy hol hozott össze titeket első ízben az úgynevezett véletlen? A szigeten-e, vagy a Stefánia-úton? Lehet, hogy az elevátornál, esetleg a budai elipszen . . .

A hadnagy hangosan elnevette magát.

— Tehát az elipszen! Ott mindenesetre sokat elmélkedtetek arról a nevezetes, de sem újnak, sem mulatságosnak nem nevezhető kérdésről, hogy lehetséges-e férfi és nő között önzetlen barátság? Ha nem csalódom, abban állapodtatok meg, hogy igenis lehetséges, de csak afféle rendkívüli lények között, mint ti ketten. Közben az istennő természetesen sűrün panaszkodott, hogy a budapesti asszonyokkal nem lehet társalogni, mert cselédtraccson, divaton és botrányokon kívül nem érdekli őket semmi . . .

— Amint hogy igaz is!

— Persze, hogy igaz! Egyszer — és ez nagyon fontos körülmény! — a királynő azt mondta neked, hogy nemrégiben véletlenül elment a lakásod előtt és akkor újból eszébe jutott, hogy milyen ostoba is a mai társadalmi rend . . . Egy tisztességes nő nálunk nem látogathat meg lakásán egy jellemes férfit. Angliában ezen már régen túl vannak . . .

— Amerikában! — javította ki a hadnagy.

— Te ettől fogva könyörögni kezdtél neki, hogy jöjjön fel egyszer öt percre. Csak azért, hogy a jelenlétével mintegy megszentelje rideg legénylakásodat . . .

— No, ezt nem mondtam!

— Akkor valami hasonlót mondtál . . . A lényeges az, hogy valóban eljött. Hogyne jött volna? Ha az ember valaki iránt érdeklődik, akkor szeretné megismerni a keretet is, amelyben él . . . Nem igaz? Sötét ruha volt rajta és elfogultságában jéggé dermedve ült székén . . . Arról beszélt, hogy milyen boldogtalan volt eddigi élete, közben alkalmasint sírt is keveset. Te megsimogattad a haját, mint egy testvér, ő pedig látni akarta az édesanyád arcképét. Mikor megmutattad neki, azt mondta: „Miért nem volt nekem ilyen édesanyám?“ Igy volt?

Az ifjú a fejét rázta.

— A néném arcképét mutattam meg neki, mert az édesanyámé nincs meg . . .

— Amikor elment, — folytatta Farkas, — önként megcsókolt, hogy megjutalmazzon szerény és kedves viselkedésedért . . . Azt mondta, hogy te nem vagy olyan, mint a többi férfi.

A hadnagy szinte megsemmisülten nézte a bátyját, az pedig, megittasodva a diadaltól, melyet emberismerete aratott, vakmerően folytatta:

— Nemsokára megint eljött, mivel meggyőződött róla, hogy benned tényleg megbízhatik . . . Ezuttal nem sírt, hanem hozott magával egy csomó szegfűt . . .

— Pünkösdi rózsát hozott! — mormogta tompa hangon az ifjú.

A vonat ekkor füttyentett:

— Hopp, itthon vagyok Hódos-Monostoron! — kiáltotta Farkas és azzal nyakrafőre összeszedegette a holmiját.

Az ifjú most végre szóhoz jutott. Felugrott és izgatottan támadt rá a bátyjára:

— Az istenért, honnan tudod te mindezeket?

— Fiacskám, úgy vedd, hogy huszonöt esztendő előtt tettem érettségit és azóta tanultam egyetmást.

A vonat már akkor megállott.

— Hódos Monostor: egy perc!

— Hát igaz volna, hogy a nők mind egyformák? — kérdezte a hadnagy.

— Dehogyis egyformák! Csak azok, akik vizitbe járnak tartalékos hadnagyokhoz . . . Azok rettenetesen egyformák!

Farkas sietve kiadta a poggyászt. Aztán kezet fogott a fiatal úrral és gyorsabban, mint gömbölyű termetétől föltételezte volna az ember, leszállott a vonatról.

Elől sipoltak, hogy mehet!

Farkas ekkor hirtelen bedugta megint a fejét a kocsi ajtaján.

— Te, Ferkó, egy fontos dologról megfeledkeztem! Mikor a második látogatás után elment tőled, így szólt hozzád az istennő: „Ugy-e, most megvet?“ Szervusz!

Megint eltűnt. A vonat megindult. A hadnagy pedig komor gondokba merülten vakargatta a fületövét . . .

(1905.)

Mi lesz a fiúkkal?

Valaki, aki hetven év tapasztalatait gyüjtötte magába, ezt mondta multkoriban:

— Eddig s régen az volt a legnagyobb gondja a családnak, hogy mi lesz a lányokkal. Most pedig, néhány év óta még százszorta nagyobb probléma: mi lesz a fiúkkal?

Ilyenkor vizsgák, érettségik keserves idején ezer meg ezer család kérdezi aggodalmasan: mire taníttassam a fiamat, milyen pályát tanácsoljak neki, melyiktől ijesszem vissza?

Olyan szomorúak a jelen állapotai és a közel jövő kilátásai, hogy a pesszimistától szinte nem vehetjük rossz néven, ha azt válaszolja:

— Minden megtelt; egy se jó!

Mit tanuljon a fiatalember, ha pályaválasztás elé kerül? . . . ismétlik aggodalmasan a szülők. Mert a pesszimista feleletével gyakorlatilag semmit sem lehet kezdeni.

Kell rá válasz. Ezer és ezer magyar család várja gondtelten. És azután félig-meddig ettől függ az ország sorsa is.

Az *Uj Idők* nagy publikuma az élet legkülönfélébb pályáin mozog. Az ország minden vidékén él. Intelligensen nézi az életet, lát, tapasztal. Próbáljon egymáson segíteni. Mi a hasznavehető válaszokat, amelyeket hozzánk fognak juttatni, szívesen közzétesszük, hiszen ez közérdek, magyar érdek. Az *Uj Idők* nagy családja bizonyára segíteni fog jó tanáccsal az egyes ember kis családján.

Kérjük olvasóinkat, legyenek élettapasztalatukkal, jó ítéletükkel a magyar fiúk segítségére. Küldjenek erre a kérdésre hasznavehető, gyakorlati, jóra vezető tanácsokat.

Ne rösteljék a fáradságot. Magyar fiúkat kell megmenteni.

Két érdekes kép a spanyol polgárháborúból

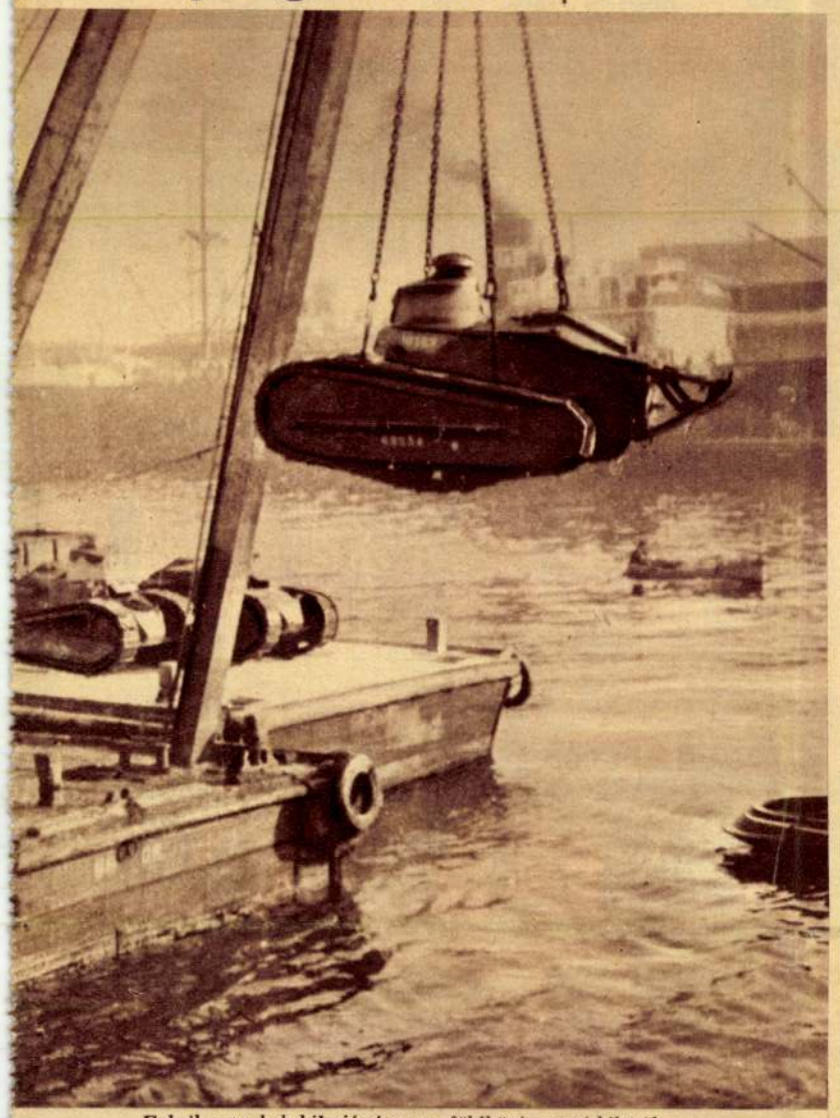

Folyik a tankok kihajózása egy földközitengeri kikötőben

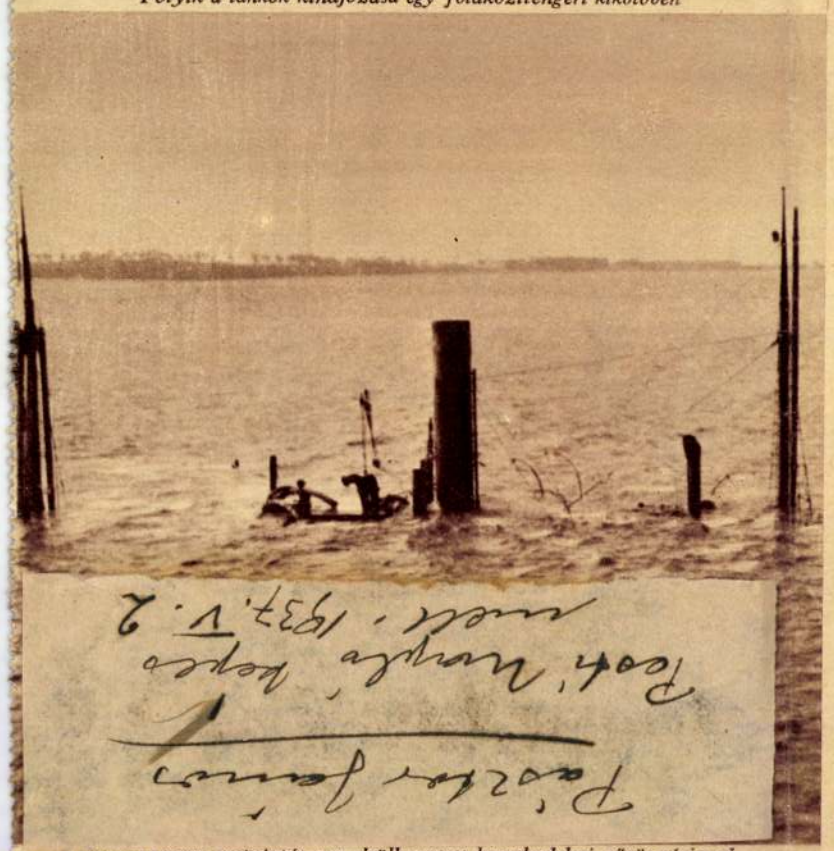

A Guadalquivir torkolatát egy elsüllyesztett kereskedelmi gőzös zárja el

Iskolába indul a japán császár leánya, a hatéves kis Yari hercegnő

A délamerikai Sao-Paolóban ünnepe volt a magyar kolóniának: felavatta a Magyar Sport Klub új zászlóit. Középen dr. Bolgár Lajosné, a magyar konzul neje, aki a magyar lobogót ajándékozta, mellette a sao-paolói munkaügyi hivatal magyarbarát igazgatója, a brazil lobogó adományozója

Berkes Béla cigányzenekarával az „Europa" nevű nagy óceánjáró gőzösön muzsikál

Kenneth Clark, a londoni National Gallery főigazgatója (jobbról), aki Budapesten az angol festészetről előadást tartott, előadása előtt Geoffrey Knox budapesti angol követtel beszélget

A tavaszi nap erejétől legjobban véd a NIVEA

Símává teszi a bőrt és megvédi a túlságos kiszáradástól. — Érdes bőrét meggyógyítja. — A NIVEA Eucerit-tartalma pótolja a bőr hiányos zsírtartalmát.

NIVEA egyenletesen barnít.

NIVEA-CREME ára: P –.30-tól P 2.—-ig
NIVEA-OLAJ ára: P –.90-től P 3.50-ig

Lipcsey-Steiner Mihály lengyel őrnagy a napokban előadást tartott Budapesten Rydz-Smigly tábornagyról

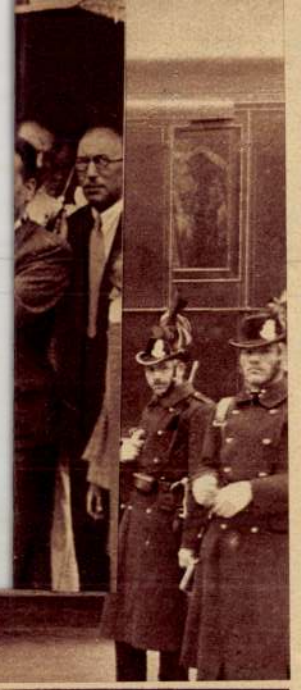

Orsován beszentelik a hamvakat

A hamvakat hozó díszkocsi a zászlódíszes Keleti pályaudvar előtt

OS FRANCISCUS DEI GRATIA, PRINCEPS RÁKOCZY

Képek II. Rákóczi Ferenc hamvainak 31 évvel ezelőtti hazahozataláról

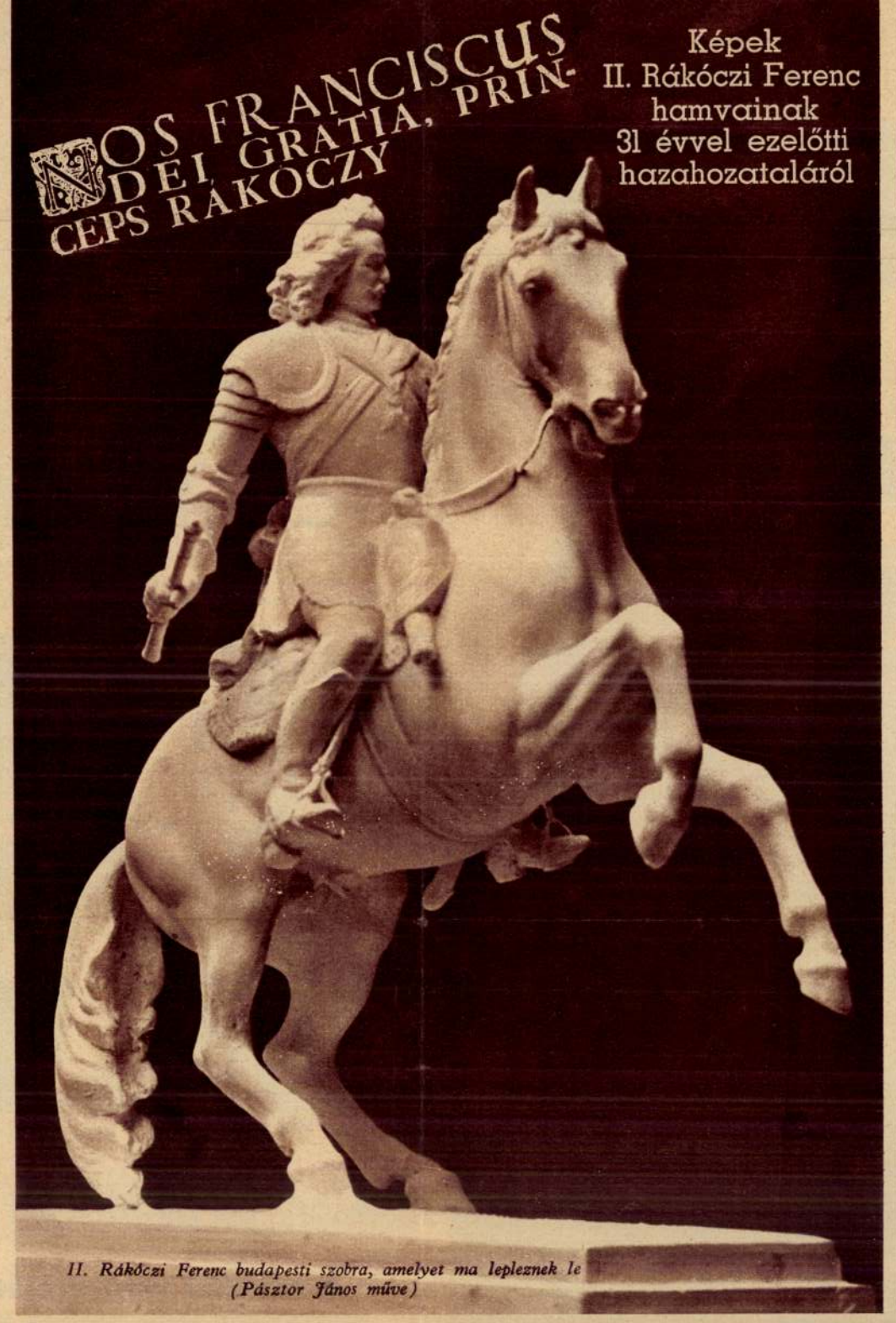

II. Rákóczi Ferenc budapesti szobra, amelyet ma lepleznek le
(Pásztor János műve)

A menet elindul a Keleti pályaudvarról. Elöl Fraknói Vilmos püspök, mögötte Thaly Kálmán

Díszbeöltözött lovasok a hamvakat hozó menet élén a kassai bevonuláskor

Máramarosi és beregi ruthének küldöttsége a kassai gyászmenetben

Rákóczi sírja a kassai dóm kriptájában

MŰTEREM
1958 – 10.

Pásztor János: Búcsúzkodás. Прощание. Adieu

arról tesz bizonyságot, hogy mai szobrászatunk ugyancsak megállja helyét a nemzetek versenyében.

Az új rendezés iparkodott a lehető legmegfelelőbben kihasználni a rendelkezésre álló helyiségek sajátosságait. Könnyen ment ez olyan műveknél, amelyek szándékuknál és méreteiknél fogva is csak nyernek a Galéria épületének nagyarányú architektúrájától. Nehezebben, sőt sokkal nehezebben olyan művek esetében, amelyek meghittebb, kisméretűbb környezetben bonthatnák ki jobban szépségüket. De még egyszer hangsúlyozzuk, örülnünk kell, hogy végre nyilvánosság elé kerültek.

Most járjuk végig a látnivalókat. Keressük meg legújabbkori szobrászatunk történetét, azaz: mit ád az új rendezés az eddigi képhez és mit kapcsol ki belőle?

Jól hangsúlyozza szobrászatunk indulását. Kedvezőbb megítéléshez juttatja az első magyar szobrászt akinek érdemeit eddig túlságosan viszonylagosnak szokták feltüntetni. Holott Kölcsey Ferenc síremlékének, a

Kerényi Jenő: Munkás fúróval. Бурильщик. Ouvrier avec foret

Pásztorlánykának és finom mellszobrainak láttára nemcsak a szándékot kell méltányolnunk, hanem a sikerülést is. Igen helyes volt Ferenczyn kívül is ízelítőt adni nemzeti szobrászatunk megindulásáról, néhány derék művelője felsorakoztatásával. Ezek Alexy Károly (1823—1880), aki főleg kisplasztikai művekkel jeleskedett, de amint azt a szégyenünkre még mindig romokban álló Vigadó épületén látható táncoló csoportjai igazolják, nagyobb méretekben is megállta helyét. — Czélkuti (Züllich) Rudolf (1813—1890) inkább iparkodása, mint teljesítménye révén érdemli meg a nyilvánosságot — Guttmann Jakab (1813—1860) is inkább kegyeletből jut nyilvánossághoz, de már Dunaiszky László (1822—1904), akinek Haltéri kútja egykor hozzátartozott a lerombolt belváros képéhez, maradandóbb értékű művekhez jutott el.

A következő, stiláris szempontból meglehetősen zűrzavaros korból, amikor a klasszicizálás továbbsenyved s a neobarokk jelentkezik, sőt már a realizmus is felüti fejét, toronymagasságra emelkedik ki Izsó Miklós (1831—1875) alakja, akit még ma sem méltányolunk kellőképpen. Újat tőle az új rendezés sem tud hozni, de az ismert pompás agyagvázlatokon kívül, figyelembe ajánljuk a Galéria látogatóinak kitűnő Egressy mellszobrát, mely a magyar képmásszobrászat kiemelkedő remeke.

A budapesti esetlen Széchenyi szobor mereven klaszszicizáló mesterének, Engel Józsefnek (1815—1901) megbecsülésén valamit lendít kései korában fogant Éva szobra, melyben hűtlenné vált fiatalsága formavilágához és a század második felének neobarokk irányzatához szegődött.

Ellenben igen helyénvaló volt Kugler Pál Ferenc (1836—1875) bemutatása, akinek igen szorgalmas képmásszobrászi tevékenységében a mérsékelt klasszicizálás némi realizmussal karöltve jelentkezik.

Jól megfigyelhetjük a Galériában azt a zökkenőt, mely Izsóra Huszár Adolf (1842—1885) és Róna József (1861—1940) neobarokk műveivel következett. Ugyancsak neobarokk stílus jellemezte a következő kor három kiemelkedő szobrászművészének munkásságát: Zala Györgyét (1858—1937), akinek emlékműveivel tele volt Magyarország, a szintén termékeny Stróbl Alajosét, (1856—1926) és Fadrusz Jánosét (1858—1903). A Galériában látható műveik teljes mértékben hozzásegítenek művészetük megítéléséhez. Messzire kimagaslik közülük Stróbl, akire a neobarokk irány a legkevésbé volt romboló hatással, s aki feltétlenül a legvérbelibb szobrásztehetség volt közöttük, amint azt Anyánk című márványszobra tanúsítja. Idős korában pedig olyan átszellemült és letisztult formába foglalta portrészobrászatát, amely nálunk akkoriban egyedülállóságot biztosított neki. Zala valósággal eltörpül mellette és nem tud érvényesülni az annakidején túlontúl felmagasztalt Fadrusz sem.

Az őket követő szobrásznemzedék elveti magáról a neobarokk sallangot és nem cicomázza fel vele realista szemléletét. A Galériában a korán elhunyt Csikász Imre (1884—1914) Fiatal Lánya int arra, hogy végre kellőképpen foglalkozzunk kiemelkedő művészetével. Mellette is jól érvényesül Szentgyörgyi István (1881—1938), akinek megadatott, hogy széleskörű működést fejthessen ki. Ugyanígy Mészáros László (1905—1938), nemkülönben Pásztor János (1881—1945), aki szívesen nyúlt a népi témákhoz is.

Egyszerre újabb irány jelentkezik szobrászatunkban, összevontabb, leegyszerűsített formákra törekedve. Jel-

Pásztor János

— **Pásztor János — kormányfőtanácsos.** A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Pásztor* János szobrászművésznek a művészet terén szerzett érdemei elismeréséül a kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Magyarság

1937. május 2.

UNS-féle
Kö

Egy öntőmunkás az óriási csizmán

A szobor fején már csak né hány csiszolás, vésés kell . . .

Készül II. Rákóczi Ferenc hatalmas lovas-szobra

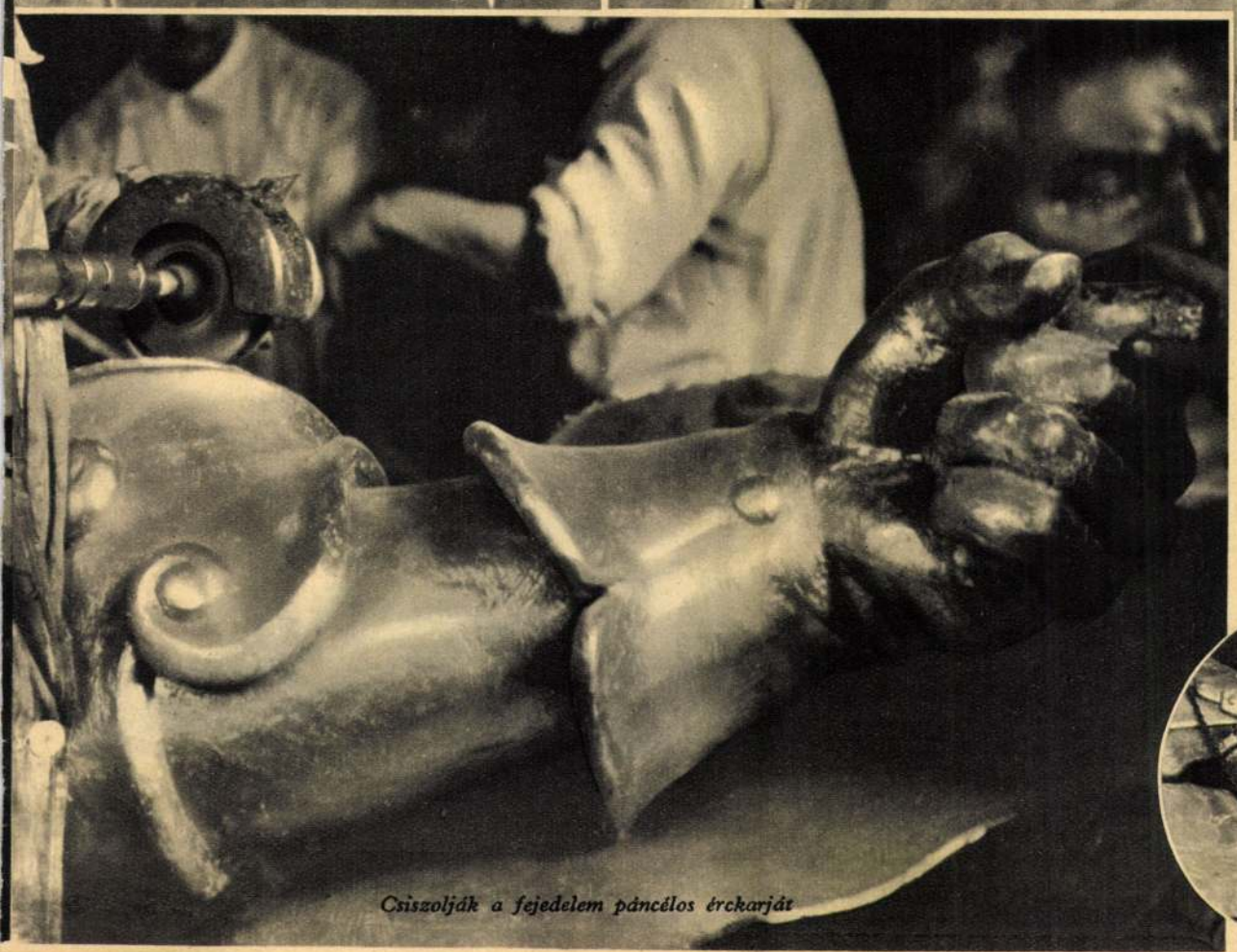

Csiszolják a fejedelem páncélos érckarját

(Világ Miklós felvételei)

ITT A TAVASZ!

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai részvénytársulat mélynyomása

Pásztor János

Új Magyarság 1937. ápr. 25.

II. Rákóczi Ferenc szobrát május 2 án leplezik le

Országraszóló ünnepe lesz *május 2-án, vasárnap* a magyar fővárosnak. *Ekkor leplezik le a kormányzó jelenlétében II. Rákóczi Ferenc fejedelem szobrát az Országház előtt, a Kossuth Lajos-tér déli oldalán.*

Az ünnepélyes szoborleleplezés május 2-án, vasárnap délelőtt 10 óra 30 perckor lesz, az ünnepélyre meghívottaknak azonban legkésőbb 10 óra 10 percig el kell foglalniok helyeiket. Pontban 10 óra 30 perckor érkezik meg vitéz nagybányai *Horthy* Miklós kormányzó, aki előbb fogadja a honvédség kivonult csapatainak tiszteletadását, majd a díszemelvényre megy, miközben az emlékszobor körül az énekkarok a Himnuszt éneklik.

Ezután *Darányi* Kálmán miniszterelnök engedélyt kér a kormányzótól az emlékszobor leleplezésére. Miután a kormányzó megadja az engedélyt, a budapesti helyőrség egyesített zenekarai rázendítenek a Rákóczi-indulóra, amelynek ütemei alatt hull le a lepel a lovasszoborról. Ebben a pillanatban a megjelentek helyeikről felállanak és állva maradnak mindaddig, amíg a zenekarok az induló eljátszását befejezik.

Hóman Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter lép ezután a szónoki emelvényre és *emlékbeszédet mond a nagy fejedelemről,* majd utána *Szendy* Károly polgármester *átveszi az emlékszobrot* a főváros nevében. A két beszéd elhangázsa után következik a szobor *megkoszorúzása.* Az első koszorút a kormányzó helyezi el a szobor talapzatán. Utána a felsőház elnöke, a képviselőház elnöke, a főhercegek, a miniszterelnök, a honvédség főparancsnoka, Budapest főpolgármestere, a vármegyék és a városok koszorúit helyezik el. Ezalatt a budapesti helyőrség egyesített zenekarai kuruc dalokat adnak elő.

Amikor az utolsó koszorút is elhelyezik, a honvédcsapatok tisztelegnek, a honvédzenekar a Himnuszt játssza, az ünnepélyen megjelent zászlótartók meghajtják a zászlókat, a Gellért-hegyen megdördülnek az ágyúk és Budapest összes templomaiban megkondulnak a harangok. Még a Szózatot éneklik el az énekkarok, azután a kormányzó a lovasszobor alkotója, Pásztor János szobrászművész és Györgyi Dénes műépítésztanár kíséretében megtekinti az emlékszobrot, majd a kivonult honvédcsapatok díszmenetét fogadja. Ezzel véget ér az ünnepség és a kormányzó gépkocsin visszatér a budai várpalotába.

Az ünnepségre meghívottakat ezúton is felkérik, hogy írásban vagy telefonon válaszukat a miniszterelnökségnek *mielőbb,* de *legkésőbb* április 28-ig adják meg, mert ellenkező esetben megfelelő elhelyezést számukra nem biztosíthatnak. Azok, akik névre szóló meghívót nem kaptak és az ünnepségen részt óhajtanak venni, jelentsék be igényüket április 28-áig naponta délután 6—7 óra között a miniszterelnökség segédhivatalánál (Szent György-tér 1).

A negyvenhétéves Grősz püspök csodálatosan friss, erőteljes lélek lehet, tele a derű és kedély varázsával. Meg is kérdezzük mindjárt, vajjon nem Prohászka püspök környezetében nevelkedett-e?

— Sajnos, nem. Megvallom őszintén, mint győri diák csak egyszer láttam őt, persze, hogy nagy hatást gyakorolt mindnyájunkra — mondja mosolyogva. Mikor nyilatkozatra kérem, nagyon húzódozik. — Még azt hiszik, hogy valami célom van vele, nem szeretném magam előtérbe állítani! — szabadkozik.

Ha nem akarná, akkor is a szombathelyi MOVE-gyűlésre terelődne a szó. Hiszen ismeretes, hogy *a MOVE mult vasárnapi szombathelyi gyűlésén Grősz püspök is megjelent és a keresztény tömegek rendkívüli lelkesedéssel fogadták.* Viszont az is köztudomású, hogy e gyűlés miatt milyen erős támadások érték liberális-konzervativ oldalról a MOVE-t. Mikor a különböző támadó baloldali ujságcikkeket említem, az mondja a püspök:

— Sajnos, mostanában alig érek rá megnézni az ujságokat, *de én a MOVE programjában nem látok semmi kivetnivalót.* Semmi olyasmit nem látok, am

Pásztor János

Pásztor János: Gyermekfej

Új Magyar Városnapló
1934. dec. 9.

dec. 9.

Fotoriport a Rákóczi-szobor összeállításáról

NÉHÁNY NAP MULVA A KOSSUTH LAJOS TÉREN FELÁLLÍTJÁK II. RÁKÓCZI FERENC SZOBRÁT

A FEJEDELEM ALAKJA MÁR KÉSZ

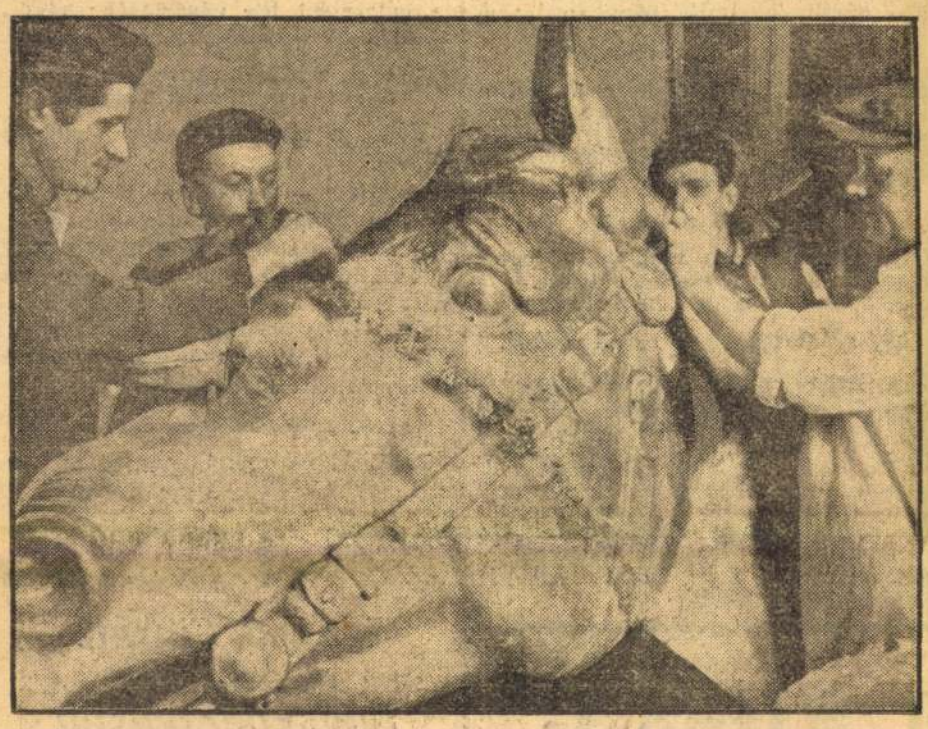

CSISZOLJÁK A HATALMAS LÓFEJET

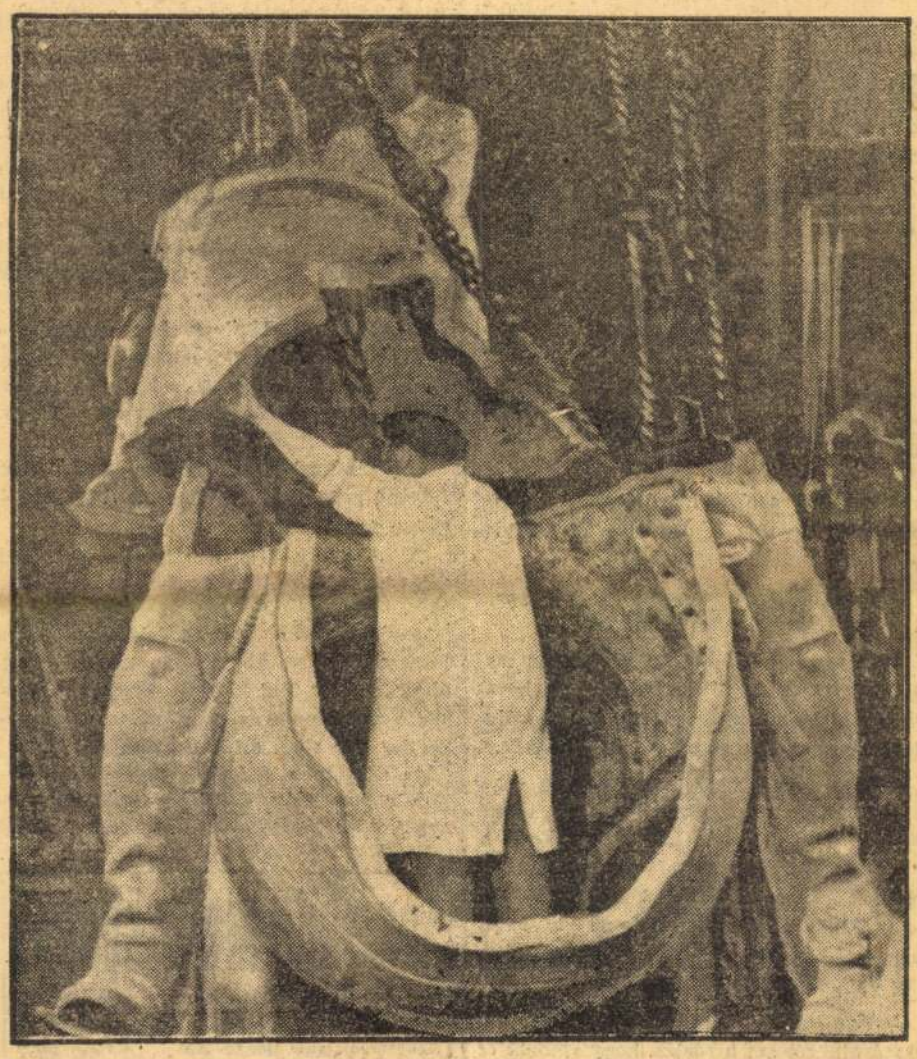

AZ ÓRIÁS LÓRA — AMELYNEK HASÁ BAN EGY EMBER ÁLLVA ELFÉR — FELSZERELIK RÁKÓCZI ALAKJÁNAK FELSŐTESTÉT

Bónis alispán a helyén marad

Miskolc, április 16
(Az Est tudósítójától)

Bónis Aladár alispán mult év októberében bejelentette vitéz *Borbély-Maczky* Emil főispánnak, hogy szolgálati ideje letelt. A főispán álláspontja az volt, hogy az alispán ne hagyja el a helyét és az önkormányzatnak az alispáni szolgálat meghosszabbítását kell kérnie a kormányhatóságtól.

Ilyen előzmények után a multévi októberi közgyűlés báró *Radvánszky* Kálmán és *Farkas* Gyula törvényhatósági bizottsági tagok indítványára *elhatározta Bónis alispán visszatartását.* A határozatot *Bukovszky* Vilmos törvényhatósági bizottsági tag megfellebbezte, azzal az indokolással, hogy ma, amikor a fiatal értelmiség nem tud kenyérhez jutni, antiszociális magatartás a vármegye részéről a szolgálatát kitöltött alispánt visszatartani és ezzel *a fiatal generáció előlépését megnehezíteni.*

A napokban érkezett meg a megyeházára a belügyminiszteri leirat, amelyet *Mikecz* Ödön belügyi államtitkár írt alá. A leirat elutasítja a fellebbezést és így jogerőre emeli az alispán visszatartását kimondó közgyűlési határozatot.

Péntek RÁDIÓ Április 16

„Figaró házassága" Szép Ernő csevegése

BUDAPEST I.: 5.30 Fehér Ilonka hegedül. — 6.10 Rajkózenekar. — 6.55 »A csönd témái«. Szép Ernő csevegése. — 7.30 »Figaro házassága« az Operaházból. — 10.30 Hanglemezek. — 11.05 Cigányzene.

BUDAPEST II.: 7.30 Vitéz dr. Jávor Ernő előadása. — 8.05 Szalónzene. — 9.35 Tánczene.

Hallgassa meg ma! Stanley Baldwin beszél

Milánó: **Busch** hegedül (4.00). Stuttgart: Berlini filharmonikusok (8.45). Paris Eiffel: »Tristan és Isolda« II. és III. felv. (9.30). Droitwich: Stanley **Baldwin** beszél (10.20). Brünn: **Cimarosa** »A tikos házasság« c. operájának I. felv. (7.30).

Péntek április 16 MŰSOROK Péntek április 16

SZÍNHÁZ

OPERA: *Figaro házassága* (C. bérl. Uj betanulással; ½8—½11). — **NEMZETI:** *Amerikai Elektra* (7—½12). — **VIG:** *Vihar az Egyenlítőn* (8—½11). — **MAGYAR:** *Mennyei dal; Egy óra a Vatikánban* (8—½1). — **BELVÁROSI:** *Eltévedt báránykák* (8—½11). — **MŰVÉSZ:** *Egy pohár víz* (8—½11). — **PESTI:** *Illatszertár* (8—½11). — **ANDRÁSSY UTI:** *A romantikus asszony* (8—½11). — **TERÉZKÖRUTI:** *Tavaszi kacagó esték* (9). — **PÓDIUM:** *Áprilisi műsor* (9). — **KOMÉDIA:** *Fa-csacsi* (½9). — **ERZSÉBETVÁROSI:** *Mozgalmas éjszaka* (6, ¾9). — **JÓZSEFVÁROSI:** *A pomázi primás* (6, ¾9). — **KISFALUDY:** *Rád bízom a feleségem* (6, ½9).

MOZI

Rövidítések: H = Híradók. Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnep. M = matiné.

ADMIRÁL (1—587—07. Margit körút 5): **Lovaglas ügy** és a kísérő műsor. H (½4 ½6 ½8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ½8 ½10. V d. e. 11-kor: M. — **ALFA** (1—481—85. X., Kápolna u. 3/b): **Szabadság, szerelem.** Köszönöm kicsikém. Virágverseny. H (5 ⅛8 ½10). V Ü ¾3 5 ⅛8 ½10. — **ALKOTÁS** (1—553—74. Alkotás u. 74): **Hetenként egyszer láthatom.** Tavaszi hangok. Játékbolt. Ezermesterek hegyek között. H (½4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. V d. e. 11-kor: M. — **ANDRÁSSY** (1—241—27. Csengery u. 39): **Hetenként egyszer láthatom.** Harcos indiánok (¾4 ¾6 ⅜8 ¾10). V Ü ⅜2 ¾4 ⅜6 ⅜8 ¾10. — **ATRIUM** (1—540—24, 1—530—34. Margit körút 55): **A dsungel királynője.** H (½6 ⅛8 ½10). Sz V Ü ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **BELVÁROSI** (1—485—63): **A garszonlány.** Dal a Tabánról. Csodálatos India. H (Jobbt. ½5 7 ½10. Balt. 8). V Ü Jobbt. ½3 5 ⅛8 ½10. Balt. ½4 6 ½9. — **BODOGRAF** (1—339—06, 1—367—10. József körút 63): **Lovaglas ügy.** Imádság. Három csacska kicsi macska. Artistakirályok. H (¾4 ¾6 ⅜8 ¾10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **BUDAI APOLLÓ** (1—515—00. Csalogány u. 46): **Lovaglas ügy.** Rekrutaszerelem (4 ½7 9). V Ü 1 ¼4 ½6 ⅜8 10. **CAPITOL** (1—343—37. Baross tér 32): **Rádbízom a feleségem.** H (½4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **CASINÓ** (1—831—02. Eskü tér 6): **Táncos kalóz.** H (½6 ⅛8 ½10). Sz V Ü ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **CITY** (1—111—40. Vilmos császár út 36): **A dsungel királynője.** Amerika melódiái Popeye egyveleg. H (¾6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ¾6 ⅜8 ¾10. — **CORSO** (1—809—50. Váci u. 9): **Éjféli látogató.** H (5 7 9). Sz V Ü ½4 ½6 ⅛8 ½10). — **CORVIN** (1—395—84, 1—398—88. József körút és Üllői út sarok): **Rádbízom a feleségem.** H (½4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **DAMJANICH** (1—348—03. Damjanich u. 1): **A cár katonái.** Kísérő műsor. H (Folyt. előad. ½4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü 2 4 6 8 10. — **DÉCSI** (1—213—43, 1—259—52. Teréz körút 28.): **Három kis ördög.** H (6 8 10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **ELIT** (1—161—51. Lipót körút 16): **Dodsworth.** H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **FÓRUM** (1—897—07, 1—895—43. Kossuth Lajos u. 18): **Egymásnak születtünk.** H (⅛6 ⅛8 ¾10). Sz V Ü ¼4 ½6 ⅛8 ¾10. — **GLÓRIA** (1—448—00. Thököly út 56): **Lovaglas ügy.** Móka a hegyek közt. H (½5 ¾7 9). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **HOLLYWOOD** (A volt Bethlentéri Színház helyén): Budapest legújabb és legtökéletesebb mozgóképszínháza e hó közepén megnyílik. — **JÓZSEFVÁROSI** (1—346—44. Kálvária tér 7): **Lovaglas ügy.** Legendás mult. Betörő a világbajnoknál (½5 ¾7 ½10. Sz 4 6 8 10. V Ü ¾2 ¾4 ¾6 ⅜8 ¾10. V d. e. ½11-kor S. M. C. M. — **KAMARA** (1—449—27. Dohány u. és Nyá ru. sarok): **Három kis ördög.** H (¾6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü 4 6 8 10. — **KULTÚR** (1—861—93. Kinizsi u. 16): **Hetenként egyszer láthatom** és a kísérő műsor (¾5 7 .½10) Sz ½4 ½6 ⅛8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **METRO** (1—122—30. Teréz körút 60): 4-ik hétre prolongálva! **Camille, a végzet asszonya.** H (½6 ½8 ¾10). Sz V Ü ½4 ½6 ⅜8 10. V d. e. 11-kor: Gyermekm. — **NYUGAT** (1—271—62. Teréz körút 41): **Finom familia.** A motoros ördög (½5 7 ½10). Sz 4 6 8 10. V Ü 2 4 6 8 10. — **ODEON** (1—302—63. Rottenbiller u. 37/b): **Lovaglas ügy.** Legendás mult. Kéklő Balaton. Dal a Tabánról. H (Folyt. előad. ½5 7 ½10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. V d. e. ½11-kor M.: A csúnya lány. — **OLYMPIA** (1—429—47. Erzsébet körút 26): **Lovaglas ügy.** Veszélyes szálloda. Három kis farkas. H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **OMNIA** (1—301—25. József körút és Kölcsey u. sarok): **A dsungel királynője.** Popeye egyveleg. Egy nép melódiái. H (5 ⅛8 ½10. Sz V Ü 4 6 8 10. — **OTTHON** (1—367—96. Beniczky u. 3. és Baross u. 87. sarok): **Táncra születtem.** Gyerekek a tilosban (4 ½7 9). Sz ½4 ½6 ⅛8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **PALACE** (1—385—23. Erzsébet körút 8): **Kémek — ellenkémek.** H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **PATRIA** (1—456—78. Népszínház u. 13): **Lovaglas ügy.** Betörés a világbajnoknál. Legendás mult (½5 7 ½10). Sz 4 6 8 10. V Ü 2 4 6 8 10. V d. e. 10 és ½12-kor: M. — **PHÖNIX** (1—379—10. Rákóczi út 68): **Lovaglas ügy.** Legendás mult. H (¾4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü d. e. ½11, d. u. ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **RÁDIUS** (1—220—98, 1—292—50. Nagymező u. 22—24): **Egymásnak születtünk.** H (⅜6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ¾6 ⅜8 ¾10. — **REX** (1—394—16. István út 39): **Lovaglas ügy.** Éneklő árnyék. H (½5 ¾7 9). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. — **RIALTÓ** (1—394—97. Rákóczi út 70): **Táncra születtem.** H (½11 ½1 ¾3 5 ⅛8 ½10). V Ü 10 12 2 4 6 8 10. — **ROYAL APOLLÓ** (1—419—02, 1—429—46. Erzsébet körút 45): **Éjjeli menedékhely.** H (⅜6 ⅜8 ¾10). Sz V Ü ¾4 ¾6 ⅜8 ¾10. — **SAVOY** (1—460—40. Kálvin tér, Üllői út 2): **Lovaglas ügy.** Betörés a világbajnoknál. Legendás mult (4 ½7 9). Sz ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ½10. V d. e. 10 és ½12-kor: M. — **SIMPLON** (1—691—89. Horthy Miklós út 74): **Rádbízom a feleségem.** H (½4 ½6 ⅛8 ½10). V Ü 2 4 6 8 10. — **STUDIÓ** (1—396—69. Akácfa utca 4): Prolongálva! **Fizessen nagyság** H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **TIVOLI** (1—230—49. Nagymező u. 8): **Lovaglas ügy.** Legendás mult. Veszélyes szálloda. H (Folyt. előad. ¼4 ½6 ⅛8 ¾10). V Ü ½2 ½4 ½6 ⅛8 ¾10. — **TURÁN** (1—264—20. Nagymező u. és Mozsár u. sarok): **Lovaglas ügy** és a kísérő műsor. H (4 6 8 10). V Ü 2 4 6 8 10. — **URÁNIA** (1—460—46. Rákóczi út 21): **Leányok fehérben.** Az úszás örömei. H (5 ⅛8 ½10). V Ü ¾3 5 ⅛8 ½10. V d. e. ½11-kor gyermekm. — **VESTA** (1—326—39. Erzsébet körút 39): **Táncra születtem.** Guruló kerekek. Pöttöm Jankó. H (¾4 ½7 ¾10). Sz 3 ½6 ⅛8 ¾10. V Ü 2 4 6 8 10. —

Most jelent meg! Dr. Novák Jenő
Községi polgári bíráskodás
eljárási szabályai, magyarázatokkal, számos iratmintával.
Ára: 7 pengő
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18

SPORT

Magyarország első kardvivőbajnoka, Porteleky László 65 éves

Tizenötezer nézőt várnak vasárnapra a Hungária útra

— Az Est tudósítójától —

Nagy érdeklődés előzi meg a Hungária úti pálya vasárnapi kettős mérkőzését. Két hét óta nem volt futballmeccs Budapesten.

A *Hungária* csapata a debreceni *Bocskayval* játszik; ezen a mérkőzésen a kék-fehérek könnyen »leadhatnak« egy-két bajnoki pontot: a meccs nagy tétbe megy. A kék-fehérek új csatárt próbálnak ki a balösszekötőben: *Horváth II*-t. (Esetleg szó lehet Somlairól is a fedezetsorban, de csak akkor, ha a francia szövetség kiadta.)

A Bocskay harci kedvének fokozására felvonul a ferencvárosi közönség, miután a Hungária úti pályán lesz a Ferencváros—Budafok mérkőzés is a Bocskay—Hungária meccs előtt. A pályavezetőség minden előkészületet megtett már a pálya rendjének fentartására, mert 15.000 nézőt várnak az MTK-pálya 25 éves jubileumi futballmérkőzéseire.

SPORT EGY MONDATBAN

MUSSOLINI a milánói ökölvívó Európa-bajnokságra értékes tiszteletdíjat ajánlott fel.

—•—

DR. KARAFIÁTH JENŐ főpolgármester tart emlékbeszédet gróf Csáky Albinról, a Magyarországi Kárpát Egyesület volt elnökéről, április 30-án az egyesület közgyűlésén.

—•—

ELEK MARGIT, az olimpiai vívóbajnoknő huga győzött a Postás SE női törvívó versenyén Varga Ilona, Bogáthy Erna, Horváth Kató, Rozgonyiné, Kun Éva, báró Perényi Katalin, Salgó Éva és Szenesné előtt.

—•—

NUVOLARI olasz autóversenyző, a budapesti autó grand prix győztese, Torinóban kiesett gépéből; súlyos sérülésekkel és bordatöréssel kórházba szállították.

—•—

A MAGYAR ASZTALITENISZ bajnokságok során az ifjúsági bajnokság egyes döntőjében Grosmann VAC szerezte meg az elsőséget, Mak FTC előtt.

—•—

ERIC FERNIHOUGH, aki szerdán állástartos világrekordot futott motorkerékpárján, ma reggel óta újabb kísérleteket végez Gyónon, a Henne-féle világrekord megdöntésére.

—•—

A VÉN FIÚK VÍVÓKLUBJA május elsején rendezi a Tiszti Kaszinó dísztermében a nemzetközi »old boy« vívóversenyt.

—•—

KABOS ENDRE olimpiai kardvivőbajnok kivételével az összes elsőosztályú magyar kardvívó indul a MAFC vasárnapi vívóversenyén, amelyet az egyesület fennállásának 40 éves évfordulója alkalmával rendez.

—•—

TOLDI, a Ferencváros sérült játékosa felgyógyult, vasárnap már játszik a Budafok ellen.

MAX BAER véres veresége Londonban

Legyőzője, Tommy Farr, legközelebb Schmeling ellen áll ki

Max Baer

London, április 16
(Az Est és a United Press tudósítójától)

A *Harringay arénában* ment végbe az angol nehézsúlyú *Farr* és az amerikai német volt világbajnok: Max *Baer* mérkőzése, amelynél izgalmasabbat még alig láttak ezen a porondon. A küzdelem 12 fordulóra ment. Közvetlenül a mérkőzés előtt *sok pénzt kínáltak egy-egy belépőjegyért, de minden hely megtelt* és a rendezők, akiket rendőrök segítettek nagy munkájukban, többé egyetlen egy kívácsit sem bocsátottak be.

Mingvárt a küzdelem elején látszott, hogy Tommy *Farr* sokkal jobb, hasonlíthatatlanul

mozgékonyabb és ügyesebb, mint a volt világbajnok.

Az első menetben az angol erőteljesen támadott és egy hatalmas swingje ellenfelének balszemét érte.

Max Baer régi sebe felszakadt,

vérezni kezdett, ami aztán teljesen megbénította lendületét. Már akkor látszott, hogy Baer nem a régi többé. A menet Tommy Farr fölényes győzelmével végződött. Az angol bajnok lábmunkája meglepően gyors volt, ütései sohasem tévesztettek célt és elhárító mozdulatai sűrűn váltottak ki tapsvihart. Ettől kezdve minden menetben ura volt a helyzetnek.

Az utolsó forduló volt a legizgalmasabb. Max Baer összeszedte minden erejét és ponthátrányban lévén,

ki akarta ütni ellenfelét,

de *Farr* bal és jobb horogütéssel a kötélhez szorította. A bíró pontozással győztesnek nyilvánította Tommy Farrt. A küzdelem *teljesen kimerítette Max Baert, aki*

alig állt a lábán,

míg ellenfele friss volt és boldogan fogadta a szerencsekívánatokat.

A győzelem után Tommy Farr

két ajánlatot kapott Amerikából.

Egy menedser 5000 font sterlinget kínált neki, ha Pittsburghban kiáll Joe *Louis* ellen és a második ajánlat is az Egyesült Államokba hívja, hogy mérje össze erejét Max *Schmelinggel*. Tommy Farr menedsere egyelőre *hallani sem akar amerikai mérkőzésről*. Azt mondja, hogy Angliában fogja szembeállítani Tommyt Schmelinggel, ha aztán győz, akkor megkezdi vele a világkörutat.

Brüll Alfréd

Brüll Alfréd: „Ne akarjunk Sárosiból Drake-et, Csehből Uridilt faragni“

— Az Est tudósítójától —

Nagy bankett volt tegnap az MTK erzsébetkörúti kaszinójának nagytermében. Kétszázan ültek a virággal feldíszített asztaloknál, hogy a betegségéből felgyógyult és több mint félévi külföldi tartózkodásából hazaérkezett elnököt, *Brüll* Alfrédot ünnepeljék.

Dr. *Kisfalvy* István főtitkár üdvözölte Brüll Alfrédot, aki percekig tartó tapsvihar között kezdte meg beszédét a futballjelszavakról, a téves elméletekről és a magyar futballsport nagy problémáiról.

— Bevallom, — mondotta Brüll Alfréd — hogy szívesebben vártam volna az ünnepléssel *a bajnoki lakomáig*, ha biztos volnék benne.

Aztán a futballsport aktuális kérdéseiről beszélt.

— Külföldön olvastam a londoni mérkőzés utáni kritikákat és őszintén szólva, nem tudtam azokat megérteni. Az angol lapokban ugyanis a legnagyobb szakértők, köztük *Buchan* és *Sharpe*,

dicshimnuszokat zengtek a magyar csatárok teljesítményéről.

Azt is megírták, hogy ha a magyar csapat jobban lő és a védelmünk nem követ el baklövéseket, győzhettünk volna; mindenesetre mi játszottuk a jobb futballt.

— Ezek után a hízelgő bírálatok után nem értettem meg, hogy *idehaza miért szidják a csatársort*. Londonban csak a *Wundermannschaft rúgott három gólt az angoloknak*, más csapat kettőnél többet nem. Tehát csak azt lehetne kívánni, hogy a kapus és a hátvédek *ne engedjenek be hat gólt*.

— Azt igazán furcsának találom, ha csatárainkról azt hirdetik, hogy »*puhák és pepecselnek*«, mindegyikből egy-egy *Dra-ke*-et akarnak faragni.

Teljesen egyetértek Sárosival,

amikor azt mondja: »*Nem helyes, hogy mindenkit ki akarnak vetkőztetni a maga egyéni stílusából.*« Ne próbáljunk *Sárosiból* Drake-et vagy *Csehből* Uridilt faragni.

Brüll elnök aztán kitért a *futballnélküli husvétra*. Felhozta a két év előtti esetet, amikor a klubok fejenként 1000 pengőt fizettek rá a husvéti futballtornára. Válaszolt a pályaválasztási jog vásárlását támadóknak és kijelentette, hogy ezzel

csak a kisebb egyesületeken akarnak segíteni a nagyok.

Végül a téves futballelméletekről beszélt:

— Eleinte — mondotta — jöttek a *kisasszonyfutballal* és *oroszlánstílussal*, azután a *zárt sisakkal* és *nyílt sisakkal*. Ezek ép annyira igazak, mint amikor régen azt kiáltották a közvéleménybe: jöjjön a becsületes professzionizmus. Akkor szétválasztottuk a futballt és ma — kivéve a proficsapatok amatőrcsapatait —

nagyobb az álamatőrség, mint valaha.

Brüll Alfréd azután nagy taps közben *Káldy* Jenőt, az MTK és a Hungária társelnökét üdvözölte, aki mindig kiveszi részét a munkából, amikor sporttámogatásról van szó.

Gerevich Aladár vívóbajnokot őszi vendégszereplésre Newyorkba hívják

Pethő kiesett a nápolyi teniszversenyen

Nápoly, április 16
(Az Est külön tudósítójától)

A nápolyi nemzetközi teniszverseny negyedik napján a magyar versenyzők jól szerepeltek. A férfiegyesben a két legjobban játszó játékos került egymással szembe és így az egyiknek el kellett véreznie. *Szigethy* csak erős küzdelem után győzött *Pethő* ellen. *Gábory* rossz formában van, *Puncec* ellen három gémet nyert, majd egymásután 12 gémet leadott. Párosaink jól szerepeltek.

Eredmények: férfiegyesben *Szigethy—Pethő* 6:3, 7:5. *Szigethy* ma délután játszik a csehszlovák Ceinárral és ha győz, akkor bent van az elődöntőben. *Puncec—Gábory* 6:3, 6:0.

A férfipárosban a *Gábory—Pethő* pár 6:3, 6:4 arányban győzött a *Palmieri—Ochec* pár ellen.

A *Szigethy—Dallos* együttes 6:4, 6:2 arányban verte a *Comola—Santamaria* párt.

Megérkezett a nagy érdeklődéssel várt francia *Borotra*, aki a vegyespárosban az olasz *Manzuttóval* fölényes győzelmet aratott a vegyespárosban a német *Göpfer—Sander* pár ellen 6:1, 6:0 arányban.

Ma délután a *Szigethy—Dallos* pár játszik a jugoszláv *Kukuljevic—Puncec* párral, a *Gábory—Pethő* együttes a *Martinelli—Romanelli* párral.

Sónélküli diétáskönyv!
Tuberkulotikusok konyhasómentes táplálkozására szolgáló gyakorlati útmutatások
Sauerbruch tanár előszavával. Ára 2.— pengő
Kapható Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 20

Szentgyörgyi István: Fürdő után.

Pásztor János: Anyaság.

Kiállítás. A nő a művészetben
1936

1930 OKTÓBER 26.

a BUDAPESTI HIRLAP vasárnapja

ÁLDÁS

PÁSZTOR JÁNOS SZOBORMŰVE

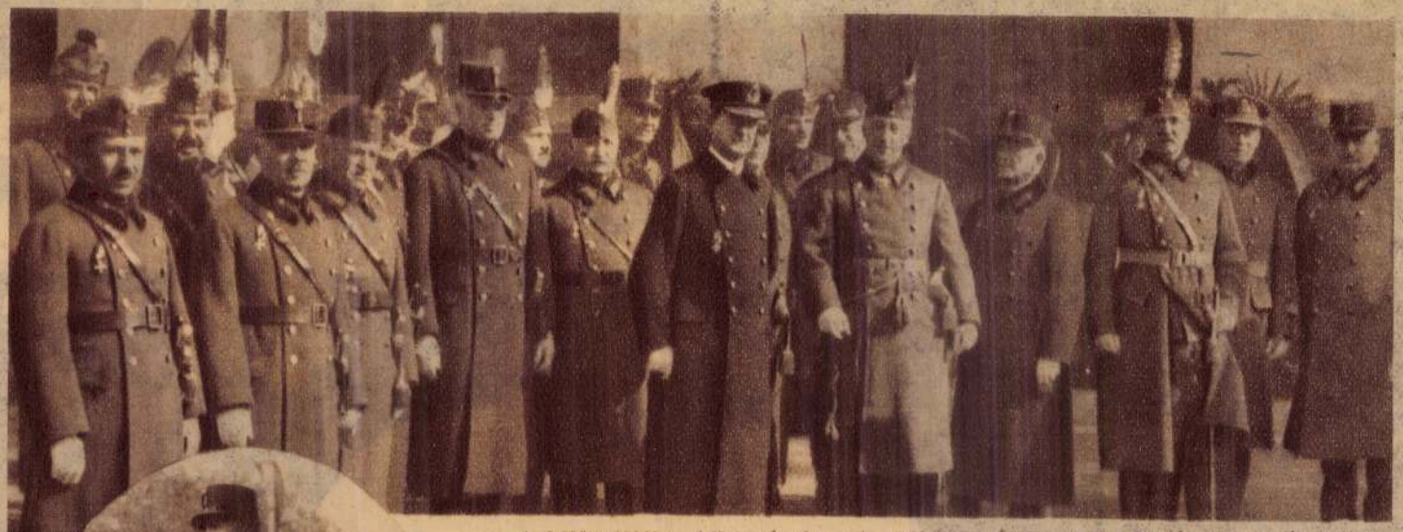

A LUDOVIKA AKADÉMIA ALAPKÖLETÉTELÉNEK SZÁZADIK ÉVFORDULÓJA. A kormányzó és József királyi herceg mögött balról jobbra: Ungár Károly báró őrnagy, Heim Géza báró őrnagy, Petricevic György alezredes, Kratochwill Károly altábornagy, Seyál Jenő tábornok, Dám Balázs altábornagy, Ambrózy György százados, Janky Kocsárd lovassági tábornok, Riedl Lajos altábornagy, Arz báró vezérezredes, Kuzhegyi Zoltán őrnagy, Lukachich Géza báró altábornagy, Szurmay Sándor báró gyalogsági tábornok, Metz Rezső altábornagy, Wulf Olaf altengernagy, Klempa Kálmán tábornok

Vitéz Szinay Béla, a Ludovika parancsnoka beszél

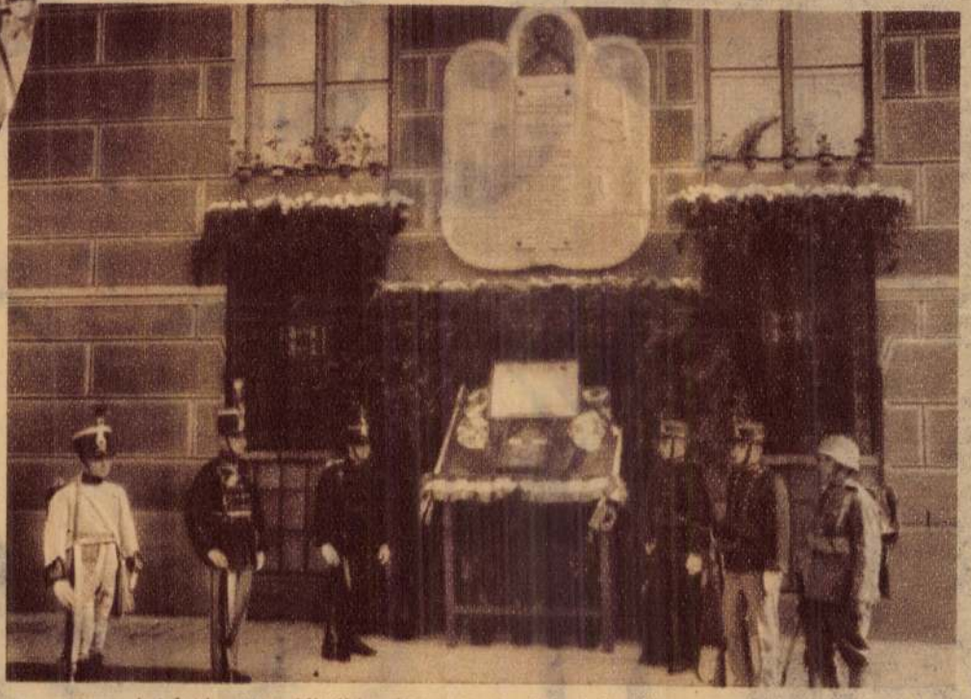

A leleplezett emléktábla előtt a ludovikások korhű egyenruhában

Istók János:
Vén betyár

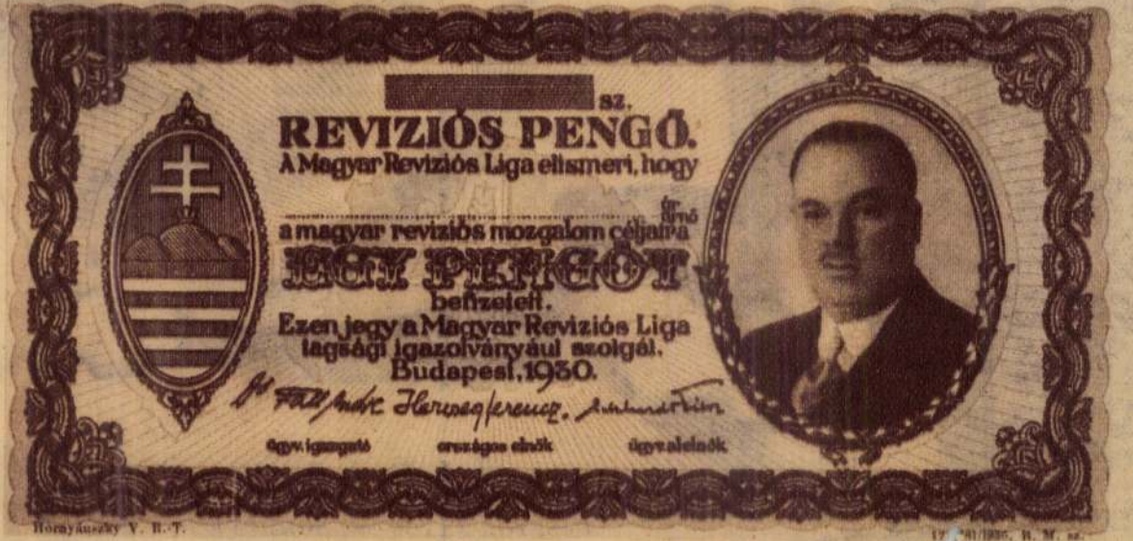

A szent pénz, amelyet sem felváltani, sem kiadni nem lehet s amelynek aranyfedezete a magyar szívekben van

BEETHOVEN

Már csak Beethoven halotti maszkja néz reánk titokzatosan. A mester maga száz évvel halála után nem rejtély többé. A homály eloszlott, a régi Beethoven-misztériumból egy tisztán látható költő és ember éles körvonalai emelkednek ki; fölöttük erős világítás, sugárzó fény. Miért nem láttuk sokáig ezt a monumentális jelenséget oly pontosan, mint ma? Talán éppen azért, mert túlzott pontossággal akarták kontúrjait meghatározni. Osztályozták, besorozták. Először jelképe volt a zenei klasszicizmusnak. Tehát szimbóluma a tartalom és forma egyensúlyának, a témák szerves fejlesztésének, az általános emberi érzésekkel való közösségnek. Csakugyan ezek a klasszicizmus ismertetői. De nagyon keveset mondanak, amikor Beethovenről van szó. Mert ha csak arra mutatunk rá, hogy Beethoven se nem szűkszavú, se nem bőbeszédű, hogy éppen olyan művésze a formának, mint az érzésnek, hogy inkább konstruktív, mint dekoratív akart lenni, hogy az emberiség állandó örömei és fájdalmai jobban izgatták, mint az egyén kivételes ötlete, hóbortja, szeszélye: ezzel alig járultunk hozzá egy-két vonással Beethoven jellemrajzához. Sőt inkább ködbe vontuk. Mert kiderült, hogy Beethoven — főként utolsó műveiben — sokkal közelebb áll a *romantikához,* mint egyik-másik korai romantikus és közelebb, mint a tizennyolcadik század klasszicizmusához. Ő is lazítja, néhol szinte megbontja a formákat; a széles architektúrát elmés rögtönzések szakítják meg; nemcsak az általános és örök emberi motívumok, hanem a végsőig kifinomított és megfeszített idegek is megszólalnak. Az a modern zenei irány, melyet „neo-klasszicizmusnak" nevezünk és melynek legfőbb képviselője Stravinsky, egyenesen szemére veti Beethovennek, hogy műveiben csak úgy áramlik az egyéni izgalom, hogy túlsok bennük a személyes élmény s ezért a neo-klasszikusok inkább Bachhoz és Mozarthoz vonzódnak. Szóval Beethoven mai arcképe nem fér el a régi keretben.

Beethoven lelkében fürkészve, egyre élesebben hallotta meg fülünk az ott forrongó *szubjektív* elemeket. Haydn és Mozart is csak azt írták le, amit igazán éreztek. De Beethovenben megvolt az a fokozott őszinteség, az a vakmerő nyíltság, hogy az igazmondáson felül el sem hallgatott semmit. Megvallja minden küzdelmét, érezteti a ragyogó és ékesszóló formák mögött lázadó természetét, keményen összeszorított ajkát. Az a duzzogó és zendülő hang, melyet műveiben néha megüt, a világgal való harca és fölényes vitája, a százféle tépelődésből és válságból született nagy rámordulása az emberekre, akiket pedig annyira szeretett: teljesen új beszéd a zenében. És új az, hogy Beethoven nem a kész, a kialakult érzést adja, nem a végleges eseményt, hanem a kibontakozást. Érezzük, hogy az indulat miképp nő vagy sorvad el lassú emésztődésben, érezzük, hogy a lélekben miképp sűrűsödik a ború és oszlik a felhő. Gyönyörű a kohónak ez a feltárása, mikor benne minden zúg és sistereg. Így lett Beethoven nyelvének drámai lüktetése az élet valódi ritmusának mása, így lett természetes, emberi. A kilencedik szimfóniában a hangszerek oly emberileg beszélnek, hogy akkor, amikor az énekszólamok belépnek, már nem érezzük a távolságot hangszer és ember közt. De mit érne Beethoven titáni bátorsága, mellyel én-jének belső komplexumát, idegeinek minden cikázását közli velünk s mely bátor hangon az utolsó zongoraszonátákban és quartettekben metafizikai kérdésekkel ostromolja az eget, mit érne ez a hősi erő a megoldás titáni művészete nélkül, mit érne elszántságának és képzelmének egész vulkánja, ha nem a szépség tüzét hányná! Nincs olyan bizalmas nyilatkozata, mely csak a pikantéria opalizáló csillámlásával hatna. Minden zengése mélyen megragad. Azért állunk különös varázs által megfeszített figyelemmel Beethoven véralkata, létharca és még apró, átfutó hangulatai előtt is,

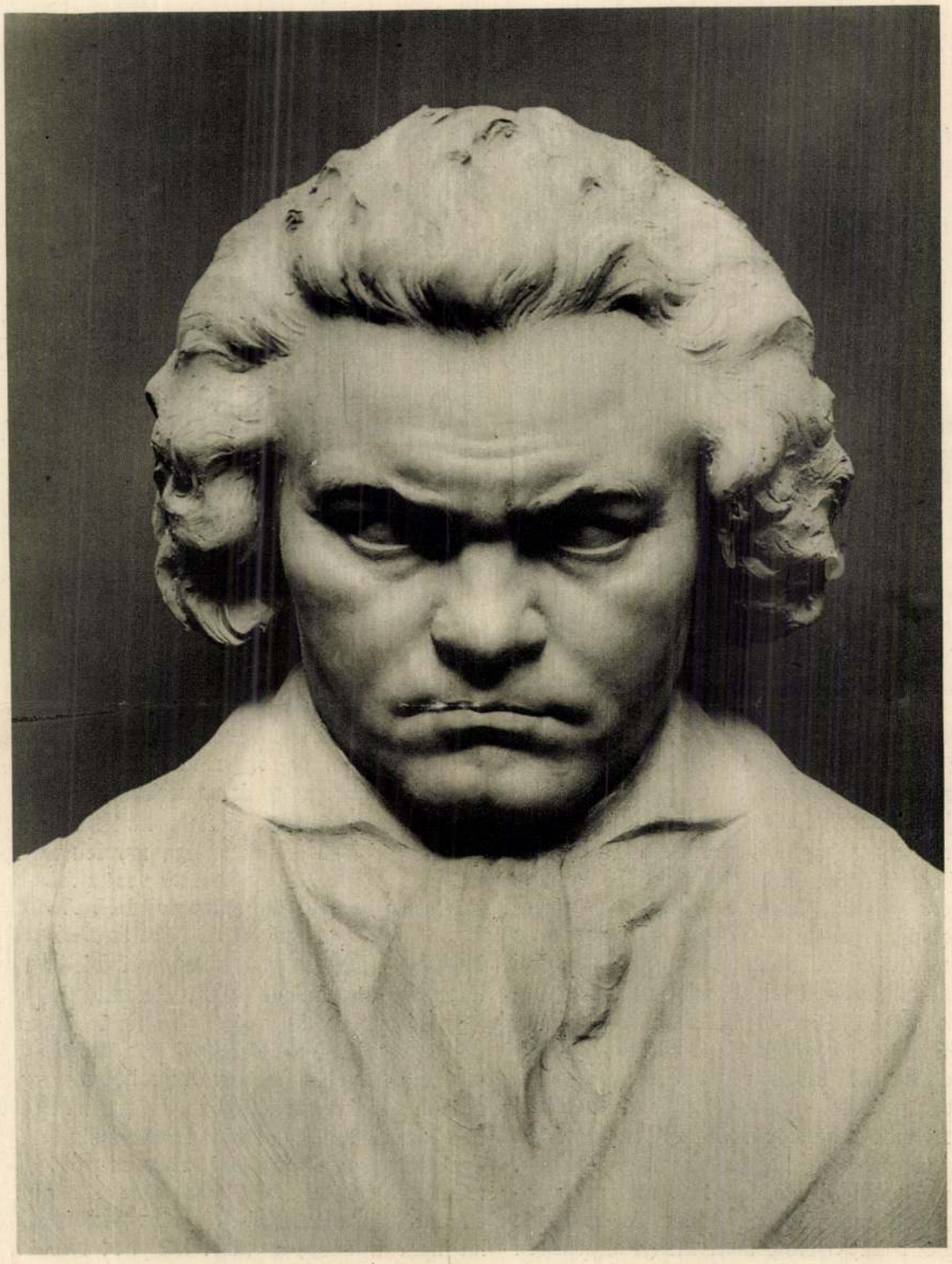

PÁSZTOR JÁNOS: BEETHOVEN
A martonvásári emlékmű

mert szívünkbe nyilal a tudat, hogy itt egy teremtő géniusz vetett lobot és hogy itt egy percnyi fellobbanás is örök melosszá szellemült át.

Mint mondtuk, nyílt színen birkózik a sorssal. Ez a tusa 1800 után legtöbb művének tartalma. Szonátái újra, meg újra mesélnek arról, hogy egyensúlyát miképp vesztette el és miképp akarta ismét megtalálni. A szonáta-tételek rendje: érzelmeinek csatarendje. Még a hithez, a mennyei igazsághoz is kemény viadal után jut el. De hite akkor hatalmas gyökeret ver. Bach koráljaiban és Mozart requiemében az áhitat kristálytiszta, angyali szépségű, teli finom és édes borzongásokkal. De Beethovennek prometheusi vergődésből született nagyszerű vallása lényegben más.

Beethoven döntő jelentősége, mely az előtte és utána járt mesterektől megkülönbözteti, két tünetben nyilvánul meg. Abban, hogy ő az első zeneköltő, aki a *tizenkilencedik század* szellemét képviseli, amennyiben Mozart fesztelenségén is túlmenő szabadsággal alkotja meg és saját képére teremti műveit, s abban, hogy az egyéniségnek ilyen fölszabadítása mellett el tud jutni egy *kozmikus* gondolathoz. Az ötödik és a kilencedik szimfóniában az egész világot szemléli. Imádja a felsőbbrendűt és maga is az emberiség egyik orma. Rajong Leonora fanatikus hűségéért, a vitéz Egmontért, az A-moll-quartett során a sínlődő testbe új erőt ömlesztő isteni jóságért, és rajong a nyugtalan elméért, hiszen arról álmodik, hogy megkomponálja „Faust"-ot. Átfogó fantáziája sokat jelentett már Goethe korában, még többet jelent nekünk ma, mikor a világháború után halljuk utolsó szimfóniáját, ahol szeretetét fölajánlja az emberek millióinak. És nem tudni, hogy milyen új krízis leselkedik a világra a jövőben és hogy akkor mit fog jelenteni Beethoven: ez a hatalmas kisugárzás. Miként nem tudjuk, hogy milyen újabb csodát fog még hozni az emberiségnek a radioaktív anyagok kisugárzása.

MOLNÁR GÉZA

REMÉNYI JÓZSEF: BEETHOVEN-EMLÉKÉREM

MAGYAR VONATKOZÁSÚ RÉGISÉGEK ADMONTBAN

Stájerország északnyugati részében, a zuhogó Enns-pataknak égbe meredő csúcsoktól övezett, de tágas völgyében fekszik Admont mezőváros. Apátságát 1074-ben Gebhard salzburgi érsek alapította Hemmának, Friesach és Zeltschach szerencsétlen sorsú grófnőjének, a gurki kolostor alapítójának gazdag adományából. A rendház hamarosan virágzásnak indult, a VII. Gergely pápa és IV. Henrik császár között dúló investitúra-háborúban már élénk szerepet játszott mindenkor a pápa oldalán. Azóta a rendház átélte a történelem zivatarait és szerencsésen kiheverte hitéleti és gazdasági bajait is. Megszakítás nélkül áll fenn napjainkig. Még II. József idejében sem zárultak be ajtai. A legnagyobb csapás 1865-ben érte, mikor a városkában bosszúból keletkezett tűzvész folytán a rendház majdnem teljesen leégett. Elhamvadt a templom is, a nagyszerű könyvtártermet, az admonti bencések főbüszkeségét azonban nagy nehezen sikerült megmenteni. A templomot gotikus izlésben azóta teljesen újonnan építették, de a rendház nemes izlésű barokk homlokzatát szerencsére meghagyták.

A délnémetek és osztrákok XVIII. századi architekturájában a kolostorépítkezések tudvalevően nagy szerepet játszanak. Terjedelmükkel, elgondolásuk nagyszerűségével e rendházak szinte fölülmúlják a kastélyokat. Elég, ha Melkre, St. Flóriánra, Stamsra, vagy akár a Bécs melletti Klosterneuburgra gondolunk. Bár ez utóbbiakkal az admonti kolostor architekturája nem versenyezhetik, a nemes elegánciájú ablakkeretek azonban itt is a virágját élő osztrák barokk építészet akkori szerencsés idejére vallanak.

A már említett három osztású *könyvtár* a maga nemében igazi remeke a barokk építő- és díszítőművészetnek. Alig kisebb a bécsi volt császári palota híres könyvtárcsarnokánál. Egy félszázadon át dolgoztak rajta és építészeti kiképzése Gotthart Hayberger, steyri építésztől, az egész kolostor átépítőjétől származik. Oldalait aranydíszekkel ékesített, rokokó ízlésű fehér könyvespolcok és előreugró galériák ékesítik, melyeknek hullámzó és játékosan szökelő vonalai a XVIII. századi osztrák művészet fantáziadús szelleméről és számító tudatosságáról tanuskodnak. A kerek középrész rózsaszínű monolith-márványoszlopaival hatásosan tagolja a nagyszerű csarnokot. Az egyházi méltóság udvari előkelőséggel ölelkezik itten: templomnak és trónteremnek szerencsés vegyüléke ez az építészeti remekmű. Mintha a Galli-Bibienák egyik építészeti költeménye tárulna itt megvalósulva elibénk. Emellett a teremnek úgy festőművészi, mint szobrászi díszítése is elsőrangú kezektől való. Az előbbit, a csarnok hét boltozott menyezetének képeit *Bartholomäus Altomonte* festette. Az isteni kinyilatkoztatást és a tudományokat allegorizáló terjedelmes freskókkal a híres mester 1776-ban, 76 éves korában, két nyár alatt készült el. Bár Altomonte nem egy helyen régebbi műveiből merített, mégis csodálatraméltó az agg mesternek motívumgazdagsága, fejlett technikai tudása.

A stájer *Josef Thaddäus Stammel*, a könyvtárterem szobrászi díszeinek alkotója szintén a barokk-művészet nagy formalendületét képviseli. Stammel a XVIII. századi osztrák szobrászok egyik legkiválóbbika, akit azonban hazáján kívül alig ismernek. Ez annak tudható be, hogy életét Stammel, kevés megszakításokkal, mindvégig Admontban élte le és itt alkotta 1726-tól 1765-ben bekövetkezett haláláig legjelentékenyebb műveinek nagyrészét a rendház, valamint az ehhez tartozó templomok és egyéb épületek számára. Munkáiból osztrák múzeumokban is alig láthatunk valamit. Stammel a márványban, stuccóban és ércben gondolkodó olasz-barokk szobrászi stílust a fafaragáshoz idomította. Ezt az ősi német technikát, melyet a zúgó germán erdők tápláltak és a melynek izgató

alakítás eleganciájában az Alpokon túli vidékek szelleme szólal meg. Ez az itt nyilatkozó szintézis, mely egyedül állva magába gyüjti múltnak és jelennek, távoli vidékeknek és a keletkezési helynek minden értékét: szimbóluma minden Dél és Észak közt álló művészetnek és szimbóluma egyben minden eklekticizmus szintézissé válásának.

Az osztrák tartományokból származó plasztikai alkotások mellett a német iskolák gotikus szobrai is szerepeltek a kiállításon — a plasztikai anyag kisméretűsége miatt sokkal nagyobb számban, mint a festészeti alkotásoknál. Különösen késő gotikus szoborművek voltak kiállítva, melyek közt szinte minden német iskola képviselve volt. Mint legérdekesebbet megemlíthetünk egy sváb iskolához tartozó szent Györgyöt a XV. század végéről (Bécs, Magántulajdon); Veit Stossnak a bécsi Anna-templomban őrzött szép szent Anna csoportját; a gyászoló Mária és szent János figuráit, melyek a bajor Hans Leinbergerrel hozhatók kapcsolatba, stb.

A plasztikai és szorosan vett festészeti anyagot kiegészíti még egy sorozat ornamentális és figurális üvegfestmény az 1320-tól 1450-ig terjedő időből, melyek Bécsnek, a bécsi környéknek és Stájerországnak üvegfestészetét képviselik.

Időszaki és külföldi kiállításról lévén szó, talán túlságos hosszúnak tűnik az osztrák középkori művészet anyagának ez az ismertetése. De a magyar közönség számára két szempontból is fontos lehet ez a szokottnál nagyobb részletesség. A régi magyar művészet virágkorában ugyanis Magyarország kulturális és művészeti helyzete hasonló az osztrák tartományokéhoz. Nyugat és Kelet között, német, francia és olasz befolyás alatt nálunk is a belső-ausztriaihoz hasonló eklektikus művészet alakult ki, mely egyes alkotásaiban, — mint pl. Kolozsvári Tamás szárnyas oltára, a Kolozsvári fivérek szent Györgye vagy a szentantali oltár — az organikus műalkotásokat létrehozó szintézisig tudott emelkedni.[1]

Másrészt viszont fölmerülhet az a kérdés, hogy nem volt-e, nem lehetett-e művészi kapcsolat Magyarország és a Belső-Osztrák tartományok között, nem szerepelt-e valaha Ausztria közvetítő gyanánt Magyarország és a Nyugat művészi kapcsolatában. Ezt a problémát azonban csak mint igen föltételes lehetőséget vethetjük fel, — a megoldás felé e kérdésben csak a magyar gotika anyagának összegyűjtése vezethet.

[1] V. ö.: Gerevich Tibor: A régi magyar művészet európai helyzete. Minerva. 1924.

PÉTER ANDRÁS

Magyar Művészet
1927. 3. 4.

SCHIMON FERDINAND (szül. Pesten 1797. — megh. 185?):
LUDWIG VAN BEETHOVEN (1770—1827)
Beethoven-Museum, Bonn

MDK

Pásztor János

v.Szabados B.: A győri képzőm. kiáll. Képzőművészeti Közlöny 1939. jul. 7.l.

A Tisza-szobor pályázata. Pásztor János szobrász és Sváb Gyula építész pályaterve

A hadnagy jobban szerette volna, ha ő maga beszélhet, udvarias fiú létére azonban figyelmesen meghallgatta Lexi bácsi fejtegetéseit. Azt gondolta magában: „Hiszen csak jussak szóhoz én!"

Lexi bácsi most mégis megreszkirozta, hogy szivarra gyujtson, majd így kezdte:

— Te egy zsúron ismerkedtél meg vele, egy ismerős családnál!

— No, ezt nem volt nehéz eltalálni! Uriasszonnyal hol ismerkedjék meg az ember?

— A dámád azonban mostanában nem jár már ahhoz a családhoz, mert csunyán megrágalmazták...

— Valami tényleg történt, — ismerte be az ifjú. De hogy micsoda, azt nem lehet tudni.

— Megmondom én! A szóbanforgó család azt terjeszti a hölgyedről, hogy elhalássza a fiatal urakat az eladó lányok orrocskája előtt. Hogy így esett, arra mérget vehetsz.

— Meglehet... — mondta elgondolkozva a hadnagy.

— A hölgyed egyébként szívbajban szenved és azt állítja, hogy nemsokára meg fog halni...

A hadnagy szinte rémülten nézett most Farkasra.

— Nem kell ezen nagyon meglepődnöd, mert az én statisztikám szerint száz ideges asszonyság közül nyolcvan azt hiszi, hogy szívbajos. A kalandkereső hölgy pedig mind ideges...

A hadnagy türelmetlenül legyintett a kezével:

— Most látom csak, mennyire nem ismeri őt!

— Különben nem mondanám, hogy kalandkereső? Bocsánatot kérek a kifejezésért és ezennel ünnepélyesen vissza is szivom... Majd elmondom mindjárt, hogy kicsoda ő! Nagyon fiatalon, nevetségesen fiatalon adták férjhez. Az urát természetesen soha sem szerette. Hogyan is szerethette volna, amikor szegényke akkor még azt sem tudta, hogy mi az élet és mi a szerelem? Az utóbbit — ezt mellékesen jegyzem csak meg! — tőled tudta meg. Egyszer megesküdött neked az édesanyja emlékére...

— Hiszen az édesanyja ma is él! — kiáltotta diadalmasan a hadnagy.

— Sebaj! Akkor más valami nagyon szent dologra esküdött meg, hogy házassága már évek óta nem házasság, hanem csak két közömbös ember

együttélése. Egyízben azt is elmondta neked, hogy orvosi rendeletre sokat kell gyalogolnia. Nem szeret azonban a városban sétálni, mert gyűlöli a nők kíváncsiságát és a férfiak tolakodását. Nem tudom biztosan, hogy hol hozott össze titeket első ízben az úgynevezett véletlen? A szigeten-e, vagy a Stefánia-úton? Lehet, hogy az elevátornál, esetleg a budai elipszen . . .

A hadnagy hangosan elnevette magát.

— Tehát az elipszen! Ott mindenesetre sokat elmélkedtetek arról a nevezetes, de sem újnak, sem mulatságosnak nem nevezhető kérdésről, hogy lehetséges-e férfi és nő között önzetlen barátság? Ha nem csalódom, abban állapodtatok meg, hogy igenis lehetséges, de csak afféle rendkívüli lények között, mint ti ketten. Közben az istennő természetesen sűrün panaszkodott, hogy a budapesti asszonyokkal nem lehet társalogni, mert cselédtraccson, divaton és botrányokon kívül nem érdekli őket semmi . . .

— Amint hogy igaz is!

— Persze, hogy igaz! Egyszer — és ez nagyon fontos körülmény! — a királynő azt mondta neked, hogy nemrégiben véletlenül elment a lakásod előtt és akkor újból eszébe jutott, hogy milyen ostoba is a mai társadalmi rend . . . Egy tisztességes nő nálunk nem látogathat meg lakásán egy jellemes férfit. Angliában ezen már régen túl vannak . . .

— Amerikában! — javította ki a hadnagy.

— Te ettől fogva könyörögni kezdtél neki, hogy jöjjön fel egyszer öt percre. Csak azért, hogy a jelenlétével mintegy megszentelje rideg legénylakásodat . . .

— No, ezt nem mondtam!

— Akkor valami hasonlót mondtál . . . A lényeges az, hogy valóban eljött. Hogyne jött volna? Ha az ember valaki iránt érdeklődik, akkor szeretné megismerni a keretet is, amelyben él . . . Nem igaz? Sötét ruha volt rajta és elfogultságában jéggé dermedve ült székén . . . Arról beszélt, hogy milyen boldogtalan volt eddigi élete, közben alkalmasint sírt is keveset. Te megsimogattad a haját, mint egy testvér, ő pedig látni akarta az édesanyád arcképét. Mikor megmutattad neki, azt mondta: „Miért nem volt nekem ilyen édesanyám?“ Igy volt?

Az ifjú a fejét rázta.

— A néném arcképét mutattam meg neki, mert az édesanyámé nincs meg . . .

— Amikor elment, — folytatta Farkas, — önként megcsókolt, hogy megjutalmazzon szerény és kedves viselkedésedért . . . Azt mondta, hogy te nem vagy olyan, mint a többi férfi.

A hadnagy szinte megsemmisülten nézte a bátyját, az pedig, megittasodva a diadaltól, melyet emberismerete aratott, vakmerően folytatta:

— Nemsokára megint eljött, mivel meggyőződött róla, hogy benned tényleg megbízhatik . . . Ezuttal nem sírt, hanem hozott magával egy csomó szegfüt . . .

— Pünkösdi rózsát hozott! — mormogta tompa hangon az ifjú.

A vonat ekkor füttyentett:

— Hopp, itthon vagyok Hódos-Monostoron! — kiáltotta Farkas és azzal nyakrafőre összeszedegette a holmiját.

Az ifjú most végre szóhoz jutott. Felugrott és izgatottan támadt rá a bátyjára:

— Az istenért, honnan tudod te mindezeket?

— Fiacskám, úgy vedd, hogy huszonöt esztendő előtt tettem érettségit és azóta tanultam egyetmást.

A vonat már akkor megállott.

— Hódos-Monostor: egy perc!

— Hát igaz volna, hogy a nők mind egyformák? — kérdezte a hadnagy.

— Dehogyis egyformák! Csak azok, akik vizitbe járnak tartalékos hadnagyokhoz . . . Azok rettenetesen egyformák!

Farkas sietve kiadta a poggyászt. Aztán kezet fogott a fiatal úrral és gyorsabban, mint gömbölyű termetétől föltételezte volna az ember, leszállott a vonatról.

Elől sipoltak, hogy mehet!

Farkas ekkor hirtelen bedugta megint a fejét a kocsi ajtaján.

— Te, Ferkó, egy fontos dologról megfeledkeztem! Mikor a második látogatás után elment tőled, így szólt hozzád az istennő: „Ugy-e, most megvet?“ Szervusz!

Megint eltűnt. A vonat megindult. A hadnagy pedig komor gondokba merülten vakargatta a fületövét . . .

(1905.)

Mi lesz a fiúkkal?

Valaki, aki hetven év tapasztalatait gyüjtötte magába, ezt mondta multkoriban:

— Eddig s régen az volt a legnagyobb gondja a családnak, hogy mi lesz a lányokkal. Most pedig, néhány év óta még százszorta nagyobb probléma: mi lesz a fiúkkal?

Ilyenkor vizsgák, érettségik keserves idején ezer meg ezer család kérdezi aggodalmasan: mire tanittassam a fiamat, milyen pályát tanácsoljak neki, melyiktől ijesszem vissza?

Olyan szomorúak a jelen állapotai és a közel jövő kilátásai, hogy a pesszimistától szinte nem vehetjük rossz néven, ha azt válaszolja:

— Minden megtelt; egy se jó!

Mit tanuljon a fiatalember, ha pályaválasztás elé kerül? . . . ismétlik aggodalmasan a szülők. Mert a pesszimista feleletével gyakorlatilag semmit sem lehet kezdeni.

Kell rá válasz. Ezer és ezer magyar család várja gondtelten. És azután félig-meddig ettől függ az ország sorsa is.

Az *Uj Idők* nagy publikuma az élet legkülönfélébb pályáin mozog. Az ország minden vidékén él. Intelligensen nézi az életet, lát, tapasztal. Próbáljon egymáson segíteni. Mi a hasznavehető válaszokat, amelyeket hozzánk fognak juttatni, szívesen közzétesszük, hiszen ez közérdek, magyar érdek. Az *Uj Idők* nagy családja bizonyára segíteni fog jó tanáccsal az egyes ember kis családján.

Kérjük olvasóinkat, legyenek élettapasztalatukkal, jó ítéletükkel a magyar fiúk segítségére. Küldjenek erre a kérdésre hasznavehető, gyakorlati, jóra vezető tanácsokat.

Ne rösteljék a fáradságot. Magyar fiúkat kell megmenteni.

Asztaltól-ágytól

Elbeszélés

Irta Mikszáth Kálmán *

Hiába mondanák, hogy a Csillom-ház a legszebb Bodokon, senki sem irigyelné, mert az a legszomorúbb is. Nagy udvara, nagy kertje talán azért nagyobb a többinél, hogy annál uresebb lehessen.

A kapuja be van csukva egész nap (tulipános oldala sohase fordul belül) ablakai nem nyilnak meg, csak ritkán.

A napsugár hiába táncol a zsaluk bordácskáin; nem hatolhat odább. Enyelgő napfény nem kell annak, aki ott benn lakik egyedül. Az már kivette osztályrészét: az örök felhőt.

Néha egy-egy cserebogár koppantja meg a léccpáncélzatot s ez a koppanás is oly kisértetiesen hangzik odabenn. Ha ajtó nyílik valahol, az már nagy zaj itt, s összerezzen rá mindenki.

Mindenütt, mindenen az elhagyatottság látszik. Mintha valami nyomasztó lehellet vonná be tűnek, virágnak, lombnak a színét, hogy az attól bágyadt legyen.

A kert sűrű fáin keresztül a legforróbb nyári délben is valami sajátságos hideg légáramlat suhan el. A galagonyabokron a tejletlen bogyók között egy félig rakott madárfészek hímbálódzik. Vajjon miert nem rakta meg egészen a madár? Miért hagyta el idő előtt, hogy másba kezdjen egyebütt?

A nagy jegenyefák komoran nézik lerajzolt árnyékukat a selyem gyepen: mintha az az árnyék is csak árnyék fölé lenne terítve. A kapu küszöbét beverte a gyom, paraj és laboda! Kocsi ide nem jön, kocsi innen nem megy esztendők során át. Két dudorodó zöld csík fut a porta felé. Bujább fű nő ottan. Valaha keréknyom lehetett . . . talán még arról a napról, mikor a szép Major Annát hozták pántlikás lovakon.

Kihalt, csendes minden. A két nagy fehér komondor unatkozva őgyeleg az udvaron; egyhangu nagyon a hivataloskodásuk. Hónapok elmúlnak, mig valami megugatni való kerül.

Még a galambduc lakói is olyan csendesek, olyan némák, turbékoló szavukat alig hallani, színük meg többnyire sötét hamuszürke. Ki öltözteti föl ezeket az ilyen szomorú ruhákba?

Vagy már mindennek mutatni kell, hogy ez a nagy ház itt a szép Major Anna rideg koporsója?

Hiába van fényes diófából, azért mégis csak koporsó az. Hiába hagyta itt neki Csillom Józsi az egész gazdaságot, a négy jármos ökröt, a három tehenet, a harmincnégy juhot, mégis árván hagyta, mikor elbujdosott.

Egyhanguan folynak napjai azóta, nem megy sehova, ő hozzá sem jön senki, s ebben az örökös egyformaságban nem változik semmi . . . semmi — csak ő maga.

Arca rózsái elhullnak egyenkint, nagy kék szemei elveszítik fényüket, a homlok ráncokat vet, a kezek elsoványodnak, a ruganyos délceg termet összeesik.

Nem ő az már, nem ő.

De a megtagadott örömöket, az elvesztett életet visszakéri a szív. Az nem feled, de emlékezik, annak csak tegnap volt, mikor a férj elment, hogy vissza ne térjen. A szív nem kombinál, nem számítja a napokat, követeli a tegnap után a holnapot.

„Itt ült ő ezen a széken" . . .

A szegény szalmaözvegy odaborul rá, mintha még most is meleg lenne ez a hely. Pedig már nyolc hosszú éve annak!

„Igen, itt ült utoljára". Anna feje ott pihent a domboru erős mellén s hollóhaja beleakadt a Csillom Józsi mellénygombjába. Sehogy sem lehetett kioldani. Olyan nagyon mulatságos volt az, hogy egész este nevettek, egész este mondogatták: „Most vagyunk még csak igazán összekötve".

S másnap már el voltak szakítva örökre.

Hogy volt? Miből kelt ki a mag ahhoz a szalmához, melyből az ő özvegyi koronája van fonva? Verje meg az Isten azt a Csőke Palit . . . minek is járt volna? Hisz nem csalogatta, még csak nem is biztatta sohasem.

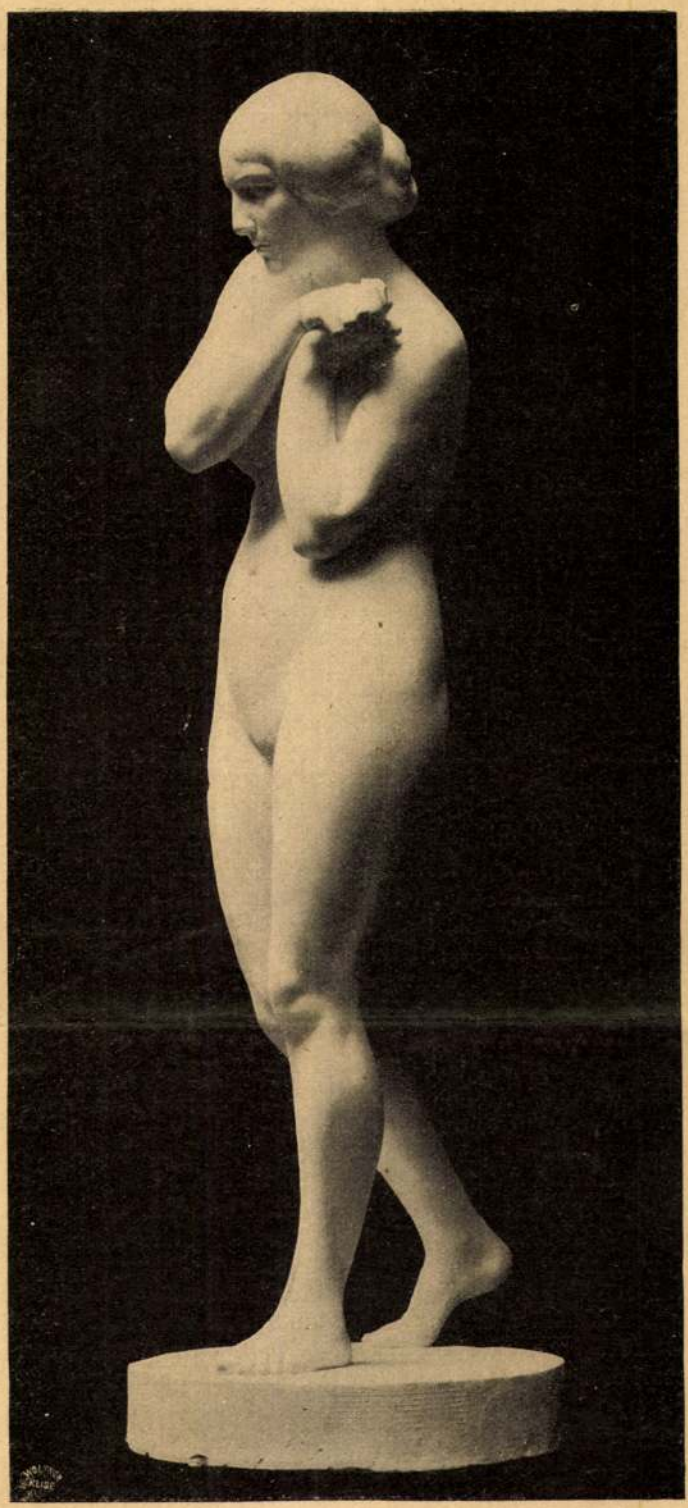

A Műcsarnok kiállításából. Pásztor János: Az elűzött

* A nagy író hátrahagyott irásaiból.

Ujdonság 1913. II.

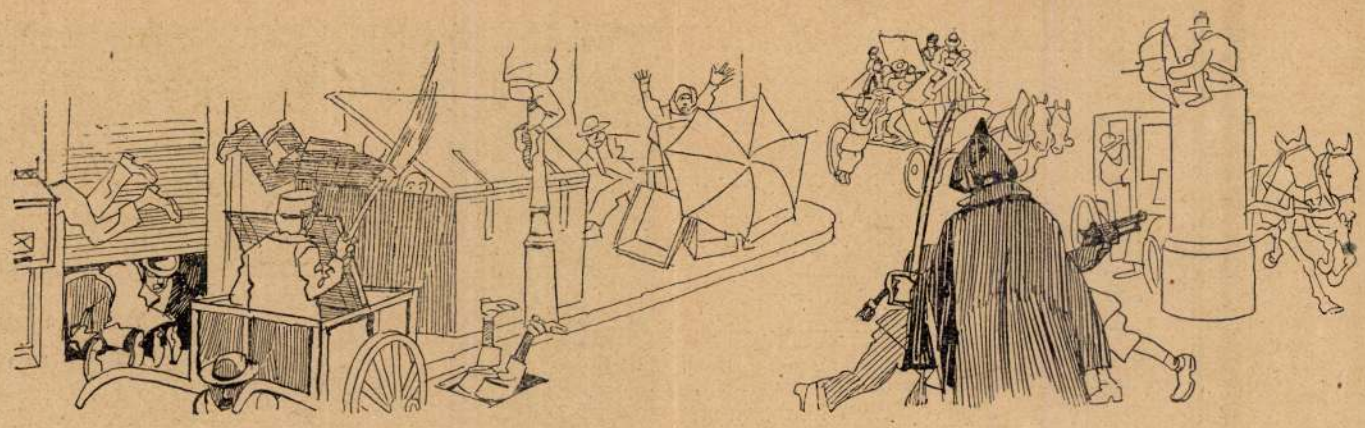

Kiszabadult egy tigris!

Mühlbeck Károly rajza

Eljött azon a szerencsétlen éjszakán, amikor már a Józsi elaludt és megkopogtatta a kamra ablakát.

— Gyere ki egy szóra Csillom Anna!

— Jaj nem megyek . . . Hova is gondol kend?

— Csak egyetlen szóra . . . mondani valóm van.

— Menjen el, azt mondom, míg békében mehet, míg az uram föl nem ébred.

— Nem birok tovább a szívemmel . . . nem én tovább Anna. Itt a pisztolyom is, benne van a golyó. Az lesz a halálom, ha nyomban ki nem jössz.

Dideregve ment ki a szegény fiatal asszony. Félt a nagy botránytól, le akarta beszélni, tudta, hogy jó fiú Csőke Pali, egy-két kérő szótól megolvad és enged. Jaj, minek is ment ki . . . hiszen nem szerette, sohasem szerette! . . .

S míg ott künn csitítgatta Palit, félig bánkódással, félig szánalommal, mert hiszen oda volt, egészen oda volt az a szegény fiú, ezalatt egyszerre csak, mintha egy sötét nagy árnyék mozogna az udvaron lent az istálló mellett, majd megcsillant a nyerges paripa patkója s trapp . . . trapp, amint megkoppantak a köveken módos vékony lábai, egy pisztoly dördült el és szilajan nyargalt ki a nyitott kapuajtón a megriadt pej lovasával együtt.

Nem nehéz kitalálni, hogy lehetett. Szegény szalmaözvegy százszor elgondolja, százszor összerakja, mikép történhetett. Minden föltevése találó s még sem az igazi egyik sem. Hogy vette észre, hogy osont ki az asszony után, és a többi meg a többi.

Oh, ha már látta, ha utána jött: miért nem avatkozott bele, miért nem büntette meg tetszése szerint szigoruan, miért ment el úgy, hogy ölni akart előbb . . . hogy ne térhessen vissza soha többé?

De ha szeretné: visszatérne. Nem tudna elélni nélküle annyi éven át szolgálattal keresve kenyerét. Nem! sohasem szerette. És mégis, ha nem szerette volna, lőtt volna-e Csőke Palira, akkor itt hagyta volna egész vagyonát, mindenét, még azt is, *amiről nem tudott?* Oh, csak a nagy szeretet változhatik át ilyen nagy nehezteléssé!

Elment, hogy a híre sem jött évekig. A törvény nem választotta el őket, csak asztaltól, ágytól. Azt mondta, nem öllek meg, csak beteszlek a koporsóba.

Mikor aztán a kis Péter (kinek már nem volt atyja, mikor született) öt éves lett, egyszerre csak egy ember jelent meg Bodokon, aki elvitte a fiút fél évre az atyjához, mert úgy itélt a törvény, hogy a fiú közös legyen. A szalmaasszony és a szalmaférj prókátorai úgy egyeztek meg erre a pontra, hat hónapig lakjék évente az atyjánál, hat hónapig az anyjánál.

Egyik sem engedi a maga hat hónapját és a szegény szöszke gyerek olyan, mint a mesék bolygó madara, mely az egyik planétából a másikba jut, s sehol sem bír átmelegedni!

Milyen hat hónap az, mikor az a fiú távol van!

És milyen másik hat hónap az, mikor az a fiú, az ő picike képmása vele van és az apjáról beszél neki!

Jaj, csak egy szót se szólna soha, ezt óhajtja és mégis ő kérdezi.

— Édes kis Péterkém! Hát láttad? De mit is beszélek, hogy ne láttad volna, mikor együtt voltatok! Szeret-e? Csókolt-e sokszor? Őszül-e már a haja? Milyen házban lakik? Azt mondod, hogy ott olyan nénik vannak, akik teveled játszottak. Szépek-e? No ne, ne mondd, hogy tudod is te . . . Nézz jól rám, szebbek-e, mint én? Oh te csacska! Hogy én vagyok a legszebb? Az ám, neked, te kis bolondom. Felelj, de emlékezz vissza mindenre. Emlegetett-e engem apád valaha? Mondott-e neked rólam valamit, mikor haragos volt, vagy amikor víg volt? Hogy semmit sem mondott? Eredj te kis cudar, kiállhatatlan vagy . . .

Ezer meg ezer kérdés. Egy szomorú szívnek, egy egész életnek apró kérdésekre szétszedett fájó titka.

A kis Péter nem tud felelni azokra a kérdésekre. Jámbor arccal bámul az anyjára s mindig csak az olyan dolgokat hajtja, amik azt nem érdeklik.

Óh, ha ő csak egyszer egy percre láthatná. Ha oly bűvös tükre lenne, amibe ha belenézne, látná, hogy *ott* mi történik, egyszerre kitalálna mindent, amit még tudni akar ezen a világon.

De nincs olyan tükre.

Ha talán üzenne, ha ő közelednék. Nem, nem, azt nem teszi. Hátha kikacagná az üzenetét.

Hanem ha majd az a gyerek nagyobb lesz. Akkor *talán* . . .

S ez a talán az, amiből él. Ezt szívja be a levegőben. Erdő, patak ezt hajtja, *onnan* jövő felhők ezt beszélik . . .

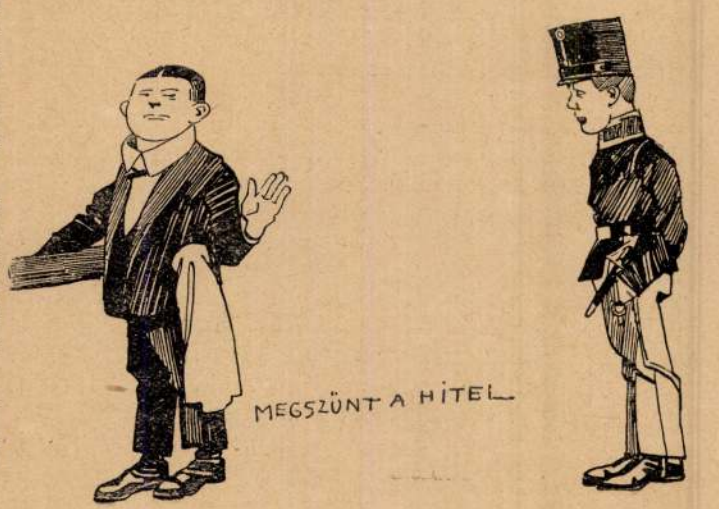

kvalitásaikkal fedezzenek egy ilyen folyamatot, mely egy végig nem gondolt intézkedés nyomán könnyen veszélyeztetheti a Műcsarnok kiállításainak nivóját,végeredményben kártékony hatást gyakorolva az egész magyar művészet színvonalára.

Mi mindig igen erőteljesen állottunk a Műcsarnok oldalán, ha támadták. Miért? Mert arra gondoltunk: a magyar közönség az egymással élesen szembenálló irányzatok hatása alatt már-már elveszti hitét a művészetben és hovatovább nemcsak mint képvásárló, de mint tárlatlátogató is elfordul az önmagát emésztő művészettől. Az egyetlen fix pont a nagy zűrzavarban a Műcsarnok, melynek egyetlen kiállítását több ember nézi meg — 60.000 — mint amennyit más kiállítási helyiség egy év alatt konzumál. Konstruktiv művészetpolitika csak az lehet, amelyik ezt a legnagyobb értékünket védi és ezekben a nehéz időkben még botlásaiban is vele halad. Ugy gondoltuk, hogy ilyképpen szolgálhatjuk legeredményesebben a magyar művészet egyetemes érdekeit. Most is a Műcsarnok mellett állunk, amikor azt a Képzőművészeti Társulat intézkedése — bármennyire alapszabályokban gyökerezik és emberileg megérthető ez — legszentebb meggyőződésünk szerint veszélyezteti a magyar művészet szempontjából és az eddig is fennállott ellentéteknek végletes kiélezéséhez viheti. Az a harc,ami ezek után következhetik,többé nem az elvek harca a meggyőződésért, hanem a bürokrácia harca a magyar művészet eleven érdekei ellen. Bűn lenne ezt elhallgatni. Ki kell mondanunk az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat műpártoló tagjainak érdekében, akik nem egy bizonyos összetételű kiállítást akarnak, hanem jó, sőt a lehető legjobb kiállításokat, melyre a magyar művészet képes. Ki kell mondanunk a Műcsarnok érdekében, melyet nem szabad izolálni. A magunk presztizse érdekében, minthogy eddig is mindig az egész magyar művészet érdekeit képviseltük és sohasem egy csoportét. Ki kell mondanunk az igazság és a magyar művészet békés fejlődése érdekében. Feltártuk a helyzetet nyiltan és őszintén. Cselekedni azoknak a felelős tényezőknek kell, akiknek jóhiszeműségében, megközelíthetetlenségében és a magyar művészet önzetlen szolgálásában egy percig sem tudunk kételkedni. Hisszük, hogy megtalálják a módját ennyi rengeteg jeles művész visszacsatolásának. Mérlegeljék azt, hogy a joggal élni többféleképp lehet, de az igazság útja csak egy: amelyik az Élethez vezet.

Az egyetemes egész életéhez és nem a rész megcsonkítottságához.

Gyöngyösi Nándor dr.

ZOMBORY LAJOS: ŐSZI TÁJ

A Műcsarnok őszi tárlatáról

*

Az egész művésztársadalmat és a művészet barátait erősen foglalkoztató kérdésben szükségesnek tartottuk az egyes művészcsoportok és a Képzőművészeti Társulat vezetőinek véleményét kikérni. Ezeket a nagyfontosságú nyilatkozatokat alább adjuk.

PÁSZTOR JÁNOS: KÚTFIGURA

A Műcsarnok őszi tárlatáról

csak a festőművészek, másik hosszu lista a szobrászművészekből telik ki. Ezek a következők: *Berán Lajos, Füredi Richárd, Gách István, Horvay János, Kallós Ede, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Ligeti Miklós, Simay József, Szentgyörgyi István, és Teles Ede.*

Ezt tapasztalva minden tárgyilagos szemlélőnek be kell látnia, hogy a Képzőművészeti Társulat nem a Műcsarnok kiállításai érdekében, nem a rábizott művészeti érdekek védelmében cselekedett, hanem a holt betü, a paragráfus, az abból táplálkozó hatalom, azaz a bürokrácia érdekében. Igy termeli ki a rosszul alkalmazott hatalmi szó a kormányzat helyett — mely az egésznek, az egyetemességnek áldása — a bürokráciát, mely nem az élet arca felé fordul, célja nem az erők közös célba állítása, hanem a paragráfusra mered és az erőket megosztja, az egészséges életműködést a betű érdekében meggátolja, az organizmus alkotó erőit destruálja.

4.

És hová vezet?

Végső fokon: a klikkuralomhoz. A bürokrácia az önmaga által kitermelt elégedetlenséggel szemben kénytelen egyre erőteljesebben védekezni, kénytelen mindinkább egy csoportot favorizálni, melyre támaszkodik. Ez a csoport azonban többé nem az egész magyar művészet érdekében kezeli a hatalmat, hanem a maga klikkjének érdekében, ami természetes. Ez kikerülhetetlen törvényszerűség. Szerencsére azonban a Képzőművészeti Társulat igazgatóságában tiszteletreméltó és kiváló férfiak ülnek, köztük olyan művésztagok, mint *Deák-Ébner Lajos, Bosznay István* és *Tóth István,* akik ugy emberi mint művészi presztizsük szerint kimagasló helyet foglalnak el a magyar művészek társadalmában. Lehetetlennek tartom, hogy ezek a civil és művész kiválóságok nagyszerű nevükkel és fényes

Pásztor János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor-u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ESTI HIRLAP

1957 NOV - 9.

□ KARÁCSONYRA BEFEJEZŐDIK a Nemzeti Galériában a XIX—XX. századi magyar szobrászat állandó kiállításának rendezése. A nagy aulában és az összes körfolyosókon a magyar szobrászat 250—300 legszebb alkotását állítják majd ki, köztük Ferenczy István „Pásztorlányká"-ját, Stróbl Alajos „Anyák" című márványalkotását, Pásztor János „Piétá"-ját.

Közöljük

A Műcsarnokból. Nena. B. Hadzsy D. szoborműve

Az összekötözött ember a fejét rázta.

— Ó, tudom, mit akar ezzel mondani — szólt erre gyorsan a kérkedő. — Arra céloz a feje rázásával, hogy ez az ötlet, a kihasított hátu szekrénnyel, nem új. Igaz, de, kérem, ötletet még könnyebb lopni, mint drágaköveket, nem gondolja? És elvégre is az ember mindig tanul.

A drágaköveket visszatette a rejtekzsebbe s megkötötte a nyakkendőjét ügyesen.

— Komolyan mondom, örülök, hogy találkoztam önnel, mr. Speed! — jelentette ki most jókedvüen. — Nagy reklámmal dolgoznak, jó hírre tettek szert ügyesen megírt ujságcikkekkel. Hiszékeny kolléga talán még fel is ül az ilyennek, elfogult a döntő pillanatban, ostobaságot csinál és kész a baj. Én azonban hidegebb természet vagyok. Annyira, hogy igyekszem a javamra kihasználni a buta véletlent is. Ami persze már nem olyan könnyü. Ehhez lélekjelenlét és némi fölény is kell!

Az összekötözött ember már e kissé lázas beszéd elején lehúnyta a szemét s meglátszott az arcán, hogy únja ezt a fecsegést.

A nagyhangu észrevette ezt és összevonta a szemöldökét. Hangjának barátságtalan színezete lett most, amikor így szólt:

— Terhére vagyok talán? Nem érdekli, amit mondok? Jó, nem föltétlenül szükséges, hogy szórakoztassam. Majd inkább olvasom az ujságokat. Remélem, megiratja ezt a kis kalandját is, a híres detektiv-cég dicsőségére. Igaz, elfelejtettem érdeklődni: hol van most Coates úr? Bizonyára otthon ül az irodájában és várja az értesítést a legújabb eredményről. Tudja mit, a kikötőből mindenesetre táviratozok neki, komolyan...

Nyílt az ajtó. A csevegő hátravetette a fejét, úgy nézte, hogy ki nyit be.

A kalauz volt. Pillantása ráesett az összekötözött utasra, kinek persze csak a fejét láthatta, mert testét betakarta az utazó-pléd. Speed bólintott, alig észrevehetőn.

— Mit akar?! — szólt nyersen a meglepett; kezével ösztönszerüen a zsebéhez kapott a zöld szemüveg után.

A kalauz nyilván félreértette ezt a mozdulatot, mert hirtelen fogással elkapta az ismeretlen mindkét csuklóját s már a következő pillanatban ráhúzta az acélbilincset.

— Megőrült?! — rivallt rá az elhült ember rekedten. — Hogy mer így...

A kalauz visszalökte az utast a sarokba az ablak mellé; lekapta a másikról a takarót, gyors mozdulatokkal leoldotta a szíjakat s levette kezéről-lábáról a bilincset. Félszeme folyton rajt' volt a sarokba lökött emberen.

Speed kivette szájából a kendőt.

— Nos? — kérdezte a kalauz.

— Minden rendben van, Coates — mondotta csöndesen, egykedvüen a másik. — A drágakövek nála vannak. Megmutatta nékem. Az ügy el van intézve.

A léprement ember nagynehezen nyögte:

— Honnan tudta, hogy én...?

— Gyanus volt nekem a zöld szemüveg — dobta oda neki Coates a magyarázatot kelletlenül.

A tolvaj feje a mellére hanyatlott.

Az expressz berobogott az állomásra.

A kék táska

Regény 8. folytatás

Irta: CSATHÓ KÁLMÁN

VIII.

Képzeld magad, kérlek, a helyembe és meg fogod érteni, micsoda rettenetes lelkiállapotban állítottam be ezek után Epressyékhez. Halálosan resteltem, hogy így kipellengéreztek a szerelmes leveleimmel és a legszívesebben megpofoztam volna a jegyző urat, aki ezt meg merte tenni velem. És még ráadásul az is, hogy a tíz- és húszezer koronás jutalmakat is kidoboltatta, világos megállapodásunk ellenére! Ha az esperes úr vissza nem tart, alighanem el is rohantam volna hozzá rögtön, hogy kérdőre vonjam, ámbár így utólag meggondolva talán nem is annyira az öreg Kallina tartott vissza ettől az ostobaságtól, hanem az a meggyőződés, hogy a leveleim Hargittaynénál vannak és az a reménység, hogy ezt hamarosan be is fogja vallani. Talán csak kéretni akarja magát, egy kicsit talán ugratni akar, aztán majd nevetve ideadja őket.

Milkára gondoltam és arra, hogy mit szólna ő a dologhoz, ha megtudná. És minthogy Milka mindig ugyanazt mondta, amit a saját legtitkosabb lelkiismeretem, szinte már hallottam a szemrehányást tőle:

— Maga volt az oka az egésznek, mert arrogánsan és kihívóan viselkedett az állomásfőnökkel is, a jegyzővel is. Megsértette mind a kettőt és megkapta tőlük, amit keresett. Most már legokosabb, ha szépen zsebre teszi!

Hányszor pereltünk össze efféléken, természetesen csak olyankor, ha Milka tanuja volt egy-egy esetemnek, vagy véletlenül megtudta, mert egyébként rendesen eltitkoltam előtte az efféléket. No, gondoltam, ezt se fogom neki elmesélni!

Epressyéknél már meglehetősen sokan voltak. Az egyik sarokban három öreg néni ült. a háziasszony körül meg egy ősz szakállu, nagyon öreg bácsi. Az óriási szoba tulsó végében Manci diskurált két leánynyal meg három kiskoru fiatalemberrel. Rólam lehetett szó, mert nagyon hangosan mulattak, mikor azonban beléptem, egyszerre, mintha kettévágták volna a nevetésüket. Az öreg asszonyok gyanakodva néztek rám, a leányok szemében elfojtott jókedv csillogott,

A szemüveges fölpillant a hálóban fekvő kézitáskára; ez a táska fogójával kifelé nyúlik s a fogóról egy névjegytok lóg alá vékony szíjon. A névjegyen meg a név . . . a név: William Speed! Speed & Coates!? — cikázik végig a meghökkenés a szemüveges ember agyvelején.

Speed & Coates?! A buta véletlen? Ki kell védeni. Ki kell védeni!!

A szemüveges ember most dermedten ül egy ideig. És most? Megvárni, míg ez a kopó itt elaludt s aztán kimenni csöndesen és eltűnni? Leszállani a következő állomáson s ott lapulni abban a városban, akár két hétig? Mert már sejtik, hogy a kikötő-város a cél, odasiet Speed . . . ha ez ugyan az a bizonyos cégtárs.

És ha nem az? Mindegy. Mindig a rosszabb eshetőséget kell föltételezni. Akkor az embert nem érheti csak kellemes csalódás.

Mit kell most tenni? Ó, elgondolta jóelőre már azt az eshetőséget is, hogy menekülés közben összekerül egy ilyen fogdmeggel. Ha ketten vannak, egyedül, éjjel, első osztályon . . . Rendben van, rajta!

A szemüveges csöndesen félreteszi az ujságot; leveszi orráról a szemüveget, mely most csak hátráltatná munkájában. Éles pillantást vet a szemben ülőre, ki mozdulatlanul, csöndesen ül a helyén, húnyt szemmel.

Most minden tervszerüen, előre megfontolt egymásutánban pereg le.

Nesztelenül föláll és szeme rajt' van a másikon. Ez nem mozdul. Most ott van mellette és figyeli. A másik meg se moccan. Még egyszer fölpillant a táskáról alálógó névjegyre: William Speed! Megrázkódik. Aztán ráveti magát a szunyókálóra. Ez felüti a szemét.

A támadó máris végigfekteti a fülke pamlagán. Félkézzel fogja le az áldozata mindkét csuklóját. Ez néz és hallgat. Lehetséges, hogy a rémület némította meg. A támadó hirtelen kitapogatja az útitárs zsebeit. Talál is két pár bilincset; ráhúzza ügyesen az embere kezére, lábára. Így kell neked, Speed & Coates! Mindez eddig némán, gyorsan történt.

A támadó körülnéz, egy pillanatra elgondolkodik. Majd lekapja a hálóból összecsavart nagy kendőjét, leveszi róla a szíjakat s összeszíjazza az elnémult embert úgy, hogy ez most már mozdulni se tud. Betömi a száját kendővel és ráteríti a plédet, csak az arca marad födetlen. Most így szól halkan:

— Ez jól ment, hamar ment. Rendben van. Ön persze azt hiszi, hogy őrült vagyok. Nem vagyok őrült. Meg fogja érteni rögtön mindazt, ami önnel most történt, ha megmondom, hogy ki vagyok. Nézzen meg, jól nézzen meg!

Egészen föléje hajolt, úgy, hogy a tehetetlenné tett sovány ember tisztán láthatta az arcát; meg is nézte alaposan.

— Látja ezt az egymáshoz feltűnően közel ülő szempárt? Most már tudja? Én vagyok az, akit ön keres, William Speed! Én vagyok az ismeretlen tettes! Speed & Coates!

Persze, folyton nézte összekötözött ellenfelét, amikor ezt mondta és most láthatta, hogy a betömött száju ember mosolyog, megértőn mosolyog és elismerőn bólint.

— Elindult a keresésemre, tudom. Olvastam az esti lapokban. Jól vagyok értesülve! — kérkedett az ismeretlen. — Meg van lepve talán, hogy honnan tudom a nevét, hogy tudom, ki ön, akit azelőtt sohase láttam? A dolog egyszerü. A neve ott lóg a táskáján, leolvastam a ráerősített névjegyről. Gondoltam erre a buta véletlenre és terv szerint jártam el. Számítottak arra, hogy a kikötő-városba igyekszem, ahol könnyen jutok hajóra észrevétlenül és átcsónakázok a tengeren, aztán üthetik bottal a nyomomat, nemde?

Az összekötözött ember bólintott.

A Műcsarnokból. Az elüzött. Pásztor János szobormüve. Az állami nagy aranyérem nyertese

— Tisztában van vele, hogy az útja most már egy nagy felsüléssel végződik, remélem. A játékot elvesztette. Nagy szerencséje volt, de nem tudta megragadni. Tudja, mi lesz most? Itt fekszik a pamlagon tehetetlenül. A következő állomásig most már úgy se jön be senki. Később majd az ülés alá tolom. Vékony ember, könnyen elfér ott. Kényelmetlenül fog feküdni, s nem tudom, hogy reggel mikor fognak önre ráakadni, ez szintén szerencse dolga. Ellenben nékem lesz rá elég időm, hogy eltűnjek. Ön pedig elmondhatja majd megbízójának, Stephens ékszerésznek, hogy a drágakövei valóban nálam vannak, a brilliánsok meg rubinok, az egész kis gyüjtemény. Akarja látni?

Az összekötözött ember bólintott.

— Megmutatom szívesen, mert van bennem annyi hiuság, hogy szakember előtt kérkedjek az ötleteimmel. Nézze!

Gyors mozdulattal leoldotta a nyakkendőjét; ennek egyik szára finom szarvasbőrrel kibélelt zsebecske volt; ezt fölnyitotta s a markában csillogott jónéhány rubin, meg brilliáns, értékre csinos kis vagyon.

— Egészen jó helyet találtam a számukra — hencegett az ismeretlen. — De az se volt rossz ötlet, ahogyan ezeket a színes kavicsokat elemeltem.

Uj Idők 1922 XXVIII. 21. sz

Levél a szerkesztőhöz arról, amit nem a frázisok alkotnak

Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Az Ön szíves jóvoltából már ma délelőtt kint voltam a Vásáron és még mindig hatása alatt állok. Az Ön tudósítói bizonyára beszámolnak a Vásár pompás látnivalóiról — engedje meg igen tisztelt Szerkesztő Úr, hogy néhány szavas *helyszini tudósítást* adjak arról, amit nem láttam a Vásáron. Nem láttam — *jobboldaliságot és baloldaliságot.* Nem láttam úgynevezett *világnézeti küzdelmet* — a kiállítási anyagban. Nem láttam *jelszópavillont*, nem láttam *a frázisok árumintáit.*

Nem találkoztam azokkal *a szólamokkal*, amelyekben a demagógia oly gazdag — ha iparról és kereskedelemről van szó. Nem találkoztam *az »iparpártolással«, mint jelszóval* — de nem találkoztam *a »kartellel« sem*, mint egész termelési ágak nyakábavarrt jelszóval. A munka kiállítása ez, a magyar munka herkulesi lendületével, a munka kiállítása ez, amely eredményeiben tárul fel, a magyar munkáé, amelynek életereje a világgazdasági válságok tombolásában sem gyengült semmit. Ez a magyar munka — amely iparában, kereskedelmében nem választható el egy pillanatig sem a vállalkozástól és a mezőgazdaságtól — a legnehezebb időkben is megtartotta pozicióit.

Az »új idők«, a változott »korszellem« légköre nem túlságosan cirogatja idegeit, mint másutt, nálunk is viaskodik az egykézpolitikával, meg az üzemesítő tendenciákkal — s még csak nem is viaskodik a jelszópolitikával, amely a maga agitációjában csak mesebeli és meseszerű vezérigazgatói stallumokat láttat az egészből, de nem látja vagy nem láttatja azt a mindennapi erőfeszítést, azt az óriási hangyamunkát, amelynek szakadatlanságában, serénységében, derekasságában, küszködésében, diadalában az ilyen kiállítás is megszületik.

Amikor még a jelszópolitika »szélső jobbszárnyán is« ünneplik ezt a kiállítást, talán nem veszi rossznéven, igen tisztelt Szerkesztő Úr, ha rámutatok a kiállítás — mögött zajló lankadatlan építő és újjáépítő munkára. Mert hiszen ez a kiállítás hónapok alatt jött létre, de esztendők, sőt évtizedek vannak mögötte munkában, többnyire láthatatlan munkában, mindenesetre propagandagyűléseken nem szereplő munkában, de igazi munkában, derekas kemény munkában eltelt esztendők és évtizedek. Sokszor jobb, sokszor zordabb viszonyok közt, sokszor jobb atmoszférában, de nem egyszer olyan borús atmoszférában, amelyről *Chorin* Ferenc szép beszéde szólt a Magyar Gyáriparosok Országos Szövetségének csütörtöki közgyűlésén.

»Optimizmusunkat megnyesi az az atmoszféra, mondja, amelyben a magyar iparnak dolgoznia kell. Mint ahogy a vetés nem bokrosodik ki, ha fagyos szelek fújják, hiába mutat a kalendárium tavaszt, a vállalkozó kedvet és a munka kiteljesedését is megakadályozza az, ha meglévő, kipróbált és az adott viszonyok között mégis legjobb termelési rend ellen sorozatos támadásokat látunk.«

Legelsősorban tehát az a jó atmoszféra kell, amely minden nyugodt termelés előfeltétele, az a jó atmoszféra, amelyre nem nehezedik rá sem az egykéz, sem a heccelődő frázis, a közgazdaságként fellépő frázis, amelyben nem kapnak lelkendezve minden után, ami erre vagy arra a rétegre kellemetlen lehet, amelyben egy rossz budapesti tőzsdei napból nem vonnak le mingyárt messzemenő konzekvenciákat, — főleg, mikor ugyanakkor Európának jóformán minden tőzsdéje, tegnap például a londoni is fekete nappal viaskodik, ami talán a legcsapongóbb fantáziával se mondható a »pesti liberalizmus« művének. De ez már politika volna, igen tisztelt Szerkesztő úr, jelen levelében pedig a politikátlanság dicséretét zengi az Ön régi híve, a

Pesti Polgár

PÁSZTOR JÁNOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ A MÁJUS 2-ÁN LELEPLEZÉSRE KERÜLŐ RÁKÓCZI-SZOBOR UTOLSÓ MUNKÁLATAIT IRÁNYÍTJA
(Zádor István rajza)

A képviselőház jövő heti munkarendje

— Az Est tudósítójától —

A képviselőház hétfőn, *Miklas* osztrák szövetségi elnök Budapestre érkezésének napján — mint *Az Est* már jelentette — ülést tart, miután a költségvetést a leggyorsabb tempóban kell tető alá hozni a parlament munkabeosztására való tekintettel. Kedden *délben tizenkettőkor* kezdődik a Ház ülése, miután a parlament tagjai *résztvesznek azon a katonai díszszemlén, amelyet Miklas elnök tiszteletére rendeznek.*

Tizenkettőtől nyolcig tart ezen a napon a képviselőház költségvetési vitája. Szerdán ugyancsak ülést tart a Ház, csütörtökön ünnep van, pénteken és szombaton nem lesz ülés, úgyhogy a Ház azután *legközelebbi ülését a jövő hétfőn fogja tartani.* E pillanatban még folynak a megbeszélések arról, hogy vajjon *pénteken mégis tartsanak-e ülést*, arra való tekintettel, hogy a költségvetés vitája ellenkező esetben *meglehetősen elhúzódnék.*

Megválasztották Sir Austen Chamberlain utódát

Két érdekes időközi választás Angliában

London, április 30

A csütörtökön megtartott *időközi választások* a következő eredménnyel jártak:

1. Birmingham nyugati kerület:

Megválasztották Walter F. *Higgs* nemzeti konzervatív jelöltet 12.552
szavazattal. Richard *Crossmann* munkáspárti jelölt 9.632
szavazatot kapott. *Konzervatív többség:* 2.920

2. Wandsworthi kerület:

Megválasztották H. L. *Nathan* munkáspárti jelöltet 12.406
szavazattal. Roland *Jennings* konzervatív jelölt 11.921
szavazatot kapott. Munkáspárti többség: 485

A legutóbbi választáson a szavazatok a következőképpen oszlottak meg:

1 Birmingham nyugati kerület:

Sir Austen Chamberlain konzervatív 16.530
O. G. Willey munkáspárti 9.159
konzervatív többség: 7.371

2. Wandsworthi kerület:

Henry Jackson konzervatív 14.728
F. W. Davies 10.405
konzervatív többség: 4.323

SZÉKESFŐVÁROSI PAVILLON
WEINGRUBER
MÁJUS 1-ÉN REGGEL 7-KOR
KATONAZENE

Néhai Weisz Jenő
sírkövének felavatása
1937 május 2-án délelőtt
féltizennegy órakor lesz a pécsi izr. temetőben.

Neurath a pápával fog tárgyalni

Róma, április 30
(Az Est és a United Press tudósítójától)

Feltétlenül hiteles katolikus részről közlik, hogy báró Neurath német birodalmi külügyminiszter római látogatása alkalmából, amely május 3-án kezdődik, a pápával és Pacelli bíboros államtitkárral tanácskozni fog a Szentszék és a német birodalom viszonyának szabályozásáról. Igyekezni fog megállapodást kötni, de ehhez természetesen mind a két részről engedékenységre van szükség.

Női betegségek gyógyításánál a természetes Ferenc József keserűvizet gyakran alkalmazzák, mert reggel éhgyomorra egy pohárral könnyen bevehető, rendkívül enyhe hashajtó hatása pedig gyorsan és minden kellemetlenség nélkül jelentkezik. Az orvosok ajánlják.

gyermekkocsi vásárlásával. — Jó kocsi vásárlásához idő kell. Kérjen díjmentes árjegyzéket.
MARS GYERMEKKOCSI-GYÁR
Budapest, VI., Andrássy út 36 (Párisival szemben.)
Gyár: IX., Liliom ucca 8.
Nemzetközi Vásáron 439—454. sz. fülke.

Férfiöltönyt 50 P-ért
készítek divatos szövetelmből.
László úriszabó, József körút 45., I. em.

Dr. HORVÁTH szanatórium és penzió
ABBAZIA
Meleg tengeri fürdők, orvosi diéták, minden modern kényelem. Ujonnan épített gyönyörű, saját homokstrandfürdő díjmentes. Rendkívül mérsékelt penzióárak. Szobarendelés: Britannia szállodában, d. e. 11—5-ig. Tel. 1-206-46

ADÓMENTES TELEK
245 □-öl Dohány ucca 30/b alatt
sürgősen eladó. Tel. 1-831-05

A kormányzó ma délelőtt megnyitotta A NEMZETKÖZI VÁSÁRT

Öt ország 1500 kiállítója

— *Az Est tudósítójától* —

A munkások ezrei dolgoztak a Nemzetközi Vásár területén egész éjjel. Délelőtt kilenc órakor *láthatatlan rendezői kéz intésére letették a kalapácsot*, a Vásár főkapujánál elhelyezett hangszóró pedig közölte:

— Halló, halló, figyelem! A rendőrség felkéri a kiállítókat, hogy foglalják el helyüket. A közlekedési utakon senki sem tartózkodhatik.

Néhány perc mulva pedig megindult a vásár megnyitására hívott előkelőségek özönlése. Az elsők között érkezett gróf *Esterházy* Móric volt miniszterelnök, *Senn* Ottó, a MÁV elnöke, *Tormay* Géza államtitkár, *Kovácsházy* Vilmos tanácsnok, *Keresztes-Fischer* Ferenc, a PK elnöke, gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház elnöke, *Szendy* Károly polgármester, a Vásárbizottság elnöke.

A főkapu előtt tartózkodott *Ferenczy* Tibor főkapitány titkárával, *Szentléleky* László rendőrfelügyelővel, aki *először viselte az új rendőrtiszti egyenruhát*. A főkapitány társaságában volt *Heténvi* Imre főkapitányhelyettes és *Laky* Lajos detektívfőnök. Egymásután érkezett *Bobory* György belügyi államtitkár, *Fellner* Alfréd, *Lamotte* Károly alpolgármester, *Görgey* István országgyűlési képviselő, *Magyar* Bertalan, *Szurday* Róbert. *Az első miniszter, aki a vásár területére érkezett, Kánya Kálmán volt*. Azután *Bessenyei* Zenó, a Közmunkatanács elnöke, *Algyay-Huber* Pál, a Közmunkatanács alelnöke, Sir Geoffrey *Knox* budapesti angol követ, báró *Radvánszky* Albert református főgondnok, *Kresz* Károly, hámori *Biró* Pál.

Vigyázzba meredtek a rendőrök: *feltűnt József főherceg autója*. Ugyanakkor megérkezett Angelo *Rotta* pápai nuncius és *Vukcsevics* budapesti jugoszláv követ; *Bornemisza* Géza iparügyi miniszter *Petneházy* Antallal és *Szakváry* Emillel. Megérkezett ifj. *Horthy* István, *Weiss* Fülöp, *Vida* Jenő, *Ilovszky* János, *Rákóczy* Imre, *Darányi* Kálmán, *Széll* József, *Stein* Emil, *Werkmeister* német ügyvivő, Onni *Tallas* budapesti finn követ, *József Ferenc* főherceg.

A főkapunál sorakozott fel a cilinderes, zsakettes meghivottak serege, előttük várta a kormányzó érkezését a 32. Budapesti Nemzetközi Vásár vezetősége: *Szendy* Károly elnök, *Éber* Antal és *Chorin* Ferenc társelnök, *Vértes* Emil alelnök, vitéz *Gyulay* Tibor, a kereskedelmi kamara főtitkára, *Hallóssy* István, a Vásár igazgatója és *Lengyel* Géza, a GyOSz titkára.

Megérkezik a kormányzó

Pontban tíz órakor gördült a főbejárathoz *Horthy* Miklós kormányzó autója. *Koós* szárnysegéd kíséretében érkezett Horthy Miklós. Az ünnepélyes fogadtatás a főkapu mögött zajlott le, itt üdvözölte a kormányzót *Szendy* Károly polgármester, a Nemzetközi Vásár elnöke a következő szavakkal:

— Hódolattal üdvözlöm Főméltóságodat a Budapesti Nemzetközi Vásáron, amely *immár 32 éve egyűjti egybe a magyar gazdasági élet legfontosabb erőtényezőit*. Örömmel jelenthetem Főméltóságodnak, hogy a magyar iparnak ez az immár hagyománnyá vált tavaszi felvonulása ebben az évben ismét tovább haladt három évtizedes történetének útján. *Ismét nagyobb, ismét gazdagabb és erősebb lett* és miként a fák törzsébe az évek mulása évgyürük formájában írja bele a maga érlelő idejét, épúgy a Budapesti Nemzetközi Vásár hatalmas törzsébe is beleírva, beledolgozva találjuk mindazokat az erőket, amelyek az elmúlt esztendő alatt a magyar gazdasági élet erőbeli gyarapodását jelentették.

— A Budapesti Nemzetközi Vásárnak az idei teljesítménye *kétszeresen számít*, akár a háborús évek. A párizsi világkiállítás, a folyton változó gazdasági viszonyok, a külföldi bérmozgalmak, valutaváltozások gazdasági élet stabilitását megingató jelenségei között szerveződött meg és épült ki a magyar iparnak és magyar kereskedelemnek ez a múló, tizenegynapi élettel bíró vásárvárosa, amelynek azonban erkölcsi hatása, gazdasági, anyagi és idegenforgalmi sikere ismét kell, hogy *maradandó hatást váltson ki egy évre*.

— A magyar iparnak a háziiparostól a legnagyobb gyáriparig, a magyar kereskedelemnek, a magyar vállalkozónak, a magyar mérnöknek, a magyar munkásnak ez a minden ellentétet leküzdő, egymásba fonódó hatalmas, a vásárban megtestesülő harmonikus munkája jelkép: *jelképe annak az erőnek, amelyet a magyarság akkor jelent*, ha egyet akar. Az a másfélezer magyar kiállító és az a négy idegen állam, amely hivatalos pavillonban vonul fel ezen a vásáron, boldogan várja, hogy Főméltóságod megtekintse és körsétája kegyes megkezdésével *megnyitottnak nyilvánítsa a vásárt*.

A kormányzó kezet szorított *Szendy* Károllyal, majd a polgármestertől balra álló előkelőségek csoportjához lépett, kezet szorított *József* főherceggel, *József Ferenc* főherceggel, *Darányi* miniszterelnökkel, *Széll* belügyminiszterrel, azután *átment a túlsó oldalon álló diplomaták csoportjához*.

A diplomaták üdvözlése után megkezdődött a kormányzói séta. Először a főbejárattól jobbra levő állami gépgyári pavillon került sorra.

A kormányzó körsétája

A Magyar Állami Gépgyár pavillonjánál ifj. *Horthy* István üdvözölte a kormányzót, aki ezután az Államvasutak kiállítását tekintette meg. Itt *Senn* Ottó MÁV elnök tájékoztatta a kormányzót, aki ezután sétája során *megtekintette a robotembert, majd a külföldi államok pavillonjait látogatta meg*.

Az osztrák pavillonnál Baar-Baarenfels követ üdvözölte a kormányzót, a német államvasutak kiállításánál a német ügyvivő, a csehszlovák fürdők kiállításánál *Kobr* csehszlovák követ, a francia vasutak kiállításánál *Thierry* vasútigazgató. Az olasz kiállításnál száz olasz kisiparos sorakozott fel, fasiszta üdvözléssel fogadták a kormányzót. Az olasz kisiparosok azért jöttek, hogy visszaadják a magyar kisiparosok olaszországi látogatását.

Az olasz pavillon

Olaszország pavillonja az idén a főbejárattól balra vezető úton talált elhelyezést. Impozáns építmény, modern stílusban készült, de ami a legfontosabb: *a kiállított anyag valóban kellően reprezentálja az új olasz gazdasági életet*. Az egyes állványokon és fülkékben textilneműek, gépek, motorok vonulnak el szemünk előtt. Az olasz dohányjövedék is kiállította gyártmányait. Rendkívül gazdag a propagandaanyag, amely főleg a fiumei kikötőre és Olaszországnak turisztikai szempontból nevezetesebb helyeire hívja fel a figyelmet.

A magyar falu

A kormányzó ezután megtekintette a Vásár »magyar falu«-ját, ahol *népviseletben fogadták*. A vendégszövetség házában gróf *Széchenyi* Károly köszöntötte. Megnézte ezután Brit-India pavillonját, majd Brazília kiállítását.

A fórumszerűen kiképzett főtéren megtekintette a kormányzó a Goldberger-gyár kiállítási csarnokát. Itt dr. budai *Goldberger* Leó felsőházi tag üdvözölte. A Kispesti Textilgyár pavillonjánál *Agoston* vezérigazgató fogadta a kormányzót, aki ezután a Dohányjövedék csarnokába ment.

A kormányzó sétája során a kíséretében lévő *Bornemisza* Gézának és *Chorin* Ferencnek többször elragadtatásának adott kifejezést.

— *Az idei vásár sokkal szebb, mint az előbbiek voltak*, pedig ez nagy dolog, — mondta a kormányzó.

Hosszasan időzött a légvédelmi kiállításnál, ahol *Petróczy* István nyugalmazott ezredes üdvözölte a kormányzót, aki elmélyülten szemlélte a légvédelmi kiállítás érdekes anyagát.

Tizenkét óra is elmult, mire a kormányzó sétája végetért. Ezután kinyitották a vásár kapuit a nagyközönség számára.

Botrányos tűzkő-eset a Dob uccában

— *Az Est tudósítójától* —

Botrányos jelenetek közben fogtak el a pénzügyőrök ma délelőtt a *Dob* uccában egy tűzkő árust.

A tűzkövet árusító fiú, *Békési* Jenő sapkakészítő fiatalkorú fia, nem engedelmeskedett a pénzügyőrök felszólításának, mindenáron ki akarta szabadítani magát a kezükből, ez okozta a bonyodalmat.

Közben az ucca járókelői berohantak a kapu alá, összefutottak a lakók is, *már fenyegető volt a helyzet*, amikor lerohant lakásából a tűzkőárus anyja, *Békési* Jenőné is. Amikor látta, hogy fiának kezét az egyik pénzügyőr hátracsavarja, *egyenesen nekirohant*. Erre

az egyik pénzügyőr revolvert rántott

és erélyesen kiáltozta:

— *Még egy lépés és elsütöm a revolvert!*

Erélyes fellépésére a tömeg visszahúzódott, a tűzkőárus anyja pedig jajveszékelni kezdett:

— Lőjjön agyon inkább engem, de ne bántsa a fiamat!... Ha bűnt követett el, vigyék el, de ne bántsák...

A pénzügyőrök ezután házkutatást tartottak *Békési* lakásában, ahol *több csomag csempészett tűzkövet találtak*. A tűzkőraktárt lefoglalták és *Békési* Jenőnét, valamint fiát előállították a fővámtéri vámpalotába.

Rendőröknek kellett szétoszlatniok tizenegy óra tájban a felizgatott tömeget.

A kasmiri maharadsa Budapestre érkezett

— *Az Est tudósítójától* —

Tegnap megint érdekes napja volt a mátyásföldi repülőtérnek. A hollandi repülőtársaság repülőgépével *megérkezett Indiából a kasmiri maharádsa*, aki hattagú kíséretével a londoni koronázásra utazik. Ugyancsak tegnap külön bérelt repülőgéppel visszaérkezett Budapestre *Vlissingen*, a nemzetközi kereskedelmi kamara elnöke, aki Isztanbulból jött. Isztanbultól Budapestig öt óra alatt nagyszerű teljesítménnyel leszállás nélkül tette meg a külön repülőgép az utat. *Vlissingen ma továbbrepül* Amszterdamba.

A lelkipásztorkodó papság konferenciája

— *Az Est tudósítójától* —

Június 22—25. napjain negyedízben gyüjti össze az Action Catholica az ország lelkipásztorkodó papságát külön konferenciára. A konferencia *anyagát csütörtökön vitatták meg*. Az értekezleten foglalkoztak azzal a tervvel is, hogy a jövő évi eucharisztikus kongresszus pápai legátus miséjén a budapesti és pestkörnyéki középiskolások *tízezer főnyi monstre énekkara énekeljen*. A betanítás a jövő tanévben kezdődik meg.

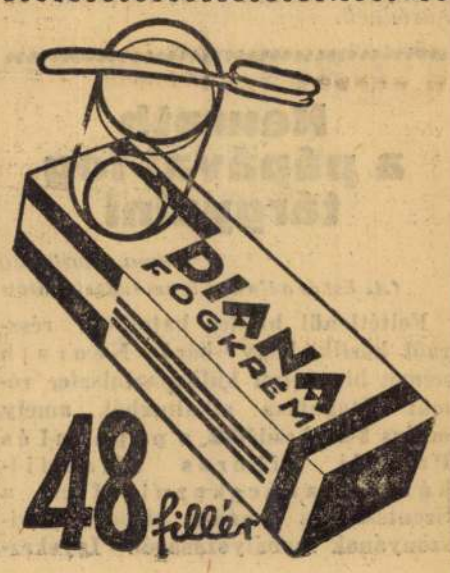

Szebbet hiába keresnél, — Gyermekfénykép csak Veresnél

Cigarettasodrók! Figyelem!

Az a nagy eredmény, melyet a cigarettatöltés terén a **füstszűrős Senator Celofilter-hüvely** elért, bizonyítékot szolgáltattak, hogy új idők újítást, javítást követelnek. Nem maradhatunk meg a cigarettapapír mostani formája mellett sem! A meglévő előnyös tulajdonságokat tovább kell fejleszteni és a legjobbat a legolcsóbb áron kell termelni.

Teljesen új, minden eddigitől eltérő és mindent felülmúló cigarettapapír került forgalomba: a SENATOR BLOK! Keményfedelű könyvecskében egyetlen szalag alakjában van elhelyezve, melyből egy cigarettára való a legötletesebb módon egyenkint téphető ki, mindig váltakozó oldalon.

A papír széle arab mézgával van bevonva, mely teljesen íz- és szagtalan és a dohány ízét nem befolyásolja. A papír ezáltal tökéletesen ragad és akárhány cigaretta előre is elkészíthető.

A SENATOR BLOK-papír sok előnye közül a mai viszonyok közt a legfontosabb, hogy nem drágább más cigarettapapíroknál: 60 cigarettára való **ára csak 12 fillér!** Siessen a legközelebbi dohányárudába és kérje az új SENATOR BLOK cigarettapapírt! Ha még nem volna, sürgősen rendeltesse meg! Ezentúl csak SENATOR BLOK cigarettapapírt fog használni.

Pásztor János: Fürdőző nő.

Munkácsy – ék II. rész kiáll
1929. (Ernst Múz.)

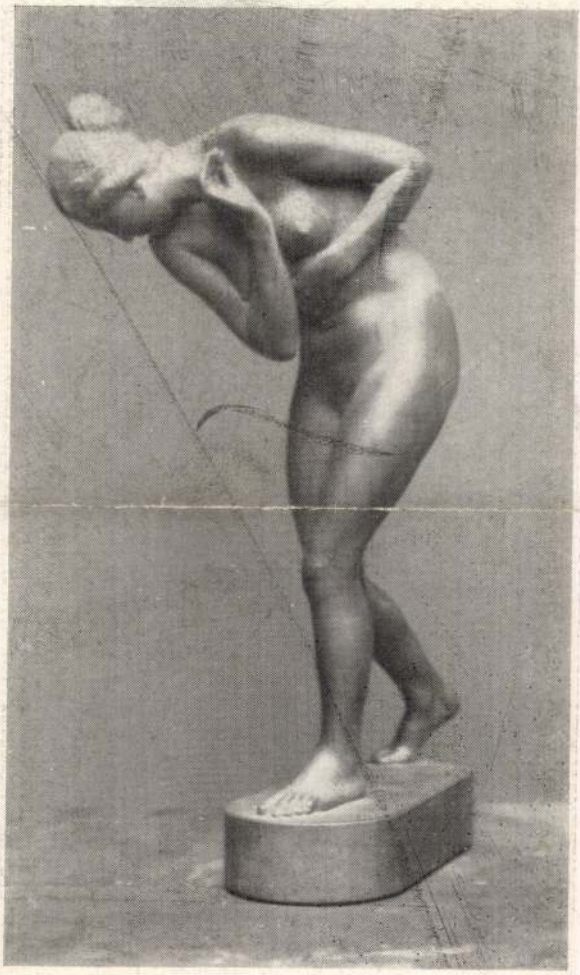

Szentgyörgyi István: Akt. (Fa.)

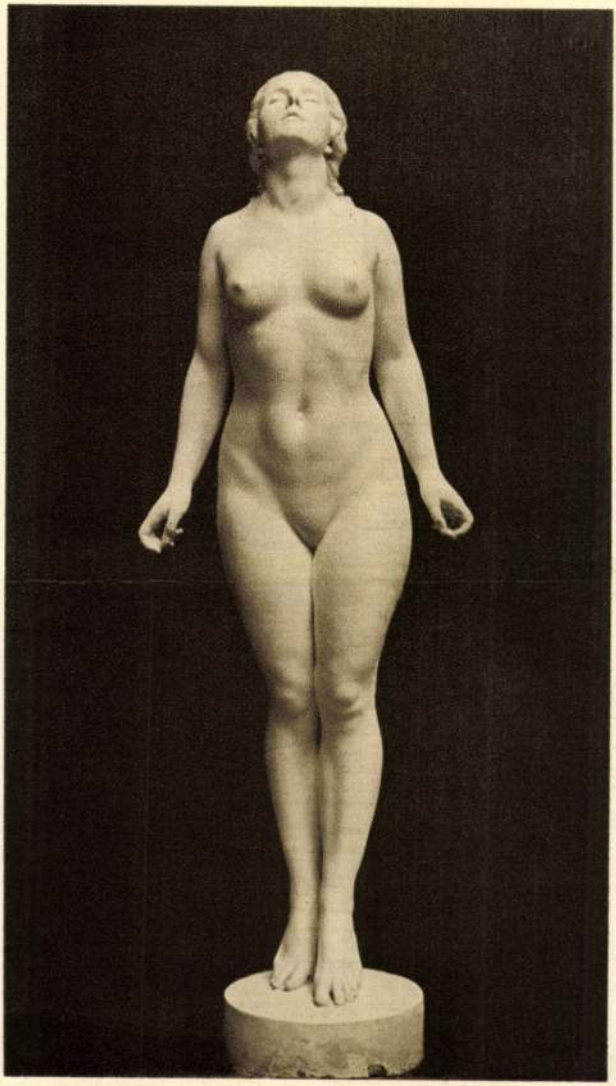

PÁSZTOR JÁNOS: SZFÉRÁK FELÉ

Nemzeti Kép. kiáll. 1933

HORVAI JÁNOS : OLVASÓ ASSZONY

Pintér János

Pásztor János

Szenczi Molnár Albert reformátor szobra Debrecenben

Képes Pesti Hirlap 1939. ápr. 29

Pásztor János

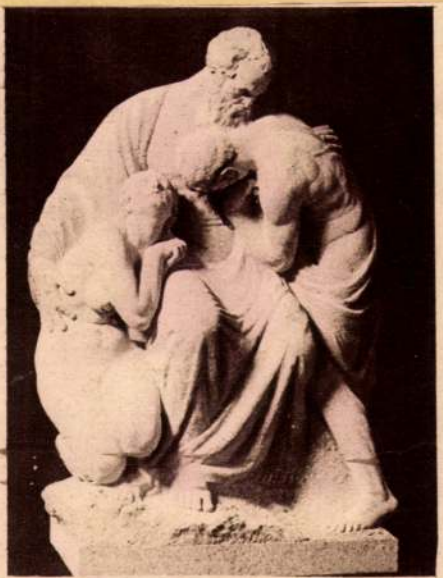

Síremléktervi. Pásztor János szobrászművész alkotása a Szinyei-Társaság díjazott művészeinek kiállításán a Nemzeti Szalonban.

Magyarság képes mell. 1925. ápr. 2.

• KRÓNIKA •

A FŐVÁROS MŰVÉSZETI SZAKTANÁCSOT ALAKITOTT. Sipőcz Jenő dr. polgármester rendeletet adott ki, amelyben közli, hogy az új fővárosi törvény értelmében a fővárosnál előforduló összes művészi ügyeket ezentúl saját hatáskörében fogja intézni. E kérdésekkel kapcsolatos állásfoglalásoknál szükségesnek tartja, hogy minden elbírálást igénylő döntés illetékes művészi szakértők véleményének meghallgatása és figyelembevétele után történjék. Az elbírálásnál alapul szolgáló irányelvek egységessége és állandósága érdekében viszont kívánatosnak látszik, hogy ezt a szakértői véleményadást nagyobb állandósággal bíró tanácsadó szerv gyakorolja, melynek összeállítása az összes figyelembe vehető szempontok érvényesülését biztosítja. Ebből a célból a polgármester az 1932. évre művészi szaktanácsadó testületet alakított, amelynek tagjaiul a következőket hívta meg:

a törvényhatósági bizottság állandó közművelődési szakbizottsága részéről Ugron Gábort, a bizottság elnökét, Csilléry Andrást, a bizottság alelnökét, Bánóczy Lászlót, Bárczy Istvánt, Petrováez Gyulát és Pollatschek Elemért, a bizottság tagjait, mint műértőket, Gerevich Tibor egyetemi tanárt, Kertész K. Róbert kultuszminiszteri államtitkárt, Lyka Károly Képzőművészeti Főiskolai tanárt, Petrovich Elek Szépművészeti Múzeumi főigazgatót, Szőnyi Ottót, a Műemlékek Országos Bizottságának előadóját, Végh Gyulát, az Iparművészeti Múzeum főigazgatóját mint gyakorló művészeket, Csók István, Glatz Oszkár, Nadler Róbert festőművészeket, Pásztor János, Teles Ede szobrászművészeket, Hikisch Rezső, Györgyi Dénes építőművészeket.

A szaktanácsadó testület elnöke a polgármester, helyettese Liber Endre alpolgármester vagy Németh y Károly tanácsnok, a közművelődési ügyosztály vezetője. A szaktestület üléseire, amennyiben ott általános városépítészeti kérdésekről lenne szó, a fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke.

Hivatalból tagjai a testületnek: Pacher Béla fogalmazó, a közművelődési ügyosztály művészeti ügyeinek referense, Csánky Dénes, a Gróf Zichy Jenő-múzeum igazgatója, Kuzsinszky Bálint, a Fővárosi Múzeum igazgatója, Gárdonyi Albert főlevéltáros, Cserhalmy Jenő szobrászművész, a fővárosi emlékművek felügyelője, akik csak az ügykörükbe tartozó kérdések tárgyalásába folynak be. (*)

KI LEHESSEN SZOBRÁSZMESTER? A kereskedelmi miniszter szabályozni akarja úgy a kőszobrászmesteri, mint a kőfaragómesteri képesítést. Felszólította tehát a budapesti kőművesmesterek s kőfaragók ipartestületét is, hogy tegyen előterjesztést ebben a tárgyban. Az ipartestület véleménye a következő: kőszobrászmester csak figurális és ornamentális szobrászmunkát, kőfaragóiparos viszont csak mértani kőfaragómunkát végezhessen. Önálló tervezéssel foglalkozó szobrászművészek az általuk mintázott művet kőbe faraghatják, de ha erre mást alkalmaznak, az előbbieket nekik is figyelembe kell venniök. Kőszobrászmesteri jogosítványa egy évi gyakorlat után vizsga nélkül lehessen annak, aki a Műegyetemen építészi oklevelet nyert. Aki viszont az iparművészeti iskolán a szobrászszakot vagy a felső építőipariskolán a rendes tanfolyamot végezte el, az egy évi gyakorlat után sikeres vizsga mellett lehessen képesített kőszobrász.

HIREK MINDENFELŐL. Bécsben, az ottani iparművészeti múzeumban «Olcsó, jó tárgyak» címen nemrég kiállítás nyílt meg, mely nemcsak a karácsonyi árusítás céljait szolgálta, hanem egyúttal az ipari cégek előtt is bizonyítani akarta, milyen kevés eszközzel lehet jóformájú s olcsó tárgyakat forgalomba hozni. Párizsban az acélvázas házépítéseket ellátó társaság az 1932—33. évben építendő ilyenfajta házak számára pályázatot írt ki. A legjobban sikerült acélszerkezetű ház 100.000 frankot (22 és fél ezer pengőt) fog jutalmul kapni. Párizsban a közeljövőben az iparművészek egy nagy lámpagyárral együttesen «világítási ünnepélyeket» akarnak a nagyközönség számára rendezni. Londonban az Adelphi Theater-t, melyet 1906-ban építettek, mostanában restaurálták. Majdnem mindenütt mosható anyagot alkalmaztak a falak bevonására. A homlokzat sötét márványhuzatot kapott, a folyosók egy cellulózeanyaggal vannak fedve s még a páholyokban is olyan tiszta fehérséggel ragyog minden, mint egy kórházban. Stuttgartban a legnagyobb fémárugyár most fújtüvegeket készít fémek beolvasztásával. A legszebb színhatásokat, rubin, korall, füstszürke, gleccser, smaragd s egyéb színeket érnek el nemcsak vékony, de vastag üvegeken is, melyek formái s jellege néha a régi kínai s római üvegedényekre emlékeztetnek. Londonban a régi épületek védelmére alakult bizottság elhatározta, hogy a már-már kivesző régi szélmalmok megörökítésére felhívja a festők és grafikusok figyelmét. Az egész irodalomban található szélmalmok művészi reprodukálását a közönségnek is bemutatják. Ez év tavaszán ily témájú művészi munkákból kiállítást is rendeznek. Erfurtban az idei Goethe-centenárium alkalmából nagy kiállítást rendeznek Goethe-relikviákból s ezen belül gazdag Napoleon-gyűjteményt is mutatnak be. Drezdában a Zwinger restaurálását teljesen befejezték s a híres márványtermet, mely az 1849. évi nagy tűz óta sérült állapotban, a nyilvánosság elől el volt zárva, újra hozzáférhetővé tették a nagyközönség számára. Chicagóban jövő év nyarán világkiállítást rendeznek. A kiállítás egész területét — így szól a propaganda — a csillagokból való fénnyel fogják világítani. Valószínűleg az Areturusról leszűrődő villamos kisugárzást, mely 40 év alatt ér a földre, fogják sok milliárdszorosan megnagyítani, hogy a vállalkozók minél büszkébben sétálhassanak lámpái alatt. Párizs városa összeszedi a kórházaiban levő régi gyógyszerészeti emlékeket s ezekből egy gyógyszertörténeti múzeumot létesít, melynek céljaira évenként nagyobb összeget vesz fel a város költségvetésébe. Rómában nemrég Napoleon-múzeum

nyílt meg. Primoli Giuseppe gróf hagyományozta a múzeum termeit megtöltő bútorokat s emléktárgyakat, melyek mind Napoleon családjához fűződő ereklyék. Különösen gazdag a gyűjtemény Napoleon elvált asszony-nővérének Bonaparte Pauline-nak ereklyéiben, akinek Canova által mintázott síremléke a Szent Péter-templom egyik fülkéjét díszíti.

New Jersey-ben az amerikai népművészet szobrászati emlékeit mutatták be egy kiállításon. (Egy évvel ezelőtt a festett emlékeket.) Főleg fából, gipszből és vasból készült domborművek voltak láthatók, de a legrégibb emlék sem nyúlt messzebbre vissza, mint a tizennyolcadik század közepéig. Genfben modern lakásberendezési kiállítás volt csupa svájci művész munkáiból. A svájci iparművészetnek ez a szárnya erős francia hatásokat mutat.

MI MARAD MEG EGY KIÁLLITÁSBÓL? A párizsi gyarmati kiállításnak épületeit sorra lebontják s az újraéledő tavasz már alig fog valamit találni a zöldelő vincennes-i fák közt, ami az elmult nyár örömeire emlékeztet. Csupán az állandó jellegű múzeumépület, amelyben a gyarmatok történelmi ereklyéit gyüjtötték össze, fog továbbra is a közönség számára megmaradni. Azonkívül megépítik szilárdabb alapokon a kitünően bevált állatkertet, mely az elaggott párizsi állatkertek helyett igazi Hagenbeck-féle látványosság lesz. S ennek a közelében valószínűleg újra megnyílnak évenként a mutatványos-park körhintái és egyéb csodái. Ezenkívül pedig megmarad egy gazdag idegenforgalmi nyár emléke, amelynek kilenevenhárommillió kiállítási látogatójáról még soká fognak beszélni a franciák fővárosában.

VÉSETT KÖVEK ÉS POHARAK. A stuttgarti iparművészeti iskolának egyik jeles tanára, Elff professzor, erre is megtanítja az ő növendékeit. Portrékat vésnek poharakba, üvegre, drágak[illegible]. A legfinomabb cameo- és intaglio-vésésekben is gyakorolják magukat. Az üvegköszörülés és üvegmaratás mellett ez a technika is különös finomságokat ültet az üveg felszínére. Amellett a vastag masszában színezett üvegek és réteges üvegek iparművészeti formáit is nagyon szép példákon valósítják meg. Mindezeket az üvegmunkákat most [illegible]ban a stuttgarti múzeum gyüjteményes kiállításán mutatta be. Ekkor derült ki, hogy a kiváló tanár növendékei közt van néhány, aki már külföldön is méltó hírnévre tett szert.

MENNYEZETRE SUGÁRZÓ LÁMPÁK. A legújabb világítástechnika új vívmánya ez a világítótest. Egy két méter magasságú fémrúdon, melynek csinos talpa van, fönt egy felfelé fordított félgömb van, ugyancsak fémből. Ebbe van a gömbizzó erősítve. Az egész egy kicsit a római áldozati füstölőire emlékeztet és az empirekor is alkalmazott ilyenféle szobadíszeket. Csakhogy ennél nem lakásdíszítés a cél, hanem az, hogy a fénymennyiség, mely az izzóból árad, a mennyezetre vetődjön s onnan verődjön vissza. Különösen olyan szobák világítására használják tehát, melyekben a fény egyenletes, árnyékmentes eloszlása fontos: árusítóhelyiségekben, rajztermekben stb. Az új lámpatípust egy stuttgarti nagy fémárugyár hozta forgalomba s nemes formája arról tesz bizonyságot, hogy tervezésénél nemesak a fénytechnikus, de az iparművész keze is közreműködött.

FEJEDELMI NÁSZAJÁNDÉK. Míg a legtöbb fejedelmi esküvőn még ma is a régiségek, vagy a régi műkincseket jól-rosszul utánzó «művészi» ajándéktárgyak szerepelnek, addig a bolgár királyi pár igazán célszerű s modern nászajándékot kapott tavalyi esküvőjén Szófia városától. Egyszerű és jó polgári szokásnak hódolva, étkezőszervízt rendelt a főváros közönsége uralkodójának. Egy hatvanszemélyes terített asztal számára csak maga az ezüstfelszerelés 250 kilogramm súlyú volt, de minden evőeszköz, tál és gyümölcskosár a modern tárgyiasság stílusában volt tartva. Ehhez járult egy 1200 darabból álló porcellánkészlet, amelynek kobaltkék s aranyozott széle finom színességet kölcsönzött. Négy szekrényben helyezték el a célszerű nászajándékot, melyet két pforzheimi gyár szállított s terveztetett külön erre a célra.

SZÜKSÉGLETEK A LAKÁSBAN. Ez lesz a német Werkbund idei kiállításának címe. Hozzá alcím: Typus és standard. A kiállítás a tavasszal nyílik meg Stuttgartban. A cím maga világosan beszél. Nem az iparművészeti luxuscikk, az egyszerű példány kerül bemutatásra. Hanem mindaz, amit sokszorosítva, olcsón be lehet illeszteni a mai lakás szükségletei közé. Mindamellett nagy súlyt helyeznek a «kvalitás» fogalmára. Sőt! Éppen azt akarják bebizonyítani, hogy a tömegárunál erre még fokozottabban kell ügyelni. Egyébként a kiállításra kerülő tárgyakat a következő csoportokban válogatják össze: padlóbevonások, falbevonások, bútorok és textil-anyagok, fűtés és világítás, szerelések és veretek, üveg-porcellán és terítékek, háztartási cikkek (fém- és faedények, villamos készülékek, egészségügyi berendezések). Minden téren csak a ma meglevő legjobb megoldásokat engedik szóhoz jutni.

A DIVÁNÁGY. Mialatt az iparművész-tervezők világszerte még mindig a komplett hálószobák egységes fogalmazásán törik a fejüket, a legkisebb falusi nyerges- és kárpitosmester is egy-egy újfajta patentágy szabadalmaztatásával foglalkozik. A hivatásos iparművészet még mindig nem akar róla tudomást venni, hogy az elszegényedett Európa lakosainak egy nagy részénél már csak egy-egy kanapé vagy összecsukható és kinyitható karosszék pótolja az ágyat. S mialatt a patentbútorok gyárosai nem győzik termelni az olyan kanapét, amely egy nagyobb esernyő méreteire göngyölíthető össze, — azalatt a bútorok igazi mérnökei alig vesznek tudomást ez óriási jelentőségű változásokról. Nagy kár ez nemesak az iparművészek egyéni érvényesülése szempontjából. De hátrányos azért is, mert formailag silány, technikailag éretlen marad az átalakítható bútorok nagy tömege. Hogyha valami nappal fotel, éjjel ágy, az ma már nem vieclap-téma, hanem az iparművészet szociális feladatára méltó probléma. Persze önmaga

* (A »Menyasszonyi fátyol« (Fleur D'Oranger.) A *Renaissance Színház* e héten szombaton mutatja be *Birabeau* és *Dolley* vigjátékát *Karinthy* Frigyes fordításában. A Párisban több mint egy éve állandóan műsoron lévő legmulatságosabb vigjáték főszerepeit *Somlay, Bérczy* Ernő — ki egyben a darab rendezője —, *Bóth* Klári, a színház vendége, *Jankovich* Magda, *Harsányi, Bacsányi* Paula, *Turay* Ida, *Keller* Erna és *Földy* Anna játsszák. A hét többi napjain: kedden, csütörtökön, pénteken ifj. *Gaal* Mózes egzotikus miliőben játszó nagyhatású színműve: *Az idegen*, hétfőn és szerdán az 50-dik előadásához közeledő *Lengyel* Menyhért komédia, *A waterlooi csata* kerül színre. Jövő vasárnap délután: *Csókoljon meg!*

* (Kubla Rihárd, a prágai Operaház tenoristája két estén vendégszerepel a Városi Színházban.) Az ünnepelt tenorista pénteken, február 13-án *Máthé* Rózsival együtt *Carmenben*, február 16-án, hétfőn *Parasztbecsület—Bajazzókban* vendégszerepel. Jegyeket mindkét előadásra vasárnap reggeltől árusít a *Városi Színház* pénztára és a jegyirodák.

* (Lábass Juci és Király Ernő minden este a »Marica grófnő«-ben.)

* (Több mint husz függöny és öt vastaps pecsételte meg) mindegyik felvonás után ifj. *Gaal* Mózes *Az idegen* című színművo bemutatójának nagy sikerét a *Renaissance Szinházban*. Nyiltszini tapsok honorálták *Somlay, Holló* Klára, *Táray, Harsányi, Réth* Marianne, *Makláry, Baló, Vértes* nagyszerű játékát s a szereplőkkel együtt a felvonásvégeken a szerzőt is tüntető tapsokkal ünnepelték.

* (Szenzációs az Apolló Színház uj műsora!)

* (Nézze meg a hirdetőoszlopokon a Városi Szinház helyárait.)

* (Ujra »Altona«-hete lesz a Magyar Szinházuak.) Ezen a héten is ötször kerül szinre a szezon legérdekesebb és legnagyobb sikerü drámája. Hétfőn, szerdán, pénteken, szombaton és vasárnap este játsszák Fazekas Imre szinművét, amely csodálatos irói művészettel oldja meg páratlanul nehéz témáját. Táblás házak szakadatlan sorozata tapsol az *Altona* drámai szépségeinek és a páratlan előadásnak, amelynek diszei P. Márkus Emilia, Bajor Gizi, Csortos Gyula. Kedden és csütörtökön Drégely és Liptai végtelenül mulatságos vigjátéka, *A vörös ember* megy.

* (»Hőn imádott angyali hitvesem«,) az Apolló Szinház uj műsorának slágerbohózata, *Szőke Szakállal*.

* (Két érdekes vendég szerepel a Városi Szinház péntek, Carmen előadásában.) *Máthé* Rózsi, a m. kir. Operaház volt kitünő énekesnője énekli a cimszerepet, mig partnere Don José szerepében *Kubla* Rihárd, a prágai Operaház nagyszerü tenoristája lesz.

* (Lábass Juci és Király Ernő minden este a »Marica grófnő«-ben.)

* (»Fordul a kocka«,) az Apolló Szinház uj müsorának nagyszerü vigjátéka. Főszereplők: *Petheő* Attila, *Lázár* Mária, *Haraszti* Mici és *Harasztos* Gusztáv.

* (A »Fej vagy irás« vidámsága vezet) a Belvárosi Szinház jövő heti müsorán is. Lakatos László nagyszerü komédiája, amely hiressé vált annál a külön érdekességénél fogva, hogy a benne szereplő művészek kettős szerepekben lépnek föl, hétfőn, szerdán, pénteken és vasárnap este kerül szinre. Táblás házak mulatnak a *Fej vagy irás* brilliáns szellemességein és ünneplik Titkos Ilona, Törzs Jenő, Mészáros Géza, Kertész Dezső ragyogó együttesét. Kedden, csütörtökön, szombaton a *Ki babája vagyok én?* cimü francia bohózat kerül szinre, amelynek mulatságossága és népszerüsége már közmondásos. A két vasárnap délután Szenes Béla remek *Olasz asszony*-a 48-adszor és 49-edszer kerül szinre.

* (A Szevillai borbély Rozináját, Guthy Erzsi,) az ismert nevü koloratur-énekesnő énekli, kedden este a *Városi Szinházban*.

* (Lábass Juci és Király Ernő minden este a »Marica grófnő«-ben.)

* (Lábass Juci és Király Ernő tegnap este) ujra átvették szerepeiket a *Marica grófnő*-ben a Király-Szinházban. Mától fogva minden este Lábass Juci és Király Ernő, játsszák a világhirü operett főszerepeit.

* (A »Szulamit« sikere elsőrendü szinházi szenzáció.) Minden várakozást meghalad az a siker, amelyet a Blaha Lujza-Szinház szenzációs *Szulamit* előadása aratott. Közönség és sajtó egyhangu lelkesedéssel állapitotta meg, hogy a *Szulamit* előadása olyan szép, szines, érdekes és magával ragadón hatásos, amihez foghatót budapesti operettszinház még nem produkált. Bübájos keleti zene és évezredes erejükkel megrendítő egyházi énekek, pazarul pompás diszletek, kápráztató jelmezek, szédítő táncprodukciók teszik felejthetetlenné a *Szulamit*-estét. Nincs szó, amely eléggé tudja dicsérni az előadást. Harmath Hilda Abigail szerepében a legnagyobb magyar primadonnák sorába lépett. Palay Matild a cimszerepben fenséges *Szulamit* volt. Nádor Jenő férfias tenorja elragadóan csengett a régi keleti melódiákban, Déri Jenő egyházi éneke müvészi élmény, Boross Géza, Heltai Andor, Ihász Lajos, Fülöp Sándor komikuma falrengető hahotákat kelt. Igazi művészi szenzáció R. Szentpál Olga növendékeinek és Mirkovszky Mária klasszikus tánca. A megerősitett zenekar virtuózan adja elő a *Szulamit* zenéjét, amelyet eredeti héber motivumokból részben összeállitott, részben szerzett Donáth Ede. Belátható időkig minden este a *Szulamit* lesz a Blaha Lujza-Szinház müsorán.

* (»Vasárnap«,) gyönyörü drámai játék, *Dajbukát* Ilona és *Bársony* Istvánnal az Apolló Szinház uj müsorában.

COLETTE
Fran Dhalia világfilmje

* (Medgyaszay Vilma, Sólyom Janka, Radó Sándor, Fritz Ödön és Halász Kató) remek magánszámokat énekelnek az Apolló Szinház uj müsorában.

* (Oroszlán Zoltán dr.,) a Szépmüvészeti Muzeum igazgató-őre *Emberek, Istenek* cimen egy érdekes ciklust kezd az *Urániában*. Az antik világ isteneiről, azok életéről, szerelmeiről, gáláns kalandjairól és a mitológia, az ókor misztikus vallásairól, a másvilági hitről stb. fog beszélni. Az előadás pénteken délután fél 4 órakor lesz az *Urániában*.

* (Sárossy Béla iróuő) *Shakespeare élete és müveiről* tart előadást hétfőn délután fél 4 órakor az *Urániában*.

* (Harmonia hangversenyei):
Piccaver Alfréd egyetlen ária-estélye febr. 18-án lesz.
Steiner Ferenc kamaraénekes február 25-én adja egyetlen dalestélyét.
A Wiener Sinfonie Orchester február 27-én és 28-án tartja még két utolsó estélyét. A 27-iki estélyen Kraus Clemens főzeneigazgató, a 28-iki estélyen pedig Schalk Ferenc vezényel.
Bender Pál dal- és ballada-estélye márc. 4-én.
Battistini Mattia egyetlen ária-estélye márc. 18-án lesz.
Sándor Jenő dr. febr. 10-én adja magyar szerzői nótaestjét, amelyen Komlóssy Emma, a régi Népszinház volt tagja és Cselényi József, a Városi Szinház tagja müködik közre. A dalokat Brassói Kozák Gábor cigányzenekara élén maga a szerző kiséri. Az estély iránt feltünő nagy az érdeklődés. (V., félnyolc.)
Kwast-Hodapp Frieda febr. 18-án tartja meg zongoraestélyét.
Kentner Lajos zongoraestélye febr. 13-án.
Stern Rózsi febr. 20-án adja hegedüestélyét.
Komlósné Szegedi Erzsi dal- és chanson-estélye febr. 26-án lesz. Közreműködnek: Szedő Miklós dr., az Operaház művésze és Komjáthy Károly.

* (Rózsavölgyi hangversenyei):
Biscara Betta ária- és dalestje február 14.
Weisz Margit IV. estje február 15.
Orloff Nikoláj zongoraestje február 20. Gyorsan magasra törő, ragyogó fényével mindenki figyelmét magára vonó, elsőrangu csillag a pianisztika egén. (Berliner Deutsche Zeitung.)
Keleti Lilly zongoraestje február 24.
Balázs Árpád magyar nótaestéi március 4. és 6.
Kovács Mária ária- és dalestje március 5.
Szegheö János Chopin-estje márc. 5.
Goudimel énekkar hangversenye március 7.
Komor IV. kamarazenekari estje március 16.
Kodály Zoltán szerzői estje márc. 17.

* (A »Koncert« hangversenyei): (Jegyek Bárdnál.)
Bucsár Béla zongoramüvésznő hangversenye febr. 12. Müsoron, modernek közül Ravel, Szymanovszky, Cyrill Scott, Scrijabin, Dohnányi. (Z. fél 9.)
Hir Sári zongoraestje február 19. (Z. fél 9.)
Riedl Margit táncestje február 23. (Z. fél 9.)
Melles—Zsámboky quartett bemutatkozóestje, wieni nagy sikere után febr. 25. (Z. fél 9.)
Dolinay Ilona, a Magyar Szinház v. kitünő tagja, uj oldalról mutatkozik be február 26-iki chanson-estjén, mikor is a legtehetségesebb fiatal magyar költők és zeneszerzők chansonjait adja elő. *Sárossy Mihály* gitárkisérettel énekel. (Z. fél 9.)
Kosáry János dr. szerzői estje febr. 26. (Z. fél 6.)
Bethlen-Ludvigh Irén ária- és dalestje február 28. (Z. fél 9.)
Keéri-Szántó Imre Chopin-matinéja március 1. (Z. délelőtt 11.)
Fehér Artur előadóestje *Bartók Bélával* március 1. (V. fél 6.)
Ascher Oszkár szavalóestje márc. 1. (Z. fél 9.)
Wurzer Beba operaénekesnő és *Weihs Gusztáv* zongoramüvész bemutatkozóestje március 3. (V. fél 8.)
Zsolt Nándor hegedüestje márc. 11. (Z. fél 9.)
Haydu István gordonkaestje márc. 12. (Z. fél 9.)
Temmer—Roósz—Buttula trió március 13.
Baranyai János zongoraestje március 13.
Bán János zongoraestje márc. 19.
Fazekas Klári zongoraestje márc. 22.
Fehér Artur lirikusestje március 1-én, fél 6-kor a Vigadóban. Müsoron: Balassi Bálinttól Adyig, a külföldiek közül Schakespearetől Rabindranath Tagoreig. *Bartók Béla* moderneket zongorázik. Jegyek: Bárdnál, a *Népszava* könyvkereskedésében (Erzsébet-körut 33.), Zipser és Könignél (Andrássy-ut 4.). (Koncert.)

* (A Kamarában ma is a Missisipi rabjai.) Griffith-film, valamint a *Két kis lovag*, az amerikai gyermekburleszk sorozat uj filmje. Minden előadásban fellép *Miss Lilian*, a világhirü fénytáncosnő. Előadások vasárnap fél 4, 5, háromnegyed 7, fél 9 és 10 órakor.

* (Rozgonyi fényképei leszállitott árakon.)

* (Bódiss Sándor dr. tanár) *A barbizoni művészek*-ről (Rousseau, Millet) tart előadást szerdán délután fél 4 órakor az *Urániában*.

* (Kállay Lilly táncestje) ma félhatkor a Vigadóban. (Scala.)

* (A Budapesti Hangversenyegyesület) IV-ik bérleti estje február 15-én. Közreműködik: Földes Bandi zongoraművész. Müsor: Weber: Oberon-nyitány, Roussel: A pók tivornyája, ujdonság, Beethoven: G-dur zongoraverseny, Faure: Pelleas és Melisande, ujdonság, Muszorgszki: Egy éj a kopasz hegyen. (Z., fél 9.) Scala.

* (»Óplumbarlaug«,) látványos, zenés kép az Apolló Szinház uj müsorában, *Raskó* Ilona, *Gallai, Fekete* és *Szentiványi* felléptével.

* (»Corvin« hangversenyei): (Jegypénztár Vajna, Váci-utca 28.)
Robert Goldsand, aki tüneményes gyorsasággal lett Budapest kedvencévé, ma 6 órakor a Zeneakadémián adja a szezonban utolsó zongoraestjét.
Dullien Klára, a kitünő hegedümüvésznő első estje óta számtalan meghivást kapott. Hétfőn önálló hegedüestjét adja, melynek kiemelkedő száma Bruch versenymüve és Bach H. szólószonátája. (V. fél 8.)
Erika Morini tegnapi bécsi hegedüestje diadalünnep volt. A közönség tombolva ünnepelte a kiváltságos művésznőt. Február 19-iki pesti hangversenyének müsorán Goldmarek-koncertje és Ernst: Erlkönig c. magánhegedüre irt müve is szerepel. (V. fél 8.)
Vajda Ernő február 22-iki szerzői estjére, a jegyárusitás holnap megkezdődik. A müsor csupa különlegesség és irodalmi pikantéria. (Z. fél 6.)
Friedmann Boriska, a fiatal zongoristagárda egyik legkitünőbb tehetsége. Február 27-iki zongoraestjét széles körök érdeklődése várja. Müsoron: Bach, Beethoven, Liszt, Chopin. (Z. fél 9.)
Iványi Dezső gitárkiséretes dalokkal, *Timár* Ilona szinmüvésznő pedig klasszikus és modern költők legszebb verseivel szerepel, a március 1-i együttes est müsorán. (Z. kamaraterem fél 9.)
Békéssy Mária dr. orchestikai estje növendékeivel március 11. (V. fél 8.)
Ország Tivadar dr. hegedümüvész, Hubay mesteriskolájának hatalmas sikerrel debütált tehetsége, aki bemutatkozása után Svájban, Finn- és Északországokban szerzett diesőséget a magyar névnek, március 17-én adja önálló hegedüestjét. (V. fél 8.)

ELYNOR GLYN REGÉNYE:
HÁROM HÉT
MEGJELENIK FEBRUÁR 13-ÁN
A KAMARÁBAN

* (Cholnoky Jenő dr. egyet. tanár) *Hollandiát* ismerteti (Kalandos utazások XXV.) csütörtök délután fél 4 órakor az *Urániában*.

* (Giesseking Walter) *egyetlen* zongoraestje febr. 17. *(Fodor.)*

* (Földessy Arnold) febr. 18-iki *egyetlen* gordonkaestjét óriási érdeklődés előzi meg. *(Fodor.)*

* (Rerrich Béla,) a Kertészeti Tanintézet volt igazgatója *Művészi kertek régen és most* cimen két előadásból álló érdekes ciklust tart az *Urániában*. Az első előadás szombaton délután fél 4 órakor lesz.

* (G. Kunczy Teréz) hangversenye febr. 21. *(Fodor.)*

* (Csóka Béla,) a magy. kir. Operaház tagja hangversenye febr. 21. *(Fodor.)*

* (Kittenberger Kálmán) neves afrikai utazónk, a *Nimród* vadászujság szerkesztője *Afrikai utazásom és vadászkalandjaim II.* cimen folytatja érdekes afrikai vadászélményeinek ismertetését vasárnap, febr. 15-én délelőtt 11 órakor az *Urániában*. Ezuttal a bennszülöttek vadászatairól, továbbá a nagy és veszélyes vadak vadászatáról beszél.

OSSI OSWALDA NINICHE
½4, 5, ¾7, ½9 és 10 órakor
OMNIA

* (Jakoby Antal) énektanár dalestje febr. 25. *(Fodor.)*

* (Ürmössy Anikó és Gellért Lajos) előadóestje márc. 1. *(Fodor.)*

* (Szegfi G. Ella) kiváló zongoramüvésznő külföldi sikerei után márc. 5-én adja *egyetlen hangversenyét*. *(Fodor.)*

* (Helge Lindberg,) a világhirü finn mesterdalnok márc. 26-iki dalestje iránt oly nagy az érdeklődés, hogy a jegyek nagyrésze már elkelt. *(Fodor.)*

* (Pola Negri és Norma Talmadge) hatalmas világattrakcioi, zsufolt házakat vonzanak az Urániába és Royal Apollóba. Előadások ma, vasárnap a *Royal Apollóban* fél 4, fél 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10, az *Urániában* fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor.

A KONVENT ITÉLT: ÉS DANTON büszke feje a porba hullt!
A KÖZÖNSÉG ITÉLT: ÉS DANTON csodás filmje ismét bevonult!
Emil Jannings, Forgács Rózsi, Molnár József, Szécsi Ferkó
A hős! — Adós fizess! Az elveszett fiu!
CAPITOL-FILMPALOTA
Előadások: ¼4, ½6, ½8, ½10
Telefonszám József 142—09

Filmszínházak heti műsora	Royal-Orfeum (4, 8) Papagáj (11)	Belvárosi A-terem 6—8 B-terem 5—7—9	Capitol-filmpalota h. 5, 7, 9, v. ½4, ¼6, ½8, ¾10	Coreo ¼, ½6, ½8, ½10	Corvin h. ½7 és 9, v. és u. ½5, 7 és ½10	Elit-Mozgó h. 5, ½8, ¾10 v. ½4, ½6, ½8, ¾10	Kamara ½4, 5, ¾7, ½9, 10	Mozgókép-O. ½4, ½6, ½8, ½10	Omnia h. ½5, ¼7, 8, ¾10 vas. 4, 6, 8, 10	Royal-Apollo hétk 5½, ½8, ¾10, vas. és hétf. ½4, ½6, ¾8, ¾10	Turán-mozgó v. 3, 5, 7, 9 h. 5, 7, 9	Uránia h. 5, ½8, ½10, v. ½4, ½6, ½8, ½10
Vasárnap	Nemzetközi variete müsor	Rin-Tin-Tin Magyar Hiradó	Danton. A hős	Uj müsor	Az arab	Helena elrablása. Trója pusztulása	A Missisipi rabjai. A két kis lovag	Uj müsor	Niniche	Páris árnyai. A diadalmas asszony	Tengerre cowboy. Felhőlakók	Páris árnyai. A diadalmas asszony
Hétfő	Nemzetközi variete müsor	Rin-Tin-Tin Magyar Hiradó	Danton. A hős	Uj müsor	Az arab	Uj müsor	A Missisipi rabjai. A villanyvőleg.	Uj müsor	Niniche	Páris árnyai. A diadalmas asszony	Jaj, ezek a gyerekek. Miss Hobs	Páris árnyai. A diadalmas asszony
Kedd	Nemzetközi variete müsor	Buster Keaton a tőzsdén. Az északerd. lánya	Danton. A hős	Uj müsor	Az arab	Félszüzek. Borzalmak vonata	A Missisipi rabjai. A villanyvőleg.	Uj müsor	Niniche	Páris árnyai. A diadalmas asszony	Jaj, ezek a gyerekek. Miss Hobs	Páris árnyai. A diadalmas asszony
Szerda	Nemzetközi variete müsor	Buster Keaton a tőzsdén. Az északerd. lánya	Danton. A hős	Uj müsor	Az arab	Félszüzek. Borzalmak vonata	A Missisipi rabjai. A villanyvőleg.	Uj müsor	Niniche	Páris árnyai. A diadalmas asszony	Szép asszony... élet...halál... Kieg. müsor	Páris árnyai. A diadalmas asszony
Csütörtök	Nemzetközi variete müsor	Buster Keaton a tőzsdén. Az északerd. lánya	Danton. A hős	Uj müsor	Az arab	Félszüzek Borzalmak vonata	A Missisipi rabjai. A villanyvőleg.	Uj müsor	Niniche	Páris árnyai. A diadalmas asszony	Szép asszony... élet... halál... Kieg. müsor	Páris árnyai. A diadalmas asszony

Pásztor János
Szobrász

Két kiállításról

Rudnay Gyula festőművész és Pásztor János szobrász most harmadszor mutatkoznak be együttes kiállítással a budapesti közönségnek. Az első kiállításukról, melyet tizennégy év előtt a Párisi Nagy Áruház Lotz-termében rendeztek, az volt a vélemény, hogy »két izig-vérig magyar művész jelent meg, akik a mai internacionális áramlatban is magyarok tudnak maradni«. A második — hét év előtti J kiállításukról már bő elismerés és magasztalás szól. Itt már kiforrott értékeket láttunk s akkor már mindkét művész egyéniségének utjai határozottan rajzolódtak ki.

Ezeken az utakon emelkedett a két hódmezővásárhelyi mester a mai Ernst-muzeumbeli kiállitás szinvonaláig. Az előkelő, nemes művészi értékek hatalmas felvonulása művészi életünknek valósággal ritka eseményévé teszi ezt a kiállitást.

A közös talajukon kivül talán látásuk finom lirája, a kifejezés keresetlen egyszerüségének, a heves temperamentum tartózkodó és mégis ösztönösen, szinte naivan közvetlen kiáradásmódja is összefüzi őket.

Rudnay komorabb, zárkózottabb. Zárkózottságában mindentől és mindenkitől elszigetelt szuverén világot teremt. Benépesiti a saját belső látásának jelenségeivel. Szuverénül rendezi, alakitja őket s ezzel olyan teljes harmóniát teremt, amilyenben hajdani bensőséges áhitatba merült aszkéták éltek. Zord fenségü komorsága néhol ódon izü romantikát szólatat meg, délceg lovasmult édes és mámoros látomását, ahogy a férfias melankólia szorulatában feltünnek. Komor viziói mellett vannak derüsebb képei is, de ezeken sem hallszanak a korlátlan és nyers életigenlés hangos szavai, hanem valami szelid, hervadásos vagy hült őszi öröm mosolygása.

Ennek megfelelően szineinek sincsen nagy és tág harmoniája. Barnás, mély közelségbe helyezi el őket. Ezekkel az tán éppoly biztossággal tudja kifejezni a formák puha egymásbaömlését, mint kemény és sulyos lezártságukat. Szineinek ez a komor mélysége a magyar klasszikus mesterek, Székely, Munkácsi, legközvetlenebb örökösévé teszi.

Grafikáiban ugyanaz a régies magyar romantika jelenik meg, sőt itt még fokozza a rajz árkáikus szeretete, mely — különösen a felhők megrajzolásában — gyakran Dürerre emlékeztet, de melegebb és bensőségesen liraibb.

Pásztor János művészete minden rokonsága mellett is derüsebb. Forró öröm, finom, gyöngéd bájosság, széles derüs erő egyformán nyugodt és biztos formákon jelenik meg. Nincs szobrain semmi szertelen forma és vonal sem. Még a nagyobb lendületü mozgásokat is elkerüli azzal, hogy mozgásérzeteinek kifejezésében egységes, tömör és föltétlenül következetes. A kifejezésnek ez a tömörsége teszi szobrait teljesen harmonikus és klasszikusan tiszta alkotásokká. Siremlékterve különösen szép példája a kompozició hangsulyozásának és ezen belől a szerkezet ritmikus felépitése által a belső egység beteljesitésének.

Sz. B.

---

* (MISS LILIAN MINDEN ELŐADÁSBAN FELLÉP ÓRIÁSI SIKERÜ TÁNCAIVAL A KAMARÁBAN.)

* **(Barangolás Argentinában)** a cime annak a rendkivül érdekes filmnek, amely ifj. *Sorg* Antal délamerikai utjáról készült. Amikor a filmet a napokban néhány moziszakértő előtt bemutatták, az előadás után az egyik közismert filmtekintély kijelentette, hogy ez volt az első ismeretterjesztő film, *amelyen nem aludhatott el*, mert érdeklődését állandóan ébren tartotta a képek művészies volta, amelyeken meglátszik, hogy a közönséget ismerő iróember válogatta ki a felvételek témáit. A film érdekessége ugyanis abból áll, hogy mindenkinek azt nyujtja, ami legjobban érdekli. Azok, akik a természet szépségeiben tudnak gyönyörködni, megláthatják a Niagaránál is szebb *Ignazu* csodás vizeséseit, a sportkedvelők megfigyelhetik mi módon győzte le Argentina az uruguayok olimpiai csapatát, a háziasszonyok a fagyasztott hus készitési módját láthatják, a gazdaemberek megcsodálhatják a legmodernebb aratógépeket munkaközben, a diákok a *lasszót* vető gauchok bámulatos ügyességét stb. A film kisérőzenéje külön feltünést fog kelteni, mert *eredeti inka és egyéb indiánok* dalaiból lesz összeállitva. A dalok már utban vannak Délamerikából, ugy hogy a filmet egy bevezető előadás keretében közönségünknek hamarosan alkalma lesz megismerni.

* **(Hargitaváralja Pestszentlőrincen.)** A küldetés, melyet a jelképes község teljesit, nap-nap után közelebb visz a célhoz. Február 6-án este 7 órára Pestszentlőrinc és vidékének értelmisége zsufolásig megtöltötte a Herrich-féle mozgószinház nagytermét. A község előljáróságát mádéfalvi Zöld Sándor ny. polgáriskolai igazgató üdvözölte. *Csedő* Vilma »Mikes Kelemen lelke« szavalata a Nemzeti Szinház művésznőire emlékeztetett. Vitéz *Végh* Kálmán szavalata viharos tetszésnyilvánitást váltott ki. *Bittera* László hangja értékes adomány, melyet müvelni, értékesiteni kötelesség. *Szabó* László zenetanár és *Zöld* Mária nemes zongorajátékának értékét még a zongora gyenge hangjai sem voltak képesek alább szállitani. *Csiki* Gábor dr. lelkész, ez a világjáró ifju, szónoklatával ez estén is Erdélynek, a székelységnek oltárán mutatott be hazafias áldozatot. *Kovács* József dr. költői szépségü megnyitója felemelt, *Dani bá'* (Hosszu Zoltán dr.) »konfertációja«, mely a hazafias érzés hurjait állandó rezgésben tartotta, ötletességével, hamisitatlan székely humorával, szellemének élénk és szines játékával meghóditotta a budapesti hargitaváraljaiak mellé a pestszentlőrinci hargitaiak közönségét is. *(A biró.)*

* **(A Budapesti Orvosok Kamarazene Egyesülete)** ma tartotta idei második kamarazene összejövetelét. A hangverseny az orvosegyesület Semmelweiss-termében nagyszámu és előkelő közönség előtt volt. *Bálint* Rezső egyetemi tanár, ügyvezető elnök bevezető előadásában az előadott szerzemények zenetörténetét ismertette. *Manninger, Szebeni* és *Zsögön* dr. Mozart zongoratrióját adták elő. Beethoven Tavaszszonátáját *Bécsi* dr. zongorakiséretében *Rozenák* Margit játszotta. Végül Bach d-moll hangversenyét két hegedüre vonós-ötös és zongorakisérettel *Belohorszky, Zsögön, Klein, Manninger, Eckstein* és *Kerntler* doktorok játszották. A termet zsufolásig megtöltő közönség zajos tapssal honorálta a szereplőket. A hangverseny sikere *Bókay* János, *Bálint* Rezső, *Manninger* Vilmos és *Doktor* Károly tanárok érdeme. Ezután az összes kamarazene-összejövetelek az orvosegylet Semmelweiss-termében fognak megtartatni.

* **(Az Akvarell- és Pasztelfestők Egyesületének)** a Nemzeti Szalonban ma megnyiló kiállitásán bemutatásra kerül a milanói második kiállitás anyaga is. A gonddal összeválogatott munkák — kevés kiegészitéssel — reprezentálják a magyar müvészetet. Az az érzésünk, hogy Major Jenő, Kövesdy Géza, Haranghy Jenő s még néhány művész képeinek beválogatásával ez a hiány könnyen kiegészithető. *Edvi Illés* Aladár, *Vaszary, Rudnay, Nagy* Sándor, *Kövesdy*, gr. *Bánffy, Nádler* Róbert, *Déry, Poll* H. és *Baranski* ismert értékei mellett *Szegedy Kovács* Á. finoman puha, majd eleven csillogó akvarelljei, *Szönyi* István széles, franciás, *Boem* Rita sulyosan temperatszerüen festett képei vannak kiállitva. *Haranghy* Jenő mély, barna, férfias szinekkel, a tehetséges *Halápy* Ede hidegebb, puhább látással fest, *Wanyerka* Gyula nagy, meleg szineivel tünik ki. *Kotász* különös, pointillizmusa érdekes vibráló hatást ért el. *Kövesdy* Géza szép szénrajzu arcképeket állitott ki. *(Sz. B.)*

* **(M. Hir Sári.)** a kitünő zongoramüvésznő, bécsi hangversenye és jugoszláv turnéja előtt február 19-ikén fél 9 órakor tartja önálló zongoraestjét a Zeneakadémia nagytermében. Müsorán Bach, Chopin, Schumann és *Kodály* müvei.

* **(A Rákosi-iskola drámai szakos növendékeinek vizsgaelőadása.)** A *Rákosi* Szidi vezetése alatt álló *Unió* szinésziskola növendékei ma délután a *Magyar Szinház* szinpadán vizsgaelőadást tartottak, amelyen — szerencsés választással — *Shakespeare* örökbecsü vigjátéka, a *Szentivánéji álom* került szinre. Az örökfriss és bübájos vigjáték szépen gördülő rigmusai közvetlen harmóniában érvényesültek az ifju szinésznemzedék friss és bájos előadásában, mely messze tulhaladta ugy rendezésben, mint eredményekben az átlagos és készületlen növendékelőadások szinvonalát. Kisebb zökkenőktől, fiatalos tulzásoktól eltekintve több számottevő tehetség bontotta ki szárnyát. Az együttesből messze kimagaslott *Heléna* személyesitője, *Székely* Gizella, kinek csengő, kellemes orgánuma, pompás magyar beszéde, szép szinpadi megjelenése komoly tapsokra ragadtatta a vizsgaelőadás közönségét. Kedves *Puck* volt *Kósa* Irma és rajta kivül *Kornély* Mária, *Lajtai* Rózsi, *Jenei* Sándor és *Keleti* László nevét emlithetjük meg még, mint a jövő generáció reménységét. A stilusos rendezésért *Ditrichné* P. Juliska tanárt illeti dicséret. *(v. l.)*

* **(A Mákvirág Férfidalkar hangversenye.)** A »mákvirágok« ha egyénenként nem valamennyien »gyönyörüek« is, de minden bizonnyal kitünően énekelnek. Lehetnek vagy harmincegynéhányan — csupa acélos férfihang. Egyik tenoristájuk, *Gyurka* Sándor, aki szólót is énekelt, ragyogó hőstenor. Karmesterük *Török* Zoltán, akit valószinüleg főmákvirágnak neveznek, nemcsak szuggesztiv hatásu karvezető, hanem mint komponista is figyelemreméltó. Két bemutatott kéziratos kórusa föltétlenül erre vall. Szóló számokkal *Mucsey* Józsa, a kitünő drámai szoprán énekesnő és lovag *Koller* János a kolozsvári Nemzeti Szinház volt tagja szerepeltek. A müsor második felében közreműködött a *Vásárhelyi* Béla dr.—*Lázár* Ottó dr.—*Kovács* Zoltán—*Fröhlich* Károly-féle vonósnégyes. A közönség az egyes számokat lelkesen hallgatta és melegen ünnepelte az előadókat.

* **(A budai református női énekkar)** 24-én, szombaton este 7 órakor, a Fehérsas-téri polgári fiuiskola (Fehérsas-tér 3.) tornatermében tartja első bemutatkozó hangversenyét kiváló hegedü- és zongoramüvészek közreműködésével. Az énekkar céljáról és jelentőségéről pedig beszédet *Haypál* Benő lelkész tart.

A szezón első
Mary Pickford világattrakciója
február 13-tól, péntektől a **Royal Apollo, Corso** és **Omnia** mozgószinházakban
Projectograph-film

* **(Sorozatos előadás az európai szinházi kultura válságáról.)** *Németh* Antal négy előadásból álló felolvasás-sorozatot kezd meg e hó 12-én, csütörtökön este, pontosan 7 órakor *az európai szinházi kultura mai válságáról* a *Mentor* könyvesboltban, Andrássy-ut 17.

* **(A Lorántffy Zsuzsanna Egyesület tea-estélye.)** A Lorántffy Zsuzsanna Egyesület f. hó 9-én délután ½6 órakor a ref. teológiai akadémia (IX., Ráday-utca 28.) diszitermében tea-estélyt tart. Beszédet *Ravasz* László dr. és *Göde* Lajos, az egyesület igazgatója, tartanak. Gyurka Sándor énekmüvész gitárkiséret mellett irredenta dalokat ad elő, *Groh* Klára hegedümüvésznő pedig *Mikus-Csák* István tanár zongorakiséretével hegedül.

Kannibál-szinészek filmen

Az amerikai filmgyárak müvészi rendezői és felvevőoperatörjei már a legfantasztikusabb helyeken dolgoztak. Az eddigi rekordokat azonban messze leverte Rex Ingram, a kiváló amerikai rendező, aki nemrégiben Ramon Novarróval és Alice Terryvel, egy polisuriai szigetre, Wailsára ráudult ki. Négyhetes hajóutra után érkeztek Wailsa-szigetére, ahol egy különleges meséjü filmen dolgoztak három hétig. A film főrendezője Matouri, a bennszülöttek főnöke. Természetesen statisztériát nem tudtak magukkal vinni és igy a tömegjeleneteket a bennszülött és megszelidült kannibálok segitségével készitették el, ugy hogy Rex Ingram legujabb filmje lesz az első, amelyen kannibál-filmszinészek szerepelnek.

---

* **(Az »Ezüstlakodalom« kivételes sikere)** a szezon egyik legkiemelkedőbb szinházi eseménye. Dicsősége nemcsak Paul *Géraldynak*, a szerzőnek, de a *Vigszinháznak* és minden egyes szereplőnek is. Általános vélemény, hogy szebb szinpadi müvet tökéletesebb előadásban évek óta nem láttak Budapesten. *Varsányi* Irén, *Gombaszögi* Frida és *Kürti* József vezetése mellett valósággal remekelnek a müvészek, akiket a közönség minden alkalommal elhalmoz tetszésének és elismerésének jeleivel. *Orsolya* Erzsi és *Dénes* György, *Kende* Paula, *Kész* Rózsi, *Székely* Lujza, *Sitkey* Irén és *Földényi* László osztoznak a sikerben, amelyről legujabban a párisi *Comoedia* is feltünő módon, hosszu cikkben számol be. A francia főváros legtekintélyesebb szinházi napilapja feltétlen magasztalással emlékezik meg a szinházról, a főszereplőkről és *Géraldy* sikeréről. Az *Ezüstlakodalom* legközelebb hétfőn és szerdán kerül szinre.

* **(A »Nyu« bemutatója)** lesz a *Vigszinház* jövő hetének irodalmi és müvészi nagy eseménye. Oszip *Dümov* »mindennapi tragédiája« nemcsak a különösen érdekes meseszövés révén, de az egymásra torlódó képek gazdagságával és hatásos voltával érte el világsikerét. A szombati bemutatóig az *Ezüstlakodalom*, Paul *Géraldy* páratlanul szép szinjátéka dominálja a müsort. Kedden *Az ördög*-öt, csütörtökön a *Délibáb*-ot játsszák. Most vasárnap délután az *Üvegcipő* kerül szinre *Hegedüs* Gyula első felléptével kategsége után.

* **(Juhászlegény, szegény juhászlegény szenzációs sikere a Városi Szinházban.)** A szerelem hódit, a vidámság gyujt a *Juhászlegény, szegény juhászlegény* ragyogó előadásán a *Városi Szinházban*. Az elragadóan kedves, szép zenéjü magyar ujdonságot, ovációs lelkesedéssel fogadta a közönség; kacagva-kacagott *Török* Rezső pompás és izes magyar figuráin, elragadtatva élvezte a darab friss és szines romantikáját, sorra megismételtette *Magyar* László vérpezsditő, szép magyar muzsikáját s forró haugulatban tapsolta a függöny elé ujra meg ujra a szerzőket s a kitünő szereplőket. A nagyszerü dalosjáték ma, vasárnap és a jövő héten hétfőn, szerdán, szombaton és vasárnap este kerül szinre a *Városi Szinházban*.

* **(Minden este: »Halló, Amerika!«)** A *Fővárosi Operettszinház* müsorát, természetesen, a szenzációs amerikai revü tölti be. Vasárnap délután a *Nótás kapitány*-t adják.

* **(Az Apolló Szinház nagysikerü uj müsorának első délutáni előadása)** ma fél 4 órakor lesz, olcsó helyárakkal.

Szinházak heti müsora	Operaház (7)	Nemzeti Szinház (3, 7)	Kamara-Szinház (½8)	Városi Szinház (3, ½8)	Vigszinház (½8)	Királyszinház (3, ½8)	Magyar Szinház (3, ½8)	Fővár. Operett-szinház (3, ½8)	Renaiss.Szinház (½4, ½8, ½11)	Belvár. Szinház (3, ½8)	Blaha Lujza-Szinh. (3, ½8)	Terézkörut Színpad (½9)
Vasár. d. u.	—	Süt a nap	A becs. öröme	Paraszt.. Bajaz.	Délibáb	Árvácska	Sasfiók	Halló, Amerika	Asszonyáldozat	Olasz asszony	Postás Katica	—
Vasár. este	Bánk bán	Magyar nábob	Őrzse néni	Juhászlegény	Ezüstlakodal.	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Az idegen	Fej vagy irás	Szulamit	Uj müsor
Hétfő este	—	Mózes	—	Juhászlegény	Ezüstlakodal.	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Waterlooi csata	Fej vagy irás	Szulamit	Uj müsor
Kedd este	Miraudolina	Házas az égben	Alice, ülj a k.	Sevillai borbély	Az ördög	Marica grófnő	A vörös ember	Halló, Amerika	Az idegen	Ki babája vagy	Szulamit	Uj müsor
Szerda este	Pill. kisasszony	Magyar nábob	Őrzse néni	Juhászlegény	Ezüstlakodal.	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Waterlooi csata	Fej vagy irás	Szulamit	Uj müsor
Csütört este	Bohémélet	A vén gazemb.	Alice, ülj a k.	Iglói diákok	Délibáb	Marica grófnő	A vörös ember	Halló, Amerika	Az idegen	Ki babája vagy	Szulamit	Uj müsor
Péntek este	Walkür	Bábjáték	—	Carmen	Ezüstlakodal.	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Szeretni...	Fej vagy irás	Szulamit	Uj müsor
Szomb. este	Manon	Az egyenlőség	Az uj bálvány	Juhászlegény	Nyu	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Menyassz. fáty.	Ki babája vagy	Szulamit	Uj müsor
Vasár. d. u.	—	Házas az égben	Candida	Krizantém	Délibáb	Árvácska	A vörös ember	A nótás kapit.	Csókoljon meg	Olasz asszony	Postás Katica	—
Vasár. este	Tosca	Magyar nábob	Alice, ülj a k.	Juhászlegény	Nyu	Marica grófnő	Altona	Halló, Amerika	Menyassz. fáty.	Fej vagy irás	Szulamit	Uj müsor

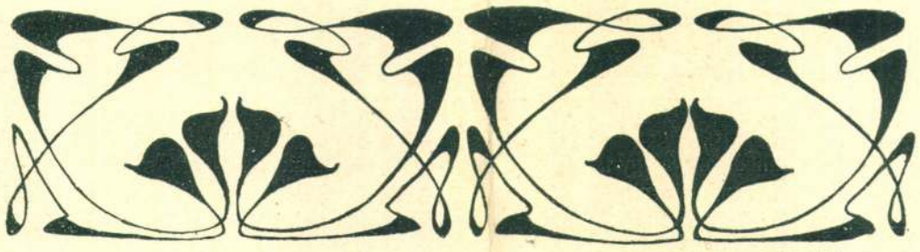

Horti P. rajza.

HIVATALOS TUDÓSÍTÁSOK.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister a vidéki múzeumok gyarapítására szolgáló anyagból a Miskolcon létesülő múzeum részére három festményt letétképen átengedett.

Az orsz. magy. Iparművészeti Múzeum ideiglenes kalauzának 3. kiadása e napokban megjelent. A kalauz magában foglalja mindazokat a bővítéseket, a melyek a múzeum gyűjteményes tárgyainak szaporodásával szükségesekké váltak, hogy a múzeum tárlatait látogató közönségnek a műtárgyak felől a legszükségesebb útbaigazító s felvilágosító adatok nyújtassanak. A kalauz a múzeumi kapusnál 10 krért szerezhető meg.

Az ipari munkások képzésére rendezendő vasárnap délutáni ingyenes előadások az orsz. magy. Iparművészeti Múzeumban f. é. november hó 5-től 1900. évi márczius hó 11-éig fognak megtartatni. Az előadások minden vasárnap, tehát november 5., 12., 19., 26., deczember 3., 10., 17., 31., január 7., 14., 21., 28., február 4., 11., 18., 25., márcz. 4. és 11-én mindenkor d. u. ½3 órakor kezdődnek és 4 óráig tartanak, a mely alkalommal a múzeum tárlatai nyitva vannak s a gyűjteménytárgyakról Radisics Jenő igazgató és Mihalik József múzeumi őr felváltva tartanak népszerű előadásokat.

Pályázatok az iparművészeti iskolában. A vallás- és közoktatásügyi ministernek az az elhatározása, hogy a magyar ifjúságnak nemes vetélykedésre hajló ösztönét a művészi nevelésben pályázatok szervezésével kiaknázza, mindinkább szebb sikerekkel biztat. Az iparművészeti iskola, új szervezeti szabályzatainak alapján, az utóbbi két hónapban három komolyabb tárgyú pályázatot rendezett egyes szakosztályainak tanítványai között és jó lélekkel mondhatjuk, hogy nemcsak mindegyik pályázat szép eredménynyel járt, de azt is, hogy ez az eredmény folyton növekedő művészviesebb becscsel bírt. A nyert tapasztalat biztató jelenségekként sorolhatja föl azt, hogy a növendékeknek legnagyobb része a saját individualitásából kifolyó, önálló eszméjét (tehát nem másol százszor látott motivumokat) iparkodik modern, avagy valamely történeti stílus formáiba felöltöztetni; a mellett a pályázat nem visz irigy versengésre, hanem egymás tehetségét megbecsülő nemes vetélykedésre.

A pályázatok elsejének témája egy művészi bronz iróasztal-készlet volt. Az első díjat *Pásztor* János diszítő szobrász, a két második díjat ex aequo *Galát* Lajos kisplasztikus és *Fehérkuti* Bálint lakásberendező nyerte. A pályázatok másodikának tárgya egy, a párisi kiállításra szánt fríznek

festett diszítménye volt. Az első díjat *Edvy* Gyula, a másodikat *Vogyeraczky* István, a harmadikat *Bátky* József diszítő-festő növendékek nyerték. A legmeglepőbb sikerű harmadik pályázatnak tárgya egy tavaly elhúnyt tanulótársnak síremléke volt. A tervezeteknek túlnyomó része modern fölfogást, önálló gondolkodást tanusított. Az első díjat *Mogyoróssy* Sándor, a másodikat *Gách* István diszítő-szobrász tanulók nyerték. Dicséretben részesültek még *Pásztor* János, *Szeszák* Ferenc és *Kopits* János.

Az orsz. magy. Iparművészeti Múzeum és Iskola *könyvtára* részletes katalógusának munkálatai annyira előhaladtak, hogy az december hó közepén készen fog a nyomdából kikerülni. Ettől az időtől fogva a könyvtárt látogató közönség rendelkezésére fog állani a katalógus, mely könnyen áttekinthető beosztással, szakonként fogja tartalmazni annak gazdag iparművészeti anyagát.

A könyvtárt újabban a következők gyarapították ajándékaikkal: A vallás- és közoktatásügyi miniszter; a kereskedelemügyi m. kir. miniszter; Közlekedési Múzeum, Budapest; Nordiska Museet, Stockholm; Czakó Elemér; Domanovszky Sándor dr.; Emmerling Károly Vilmos (150 plakáttal); Hazelius Artur, Stockholm; Heinlein Mihály; Helbing Hugó, München; Kudora Károly; Majovszky Pál dr.; Mihalik József; Radisics Jenő; Ráth György (17 nagybecsű aukciókatalógussal).

Szeptember 18-tól 30-áig a könyvtárt látogatták 448-an és használtak 474 művet. Október havában a látogatók száma 1349, a használt műveké 2485.

A m. iparművészeti társulat választmánya 1899. évi október hó 26-án *Ráth* György elnöklése mellett ülést tartott, melyen jelen voltak *Czigler* Győző alelnök, *Fischer* Ignác, *Gaul* Károly, *Jakabffy* Ferenc, dr. *Matlekovics* Sándor, budahegyi *Pauer* Leó, *Radisics* Jenő és *Zsolnay* Miklós választmányi tagok. Jegyző *Györgyi* Kálmán, titkár.

Elnök megnyitván az ülést, a jegyzőkönyv hitelesítésére Gaul Károly választmányi tagot kéri fel. Jelenti, hogy legutóbbi ülés óta súlyos csapás érte a társulatot, mert egyik alapító tagját és volt elnökét: br. Lipthay Bélát a halál elragadta. A társulat fájdalmának és kegyeletének jeléül koszorút tett a boldogultnak ravatalára s közlönyében méltatta érdemes munkásságát. Özv. báró Lipthay Béláné, boldogult férjének halála alkalmával kifejezett részvéteért levélben köszönetét fejezte ki a társulatnak. Ezzel kapcsolatosan jelenti az elnök, hogy Giergl Ernő választmányi tag június hó 4-én meghalt. A választmány tagtársának halála feletti fájdalmának a jegyzőkönyvben kifejezést ad.

Beck Dénes és Fittler Kamill egyéb teendőik miatt a mai ülésről való távolmaradásukat kimentették.

Titkár felolvassa a legutóbbi választmányi ülésnek jegyzőkönyvét, mely ellen senki nem tesz észrevételt, mire azt hitelesítik.

A jegyzőkönyvben foglaltak nyomán az elnök jelenti, hogy Zala György elfogadta a választmány föltételeit, mire a társulat megkötötte vele a szerződést, a király és a királyné kisméretű szobormintáinak átengedésére vonatkozólag. Az Erzsébet-érem megvalósítása halasztást szenved, miután úgy a tervező szobrász, Beck Ö. Fülöp, mint pedig Róger Adolf, a ki a sokszorosítás elintézését s a forgalomba való hozatalt elvállalta, kijelentették, hogy jelenleg a párisi kiállításra készülő munkákkal annyira igénybe vannak véve, hogy a megbizást ez idő szerint nem vállalhatnák el. A választmány a bejelentéseket tudomásul veszi.

Ezután áttér az elnök a társulatnak a nyári idényben kifejtett tevékenységének a vázolására. Ez alatt az idő alatt nem kevesebb, mint három nagyobb szabású kiállítás előkészítésének munkálatait kellett végezni. Úgymint a karácsonyi, az orosz művészeti és a párisi kiállítás iparművészeti csoportjainak az előmunkálatait. Miután az előbb említett két kiállításról később lesz szó, elnök a párisi kiállításra vonatkozólag jelenti, hogy az előmunkálatoknak legfontosabb része, úgymint a művészi terveknek a beszerzése s kiosztása be van fejezve. Mintegy százötven modellt s tervrajzot szerzett be a leghivatottabb művészektől a

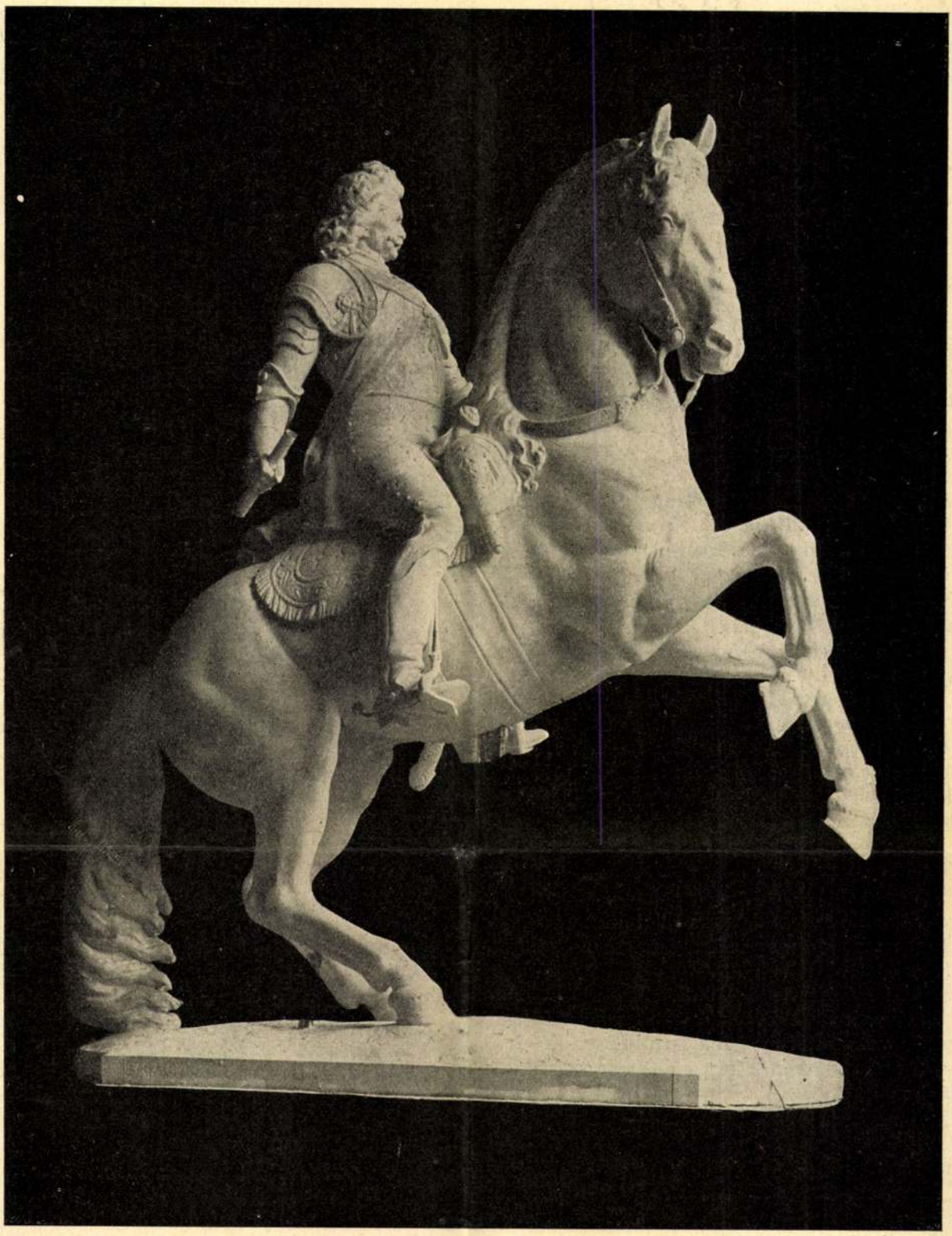

II. Rákóczi Ferenc új budapesti lovasszobra. Pásztor János alkotása.

„Férfi áll szemben férfival:
a hős és énekese egyformán kemény fából van faragva"

— A Berzeviczy Albert-díj bíráló-bizottságának javaslata a díj odaítéléséről. —

A Kisfaludy-Társaság a Berzeviczy Albert-díjat Herczeg Ferenc *Pro Libertate* című Rákóczi-regényének ítélte oda a bíráló-bizottság javaslata alapján. A bizottság jelentését *Sebestyén Károly*, a kiváló esztétikus írta. A Kisfaludy-Társaság engedelmével közöljük.

A Magyar Tudományos Akadémia által az 1935—36. évkör legkiválóbb szépirodalmi alkotásának jutalmazására felajánlott ezer pengős Berzeviczy Albert-díj ügyében a kiküldött hármas bizottság a következő javaslatot terjeszti a Társaság elé:

Adassék ki e díj Herczeg Ferenc *„Pro Libertate"* című kétkötetes történelmi regényének.

Harmincöt évvel ezelőtt jelent meg a magyar színpadon *„Ocskay brigadéros"*, ez a nagyvonalú, magávalragadó történelmi dráma, amelynek hőse a nagy fejedelem hitehagyott tábornoka volt, de lelke, láthatatlan mozgatója, igazi hérosza maga II. Rákóczi Ferenc.

Harmincöt év óta a magyar história mithikus alakja, a magyar nemzet és a magyar nép eszményi

Új Idők 1937 máj. 2. 18 ra

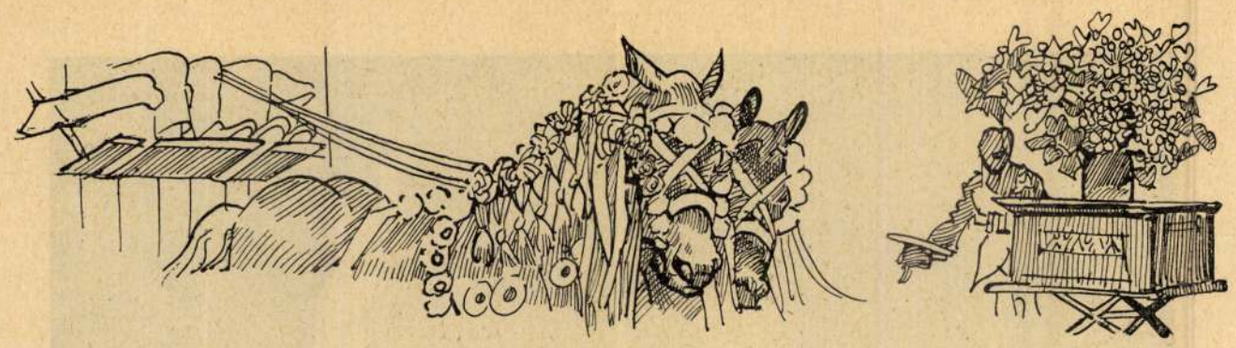

Május. Mühlbeck Károly rajza

A mozdulata, a hangja csupa szerénység volt. Alig érintette ajkával a kezét, ahogy megcsókolta.

Bihari Károly ide-oda topogott. Dühös volt és tanácstalan. Nem merte őket egyedül hagyni a szék miatt.

— Ki van a telefonnál?

— Az irodából keresnek.

— Most nem érek rá. Pár perc mulva odaszólok.

— Kérem, ne tessék magát zavartatni miattam, — mondta vidám udvariassággal András.

— Nem akarom önt megváratni. — És a feleségéhez: — Mondd nekik, hogy fontos tárgyalásom van.

— Hiszen mi már befejeztük, — kajánkodott András.

— De nem kérem... Ki akarom kísérni, mint kedves vendégemet....

— Ó, én ráérek. Tessék csak nyugodtan... Ha ugyan nem tartom fel a nagyságos asszonyt...

Bihari Károly szinte szaladva ment ki, de közben többször hátranézett.

— Egy pillanatra csak...

Klári helyet mutatott Andrásnak.

— Ha megengedi, ebbe a székbe, — mondta az mosolyogva és az árverési karosszékbe ült.

— Persze: hiszen megszokta, a nagyanyja karosszéke...

András nem értette a csufolódó hangot.

— Kedves, hogy emlékszik, — mondta kis meghajlással és szeretettel megsimogatta a szék két karfáját. — Egyre több emlék fűz ehhez a jó székhez...

Klári elpirult.

— Parancsoljon egy cigarettát, — mondta zavarában.

András rágyujtott.

— Remélem, nem miattam kelt fel? — kérdezte aggódó arcot vágva: — Jobban van már valamivel?

— Nem értem. Én...

— A kedves ura mesélte, hogy két nap óta ágyban fekvő beteg. Bizonyára meghűlt abban a zuhogó esőben. Veszedelmes ilyenkor villamoson járni.

De Bihari Károly már visszajött. Gyors pillantást vetett Klárira, hogy leolvassa arcáról, megtudott-e valamit. Mézes hangon mondta neki, de éles, kiutasító tekintettel:

— Hagyj magunkra, szívecském, még el kell intéznünk valamit.

Klári kezet nyujtott Andrásnak.

— Isten vele.

— Kezeit csókolom. Igazán nem haragszik már rám?

Nem felelt. Nagyon gyorsan kiment.

— Mikor küldhetem a széket? — kérdezte Károly.

András szórakozottan mondta:

— Amikor jól esik. Talán a reggeli órákban... a takarítónő majd átveszi.

De ahelyett, hogy megértve a házigazda mozdulatát, az ajtó felé indult volna, fel és alá kezdett járkálni.

— Mit is akarok mondani... — Megállt Károly előtt: — Van egy bonyolult perem egyik szállítómmal. Ha ügyvéd úr volna szíves vállalni...

— Kérem... készséges örömmel. Keressen fel az irodámban.

VII.

— Egy ménkű nagy széket hoztak, nagyságos úr!

Töpörödött vénasszony volt, huncut kis szemekkel, a fiatalság és az öregség mókás keveréke.

András borotválkozott. A tükörből felelte:

— Állítsák a hallba. És adjon egy pengőt annak, aki hozta.

— Húsz fillér is elég lesz annak. Olyan nyálasképű kölyök.

— Na, ne tréfáljon, Fantáné: másnak is kell a pénz.

Rosszalón csóválta kis gombostű fejét.

— A nagyságos úr is mindig csak másoknak fog házat építeni...

És görnyedt fürgeséggel kicsoszogott a szobából.

— Itt a szerencseszékem, öregem! — mondta András tüszkölve a magáradörzsölt kölnivíztől. Péter, aki a kis fürdőpamlag szélén kuporgott cigarettával a szájában, lekicsinylő fintorral felelte:

— Eddig csak egy sereg pénzedbe került.

— Te ehhez nem értesz, Petár. Olyan vagy, mint az öreg Fantáné: göröngyszagú materialista. Ez a fejedelmi szék máris megérte az árát. Sose tudok megismerkedni azzal az asszonnyal, ha nincs ez a derék bútordarab.

— És mi hasznod van belőle, hogy beszéltél vele két szót? Hogy fogod folytatni? Hiszen még csak...

— Ne aggódj: majd csak folytatom valahogyan. Ha én belekezdek valamibe, nem hagyom abba... No gyere, nézd meg a széket.

— Szép szék, — mondta Péter elismerő bólogatással. — Csak egy templomot is építs hozzá magadnak, a milanói dómhoz hasonlót, hogy kellően érvényesüljön.

— Te bolond!... Indulás, öregem. Kimegyünk a Lenke-útra, megnézzük, halad-e a munka. — És hátra az öregasszonynak: — Csak este fele jövök haza. Maga elmehet, ha elkészült a dolgával. Addig vigyázzon a telefonra. Női hang esetén megkérdezni és felírni a számot!

Az öregasszony vihogott. Egyike volt azoknak, akik szerelmesek voltak Andrásba.

Folytatjuk

Pásztor Horvai Tóvos

Heinrich Tugut

K

PAPP VIKTOR: „Beethoven és a magyarok." A szerző kiadása, 1927.

A Beethoven magyar kapcsolatairól megjelent szép kiállítású munka annyiból is érdekli a képzőművészet barátait, mert a maecenások

többé-kevésbbé a magyar művészettörténet számára is ragyogó lapokat jelentenek. Törekvéseik festése a zene terén egy-egy új vonást biztosít a művészettörténet készülő nagy képe számára is. Itt különösen az Esterházyakra gondolunk. Főkép azonban az illusztrációs anyag köti le a művészettörténettel foglalkozó figyelmét. A sok kép között találjuk Horvai és Pásztor Beethoven szobrait, a pesti Schimon híres Beethoven-arcképét[1], sok képmást és szép gyüjteményét a Kismartonra és uraira vonatkozó képeknek. Ezek közül kiemelendő a központi igazgatóságnak eddig alig méltatott hatalmas barokk épülete; példája a II. József-korabeli képrombolás alaposságának; a hajdani klarisszakolostornak semmi nyoma, sem kívül, sem belül. Néhány apróbb művészettörténeti tévedésre azonban, a munka remélhető 2. kiadása kedvéért, rá kell mutatnunk. A kismartoni kastélyt eredetileg a Kanizsaiak s nem a Nádasdyak építtették, újjáépíttetését Esterházy Pál 28 éves korában, tehát 1663-ban kezdette meg s 1672-ben fejezte be. Így állapította meg az építtető életrajzírója, Merényi, okmányok alapján. Addig minden kézikönyvben az 1683. év szerepelt, nemkülönben a kastély feliratos kövén is; ezt vette fel Papp is, jóllehet ma már a feliratot is Merényi adatához képest javították ki. A képanyagban a 43. oldal előtt Brunsvik Ferenc képének festője alkalmasint Heinrich Tugut, pesti festő, aki 1829-ben Kazinczyt is

Magyar Művészet 1928. 645. l.

festette. A szokatlan keresztnév téveszthette meg az írót s ezért írt csak Tugut-ot a kép alá. Azonkívül a 83. lap előtt lévő kismartoni látképet, melynek a Szépművészeti Múzeum kézirajzgyüjteményében szép másolata van, nem tartom a század elejinek. mint a szerző, hanem legalább is a 40-es évekre tenném. *Cs. E.*

[1] L. a Magyar Művészet III. (1927) évf. 3-ik sz. 150. és 152. oldal.

A Jan Marco-gyüjteményből.

XI. évfolyam. Budapest, 1907. december 15 3. szám.

Műcsarnok

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat hivatalos értesítője

Választmányi ülés 1907 május hó 31-én.

Jelen voltak: *Hauszmann* Alajos alelnök elnöklése mellett *Bálint* Zoltán, *Benke* Gyula, *Benkő* Kálmán, *Bruck* Miksa, *Hegedüs* László, *Kohner* Adolf, *Nádler* Róbert, *Lipthay* Kornél, *Szalay* Imre, *Révai* Ödön, *Tölgyessy* Artur, *Végh* Artur, *Wágner* Géza és *Zala* György választmányi tagok. A jegyzőkönyvet *Ambrozovics* Dezső társulati titkár vezette.

Az elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Benke* Gyula és *Zala* György választmányi tagokat kérte föl.

Az igazgatósági jelentés felolvasása és tudomásul vétele után a titkár jelentést tett a Tavaszi kiállításra kitűzött pályázatok eredményéről, majd felolvasta *Balogh* Bertalannak a Társulathoz intézett beadványát, amelyben azokat a föltételeket közli, amelyek mellett a vándorkiállítások további szervezésére és rendezésére hajlandó volna. Hosszabb eszmecsere után, amelyben a választmánynak csaknem minden jelenlévő tagja részt vett, a választmány kimondotta, hogy Balogh Bertalan ajánlatát, legnagyobb sajnálattal, nem fogadhatja el, de ismételten őszinte köszönetet mond neki lelkes fáradozásáért és szives érdeklődéséért. Kimondotta egyúttal a választmány azt is, hogy a vándorkiállítások rendezésének az eszméjét nem ejti el, és fölkéri az igazgatóságot, hogy foglalkozzék vele, és az elhangzott észrevételek figyelembe vételével esetleg tegyen konkrét javaslatot.

Néhány jelentéktelenebb ügy elintézése után, több tárgy nem lévén, az elnök az ülést feloszlatta.

Választmányi ülés 1907 október hó 17-én.

Jelen voltak: *Forster* Gyula báró alelnök elnöklése mellett *Basch* Gyula, *Bálint* Zoltán, *Benczúr* Gyula, *Benke* Gyula, *Benkő* Kálmán, *Berzeviczy* Albert, *Both* Menyhért, *Bruck* Miksa, *Dudits* Andor, *Füredi* Rikárd, *Kézdi-Kovács* László, *Kann* Gyula, *Knopp* Imre, *Kohner* Adolf, *Ligeti* Miklós, *K. Lippich* Elek, *Márk* Lajos, *Nádler* Róbert, *Révai* Ödön, *Szinyei-Merse* Pál, *Szmrecsányi* Miklós, *Tölgyessy* Artur, *Wágner* Géza és *Zala* György választmányi tagok. A jegyzőkönyvet *Ambrozovics* Dezső társulati titkár vezette.

A napirend előtt az elnök pár szóval üdvözölvén a megjelenteket, a választmány éljenzése közepette melegen üdvözölte *K. Lippich* Elek választmányi tagot, miniszteri tanácsossá történt kineveztetése alkalmából.

Ugyancsak a napirend előtt az elnök bejelentette *Doby* Jenőnek, az ösmert grafikusnak és az Iparművészeti Iskola tanárának az elhunytát és javaslatára a választmány kimondotta, hogy részvétét az ülés jegyzőkönyvében is megörökíti és az elhunyt özvegyéhez részvétiratot intéz.

Ezután az elnök az ülést megnyitván a jegyzőkönyv hitelesítésére *Benczúr* Gyula és *Berzeviczy* Albert választmányi tagokat kérte föl.

A titkár felolvasta a Munkácsy-szoborpályázat pályabirósságának az üléséről fölvett jegyzőkönyvet, amelynek tartalmát a választmány tudomásul vette, és kimondotta, hogy a pályázati hirdetés értelmében a zsűri által viszonylag legjobbnak itélt három pályamű szerzője: *Horvai* János, *Pásztor* János és *Tóth* István között szűkebb pályázatot hirdet, és fölkéri a társulat összes művészeti szakbizottságait, hogy a pályázati hirdetés szövegezésére és a szobor helyének a kijelölésére vonatkozólag az igazgatóság útján terjesszen javaslatot a választmány elé.

Ezután a titkár felolvasta az összes művészeti szakbizottságoknak a kollektiv kiállítások fogalmának a meghatározására és a Műcsarnokon kívül rendezett kollektiv kiállításokon szerepelt műveknek a Társulat rendes kiállításain való részvétele korlátozására vonatkozólag tett és az igazgatóság által pártolólag előterjesztett javaslatát. Hosszu eszmecsere után, amelyben Márk Lajos, K. Lippich Elek, Bálint Zoltán, Ligeti Miklós, Both Menyhért és Berzeviczy Albert vettek részt, a választmány kimondotta,

hogy a Társulat téli kiállításain ezentúl csakis olyan művek vehetnek részt, amelyek Budapesten még kiállítva nem voltak. Kivételt képeznek a kollektiv kiállítások, amelyeknek az anyagából az illető művész legfejebb három művet a Téli kiállításokon is kiállíthat. A Tavaszi kiállításokon való részvételt a választmány korlátozni nem kívánja, és kimondja, hogy ez az új intézkedés az 1908/9. évi Téli kiállításon lép életbe. A bizottságoknak a kollektiv kiállítások fogalmának a meghatározására vonatkozó javaslatát a választmány elfogadta.

Az állami aranyérmek pályabíróságának kérésére a választmány kimondottta, hogy ezentúl az összes pályázatokban mindazok a művek résztvehetnek, amelyek az illető pályázati hirdetés föltételeinek megfelelnek és az illető kiállításon a megnyitástól a bezárásig ki vannak állítva.

A titkár bemutatta a jövő évben Londonban tervezett magyar kiállításon való részvételre szóló fölhivásokat, amelyek egyike *Molnár* Ákos orsz. képviselőtől, másika pedig a kiállítás előkészítő-bizottságától jött. *Kézdi-Kovács* László fölvilágosítása után, amely szerint a nevezett bizottság időközben feloszlott, a választmány kimondotta, hogy a felhívások fölött, amelyek így tárgytalanokká lettek, napirendre tér.

A következő tárgy a Közalapitványi Kir. Ügyigazgatóságnak a néhai *Wahrmann* József féle alapítvány ügyében a Társulathoz intézett átirata volt, amelynek kapcsán a választmány fölkérte az igazgatóságot és a Társulat összes művészeti szakbizottságait, hogy a beküldött tervezetet beható tanulmány tárgyává tevén, tegyen javaslatot a választmánynak az iránt, vajjon milyen föltételek mellett hajlandó a Társulat az alapítványi dij odaitélésében résztvenni. Irányelvül a művészek számára kiszolgáltatandó díjakra nézve már most felállítja a választmány, hogy csakis olyan zsűrihez járulhat hozzá, amelynek összealkotása a Társulat kezében van, és amely túlnyomólag művészekből áll.

A titkár amaz előterjesztését, amely szerint az igazgatóság *Feszty* Árpádnak, a Magyar Képzőművészek Egyesülete elnökének, a javaslatára a pécsi kiállítás zsűrijébe Márk Lajos, Komor Marcell és Tóth István tagokat küldte ki, úgyszintén a zsűri eljárásáról szóló jegyzőkönyv tartalmát a választmány tudomásul vette.

Az igazgatóságnak a tervezett Lotz-szoborra vonakozó amaz előterjesztését, amely szerint majd akkor, amikor a Lotz-hagyaték a Szépművészeti Múzeumban kiállításra kerül, a szobor javára gyüjtés indittassék, a választmány tudomásul vette.

Végül néhány kisebbjelentőségü ügy elintézése után, több tárgy nem lévén, az elnök az ülést feloszlatta.

Választmányi ülés 1907 november hó 21-én.

Jelen voltak: *Forster* Gyula báró alelnök elnöklése mellett *Benkő* Kálmán, *Borúth* Andor, *Bruck* Miksa, *Dudits* Andor, *Hegedüs* László, *Ligeti* Miklós, *Márk* Lajos, *Poll* Hugó, *Nádler* Róbert, *Szinyei-Merse* Pál, *Szmrecsányi* Miklós dr., *Tölgyessy* Artur, *Wágner* Géza dr., és *Zala* György választmányi tagok. A jegyzőkönyvet *Ambrozovics* Dezső titkár vezette.

A napirend előtt az elnök meleg szavakkal emlékezett meg *Biczó* Géza festőművész és rajztanár haláláról és javaslatára a választmány kimondotta, hogy az elhunyt emlékét az ülés jegyzőkönyvében is megörökíti és özvegyéhez részvétiratot intéz.

Az elnök az ülést megnyitván, a jegyzőkönyv hitelesítésére *Boruth* Andor és *Szmrecsányi* Miklós választmányi tagokat kérte föl.

Az igazgatóság jelentésének a felolvasása és tudomásul vétele után a választmány az összes művészeti szakbizottságoknak az igazgatóság által tolmácsolt javaslatára kimondotta, hogy a néhai *Wahrmann József-féle* művészeti alapítvány kamatainak az odaitélésében csak abban az esetben hajlandó résztvenni, ha a végrendelet végrehajtó-bizottsága a művészeti díj pályabíróságának az összealkotásában a Társulat számára döntő befolyást biztosít, és a Társulat által túlnyomólag művészekből alakítandó zsűrit a végleges döntés jogával felruházza.

A választmány ezután a Téli kiállításon pályázatra bocsátott díjak pályabíróságait a következőleg választotta meg:

Az Ipolyi-díj pályabírósága: *Benczúr* Gyula, *Szinyei-Merse* Pál, *Zala* György, *Márk* Lajos, *Dudits* Andor, *Forster* Gyula báró és *K. Lippich* Elek.

A Ráth György-díj pályabírósága: *Benczúr* Gyula, *Teles* Ede, *Zala* György, *Szinyei-Merse* Pál, *Benkő* Kálmán, *Forster* Gyula báró, *K. Lippich* Elek, *Szmrecsányi* Miklós és *Térey* Gábor.

Az Esterházy-díj pályabírósága: *Hegedüs* László, *Poll* Hugó, *Boruth* Andor, *Nádler* Ró-

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Glatz Oszkár : Menyecske.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Komáromi Katz Endre: Gitározó nő.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Kató Kálmán: Tájkép.

Az 1926. év legnevezetesebb képzőművészeti eseményeiből.

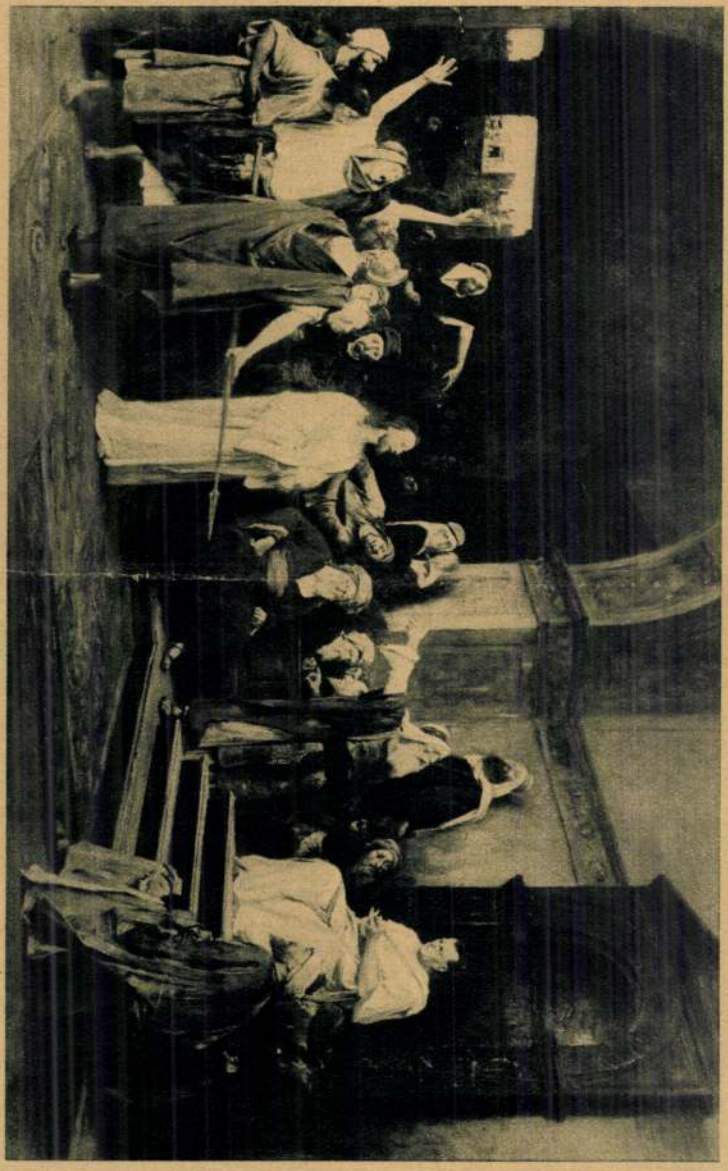

Munkácsy Mihály: Krisztus Pilátus előtt.

(A párizsi Sedelmeyer-cég birtokából az elmúlt évben került magyar tulajdonba.)

KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉLET 1926-BAN

KIÁLLITÁSOK — DIJAK — MAGYAR MŰVÉSZEK KÜLFÖLDÖN

Az elmult esztendő képzőművészeti élete már teljesen a békeévek lüktető elevenségét mutatja. *Husz nagyobbszabásu kiállitás* és néhány, jelentőségében ugy, mint méreteiben, kisebb művészi bemutatkozás jelzi az 1926. év képzőművészeti szezónjának utját. Az esztendő képzőművészeti mérlegének jellemző vonása, hogy a közönség megcsökkent vásárlókedve semmiben sem befolyásolja a művészi termelést, ugyhogy az elsőbbrangu tárlatok kiállitói között egész seregével találkozunk az uj tehetségeknek, az olyan fiatal művészeknek, akiknek bemutatkozása egyrészt a legszebb igéretet jelenti, másrészt pedig hozzájárul ahhoz, hogy az 1926-ik év képzőművészeti termését kivételes jelentőségünek itéljük meg az utóbbi évekkel összehasonlitva. Legrégibb művészi egyesülésünknek, a *Műcsarnokban* székelő *Országos Képzőművészeti Társulatnak* öt nagyszabásu kiállitása volt az elmult esztendőben. Ezek közül az első és legnagyobbszabásu az *Akt-kiállitás* volt, amely ugyan még az 1925-ik esztendő december havában nyilt meg, de amelynek nagy művészi és társadalmi sikerét csak az elmult év pecsételte meg. *Petrovics Elek* és *Majovszky Pál* rendezték ezt a hatalmas, 444 műből álló kiállitást, amely magába foglalta a magyar festészetnek és szobrászatnak egész válogatott akt-anyagát a magyar képzőművészet bölcsőkorától egészen napjainkig. *Barta Károly*, az áldozatkész képzőművészeti mecénás jóvoltából, akinek egyébként az egész kiállitás gondolata köszönhető, nagyobb dijak is állottak a kiállitás zsürijének rendelkezésére és ezeknek a dijaknak nyertesei a következő művészek lettek:

I. *Szobrászati dijak*:

1. Pásztor János: „Elüzött",
2. Szentgyörgyi István: „Méses",
3. Kisfaludi Stróbl Zsigmond: „Vénusz születése",
4. Gách István: „Női akt" cimü szobormüvei.

II. *Festészeti dijak*:

1. Csók István: „Vámpyrok" és
2. Vaszary János: „Ébredés" cimü festményei.

III. *Ifjusági dij*:

Szőnyi István: „Hegytetőn" c. festménye.

Kiosztásra került ezenkivül tiz kitüntető elismerés.

A Műcsarnok második kiállitása a februárban megnyilt *Téli Kiállitás* volt, amelynek kiállitói közt a következő dijak kerültek szétosztásra:

I. *Barta Károly ifjusági dij (Áldor János László: Feketebundás nő, Udvary Pál: Alföldi tanya)*.

II. *Eszterházy-vizfestmény dij (Gimes Lajos: Dolomitok)*.

IV. *Takarék- és Vásárpénztár Pállik Béla dija (Markup Béla Farkasok) (szobor)*.

III. Takarék- és Vásárpénztár Jankó János dija *(Biczó András: Ricsaj)*.

Kiosztásra került ezenkivül három kitüntető elismerés.

Márciusban nyilt meg a Képzőművészeti Társulat évének legnagyobb szabásu kiállitása, az *Angol-Magyar Kiállitás*, amelyen felvonultak a ma élő angol festőművészet és szobrászat legjelesebb reprezentánsai. Mellettük azonban a kiállitás magyar művészei sem maradtak el egyéniségben, érdekességben és művészi kiválóságban. Ezen a kiállitáson kerültek kiosztásra az állami aranyérmek és a Képzőművészeti Társulat hivatalos dijai, amelyeknek nyertesei a következő művészek lettek:

I. *Nagy állami aranyérem: Oliver Hall*, angol festőnek „*Sussexi kőbánya*" c. festménye.

II. *Kis állami aranyérem:* 1. *Háry Gyula:* „Búdi Mátyás-templom" és

2. *Kukán Géza:* „Zala György arcképe" c. festményei.

III. *Társulati dij: Katona Nándor* „Napos téli reggel" c. festménye.

IV. *Ipolyi Arnold-dij: Merész Gyula* „Szent Család" c. festménye.

V. *Harkányi-dij (első izben kiállitó művész számára): Uher Arisztid* „Női arckép" c. festménye.

VI. *Képzőművészeti Társulat épitési dija: Kotsis Iván* „Zalaegerszegi r. k. templom" c. festménye.

VII. *Wolfner Gyula-dij: Edvi Illés Aladár* „Várakozás" c. festménye.

VIII. *Kohner Adolf-dij: Orbán Antal* „Memento" c. szobormüve.

IX. *Halmos-féle kisplasztikai dij: Bory Jenő* „Tál, elefántokkal" c. kisplasztikai müve.

X. *Genre-dij: Kunffy Lajos* „Aratók" c. festménye.

XI. *Barta Károly ifjusági dij:* 1. *Berkes Ily* „Tabán", 2. *Károly Andor* „Saint Etienne du Mont" és 3. *Vastagh László* „Képmás" c. festményei.

XII. *Takarék és Vásárpénztár Pállik Béla-dija: Szent-István Gyula* „Bányász" c. szobormüve.

XIII. *Takarék és Vásárpénztár Jankó János-dija: Siklódy Lőrinc* „Gitáros" c. szobormüve.

Második legnagyobb képzőművészeti intézményünk, a *Nemzeti Szalón*, az elmult esztendőben nemkevésbbé nagy művészi események szinhelye volt.

Január végén nyilt meg a Nemzeti Szalón „*Lengyel reprezentatív grafikai kiállitása*", amelyen a magyar közönség elsőizben lehetett tanuja annak a fejlett grafikusművészetnek, mely Lengyelországban ma virágkorát éli. A *Cennini Társaság* fiatal magyar művészeinek csoportkiállitása és E. M. *Lilien*, a hirneves és nemrég elhunyt német bibliaillusztrátornak gyüjteményes kiállitása után a „*Céhbeliek*" művésztársasága mutatta be nagyszabásu kiállitását, amelyen két dij került kiosztásra.

A „*Céhbeliek*" arany koszorujját és aranyérmét *Nagy Sándor* festőművész nyerte el „*Eros temploma*" cimü festményéért,

a szobrászati aranyérmet pedig *Petri Lajos* szobrászművész „*Bér Dezső siremléke*" c. szoborművéért.

Erdei Viktor gyüjteményes kiállitása és a *Paál László Társaság* tárlata után a „*Tavaszi Szalón*" következett, amelyen a *Szinyei Merse Pál Társaság* fiatal nemzedéke mutatkozott be, néhány uj névvel gazdagitva a legjobb magyar képzőművészek névsorát. Volt ezenkivül a Nemzeti Szalónnak három csoportkiállitása és ami igen nagyjelentőségü a Szalón évi munkájában, *négy vidéki kiállitása, Kecskeméten, Nagykőrösön, Pápán és Szombathelyen*, mind a négy vidéki város közönségét megismertetve a mai magyar képzőművészet irányaival.

Az *Ernst-Muzeum* három nagy kiállitást mutatott be 1926-ik évi szezonja folyamán: Ezek közül az első a *Szinyei Merse Pál Társaság* tagjainak januárban megtartott évi kiállitása volt, második a *Képzőművészek Uj Társaságá*-nak *(KUT)* nagy reprezentativ kiállitása, amelyen felvonult a magyar képzőművészet legujabb nemzedéke, a harmadik kiállitáson pedig bemutatásra került *Munkácsy Mihály* két világhirü alkotásának, a *Krisztus Pilátus előtt* és a *Golgota* cimü hatalmas festményeknek, Munkácsy kezétől származó u. n. „*replikája*", amely a párizsi Sedelmeyer cég birtokából került haza.

Jelentős volt azonban az elmult esztendő nemcsak budapesti, hanem magyar művészeknek külföldi kiállitásai révén is, amelyek nagy dicsőséget hoztak képzőművészetünkre. Különösen a *Szinyei Merse Pál Társaság* szerepelt az elmult év külföldi kiállitásain, mindenütt nagy sikerrel. A tavaszi és nyári szezón folyamán a müncheni *Glaspalastban* és *a*

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Márk Lajos: Női arckép.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Nádler Róbert: Sziklás tengerpart.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Glatter Gyula: Női arckép.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Iványi-Grünvald Béla: Itatónál.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Nagy Vilmos: Matyó menyecske.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

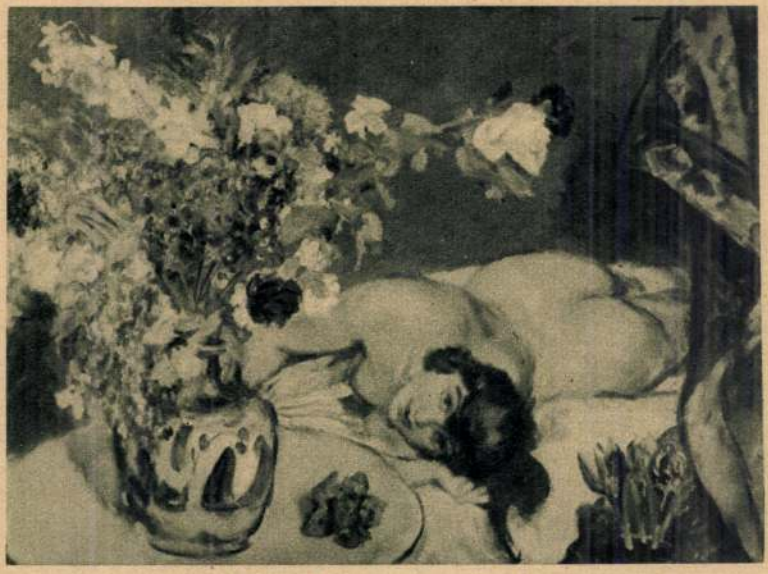

Csók István: Műteremsarok.

Magyar-Mannheimer Gusztáv: Tájkép.

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Rippl-Rónai József: Önarckép.
(A firenzei Uffizi-képtárba került.)

Perlmutter Izsák: Önarckép.
(A firenzei Uffizi-képtárba került.)

Kandó László: Férfi-képmás.

Rippl-Rónai József: Kékgyürüs nő

Az 1926. év legjelentékenyebb képzőművészeti alkotásai.

Pólya Tibor: Télen.

Párlos Fáros, orobrás

M.D.K.

kivitelre való megbízást nyert a Sólyacsarnai Kollégium díszítésére szolgáló négy nagy magyar történelmi eseményt ábrázoló üvegfestményeinek elkészítésével kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.

jul. 18. sz. 2. old.

Gyász és öröm

(Válasz egy levélre)

Anyai szívének nagy válaszútjáról hozzánk fordul és tanácsot kér, kedves Asszonytestvérem. Az élet úgy akarta, hogy mikor szeretett édesapját eltemette, ugyanakkor menyegzőt kellett volna ülniök. Egyetlen leánya esküvőjét halasztotta el ez a gyász. De érzi, hogy a fiatalok helyzete nem engedi a hosszú haladékot, hiszen a vőlegény áthelyezése követeli, hogy ifjú felesége is kövesse új életébe.

Gyermeki szíve gyászolja drága halottját, de anyai érzései látják a fiatalok kívánságát is. Mégsem tudja elhatározni: megtarthatják-e hamarosan az esküvőt s ha igen, milyen engedményeket adjanak az életnek, mennyit vegyenek el a gyásztól? Ilyen nagy kérdés a többek között: felvegyék-e a hozzátartozók az esküvőre a gyászfátyolokat?

Kedves Asszonytársam, többször megirtam már, hogy a külső gyász nagyon csodálatos dolog. Egyes emberek kizárólag azt tartják igazi érzésnek, ha meghatározott időn belül pillanatra sem teszik le a fekete ruhát és fátylakba burkolva mutatják közömbös idegenek előtt is nagy veszteségüket. Mások meg olyan mélyen érzik a benső gyászt, hogy szinte nem is észlelnek rá a külsőségekre. Nem lehet meghatározni: melyik helyen melyik elítélendő? Mindegyikben ott lehet az igazi szeretet, egyikben éppen úgy, mint a másikban.

De azt jól érzi anyai szive, hogy egy fekete fátyolakkal megterhelt esküvő örök életre nyomot hagy a fiatalok lelkén. S én nem tartom elítélendőnek, sőt magasabbrendű szeretetnek érzem, ha könnyes szemmel, nehéz szívvel bár, de arra az egy órára leteszi a fátyolt s rendes fekete kalapjában megy el leánya esküvőjére. Higyje el, ha tanácsot kérhetett volna jóságos apjától, ő is így kívánta volna. Mert az idős emberek bölcsek és ismerik az élet értékét. Tudják, hogy mikor ifjú szivek az ember legkomolyabb útjára indulnak, akkor nem szabad őket baljóslatú jelekkel körülvenni. Elviszik magukkal úgyis az elhalt nagyapa derűs mosolyát, jóságának ezer emlékét és jobban velük lesz így, több szeretettel tudnak rá gondolni, mintha temetési menethez hasonlítana esküvőjük.

Beszélje meg nyugodtan a dolgot hozzátartozóival. S ha talán lesznek közöttük olyanok is, akik nem tudnák letenni a fátyolt, bizonyosan megértik, hogy ebben az esetben csak áldásukkal kisérjék inkább a fiatal párt. De ennek a kérdésnek nem lehet családi viszály a következménye. Másnap, asszonyom, újra gyászolja külsőségekben is édesapját, mintahogy szivében, ezt nagyon jól érzem, gyászolja azokban az órákban is, mikor egyetlen leányát útjára bocsátja.

De az élet: az élet. S a halál: az halál. Ilyen napon választfalat lehet vonni a kettő között. S az a nagyobb szeretet, amelyik a fiatalok kedvéért le tudja győzni a kicsinyes külsőségeket. Az cselekszik az elköltözött kivánsága szerint is. **Szentmihályiné Szabó Mária**

— Rimaszombatban megalakult a vöröskeresztegylet helyi szervezete. Elnökké Horváth Árpád alispánt, társelnökké özv. Samarjay Jánosnét, alelnökké Éva László polgármestert és Kriesch Lajos főorvost, titkárrá Várady Dénes vármegyei aljegyzőt választották meg.

— A nemzetközi Duna-bizottság ülése. Bukarestből jelentik: Február 25-én Galacban összeül a nemzetközi Duna-bizottság. Elnöke Martius dr. német kiküldött lesz, aki mellé Hugo Bauer német kiküldöttet osztják be. A bizottság ülésén képviselteti magát Anglia, Olaszország, Franciaország és Románia is egy-egy kiküldöttel. Az értekezlet az új dunai szabályzat életbeléptetését és alkalmazását tárgyalja meg.

— Adományok. A szalkszentmártoni állami elemi iskola tantestülete és ifjúsága a testvér finn nemzet megsegítésére 53 pengő 85 fillért, a törökországi földrengés hajléktalanjainak segélyezésére 17 pengő 95 fillért, R. N. L. dr. a pócsmegyeri szegény gyermekek részére 3 pengőt küldött az Uj Magyarsághoz. Az adományokat rendeltetési helyükre juttattuk.

— Szerdán érkeznek vissza a délszláv cserevonat utasai. Az Ibusz a magyar-délszláv baráti kapcsolatok elmélyítésére február 2-án 650 résztvevővel cserevonatot indított Délszláviába. A cserevonat résztvevői többnapos tartózkodás után február 7-én este 9 óra 59 perckor érkeznek vissza Budapest Keletipályaudvarra.

— Az unitárius konferenciás tábor téli konferenciáját február 8-tól 10-ig tartják meg a IX. Högyes Endre-utca 3. szám alatti missziőház ifjúsági termében naponként délután 6 órai kezdettel A háború és béke kérdését fejtegeti csütörtökön (II. 8) történelmi szempontból Botár Imre középiskolai tanár, pénteken (II. 9) szociális szempontból Szent-Iványi Sándor teológiai magántanár, szombaton (II. 10) az evangélium szempontjából Barabás István lelkész. Az előadásokat áhitat vezeti be és vita követi. Szombat este teaestéllyel zárják be a konferenciát, a tea megváltása kercsőknek 60 fillér, az ifjúságnak 30 fillér. Vasárnap (II. 11) a záróistentiszteletet a Koháry-utcai templomban 9 órakor, a Högyes Endre-utcai templomban 10 órakor tartják meg.

— Gyengélkedés idején, különösen ha a rosszullétet még bélrekedés, derékfájás és kereszttáji fájdalmak is fokozzák, az enyhe és igen kellemes hatású természetes „Ferenc József" keserüviz egy régóta bevált háziszer, amely mindig puha, könnyü székürülést és kielégitő anyagcserét biztosit. Kérdezze meg orvosát!

Uj Magyarság Színház Zene. film Művészet

Megvalósul a nemzeti filmszínház

Az elmult héten ismertette az *Uj Magyarság* vitéz *Faragó* Ede országgyülési képviselőnek azt a szép és nemes tervét, hogy *a magyar filmek hathatósabb megvédése és filmgyártásunk további kiszélesitésének érdekében létesüljön Budapesten olyan filmszínház, amely csak magyar filmet játszik és legyen ennek a bemutató mozgónak a neve nemzeti filmszínház.* Faragó Ede abból az elgondolásból indult ki, hogy a nagyközönség kulturális ismereteinek szélesitése érdekében egy évszázaddal ezelőtt alakult meg a Nemzeti Színház, majd ötven esztendővel később az Operaház, de éppen úgy szükség van most már nemzeti filmszínházra is, hiszen a film ma már százezres, sőt milliós tömegek szórakozása és miért ne lehessen ezeket a tömegeket megnyerni a vetítővászonról úgy, mint azt a nemzeti kultura érdekében az állami színházak is cselekszik, természetesen nem olyan nagy lehetőséggel, mint amit a filmmel el lehetne érni.

A nemzeti filmszínház ügye, mint értesülünk, szépen halad előre és remény van rá, hogy mielőbb megvalósul a magyar filmeknek ez a fontos fellegvára. Nemcsak a filmszakmában, hanem illetékes helyen is foglalkoznak Faragó Ede életrevaló gondolatával, hogy az állami filmgyár, a Hunnia csak abban az esetben valósithatja meg teljesen céljait, ha bemutató mozival rendelkezik. *Érdemes megemliteni, hogy hasonló gondolat vezette két évtizeddel ezelőtt a hivatalos helyeket, amikor filmgyártásunk akkori fejlesztésének érdekében két, azóta megszünt filmgyár, a Corvin és a Star bemutató mozit kapott. A gyárak megszüntek, a mozik azonban jelenleg is működnek, de nem azzal a céllal, amellyel létrehozták!* Ami húsz esztendővel ezelőtt fontos volt, méginkább az most, amikor nemzeti filmgyártásunk valóban hatalmas méreteket ölt, de a filmek elhelyezése sok esetben nagy nehézségbe ütközik a külföldi filmek előtérbehelyezése miatt. Különös, de való, hogy amikor Faragó Ede tervét mindenütt a legnagyobb rokonszenv fogadja, a filmesek lapja, a Magyar Film igyekszik a kérdést mellékvágányra terelni. Olyan „filmgyári oldalra" hivatkozik, amelyről nem tudunk és ennek az oldalnak állitólag két ellenvetése volna: 1. a mai szakmai helyzetben feleslegesnek látszik a premier-mozik számának szaporitása, 2. nem tartják kivánatosnak, hogy csak egy színház játsszon a fővárosban magyar filmeket és ez a színház viszont mindig magyar filmeket mutasson be... A két ellenvetésre a felelet igen egyszerű: *a filmszinházi front nincsen olyan helyzetben, hogy egy újabb filmszíház létesitése a többiek rovására menne, hiszen a mozik ma sokkal, de sokkal jobban mennek, mint a színházak, viszont nem tudjuk, miért ellenzi ez a „filmgyári oldal" azt, hogy csak egy mozi játsszon a fővárosban magyar filmet, amikor erről szó sincs. Arról van szó, hogy a többiekkel ellentétben, amol a külföldi műsorkötések miatt csak időnként jöhetnek magyar filmek, a nemzeti filmszinház kizárólag magyar filmeket játszhat.*

Beszéltünk vitéz *Faragó* Edével, a nemzeti filmszínház gondolatának felvetőjével, aki a következőket mondta:

— Nemzeti, de kulturális szempontból is fontosnak tartom, hogy az állami filmgyár filmszínházat kapjon. *Ezzel nemcsak elismerjük a magyar filmgyártás fontosságát, hanem további támogatást is nyujtunk a gyártás érdekében. Illetőleg ezt nyujtja majd az a közönség, ha a nemzeti filmszínházba megváltja a jegyét.* Egyelőre csak annyit mondhatok, hogy bárkivel is beszéltem ebben az ügyben, mindenkinél a legnagyobb megértést találtam.

Pécsről jelentik:

Tolnay Andor cseretársulata kedden este kezdte meg társulatával kéthónapos pécsi szinjátszását Huszka Jenő „Erzsébet" című operettjével, táblás ház előtt. A főszerepekben T. Meágyessy Juci, Jurik Julcsi, Márffy Vera, Gárdonyi László, Rajz János, Sághy István voltak a legjobbak, de a pécsi közönség meleg tapssal fogadta a kitünő együttes többi tagját is.

---

* **Szombaton újra játszik a Városi Színház.** A Czakó Pál megválása következtében felelős művészeti igazgató nélkül maradt Városi Színház szombattól kezdve újra megnyitja kapuit. Előreláthatóan a színház eddigi főrendezője, Tihanyi Vilmos kapja meg a játszási engedélyt s igy mód nyilik arra, hogy a régi együttes szombaton estétől kezdve újra játszhassa az eddig betanult darabjait. A színház jelenlegi bérlője úgy tervezi, hogy szombaton a Luxemburg grófját, vasárnap délután Az ember tragédiáját, este pedig a Víg özvegyet tüzi műsorra.

Férjet keresek

(Corso, Scala)

Turay Ida ismét testéreszabott szerepben nevetteti meg a mozilátogatókat. Csitri lányt játszik, akinek két növére van. Mindkettő csinos és kedves, de nem értik a férjhezmenés művészetét. A mamának pedig az az elve, hogy a legkisebb lány csak akkor repülhet ki a fészekből, ha a két idősebbnek már bekötötték a fejét. A lányok sorsának intézését Turay Ida veszi a kezébe és bakfislendülettel, elragadó szemtelenséggel, lányos ravaszsággal férjet kerit a növéreinek. Közben ugyan fejtetőre állitja az egész háztartást, válságba sodor családi életeket, összeharagit, kibékit, hamisit és megbocsáthatóan hazudik, harcol és könnyesen nevetve — győz. Ez a Turay-szerep méltó eddigi legjobb alakitásaihoz: ebben verhetetlenül első! Erősiramú rendezés fogja össze a többi szereplőt; Vaszary Piroska, Kollár Livia, Tompa, Billcsi, Pethes, Latabár és Ungváry mind a helyükön vannak. Igen jó Kiss-Angyal Ernő muzsikája. Érdemes megnézni ezt a mulattató filmet.

---

* **A székesfővárosi zenekar Csajkovszkij-estje.** Tavasszal lesz századik évfordulója Csajkovszkij születésének. A nagy orosz romantikus emlékét, ha muzsikája az idők folyamán sokat vesztett is népszerűségéből, bizonyára mindenütt kegyelettel elevenitik fel. Zenei testületeink közül elsőnek a székesfővárosi zenekar emlékezett meg a közelgő évfordulóról: kedd esti hangversenyével Csajkovszkij szellemének áldozott. A Romeo és Julia szimfónikus költeményt, az Orleansi szűz című opera egyik áriáját és a megkapó hangulatú Bölcsődalt, befejezésül pedig az ötödik szimfóniát hallottuk. A zenekart ismét Csilléry Béla vezényelte. A nagytehetségű fiatalember karmesteri készségét már első szereplésekor fényesen bebizonyitotta. Egészséges zenei ösztöne, tolmácsoló képzelete most sem esett dagályos, érzelmes túlzásokba, hanem szinte tévedhetetlen biztonsággal keltette életre a műveket. Az együttes összjátéka ezuttal is fegyelmezett, gondos, jól egybehangolt volt. Eyssen Irén az ária és a bölcsődal nagyon finom, bensőséges előadásával aratott szép sikert.

Missa Solemnis ma Z. fél 8.

Beethoven zenekari bérlet VI. Jegyek Koncertnél és pénztárnál.

---

* **Svéd Sándor legközelebbi fellépése az Operaházban.** A csütörtökön, február 8-án színrekerülő Trubadur Luna gróf szerepében Svéd Sándor lép fel. Énekel még szombaton, február 10-én a Giocondában és szerdán, február 14-én a Toscában.

Rendőri beavatkozással ért végét a Magyar Szinház alkalmi vállalkozása

A rendőrség beavatkozása vetett véget egyelőre a Magyar Színház előadásainak, amelyeket decembertől kezdve alkalmi vállalkozók rendeztek a nagymultú színház elárvult helyiségében. *A Magyar Színház tulajdonosai tudvalevőleg a szezon kezdetén nem jelentettek be a színészkamarának, illetve a fővárosnak olyan felelős művészi vezetőt, akinek nevére a játszási engedély kiadható lett volna.* A tulajdonosok decemberben átengedték a színpadot Loránt Vilmosnak s ő azután artistamutatványokkal tarkitott kabaréműsorral igyekezett magának közönséget szerezni. Legújabb műsorán, amelyet a napokban mutattak be, többek között *Rott* Nándor is szerepelt mint artista, holott a színészkamarának nem tagja. *A varieté-számokat ellenőrizni köteles a rendőrség, ezt a számot betiltotta és kifogásokat emelt több más műsorszám ellen is, amelyeket a zsidótörvény kijátszásával állitottak össze. Az előadás műsorán egy „hortobágyi csoport"-nak nevezett revüszám is „diszelgett", amelynek nyolc tagja közül öt zsidó volt, s majdnem kivétel nélkül zsidók voltak a táncszámokat előadó görlök is.* A színház régi tagjai közül a varieté-műsorban fellépő színészek között is visszatetszést keltett a műsor összeállitása s *Földényi* László például lemondta a szereplését, kifejezésre juttatva ezzel, hogy nem kiván részt venni ilyen összeállitású produkcióban. A Magyar Színház előadásai tehát egyelőre szünetelnek, bizonyára mindaddig, amig nem akad olyan vállalkozó, aki a színészkamarai törvényeknek megfelelő szellemben vezesse a színház ügyeit.

... a közönség tetszését Szeleczky és Csortos vigjátéka:

AZ UTOLSÓ WERECZKEY

Décsi Kirobbanó siker! Prolongálta Atrium

* **A „Feleség" római bemutatója.** A Nemzeti Kamaraszínház nagysikerű darabját, Bókay János „Feleség" című vigjátékát Rómában bemutatta a Teatro Argentino, amely a budapesti Vígszínháznak felel meg. Bókay darabja „Moglie" cimmel kerül színre s női főszerepét Elsa Merlini játssza. Az olaszra fordított magyar ujdonságnak a római lapok híradásai szerint feltűnően nagy sikere van.

* **A „Préri kapitánya"** cimmel legközelebb új Fox-filmet mutatnak be, amelyet Allan Dwan, a „Suez" és a „Három testőr" rendezője készitett. A kiváló rendező ezúttal egy izig-vérig filmszerü vadnyugati dráma izgalmas légkörét teremtette meg olyan filmszinészek szereplésével, mint Randolph Scott, Cezar Romero, Binnie Barnes és Nancy Kelly.

* **Bókay János a Kisfaludy-társaság új tagja.** Vojnovich Géza elnöklésével kedden tartotta tagválasztó ülését a Kisfaludy-társaság. *Szász Béla megüresedett rendes tagsági helyét töltötték be ezalkalommal, s a megjelentek tizenhét szavazattal öt ellenében Bókay Jánost, a neves színpadi irót és elbeszélőt emelték az elhunyt örökébe.* Az előadó ismertette Bókay János munkásságát, hangoztatva, hogy irásait tiszta emelkedett szellem, magas erkölcsi felfogás jellemzi, egész egyéniségét pedig az az eszme tölti el, amelyet a Kisfaludy-társaság ápol. Az előadói jelentés után elhatározták, hogy a társaság ünnepélyes közgyűlését február 11-én, vasárnap délelőtt ½11 órakor az újvárosházán tartják, utána pedig a tagok és a társaság barátai a Vadászkürt-szállóban közös ebéden vesznek részt.

* **Az utolsó Wereczkey sikere.** Az utolsó Wereczkey című film nagy sikere igazolta azt az érdeklődést, ami a film megjelenése előtt a mulatságos vigjáték iránt megnyilvánult. Csortos Gyula alakitása szinte túlszárnyalja a Hyppolit-beli szereplését is és nem maradnak el mögötte a kacagtatásban partnerei: Szeleczky Zita és Vaszary Piroska sem. A filmet mindkét bemutató filmszínház prolongálta.

* **„Budapest műemlékei"** cimmel a Corso-filmszínházban érdekes kulturfilmet mutatnak be, amelynek felvételei nagy szépségeket tárnak fel a legrégibb pesti emberek számára is. A filmet Paulovits Miklós készitette s kisérő szövegét Pluhár István mondja.

Kisszakasz

A Kisszakasz milliméter sor ára 40 fil. Legkisebb hirdetés (10 mm) 4 P. Állástkeresőknek 50% kedvezmény

Butor

BUTOR és TEXTIL
keresk. rt., Liszt Ferenc-tér 5
Egy helyen, egy számlán
Hálók, ebédlők, kombinált ak Teljes lakberendezések, szőnyegek, függönyök kelengyék. — Kényelmes, hosszú folyószámlahitel. — Vidékre dijtalan képes árajánlatot küldünk.

Használt butorok
kitűnő karban, legolcsóbban részletre is: Bútorüzlet, Klauzál utca 26.

Oktatás

MAGYAR-NÉMET
oklevéllel rendelkező tanítónő
előkészitővizsgára
Cim a kiadóban.

Vétel, eladás

Irógépek újak, 2 évi részletre is kaphatók Használt és újjáépitett irógépek eladása és cserélése. — Irógép-kellékek, karbantartások, szakszerű javitások. KELEMEN JÓZSEF irodagépszaküzlete. Szolnok, Baross-utca 13. Őskeresztény cég — A Baross Szövetség tagja

Hirdessen a Kisszakaszban!

Amerika világháborus beavatkozásának kulisszatitkai

Washingtoni jelentés szerint az amerikai külügyminisztérium a jövő hét folyamán közzéteszi Lansingnak, a Wilson-kormány volt külügyminiszterének titkos levelezését, amely érdekes világot vet Amerika 1917. évi háborús beavatkozásának előzményeire és kulisszatitkaira. Lansing a titkos levelezést Wilsonnal támadt összekülönbözése és 1920-ban történt lemondása után eltávolította a külügyminisztérium levéltárából, halála után azonban hozzátartozói visszaadták a külügyminisztériumnak. Az irományok között hír szerint szerepel Lansing és Wilson terjedelmes magánlevelezése is.

A NÉMET KONZERVGYÁRAK TERMELÉSE

Németországban mintegy három és félezer konzervgyár működik. Ezek négy és félmillió mázsa gyümölcsöt, ugyanannyi főzeléket 89.000 mázsa uborkát, sok tonna húst és egyéb élelmicikket dolgoznak fel évenként. A konzervipar évi termelésének értéke a mi pénzünk szerint mintegy ötszázmillió pengő.

HAROMEZERÉVES KIKÖTŐ

Amerikai kutatók a Vörös-tenger közelében 3000 éves kikötőt fedeztek fel. Valószínüleg Ezion-Geber lehetett ez a kikötő és még Salamon király alapíthatta a Délarábiával folytatott kereskedés céljaira. A hely mostani neve Tel el Kheleifeh; az akabai öböl északi végén fekszik, fél mérföldnyire a tengertől, mert időközben a sivatagi homok tovább vándorolt. A homokban és a házak romjai közt sok érdekes ókori leletre bukkantak.

A HAJÓÉPITÉS UJ MÓDJA

A német hajóépitő tehnika új megoldással küszöböli ki a szegecselést, amely egyrészt azért nem ideális, mert a szegecs helyén furt lyuk a páncéllemez anyagából elvesz. Másrészt elég költséges is a szegecselés. Ehelyett most hegesztést alkalmaznak. Vastag lemezeknél és tartóknál a hegesztés elektromos ivvel, vagy gázlánggal történik. Vékonyabb lemezeket pedig úgy hegesztenek egymásba, hogy a darabokat két tompa szerszámmal összeszoritják és egyidejüleg kis feszültségü, de roppant erős villanyáramot bocsájtanak át rajtuk. Az áram átfutása helyén a fém megolvad és összeforr.

EGY MÜTŐORVOS FELFEDEZÉSE

Egy luxemburgi műtőorvos azt ajánlja, hogy orvosi műtéteknél alkalmazzanak vörösön-inneni besugárzást, a műtét befejeztével pedig 5—10 percre ibolyántuli sugarakkal kezeljék a sebet. Tapasztalás szerint a besugárzás csökkenti az operáció után jelentkező fájdalmakat, émelygést és egy sereg más kellemetlen tünetet.

FARKASOK EPERJES KÖRNYÉKÉN

Eperjesről jelentik: A hatalmas havazás következtében a farkasok a hegyekből mind sűrűbben merészkednek alá a lapályosabb részekre, hogy ennivalót szerezzenek. Eperjes közelében egy tanyán a parasztok több farkast pillantottak meg és egyiket sikerült is agyonverni.

— **Földrengés Álmosdon és Nagylétán.** Az országos földrengési obszervatóriumhoz érkezett jelentések szerint február 5-én este 7 óra 45 perckor erősebb, 8 órakor és 9 óra 45 perckor egy-egy gyengébb földrengést éreztek Álmosdon. Az első földrengés igen gyengén Nagylétán is megfigyelhető volt. Az intézet kéri mindazokat, akik a rengést észrevették, hogy megfigyeléseikről sziveskedjenek értesiteni az országos földrengési obszervatóriumot (Budapest, V., Deák Ferenc-utca 12).

Halálozás

Illyés István ny. állami nyomdai főosztályvezető február 4-én életének 78-ik évében Budapesten elhunyt. Szerdán, február 7-én délután fél 4 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Özv. vitéz *Latzin* Raymondné február 3-án Budapesten elhunyt. Temetése február 6-án volt a Kerepesi-temetőben a róm. kat. egyház szertartása szerint.

Napihirek

Átalakult a frontharcos szövetség, uj neve: tűzharcos szövetség

A honvédelmi miniszter a belügyminiszterrel egyetértően a tűzharcos törvény értelmében újjászervezte a frontharcosok társadalmi érdekképviseletét. Ezután *a frontharcos szövetség mint „Magyar tűzharcos szövetség" folytatja működését.*

Kormányzói megerősités alapján az átalakult szövetség országos elnöke továbbra is vitéz *Takách-Tolvay* József gróf, társelnöke vitéz *Bobory* György, ügyvezető alelnöke pedig *Kertész* Elemér marad.

A tűzharcos szövetség kormányhatóságilag jóváhagyott és életbeléptetett alapszabálya több érdekességet tartalmaz. Igy elrendeli, hogy *a szövetség valamennyi tagja felülvizsgálat alá kerüljön.* A felülvizsgálaton keresztül ment tagok *uj zöldszinü tűzharcos jelvényt kapnak.* A tűzharcos bajtársi formaruhát a jövőben kizárólag a zöldszinü tűzharcos jelvény birtokosa viselheti.

Az uj alapszabály további érdekessége, hogy *a helyi alakulatok elnökeiket csak az országos elnökség hármas jelölése alapján választhatják.* A vezető tiszteket az elnökség jelöli ki éspedig egy esztendei időtartamra. A helyi alakulatok felett az ellenőrzést azonnali hatállyal való felfüggesztés joga mellett az országos elnökség gyakorolja. *Az egész szövetség feletti ellenőrzés joga a honvédelmi és a belügyminiszter illeti meg.*

Érdekes újitás a tűzharcos szövetség szervezetében az is, hogy *a szövetség tisztviselő-kara katonai illetményszabályzat szerinti javadalmazást élvez.*

— **Az uj brüsszeli magyar követ átnyujtotta megbizólevelét.** Brüsszelből jelentik: Lipót belga király kihallgatáson fogadta adamóczi Ambró Ferencet, az uj brüsszeli magyar követet, aki ez alkalommal átnyujtotta megbizólevelét.

— **A Szentszék és Madrid között nem folynak tárgyalások.** Madridból jelentik: A spanyol külügyminisztérium cáfolja egy külföldi lap római levelezőjének Vatikánvárosból keltezett jelentését, amely szerint a Szentszék és a spanyol kormány között tárgyalások lennének folyamatban.

— **A finn követ köszönete a magyar sajtónak.** Ismeretes, hogy a magyar-finn társaság február 19-én a pesti Vigadóban nagyszabású hangversenyt rendez a finn vöröskereszt javára. Ebből az alkalomból Onni Talas, Finnország budapesti követe a sajtó meghivott képviselőit teán látta vendégül s hozzájuk intézett beszédében hangoztatta, hogy mély hálát érez a magyar sajtónak azért a magatartásáért, amelyet a szabadságáért küzdő nemzetével szemben tanusit. A továbbiakban utalt arra, hogy a vigadói hangversenyen bemutatják a legnagyobb élő finn zeneszerző, Sibelius két szerzeményét, amelyekben megszólal a finn lélek. Eyssen Tibor, a magyar-finn társaság művészeti szakosztályának elnöke részletesen ismertette a koncert célját és igen nivós műsort, amelyen az egyetemi énekkar, a budapesti hangversenyzenekar, Dohnányi Ernő, a Palestrina-kórus és Rösler Endre szerepel. A jegyeket már árusitják.

— **Visszaéltek a légierők parancsnokságának nevével.** A légierők parancsnokságának tudomására jutott, hogy vitéz Boksay Antal „A felhő katonái" cimü könyvének terjesztésével megbizott ügynökök közül egyesek azzal az ürüggyel próbáltak a könyvnek nagyobb kelendőséget és igy maguknak több hasznot biztositani, hogy a könyvet a Horthy Miklós honvéd repülőakadémiának történt ajándékozás céljából kinálták megvételre. A további visszaélések megakadályozása végett a légi erők parancsnoksága közli, hogy senkinek ajándékozás céljait szolgáló könyvek eladására megbizást nem adott és ilyeneket a repülőakadémia el sem fogadhat.

— **Egy délszláv hajón fellázadt nyolc matróz.** Brüsszelből jelentik: Az antwerpeni kikötő rendőrsége a Neti délszláv gőzös kapitányának kivánságára letartóztatta a hajó legénységének nyolc délszláv tagját, mert útközben fellázadtak. Egyelőre az antwerpeni börtönbe szállitották őket.

— **Pest megye közigazgatási bizottságának ülése.** Pest vármegye közigazgatási bizottsága kedden délelőtt a vármegyeház nagytermében tartotta februári ülését. Barcsay Ákos főispán megnyitó szavai után Blaskovich Lajos dr. főjegyző ismertette vitéz Endre László alispán jelentését a vármegye januári helyzetéről. A jelentés megállapitja, hogy a városok és községek közállapota általában kielégitő, a közszükségleti cikkeknél mutatkozó hiányt a Hangya és a köztisztviselők fogyasztási szövetkezete segitségével sikerült pótolni. A közlekedési akadályok és a szokatlan nagy nideg megnehezitették a tüzelőszükségletek kielégitését. A vármegye szegényeinek száma csökkent. A megyei közjóléti szövetkezet szervezése iránt nagy az érdeklődés. A megye közutainak forgalmát a hóesés megbénitotta és a hó eltakarítása nagy összeget emésztett föl. A vármegye háztartási helyzete általában kedvező. A jelentés tudomásulvétele után a pénzügyigazgatóság jelentését tárgyalták, majd a vármegye nyugalombavonult tiszti főügyészének, Hankovszky Zoltán dr.-nak levelét olvasták fel. A bizottság elhatározta, hogy a kiváló tiszti főügyész érdemeit jegyzőkönyvben örökiti meg. Demcsa Pál dr. tiszti főorvos jelentésének elfogadása után a napirendre felvett előterjesztéseket tárgyalta és fogadta el a bizottság.

— **A belgrádi magyar követ látogatása a délszláv kereskedelmi miniszternél.** Belgrádból jelentik: Bakach-Bessenyey György báró magyar követ kedden délelőtt meglátogatta Andresz délszláv kereskedelmi minisztert.

— **A Gömbös Gyula emlékszobor előkészületei.** A Gömbös Gyula-társaság kedden ülést tartott a Tesz székházában Sztranyavszky Sándor elnöklésével. Az ülésen megjelentek Gömbös Gyula gyermekei: Gömbös Dóra és Ernő s az igazgatóság tagjai közül ott voltak Uzdóczy-Zadravetz István, vitéz Endre László, Bornemisza Géza, Zimmermann Lajos, Feilitzsch Berthold báró, Zsilinszky Gábor, Farkas Ákos, Karafiáth Jenő, Lázár Andor, Mikecz Ödön, vitéz Shvoy István, vitéz Somkuthy József, Ivády Béla, Traeger Ernő Vörös Tihamér, Rajniss Ferenc, Temesváry László és sokan mások. Az igazgatóság megvitatta a felállitandó Gömbös-síremlék és szobor kivitelezésének módozatait s többek hozzászólása után egyhangulag felhatalmazta a szoborbizottságot, hogy Vastagh György és Pásztor János szobrászművészeket bizza meg a már elfogadott tervek alapján az emlékmű elkészitésével. Egyben felkérte a bizottság az elnököt, hogy a főváros vezetőivel a társaság kivánságának figyelembe vételével véglegesen jelöltesse ki a szobor helyét.

— **Árvizveszedelem Délszláviában.** Belgrádból jelentik: Délszlávia egyes részein a hőmérséklet emelkedése következtében hirtelen olvadás állott be. Középszerbia egyes folyói, különösen a Morava és mellékfolyói helyenként kiáradtak és a viz elöntötte a környező szántóföldeket. Az áradás megrongált öt kisebb hidat. Sztalacs mellett olyan nagy az árvizveszedelem, hogy katonaságot kellett kirendelni a gátak megerősitésére.

— **A Kalevala titkáról.** A magyar-finn társaság elnöksége felhivást bocsátott ki Nagy Emilné, Göllner Mária dr. „A Kalevala titkáról" cimen megjelenő könyvének előfizetésére. A könyv megmutatja a magyar közönségnek azokat az utakat és módokat, amelyeken megközelithető a finn nép hatalmas époszának szépsége. A könyv minden jövedelme a finn vöröskereszt céljait szolgálja. Bolti ára 2 pengő 60 fillér lesz, aki azonban február 15-ig a magyar-finn társaság címére (Budapest IV. Veres Pálné-utca 7) 1 pengő 80 fillért bélyegben beküld, a könyvet minden további díj nélkül postán megkapja.

— **Magyarországon tartózkodó katonaköteles román állampolgárok figyelmébe!** A budapesti román követség katonai attaséja közli, hogy a Magyarországon tartózkodó 1919. évben született katonaköteles román állampolgárokat Romániában a sorozóbizottságnál tavasszal irják össze, ahol képviseltethetik magukat családtag vagy más megbizottjuk útján. Azok, akiknek Romániában nincs hozzátartozójuk, képviseltethetik magukat a budapesti román katonai attasé útján (VIII. Horánszky-utca 15) február 20-ig.

— **A Magyar Szárnyak közli a repülőinduló-pályázat feltételeit.** A légierők sajtóbizottsága közli, hogy a napilapokban is meghirdetett repülőinduló-pályázat részletes feltételeit a Magyar Szárnyak cimü repülőfolyóirat januári első számának 27-ik oldalán közzétette. A részletes pályázati feltételek iránt naponta olyan tömegü érdeklődés érkezik a sajtóbizottsághoz, hogy azokra egyenként válaszolni lehetetlenség. Ezért a légierők sajtóbizottsága arra kéri az érdekelteket, hogy a pályázati feltételek részleteiről a Magyar Szárnyak januári első számából tájékozódjanak.

— **A brassói római katolikus főgimnázium és állami főreáliskola** volt diákjai február 8-án, csütörtökön este fél kilenc órakor a fővárosi alkalmazottak nemzeti szövetségének klubhelyiségében (VII. Madách Imre-tér 2) családi vacsorát rendeznek. A részvétel ügyében Vén István dr. nyugalmazott ezredeshadbiró nyujt közelebbi felvilágositást. (Telefon: 10-02-02.)

Lemondott mandátumáról Beretvás István képviselő

A kunszentmiklósi pótválasztás alkalmával nem hivatalos M[illió]n-programmal megválasztott *Beretvás* István, akinek mandátumát petició val támadták meg, kedden délelőtt a képviselőház elnökének bejelentette, hogy *mandátumáról lemond.* A képviselőház elnöksége a bejelentést tudomásul vette. A közigazgatási biróság a Beretvás István mandátuma elleni petició ügyében szerdára tüzött ki tárgyalást, mikor is a biróság a képviselő lemondása következtében végzéssel szünteti meg az eljárást. A kunszentmiklósi kerületben ennek folytán uj választásra kerül sor. A választás kiirásáról csak a közigazgatási biróság végzése után döntenek.

— **Bizonyitást rendeltek el a jászladányi petició ügyében.** A közigazgatási biróság Bodó Farkas-tanácsa kedden folytatta a jászladányi petició tárgyalását. Dajkovich Sándor, a panaszosok képviselője ismertette a panasz hátralévő részét, majd Kürthy Sándor, a panaszlott jogi képviselője kérte a panasz elutasitását. Mindkét fél jogi képviselője számos tanu kihallgatását indítványozta. A biróság hosszas tanácskozás után hirdette ki végzését, amely szerint az ügy érdemi részében elrendeli a bizonyitást, egyben pedig a panaszosokat újabb ezer pengő biztositék letételére kötelezi. Megkeresést intézett egyidejüleg a budapesti itélőtábla elnökéhez, hogy birákat küldjön ki a választókerületbe az elrendelt tanukihallgatások foganatositására.

Irógép részletre, kedvező feltételekkel
Készpénzért nagyon olcsón!
Kovács Aladár Budapest, VII., Nagyatádi Szabó (Kertész)-utca 46 Telefon: 142—861.

— **Egy olasz alpesi katonai osztag szerencsés lavinabalesete.** Milánóból jelentik: A Valpelline felső folyásánál, a Colle delle Finestranál, Aosta mellett hatalmas hógörgeteg lepett meg és ragadott magával egy három tisztből és 30 közlegényből álló alpesi katonai osztagot és a völgybe sodorta. Az eltemetettek között volt az öt szikratávirász is, ugyhogy az osztag nem adhatott segélyjeleket. Mindamellett valamennyi szerencsétlenül jártnak sikerült saját erejéből kiszabadulnia a hótömegből, egyikük kivételével, de tiz óra hosszat tartó megfeszitett munkával társai őt is élve ásták ki.

— **Elhizott egyéneknél** reggelenként éhgyomorra egy-két pohár természetes **„Ferenc József"** keserüviz a bélmüködést hathatósan elömozditja, az anyagcserét tetemesen fokozza, a zsirmennyiséget megfelelően lecsökkenti és a testet könnyeddé teszi. Kérdezze meg orvosát!

MA ESTE 3/4 10-KOR
diszelőadáson kerül a közönség elé a
ROYAL APOLLÓBAN

Grandiózus filmalkotás RUDYARD KIPLING világhirü költeménye nyomán. — Főszereplői:
VICTOR McLAGLEN
CARY GRANT
DOUGLAS FAIRBANKS jr.
ATRIUM következő müsora
Hunnia-RKO-film

Pásztor János

PÁSZTOR JÁNOS: TOLDI

V.

Szinmű a. 1932, febr.-márc. kiáll

LIGETI MIKLÓS: SÍREMLÉK

Pásztor János

Bobrás

Kolh. kiáll. Ezred

1918. sept.

4.

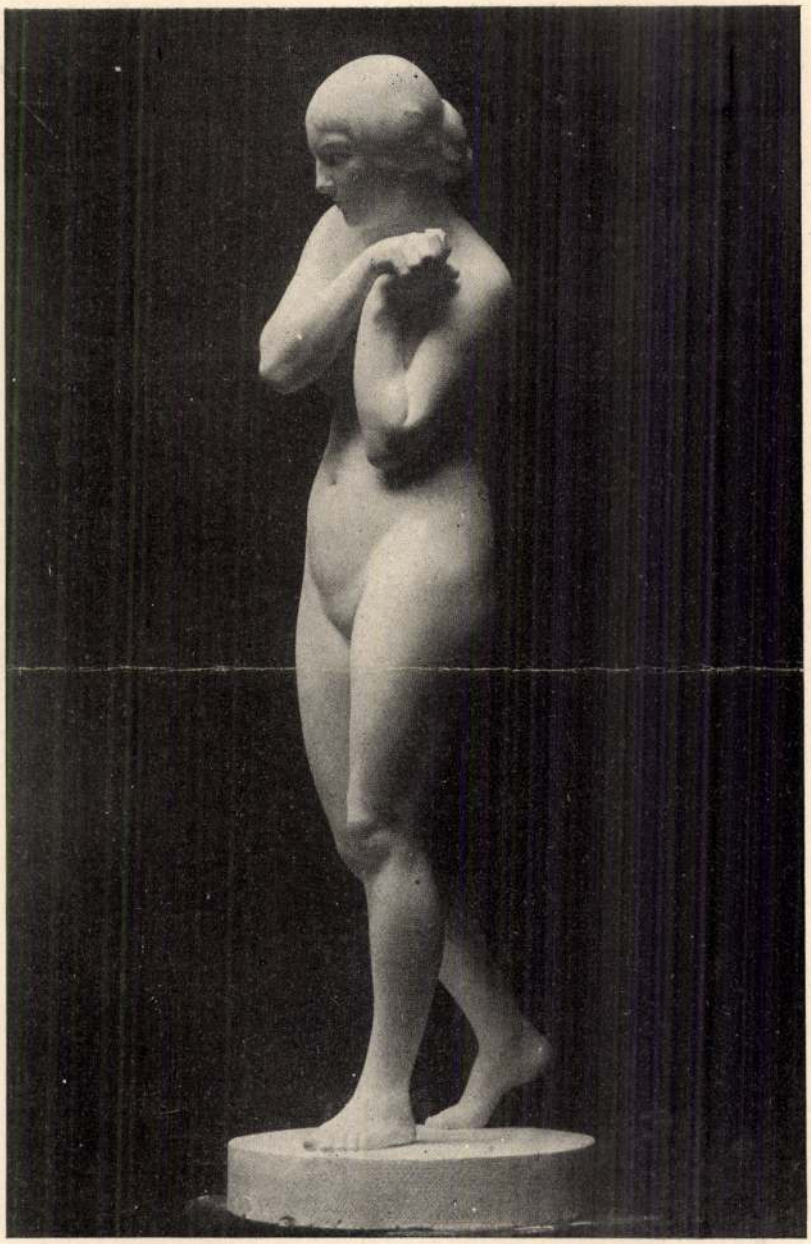

PÁSZTOR: SZÉGYENKEZŐ.

PÁSZTOR: KÖTŐ NŐ.

Divat

Fehér menyasszonyok — fekete számoszlopok

Irta: Szmrecsányi Anna

Túlfűtött melegségü szalonokban, fényes terítékü ünnepi asztalnál, ragyogó templomok aranyhomályu oltára előtt, de az egyszerü, ripszdiványos polgári lakások és az anyakönyvvezető hivatalos szobájának a négy fala között is, uj csengést kapott ma, uj fogalomkörből pattan ki a valóságba ez a szó: menyasszony.

A háboru mindent átértékelt, mindent új valutára számitott át: régi tipusok, erkölcsök és szokások cime és jellege alatt merőben uj, merőben más a lényeg.

Ha felpattantjuk a mult kapcsos albumát, rögtön szemünkbe tünik a régi magyar menyasszonyok sárgult fotografiája: a szendepillantásu, karcsúrafüzött ifju ara, aki merev mirtuszkoszorút visel és fátylaiba burkolva szemérmesen és alázatosan simul, atillás, csizmás, marcona tekintetü férjeurához. Közvetlenül a háboru évei előtt az illusztrált lapok aktuális jegyespár-fotografiái már egészen más, átidomult tipusokat hoztak: a menyasszony kényelmes, párisi szabásu fehér ruhájára, hanyag termeszetességgel omlik a fátyol. Inkább csak könnyedén jelzett szimbólum a pár szál fehér narancsvirág. A jegyespár póza keresetlen és tudatosan fölényes. A vőlegény simára borotvált arcán ugyanaz a nyugodt derü, amely a menyasszony szeméből nézett bele a fényképezőgép felvevőlencséjébe.

Hogy milyen a *mai* jegyespár? Ezt már sokkal nehezebb megmondani, egyszerüen azért, mert a legtöbbjének nincs meg a módja arra, — hogy lefényképeztesse magát.

Körülbelül ugyanezt lehet elmondani a menyasszonyi állapot stilusáról, minden külső jellegzetességéről és igy elsősorban és főképpen a menyasszonyi kelengyéről.

Kelengye! ez a szó, amelyet apáink idejében kideríthetetlen okokból Staffierung-nak neveztek a régi magyar uricsaládok —, volt a varázslatos ige, amely dobogásba hozta a menyasszony szivét, lázas izgalomban tartotta a boldog mamát, epedő kiváncsisággal töltötte el a türelmetlen vőlegényt és — egy csomó ezressel tette könnyebbé az örömapa duzzadó tárcáját.

Omló batisztok, suhogó vászonkötegek, szallagok, csipkék és nehézomlásu damasztok hófehér habtornyai elevenednek meg a távol ködében, hatalmas almáriumok levendulaillatu polcairól kicsapódik a régi menyasszonyi kelengyék költészete és gazdagsága.

De nem sokat változott mindez a közelmult napjaiban sem. A háborúelőtti évek menyasszonya, csak úgy, mint az anyák és a nagyanyák férjhezmenetelekor történt; magával vitte uj otthonába fiatal élete első nagy szerzeményét: a dús, gonddal összeállitott finom kelengyét.

Milyen hát a mai menyasszonyok kelengyéje? — vetődik fel ezekután a kérdés.

A választ erre akkor adhatjuk meg a legjobban, ha felröpitünk egy csomó számot. Régi becsületes, szerény polgári árakat, amelyekkel a háboru előtt dolgoztak a kelengyerendelő boldog mamák és fantasztikus, szédítő összegeket, amelyektől égnek állna az örömapák haja, ha a sok gondban már amúgy is meg nem kopaszodtak volna.

A mai menyasszony kelengyéjéről a legtisztább képet akkor kapjuk, ha végigjárjuk a nagy belvárosi fehérneműcégeket, ahol a tulajdonosok egy kis számtani és statisztikai előadás keretében, beszélő számokban mutatják be az érdeklődőnek a tegnapi és a mai menyasszony kelengyéjét.

Ime egy-két beszélő szám: a régi békében, egy jó középminőségü női ing került tizenkét koronába. Ma ennek az ára nyolc-kilencszáz korona. Egy lepedő ára a békében húsz korona volt, ma ugyanezt darabonként három- ötezer koronáért adják. Egy jóminőségü hatszemélyes abrosz tizennyolc koronába került akkor, ma az ára két-három-négyezer korona között váltakozik. Egy tucat valódi len törlőruha került tizennégy koronába, ma ezért csekély háromezerötszáz koronát fizet a vásárló közönség.

A Balatoni kiállitásból. Bucsuzkodás. Pásztor János szobra

Érdekes dolgokat mondott el a napokban egyik nagy belvárosi fehérneműcég vezetője a mai kelengyékről:

— A régi huszonnégy, vagy harminchat darabból álló készletek ideje lejárt. Ma ilyen kelengyét egyetlen menyasszony sem kap. Az alap minden esetben minden fajtából hat darab, de még ilyen szerény rendelést is csak elvétve tesz a vevőközönség. A legujabb szokás, hogy az erősen restringált uj kelengyét régi darabokkal egészitik ki. Előkerülnek a mama szekrényéből a megőrzött régi dolgok. A padlás öreg ládájából föltámasztják a nagymama megmaradt fehérneműit, a fodros hálókabátokat, a nehéz damasztabroszokat. Ezeket alakitják át az üzletben és az igy készült kelengyét kiegészitik egy-két divatos uj darabbal. Elvétve előfordul néhány milliós rendelés: fiatal arisztokrata lányok, akik ma is a tradicionális kelengyét rendelik meg, de az úri középosztály kelengyéje, amely a békében átlag ötezer koronába került, — ma, amikor százötvenezren alul elő nem állitható, végleg megszünt létezni.

Érdekes, mit mondanak a kereskedők az uj gazdagokról?

Ez az osztály, amely a leszorult úri vásárlók helyét diadallal foglalta el a vendéglőkben, a barokban — az ékszerüzlet drágaságai a nagy szabótermek kreációi, a szőrmekereskedők prémcsodái sorra az ő otthonába vándorolnak át, — a fehérneműkereskedők egyhangú kijelentése szerint: nem vesz fehérneműt.

A prémesbunda már nélkülözhetetlen a számára, de az ing, a finom, illatos fehérnemű, ami nem látszik és amit az utca nem irigyelhet, fölösleges.

Különben a mai nők, értve ezalatt a divatos, elegáns disznőt, legfelkapottabb fehérneműdarabjai: a pyjamák és a selyemingek. A pyjamák közül a hálóinget pótolják a fehéralapu, színesen csikozott flanellanyagból készültek, amelyeknek a kabátja és a nadrágja ugyanolyan szabásu, mint a férfiaké. Ebben a szabásban készitik az egyszinü és csikos mosóselyem pyjamákat is. Azoknak, amelyek nappali használatra valók, többnyire crépe de chine az anyaga és sokféle lehet a szabása, például: Méregzöld crépe de chine. A kabát elől mélyen kivágott, a nyak körül chinchillaprém sálgallér, széles, szoros öv a ruha saját anyagából és lent, a csipőn

Uj Idők 1922. XXVIII. 8 sz.

A nagy hó

Mühlbeck Károly rajza

alulérő oroszos kabát szélén tenyérnyi széles chinchillaszegés. A nadrág: török szabás, bokánál szorosra beráncolva.

A linonból, puha selyemből és crépe de chineből készült ingek fátyolkönnyü brüsszeli- és valencienne-csipkebetétekkel díszítve készülnek, a színük: gyöngéd cukorrózsaszín, orgonalila, almazöld, fuksziasárga, halványkék és néha fekete. A nappali ing kivágása nagyon mély, többnyire egyenes; a vállakon két finom szallag- vagy csipkepánt tartja. A hálóingek többnyire japán váll és nagyon mély, leginkább hegybefutó kivágás jegyében születnek, vannak közöttük lehelletfinomságu darabok, amelyek drágábbak, mint egy délelőtti modellruha. Az áruk kilenc- és harmincötezer korona között ingadozik, mindenesetre inkább föl, mint lefelé irányuló tendenciával.

Ezekre igazán csak valódi Coty-illatok aranycsöppjeit illik hinteni, háttérül velencei csipkebetétes párna, faragott empirágy és selyemkárpit ajánlatos.

A fehérnemü üzletekben különben azt mondják, hogy a publikum tehetős része ma inkább keveset vásárol, de jót, elsőrendü, tartós anyagot. Úgy látszik elv lett a megállapitás, hogy: ami olcsó az drága és ami drága az olcsó.

MAGYAR KALENDÁRIUM

FEBRUÁR

19. 1809. Abaujszántón született *Jászay* Pál, történeti és jogtudományi iró. — 1846. Sopronban 76. évében elhunyt *Kiss* János szuperintendens, a m. Tud. Akadémia egyik alapitója. — 1862. *Berczik* Árpád első szinpadi műve, a „Nincs mama" című egyfelvonásos vígjáték, a „Kis árva" és „A toll hatalma" című két másik egyfelvonásossal először kerül szinre a Nemzeti Szinházban. — 1879. A Kisfaludy-Társaság elnökévé *Gyulai* Pált, titkárának *Beöthy* Zsoltot választották meg. (Alelnök lett: *Greguss* Ágost, másodtitkár: *Csiky* Gergely.) — 1884. Kőröspataki gr. *Kálnoky* Gusztáv, a monarchia külügyminisztere 85 éves korában meghalt Grácban. — 1892. Az „Ember tragédiája"-nak bemutatója Hamburgban. — 1903. Az „Aranyember" *100-ik* előadása a Nemzeti Szinházban. — 1920. Megalakult a „Szinművészeti Tanács".

20. 1790. A koronát vivő hajó Komáromba érkezett. — 1790. *II. József* császár halála — 1796. Baján született *Mészáros* Lázár, 1848-iki hadügyminiszter, a m. tud. Akadémia levelező tagja. — 1800. Kaposvárott született *Abday* Sándor úttörő szinigazgató; róla irta *Pákh* Albert *Garay* János „Kont" című költeményének travesztiáját „Csont" cím alatt. A vers igy szól:

„Három szinész Létára tart,
Éhenhalásra kész,
Három komédiás előtt
Csont, a kóbor szinész.
Mind lumpok ők, mind rongyosak,
Mind éhes hazafi,
Mint naplopókat Karcagon
Elverte *Abday*."

— 1831. *Döbrentey* Gábort a Magy. Tud. Akadémia titkárrá választotta meg. — 1842. Diósjenőn született *Szentgyörgyi* István, kolozsvári szinművész. — 1844. Munkácson született *Munkácsy* Mihály, hires festőművészünk. — 1847. *Petőfi* az *Életképek*-ben birálatot irt „III. Richárd király" előadása alkalmából. — 1867. *Lónyai* Menyhért elfoglalja pénzügyminiszteri székét. Ugyanakkor gr. *Festetich* Györgyöt nevezték ki a király személye körüli miniszterré, báró *Wenckheim* Bélát belügyminiszterré, báró *Eötvös* Józsefet kultuszminiszterré, *Gorove* Istvánt kereskedelmi és gr. *Mikó* Imrét közlekedésügyi miniszterré.

21. 1848. Megjelent a „Robin Hood" című angol regény, *Petőfi* fordításában. — 1879. *Vachot* Imre jeles iró halála. — 1897. A „Sába királyné"-jának *100-ik* előadása a m. kir. Operaházban. — 1903. „A bor" bécsi előadása a Deutsches Volkstheaterben.

22. 1712. Csernátonban született *Bod* Péter ref. lelkész, egyházi és történetiró. — 1849. Jókai szerkesztésével Debrecenben megindul az *Esti Lapok*. — 1861. Debrecenben született *Ambrus* Zoltán, a Nemzeti Szinház igazgatója. — 1862. A Pesti Napló irja: „Gróf Erdődy, aki mint Aspermont utóda, az ónodi uradalmat a Rákóczi-ágon birja, a hazai lapok felszólamlásai nyomán elhatározta *II. Rákóczi Ferenc* hamvainak önköltségeni hazaszállitását" — 1876. A törvényhozás *Deák* Ferenc emlékének törvénybeiktatását szentesitette.

23. 1544. E napon született *Tinódi* Lantos Sebestyén, költő. — 1822. Lomnicon meghalt *Berzeviczy* Gergely, Szepes és Sáros vármegye táblabirája, nemzetgazdászati szakiró. — 1828. Debrecenben meghalt *Fazekas* Mihály, költő. — 1845. A *Pesti Divatlap* jelenti, hogy „Jövő héten kapható lesz már Petőfi „János vitéz" című rendkivül jeles népmeséje is, melly versekben van irva." — 1852. „Határozattá lett, hogy a magyarhoni mértékek teljes szabályozásáig a pozsoni mérő egész honban használatba jöjjön." *(Pesti Napló.)* — 1879. A pozsonyi Toldy-kör Kisfaludy Károly-ünnepet rendezett. (Ez volt a kör *első* irodalmi ünnepe.) — 1881. A magyar hirlapirók üdvözletet küldtek *Hugo* Viktornak születése 80-ik évfordulója alkalmából. — 1884. Moszkvában orosz nyelven *Scharapov* Szergiusz tolmácsolásában színre kerül a „Falu rossza".

24. 1750. Nagyszentmiklóson született *Révay* Miklós, nyelvbúvár és költő. — 1792. Rimaszombatban született *Ferenczy* István, akadémiai szobrász. — 1811. Berettyókovácsiban meghalt *Bessenyei* György költő, a magyar irodalomban az ú. n. franciás-iskola megalapitója. — 1822. Toporcon (Szepesmegye), született *Irányi* Dániel, politikus és publicista. — 1841. Szatmár vármegye elsőül lépteti életbe a 12 pontot. — 1862. A budai szinkör előadta a „Béla futása" c. első magyar operát. A szinlap Ruzsicskát nevezi szerzőjéül; a Pesti Napló azonban a február 26-iki számban ezt rektifikálja és azt jelenti, hogy a darabot *Kócsi Patkó* János szinész irta, aki 1792-ben Kolozsvárt igazgató volt és a nevezett operát a premierre előkészitette. — 1865. A „Pesti Napló" arról értesül, hogy Tölcs községben Raschkold a „Himfy szerelmé"-t franciára fordítja és a „Kesergő szerelmet" már csaknem elkészitette. — 1874. A „Hunyadi László" opera *200-ik* előadása a m. kir. Operaházban. — 1881. A képviselőház e napon tárgyalta azt a javaslatot, hogy a névváltoztatás iránt benyujtott kérvények bélyege öt forinttól 50 krajcárra szállittassék le.

25. 1840. *Batthyány* Lajos energikus fellépésére a főrendek üléseiről rendes naplót vezetnek. — 1846. A „Der Ungar" c. lap jelenti, hogy *Petőfi A hóhér kötele* cím alatt regényt irt. — 1848. Gróf *Széchenyi* István értekezik a vidéki molnárokkal az első magyar gőzmalom építéséről. — 1867. *Blahánné* havi 120 frt gagéra leszerződik Debrecenbe. (Az eredeti debreceni szerződésről lejegyezve. — 1906. Budapesten meghalt *Prielle* Cornélia, a Nemzeti Szinház örökös tagja.

Összeállította: *Erődi Jenő*

71. a Kubikos, bronzban 5000.—
110. Bejgyenkerő, bronz 2000.—
110a Bucsú, bronz 2000.—
135. Szántó, bronzban 3500.—
136. Monna Vanna 2500.—
137. Varró nő, bronzban 6000.—
138. Fiatal lány márványban 10000.—

A HALLBAN.

PÁSZTOR JÁNOS SZOBORMŰVEI.

139. Muszka vendég. Bronzban	2000.—
140. Tanulmányfej. Bronzban	4000.—
141. Férfifej. Márványban	8000.—
142. Munkácsy. Bronzban	2000.—
143. Nőifej. Bronzban.	3000.—
144. Vizhordó lány.	4000.—
145. Női fej. Bronzban	3000.—
146. Bünbánó. Márványban	15000.—
147. Léthe vize. Bronzban	8000.—
147a. Női fej. Márványban	6000.—
148. Primavera. Bronzban	5000.—
149. Szégyenkező. Márvány	5000.—
150. Enyelgés. Fa	8000.—
151. Akt. Márványban	25000.—
152. Bucsu. Fa	10000.—
153. Tánc. Terracotta	1000.—
154. Tanulmányfej. Magántulajdon.	
155. Beethoven. Bronzban	2000.—
156. Lovas szobor. Bronz	5000.—
157. Számadó gulyás. Terracotta.	1500.—

Emlék Rajd e Rata - kereszteréről Pásztor János vonatkozó részt a Párizsi Szemle

LUKÁTSOVITS ILY IPARMÜVÉSZETI TÁRGYAI A VITRINÁBAN:

Legyezők, perzsa áttöréssel; himezett tüllteritők, gyöngynyakék, battikvirág.
Árak jelezve a tárgyakon.

Battikok a szobrok talapzatán. Árak jelezve.

Ernst Múzeum kiállításai XXXIII. Rudnay Gyula festő- művein és Pásztor János szobrai gyűjteményes kiállítása. Bp. 1918. Sept.

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLITÁSAI.

1. SZINYEI MERSE PÁL gyüjteményes kiállitását.

2. KERNSTOK KÁROLYNAK, a debreceni megyei székház számára készült üvegfestményeinek kiállitását.

3. ZULOAGA ÉS BRANGWYN gyüjteményes kiállitását.

4. FÉNYES ADOLF ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

5. VADÁSZ MIKLÓS rajzainak gyüjteményes kiállitását.

6. FRANCIA IMPRESSZIONISTÁK és HERMAN LIPÓT gyüjteményes kiállitását.

7. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA festményeinek és DR. SONNENFELD ZSIGMOND gyüjteményének bemutatását.

8. FERENCZY KÁROLY ujabb festményeinek és rajzainak kiállitását.

9. LIGETI MIKLÓS szobrászművésznek gyüjteményes kiállitását.

10. A MAGYAR BIEDERMEIER-KORI művészet. (Barabás, Borsos, Brocki, Györgyi, Weber.)

Pásztor János

Termékenység

c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 93e. XI. 19.

Termékenység.

ZARO AGHA, a 158 éves török, akit az amerikai „szárazc
holista propagandára vittek ki New-Yorkba, ott egy autó
kezében súlyos sebesülten kórházba került.

Antoni Dániel

Regény

Irta: Dobosi Pécsi Mária

Mielőtt elbeszélném Antoni Dániel történetét, — történet-e egy ember hite? — be kell vallanom, hogy Antoni Dániel nem volt kiváló férfiu, be kell vallanom, hogy nem voltak kimagasló erényei és a hibák ugy tarkázták lelkét, mint a párducot bőrének foltjai.

Antoni Dániel egy volt a százezrek közül.

Joggal kérdezhetitek tőlem, miért irtam nevét — megtévesztő módon — könyvem címlapjára? Miért akartam, hogy Antoni Dánielben az első pillanatban — mert később úgy is minden kiderül — hőst sejtsetek? Ismétlem: Antoni Dániel porszem volt a porszemek között. Egy szeszélye a végtelen véletlennek, melynek mindnyájan gyermekei vagyunk. De, mint ahogy a vonzás törvénye bemutatható egy vizcseppben, a teremtés minden titka benn rejtőzik a legkisebb lélekben is.

Valamit akarok mondani nektek, valamit, amiben hinnetek kell. A legkisebb, a legellapultabb lélek is mindenre képes.

De még ennél is többet akarok.

Azt akarom, hogy szeressétek Antoni Dánielt. Azt akarom, hogy a ti szívetek is remegjen, ha az Antoni Dánielé sebesebben ver, azt akarom, hogy sápadjatok el, ha Antoni Dánielt veszedelem környékezi, azt akarom, hogy búsuljatok, ha Antoni Dániel dolgai összebonyolódnak, azt akarom, hogy — elolvasván Antoni Dániel történetét — megnyugodjatok az ő megnyugvásában.

Azt akarom, hogy higyjétek Antoni Dánielt.

ELSŐ FEJEZET

Dániel származása.

Az emberiség legelterjedtebb családjából származott. Abból a Nagy Nyájból, melynek minden egyes tagja békességben éli világát, abból a tömegből, mely nem tud dalolni, abból a mély, puha, jellegnélküli rétegből, honnan nem támad fény, szín, hang s ahonnan semmiféle acél nem tud szikrát kicsiholni. Sem társai, sem elődei, nagy családjának egyetlen tagja sem tesz soha egy mákszemnyi felfedezést. Semmit sem találnak ki. A világ berendezését úgy veszik át, amint kapják s úgy adják tovább a Nagy Nyáj további ivadékainak.

A világ gépezetén egy szögecskét sem javítanak. Rontani? Nem, ahhoz sincs elég ötletük. Másban áll az ő erejük, feladatuk.

Használják azt, amit készen kapnak. Ők a használók, az elfogyasztók, a vásárlók, az élvezők. Ők a vivőanyag, amelybe a világ minden szorgalma és zsenialitása keveredik.

Gondoljátok meg, ez nem csekély szerep.

Hozzájuk fut a világ minden gazdagsága, elébük ömlik minden bősége, nekik virít minden tarkasága. Mintha forrón fűtött agyvelők, dobogó szívek, sóhajtozó szájak csak azt mondanák:

— Vedd a munkámat, hallgasd a szívem verését, fogadd verejtékem első gyümölcseit.

Ők az oltár, melyen a termés zsengéit feláldozzák. Egy bálvány egykedvűségével fogadják és használják a tündéri csodákat, amikkel az Emberi Lángész családja a Nagy Nyáj családját évről-évre, napról-napra el szokta árasztani.

A Nagy Nyájhoz való tartozás nem jelent sem kiátkozást, sem elkülönítést. A Nagy Nyáj nem külön akol. E tömegében hatalmas és túlnyomó nemzetség elterjedt az egész földön. Valamely nép, vagy család egyik generációja még a Nagy Nyáj legtisztább vére lehet, a másik generációból kitenyészhetik a Lángész, mely titokzatosan bujkálva és eltünve, majd itt, majd ott bukkan fel, váratlanul, előkészítetlenül, valóságos csodaként, megszégyenítve minden számítást. A Lángész és a Csoda titkos összeköttetése égi remény minden ember előtt, mennyei sorsjegy, angyali valószínüség minden gyermek bölcsője felett: hátha... hátha...? Mindenki remélhet és várhat. Az egyenlőségben rejlik e remény roppant vonzóereje. Mindenki várományosa az égi örökségnek.

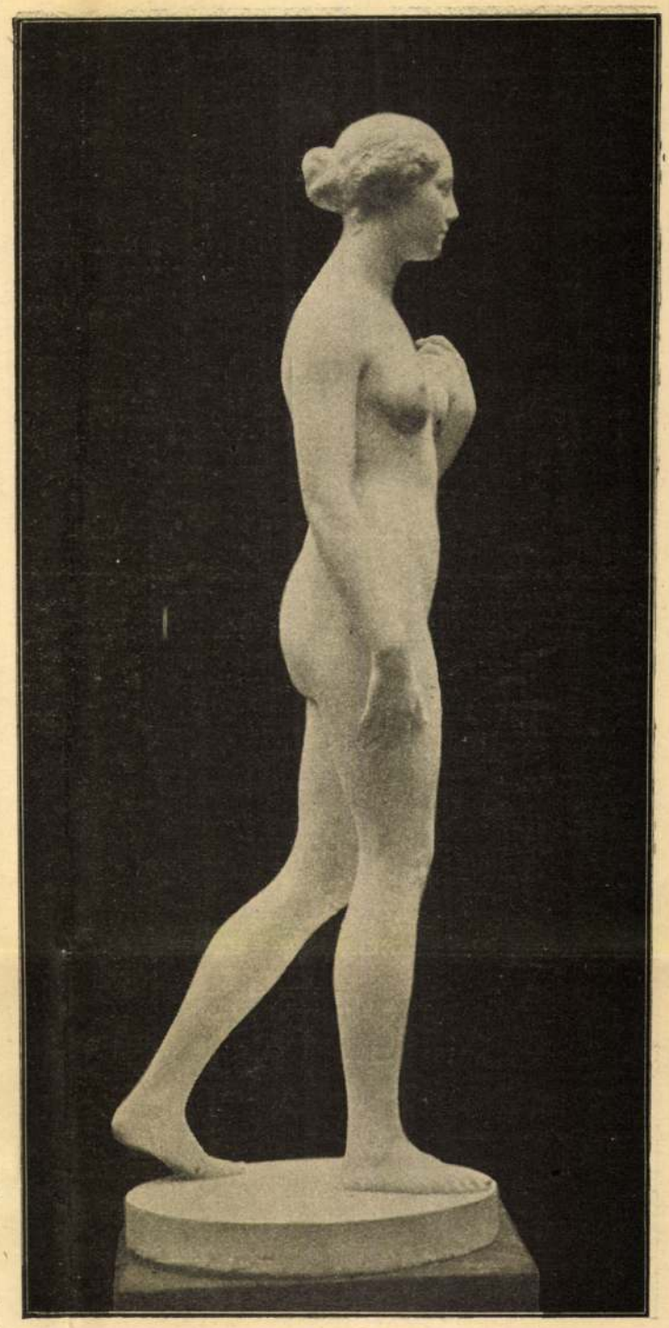

Primavera. Pásztor János szoborműve a Czéhbeliek kiállításán. A jury elismerésének nyertese

Mikor Dániel pirosan, kövéren és egészségesen a bölcsőjében feküdt, az anyja mit sem várt, mit sem remélt az égi örökrészből egyetlen fia számára. Antoni Ferenc és neje, Unschuld Borbála, nem törődtek az ilyen haszontalanságokkal.

Gazdagok voltak. Az Antoni-vagyon régi eredetü

Uj Idők 1922. XXVIII. 1. sz. május 6

Dávid. Sidlo Ferenc szobormüve a Czéhbeliek kiállításán

volt, már a harmadik generáció óta volt egy kézben, mégis, dolgos természetük és fantáziátlan voltuk csak kispolgári rangban hagyta meg őket.

Antoni Ferencné nem volt gyöngéd anya. Anyasága, melyben volt valami állati primitívség, ment volt minden reflexiótól. Csak száraz tényként lehet megállapítani, hogy Antoninénak, igenis, volt egy fia. De anya és fiu közt nem volt gyöngéd sugallat, titokteljes és megfejthetetlen vonzás, az a szelid őrjöngés, mely rögeszmévé torzulhat a lélekben. Nem. Az Antoninné lelkében kétségbeejtő rend volt, nem volt ott a részaránytalanságnak semmi nyoma. Egyenlő hely jutott abban a bolti fiókok rendjének, a fehérnemünek, a konyhának, a szobáknak, az urának, a fiának.

Ha valami tetszik nekem a lélekben, úgy az az aránytalan kiterjedés egy bizonyos irány felé, a részrehajlás, az elbillenés. Kétségbeejtő a szárazsága az olyan léleknek, amelyben rend van, akár egy törvényszéki iktatóhivatalban. Óvakodjatok a pedans emberektől, mert hidegek azok. Nincs bosszantóbb annál az aprólékos rendszeretetnél, mely egyforma rendben akar tartani kamrát, szekrényt és szivet. Hogy szeretni tudjunk, bizonyos irányban gyöngéknek kell lennünk. Kell lenni egy kisebb ellenállásu helynek, mely megvesztegethető. A tárgyilagosság nem emberi tulajdonság. Az egyetemes rendszeresség ellenkezik a szív gyöngédségével.

Így történt, hogy mikor — a Teremtő kifürkészhetetlen akaratából, mint a gyászjelentés mondta — Antoni úr és Antoniné asszony eltávoztak abba a honba, ahol tán mégse minden olyan szabályos, mint Antoniné úrnő szekrényfiókjai, — az Antoni Dániel szíve illetetlen volt és üres, mint egy puszta ház. A két öreg emléke sohasem háborította Dániel szívét. Az öreg pár szelleme sohasem járt föl kisérteni, Dániel álmában sohsem jelent meg az anya lelke, hogy megkérdezze:

— Egyetlen fiam, boldog vagy-e?

Nem. A természet rendje, hogy a holtak nyugodjanak és Antoni Ferencné holta után is rendes maradt s feküdt koporsójában feltámadatlanul és visszakivánatlanul...

Dániel egyszerü lélek volt.

Gondolkozási formulája a lehető legegyszerübben fedett minden jelenséget. A világ sehol sem csúszott ki elmélkedésének egyszerü és keskeny leple alól. Hideg és közömbös katholikus volt. Kétely nélkül, hit nélkül. Ha a tizenhatodik század inkvizíciója korában él, soha, semmiféle inkvizitor-kardinális nem talált volna benne egy szikrányi eretnekséget sem, de az igazi kereszténység szelid Krisztusa se talált volna nála igazi, mély, néha talán megrendült és megrendítő hitet.

Dániel nem foglalt állást a mindenséggel szemben, mintha lelke nem tudta volna befogadni a végtelent.

Antoni Dánielt az egész világon csak egy dolog érdekelte: Antoni Dániel.

Az egész világból csak egyet értett meg: önmagát. Csak önmagában hitt s ha ért vala a szavakkal is művelhető filozófiához, elkiálthatta volna:

— Ezt a világot Antoni Dániel teremtette. Antoni Dániel öntudatának kezdetével kezdődött e világ s annak végével szűnik is meg. Antoni Dániel a kezdet és a vég.

Ez a tétel volt Antoni Dániel bálványimádásának első ágazata.

Dániel lelke ünnepies magasságba lendült, mikor ez a hite, hirtelen kinyilatkoztatásképpen, reászállott.

Ha Dániel álomra hunyta szemét, megszűnt a világ, hogy reggel, szempillái megnyíltával újra megszülessék. Igen, igen! Dániel a világ eleje és vége, mindennek központja, a lényeg, a legnagyobb mélység, a legnagyobb magasság, a végtelenség, az egész világ.

Ő maga volt az Isten.

Rajta, mintegy határtalanul széles folyammedren keresztül, ömlöttek a világ jelenségei, változatai. E tartalmatlan lélek a világ tartálya lett.

Dániel egész törekvése, ereje, minden munkája, cselekedete, misztikus szertartás volt a sajátmaga képéről alkotott megbabonázó bálvány előtt. Semminek nem volt olyan parancsoló, mozgató ereje, mint e bálványnak. Semmi katekizmus nem volt oly megbizható útmutató. Ezt követve, nem tévedhetett. Az ösztön zsenialitásával szolgált Dániel bálványának, az egyetlen zsenialitással, mellyel a természet felruházta.

Pásztor János

Kutcsoport
c. művévek szerepel a Műcsarnokban

M. 83e. XI. 19.

Kutcsoport.

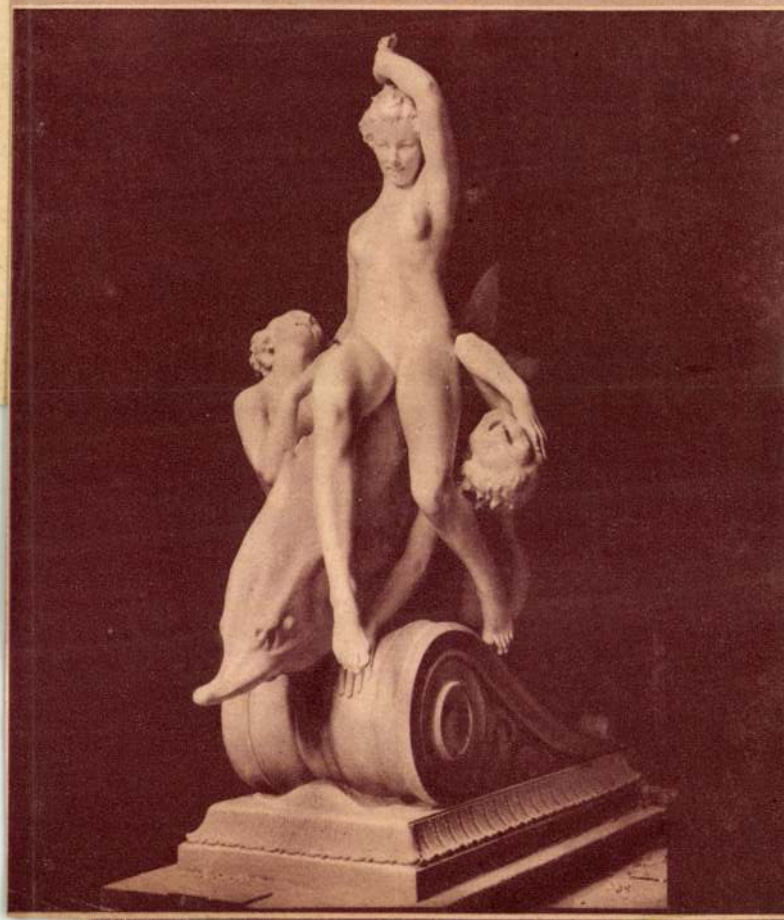

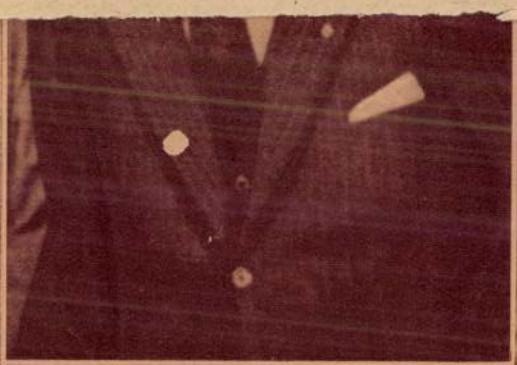

A legutóbbi berlini tartózkodásával kapcsolatban Európában is emlegetett JACK DIAMOND amerikai bandavezér, akit newyorki fotelszobájában revolverlövésekkel életveszélyesen megsebesítettek.

HERMAN LIPÓT: SZERELMESEK.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

negyedórák e mesevilágába s a hegyoldalon heverészve szívta magába a titokzatos hangulatot, amely bűvös keleti mesékre emlékeztette. Szinte várta, hogy egyszerre széjjelválik a bokrok lombja s mint egy ősi regében, ködszínű paripán lovasok alakja kezdjen kibontakozni. Nem bányai legényeké, hanem irreális, álomlovasoké, akik jönnek, jönnek, mint a bibliai három királyok, benső erőtől hajtva, szinte láthatatlanul, megkeresni a nagy csodát, amikor megszületik a fény, az élet. Így s nem egy olvasmány útján kezdte az erdő csodáját alakítgatni, belekomponálva a lombok fonadékába a rege lovasait, talán éppen a napkeleti bölcseket.

A kép eredete egészen lírai, egészen a hangulat, a látomány, az élmény szülötte. Impressziója oly élénk, oly elemi erejű volt, hogy nem hagyta nyugton a művészt, míg kép formájában ki nem vetítette magából.

A közvetlen természetszemléletből merített. De csak azért meríthetett belőle, mert közéje és a természet közé nem ékelődött egy rendszer, egy stílus. Hiszen éppen egy másoktól megszerkesztett rendszer átvétele fosztja meg a festőt a közvetlenségtől. Csak egy ily átvett rendszer híján adhatja magát teljes egészében, maradék nélkül a képeiben. Csak akkor, ha énje és a világ közvetlenül érintkezhetnek egymással, ha a világ jelenségeit a saját érzéseinek s nem egy rendszernek szűrőjén át fogadja magába. Ez volt a nagybányaiak meggyőződése, ezt nevezték ők naturalizmusnak.

Ez a mesterszó szerencsétlen volt, mert akkor Budapesten vele jelöltek meg mindent, ami förtelmes. A mi céljainkra elég, ha egyszerűen rámutatunk arra a fontos tényre, amely valóban elválasztotta a nagybányai mestereket a budapesti közvéleménytől, hogy t. i. nem volt készen kialakult rendszerük.

Ösztönszerűen rátaláltak annak szükségességére, hogy ne vegyenek át általános eljárásokat, hanem mindegyikük építse ki magának a saját, lelkéből sarjadzó felfogását, előadását. Igazuk volt, mert hiszen az általánosítás nem a művészet, hanem a tudo-

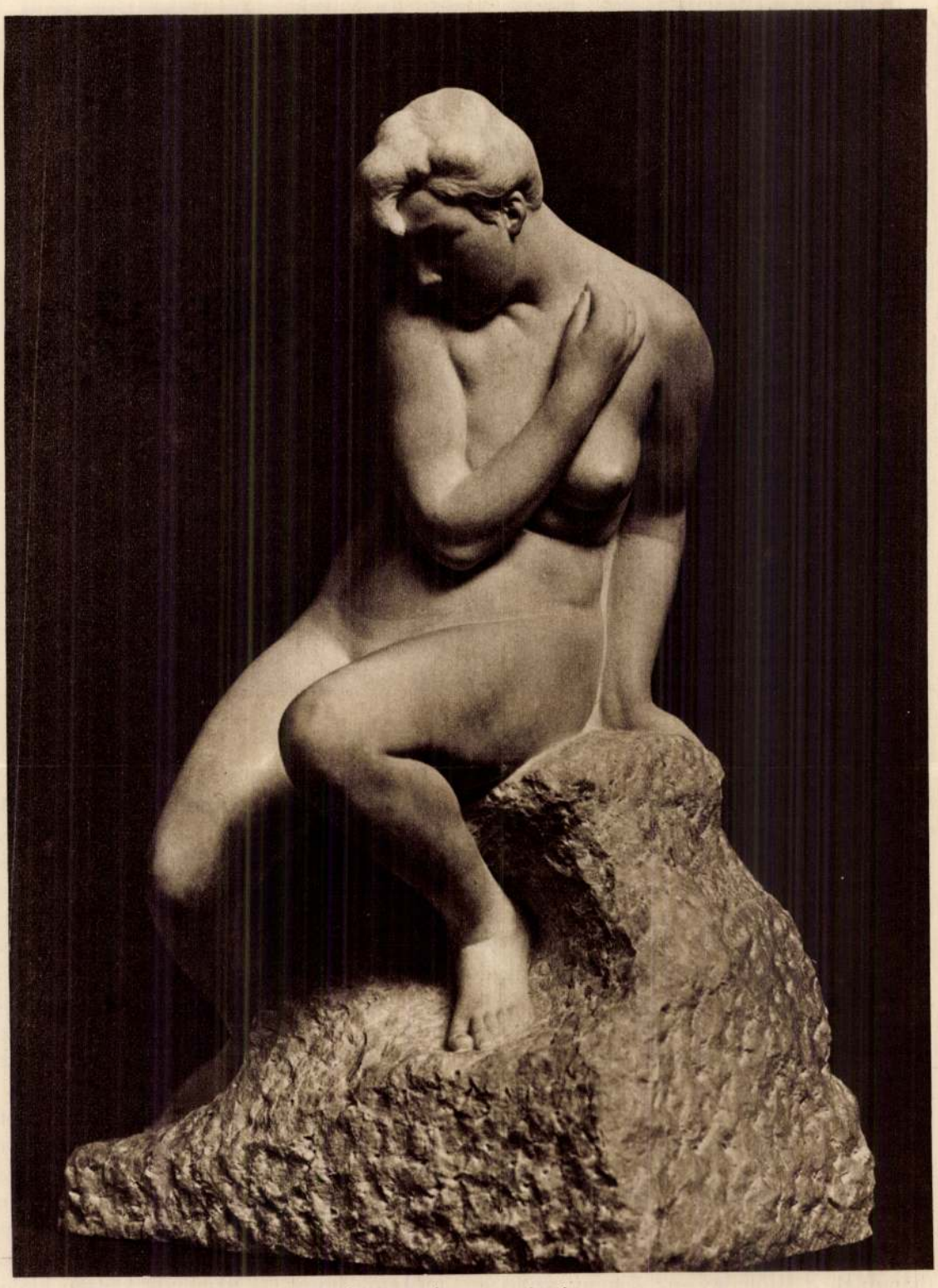

PÁSZTOR JÁNOS: KISÉRTÉS.
Az Ernst-Múzeum kiállításából.

Magyar Művészet
1925. 1. o -

Érdeklődő. A Magyar Könyvtárban több elbeszélése jelent meg. 2. Legutóbb a Vígszínház adta elő egy darabját „Bunbury" címmel. 3. Az ősz, mint verstéma aktuális ugyan, de rossz verseket ennek dacára sem közlünk.

L. A. A képeket nem közölhetjük. Kevéssé jelentősek, s reprodukcióra sem eléggé megfelelők. Kivételesen visszaküldtük őket.

U. V. Állandóan Budapesten él.

K. K. 1. Forduljon a Kisfaludy-Társaság titkárságához (Akadémia-u.). 2. Körülbelül nyolc évszázadon át élt, keresztény művészetet értik alatta. Legjelentősebb alkotása az építészet terén a bazilika. Festészeti emlékei: a templomokat díszítő mozaik, a katakombákbeli festmények és az egykoru kéziratok miniatürképei.

G. M. Adhat. Csak csókot nem.

D. A. Egyformán bírálunk el mindent, akár vidéki, akár pesti bélyeggel érkezik. Az ön dolgát nem használhattuk, mert rossz volt. Ezen semmiféle protekció nem segit.

O. S. Angol nyelven egy csomó kiadást ért. Németre is lefordították, s amint láthatta, mi szintén adtuk az idei évfolyam első felében.

L. M. Egy csomó ily kereskedés van, ahol beszerezhető. Cégeket azonban nem nevezünk meg.

1907. 1. A közoktatásügyi miniszternek 1900-ban kelt rendelete szerint a női kereskedelmi tanfolyamot végzett nők részére, hogy a kereskedelmi irodai szolgálatban nagyobb jártasságot szerezzenek, női kereskedelmi továbbképző tanfolyamokat szerveztek. A fölvételhez a női kereskedelmi tanfolyam sikeres bevégzését és az erről tanuskodó bizonyitványt kivánják. Bővebb fölvilágositással szivesen szolgál a női kereskedelmi tanfolyam igazgatósága. 2. Bizony, ezen a bajon mi sem tudunk segiteni; mert a fővárosban is nagyon sokan vannak, akik minden iparkodásuk révén sem tudnak állást, keresetforrást szerezni.

G. Sz. G. Debrecen. Többszöri tudakozódásunkra sem tudtunk jóhiszemü fölvilágositást kapni.

M. M. Jászapáti. A kérdezett lap, értesülésünk szerint, megszünt.

Érdeklődő előfizető. Méltóztassék megírni, hogy az egyesületbe kíván-e belépni, vagy pedig az ápolónői kurzus iránt érdeklődik.

D. M. Singer és Wolfner könyvkereskedésében megrendelheti. Utánvét mellett elküldik.

V. G. Csak az olyan kézimunka nem ajánlható, amely nyereség nélkül való időpazarlást jelent. Alig van ma már például értelme, ha valaki harisnyakötéssel tölti idejét. Az a kézimunka, amelynek elkészitését nem lehet gépre bizni, amely tehát önálló munkát, leleményes, ötletes tervelést s munkaközben művészi érzést kíván, nem mehet ki a divatból, mert nem pótolható semmi egyébbel.

TARTALOM.

Szöveg: *Az arany polgár.* Irta Lovik Károly. — *Húsz év.* Irta Endrődi Béla. — *Fordított regény: Az első konzul regénye.* Irta Matilda Malling.

Képek: Kávéház az Andrássy-úton. — A kiegyezési tanácskozások résztvevői. — Fred Morgan: Tengerparton. — Iskolásgyermekek beoltása. — Kubinyi Sándor: Vásár felé. — Miss Gladys Vanderbildt. — A Munkácsy-szoborpályázatból. — Alligátorok a fényképezőkamra előtt. — Az Uránia októberi kiállításából. — Október 10-ike. (Mühlbeck Károly öt rajza.) — A taposó-malom.

Kéziratokat nem adunk vissza.

Laptulajdonos: Singer és Wolfner.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VI., Andrássy-út 10. szám.

Képeslevelezőlap-gyűjtő olvasóink szíves figyelmébe! Kézzel festett, színezett fényes és bromezüst, tájképes, valamint más, de csakis művészi kivitelü lapok küldését kéri, azonnali viszonzás ellenében: felső-ludányi Kovách Tibor, Budapest, IV., Havas-utca 4.

Sey Dezsőné cimbalom-tanintézete, VII., Rákóczi-út 34. sz.

Ha őszül a haja, használja a *„Stella"* vizet, amely nem fest, hanem a haj eredeti színét adja vissza. Üvegje 2 korona, Zoltán Béla gyógyszertárában, Budapest, V., Szabadság-tér. (Sétatér-utca sarkán.)

Bútor, tömör keményfából, Neuschlosz Ödön és Marcel gyártmánya, teljes hálószoba (két ágy, két szekrény, két éjjeli szekrény, egy mosdó, márvány és tükörrel), 180 forint. Kizárólagos eladás Szőts Simon „Szőnyegtelepén", Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 15. Telefon 87—23.

TANNINGENE

a legismertebb hajfestőszer, sötétszőke, barna és fekete . . . . 5.— kor.

Czerny-féle keleti **Rózsatej** (Orientalische Rosenmilch)

a legkedveltebb szépitőszer . . . 2.— kor.
Balsamin-szappan . . . . . —.60 kor.
Fritsch-féle napraforgó olajszappan 70 filler, 1.— kor,

ANTON J. CZERNY
Wien, XVIII., Carl Ludwigstr. 6.
Raktár minden gyógytárban, drogeriában és illatszertárban. — Prospektus ingyen.
Budapesten Török-féle gyógyszertárban, Király-utca 12.

Vidéki szülők figyelmébe!

Egy fővárosi, három tagból álló, müvelt hivatalnokcsalád a jövő iskolaév kezdetén, esetleg már előbb, teljes ellátásba fogad egy-két intelligens leányt.

Kényelmes, világos lakás a város központjában, zongora- és fürdőszobahasználat.

Leányom, ki okleveles tanitónő, magyar, német és francia nyelv és zongoratanulásban is segédkezik.

Felölünk való tudakozódhatás céljából szivesen közlöm azon családok cimét, kiknek gyermeke már volt nálunk.

S. K.-né Budapest, V., Visegrádi-utca 10., III. emelet 23.

Október 10-ike. A 8000 levél

jó helye van, úri helye van, hát hova menne.

És a jó parasztasszony, a leány anyja, meggondolta. Igaz, egy cseppet megfehéredett a leány, a dereka is hajlott, de Istenem, ha jó helye van. Hát ő nem akar rosszat.

Hát kérjen bocsánatot.

És Eszti bocsánatot kért. Nem gondolkozott azon, hogy vajjon megtalálták-e, ami elveszett, nem gondolt arra sem, hogy sírt. Nem gondolt már a becsületére sem; hisz visszaadták, azt mondták, hogy jó lesz már ezután minden. És remélte ő is, hogy nem lesz baj. És nem is lesz, mert Eszti bocsánatot kért.

Andor Erzsi

Békefi Antal. Nemrégiben történt, hogy Szegedről sürgöny jelentette a fővárosi kollégáknak: Békefi Antal, a Szegedi Napló sok éven át volt szerkesztője, megválik állásától. Otthagyja íróasztalát, rendes és súlyos napi munkáját. Mindenfelé, amerre Békefit ismerték, főleg pedig írói körökben első hallomásra meglepődést okozott e szűkszavu híradás, mert majdnem képtelenség volt elgondolni, hogy akinek munka az elementuma, aki — mint Békefi — fanatizmusnak beillő szeretettel csüngött az ujságíráson, amely ha minden metier közt leghamarább koptatja el az emberi gépezetét, bizonyos, hogy hamarosan nem tudunk metier-t, ami nála szebb és komolyabb, — szóval: az ily hivatását teljesen átérző ember pihenni menjen és szórakozni, mesterségének végképpeni odahagyásával. Aztán megtudtuk, hogy az ok: súlyosan előrehaladott betegség. Ujságírónál nem is igen lehet ez másképp: rendszerint úgy van, hogy amire pihenni mennek, betegségükről azt jelenti az orvosi bulletin, hogy súlyosan előrehaladott. Ettől az időponttól már csak egy közeli lépés a fekete gyászkeret, amit a lapok a jelentős és nyilvánosságnak élő emberek számára tartogatnak, utolsó dísz gyanánt. Békefi szintén megtette ezt a lépést, még pedig hamar. Az olvasók emlékezhetnek rá, hogy nemrég kiadtuk arcképét, s Tömörkény szép cikket irt róla. Most újra fölidézzük nevét, de sajnos, oly alkalomból, amely szomorúságot és veszteséget jelent egy kis és nagy társadalomban. Az egyik társadalom: Szeged, a másik: a magyar litteratura.

Munkácsy-szobrok. Harmadízben maradt meddő a Munkácsy képmására hirdetett pályázat. Hogy így lesz, azt tavaly éppen e hasábokon jövendöltük meg, amihez nem kellett valami prófétai ihlet, csak éppen körülményeink higgadt latolgatása. Ha présbe csavarják is az összes magyar szobrászokat: mást adni Munkácsyról, mint amit eddig adtak, nem tudnak a prés alatt sem. A zsüri pedig mást kíván tőlük. Egy sor pályázó már megúnta a dolgot s nem vett részt e legújabb pályázaton. Akik pedig a harmadik kürtszóra is megjelentek, általában jóval gyengébb munkát hoztak magukkal, mint annakelőtte. Most kihirdetik a negyedik pályázatot, ezt talán egy ötödik, egy tizedik fogja követni s mi már rég porladunk a temetőben, midőn a harmincadik század műcsarnokában egy őszi délelőtt a zsüri még mindig újabb pályázatot határoz, amelyről majd déd-ükunokáink küldik a marconigramokat az Uj Idők azon korbeli előfizetőinek. Igy a Munkácsy-szoborpályázat gerincévé válhatik a magyar szobrászat újabb ezeréves történetének, s versenyre kél a Semsey-pályázattal, amely talán szintén megéli a maga milleniumát.

Ezzel nem azt mondtuk, hogy a zsüri helytelenül járt el ezúttal. Csak azt állítjuk, hogy a három eddigi pályázat mintáinál jobbat egyhamar nem igen fog kapni. A három közül a leggyengébb a mostani. Az ember elámul azon a vakmerőségen, amelylyel éretlen gipsz-ficamodványokat szobormintaként mutatnak be a szobrászatot még csak nem is sejtő emberek. A kevésbbé silány minták közt nem esik nekünk jól a mintázás nagy közömbösségét látni. Messze maga mögött hagyja versenytársait Pásztor mintája, még pedig a kettő közül az, amely álló helyzetben mutatja Munkácsyt. Erős, művészi és érzésteljes. De szinte egy relief alapját szeretnők az alak mögé helyezni, a mozdulat és előadás t. i. annyira pittoreszk, hogy nem bírja el a kerek plasztikát. Pásztor jelentékenyen fejlődött, Mellette a minták egy része karrikaturaként hat.

Uj Idők
XIV. 1907-8. 3-7.

Pásztor János

Vizhordó leány

c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 930. XI. 19.

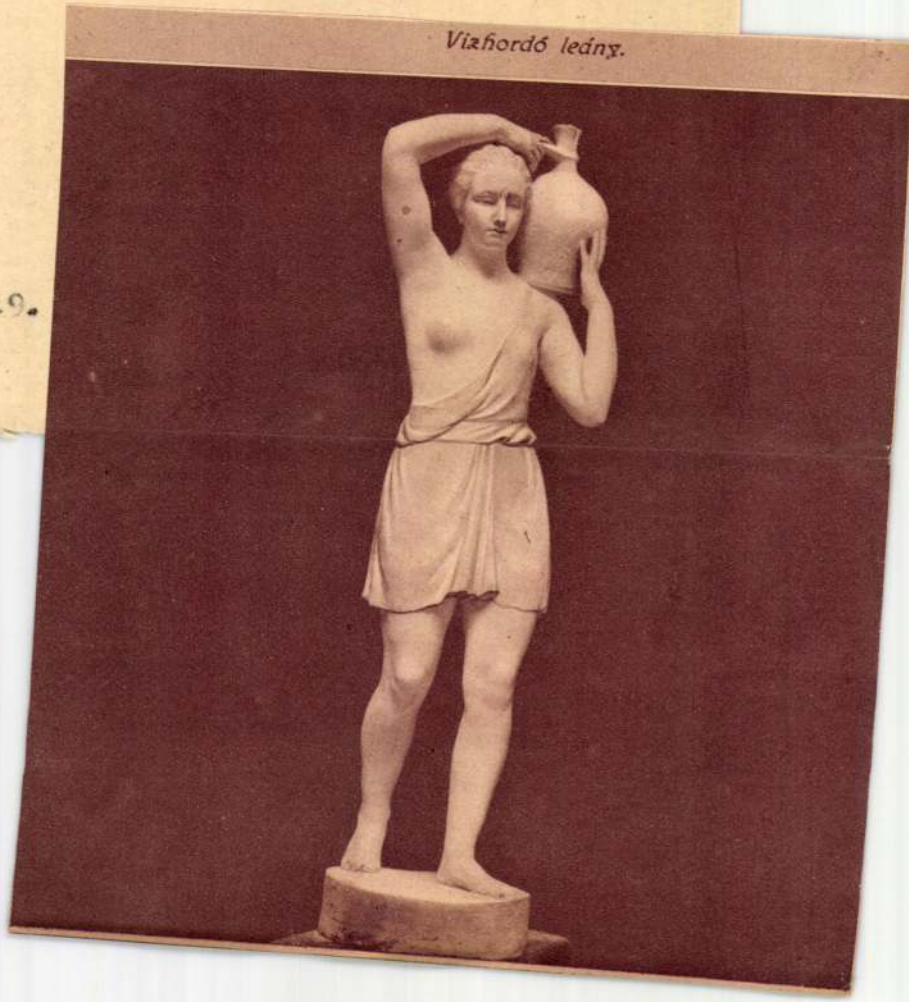

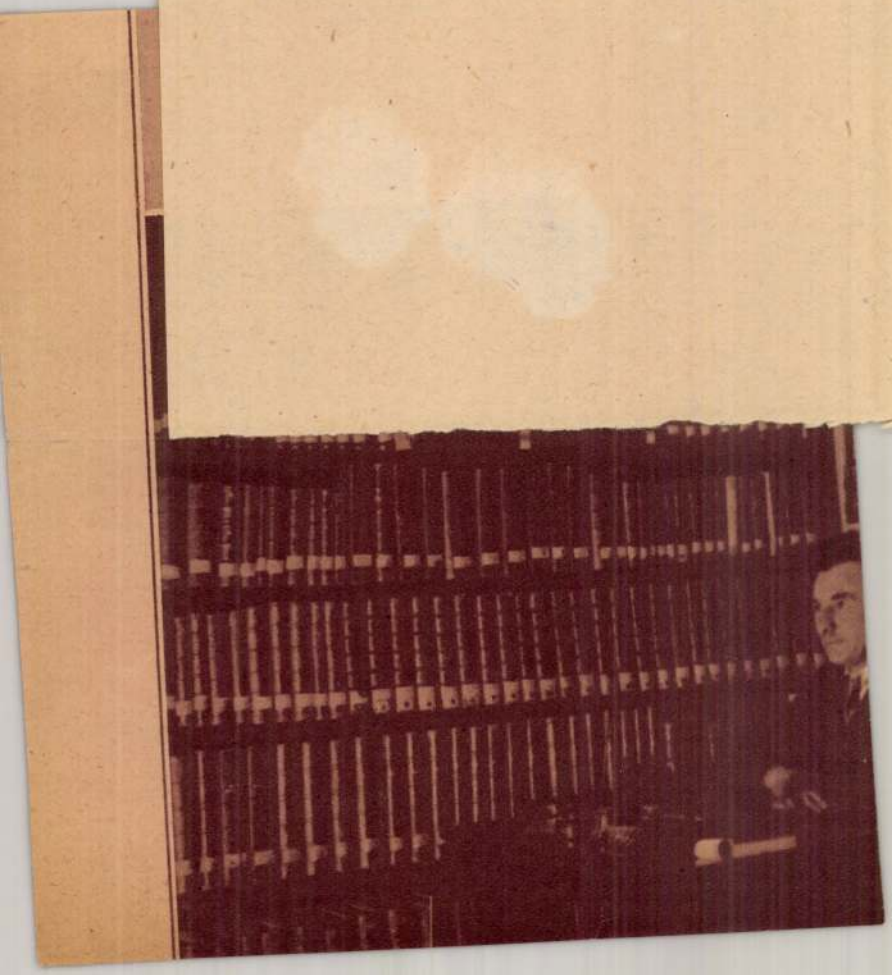

KÖLTÖZKÖDÉS

Bodó Béla riportja

Szabó Vladimir rajzai

A Maris majd a kapuba áll, a nagypapa vigyáz az emeleten, a kölcsönunokahúg a régi lakásban, a doktor úr az újban. Sok Cerberus kell és ládaőr — kérem, emberek, ebben a kettőben porcellánok vannak, lehetőleg ne tegyék a zongora alá...

Egyszer régen, kivettél a nagyon udvarias házfelügyelő úrtól egy lakást, éppen megfelelt neked, amikor társaságában sorba vetted a bérlendő szobákat, nem törődve azzal, hogy a régi lakó, akit talán ebédnél zavartál, szemlélődésed közben utál téged. Beköltöztél és elkényelmesedtél, tied volt a fal és a dolgok megszokott rendje, tudtad, hogy Bergson ott van a kézilexikon mellett, valahol a Zolák tájékán és jobbról lóg az ajtó mellett a fürdőszobában a te bolyhos fürdőköpenyed. A kulcsot fordítva kellett tenned az előszobaajtó zárjába, mert a betörésmentes szerkezet csak így fért el; ezt is tudomásul vetted régen és megszoktad az öreg paraszt akvarelljét, amely pontosan mindig az arcodra bámult, ha rekamiédon fekve olvastál éjszakánként.

Bár csak házbérfizető voltál, akit a tulajdonos, a törvényes keretek közt, bármikor felszólíthatott, hogy távozzon a falak közül, mindez mégis tied volt, a bútorok elhelyezésében, a tapéta színében, az ablakok alatt elterülő uccarészletben, abban, hogy a folyosón balra kell menni és az első emeletig huszonkét ismerős lépcsőfokot kell megmászni. Kicsit olyan volt, mint hajdan a barlang, első és talán egyetlen magántulajdon, fedél és saját világ széles előszobaszekrénnyel, ahol nyáron a téli holmik alusznak, molytól óvó balzsamuk enyhe globolszagát árasztva.

Ha azt mondtad, hazamégy, már felvillant előtted a papucs és kádba csurgó melegvíz kényelmes képe, a cigarettásdoboz fotőjöd előtt

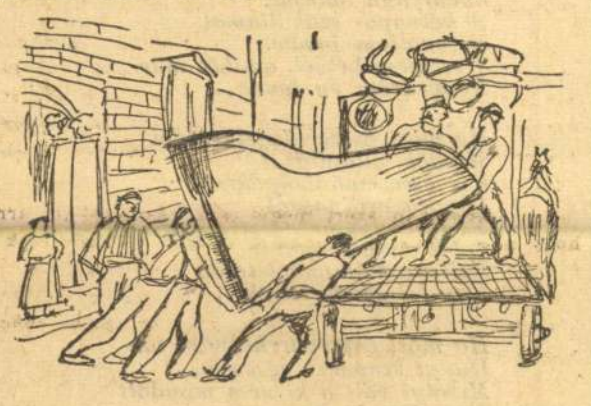

Cipelnek

és a rádiód, ahol a vízállásról szóló értesítést bármikor be lehetett cserélni valami külföldi muzsikára.

Mindez jó volt idáig, aztán felfedezted, hogy szűkek a szobák, kevés a napfény, vagy sok a szoba és nincs annyi pénzed, mint volt, hogy rosszak a kályhák és jön a Változás.

Eltörik egy kilincs, már nem érdemes megcsináltatni, hiszen úgyis elköltözünk, néha hónapokig is szomorkodik ajtódon a csonka kilincs, naprol napra bántva rendérzésedett, igaz, a könyveket át kéne csoportosítani, de minek, amikor... úgy élsz otthonodban, mintha pályaudvar várótermében lennél ideiglenesen és számolgató türelmetlenségben, naponként hosszasan megtárgyalva olyan dolgokat, amik nem illenek egyéb napjaid gondjaihoz. Nézzük csak: mi történt veled, ember, tegnap még Európa sorsán voltál elkeseredve és az okozta fejfájásodat, hogy mi lesz a humanizmussal s ma már csak az új függöny létének vagy nemlétének kérdése foglalkoztat, a diktatúrák helyett a telefónátkapcsolásról beszélsz s közben arról, hotelbe menj-e két napra vagy a Kovácséknál aludj?

Ó, szegény gond a humanizmusért, de rosszul állsz!

A házmester nem köszön már olyan tisztességesen, hiszen nemsokára megszűnsz kapupénzadóalany lenni s ha rólad volt szó, főleg az érdekelte, hogy kimaradsz-e tíz után vagy sem?

Most miért köszönjön, pláne tisztelettel?

A nebuló unokaöccs az utolsó napokban színes krétát hoz magával.

— A bácsiék úgyis költöznek — szól és egyben az öröm szól belőle és megadja a kegyelemdöfést a falaknak.

Olyanokat rajzol széles jókedvében az úri-

Pápaszemet
vásárolni bizalom dolga. — Bármely orvosi recept után is készít szemüveget Mayer Sándor speciál látszerész,
IV., Kossuth Lajos ucca 15, az udvarban.
Javításokat pontosan esolcsón készítek saját műhelyemben
Postai megrendeléseket azonnal. Telefón: 1-85-0-26.

szoba sárga nagyfalára, hogy elakad a lélegzeted s aki utánad következik a közönyös és mindenttűrő házban, az új lakó halálos biztonsággal tudja, hogy elődje innen egyenesen a Lipótmezőre költözött. A mamája, aki a nebulóért jön, egyedül ő van elragadtatva a falrajzoktól s míg magában fia nagyszerűségét dícséri, te halkan magyarázhatod a váratlan vendégnek, akit a dühítő véletlen vezetett e súlyos időkben hozzád, hogy

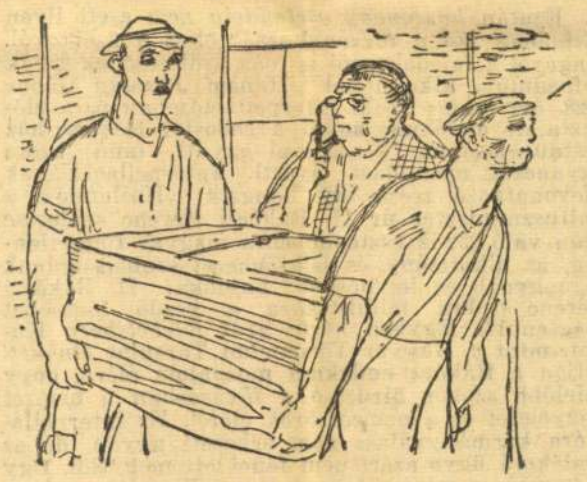

A porcelánokat ne tegyék a zongora alá

költözöl és bocsánat és legyen szerencsénk az új lakásban és a váratlan vendég szépen kialakítja rólad lesujtó véleményét.

Goromba, brutális ládák állnak szanaszét, a konyhaholmik is bemerészkednek a szobákba, íme: egy lapát áll két karcsú váza mellett és a halk vazáknak egyenlőségről és testvériségről beszél. A függöny összeomlott a sarokban, a szőnyegek, mint valami széles és lapostestű kígyók, összegöngyölődtek és a frakknadrág átöleli a házikabátot.

A rendetlenség az agyonrajzolt falak alatt tombolni kezd, a bútorok mozdulatlan csipkerózsika voltukból felébrednek és elmozdulnak helyeikről. Itt éltél éveken keresztül és sohasem gondoltál arra, hogy a szekrény hátsó fala nyers deszkaszerű, lám, gyanútlanul együtt voltál vele annyi éveken keresztül és csak finom ábrázatát láttad, eltitkolta előtted fogyatékosságait. Lám, ha a tárgyak is ilyenek, mit várhatsz az emberektől?

Mennyi fiókod, rekeszed, szekrényöled van. Mennyi értéktelen kincsed, amelyekről megfeledkeztél és amelyek most váratlanul fölbukkannak mint emlékek, vagy mint az emlékek emlékeztetői. Úgy-e mondtam, hogy nem veszett el a gyöngyhaznyelű kis kés, amellyel ugyan vágni nem lehet semmit, de Velencében vetted annakidején és ezért fontos. Állsz a fiókok, rekeszek és szekrényölek halomba öntött, heggyé hordott kincsei közt,

Szegényhurcolkodás

felemeled a gyöngyházny elű kis kést és irodalmi allűrök nélkül Prusztá változol. A kés... a Flórián... a hölgy, akit megcsókoltál a Szent Márk templom előtt, a mozihíradó, ahol négy hét múlva Velencét mutatták elölről, hátulról és te ott ültél egy másik hölggyel, titokban, mert egy nagynéni meghalt és nem nagyon illett moziba menni.

Mindebből csak a kés van meg, amellyel nem lehet vágni semmit és amely bosszúból rozsdásodni kezd.

Fél pár arany manzsettagombot találsz, ki is vette születésnapodra? Persze már tudod, multkor találkoztál vele az autobuszon, most vörös a haja, elhízott és alig ismerted meg.

Tört aranynak megveszik a fél pár manzsettagombot.

Ennyi levelet írtál és kaptál? Kihúzol egyet találomra, olvasod és kissé szégyenled magad, mintha idegen levélbe kukkantottál volna bele. Milyen stílus ez, hogy lehet ilyesmit leírni, úgy betűzöd, mint vakmerő és alávaló hazugságot... jó, hogy visszakaptad őket, nem kell szégyenkezni miattuk meg fogod semmisíteni.

Jön a megsemmisítés. Mi az, hogy »édes szívem«, — tépjük ketté, »sokszor gondol magára és forrón üdvözli Millstadtból«, ketté, »üdvözlet Nizzából, doktor ez és ez és neje«, ketté, levelek hasadnak, képeslapok repednek, minek a portorosei számla, sarokba vele, párizsi metró- és múzeumjegy, minek...

Árad és semmisül a mult, folyik a nagy és végleges likvidáció, az elmerült nagy szerelem írott emlékei ugyanúgy a szemétbe kerülnek, mint az átrevideált nyakkendők kopottjai, amelyek egyébként valaha szintén szépek voltak, amíg, úgyebár...

Csak a fényképek kapnak amnesztiát és mélázást a sürgető időből, ó, istenem, ilyen sovány voltam és tenniszeztem, öregszünk, bizony öregszünk. Itt, ni, még hegyet is másztam, lám... Akik veled vannak, gyorsan körédgyűlnek, kezedből kapják ki a kiásott fotografiákat, te voltál sovány, ugyan, engem nézzetek... a felszólítás közönybe fullad és meddő marad, mert úgyis sajátmagát nézi mindenki.

Huszonötéves voltál a csónakos abbáziai képen, most mennyi vagy?

És hátra van még mennyi? Fogy az idő, kedves barátom tegyük a ládába a fotografiákat.

A kapuban a Maris áll, az új lakásban a kölcsönunokahúg.

Vastagnyakú emberek rontanak rád, cipelőszavak pattognak, mozdul az íróasztalod, indul lefelé a lépcsőn. A ház előtt nagytestű, kövér, bélelt kocsi álldogál, előtte egykedvű lovak; nem sokat törődnek az egésszel. Útközben néha találkoznak szegényhurcolkodással; a holmi felfér egy húzókocsira, amely elé ember van fogva. Talán ez az egyetlen, amit helyeselnek, meg a végén az itatást, amikor a cipelők a kocsi mellé gyűlnek és a maguk módján szidják az elmúlt napot.

Az íróasztal elindul a lépcsőn lefelé, aztán a másik lépcsőn felfelé, most itt áll elkedvetlenedve, vajjon jó hely-e ez, amit kapott? Ládák és kaktuszok veszik körül a friss festékszagban és az egészre lebámul a plafon közepéből két szál meztelen villanydrót.

Itt fogsz élni, itt leszel egészséges, vagy beteg, itt kapsz jó hírt, vagy itt fogsz meghalni, miután sorsod mindenhová veled költözködik.

És szidják az elmult napot

Hol lógjon, melyik kép? Napokig töröd még a fejedet olyan dolgokon, amelyeknek semmi közük nincs normális gondjaidhoz, eltört csészén búsulsz percekig, noha már éveid is elmúltak anélkül, hogy eszedbejutott volna meggyászolni visszavonhatatlan elmúlásukat, pedig mi ér többet, idő, vagy csésze?...

Dúlt napok következnek még, míg megnyugszanak a tárgyak; a fotografiák, amelyeken olyan sovány voltál még, újra eltemetődnek, a szőnyegek kisimulnak, a függöny finoman ismét kiegyenesedik s a rendberakott nyakkendők megkezdik örökérvényű útjukat a kopas felé.

Eleinte még befordulsz a sarkon és csak a lépcsőházban ébredsz arra, hogy a régi lakásodba akartál hazamenni, eleinte még az új házszámodat sem tudod, ha hirtelen kell megmondani és úgy lépsz be az újba, mintha nem is magadhoz mentél volna.

Aztán megszokod, hiszen annyi mindent megszoktál már, az új irány, a fürdőköpeny új helye gépiesen felváltja a régi képzeteket és idővel úgy gondolsz a régi lakásra, ahol boldog, boldogtalan, vagy magaddal is semleges voltál, mint a megúnt és otthagyott kedvesre, akinek sorsa sem érdekel, noha túlságosan is érdekelt, míg hozzád tartozott.

Mert csak te vagy a fontos, a te íróasztalod és kényelmed, a te ablakod és a te könyvespolcod. Az izgalom, a ládák, a cipelő emberek, az újrabronzozott csillár, a kölcsönunokahúg, az egykedvű lovak, a káromkodó szállítási vállalkozó és ezenfelül és ezentúl, a jószámú telefóntól a jobb környezetig minden azért van, hogy jobban érezd magad.

Ezért mozdulnak a bútorok, tárgyalnak a házmesterek, sikálnak a feltűrt rubájú, mezítlábos asszonyok, dolgoznak a szerelők, a kárpitos, a...

Mennyivel egyszerűbb, amikor személyedben kell költöznöd, véglegesen. Egy láda az egész, ha kívül cifra is, csak egy láda.

Lecipelik és elhelyezik.

LÁSZLÓ hölgyfodrász szalónja
IV., Bécsi ucca 5. félemelet alatt van.
Telefón: 1-822-11
A Hölgyközönség szíves pártfogását kéri.
Olcsó árak. — Higiénikus kiszolgálás.

A rehabilitált Rákóczi

A Kossuth Lajos téri Rákóczi-szobor története

A magyar *lelkekben* sohasem volt szükség erre a rehabilitációra, melynek utolsó aktusa ma délelőtt országos ünnepség keretében válik ténynyé, amikor a leplétől megszabadított bronzszobor felragyog a tavaszi pompájában tündöklő Kossuth Lajos téren. *A nemzet előtt* mindig ilyen fényes alak volt Rákóczi, aminőnek a művész most szoborba álmodta, hogy szemmelláthatóan, kézzelfoghatóan hirdesse időtlen időkig: leróttuk minden vonatkozásban a nagy bujdosó emlékének oly régen tartozó kegyeletünket.

Valóban utolsó aktusa ez a szoborleleplezés annak a kétévszázados kikerülhetetlen kötelezettségnek, melynek ily külsőségekben is meg kellett nyilatkoznia a nemzeti lelkesedés örökke zengő hangjai mellett s mely kötelezettségek sorozatának csak az utolsó harminc esztendő alatt tudtunk eleget tenni.

Kezdődött azzal, hogy *1906 őszén*, hosszú és nehéz küzdelmek után, páratlan pompával hazahoztuk s itthon temettük el a fejedelem idegenben porrá vált tetemét, »*hálát adva a gondviselésnek, mert megérni engedte, hogy önzetlen hazaszeretetben felülmúlhatatlan, dicső fejedelmünk, ki hazánk alkotmányos szabadságáért annyit áldozott, mint kívüle senki más és bujdosó társai közel kétszázesztendős számkivetés után legalább halóporaikban újra visszajönnek az általuk imádásig szeretett édes hazába s annak megszentelt földjébe*«, amint ezt akkor a képviselőház mondotta. Ugyanakkor törölhettük törvénytárunkból »Rákóczit és társait a törvényes király és haza ellenségeinek, pártütőknek, az igazi szabadság felforgatóinak« bélyegző, de »Őfelségére és elődeire hosszú századokon át súlyosan nehezedett ellentétek és félreértések végkép letűnt korszakának történelmi emlékeit képező« 1715. évi XLIX. t.-c. 2. és 3. §-ait.

Folytatódott a rehabilitáció, mikor »a nemzetnek ismételten kifejezett közóhajára, a király és nemzet kölcsönös bizalmának újabb zálogául« az 1906. évi XX. t.-c.-be foglaltuk Rákóczi dicső nevét. De mindezzel nem érte, nem érhette be a nemzet. A fejedelem emlékének megörökítése nem maradhatott csupán törvénytárunk bármily kegyeletes, de mégis holt betűibe eltemetve, hanem kellett, hogy látható és Rákóczihoz méltó jel hirdesse az ország fővárosában az ő soha el nem múló nagyságát. Ezt tudta, érezte is mind a társadalom, mind a törvényhozás s hangot adott neki már a hamvak hazahozatala után nyomban.

1906 december 15-én b. *Thoroczkay* Viktor képviselő emelkedett szellemű interpellációjában hangsúlyozta, — s ezt ma szomorúan igazolva látjuk — hogy a fejedelem hamvainak az ország fővárosában kellene pihenni: nyomatékosan felkérte a kormányt, hogy gondoskodjék mielőbb egy Budapesten felállítandó Rákóczi-szoborról, »mert mégis különös, hogy míg olyan embereknek is vannak emlékeik a fővárosban, akik távolról sem állottak olyan közel a nemzet szívéhez, mint II. Rákóczi Ferenc, addig Rákóczinak a fővárosban hiányzik a szobra...« »Azt hiszem, — mondotta *Thoroczkay* — hogy a kegyelet követelményeinek leginkább akkor felelne meg a kormány, ha államköltségen II. Rákóczi Ferencnek egy hozzáillő és méltó, *hatalmas lovasszobrot* állíttatna fel. Kérdem a miniszterelnök urat, — fejezte be szavait az egész Ház helyeslése közben — miképpen és mikor szándékozik II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékét megörökíteni?«

Wekerle Sándor miniszterelnök nyomban válaszolt. Örömének adott kifejezést, hogy Rákóczi itthon van, kinek porait a nemzet a királlyal egyetértésben hozatta haza. Osztja azt az óhajt, hogy nagyjaink emlékét szobrokkal kell megörökíteni s már intézkedés is történt, hogy társadalmi úton elég tétessék ez óhajnak. »Legyenek meggyőződve, — mondotta — hogy én és miniszertársaim az első sorban fogunk állani ott, ahol nemzeti nagyjaink emlékének megörökítéséről van szó. Nemcsak szabad folyást engedünk ezen kegyelet megnyilvánulásának, hanem saját részünkről is telhetőleg elősegítjük azt, hogy ilyen emlékművek, szobrok létesüljenek. A kormány részéről kezdeményező lépést szükségesnek nem tartok, de a társadalmi mozgalmat erre vonatkozóan elősegítjük.«

Alig néhány hónap múlva újra foglalkoztatta a Házat a Rákóczi-szobornak a törvényhozás előtt távolról sem közömbös ügye. 1907 február 22-én, több más — a fejedelem emlékének törvénybeiktatásáért szót emelő s régebben kelt — kérvénnyel együtt került a Ház elé Zemplén, Jász-Nagykun-Szolnok, Alsófehér vármegyék és az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület felirata, illetve kérvénye, melyben »II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek az ország fővárosában méltó emlék állítását« kérik. E kérvényre az illető bizottság véleménye az volt, hogy »mivel a nemzet és törvényhozás a kérvényekben foglalt kívánságokat már teljesítette, (!) a kérvények örvendetes tudomásulvétel mellett irattárba helyezendők«.

E kérvények március 11-iki plenáris tárgyalása során azonban részletesebben szó esett a szobor dolgáról. *Nagy Dezső* ugyanis a függetlenségi párt határozatából és megbízásából egy előterjesztést tett. Hivatkozott a fejedelem emlékének megörökítését tartalmazó 1906. évi XX. t.-c.-re, mely egy emlékmű felállításáról is rendelkezik, majd így folytatta: »... az emlékmű — úgy tudom — Kassán fog felállíttatni, holott a szóbanforgó kérvényekben azt Budapestre kérik. E kérés elől a Háznak kitérni nem szabad, mert a nagy szabadsághősnek itt a fővárosban is okvetlenül művészi emléket kell emelni«. Pártja nevében ily értelmű határozati javaslatot be is terjesztett, amit a Ház *elfogadott* s ezzel szankcionálta a budapesti Rákóczi-szobor tervét. A kérvényi bizottság előadója maga is hozzájárult a Nagy Dezső-féle határozati javaslathoz, csupán annyit jegyzett meg, hogy az emlékmű azért készül Kassára, mert a felállítását elrendelő törvény szövege nem mondja ki, hogy a szobornak a fővárosban kell állania. Erre szólt közbe az öreg *Madarász* József, hogy »Állítani kell mind a két helyen!«

Ezután *huszonegy esztendeig* nem esett ilyen formában szó a törvényhozás előtt a szoborról. Magáról a fejedelemről is csak születésének 250-ik évfordulója alkalmából. Hanem *Jánossy* Gábor 1928. évi május 28-iki interpellációjában újra előhozta az emlékmű ügyét a rodostói Rákóczi-ház restaurálásának kérdésével együtt (ami azóta ugyancsak megoldást nyert). Interpellációjának idevonatkozó része így hangzik: »Hajlandó-e a kultuszminiszter úr II. Rákóczi Ferenc születése után való 252-ik esztendőben a magyar függetlenség, az alkotmány és lelkiismeret szabadságának legnagyobb és legdicsőbb bajnoka: II. Rákóczi Ferenc szobra felállítására a kezdő lépéseket megtenni?« Egyben kérte gróf *Klebelsberg* Kunót, mint a Magyar Történelmi Társulat elnökét, álljon a Rákóczi-emlékmű mozgalom élére, hogy mielőbb szobor hirdesse a fővárosban a nemzet kegyeletét és a nemzet örök életét. Ez interpellációra kormányválasz nem érkezett ugyan, de az emlékmű ügye azért nem feneklett meg. Sőt. Úgy a kormány, mint a társadalom felkarolta a régen megvalósításra váró eszmét, melynek betetőzéseképpen 1934 november 12-én *Almásy* László házelnök a következő bejelentést tehette a képviselőháznak:

Tisztelt Képviselőház!

Magyarország kormányzója a kormányelnök úrhoz a következő felhívást intézte:

»A jövő évben lesz 200 éve annak, hogy távol hazájától, idegen földön örökre behúnyta szemeit II. Rákóczi Ferenc fejedelem.

Szívbeli óhajtásom, hogy dicső emléke a parlament előtti térség déli oldalán lovas érczoborral örökíttessék meg. Hirdesse ott a szobor örökidőkre a magyar nemzet soha el nem múló háláját és tiszteletét II. Rákóczi Ferenc nagy történelmi alakja iránt, aki Magyarország függetlensége és ősi alkotmányának szabadsága érdekében vívott harcaiban s küzdelmeiben az önzetlen hazaszeretetnek és a páratlan áldozatkészségnek oly nemes példáját adta.

Megbízom tehát, hogy a szobor létesítésére az összes intézkedéseket megtegye.«

Almásy elnök az államfői megnyilatkozáshoz a maga részéről a következőket fűzte:

— A nemzet teljes meggyőződéssel, hűséggel, soha el nem múló hálával, ragaszkodással és nagyrabecsüléssel II. Rákóczi Ferenc fejedelem s az ő hős népének dicső emlékezete iránt mindenben osztja az államfő felfogását s régi mulasztást pótolva, hazánk fővárosában szobrot emel a fejedelemnek, az önzetlen, igaz, nagy magyar embernek, kit soha más érzés, mint az elnyomott, vérig sanyargatott szegény magyar népének holtig való szeretete, a rajtuk való segíteni törekvés, buzgó, mély vallásosság, istenfélelem vezetett. Saját kijelentése szerint, melyet szó szerint vett és keresztülvitt:

— »Hazánk felszabadulására szívesen áldozzuk fel életünket, vagyonunkat, örömest ontjuk utolsó csepp vérünket. Kijelentjük, hogy nem vezet uralomvágy, sem nyereség reménye, sem ambíció, csak az ügyünk igazsága.« Ő ezt mondta s így is cselekedett, áldassék az ő emlékezete.

— Ez a kijelentés országunk mai súlyos helyzetében ma is helytálló, követendő példa s ne vezessen más bennünket, mint nemzetünk ügyének szent igazsága.

— A nemzeti kegyelet legbensőbb érzése, a magyar lélek évszázados vágya, hogy ezeréves alkotmányosságunk hajléka, az Országháza előtt, szemben a magyar függetlenség másik hőszával, Kossuth Lajossal, lovasszobor hirdesse a nagy bujdosó fejedelem örökké élő emlékezetét s benne a magyar erények legszebb kivirágzását, a magyar nemzet öncélúságának s történeti küldetésének eszményi megtestesülését.

— A nemzet törvényhozásának most is elől kell járnia az egész történelmi Magyarországot összefoglaló kegyeletes gondolat megvalósításában.

— Javaslom tehát, hogy a Ház II. Rákóczi Ferenc fejedelem Budapesten felállítandó lovasszobrára 25.000 pengőt szavazzon meg s utasítsa a pénzügyminiszter urat, hogy annak fedezetéről gondoskodjék.

— Méltóztatnak javaslatomat elfogadni? *(Felkiáltások a Ház minden oldaláról: Elfogadjuk! — Éljenzés.)* Akkor azt a Ház határozatként mondom ki.

Miután a felsőház is 25.000 pengővel járult a szobor költségeihez, a terv gyorsan haladt a megvalósulás felé, s ma, alig harmadfél esztendővel az államfő nagyszerű gesztusa után, Rákóczi Ferenc lovasszobra ott ugrat a parlament előtt, szemben a másik nagy bujdosó márványba dermedt alakjával s így a látható jelekben megnyilvánuló rehabilitáció is teljes. A nemzet megadta hát, ami tőle telt s ami nagy fia örök emlékének már régen kijárt.

Szarvasbogártükör ...

Irta: Sértő Kálmán

Ballagott a vénfa törzsén,
Elkaptam a frakkját,
Tükörnek láttam a háta
Ebenfényű lakkját.
A kétnapos szakállamat
Nézegettem benne,
S szemem kékjét, amiből már
Negyedrész ég lenne...

Ha most össze tűzdelhetném
Minden pillantását,
Kis csecsemő-ibolyákra,
Lányra csillanását.
Meg ahányszor nézett, akart
Jobb világot venni,
Kellene már abból talán
Egy fél égnek lenni...

Ha most összevarrhatnám sok
Húnyt szemmel nézésem,
Mennyi volt a ki nem mondott
Bús magyar érzésem...
Mennyi álló, mennyi hulló
Könny reszketett benne,
Abból már egy határtalan
Csillagos ég lenne...

Szarvasbogár! — valamikor
Mennyit kocsikáztam?...
Gyufaskatulyát húztál, s ha
Lustaságod láttam; —
Pántlikával ütöttelek,
Jártunk a virágon,
Be sok minden más azóta
Ezen a világon...

EGY NAGY NÉP
KALANDOKBAN
ÉS FORDULATOKBAN GAZDAG ÉLETRAJZA

ANDRÉ MAUROIS
ANGLIA TÖRTÉNETE

KÖTVE 7.20 P
ATHENAEUM

Pásztor János.
szobrászművész

Magyarság, 1927. febr. 19.

1927 február 19, szombat

* **Beethoven emlékünnepe.** A legnagyobb zeneköltő halálának százéves évfordulójára rendezett zeneünnepségek március 25-én kezdődnek. Ezen a napon délelőtt a Zeneművészeti Főiskolán a kultuszminiszter és *Apponyi* Albert gróf mond ünnepi beszédet. A következő nap, március 26-án, az Operaházban díszelőadásban játszák a Missa Solemnist *Dohnányi* Ernő vezényletével, 27-én kamarazene-est lesz a Zeneakadémián, ennek a keretében adja elő *Hubay* Jenő és Dohnányi Ernő a Kreutzer-szonátát, 28-án este a Zeneakadémián filharmóniai hangverseny lesz *Dohnányi* Ernő vezényletével, 30-án este pedig zongoraszonáta-est az ő közreműködésével. Április 2-án az Operaházban a Fidelio, április 4-én filharmóniai hangverseny a Zeneakadémián *Vecsey* Ferenc és *Telmányi* Emil közreműködésével, amikor a kilencedik szimfóniát fogják játszani, melynek magánszólamait *Medek* Anna, *Basilidesz* Mária, *Székelyhidy* Ferenc és *Szende* Ferenc énekli. Május 22-én Martonvásáron lesz a záróünnepély, a parkban leleplezik Beethoven szobrát, ahol az ünnepi beszédet *Apponyi* Albert gróf mondja. A szobrot *Pásztor* János jeles szobrászművészünk alkotta. Ezeken az ünnepségeken kívül szó van még egy *Beethoven-emlékkiállítás* rendezéséről is, amelyet a magyar vonatkozású emléktárgyakból állítanának össze. Beethoven életéből sok emlék maradt Budapesten és Kismartonban, a mai Haas-palota helyén 1872-ben megnyílt német színházban az ő zenéjét hallgatták először, budai koncertjeiről megvannak a kritikáink, megvan Brunsvik Teréz naplója, családi arcképei, fényképek és azoknak a képe, akikkel Beethoven vonatkozásban állott. Megvan a zongorája, az István király nyitányának partitúrája, sok kismartoni okmány, levél, a C-dur mise legrégibb másolata és mindezen felül olyan bő kiállítási anyag, amely a külföld érdeklődését is méltán felkeltené és bizonyságát adná régi kultúréletünknek. Amint a Dante-ünnepségek idején rendkívül gazdag Dante-kiállításunk méltán kivívta az egész tudós világ bámulatát és elismerését, épp ilyen sikere és jelentősége lenne Beethoven-kiállításunknak is.

ák le, a hangulat valamennyi piacon barát-
ágosabb lett és egyes értékekben megélén-
ült a forgalom.

A hadikölcsönkötvények piacán ma nagy
zgalommal indult a forgalom. Hatalmas tö-
neg tolongott a piacon és izgatottan tárgyal-
ák azt a hirt, hogy mindenfelé *felmondják*
hadikölcsön-cimletekre folyósitott lombard-
ölcsönöket. Két nap alatt ugyanis a kölcsö-
ök fedezetére szolgáló értékpapirok árfo-
yama *több mint harminc százalékkal esett.*
felmondás következtében nagy tétel áru
erült a piacra. A kinálat oly vehemens volt,
ogy az I—V. kibocsátásu százkoronás hadi-
ölcsön, amely tegnap 0.82 fillérrel zárult,
a 65 fillérre zuhant le. Ugyanilyen arányban
tek a többi cimletek is. Oly nagy pánik
ralkodott a piacon, hogy az áresést semmi
m tudta feltartóztatni. Amikor 65 fillérig
sszaesett az árfolyam, *hirtelen vásárlók je-*
ntkeztek a piacon. Az irányzat ekkor ja-
ulni kezdett és a piac is megnyugodott. Rö-
desen emelkedni kezdtek az árfolyamok és
huszszázalékos áresésnek egy részát sikerült

Közvetlen a gyárból vásároljon gyapjúszövetet !!!
TRUNKHAHN
Eladás: IV. PROHÁSZKA OTTOKÁR-UTCA 8.
VI. TERÉZ-KRT. 8. KÉRJEN MINTÁT!

AZ IDŐ *(Újabb felmelegedés.)* A nem szakmeteorológus időjósok rendkívül nagy kánikulaszerű meleget jósoltak. Ez nem következett be. Az Északi tenger felől és Oroszország hidegebb tájairól meglepetősen hűvös légtömegek törtek át a Kárpátokon és haladtak át Magyarországon, le a Balkán felé, főkép pedig a Fekete tenger nyugati parjai felé. Az utóbbi napokban ezek a légáramlatok okozták, főkép ott, ahol a hegyeknek mentek neki, azokat az esőket, amelyek hazánkban és hazánk körül előfordultak. Egyébként egész Közép- és Nyugat-Európának az időjárása mindenütt száraz jellegű volt. Hazánkban a péntek reggel hét óráig terjedő 24 óra alatt a Dunántúl északi részén, továbbá délen és délkeleten, valamint északkeleten volt csapadék. Ennek mennyisége megint nem volt nagy. Szegeden 6, Orosházán 4, Makón 3 millimétert tett ki. A péntekre virradó éjjelen a hőmérséklet ismét erősen csökkent és a Tisza—Körösök közötti szögletben a talaj mentén újból —2 fokra süllyedt. A nappali temperatúra is megérezte a hőcsökkenést; Budapesten csak 16 fok volt az előző napi 19 fokkal szemben és az ország déli és keleti részein 13—15, sőt a Dunántúl 12—13, Sopronban pedig csak 10 fokra emelkedett a temperatúra. A nap folyamán voltak az országban újra kisebb lecsapódások, de ezeknek mennyiségét mérni sem lehetett. Általában az északi légáramlás még mindig tartott és az ország nyugati részén meglehetősen viharos jellegűnek is mutatkozott. A magasabb légrétegekben úgylátszik máris elgyengültek a légáramlatok, mert a Kékesen, ahol 8 fok volt a hőmérséklet napközben, este szélcsend uralkodott. Az ország általában meglehetősen felhősnek bizonyult az esti órákban, de a felhők még előbb gyorsan vonultak tova, úgyhogy gyakran láthattuk a csillagos égboltot. Általában Közép-Európában a szárazjellegű időjárás tovább tartott, de amíg eddig hazánk volt Európának legmelegebb része, addig most végre a délnyugat felől a biscayai öböl tájékáról lejövő melegebb óceáni szubtrópikus levegő erősebb felmelegedést idéz elő. A La Manche-csatorna hőmérséklete csak 9 fokra emelkedett, ezzel szemben Franciaország déli részein már 20—25 fokos temperatúrákat mértek. Berlinben 18 fok volt. Az esti órákban Európában csak egy vonalon volt még kisebb lecsapódás, amely a Kárpátok mentén Csehországból Lengyelország felé húzódott. Hazánkban már nem esett. A szombati időjárást változó felhőzete fogja jellemezni. A szél nem lesz erős. Esetleg kisebb, a péntekihez hasonló futó záporok lehetségesek, azonban a hőmérséklet nálunk is újból emelkedni fog és különösen a napsütötte vidékeken a temperatúra újból elérheti a 18—20 fokot. *Dr. Massány Ernő*, m. kir. főmeteorológus.

*

Május 2-án, vasárnap a Nap kél 4 óra 27 perckor, lenyugszik 18 óra 56 perckor.
Május 2-án, vasárnap a Hold kél éjfélkor, lenyugszik hétfő reggel 9 óra 26 perckor.

A Meteorológiai Intézet jelenti április 30-án este: Várható időjárás a következő 24 órára: Északi-északnyugati légáramlás. Változó felhőzet. Helyenként, inkább csak északon-északkeleten záporeső. Éjjel több helyen talajmenti fagy. A nappali hőmérséklet nyugaton kissé emelkedik, keleten alig változik.

= **A forró égöv betegségeinél**, különösen napszúrásnál, bélhurutnál és vérhasnál, valamint olyan gyomor- és májbajoknál, amelyek malária kíséretében lépnek fel, a természetes »Ferenc József« keserűvíz szerfelett értékes hatást fejt ki. Orvosok ajánlják.

= **Az anyák és csecsemők védelme** soha annyira nem volt aktuális, mint napjainkban. Már az anyát kell a terhesség alatt erősíteni és védeni, mert az anya egészségétől, tápláltságától, testi és lelki állapotától függ a magzat egész fejlődése. Az orvosok éppen azért ajánlják a terhes nőknek az Ovomaltine használatát, mert ez a természetes erősítő szer olyan tápérték- és vitamintöbbletet visz a szervezetbe, amelyre az anyának és magzatnak egyaránt szüksége van.

= **A Nemzetközi Vásár** hatalmas látványosságának kulissza mögötti, szakmai titkairól számol be a *Reklámélet* bővített tartalommal megjelent új száma, amelyet ezúttal pompás, többszínnyomású mellékletek is díszítenek. Szerkeszti: *Balogh* Sándor. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, V., Lipót körút 9.

= **Az igazi humanitás** elve vezeti a Lipótvárosi Fonal Részvénytársaságot, amikor a sokszoros áremelkedés ellenére a ma lehirdetett alacsony árakon beosátja függönykelméit a nagyközönség rendelkezésére. Kizárólag Lipót körút 25.

= **Standard cyánozó pontos, olcsó megbízható. T. 1-895-85.**

MILANO RISTORANTE UNGHERESE
Corso Vittorio Emanuele 17, a Dóm mellett. Elsőrangú úri étterem. Magyar és bécsi konyha. Árnyas kerthelyiség. Ebéd vagy vacsora étlapból szabadon választva kiszolgálással 8.— líra

— **A hercegprímás celebrálja a lengyelbarát magyarok miséjét.** A Magyarok Lengyelbarát Szövetsége a lengyel *nemzeti ünnep alkalmából* május 3-án reggel nyolckor a Ferenciek templomában *istentiszteleten* jelenik meg. A szentmisét és a Te Deumot *Serédi Jusztinián* hercegprímás celebrálja.

— **A beteg Karin Michaelis veszedelmes kalandja a nyílt tengeren.** *Bostonból* jelenti az *United Press:* Karin *Michaelis*, a világhírű dán írónő a *Svaneholm* gőzös fedélzetén Boston felől Kopenhága felé hajózott. Karin Michaelis a fedélzeten *súlyosan megbetegedett* és állapotára nagyon rossz hatással volt az egyre viharosabbá váló tenger. A Svaneholm útközben találkozott a *Scanmail* amerikai gőzössel és elhatározták, hogy az írónőt visszaviszik Bostonba. Az átszállítás a legnagyobb nehézségek árán sikerült. *Nagymennyiségű olajat kellett a roppant hullámokra tölteni, hogy a mentőcsónak, amely az írónő hordágyát szállította, fel ne boruljon.* Karin Michaelist sikerült baj nélkül átszállítani az amerikai gőzös fedélzetére. *Szombaton érkezik vissza Bostonba.*

— **Ma nyílik meg a nemzetközi kutyakiállítás,** melyet az Ebtenyésztők Egyesülete a Tattersallban rendez. A kiállításra 230, főleg külföldi kutyát neveztek be. A kiállítás ma két órakor nyílik és vasárnap este hét órakor zárul.

— **Véres szerelmi dráma Nádasdon.** *Szombathelyről* jelentik: A nádasdi Bognár-vendéglőben egy lakodalom után *Csőre* Bálint 29 éves legény *revolverrel kétszer rálőtt régi szerelmére*, özv. *Komics* Lajosnéra, aki udvarlójával, *Kovács* Péterrel hazafelé tartott. Komicsné összeesett, Kovács a merénylőre vetette magát és kicsavarta kezéből a fegyvert. Az asszonyt a községi orvos lakására vitték s csakhamar jelentkezett ott Csőre is, aki zsebkésével *többször mellbeszúrta magát s csuklóján és nyakán felvágta az ereket.* Első segélyben részesítették, majd a körmendi kórházba szállították.

— **Beküldött hírek.** *Szombat. Különfélék.* A magyarországi Rotary klubok május 1-én Budapesten tartják *körzeti konferenciájukat.* Szombat délután ½5-kor a Hungária-szálló különtermében *körzeti közgyűlés* lesz, amelyet este 9-kor ugyancsak a Hungáriában *társasvacsora* követ. — A királyi bírósági Végrehajtók Országos Egyesülete május 2-án délelőtt 10-kor a központi járásbíróság könyvtártermében *közgyűlést* tart. — A Magyar Vöröskereszt Egylet központi irodája közli, hogy a »Báró Orosdy Raoul-Alapítvány« ezévi kamata augusztus 3-án válik esedékessé. A pályázatokat június 15-ig kell benyujtani az egylet központi irodájánál (Baross u. 15). — Az Állatvédő Világszövetség magyar osztálya felhívja tagjait, hogy május 4-én este 7 órakor *pontosan jelenjenek meg* a Lövészkert vendéglő különtermében (Marczibányi tér), mert különben úgy tekintik őket, mintha *jogaikról önként lemondtak volna.* — Lukács Paula és Papp Klotild értesítik az 1906—7. évben a kolozsvári De Gerando felsőbb leányiskola VI. osztályát végzett növendékeket, hogy a *30 éves találkozón*, május 9-én délután ½6-kor a Pilvax-kávéház különtermében megjelenni szíveskedjenek.

Utazzon Délvidékre

Milánó - Hotel Concordia — A pályaudvar közelében. Minden komforttal ellátott családi szálloda. 40 szoba. Teljes központi fekvés. Tul. E. Molla.

Riccione - Hotel des Bains — Magyarok által szívesen látogatott ház — Elsőrangú szálloda. — A tengerrel szemben. — Remek szép étterem a szabadban. — Saját strand.

FLÓRENC

Pension Jennings-Riccioli — Corso dei Tintori 0. Az Arnó partján. Magyar vendégek által kedvelt elsőrangú szálloda, központi csendes déli fekvésben. Tulajdonosnő: Anita Riccioli. Igazgató: Bruno Merkli

Pension Scandinavia — Lungarno Serristori 15. Családi szálloda. A Galériák közelében. Nagy terraszok. Kiváló konyha. Penzió 27—35 líra. Dán tulajdonosnő: M. Böhme

Hotel Pension Beau Sejour — Via Gustavo Modena 13. Központi csendes fekvés. Saját kert. Kiváló konyha. Penzió 30 lirától 40 liráig. Tulajdonos: Vincenzo Bertini

Pension „Deutsches Evangelisches Hospiz" — (Német Evangélikus Otthon) Via dei Serragli 130/A. T. 22-519. Elsőrangú családi ház. Magyar vendégek kedvelt penziója. Központi fekvés. Legcsendesebb fekvés. Nagy kert. Garázs. Igazgatónő: Th. Lessing

Hotel Pension Palazzo Vecchio — Via Fiume 6, az új Központi pályaudvarral szemben. Svájci szálloda. Minden modern komfort. Garázs. Csendes fekvés. Penzió 25-től 35 liráig. Tulajdonos: Polvani

Pension Banchi — Piazza Indipendenza 13. — A pályaudvarral szemben. Minden modern komfort. Garázs. Központi csendes fekvés. — Mérsékelt árak — Tulajdonos: Giulio Banchi

RÓMA

HOTEL MILANO — Piazza Montecitorio 12. — A ház, ahol a magyar vendég jól érzi magát. Központi fekvésű és a legmodernebb szálloda a városban. Mérsékelt árak

Hotel d'Angleterre — Via Bocca di Leone 14. Családi szálloda, ahol a magyar vendég jól érzi magát. Minden modern komfort. 100 szoba. Központi fekvés a Piazza Spagna és Corso Umberto között. Tulajdonos: Antonio Raimondi

Ha On Szicíliába utazik, ne feledje el megtekinteni a központban fekvő Ennát ókori maradványaival, műemlékeivel és pompás magaslati fekvésével és a Grand Hotel Belvedere-t. Luxusszálloda. Bár. Fennsík. Minden modern komfort

Fenti helyek és szállodák prospektusaival szolgál
AZ EST UTAZÁSI IRODÁJA, Budapest, VII. ker., Erzsébet körút 18—20. szám

1 drb nagy apácaszappan 1 futurit szappantartóval együtt P 1.— minden jobb szaküzletben, de csak 1937 május 31-ig

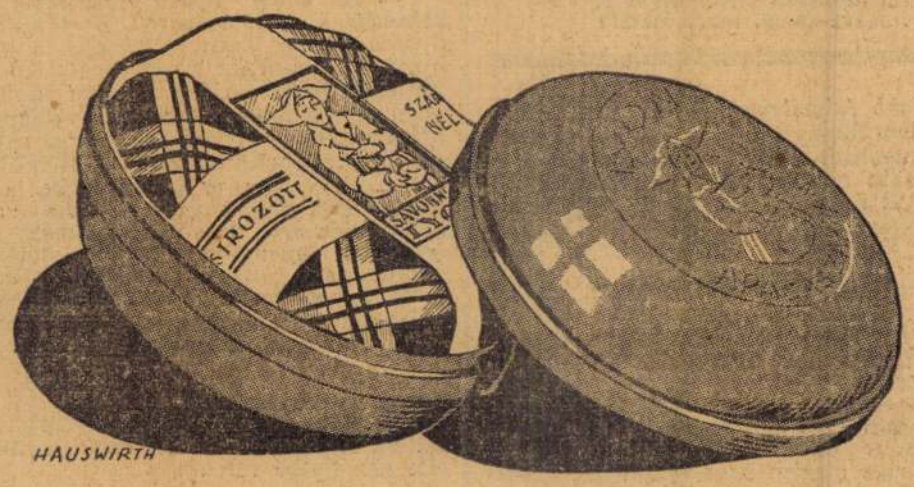

(Nagy apácaszappan szappantartó nélkül P —.90)

— **A főpolgármester látogatása a járványkórházban.** *Karafiáth* Jenő főpolgármester látogatást tett a Szent László járványkórházban, ahol *Salamon* Géza tanácsnok és dr. *Wolff* Károly, a közkórházak központi igazgatója fogadta. A főpolgármester sorra járta a járványkórház valamennyi pavillonját s megvizsgálta azokat a régi barakokat is, amelyeket a közeljövőben le fognak bontani. A főpolgármester azután a rádiumkórházat kereste fel.

— **Botrány riasztólövéssel és két előállítással a Lujza uccában.** A Lujza ucca 23. számú ház harmadik emelet 46. számú lakásában péntek este két férfi összeverekedett, mire a lakók *Tóth* Lajos házmestert hívatták. A verekedők *Tóthot is megverték* és kidobták a lakásból, majd eltávoztak. A házmester rendőrt hívott, akit a házbeliek figyelmeztettek, hogy a verekedők a Lujza ucca 20. számú ház előtt állnak nagyobb részeg társaság közepén. A rendőr igazoltatni akarta őket, erre a tíz főnyi csoport körülvette a rendőrt és fenyegetően viselkedett. A rendőr *kardot rántott*, de lefogták, mire revolvert rántott és riasztólövést adott le. *Vajer* István, *Teszlák* Elemér és *Györkös* Sándor napszámos *dulakodni kezdett a rendőrrel*, aki pisztolyát visszatette tokjába, majd *kardjával megsebesítette Györköst*. A verekedők erre szétrebbentek. Györköst a mentők a Rókus-kórházba vitték. *Teszlákot elfogta a rendőr, de sikerült elfognia Varga István sofőrt is*, aki a járókelőket ellene izgatta. Mindkettőjüket a VIII. kerületi rendőrkapitányságra, majd a főkapitányságra állították elő.

— **Autószerencsétlenség Erdélyben — 1 halott, 18 sebesült.** *Bukarestből* jelentik: Marosszentgyörgy község határában *Seres* Márton tehergépkocsija, amelyen 18 vásári árus ült, útszéli árokba fordult és maga alá temette a bennülőket. Az árukkal megrakott nehéz vaspántos ládák az árusokra zuhantak. *Tomahidi* Ferenc mézeskalácsos *meghalt, a többi utas pedig súlyosan megsebesült.*

— **1200 millió hiány Párizs költségvetésében.** *Párizsból* jelentik: Párizs város költségvetésében *1200 millió frank hiány mutatkozik*. Az Intransigeant jelentése szerint Puech, a főváros költségvetésének főelőadója, jelentésében közli, hogy a főváros kiadásai *4200 millió frankot tesznek ki*, ezzel szemben pedig csak mintegy hárommilliárd bevétel mutatkozik.

— **Báró Villani Lajos előadása Milánóban.** *Milánóból* jelentik: Báró *Villani* Lajos a Nyelvtudományi Társaságban *Magyarország történelmi hivatása a Nyugat és a Kelet között* címmel előadást tartott, amelyben ismertette azt az évszázados szerepet, amelyet Magyarország a keresztény kultúra védelmében játszott. Kiemelte, hogy ma, amikor a krisztusi lelket a bolsevizmus veszedelme fenyegeti, Magyarország *ismét Rómára támaszkodik*.

— **Raffay püspök lelkészt avatott.** Pénteken délelőtt a Deák téri templomban *Raffay* Sándor bányakerületi püspök — *Sárkány* Béla tb. főesperes és *Magócs* Károly egyházkerületi központi lelkész közreműködésével — lelkésszé avatta *Bányai* Sándor végzett teológust, s egyúttal szolgálattételre a cinkotai egyházhoz rendelte.

— **Egy konzervatív és egy munkáspárti képviselőt választott Anglia.** *Londonból* jelentik: Az időközi választások során csütörtökön Birmingham nyugati kerületében *Higgs* konzervatív jelöltet választották meg 2920 szavazattöbbséggel képviselővé. Birmingham nyugati kerületében a legutóbbi választáson Sir Austen *Chamberlain* konzervatív programmal 7371 szavazattöbbséggel győzött. Wandsworth kerületben a munkáspárti *Nathan győzött* a konzervatív jelölttel szemben 485 szavazattal. A legutóbbi választáson Wandsworthban *konzervatív* képviselőt választottak.

— **Uj plébános.** A bíboros hercegprímás kinevezte Lezsánszky Józsefet tarjáni plébánossá.

— **Kétévi fegyházra ítéltek Koblenzben egy ferencrendi szerzetest.** *Koblenzből* jelentik: Az esküdtszék hamis tanuzás miatt *kétévi fegyházra* és polgári jogainak ötévi felfüggesztésére ítélte *Julian* ferencrendi szerzetest. A szerzetes a vád szerint a waldbreitbachi kolostorban történt események miatt indított per tárgyalása során követte el a hamis tanuzást.

— **Rákóczi-kiállítás a parlamenti múzeumban.** Az *Országgyülési Múzeum* II. Rákóczi Ferenc szobrának leleplezése alkalmából kiállítást rendez. Bemutatja a bujdosó fejedelem és társai hamvainak hazaszállítására vonatkozó emlékeket, amelyek jórésze Thaly Kálmán hagyatékából került elő. A fejedelem koporsójából való szemfedődarabok, olvasószemek, ruhafoszlányok teszik a kiállítás kegyeleti anyagának legértékesebb darabjait, magáról a történeti pompával végbement 1906-os gyászszertartásról pedig egy grafikonba foglalt, mintegy 250 darabból álló fényképsorozat beszél. Számottevő emlékei a felejthetetlen budapesti és kassai gyászmenetnek azok az apródruhák, tarsolyok, fegyverek és zászlók, amelyek a résztvevők emlékei közül jutnak most a közönség elé. A kiállítás másik része *Pásztor* János és *Györgyi* Dénes Rákóczi-szobrának tervei és modelljeit mutatja be. A kiállítással kapcsolatban bemutatja a múzeum azt az *egyetlen mozgófelvételt* is, amelyet *Körmendy Ékes* Lajos ny. főispán, Kassa város tanácsnoka, a fejedelem kassai temetéséről 1906-ban készíttetett, kiegészítve a budapesti gyászmenet egyes részleteivel. Kétszeres érdeklődésre számíthat ez a film, mint a mai filmhíradó ősé s egyben ma is élő képe a Rákóczi-hamvak temetésének. A kiállítás megtekinthető mindennap, vasárnap és ünnepnapon is d. e. 9—2-ig, a film pedig bemutatásra kerül ugyancsak mindennap d. e. 11, 12 és 1 órakor. A belépés díjtalan. Bejárat az *Országháza XVII. kapuján*, szemben a Tisza-szoborral.

— **A Népszövetséghez fordulnak panasszal a politizálástól eltiltott délafrikai németek.** *Londonból* jelentik: Az ismeretes német délafrikai incidens óta az angol lapok állandóan napirenden tartják a délafrikai német propaganda problémáját. Miután *Hertzog* délafrikai miniszterelnök elrendelte, hogy *csak brit alattvaló politizálhat Dél-Afrikában*, a *Times* közölte azt a félhivatalos német jelentést, amely szerint *600 délnyugatafrikai németet a nemzeti szocialista párt képez ki az eszmék terjesztésére*. Most a *Daily Telegraph* közli a Német Távirati Iroda jelentését, amely szerint *Hirsekorn*, a délafrikai parlament tagja kijelentette, hogy a délafrikai németek a politizálást eltiltó rendelkezés miatt a *Népszövetséghez fordulnak panasszal*.

— **Tót műegyetem lesz Kassán.** *Prágából* jelentik: A minisztertanács elhatározta, hogy Kassán *tót műegyetemet létesít*. Ez a tizenkettedik főiskola a köztársaság területén.

— **A vasárnap egyházi zenéje.** A bazilikában 10-kor Mozart: Spatzenmesse-je (C-dur). — A koronázó templomban Beethoven: C-dur miséje. — A belvárosi templomban Haimos László: Nap-miséje. — Az Egyetemi-templomból éneket közvetít a rádió. — A terézvárosi templomban Bárdos Lajos vegyeskari miséje. — A ferdinándtéri templomban Felber: D-dur miséje. ½12-kor Kronfusz Richárd szólót énekel. — Az erzsébetvárosi templomban 12-kor Mitterer: Missa Dominicalis III.-ja. — A tabáni templomban ½11-kor Gruber: Jézus Szíve-miséje. 12-kor Szabó Károly csellóművész Bach: Air-jét és Gounod: Ave Maria-ját adja elő. — A budai ferences templomban 10-kor Concone: Missa sollemnis-e. A magánszólamokat Szügyi Kálmán, Posszert Emília és Mohos Pál éneklik. Offertorium után Szügyi Kálmán énekli Schubert: Ave Maria-ját. — Az örmény szertartású katolikusok szentmiséje alatt ½12-kor a bazilika kápolnájában dr. Wéberné Gábor Babi szólót énekel, Frint Lipót orgonál.

galmakat összefogva, egységesen akarja az erdélyi háziipart és népművészetet a Nemzetközi Vásár közönségének bemutatni. Kenyérhez juttatja az erdélyi magyar falu népét és ízléses olcsó lakásberendezési és ruházati anyaghoz vásárlóit. A már jól ismert, de mindig új szépségeket hozó kalotaszegi, torockói varrottasok mellett olyan meglepetésekkel fog szolgálni, mint a remek magyarói, csángó kézimunkák, csíki

— **Érettségi találkozók.** Az 1897-ben *a budapesti kereskedelmi akadémia* felső C. osztályát végzett növendékek május 5-én nyolckor a Vadászkürt-szállóban tartják 40 éves érettségi találkozójukat. — A *vasuccai felsőkereskedelmi* iskolában 1912, 1917, 1922, 1927 és 1932-ben, valamint más évfolyamokban végzettek minden szerdán este hét és nyolc között jelentkezzenek a Végzett Tanulók Egyesületében (Vas u. 11.) a május 22-én az Angolparkban, a Kutasi-féle terraszvendéglőben tartandó országos találkozóra.

— **A Budapesti Tanítótestület** május 12-én, szerdán délelőtt 9 órakor tartja közgyülését a pesti Vigadó nagytermében.

festékes szőnyegek, bukovinai székely szőnyegek. De semmiben sem maradnak hátra a fényüzési cikkek mögött a szerényebb háziipari termékei. A székely cserge, ez a legfinomabb, légszebb és legmelegebb takaró, a tartós, minden gyári vásznat maga mögött hagyó s emellett végtelenül ízléses székely törülköző és abroszszőttesek, a székely ruhaanyagok, kalapok, sapkák a legkiadósabb, de egyúttal minden divatáramlatba beleilló használati darabok. A kiállítást az Erdélyi Helikon Magyarországi Barátai rendezik.

Brunico — Hotel Rosa d'Oro

Előkelő környezet. Minden modern komfort. Központban. Vendéglő. Bár. Kávéház. Saját mészárszék. Tulajdonos Giovanni Hinterhuber

Furnirvágó gépet használt, de jókarban levő **sperplatniprést** 220 cm átmérőtű **vennék,** amely sperplatni vágáshoz is használható. — **Vennék** is. Ajánlatokat legkésőbb május 2-ig a kiadóba „Progress 2622" jeligére

Eredeti angol **The Champion** és kitünő **Royal Star kerékpárokat** havi 15—20 pengős részletre szállítunk. **kerékpár-alkatrészeket** bármely kerékpárhoz **nagybani gyári árban** vidékre is. **Láng Jakab és fia** kerékpár-nagykereskedők, **Budapest, VIII, József körút 41.** — Képes árjegyzék ingyen. — Alapítva 1869

Szebbet hiába keresnél, — Gyermekfénykép csak Veres-nél!

Neuwohner Elza

nőidivatszalónját

május 4-ikén **IV, Váci ucca 39**

(bejárat Duna ucca 3) **helyezi át!**

A legújabb párizsi divatkreációk már bemutatásra kerülnek!

(Május 4-ig a régi helyen: IV, Váci u. 16)

Pásztor János

Részletek a Műcsarnokbeli kiál itásáról

P.N. 830. XI. 19.

Vasárnap 1930 X.19. PESTI NAPLÓ

Részlet Pásztor János szobrainak kiállításáról

PESTI NAPLÓ

ta útja
az ingatlanárverésig

zettek ki az árváknak, vakoknal
5-én dobra kerülnek a Schermann
nok

ferens távollétében az ügyre vonatkozólag semm
nem tudtak mondani. Nem sokkal többet tudtu
meg a népjóléti minisztériumban, úgyhogy az á
lítólagos harmadik fórumnál már nem is próbá
koztunk. A küzdelmet azonban, hogy valamilye
módon világosságot derítsünk a 15.450—1930. tkv.
számú akta eredetére, nem adtuk fel és sikerült
megtudnunk a következőket:

sítse az örökhagyó kívánságát. Kárt
váltódtak a különböző hatóságok között és az egy-
szerű ügyet, amely az örökhagyó intenciói alap-
ján 24 vagy 48 óra [illegible]

XXXVI. évfolyam, **36.** szám

TOLNAI VILÁGLAPJA

Budapest, 1934. augusztus 29

Megjelenik minden héten szerdán. Előfizetési ára negyedévre 2 pengő 50 fillér, félévre 5 pengő, biztosítással kombinálva negyedévre 3 pengő 34 fillér, félévre 7 pengő 68 fillér, egy hónapra 1 pengő 28 fillér. Egyes szám ára 20 fillér, pályaudvarokon is. Ausztriában 40 Groschen, Romániában 10 lei, Jugoszláviában 4 dinár, Csehszlovákiában 2.50 cseh korona, Amerikában 14 cent, Olaszországban 1 lira 30 centesimo, Franciaországban 2 frank. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII, Dohány ucca 12—14. Telefón: 42—3—39 és 42—3—50.

Tolnai Világlapjában megjelent képek és cikkek utánnyomása tilos!

Apácák szavaznak...

A német népszavazás óriási tömegeket mozgósított. Nemcsak az egészséges emberek, hanem a rokkantak és kórházak betegei is szavaztak, akiket mentőkocsikban és hordágyon vittek a szavazóhelyiségekbe. Az egyik berlini kórházban még a betegápoló apácák is az urna elé járultak.

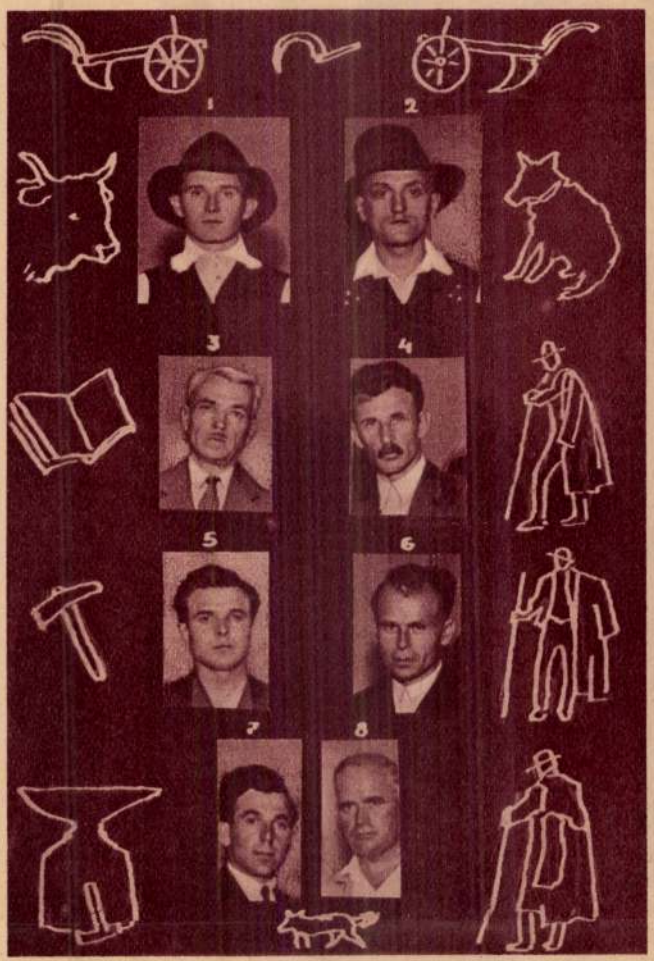

Az őstehetségek kiállítása. Lázár Miklós országgyűlési képviselő népszerű lapja, A Reggel, a Nemzeti Szalónban nagy sikerrel rendezte meg az őstehetségek kiállítását. Képeink (fent): Lázár Miklós a megnyitóünnepélyen üdvözli József királyi herceget. József kir. herceg mellett Almásy László, a képviselőház elnöke és Petri Pál kultuszállamtitkár áll, Lázár Miklós mellett pedig Mayer János, nyug. földmüvelésügyi miniszter. Másik képünkön az őstehetségeket mutatjuk be. 1. Kovács Gábor villói pásztor, fafaragó, 2. Farkas József villói pásztor, fafaragó, 3. Nagy István néptanitó, festőművész, 4. Csülök kanászbojtár, festőművész, 5. Hudák Mihály napszámos, szobrászművész, 6. Oravecz Imre nagyidai tehenész, festőművész, 7. Győri Elek tokaji kovácslegény, festőművész, 8. Káplár Miklós hortobágyi pásztor, festőművész.

Dr Tápay Szabó László címzetes egyetemi rendkívüli tanárnak, a Pesti Napló csillagos cikkei országszerte népszerű írójának a kormányzó a magyar hirlapirás terén kifejtett négy évtizedes érdemes munkássága elismeréséül a magyar királyi kormányfőtanácsosi címet adományozta.

Dr Benedek László orvosprofesszor. Magyarországot most vették fel a Nemzetközi Eugenikai Szövetségbe. A világhírű elmeorvosok levelezés útján döntöttek Magyarország felvételéről s a magyar tudományos világot dr Benedek László elme-és ideggyógyász, a debreceni egyetem professzora képviseli a szövetségben.

(Székely Aladár felv.)

Pásztor János, a kiváló szobrászművész kapott megbizást az Országház előtt felállítandó Rákóczi-szobor elkészítésére.

✱

Amerika legbefolyásosabb embere Európában, Robinson szenátor, a demokratapárt vezetője, aki Roosevelt után az U. S. A. legbefolyásosabb emberének számit, tanulmányútja során Európa nagyvárosait járja.

Pásztor János

térők. A mi a festészetben jelentékeny, egészen új perspektivákat nyitó eredmény, az a szobrászatra nézve teljesen eltörpülhet. Hogy mégis alkalmazást nyer a plasztikában is, az egyedül annak a kölcsönhatásnak tudható be, a mit ezek egymásra gyakorolnak. Így pl. az impresszionizmus eredményei a szobrászatra nézve nem lehettek olyan fontosak, mivel ezeket szükségleteihez képest már a multban is eléggé megvalósította. A túlhajtott naturalizmus a plasztikában megvalósuló természetutánzás számára nem hozhatott olyan eredményeket, mint a festészetben, mert az anyag eltérő utánzó lehetőségeinél fogva a naturalizmus fokozatai is különbözőek. A XIX. század festészeti naturalizmusát sokkal nagyobb fejlődési periódus választhatja el az olasz quattrocento naturalizmusától, mint pl. Rodint Donatellotól.

A természetutánzásnak minél tökéletesebb és tökéletesebb megvalósítása a képzőművészetben, tehát egy belőle következő állandó törekvés. Ha van lehetőség a fejlesztésére, ha a művészetet ez előrejutásnak egy nagyobb perspektivája köti le, úgy a művészet elsősorban naturalisztikus lesz. Azonban, ha egyes korszakokban a naturalizmus már elérte a maga eredményeit, fölébred a művészet másik törekvése, a stilus, mely eddig csak öntudatlan szerénységgel húzódott meg, teljesen elnyomva azonban sohasem lehetett. Ez a stilus aztán teljesen magára vonja a művészek figyelmét, elzárja a naturalizmus további objektiv kutatásainak útjait és a művészet fejlődését az előbbi vágányokból kilendíti. Ilyenkor a valóság megközelítésének eszméje szunnyadozik és gyakran elfelejtkezik arról, hogy az eddigi fejlődés tulajdonképen neki volt köszönhető. A művészek nem hisznek abban, hogy az objektiv természetutánzásnak még újabb lehetőségei volnának, az eredményeket egészen máshol keresik, azokban az egyéni értékekben, melyeket eddig kevesebb öntudatossággal érvényesítettek. Jól megjegyzendő, hogy itt nem az a fontos, hogy a természetutánzás továbbfejlesztésének objektiv lehetőségei tényleg lezárultak-e, hanem hogy a művészek higyjék azt, hogy ezen az úton már a további haladás nem lehetséges.

Ha most az imént mondottakkal számot vetve arra akarnánk felelni, hogy a természet utánzásából mint következtethetünk a művészet fejlődésére, úgy bátran állíthatjuk, hogy a természet utánzásának tökéletesebbé válása elő kell, hogy idézze a művészet fejlődését. Arra azonban még nem válaszolhatunk, hogy az utánzásnak eme tökélyesbülése, mely a maga arányában kell, hogy előmozdítsa a művészetek fejlődését, egyszersmind egyenes viszonyban áll-e a művészi érték objektiv emelkedésével. Erre már csak a művészet másik problémájának, a stilusnak megvizsgálása után felelhetünk.

Régente, ha azt kérdezték, hogy mi a művészet, azt felelték rá, hogy a természet utánzása. Ma már senkisem meri ezt az elavult és főleg hamis definiciót ajkára venni. Nemcsak azért, mivel számot kell vetni a természetet nem utánzó művészetekkel, hanem mivel belátták, hogy még azoknak a lényegét sem a természet utánzása képezi, amelyek látszólag a valóság reprodukálásán épülnek föl. E definiciónak az utolsó halálos döfést talán a fényképezés adta, mert ime egyszerre láthattunk egy újfajta természetutánzást, mely pontosságában tökéletesebb a rajznál, a festménynél, mégis valami hiányzik belőle. Azt mondtuk, hogy az életet nélkülözzük benne. Ebben a mondásban már igazunk volt. De a mondásnak mégis másképen van igaza, mint ahogyan értettük. Mert kétféle életről lehet szó a festményben és rajzban. Annak az életéről, akit ábrázol és azéról, aki készítette. Az előbbi a fotografiában is éppúgy föltalálható, mint egy festményben, pedig erre vonatkozott előbbi mondásunk, míg az utóbbit itt egy élettelen szerkezet, fizikai és kémiai processzus pótolja. Nyilvánvaló, hogy ez az az élet, ami a fényképből hiányzik és ez az a valami, ami a művészetet művészetté avatja. Nem az tetszik nekünk a műalkotásban, hogy itt egy tökéletes természetutánzás látható, hanem, hogy egy ember vitte ezt véghez, ki saját magát, szívét-lelkét árulta el itten. És amellett, hogy a művész ezt belső szükségletből teszi, egyúttal hangsúlyozta azt is, hogy itt oly anyagokkal dolgozik, melyek utánozzák ugyan a természetről való benyomásunkat, de magát a természet szemléletét sohasem kelthetik föl bennünk. De nem is akarják. Vannak művészek, kiknek egész munkássága arra figyelmeztet, hogy a festészet, szobrászat csak azért utánozzák a természetet, mivel másképen nincs megvalósulási lehetőségük, de ez csak egy szükséges valami, melyen

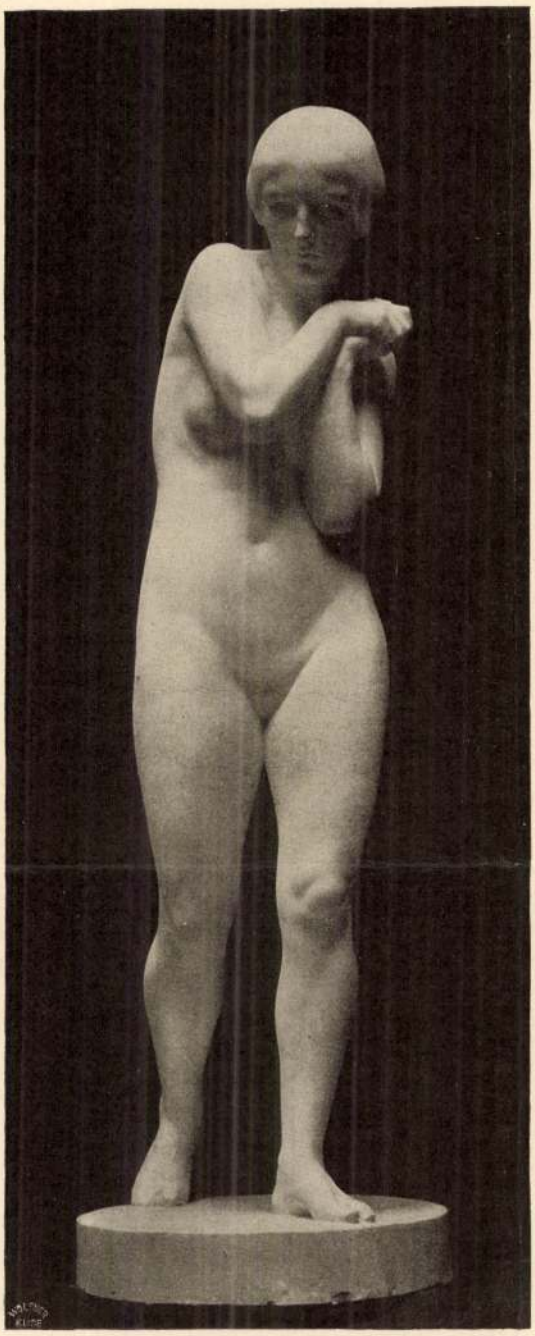

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

AZ ELÜZÖTT PÁSZTOR JÁNOS SZOBORMÜVE A RÁTH-DÍJ NYERTESE

túl következik az igazi művészet. És ezek azok, kik a művészet másik problémáját, a stilust hangsúlyozzák.

A stilus meghatározása az esztétikának egyik legfölkapottabb, mondhatni legszimpatikusabb föladata. Nem nehéz probléma, ha megoldásánál megelégszünk a lélektani alapokkal és a tapasztalati példálódzással. A stilus a képzőművészeteknél nem egyéb, mint a természet szolgai utánzásán való fölülemelkedés, midőn akár öntudatosan akár öntudatlanul úgy reprodukáljuk a valóságot, hogy abban ne a természethez való hasonlóság legyen a fontos, hanem a valószerűségtől való eltérés. Ez az eltérés azonban nem lehet egymással ellentétes, hanem egymást kiegészítő, egymásnak megfelelő, vagyis egyszóval harmónikus. Tehát a természetutánzáson harmonikus egységgel véghezvitt változtatást nevezzük stilusnak. Meghatározásunk ugyan nem eléggé tudományos, de a dolog megértése érdekében ezúttal nem szükséges tovább mennünk. Ha most azt kérdeznénk, hogy ez a harmonikus eltérés milyen erős lehet, erre az a feleletünk, hogy tisztán a művész talentumától függ, a stilusnak mekkora elvonatkozásában képes a természetutánzást, mint alapot éreztetni. Némelyik már kis eltéréseknél is ingadozik, műve élettelen lesz, a másik ellenben a stilus legnagyobb kilengéseiben is megtartja a valósággal való kapcsolatot. Tisztán talentum dolga.

A stilust is, mint előbb a természet utánzását, az alkotó egyén és az anyag szempontjából kell megvizsgálnunk, mert nyilvánvaló, hogy ezek az alapjai. Míg a természet utánzása az egyént illetőleg is objektiv természetű, addig a stilus erről az oldalról teljesen szubjektiv. Az anyag részéről már kaphat objektiv illetőségű útbaigazításokat; lehetnek a stilusnak a festészet eszközeiből származó objektiv determinánsai, például a kontur, a lokális, a komplementer szinek, a kontrasztok, vagy a tónus. Azonban a tónus létrehozásában a természet utánzása is ép oly erővel közremunkál, a fény festése pedig már teljesen az utóbbi javára irandó. Ezeknek stilusképző tendenciája azonban, bár sokszor egész iskolákon, korszakokon vonul végig, nem olyan erős, mint az egyéni szubjektivitásé. A végeredményben mindig elerőtlenednek, eltünnek, más jön helyettük, míg az alanyiság stilustképző tendenciája változatlanul megmarad. Az előző objektiv stilustképző motivumoknál is erősebb az egyes festőtechnikák behatása, az olaj-, a vízfestéké, a temperáé és ép így a különböző rajztechnikáké. Ezekről már alig szabad megfeledkeznünk, bár a tőlük meg-

Művészet 1914.

ELKÉSZÜLT A RÁKÓCZI SZOBOR

A ló szügyében nyolc munkás dolgozik, szombaton forrasztják be, vasárnap lesz az ünnepi leleplezés

— *Az Est tudósítójától* —

A Kossuth Lajos téren, a földmívelésügyi minisztérium előtt deszkapalánkok mögött munkások dolgoznak, kőművesek, kőfaragók és vasasok. Már a hatalmas talapzatra csúsztatták II. Rákóczi Ferenc lovát, de

a lovasfigura egyelőre a földön fekszik.

Vasárnap leplezik le a szobrot, szombaton délre kell tökéletesen készen lennie. »*Persze készen is lesz*« — mondják a munkások a deszkapalánkok mögött.

Gömbös Gyulának jutott eszébe, két esztendővel ezelőtt, — akkor volt II. Rákóczi Ferenc halálának 200. évfordulója — hogy *szobrot kell emelni a fejedelemnek.*

Társadalmi mozgalom

indult, a felsőház adott 25.000 pengőt, a képviselőház ugyanannyit, Budapest székesfőváros is adott 20.000 pengőt, a magyar társadalom pedig 180.000 pengőt gyüjtött össze. Pályázatot nem tűztek ki, *Pásztor* János, a kitünő szobrászművész kapott megbízást, hogy a szoborbizottságnak mutasson be terveket

egy mellékalak nélküli lovas Rákóczi szoborra.

Pásztor három tervet csinált, két terven nyugodt lovon ül Rákóczi, a harmadik terven égbe *ágaskodik a fejedelem lova.* A szoborbizottság, amelynek elnöke *Hóman* Bálint volt, *ezt a harmadik tervet fogadta el.* Pásztor János elutazott Budapestről, hogy lótanulmányokat végezzen. Felment Bécsbe, ahol a *Spanische Reitschule*-ban még mindig a legszebb lovak vannak, elutazott Bábolnára, ahol pompás lipicaiakat talált.

A szoborművön levő egy lónak *nincs igazi modelje;* sok-sok tanulmány után alakult ki idealizált figurája.

Megkérdeztük a művésztől, ki volt *Rákóczi modelje.*

— Na, milyen Sándor is?...— töri a fejét *Pászor* János. — Birkózó. Csak úgy ismertük: *Sándor.*

Kicsit töri a fejét, aztán eszébe jut, hogy *a modelt*

Váli Sándornak

hívják, ismert sportember. Mint

nehézsúlyú ökölvívó Magyarország válogatottja volt;

sokan emlékeznek Olaszország elleni pompás szereplésére: a döntetlenül álló nehéz meccset *ő nyerte meg a magyar színek számára.* A nagyszerű alakú fiatalember később áttért a *szabadfogású birkózásra* és olyan nagyszerű eredményeket ért el, hogy

Amerikába szerződtették.

Most is a tengerentúl birkózik, professzionista lett és *Szabó* Sándor kisnehézsúlyú világbajnok mellett *méltóan képviseli a magyar sportolókat.*

Először aktban állt modelt, aztán szerzett a Nemzeti Színháztól kosztümöket, Rákóczi korabeli ruhákat, azokat vette fel *Váli* Sándor. A modelen kívül segítségére volt a művésznek a mintázásnál

három Rákóczi plakett,

amelyeket *egy akkori francia művész csinált Rákóczi udvarában.*

A munka elején saját műtermében dolgozott Pásztor János, később kicsinek bizonyult a műterem, ekkor egy lelkes műbarát, *Horváth* Ákos, felajánlotta, hogy költözzön *az Ajtósi Dürer soron levő óriási műterembe;* ott dolgozott azelőtt *Zala* György.

Január 1-én fejezte be művészi munkáját *Pásztor* János, készen állt a lovasszobor — gipszben. A gipszszobrot elvitték *Vignali* Rafael jászuccai bronöntődéjébe, ott öntötték bronzba.

Vignali, a híres bronzöntő fia, maga is bronzöntő, egész nap kint van a Kossuth Lajos téren, *ellenőrzi a munkát.* Vállalkozott arra, hogy »röviden« elmagyarázza,

hogyan történik a bronzbaöntés.

— Legelőször *negatívot* csinálunk a szoborról és a negatív alapján készítünk egy *viaszöntvényt.* Azt *csatornázzuk,* majd *befalazzuk,* a befalazott formát pedig kemencébe helyezzük. A forró kemencében a viasz elpárolog, a helyén üreg marad, *az üreget öntjük be 800—900 fokra hevített folyékony bronzzal,* majd várunk, hogy kihüljön.

Ilyen »egyszerű« a bronzöntés munkája.

A hatméteres szobornak öt méter 40 centiméter magas talapzata van. A talapzat belül betonmag, burkolása pedig *svéd gránit.*

Meddig marad ilyen szép fényes? »Örökké«, — hangzik a válasz. Még az egyiptomiakról maradtak ránk emlékművek, amelyeknek az anyaga svéd gránit. *Ma is olyanok, mintha »újak lennének«.*

A talapzaton

jobboldalt ez az aranybetűs szöveg van: *Recrudescunt vulnera inclytae gentis Hungariae.* Hátul: 1735 — halálának 200. évfordulóján állította a magyar nemzet. Baloldalt: *Cum deo pro patria et libertate.* Elől csupán egyetlen szó: *Rákóczi.* Itt van Rákóczi címere is, *kardot tartó sas, alatt három halmon álló kerék.*

Rákóczi lovának szügyén négyszögletü nyílás

van, itt bújnak be a munkások — *nyolcan!* — pénteken este, mikor már Rákóczi alakja is a lovon ül; bent a szobor üregében van még dolguk, *huzalokat erősítenek, kapcsokat forrasztanak.* Még a művész is dolgozik a szobron a leleplezés előtt, csiszol, simít.

Szombaton délben forrasztják be az az ágaskodó paripa szügyét,

a hatalmas bronzalkotásra ponyvát borítanak, hogy *vasárnap délelőtt a kormányzó jelenlétében leleplezhessék.*

flapper védve
Asszonyom vigyázzon a jó alakjára, FLAPPER csodafűzőt vegyen csak magára.

Tévedés a Rákóczi-szobor feliratán

— *Az Est tudósítójától* —

A *Rákóczi*-szobor talapzatára a szoborbizottság olyan szövegeket vésetett fel, amelyek szoros kapcsolatban állnak a nagy szabadsághős mozgalmával és így európaszerte ismeretesek mindenki előtt, aki a kor történelmével és általában a középeurópai kultúrtörténelemmel valaha is foglalkozott. A svéd gránittalapzat egyik oldalán a kuruc jelmondat olvasható: *Cum Deo pro Patria et Libertate,* a másik oldalon pedig a következő szöveg:

Ez az idézet arra akar hivatkozni, hogy, mint ismeretes, II. Rákóczi Ferenc 1703 június 7-én Munkács várában manifesztumot iratott gróf *Ráday* Pállal, amelyben feltárja Magyarország népe és Európa egész művelt közvéleménye előtt *azokat az okokat, amelyek szabadságharcának megindításához vezettek.* A manifesztumot a következő esztendőben *kinyomatva szétküldték a megyéknek, a magyar és az osztrák közélet vezető férfiainak, a diplomáciának és Európa udvarainak.*

A történészek azóta gyakran idézték ezt a klasszikussá vált manifesztumot, kezdő szavait a középiskolákban is tanítják. Ennek ellenére a fenti fényképen közölt szöveg *nemcsak történelmileg téves, hanem nyelvtanilag sem állja meg a helyét.*

II. Rákóczi Ferenc híres manifesztuma ugyanis, mint az az itt *fakszimilében* közölt képen látható, a következő szavakkal kezdődött:

IOS FRANCISCUS DEI GRATIA, PRINCEPS RÁKOCZY, DE FELSÖ VADÁSZ, COMES de Saáros, DUX Munkacsiensis & Makoviczensis, DOMINUS Perpetuus de Saáros-Parak. Tokay. Regecz, Ecsed, Somlyó, Lednicze, Szerencs, Onod, &c. Ad perpetuam Rei Memoriam.

Recrudescunt diutina Inclytæ Gentis Hungaræ vulnera, tottesque curâ novercante, saucia Regni Libertatis lenita cicatrix, posteaquam tacitè labantibus membris, ad extremè lethalem, sub fatali Domûs Austriacæ Dominio metuitur sinceræ partis

Az eredeti hiteles szöveg, amely teljesebb, szórendileg is más és természetesen mentes a felirat nyelvtani hibájától (*Hungarae,* nem pedig, mint a szobron látható: *Hungariae*), nemcsak közismert, hanem könnyen hozzá is férhető. Minden magyar történelemmel foglalkozó bel- és külföldi nagyobb munka szószerint idézi, itt-ott még az eredeti kiadvány fényképe is látható. Reméljük, hogy még nem késő, a bajt talán még ki lehet javítani. Sajnálatos volna, ha Budapest legszebb terén *kőbe vésve maradna meg* egy ilyen történelmi és nyelvtani hiba.

1 kiló Mosószappan 55 fillér
„Antonia" védjegyű II-rendű 30%-os az ismert jól habzó minőségben. ◆◆ Egy vevőnek 10 kilóig
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

SZÍNHÁZ

Gáztámadás az Operaházban

Légvédelmi táncjátékot tanulnak a balerinák

Szerencse, hogy idegenek nem nagyon járkálhatnak az Operaház próbatermei körül. Tegnap nagyon megijedtek volna. A csinos balerinák eltüntek, helyettük *gázmaszkos szörnyetegek* szaladgáltak fel és alá. Az embernek a háta borsódzott, mi történt? Gázömlés történt az Operaházban? Vagy talán ciánoznak? Szerencsére a fürgelábú balerinák mozgását zene kísérte és hamarosan kiderült, miről van szó: *légvédelmi balettet* próbálnak az Operaházban.

GÁZMASZKOS TANGÓ (Vera Ilona és Kőszegi Ferenc)

Egy ötlet megvalósul

Néhány hónappal ezelőtt *Harangozó* Gyula, az Operaház fiatal táncművésze és koreografusa arra kért meg bennünket, közöljünk egy kis hírt *Az Est*-ben: légvédelmi balettet készít elő. Akkor még csak az ötlete volt meg. Harangozó azóta már megírta a légvédelmi táncjáték meséjét, betanította a balettkart és *Kenessey* Jenővel, az Operaház karmesterével zenét iratott az ötletéhez. Tegnap volt a légvédelmi balett *házi főpróbája*. A táncjátékot, amelyhez hasonlót az egész világon nem lehet találni, a Művész Színház színpadán fogja bemutatni az Operaház balettkara.

„Talán holnap..."

A légvédelmi táncjátéknak »Talán holnap...« a címe. Az első kép uccán történik. A tegnapi próbán még csak jelezték a díszletet, amely még nem készült el egészen. Az uccán óriási plakát, amely gázveszedelemre figyelmeztet. A díszletet különben *Olgyay* Viktor festőművész két fia tervezte. Szerelmes pár sétál az uccán, ügyet sem vet a plakátra. Látjuk, hogy az uccában van egy gázvédelmi tanfolyam is. Elegáns gigerli siet a randevúra, ő sem figyel a plakátra. Rikcsonője táncolja. A tiszt: *Kőszegi* Ferenc.

Gázmaszkos balerinák

Előadóterem. Balról lépcsőzetes iskolapadok, jobbról tábla, amelyen különféle gázmaszkalkatrészek vannak. Azután egy láda, melyet a gázvédelmi legénység hozott. A tiszt megkezdi a tanfolyamot. Zeneszóra jönnek be a növendékek, az egyik padsorban a férfiak, komolyan figyelve, a másik padsorban a nők nevetgélve, pletykázva. Ők nem veszik komolyan az oktatást. A tiszt magyaráz. Kiosztja a gázmaszkokat, amelyet a tanulók felvesznek. Ott van *Hidas* Hedvig, a csinos balerina, aki legutóbb a »Sybill«-ben táncolt. Rettenetesen elcsufítja az ormótlan gázmaszk. Gázmaszkot vesz fel *Mátray* Irén is, aki a »Csárdajelenet« szolgálólányszerepében tűnt fel. Egy-két apró balerina gázmaszkja szinte a földig ér... Olyanok, mint az erdei manók, ördögfiókák, gonosz lidércek...

A hallgatók pihennek, azalatt *Vera* Ilona, a szerelmes nő *gázmaszkban tangót lejt* a gázvédelmi tanfolyam vezetőjével. Stilizált háborús gázmaszkos tangó, a két maszkos csőr állandóan összekoccan.

Sziréna!

Berohan egy altiszt és jelzi: baj van, *kitört a háború*. Abban a pillanatban szirénabúgás hallatszik. Az ablakon át kilátunk az uccára, ahol zászlókkal vonulnak fel emberek, csapatok. Egyszerre csak óriási robbanás reszkettet meg a levegőt. Bomba. Azután újabb és újabb verfagyasztó hangok. *Gáztámadás!* A nők elvesztik a nyugalmukat, fel és alá szaladgálnak, a férfiak azonban a gázvédelmi tiszt utasítására újra átveszik a gázmaszkot, felteszik, a nőket betuszkolják az óvóhelyre.

A szerelmes leány vörös rózsát rejt el a tiszt maszkjába. Megcsókolta a rózsát és azt akarja, hogy szerelmese bátorságot kapjon tőle. Mindenki elrejtőzött az óvóhelyen, csak a gázvédelmi tiszt marad ott.

Gáz!

A tiszt fel akarja venni a gázmaszkot, nem sikerül... Nem tudja, hogy miért... Nem tudja, mi történhetett... A gáz elönti a helyiséget. A férfi kóválygó, mozdulatai bizonytalanok, karjai erőtlenek, a gázmaszkot kiejti a kezéből, csak a rózsa marad ujjai között. *Ezért* nem tudta felvenni a maszkot. Elterül a földön... a gáz végez vele...

Gyászinduló

Uccakép. A házak megcsonkítva meredeznek az égnek. Borzasztó hatása van az ellenséges repülők támadásának. *Egész házrészek váltak le.* A katonák csákányokkal tisztítják meg az utat az óvóhely bejáratához. A nők, akik az óvóhelyen várták meg a támadást, *megmenekültek.*

A szerelmes leány kétségbeesve keresi kedvesét. A tiszt azonban nincs sehol. Komor gyászinduló hangja mellett hozzák ki a gázvédelmi tanfolyam teréből a katonák a tisztet kezében még mindig ott szorongatja a rózsát. A gáztól elhervadt virágot. A lány ájultan esik össze.

Amikor vége volt és elhallgatott a muzsika, szótlanul, megrendülve álltak a ballerinák a teremben.

A balett annyira tetszett *Márkus* Lászlónak, hogy valószínüleg előadatja az Operaház színpadán is.

Kristóf Károly

A LÉGVÉDELMI TÁNCJÁTÉK EGYIK JELENETE

Bársony Rózsi júniusban Budapesten fog filmezni

A Theater an der Wienben lép fel most *Bársony* Rózsi, aki budapesti filmszerződést írt alá. *Bónyi* Adorján »Viki« című darabja filmváltozatának lesz a címszereplője.

Ezt a filmet júniusban készítik el Budapesten, *Keleti* Márton rendezésében.

Igazgatónék és primadonnák az urnánál

Az Országos Gyermekvédő Liga május 7-én és 8-án tartja a Gyermeknapot. Az Operaház előtti urna védnökségét *Márkus* Lászlóné, a Belvárosi Színházét *Bárdos* Arturné vállalta. A Magyar Színház, illetve Andrássy-úti Színház urnájának *Honthy* Hanna, *Vaszary* Piroska és *Sennyey* Vera fog gyüjteni. A Vígszínház előtt *Muráti* Lili, *Szombathelyi* Blanka és *Tolnai* Klári gyüjt.

BOON KAKAÓ
világmárka

Röder honvédelmi miniszter a bécsi operaházban

Tegnap este Röder Vilmos honvédelmi miniszter Rudnay bécsi követünk társaságában megjelent a Staatsoperben. A bécsi állami operaházban meghallgatta a »Windsori víg nők« előadását.

Rendkívüli színházi kedvezmény

Az alábbi színházi előadásokra olvasóink és előfizetőink **RENDKIVÜL LESZÁLLITOTT ÁRON** válthatnak jegyet. Az Est kiadóhivatalában VII., Erzsébet körút 18—20 szám. a **1-435-88**, Reggel 9 órától délután 5-ig, vasárnap délelőtt 9—2 óráig.

A kedvezményes áru előadások műsora:

CSÜTÖRTÖKÖN, ÁPRILIS 29-ÉN

MAGYAR: **A néma levente** (8). BELVÁROSI: **Eltévedt báránykák** (8). MŰVÉSZ: **Liliom** (8). VÁROSI: **Josephine császárnő** (8). ANDRÁSSY ÚTI: **A romantikus asszony** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Kacagó eszték** (9). KOMÉDIA: **Eltévedt bár-lánykák** (8½).

PÉNTEKEN, ÁPRILIS 30-ÁN

VIG: **Vihar az Egyenlítőn** (8). MAGYAR: **A néma levente** (8). BELVÁROSI: **Eltévedt báránykák** (8). MŰVÉSZ: **Egy pohár víz** (8). VÁROSI: **Josephine császárnő** (8). ANDRÁSSY ÚTI: **A romantikus asszony** (8). TERÉZKÖRÚTI: **Kacagó eszték** (9). KOMÉDIA: **Eltévedt bár-lánykák** (8½).

SZOMBATON, MÁJUS 1-ÉN

MAGYAR: **A néma levente** (8). PESTI: **Illatszertár** (8).

VASÁRNAP, MÁJUS 2-ÁN

VIG: **Vihar az Egyenlítőn** (3½ d. u.) MAGYAR: **A szűz és a gödölye** (3½ d. u.) **A néma levente** (8). PESTI: **Illatszertár** (3½ d. u. és 8 este). MŰVÉSZ: **Egy pohár víz** (4 d. u.) **Liliom** (8 este). VÁROSI: **Josephine császárnő** (3½ d. u. és 8 este). ANDRÁSSY ÚTI: **A romantikus asszony** (4 d. u.) KOMÉDIA: **Eltévedt bár-lánykák** (8½).

MINDEN JEGYVÁSÁRLÓ INGYEN KAPJA A TELJES SZINLAPU »MAGYAR SZINPAD«-OT

Cemko
ANTILOP-TISZTITÓ
Cipőjét ezzel kezelje
nem piszkít!
Folyékony.
Minden szinben kapható

UJ IDŐK SZERKESZTI HERCZEG FERENC

XXXVI. évfolyam, 51. szám
Budapest, 1930 december 14

Termékenység. Pásztor János szobormüve

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VI., Andrássy-út 16.
Telefon: Aut. 266—83, 245—09.

Ára 50 fillér

Karácsonyra Készül az Új Idők Könyvesboltja

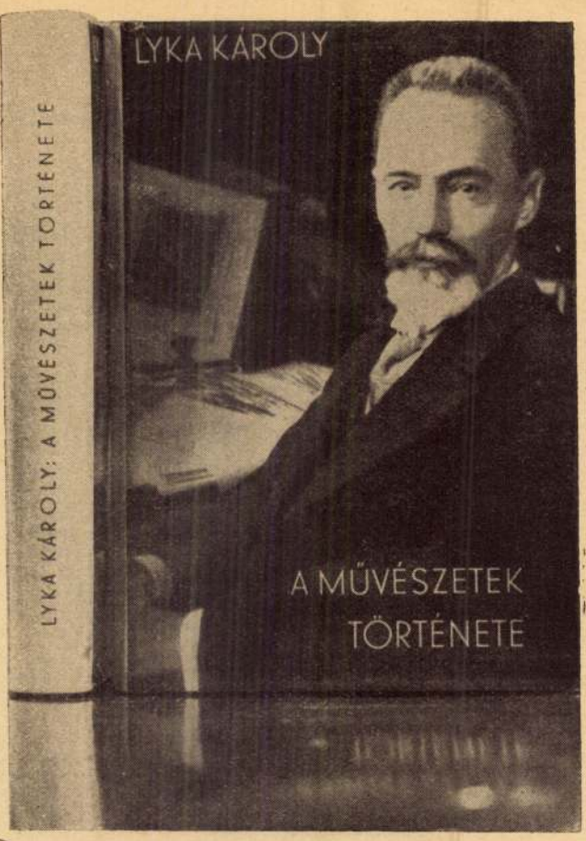

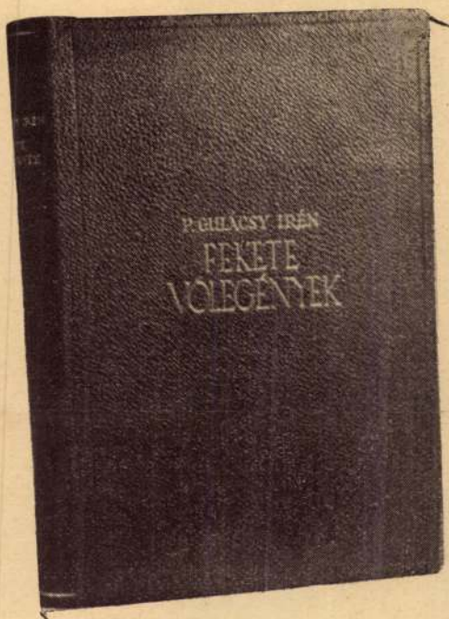

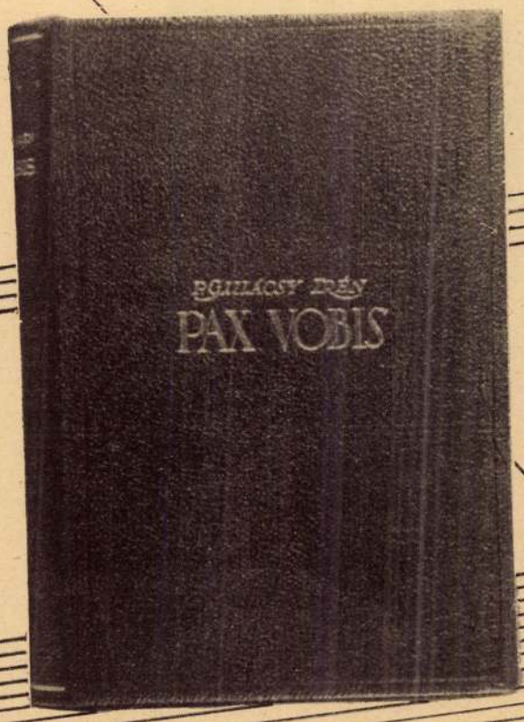

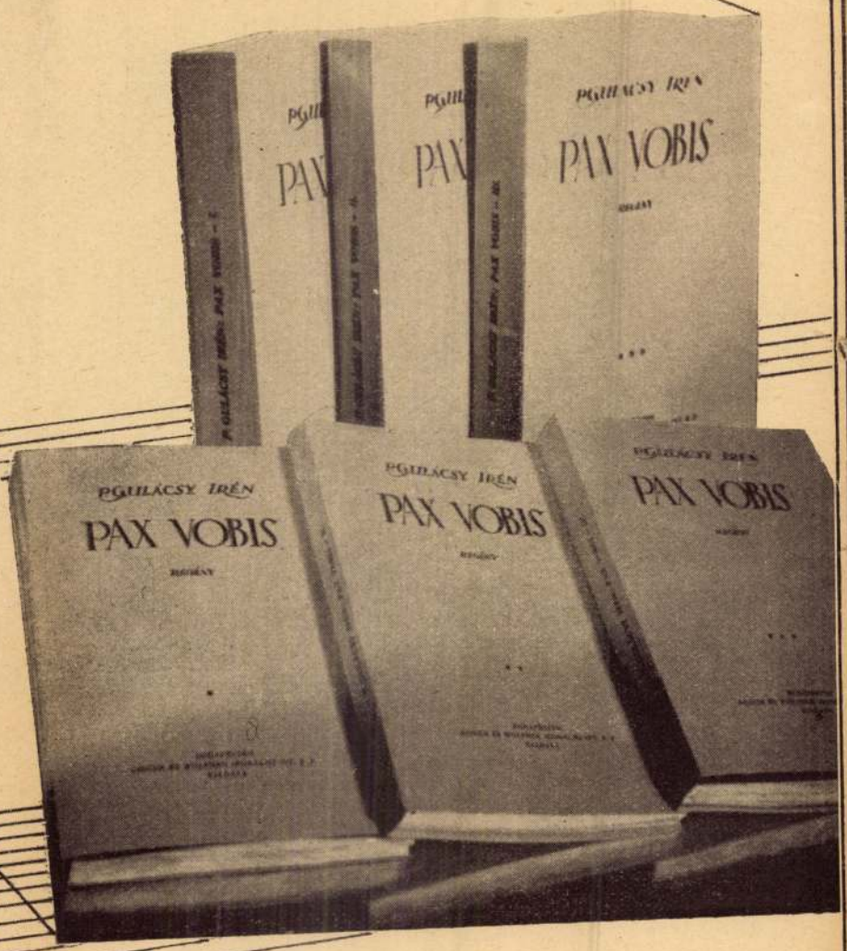

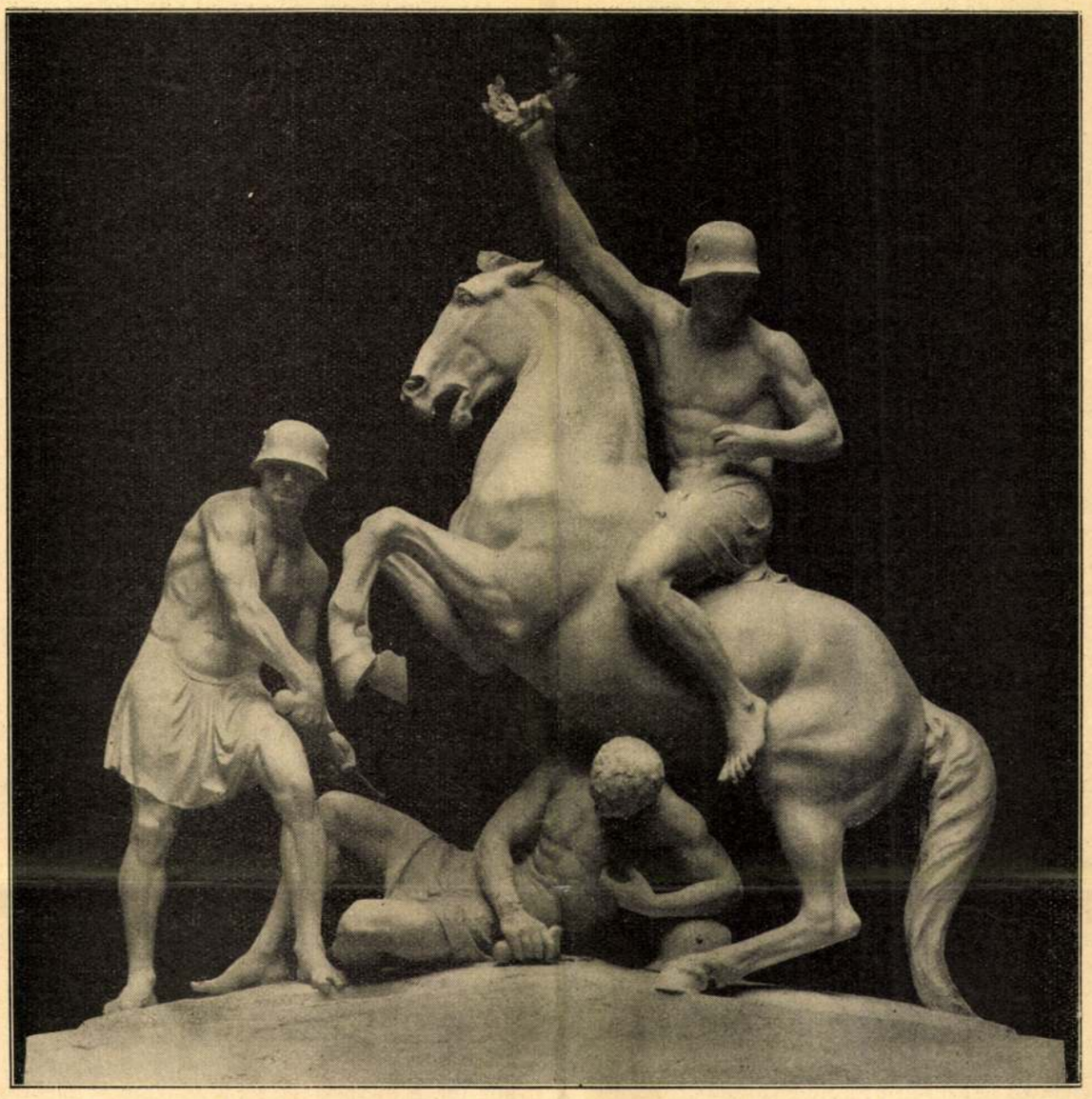

A székesfehérvári hősök emlékműve. Pásztor János szoborműve

Amit mindenkinek tudnia kell

Honnan jönnek a meteorok?

Irta: **Beke Manó** egyetemi tanár

Alig van természeti jelenség, amely olyan élénken foglalkoztatta volna a népek fantáziáját, mint a „tüzes kövek", amelyek az égből pottyannak a földre.

Nemrégiben is bejárta a hír a napilapokat, hogy Zalában, meg Sopron-megyében milyen rémületet okozott a meteorkő, mely állítólag ott esett le valahol a közelben. A legtöbb meteor nem is éri el a földet, hanem a magasságban, a levegővel való erős surlódás következtében úgy felmelegszik, hogy teljesen gőzzé válik. Csak a nagyobbak, vagy a nagyobbakból eredő törmelékek jutnak a földre.

Mostanában történt, hogy Indiában egy két tonna nagyságú vasmeteorit hullott alá és súlyos katasztrófát is okozott. Olyan vehemensen esett, hogy 10 méter mélységre ásta be magát a földbe. Egy sokkal nagyobb esett 1908 június 30-án Szibériában a Yenissei tartományban. Azt mondják, hogy 1500 szelidített rénszarvas esett áldozatul és 50 kilométeres körzetben elpusztította az erdőséget. Olyan hatalmas légáramlást okozott, hogy 640 kilométer távolságban az esés helyétől, meg kellett állítani a vonatot. Elképzelhető, hogy milyen rettenetes dörgés kísérte az esést. Azóta már több expediciót küldtek az oroszok erre a helyre, hogy kiássák a meteoritot, de még eddig sikertelenül.

Talán még ennél is borzasztóbb lehetett az amerikai arizonai meteorkőhullás, melynek nyomában olyan kráter keletkezett, aminőket a holdban láthatunk a távcsövön át. Ez a kráter, a Canion-Diablo kráter, 171 méter mély, 1 kilométernél nagyobb átmérőjű, körös-körül gyűrűalakú feltüremlés, sok salakká olvadt kőzettel. Még a krátertől 5 kilométer távolságra is található ilyen eredetű törmelék. A legnagyobb megtalált meteorkő eddig az a 36 és fél tonnás volt, melyet a sarkutazó Peary szállított Grönlandból Newyorkba; de azóta találtak délnyugati Afrikában, Grootfontain mellett, egy 50 tonnásat. Ezidőszerint ez a legnagyobb meteorkő.

Mi magyarok büszkék lehetünk arra, hogy a legszebb meteorgyüjtemények egyike *Semsey Andor* áldozatkészségéből a mi Nemzeti Múzeumunkban van. Aki

tudományosan akar foglalkozni a meteorokkal, annak okvetlenül tanulmányozni kell a magyar gyüjteményt. Hálával és kegyelettel kell gondolnunk a Nemzeti Múzeum nagy mécénására, *Semsey* Andorra, aki ilyen módon is belekapcsolta hazánkat a világ szellemi közösségébe.

Ősidők óta foglalkoztatja az embereket az a kérdés, honnan jönnek a meteoritek? Még a tudósok sem voltak tisztában az eredetükkel. Sokan azt hitték, hogy a föld méhéből erednek és erős erupció veti őket a felszínre.

Mikor Galilei a távcsővel felfedezte a hold kráterjeit, akkor hamarosan az a vélemény alakult ki, hogy a holdról szakadnak ide a meteoritek. Ez a felfogás sokáig igen tetszetős volt, mígnem egyik csillagász kiszámította, hogy másodpercenkint 40 kilométeres sebességgel kellene a holdnak a meteoritet kilökni, hogy elérje a földünket. Ez olyan sebesség, aminőt a földi tűzhányók még eddig sohasem produkáltak, tehát nem valószínű az sem, hogy a hold tűzhányói ilyen erővel tudnák kilökni a légi utast.

Csak a tizennyolcadik század végén akadt olyan tudós, aki azt állította, hogy a meteoritek égitestek, vagy szétrobbant égitestek töredékei. Ez a tudós, aki egészen más téren aratta tudományos babérait, Chladni volt, a hangtan nagymestere, aki először kutatta ki, hogy miképpen rezegnek a hangzó lemezek. Neki köszönhető voltaképpen, hogy a mai grammofón, a mai hangszóró — amelyben annyian gyönyörködünk — kifejlődhetett. Ez az éleslátású tudós mondta ki először, hogy a meteoritek a világűrben száguldó égitestek, amelyek a föld közelébe jutván, a levegőben a surlódástól megtüzesednek és mint tüzes kövek esnek a földre.

De Chladni sejtésétől még hosszú út vezetett a pozitív, az exakt tudáshoz. Fizikusok, kémikusok, geológusok vállvetett munkájára volt szükség, hogy a meteoritek anyagával, azok különféleségeivel, tisztába jöhessünk. A kémikusok pontosan kikutatták, hogy miből állnak a meteoritek. Megállapították, hogy nincs olyan anyag a meteoritekben, amely a földön elő ne fordulna. A meteoritek nagy része nikkeltartalmú vas. Így például az előbb említett newyorki meteorit 17.5 százalék nikkelt tartalmaz.

Főként az a kérdés foglalkoztatja a tudósokat, hogy honnét jönnek a meteoritek. A mi naprendszerünkből erednek-e, vagy a világűrnek távolabbi részeiből, más naprendszerek világából? Az a kis kövecske, amelyet mindenki a kezébe vehet, hol járt, mielőtt hozzánk került? Ott-e, ahol a mi földünk és az ő bolygótársai keringenek, vagy olyan távoli csillag tájékán, amelyből még a leggyorsabb hírnök, a fénysugár is több esztendeig utazik, amíg hozzánk eljut?

Erre az érdekes kérdésre válaszol most Paneth, a königsbergi egyetem kémikusa. Paneth neve nem ismeretlen a magyar tudósok előtt, már csak azért sem, mert a mi Hevesy Györgyünkkel, a freiburgi egyetem tudós tanárával egyetemben írt egy tudományos munkát a rádiumról. Paneth eddigelé 25 különféle meteoritet vizsgált meg. Eredetüket úgy akarja meghatározni, hogy kikutatja, milyen idősek lehetnek.

Bizonnyal kétkedően rázza a fejét az olvasó, mikor azt hallja, hogy e kövek korát úgy akarja valaki meghatározni, mint a lóét a fogairól, vagy a szarvasét az agancsairól. Pedig a kőzet korának a meghatározására az újabb természettudomány, a radioaktivitás felfedezése óta, csalhatatlan módszereket szolgáltat. Azt mondhatjuk, minden darab kő, ha az a radioaktivitásnak a nyomát mutatja, magával hordja az órát, mely évmilliók óta szakadatlanul jár és megmutatja, hogy hány éves lehet.

A radioaktív anyag ugyanis kilövell magából úgynevezett alfasugarakat. Ez az alfasugár nem más, mint heliumatomok raja. A tudósok meghatározták e heliumatomok kilövellésének szabályosságát, vagyis meghatározták, hogy 1 grammnyi uránból, vagy 1 grammnyi rádiumból, vagy thoriumból másodpercenkint mennyi heliumatom repül ki. Ha meg tudjuk mérni valamely kőzetben lévő urán mennyiségét és meg tudjuk mérni a kilövellt heliumgáz mennyiségét, akkor aránylag egyszerű számítással következtethetünk az illető kőzet korára. Feltéve természetesen, hogy a heliumgáz nem illanhatott el az illető kőzetből.

Íme, ez az a rádiumóra, amely a kőzet korát mutatja. Olyan, mint a régi homokóra, vagy a vízóra volt, amelyeknél a lefolyt homokból, vagy a kifolyt vízből kellett következtetni az eltelt időre. Csak az a baj, hogy igen-igen kicsiny rádium és igen-igen kicsiny heliummennyiségek vannak a kőzetben. Olyan kevés, hogy szinte lehetetlenné válik a mérés. Azonban az újabb kémai és fizikai kutatások egyik legcsodálatraméltóbb eredménye, hogy ilyen, szinte mérhetetlen kis mennyiségeket is aránylag elég pontosan meg tud mérni.

Paneth és az ő königsbergi tudós társai olyan újfajta módszereket eszeltek ki, amelyekkel a gramm rádium tízbilliomodrészét és a köbcentiméter helium tízmilliomodrészét meg lehetett mérni. És pedig a rádiumot legföllebb 10 százalékos, a heliumot pedig 2 százalékos hibával.

Szinte elképzelhetetlen, hogy az ember ilyen minimális mennyiségek mérésére képes legyen. A tudománynak és az ügyességnek legszebb diadalai közé tartozik, hogy az ember a mérő eszközeivel és mérési módszereivel a fogyatékos érzékszerveit ennyire bővíteni, ennyire tökéletesíteni tudja.

Minden eszköz, amelyet a fizikus és a kémikus kieszel és az ügyes műszerész elkészít, arra szolgál, hogy érzékeink fogyatékosságát pótolja. A távcső és a mikroszkóp olyan dolgokat láttat, melyeket a puszta szem sohasem vehet észre. A spektroszkóp, ez a legeslegtökéletesebb műszer olyan színárnyalatokat fedez fel, aminőt emberi szem sohasem láthat. A finom mérleg olyan kis mennyiségeket mér meg, amelyeket tenyerünk súly- és tapintóérzékei sohasem fedezhetnének fel. A finom hőmérő, különösen az elektromos hatásokkal dolgozó hőmérő, olyan hőváltozásokat konstatál, amelyek bőrünk hőérzékei előtt örökre rejtve vannak. Az elektromos és a mechanikus hangerősítők az emberi fülnek különben hallhatatlan hangokat is észrevétetik. Csak szagló- és ízlelőérzékeink tudományos kibővítését nem fedezték még fel eddigelé.

A rádióaktivitás és a súlymérés olyan tökéletességét találták meg Panethék, amilyenre ezelőtt még gondolni sem mertek. A mikrokémiának, meg mondhatjuk, a mikrofizikának, vagyis az igen kis mennyiségeket mérő tudományoknak hatalmas fejlődése tette lehetővé ezeket a csodával határos méréseket.

A königsbergi tudósok 25 darab meteoritet vizsgáltak meg. Mindenütt pontosan meghatározták a rádium és helium mennyiségét, miután meggyőződtek arról, hogy a heliumgázt szoros börtönbe zárta a meteorit. A rádium- és heliumtartalomból kiszámították, hogy a meteoritek kora kevesebb, mint 3000 millió esztendő. Minthogy pedig a földi kőzeteken végzett mérések ugyanilyen nagyságú számokra vezettek, ellenben alapos tudományos okokból következtették, hogy a Nap és a többi csillagok kora ennél jóval több, ennek három-négyszerese, tehát így nyilvánvalóvá lett, hogy a meteoritek csakis a mi naprendszerünkből származhatnak.

Panethék fizikai és kémiai kutatásai megerősítettek bennünket abban, amit a csillagászok eddig is mondtak. Már régebben is tudták, hogy a meteorok, a

A magyar repülés huszonöt esztendeje

1937-ben kevesebb repülőgéptúlajdonos van Magyarországon, mint 1912-ben volt

Vissza kell pillantanunk huszonnyolc esztendőt, hogy felidézzük a magyar repülés történetének kezdetét és lássuk, milyen hősies harcot folytattak elődeink, akik csaknem egyidőben vették fel a küzdelmet a külfölddel a levegő meghódításáért. Sok magyar repülő halt hősi halált ebben a csatában, de, sajnos, nevüket már csak sirkeresztek és muzeumi könyvtárak őrzik, nem a magyar társadalom.

Negyed évszázaddal ezelőtt össze-vissza drótozott tákolmányokon küzdötték fel magukat a levegőbe a kor hősei, mert semmiképpen sem akartak elmaradni a nyugati államok eredményei mögött. A *Wright*-testvérek Virginiában, *Kittohawsban*, hagyták el először a földet a levegőnél nehezebb testtel. Ezzel a tettükkel megdöntötték az akkori emberek szemében a lehetetlent. *Az ember tehát megtanul repülni.* Még egy emberöltő sem telt el és a Wright-testvérek utódainak tizezrei rohannak a levegőn keresztül olyan sebességgel, amelyről az akkori kisérletezők még álmodni sem mertek.

A magyar repülők 1910, 1911, 1912-ben már világsikereket értek el s a magyar repülés *nivóban közvetlenül a francia és az amerikai után következett.* Az első pilótákat ugyszólván senki sem segitette, hiszen az emberek még akkor nem hittek abban, hogy a repülőgép valaha komoly közlekedési eszközzé léphet elő. Aki amit tett, a maga felelősségére tette. Összegyüjtött vagyonkájukat áldozták fel a huszonnyolchuszonöt év előtti gépépitő pilóták.

1908-ban *Asboth* Oszkár kétfedelü repülőgépet épitett *Aradon Puch*-motorral. *Faludi* Károly pécsi szinész is készitett magának gépet. Eredményt azonban nem értek el. Végre 1909 októberében *Kutasy* Ágoston dr. *Mourmelonban harminc kilométert repült* 2.1 perc ³/₈ másodperc alatt. Kutasy csakhamar Budapestre jött *Farmann* biplánjával és *Blériot*-ot *is megelőzve felszállt.* November 17-én *Dufour* francia mérnök társaságában repült a lovassági gyakorlótéren, azonban szerencsétlenség történt, a gép *elégett*, az *utasok azonban megmenekültek.*

1910-ben még feltünik *Adorján* János, aki egyfedelü repülőgépet és motort is szerkesztett, amellyel már a *harmadik kisérletnél 150 métert repült.* Ugyanebben az időben kisérletezik *Horváth* Ernő középiskolai tanár is, aki később neves gépszerkesztő lett. Teljesen *magyar épitésü monoplánt készitett Zsélyi* Aladár mérnök is, amellyel *100 métert repült.* Az első acélvázu gépet *Svachulay* Sándor magyar gépépitő alkotta.

Ebben az évben *Károlyi* Imre gróf vezetésével megalakul a *Magyar Aero Club.* A klub hangárokat épittet a *Rákosmező* szélén. *Székely* Mihály, *Takács* Béla, *Adorján* János, *Horváth* Ernő, *Svachulay* Sándor, *Kolbányi* Géza, *Csermely* Károly, *Dobos* István, a *Tóth*-testvérek és a *Létay*-testvérek kisérleteznek gépeikkel. Mintegy tizenöt-husz repülőgép állott már akkor az *„aviatikusok"* rendelkezésére, amelyeket természetesen mind maguk a pilóták szerkesztettek.

Számottevő távrepüléseket, vagy nyolcvanszáz méternél nagyobb magasságot nem értek el ezekkel a gépekkel, de a magyar kisérletezőknek nem állt rendelkezésére még repülőgépgyár, mint ugyanebben az időben az osztrákoknak. Az ausztriai repülőgépgyárban már a kor követelményeinek megfelelő gépeket tudtak készitení és néhány évvel később az *Ettrich*-gyár monoplánjaival már *2000 méter magasságig repültek.*

Magyar pilóta-sikerek

A magyarok mégis szép eredményeket értek el. A magyar és osztrák Aero Club megrendezi a *bécs—budapesti* távrepülőversenyt s itt Székely Mihály valósággal diadalutat jár meg julius végén, amikor a *bécs—budapesti utat négyszer tette meg.* Ekkor megmozdul a társadalom és nemsokára *harmincezer koronát gyüjtenek Székelynek gépépitésre.* Székelynek ezt a sikerét megelőzi még az, hogy 1911 tavaszán a *Páris* melletti *Juvisy* mezején sikerrel repül, ami itthon egyszerre hirnévhez juttatja.

Bécsujhelyen ez idő alatt már szabályos pilótaképzés folyik. Több magyar katonatiszt tanúl repülni, majd vizsgázik a bécsujhelyi repülőtéren. Feltünik *Csathó* Gyula főhadnagy, *Mayer* József főhadnagy, *Lányi* Antal és *Fekete* Örs honvédhadnagyok.

Egy honvédhuszárszázadost is találunk a bécsujhelyi repülők között: *Kenesse* Waldemárt, aki mint kiváló repülő csakhamar kitünteti magát és a legragyogóbb repülőkarrier előtt áll. *Petróczy* István százados is Bécsujhelyről kerül ki és ő lesz az első vadászszázadparancsnok.

Lányi hadnagy 1910 augusztus 31-én *Badacsony* és *Fonyód* között rozzant Blériot repülőgépén *átrepülte a Balatont.* Feltünik *Kvasz* András, aki megnyeri a *Sacellári*-dijat és megkezdi vidéki bemutató repüléseit. *Szentesről Békéscsabára*, innen pedig *Kigyósra* repül. Még 1911-ben repülni kezd *Prodam* Guido olasz származásu, de magyar érzésü gyógyszerész, aki rendkivül tehetséges pilótának bizonyult. Első repülései alkalmával azonban *halálos szerencsétlenség történt. Elütötte a légcsavarjába szaladó Madrai Erzsébet nevü lányt.* Madrai Erzsébet volt *a magyar repülés első halottja.* Prodam november 4-én *Ujpest* felé indulva átrepült az *Országház* fölött, a *Duna* fölött szállt *Csepelig*, innen az *Üllői-ut fölött visszarepült Rákosra.* December elején *Fiuméban* a *Quarnero* fölött repült Horváth Ernő gépen. A kormány és Fiume *ezer koronával jutalmazta* a bátor repülőt.

A rákosi repülőtéren uj kisérletezők jelennek meg 1912-ben. Közöttük első *Fekete* Örs hadnagy, aki vizsgázott pilóta. A világháboruban később nagy sikerei voltak. Ő hozta *IV. Károly királyt Svájcból Magyarországra repülőgépen.* 1912 október 13-án *Takács* Sándor *halálra zuzta magát* a rákosi repülőtéren. A szerencsétlenség oka az volt, hogy a *szárnyakat tartó huzalok meglazultak és a szárnyak felcsapódtak.* Nagy részvéttel temették el a *magyar repülés első vértanuját.*

Mezőrendőri kihágás — kényszerleszállásért

1912-ben már közel *husz repülőgéptulajdonos volt* Magyarországon, nagyrészt maguk épitette gépeken s ezekhez a maguk pénzéből vásárolt motorokkal harcoltak a magyar dicsőségért. 1914-ben már kiképzett hatalmas gárda állt rendelkezésére az országnak.

Jellemző az akkori viszonyokra az az érdekes eset, ami az egyik rákosi repülővel történt. Vakmerő repülése közben a *motorral valami baj történt*, le kellett szállnia. Rákost már elhagyta s a *Stefánia-uti viztorony közelében ért földet a pilóta.* Egy hatalmas füves terület volt itt s ezen gurult a gép. Alig, hogy kiszállt a gépből a szerencsésen landoló pilóta, máris *ott volt a városi őr*, aki kérdőre vonta, hogy *miért szállt le oda, ahol tilos még csak rálépni is a füre.* Hiába volt minden magyarázat, az *őr felirta a pilótát és néhány nap mulva 5 koronára büntették meg mezőrendőri kihágásért.*

Szép idők voltak. De jellemző rá, hogy milyen kevéssé vették komolyan a repülést és azt a küzdelmet, amelyet ezek a hősök véghezvittek.

1937 juniusában repülőnap lesz ismét Magyarországon. Ugyanakkor repülőversenyt is rendeznek az országban. Nem érdektelen tehát, ha megirjuk, hogy éppen *25 esztendeje lesz annak, hogy az első repülőversenyt tartották meg a rákosi repülőtéren és akkor, negyedszázaddal ezelőtt, több magyar pilóta vett részt ezen a versenyen, mint most majd 1937 juniusában.*

Meg kell emlékezni még arról is, hogy az első magyar repülőversenyen, 1912-ben, egy horvát pilóta is résztvett. Ez azért fontos, mert a versenyt *kizárólag magyarok részére irták ki. Nem érhette tehát 1912-ben az a vád az országot, hogy az akkori kisebbségeket nem tekintette magyarnak.*

Az első próbálkozások óta *28 év mult el tehát és ma ott tartunk, hogy kevesebb repülőgéptulajdonos van az országban, mint negyedszázaddal ezelőtt.*

Mit irtak akkor az ujságok?

Ennek a kornak krónikása is volt, ki beszámolt azokról a harcokról és vivódásokról, amelyeken keresztül mentek ezek a hősök. A szenzációhajhászáson tul egy lelkes ujságiró jegyezte fel a történelmi eseményeket. Az uttörő *„aviatikusokkal"* feltünt az ujságiró, aki egy napon *Lányi* hadnaggyal *fel is emelkedett és végig is repülte a rákosi repülőteret.*

1912 augusztus 6-án Tamás Ernő ezeket irja:

... Lányi hadnagy *egy a csodalények közül, akik az emberfölötti egyetlen lehetetlenséget is lehetségessé tették.* Most itt járnak, itt dolgoznak, kockáztatják életüket s oly szürkék közelről, oly egyszerüek: pedig a *fiaink már tanulni fogják az iskolában a neveiket...* Semmi félelmet vagy nyugtalanságot nem éreznek. Az első gondolatom ez volt: *Hiszen ez biztos gép, itt nincs mitől tartani!* — Azután csak azt éreztem, hogy repülünk, a levegőben simán szállunk. Előttem tiszta, zavartalan kilátás. Láttam alattam a Rákos-mezőt, jobbra a kőbányai gyárak kéményeit... *Kellemes elválás mindentől, ami földi. Valami más világban, gondtól és gondolattól nyugodtan haggyott mesehonban érzem magam.*

— Csavarja el a benzincsapot! — szólt Lányi.

— Hogy érezte magát — kérdezte. — Szó nélkül átöleltem Lányit. A kitünő aviatikus impresszióimról kérdezett, majd emberek jöttek a közelünkbe. Lányi karjába füzte karomat s *megköszöntem neki, hogy — bár csak mint utast — az emberiség első repülői közé emelt.*

Igy irt akkor az ujságiró a pilótáról. Az egyik harcolt a dicsőségért, a másik hüségesen lejegyezte a pillanatokat és rögzitette a jövő számára.

Ma már kissé különös képeket kapunk, ha az 1912-ben irt ujságok cikkeiben kutatunk. Egy más alkalommal ezt irja Tamás Ernő:

— Először Takács Béla indul a *„Magyarország"* nevü pompás monoplánjával. *Csakhamar légbe is emelkedett*, 30—40 méter magasan körözni kezdett, amikor a gép egyszerre elvesztette sebességét és zuhanni kezdett és a pilótával együtt a földre esett. A gép összetört, a pilóta azonban szerencse csak kisebb horzsolásokat szenvedett.

Szenzációként hat mikor azt irja a tudósító, hogy *Prodam* Guidó 17 perc és 57 másodpercig volt a levegőben s *mi több, ez idő alatt tizenöt szép kört irt le a Fehérúton épülő viztorony fölött.*

A repülés után gyüjtöttek az aviatikusok a közönség soraiban. Az első gyüjtés meglepő eredménnyel végződött: 150 korona gyült egybe. *A bőkezü közönség csak ugy dobálta az ezüst-, sőt az aranypénzt is, amiért az aviatikusok hálája illeti őket.*

A krónikás irta a repülés történetét. Elment velük *Bécsujhelyre*, végignézte Lányi hadnagy balatoni repülését és harcolt a magyar repülés jövőjéért.

Repülőnap huszonöt évvel ezelőtt

(Helyszini tudósitás)

1912 augusztus 20-án, *Szent István* napján, nagy látványosságban volt része a magyar közönségnek. A Magyar Aero Club repülőnapot rendezett *Rákoson.* Mintegy harmincöt-negyvenezer ember vonult ki a rákosi repülőtérre, hogy szemtanuja legyen a nem mindennapi eseménynek. Az akkori magyar repülők legjobbjai vonultak fel, hogy szebbnél-szebb mutatványokat produkáljanak a levegőben.

Elsőnek *Kvasz* András szállt fel erős szélben. Mindössze husz-huszonöt méter magasságig tudott csak emelkedni, mert motorjának egyik *hengere rossz volt* és a *megrendelt uj alkatrészt nem tudta a postáról kiváltani, mert nem volt rá pénze.* A repülőnapon azonban részt akart venni és rozzant motorral is elindult.

— *Hajmeresztő szökkenésekkel emelkedett a levegőbe* — irja az akkori tudósító —, *tizenegy kört irt le huszonöt méter magasságban.* Leszállása után a közönség nagy ünneplésben részesitette.

— Ezután *Prodam* Guidó startolt *„Horváth 3. B."* jelzésü monoplánján. Negyvenötven méter magasságig repült, de *motorhiba miatt hamarosan leszállt.* Ezután *Székely* Mihály, az első magyar hadipilóta mutatta be tudását. Saját szerkesztésü gépén *harminc méter magasságig emelkedett*, de az oldalszél eldöntötte a gépet és *mintegy tiz méter magasságból kiesett az ülésből.* Nagy ijedelem támadt a nézőközönség soraiban. Az állandóan készenlétben álló mentőkocsi kocsisa a lovak közé csapott és vágtatva sietett a szerencsétlenség színhelye felé, de Székely Mihálynak csodálatosképpen *semmi baja sem történt*, a gép azonban darabokra tört.

— Amint lecsillapodott egy kissé az izgalom, Kvasz András startolt ujra és *légi szöcskeugrásaival bámulatot keltve forgott husz méter magasságban.* Ezután Lányi hadnagy ugyancsak saját készitésü gépén *átrepülte a teret.* Ugyanekkor *Novák* Károly horvát pilóta is felszállt, aki gyári gépével a közönség tapsai közben *száz métert is meghaladó magasságig emelkedett.*

— Már sötétedni kezdett, amikor *Takács* Sándor indult. A népszerü pilóta — irja a tudósító — *meglepő rövid start után légbe szökkent és majdnem merőlegesen szállva nyolcvan méter magasságig libbent.* Leszállása után a közönség a vállára emelte és diadalmenetben hordozta végig a repülőtéren.

— A huszonöt év előtti repülőnap pilótái mind magukkészitett gépekkel repültek és ezek az eredmények már nemzetközi viszonylatban is jelentősek voltak. Munkájukkal és bátorságukkal hathatósan elősegitették a magyar aviatika fejlődését.

Bravurok, amelyek a multé maradtak

1913 januárjában megszünt a Magyar Aero Club és helyébe lép a *Magyar Aero Szövetség*, amely mint légügyi sportfőhatóság intézi tovább az ügyeket. Az elnök *Zichy* Béla Rezső gróf lett. A sajtó ösztönzésére a társadalom egyre nagyobb érdeklődéssel figyeli a repülés eseményeit. Az Aero Szövetség nemzeti gyüjtést inditott a repülésért.

Ebben az időben történt, hogy a huszonnégyéves *Dobos István magassági rekordot állit fel, 1850 métert ér el.* 1913-ban *Zsélyi* Aladár lezuhan, *sulyos sérüléseket szenved és pár nap mulva meghal.* Ő a magyar repülés *második vértanuja.* Zsélyi nevéhez fűződik a *többszemélyes utasrepülőgép elgondolása is.*

1914 áprilisában magyar—osztrák repülőgépversenyt rendeznek. *Wittmann* Viktor, az egyetlen magyar versenyző, *elnyerte az első dijat. Aspern—Győr—Budapest* és *Budapest—Győr—Aspern* 1092 kilométeres utat *15 óra 50 perc 18 másodperc alatt tette meg.* De azután jött a világháboru, amely alatt és után hallatlan fejlődés indult meg. Itt lőtték le a magyar pilótát ugy, hogy még a mai napig sem tudott magához térni és csak a földről bámulja meg, amint a mult álmai idegen számára valóra válva száguldanak át a kék ég alatt.

Lányi hadnagy, Fekete Örs és a többi magyar pilóta bravurjai a multé. Akkor még egyforma eszközökkel és esélyekkel indult a magyar és a többi európai nemzetek a dicsőségért. De huszonöt évvel később már a levegőt is elirigyelték tőlünk s elvettek mindent, amely lehetőséget adhatna számunkra az elmult évtizedek kényszerü mulasztásának helyrehozására.

Az akkori pilóták és gépszerkesztők közül még sokan élnek köztünk, akik már más foglalkozást választottak. Ők tudják legjobban, mit jelent megállni befejezetlen mü előtt.

A tehetséges és minden hősies cselekedetre kész magyar fajt elszegényitették és tétlenségbe folytották. Számtalan statisztika számol be arról, hogy a világ összes nemzetei közül Magyarországnak van a legkevesebb repülőgépe. Magánosok közül mindössze *hat embernek van gépe a huszonöt év előtti husz géppel szemben.*

Az okot tehát nem abban kell keresnünk, hogy megszünt volna az érdeklődés a tehnikának eme mindent felülmuló vivmányával szemben, hanem abban, hogy ma a kisérletek már valóban az egekben járnak és az megtiltatott, hogy ide magyar feljuthasson.

Hol vagyunk mi attól, hogy 700 kilométeres sebességgel repüljünk a magunk által épitett gépeken. Hol van a lehetősége annak, hogy magyar gép 14.000 méter magasságig emelkedjen. Mi megmaradtunk a földön és büszkék lehetünk a multra, amikor összedrótozott sárkányokon harminc méter magasságban „borzalmas" sebességgel szeltük a levegőt.

Molnár Béla

Irodaszervezési és Irodaberendezési Kiállitás

a BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁRON a Kiscsarnokban

1937 ápr. 30— május 10

Legujabb! Most jelent meg!

Hasznos, nélkülözhetetlen!

Lakbérleti szabályrendelet

Háztulajdonosnak és lakónak egyaránt szükséges.

A lakbérleti szabályrendeleten kivül fontos része: Budapest rövid cimtára, utmutatója, az I—XIV. kerület uj beosztásával, ábécé sorrendben felsorolva minden utca, ut és tér. Mellette annak az utcának neve és sarokházának házszáma, amelynél a szomszédos utca kezdődik. Lakáskeresésnél nélkülözhetetlen.

Ára: 40 fillér.

Bélyegben is beküldhető, helyben tiz fillér, vidékre 20 fillér portóköltséggel együtt.

Megrendelhető a Magyarság könyvosztályában, Budapest Eskü-ut 6.

Anglia és Franciaország egyoldaluan garantálja Belgium sérthetetlenségét

A belga kormány csak népszövetségi kötelezettségeit ismeri el — Göring hétfőn meglátogatja Mussolinit — Ciano április 28-án utazik Albániába

A BELGA SEMLEGESSÉG kérdése most nyugvópontra jutott. Szombaton délben nyilvánosságra hozták az *angol, francia* és a *belga* jegyzékváltást, amelyben e három állam rendezi a belga semlegesség biztositására vonatkozó lokarnói megállapodásokat. Az *angol* és a *francia* jegyzék *azonos* szövegü és mindössze hatvan sor terjedelmü. A jegyzék másolatát a közzététel előtt a *német* és az *olasz* kormányhoz is eljuttatták, mint a *lokarnói* szerződés aláiróihoz.

Az angol és a francia kormány *tudomásul veszi* Belgiumnak azt az óhajtását, hogy a jövőben *a teljes függetlenség* elvén alapuló uj politikát kiván folytatni, ugyanakkor azonban *szárazföldön, tengeren és levegőben minden eszközzel megvédelmezi területi sérthetetlenségét.* Az angol és a francia kormány — a jegyzék — ily körülmények között elhatározta, hogy *mentesitik Belgiumot a kötelezettségek alól*, amelyeket a lokarnói szerződésnek Németország részéről történt felmondása után Angliával és Franciaországgal szemben vállalt. Az angol és a francia kormány ugyanakkor megujitják azt az igéretüket, hogy Belgiumot minden jogosulatlan támadással szemben *megvédelmezik* és tudomásul veszik, hogy Belgium *a népszövetségi alapszabályokból folyó kötelezettségeit továbbra is teljesiti.* (Ez bizonyos esetben *a francia és angol csapatok Belgiumon való átvonulását lehetővé teszi.*)

Eden külügyminiszter vasárnap Brüsszelbe utazik, hogy a francia hadügyminiszterrel folytatott legutóbbi londoni tárgyalásai alapján megbeszélje a belga kormánnyal, *milyen intézkedéseket tart kivánatosnak Anglia és Franciaország részéről a belga semlegesség hathatós biztositása érdekében. Eden* három napig marad a belga fővárosban s kihasználja az alkalmat arra is, hogy megvitassa *Van Zeeland* miniszterelnökkel az *uj világkonferencia* kilátásait. *Van Zeeland*, mint ismeretes, az angol és a francia kormány felkérésére vállalkozott arra, hogy behatóan megvizsgálja az európai gazdasági és politikai helyzetet és javaslatot tesz uj világgazdasági értekezlet összehivására, feltéve, hogy ennek a konferenciának a kilátásai kedvezőnek mutatkoznak.

*

GÖRING vezérezredes, miniszterelnök, szombaton az Aquilone olasz torpedórombolón feleségével együtt Nápolyból Capriba indult, ahonnan este tér vissza Nápolyba. *Göring* miniszterelnök előreláthatólag *vasárnap este érkezik Rómába.* Római tartózkodása magánjellegü lesz, ha hétfőn alkalmat is talál majd arra, hogy *Mussolinival* megbeszélést folytasson. *Göring* miniszterelnök minden valószinüség szerint kedden tér vissza Németországba.

*

A KÜLPOLITIKA EGYÉB HIREI:

Daladier francia hadügyminiszter szombaton délután repülőgépen visszautazott Párisba.

Sir *Phipps* Eri caz uj párisi angol nagykövet szombaton délután Párisba érkezett.

Ciano gróf olasz külügyminiszter elfogadta *I. Zogu* albán király meghivását és április 28-án hivatalos látogatásra Tiranába utazik.

Badoglio tábornagy Tripoliszba érkezett.

Ricci államtitkár, a ballilák vezetője repülőgépen Münchenbe érkezett. Előzőleg *Salvetti* ezredes, konzul vezetésével 22 ballila tiszt érkezett a menetrendszerü vonattal.

Delbos francia külügyminiszter fogadta Förster *német* ügyvivőt, majd Cerutti *olasz* nagykövettel folytatott megbeszélést.

Damaszkuszban *Szíria* és *Irak* között *jószomszédsági* egyezmény jött létre. Az egyezményt Szíria nevében a külügyminiszter és a *francia biztos*, Irak képviseletében pedig az Ankara felé átutazóban levő iraki külügyminiszter irta alá.

A küszöbönálló *japán* képviselőválasztások jelöléseit pénteken lezárták. Összesen 826 jelölt küzd a képviselőház 466 mandátumáért s *általános meglepetésre* a 826 jelölt között mindössze *56 kormánypárti* van.

A bukaresti *Adeverul* közli, hogy *Manolescu* Alexandru ezredes, volt királyi segédtiszt, április 15-ével *kilépett a hadsereg kötelékéből.* Lemondását elfogadták. Manolescu *szárnysegédje* volt *Miklós* volt királyi hercegnek.

A köldözködéshez!

Szőnyegek

Ebédlőszőnyegek bouclé, Axminster és velour-kivitelben, minden méretben

Futószőnyegek cocus, juta, bouclé és velour-kivitelben, különböző szélességekben

Ágyelő- és összekötőszőnyegek minden kivitelben

Torontáli és magyar-perzsaszőnyegek kiváló minőségben, minden méretben, rendkívül dús választékban

Függönyök

Szárnyasfüggönyök, storok, vitrage-ok, ágyterítők minden kivitelben, dús választékban

Függönyanyagok, Indanthren, csipkeszövetek, receszövetek, voálok, marquisette-k, tüllök stb. különböző szélességben, olcsó napi árakon

Paplanok stb.

Paplanok, gyapjútakarók, flanelltakarók, matracok, ágy- és asztalterítők, divánátvetők nagy választékban, minden kivitelben

Lábtörlők stb.

Lábtörlők, fürdőszoba-gyékények, padlókárpitok, viaszosvásznak

Kerti bútorok

Nyugszékek, összecsukható ágyak, hajlított bútorok rendkívül nagy választékban, a IV. emeleten

Nemzeti zászlók

Nemzeti zászlók, zászlókelmék színtartó anyagból, minden méretben

Magánosok - pensiók - szállodák a fenti cikkeket a legelőnyösebben szerezhetik be dús készleteinkből.

CORVIN

AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Ágyudörgés és harangzugás közepette leplezik le Rákóczi lovasszobrát

A május 2-iki ünnepség rendje a Kossuth Lajos-téren

II. Rákóczi Ferenc fejedelemnek az Országház előtti Kossuth Lajos-tér déli oldalán felállitott *emlékszobrát május 2-án 10 óra 30 perckor*, országos ünnepség keretében, *Horthy* Miklós kormányzó, a kormány tagjainak, az országgyülés két házának, valamint az egyházi, polgári és katonai hatóságok vezetőinek, továbbá társadalmi és közéletünk meghivott tagjainak jelenlétében leplezik le.

A lovasszobor alkotója *Pásztor János* szobrászmüvész, a szobor talapzatának tervezője *Györgyi* Dénes müépitész-tanár.

A szoborleplezési ünnepséget a miniszterelnökség rendezi. Az ünnepség alkalmával *a szobor körül elkeritett helyen csak a meghivottak* jelenhetnek meg. A meghivottak a részükre kijelölt helyeken *délelőtt 10 óráig* gyülnek össze. A meghivottakat ezuton is felkérik, hogy helyeiket *legkésőbb 10 óra 10 percig* foglalják el.

A meghivottak *magyar nemzeti diszruhában* vesznek részt az ünnepségen. Azok, akik diszmagyarral nem rendelkeznek, *fekete ünnepi öltözetben, cilinderrel vagy nemzeti viseletben* jelennek meg. A honvédség tisztjei renden és soronkivüli diszöltözetben, nyugállományu, szolgálatonkivüli viszonybeli és emléklappal ellátott tisztek pedig a részükre előirt öltözetben. A nagykeresztek szalagjai viselendők.

A kormányzó 10 óra 30 perckor érkezik az ünnepély szinhelyére, fogadja a Kossuth Lajos-térre kivonult honvédség csapatainak tiszteletadását, majd elfoglalja helyét a diszemelvényen. Az énekkarok a nemzeti Himnuszt éneklik, majd *Darányi* Kálmán miniszterelnök a kormányzó engedélyét kéri ki az emlékszobor leleplezésére. Miután o kormányzó az engedélyt megadta, lehull a lepel a lovasszoborról. A lepel lehullásának pillanatában a megjelentek helyeikről *felállnak és állva maradnak* addig, amig a budapesti helyőrség egyesitett zenekarai *Berlioz* Rákóczi-indulóját játsszák. Ezután a kormány nevében *Hóman* Bálint kultuszminiszter mond emlékbeszédet, *Szendy* Károly Budapest székesfőváros polgármestere pedig az emlékszobrot átveszi a főváros gondozásába. Ezután megkezdődik az emlékszobor megkoszoruzása. Amikor az utolsó koszorut is elhelyezték, a kivonult honvédcsapatok tisztelegnek, a honvédzenekar a nemzeti Himnuszt játssza, az ünnepélyen megjelent összes zászlótartók a zászlókat meghajtják, *a Szent Gellért-hegyen pedig ágyulövések dördülnek el és Budapest összes templomaiban megkondulnak a harangok.*

A Szózat elhangzása után a kormányzó Pásztor János és Györgyi Dénes kiséretében közelről is megtekinti az emlékszobrot, majd *a kivonult honvédcsapatok diszmenetét fogadja.* A meghivottakat felkérik, hogy a csapatok diszmenete alatt helyükön maradjanak és csak a kormányzó távozása után hagyják el helyeiket.

A meghivottak helyeikre a meghivón megjelölt utvonalon juthatnak el. Gépkocsival érkezők utiránya: Báthory-utca vagy Nádor-utcából a földmivelésügyi minisztérium elé. A gépkocsik várakozó helye: Alkotmány-utca. Gyalogérkezők utiránya: Báthory-utca vagy Nádor-utca felől. Az ünnepély után a gépkocsik távozási iránya: Báthory-utcán vagy Nádor-utcán át.

A meghivó névre szól és másra át nem ruházható. Belépőjegyül szolgál, érkezéskor pedig felmutatandó. A meghivottakat ezuton is felkérik, hogy irásban vagy telefonon válaszukat a miniszterelnökségnek mielőbb, de legkésőbb április 28-ig adják meg, mert ellenkező esetben megfelelő elhelyezés számukra nem lesz biztositható. Azok, akik névre szóló meghivót nem kaptak és az ünnepségen részt óhajtanak venni, jelentsék be igényüket április 28-áig, naponta délután 6—7 óra között a miniszterelnökség segédhivatalánál. (I., Szent György-tér 1.)

XI. Pius pápa Bobola Boldog András jezsuita vértanu szentté-avatási okmányainak avató-ünnepségén

Rómából jelentik: XI. Pius pápa betegségéből felépülve, ismét élénk részt vesz az egyház ügyeinek intézésében. A napokban részt vett a Szentatya a szertartási kongregáció ülésén, vasárnap pedig jelenlétében avatják fel Bobola Boldog András jezsuita vértanu szenttéavatási pörének okmányait. A közeljövőben még több szentté- és boldoggáavatás várható, amelyek a pápa jelenlétében a hagyományos szertartások keretében történnek meg.

Finn, észt, lett és litván ujságirók érkeznek Budapestre

A *gyógyhelyi bizottság* meghivására vasárnap este *finn, észt, lett és litván* ujságiró csoport érkezik Budapestre *Krause* Rolf rigai magyar konzul vezetésével. Az 54 tagból álló ujságiró csoport *egy hétig tartózkodik* majd a magyar fővárosban,, ahonnan kirándulást tesznek Kecskemétre és Bugacra is. Az ujságirók között a négy északi állam valamennyi számottevő lapjának *főszerkesztői is helyet foglalnak*, több képviselő, a finn és lett külügyminisztériumok sajtóosztályának képviselői, a finn és litván ujságiró egyesületek elnökei, a lett kereskedelmi kamara főtitkára szintén együtt érkeznek az előkelő tanulmányi csoporttal. Az északi ujságirók tiszteletére gazdag és változatos programot dolgoztak ki.

A külföldi vendégeket a külügyminisztérium sajtóosztálya, a *Magyar Ujságirók Egyesülete*, az Országos Magyar Iparmüvészeti Társulat, valamint *Gellér* Mihály, a Palatinus Park elnöke, a Szent Lukács Gyógyfürdő igazgatósága, a Svábhegyi Szanatórium és a Nemzetközi Vásár igazgatósága is vendégül látja. *Kánya* Kálmán külügyminiszter a külföldi delegációk vezetőit külön kihallgatáson fogadja.

A külföldi sajtó képviselői, akik a margitszigeti Palatinus-szállóban fognak lakni, május 2-áig maradnak Budpaesten.

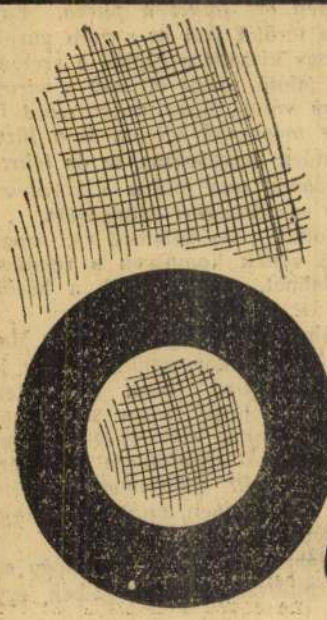

Vitamintartalom

adja meg a táplálék életet, egészséget fenntartó értékét. Az Ovomaltine néhány grammjában töményen van egyesitve annyi vitamin és tápérték, amely elegendő ahhoz, hogy az emberi szervezet ellenállóképességét fokozza, életerejét növelje, jó egészségének alapját megvesse.

Gyermekeknek-felnőtteknek egyaránt áldás a mindennapi reggeli és uzsonnatejhez **nyolc fillérért** 2—3 kávéskanál

Ovomaltine

Egyes szám ára 3 korona.

II. ÉVFOLYAM. BUDAPEST, 1921. JANUÁR 23. 4. SZÁM.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Auguszta Menekülttelep,
Budapest, X. ker., Pongrác-út.
Telefon: József 93—41.

OTTHON TITKÁRSÁG:
Budapest. Nagy János-u 27. I.
Telefon: 87—74.

Megjelenik minden vasárnap.

ERDÉLYI HÍREK

ELŐFIZETÉSI DÍJ:
Egész évre . . . . . 80 K
Félévre. . . . . 40 „
Negyedévre. . . . . 20 „
Egy hóra . . . . . 8 „
Amerikában egy évre 2 dollár.
Egyes szám ára 3 korona.

Erdélyt pedig nem adjuk!

Erdélytől-Nyugatmagyarországig

jutottunk el immár a folytonos honvesztés terén. Nyugatmagyarország volt az utolsó földdarab, ahol régi jogos történelmi és politikai országhatárunk egy töredék sávja még Csonka-Magyarországhoz tartozott, még magyar uralom alatt állott.

S most ezt is elrabolják egy éppoly hazug és jogtalan alapon, mint Erdélyt. Ráfogják, hogy „*visszaadják*“ Ausztriának.

Nincs erönk ahhoz, s nincs engedélyünk eltipróinktól, hogy az egyedül üdvözitő eszközökkel hiusitsuk meg ezt a — nem orvosi, gyógyitó célból szükséges, — hanem mohó falánkságból eredö végnélküli amputációkat.

Nincs külsö támaszunk, melynek segélyével kivülről és belülről egyszerre szurva, vágva döfve, szétrobbantsuk a torkunk körül immár teljesen összezárult gyülöletgyürüt.

Belényugszunk tehát teljes megfojtásunkba? Nem, nem, soha!

Nem lázitunk, nem fegyverkezünk, csak szervezkedünk, mert tudjuk, hogy egyszer csak megfordul a történelem igazságoszto keze. S mert ez föltétlenül meg fog fordulni, figyelmeztetnünk kell rablószomszédainkat, hogy „Hodie mihi, cras tibi!“

Figyelmeztetjük öket, hogy mi minden eddig elkövetett atrocitásaik és brutalitásaik dacára, barátságos viszonyban óhajtunk élni az utódállamokkal, minden retorzióról és boszuról lemondunk velük szemben, ha önként visszaadják elrablott országrészeinket.

Ha nem fogadják el a barátságosan nyujtott békejobbot, magukra vessenek, ha történelmi szelek fordultán, a békejobb helyett kemény ököl sujt le fejükre. *(— ky.)*

Az „ERDÉLYI HIREK“ az Amerikában élő erdélyiek sajtó organuma!

Szoborleleplezés.

Mi történt itt, mi is ment végbe hát?
Egy állvány letört. Gerendázatát
Az ácslegények szerteszéjjel vitték.
Egy állvány letört. Ennyi az egész.

Most páncél nélkül fénylik a vitéz,
Pajzsot nem hord és dárdát nem emel.
Egy állvány letört. Ennyi az egész.
Egy állvány letört. S lehullt a lepel.

Itt állunk pusztán, mezitelenül.
Itt állunk pusztán, csak lélek vagyunk.
De megláttuk, mi rejtve volt belül,
Megláttuk halhatatlan alakunk,
Márványbavésett, örök önmagunk.

Ez a márványarc talán int és vádol.
De benne hősök kiáltása dermed
És róla bölcsek mosolya világol
És rajta költök álma ünnepel.
Ez arcot rozsda nem fogja, sem átok. —
És elmulhatnak tőlünk a világok. —

De ez nem múlik el.

Végvári.

Biró Balázs nyilatkozata az erdélyi magyarság szervezkedéséről.

Az erdélyi magyarság — tiltakozásul az oláh önkényuralom ellen — ezideig teljes passzivitással viselkedett az oláh imperiummal szemben. Voltak ugyan a közelmultban is kisérletezők, akik idő előtt be akarták kapcsolni a magyarságot az oláh politikai életbe, azonban ezek nem a hivatott vezetői voltak a magyarságnak, hanem vagy az oláhoktól megfizetett álmagyarok vagy egyéni érvényesülést kereső politikai kalandorok. Ilyeneknek tekinthetjük az „*Uj Világ*“ sajtóorgánum mögé csoportosult társaságot, akik a Maniuval való barátságukat akarták gyümölcsöztetni. A székelységet eláruló *Fáy* kisérlete még a soviniszta *oláh* köröket is megbotránkoztatta. *Bernády* próbálkozása inkább elhamarkodott egyéni érvényesülés volt, ámbár tagadhatatlanok az ő régi érdemei. *Báró Jósika* és *Dániel* tapogatózásai szintén ide sorozhatók, amelytől a magyar közvélemény igen távol állott. *Jászi* kisérletéről is meg kell emlékeznünk a teljesség kedvéért; szerepelése hasonló volt Coriolanuséhoz, természetesen annak meggyőződése és lendülete nélkül.

Látjuk tehát, hogy a békekötés ratifikálása előtt a magyar közvélemény szerint a passzivitás becsületbeli kérdés is volt és a legteljesebb ellenzékkel állottak szemben a kisérletezők.

A ratifikálás azonban uj helyzetet teremtett. Föl-mentette a lelkeket a magyar nemzet lelkiismerete előtti felelősség alól. Az „Ellenzék“ c. lap karácsonyi száma

Pásztor János:
Erdély.

szerint az erdélyi magyarság hivatott vezetői előkészitő nagygyülést hivtak össze, hogy megvitassák ezután követendő magatartásukat. A közvélemény szerint minden lyen irányu mozgalomnak Kolozsvárról kell kiindulnia, Kolozsvár kell központja legyen a mozgalomnak. E szervezkedésben részt vesznek nemcsak a szorosan vett Erdély képviselői, hanem Bánát, Mármaros vidéke, sőt Oláhország kb. 200 ezer főnyi csángómagyarsága is.

A szervezkedés célja — ellentétben a fővárosi lapok hireivel — tisztán kulturális és gazdasági tömörülés, a politikai és parlamenti aktivitás, valamint a magyar nemzeti autonómia kérdésének eldöntését a megalkotandó magyar szövetség hatáskörébe utalja.

Az erdélyi magyarság eme nagyjelentőségü mozgalmaira vonatkozólag munkatársunk megkérdezte dr. Biró Balázs egyet. m. tanár, kolozsvári ügyvédet, aki — mint az erdélyi róm. kath. státus előadója — a legutóbbi napokig vezető szerepet vitt a kulturális mozgalmakban.

Dr. Biró Balázs Budapesten szándékozik megtelepedni és ügyvédi gyakorlatot folytatni. Igen lekötelező szivességgel fogadta munkatársunkat és kérdéseire a következőket válaszolta:

Mi a véleménye Méltóságodnak arról a mozgalomról, ami az erdélyi magyarság és székelység szervezkedésével kapcsolatban a budapesti napisajtót foglalkoztatta?

Az egész erdélyi székely-magyar közvélemény ösztönösen érzi, hogy Románia keretén belül mi a teendője. Ez szabta meg eddigi magatartását és ez fogja irányitani a jövöben is. Ez pedig: aktivitás, társadalmi, kulturális, gazdasági és ha a viszonyok változnak, a helyi közigazgatás terén, *de teljes passzivitás az állami politika és különösen a parlamentáris élettel szemben. A mi népünknek a bukaresti párlamentben nincs semmi keresnivalója.* Ettől az alápgondolattól népünk, amely a maga faji érdekeit ösztönösen megérzi, ugy át van hatva, hogy ebből a tömegeket semmi ki nem zökkenti. Az a szervezkedés lesz tehát életképes és egészséges, amely ennek az alapgondolatnak a szolgálatában áll. Erdély gondolkodó férfiai népük ösztönös igazságait tudatosan vallják. Örvendenünk kell minden szervezkedésnek, amely Erdélyben történik. Ismerve az oláh mentálitást, nyilvánvaló azonban, hogy a népakarat minden igaz megnyilvánulásával szembe fognak helyezkedni és igy honfitársainkat olyan térre akarják beszoritani, ahová sem ök nem mennek, sem ha egyesek elszakadva: kirándulnának is, népük követni nem fogja.

Van-e valami különbség az oláhországi és erdélyi oláhok közt a magyarsággal szemben követett politikában?

Az erdélyi és oláhországi oláh közt ma különbség nincs, mindegyik Erdélyt kifosztani akarja. Innen az egymásközti vetélkedés, mindegyik magának akarja biztositani a vadászterületet. *Megértés és józan belátás még sehol sem jelentkezik.* Az oláhországi nyilatkozataiban traktabilisebbnek mutatkozik. De Istenem, Oláhország... és a nyilatkozatok! Az ellentét azonban a két oláh közt lényegileg meg van. Nem a vezetökben. Ezek ma csak harácsolnak, de valamikor ennek is megszünik a lehetösége és elöbukkan a száraz tények kérlelhetetlen logikája. Elöáll a ma még szerephez nem jutott oláh paraszt. Itt áthidalhatatlan ellentétek lesznek a mieinkek és a regatbeliek közt. Ennek a szemei már is kinyiltak és a hirdetett boldogság helyett látja a teljes lezüllését.

Milyen Erdély közállapota az oláh uralom alatt?

Erdély még sohasem volt olyan provincia, mint ma. Ez a gazdag világ teljes gazdasági leromlásban van, amelyet mesterségesen idéznek elö, hogy függöségbe hozzák. Az érzelmi közösség, amely valójában soha meg nem volt, ma az oláhok szerint is megszünt. A politika is mathezis, a rosszul számolók látni fogják a reális eredményeket.

Van-e valami változás az eskü letétele óta a tisztviselő kérdésben?

A tisztviselők, akiket még el nem üz'ek, nyomorognak. Ha valaki téveszmét táplált és azt hitte, hogy az eskü kérdésén fordult meg a dolog, most tisztán láthatja, hogy ez nem igy van. Most már majdnem az összes ott maradt tisztviselöink testületileg jelentkeztek a felhivásra. Azóta hónapok teltek el, — semmi változás. Egy pár pénzügyi tisztviselöt helyeztek el, a többit egyet sem. E tekintetben aligha lesz változás. De az elhelyezésben nem is lesz köszönet. Pop Viktor igazságügyi államtitkár jelezte, hogy az urak egy részét karácsonyra, „ajándékból“ elhelyezi. Egyet sem helyezett. Aztán hogy megy az elhelyezés? A kolozsvári birót kiteszik egy faluba. Az áthurcolkodás ezrekbe kerül, a tisztviselönek egy fillére sincs, kölcsönt pedig nem kap. Ha kimegy, hónapokon át nem kap fizetést. A helyzetváltoztatás semmi eredménnyel sem jár. Ez vigasztalan kép. Le kell számolni azzal, hogy *Erdélyben az oláh uralom a magyar középosztályt tervszerüen kiakarja irtani.*

A róm. kath. státus, melynek Méltóságod előadója volt, milyen helyzetben van az oláh kormánnyal szemben?

A r. kath. státus, — épp ugy, mint a többi státusok — nagy nehézségekkel küzd. A román állam a papokat igénybe veszi, de kötelezettségét nem teljesiti. Összes egyházi intézményeinket ostrom alá fogja, vagyonát elveszi, s jogait összetépi. Ott még ma is folyik a háboru a magánház'artás, emberi- és lelkiismereti jogok és az egyházak, iskolák ellen. Erdélynek circa 90 kath. kongruás papja van. Évi 1600 kor.-ból meghalni sem lehet, az oláh állam ezt sem adja. Iskoláink segély nélkül küzködnek. Egy tanuló évi tandija több mint 800 lei, az ma 5600 kor. És mégis. Éhező, lerongyolt papok, nyomorgó tanárok folytatják a kulturmunkát. A lelki élet soha szebb nem volt Erdélyben, mint most. Az összes ma-

Lapunk mai száma a papirdrágaság miatt csak 4 oldal.

gyar egyházak teljes kölcsönös megértéssel hordozzák a keleti elnyomás martir keresztjét. *Ahol ilyenek a hitvallók, ott nem kell félni a jövőtől.*

Jegyezzük meg jól ezeket az utolsó szavakat. Egy olyan ember mondja ezeket, aki a magyarság helyzetét Erdélyben a maga igaz mivoltában átérzi, mert ott élt köztük; aki meggyőződéssel és önzetlenül szolgálta a magyarság szent érdekeit oly fontos és veszélyes helyen: a vezető helyen.

Mi egy szigeten állunk annyi ellenségünk közepette, saját erőnkre utalva. Őrizzük meg egyelőre a magyar jélek integritását, mert ez lesz a kiinduló pontja területi integritásunk visszaszerzésének.

Menekült oláh uriember az oláh elnyomásról.

Ébrednek már az elvakitott erdélyi oláhok is.

Szószerint közöljük egy Erdélyből menekült oláh születésü és anyanyelvü derék magyar levelét, aki jelenleg szintén az Auguszta Menekült-város szomoru lakója.

Tisztelt Főszerkesztő ur!

Ne csodálkozzék, hogy marosujvári oláh születésem és anyanyelvem dacára, az oláh rémuralom ellen irok és nyilatkozom, mert számtalan erdélyi oláh testvérünk épp ugy kezd már érezni és gondolkozni, mint én, aki születésem óta szivvel-lélekkel jó magyar állampolgár voltam, s az is maradok holtom napjáig.

Petrozsényban az állami kőszénbányák tisztviselője voltam, mikor az oláh barbárok betörtek, s hosszas zaklatások után, a hüségeskü megtagadása cimén, szülőföldemről kiüldöztek. Előzőleg azonban hivatalvizsgálat cimén, 4000 leit vettek el tőlem.

A hetekig tartó „repatriálási“ (erdélyi születésü embert Csonka-Magyarországba repatriálnak) kalvária alatt örökös szenvedésben és rettegésben éltem, sőt Kovács Kálmánné pénztárosnő figyelmeztetett, hogy ne menjek föl többé Lónyára, mert az oláh csendőröktől hallotta, hogy kezemet, lábamat törik, s nyomorékká tesznek.

Kiüldöztek tehát, s idejutottam végre a szerény kis maradék Magyarországra, ahol szabadon leirhatom, amit érzek és gondolok, s amit titokban több ottmaradt józan gondolkodásu erdélyi román kereskedőtől, iparostól és parasztembertől is hallottam.

Ezek is határozottan elitélik a zsarnoki oláh uralmat, s kijelentik velem együtt, hogy eltekintve attól a lehetetlen helyzettől, hogy a sokkal kulturáltabb erdélyi oláhságot a teljesen kulturálatlan barbár nagyoláh elbalkánositja, anyagilag is teljesen tönkre teszi, mert kereskedelmét és iparát megbénitja, elzülleszti, földjét részben zsoldosainak adja, részben parlagon heverteti, állatállományát részben belenevelt állatbetegségekkel tönkre teszi, részben — épp ugy mint a gabonatermékeket — Oláhországba hurcolja át.

A bányák beomlanak, mert nem gondozzák, az ipar középkori állapotra süllyed vissza.

Iskolákról, különösen közép- és főiskolákról jobb nem beszélni, mert csak ezt a félmüvelt tanszemélyzetet kell névjegyzékbe foglalni, amit hevenyészett kurzusokon nivótlan elemekből „átképeztek.“

A közigazgatás a lopásból és sikkasztából élő önkényes, durva tisztviselői har alatt züllöttebb, mint az emberevők szigetén.

A közbiztonság fogalma ismeretlen, a bánásmód erőszakos, kihivó, brutális.

A börtönökben nincs egy üres cella, az erdélyi oláh népet is kiméletlenül bebörtönzik, ha panaszkodik.

Igaz, hogy a régi magyar uralom alatt is voltak itt-ott sérelmeink, de meg vagyunk győződve, hogy a magyarság is okult a világégésben, s ha a nehezen várt üdvözitő magyar uralom visszatérne, az erdélyi oláhság 70—80%-a megkönnyebbülten sóhajtana fel és pokolba kivánná a végzetes és meghamisitott gyulafehérvári határozatot.

Erős a hitem, hogy 1—2 év mulva maga az erdélyi oláhság löki ki a bitorló mostoha „testvért“.

Őszinte tisztelettel:

Trifán János
volt petrozsényi tisztviselő.

E levélhez nem kell kommentár! Nincs messze az idő, amikor egy hozzánk kimenekü'ő egész erdélyi oláh tábor épp oly „oláh nyelvü“ „Erdélyi Hireket“ ad ki, mint a szász testvéreink által kiadott 44-ik német számunk!

Az „ERDÉLYI HIREK” minden uj ezer előfizetője egy lépéssel előbbre viszi elvesztett szülőföldünk visszaszerzését.

Uj magyar püspökség az oláhok által megszállott területen.

(Saját tudósitónktól.)

Hitéleti és magyar nemzeti szempontból egyaránt nevezetes esemény történt december hó 14-én az oláh megszállás alatt élő magyarság kebelében. Ezen a napon alakult meg Nagyvárad székhellyel, *„Tiszántuli református egyházkerület“* elnevezéssel az uj református püspökség, melynek szervezését az oláh megszállás következtében beállott változások tettek elkerülhetetlenül szükségessé. Ugyanis a magyar területeknek az anyaországtól való elszakitása miatt mintegy 117 egyházközség maradt fővezetőség nélkül. A minden irányitás nélkül maradt presbiteriumok gyakran olyan törvényeket kényszerültek hozni, melyek az egyház törvényeivel ellenkeztek. E tarthatatlan helyzetet már az október folyamán Budapesten tartott országos zsinat is belátta s ezért felhivta az oláhok karmai között vergődő tiszai megyéket, hogy a külön egyházmegyét alakitsák meg. Maga Balthazár debreceni püspök — kinek területéhez az elszakadt presbiteriumok tartoznak — irásbeli hozzájárulását adta a külön szervezet megalakitásához.

Az egyházkerületnek ezen alakuló közgyülésén számosan jelentek meg. Domahidy Elemér volt főispán, világi elnök nyitotta meg a közgyülést, vázolva a külön egyházmegye alakitásának szükségességét. Valamennyi felszólamló lelkesedéssel helyeselte az inditványt, csupán csak Bottyán Pál belényesi lelkész volt ellene s javasolta, hogy az érdekelt megyék olvadjanak bele az erdélyi egyházkerületbe. Inditványát azonban elvetették. Nyomban megválasztották a tisztikart is. A püspöki teendők ellátásával Sulyok István főesperes-püspökhelyettest bizták meg, a kerület ügyeinek vezető adminisztrátorává pedig Konrád Géza váradlesi lelkészt jelölték ki. Az uj egyházkerület anyagi szükségleteinek részbeni fedezésére a debreceni püspökség évi 40.000 koronával járul hozzá.

Az elszakitott részeket jelképező szobrok leleplezése.

Négy magyar Strassburg-szobor.

A francia nemzet 50 évig hordta a gyászfátyollal letakart Strassburg-szoborra a koszorukat. 50 év mulva teljesült a francia haza kivánsága: aranycirádás betükkel vésték a szobor talpazatára a felszabadulás napját. Pedig ott csak egy városról volt szó; nekünk négy nyilt sebünk van, négy oldalról megcsonkitott hazánk négy szobra a magyar nemzet fájdalmának és a világ igazságtalanságának köben kifejezett megnyilvánulása.

Sebünkre csak egy orvosság van, a területi épség, az ezeréves haza határainak visszaállitása.

Arra emlékeztessen bennünket a Fájdalom négy szobra, ezt hirdesse a ránk figyelő világnak, amikor még négy Magyarország sinylődik idegen rabságban.

Az ünnepély lefolyása.

A főváros lobogódiszt öltött erre a napra, a főbb utvonalakon hatalmas trikolorokat lengetett a szél, az ég gyönyörüen kiderült az ünnepélynek.

Minden megye, város, egyesület, hatóság 3 tagu küldöttséggel képviseltette magát az ünnepélyen, amikor a lepel lehullott a szobrokról, megkondultak az ország összes harangjai és a szelek szárnyán hirdették a nagy pillanatot.

Az ünnepély lefolyásának részletes leirása a história feladata lesz; a magyar nemzet minden rétegének képviselői töltötték meg a hatalmas méretü Szabadság-teret és az a hely, ahol egykor Batthyány vértanuhalált szenvedett, ujabb nevezetességre tett szert.

Az erdélyiek felvonulása.

Különösen megható volt a megszállott területek kiutasitottjainak felvonulása. Az „Erdélyi Otthon“ teljes létszámmal vonult ki a gyönyörü zászló alatt. A zöld fenyőgalyakból font koszoru felirata: „Erdélyt pedig nem adjuk!“ volt és magára a szoborra helyezte fel *Lőrinczi* Juliska Otthontag. A Bocskay Szövetség koszoruját Barabás Endre igazgató helyezte el a szobor talpazatára. Küldöttség képviselte az „Auguszta Menekülttelepet“ és az „Erdélyi Hirek“-et.

Igen nagy feltünést keltett az oláh uralommal betelt és Erdélyből megszökött magyarbarát oláhok csoportja, akik nemzeti viseletben vonultak fel és szintén kifejezést adtak ama fájdalmuknak, hogy a magyar hazától elszakitották őket. A megfelelő szobrok köré csoportosultak zászlóikkal és feliratos tábláikkal Nyugat-, Észak-, Kelet- és Dél hontalanjai, a koszoruk tömegéből alig látszott ki a szobor talpazata.

A szobrokkal egyidejüleg szentelték fel az irredentizmus gyönyörü zászlóját, amelyet a Szent István Bazilikában fognak őrizni. A röm. kath. egyház részéről *Zadravecz* tábori püspök, a reformátusok részéről *Takaró* ref. lelkész, az ág. evang. egyház nevében *Kóczián* esperes, az unitárius egyház nevében *Józan Miklós* esperes áldotta meg a zászlót.

Hulljon a lepel!

A szobrok ünnepélyes leleplezése harangzugás közepette történt, adott jelre egymásután hullott le a szobrokat burkoló lepel, s 3—3 hatalmas trikolórrá válva, a magasba szökött, mintha a harangzugás lengette volna őket a friss januári szellő szárnyain.

Urmánczy Nándor emeli fel szavát a Védőligák Szövetségének nevében, méltatva a négy allegorikus csoport jelentőségét.

Majd dr. *Sipőcz* polgármester köszönte meg és vette át a város közönségének nevében a szobrokat.

Ezután a küldöttségek menetté alakulva, a felszentelt zászlóval a Bazilika elé vonultak, s ott helyezték el megőrzés végett a magyar irredentizmus zászlóját.

Milyen eszmét fejez ki a négy szobor?

A leleplezett emlékszobrok mindenike az elszakadt országrészek fájdalmát fejezi ki.

Nyugatmagyarország

szobra egy fájdalmas arcu ifju, aki Szent-István koronájára borul és görcsösen tartja kezével az elszakitandó vármegyék cimereit. Mellette áll a dacos, erőteljes Hadur, akinek arca azt a megalkuvást nem ismerő magyar erőt jelképezi, amely — ha rá kerül majd a sor — fegyverrel fog sikraszállni történelmi jogunkért.

Északmagyarország

szobrának főalakja a megfeszitett Hungária symboluma, akit a felvidék történelmi szelleme: a kuruc vitéz támogat. Egy kis fiu a Felvidék — dacos tekintettel védőanyjához, Hungáriához simul.

Délmagyarország

szobrán buzakévék közt — hisz ez a terület volt hazánk magtára — áll a svábleány, aki hüségesen simul a baloldalánál álló magyar férfihoz. A sváb leány tekintete gyönyörüen fejezi ki a jövőbe vetett bizodalmát.

Keletmagyarország

szobrának alapeszméje messze visszavisz bennünket a történelembe Csaba királyfiig. Ez a szép monda a szoborban történelmi valósággá válik és minden magyar lelkében ezt a valóság érzését kelti fel. A székely nép ősmondái szerint Csaba királyfi segiti a Hadak utján a veszélyben levő székelyeket. Ez a Csaba vezér a szobron a magyar erőt és öntudatot jelképezi. Tehát a szobron belülről fakadó érzéssel van kifejezve az Erő. A Szenvedő Erdélyt egy meztelen, megláncolt ifju jelképezi, amint bilincseit széttöri és aléltságából ébredezik. A szemlélő lelke tovább müködik; már-már látja azt a pillanatot, amikor az ifju fegyvert ragad és a védtelen magyarságon esett sérelmet megtorolja. A szenvedés fájdalmából remény fakad, a bilincseiből felszabaduló ifju első mozdulata Erdély cimerének megragadása.

Ez a szobor tehát nem külsőségekkel igyekszik eszmetartalmát kifejezni, hanem a néző lelkéből fakadó érzéssel. Alkotója *Pásztor* János szobrászmüvész, akit teljesen áthatott, megihletett a csapás, amely Erdély elvesztésével bennünket ért.

És most, elszakitott magyar és székely testvéreink, szivettépő fájdalommal gondolunk rátok, ökölbe szorul a kezünk, amikor arra gondolunk, hogy ezer esztendeig szabad magyarok milliói oláhok akarják rabszolgáikká tenni. Ég és soha ki nem alszik lelkünkben a harag és gyülölet tüze, amely acélossá keményit bennünket az elkövetkező nagy leszámolásra. (*bély.* —).

A menekültek életéből.

A letter to Mister Hankinson!

(*Levél Hankinson urhoz.*)

The inhabitants of the Auguszta refuge colony, the 300 families, as well the grown ups as the 500 children, express to yon and to the English „Society of Friends Relief Mission“ of which yon are the chief representative, their great thanks for the mental, moral and pecuniary help, which shows the noble heart and understanding with which the mighty English nation came at first and in the greatest measure to their help.

The English Governement and the whole great British Nation may help the whole Hungarian Nation, to regain their lost landparts, which they have lost by the unhappy peace, as some English societies help the Hungarian families on the space of their lost fortune, than they can count on the never changing, eternal thanks and insistance, not only of the unfortunate refugers, but on that of the more than twenty million Hungarians.

With great respect

The inhabitants of the Auguszta Refuge Colony.

In our next number we shall put the list of all the valuable gifts and institutions, we have already got.

The leader of the Auguszta Refuge Colony.

Az Erdélyiek kaszinója.

Az erdélyi magyarság és székelység már régóta nélkülözött egy olyan társaskört, amely a nagyváros embertömegében szétszórt menekülteket egy táborba tömöriti.

Ettől a szükségtől vezettetve hivta össze *Aross Lajos* szerkesztő a Wenkheim palotába az erdélyi menekültek széles rétegét, voltak ott hivatalnokok, szabad foglalkozásuak, irók, katonatisztek, gazdászok, egyetemi hallgatók, stb. A népes összejövetelt *Arros* szerkesztő

Képzőművészet 1941. 1. szám

füstös atyafit a „susáni korlátlanba", ahol nemcsak a bormérés volt korlátlan, hanem a hangulat is a mestergerendát verte. Ilyenkor megesett, hogy széles jókedvében Rudnay elvette a cigány hegedűjét és játszott, mint egykor Párizsban, szívvel-lélekkel reggelig. „Játékos hangulatok, keserves szegénység s a jövő ködös távlata, de komoly együttélés, együttérzés a néppel: az ősforrásból minduntalan kibuggyanó aranycseppek, amiket ez a néhány ámult szemű, magát nem hagyó ifjú lélek felfogott az élet kelyhébe. Ez volt a vásárhelyi tartózkodás. Mindennek megvolt itt a jelentősége!"

Azután jöttek a nagy csalódások, nagy megpróbáltatások. Amikor még Hollósy védőszárnyai alatt volt, aki gondoskodott egy-egy ösztöndíjjal róla, nem volt nagyobb probléma. Még kiállítást is rendezett a nagybányai együttes a szatmári megyeházán. Az iskola tagjai közül Rudnay Gyula is szerepelt. Megvolt hát az ifjúkor küszöbén az anyagi, erkölcsi siker egyaránt. De Vásárhely után új pláněta alá került a művészek élete. A Képzőművészeti Társulat egy-egy tárlatán fel-felbukkant Rudnay neve. Az 1905. évi nemzetközi kiállításon mintegy sorsa ábrázolására a *Gond*-dal lépett a közönség elé. Rá négy esztendőre már nyolc rajza vesz részt a tárlaton. Az 1911. évi jubiláris kiállításon a *Népdal* és a *Szeptember vége* jelenti Rudnay Gyulát. Ugyanebben az évben megpróbálkozik a két jóbarát gyüjteményes kiállítással betörni a közöny hidegségébe. A Párizsi Nagy Áruház Lotz-termében hordják össze Pásztor és Rudnay tudásuk, szellemük minden gyümölcsét. A korabeli sajtó bejelentette az eseményt, de a kritika egyelőre nem rajongott művészetükért, inkább csak a dicsérgetés biztató szavait szórta a két ifjú felé: Egyik kritikus megállapította Rudnayról, hogy határozottan kvalitásos ember, figyelemreméltó tehetség. A francia impresszionisták hatottak rá, olajban, akvarellben és grafikában egyaránt magyar témáiban. Nagyon finoman, érdekesen, kevés eszközzel, egyszerűn odavetett színfoltokkal dolgozik. (Magyarország, 1911. március 29.) Másik kritikusa dícséri mély érzését. Valósággal a melancholia festőjét látja benne. (Pesti Hirlap, 1911. márc. 30.) Egyiküknek a *Verseny*, a *Tiszaparti füzes*, a *Lakodalom* s az esti hangulatú képek tetszettek. A másiknak inkább a *Tanya*, *Temetés*, *Csárdás* és *Vágtatás* kapta meg figyelmét. Éppen tíz évre rá írta meg újabb kritikusa, hogy az akkor kiállított képeit néhány koronáért elvesztegette volna, de még úgy sem került rájuk vevő. A sok bajlódással küzdő Rudnay maradt a közönség tudatának szélén. Olykor-olykor egy-egy képe, rajza megragadta a tárlatok közönségének ráhangolt töredékét, de a többség nem igen figyelt fel rá. Egymásután jelentek meg jobbnál-jobb alkotásai: az *Anya*, *Ne szomorkodj Pajtás*, *Pihenő hegedűs*, *Búcsú*, *Menhelyen*, *Vízhordó*. Végre engedett a sorsán feszülő balszerencse béklyója és 1918-ban a negyven esztendős férfi révbeért.

Ismét Pásztor Jánossal lépett a közönség elé. Az Ernst Múzeumban állítottak ki. A lapok művészi eseményszámba vették megjelenését. A festői impetusnak, a piktori ösztönnek magával ragadó melegét, a kritikát és a közönséget egyaránt meglepő szuverén készséget éreztek műveiben. (Művészet, 1918.)

Három év mulva már anyagi tekintetben is nagyszabású kollektív kiállítással ragadta el a közönséget. Munkaerejét, művészi alkotókészségét egy híján kétszáz rajzzal, festménnyel tárta a világ elé. Alig három hét alatt hetvenhét darabját vásárolta meg a rajongó közönség. (Műbarát, 1921.)

A magyar sikerek után jöttek a külföldi ünneplések: Hollandiában, Velencében, Milánóban, Zürichben, Bécsben, Londonban, Brüsszelben, Pittsburgban stb. fogadták tisztelő szeretettel és megbecsüléssel. Nagy állami megbízatásokat kapott: a Képviselőház *Honfoglalás* című szőnyegkárpitját vele terveztetik; a debreceni egyetem vele festeti *Csokonai nagyerdei jelenetét* és a *Magyar toborzó a negyvenes évekből* című monumentális művet. A főváros képzőművészeti nagy aranyérmével tiszteli meg; elnyeri a Céhbeliek jubiláris aranyérmét. Képeit egyaránt veszik itthon, idegenben, magánosok, közgyüjtemények egyformán.

A balszerencse az életút feléig kísérte, majd szeszélyes kedvében Fortuna szekerére lökte. Azóta midási siker, szerencse, elismerés az osztályrésze.

Vajjon 1918 óta más lett-e Rudnay Gyula, vagy az őt néző szemek változtak meg? Kérdezhetnők, az a negyven esztendeig a széllel szembetörő, nyomorogva küzdő művész lelkében, piktúrájában emelkedett-e a nyert elismeréshez kellő művészetre, vagy a kritika és közönség tisztult az ő meglátására. Ennek eldöntésére becses adatok kínálkoznak az egykorú rövidreszabott híradásokban. Már Hollósy nyiltan hangoztatta Rudnay művésztehetségét. A Párizsi Áruházban megnyilt első kiállításának bírálói bizonyos hűvös vállveregetéssel elismerték őt, de a titkok csak az első nagysikerű bemutatkozáson fedték fel a multat. Az első kiállítása után már kezdtek emlékezni az emberek, főképen a kritikusok, hogy Rudnay Gyula mindíg azok közé tartozott, akiket számon kellett tartani. Amit kiállított, azzal megállította és foglalkoztatta a hozzáértőket. „Ilyenek azonban igazán kevesen voltak, mert hisz Rudnay elrejtőző ember volt, a budapesti festőasztalok, a művésztársaságok nem számlálhatták tagjaik közé, egész alakja maga a személyi igénytelenség, a hangosságot, a törtetés erőszakát messze elkerülő lopvajárás." De hát az élet! A sors mostohasága so-

Pásztor illusztrációja a 8. oldalon.

káig megtagadta tőle az előbbrejutást. Pedig Rudnay „azok közül való, akiknél minden egy kártyára van téve, akik vagy eljutnak a művészet hamisítatlan szférájába, vagy megsemmisülnek, de a megalkuvás nem kenyerük. A fél munka, a *tömeg* ő kegyelmességének kiszolgálása, a nyárspolgár ízléssel megalkuvás égeti a lelküket, mint a vesztőhely tüze". (Művészet, 1918.)

A későbbi kiállítás hírharangjai már nyiltan kimondták az altera pars tetteit is: „... Éveken át valóságos Hamupipőkéje volt a Műcsarnok tárlatainak Rudnay. *Képeit, bár tehetsége már minden hozzáértő számára megfogható volt rajtuk, művésztársai félreaggatták, rosszul világított falrészekre, vagy gyönge képek hatásrontó környezetébe.* A nagyközönség nem is tartott róla 1918-ig jóformán semmit." (Műbarát, 1921.)

Íme! Apróságok, mégis milyen súllyal lódulnak a latba! Rudnay elvonuló, magánykedvelő ember volt, ez az egyik hiba, művésztársai sok mindent elkövettek, hogy ne boldoguljon, ez a másik. S mégis! Egyszerre csak a vidék remetéje mindenütt felkapott hős lesz, azok a félreaggatott képek hangosan beszélni kezdenek róla. Csoda történt? Vagy a pelsőci csengőlyuk üvegfala pendült bele meséjével a zordon életbe? Hogyan magyarázható ez a szélsőségekbe nyúló sorsszeszély? Csakis a művész adhat mindezekre feleletet. Nem mondhatjuk, hogy valamiféle anasztrofális változás lendítette volna magas művészi régiókba a kontárság poráról, hiszen a későbbi dícsérői már régtől fogva látni, tudni vélték benne mindazt, ami 1918-ban naggyá tette őt. Úgynevezett művészi fejlődésről itt szó sem eshetik. Mellőzzük el az egyes művésztársak lovagiatlan féltékenységét is és csak Rudnay Gyulát nézzük alkotásaiban.

A művész általában a környező mindenség ráhatásait értékeli. Adottságai alapján a természetben, vagy annak egy részletében meglátja a jellegzetességet és azt ábrázolja. Ábrázolásának nem az utánzás a célja. Már Platon megjegyezte, hogy felesleges a valóság mellé annak tökéletlen másolatát állítani. Ellenben az ábrázolásban éppen azokat a valóságot jellemző vonásokat látja meg, éli át és vetíti ki a művész, amelyeknek egyetemes művészi kifejezése tehát: maga a műtárgy. Ez pedig nem más, mint a művész értékítélete az ábrázolt valóságról. A művész lelkében az ábrázolás a külső ráhatás idején megvalósul, a megalkotott műtárgy már csak másodlagos eredmény, csupán eszköz a művész értékítéletének konkrét kifejezésére. Így a művész és alkotás, alkotás és közönség között viszony támad. A műtárgy vállalja a művész és a közönsége között keletkező lelki kapcsolatot. A művészben megszületik az ábrázolás, megindul a belső harc, rettenetes viaskodás — mondjuk a tájképfestőnél — a természetről alkotott értékítélet tárgyi kifejezésére. Lázasan keresi, kutatja a kifejezés titkát, útját és megfelelő eszközét. A gyengébb tehetség úgy-ahogy kidadogja magából élményét. Az isteni szikra, a lángész, a hivatottság érzésének hordozója, vagyis a nagy művész játszva önti formába élményét. De, ha problémája őt is próbára teszi, nagy belső viharzás után is éppen úgy szólal meg alkotásán, ahogyan benne megszületett a meglátás pillanatában az élmény. A művész és műtárgy viszonya tehát a művészi meglátás, belső értékítélet tárgyi megformálásában áll. Mennél inkább közeledik a visszaadott értékelés, a műtárgy a művész belső élményéhez, annál jobb, művészibb az alkotás. Egészen tökéletes úgysem lehet, mert halandó ember isteni műre hiába törekszik. De megközelítően tökéletességig eljuthat a művész és ezzel éri el célját, mintegy a belső élmény lehetőségig tökéletes kifejezésével átlépi a föld porát és a mindeneket alkotó Isten közelségébe emelkedik.

A közönség és műtárgy viszonya már többrétegű. Ha a műalkotás a szemlélőnek valamit is elmond mindabból, amit a művész kifejezni akart, a kép tetszésre talál. Ha a valaminél többet is kifejez, a tetszés is bővül. Ha mindent elmond a nézőnek, akkor csodálatos alkotást érez a szemlélő a műben és legott eggyéforr a művésszel, rajongója lesz. Ehhez feltételek járulnak. A művésznek „nagynak" kell lennie, a szemlélőnek pedig igen műveltnek. Ez nem azt jelenti, hogy a két feltétel egyikének fokbeli hiánya lehetetlenné teszi a műélvezést. Ha a közönség közepes műveltséggel szemléli az alkotást, legfeljebb homályosabban, nem differenciáltan ízleli, éli át a művész kivetített élményét. De a jó kép — amely a művész és alkotás viszonyát kellően kielégíti — minden szemlélőnek elmond valamit. Mindenki feltalálja magát benne kisebb-nagyobb mértékben, ha a művésszel egyirányú értékeléssel szemléli a világot. Ellenkező esetben hiába minden. Elfogadja ugyan a „beérkezett" művész alkotását remeknek, de nemtetszését teljes joggal kifejezheti. Innen van az, hogy a nagy művész műtermében szemlélődőknek egészen hiába nevezi meg a legtökéletesebbnek érzett alkotását, a különböző vagy ellenkező értékelésű szemlélő kevesebbet, vagy éppen semmit sem lát az alkotáson. Megesik, hogy a művész jóval megelőzi korát, mintegy ösztönösen megérzi a következő idők hullámzását. Úgy lehetne képpel érzékeltetni ezt a megállapítást, ha magunk elé képzelünk egy duzzasztógátat. A hegyekből lesiető sok patakocska egy-egy szakasza még messzeségben csörgedezik, a gát már magában hordozza a vízrengeteget. A művésztől még messze lohol száz meg száz idegen ösvényen az emberiség egy-egy korának élete, vágya, ízlése, jövője, de a művész már jóelőre neki alkot, az ő vágyát tolmácsolja, mondja el.

Rudnay Gyula festészete mindkét kapcsolatban megállta helyét. A pelsőci romantikus mesék, később a népballadák megrendítő élményei a lelkében szuny-

nyadó egyetemes magyar szemléletet munkára serkentették. A sors ennek a sok rossz napot átélt magyar nemzetnek mindíg adott egy Zrinyit, Kölcseyt, Csokonait, egy Aranyt, Petőfit és Adyt. A sors küldött egy Pázmányt, egy Rákóczi Ferencet, egy Munkácsyt vagy Székely Bertalant. Az a nemzeti karakteri szentimentálizmus, amely jóban-rosszban belesikoltott a magyar faj lelkébe, minden időben megtalálta a maga hordozóját. Századunk világfelforgató háborúja után Rudnay Gyulában zendült fel az ősi magyar mélabú. Benne is éppen az a szivettépő és mégis szivet-vidámító ősi faji örökség szólalt meg, amely századok útján előtört hol egy kard nyert csatáiban, hol dalban, énekben, hol szóban, zenében. De élt mindíg és kísérte, kínozta, éltette e turáni fajtát.

Rudnay életében a Biblia járult még erőteljes támaszul az egykori mesevilához. E két jóbarát ölelte át a szenvedő ember, a meg nem értett művész borongó lelkét. Az ábrándos mesék, balladák tárháza, a Biblia hívő lélekkel szerető hőse olyan fájó szerelemmel nézett bele a magyar ég, magyar föld, magyar ember szívébe, hogy a nap száz múló percében átélte az évezredes népi, faji tragédiát. Járhatott ő Párizsban, Münchenben, Rómában, a magyar táj varázsa élt benne mindenütt és valami olyasfélét érzett mindíg idegenben, mint Szabolcska Mihály: tudja azt a Mindenható, mi van azon sírni való, hogy a ménes ott legelget valahol a csárda mellett . . .

Ebben a faji rezignációban szűrődött meg minden élménye. A belső ösztön szóra, tettre késztette. Érezte, hogy amit érez, azt ő érzi legjobban, ahogyan látja a valóságot, úgy is látható az leghelyesebben. Megkereste, kikényszerítette magából az élményt úgy, hogy bibliás lelke az Isten közelségébe szökkent. A lehető tökéletesség érzetével a művész és mű kapcsolatát megoldotta. Az élmény valóra váltása, az értékítélet sikeres megfogalmazása kielégítette. A veleszületett jóra hajlamosság pillanatra sem engedte csüggedni a balszerencse korában. Hitt és szeretett. E két nagy erőforrás ihlette mindíg alkotó lobogását. A balladák egykori döbbenetei mindíg felébredtek a táj- és életszemléletében. A fehér színben a gyászt, a balladai sikoltást érezte mindenkoron. Az ősi népi érzés, szokásvilág öröklődik a gyásznak a fehér színnel egyértékű meglátásában. A pelsőci gyermekkor emlékei a nagybalogiak népszokását rögzítették tudatába. Ott még fehérben gyászolták az elvesztett rokont. A kevés színben beszélés is bizonyos balladai hagyományt őriz. A barna szín sem azért játszik oly nagy szerepet művészetében, mert Munkácsy és idegen nagy mesterek is úgy látták jónak. Ő a földet, a magyar földet látta abban is mindíg, valahányszor ecsetre bízta belső szólniakarását. Festményei, rajzai akár arcképek, akár kompozíciók vagy tájképek, a magyarra jellemző szűkszavú lényegretörekvésben állnak elénk. Liszt sem muzsikálná meg témáit drámaibban, Arany sem költené meg mélyebben.

A közönség és mű viszonya már mozgalmasabb úton ért el napjainkig. Az egykorú kritikák egyben a közönség véleményhordozói is voltak. Az első kiállítások szemlélői még burkolódzva nyilatkozgattak: festményei és rajzai „mind igen kevés eszközzel, de sok érzéssel készültek s ez *többet ér mindenféle ultra-bukfencezésnél*". (Pesti Hírlap, id. sz.) Kiemelik, hogy „a sötétebb tónusokat kedveli.". (Magyarország, id. sz.) Az első nagysikerű kiállításon már nyiltan elismerik. Bár piktúrájában a fehér színnek ellentétet kihangsúlyozó szerepét még megszokásnak értelmezi kritikusa abból az időből, amikor más festékre nemigen futotta. „Innen ered — szerinte —, hogy inkább kevés, mint sok sokszínű mélyrehangolt képeiben elmaradhatatlanul villan ki a fehér szín ellentétfokozó szerepe . . . Nem szelíd és mosolygó ez a művészet: valami rejtett komorság vet benne árnyékot. Oly élményekből születik, amelyek a festő lelkében nem az újjongó életörömnek, hanem annak a viharzó és önmagát emésztő szenvedélynek, amelynek neve évszázadok óta magyar bánat." (Művészet, 1918.)

A közönséget tehát megelőzte Rudnay Gyula. Jóval előbb látta, merre hajlik a nemzet egyetemes vágya, és amikor még szó nélkül elmentek viharzúgásban fogant, tragikusan megkapó képei mellett, ő már az volt, aki ma és születésétől egyazon lélek. A nemzeti bukás öntudatra, fájó kétségekre döbbentette az egyetemes magyarságot. Trianon fekete gyásza már nagyobb közösségek lelkét hangolta rá Rudnay művészetére. S azután jött az őt fejletten ízlelő közönség. A bibliai jelenetek: *Az angyali üdvözlet, Mária fogadtatása a kanaáni menyegzőn, a Királyok imádása;* nagy csoportképek: *A lengyel proklamáció, Tinódy Sebestyén éneke, Attila az igric dalát hallgatja;* háborús alkotásai: *Kozákroham, Lovascsata* és főképen a *Menekülők;* számos tájképe és portréja szemléletében Kállay Miklós már mindent átélt, átérzett Rudnay művein. Benne mindazon húrok megpendültek és rajongója lett Rudnaynak. Amit Rudnay színben ecsettel, ő szóban tollal vetítette ki. Művészi tolmácsa lett Rudnay és a nagyközönség viszonyának. (Magyar Művészet, 1926.) Íme! Ki-ki meglátott valamit, azután még többet a művész értékeléséből, végül lehetőség szerint teljesen felfogta valaki a nagyközönség személyében is a művész belső világát. Így összefutott a mű előtt alkotó és élvező egyirányú teljes értékelése.

Rudnay rajzai és képei stílus tekintetében európai színvonalon nemzeti jellegzetesség hordozói. Egy-egy képe sok nézőt rádöbbent régi nagy mesterek műveire: Goya, Munkácsy, Carrière, Tintoretto, Rembrandt neve ötlik fel kinek-kinek pillanatra.

Rajzaiban már az élet-halál nagy ellentéte a főprobléma. Amint a táj szemléletében az alkonyi ég mond legtöbbet Rudnaynak, amint a fények mögött már leselkedik az alkonyi sötétség, éppenúgy az élet vállánál settenkedik az örök halál, a minden életre következő biztos elmúlás. Ez a rezignáltság ül már a témákon is: *Kis halott, Tópart, Veteránok, Falu végén, Hárman valának együtt, Öregek, A menhelyen.* Rajzaiban nem az anatómia tökéletes érzékeltetése a cél, hanem az alakok szemléletén kelt érzelmek lehetőség szerint leghívebb kifejezése. Találóan a mestert Kállay Miklós: „Rudnay a láthatót nézi és a láthatatlant látja. A láthatót ábrázolja és a láthatatlant örökíti meg, a megfoghatatlant rögzíti formába." Különösen kihangzik e tétel genre-alakjaiból: *Csavargó, Pipázó ember, Kozákfej.*

Nemcsak a fehér-fekete ellentét mindent kifejező ereje áll Rudnay hatalmában, hanem a színek bőséges tárházában is teljes biztossággal talál magára. Sokan Goyával rokonítják. Életükben sok is az egyező vonás, valami lelki azonosság alapján az életet egyazon értékeléssel kezelik. Eszerint érthető a stílusbeli egyezés is. Különösen kedveli Rudnay az alacsony szemhatár előterébe helyezett, kitűnően kidomborodó alakábrázolásokat. A *vízhordó lány* Goya *Vízhordó leány*-ának formáját követi. Goya e jellegzetessége gyakran előfordul Rudnay művészetében: *Vízhordó férfi, A kötő nő, Rikkancs, Korsós asszony* ilyen beállításban tűnnek elénk. Minden alkotásban jeles szerepet kap a fehér. Székely Bertalan tanítása szerint — írja Lázár Béla — „nála a fényfelrakás ropogós kezeléssel történik, az árnyék bársonyossal". Az így előálló hatalmas ellentétek adják a műnek határtalan drámai feszültségét. A *Csipkekendős nő* fehér főkötője mögött bujkál a háttér sötétjében az emésztő vég, a fehér főkötő rideg hatása maga a halál szava. Nem is annyira a fényhatások kiemelésére használta a fehér színt, inkább a lelki viaskodás hideg borzongásait tolmácsoltatta vele. Elég rámutatni a *Menekülők* egyik változatára: a gyermekét magához ölelő asszony minden kétségbeesését, minden lelki zürzavarát a szemében hordozza, a fehér kihangsúlyozása a döbbenet minden rémületét magán viseli.

Az alacsony szemhatár elé állított, nagy hatást keltő alakok egyben tanulmányok is voltak, innen már csak egy lépésnyire volt a csoport-kompozíció. Víg és tragikus hangú kompozícióiban a drámai érzést gazdagító mozgás problémáját kutatta. A *Táncolók* mesteri megformálása csupán széles folthatásokkal kiáltja felénk a perdülés örök változását, éppenúgy, mint a fogat vágtató mozgását csak részleges ábrázolással érzékelteti. A tragikus csoport-alkotásokra a világháború kínálta sok eseményét: a *Kozákroham, Lovas csata,* főképen a *Menekülők* tragikus bonyodalma víziószerűen tárul elénk. Az ábrázolás szinte eltörpül a ráboruló tragikus érzések alatt. Ebből magyarázható, hogy festményein nem tartja a rajzot öncélúnak. Sőt éppen a drámaiság, mulandóság, változás örökkritériumát érzékelteti a kontúrok elmosódó egybeolvasztásával. A folthatások, színárnyalatok nyelvén a lélek tartalmát közli a nézővel és benne is a fantázia ezer fonalát köti össze egy-egy élménnyé. Nagy, történeti kompozícióit már inkább a geometrikus elrendezés jellemzi, amely egyben növeli is a fenséges ünnepélyes csendet. *(Attila lakomája, Tinódy Sebestyén éneke.)*

A tragikus drámaiság, a mozgás-vágtatás felzaklató világából a Biblia vezette a csendes megbékélés nyugalmába. A mindeneket szeretettel békéltető Krisztus tanítása új világot teremtett a mester lelkében is. A renaissance messze multba tűnt kora ébredt fel ecsetjén, Tintoretto színeit vélték felismerni olasz kritikusai. Pedig csak annyiban kapcsolódott Rudnay a régi nagy mesterekhez, amennyiben a kompozíció formája megkívánta a klasszikus elemet. Számára ez híd volt, amelyen tipikusan magyar földi érzelemvilágát a messze idegenbe kisegítse ott is érthető, érezhető formában. A *Mária üdvözlése a kanaáni menyegzőn,* az *Angyali üdvözlet* stb., már a nyugalom, belső csend ábrázolásai. Csupán a színek muzsikálnak. Nem egyes alakokra réved a szem, hanem az egész egyetemessége kapja meg a lelket valami természetfölötti méltósággal.

A csoport-kompozíciók elrendezésében élénken éli ki magát érzékeltető ereje. A háborús csoportok tragikus világát bizonyos ziláltságnak látszó rendszertelenség közvetíti, de alapjában ezeken az alkotásokon is a kellő ritmus tart rendet. Ezzel szemben a bibliai témák méltóságteljességét a Rudnaynál szokásos ünnepélyes, belső csend hatja át, az elrendezés is geometrikus szabályossággal emeli a lelki megbékéltség nyugalmát.

Tájképei külön élményt jelentenek. Az élet balladás mélységét érző lírikus dalköltészete kerül vizuális síkra e műfajában. A természet szerelmese úgy éli át, úgy vetíti vissza élményét, hogy egy-egy gondolatában: *Szeptember, Bábonyi akácok, Mátranováki faluvége, Vasárnap délelőtt, Zivatar* stb., a természetnek elsuttogott vallomást érzünk. A dűledező kerítés, a fák verdesett lombján a közeledő zivatar komor előszele, a földre símuló házak fölé terülő kék ég, mind meg annyi kiáltás, hogy a mester lelkének minden zugában felölelte a nagy mindenséget és a nagy mindenség körülötte terpeszkedő világa megtelik Rudnay lírikus, dalos lelkivilágával.

ROMHÁNYI GYULA

Pásztor János szobrász M.D.K.

Hódmezővásárhelyen élt

Erdei Ferenc: Az alföldi művészet mai kérdéseihez 32.l
Az alföldi festő ze kérdései Hódmezővásárhely 1960.

MDK

Pásztor Janos

"Fájdalom" c. terracotta szobraval gyarapodott a Szépm.Múz.modern szoborgyujteménye 1926-ban.

Cikk: A Szépm.Múz.gyarapodasa 1926-ban.

Magyar Művészet, 1927. 2.sz. 112.l.

MDK

Pásztor János

Szégyen. Bronzszobormű.

Képzőm.Társ. 1910/11. téli kiall.kat. 43.1.

Pásztor János

MDK

Szénhordó

Mücsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MMK

Pásztor János szobrász

Műveivel résztvett a Szinyei Merse Pál Társaság II.kiállitásán.

Lyka Károly: A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása.

Magyar Művészet, 1926. 1.,2.lap

MDK

Pásztor János

A képzőművészeti év eseményei. P.H. 1934 évi naptára. 6o.l.

Pásztor János, szobrászm. MDK

pályamüvét a zsüri megvásárlásra méltatta.

A nagyatádi szoborpályázat eredménye.
Képzömüvészet. 1931. 43-44.sz. 211.l.

Novemberi kettös-szám.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

64. Ad Astra. A svábhegyi csillagászati intézetben.

Klebelsberg emlékkiállítás. 1933. Tárgym. 19.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

9. Kinizsi./Testnevelési Főiskola./

10. Szenczi Molnár Albert reformator. /Debrecen./

15. Toldi./Testnevelési Főiskola./

Klebelsberg emlékkiállitás.1933. Tárgym. 2c.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

433.	Vizhordó leány.	Bronz.
438.	Fürdö nö.	" 32.1.

Mücsarnok. - 1925-26. Art-kiáll. Kat. 31.1. és 32.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A díszitő szobrok mellett kivette részét a főváros emlékszobrok felállitásából is.
A fővárosi hozzájárulásával országos gyüjtésből állitották fel Szabadság-téri Irredenta szobrát.

Jajczay János dr. - Gyöngyösi Kálmán dr.: Budapest szobrai az utolsó tiz évben.
Képzőművészet. 1931. 42.sz. 155-156.l.

Pásztor János, festöm. MDK

407. Pihenö vizhordó leány. Mármvány.

Műcsarnok. - 1925-26. Art-kiállitás. Kat. 3o.l.

MDK

Pásztor János

Pásztor János és Sváb Gyula közös terve a gróf Tisza István emlékszobor pályázaton.

(gy.): A gróf Tisza István emlékszobor pályázat.

Képzőművészet, 1929. 21.sz. 142, 143.lap

MDK

Pásztor János

Szénhordó

Műcsarnok 1909. tav. kiáll. kat. 34.l.

mdk

Pásztor János

a "Művészlár" szobrászaival foglalkozott

Szövegi Iván Dokumentumok Medgyessy Ferencről
Alföld 1963 10. sz 78. l

Pásztor János szobrászművész

A Kossuth-téri Magyarok Nagyasszonyáról nevezett és I. Ferenc József emlékezetére épült plébánia-templom belső művészi kialakításához, készített terve.

(n.v.): A műcsarnok téli tárlata.

Nemzeti Újság, 1934.jan.13. 11.lap

MDK

Pásztor János

Toldi c. munkájáért a TESz munkakeresztjét kapta. Repr.

A képzőművészeti év eseményei. Pesti Hirlap 1935. évi nagy naptára. 172.l.

MDK

Pásztor János

Lechner Jenő és Pásztor János tervezték a Báthory István szobrot.
A Báthory István Emlékbizottság a fejedelem halálának 350.évfordulója alkalmából szándékozott felállitani a szobrot Bpesten. Kivitelre nem került sor.

Az Est, 1936.okt.15.

Pásztor János, szobrászm. MDK

9. Szántó magvető. /Üvegszekrény/.
arató. /Herend/.

Klebelsberg emlékkiáll. Tárgym. 1933. 31.1.

MDK

Pásztor János

Lechner Jenő dr. Pásztor Jánossal közösen készíteti terve a bpesti házi ezred (32-esek) emlékművének pályázatán III.-ik díjat nyert.

Pesti Hirlap, 1932.máj.4.
U. 3158.

Pásztor János szobrász

Vázlattervek a Rozsa-téri Hegyvirok Nagyasszonyáról nevezett és I. Ferenc József emlékezetére épült plébániatemplom belső, művészi kialakításához.

Képzőm.Főre. 1934.évi téli kiáll.tárgym. Jan.14-Febr.11.

Pásztor János MDK

Ivó nő, bronz

Mücsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Pásztor János MDK

Fésülködés, márvány

Primavera, bronz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

Pásztor János MDK

Cleopatre, gipsz

Mücsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Pásztor János

Ismerkedés. Fa-szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 35.l.

Pásztor János

Az elüszött, gipsz

Kisértés, márvány

Várakozás, bronz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállítás

Pásztor János

MDK

Zsuzsanna, márvány

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállitás

MDK

Pásztor János

Tanulmány. Szobormű.

KMT 1910/11. téli kiáll. 45.l.

MDK

Pásztor János

Tanulmány, szobormü, repr.

Rózsa M.dr.: Kalauz a Müvészház palotafelavató kiállitására. Bpest 1913.

MDK

Pásztor János

A Szinyei Merse Pál Társaság brüsszeli kiállitása. Nation Belge, május 29. Magyar Művészet 1926. 5. sz. 298.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A Munkácsy- szoborpályázat. Repr. 278.l.

Művészet. 1904.

Pásztor János

MDK

Tanulmány

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

MDK

Pásztor János

II. Rákóczi Ferenc szobra

2ooo szobor Budapest utcáin. Az Est 1938. dec. 21.

MDK

Pásztor János

Kleopatra.
Fürdőző nő.

Az Ernst-Múzeum Kiáll.CVI.A Munkácsy-csh
II.Reprezentatív Kiáll.Bpest.1929.Okt.hó
Kat. 20.1.

MDK

Szentgyörgyi István Pásztor János szobr.m.-k

A makói megyeházán most határoztak Náray Lajos makói szoborpályázatokról. Öt szobr. közül Szentgyörgyi István nyerte el. Első helyen Pásztor Jánost a másodikon Sz.I.-szobrát ajánlotta de a bizottság az 50.ooo pengős munkát szótöbbséggel Szentgyörgynek adta. A szobrot ősszel már le is leplezik.

Szentgyörgyi készíti a Náray-szobrot.
Az Est. 1934. febr. 17. 10.1.

MDK

Pásztor János

Szerepelt abiennálén.

"Portré"

Molnár Vera:A II. Miskolci Országos Grafikai Biennáléról.
Északmagyarország 1963 nov. 7.

Pásztor János

MDK

Fürdő nő, bronz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállítás

Pásztor János

MDK

Vizhordó leány, bronz

Műcsarnok 1925-26 Akt-kiállítás

MDK

Pásztor János

A központi egyetemi épület restaurálásakor az első emeleti középajtó fölé Pásztor János kis remekművét "Magyarország védasszonyának szobrát helyezték. A tervező sikerében osztozik Rákos Manó szobrász, aki a szabadkézi és felrakási szobrászmunkákat, a stilusos stukkókat és műkőmunkákat készitette.

Cikk: A központi egyetemi épület restaurálása.
Vállalkozók Lapja, 1933.nov.9.

MDK

Pásztor János szobrász

A Rezső-téri plébániatemplomban a körszobrok között Pásztor János magyaros bajú Madonnája.

Pipics Zoltán dr.: Templomi művészet.

Magyarság, 1934.Jan.21. 20-21.lap

Pásztor János MDK

Őrzetőn, gipsz

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Pásztor János

D.Rózsaffy: Une promenade rapide au Musée des Beaux-Arts. A Mügyüjtő 1928. 8-9. sz.

Pásztor János MDK

Bucsuzkodás, bronz

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

MDK

Pásztor János

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme.
Magyar Iparművészet 1936. 193.l.

MDK

Pásztor János

A Szinyei Merse Pál Társaság tagjai 1940.

Pásztor János

Hobras

Hirlap 1947

— **Pásztor János temetése.** A szobrászművészet egyik kiváló mesterét, a háborúnak áldozatul esett *Pásztor Jánost* pénteken helyezték végleges sírba a fiumeiuti temetőben. *Ravasz László* püspök, *Kisfaludy-Stróbl Zsigmond* és *Medgyessy Ferenc* mondott búcsúztatót. IV. 20.

A bécsi nemzetközi sakkverseny

K.

Hirlap
1947 ápr. 20

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1932. 52. sz. 153.l.

Pásztor János

MDK

Szénhordó, repr.

Nicsarnok 1909. tavaszi kiáll.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1935. 8.1.

MDK

Pásztor János

Varrónő c.szobormüve.Repr.

KMTárs.A magyar művészetért.IV.kiáll.1943.maj.
16-30. XX.tbl.

Pásztor János

MDK

Léthe vize, bronz

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

Pásztor János MDK

Primavera,

Műcsarnok 1918-19 téli kiállitás

MDK

Pásztor János

A Studio a magyar szobrászatról. Magyar Művészet 1926. 7. sz. 419-420.l.

Pá ztor Já os szobrász M.D.K.

Hódmezővásrhelyen dolgozó művész

D. Szemző Piroska: Tornyai János é[illegible] Lippich [illegible]lek

A Művészettörténeti [illegible]mentációs Központ Közleményei

57.l.

[illegible]p. 1962. I.

Pásztor János

MDK

Ismerkedés, fa

Műcsarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Pásztor János

Réti I.: Madách és Luther. Két szoborpályázat.
Az Est 1938. okt. 22. 6.l.

MDK

Pásztor János

Kisfaludi Strobl Zs. nyerte meg a Madách-szoborpályázatot. B.H. 1938. okt. 19. 9.1.

Pásztor János

A Munkácsy-szoborra harmadizben kiirt pályázatot is meddőnek mondotta kia Társulat pályabirósága. A viszonylag legjobb három mű szerzőjét Pásztor Jánost, Horvai Jánost és Tóth Istvánt, a Társulat választmánya szűkebb pályázatra hivta fel.

Műcsarnok, 1907.3.sz. 16.1.

Pásztor János festő

M.D.K.

Női aktját mutatták be a kiállításon.

Maróti Ernő: Magánygyűjtők kiállítása a Magyar Nemzeti Galériában

Művészet, 1963 - november - 39 lap.

Pásztor János MDK

Elmult idők, gipsz

Varró nő, gipsz

Pipázó magyar gipsz

Öreg paraszt, gipsz

Műcsarnok 1934 Nemzeti Munkahét kiállítás

Pántor Jolán

Festő

Aldobolyi Nagy M.: Hódmezővásárhely

[illegible] és Tudomány 1963 nov. 1619. l.

Dear Sir,

Thank you for your letter of the 15th inst.

We are sorry to say that we have no stock of the

Pásztor János.

Kisebb zsánerképe szerepelt az Ipartársulat karácsonyi kiállításán, melyet a régi Műcsarnokban rendeztek.

Nemzeti Ujság, 1928. dec. 2.

Pásztor János.

A bécsi Secessióban rendezett nemzeti-
közi alkotókiállításon művészi alkotását
szerepelt. (emailtve.)

Budapesti Hírlap, 1924. dec. 1.

Pásztor János.

A régi Lőcsarnokban rendezett "Iparművészeti Társulat kiállításán bronz- és terrakotta-szobrait szerepeltek.

Magyarság, 1928. dec. 2.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

Bálltery szobrát a Kunpária körút és Thököly út sarkán városházra felállítani.

Gárdonyi Jenő: Budapesti szobrokról

Művelt Nép, 1956. jul. 22.

M.D.K.

Pásztor János

A "Tarka-Barka" c. rovatban emliti a müvészt, mint a Rákóczi-szobor alkotóját.

Film Szinház Irodalom, Bp. 194o. márc. 22-28.
III. évf. 12. sz. 2o. lap

Pásztor János.

kiadványszerkesztő művész.

A Műcsarnok téli tárlatán kerámia-
művei szerepeltek.

Reggel, 1928. dec. 14.

Дорогой Алеша,

Крепко целую тебя, мальчик.

Я получила твое письмо, которое прочитала –

очень хорошее письмо.

Целую, твоя мама. 14. VIII. 1941

Pásztor János szobrai

Kőrieg műveit nem említ.

A XX. századi magyar
festészet és szobrászat

Bodnár Éva

1966. ápr. 7. Délmagyarország.

M.D.K.

Pásztor János

A Százados-uti müvésztelepen fényképét családjával együtt közli a lap.

Lippay Gyula: Nyaralás a müvésztelepen c. Szinházi Élet. Bp. 1923. juli. 29- aug.4. XIII. évf. 31. sz. 16-18. l.

MDK

Pásztor János

Kubikos. Szobormű.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiall. 55. l.

MDK

Pásztor János

Pásztor János és Rerrich Béla Erzsébet Kiralyné szoborpályázat.1916.
II.dij 2500 korona szobrászati részért.Repr.

Magyar Iparművészet, 1916. 241.l.

MDK

Pásztor János

Szálka

Képzőm. Társ. 1911. tav. kiáll. kat. 34.l.

Pásztor János

Lejton, szobormü

Miccarnok 1907. tavaszi kiáll.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Bucsuzkodás. Bronz szobormü.
Engesztelés. Bronz szobormü. Repr.

OMKT-Vándorkiállitások 1910.szept.8.-dec.27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyöngyös.
Ka t. 81.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

1906. Báró Harkányi Frigyes-féle 450 koronás dij:n
Bucsuzkodás. Szobormü.

OMKT-Vándorkiállitások. 1906. szept. 8.-dec. 27. Eger, Miskolc, Kassa, Eperjes, S.a.ujhely, Debrecen, Gyön-
Kat.68.1. gyös.

MDK

Pásztor János

Varrónő

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben. Magyar Művészet 1926.5.sz./Le Libre Belgique,jun.9./ 3o1,3o2.l.

MDK

Pásztor János

Ivó nő

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Müvészet 1926.5.sz. /L'Horizon, jun.5./
3ol.l.

MDK

Pásztor János

Varrónő

Ivó nő

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Művészet 1926.5.sz. ~~Kiállitások 1926.x~~/
/Etoile Belge, jun. 1./. 299.l.

MDK

Pásztor János

Lyka K.: A Szinyei Merse Pál Társaság kiáll. Magyar Művészet 1926. 1. sz. 2.l.

MDK

Pásztor János

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállítása Brüsszelben.
Magyar Művészet 1926. 5. sz. /La Meuse/.
302.l.

Pásztor János szobrász

MDK

Képzőművészet. 1929. 2o.sz. 127-8. l..

Pásztor János szobrász M.D.K.

Alkotása Hódmezővásárhely

özvegy e felajánlotta megvételre " Anya gyermeké-
vel" c. szobrát

ez lehne a hatodik Pásztor féle szobor

Zrinyi Péter: [illegible]t uj szobor Vásárhelyen

Csongrádmegyei Hirlap 1965. jan. 24.

Pásztor János szobrász M.D.K.

A művésztelepn dolgozott

50 éves a Százados uti művésztelep

Magyar Hirek 1965. márc. 1.

Pásztor János

MDK

Magvető, bronz

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusai

Pásztor János MDK

Lethe vize, bronz

Műcsarnok 1934 Bp.Székesfőváros Képtárának katalógusai

MDK

Pásztor János

Lotz Károly siremléke

Jajczay és Gyöngyösi /Bp.szobrai az utolsó lo évben.
Képzőművészet 1931. 42.sz.

MDK

Pásztor János

Szinyei emlékünnepély, Szinyei Társ. Akadémia,
1941. febr.

Pásztor János [illegible]

Szférák felé, gipsz

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Pásztor János

Kiállít

M. 1935. I. 20.

Pásztor János

Kiállít

N. Ú. 1935. T. 20.

MDK

Pásztor János

Siremlék, repr.

Képzőművészet 1934. 161.l.

~~Jókisch Rezső~~

cód és Pásztor János

4

Hősi emlékmű
Székesfehérvárra
repr.

Somogyi Antal:
Székesfehérvár. Művészet
és város. Budapest 1939.

Őrlői vpnák VI. 14.

- agyageolajok VI. 15.
- agyagpalái VI. 15, 16
- agyagbőgre VI. 15.
- agyagtálé VI. 14.
- soptató vize VI. 16.

Pásztor János MDK

Zsuzsanna, márvány

Műcsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János MDK

Várakozó, márvány

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben

Pándor János

Csoportkiállításon szerepelt az Anyagellátó Vállalat egyik helyiségében.

Mezseri Bányán 1965. nov. 16.

Pásztor János MDK

Varrónő, gipsz

Arató leány, bronz

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

Pásztor János

MDK

Vizhordó léány, bronz

Műcsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János festő M.D.K.

A művésztelepen dolgozott

/havas/ A Százados uti művésztelep 50 éve

Népszava, 1965. jan. 31.

Pásztor János MDK

Ad astra, gipsz

Sellők, gipsz

Szférák felé, gipsz

Műcsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János

MDK

Fürdöző nő, gipsz

Mücsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János

MDK

Fájdalom, gipsz

Műcsarnok 1936 A nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János MDK

~~Anyaság~~ Anyaság, gipsz

Mücsarnok 1936 A nő a müvészetben c. kiáll.

MDK.

özv.Pásztor Jánosné

Nekrológ

Müvészet 1966 okt.

M.D.K.

Pásztor - Rónai

Plakátrajza "Mikulásra ajándékot Smart-tól" felirattal.

Szinházi Magazin, Bp. 1943. dec. 1-7. VI. évf. 5o. sz. 51. lap

Pásztor János

Geboren den 29. Januar 1881 in Gyoma (Com. Békés). Nach Beendigung seiner künstlerischen Studien in ~~Berlin~~ Budapest an der Kunstgewerbeschule bei Prof. L. Mátrai und nach zweijährigem Studium an der Akademie Julien in Paris bei Merson, Wolf, Lucien Simon, Blanche, Prinet, Aman-Jean, Lhermitte, Widhopff, Bonnat, Constant, Laurens, Cormon, Roll, Benjamin-Constant, Dagnan-Bouveret, Carrière, Rodin, Besnard, Gervex, Delaunay, Flameng, Ferrier, Lefebvre, Jacquet, Gérôme, Doucet, Humbert, Ron

8591

n ábrázolt és őrségen lévő né-
dul, jobb kezével lábhoz eresz-
a és teljes felszerelést visel
asche-val. A háttérben társa kö-

oesterr. Armee 1813.
Infanterie.

t. 16.3:10.6 cm.

)4-22
'7

Pántor János

Újvidék 1956. X. 15.

Pásztor János:

272. Dr. Entz Géza, m. t.
272a Fiatal leány--- --- --- --- 1000 kor.
273. Tanulmány --- --- --- --- 600 kor.
274. Szálka --- --- --- --- --- 700 „
275. Szántó --- --- --- --- --- 200 „

Rozalstafela 82.1

Kés vasból VII.244

Pásztor János

Magyar Művészet

1934. 224. l.

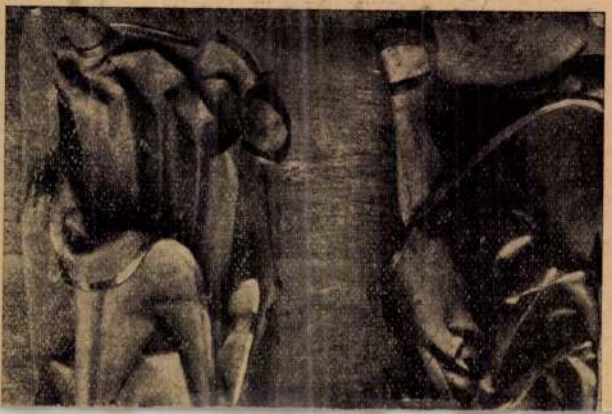

Pásztor János

arcképe Kukán
Sebától rajz.

Új Magyarság Va —

sajnapja 1935

máj. 19.

95-8-01

94-2-12

Pásztor János

A kőszobrászati pályázat
tárgykiállításon 1927-ben
a Nemzeti Szalon I. díját
a Képzőművészeti Tanács elis-
merő oklevelét.

Képzőművészek

1927. 3-án

Pásztor János

Bűcsűrkodás c.
Hobra regr.
Vas. Ujs 1906.
257. l.

Pásztor János

177. Pásztor János: Búcsúzkodás.

KMTárs. 1906. tav. Kiáll.

150. Gách István: Mámor.

Pásztor János MDK

Kazinczy Muzsája, repr.

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

MNK

Pásztor János szobrász

A Madách-szoborpályázat során. Ujság. 1938.márc.9.
4 l.

Pásztor János MDK

Kazinczy géniusza, gipsz

Műcsarnok 1934 Nemzeti Képzőművészeti Kiállitás

MDK

Pásztor János

Tornyai János temetése. Pesti Napló 1936. szept. 24. 12.l.

Póstai fáma

Ferenc Mollás Albert mobilt
1939-ben állítottak fel az Egyetem
előtt Debrecenben

Alföld, 1965, 6 sz., 77 o.

Pásztor János szobrász M.D.K.

Siremlékét végakaratának megfelelően Ad Astra c. szobrával diszitik

Sárváry Márta: Szobrok gazdája

Dolgozik a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség

Magyar Nemzet 1965. március 24. 7. l.

Pásztor János

Evangélikus, ref.

Pesti Napló, A 80 évs

— ajándék-albuma

1850–1930

Pásztor János

Rudnay Gyula

tovább

Hol Ervin:

Rudnay Gyula és
Pásztor János ki-
állítása. Nyert
Kultop 1925.
febr. 8.

tatik.

A pénzbírság a végre-
mítvea 15. nap alatt a...
nálatával befizetendő.

M. Kir. pénzügyigaz-
Besztercebányán 1904. évi

Pauler János

4

Kerülte a Pauler
Dénes előtti rokonságot
Rajkovics - Pauler
Kalapos utca
Lakónyilvántartó
Központ 1937. aug. 2.

Rajzolkodás.
1937. 4-dike.
52.C.

Megjegyzés. Ez a kimutatás szükség esetén 24

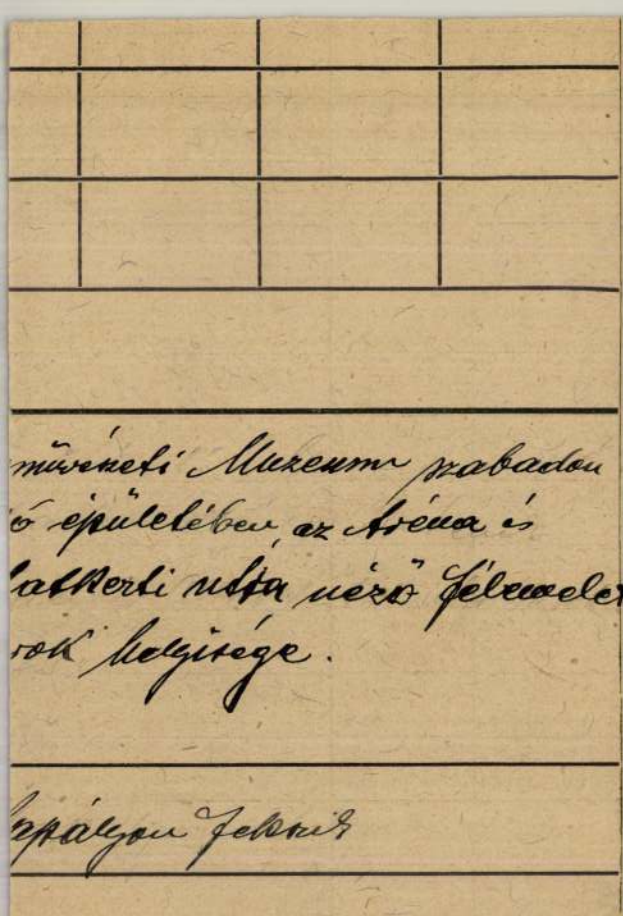

művészeti Múzeum szabadon
ő épületében az Aréna é
Lakberi utca nézö Félemelet
rok helyisége.

Izpályon Jelzett

rú (1 : 100 vagy 1 : 200) egyszerű vonalas alaprajza, amely-
lhelyezése kivehető legyen. A helyiségek a tuloldali kimu-

Pásztor János

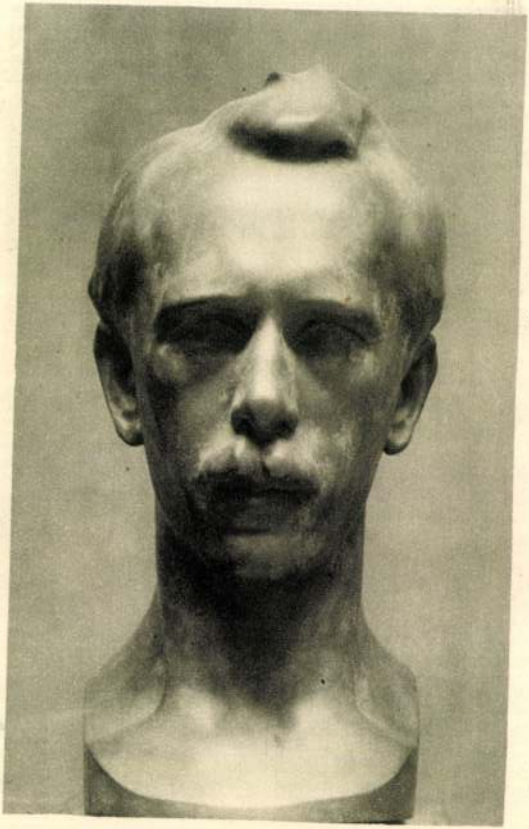

PÁSZTOR JÁNOS: FÉRFIFEJ.
(Herusch Artúr mérnök képmása.) Bronz

Petrovics Elek: A szépművészet
Nemzeti múltja és jelene
Magyar Művészet 1926, 260. l.

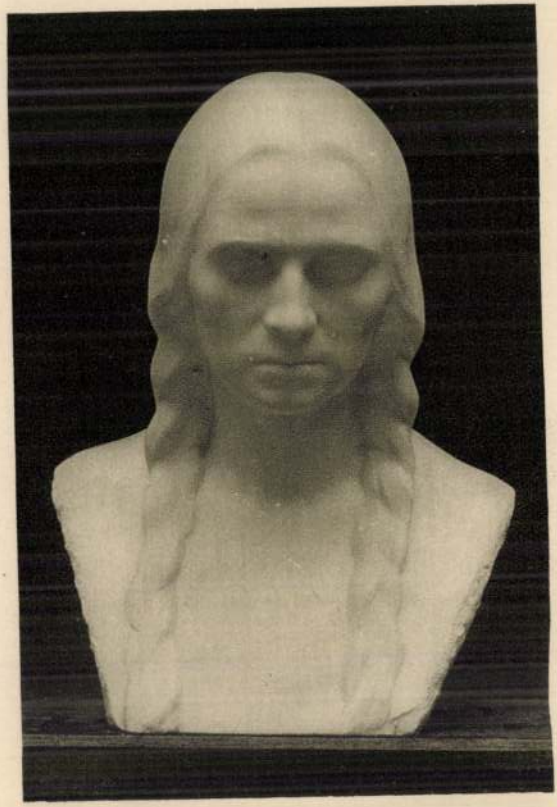

KŐRÖSFŐI-KRIESCH ALADÁR (1863—1920):
SANCTA MATER. Márvány

MDK

Pásztor János

Kisfaludi Strobl Zs. kapott megbizást a Madách-szobor kivitelezésére. Magyarság 1938. okt. 19.

Pásztor János

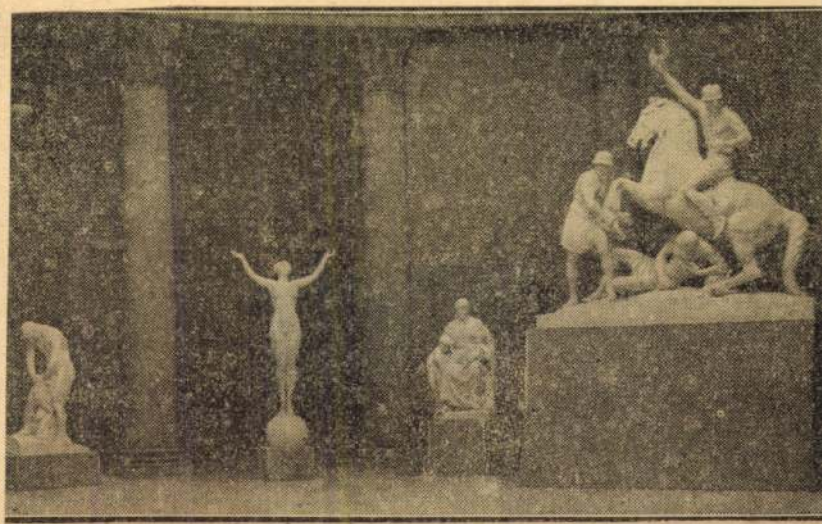

RÉSZLET PÁSZTOR JÁNOS SZOBRAINAK KIÁLLITÁSÁRÓL

E. 93e. X. 19.

Pásztor János

„II. Rákóczi Ferenc" díszíti
a „Magyar honvéd Múzeum
Tűz csizmád c. kiállításának
bejárati helyiségét.

Magyar honvéd, 1967. VI. 1.

Pásztor János szobrász

M.D.K.

Müve az 191o-es években került a Szépmüvészeti Muzeum szoborgyüjteményébe

Bucsuzkodás, 19o6-os vétel

A Szépmüvészeti Muzeum 19o6-1956, Bp. 1956. 196.l.

M.D.K.

Pásztor János szobrász

Kisfaludi Strobl elkészitette szoborportréját

Kopp Jenő: Kisfaludi Strobl Zsigmon, Bp. 1956. 37.l.

Párkos János rajzai

Hódmezővásárhelyen élt, rajzaival az ottani 1904-es kiállításon 11 rajzával

Vásárhelyen készített rajzai: Tűzre menetelő tűzoltók, Búcsúsok, Szélhárfás, Kalap János portréja, Ebédelők, Lázadó anyám, Alsó kubikos, Vasárnap délután, Ambrus Tibor: A vásárhelyi művészet múltja

Korunk 1967 XII. 1886 old.

Pásztor János

PÁSZTOR JÁNOS : BÚCSÚZKODÁS

Bellatinyné Hadzsy Duci

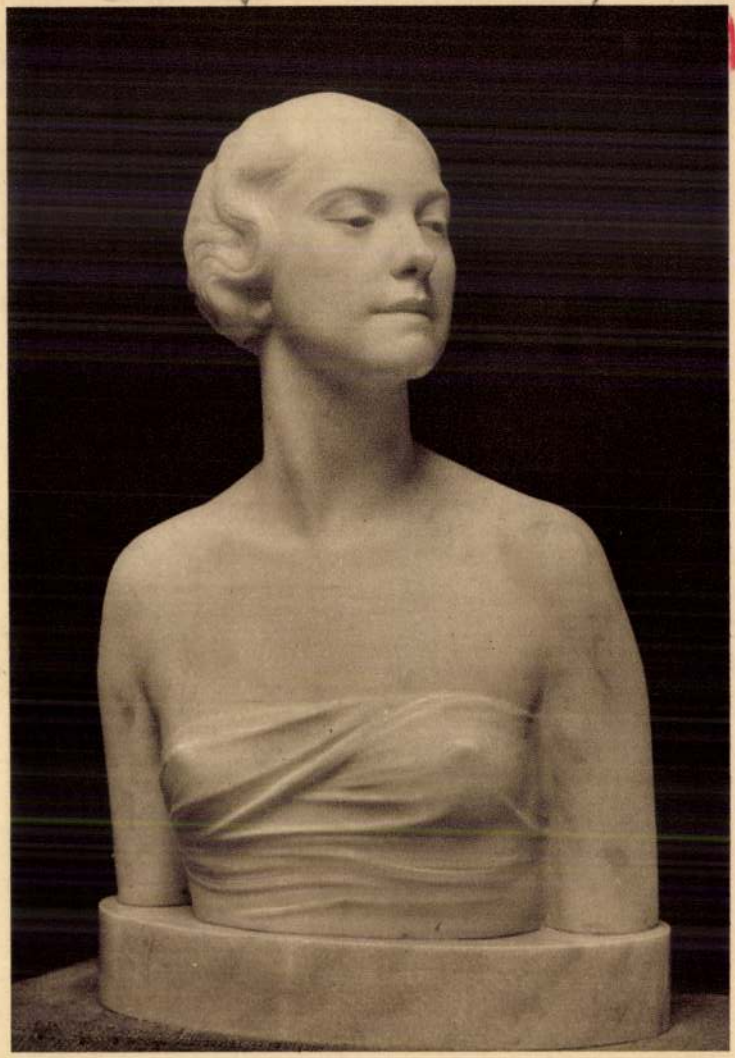

BELLATINYNÉ HADZSY DUCI: LÁBAS JUCI

Művészet 1930/31 pub. Uitz

Pásztor Tamás (1881–1944)

Női akt a bronzmaszkra (emlí.)

a pécsi Modern Magyar Képtár
rézkargyűjteményében van

Kató Katalin: A pécsi Modern
Magy. Képtár rézkargyűjteménye

Tolnai 1967 IX. 848old.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

"Jellegzetes balatoni halász" szobra elnyerte a Görgei Dezső lenyeri szőlőbirtokán épülő párisi világkiállítás magyar pavillonjának dekoratőr-terrazzóját.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.
dec. 2. szl. 3-4 old.

ADLER-REVON JAPANISCHE LITERATUR. Geschichte u. Auswahl von Anfängen bis zur neuesten Zeit. Leinen /28.-

Drei besonders schöne, reichillustrierte Geschänkbän

GELIEBTER SOHN. Elternbriefe an berühmte Männer
LIEBER VATER. Briefe berühmter Männer an ihre Väter
LIEBSTE MUTTER. Briefe berühmter Männer an ihre Mütter
Originalganzlbd. m. Goldschnitt. Jeder Band /11.25/

SAINTE-BEUVE LITERARISCHE PORTRAITS aus dem Frankreich des XVII-XIX. Jh. 2 Bände. Hrsg. v. Stefan ZWEIG, Mit 20 Bildern. Leinen /21.--/

-.-.-.-.-

ALT-DEUTSCHE LYRIK. Eine Sammlung ältester deutscher Poesie. Schöner Band in Leinen /15.--/

ARIOSTO SAEMTLICHE POETISCHE WERKE. In 4 Bänden. Mit Bildern. Schöne Ausgabe. Leinen /42.--/

BIBLIOTHECA MUNDI. Eine Sammlung fremdsprachiger Dichtung in den Originalsprachen. Insel Ausg. Halbleder-Bände.
ANTHOLOGIE DE LA POESIE LYRIQUE FRANÇAISE. Présentée par Duhamel. /18.--/
HORATIUS OPERA. Sämtliche Gedichte Horatius /15.--/
"IL RINASCIMENTO". Anthologia Italica /18.--/

~~Gyöngyi Dénes~~

Pásztor János

megrészesült a képzőművészeti Emlékmű pályázaton Pásztor János szobrával közösen készített terve.

Pesti Napló

1933. dec. 12.

(Eldőlt a műszaki emlékmű-pályázat.)

Pásztor János szobrász M.D.K.

Művei a kiállitáson

A Százados uti művésztelep 50 éves jubileumi kiállitása a Nemzeti Galériában

Vasa 1965. febr.

Pásztor János szobrász M.D.K.

A hódmezővásárhelyi Bethelen Gábor Gyimnázium tanulója volt

szoboravató Vásárhelyen

Csongrádmegyei Hirlap 1965. márc. 2.

Pásztor János

mindópta meg a pesti Kossuth-
téren felállított Dózsa-lovas-
szobrát.

Gádor E.: Budapest szobrai.
Budapest, 1955. 12 l.

Pásztor János

II. Dálnoki Fejenc Jodowskoba sulyosan megrongálódolt az 1944/45 ös ostrom folyamán.

Gádor E.: Budapest romban, Budapest, 1955. 20 l.

Pásztor János rokonai

Vásárhelyen alporost Tornyai
műtermében

N. N.: Tornyai János centenáriumi év

Délmagyarország 1969. I. 12

M.D.K.

Pásztor János

Pályamüvét, "Munkácsy Mihály szobrá"-t bemutatja a lap.
Repr.

Magyar Salon, Bp. 1906. nov. hó. külön kötet
lol. lap

M.D.K.

Pásztor János

"Bucsuzkodás" c. szobormüvét bemutatja a lap a Mücsarnok kiállitásáról.

Magyar Salon, Bp. 1906. május hó. 44. kötet 577. lap

Pásztor János A

MDK

Ad astra!, repr.

Kutcsoport, repr.

Feleségem, repr.

A székesfehérvári hősi emlék, repr.

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Elüzött, repr.

Megtérés, repr.

Zsuzsanna, repr.

Primavera, repr.

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Fájdalom, gipsz

Lapátoló kubikor, gipsz

Pihenő kubikos, gipsz

Iluska, fa

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János

MDK

Tanulmányfej, gipsz

Beethoven, bronz

Fürdöző nő, bronz

Siremlékterv, bronz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János

MDK

Ad astra, bronz

Bucsuzkodás, bronz

Venus, bronz

Kleopatra, bronz

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János

Vén betyárfej, gipsz

Varró nő, terrakotta

Mire megvénülünk, gipsz

Bucsuzkodás, gipsz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Hógolyózók, gipsz

Mücsarnok 193o őszi kiállitás

Директор Данов

Изпълнителен директор Куртев

Изготвил Тодор Цанев Илиевски

MDK

Pásztor János

neve eml.

Tornyai em.kiáll. N.Gal.-Tornyai J.Muz.1961.

Pásztor János

szobrász

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitásaszobrával szerepel.
"Varrónő"

Pesti Hirlap-1931.V.21.

MDK

Pásztor János szobr.

KMTárs által felszólítva a Munkácsy szob. terv-
készitésére.

Munkácsy szobra. P.H. 1908, VII. 8.

MDK

Pásztor Jánosszobrász

A debreceni ref. szobrok pályázata. Képzőművészet, 1931, 42.sz.

MDK

Pásztor János **szobrász**

szobormü
A debreceni koll. ~~szobra~~ p. nyertesei. ÉIÉM.
1931. aug. 1. 119. l.

MDK

Pásztor János szobrász

Döntöttek a debreceni ref. vezérférfiak szobrainak pályamunkái fölött. Budapesti Hirlap, 1931. jul. 12.

MDK

Pásztor János

Mostra Roma 1928. VI.

MDK

Pásztor János

Választmányi ülés 1907. ... Műcsarnok 1907. dec. 15.
3.sz. 13-14. l.

MDK

Pásztor János

Farkasházy Zsigmond-siremlék pályázat... Magyar Iparmüvészet 1931, 28. l.

Pásztor János

MDK

szobrász, kitüntető elismerés és megvétel

Az Est. 1933. okt. 8.
/A tűzér-emlékmű pályázat.

Pásztor János MDK

szobrász

Szépm. Muz. Évk. VII. 189.o.

MDK.

Pásztor János szobrász.

"Bünbánó" szobor /kép/

A Szépmüvészeti Muzeumban rendezett kiállitás.
Vasárnapi Ujság 1918. 37.szám 65. évf.

MDK.

Pásztor János szobrászmüvész

"Bucsu" szobor /:kép:/

Az Ernst-Muzeum kiállitásából.

Vasárnapi Ujság 37. szám 1918. 65. évf. 531.l.

Pásztor János szobrász

Varró nő

Elmult idők

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Pásztor János szobrász

Pipázó magyar

Öreg paraszt

Magyar kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok. 1934.

Pásztor János szobrászmüvész.
A Mücsarnok őszi tárlata
"Kutfigura" c. képe /kép/

MDK.

Képzőmüvészet 193o. 34. sz. 2o5. l.

Pásztor János szobrász M.D K.

Alkotása a te vezett művész sétány ra ke rülgx

Rudnay Gyula szobra

Csákváry Margit: Művészek ligete a margitszigeter

magyar Nemzet 196 . dec. 28. 5. 1.

Kindness ought always to

Pásztor János szobrász

Lethe vize

Magvető

Budapest székesfőváros képtárának katalógusa 1934

Pásztor János

Karnyel a Károlyi-kastélyban
Kiállítása a Nemzeti Galériában

Vigília, 1965, 4 sz., 244 old.

Pásztor János

Bucsuzkodás, gipsz

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Pásztor János MDK

Az elüzött, gipsz

Mücsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Pásztor János

Primavera, gipsz

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállítás

Pásztor János MDK

Bucsuzkodás, repr.

Műcsarnok 1930/31 jubileumi kiállitás

Pásztor János

MDK

Szférák felé, márvány

Zsuzsanna, terrakotta

Fésülködő nő, gipsz

Primavera, bronz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

MDK

Pásztor János szobr.

Ad astra, br.

Mostra Roma 1928.VI.

57.1.

Pásztor János MDK

Nyizsnyay Gusztáv repr.

Színházi Élet 1934. karácsonyi szám.

MDK

Pásztor János

Elek A.: A Műcs.téli tárl.II. A szobrok. Az Ujság 1913.dec.2.

Pásztor János

MDK

Kisértés, márvány

Vizhordó, gipsz

Bünbánó, márvány Gr. G

Gr. Gvadányi József, gipsz

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Kacala, gipsz

Műcsarnok 1930 őszi kiállítás

Pásztor János

Prohászka Ottokár, gipsz

Öregasszonyfej, gipsz

Csanád vezér, relief, gipsz

Feleségem, gipsz

Műcsarnok 1930 őszi kiállítás

Pásztor János MDK

Fájdalom, gipsz

Mea culpa, terrakotta

Beck J. arcmása, bronz

Pihenő vizhordó, terrakotta

Mücsarnok 193o őszi kiállitás

MDM

Pásztor János MDK

Gyermekfej, gipsz

Szántó, bronz

Magvető, bronz

Arató leány, bronz

Hicsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Beethoven, gipsz

Megtérés, gipsz

Várakozó, márvány

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Μιτσιάκης Τάσος Δάσκαλος

Αθανάσιος Μπλάχος

Μακρόπουλος Χρήστος

Βασιλόπουλος Χρήστος

Γιαννάκος Τάκης ΚΔΚ

Pásztor János

Ivó nő, bronz

Kritikus, gipsz

Az elüzött, gipsz

Mérnök, gipsz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Révész, bronz

Szférák, felé, gipsz

Kleopatra, gipsz

Primavera, gipsz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Áldást hozó viz, gipsz

Lotz Károly siremléke, gipsz

Felkelő.Magyar hősi emlékmű mellékalakja,gipsz

Székesfehérvári hősi emlékmü, gipsz

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János MDK

Áldás, gipsz

Ad astra, gipsz

Gyász, siremlék, gipsz

Romboló viz, gipsz

Mücsarnok 1930 őszi kiállitás

Pásztor János

MDK

Az elüzött, gipsz

Venus, gipsz

Gombaszögi M. siremléke, gippsz

Révész, bronz

Műcsarnok 1930 őszi kiállitás

BELGRÁDBAN október 21 és 26-a között tartják meg a harmadik nemzetközi könyvvásárt. Eddig 16 ország könyvkiadója jelentette be részvételét.

NEMECSEK VISSZATÉR címmel rövid filmet írt a Budapest Filmstudió számára Kazán István és Szabó László. A film hőse egy kisfiú, aki ideáljának tekinti a Pál utcai fiúk Nemecsekjét. A filmet Kazán István rendezi.

A NYUGAT-NÉMETORSZÁGI KÖNYVKIADÓK STATISZTIKÁJA szerint az NSZK lakosságának egyharmada még sohasem vásárolt könyvet, egy további harmada csak ajándékképpen. A lakosságnak csupán egyharmada vásárolt könyveket azzal a céllal, hogy azokat el is olvassa.

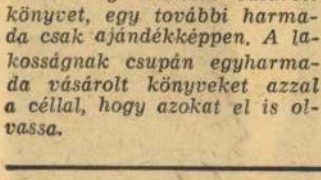

Lessük a béke híreit a rádióban. ... a világ legnagyobb erőművét avatták fel a Szovjetunióban, Gromiko az ENSZ rendkívüli közgyűlésén hadakozik a háború ellen, Hruscsov a csúcsértekezlet

600 ÉVES F
TÁRTAK FEI
tartományi tö
um régészei,
leti részében,
partján. A ku
korban Saca r
luhoz tartozott
beásott négysz
közepén egy
kemence áll.
mintegy 150
sedett zabot
nagy agyagec
szegeket, balt
más vasszers
tak.

A GYŐRI MŰ
nepli fennállásá
fordulóját. Ebbő
emlékkönyvet ad
mi kutató tudon
tanulmányaival.

MAJAKOVS
TÉSÉNEK 6
alkalmából tö
meg a nagy s
Ezek közül
Percov „Maj
rajza", amely
400 oldalon
Goszlityizdat

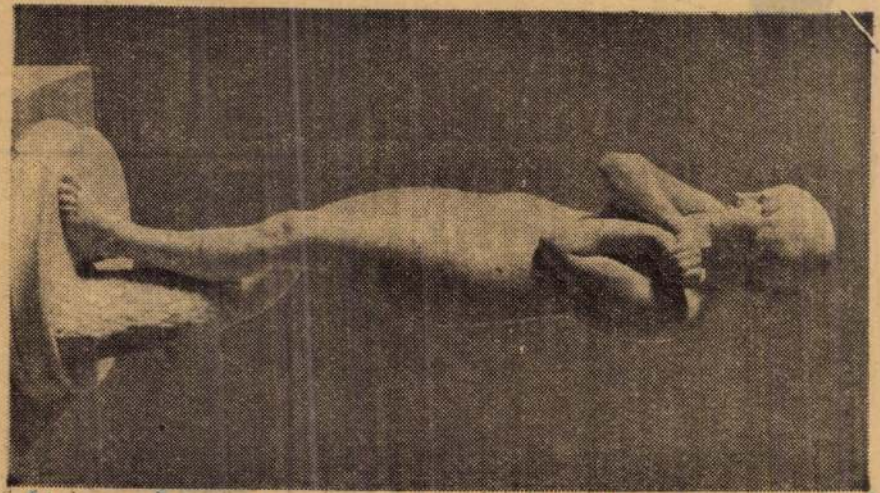

Pásztor János: Az elúszott

Pásztor János

Muraközi - Kovács Endre : Négy évszakról.

Élet és Irodalom 1958 Aug. 15

Magyar Müvészet 1925.19.o.

Kerényiné

Pásztor János:Kisértés.

M.D.K.

Pásztor János

Az Országos Képzőművészeti Társulat pályázatára beküldött pályamüvét emliti meg a lap "A Munkácsy-szobor" cimmel.
A 24 pályamü közül a kiemelkedőket sorolja fel a cikk.

Magyar Salon, Bp. 1906. márc. hó. 44. kötet 468. lap

Pásztor János

Levél

Revai XXI. 582.l.

Pásztor János

Pipics Zoltán dr.: Három nemzedék a művészet megújhodásáról. Új Magyarság, 1935. ápr. 28.

PÁSZTOR JÁNOS:

— A ma szobrászatában már látni olyan jeleket, amelyek mutatják az utat egy eljövendő új korszak egységes stílusához. Látom és érzem, hogy ennek a művészetnek az alapja szilárd, amely minden felesleges et levetkőző, egyszerű, tiszta formai kifejezésével, amellett, hogy tömeg-, arány-, konturhatást keres, tehát tisztán plasztikai síkon mozog, a műnek belülről kisugárzó lelki értéket is ad. Jót és maradandót mindenkor csak az erre elhivatott, *tudással párosult ösztönnel érző* művész alkothat. A kifejezés módja változhatik, de a művészet e kettős éltető eleme ugyanaz marad.

Paizstor János

Vízkereső c. szobor-
műve, melyet 1912-
ben a Képzőművészeti
Társulat vett meg,
véső-
Művészet 1912. 233. l.

Pásztor János

Kecskemét

Kajed

l.

Husz magyar

1. tábla

2. "

8. "

Pásztor János

harangláb készítő

1678. haller

Magyar (első) nyomát

Bal Hel 132. l.

53. l.

Pekk.

Europa film és lapterjesztő R. T.

Budapest V.

Rothermere-u. 12. III. 2.

Pásztor János

Regedi Jücsm

rod

Illusztrációmo

55. l 56. l.

164. l. képekkel

176. l.

1866, 1867, 1869: VII. 18. *Ph. de Champaigne:* Női arczkép.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: VII. 18. *Ph. de Champaigne:* Női arczkép. — 1873: VII. 18. *Ph. de Champaigne:* Weibliches Bildniss. — 1876, 1878, 1879: XIII. 480. *Ph. de Champaigne:* Női arczkép. — 1881: 453. *Ph. de Champaigne:* Nő-arczkép. — 1888: XXI. 735. *Ph. de Champaigne:* Egy nő képe. — 1896, 1897: XXI. 735. *Ph. de Champaigne:* Nő képe. — 1897: XXI. 735. *Ph. de Champaigne:* Portrait einer Frau. — 1898: XXI. 735. *Ph. de Champaigne:* Portrait de femme. — 1901, 1904: XXI. 735. *Ph. de Champaigne:* Nő képe.

Pásztor János

Rétsági XX. 744. l.

Méltóságos

Majorszky Pál
ny. min. tanácsos úrnak

Budapest

Pásztor János

Lex Magyarország

931. b. l.

Paizstor János

rövid életrajz:

Született 1914. 83. l. 84. l.
(A diósgyőri kéz-
állítása.)

8714

gysége a diszes keret alján:
adva. A megkeletelt lapnak
NSYLANIA ODER SIEBENBVRGEN és
y 3. A lap hátán két hasábos

20.1 cm.

6
7

Pásztor János

életrajza

írod

Csókássy 28. I.

Gyoma 1887
állami nagy aranyérem
Képzőműv. Egyesület nagy aranyérme
Kisfaludy társaság Jegyes lyra-
art kiáll. első díja.
Barcellonai kiáll. nagy díja.

Kelet ivedenta robot,
Kinizsi és Toldi robot a
Sportos Testnevelési főiskolán,
Tihanyi Halász és Révész,
Ad astra, szabhelyi csillag-
vonsgáto

Nyitra.

A középtért a vár és vár
és a Landhaus van kiemelve, a
előtért Nyitra vize szeli. Fel

NEVTRA

jobbra: 427.
magyarázó szövegének kezdete:
Neutra fl.

Rm., mér. a vk. 7.
Krekwitz: Richtige
131-91-1

Pásztor János

Primavera c. orgonamű
repr.
Művészet 1918. 69. l.

Neckarburken k. m. VI. 212

Pásztor János

erről

Ki – Kicsoda?

626. l

Pásztor János.

Az Orsz. Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán robbai szereplettek.

Magyarság, 1927. dec. 27.

Pásztor János.

Nevét a Munkácsy-pályázaton ismertük meg.

Petri Flórián, 1928. szept. 8.

Pásztor János.

928 XII 18 AZ

— **A Műcsarnok téli tárlatának megnyitása.** Vasárnap délelőtt nyitották meg a téli tárlatot a nagyközönségnek. Igen sokan nézték meg a kiállítást, amelynek főattrakciója lett a *hódmezővásárhelyi magyar cserepek* gyüjteménye. A közönség szinte szétkapkodta a pompás holmit s nem tudott betelni a *Pásztor* János, *Kallós* Ede, *Rudnay* Gyula és *Endre* Béla tervei után készült gyönyörű cserepekkel, a magyar népies iparművészet remekeivel.

Az Est, 1928. dec. 18.

4

M.D.K.

Pásztor János
szobrai

1924-28 ig Kocsis András
Pásztor János műbarátainak
munkásnak.

N. Perényi Éva: Kocsis András
Művészet, 1965. febr. – 24 kép.

Pásztor János MDK

Varró leány,

Enyelgés, fa

Iluska, fa

Műcsarnok 1927 Magyar táj- és életképkiáll.

Pásztor Gábor
Szobrász

M.D.K.

II. Rákóczi Ferenc szobrának
mintáját megy.

Telepy Katalin: A 150 éves Szabadság úti művésztelep kiállítása.

Művészet, 1965. február – 12 lap

MDK

Paintos János
nekrológ

A Szanadas-úti művésztelep
egyik alapítója volt.—

Telepy Katalin: ~~Az 50~~ 50 éves Szanadas úti művésztelep
kiállítása.

Művészet, 1965. február - 12 lap

MDK

Pásztor János szobrászművész

A Kisfaludy-Társaság 1930-ban a Greguss-dijjal tüntette ki nagyszerű művészi munkásságáért.

Évk.KMT.1930. 30.1.

M.D.K.

Pántor János
nobrán

A Tanácskórtársaság idején
május 1-én a Nemzeti Színház
előtt tartott beszéde.

Telepes Katalin: Az 50 éves Szarvasos úti művésztelep kialakulása.

Művelődés, 1965. február - 12 lap

Pásztor János MDK

Szférák felé, gipsz

Mücsarnok 1927 tavaszi kiállitás

Pásztor János MDK

Báthori István szobráról

Népszava, 1958.máj.31.

MDK

Pásztor János szobr.

Debreceni ref. szobrok pályázata.
Képzőművészet, 1931. V. évf. 172. l.

Pásztor János

MDK

Anyaság, repr.

Műcsarnok 1936 Nő a művészetben c. kiáll.

Pásztor János

MDK

Arató, bronz

Műcsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyűjteményéből rendezett kiállítás

Pásztor Jakab festő

M.D.K.

A vásárhelyi művészek köré

fantoráh.

Kernács Gyula: Endre Béla.

Művészet, 1962. október — 13 kép.

Pásztor János MDK

Fájdalom, gipsz

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Pásztor János MDK

Fürdöző nő, gipsz

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

MDK

Pásztor János

Az elüzött

Bucsuzkodás

Thirring G.dr,: Szépmüv. Muzeum. Bpest részletes kalauza. Részletes helyi kalauzok 1. Bpest. 1926. 91.l.

Pásztor János

Szántó, bronz

Műcsarnok 1932. Budapest közönségének képzőművészeti gyűjteményéből rendezett kiállítás

MŰK

Pásztor János

Primavera, br.

Akt kiáll. OMKT. Miss. 1925. Dec. 11. 1.

MDK

Pásztor János

Az elüzött, gipsz

Kisértás, márv.

Várakozás, br.

Akt Kiáll.OMKT. Műcs. 1925. dec. 12. 1.

MDK

Pásztor János

Zsuzsanna, márv.

Art Múz. Okt., Múz. 1929. dec. 12. l.

MDK

Pásztor János

Cleopatra, gipsz

Akt kiáll. OMKT. Mücs. 1925. dec.

13. 1.

MDK

Pásztor János

Ivó nő, br.

Art kiáll. OMKT. Mucs. 1925. dec. 17. 1.

MDK

Pásztor János

Két levél. Képzőművészet 1930. 30.sz.
111.1.

MDK

Pásztor János, szobrász

A Szinyei M.P.Társ.által díjazott.

Siremlék compositió.	Gipsz.
Várakozó.	Bronz.
Vaffónő.	Fa.
Zsuzsanna.	Márvasy.

Nemz. Szo 1. 333.Kiáll.-1925.márc.15.-29. Kat.

Pántor Julius, [holnap]

M Dk

A Szabadság úti Művésztelep jubileumi kiállítása

Tari András: Új köntösbe öltözik, kibővül az ötvenéves Művésztelep 2. l.

ESTI HIRLAP, Bp. 1960. nov. 27.

Pásztor János MDK

Gyermekfej, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

Pásztor János MDK

Elüzött, gipsz
Primavera, gipsz

Műcsarnok 1934. dec. 1935. jan.
Jubileumi kiállitás

MDK

Pásztor János., szobrász

Bala toni részész.
Balatoni halász. Energikus bronzszobrok.
A tihanyi Elettani Intézet részére rendelték.
Giovanni da Bologna barokk stilusa a magyar
paraszti energiákkal szerencsésen elvad bennük
össze.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kunó". Emlékkiállitás a M[illegible]
csarnokban. 1933. BIP. 1933.44.1.

Pásztor János MDK

Iluska, gipsz
Várakozó, bronz
Fürdőző nő, bronz
Varróleány, gipsz
A Céhbeliek IV. kiállitása
Nemzeti Szalon 1923.

Paintor Jaimos, molnár

Művét, egy Petőfi szobrot, a Művelődésügyi Minisztérium Nagymágocs Községnek ajándékozta.

— : Itir

8.1.

ESTI HIRLAP 1960. nov. 27.

M.D.K.

Pásztor János

Beethoven szobor fényképfelvétele a "Hangversenyek" c. rovat keretében. Az egyik kis ismertetés a martonvásári Beethoven estről szól, de a szoborról külön nem beszél, így nem tünik ki, hogy helyileg hol áll, hihetőleg a martonvásári parkban.

Film Szinház Muzsika. Bp. 1960. aug. 5. IV. évf. 32. sz. 30. l.

Ich und Du
Erinnerung

Pásztor János: Búcsúzkodás

A rádió hangfelvételeket készített romániai magyar színházakban

A Magyar Rádió munkatársai nemrég Nagyváradon, Kolozsvárott és Marosvásárhelyen jártak s az ottani magyar színházak legjobb előadásait hangszalagra rögzítették. A nagyváradi színházban Gherase Dendrine, a bukaresti Operett Színház zeneigazgatója *Szálljon a dal!* című nagyoperettjét, Kolozsvárott Tomcsa Sándor *Az utolsó szalmaszál* című vígjátékát, Marosvásárhelyen Kovács György és Eugén Miren *Az utolsó vonat* című darabját vették hangszalagra. A kolozsvári és a marosvásárhelyi tartományi rádiók archivumának anyagából több nagy jelentőségű irodalmi mű hangszalag másolatát készítették el s hasonlóképpen másolat készült több romániai magyar író és költő hangjának felvételéből. A Romániában felvett műveket a Magyar Rádió hamarosan műsorára tűzi. (MTI)

MDK

Pásztor János szobrász

Nádasdy Ferenc: Nádasdy Ferenc: Nádasdy Ferenc:

Pásztor János

Szégyenlős, bronz

Műcsarnok 1924. febr.-márc.

Pásztor János MDK

Léthe vize, bronz

Műcs rnok 1924. febr-márc.

MDK

Pásztor János

Balatoni révész és halász, br.

Ybl E: Képzőművészet. Budapesti Szemle, 1933. okt.

loo l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

mintázta Klebelsberg K. miniszterssége alatt a herendi porcellánfiguráka-t.

Szántó.
Magvető.
Aratő.
Nagy plasztikai érzékkel bir. - A Corvin-rend alapitása is az ő gondolata volt,
Kopenhágai mintára halvány tonusok boritják.

Ybl Ervin: "Gróf Klebelsberg Kuno" emlékkiáll. a Hücsa r nokba n.- MIP.1933. 43.1.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1931. 37.sz. 41. 1. kép

MDK

Pásztor János, szobraszm.

Szenci Molnár Albert szobra.

A debr. Ref. Kollegium 400 éves jubileumára készitette. Repr.

Képes Pesti Hirlap, 1932. szept.17.

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás, szobor

Képzőművészet 1931. 37.sz. 41. 1. kép

Pásztor János

MDK

Primavera, szobor

Láthé viza, bronz

Műcsarnok 1918-19. Téli kiállitás

MDK

Pásztor János, szobrász

Beethoven szobra a martonvásári egykori Brunswick-kastélyban. Előtte hangversenyt rendeznek.

A Martonvásári egykori Brunswick-kastélyban....
Hétfői Hírek. 1958.máj.28.

MDK

Pásztor János, szobrász

Ülő női alak.	Márvány.
Munkában.	Gipsz.
Varró nők.	"

Budai Vigadó. -Képzőm.kiáll. 1921.okt. Kat. 12.l.

~~MTK~~

Pásztor János, szobrász

Bünbánó Magdolna. Bronz.
Léthe vize. Bronz.
Enyelgés. Fa.

Budai Vigadó. -Képzőm.kiáll. 1921. okt. Kat. 14.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Kubikos. Dombormü. Repr.

KKKK.KPM.T.téli kiállitása. 1912.-Vasárnapi Ujs. 1912. 59. évf 46.sz. 928.old.

MDK

Pásztor János szobrászm.

3ooo pengös jutalmat kapott.

Zala György és Urbán Antal nyerte meg a Tisza-szoborpályázatot. - Pesti Hirlap. 1928. jun. 15. 11.l.

MDK

Pásztor János szobrász

II.
megbizást kap Rákóczi Ferenc szobrának elkészitésére

Pásztor J. kapott megb. a szobor elkészitésére.
Pesti Napló, 1934. aug. 19. 3.1.

Pásztor János
festő

M.D.K

Méltatás.

László Saroltor: A IX. Őszi tárlat Vásárhelyen
Élet és Irodalom, 1962. október 27 – 8 lap

Pásztor János MDK

Vizhordó leány, bronz

A nő a művészetben. Műcs arnok 1936. okt-nov.

Pásztor János MDK

Ad astra, gipsz
Sellők, gipsz
Szférák felé, gipsz
Anyaság, gipsz

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Pásztor János MDK

Várakozó, márvány

Műcs arnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Pásztor János MDK

Gyermekfej, gipsz

Műcsarnok 1940 Gyermek a művészetben c.kiáll.

Pásztor János, szobrai

A Margitszigeten elhelyezett művei – szobrok egy albumból.

– : Szobormúzeum kombinátorral.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. aug. 19.

Pásztor János

Madách-emlékünnepről tudósít.

Pesti Napló 1938. okt. 23.

MDK

Pásztor János

Cleopatra, gipsz

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Zsuzsanna, márv.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Pihenő vizhordó leány, márv.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

/ lentjelzettlap 8.oldala beszél pásztor Jánosról többet./
Rudnay Gyulával közösen állitottak ki az Ernst-Muzeumban. /Müvészet,1918./
De már elöbb is/1911/ a két jóbarát gyüjteményes kiállitást rendez a Párisi Nagy Aruház Lotz termében.

Romhányi Gyula: ?
Szépmüvészet. 1941. 1.sz. 9-12.l

MDK

Pásztor János, szobrászm.

II. Rákóczi Ferenc uj budapesti lovasszobra.
Repr.

Uj [illegible]. 1937. máj.2. 18.sz. 645-646.l.

mDK

Pásztor János, szobrászm.

a maj.2.-an leleplezésre kerülő Rákóczi-szobor utolsó munkálatait irányitja.
Reprodukció Zádor István rajzáról.

Az Est. 1937. máj.1. 4.old.

MDK

Pásztor János

Várakozás, márv.

7. nemzeti képzőm. kiáll. 1944. jun.
Műcs.

MDK

Pásztor János

Varró leány

Enyelgés, fa

M.táj- és életképkiáll. 19-2o.sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Pásztor János

Az elüzött, gipsz

Kisértés, márv.

Várakozás, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

Pásztor János

Fésülködés, márv.

Art-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Primavera, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Ivó nő, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Fürdő nő, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Mücs.

MDK

Pásztor János

Vizhotdó-leány, br.

Akt-kiáll. 1925. dec. Műcs.

MDK

Pásztor János

Vizhordó leány, br.

Szépm. Muz. Uj magyar képtárának kat. 1928.

Pásztor János szobrász

Várakozó

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás, repr.

Mücsarnok 1930/31 jub.kiáll.

M.D.K.

Pásztor Flórus, szobrász

műve egyik második díjat nyert az Erzsébet-emlékmű pályázaton.

Építőipar - Építőművészet, Bp. 1916. évf. 27. sz. 162. old.

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás

M.táj- és életképkiáll. 19-2o. sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Kolozsvári-Szeszák Ferenc és Pásztor János

szobrászok.

közös müve a XIII. sz. teremben.

Mücsarnok.-Kiállitás.
Az Erzsébet-müemlék.
Művészet.1913. 2e5-6.1.

MDK

Pásztor János

Iluska, fa

M.táj- és életképkiáll. 19-20.sz. Műcs.
1927. jan.

MDK

Pásztor János

Az elmult év történetéből. Évk.KMP. 1930.
35.l.

Pásztor János szobrász

Zsuzsanna

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Pásztor János szobrász

Varrónő

Arató leány

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Pásztor János szobrász

Anyaság

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Mücsarnok

Pásztor János szobrász

Vizhodró leány

"A nő a müvészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

MDK.

Pásztor János szobrász

"Kazinczy muzsája" kép.

Nemzeti képzőmüv. kiáll. 1934.

MDK.

Pásztor János szobrász

"Mea culpa" kép.

Stockholmi magy kiáll. 1921. máj.

MDK.

Pásztor János szobrász

"Ventende" kép.

Christianiai magy. kiáll. 1923. áprl.-től máj.

MDK

Pásztor János, szobrászm

Bucsuzkodás. Modern herèndi porcellán. Repr.

A Mügyüjtö.1928. 12.sz. 347.1.

MDK

Pásztor János szobrász

Műtermében két ősmagyarja: az "ősszigonyos" és a "révész" c.szobra.
A műterem másik helyiségében a székesfehérvári hősi halottak emlékét megörökitő szobormű eredeti nagyságú gipszmodelje.Székesfehérvár három művészt kért fel a pályaművek elkészitésére és Pásztor pályaművét fogadta el.

Cikk: Látogatás egy művésznél.....

Pesti Napló, 1928.dec.25. 38.l.

MDK

Pásztor János szobrász

A magyar szobrász művészetnek olyan büszkesége, aki a külföld legjobb szobraszaival allitható egy sorba. A székesfehérvári hősi emléke és az a hatvan egynéhány darab szobormunka, mely a Pásztor János nevével ékes, nemcsak az ő életének és művészetének legfőbb alkotásai, de a magyar szobrászművészetnek is tényezővé vált reprezentánsai. Mindezt ujra megállapithatjuk, gyüjteményes kiállitása alkalmából.

Képzőművészet 1930. 34.sz. 216.l.

MDK

Pásztor János szobrász /1881-1945/

"Búcsúzkodás" c. szobormúve. Repr.

Magyar Hirdető Sajtófigyelő
Műterem 1958. - 10.

MDK

Pásztor János szobrászművész

A hősöknek a székesfehérvári plébániatemplom falán elhelyezendő emlékműve terve. Hikisch Rezső építésszel közös alkotás. Kép az 589. old.
Barta Károly családi sírboltja. Az építészeti rész Hikisch Rezső alkotása. Kép az 591. old.

Magyar Művészet, 1926. 10. sz.

MDK

Pásztor János

pályaterve Munkácsy Mihály szobrára /szükebb pályázatra felhiva/.

Munkácsy szobra. Müvészet XIII.évf.1914. 125-126.l.

M.D.K.

Paizstor János
festő

A kódmúvészárkelyi majolika
gyár alapító tagja volt

Kivek
Müvészet, 1961. december. —431

MDK

Pásztor János

Pihenő vizhordó leány, ~~afx~~ márv.

Art Hall. CHET. Mics. 1925. dec.

30 l.

Pásztor János

Fürdő nő, br.

Art kiáll. OMKT Műcs. 1925. dec.

32 l.

MDK

Pásztor János

Fésülködés, márv.

Akt kiáll. OMKT. Mics. 1925. dec. 11. 1.

Pásztor János, szob.m. MDK

1924-ben "Megtérés" c. siremlék művét b.Kohner Adolf kompozició dijával jutalmazták. U.e. a mü 1926-ban a Szinyei Társ. saját nagy diját eredményezte. 1929-ben U.ez a mü a kisfaludy Társ kapta az elmult öt esztendö legjobb szobormüvére alapitott kitüntetö Greguss-dijat.

1929-ben a barcelonai világkiállitáson "Zsuzsanna" ø. és "Kleopatra c. müveinek a Jurado Superior a Gran Premiot, a legnagyobb kitüntetést adtá ki.

KKKépzömTárs. 1930.öszi kiáll. kat. 20.21.l.

MDK

Pásztor János, szobr.m.

Főleg a női aktok mintázásában érvényesül tehetsége,/ezek sorozata a jelen kiáll. fő értéke/. 1914-ben aktjaira nyeri el a Ferenc József-utazási ösztöndijat. 1925-ben az aktkiállitáson az I. dijat 1921-ben "Várakozó" c. szob.-val a Forster-féle Vaszary-dijat. 1922-ben a legnagyobb kitüntetést a n állami aranyérmet ugyancsak "Elüzött" c. alkotására.

MKképzőmTárs. 1930.őszi kiáll. kat. 2o,21.l.

MDK

Pásztor János, szobr.m.

A magyar Alföld népe közt annak leghivatottabb ábrázolója lett. 4 év után otthagyta Hódmezövásárhelyt 1909-ben Budapestre állandó letelepülésre feljött.

Első müve"Bucsuzkodás"-t 1906-ban állitotta ki a Műcs.-ban,Harkányi-féle dijat kapta reá.
1913-ban "Elüzött" c. szob.müve a Káth György dijat nyerte. 1920-ban "Primavera" c. szob.-ra kis aranyérmet kapott.

MKKépzömTárs. 1930.öszi kiáll. Kat. 20.,21.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Szül. 1881-ben Gyomán. Hodmezövásárhelyt élt édesanyjával, atyja megh. az ő születése után. 1896-ban 15 éves korában a bp. Ip.m.isk.-ban id. Mátray Lajos szobr.tan. tanitványa lett. Öt év után Párisba n a Julien-akadémián a hires Verlet tanitványa lett. 1905-ben a honvágy haza hozta.

KMTárs. 1930. őszi kiáll. Kat. 20.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Mosó leány. Márvány. Repr.

Búcsúzkodás. Fa. Repr. Szépm. muz.

Az elüzött. Márv. Repr.

Kazinczy Ferenc-emlékmü: Géniusz. Bp. Vár. Repr. Szépmüvészet. 1941. 8. sz.

MDK

pásztor János, szőbrászm.

Bünbánó. Repr.
Bucsu. "

Farkas Zoltán: Rudnay Gyula és Pásztor János kiáll.
Ernst Muz.kiáll. Vas.Ujs. 37.sz. 1918. 65.évf.
531.l.

MDK

Pásztor János és Sváb Gyula,ép.

Közös pályatervük: A Tisza-szobor pályázata.

Uj Idők 1929. 27.sz.

MD K

Pásztor János és Sváb Gyula, ép.

Közös pályatervük: A Tisza-s zobor pályázata.

Uj Idők. 1929. 27. sz.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

pályaterve: 5oo pengös jutalomdij.

Ipamüv. Muzeum kup.ogarn.kiáll. 73.p.ü.

Ujabb zártkörü pályázatot hirdetett a Luther emlékmü szoborbizottság. P.N. 1938. okt.15. 12.1.

1

ee. D. K.

PÁSZTOR János szobrász

(1881-1944)

„Búcsúzkodás" (rézl.)

„Preimavera"

Emlékmüvei.

Rákóczi Ferenc lovasszobra (1937)

Kazinczy-kút Tiszaújfalu (Borsi-kastély)
1936.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar müvészet 1800-1945
Bp, 1962. 337, 338, 347, 378.

Pásztor János MDK

Tornyai, Rudnay és Endre Béla társaságában gyakran jár Mártélyon.

Dömötör János: Mártély a művészetben.

CSONGRÁDMEGYEI HIRLAP. 1962. jul. 11. 4. lap.

Pásztor János, szobrász.

	Bucsuzkodás.	Bronz.
55.	Venus.	"
56.	Kleopatra.	"
	Vén betyárfej.	Gipsz.
	Varró nö.	Terrakotta .
	Mire megvénülünk.	Gipsz.
	Hógolyozók.	"

KMTárs. 1930. Öszi kill. Kat. 41,42.1.

MDK

Pásztor János, szobrász.

	Tanulmányfej.	Gipsz.
50.	Beethoven.	Bronz.
	Fürdőző nő.	"
	Siremlékterv.	"
53.	Ad Astra.	"

KMTárs. 1930. Őszi kill. Kat. 41.42.1.

MDK

Pásztor János, festöm.

A formák konvenciója mellett ráeszmélt a mozgás elevenségének a jogára. Ez a ráeszmélés jelentkezik alkotásain.

Zsuzsánna. A pillanat megrögzitése. Rózsaszinü márvány.

Primavera, Cleopatra, Várakozó szobrai bronzból. Más a tényre, árnyékra való reagálása. A bronz lehetöségei reven festöiebbek.

Gerö Ödön: Az akt-kiállitáson.
Magyar Müvészet. 1925. 389.l.

~~MTÁRMXXIX~~

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Az "Ivó nö" -ben a mozdulatok nak , a taglejte se, ~~XmaXX~~egyensulyozattságnaXXX régi, nagy müvészeti korok hires szobraiéra emlékeztet.

Gerö Ödön: Az ~~XXX~~art-kiállitásón.
Magyar Müvészet. 1925. 389.l.
~~XXTárgyXXX~~

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Az elüzött. szobormü. Repr.

A Mücsarnok kiállitásából.

Uj Idők, 1913. II. 609.l.

pásztor János és Rudnay Gyula

kiállitása

Ybl Ervin: Rudnay Gyula és Pásztor János kiállitása.
Pesti Hirl. p. 1925. febr. 8.

pásztor János és Rudnay Gyula

kiállitása

Ybl Ervin: Rudnay Gyula és Pásztor János kiállitása.
Bpesti Hirlap. 1925. febr.8.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Elüzött. Repr.

Az Orsz.Magy.Képzőm. Társ.évkönyve. 1928. 65.66.1

MDK

Pásztir János, szobr.m.

Gróf Tisza István szobrának terve. Gipsz. Repr.
Báthory István, erdélyi fejedelem és lengyel király szobrának terve. Agyag. Repr.

Szépművészet. 1941. 8.sz.

mDK

Pásztor János, diszitö szobrász

a z elsö dijat nyerte.

Tárgy: egy müvészi bronz iróasztal-keszlet.

Pályázatok az iparmüvészeti iskolában.
Magyar Ipa_müvészet. 1899. 28/6.1.

MDK

Pásztor János és Rudnay Gyula

együttes kiállitása a bp-i Párisi Áruházban.
1911.

Müvészet. 1911. 192.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm

Vizhordó leány. Szobormü a Mücsarnokban.
Repr.

Uj Idők? ?.

Pásztor János és Sváb Gyula, ~~xxxxxxxxxxxxxx~~
szobrász. ~~építész.~~

A Tisza -szobor pályázata.

Uj Idők. 1929. jun. 30.

MDK

Pásztor János és Sváb Gyula, XXXXXXXXXXXXXX
szobrász. építész.

A Tisza -szobor pályázata.

Uj Idők. 1929. jun. 30.

Pásztor János, szobrász

Vízhordó leány. Bronzszobor.

A Társulat művészháza. -Művészet. 1912. 196.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Kazinczy muzsája. Repr.

Nemzeti képzömüv. kiáll. 1934.

MDK

Pásztor János, szobrászm. műv.
tanár: Mátrai Lajos Gy.

Géniusz. Repr. szobormü.

Az Orsz.M. ip.müv. kiáll.

Magyar Iparmüvészet. 1903. 72.l. XXXXXXX

MDK

Pásztor János, Szobrászm.

Anyaság. Repr. Szoborcsop.

KMTárs. A nö a müvészetben. 1936.

MDK

Pásztor János és Ruchay Gyula

együttes kiállitása a bp-i Párisi Aruházban. 1911.

Művészet.1911. 192.l.

MDK

Pásztor János szobrászm és

Hikisch Rezsö ép.

Hösi emlékmü Székesfehérvárt. Repr.

Somogyi Aladár: Székesfehérvár. Müvészet és város.

Bpest. 1939.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Fürdőző nő. szobormü. Repr.

Ernst Muzeum kiállitásai.
C VI. /1929/

Munkácsy- Céh kiáll.

mDK

Pásztor János szobrászm és

Hikisch Rezsö ,ép.

Hösi emlekmü Székesfehervárt. Repr.

Somogyi Aba1: Székesfehérvár. Müvészet és város.

Bpest. 1939.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Enyelgés. szobormü.Két alak. Repr.

KMTárs. 1927. táj-, és életk. kiáll.

Pásztor János MDK

Barta Károly családi siremléke, gipsz

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János, szobrászm.

	151.	Enyelgés.	Fa.
	152.	Bucs.u.	"
	153.	Tánc.	Terracotta,
	154.	Tanulmányfej.	
	155.	Beethoven.	Bronz.
156.		Lovas szobor.	"
	157.	Számadó gyulyás.	Terracotta.

Ernst Múzeum. Kiállításai. XXXIII. Rudnay Gyula festőm. és Pásztor János szobrász gyüjt. kiáll.-a.
Bp.1918. szept.

Pásztor János, szobrászm.

147.	Lethe vize.		Bronz.
147a.	Női fej.		Márvány.
148.	Primavera.		Bronz.
149.	Szégyenkező.	Repr.	Márvány.
150.	Enyelgés.		Fa.
	Kötő nő.	"	

Ernst Muzeum, Kiállításai. XXXIII. Rudnay Gyula festőm. és Pásztor János szobrász gyüjt. kiáll.-a. Bp.1918. szept.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

139.	Muszka vendég.	Bronz.
140.	Tanulmányfej.	"
141.	Férfifej.	Márvány.
142.	Munkácsy.	Bronz.
143.	Női fej.	"
146.	Bümbánó.	Márvány.
144.	Vizhordó lány.	Bronz.

Ernst Muzeum kiállitásai. XXXIII. Rudnay Gyula festöm. és Pásztor János szobrász gyüjt. kiáll.-a. Bp.1918. szept.

M.D.K.

Pásztor János

Iván Ede: "A telepi müvészek" c. riportjában a Százados-uti müvésztelepen dolgozók között említi meg a nevét.

Szinházi Élet. Bp. 1918. aug. 25.-szept. 1.
VII. évf. 34. sz. 11-16. lapokon.

M.D.K.

Pásztor János szobrász

A Százados-uti művésztelep lakója feleségével együtt. Feleségét mintázza és a lap közli a művészházaspár fényképét a szoborral együtt.

Lippay Gyula: Krumpli, virág és szobortermelés a Százados-uton c.
Szinházi Élet. Bp. 1921. aug. 28.- szept. 3.
X. évf. 35. sz. 11. lap.

Pásztor János MDK

Iluska, terrakotta

Mücsarnok 1924. tavaszi kiállitás

de. D. K

PÁSZTOR János szobrász

(1891-1944)

„Búcsúkodás" (rézr.)

„Preimadera"

Emlékművek.

Rákóczi Ferenc. lovasszobra.

Károlyi-kert, Bécsi-kapu tér

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945

bp. 1958. 339, 340, 379, 380.

Pásztor János

MDK

Primavére, gipsz
Vizhordó leány, bronz

A Céhbeliek harmadik kiállitása
Nemzeti Szalon 1921.

Pásztor János

MDK

Zsuzsanna, márvány

Műcsarnok 1924. tavaszi kiállitás

M.D.K.

Paintor János
Nobran

Háborús emlékműve Székesfehérvárott avatták.

Kovács Gyula: Magyar nobraiszat 1920-1945
Művészet, 1966. szeptember - 31 lap.

Painter János

MDK

Pásztor János

Papp Viktor cikke. Magyar Müvészet, 1928. 645. l.

MDK

Pásztor János

Farkasházy Zsigmond siremlék pályázat...

Magyar Iparművészet, 1931. 28. l.

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás, terraketta

Képzőművészeti kiáll. Szeged.Muzeum. 195e.aug.

MDK

N.Szal. Rendkivüli kiáll. 1897. dec.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Zsuzsánna.	Repr.	
Kutcsoport.	"	
Gyermekfej.		Gipsz.
Magvető.		Bronz.
Prohászka Ottokár.		Gipsz.
Öregasszonyfej.		"

KMTárs. 1930.őszi kiáll. Kat. 25.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm

Kleopátra.
Szférák felé.
Primavera.
Az elüzött.

Repr.-k.

Rátstr. 257,258.l.

Pásztor János, szobrászm. MDK

Toldi. Repr.

KMTárs. 1932. febr.-márc. kiáll.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A székesfehérvári plébánia-templom falába elhelyezett hősi emlékmű.

Repr.

Rátstr. 267,263.l.

mDK

Pásztor János, szobrászm.

177. Búcsuzkodás. Repr.

KMTárs. 1906. tav.kiáll.

Pásztor János MDK

Bocsánatkérés, bronz

Nemzeti Szalon19o9.
II. nyiregyházi kiáll.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A háborunak áldozatul esett a szobrászművészet egyik kiváló mestere. A fiumeiuti temeben helyezték végleges sirba. Kisfaludy Strobl Zsigmond és Medgyessy Ferenc bucsuztatta.

Pásztor János temetése.- Hirlap. 1947. ápr.2o.

Pásztor János, szobrász.

Fájdalom.	Gipsz.
Kapáló kubikos.	"
Pihenö kubikos.	"
Iluska.	Fa.

KMTárs. 1930. Öszi kiáll. Kat. 41,42.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Kritikus. Gipsz.
Az elüzött. nagy áll. aranyérem
Ráth-dij. Gipsz.
Mérnök. "
29. Beethoven. "
Várakozó. Vaszary-dij. Márvány.

KMTárs. 1930.őszi kiáll. Kat. 22.d.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Gyász. Siremlék.	Gipsz.
Romboló viz.	"
Szeged város tul.	
Révész.	Bronz.
Szférák felé.	Gipsz.
Kleopatra. Gran Premio Barc.	"
Ivó nö.	Bronz.

KMTárs. 1930.öszi kiáll. Kat. 22.l.

Pásztor János, szobr.m.

Lotz Károly siremlék. Gipsz.
Felkelő. Magyar hősi emlékmü
melléképalakja. "
Aldás .Hősi emlékmü melléképalakja."
18. Ad Astra. Repr. "
A Svábhegyi csillagvizsgálón.

MNTárs. 1930.őszi kiáll. Kat. 21,22.l.

MDK

Pásztor János, szobr.m.

Fésülködö nö.	Gipsz.
Primavera .	Bronz.
Az elüzött.	Gipsz.
Venus.	"
Gombaszögi M. siremléke.	"
Révész.	Bronz.
Aldást hozó viz.	Gipsz.

Szegd város tul.

KMTárs. 1930.öszi kiáll. Kat. 21,22.1.

mDK

Pásztor János, szobr.m.

Kisértés.	márvány.
Vízhordó.	Gipsz.
Bümbánó.	Márvány.
Gr. Gvadányi Józsefmrudabányai emlék.	Gipsz.
Szférák felé.	márvány.
Zsuzsanna. Kepr. Gran Premio Barcelona.	terrakotta.

KMTárs. 1930.őszi kiáll. Kat. 21,22.l.

Pásztor János, szobrászm. MDK

a bp.-i Szabadság-téren álló "Kelet"c. irredenta szobor.
a Csendőr-vértanuk szobra.
Székesfehérvári hősi emlék /e kiáll.-on itt van/
Szentes, Makó és Orosháza városok hősi emlékei.
Még számos község hősi emlékeinek sorozata.
"Elüzött",a"vizhordó leány", a "Szégyen" és "Fájdalom" c. alkotásai és egy tanulmányfej a Szépm. Muz. tulajdonában vannak.

MKképzőműTárs. 1936.őszi kiáll. kat. 20.o.l.

Páger Tamás

Néhány évig a Szigetvári-úti műveztelepen dolgozott.

Emlékbe.

Népszava, 1965 jan. 31. 7. l.

MDK

Pásztor János

Akt-kiállitás 1925.dec.7. - 1926.jan.31.
A szobrászati dij I-só helyezettje Pásztor János, "Elűzött" c. művével.

Évk. KMT. 1928. 59.1.

Pásztor János MDK

Bucsuzkodás

Mücsarnok 1927 Táj- és életképkiállitás

Pásztor János szobrász M.D.K.

Müve a kiállitáson

Bucs uzkodás

M.Á.: Muzeumb jegyzetek

Képzőművészeti kiállitás nyilt a Déri Muzeumban

Hajdu-Biharmeg yei Népujság 1965, jan 29.

MDK

Pásztor János

Magyar Művészet 1930. 57.l.

Pásztor János szobrász M.T.K.

1945 jan. 27-én 64 éves korában egy aknaszilánk megölte.

Rákóczi-szobor,

Kazinczy -emlék,

Ady Endrével rokonságba n volt / anyja:Pásztor Mária/

d.m.: Egy müvész, akit nem bucsuztatott nekrólog
Magyar Nemzet 1965. január 27. 4.l.

M.D.K.

Pásztor Titusz, robotás

a Hikisch Rezsővel közösen készített és szfőv. tanácsa által I. díjjal kitüntetett tervein kívül még egy „uganctar empire fellegen. és árcritekturájában a bpesti Szécsényi-robotás „tehetséges" művet küldött be a hősi emlékmüvek kiállítására.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1927. XLVIII. évf.

jul. 24. sz. 3. old.

MDK

Pásztor János - Kolozsvári Szeszák Ferenc

Erzsébet emlékmü pályaterve

Müvészet XII. évf. 1913, 2o6-11 o. illusztr.
2o5-36 l. között

P. 153/1965-Ifj. /Hü/

S z e m é

a XIII. Országos Néprajzi és Ny
küldött p

A pályázó neve és foglalkozása:
/tanulóknál osztálya/ Bo
K

Az iskola neve:

A beküldött pályamunka cime:

45 lap; illusztrálva 8 tkp.

A gyüjtés helye, ideje és egyéb kö

A pályamunkákban feldolgozott téma
kák megjelölése:

A pályázatban felhasznált irodalmi
munkában nincsenek feltüntetve/:

Az adatközlők /akiktől a pályázó a
/név, életkor, foglalkozás, lakóhe

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

Rákóczi szobrát a Parlament előtti parkban május 1-ének éjszakáján lepleztek le május 2-án. A szobrot vörös bányakalapzatot Györgi Dénes tervezte

Vállalkozók Lapja. Bp. 1937. LVIII. évf.
május 5. sz. 6. old.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Az elüzött. Szobormü. Repr.
Az állami nagy aranyérem nyertese.

Mücsarnok.
Uj Idők. 1922. XXVIII. 21.sz.

MDK

Pásztor János szobr.m. és Györgyi Dénes müép.

Az Országgyülési Muzeum Rákóczi Ferenc szobrának l
leleplezésekkk alkalmából kiállitást rendezett.
Egyik része számottevö emlékeket mutat be, másik ré
sze bemutatja fenti müvészek müalkotásának terveit,
modelljeit./ A fejedelem kassai temetéséröl 1906-b
lészült készült mozgófelvételt is bemutatták./

Megnyilt az Országgyülési Muzeum Rákóczi-kiállitása.
Nemzeti Ujság. 1937. máj. 2. 4.l.

MDk

Pásztor János szobr.m. és Györgyi Dénes müép.

Az Országgyülési Muzeum Rákóczi Ferenc szobrának leleplezésekK alkalmából kiállitást rendezett. Egyik része számottevö emlékeket mutat be, másik r sze bemutatja fenti müvészek müalkotásának terveit modelljeit./ A fejedelem kassai temetéséről 1906-l készült készült mozgófelvételt is bemutatták./

Megnyilt az Országgyülési Muzeum Rákóczi-kiállitása. Nemzeti Ujság. 1937. máj. 2. 4.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A Munkácsy-szoborpályázat. Repr.

Művészet. 1914.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

II.Rákóczi Ferenc lovasszobra drámai.
/A fatörzsszerüen merev, vastag lófark kissé rontja a mozgalmas sziliett lendületét, nagyon is elárulva támasztószerepét./
Fejedelmi emlékmü,reprezentativ hősabrázolás,méghozzá barokk-stilusban.
Érc-szobor.

Kárpáti Aurél:
Hadik és Rákóczi. A két uj lovasszobor.
Pesti Napló. 1937.máj.6. 14.l.

MDK

Pásztor János és Györgyi Dénes

Rákóczi-szobrának terveit és modelljeit mutatják be az Országgyülési Muzeum kiállitásán.

Rákóczi-kiállitás a parlamenti muzeumban.
Pesti Napló. 1937.máj. 1. 11.1.

Pásztor János, szobrászm.

Reprodukciók:

Gyermekfej.	64.l.
Anyaság.	65.l.
Az elüzött.	66.l.
Primavera.	67.l.
Megtérés.	69.l.
Öregasszony.	7o.d.
"Ad Astra"	71.l.

Gerő Ödön: Pásztor János.
OMKT Évk. 193o.

PÁSZTOR JÁNOS

Elűzött.

A Műcsarnok 1913/14. téli kiáll. történet vásárlások

Művészet, 1914. 85. l.

A Műcsarnok 1913/14. téli kiállítás történet vásárlások

Művészet, 1914: 85.l.

Pásztor Johann MDK

Primavera
Vertreiben
Die Badende
Zwei Bauern im Gespräch

Wien, Kunstlerhaus 1924. Mai-Juni

Pásztor János MDK

Mea culpa, márvány
Bucsuzkodás, márvány
Kisértés, márvány

A Céhbeliek harmadik kiállitása
Nemzeti Szalon 1921.

MDK

Pásztor János, szobrászm

"klasszikusan szép "Szférák felé" c.szobra fokozza azt a mély tiszteletet,melyet müvészete iránt érzünk."
A Társaság szobrászai valamennyien kvalitásosan szerepelnek.

III. Szinnyei-Társaság. TavasziTárlat.
Képzőművészet. ? I.évf. 1.sz. 10.l.

MDK

Pásztor János

Kubikos, repr.

Képzőm. Társ. 1912. téli kiáll. Vasárnapi Ujság 1912. 928.1.

Pásztor János

MDK

Beethoven, gipsz

Műcsarnok 1927 tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János

Művészet 1936. 3-4. sz. 59.l.

Pásztor János MDK

Férfifej, gipsz

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

Pásztor János

MDK

Fadruszné, gipsz

Műcsarnok 1906/7. téli nemzetk. kiáll.

MDK

Pásztor János

A Képzőm. Társ. 1918-19. évi téli kiállitása.
Művészet 1918. 49.l.

MDK

Pásztor János

Búcsúzkodás, c. szobormüve. Repr.

Vas.Ujs. 1906. 16.sz. 275.lap

МПА

MDK

Pásztor János

Primavera, repr.

Müvészet 1918. 69.l.

MDK

Pásztor János

A Mügyüjtő. 193o. évf. 299.l.

MDK

Pásztor János

Szinyei Társ. X.kiáll. N.Szal. 1948.febr.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

334. Beethoven. Márványszobormü.

Képzöm.Társ. 1913. tav.kiáll. Kat. 6o.l.

MDK

Pásztor János

Hullámok játéka. (Szeged város tul.)

Klebelsberg emlékkiáll. tárgym. 1933. 11.lap

MDK

Pásztor János

Cleopatra. Gipsz.

Művészet, 1925/26. okt.kiáll. 13.lap

MDK

Pásztor János

Búcsúzkodás, c. szobormüve. Repr.

Vas.Ujs. 1906. 53.évf. 257.lap

MDK

Pásztor János

Elűzött c. szobormüvének repr.

Milegyhalál, 1o7.lap

Pásztor János MDK

Az elüzött, gipsz

Mücsarnok 1919. Hadviselt müvészek kiáll.

Pásztor János MDK

Szántó, gipsz

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Pásztor János MDK

Számadó gulyás, terrakotta

Varrónő, gipsz

Műcsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Pásztor János
festő

M.D.K.

A vásárhelyi első festők
közé tartozott.

Erdei Ferenc akadémikus megnyitó beszéde a vásárhelyi
Társlat

Művészet, 1964. szeptember – 42 lap.

Pásztor János MDK

Kisértés, márvány

Nicsarnok 1919-2o téli kiállitás

MDK

Pásztor János és Lechner Jenö müép.

a kassai Báthory-szobor alkotói. A kassai Muzeum elötti sétányon helyezték el, Nagyépnteken Kassán /1939/. volt a helyszini szemle az elhelyezés ügyében.
Az erdélyi fejedelem és lengyel király szobrának talapzatát épitette meg.

A kassai Báthory-szobort május elsején leplezik le. Magyarság. 1939.ápr.9.

Pásztor János, szobrászm. MDK

Primavera. – Szobormü. Repr.

A hury elismerésének nyertese.

A Céhbeliek kiállitása.
Uj Idők. 1922. XXVIII. 1.sz.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Kitüntették a barcelonai világkiállitáson, és néhány szobrát mükincsei közé iktatta a Szépmüvészeti Muzeum. Az időtlen müvészethez tartozándóságа adja meg a jelentőségét. Monumentális szobrász.

Gerő Ödön: Pásztor János, szobrászm.
Az OMKT Évk. 1930. 57-75.old.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Reprodukciók: XXXXXXXXXX Szántó. 72.l.
Fésülködő nő. 73.l.

A székesfehérvári hősi emlék. 74.l.
Kubikosok. 75.old.

Pásztor János ötvenesztendős. 1881-ben Gyomán született. -Elnyerte a nagy áll. aranyérmet, a Ferenc József-, a Harkányi-, a Forster-, a b.Kohner Adolf-díjat, a Szinyei Társ. nagydiját, a Kisfaludy-Társ. Greguss-díját.

Gerő Ödön: Pásztor János.
Az OMKT Évk. 1930. 57-75.l.

PÁSZTOR JÁNOS

208. Tanulmányfej. Szobormű. Eladó
211. János bácsi. Szobormű. Eladó

KMT 1912. tav. kiáll.kat. 48.oldal

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Immár a harmadik pályázat a Munkácsy-szoborra.
PéJ. mintája messze maga mögött hagyja pályatársait.
Két pályamüve közül az, amely álló helyzetben mutatja
Munkácsyt müvészi és eröteljes.

Munkácsy-szobrok.
Uj Idők. XIV. 1907. -8. 3.sz.

MDK

Pásztor János és Györgyi Dénes müép.

Rákóczi-szobrának terveit és modelljeit mutatják be az Országgyülési Muzeum kiállitásán.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Beszámolt a Műcsarnok őszi kiállitásán negyedszázad munkájáról.

Reprodukciók:

Bucsuzkodás.	58.l.
Kisértés.	59.l.
Cleopatra.	6o.l.
Szférák felé.	61.l.
Léthe vize.	62.l.
Zsuzsánna.	63.l.

Gerő Ödön: Pásztor János.
Orsz.Magy. Képzőmüvészeti Társulat Évkönyve. 193o.

MDK

Pásztor János

Gerő Ödön cikke. MI. 1934. 84–86. l.

MDK

Pásztor János szobr.

Ad astra, szob.

Ybl É: Iparművészet és szobrászat a Györgyi K. eml.kiáll.on. MI. 1934. 84-86. l.

MDK

Pásztor János **szobrász**

5oo pengős tiszteletdijat kapott

Szélesebbkörü uj pályázatot hird. a Bpi Luther szoborra. Pesti Hirlap, 1938. okt. 16. 3o.l.

MDK

Almásy-Tel. 2. auk. 1939. nov.

MDK

Pásztor János szobrász

Kállai M: Gárdonyi Géza szoborpályzat. Képzőművészet, 1932. 53.sz. 188.l.

MDK

Pásztor János szobrász

4 pályamü a Luther szoborpályázaton. Az Est, 1938, okt. 18. 11. 1. képek

MDK

Pásztor János szobraszművész

Budapest szfőv. I.díját, valamint a Magyar Országos Képzőművészeti Tanács elismerő oklevelét nyerte, a hősi emlékek palyatervkiallitásán.

Épitő Ipar - Epitő Művészet 1927. szept.l. 132.

MDK

Pásztor János

A Nemzeti Galériában a XIX-XX. századi magyar szobrászat állandó kiállításának rendezése a befejezéshez közeledik, a magyar szobrászat legszebb alkotásait állitják ki, köztük Pásztor János "Piétá"-ját.

Esti Hirlap 1957 nov.9.

MDK

Pásztor János

Diplome d'honneur kitüntetése az 1937-évi parisi nemzetközi világkiállitason.

Cikk: A párisi világkiállitás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 178.l.

MDK

Pásztor János

Kelet /Erdély/. Repr.

Irredenta-szobrok. Az Est Hármas Könyve 1923. 342-343.

MDK.

Pásztor János

Említés a jövészről Kocsis András szobrászmüvésszel folytatott riportban.

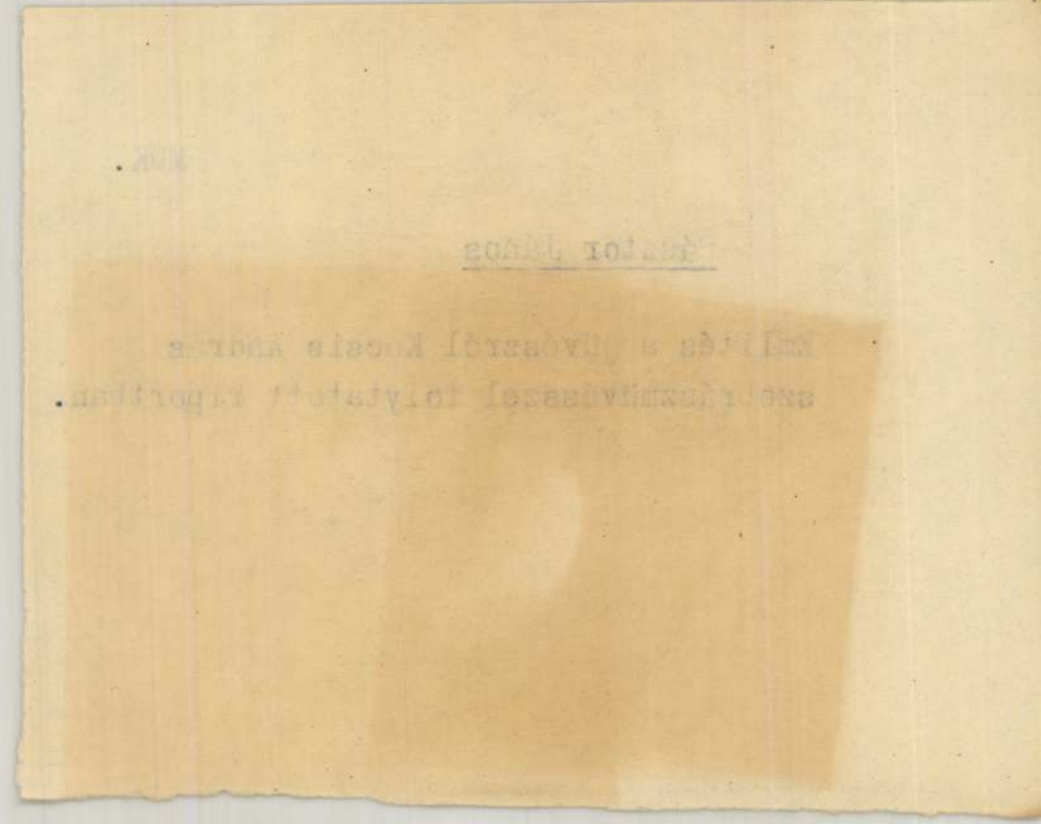

se, aki pedig a palatinusi magyar renaissance fontos müvésze volt. Az ő alkotásai a Kalvin-téri "Danubius" kutszobor, amely Budapest legszebb köztéri szobra. Továbbá a királyi várkert oroszlánjai, a Bazilika apostolai stb.

Hiányzik Holló Barnabás is, akiről egyik legutóbbi számunkban irtunk és akinek özvegye, férje gazdag müvészi hagyatékának birtokában az éhhalállal küzd. A mai jelesek közül nincs képviselve Székely Károly, Margó Ede, Bory Jenő, Lukácsy Lajos, Csiszér János, Maugsch Gyula, Keviczky Hugó, Szamosi-Soós Vilmos, Kallós Ede, Siklódy Lőrinc, Istók János, Farkas Béla, Szántó Gergely, és Visnyovszky Lajos, akik mind kiegészitő egyedei, értékes müvészei szobrászatunknak. Viszont Lux Eleket jellegzetességében nem mutatja be a gyüjtemény, hiszen világhires táncos-szobrai hiányoznak a kiállitásról, azok a szobrok, amikben müvészi lendület és mesterségbeli tudás tekintetében szinte egyedülálló értéke a nemzetközi müvészetnek. Ugyancsak széles kiegészitésre szorul a külföldi anyag is, melyben csupán Rodin és Meunier vannak jól képviselve.

A meglévő müanyag gazdagsága, szépsége és elrendezése azonban minden figyelmet megérdemel és ha a hiányokat pótolhatja az állam, a budapesti Szépmüvészeti Muzeum a legjelentékenyebb kontinentális muzeumok sorába emelkedik.

Panoráma. Bécs. 1926. jul.11. 9.sz. 9-11.p.

je, Szentgyörgyi István klasszicizált "Kigyóbüvölő"-je, Moiret Ödön egy érdekes márványaktja, Pásztor János néhány szép aktja és "Bucsuzkodás" cimü hires magyar genréje, Sámuel Kornél végtelenül finom márványreliefje és a "Menekülő" cimü bronzszobra, Ferenczy Béni elfinomitott bronzportréja, Orbán Antal markáns terrakotta fejtanulmánya és Lux Elek quattrocento-finomságu márványportréi. Az érem és plakettanyagban Beck Ö. Fülöp nagy kollekciója mellett Reményi József zsákodi Csiszér János, Fémes Beck Vilmos, Berán Lajos, Murányi Gyula és Esseö Erzsébet vannak képviselve.

A külföldi szoborgyüjtemény büszkeségei a francia Rodin és a belga Meunier. Itt van Rodin világhirü márvány-kompoziciója, a "Tavasz ébredése", Laurens festő portréja, az "Ébredő ifju" életnagyságu bronzszobra és a párisi Hugo Viktor szobor mellékfigurájának szánt "Nereidák" bronzvázlata. Meuniert pedig a "Hajóvontató", egy remek bronzfej, nagyszerü életnagyságu dokkmunkása és több kisebb bronz-szobra reprezentálja. Mellettük képviselve vannak még Lagae, Dubois, Stoltenberg-Lerche, Rombaux, Hildebrand, Zügel, Liipola György Budapesten élő finn szobrász, Stappen, Franges, Zutt és Maillol.

A modern szoboranyag egyik része se teljes, sőt a hiányok a kiállitás rendeltetését erősen korlátozzák. Olyan mesterek hiányoznak, akik pedig a magyar szobrászatban igen jelentős szerepet vittek és visznek. Igy nincs muzeumunknak egyetlen Fessler Leo szobra

áll előttünk az "Anyánk" nagyméretü, csudálatos márványszobrával és "Géniusz" cimü portréjával. Róna József müvészetét pedig barokhatásu Bacchus-szobra és reliefszerüen komponált, kissé diszharmonikus "Zsuzsanna és az öregek" márványcsoportja képviselik.

Ebből a müvészeti változatból Telcs Ede vezet át a ma uralkodó "modernizmusba", amely jelző egy egészen szétfolyó, kialakulatlan müvészeti "akarást" határoz meg. Telcsnek a "Góliát"-ját látjuk, a "régiek" stilusában megalkotva, mig a nemrég kiállitott "Toronyépitő"-je merész lendülettel már a modernizmus jegyében született. Plakettjei közül is egyik a naturális, másik a kereső stilust bizonyitják. Értékben pedig Telcs Ede az a magyar mester, akinek majdnem minden alkotása az egyetemes magyar müvészet egy-egy kiemelkedő eseménye.

A második terem a modern müvészeké, akiknek elrendezési sorrendje Simay Imre dekorativ állatszobrával kezdődik. Ezen az oldalfronton áll Cser Károly életnagyságu hires bronzszobra is, a "Győztes"; ez a férfiakt a jeles mester hatalmas tudásáról és invenciójáról tesz tanuságot. A "diadalmas férfit" ábrázolja, amint átköti homlokát a győzelmi szalagjelvénnyel. Sorban következnek aztán Körösfői-Kriesch Aladár finom márvány-portréja, Ligeti Miklós kis Anonymusa, Damkó József remekbe készült "Definitor" cimü terrakotta portréja, Kisfaludi-Stróbl Zsigmond barokkosan vibráló "Venczell Béla arcmása", Tóth István pompásan megkomponált "Déli pihenő" bronzgenreje, Sidló Ferenc finom "Primaverá"-ja, Horvay János "Beethoven"-

ben. A magyar szellem közben tovább szélesedik és Huszár Adolf müveiben folytatódik a maiak felé. Huszár Adolf "Huzd rá cigány"-a a 6o-as évek egyik nevezetes eseménye, a népszinmüvek virágkorának hangulatából fakadt és hatása jól érződik Huszárnak budapesti Petőfi-szobrán, sőt egy-két momentumban dunaparti többi szobrain is (Eötvös, Deák Ferenc).

Az átmenetet innen a finomkodó naturalizmusba Kugler Ferencnek kiállitott Pulszky-siremlék-reliefje adja. Ez a márványdombormü a magyar szobrászat legjelesebb értékdarabjai közül való és disze a kiállitásnak. Utána szinte szembeszökően látszik az az ujabb müvészeti változat, melynek képviselői Zala György, Fadrusz János, Donáth Gyula, Stróbl Alajos, Róna József és Telcs Ede. Közülök az öt első egységes stilust képvisel és ez a stilus a monumentális naturalizmusban csucsosodik ki, bár az ujbarok ünnepiségét és pátoszát sem veti le egészen.

Zala György a milleniumi emlékmü, a parlament előtt álló Andrássy lovasszobor, a budavári 48-as honvédemlék és az aradi Vértanuk emlékének alkotómestere. Ebben a gyüjteményben, arcképszobrain kivül ott van a hires"Mária és Magdolna" hatalmas szoborkompoziciója, amely mesterének minden müvészi jellegzetességét elénk tárja.

Fadrusz Jánost, a korán elhunyt világhirü mestert csupán a farkasokkal viaskodó Toldi-jának bronzmásolata képviseli: Donáth Gyulát is csak egy szobor - igaz, hogy remekmü! - a "Halál angyala" reprezentálja. Stróbl Alajos müvészete azonban teljes szépségében

sai közül való az itt kiállitott Kazinczy Ferenc szobra, melynek másodpéldányát a Magyar Tudományos Akadémia faragtatta ki a müvésszel 1847-ben. Pompás a Fáy András portré, továbbá Széchy Mária és Schodel Róza énekesnő mellszobra. A "Pásztorlányka" cimü szimbolikus genre-márványszobra a Nemzeti Muzeumból került át ide.

Ferenczy István müvészete - mestereinek hatása alatt - az uj klasszicizmus szellemében fejlődött. Finomkodó stilussal készültek szobrai, melyeknek patetikus modora különösen a Kazinczy arcképszobrán és a müvészet keletkezéséről regélő genre-jén érződik szembeszökően. Az ő hatása alatt növekedett melléje egymásután Dunaiszky Lőrinc budai faragómester, majd Engel József, Alexy Károly, Dosnay Károly, Izsó Miklós és Kugler Ferenc, akiknek részben tanitómestere, részben szellemi irányitója volt. Ők képviselik a magyar szobrászat első generációját, a német és francia hatásokon épült ujbarok és klasszicizáló, patetikus stilus-korszakot, amely után, szinte minden átmenet nélkül, a nemzeti érzés és vele az idegen hatásoktól elkülönülő nemzeti stilus jelentkezik a szobrászatban.

Izsó Miklós, aki Ferenczy Istvánnak volt növendéke, majd Bécsben és Münchenben folytatta tanulmányait, mindjárt első alkotásában magyarnak mutatkozott. A "Busuló juhász", mely most a muzeumban van, általános feltünést keltett és Izsó keresett müvész lett; egyre-másra alkotta meg az Alföld magyar néptipusainak genreszobrait. Táncoló paraszt-alakjai közkeletüek lettek. Ezekből egész terrakotta vázlat-kollekciót állitott ki a muzeum egy Izsó-vitrin-

PÁSZTOR JÁNOS M.D.K.

Radnay Oszkár: Modern szoborgyüjteményünk

[Illusztrációkkal.]

Az az óriási lendület, mellyel a magyar müvészet nem is egészen egy évtized alatt a vezető nemzetek sorába jutott, felrázta a közérdeklődést is. A tárlatok eseményekké váltak, tizezrek látogatják és a közönség egyre hangosabban áhitozott olyan stabil, rendszerbe foglalt képzőművészeti anyagra, amiből az egész magyar fejlődés lendületét végigfigyelhesse. A Szépmüvészeti Muzeum e kivánságnak és hivatásának megfelelően - csaknem egy esztendei gondos munka árán - megnyitotta végre azt a 169 müdarabból álló kollekciót, amely nagyjában felöleli az utolsó két század szobrászatát.

Az első fülkében a kronologikus sorrend Ferenczy Istvánnal, az első tudatosan müködő magyar szobrászmüvésszel kezdődik. Hat arcmás és egy pompás genre-márványszobor képviseli a jeles mestert, aki szellemi és nemzeti felfrissülésünk korának, az 1800-as éveknek szülöttje. Rimaszombatból indult el, mint vándor lakatoslegény, hogy a bécsi müvészeti akadémia ércmetsző osztályára eljusson. Ott Klieber tanár tanitványa lesz, aki a nagytehetségü ifjut ösztöndijjal Rómába küldi, ahol csaknem tiz esztendőt tölt el munkában és tanulással. Mikor visszajön hazájába, a fővárosban telepszik le és nehéz küzdelmeket viv a táblabiróvilág közönyével. Legjobb alkotá-

33. Hullámtörés.
34. Díszterem egy érseki nyaralóban.
35. Tarka házak Veneziában.
36. Canale Barozzi.
37. Lőcse. II.
38. Fogadószoba.
39. A Steingasse Salzburgban.
40. Istálló Tarnán.
41. A testőrök szobája Hellbrunn-ban.
42. Erdőirtás.
43. Ebédlő egy királyi vadászkastélyban.
44. Elhagyott homokbánya.
45. Női dolgozószoba egy királyi kastélyban.
46. Gyümölcsök.
47. Sárga szalón egy érseki kastélyban.
48. Borús tengeri táj.
49. A Spengler-udvar Lőcsén. Magántulajdon.
50. A poprádi tó.
51. Veneziai részlet.
52. Veneziai csatorna.
53. A hámori tengerszem.
54. A vinnai vár.

XIII. TEREM.

PÁSZTOR JÁNOS MŰVEI:

Bronz, terracotta, gipsz, fa. Eladók. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

45. Fájdalom. Gipsz.
46. Lapátoló kubikos. Gipsz.
47. Pihenő kubikos. Gipsz.
48. Iluska. Fa.

Az üvegszekrényben:

49. Tanulmányfej. Gipsz.
50. Beethoven. Bronz.
51. Fürdőző nő. Bronz.
52. Síremlékterv. Bronz.
53. Ad astra. Bronz.
54. Búcsuzkodás. Bronz.
55. Venus. Bronz.
56. Kleopatra. Bronz.

57. Vén betyárfej. Gipsz.
58. Varró nő. Terrakotta.
59. Mire megvénülünk. Gipsz.
60. Búcsúzkodás. Gipsz. Harkányi-díj nyertese.
61. Hógolyózók. Gipsz.

48. Kifogott lovak.
49. Pásztorgyerek.
50. Magyar gulya.
51. Ökrök a jászolnál.
52. Erdőrészlet.
53. Vásáros kocsi.
54. Tehéncsorda.
55. Delelő tehenek.
56. Kocsik az erdőben.
57. Őszi táj.
58. Eső után.
59. Füzesek a Pityónál.
60. Zivatar után.
61. Baromfiak.
62. Pityópart.
63. Tehenek az ártérben.
64. Jéghordás ökrökkel.
65. Jegeskocsi.
66. Szántás.
67. Vadkan farkasokkal.
68. Tigrisek.
69. Csacsi kifogva.
70. Hordás esőben.
71. Répahordás.
72. Vadkan.
73. Vásárállás.
74. Mokány lovak.
75. Szántás.
76. Sebzett vadkan.
77. Oroszlánok.
78. Répahordás.
79. Jeges szekér.
80. Jéghordás.
81. Gazdátlan lovak.
82. Baromfiak.
83. Őszi délután.

V. TEREM.

PÁSZTOR JÁNOS MŰVEI.

Bronz, terrakotta és gipsz. Eladók. A magántulajdonnak jelzett művek nem eladók.

32. Gyermekfej. Gipsz.
33. Szántó. Bronz.
34. Magvető. Bronz.
35. Arató leány. Bronz.
36. Prohászka Ottokár. Gipsz.
37. Öregasszonyfej. Gipsz.
38. Csanád vezér. Relief. Gipsz. Magántulajdon.
39. Feleségem. Gipsz. Magántulajdon.
40. Fájdalom. Gipsz.
41. Mea culpa. Terracotta.
42. Beck J. arcmása. Bronz. Magántulajdon.
43. Pihenő vízhordó. Terrakotta.
44. Kacala. Gipsz.

Folytatása a XIII. teremben.

VI. TEREM.

ZOMBORY LAJOS MŰVEI.

A III. terem folytatása.

Olajfestmények. Eladók.

43. Búzahordás.
44. Dülőút.
45. Tehenek a vízben.
46. Pihenő lovak.
47. Hazatérő tehenek.

KMTárs. 1930-ősz kiáll.

8. Vetés.
9. Országúton.
10. Tehenek a Pityónál.
11. Komp a Tiszán.
12. Parádés lovak.
13. Követválasztás.
14. Követválasztás. II.
15. Parádés lovak. II.
16. Búcsúsok a kompon.
17. Vásár vége.
18. Vihar után.
19. Önarckép. Magántulajdon.
20. Háromkirályok.
21. Támadó tigris.
22. Támadó oroszlán.
23. Jézus születése.
24. Önarckép. Magántulajdon.
25. A pápai legátus a Vérmezőn.
26. Tehenek az országúton.
27. Szolnoki vásár.
28. Lovagi torna. I.
29. Lovagi torna. II.
30. Lovagi torna. III.
31. Lovagi torna. IV.
32. Lovagi torna. V.
33. Huszárroham.
34. Magyar lovak.
35. Hazafelé.
36. Delelő ménes.
37. Csendőrlovak.
38. Pihenő tehenek.
39. Párviadal kozákkal.
40. Talyigás ló.
41. Tehenek a kútnál.
42. Huszárok.

A festmények folytatása a VI. teremben.

IV. TEREM.

PÁSZTOR JÁNOS.

Született 1881-ben január 29-én Gyomán, Békés megyében. Édesatyja még ez évben meghalt és özvegyen maradt édesanyja egy év múlva visszaköltözött Hódmezővásárhelyre, régi családi fészkükbe. Itt végezte középiskolai tanulmányait, amelyek folyamán már hamar elárulta művészi tehetségét, szorgalmasan rajzolgatott és főleg mintázgatott. Életének legszebb vágya akkor teljesült, amikor özvegy édesanyja beleegyezett abba, hogy gyermeke megváljék a szülői háztól és Budapestre menjen a művészi tanulmányok megkezdésére. 1896-ban az ezredéves kiállítás alkalmával iratkozott be a budapesti Iparművészeti Iskolába, idősebb Mátray Lajos szobrásztanárhoz, aki azonnal észrevette a 15 éves ifjún, hogy feltűnő szobrásztehetség. Öt évig volt növendéke az Iparművészeti Iskolának és annak elvégzése után a modern művészetek központjába, Párisba utazott, ahol a Julien-Akadémián a híres Verlet fogadta tanítványává. Párisi tanulmányai alatt fejlődött ki igazán művészi tehetsége. 1905-ben hazahozta a honvágy és visszatért a Magyar-Alföld népe közé, amelynek egyik legzamatosabb, leghivatottabb ábrázolójává lett. Négy évig dolgozott Hódmezővásárhelyen, amidőn 1909-ben Budapestre költözött, állandó letelepülésre.

Első művét a «Búcsúzkodás»-t 1906-ban állította ki a Műcsarnokban, amelyre a Harkányi-féle díjat nyerte. 1913-ban «Elűzött» című szoborművére a Ráth György-díjat nyerte el. Pár év mulva 1920-ban «Primavera» című szobrára a kis aranyérmet kapta. E sikerei után főleg a női aktok mintázásában érvényesül tehetsége és hivatottsága, amelyek sorozata képezi jelenlegi kiállításának egyik fő értékét. Aktjaira nyeri el 1914-ben a Ferenc József utazási ösztöndíjat és az aktkiállításon (1925-ben) az első díjat. «Várakozó» című szobrával 1921-ben elnyerte a

Forster-féle Vaszary-díjat és 1922-ben pedig a legnagyobb kitüntetést a nagy állami aranyérmet ugyancsak «Elűzött» című alkotására. 1924-ben «Megtérés» című síremlék művét báró Kohner Adolf kompozíció díjával jutalmazták, ugyancsak ennek adta 1926-ban a Szinnyey-Merse Pál Társaság saját nagy díját is. 1929-ben még egy nagy megtiszteltetés éri ugyan e művét, amennyiben a Kisfaludy Társaság is fenti művének juttatta az elmúlt öt esztendő legjobb szoborművének kitüntetésére alapított Greguss-díjat.

Az 1929. évi barcellonai világkiállításon «Zsuzsánna» és «Kleopatra» című műveinek a Jurado Superior a Gran Premiot: a legnagyobb kitüntetést adta ki.

Művészi tehetségét sok monumentális szobrászati alkotás is hirdeti: a budapesti Szabadság-téren álló «Kelet» című irredenta-szobor; a Csendőr-vértanuk szobra; a kiállításán is szereplő «Székesfehérvári hősi emlék»; Szentes, Makó és Orosháza városok hősi emlékei, melyeken kívül még számos község hősi emlékének sorozata hirdeti művészi dicsőségét.

A Szépművészeti Múzeum tulajdonában vannak: az «Elűzött», a «Vízhordó leány», a «Szégyen» és «Fájdalom» című alkotásai, végül egy tanulmányfej.

Ezen kiállításunkon összegyüjtött 61 műve 34 éves művészi munkásságának legjavát képezi, néhány nagyméretű alkotása hiányzik csupán, melyeknek beszállítása elháríthatatlan akadályokba ütközött.

PÁSZTOR JÁNOS MŰVEI.

Bronz, márvány, gipsz, terrakotta és fa. Eladók. A magántulajdonnal jelzett művek nem eladók.

1. Kísértés. Márvány.
2. Vízhordó. Gipsz.
3. Bűnbánó. Márvány.

Kiállt. 1930. Ősi kiáll.

4. Gróf Gvadányi József, rudabányai emlék. Gipsz. Magántulajdon.
5. Szférák felé. Márvány.
6. Zsuzsanna. Terrakotta. Gran Premio Barcelona nyertese.
7. Fésülködő nő. Gipsz.
8. Primavera. Bronz.
9. Az elűzött. Gipsz.
10. Venus. Gipsz.
11. Gombaszögi M. síremléke. Gipsz. Magántulajdon.
12. Révész. Bronz. Magántulajdon.
13. Áldást hozó víz. Gipsz. Szeged város tulajdona.
14. Lotz Károly síremléke. Gipsz. Magántulajdon.
15. Felkelő. Magyar hősi emlékmű mellékalakja. Gipsz. Magántulajdon.
16. Székesfehérvári hősi emlékmű. Gipsz. Magántulajdon.
17. Áldás. Hősi emlékmű mellékalakja. Gipsz. Magántulajdon.
18. Ad astra. Gipsz. A svábhegyi csillagvizsgálón. Magántulajdon.
19. Gyász. Síremlék. Gipsz. Magántulajdon.
20. Romboló víz. Gipsz. Szeged város tulajdona.
21. Révész. Bronz. Magántulajdon.
22. Szférák felé. Gipsz.
23. Kleopatra. Gipsz. Gran Premio Barcelona nyertese.
24. Primavera. Gipsz. Kis aranyérem nyertese.
25. Ivó nő. Bronz.
26. Kritikus. Gipsz. Magántulajdon.
27. Az elűzött. Gipsz. Ráth-díj, nagy állami aranyérem nyertese.
28. Mérnök. Gipsz. Magántulajdon.
29. Beethoven. Gipsz. Magántulajdon.
30. Megtérés. Gipsz. Magántulajdon. Kohner-díj, Szinyey-díj, Greguss-díj nyertese.
31. Várakozó. Márvány. Vaszary-díj nyertese.

Folytatása az V. teremben.

M Ű V É S Z E T
XI.évf. 1912.
233.

Péczely

P á s z t o r J á n o s :

Vizhordó leány.

Szobormü gipszmintájának fényképe.

Megvette a **Képzőmüvészeti** Társulat

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
121.

Péczely

P á s z t o r J á n o s :

A Munkácsy-szobor pályázat

Gipszmodell fényképe

Fényképi soksz.

Magyar Művészet 1926.43.o. Kerényiné

Pásztor János: Fájdalom.

Magyar Müvészet 1926.260.o. Kerényiné

Pásztor János: Férfifej.
/Herusch Artur mérnök képmása/ Bronz

Magyar Művészet 1926.262.o. Kerényiné

Pásztor János:Bucsuzkodás.
1906.Faszobor.

Képes Pesti Hirlap 1930 LII dec.4.2 o.

Rozgonyi

Pásztor János: Szántást, vetést, aratást szimbolizáló kis porcellánszobrok. Három darab egy képen, 14x8.

Rozgonyi

Pesti Hirlap 1925 XLVII aug. 23, 42.o.

Pásztor János: A peleskei nótárium dom-dombormü. Fénykép 8 x 8.

Magyar Müvészet 1927.208.o. Kerényiné

Pásztor János:Tanulmányfej

Magyar Müvészet 1927.21o.o. Kerényiné

Pásztor János:Pihenő vizhordó leány

Magyar Művészet 1927.214.o. Kerényiné

Pásztor János:Zsuzsánna

Magyar Művészet 1927.211.o. Kerényiné

Pásztor János:Iluska

Magyar Müvészet 1927.215.o. Kerényiné

Pásztor János:Várakozó

Magyar Művészet 1927.217.o. Kerényiné

Pásztor János:Ivó nő

Magyar Müvészet 1927.218.o. Kerényiné

Pásztor János: A szférák felé

Magyar Művészet 1927.219.o. Kerényiné

Pásztor János:Az elüzött

Magyar Müvészet 1927.222.o. Kerényiné

Pásztor János:Kleopatra

Magyar Müvészet 1927.223.o. Kerényiné

Pásztor János:Primavera

Magyar Müvészet 1927. 216.o. Kerényiné

Pásztor János: Barta Károly családi sir-emléke

Magyar Müvészet 1927.2o7.o. Kerényiné

Pásztor János:Tanulmányfej

Magyar Müvészet 1927.211.o. Kerényiné

Pásztor János:Varró nő

Magyar Müvészet 1927.209.o. Kerényiné

Pásztor János:Tanulmányfej

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
8.

Péczely

P á s z t o r J á n o s :

Az elüzött.

Márványszobor

A Mücsarnok téli kiállitásából

A Ráth-dij nyertese.

Pásztor János. 1944

Márvány. – 53 cm.

Magántulajd.

Pásztor János, nyelvész

Pásztortűz, 1925. XI. köt.
108. l.

Szabolcsy Béla: Rudnay Gyula és Pásztor János
együttműködése a „Pásztortűz”-ben

Pásztor János szobrász

Népszava XXXV.évf.1907 okt.9.
240 sz. 7 lap.

Munkácsy Mihály szobra.

P á s z t o r János szobrasz

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
187.
"Munkácsy szobra"
Illusztráció: 121.

Müvészek, XX. sz.

P a s z t o r Janos
szobrászmüvész
1881 - 1945.

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
228-229.

"Hauszmann Alajos jubileuma"

P á s z t o r János szobrász
1881 - 1945.

Bünbánó
/Vásárlás a téli kiállitáson,
1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

P á s z t o r János szobrász
1881 - 1945.

Elüzött.
/Az állam vásárlása a téli kiállitáson, 1913-14/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Básztor János szobrász.

Magyar Müvészet 1925.51.o.
Kiállitások.

P á s z t o r János szobrász

Munkácsy szoborpályázaton
felhivás szükebb pályázatra

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
125-126.
Illusztráció: I21.

P á s z t o r János szobrász
1881 - 1945.

Rövid életrajz /Ráth György-dij,1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"Mücsarnok téli kiállitasa"
Illusztráció: 8.

Müvészek, XX.sz.

Pásztor Janos szobrász-
müvész 1881 - 1945.

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
234.
"Hodmezővasárhelyi majolika"

P á s z t o r János szobrász

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
141-142.
"Céhbeliek"

Pásztor János szobrász

Magyar Müvészet 1925.55-56.o.
/j.s./:A Szinyei Merse Pál Társaság-
ból.

Pásztor János szobrász.

Népszava XXXV.évf.1907 okt.4.
236 sz. 5 lap.

Munkácsy szobor pályázat.

Borbás Farkas: A bélpalászat lakhelye
téli ele.

Tér és Forma. 1931. é. 6. 135-137. l. 5 ábr.

Pásztor János szobrász

Magyar Müvészet 1925. 2. sz. 49-53. o.
Velence.

Pásztor János, Szobránc

Művészet, 1937. II. évf. 8.-9. sz. 88.l.

Rákóczy és Hadik András levelezése.

Pásztor János, szobra

Nouvelle Revue de Hongrie

1933. XXVI. a. XLVIII. k. 609-613. l.

Gerevich Tibor: Képzőművészeti közlemények

P á s z t o r János szobrász
1881 - 1945.

R á t h György-dij, 1914.
"Az elüzött"

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83. - 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztrácio: 8.

Péntek Imre : II. Rákóczi Ferenc nobra.

Magyar Nemzet.

1947. IV. 19. | III. évf. 88.

2. old.

(: H. S. :)

Pásztor János szobrász

Magyar Művészet, 1927

207-221.o.

Pásztor Fórum: Pásztor János művészete.

Pásztor János születése

Pesti Hírlap. 1924. jún. 18. 10

Szentkeresztelése Kachégán

Paizs Gáspár ügyvéd

Pest, Hild tér. 1924. febr. 24. 6-7

k. k. l. Főmagy. Királyi Ügyész

Pásztor Péter aláírás

Pesti Hírlap. 1924. febr. VII 2.7

a Szinyei Társaság díjai

Pintor Dios malpais

Prot. verde

~~1930~~. 421-23

1931.

Pásztor János Kolozsvár

Magyar Művészet, 1926

415–416.o.

Művészeti élet. /e.a./ Kaj Lóleoné a nemzeti magyar kiállításról.

Pásztor János Kolozsvár

Magyar Művészet, 1926

419-420.o.

Studiói a magyar művészetről.

Pásztor János Szobrai

Magyar Művészet 1926

361-362. o.

Hódmezővásárhelyi Művészek Társasága.

Pásztor János kobrán

Magyar Művészet, 1926

297-302.o.
Művészeti élet. A kismei Mme Pál
Társaság brüsszeli kiállítása.

Pour Paris Soir
notre
Jean Lyon
1925 mai IV.

Pásztor János összeáll.

Pesti Hirlap. 1926. jún. 3. 13

Hódmezővásárhelyi Művészek Pusztája

Pásztor János
szobrász
[illegible]
1925 ápr. 5. 9.l.

Páthn János,
nohán
Sonán József
1924 okt. 25. 9l.

Péter Pál rabbi emlékezete.

Szabó Lajos.

1929. I. 4., 7.

(: Kép. :)

Dr. Max Gerson

Dr. Max Gerson
1529 Ocean Ave.
Santa Monica, Calif.

(Please print)

Pintér Jenő.

Sóraikozás.
1930. X. 19., 4.
(:Kritika.:)

Pántos Dénes.

Sóraj Kis.
1929. x. 13., 4.
(Kórika.)

Péntor Dóma.

Jó órai kijöj.
1929. x. 6., 5.
(:kritika.:)

Pásztor János előadó

Pesti Hírlap. 1920. máj. 13. 5

A Műsorok anyónai

Pàzztor Sámor úrhölgynek

Pesti Hírlap. 1923. máj. 16. 5

Spanyolvészkürök tanyái kiállítása

Pásztor János. trobrák

Mibarát.1921.I.376.l.

s | vèrmetrio | bedinzèro" (bilefalvi)

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CCXXI.
1931. 299-314. Gál Ervin: Kép-
zőművészet

Pásztor

Katol.Szemle.1937.II.626.l.

Pásztor János

Katol.Szemle.1931.I.128-35.l.

Pásztor János

Katol.Szemle.1930.II. [redacted] 1011-18.

Pásztor János

Katol.Szemle.1931.I.291-95.l.

Pásztor (Janka) nekrológ

Lyka Béla, Az Ernst Museum modern művészeti képei

Magyarság 1928. XI. 310-311.

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CCXXXII. 1934. 363-372. Gál Ervin: Képzőművészet

Maraszkovi József festő

313/

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CCXLVI. 1937. 231-243. Gál Ervin: Képzőművészet

P á s z t o r J á n o s szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
235-237.
"Szegeden..."

P á s z t o r János szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
206-211.
"Az Erzsébet emlékmü"

P á s z t o r János szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
159.
"A Társulat müvásárlása"

Pásztor (János ?)

Szobrász

Revue de Hongrie

1914. VII. a. XIII. k. 236-238. l.

Téli Tárlat a Műcsarnokban.

Pásztor (Jenő?)

Stobrén

Revue de Hongrie

1911. IV. a. VII. f.: 707–708. l.

Tavaszi Párlat a Műcsarnokban.

Pásztor J. utca 2

Pásztorfalu, 1926. 30 dk.

70. l.

Szekulay Béla: A budapesti atlétikai élet

Këshilli politik

Tiranë më [illegible] 1930. vit. [illegible]

Numëri Prot: Përmbledhje
të telegrafëve.

Pásztor János Antalnak

Pásztortűz, 1927. I. 28.

168. l.

a l.: A budapesti Műcsarnok tavaszi tárlatáról.

Pásztor János szobrász

Magyar Iparművészet, 1899. II. pf.

6. sz. 277. o. Különfélék.

Pásztor János szobrász

Magyar Müvészet 1926.1-2.o.
Lyka Károly:A Szinyei Merse Pál
Társaság kiállitása.

Pásztor János szobrász.

Magyar Müvészet 1925.433-435.o.
Kiállitások.

Pásztor János szobrász

Magyar Művészet 1925.369-392.o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CC.
1925. 291-305. o. Ygl Ervin:
Képzőművészet

Ermelino

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CCLX. 1941.
113-119. Farkas Zoltán: Hat
év magyar szobrászata

Pásztor János szobrán

Művészet, 1921. I. 376. o.

kiállításon.

Pásztor János drobrán

Magyar Művészet, 1926

46-47.o.

A kajszó művészeti távolat.

Pásztor János arcképe

Pesti Hirlap. 1932. máj: 28. 7

a képzőművészek Egyesületének közgyűlése

Pásztor János úrhoz

Pesti Napló. 1932. máj. 4.

Szentgyörgyi István bízták meg a budapesti képzőművészeti akadémia elnöki

Pásztor János szobrász

Budapesti Szemle CCXII. 1929. 296-305. Petrovics Elek: Visszapillantás hat év magyar szobrászatára

Párlor János szobrász

Népszava 1922. május 25. 6. o.
Képek és szobrok a jubileumi
kiállításon

Pásztor János szobrász

Népszava 1921. nov. 17. 4. o.

Lehbelich kiállítása

Kiállitások, 1900-1919.

Ernst muzeum:
Pásztor János - Rudnay
Gyula kiállitása, 1911.

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Kiállitások, 1900-1919.

Pásztor János kiállitása az Ernst Muzeumban/Rudnay Gyulával/ - 1911.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Körplasztika - Emlékmü

P á s z t o r Janos:
Munkacsy szobor terve

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
187.
"Munkácsy szobra"
Illusztráció: 121.

Plasztika, 1900-1919 - Körplasztika-
Akt-tanulmány

Pásztor János: Az elüzött
/:Ráth György-díj, 1914:/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83. és 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 8.

Keramika, 1900-1919. - Majolika és fajansz.

P á s z t o r J á n o s
/Hódmezővásárhelyi majolika/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
234.
"Hódmezővásárhelyi majolika"

Könyvészeti — „Női akt" — Pásztor (János?)

Revue de Hongrie

1914. VII. a. XIII. k. 236-238. l.

Téli tárlat a Műcsarnokban.

Körplastika – „Női akt" – Pásztor (Bécs?)

Revue de Hongrie.

1911. IV. a. VII. f. 707–708. l.

Tavaszi tárlat a Műcsarnokban.

Körplasztika - Életkép

P á s z t o r János:
Vizhordó leány

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
159.
"A Társulat müvásárlása..."

Rózsaszínű a „Primavera" Pódium

Párizsi Ujság. 1920. május 13.

A Művészek arcképei

Szobor

Pásztor János sobrai

Magyar Művészet, 1927

207-221.o.
Pásztor József. Pásztor János művé-
szete.

Basch Árpád

Szobor „Elúszott" Pántor

Magyar Művészet, 1926

46-47.o.

A képzőművészeti Társulat.

Körpalosztika – Rákóczy lovasszobra –

Pásztor János

Művészet, 1937. II. évf. 8.–9. sz. 88. l.

Rákóczy és Hadik András lovasszobra.

Kőpalapítás. Hősi emlékszobor,
Pápán

Pusztí Kálmán. 1924. június. 18. 10

Szövetkezeti dalház

Pásztor János

szobrász

Magyar Csillag, 1942. jan. II. köt.

1. sz. 44–52. l. — Kállai Ernő:

Ünnepi beszámoló egy beszélgetésről.

P á s z t o r János szobrász

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
237.
"Nagyváradi Tisza K.szobor"

Pásztor János szobrai

Magyar Iparművészet, 1899

6. sz. 277. o.
különféle.

Pásztor ~~Imre~~ János

Szobrász

Budapesti Szemle, 1913

(CLV) 154-156. l. D: kiállítások.

Pásztor János, szobrász

Magyar Iparművészet, 1899

6. sz. 291. o.
Hivatalos tudósítások.

Muzeologia, 1900-1919.

Kép művészeti Museum

Állami vásárlás:
Pásztor János: Bucsuzkodás

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Muzeológia, 1900-1919.

Képzőművészeti Museum

Allami vásárlás:
Pásztor János: Vizhordó leány.

MŰVESZET
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Muzeológia, 1900-1919.

Allami vásárlás:
Pásztor János: Szégyen

MŰVÉSZET
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Muzeológia, 1900-1919

P á s z t o r János:
"Az elüzött" c. szobrának
megvásárlása a Szépmüvé-
szeti Muzeum részére/1914/

M Ú V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
85.

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

Harkányi dij /1906/

Pásztor János: Bucsuzkodás.

M Ú V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

P á s z t o r János két
első dija a párisi Julian
akadémián

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Ösztöndijak, 1900-1919.

Pásztor János 600 K-s állam-
segélye párisi utjához

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Dijak, kitüntetések, 1900-1919.

R á t h G y ö r g y-dij
1914.
Pásztor János: Az elüzött

M Ű V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
83. és 87.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 8.

Müvészetpolitika, 1900 - 1919.

Pásztor János "Az elüzött"
c.szobrának márványba-
faragtatása a biráló-
bizottság javaslatára

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"
Illusztráció: 8.

Müvészeti szociológia, 1900-1919.

Ingyenes müterem a Várbazárban:
P á s z t o r János.

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Müvészeti szociologia, 1900-1919.

600 K-s államsegély Pásztor Jánosnak, párisi utjára.

M Ú V É S Z E T
XIII. évf. 1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Körpllasztika.Primavera Pásztor János

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Ödön:Az akt-kiállitás.

Szobrászat, 1900-1919. - Körplasztika - Akt-tanulmány

P á s z t o r J á n o s :
Szégyen /Állami vásárlás/

M Ű V E S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Körplasztika. Várakozó. Pásztor J.

Magyar Müvészet 1925. 369-392. o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Szobrászat, 1900-1919 - Körplasztika - Kutszobor

Pásztor János:
Vizet merítő parasztleány

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Körplasztika. Zsuzsanna. Pásztor János

Magyar Művészet 1925. 369-392. o.
Gerő Odön: Az akt-kiállitás.

Szobrászat,1900-1919 - Körplasztika - Életkép

P á s z t o r J á n o s :
Vizhordó leány/Állami vásárlás/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Önálló táblakép - Történeti festmény.

P a t a k i László:
Budavár bevétele 1849-ben.

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
42-50.
"Pataki László"

Önálló tablakép - Történeti festmény

P a t a k y László:
Budavár bevétele

- illusztráció -

M Ű V É S Z E T
XII.évf.1913.
61.

Körplasztika.Ivó nő.Pásztor J.

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Ödön:Az akt-kiállitás.

Plasztika, 1900-1919. - Körplasztika - ~~Arcképszobor~~

KÉPMÁS

P á s z t o r J á n o s :
Nyizsnyay Gusztav zeneszerző képmása
/Hodmezővásárhely/

M Ű V E S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Szobrászat, 1900-1919 - Körplasztika
- Emlékszobor

P á s z t o r J á n o s :
Pályamü a Munkácsy szoborpa-
lyázatra.

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Körplasztika.Cleopatra.Pásztor J.

Magyar Müvészet 1925.369-392.o.
Gerő Odön:Az akt-kiállitás.

Szobrászat, 1900-1919 - Körplasztika -
Akt-tanulmány

P á s z t o r J á n o s :
Bünbánó.
/Megvásárolva a téli kiállitáson,
1914/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
85.

Szobrászat, 1900-1919 - Körplasztika
- Életkép

P a s z t o r J á n o s :
Bucsuzkodás /Harkányi dij,1906/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.

"A Mücsarnok téli kiállitása"

Párter János nobrérmüvész.

Magyar Nemzet.

1947. IV. 19.; III. évf. 88. sz.

2. old.

(:Hl.:)

P a r i s

Pásztor János tanulmányai
/Julian-akadémia/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

T o r o n t á l v á s á r h e l y

Kossuth szobor
/Pásztor János/

M Ú V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83-84.

Békésgyoma

/:Ilyen nevü helység nincs, bizonyára G y o m a - Békés m. +/

P á s z t o r J á n o s
szülőhelye/1881/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83-84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Hodmezővásárhely

Nyizsnyay Gusztáv zeneszerző
bronz-képmása/Pásztor János/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Hodmezővásárhely

Pásztor János gyermekkori lakohelye/1884-től/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

Hódmezővásárhely

Pásztor János lakohelye
/XIX.sz.első évtizede/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83 - 84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

G y o m a /Békés m./
/:A szövegben Békésgyoma:/

P á s z t o r J á n o s
szülőhelye/1881/

M Ű V É S Z E T
XIII.évf.1914.
83-84.
"A Mücsarnok téli kiállitása"

PÁSZTOR JÁNOS

A magyar nép legmélyebb rétegében, a parasztságból alig kiemelkedő családból született Gyulán. Gyermekkorát családjának ősi földjén, az Alföld egyik legnagyobb, s legjellegzetesebb parasztvárosában, Hódmezővásárhelyen töltötte. Itt nőtt fel vásott, de hamar életre komolyodó parasztgyermekek között. Velük taposta, s gyúrta a város bőséges sarát. Alig lehetett ötéves, amikor egy állatsereglet elefántját a család és az ismerősök nagy csodálkozására az udvar sarából kigyúrta magának, hogy otthon is gyönyörködhessen benne. Bátyjának, Pásztor Józsefnek elbeszélése szerint egy a városba tévedt olasz szobrász ismerte fel tehetségét. A polgári iskolában, ahol dekoratív plasztikát tanítottak, ugyancsak korán feltűnt kiváló képességével. Így került hamar Budapestre, ahol az Iparművészeti Iskolában Mátrai Lajos mellett kezdte elsajátítani a szobrászat első ismereteit. Társai közül itt is gyorsan kiemelkedett. Már másodéves korában tanárának segédkezett, s a szegedi Vasvári Pál-szobor két mellékalakját ő mintázta.

Tizennyolc éves korában, titkos vágyaktól vezetve, Szamovolszky Ödön vezetésével egy görögkatolikus zarándoklattal jutott el Rómába a református ifjú. Nemsokára pedig Párizsba került. A Julian-Akadémián folytatta és fejezte be tanulmányait, miközben szorgalmasan látogatta a múzeumokat és többször megfordult Rodin műtermében is.

A századforduló idején került Párizsba, a világ akkori művészeti életének központjába, forradalmas fővárosába. Vásárhely ősi megszokott egyhangúságából, végtelen nyugalmából szinte átmenet nélkül került bele a művészet legforrongóbb kohójába. Érdekes, de érthető: alig van művész ebben az időben, akire olyan keveset hatott a párizsi élő művészet. Pásztor János az alföldi magyar csillagnéző biztonságával és tájékozódó képességével, megrendíthetetlen nyugalmával és nemcsudálkozó fölényével nézte a kavargó formai és eszmei forradalmakat. Józan kritikájával hamar felismerte a művészet nagy törvényeit, s minden figyelmét a szobrászat egyetemes érvényű alkotásainak megismerésére s tanulságaik leszűrésére fordította. Művészi eszményképe kezdettől fogva az örök — testben és lélekben — szép, a formai és eszmei tisztaság. Ez az eszménykép, ez a klasszikus tisztaság jellemzője Pásztor művészi stílusának, azonban mindenkor magyar módra érvényesül műveiben.

Párizsi tanulmányainak befejezése után visszatért Magyarországra, s Budapesten meg sem állva, egyenesen Hódmezővásárhelyre ment, ahonnan néhány évig jóformán ki sem mozdult. Ez a néhány év a század első évtizedének derekán, művészi kibontakozásának és pályafutásának tulajdonképeni kiindulása. Első, s egyben döntő sikereit itten készült műveivel, köztük a hamar múzeumi rangra emelkedett Búcsúzkodással aratta. Művészetének útraindulásánál kiegyensúlyozott formába faragva a Búcsúzkodás sajátosan magyar népi alakjai állanak. Népi magyar alakok, de művészi formává nemesedésükben, egyéni szomorúságukban egyetemesen emberi, mélységes érzelmek fejeződnek ki. Ez a szobor messzire, egész további fejlődésére előreveti árnyékát.

Művészi egyéniségének kialakulásában — mint minden művészében — döntő szerepe volt származásának: ez határozza meg művészi világának ösztönös magyarságát, de fokozza, mélyíti és gazdagítja ezt hódmezővásárhelyi gyermekkora. Budapesti előtanulmányai nem érintik művészetének lényegét, csupán szobrászi tudásának első ismereteit és készségét nyujtják. Annál fontosabb szerepet kell tulajdonítanunk római zarándoklatának. Ha csak pár napot töltött is Rómában, a Vatikáni Múzeumban tett látogatás sokáig ható élmény maradt lelkében. Itt mutatkozott meg előtte először a nagyvilág, s az egyetemes művészet. Itt szívta magába először az örök művészet, a görög, római és olasz művészet klasszikus légkörének lehelletét. Azután Párizs következett. De Párizsban nem a közelgő művészeti forradalmak szele csapta meg, hanem ott is a klasszikus, az európai szellemiséget a maga fejlődéstörténeti szintézisében, illetőleg elsősorban görög és francia arculatában kifejező művészet. Rómában és különösen Párizsban sokat látott és tanult, de ami az ő emberi és művészi lényegének szempontjából fontos, Rómában és Párizsban olyan vágyak ébredtek fel benne, amelyek sok magyar talentum lelkében visszhangot keltettek akkor, amikor az európai és nyugati kultúrával, közvetlen közelségben, találkoztak. Ez pedig nem más, mint a magyarság művelődésében állandóan jelenlévő európaiság-vágy. Végül pedig ismét Hódmezővásárhely következett, ahol azóta a magyar művészet mindenkor való legjobbjainak sorába emelkedett idősebb és fiatalabb képviselőivel, köztük elsősorban Tornyay Jánossal és Rudnay Gyulával együtt a magyar művészettörténet egyik legérdekesebb szigetét teremtették meg. E sziget élete alig néhány év, de művészetünk jelenében, s bizonnyal jövőjében is döntő jelentőségű. Itt játszódott le felserdülése és művészetének kibontakozása. Ösztönös tehetségének köszönhető, hogy ebben a művészi alkotásra látszólag alkalmatlan városban is felismerte azt a rengeteg

Szépművészet 1941. 8. 7

díszítené, mint az óra ketyegése a csendességet. Ha határozott különbséget teszünk az egyes tagok területe közt, akkor a nagy puszta foltok emelik ki az aprózott részeket, s az aprózások élénkítik a pusztákat, vagyis minden rész kifejti a teljes díszítőerejét. Ez a magyar díszítőerő nyitja. A magyar dísz tömör nagy foltjai közt áttört aprózások, fel-felragyogó csipkézések futnak. Eddig a dísz zsúfolt, határozott foltja — innen a díszítetlen pusztaság. Az egész tárgyat nem önti el a magyar dísz, hanem csak a szerkezet csomópontjaiba tömörül, a szerkezet tagozottságát emeli ki élénkségével, s kívüle nagy felületek hallgatnak pusztán.

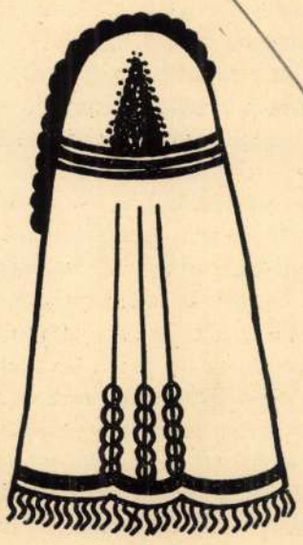

11

A tömörített dísz és a puszta területek arányában és elrendezésében jelentkezik a magyar monumentális érzék. Például a subán (11. ábra) széltében ringó díszítősáv egy jóval kisebb széles és egy jóval nagyobb hosszú részre vágja szét az egész területet, s a fölső kisebb részt még beleszögellő díszítmény is kisebbíti, az alsó, nagy, hosszú részt pedig még hosszában eső sávok is megnyujtják. Ez az elrendezés teszi a subát olyan ünnepélyesen nyugodttá és hatalmas hatásúvá.

Az egész magyar népviselet az emberi test tagozottságának dekoratív hangsúlyozása. A gyöngysorok szoros díszítőrétegbe tömörülnek a leányok nyakán, jelentvén, hogy eddig a fej, s itt kezdődik a törzs. A derekat éles derékbaszabás hangsúlyozza, a bokát a csizma sűrű ráncai. A felsőtestet hosszában futó dísz is keskenyíti, a széles szoknyát ellenben még széltében ringó sávok is szélesítik. A fejre és vállra tett kendők rojtos szegélyei hátul ütemes párhuzamokba rendezkednek, elől éles vonalellentéttel metszik egymást. Ráncok és redők mindég szoros párhuzamokba tömörülnek a feszes felületek metszésénél. Nincsenek lazán szétomló redők, pongyolán ejtett kendők, szétomló gyöngysorok (mint a balkáni népek nyakéke), mert azok a símuló vonalrendszer ízlésének felelnének meg, vonalaikkal érzékien, vagy érzelgősen nyaldosnák körül, s tennék sejtelmessé a test domborulatait — a magyarnak az dámás, vagy oláhcigángos volna. A magyar viseletben minden bizonyos feszességgel rendezkedik, sem érzékiség, sem érzelgősség nincs, hanem férfias határozottság, takarosság.

Színek alkalmazásában is férfias komolyság és a határozott különbségek szeretete jellemzi a magyart. Rokon színeket, átmeneti árnyalatokat nem szeret egymás mellett — azok is a símuló ízlés érzékiségének és érzelgősségének felelnének meg. Nem fél a határozott, teli színektől: a tüzes vöröset jobban szereti a halvány rózsaszínnél, a komoly sötétkéket a lágy világoskéknél, mert határozottabbak. Szereti a komoly, egyszínű díszítést, például fekete alapon vöröset, vagy fehéret, barnán feketét, vagy vöröset, fakó fehéren feketét, vöröset vagy sötétkéket stb.

Határozott különbséget keres a magyar a színek sötétségi fokában is. Ezzel biztosítja azt, hogy ha két élénk szín kerül egymás mellé, nem rikítanak, nem kápráznak, hanem az egyik szerényen visszahúzódik, hogy annál tüzesebben ragyoghasson a másik.

Határozott különbséget keres a magyar a színek területében is. Ezzel kerüli el a tarkaságot. Ha a különböző színek körülbelül egyenlő nagyságú foltokban helyezkednének, akkor egyik sem érvényesülne, hanem csak tarkállna az egész. A tarkasághoz ugyanis nem kell sok szín, sem élénk szín, hanem csak zavaros tömegelosztás. A szarka tarkállik, mert a fekete-fehér nagyjából egyenlő tömegekben helyezkedik el rajta. A gólya ellenben nem tarkállik, pedig azon még piros is van a fekete-fehéren kívül, csakhogy a fehér az egész test általános színe, a fekete csak az evezőtollak jóval kisebb foltjáé, a piros meg csak a csőr és láb vékony vonaláé. Ime a magyar színelosztás díszítőerejének nyitja: határozott különbségek a színek területének nagyságában és alakjában. Határozott nagy területen marad pusztán az alapszín — többnyire fakó, vagy barna, vagy fekete, vagy fehér. Ebbe tüzel bele sokkal kisebb foltokon a díszítés általános színe — többnyire vörös, vagy fekete, vagy zöld, vagy kék, vagy vörösbarna. Ezt élénkítik a jóval kisebb aprózások színei: az egész környezetből legjobban kiemelkedő színek. Utóbbiakból a magyar csak annyit használ, amennyi a fűszerből szükséges, mert így ragyogtatják meg az egész díszítményt. Ettől olyan ragyogóan színes és mégis ünnepélyesen nyugodt a magyar díszítmény.

A nép művészének nem kell megkeresnie önmagát, mert szervesen gyökerezik az öröklött megszokásba s nem is tud mást adni, mint a saját faji ízlését. A polgári tervezőnek azonban meg kell küzdenie azért, hogy visszataláljon önmagához, nemzeti és faji adottságaihoz.

Minél mélyebben merülünk el népművészetünk ízlésvilágába, annál jobban ráismerünk benne a magunk eredeti ízlésére és egész jellemére. Ezt az eredeti önmagunkat kell fölszabadítanunk, hogy a polgári igény minden anyagának, eljárásának és követelményének is szervesen teremthessük meg a maga sajátos magyar kifejeződését. *FÁY ALADÁR*

lehetőséget, amelynek kiaknázására nem egy művész, hanem a művésznemzedékek hosszú sora kell. Ennek az erőteljes, ösztönös tehetségnek köszönhető, hogy nem sikkadt és nem parlagiasodott el. De ösztönös tehetsége mellett Hódmezővásárhelynek is jelentős szerepe van abban, hogy Párizsban sem tévedt rá a különböző művészeti irányok és törekvések útvesztőire. Hódmezővásárhelyre való visszakerülése a soha el nem tévedt ifjú számára nem megtérést, hanem megérést jelentett. Egyénisége itt bontakozott ki, stílusa itt öltött testet. Később, amikor belekerült a magyar művészeti élet központjába, amikor gyorsan mutatkozó sikerei Budapestre hívták, formanyelve, stílusa, s eszmei világa csak gazdagodott, férfiasodott, kiteljesedett, de lényegében meg nem változott.

Pásztor János művészetének lényegében olyan alapmotívumok lelhetők fel, amelyek Izsó Miklós egyéniségét és művészetét is meghatározzák: erőteljes magyar, mondhatni paraszti módra magyar ösztön és az egyetemes szobrászat örökállandó problémáinak megértésére, saját munkáikban való megvalósítására, s az egyetemes művészet klasszikus fokának elérésére irányuló vágy. Ez a klasszicitás számukra, mint annyi más magyar talentum számára, magyarságuknak és az európaiságra törő vágynak a kiegyensúlyozásában keresendő, mert ők ösztönösen ebben keresik. Érdekes és mindkét művész egyéniségének és magyarságának, valamint európaiságának megértése szempontjából hasznos a két szobrász elindulásának összehasonlítása. Izsó első nagyszabású alkotása a Búsuló Juhász, Pásztoré a Búcsúzkodás. Mindkettőjük számára ezek a művek hozzák meg a döntő sikert. Ezekből a tényekből két következtetést vonhatunk le: művészi pályájuk kezdetén legizgalmasabb problémájuk, ami kétségtelenül inkább ösztönös, mint tudatos indítékú, a magyarság kifejezése. Ösztönös indítékú elsősorban azért, mert a tudatos indítékhoz mindkettőjük számára sokkal erőteljesebb hagyományra lett volna szükség, s ennek hiányában mindketten ösztönösen fordultak az etnikum felé. A második következtetés pedig az, hogy vágyuk megvalósulása időszerű volt, s mondhatjuk, Izsó óta, sőt a mult század eleje óta állandóan és sürgetően időszerű. Időszerű, mert a magyar társadalom, beleértve a művészeket, műpártolókat és a tulajdonképen hozzánemértőket is, ennek a kérdésnek a megoldását várják, ösztönösen-e, avagy tudatosan, a tény, a várás tényének szempontjából nem lényeges. Izsó Miklós a kérdés megoldását továbbfejlesztette táncoló parasztfiguráiban, de nem érlelte meg, klasszikus megoldáshoz nem jutott el. Amikor Pásztor útjára indult, Izsó művészetéről senki sem beszélt, a terrakotta-szobrocskák jelentőségét még senki sem sejtette, Pásztor számára tehát nem jelenthettek hagyományt. Pásztor éppenúgy ösztönösen, előzmények és indítékok nélkül nyúlt a kérdéshez, miként Izsó, s a Búcsúzkodás-ban ugyanazt a hangot üti meg, mint Izsó a Juhászban. Csak a hang színe más, mert más színre festette a változó kor megváltozott felfogása egyrészt a népről, másrészt a szobrászatról, végül pedig mások azok a körülmények, amelyek között a két művész útjára indult. Izsó korának parasztszemlélete, s általában emberi magatartása és művészi felfogása romantikus, Pásztoré higgadtabb, mondhatni verista. Pásztor művészi verizmusa azonban nem megy túlzásokba, ami nagy érdem, hiszen ebben az időben, a megújulást kereső szobrászi törekvésekkel, s az egy-két év mulva kipattant formaforradalmakkal egyidőben az akadémikus naturalizmus egész Európa művészeti életének nagy hányada felett uralkodott. Pásztor ösztönös, s magyarságára jellemző jó tájékozódóképességének egyik tanúbizonysága éppen az, hogy a művészettörténet legnagyobb szoboralkotásaiban felismerte az egyszerűségre, a lényegre való törekvést, mint az európai szobrászatnak egyik legfontosabb alapelvét.

A pár évvel később (1913) már Budapesten készült pompás női aktja, az Elűzött még inkább magán hordja a leegyszerűsített, a csak csupán a lényegeset visszaadó valóságábrázolás bélyegét. Ez a szobor még a Búcsúzkodás sikerét is felülmúlta. A Műcsarnok 1913. évi kiállításán a művészek körében is oly nagy elismerést aratott, hogy a Képzőművészeti Társulat művészi bizottsága külön beadványban kérte a kultuszminisztert, hogy vásárolja meg az Állam részére. A művészek maguk is felismerték, hogy a szobornak éppen abban a korban, a szélsőséges naturalizmus és szélsőséges izmusok korában milyen nagy jelentősége van, mert stíluskeresgélés, vagy aprólékos naturalizmus nélkül is újat tudott mondani. De csak ebben a korban volt újszerű ez a szobor, hiszen a szobrászat örök nyelvén beszélt. Azon a nyelven, amelyet nagyon kevesen, csak az igazi tehetségek tudnak megtanulni, amelynek magas szintjére csak a kiválasztottak juthatnak fel. Súlyos egyszerűségében, zárt kompozíciójában is könnyedség van és belülről kifelé sugárzó érzelemvilág érvényesül. A formai egyszerűség, világos, könnyen érthető, de nehezen elérhető tisztaság és mindenkor mély emberi érzelemvilág jellemzi Pásztor első két művét, a Búcsúzkodást és Az Elűzöttet egyformán. Első két jelentős művének ez az alapjellemvonása későbbi fejlődésén is végigkíséri.

A Búcsúzkodáson kívül még több hasonló, a paraszti életből és életformából merített tárgyú szobra van Pásztornak, melyek közül kiemelkedik az Öreg szántogató, a János bácsi, a Varrogató öreg asszony, a Kubikos, s a már a huszas évek derekán készült Iluska. Ezeken kívül még nagyon sok tanulmányt készített Hódmezővásárhelyen, amelyek azonban nem

HÁROM MAGYAR HŐSI EMLÉK

PÁTZAY PÁL: A SZÉKESFEHÉRVÁRI TIZES-HUSZÁROK EMLÉKMŰVE

A világháború jeles katonájáról, a kiváló tábornagyról, Mackensenről elnevezett ezred halottait, hőseit, a megszokott hősi emlékeken felülálló emlékművel tisztelte meg, melyet egyik legkitűnőbb szobrászunk, Pátzay Pál. Az emlékmű felállításában nagy szerepe volt Kozma Miklósnak.

A bronz lovasszobor Székesfehérváron, a Mackensen huszárok állomáshelyén áll abban az ízig-vérig magyar városban, amelyhez közel ezer év óta a magyar történelemnek végtelenül sok dicsőséges emléke fűződik. Itt a történelemben gazdag, vérrel áztatott földön állomásozik a tizes huszárok ezrede, akik ezt a bronz lovasszobrot készíttették. A kitűnően sikerült mű nemcsak az ezredhez méltó; szinte az egész magyar huszárságnak szimboluma lehetne. A huszárságot mi a legmagyarabb fegyvernemnek tartjuk, amelynek tradícióit mindenki ismeri és amelynek nemzeti jellemvonása van. A szobrász, amikor a megbízást megkapta s művét elgondolta, nehéz feladatra vállalkozott, mert a magyar szemében a huszár az a katona, akinek őse, elődje volt az a könnyű lovas, aki a Kárpátok övezte hazát megszerezte, akiben a mi szemünkben, a hősiesség, bátorság és az, amit magyar úri gondolkozásnak nevezünk, testesül meg. Igen, bennünk él, hogy a mai huszár őse ezt az országot ezer évvel ezelőtt lóháton, csodálatos vitézséggel foglalta el. Nagyszerű hadi teljesítmények hősei voltak — különösen a világháború alatt, amelynek valóban részesei — a Mackensen-huszárok. Mindezt előre bocsátva érthető, hogy kétszeresen súlyos probléma előtt állt a művész, amikor arra vállalkozott, hogy a tizes huszárok emlékművében mindazt, amit mi értünk s tudatunk alatt is bennünk él a huszárról, egy alkotásban ki akarta fejezni. Pátzay Pálnak ez a feladat sikerült. Megérdemli, hogy foglalkozzunk alkotásával és ezzel elismerésünknek is kifejezést adjunk.

A hadiemlékek nagy része, amelyeket az utóbbi 20 év alatt világszerte készítettek, sajnos, leginkább verisztikus ábrázolás, kaszabolás, szuronyszegezés, gránátdobás és a sok ordító oroszlán — valljuk meg — nem épületes látvány. A térre kiállított félelmetes figurák, az izomhalmazok, a fogcsikorgatás, erőfeszítés lehet — elhisszük — néha jól is mintázva, de nem fejezi ki elég emelkedetten és tiszta művészettel azokat az eszményeket, amelyekért harcoltunk. Ebből a halálravált arcábrázolásból nekünk is kijutott, mi sem képezünk kivételt. Csak kevés művész jutott el addig a magasztos gondolatig, mint Pátzay Pál, hogy a hadiemlékben nem okvetlen rohamot, hanem egy a küzdelemhez méltó magasztos eszményit kell érzékeltetni. Műve mindezen túl, emberi emelkedettséget, erkölcsi álláspontot sugároz. Csak egy pillantás a műre és ez elárulja, hogy nem individualitást, nem pillanatszerűséget, nem mulandót ábrázol, nem színpadi hatással kísérletezik, ahogy nem virtuózkodik. Nem plasztikai zsánert készít, nem filozofál, nem absztrahál, nem mesél, nem téved a költészet berkeibe, s amint a továbbiak folyamán majd látjuk, nem engedi magát elcsábítani az anyagtól, amely csak a tiszta plasztika rovására történhetnék. Szobrászunk tisztában van feladatával. Szobrot készít, amelyben plasztikai eszközökkel fejezi ki gondolatait, illetve azt az érzést, amelynek ruhája a szobor, amely nem múló divat szerint készült.

A mű téren, az alkotással nem versengő, egyszerű talapzaton áll, közel egy épülethez és noha azt szoktuk mondani: a szobrászat édestestvére az építészetnek, Pátzay ezt a testvéri viszonyt a szobor hátrányára nem magyarázza félre. Nem tett engedményeket a szobor rovására, látja a különbséget a facciata-dísz és önálló szobor között. Az épület és műve közt nem alárendeltségi viszonyt, hanem harmóniát teremt. Lovasszobra tehát nem dekoráció, nem függ semmitől, nem konstruktív része, vagy eleme a közelében lévő épületnek. Az azonban természetes, kihasználja az adottságokat, sőt művének szobrászi lehetőségeit az elhelyezéssel, környezettel fokozza. Ezért állítja művét a megszokottal ellentétben meglepő módon nem a tér közepére, hanem közvetlenül egy kedves, vidékies, nemes profilú, játékosan mozgalmas díszű magyar barokk-palota mellé a járdára, az élet sodrába, ahol a város apraja-nagyja, minden lakója találkozik a művel és így akarva, nem akarva, a mélyértelmű gondolatot a mű által megismeri. Ez a gondolatközlés azonban nem gigantikus módon történik. Mintahogy a szobor ugyancsak nem propaganda. Ennek a műnek szerves része a gondolat, amely létrehozta. Ezáltal nőtt, formálódott és így a belsővel való összekötöttsége, ettől az alkotástól el nem választható. Ebben a bronzban a lélek és test együtt képeznek egységet, a gondolat minden porcikáját átjárja, ezt fejezi ki töretlenül első pillanatra, összbenyomásra. A lovasszobor alkotója tudatosan kívánta hasznosítani a szobor kifejező erejét, miáltal a legnagyobb és legnemesebb művészi feladat elé állította önmagát.

Amint ezt a lovasszobrot elnézzük, önkéntelenül a mult művészetének sok nagyszerű alkotása vetődik

egyszerű szobrász-studiumok, hanem elmélyülő néplélektani tanulmányok. Az itt elért formai, eszmei és lélektani eredményeket későbbi alkotásaiban, mint a Toldi Miklósban, Kinizsi Pálban, hősi emlékműveinek hosszú sorában, a Dél irredenta-szobrában, nem egy síremlékében, a Balatonfüreden nemrég felállított Révész- és Halász-szobrában, végül pedig II. Rákóczi Ferenc monumentális lovasszobrában is érvényesíti. A vásárhelyi paraszttípusok, átalakítva, átszellemítve visszatérnek egyéb alkotásain is, de alig van a magyarság életéhez, multjához vagy jelenéhez kapcsolódó alkotása, amelyen meg ne jelennének — ha olykor pedig már el-elmosódnak a típusok, a nép- és nemzetlélektani megfigyelések még mindig érvényesülnek.

Művészetének tárgyi világa sokrétű. A fiatalkori paraszttárgyú szobrok mellett nagyszámú történelmi és nemzeti vonatkozású szobrot készített. Művészete összeségének legnagyobb részét azonban női aktok foglalják le. Ezen a három nagy csoporton belül gazdag változatosság uralkodik. Valamennyit összeköti azonban a józan, letisztult és leegyszerűsített valóságábrázoló stílusa, másrészt pedig az, hogy jóformán minden alkotásában valamilyen eszmény, mégpedig gondolati, vagy érzelmi, népi, társadalmi, vagy nemzeti, s nem egyszer általánosan emberi életeszmény fejeződik ki. Miként szobrainak külső megjelenésében sem engedi érvényesülni a véletlenszerűséget, hanem igyekszik általánossá, modelljein kívül másokra is érvényessé nemesíteni a való formákat, akként belső érzelemvilágában sem egyszeri, vagy csak egy-egy emberre vonatkoztatható, hanem közösségeket kifejező érzések élnek. Toldija vagy Kinizsi Pálja például a magyar nemzet egésze számára nemzeti eszménykép, éppen úgy, miként Rákóczija is a magyar történelem e hatalmas eszményképének összesűrített megjelenítése. Hősi emlékműveiben még tisztábban érvényesül ez az eszményítő törekvés, s ugyanezt látjuk a Délszobrában is. A magyar anya egyik legszebb, egyik legáltalánosabb érvényű eszményképét mintázta meg makói hősi emlékművének az Anyaságot ábrázoló mellékcsoportjában. Ugyanennek a szobornak másik mellékalakja, az ülő parasztlegény fajtánk egészének büszke kifejezője, s jóllehet külső megjelenésében paraszti formát ölt, bátran tekinthetnénk a magyarság ereje jelképes megtestesítőjének is. Pásztor eszményítő, s mély érzésvilágú törekvése azonban sohasem válik a szó igazi értelmében vett szimbolikává. Pásztor jelképes ábrázolása inkább csak általánosító eszményvilág, de nem alig érthető szimbolumokra való elvonatkoztatás. Idáig még akkor sem jut el, ha egészen elvonatkoztatott feladatot kell megoldania. A végső abstrahálásra bőséges alkalom kínálkozott volna azon a területen, amelyen Pásztor nem egy nagyszerű, kimagasló alkotást hozott létre, a síremlékszobrászatban. A Bartha Károly-féle síremlék tömeges, erőteljesen zárt csoportját „Megtérés"-nek nevezte maga a művész is. A síremlék ki is fejezi az elhúnytnak atyáihoz való megtérését, de itt sem jut el a „megtérés" szimbolikus ábrázolásához. Kompozíciójában, alakjainak összeölelkezésében, zártan plasztikus összefogásában e világi életszerűség van. Nem merül el a túlvilág misztériumába.

Az eszményítés mellett másik szellemi sajátja művészetének az életszerűség. Ez alatt azonban sohasem szabad a mindennap közönséges és véletlen életszerűségét érteni. Éppen eszményítéséből következik, hogy életábrázolása mindig ünnepélyes, méltóságteljes. A Búcsúzkodás, a Kubikos, az Iluska, s megannyi más műve, szinte az életből kiragadott jelenet, s mégsem életkép, mégsem genre-szobor egyik sem. Azért nem, mert bár a megfigyelés, a megrögzítés, s az ábrázolásba belesűrített érzésekkel felemeli alakjait, kiragadja őket a mindennapiságból, anélkül, hogy életüktől megfosztaná őket. Alkotásában nemcsak a forma, nemcsak az eszmények, hanem maga az élet is általánosan emberivé nemesedik. Talán egyetlen művén sem láthatjuk ezt annyira, mint a Rákóczi-szobron, a Nagyságos Fejedelem alakján éppen úgy, mint ágaskodó lován. Nem nehéz megfigyelni a Fejedelem arcán, testtartásán, tekintetén, mozdulatain, lovának ágaskodásán az életszerűséget. Szinte érezzük a szoborban a lüktető életet, benne van az egyén dinamizmusa, benne van a ló horkanó élete, érezzük a testet, az izmokat. De csak érezzük, a művész nem engedi, hogy lássuk, hogy leolvassuk apró részleteiben. Az életszerű megjelenítés, a helyesen, művészi alkotásszerűen értelmezett naturalizmusa, a benne összesűrített életvalóság csak a kezdet, az eszköz, hogy eljusson végcéljához, hogy megmintázza a maga történelmi valóságában, ahogy a nemzet köztudatában, mint eszménykép él, a Nagyságos Fejedelmet. Attól sem riad vissza, hogy a korszerűség kedvéért a barokk formavilágot súrolja kompozíciójában. Ez is csak eszköz. A fontos az eredmény: egyéni élettel telített műve hiánytalanul fejezi ki az eszményt, Rákóczi Ferencet magát.

Elindulásának egyik talpköve az Elűzött. Ezzel a szobrával nyílik meg női akt-szobrainak hosszú sora, melynek további fontos állomása, egyben művészetének is egyik legszebb eredménye a Primavera, melyben még fokozottabban valósulnak meg azok a plasztikai törekvések, amelyek már az Elűzöttben jelentkeztek. Mennyire valószerű, mennyire igaz, milyen élettől duzzadó ez a tavaszra, nőiségének tudatára ébredő leánytest. Mégis egyszerű, lekerekített. Ha van téma a szobrászatban, amely naturalista bőbeszédűségre kecsegtet, úgy a női akt az. Pásztor azonban szűkszavú, mégis mindent elmond. Mindent, — ami lényeges.

lehetőséget, amelynek kiaknázására nem egy művész, hanem a művésznemzedékek hosszú sora kell. Ennek az erőteljes, ösztönös tehetségnek köszönhető, hogy nem sikkadt és nem parlagiasodott el. De ösztönös tehetsége mellett Hódmezővásárhelynek is jelentős szerepe van abban, hogy Párizsban sem tévedt rá a különböző művészeti irányok és törekvések útvesztőire. Hódmezővásárhelyre való visszakerülése a soha el nem tévedt ifjú számára nem megtérést, hanem megérést jelentett. Egyénisége itt bontakozott ki, stílusa itt öltött testet. Később, amikor belekerült a magyar művészeti élet központjába, amikor gyorsan mutatkozó sikerei Budapestre hívták, formanyelve, stílusa, s eszmei világa csak gazdagodott, férfiasodott, kiteljesedett, de lényegében meg nem változott.

Pásztor János művészetének lényegében olyan alapmotívumok lelhetők fel, amelyek Izsó Miklós egyéniségét és művészetét is meghatározzák: erőteljes magyar, mondhatni paraszti módra magyar ösztön és az egyetemes szobrászat örökállandó problémáinak megértésére, saját munkáikban való megvalósítására, s az egyetemes művészet klasszikus fokának elérésére irányuló vágy. Ez a klasszicitás számukra, mint annyi más magyar talentum számára, magyarságuknak és az európaiságra törő vágynak a kiegyensúlyozásában keresendő, mert ők ösztönösen ebben keresik. Érdekes és mindkét művész egyéniségének és magyarságának, valamint európaiságának megértése szempontjából hasznos a két szobrász elindulásának összehasonlítása. Izsó első nagyszabású alkotása a Búsuló Juhász, Pásztoré a Búcsúzkodás. Mindkettőjük számára ezek a művek hozzák meg a döntő sikert. Ezekből a tényekből két következtetést vonhatunk le: művészi pályájuk kezdetén legizgalmasabb problémájuk, ami kétségtelenül inkább ösztönös, mint tudatos indítékú, a magyarság kifejezése. Ösztönös indítékú elsősorban azért, mert a tudatos indítékhoz mindkettőjük számára sokkal erőteljesebb hagyományra lett volna szükség, s ennek hiányában mindketten ösztönösen fordultak az etnikum felé. A második következtetés pedig az, hogy vágyuk megvalósulása időszerű volt, s mondhatjuk, Izsó óta, sőt a mult század eleje óta állandóan és sürgetően időszerű. Időszerű, mert a magyar társadalom, beleértve a művészeket, műpártolókat és a tulajdonképen hozzánemértőket is, ennek a kérdésnek a megoldását várják, ösztönösen-e, avagy tudatosan, a tény, a várás tényének szempontjából nem lényeges. Izsó Miklós a kérdés megoldását továbbfejlesztette táncoló parasztfiguráiban, de nem érlelte meg, klasszikus megoldáshoz nem jutott el. Amikor Pásztor útjára indult, Izsó művészetéről senki sem beszélt, a terrakotta-szobrocskák jelentőségét még senki sem sejtette, Pásztor számára tehát nem jelenthettek hagyományt. Pásztor éppenúgy ösztönösen, előzmények és indítékok nélkül nyúlt a kérdéshez, miként Izsó, s a Búcsúzkodás-ban ugyanazt a hangot üti meg, mint Izsó a Juhászban. Csak a hang színe más, mert más színre festette a változó kor megváltozott felfogása egyrészt a népről, másrészt a szobrászatról, végül pedig mások azok a körülmények, amelyek között a két művész útjára indult. Izsó korának parasztszemlélete, s általában emberi magatartása és művészi felfogása romantikus, Pásztoré higgadtabb, mondhatni verista. Pásztor művészi verizmusa azonban nem megy túlzásokba, ami nagy érdem, hiszen ebben az időben, a megújulást kereső szobrászi törekvésekkel, s az egy-két év mulva kipattant formaforradalmakkal egyidőben az akadémikus naturalizmus egész Európa művészeti életének nagy hányada felett uralkodott. Pásztor ösztönös, s magyarságára jellemző jó tájékozódóképességének egyik tanúbizonysága éppen az, hogy a művészettörténet legnagyobb szoboralkotásaiban felismerte az egyszerűségre, a lényegre való törekvést, mint az európai szobrászatnak egyik legfontosabb alapelvét.

A pár évvel később (1913) már Budapesten készült pompás női aktja, az Elűzött még inkább magán hordja a leegyszerűsített, a csak csupán a lényegeset visszaadó valóságábrázolás bélyegét. Ez a szobor még a Búcsúzkodás sikerét is felülmúlta. A Műcsarnok 1913. évi kiállításán a művészek körében is oly nagy elismerést aratott, hogy a Képzőművészeti Társulat művészi bizottsága külön beadványban kérte a kultuszminisztert, hogy vásárolja meg az Állam részére. A művészek maguk is felismerték, hogy a szobornak éppen abban a korban, a szélsőséges naturalizmus és szélsőséges izmusok korában milyen nagy jelentősége van, mert stíluskeresgélés, vagy aprólékos naturalizmus nélkül is újat tudott mondani. De csak ebben a korban volt újszerű ez a szobor, hiszen a szobrászat örök nyelvén beszélt. Azon a nyelven, amelyet nagyon kevesen, csak az igazi tehetségek tudnak megtanulni, amelynek magas szintjére csak a kiválasztottak juthatnak fel. Súlyos egyszerűségében, zárt kompozíciójában is könnyedség van és belülről kifelé sugárzó érzelemvilág érvényesül. A formai egyszerűség, világos, könnyen érthető, de nehezen elérhető tisztaság és mindenkor mély emberi érzelemvilág jellemzi Pásztor első két művét, a Búcsúzkodást és Az Elűzöttet egyformán. Első két jelentős művének ez az alapjellemvonása későbbi fejlődésén is végigkíséri.

A Búcsúzkodáson kívül még több hasonló, a paraszti életből és életformából merített tárgyú szobra van Pásztornak, melyek közül kiemelkedik az Öreg szántogató, a János bácsi, a Varrogató öreg asszony, a Kubikos, s a már a huszas évek derekán készült Iluska. Ezeken kívül még nagyon sok tanulmányt készített Hódmezővásárhelyen, amelyek azonban nem

A test és lélek tisztaságát és szépségét. Az Ad astra, a Szférák felé, a Cleopatra, a Zsuzsanna, a Kísértés, a Vágyakozás, a Fésülködő, a Kazinczy emlékművére készített Géniusz, az Iluska, valamint sok más akt, vagy alig felöltöztetett női figurája, mind mind a női szépség keresése, bronzban, márványban való megvalósítása. Már címeikből arra következtethetünk, hogy mesterük megjelenítő szándékának mélyén felemelés, megnemesítés, emellett általánosítás, bizonyos fokú allegorizálás, eszményítés rejlik. Azonban egyik sem válik allegóriává, vagy szimbolummá. Mindegyikben van egyéni életvalóság, élettől duzzadó testiség, de ugyanakkor ez az életszerűség lelkiségben, érzésben, mosolyban, nevetésben, fájdalomban, vágyakozásban is kifejeződik. Testi megjelenésükben és lelki világukban a személyhez kötött véletlen- és pillanatszerűség felolvad alkotójuk eszményítő szándékában, anélkül, hogy általános jelképpé egyszerűsödnének. Hiába próbáljuk Pásztor női aktjait akár a görög, akár a francia szobrászat remekeivel kapcsolatba hozni, a rokonságok mellett sem nehéz a különbözőségeket felismerni. Rokonság csak annyi van közöttük, amennyi minden nép asszonyai között felismerhető. A görög szobrok „isteni" hidegsége, olymposi fennsége helyett Pásztor szobraiban — a sok forma-, motívum-, s mozdulatrokonság ellenére is — meleg életérzések lüktetnek. A franciák elfínomultabb, s egyben érzékibb bájával szemben Pásztor nő szobrainak bájosságában, minden közvetlenségük ellenére is, sajátos magyar szemérmesség lappang. A görögök „istennőket", a franciák inkább leányokat, Pásztor elsősorban anyaságra termett asszonyokat mintázott. Még egészen fiatal leányszobraiban is érezzük ezt. Vannak általános, a nőiséget kifejező, ösztönös ős-mozdulatok. Pásztor ösztönös művésztalentumának bizonyítéka, egyebek mellett, hogy felismerte, s szobraiban meg is valósította azokat. De hangsúlyozzuk, ezek az ösztönös, ős-mozdulatok sem jelképek, viszont az alkotást a mindennapiságból ideáltípussá emelik. Szép, megnemesített asszonyaiban tehát Pásztor ideáltípusokat fogalmazott meg, melyekben nem nehéz a magyarság nő-eszményeire ráismerni.

Pásztor művészetének fontos jellemvonásait ismerjük meg komponáló szándékában és eredményeiben. Első műve, a Búcsúzkodás a szó tágabb értelmében is kompozíció. Ezen az alkotáson könnyű felismerni a szerkesztés zártságát, plasztikus kötöttségét. A két alak szinte egységes tömeggé alakul Pásztor csoportosító akaratában. A tömegszerűség, a zárt körvonalúság és anyagszerűség kötöttségén belül azonban nem mond le a részletekről sem, ami nélkül alkotása sokat veszítene életszerűségéből is. Az egységes hatást biztosító zárt formaiság és kötöttség, s ezen belül képzelet szabadság jellemzi egyéb, többalakos kompozícióit is. Érdekes és tanulságos e szempontból megfigyelni legzártabb szoborcsoportját, a Megtérést. A három alak szinte egybefonódik a kemény kő parancsolta kötöttségben. Az összeomló testek részleteit, a fejeket, karokat, lábakat azonban nem hagyja beleveszni a kőbe, a részletszépségekről nem mond le, de a mozdulatok vonalvezetésével, vonalritmusával azokat is összekapcsolja. Egyalakos szobrain is megfigyelhetjük Pásztor tudatos szerkesztését. Miként felületkezelésében is mindig van bizonyos stilizáltság, s alakjai lelki világát is igyekszik személyteleníteni, eszményíteni, akként az egyes alakokban is érvényesül általánosító törekvése. Ez pedig a szobrászatban leginkább a komponálással érhető el. Viszont az egyalakos szobornál a túlzott, a természetellenességig menő zártság keresése általában az életszerűtlenség veszélyével jár. Pásztor az elvonatkoztatást komponálásában sem kedveli. Nem megy mereven megkötött formatörvények után, a kerekszobor kötöttségét nem téveszti össze a reliefszerűséggel, még kevésbbé az architektónikus zártsággal, — a szobrászat mindenkor érvényes, klasszikus kánonjaival azonban tisztában van. A jellemző és kifejező emberi vagy ős-mozdulatok egyébként is többnyire zártak, ritmikusak és kiegyensúlyozottak. Az egyes szobor, de nem egy esetben a többalakos kompozíció zártságát is éppen ezeknek a harmónikus mozdulatoknak a felismerésével és alkalmazásával éri el.

Pásztor stílusának alaptörvénye a harmónia, a klaszszikus nyugalom, ami felületkezelésében, a részletek és az egész viszonyában, az anyagszerűség érvényesítésében éppenúgy kifejezésre jut, mint tartalmi, eszményi lelkivilágában. A múló divat, a szobrászati elméletek nem hatják meg, az ú. n. korszerűség és a túlzott „egyéni stílus"-keresés láza nem fogta el. Egyénisége önmagában rejlik. Ez pedig ösztönösen és őszintén fejeződik ki minden alkotásán. Ezen az ösztönös, mesterkéltség nélküli, őszinte s egyben nagy tudással és hagyománytisztelettel megépített úton biztosan haladt előre. Ha ez az út nem is fut be a „korszerűség" révébe, hanem látszólag zárt szigetre vezet, ez a sziget a klasszikus, időhöz nem kötött értékű alkotások szigete, amelyen olyan szépségek vannak, amelyeket a korszerűség és egyéniség túlzott hajszolói hiába áhítoznak. Ez a sziget jelenti Pásztor művészetének formai és szellemi kiegyensúlyozottságát, a sajátosan magyar és az általánosan európai szintézisét, egyszóval időtlen értékét és jelentőségét, érett klasszicitását.

VITÉZ NAGY ZOLTÁN

HÁROM MAGYAR HŐSI EMLÉK

PÁTZAY PÁL : A SZÉKESFEHÉRVÁRI TIZESHUSZÁROK EMLÉKMŰVE

A világháború jeles katonájáról, a kiváló táborszernagyról, Mackensenről elnevezett ezred halottait, hőseit, a megszokott hősi emlékeken felülálló emlékművel tisztelte meg, melyet egyik legkitűnőbb szobrászunk, Pátzay Pál. Az emlékmű felállításában nagy szerepe volt Kozma Miklósnak.

A bronz lovasszobor Székesfehérváron, a Mackensen huszárok állomáshelyén áll abban az ízig-vérig magyar városban, amelyhez közel ezer év óta a magyar történelemnek végtelenül sok dicsőséges emléke fűződik. Itt a történelemben gazdag, vérrel áztatott földön állomásozik a tizes huszárok ezrede, akik ezt a bronz lovasszobrot készíttették. A kitűnően sikerült mű nemcsak az ezredhez méltó; szinte az egész magyar huszárságnak szimboluma lehetne. A huszárságot mi a legmagyarabb fegyvernemnek tartjuk, amelynek tradícióit mindenki ismeri és amelynek nemzeti jellemvonása van. A szobrász, amikor a megbízást megkapta s művét elgondolta, nehéz feladatra vállalkozott, mert a magyar szemében a huszár az a katona, akinek őse, elődje volt az a könnyű lovas, aki a Kárpátok övezte hazát megszerezte, akiben a mi szemünkben, a hősiesség, bátorság és az, amit magyar úri gondolkozásnak nevezünk, testesül meg. Igen, bennünk él, hogy a mai huszár őse ezt az országot ezer évvel ezelőtt lóháton, csodálatos vitézséggel foglalta el. Nagyszerű hadi teljesítmények hősei voltak — különösen a világháború alatt, amelynek valóban részesei — a Mackensen-huszárok. Mindezt előre bocsátva érthető, hogy kétszeresen súlyos probléma előtt állt a művész, amikor arra vállalkozott, hogy a tizes huszárok emlékművében mindazt, amit mi értünk s tudatunk alatt is bennünk él a huszárról, egy alkotásban ki akarta fejezni. Pátzay Pálnak ez a feladat sikerült. Megérdemli, hogy foglalkozzunk alkotásával és ezzel elismerésünknek is kifejezést adjunk.

A hadiemlékek nagy része, amelyeket az utóbbi 20 év alatt világszerte készítettek, sajnos, leginkább verisztikus ábrázolás, kaszabolás, szuronyszegezés, gránátdobás és a sok ordító oroszlán — valljuk meg — nem épületes látvány. A térre kiállított félelmetes figurák, az izomhalmazok, a fogcsikorgatás, erőfeszítés lehet — elhisszük — néha jól is mintázva, de nem fejezi ki elég emelkedetten és tiszta művészettel azokat az eszményeket, amelyekért harcoltunk. Ebből a halálravált arcábrázolásból nekünk is kijutott, mi sem képezünk kivételt. Csak kevés művész jutott el addig a magasztos gondolatig, mint Pátzay Pál, hogy a hadiemlékben nem okvetlen rohamot, hanem egy a küzdelemhez méltó magasztos eszményit kell érzékeltetni. Műve mindezen túl, emberi emelkedettséget, erkölcsi álláspontot sugároz. Csak egy pillantás a műre és ez elárulja, hogy nem individualitást, nem pillanatszerűséget, nem mulandót ábrázol, nem színpadi hatással kísérletezik, ahogy nem virtuózkodik. Nem plasztikai zsánert készít, nem filozofál, nem absztrahál, nem mesél, nem téved a költészet berkeibe, s amint a továbbiak folyamán majd látjuk, nem engedi magát elcsábítani az anyagtól, amely csak a tiszta plasztika rovására történhetnék. Szobrászunk tisztában van feladatával. Szobrot készít, amelyben plasztikai eszközökkel fejezi ki gondolatait, illetve azt az érzést, amelynek ruhája a szobor, amely nem múló divat szerint készült.

A mű téren, az alkotással nem versengő, egyszerű talapzaton áll, közel egy épülethez és noha azt szoktuk mondani: a szobrászat édestestvére az építészetnek, Pátzay ezt a testvéri viszonyt a szobor hátrányára nem magyarázza félre. Nem tett engedményeket a szobor rovására, látja a különbséget a facciata-dísz és önálló szobor között. Az épület és műve közt nem alárendeltségi viszonyt, hanem harmóniát teremt. Lovasszobra tehát nem dekoráció, nem függ semmitől, nem konstruktív része, vagy eleme a közelében lévő épületnek. Az azonban természetes, kihasználja az adottságokat, sőt művének szobrászi lehetőségeit az elhelyezéssel, környezettel fokozza. Ezért állítja művét a megszokottal ellentétben meglepő módon nem a tér közepére, hanem közvetlenül egy kedves, vidékies, nemes profilú, játékosan mozgalmas díszű magyar barokk-palota mellé a járdára, az élet sodrába, ahol a város apraja-nagyja, minden lakója találkozik a művel és így akarva, nem akarva, a mélyértelmű gondolatot a mű által megismeri. Ez a gondolatközlés azonban nem gigantikus módon történik. Mintahogy a szobor ugyancsak nem propaganda. Ennek a műnek szerves része a gondolat, amely létrehozta. Ezáltal nőtt, formálódott és így a belsővel való összekötöttsége, ettől az alkotástól el nem választható. Ebben a bronzban a lélek és test együtt képeznek egységet, a gondolat minden porcikáját átjárja, ezt fejezi ki töretlenül első pillanatra, összbenyomásra. A lovasszobor alkotója tudatosan kívánta hasznosítani a szobor kifejező erejét, miáltal a legnagyobb és legnemesebb művészi feladat elé állította önmagát.

Amint ezt a lovasszobrot elnézzük, önkéntelenül a mult művészetének sok nagyszerű alkotása vetődik

II-od példány

PÁSZTOR JÁNOS.

IRTA: GERŐ ÖDÖN.

Pásztor János a Műcsarnok őszi kiállításán beszámolt negyedszázados munkájáról. Elindulásáról és megérkezéséről. A kettő egyszerre történt, huszonöt évvel ezelőtt, amikor «Búcsuzkodás» nevű szoborcsoportját kiállította. A beszámolás annak az elindulásnak és megérkezésnek képe. Pásztor János munkássága sokkal élesebben világít bele a művész és a művészi alkotás egymáshoz való viszonyába, mint sok más művészé. A művészi alkotásról azt vallják, hogy a művész lelkületén át felfogott darab természet, külső valóságok összeegyeztetése a személyi akarással, ösztönnel, a dispozicióval. De a genienek az az ordre de batailleja, hogy törjön át a maga személyisége határain. A művészi fejlődés útján a művész alkotásának a művész személye fölé kell kerekednie. A művészi szabadságnak ez is egyik követelménye.

A genienek ki kell szabadulnia minden korlát közül, a személyiségéi közül is. Schopenhauer a genialitást a legtökéletesebb objektivitásnak tartja. Kell hogy a művészi alkotás a genialitás műve legyen. Vajjon ellentétesek-e a művészi alkotásnak és a genialitásnak a megállapításai? Minden igazi művész alkotásában az a «legtökéletesebb objektivitás» nyilvánult. Tudta az egyes jelenségben az általános érvényűt, a tipikust meglátni. A maga temperamentumán keresztül is. A képzőművész «képez», ábrázol, jelenségeket visszaad, mégis a jelenségek felfogásának sajátosságában nyilvánul a művészete. Abban a sajátosságban, hogy a történéseket a történetességből kiragadja, a jelenségeket az esetlegességből kihámozza.

A művész észleli, meglátja az esetlegességeket, a történetes jelenségeket. És tapasztalata lesz belőlük. Lionardo da Vinci a tapasztalást minden megismerés alapjának mondta. A tapasztalatból pedig kiadódik a jelenségek tartalma. Az a szintézis, amely a sokból leszűri az egységet. A felsőbbrendű egységet az esetleges benyomások alsóbbrendűségéből. Ez a szellemi szintézis a művészet nagy követelménye. S a művésznek erre az egyesítésre, összekapcsolásra való tehetsége, annak az említettem legtökéletesebb objektivitásnak része. Amit művészi szubjektivitásnak neveznek, nem lehet ellentéte a genie objektivitásának. Nem a pillanatot, hanem az időtlenséget

Erik Kut. 1930

PÁSZTOR JÁNOS: BÚCSÚZKODÁS.

látja. És látja tisztán, áthatón és megőrzi a képeket. És alkot belőlük magától értetődőn, a maga személyisége gátlásaitól szabadultan. Mikor Zola azt a tételét hangoztatta, hogy »un œuvre d'art est un coin de la nature vu à travers un tempérament», (a műalkotás a természetnek egy lelkületen keresztül látott darabja), a művész lelkületének nem ezekre a személyiségével járó gátlásaira gondolt, hanem bizonyára arra, hogy a művész törjön át a maga személyisége határain. Ehhez az áttöréshez való bátorságával, akaratával és képességével különbözik a művész a nem művésztől.

Minden igaz művészet ilyen határostromlás. Pásztor János rögtön, megindulásakor az ostromlók első sorában állt. Azzal kezdte munkáját, hogy függetlenítette magát a pillanat véletlen jelenségeitől. A valóság a szemlélőnek ilyen jelenségekben jelentkezik, de a művész ideát érez bennük és azt juttatja kifejezésre. Ki hogyan kapcsolja össze a dolgot, a jelenségét és az ideáját, ki melyikben mit lát, a szerint vagy beleél a világba, vagy gondolkozik róla, vagy pedig művész. Pásztor már első művében, a népies csoportban, két paraszti ember ábrázolásában is a történetes, a pillanat, a véletlen alól fölszabadultságát demonstrálja. A szobor két alakja merő természetesség, de a típus valósága nyilvánul bennük. Nem meghatározott modellek ábrázolása, hanem jellemzetes embereké. És jellemzetes magyarságé. Annak a naturalizmusnak a megszólalásai, amelyről azt szokták hirdetni, hogy kimúlt s amely mégis él, mint ahogy a művészetben ősidőktől fogva élt, az antikban és a középkoriban, a gotikában, a quattrocentoban, a nagy renesszánszban, a barokk és a realisták, az északiak és keletiek és a földközi-tengervidékiek művészetének sok más fajtájában.

Pásztor benne élt azoknak a gubás parasztoknak világában, mint ahogy Millet a maga földműveseinek és Meunier a maga bányászainak világában benne élt, de az ott tapasztalt alakokat, ugyanúgy, mint ezek, a tapasztalatai és élményei fölé kerülten mintázta meg. És mintázása a két ellentétességnek, annak a legtökéletesebb objektivi-

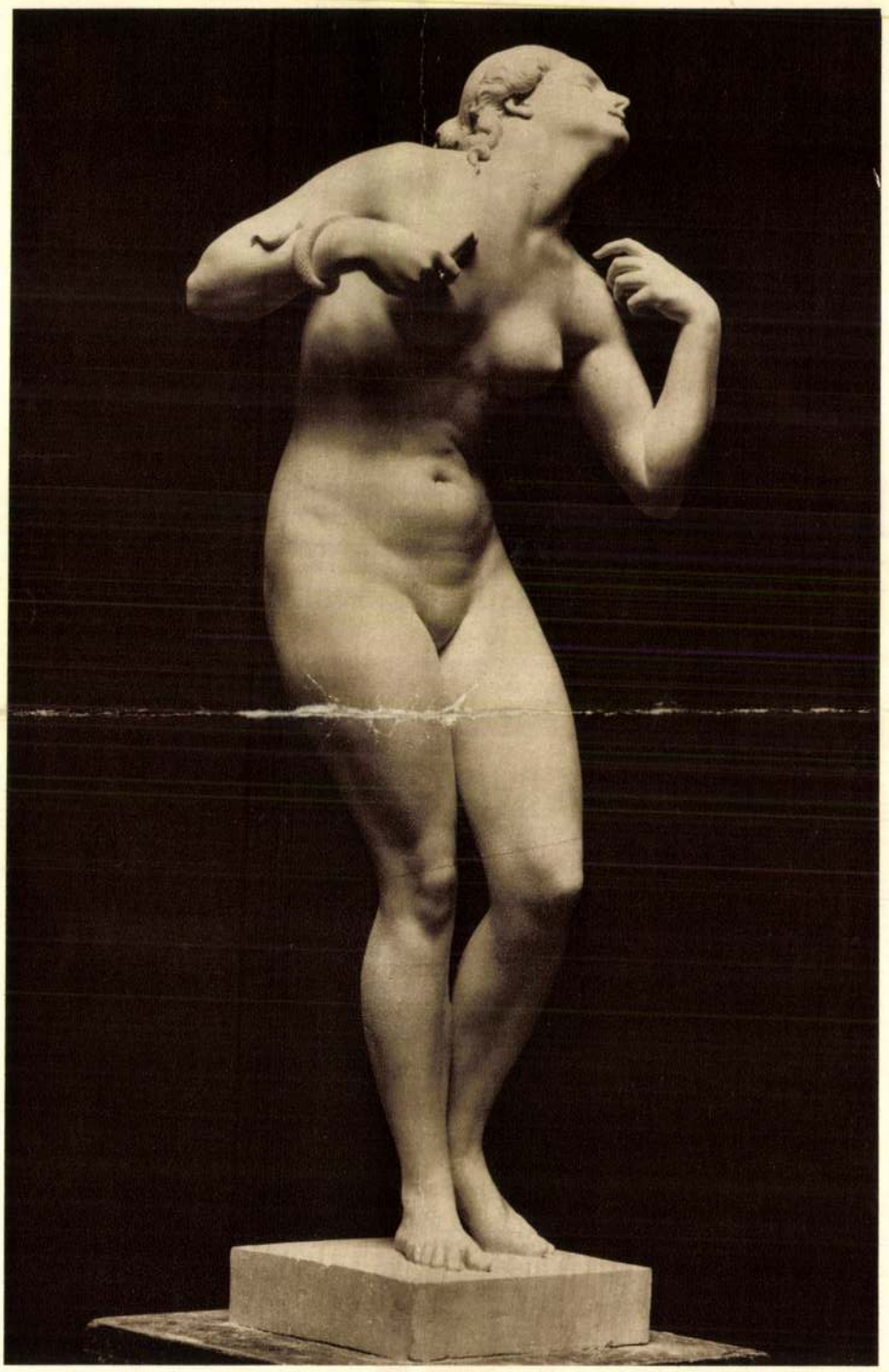

PÁSZTOR JÁNOS: CLEOPATRA.

tásnak és művészi szubjektivitásnak a szintézise. Az a mindennapiságból vett jelenet hétköznapi emberek viselkedését, taglejtését ábrázolja, mégsem az, amit genre du paysagenak neveznek. Mert nemcsak jelentése nagy, hanem jelentősége is. Akárcsak valamely történelmi monumentumnak. A nép szerepel benne, nem csupán két népies figura. A néplélek, amely erők és akarások felhalmozódása. Népi etosz, nem etnográfiai érdekesség, vagy folklorisztikai furcsaság. A nép nagy történelmi alak s Pásztor népies szobra olyan jelentős, mint valamely történelmi ábrázolás. És jelentőségétől olyan monumentális, mint Millet népies képei, a Kalászszedők vagy a Magvető.

A jelentőségüktől, nem a jelentésüktől olyan magyarok Pásztor János népies szobrai. Valamennyiben az alakok a közösség képviselői. Nem kikülönözött, kidifferenciált egyének, hanem a típus megjelenései, a nagy eredőéi, amely összesíti, egységbe fogja az egyének életét. A nagyszerű legegyszerűbb formáké, amelyekben elférnek s amelyekké összetevődtek a temérdek sok egyes ember formái.

Izsó Miklós és Munkácsy Mihály népies alakjai ugyanazért olyan magyarok, amiért Pásztor János alakjai azok. A nagy legegyszerűbb forma, a nagy összefoglaló ábrázolás révén, amely szóhoz juttatja a néplelket közönyösségével, szenvedelmességével, humorával, pátoszával. Az esetleges, a történetes, a véletlen helyzet éppen csak a megjelenésük kerete, de maguk az alakok egy nagy összetartozásnak kifejezői. Izsó ábrázolása valamelyest melodikusabb, Munkácsyé valamivel patétikusabb volt. Pásztor Jánosé naturalisztikus.

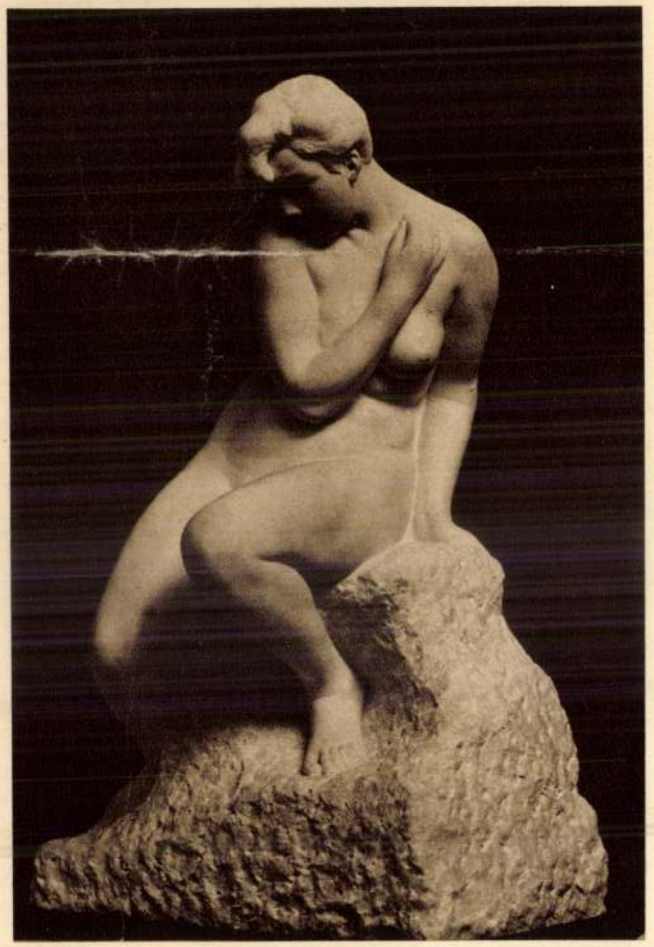

PÁSZTOR JÁNOS: KISÉRTÉS.

Az ő naturalizmusának nincs más, csakis művészi tendenciája. A nép ábrázolásában nem mindig ez a tendencia uralkodik. Már a tanagra szobrokban sem. A karikatúra csúfolódott bennük. És később is, amikor a paraszt a művész modellje lett, sajátságos irányzatok kergetőznek az ábrázolásában. Az egyikben a paraszt

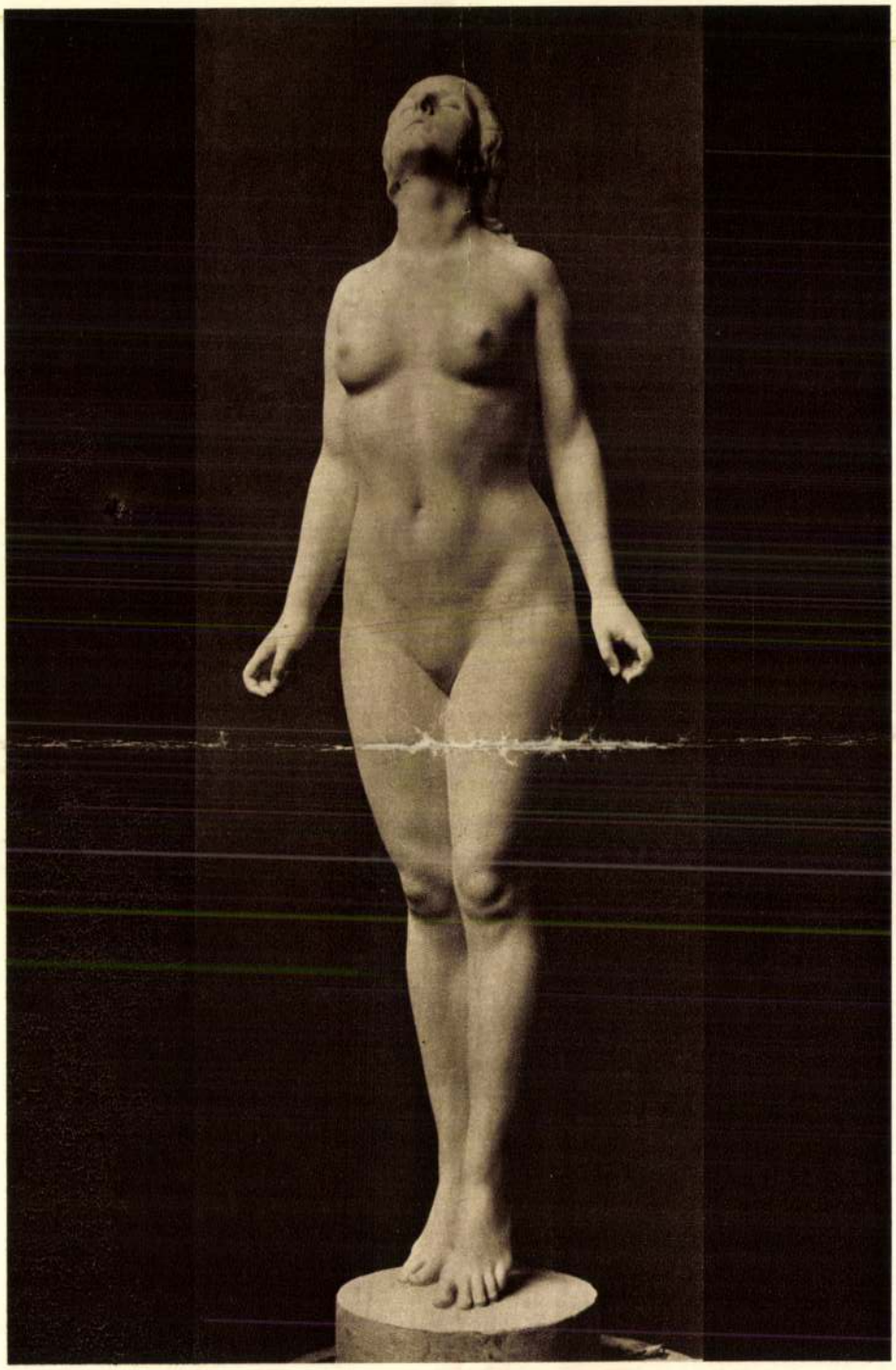

PÁSZTOR JÁNOS: SZFÉRÁK FELÉ.

durva, otromba, nyers, különösen a tréfáiban, a másikban arkádiai boldogságot él, majd népszínművek hőse. Azután sorra került a szánakozó népábrázolás. Szobrászatban és pikturában is. Egymás nyomában legkülönbözőbb felfogások a paraszti világról. Az egyik komoran vagy csúfolódva pesszimista, a másik a nép fiát hedonisztikus lénynek tartja, a harmadik optimisztikusan gyönyörködik regényességeiben, a negyedik pedig az ábrázolásban merőn szentimentális. És kialakul a karikatúra, a bukolikus életkép, a melodráma és a vezércikk. A művész a típust keresi, de belebotlik a véletlenbe, a történetesbe és megakad benne. Vagy megreked a maga személyiségének határain belül és nem tud fölemelkedni abba a «legtökéletesebb objektivitásba», amelylyel meg tudja látni azt, ami az egyes esetben általános érvényű, ami a művészi alkotást időtlenné teszi, ami az egyes emberben általános érvényű emberi.

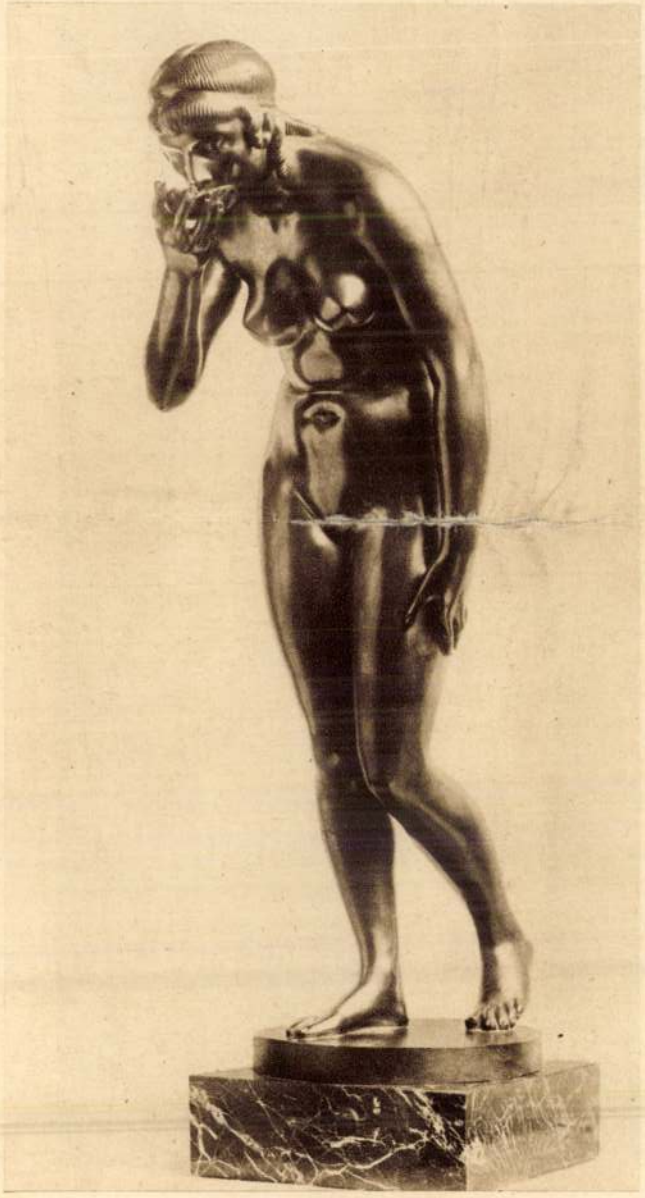

PÁSZTOR JÁNOS: LÉTHE VIZE.

Pásztor János ilyen meglátó. És mikor a tipikust, az emberit ábrázolja, amikor nem másol magyar figurákat, hanem magyar néplelket szólaltat meg, nem folyamodik a stilizálás módszeréhez, hanem naturalisztikusan formál. Nem törődik, nem is törődhetik a naturalizmus körül gomolygó vélekedésekkel. És nem védelmezi a maga modernségét a naturalizmust ostromló modernekkel szemben. Modernsége abban a naturalizmusban gyökerezik, amely a természetben az istenit és az emberit látja, mint ahogy annak látta, teremtő erőnek vagy teremtett realitásnak a görögség és a kereszténység, az antik világ, a középkor s a renesszánsz. Abban a natura-

lizmusban, amely világról és dolgokról való fölfogás és világnak és dolgoknak ábrázolása is.

Mennyi ellentét a naturalisztikus művészetről való vélekedésekben. Hol a művészeti kultúra ellenségének tartják, hol a kultúra legfőbb törekvését látják benne. Világfölfogások viaskodtak a naturalizmus körül, természetes tehát, hogy művészi felfogások is kergetőznek körülötte. De minden felfogáson keresztül, a művészetnek életföltétele, hogy eredőket keressen, ne egyes összetevőkkel játszadozzon. Ez a pillanat fölé kerekedés értelme. Az esetlegestől, a történetestől való függetlenítésé. A naturalista pedig győzze le a modellt. A modell a naturalista művész alkotásán sem uralkodhatik. Pásztor János szoborművei ilyen győzelmek. Ennek a győzelemnek az a módja, hogy a művész elgondolja azt, amit lát. A művészi fantáziáról elmondható, hogy nemcsak annak az elgondolása, ami nincs, hanem azé is, ami van. Elgondolása a dolog és az idea összefüggésének. Milyen mélységes elgondolás és milyen legyőzése a modellnek Pásztor «Kubikos» szobra! Tagbaszakadt, javakorabeli férfi aktja, térdére könyöklő mezítelen paraszti munkás. Kidolgozott izmok, végig anatómiai hangsúlyozottság, szorgos meglátás. És mégsem modell mása. Természeti stúdium és mégsem a valóság másolata. A formáiban nincs szépség s a fölépítésében nincs

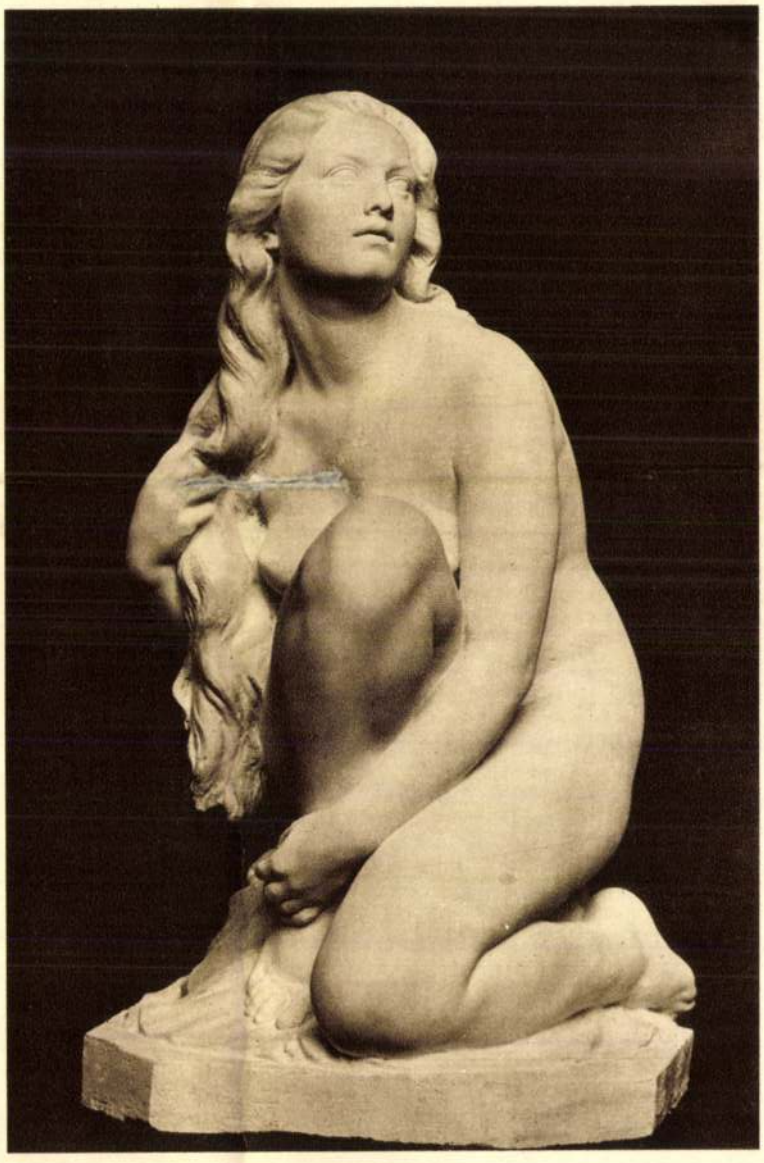

PÁSZTOR JÁNOS: ZSUZSÁNNA.

harmónia, de általános érvényű, ideálisan emberi. A harmonikusan fölépített, a szép formájú görög szobrok szelleme szólal meg benne. Ideális naturalizmusé. Ez a paraszti akt a magyar nép komolyságának szobra. Ez a mezítelen alak magyarabb minden magyar jelmezes alaknál. Egy nagy valóságnak pillanatnyi, történetes valóságok fölött érvényesülése.

Az «Anyaság» szoborcsoportban a konkrétumhoz elvontság társul. Primitív beszédességű allegória. De nem az allegóriában, hanem a női alak valóságában nyilvánul a szobor magyarsága. Arca átszellemülten szép. Tipikusan szép, nem sematikusan, mint a görög szobrok arca. A klasszikus arcok szépsége lélek nélkül való, ezé a magyar női arcé csupa beszédesség. A két kis mezítelen gyermek hangsúlyozottabban szolgálja az allegóriát, mint anyjuk, a női ruha széles redőivel, nagy vonalaival, simuló síkjaival együtt pedig az ornamentumot és a kompozíciót. Ez a szobormű Pásztornak ama szobrai közül való, amelyekben inkább a skulptúra, mint a plasztika szelleme nyilvánul. Inkább a kőfaragóé, mint az agyagból formálóé.

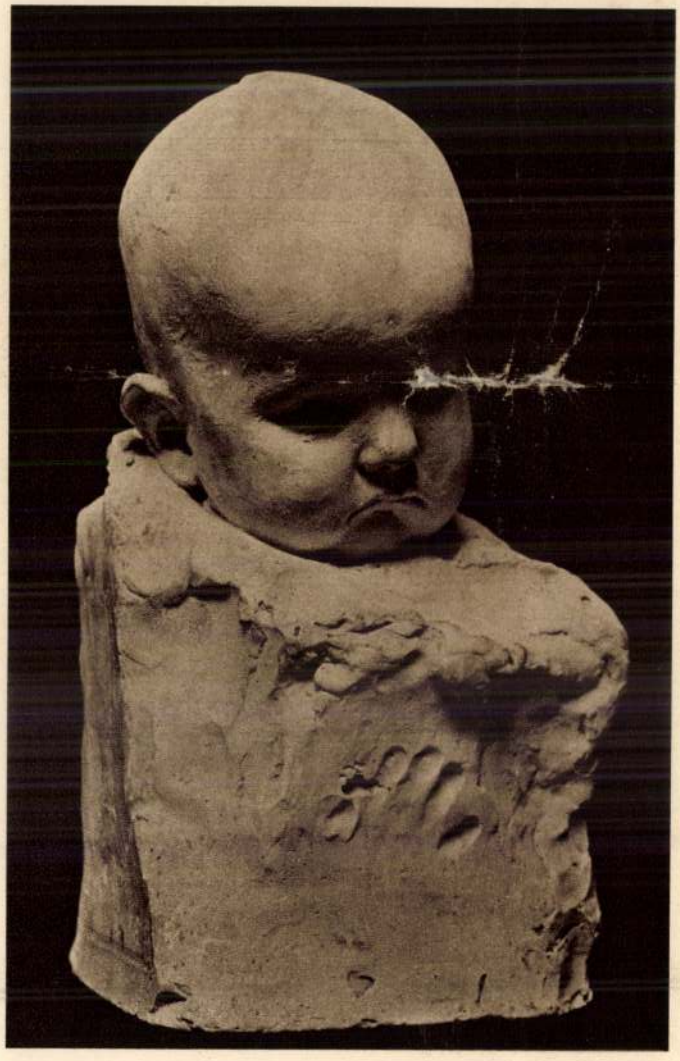

PÁSZTOR JÁNOS: GYERMEKFEJ.

A kőszobrászról azt mondják, hogy megérzi a kőtömbben az alakot. Kiérzi és kiszabadítja belőle. A mintázó szobrászról azt, hogy megformál olyant, ami még nincs. Független az anyagtól, lelket ad neki, míg emez kihámozza belőle. S hogy anyag és szellem egymásra hat, mindegyiknél másképpen hat. Újabb rámutatás a fantázia kétféle terrénumára. Az egyik az, amelyiken azt gondolja el, ami van, ami elrendezendő, a másik az, amely azt teszi össze meglevő, tapasztalt részletekből, ami még nincs. Csak a módszerük és a matériájuk más. De a tárgyuk ugyanaz. És ugyanazok az energiák mozgatják. A játékos kedv, az utánzásban, másolásban való

öröm, a művész erőfölöslege és áhitata. A plasztikus szobrász az alkotásban mozgalmasabb, szabadabb, a skulptúra szobrásza nyugodtabb, megkötöttebb. Amaz a festő útját keresztezi, emez az építészét.

Pásztor János, a plasztikus, a mintázva formáló, óvatos a festészettel való találkozásában. Vigyáz rá, hogy a festőiség el ne kábítsa. A festés a maga két méretű területén független a valóságtól, hiszen inkább látszat, tévedhet és téveszthet, megtagadhat természeti törvényeket, alkalmasabb viziók szertelenségére, míg a szobrászi alkotás a tér ura, de alárendeltje is és testiségével hat. A szobor inkább kézzelfogható valóság, mint játékos látszat. A festő inkább odaadhatja magát a véletlennek, mint a szobrász, a festő sokféle összefüggéseit manipulálhat, de a szobrász magábanálló műveket alkot. Pásztor János, a Rodin-tanítvány, nem engedett a festőiség csalogatásának, a festői impresszionizmus csábításának. Még dekoratív szobormüveiben is csak alig él a festőiség szabadságával. Megmaradt olyannak, amilyennek indult. Nincsenek is fejlődési fejezetei. Azok közül való, akik, mint Ingres, készen jöttek. Első szobrai ugyanolyan kiegyensúlyozottak, mint legutóbbiak. Huszonöt évvel ezelőtt ugyanúgy függött össze szobrainak formája a tartalmukkal, mint most. Ugyanúgy egymásba illeszkedtek, mint legújabb műveiben. És ugyanaz volt a felfogása a pusztán csak láthatónak és az elgondolásnak egymással való viszonyáról, mint most. Aktokat mintáz, minden részük, minden porcikájuk elevenségre emlékeztet, de a maguk egészében nyugodt, monumentális hatású szobrok. Monumentumok, szimbolumok, hasonlatok: a meglátott és elgondolt valóság művészi megjelentetései. Pásztor Rodinnek tanítványa volt. A Julien

PÁSZTOR JÁNOS: ANYASÁG.

PÁSZTOR JÁNOS: AZ ELŰZÖTT.

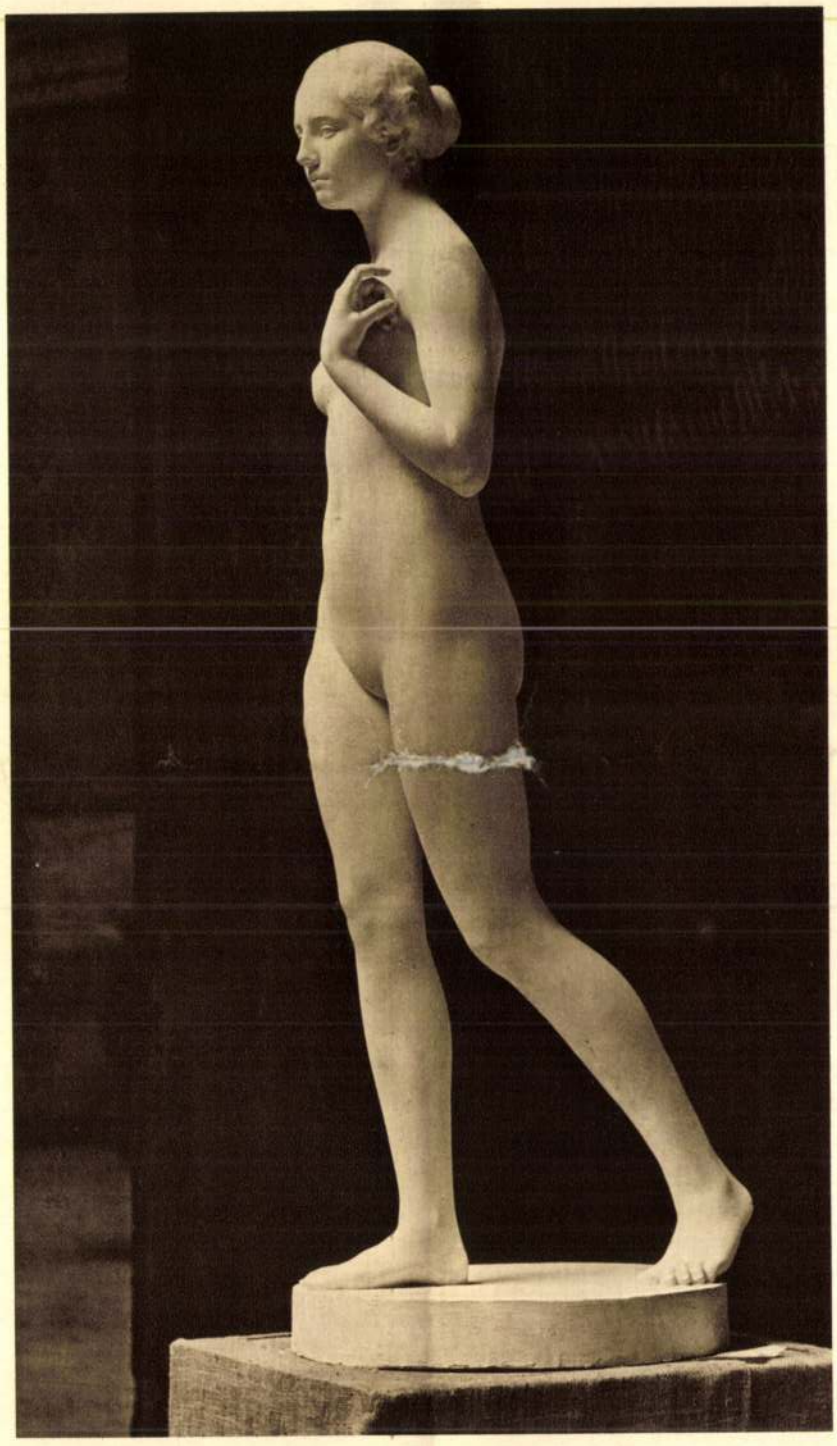

PÁSZTOR JÁNOS: PRIMAVERA.

akadémiából kéredzkedett a nagy szobrászhoz. Arra a rokonságra hivatkozván, hogy az ő fantáziája is szenvedély. Szóval ezt nem tudta elmondani, amikor Rodin műhelyében jelentkezett, mert nagyon fogyatékos volt a francia beszéde. De mikor Rodin azt kérdezte tőle, hogy mit akar, megragadott egy csomó agyagot és gyúrni, formálni kezdte. Rodin megértette és tanítványának fogadta.

A gyomai fiúra nagy hatással lehetett a Rodinből feléje áradó kozmikus érzés. A világnak, időtlen időknek, határtalanságoknak, az emberinek az a mélységes átérzése, amely Rodin műveiből sugárzott. Rodin munkássága az örök keletkezést érezteti, azt, hogy hogyan lesz, hogyan teremtődik az alkotás. Művei nem is azzal hatnak, hogy vannak, hanem azzal, hogy lettek. Néha úgy hatnak, mintha nem volnának készek, máskor meg felsőségesen hirdetik, hogy minden megvan bennük ; a dolgok láthatósága, elgondolhatósága, átérezhetősége. És Pásztor János ráeszmélt arra, hogy a művészi munka vallomás, hitvallás. A Julien akadémiában és megelőzőleg a budapesti Iparművészeti Iskolában, Mátray Lajos osztályában, művészi ismeretekkel gazdagodott, Rodin műhelyében megismerések jutottak részeül.

A gyomai tőzsgyökeres magyar fiúra Párizsban ráköszöntött az új szépségek világa. Nem veszett el benne az eredetisége. Csak a szemlélete lett nagyobb, szélesebb, világot átfogó. Csak a kíváncsisága formálódott át lelkesültséggé. És tudatává lett az, hogy a dolgokban és összefüggéseikben idea rejlik, hogy a jelenségek nem készen adottak, hogy csak formák, a melyekbe lelket lehet önteni. Nemis a temperamentumán keresztül látta meg a dolgokat, embereket, hanem a tartalmiságukon, lelkületükön, mivoltukon keresztül. Kint Párizsban tanulta meglátni a magyar népet, azzal a szemléléssel, amelybe ott a világ közepében, tanult bele. A tipusra reagáló tekintettel, a véletlenen át a lényegbe ható nézéssel, a jelenségeket halmozó, osztályozó, összetevő meglátással. És ennek a felsőségesen objektív, intellektuális képlátó, képformáló tehetségének révén olyan intenzíven magyarok az ő magyarjai. Az, ami Izsó Miklósban ösztön volt, benne intellektualitás. Pásztor János művészete nemcsak magától értetődőn magyar, hanem észlelésének, meglátásának intelligenciája révén is az. Munkácsy Mihály művészetéé is az volt.

Pásztor tizenötéves korában az Iparművészeti Iskolában Mátray Lajos tanítványa lett, húszesztendős volt, amikor Párizsba került. Megállta helyét a nagy hullámverésben, pedig csodálkozva lelkesedett a sok művészeti lehetőségért és szenvedélyes kíváncsisággal bámult rájuk. De magyar makacssággal tudott akarni és nem akart engedni a maga szabad önrendelkezéséből. Ne uralkodjék rajta még belső kényszerűség sem. Még a szenvedély sem. Az a lelkesség sem, az az izgalmas kíváncsiság sem, amely a párizsi hatásokat fogadta. Az alföldi magyar makacs elszántságával akart a maga ura maradni. Művészetét ne határozza meg más, csak a sajátmaga akarata. Sajátságos szintézis az alföldi magyar lélek, nagy ellentétek, a predesztinációba vetett hitnek és a lelkületi szabadságnak egymásbakapcsolódása. Mintha Pásztor János magyar népi alakjai ezt a szintézist tükröztetnék. Ezért is olyan nagyon magyarok.

Négy esztendeig maradt Párizsban, azután Hódmezővásárhelyen töltött négy évet. Ott mintázta meg a «Búcsúzkodás»-t, amelyért a Műcsarnok kiállításán 1906-ban a Harkányi-díjjal jutalmazták. Felköltözött Budapestre s azóta itt él.

Minden szobra elmélyedés az ember szépségébe. Nem is a kifejezésben natu-

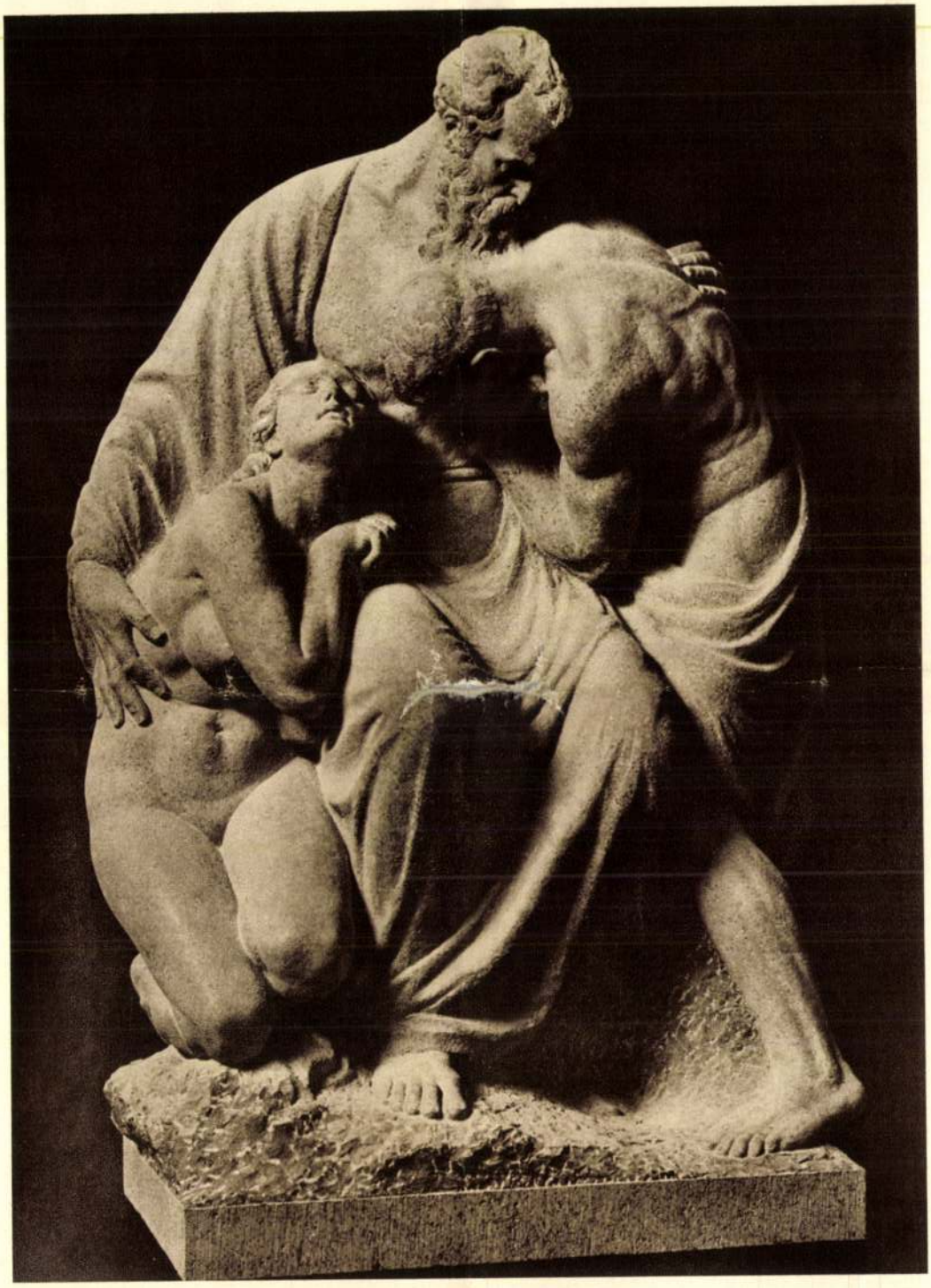

PÁSZTOR JÁNOS: MEGTÉRÉS.

PÁSZTOR JÁNOS: ÖREGASSZONY.

ralista ő, hanem emberkultuszában. Neki az ember nemcsak modell, hanem natura naturata, a természet összfoglalata. A paraszti és a bibliai ember, a hérosz és az aktja szépségében tündöklő nő. Az «Elűzött» a szépséget alkotó természetnek szobra. A pompásan megmintázott akt nem a modell szépségét tükrözteti, nem is felel meg a divó, a járatos szépség-fogalmaknak, mégis a szépség ideájának megtestesítése. Michelangelo Dávidja is ilyen megtestesítés, pedig Wölfflin egyenesen rútságokat lát benne. És Rodinnek akárhány aktjáról, szépségben remeklő művéről mondották, hogy a szobrász szépségmámorában nem ért rá arra gondolni, hogy a szép aktú nőt arcban is szépnek formálja meg. Az «Elűzött» a paradicsomból elűzött Évát ábrázolja. Valamelyest emlékeztet Rodin híres Évájára. Témájánál, mozdulatánál fogva. S amiért ugyanolyan nagyszerűn tipikus, mint a párizsi Éva.

Az ilyen emlékeztetések nagy átélések emlékeire való utalások. S ezek az emlékek nem új ingerek reprodukciói, hanem az események, tapasztalások produkciója, saját átélések, újból támadó jelenségek, apokastasis, a «Wierderkunft» nyilvánulásai. A művészet örökvoltának biztosítékai. A művészetnek az apokastasis az útja, és nagy művészek és nagy művészi áramlatok egész sora ezen az úton jött és győzött.

Ilyen emlékeztetés, noha semmi hasonlóságon sem alapszik, Pásztor János «Öregasszony» mellszobra. A Luxemburg-múzeum «La vieille Heauemière»-re gondolok, amikor ezt a mellszobrot nézem. Más közük nincs egymáshoz, csak közös szentimentalizmus, a közös probléma izgalma. Az öregség formarombolásának és formaképzésének problémája. Az a művészet, amely az időtől való függetlenségre, időtlenségre törekszik, ime rábámul az időre, ahogy valóságokat átformál. Az örök keletkezés és az örök elmúlás miszticizmusa szól hozzánk ebből a nagyvonalú, kis szoborból. A metamorfzis szobrának nevezném. Emberkultuszának ünnepnapjain az aktjait mintázza vagy faragja ki áttetsző márványból Pásztor, keresztjáró napjain pedig az ilyen metamorfózis-szobrokat. Talán arcképszobornak készült. Az arcképben, a szobrászban is a személyi momentumok a típus fölé kerekedhetnek. A mellszobor egyéni

sajátságok formulája, ez az «Öregasszony» szobra mégis általánosságot reprezentál. Ugyanúgy, mint «Primavera» aktja, amely pedig a fiatalság jellege teljességét, minden időkben való azonosságát, szépséges általánosságát szólaltatja meg. Talán sok természeti stúdium, modellnézés eredménye, de nincs benne a jelenre, a pillanatra való beállítottság. Még mimózaszerűségében is ez a diadalmas általános érvényesülés szólal meg. Szép testiség és üde lelkiség. Akaratmentes boldogság. Tudathíjas vágyakozás. Rodin «L'âge d'airain»-je, Ébredése a vágyakozva nyujtózkodó ifjú szobra csupa szenzualitás, Pásztor János Ébredés szobra, a «Primavera» álomszerűség, amelyből áhítat fakad.

És minden aktja az ősi nőt ábrázolja. Nem ad hoc tanulmányok és modellbeállítások lecsapolása. Van bennük abból az idegességből, amely a «szimpatikus idegrendszer» nyilvánulása. A nőn ez uralkodik el, jobban, mint a perifer-ikus. De Pásztor János ezeken az érzéki, nemcsak formát, hanem húst és vért éreztető aktokban is legyőzte a modellt, aki személy és akinek személyi jellegzetességei, sajátosságai, esetlegességei vannak. Összetevőket szolgáltatnak az integrációhoz. De nagyonéha pillanatnyivá lesz az ábrázolása, amikor egy-egy érdekes mozdulat, egy-egy meglepő taglejtés, az elevenségnek egy-egy kategorikus jelentkezése megdöbbentette, amikor eluralkodik rajta az impresszió, amikor mégis csak elcsábítja a festőiség szabadsága. Ilyenkor mintázta meg a «Fésülködő nő»-t, vagy a «Kísértés»-t. Szinte rájuk képzelhetjük a Renoir-aktok húsa vibrálását. Az egyéni jellemzetességet, az alak szubjektivitását, a személy véralkati, érzületi erőteljességét ábrázolják. Elevenségtől duzzadók, mindennapiságot élő nők szép mezítelenségei. Aphrodite megelevenít-hetné őket, mint valamikor Pygmalion szobrait. A formázásuk dekorat:van lágy s a mellett szabatosan biztos az anatómiájuk.

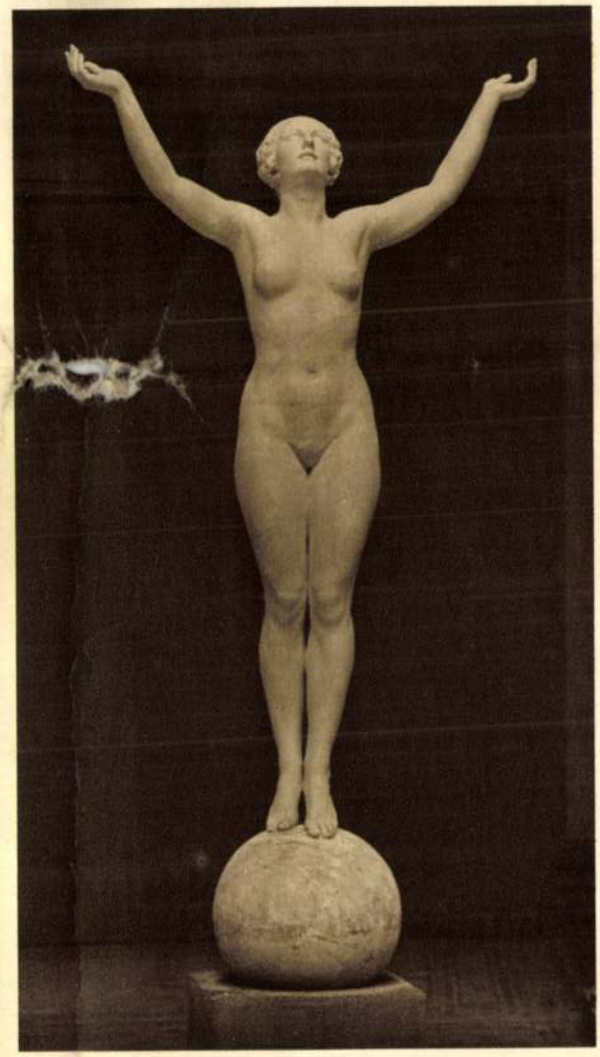

PÁSZTOR JÁNOS: «AD ASTRA».

Valamennyinek mozdulata, testtartása, vonalai megkomponáltan

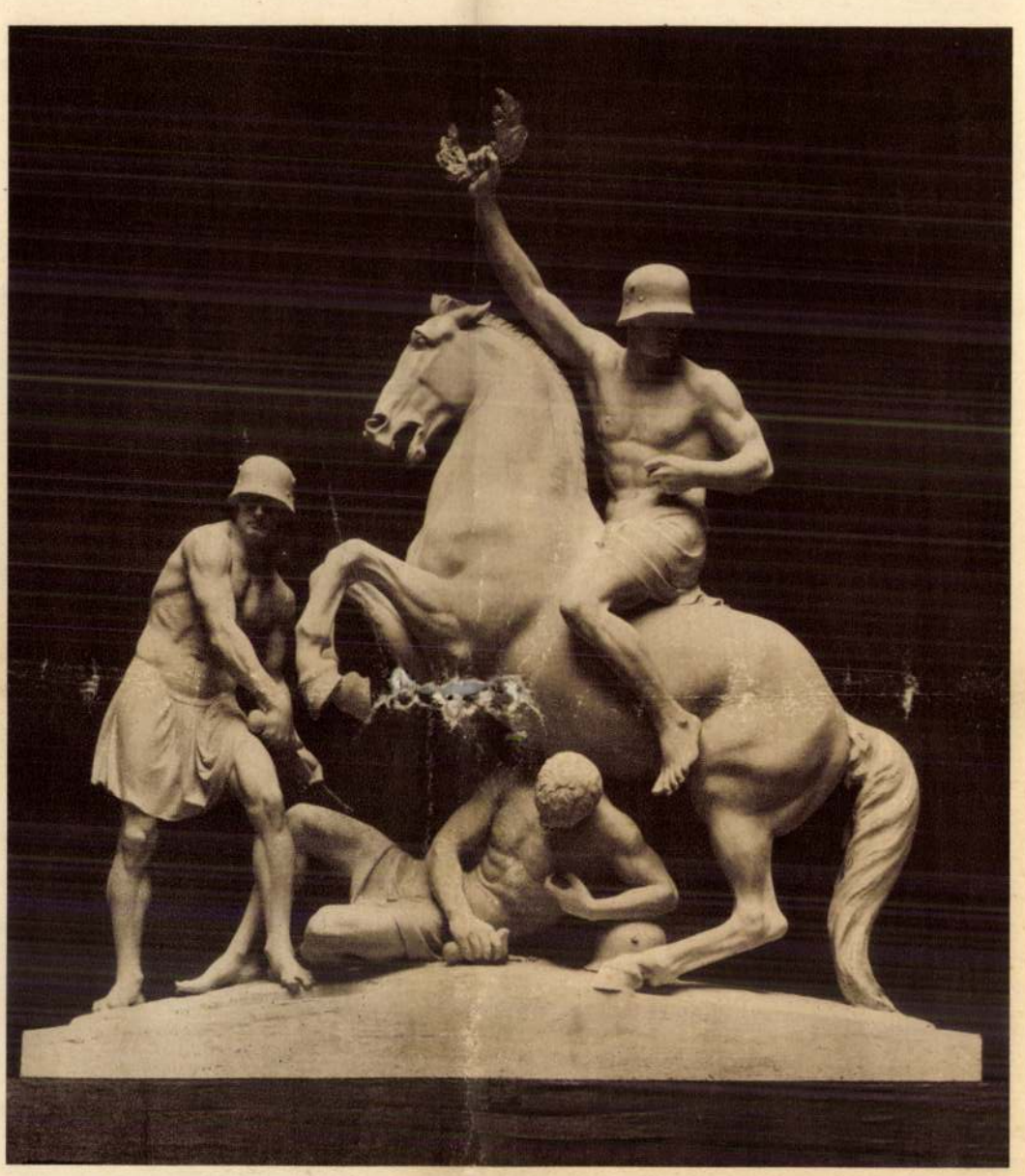

PÁSZTOR JÁNOS: A SZÉKESFEHÉRVÁRI HŐSI EMLÉK.

sajátságok formulája, ez az «Öregasszony» szobra mégis általánosságot reprezentál. Ugyanúgy, mint «Primavera» aktja, amely pedig a fiatalság jellege teljességét, minden időkben való azonosságát, szépséges általánosságát szólaltatja meg. Talán sok természeti stúdium, modellnézés eredménye, de nincs benne a jelenre, a pillanatra való beállítottság. Még mimózaszerűségében is ez a diadalmas általános érvényesülés szólal meg. Szép testiség és üde lelkiség. Akaratmentes [illegible]. Tudatnijas vagyakozás. Rodin «L'âge d'airain»-je, Ébredése a vágyakozva nyujtózkodó ifjú szobra csupa szenzualitás, Pásztor János Ébredés szobra, a «Primavera» álomszerűség, amelyből álmát fakad.

És minden aktja az ősi nőt ábrázolja. Nem ad hoc tanulmányok és modellbeállítások lecsapolása. Van bennük abból az idegességből, amely a «szimpatikus idegrendszer» nyilvánulása. A nőn ez uralkodik el, jobban, mint a periferikus. De Pásztor János ezeken az érzéki, nemcsak formát, hanem húst és vért éreztető aktokban is legyőzte a modellt, aki személy és akinek személyi jellegzetességei, sajátosságai, esetlegességei vannak. Összetevőket szolgáltatnak az integrációhoz. De nagyonéha pillanatnyivá lesz az ábrázolása, amikor egy-egy érdekes mozdulat, egy-egy meglepő taglejtés, az elevenségnek egy-egy kategorikus jelentkezése megdöbbentette, amikor eluralkodik rajta az impresszió, amikor mégis csak elcsábítja a festőiség szabadsága. Ilyenkor mintázta meg a «Fésülködő nő»-t, vagy a «Kísértés»-t. Szinte rájuk képzelhetjük a Renoir-aktok húsa vibrálását. Az egyéni jellemzetességet, az alak szubjektivitását, a személy véralkati, érzületi erőteljességét ábrázolják. Elevenségtől duzzadók, mindennapiságot élő nők szép mezítelenségei. Aphrodite megelevenithetné őket, mint valamikor Pygmalion szobrait. A formázásuk dekorat[illegible]van lágy s a mellett szabatosan biztos az anatómiájuk.

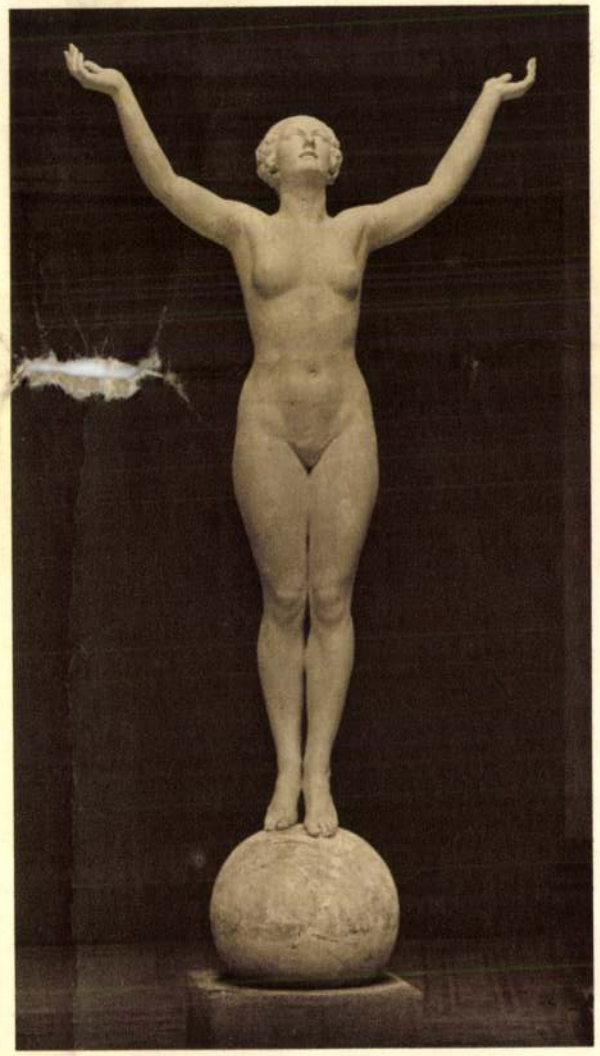

PÁSZTOR JÁNOS: «AD ASTRA».

Valamennyinek mozdulata, testtartása, vonalai megkomponáltan

zárt formát adnak. Ez a szobrászi rend. Az életben is érvényesül a rend princípiuma, az ordo ordinans, nem lehet meg nélküle az életet másoló művészet sem. A szobrászatban ez a rend a forma zártságában nyilvánul. Sokáig egyenesen dogmának tartották a zárt forma követelését. Ritmikus kiegyensúlyozottságot adott, érvényre juttatta a tömeget, a térben hatást és megsegítette a kemény formák és a játszi fény találkozását. Még a calaisi polgárok híres csoportszobrában, az egymást követő és egymás mellett haladó hat ember csoportjában is érvényesül ez a zártság. Pásztor János hűségesen kitart a dogma mellett. Nagy kompozícióiban, a «Megtérésben» és a székesfehérvári hősi emlékben is, de ideális aktjaiban, «A szférák felé» «Cleopatra» és «Zsuzsánna» szobrokban is.

Ezek az aktok a maguk mimikus-harmonikus formáival, testi szépségével, kifejezéses gesztusaival a lényegesnek, a jelentőségnek ábrázolásai Gesztusaik beszédessége szinte olyan érthető, akár a nyelvé. Csakúgy szimbolumok, mint a szavak. Egyikmásik olyan, mint a felkiáltás, a másik olyan, mint a felépített mondat. Ez a beszédesség természeti szükségesség, kényszerűség. Az érzések és ösztönök meg akarnak nyilvánulni s a gesztus az igazi, az ősi, a természetes kifejezésük. A gesztus ábrázolása a tipikusnak legigazibb művészi megszólaltatása. Pásztor János aktjai ettől a beszédességtől tipikus képek. Ruskin tipikus szépségét tolmácsolják. Nagy összefogások vannak benne. A női szépség egész fajszerűségének összefogásai. Az egyesek gesztusainak, érzéseik felkiáltásainak kórusai.

PÁSZTOR JÁNOS: SZÁNTÓ.

A Zsuzsánna-szobor aktja ijedt szégyenkezéssel térdelve guggol. Mintha el akarna bújni. Tekintete zavartan mered a rája bámulókra, fél kezével haját fogja, másik kezével elleplezné mezítelenségét. A szobor a maga kerekségeivel, vonalaival, lágyságaival, a testtartás, taglejtés artikuláltságával *egy* zárt forma. És ugyanolyan «Cleopatra» és «A szférák felé» is. Amabban a contraposto hangsúlyozása, a vonaglón hajlított test, amely ránehezedik a támasztó lábra, a mozgalmas silhouette, a másikban pedig fölfelé törekvő, függőleges ritmus, finom kerekségek, amelyekre a fény és árnyék játéka szelíd tónusokat varázsol, testiség, amely a súlyától szabadulni akar. És ez a szférákba törő test mégis csupa érzéki szépség. Idealizált valóság, de valóság.

A kompozícióhoz való közét Pásztor János legkifejezettebben a «Megtérés»-ben és a székesfehérvári hősi emlékben szólaltatja meg. Az egyik egymásra omló testek tömege, a másik különálló alakok összefogása. Ott nagy dekoratív hatások, emitt nagy ritmusok viharzása. Amott mozgások egybeolvadása, emitt az erőnyilvánulásaik. Ott csupa lelkületi kifejezés, emitt a formák pátosza. A «Megtérés» bibliai drámaiság, a székesfehérvári emlékben az antik barokk erőteljessége. Az örök barokké, amely minden művészeti korban ráront a nyugalomra, a kiegyensúlyozottságra, amely a harmónia fogalmát átértékeli s amely a természetességet új vallomásokra, erők, energiák új feltárására készteti. A «Megtérés»-ben ruharedőzeteknek, testkerekségeknek, izomdomborulásoknak, testhajlásoknak egyetlen formába, egy nagy egységes csoportgesztusba összekomponáltsága, míg a székesfehérvári síremlék lovasa, sebesültje, harcosa, a mozgalmas klaszszikus aktok s a hellenisztikusan megstilizált ágaskodó paripa nagy vonalfolyást, hatalmas lendületet fognak formaegységbe. Amott plasztikai problémákba elmélyedés, emitt diadalmas föléjük kerekedés. Az egyikben a kompozícióban analizáló törekvés érvényesül, a másikban a szintézisé. Pásztor János harmincesztendei munkásságában párhuzamosan érvényesült a két tendencia.

PÁSZTOR JÁNOS: FÉSÜLKÖDŐ NŐ.

Régibb és újabb népi szobraiban, aktjaiban is, nagy kompozícióiban is. Néha úgylátszik, mintha megtagadná a kompozíciót a forma szenvedelmes szolgálatában, máskor felsőséges erővel a formát rászorítja a megkomponáltságra. Rodin ugyanilyen viszonylatban volt a kompozícióval és a formával, míg Hildebrand mindig a kompozíció igazát vallotta. A formák szépsége csábító, varázslatos, primér voltuk elemi erővel hat. A kompozíció másodlagos folyamat, intellektuális művelet.

A formák dinamikus hatásúak, a kompozíció tudatos, logikus kapcsolás. Érthető, hogy a művész néha szépségmámorában a puszta formák rabjává lesz. Pásztor János akárhányszor bol-

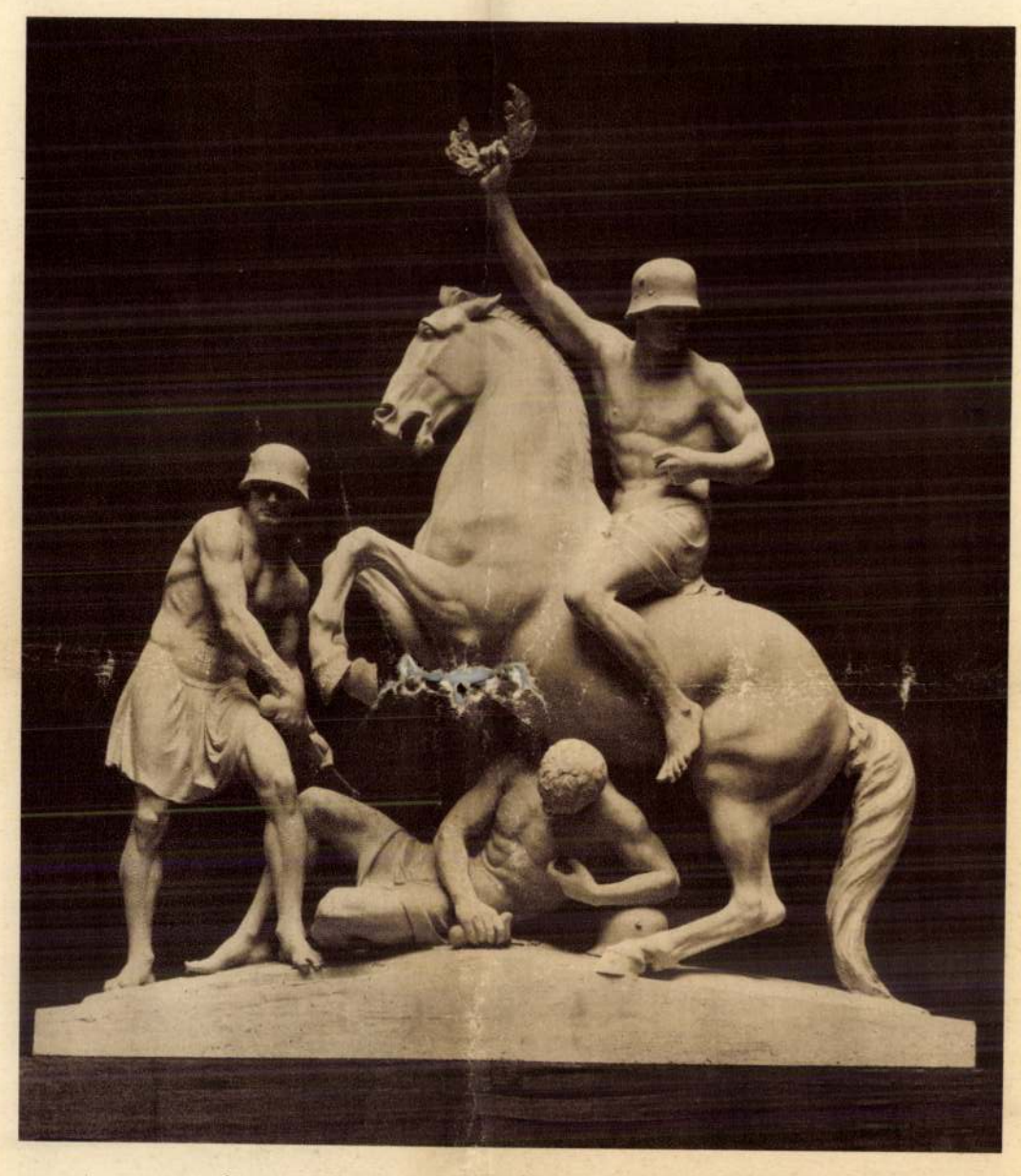

PÁSZTOR JÁNOS: A SZÉKESFEHÉRVÁRI HŐSI EMLÉK.

dog volt ebben a rabságban, mint ahogy boldogság számára az, hogy művész lehet a kompozíció tudatossága révén is.

Néhány életrajzi adattal kiegészítem művészetéről szóló írásomat. Pásztor János ötvenesztendős, 1881 január 29-én Gyomán született. Iskoláiról, tanulmányairól már megemlékeztem és rámutattam néhány legjellemzőbb művére, útjának mérföldmutatóira. Díjakkal, egyéb kitüntetésekkel jutalmazták meg értük. Elnyerte a nagy állami aranyérmet, a Ferenc József-, a Harkányi-, a Forster-, a báró Kohner Adolf-díjat, a Szinyei-Társaság nagy díját, a Kisfaludy-Társaság Greguss-díját. Kitüntették a barcelonai világkiállításon és néhány szobrát műkincsei közé iktatta a Szépművészeti Múzeum. A fiatal és a régibb művésznemzedék határán mindkettő magáénak vallja őt. Az időtlen művészethez tartozandósága adja meg a jelentőségét. Meglátott új szépségeket és nem tagadta meg a régieket. Meglátja a mindennapiságban a minden időkre szólót. Pásztor János dolgok meglátása, átérzése, szintézisbe fogása és leegyszerűsített kifejezésük hangsúlyozása révén monumentális szobrász.

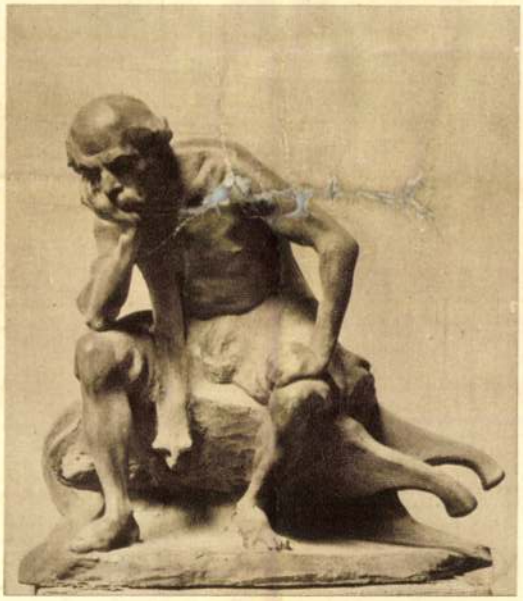

PÁSZTOR JÁNOS: KUBIKOSOK.

BENCZÚR GYULA.
(Legutolsó arcképe.)
Kallós Oszkár felvétele.

PÁSZTOR János

VÉN Zsuzsa: A Neugebaute hült helyén. = Budapest, 1983/9. 39.p.

1921-ben négy irredenta mükősuobrót álitottak a /Szabadság/ térre
Észak: Kisfaludy Stróbl Zsigmond
Dél: Szentgyörgyi István
Kelet: Pásztor János
Nyugat: Sidló Ferenc

A szobrokat 1945 után lebontották és elszállitották.

PÁSZTOR János

HOLLÓS László: Müvészkert : 70 éves a Százados uti müvésztelep. = Budapest, 1983/7.

11.p.

Gábor Móricz visszaemlékezése: Csodálatos mintázókészségü, halk szavu ember volt, de ha beszéd közben megzavarták dühbe gurult. Egyszer a falhoz vágott egy tál meleg tepertőt.

M.D.K.

Pásztor Fálos, szobrász

a Munkácsy-szobor tervpályázat meddősége folytán szűkebb pályázatra kapott felszólítást, éppúgy mint K. Szeszák Ferenc, K. Strobl Zsigmond és Pongrácz Szigfrid, de a zsűri egyikük művét sem fogadta el.

Építőipar - Építőművészet. Bp. 1914. 38. évf. 22. sz.
232. old.

MDK

Pásztor János

a Céh müvésztagja, szobrász

Munkácsy Céh 8.repr. kiáll. N.Szal. 1935. márc. 4. l.

MDK

szobrász

Pásztor János

Ventende, márv.

Primavera, br.

Katalogen for den VII. Ungarske Representative Utstilling. 1923. april. Christiania Kunstforening.

MNK

Pásztor János szobrász

Farvel, br.

Akt med Krukke, márv.

Katalogen for den VII. Ungarske Representative Udstilling. 1925. April. Christiania Kunstforening.

MDK

Pásztor János

Brüsszeli nemzetk. kiáll. 1935. 138-14o.l.

MDK

Pásztor János

Amsterdami és hágai magyar kiáll. kat. 1921.

MDK

Pásztor János, 500 pengős jutalomdij

Döntött a Luther-szobor zsürije. Magyarország 1938. október 15.

MDK

Pásztor János

II. Rákóczi Ferenc szoborművének repr.

Pásztortűz 1940. januari sz. 6.l.

MDK

Pásztor János szobrász

Szobrai és siremlékterve az Ernst Múzeumban rend.kiállitáson.

Sz.B.: Két kiállitásról.

Magyarság 1925 febr.8. 21.l.

MDK

Pásztor János szobr.

Tormay G: A m.kiáll. Párisban. M.Iparművészet, 1937. 150. l.

MDK
LykaXKt.

Pásztor János szobr.

Lyka K: A téli mütárlat. /m.szobrászok/ UI. 1906.
XII. 48.sz. 527-28. l. képek

MDK

Pásztor János szobrászművész

Báthory István szobrának elkészitésével biztak meg Pásztor Jánost és Lechner Jenő műépitészt. A művészek a szobormintát bemutatták a bizottságnak.

Pesti Napló 1936. okt. 15.-én 12.1.

MDK

Pásztor Jánosné

Kismarty Lechner Gyula levele. Bp.1958.nov.3o.

MDK.

Pásztor János

Ad Astra c. müvét állitják siremlékének.

Magyar Nemzet 1965. márc.24. lap -

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

a Görgei Dénes halálos
tervét 700 pengőért meg-
vásárolták a Műcsarnok Em-
lékművére kiírt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1933. LIV. évf.
dec. 14. sz. 5. old.

Pásztor János szobrász M.N.K.

Rákóczi-szobor, Bp.

Schelken Pálma: Legyen olvasható a szobrok alkotójának neve

Magyar Nemzet 1965. március 7. 14.l.

Pásztor János szobrász M.D.K.

A " Beethoven emlékmü Martonvásár c. levelező-
lapon alkotójának PóJ.-nak neve nem szerepel
a szobrot 1927-ben a centenáriumra készitette
Schelekn Pálma: Miért maradt le Pásztor J. neve

Magyar Nemzet 1965. február 5. 5.l.

Pàsztor János

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

MH. 929. X. 20.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász, 1881-1945

Párizsban Rodin hive lett. Önarckép. N. Galéria. Hódmező-vásárhelyen Tornyaiékhoz csatlakozott. Búcsúzkodás fából faragott csoportja. N. Galéria. Majd a brüsszeli iré hoz csatlakozott. Elüzött. N. Gal. Rákóczi emlékmű, a tör stilushoz, a XVIII. sz.-i francia lovasszobrokhoz simul ~~xxxx~~.545.c.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Minerva. 1960. Bpest

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Incselkedés. Repr.

Évk. KMT. 1928.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Munkácsy-szobor. Repr.

A Munkácsy-szobor -pályázat. ?.

M.D.K.

Pásztor János, zebrája

műve a zárásfeltárási zárás-
egylás szerelőre működő téren,
a szerelőcsarnokban elhelyezett em-
lékmű, a világháborúban elesett
hősök emlékezetére. Építészeti
rész Hikisch Rezső műve.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1939. 73. köt. 132. old. 28. á.

M.D.K.

Pásztor János

A müvész arcképe szerepel a Mücsarnok tavaszi tárlatán kiállitó müvészek arcképei között.

Cserna Andor: A Szinházi Élet Tavaszi Tárlata. c. Szinházi Élet. Bp. 192o. május 9-15. IX. évf. 19. sz. 29. sz.

MDK

Pásztor János

A Hősök Emlékét Megörökítő Orsz. Szöv. közgyülése. Képzőművészet 1929. 17. sz. 53.l.

Pásztor Tamás, szobrász

MDK.

II. Rákóczi ferencet ábrázoló lovasszobrának bronzterve a M. N. G.-ba került.

–: Gyurgyalag a Nemzeti Galéria gyűjteménye

Népszabadság Bp. 1960. ápr. 7. 8.

Pásztor János M.D.K.

Bp. 1887 körül.

Attila csatája. Szövegközti illusztráció Andrian-Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id.mü 339-373.p.

Szign. Pásztor J. sc.

Kimnach László rajza után - - egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m. I.k. Magyarország. Bev.köt. 1887.367.p.

Pásztor János M.D.K.

Bp.1887 körül.

Régi magyar csataképek. A Rozgony melletti ütközet. Andrian-Werburg Frigyes és Hunfalvy Pál: Néprajzi bevezetés c. cikkéhez. id.mü 339-373.p.

Szign. Pásztor J.sc.

Kimnach László rajza után - - egyszinü fametszete. M.Kir.Állny.

O.m.I.k.Magyarország.Bev.köt.1887.367.p.

Pásztor János M.D.K.

Budapest, 1887 körül.

I.Ferenc József, Ausztria és Magyarország szimbolumai, Bécs és Pest városának részlete az id.mü ajánlóképén.

Szign. Roskovics - Pásztor sc. - Morelli G.F.i.

Roskovics Ignác rajza után - - egyszinü fametszete. Készült Morelli Gusztáv müintézetében. M.Kir.Állny.

O.m.I.k.Magyarország.Bev.köt.3.p.

MDK

Pásztor János szobr.

Képzőművészet 1931. 42. sz. 156. l. képek.

MDK

Pásztor János, szobrász

Bucsuzkodás Szines

/Herendi porc.gyár. Kotsis Károly ip.műv./

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1932.junius. Kat.

MDK

Pásztor [János szobrász]

(Vásárhely, nagyjai bízt említve.)

Szabó Endre: Műterem (Szalay Ferenc)
Tiszatáj, Szeged, 1961 február. 2. l.

MDK

Pásztor János szobrász

A Hősök Emlékét... Képzőművészet, 3.évf. 17.sz.

53. l.

MDK

Pásztor János

Rudnay Gyuláról készült portréját látjuk a képen, melyet a müvész sétány részére készit.

Esti Hirlap 242 sz. 1959. okt. 15 2 old.

MDK

Pásztor János

Beck, Ö. Fülöp: Emlékezései. Bp. 1957.

166, 369-72. l.

Pásztor János, szobrász

M.D.K.

„Bucsuzkodás" c. szobra a művész születésének 75-ik évfordulója és az 1956-ban is továbbfolyt „Kiemelt műtárgy - kiállítással kapcsolatban történik említés!

A Szépművészeti Muzeum 1956-ban. Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts, 1957. 10.sz. 112.old.

PÁSZTOR JÁNOS

Szenczi Molnár Albert emlékére felállitott szobormüve.

8 ÓRAI UJSÁG, 1939. április 23. vasárnap 7.1.

MDK

Pásztor János

Magvető. Szobor, br.

Fővárosi Képtár jub.kiáll.
1944.január.

PÁSZTOR JÁNOS

Szenczi Molnár Albert szobra

MAGYARORSZÁG, 1938. szept. 17. szombat 9.oldal

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Lotz Károly siremléke.
Repr. a Címlapon.

Uj Idők. 1930. XXXVI.évf. 48.sz. nov.23.

MDK

Pásztor János

Építészet és Iparművészet. 1913.jun. 11.sz.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

II. Rákóczi Ferenc lovasszobrának alkotója. P. ugy osztotta el a fontos részleteket, hogy a szobor mindegyik oldalról lényeges képet nyujtson. Körül kelljárni a szemlélőnek az emlékmüvet. Rákóczi férfias, dusfürtü feje Mányoki arcképének vonásait mutatja határozottabb karakterrel. - Az Országház előtt dominál a mü. A talapzat Györgyi Dénes ép. egyszerü, nemes. A Rákóczi-címerrel ékes.
Remekbe készült a ló feje.

Ybl Ervin: ?
Képzömüvészet. Budapesti Szemle. 1937. aug. 242-3.l.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1927. 2. sz. 23.l.

M.D.K.

Pásztor János
szobrai

Harmony szobra egy jelképes női figura és az író arckép domborműve ideiri emlékét.

Genthon István: Kalocsa Ferenc ujabb munkái
Művészet, 1965. április – 35 kép.

Pásztor Lajos
grafikái

M.D4

A megadott adatok kitöltése.
Felszólítás a munkáltató a Csillag
megadott határidő elmulasztásáról „Ad
astrát", az életmegyiségi „Dísz-
tet".

Duthus Mária: Mezsa, modell, probor . . .

Kiállítási, 1965. május 20. — 14 lap.

H.D.A.

M.D.K.

Pásztor Pálos
Szobrász

Felségéit mintáztam a Tanács
Ház I. számú Dísz Reprezentációs
szobájának részére.

Dutka Mária: Mérce, modell, portré ....
Nők Lapja, 1965. március 30. – 14 lap.

M.D.K.

Pásztor János
grafikus

Feleségéről, Ada asszonyról
minitűrben a vaibli Hanicz
emlékezetet gémeink figuráját.
"A Hanicz emlékezet" (repro)

Duthey Mária: Lujza, modell, arckor . . .
Pöl, Lengyá, 1965. március 20 — 14 ½ ó

Pásztor János
Nobrák

M.D.K.

A Horváth Lajos féle Fiákocai
Nobrák és más representativ
Nobrák alkotója a Fővárosi
Osztrovna alatt valaki emlékét
kapott.

Dutka Mária: Mert a mindent, Nobrák
Wolf Lajos, 1965. márc. 20 - 14 lap

MDK

Pásztor János

A Hősi emlék I. pályaterv-kiállitásán résztvevő művészek. Képzőművészet 1927. 2. sz. 3.l.

MDK

Pásztor János

Fadrusz János, szobormü

Képzőm.Társ. 1909/10. téli kiáll.kat. 45.l.

Pásztor János MDK

Hősi emlékmü Székesfehérváron. repr.

Somogyi Antal: Székesfehérvár, Müvészet és város. Bp. 1939.

Pásztor János szobrász M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Lehjló női akt

Sárvári Márta: A Százados uti müvésztelep jubi - leumi kiállitása

Magyar Nemzet 1965. január, 20. 4.1.

Pásztor János MDK

szobrász

Eldölt a müszaki emlékmü pályázat.
Pesti Napló 1933. dec.12.

Pásztor János MDK

Rákóczi szobra

Farkas Zoltán: Rákóczi szobra
Nyugat 1934. szept. 1. 233.o.

1 2 M.B.

PÁSZTOR János szobrász

Történetével egy időben bemutatkozik
ezúttal. Baráti körének tartozott
szeretnék összejöveteleket tartottak
egy kis társaságának vendégeként (Történt
Reedney, Kosta, Pásztor J.)

/

Magyar Nemzet 1962. január 28. e.

M.D.K.

PÁSZTOR János szobrász

Bp. Palóczi - szobor

~~Szobr~~ lecsei Vásárhely.

„A jussi festője" és a szobrász fiúsa.

ifj. Pásztor Károlyi

(Tisztelt Szerkesztőség!)

Magyar Nemzet 1962. január 28. 10. l.

Pásztor János MDK

szobrász

Székesfehérvári hősiemlék.
Képzőművészet 1927. 2.sz.

Pásztor János MDK

szobrász

A fővárosi művészeti szaktanácsot alakított
Magyar Iparművészet 1932. 33.o.

Pásztor János, szobrász.

Varrónö. Kiemelkedö mü.

Mücsarnok."A Magyar Müvészetért" mozgalom nagy kiáll.
1943 máj.. Uj Magyarság. máj.16.

MDK

Pásztor János

1881 – 1945. Tasbursz Jánosné Szántóvári Anna.

Soós Gyula: Tasbursz János, Bp. 1961
74.o.

MDK

Pásztor János

Munkácsy szobor tervpályázata. Vállalk. Közl. 1908. okt. 21. 6. l.

Pásztor János, szobrász

M Dk

A 92 éves Lyka Károly emlékiratában lejegyzett be
egy találkozást Pásztor János munkásságáról.

– : Ma hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, hu. 1961. okt. 7.

M. D.

PÁSZTOR János szobrász
Voisárhelyről Kasolt ösztöndíjat
a Párizsi Julian Akadémia növendé-
ke volt, az akadémián mind két év-
ben kiállítottak
„Bucsúzkodó" c. szobrával tűnt fel.
A dunkacsy-sályáratón első volt

/.

Magyar Nemzet 1962. január 28. 10. l.

MDK

A Mücsarnok tavaszi kiállitása

Pásztor János

Vasárnapi Ujság 1906. 213-214.o.

MDK

Pásztor János

Hősi emlék, szob.

Képzőművészet, 1927. 2. sz. képek

MDK

Pásztor János, szobrász

Varrónö. Fa

Mücsarnok. IV.Képzömüv.kiáll."A Magyar Müvészetért."
1943.máj.16-3o. Kat. 9.1.

MDK

Pásztor János

A Munkácsy szobor tervpályázatán...
Vállalkozók Közlönye, 1907. szept. 11. 6.l.

MDK

Pásztor János, szobrász

Rákóczi. Bronz.

Mücsarnok. IV.Képzömüv.kiáll. "A Magyar Müvészetért".
1943.máj.16-3o. Kat. 11.1.

Pásztor János MDK

Zsuzsanna, márvány

Miccarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

Pásztor János m MDK

szobrász

A Magyar Képzőművészek Országos Szövetségének Közgyülése. Esti Kurir 1940. jun.11.

Pásztor János MDK

Varrónő, gipsz
Arató leány, bronz

Műcsarnok 1936. okt.-nov.
A nő a művészetben kiáll.

MDK

Pásztor János szobrász

A Luther szob. 2. pályázata is eredménytelen.
Ujság, 1939, febr. 2.

MDK

Pásztor János

A Munkácsy szobor pályá zata. Vállalk. Közl. 1907. okt. 9. 6. l.

MDK

Pásztor János és Lechner Jenö

a kassai Báthory-szobor alkotói. A kassai Muzeum elötti sétányon helyezték el. Nagyépnteken Kassán /1939/. volt a helyszini szemle az elhelyezés ügyében.
Az erdélyi fejedelem és lengyel király szobrának alkotója P.J. a szobor talapzatát Lechner Jenö épitette meg.

A kassai Báthory-szobrot május elsején leplezik le.
Magyarság. 1939.ápr.9.

MDK

Pásztor János

Magyar Művészet 1926. 416.l.

MDK

Pásztor János

Primavera

Sajtóvélemények a velencei magyar kiállitásról.
Magyar Müvészet 1926. 7. sz. 415.l.

MDK

Pásztor János

Szigethy E.: Látogatás a 70 éves Zala Györgynél.
Nemzeti Ujság 1928. ápr. 21. 5.l.

MDK

Pásztor János

A Steindl-céh helyisége. Magyar Iparművészet 1940. 132.l.

Pásztor János

MDK

Kisértés, márvány

Mücsarnok 1919-2o téli kiállitás

Pásztor János MDK

Monna Vanna, bronz

Micsarnok 1917. tavaszi tárlat

Pásztor János MDK

A figyelő huszár, bronz

Mücsarnok 1917 tavaszi tárlat

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Sirenlékterv. Repr. 14.1.
Pásztor János alkotása a Szinyei-Társaság díjazott müvészeinek kiállitásán szerepelt a Nemzeti Szalonban.

Magyarság. 1925.ápr.2. 14.1.

Pásztor János.

Müveiből kiállitást rendez az Ernst muzeom 1918-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek tröténete,kézirat.

MDK

Pásztor János

A Munkácsy-szobor pályazatából. Pásztor János pályaműve. Repr.

Uj Idők, 1906. 43.sz. 403.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Anyaság. Repr.

A nő a művészetben.
KMTérs. 1936.

MDK

Pásztor János

Az Erzsébet királyné emlékszobor pályázaton az 5000 koronával díjazott művek második csoportjában 2500 krt.nyert.

Művészet,1916, 80 l.

MDK

Pásztor János

Az Ivónő c. bronzmüve, a kiallitason.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiall.

Magyarság, 1925.dec.6. 21.l.

MDK

Pásztor János

Várakozás. Márvány.

VII. Nemzeti Képzőművészeti Kiáll. Kat.
Műcsarnok. 1944. Jun. 1-18-ig. 6.1.

MDK

Pásztor János

Elüzött c. szobormüve a Műcsarnok akt-kiall.-an.

D.A.: A Műcsarnok akt-kiall.

Magyarság, 1925.dec.6. 21.l.

MDK

Pásztor Janos

Torzó. Marvany.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 15.1.

MDK

Pásztor János

Lejtőn, szobormü

KMT. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

Indk.

Paszlor János kolozsm.

a klub-tagja

Szerk: Demeter Imre: A Fészek

Budapest 1962 122. l.

MDK

Pásztor János

Művészet 1918. évf. 67.l.

MDK

Pásztor János

Beethoven. Márvány

KMT. 1913. tav. kiáll. kat. 60.l.

MDK

MDK

Pásztor János

képmása, készitette: Gách István

Szokolay B.: Budapesti kiállitások. Erdélyi Helikon I. évf. 1928. nov. /7.sz./ 560.l.

MDK

Pásztor János szobr.

Hauszmann Alajos emléktábla

Hauszmann Alajos jubileuma. Müvészet, XIII.évf. ~~xxxx~~ 1914, 228-229.

MDK

Pásztor János

Vizhordó leány, repr.

Képzőművészet 1930. 34. sz. 210.l.

Pásztor János

Szobraival vesz részt a Műcsarnok őszi kiállitásán

E. 930.X. 19.

Pásztor János
Elűzött

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

Halász
c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

Révész

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 930. X. 7.

Pántor Jánosné
Nekrológ

A barcelonai világkiállításon Grand Prix-vel tüntették ki kiállított művét.

Nemzeti Újság
1930.II.12.

Pásztor János

szobrász

A barcelonai világkiállitáson internationalis kitüntetést nyert kiállitott müvével.

Nemzeti Ujság
1930.II.12.

M.D.K.

Pászlos János, szobrász

készítette a vásárhelyi „Zene- és Dalművészet" barátai megbízásából Nyirsmyay mellszobrát, melyet 1900 október 7-én leplezték le.

Fejérváry József: Az utolsó magyar vándor-lantos

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. ápr. hó, 4. sz. 23. old.

Kazinczy Ferenc

Pantea János

Karinthy Ferenc emlékműének
elrontója. 1931-ben készítette.

A Budai Vár, Fővárosi Idegenforgalmi Hivatal
Bp 1958

210.

Pándor János

Fabrikkal szerepel az Iparművészeti Társulat kiállításán a Műcsarnok Andrássy-úti Helyiségében.

M. 1924. X. 16. (Magyarság)

MDK

Pásztor János, és Vastagh György MDK
szobrászművészek.

A Gömbös Gyula -Társaság ülést tartott és megvitatták a felállitandó Gömbös -siremlék és szobor kivitelezésének módozatait, s felhatalmazta szoborbizottságot, h. Vastagh György és Pásztor János az elfogadott tervek alapján készitsék el az emlékművet.

A Gömbös Gyula emlék-szobor előkészületei.
Uj Magyarság.
1940. febr.7. 8.l.

Pásztor János, és Vastagh György
szobrászművésznek.

A Gömbös Gyula -Társaság ülést tartott és megvitatták a felállitandó Gömbös -síremlék és szobor kivitelezésének módozatait, s felhatalmazta szoborbizottságot, h. Vastagh György és Pásztor János az elfogadott tervek alapján készitsék el az emlékművet.

A Gömbös Gyula emlék-szobor előkészületei.
Uj Magyarság.
1940. febr.7. 8.l.

Pásztor János

szobrász

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményeinek kiállitása - szobrával szerepel.

Nemzeti Ujság 1931.V.21.

Harvest Home

Shepherd's Bush Empire-Museum Ltd. Exhibition.

P.H.252.V.25.

Pászter János

Szobormúve, az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

P.H.932.V.29.

MDK.

Pászt̂or János

Szoborvásárlási hir

Dunántuli Napló 1966 dec.25.p.11.

Pásztor János szobrász M.D.K.

Müve Fay Károly nagymarosi gyüjtő birtokában

zokoly Endre: Kincsek egy ki nagymarosi házban
Pest megyei Hirlap 196[illegible]. jan. 2[illegible].

Pásztor János

neve említve

Fekete János és Végvári Gyula kiáll. 1963.nov.

Fényes Adolf terem

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

---

fa

"Búcsúzkodás" c. szobra. Fekete repr. 323.o. 12. kép. 1906, 77 cm

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

M.D.K.

Pásztor János, szobrász/1881-1945/

Genreszerü bensőséges ábrázolás jellemzi. Kép: 323.o.

M. Kiss Pál: Művészetről mindenkinek, Corvina, Budapest, 1966

Pásztor János
szobrász

A barcelonai világkiállításon Grand Prix kitüntetésben részesült kiállított művével.

Esti Hirlap
1930.II.12.

M.D.K.

Pászlos Fáinos, rabrás

„egész életalkotói művével, a vásárhelyi „Vízmerítő" alakjával, „a népnek, a szabadságnak, az élet-nek állított örök értékű emléket."

Almási Gyula Béla: Városunk rabrai

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. febr. hó, 2. sz.
36. old.

Pásztor János, Drobiás

M.D.K.

az 1914-es világháborúban elesett katonái emlékét idéző „Honvéd"-je a múzeum raktárában hányódik. Érthető szóvátenni, hogy miért távolították el a Tanácsháza lépcsőjéről? ... „Pásztor János ihletett alkotása álljon ott újra ... figyelmeztetőül ..."

Moldvay Győző.

Vásárhelyi Szó, Hódmezővásárhely, 1956. aug. hó, 8. sz. 48. old.

M.D.K.

Pásztor János, grafikus

és a többi magyarországi városban működő művész-társaival, Endrei, Kallós, Rubletzky-hagyományainak továbbvivőjeként, címhiány nélkül bizonyítja, hogy a városnak nincs méltó helyisége, ahol a sok raktáron heverő értékes darabját bemutathatná.

Galgóczi Erzsébet: Fut-e tovább a tudományunk és a művészetünk Hódmezővásárhelyen?

Vásárhelyi Szó, 1956. Hódmezővásárhely, Szept. hó, 9. sz. 31-32. old.

Párizs Jáno

szobrára

Genfben a Nemzeti Múzeumban - remekműhöz kerülő magyar reprezentatív jellegű népdíszes üvegablakra vonatkozó pályázatra ~~[illegible]~~ ablakvázlatok beküldésének határideje ~~[illegible]~~ Kivételes körülmények tegnap az Országos Képzőművészeti Tanács ülésén lettek.

Nemzeti Újság
1929.VIII.15.

Pásztor János

szobrász

Genfben a Nemzeti Muzeumban - bemutatásra kerülő magyar reprezentativ jellegü képző-és iparmüvészeti kiállitás anyagában - szoborral szerepel.

Nemzeti ujság
1929.VIII.15.

Pásztor János

[illegible]

[illegible] a Nemzeti Múzeum - Bécsben kerülő magyar reprezentatív jellegű képes- és iparművészeti kiállítás anyagának - [illegible] elbírálására hivatott bizottság tagja részvett az országos Képzőművészeti tanári tanács ülésén

Budapesti Tirlap
1873. VIII.10.

Pásztor János (1881-1945)

Busuló nő.
Szobor. Bronz. Sign. 1910.

Magvető.
Szobor. Bronz. Sign.

Szégyenkező női akt.
Szobor. Bronz. Sign. 1910.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Pásztor János

szobrász

Barcelonai képzőművészeti kiállitás - szoborral szerepel. Fekete márvány Zuzsanna.

Magyarság
1929.VII.10.

Pásztor János

szobrász

Barcelonai világkiállítás - magyar képzőművészeti kiállítás - szobrával szerepel.

Nemzeti Újság
1929.V.9.

~~Sélyei Vak Ignác~~

Paintor Gáspár

1927 máj.. a szigetben avatták fel Beethoven szobrát. A 2. világháború idején a szobor megsérült. A restaurált szobrot 1954. szept. 12-én leplezték le.

Jancsó Ferenc: Marosvásárhely története
Székelykeresztúr 1965 István Kir. Nev. Kör. 169.

Pásztor János

Corvin – Kossuth tanulótér 9a

TH. 1930 F. 26

Pásztor János novellái

keretjel a bécsi Kirschner
magyar kiállításán

Ujság 1937 III-6.

Pásztor János

„Elűzött" c. novella a Műcsarnok aktkiállításának egyik első díját kapta. (emlékül)

Magyarország 1925 XII. 16.

Pásztor János

Előröl a mokra nézve a
hűségnek akt lélektársa (emlékre)
és az „Ivónő"

Nagyvárad 1925 XII. 6.

Pásztor János szobrász

Beethoven-szobor a martonvásári parkban , 1927.

Műemlékvédelem I 66/4. 212.1.

Pártos Jenő

Történeti reliefet készít a szegedi dóm
térre.

Szegedi új Napló 1929. XII. 5.

Pásztor János

— **Pásztor János szobrászművészt a Bakay-klinikán ápolják.** Pásztor János, a kiváló szobrászművész — aki most fejezte be Rákóczi szobrát — szombaton este a Szüret-utca 15. számú villája előtt a sikos gyalogjárón megcsuszott és elesett. A rendőrőrszem és a járókelők bevitték villájába. Utóbb nagy fájdalmakat érzett, bár háziorvosa is csak zuzódásokat figyelt meg. Vasárnap délután állapota annyira rosszabbodott, hogy kérésére dr. *Bakay Lajos* egyetemi orvostanár megvizsgálta, kiderült, hogy öt bordája eltört. Hétfőn bevitték a Bakay-klinikára és azóta ott ápolják.

Pesti Hirlap 1937 II. 6

Pásztor János

A lap előzetest ad a Nemzeti Galériában megnyíló 300 plasztikát magában foglaló kiállításról, amely a XIX. és XX. sz. művészetét foglalja magában és a művész alkotása is szerepel rajta.

Bildene Kunst, 1958. 3. sz.

Magyar királyi államvasutak. Ügyirat-szám

Utalvány-szám ...../B1 .....ügyosztály.

Fizetési ut

.....

a magyar királyi államvasutak főpénztára által

.....

Pengő [redacted]

azaz [redacted]

[redacted]

A .....Pengő.....fillérről kiállítandó

.....

.....

Budapesten, 192.....

Utalványozza «.....» főosztály:

.....

A könyv

Pásztor János szobrász

— **Művásárlás.** *Halmos* Izor a kisplasztika művelésének előmozditására néhány év előtt a *Szépművészeti és az Iparművészeti Muzeumnál* alapitványt tett kisplasztikai müvek vásárlására s ezeket az alapitványait állandóan ujabb adományokkal gyarapitja. Mivel az alapitványok kamatai már olyan összeget tesznek ki, hogy a vásárlások megindulhatnak, ujabban a Szépmüvészeti Muzeum igazgatósága az alapitóval egyetértve *Pásztor* János Varrogató nő cimü terrakottáját és *Földes* Lenke Caritas cimü kismárványát. az Iparmüvészeti Muzeum igazgatósága pedig *Moiret* Ödön *Uj élet* cimü kisbronzát és *Esseö* Erzsébet *Pinguinek* cimü terrakottáját vásárolta meg a muzeum részére. Mindkét muzeum igazgatósága a maga részéről is őszinte köszönetét fejezi ki az alapitónak a támogatásért.

Nemzeti Ujság 1931.III.17.

Гдеятов тдноо

Сяіетлдк тдіе, тевт.

Pásztor János MDK

Szférák felé, repr.

Műcsarnok 1933 Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

M.D.K.

Pásztor János
szobái

A „Búcsúzkodás" című szobrát a
báró Harkányi Frigyes 450 Koronás
díjával tüntették ki. 1905-1909
között készült a „Vízhordó-lány",
a szobor kódumnövás alatt fölött
van elhelyezve.

M. Lilik Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap.

Pásztor János MDK

Hullámok járéka

Mücsarnok 1933 Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

Pásztor János MDK

Balatoni révész

Balatoni halász

Mücsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

M.D.K.

Pásztor János
rokonai

1903 őszén a párizsi Julian Akadémián tanult. 1905. ben Kódnerővásárhelyen telepszik le, a-honnan a közvetlen környezetből veszi modelljeit.

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap

M.D.K

Pásztor János

szobrász

Gyomán 1881-ben született, szobrot Münchenben az Iparművészeti Iskolán tanult. 21-éves volt, amikor Szegeden a Vásárhelyi emlékműve mai állott. Végbemenő kivándorlását párizsi ösztöndíj pótalmazta

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap.

M.D.K

Pásztor János
születés

1906-ban a Nagyedi társulat, már
népszínmű munkájával szerepel.
1906-1907 telén rendezett nemzet-
közi kiállításon is szerepel művei
vel.

M. Kelé Olga: In memoriam Pásztor János
Műveit, 1965. október - 14 lap.

gy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.
650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-
Ebben az esetben a kért könyvet pós-

cta Cassae Parochorum" egri anyaga,
ök utáni állapotát rögziti.

vészettörténeti Dokumentációs
Központ

Parker János

Kiállít

Kj M. 1942. IV. 26.

gy ut 41.), készpénzfizetés ellenében.

650-51 Müvészettörténeti Dokumentá-

bben az esetben a kért könyvet pós-

ta Cassae Parochorum" egri anyaga,

k utáni állapotát rögziti.

vészettörténeti Dokumentációs

Központ

Pásztor János

Kiállít

NV. 4942. N. 26.

Pásztor János
novellái

M.D.K.

1909 karácsonyán kiállítást rendezett vásárhelyen. 1910-ben Pestre költözött, ekkor mintázta meg az „Elűzött" című novellát. „Elűzött" (repró)

M. Keil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 20 lap.

M.D.K

Pásztor János
szobrász

A „Primavera" 1920-ban kis arany
érmet kapott, a szobrot megvette a
fővárosi és a Gellért fürdő parkjaiban
állították fel.

M. Kiss Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap.

M.D.V.

Pásztor János

szobrász

Az „Elűrött" c. szobrával a Ráth György díjat nyerte el. Majd 1914-ben utazási ösztöndíjat kapott a szobrával, 1925-ben a társlat első díját, 1922-ben pedig nagyaranyérmet nyert.

M. Heil Olga: Az emlékezés Pásztor János Művészete, 1965. október - 24 lap.

M.D.K

Pásztor János
szobrász

A huszas években a barcelonai világkiállításról Lourdes-ra és Kleopatra című aktjaiért a kiállítás Grand Prix-jét hozta el.

M. Keil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap

M.D.K

Pásztor János
szobrász

Legismertebb arcmásmobrai: a Beethoven és Munkácsy portrék. A Beethoven mobot a martonvásári Brunswick kastélypark jában van elhelyezve, a Munkácsy mobot a Nemzeti Galériában látható.

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965- október - 24 lap.

M.D.K.

Pásztor János
Szolnok

Az első világháború után
Pásztor János is műtárgyat hősi
emlékművet. Ugyab művéről
a fotós ezek közepe tájáu
mutatja be.

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október – 24 lap.

M.D.K.

Pásztor János
nekrasz

A Kerepesi temetőben van Bartha
Károly síremléke amely a „Megtérés"
címet kapta. 1926-ban a síremlék-
ért Szinyei Társaság nagydíjat kapta.
Majd a Kisfaludy Társaság Greguss
díjjal tüntette ki.

H. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. okt. – 24 lap.

M.D.K.

Pásztor János
adósság

1930-1940 közötti évtizedben kiadásban megjelent
a gyadanyi, a csokonai, a Karinthy
emlékmű, Toldi Miklós, a Kinizsi Pál
regény és a II. Rákóczi Ferenc kiadásban.

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap.

M.D.K

Pásztor János
nekrológ

1930-ban ünnepelte a művész
negyedszázados jubileumát. —
Jamaában mult hubr esztendeje
hogy a művész meghalt.

M. Kéki Ilona: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. okt. - 24 lap.

M.D.K.

Pásztor János
festőművész

A tíres években már elismert mester volt, a harmincas években művészetünk egyik vezető-mestere, a Képzőművészeti Főiskola tanára

M. Heil Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 24 lap.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Beethoven.	Mellszobor.	Repr.
Primavera.	Álló szobor.	"
/Márv.talapzaton bronz?/		
Elüzött.	Teljes alak.	"
Cleopatra.	" "	"
Szférák fwlé.	" "	"

CHR.: Pásztor János. Magyar mesterek. Képzőművészet.1929.25.sz. 228-229.l. 230-231.l.

MD K

Pásztor János, szobrászm.

Beethoven. A martonvásári emlékmü. Repr.

Magyar Müvészet. 1927. 3.sz. 152.l.

Pásztor János, szobrászm.

a Corvin koszoru birtokosa, a vall.és.közokt. miniszter elöterjesztésére a magyar Corvin-láncot kapta kimagasló érdemei elismeréseül.

Kitüntetések a Corvin-lánccal és Corvin-koszoruval. Uj Magyarság. 1941. febr. 2o.

Pásztor János m MDK

Ad astra,

Mücsarnok 1933.Klebelsberg Kuno emlékkiáll.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Kisértés. Szobormü. Repr.

Az Ernst Muzeum, kiállitásai. -Magyar Müvészet. 1925.1.sz
19 -20.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Gyermekorát Hódmezővásárhelyt töltötte, hol egy odavetődött olasz szobrász ismerte fel tehetségét. A polg.isk.-ban dekorativ-plasztikát tanulva feltünt. Bp.került az Ip.müv.isk.Mátrai lajos tanitv. lett. II.éves korában a szegedi Vasvári Pál-szobrát mellékalakját ő mintázta. 18 éves korában egy zarándoklattal/Szamovolszky Ödön vezette/ Rómába került. Nemsokára Párisba a Julien Akadémiára. Többször megfordult Rodin műtermében is.

vitez Nagy Zoltán: Pásztor János. 196-199.
Szépmüvészet. 1941. 8.sz.

Pásztor János, szobrászm.

Párisból visszatért Hódmezővásárhelyre, néhány évig ki sem mozdult onnan. Itt készült művei döntő sikert hoztak, köztük "Bucsuzkodás" -a muzeumi rangra emelkedett. - 1913-ban készült "Elüzött"-je a Műcsarnok 1913.évi kiáll.-án . A KMT müv.bizotts. beadványban kérte a kult.min.-t vásárolja meg az Állam részére. Első két jellegzetes müve.

vitéz Nagy Zoltán: Pásztor János. 196-199.
Szépművészet. 1941. 8.sz.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A paraszti életből és élettörmából meritett tárgy:
Öreg szántogató.
János bácsi.
Varrogató öregasszony.
Kubikos.
Iluska ./1920-as évek derekán készült./

vitéz Nagy Zoltán: Pásztor János. 196-199.
Szépművészet. 1941. 8.sz.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Toldi Miklós.
Kinizsi Pál.
Hősi emlékművek egész sora.
Dél. Irredenta szobor.
Több síremlék.
Balatonfüreden felállított Révész- és Halász szobor.
II. Rákóczi Ferenc monumentális lovasszobra.

vitéz Nagy Zoltán: Pásztor János.
Szépmüvészet. 1941. 8.sz. 196-199.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

A makói hősi emlékmű Anyaságot ábrázoló mellékcsoportja. Ugyanennek a szobornak mellékalakja az ülő parasztlegény fajtánk egészének büszke kifejezője.
A Bartha Károly-féle siremlék erőteljesen zárt csoportját "Megtérés"-nek nevezte maga Pásztor is.

vitéz Nagy Zoltán: Pásztor János.
Szépművészet. 1961. 8.sz. 196-199.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Ad Astra.
Szférák felé.
Cleopatra.
Zsuzsanna.
Kisértés.

Vágyakozás
Révülködö.
Kazinczy emlékmüvére készített Géniusz.
Sok szép akt, melyekben sajátos magyar szemlességet éreztet.

vitéz Nagy Zoltán: Pásztor János.
Szépmüvészet. 1941. 8.sz. 196-199.l.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton az Arte Moderna II.osztályu Mention Honorable-val tüntették ki művét.

Pesti Napló
1930.II.9.

Pásztor Tamás

A Szinyei Társaság díját kapta

Pesti Hírlap 1937 II. 4

MDK

Pásztor János

1923. Szinyei-jutalomban részesült

A Szinyei Merse Pál Társ. Értesitője. 1927. febr. 3. sz.

Pásztor János.

A Müvészház müvészeti tanács tagja 1909-ben.

Bende J:

A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat

Pásztor János.

A Müvészház müvésztanács tagja 1909-ben.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézira

Pásztor János.

A "Céhbeliek" társaságának tagja.

Bende J: A Képzőművészeti egyesületek története.

Pásztor János MDK

Bucsuzkodás, bronz

Engesztelés, bronz

Műcsarnok 1910. Vándorkiállitás

Müv.Tört.Dok.

Szinyei Merse Pál

szövarch.121

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKUMENTÁCIÓS KÖZPONT
Budapest, XIV., Dózsa György út 41

szövarch.131.-1.ó

Pásztor János művészetéről/megjegyzések

Kocsis András kikérdezéséből.
kikérdező: Lakatos József.1955.aug

MDK

Pásztor János

Varrónő, fa.

Az Ungvári Művészeti Hetek. Szépmüvészet
1941. 18o.l.

MDK

Pásztor János és Györgyi Dénes

közös tervüket 7oo pengőért megvették

Eldőlt a müszaki emlékmü-pályázat. Pesti Napló 1933. dec. 12.

MDK

Pásztor János

Kleopatra, repr.

A képzőművészeti év története. P.H. 1930 évi naptára. 87.l.

Pásztor János szobrász M.D.K.

/1881-1944/

Bucsuzkodás.

Primavera.

Genthon István: Magyar művészet a századforduló idején Bp. 1962. 35.l.

Pásztor János MDK

Mea culpa, szobormü

Mücsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

Pásztor János MDK

Mea culpa, repr.

Műcsarnok 1911/12. Jubiláris kiállitás

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Csapszékben.	Bronz-szobormü
Csendes órák.	Szobormü.

MNT 1912. tav.kiáll. Kat.51.l.

MDK

Pásztor János

Varrónő

A Szinyei Merse Pál Társaság kiállitása Brüsszelben.
Magyar Művészet 1926. 5. sz. /Standaard. 1926.máj.31./
298,299.l.

Pásztor János

A Petró-gyűjteményben lévő szobrai kiállítása a Herman Ottó múzeumban.

emlékezés.

Napjaink, 1963 8. szám, 4. lap

Pásztor János szobrász M.D.K.

Müvei a kiállitáson

Lehajló női akt.

Sárvári Márta: A Százados uti müvésztelep jubileumi kiállitása a Nemzeti Galériában
Magyar Nemzet 1965. jan. 20.

Pásztor János, szobrászm. MDK

A Műcsarnok őszi tárlatának legnagyobb érdeklődésre számottartó része a Prohászka-emlékmű pályázatok kiállítása. Repr. 19.1.

Prohászka lelkéhez, magasságokba törő szellemi életéhez képest senki sem tudta követni. P.J. próbálkozott finom kifejezésekkel visszaadni, de alkotását kissé bágyaittá teszi a formákban való tulságos egyszerüségre való törekvés.

Rozványi Vilmos: Az Őszi Tárlat.
Képes Krónika. 1929. 42.sz. 18-19.1.

Pásztor János MDK

Enyelgés, repr.

Mücsarnok 1927 táj- és életképkiállitás

Pásztor János, szobrász

Kazinczy Ferenc dísztéren
lévő szobrot, Pásztor János
alkotását, még ebben az évben
restaurálják.

– : Hír

6

ESTI HIRLAP, 1963. okt. 29.

MDK

Pásztor János

Tanulmány, szobormü

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 45.l.

Pásztor János szobrász M.D.K.

Művei a kiállításon

"Ötvenévesek kiállítása" a Nemzeti Galériában

Hétfői Hírek 1965. jan. 11.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Fájdalom. Szonormü. Repr.
Iluska. " %

Uj Idők. 1924. XXX. 47.sz. 437,-8,9.1.

MDK.

Pásztor János: Szénhordó. szobor /:kép:/

Képzőm.Társ. 1909. tav. kiáll. kat. 179.

Pásztor János szobrász

Gyermekfej

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

Pásztor János szobrász

Fájdalom

"A nő a művészetben" kiállitás katalógusa. 1936. Műcsarnok

Pásztor János szobrász

Fürdőző nő

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarno

Pásztor János szobrász

Ad astra

Sellők

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

MDK

.Pásztor János szobr.

600.000 koronás dij

A Szinyei Társaság dijai. Az Ujság 1924. febr. 2.

MDK

Pásztor János szobr.

Incselkedés, szobor repr.

Évk. KMT 1928. 143 l. kép

Pásztor János

MDK

Bodó Gyula előszava a katalógusban

Ernst Múz. M.Plasztikai és Graf.kiáll. 1954. szept. 7. l.

MDK.

Pásztor János szobrász: Mea culpa. kép.

Műcsarnok 1911./12. téli kiáll.

MDK.

Pásztor János: Csapszékben. szobor /kép/

Műcsarnok 1912. tav. kiáll. 261. tárgym.

MDK.

Pásztor János: Bucsuzkodás. szobor /kép/

Műcsarnok 1930/31 jub. kiáll.

MDK.

Pásztor János: Elüzött. szobor /:kép:/

Mücsarnok 1913/14. téli kiáll.

MDK.

Pásztor János: Szférák felé. szobor /:kép:/

Nemzeti Képz.Kiáll. 1933.

MDK.

Pásztor János: Férfifej.
/Herusch Artur mérnök képmása/ Bronz. kép.

Petrovics Elek: A Szépmüvészeti Muzeum
modern magyar szobrai.
Magyar Müvészet. 1926. 26o. l.

MDK.

Pásztor János: Fürdöző nő. szobor /:kép:/

Munkácsy-tél. II. repr. kiáll. 1929. /Ernst.Muz./

P ászter János

Műveivel részt vesz a Műcsarnok őszi tárlatán

N.U. 930. X. 19.

Pásztor János
Ad astra

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93o. X. 7.

Pásztor János

Szférák felé
c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

Mea culpa

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban,

M. 93a v. -

Pásztor János
Kisértés

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban,

M. 936. X. 7.

Pásztor János

Szántóvető

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban,

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

Fájl: kép 1923. Bronz, 35 cm.) u. M.N.G. Ltsz: 5932.

Lehajló női akt 1920. Bronz, 44 cm.): »Pásztor 1920« M.N.G. Ltsz: 57.18-N.

Lélhe vize 1918. Gipsz, 64 cm.): »Pásztor J. / 1918.« M.N.G. Ltsz: 56.526-N.

Szárados úti művészlelep kialakítása. Katalógust összeáll. Gáspár Erzsébet, Elisabet Bujitz. 1965.

52.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

halála után két évvel történt
exhumálásakor Medgyessy több gon-
dos tanulmányrajzot készített a kor-
hadó arcról.

László Gyula: Medgyessy Ferenc /1881-1958/

Bp. 1968. Corvina 18. old.

Pásztor János

Kubikos (robot, gipsz
bücsuzkodás bronz

Szegedmegyei Képzőművészeti kiállítás
Szeged, 1959. katalógusából: Osváth Béla.

5

Páncélos János. H.M. III. 221. 12. 20.

Tímonyi (1912) 6 mobilt vettek meg
Brünnel 1926 Varsóig
Budapesti 1921 2 mobilt Kelet el
Párizsban 1923 - Bécsből meg vittek
— " — 1926 Valenciá — " —

Pántos János: Az elmúlt 52.20.

Rákóczi gróf - alj (1914.) Ferenc József örökimádója (1915)
A Műcsarnok kiállításán (1913) a művészi nagy fotóraktól
inkább a publikumimponáló s effektusfényű arcképeket, mint a mi-
lieuket, hogy a múltat vesse meg az állam részére, fáradt-
hassa miszticizmusba, mert ilyen fő art nouveau 20 év óta
divatban szerepelt a Műcsarnok tárlatain.

1922 fabrikáni kiállítás nagy arányokban
1926 MNK - kiállítás - 1 alj.

M.N. 1927. 219-20.

Pásztor József: Pásztor János M.M. 1927.201. 6.20 m.

Vall. Parasztcsaládból. Hadnagyként vált ismertté. Anyja [illegible] arról beszélt, hogy negyven-ötvenöt. A világháború előtt tanárnak Nápolyban hagy alföldi történelmi képeit ez évben festette. Először látható a mezőnyelvek egy alakjának majd egy Rubens-kép Giordano - nem tanuló. Polgári iskolai rajzi. A dekoratív plasztika tanár: „A fiú többet ért a művészetéhez, mint ez. Itt is adhatna neki a művészet veretését." 12 éves vagy.

Iparművészeti. (Mintái tanítvány. ő szerint is. A tragédi hőskorszakban leírt Vanda hobbi 2 világ mellékalakját ő rajzolta.

18 éves korában Rómába.

Első elvégzése után áll. ösztöndíj Paris

Julian - Akadémia. „Concours" a helyett. - első".

Egy művész versenyen magyarok az élmezőnyben egy arányos.

Hódmezővásárhely: Endre Béla, Rudnay Gy. Tornyai J. Városház Gy.

Budapest. M.M. II. 262. Műcsarnok - Harkányi-díj (1906 Itt állan megvette.

nemzeti
történet
arzéki
lekvár
erdélyi
tekercs

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Pásztor János

NÉPSZABADSÁG

1980 JÚL 1.

— PÁSZTOR JÁNOS SZOBRÁSZMŰVÉSZ ÖZVEGYE, Ada asszony elhunyt. A mester halála óta ő volt őrzője és gondozója. Visszaemlékezéseinek kéziratát rövidesen kiadják. Pásztor Jánosné egyébként a hagyatékot a Nemzeti Galériának ajándékozta, jelentősen gyarapítva ezzel a Galéria szoborgyűjteményét.

azoknak a szükségleteknek kielégítését, amelyek a népgazdasági terv célkitűzéseit megvalósító gazdasági tevékenység során jelentkeznek«. Mindenki helyeslésével találkozik a szállítási szerződések további pontja, amelyben ez áll: *»A szállító kötelessége, hogy működési körében a*

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pásztor János

MAGYAR NEMZET

1980 SZEP 1

Pásztor János szobrászművész özvegye, Ada asszony augusztus 28-án elhunyt. Kiváló mesterünknek megértő, segítő élettársa volt. A férje halála óta pedig hagyatékának őrzője és gondozója, aki e hagyaték ajándékozásával a Magyar Nemzeti Galéria szoborgyűjteményét jelentősen gyarapította. A Magyar Nemzeti Galéria saját halottjának tekinti, s szeptember 2-án fél 12 órakor férjével közös sírba helyezik a Kerepesi temető [illegible]. parcellájában.

Pásztor János szobrász

Műcsarnokban a nagy magyar kiállításon neve szerepelt.

EK. 932. II. 21.

Pásztor János

szobrász

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzeményének kiállitása - szobrával szerepel.
Fiatalkori önarckép

Magyarság 1931.V.21.

Pásztor János

szobrász

Szépmüvészeti Muzeum uj szerzemények kiállitása - szobrával szerepel

Esti Kurir 1931.x V.

Pásztor János MDK

Fiatal leány,

Műcsarnok 1910/11. téli kiállítás

Pásztor János

MDK

Szégyen, bronz

Műcsarnok 1910/11. téli kiállitás

Pásztor.János

Prímavera
c.munkájával vett részt a Műcsarnokban.

M.93o.X.7.

Pásztor János

Bucsuzkodás

c. munkájával szerepel a Műcsarnokban

B.H.930.X.19.

Pásztor János

Primavera

c. munkájával szerepel a Műcsarnokban

B.H. 93e.X.19.

Pásztor János

Előtt

c. munkájával szerepel a Műcsarnokban

B.H.930.X.19.

Pásztor János
Bucsuzkodás

c. szobrával vesz részt a Műcsarnok őszi tárlatán

P.H.930.X.18.

Pásztor János

Romboló víz

c. szobrával vesz részt a Műcsarnok őszi tárlatán

P.H.930.X.18.

Pásztor János

Ad astra

c. szobrával vesz részt a Műcsarnok őszi tárlatán

P.H.93e.X.18.

Pásztor János

Székesfehérvári hősi emlékmű

c. szobrával vesz részt a Műcsarnok őszi tárlatán

P.H.930.X.18.

Pásztor János

Szobergyűjteményének bemutatója a Műcsarnok őszi tárlatán

U. 930. XI.19

Pásztor János MDK

Szántóvető, bronz

Bucsuzkodás, fa

Mücsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Pásztor János

szobrász

Klebelsberg-emlékkiállitás - Műcsarnokban - szoborral szerepel. Fiuom szobormüve: „Gyermekek játéka".

Magyarország
1933.II.12.

M.D.K.

Pásztor János szobrász

1910-ben közös kiállitása Rudnayx Rudnayval Budapesten a Párizsi Áruház Lotz termében

Bényi László: Rudnay, Bp. 1961. 14.1.

Pásztor János

szerepelt az I. nemzeti társaton.

Sárai lejtsáp 1933. IV. 20.

Pántos János

Szerzett az I. nemzeti táblaton.

EK 1933. IV. 20.

Pásztor János

szerepelt az I. nemzeti kiállítás zsűrijében.

Vh 1933. III. 18.

Pásztor János

Részlet az I. nemzeti kiállítás
anyagából.

k. 1933. III. 18.

Pándor János

szerepelt az I. nemzeti társaton.

NM. 1933. IV. 20.

Pásztor János

szerepelt az I. nemzeti tárlaton.

u. 1933. IV. 20.

MDK

Pásztor Julcsa, szobrász

A Városháza előtt álló
Művész, a Rákóczi-szobor,
neo-barokk-stil.

Rózsa Gyula: Találkozások a
Művészetben

8

Bp. 1967 évi 8.
Művészettörténeti Intézet Könyvtára

Pásztor János

MDK

Primavera, gipsz

Műcsarnok 1920. tavaszi kiállitás

Pásztor János szobrász

Anyaság. Repr.

" Nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Micsarbok

Pásztor János szobrász

Elüzött

Primavera

Jubileumi kiállitás tárgymutatója. Műcsarnok 1934.

PÁSZTOR JÁNOS

A forrás, bronzszobor - 100 Ft-ért kelt el.

Szilárd Vilmos: Az aukciós házak hirei - Árverési eredmények. - Magyar Müvészet. 1949. 16. évf. 1. sz. 43. l.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderná-ban rendezett nemzetközi mütárlat zsürije az Arte Moderna II.osztályu Mention Honorable-jával tüntette ki müvét.

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Pásztor János

A barcelonai világkiállitás magyar pavillonjában kiállitott művészi alkotások felett itélkező nemzetközi zsüri a Gran Premiot juttatta számára. A lap fényképét közli ez alkalomból.

Képes Pesti Hirlap
1930.II.13.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderné-ban rendezett nemzetközi mi
műtárlat szőrije Gran Prenió kitüntetését nyerte.

Magyar Hirlap
1930.II.9.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton a legnagyobb kitüntetést a Gran Prémiót kapta.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Párizsi tárlat
szerint

A prágai és amszterdami nemzetközi kiállítás zsűrijébe megválasztották.

U j s á g
1929.II.5.

Pásztor János
szobrász

A barcelonai világkiállitás nemzetközi képzőművészeti kiállitása Arte Moderna osztályán Mention Honorable-t kapott.

Pesti Hirlap
1929.X.23.

Pásztor János
szobrász

A barcelonai világkiállításon "Mention Honorable"-val tüntették ki művét: Zsuzsanna

Az Est
1929.X.23.

Pásztor János
szobrász

A Képzőművészeti Tanács ülésén a hágai és amsterdami kiállítás zsürijébe választották meg.

Nemzeti Ujság
1929.II.5.

Pásztor János
Barbara

A nagai és amszterdami nemzetközi kiállitás zsüri-
jébe megválasztották.

Magyarság
1929.II.5.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderna-ban rendezett nemzetközi műtárlaton az Arte Moderna II.osztályu Mention Honorable-jával tüntették ki.

Pesti Hirlap
1930.II.9.

Pásztor János

A barcelonai Arte Moderno-ban rendezett nemzetközi
műtárlaton a Gran Prémió kitüntetést nyerte.

Pesti Napló
1930.II.9.

Pásztor János

szobrász

Genfben a Nemzeti Muzeumban - bemutatásra kerülő magyar reprezentativ jellegü képző-és iparmüvészeti kiállitás anyagában - szoborral szerepel.

Budapesti Hirlap
1929. VIII. 15.

Párkos fámos rabrás

Kerepes a Művészek akt
tárlatára

Emlékre: Cleopatra
Elűző
Primavera

Nemes Tihamér 1925 XII 8

Pásztor János

Munkácsy-cèh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

BH. 929. X. 20.

IRODALOM.

Nyelvrokonság és lelki rokonság.

Zsirai Miklós: *Finnugor rokonságunk.* Budapest, 1937. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Nagy 8°, 588 l. és két térképmelléklet.

Amikor őseink nem is oly rég hírt vettek arról, hogy egyes tudósok Észak primitív népeivel rokonítják nemzetünket, felháborodott büszkeséggel utasították vissza a halzsíros atyafiság gondolatát s a nemes magyar nép becsmérlőit látták azokban, akik az Európa és Ázsia északi részein élő népcsoportok műveletlen nyelve meg a magyarok zengzetes beszéde közt nem átallottak hasonlóságot felfedezni. Azóta az idő kereke nagyot fordult: a tudományos nyelvvizsgálat minden kétséget kizáró módon bebizonyította, hogy nyelvünk igenis származási rokonságban van a lappok, finnek, mord-

vinok, cseremiszek, votjákok, zürjének, vogulok és osztjákok nyelvével, s ez a megállapítás nyelvészeink tudományos harcai, meg tudományt népszerűsítő törekvései nyomán végre-valahára a magyarság széles rétegeinek tudatában is gyökeret vert; mindamellett még ma sem halt el egészen a sértődött nemzeti önérzet bús utórezgése.

Elfogadni ugyan elfogadjuk — a tények kényszerítő súlya alatt — a finn-ugor rokonságot, de kérkedni nem szoktunk vele. Ugyan kinek jut nálunk eszébe, hogy mi büszkén hivatkozhatnánk az orosz örvényben, népek országútján mind a mai napig népi és nyelvi különállásukban megmaradt rokonainkra, mert az ő minden vésszel dacoló fennmaradásuk végső fokon ugyanannak a szívós, céltudatos, önmagához híven ragaszkodó életakarásnak a következménye, amely a magyarság államalkotó képességét, politikai bölcseségét, műveltségformáló erejét ezer esztendőn keresztül kiapadhatatlanul táplálta, élesztette? Még legszívesebben a finnekre s esetleg az észtekre szoktunk hivatkozni, a finnségnek erre a két életerős ágára, amelynek százados szolgasorsban tengődés után sikerült végre önálló állami létet alapítania s a nyugati művelődés száguldó iramába bekapcsolódnia. De legtöbbször még itt is megelégszünk a *Kalevala* népére

alakrajz mestereit, mindegyikük hasonló szellemben tanítja a növendékeket, akikben elsősorban a biztos tudást akarják megalapozni. Nem korlátozzák az egyéniség korai jelentkezését, csak az éretlen, felületes különcködéseket, modorosságokat nyirbálják le. Egyikmásik mesternek határozott stílusa természetesen rányomja bélyegét a növendékek munkáira is, így Rudnay Gyula festői, vagy Sidló Ferenc szobrászi hitvallása tanítványai képeiben és szobraiban is azonnal felismerhető, de ez így volt mindig a művészet birodalmában, nagyobb egyéniségek szükségszerűen hatnak a fiatalságra.

Az egész kiállítás őszinte hódolat volt a természet előtt. Mindegyik alkotás lelkiismeretes tanulmány, akár zárt helyiségben, akár plein air-ben figyelte meg a művész modelljeit. Csak elvétve találtunk egy-egy munkát, melyben tetszetősségre való törekvés, megalkuvás jelent-

számára hosszú sorát alkotta az életteljes lószobroknak, melyeknek célja nem a művészi alakítás, hanem a ló különböző fajtáinak tökéletes bemutatása volt. Most is létező lovat mintázott meg nyugodt állásban, lelkiismeretesen, az összes részletek világos feltüntetésével és erre a ménre ültette fiatalos külsejű, gárdista jellegű Hadikját. Barokk ruhájában olyan, mint egy érccé vált banderium-alak. Az öltözék, a lószerszám s a felszerelés összes aprólékosságait is hűen ábrázolja a művész. Mindez azonban legkevésbbé sem bántó, mert a szobor csak életnagyságú, kis téren áll, jellege nem nagyvonalú. Aranyozása is a kis méreteknek felel meg. Talapzata szokványos barokkformákat mutat nem túlságosan sikerült betűkkel.

Rákóczi viszont ágaskodó spanyol ménen űl. A hatalmas paripa hátsó lábán áll, érc-súlya dúsan leomló farkára támaszkodik, mely a szobor statikáját, a függélyes tengelyt hangsúlyozza. Nemesen ható körvonalai mindenünnen ki vannak érlelve. Pásztor úgy osztotta el a fontos részleteket, hogy a mindenfelől látható szobor nézete mindegyik oldalról nyujtson lényeges képet. Ezzel a szobrász arra kényszeríti a nézőt, hogy körüljárja az emlékművet. Ebből következnek a gazdagon alkalmazott kontraposztok is, amelyek a szobor mozgalmasságát, belső feszültségét, energiáját is kifejezik. Rákóczi feje balra, a lóé jobbra tekint, testük mozdulatiránya viszont ellentétes. A spanyol magas iskola szerint nevelt ló nemesen emeli mellső lábait, hátsó jobblábát pedig kis sziklán nyugtatja, mint a bronzparipa Leonardo da Vincinek a Szépművészeti Múzeumban levő kis mintáján. Remekbe készült a ló feje a nemes hajlású nyakkal, teste is stílusos összefoglalása a barokk lótipusnak. A részletek mindenütt alá vannak rendelve az összhatásnak. A nyeregben majdnem álló Rákóczi mintázása energikus. Dús fürtökkel övezett, szépvágású, férfias feje Mányoki arcképének vonásait mutatja határozottabb karakterrel. Jobb kezében marsallbotot tart ; ez a megszokott járulék is elősegíti a hatásos körvonal érvényesülését. Az alak baloldalán több részlet halmozódik össze, de nem gátolja a formák világos látását, sőt a Rákóczi hátáról leomló széles szalag festőien tölti ki az alak és a ló teste közötti derékszöget.

Pásztor barokk szobrot alkotott, de nem esett a XIX. századi művészek agyagos, elmosódott festőiségébe, mindig tisztán érezteti a formát. Munkája egyaránt díszére válik ösztönös komponáló tehetségének is, Budapest városának is. A vörös gránitból való, egyszerű, de nemes talapzat Rákóczi-címerével Györgyi Dénes tartózkodó ízlését dícséri.

Ybl Ervin.

16*

Képzőművészeti Budapesti Szemle 1937. aug. 242 243.l

IRODALOM.

Nyelvrokonság és lelki rokonság.

Zsirai Miklós: *Finnugor rokonságunk.* Budapest, 1937. Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia. Nagy 8°, 588 l. és két térképmelléklet.

Amikor őseink nem is oly rég hírt vettek arról, hogy egyes tudósok Észak primitív népeivel rokonítják nemzetünket, felháborodott büszkeséggel utasították vissza a halzsíros atyafiság gondolatát s a nemes magyar nép becsmérlőit látták azokban, akik az Európa és Ázsia északi részein élő népcsoportok műveletlen nyelve meg a magyarok zengzetes beszéde közt nem átallottak hasonlóságot felfedezni. Azóta az idő kereke nagyot fordult: a tudományos nyelvvizsgálat minden kétséget kizáró módon bebizonyította, hogy nyelvünk igenis származási rokonságban van a lappok, finnek, mordvinok, cseremiszek, votjákok, zürjének, vogulok és osztjákok nyelvével, s ez a megállapítás nyelvészeink tudományos harcai, meg tudományt népszerűsítő törekvései nyomán végre-valahára a magyarság széles rétegeinek tudatában is gyökeret vert; mindamellett még ma sem halt el egészen a sértődött nemzeti önérzet bús utórezgése.

Elfogadni ugyan elfogadjuk — a tények kényszerítő súlya alatt — a finn-ugor rokonságot, de kérkedni nem szoktunk vele. Ugyan kinek jut nálunk eszébe, hogy mi büszkén hivatkozhatnánk az orosz örvényben, népek országútján mind a mai napig népi és nyelvi különállásukban megmaradt rokonainkra, mert az ő minden vésszel dacoló fennmaradásuk végső fokon ugyanannak a szívós, céltudatos, önmagához híven ragaszkodó életakarásnak a következménye, amely a magyarság államalkotó képességét, politikai bölcseségét, műveltségformáló erejét ezer esztendőn keresztül kiapadhatatlanul táplálta, élesztette? Még legszívesebben a finnekre s esetleg az észtekre szoktunk hivatkozni, a finnségnek erre a két életerős ágára, amelynek százados szolgasorsban tengődés után sikerült végre önálló állami létet alapítania s a nyugati művelődés száguldó iramába bekapcsolódnia. De legtöbbször még itt is megelégszünk a *Kalevala* népére

*

Május első hetében leplezték le Budapest két új lovasszobrát, ·óf Hadik András és II. Rákóczi Ferenc emlékművét. Az elsőt ifj. astagh György, a másodikat Pásztor János alkotta. A Hadik-szobor issé szűk helyen, a várbeli Úri-utca kiszélesedésében, egyemeletes ázak között, a Rákóczi-szobor viszont nagy téren, szabad levegő·ngerben, hatalmas paloták előtt, az Országház előtti Kossuth Lajos·ren áll. Különböző elhelyezésük határozta meg a két szobor stílusát, , az előbbinek a közelnézésre számító, részletező mivoltát, az utóbbiak barokkos nagyvonalúságát.

Gróf Hadik András természethű, naturalisztikusan mintázott aripán ül. Alkotója nem tagadta meg, hogy a Mezőgazdasági Múzeum

PÁSZTOR János

Mtrk. I. világháborús emlékmű
1927.

MT ME Stud. Hist. 4. 2001.
267-273. i. ill
vö. hódmezővásárhelyi I. vil. szobrairól
283-292. ill

2. kép. York címere a városháza padlójában (fotó: L

aranyozás nyomai figyelhetők meg. A markolat végén 9,
jú, nyolcszögletű, síkokkal prizmásan alakított gomb talá
sére szolgáló csavar feje látszik. A nyaga vörösréz, aranyoz
a gyűrű, illetve a gyűrű és a keresztvas között a markolato
szálakból sodort zsinór borítja, egy részen, különösen a g
cérnát is belefontak a zsinórba. Ez a fonatborítás a haszn

M.D.V.

Pásztor János
nekrológ

A „Búcsúzkodás" c. szobor kis vörös márványból faragott példánya Szeged város tulajdona, nagyobb méretű változata pedig a Nemzeti Galéria kiállításán látható.

M. Kiss Olga: In memoriam Pásztor János
Művészet, 1965. október - 20 lap.

KÖTELEZO ÉS AJÁNLOTT IR

TÖRTÉNETÉHEZ

Az irodalomjegyzék tájékozta
szék - a tudomány fejlődésének, uj
megjelenésének megfelelően - évről
gazdag választási lehetőséget hagy
teret enged. /Természetes, hogy az
emeli a szemináriumi munka során
A szigorlati és értelemszeri
ben is mindenki számára kötelezően
ret, a vizsgához megkövetelt minim
kében ennél mélyebb irodalom- és

A marxizmus-leninizm

Engels: A család, a magántulajdon
Engels: A német paraszthaboru, I-I
Lenin: Állam és forradalom. I. fej
Marx: A tőke. I. köt. 24 fejezet

PÁSZTOR JÁNOS

Kovács P. - A tegnap sz.

146.0.

Pásztor János

Munkácsy-céh II. kiállításán az Ernst Múzeumban szerepelt.

NM·929.X·20

Pásztor János

Munkácsy-cél II. kiállításán
az Ernst Múzeumban szerepelt

EK. 929. X. 20.

Pásztor János

szobrász

Klebelsberg emlékkiállítás - Műcsarnokban - szoborral szerepel Balatoni halásza és révésze, Hullámok játéks szökőkutja, melyet Szeged város kapott Ad Astra-aktja. Kinizsi és Toldi.

Pesti Hirlap
1933.II.12.

Pásztor János szobrai

Munkácsy-ék II. kiállításán az Ernst Múzeumban "Kleopátrá"-ja szerepelt.

PH. 929.X.20.

Pásztor János

1930-as évektől modellezett
Kezét a herendi porcelángyár
megbízásából.

P. Breszlyánszky Károly: Lovas,
szobrok egy gyűjteményből, Bp. 1966,

212 l.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

... a brüsszeli iránnyal érződik. Legkifejezőbb művében, a budapesti Rákóczi lovasszobron pedig a 18. és 19. századi francia lovasszobrok hagyományos stílusát követi.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina, 351. old.

„A bíró" c. fa-szobra (1966) 347. „

M.D.K.

Pásztor János, grafikái (1881-1945)

párisi tanulmányai során Rodin magnetikus hatása alá került. (Bourdelle a Nemz. Galériában). Ettől kezdve utat szabadult meg, amikor Hódmezővásárhelyen a fiatal Tornyai körül csoportosuló művészkörhöz csatlakozott. Ebben az időben készült „Búcsú" c. fafaragásai csoportja. Későbbi művei

./.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

351. old.

Párttagok fémjelzés nélkül

Kérjük a Tisztelt Szerkesztőséget, hogy közölje a lapban

Ujság 1936 X. 24

Pásztor János

Művével nemzeti a Velencei Biennálé kiállításán

Kiemelik „Előtte" c. mozgóművét.

M. H. 934. V. 15.

N. K. 934. V. 15.

Paintár János

Szobrászművel nemzetközi a
Műcsarnokban rendezett
Magyar Kiállításon.

N. U. 934. IX. 30.

Paintr János

A TESz (Társadalmi Egyesületek Szövetsége) munkarendjét nyerte a Szinházban rendezett tanfolyamon.

m. 934. X. 10.

Pásztor János

szerepelt a nemzeti kiállításon.

PH. 1933. IV. 20.

Pántes János

szerepelt a Szinyei Társaság IV. kiállításán.

PH. 1933. XI. 19.

Pándor János

szerepelt a Szinyei-Társaság IV. kiállításán.

ch. 1933. VI. 19.

Pàsztor János szobrász

A II. nemzeti képzőművészeti kiállításon a Műcsarnokban szerepelt.

PN. 934. IV. 29.

Pásztor Julius, szobrász

Rákóczi-szobrát, ill. modelljét megrongálták a N. Galériában.

(nóti): Kengel, kantár, kuropáncs 2

ESTI HIRLAP Bp. 1966. júl. 5.

Pásztor János

szobrász

Téli Tárlat - Mücsarnokban - a Magyarok Nagyasszonyáról nevezett I.Ferenc József emlékezetére épült Rezsőtéri plébániatemplom belső művészi diszitésének szobor terveivel szerepel.

Pesti Hirlap
1934.I.17.

Pásztor Tamás nekrológja

A Képzőművészeti Társulat bíráló bizottságának tagja

Magyarság 1927 X. 6.

Párton

A hadászati pályázatok díjai

nyertek

Pesti Napló 1938 III. 13

Pántor János, nabrák

1964

Az egyik szobor alkotója.

(arról): Szoborliget a Szigeten

3.

ESTI HÍRLAP, Bp. 1966. jún. 22.

Pásztor János

szobrász

Téli Tárlat - Mücsarnokban - a Rezső téri Magyarok Nagyasszonyáról elnevezett plébániatemplom belső kialkitására készült alkotásokkal szerepel.

A körszobrok között magyaros báju Madonnája szerepel-

Magyarság
1934.I.21.

Pásztor János

szobrász

Téli Tárlat - Mücsarnokban - a Rezső téri templom belső müvészi kialakitásának szoborterveivel szerepe

Nemzeti Ujság
1934.I.13.

Pántor Jenős

szerepelt a Szinyei Társaság kiállításán.

UM 1926. I. 26.

Pántor János

Szerepelt a brüsszeli magyar kiállításon.

Nyírség 1935. VI. 1.

Pántor János

Csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galériában.

MO. 1935. I. 20.

Pántor János

Úgy akartát a Margitszigeten állítják fel.

Esti Hírlap 1966. jún. 22.

Pántos János

Endre Bélával, Rudnay Gyulával és Kallós Edével alapítottad meg a Művészek Majolika Fazagtelepét.

Élet és tudomány 1966. máj. 27.

Pántos János

Neve említve

Élet és Tudomány 1966. máj. 27.

Pásztor János szobrász: MDK.

/:A Műcsarnok tavaszi tárlatán vett részt:/

"Szobor tanulmányfej"

Ország-Világ, 1912. 527. l.

PÁSZTOR JÁNOS

Az Irodalmi és Művészeti Tanács kinevezett és hivatalos tagja.

Képzőművészet. 1934. 187. oldal

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

művészetét a naturalista felfogásu elismert mesterek között emliti a szerző, akik főleg az emberi test természetes szépségét adják vissza, nagy mesterségbeli tudással.

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 11.old.

MDK

Pásztor János, szobrász

Ad astra. c. női akt-szobor a svábhegyi csillagvizsgálót diszíti.

Perspektiva. 1935. márc. sz. 15.l.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

Nemzeti Galériában lévő "Tavasz" című szobrát a megtekintésre érdemes művek között sorolja fel:

Dénes Tibor: Précis de l'Histoire des Beaux-Arts en Hongrie. Debrecen, 1936. 14.old.

Pásztor János szobrász

Szférák felé

"A nő a művészetben"kiállitás katalógusa.1936.Műcsarnok

Pásztor János

Tanulmány ~~a~~ Sép. (Elűzött c. drámáról.)

Művelet 1965. okt.

In memoriam Pásztor János. dr. Fleil Olga

Pántor Jakab

Kép: Rákóczi nobor, Emlékmű-terv.

Az Est Hármaskönyve 1938.

Szabadság — munkában.

Pántos Mátyás

A Nőcsamok 1977-es tavasai tárlatán a Szinyei Merse Pál-Társaság tagjaként szerepelt.

? 1977. IV. 1.

Pántor Mátyás

* Rücsanyt 1927-es tavaszi találatán szerepelt.

M. 1927. IV. ?

Pásztor János

Pásztor Imre
~~festőművész~~
szobrom.

A Nürnbergi magyar művészeti hét alkalmából rendezett képzőművészeti kiállítás anyagából Nürnberg város megvásárolta: Bucsmakodás c. művét.

Magyarság
1939.IV.30.

Pásztor János

~~festőművész~~

Berlin.

A Nürnbergi magyar művészeti hét alkalmából rendezett képzőművészeti kiállítás anyagából Nürnberg város megvásárolta: Bucsukodás c. művét.

Nagyvárad
1929.IV.30.

Pásztor János

Prohászka szobor tervpályázatán részt vett.

PH 929.X.3.

Pásztor János

Prohászka szobor terepalapzatán a Műcsarnokban szerepelt.

80u. 929. X.6.

Pásztor János

Prohászka szobor terv pályázatán a Műcsarnokban szerepelt.

Pásztor János és *Horvay* az allegorikus felfogással szemben egyszerű, közvetlenebbül ható megoldást keresnek, architektoniában semmi hangsulyozott dekoráció, tömören összefoglalt térképzés, a formák egyszerű, de nyugodt uralma és az emberalak domináló szerepe jellemzik ezeket a műveket, amelyeket alkotóik, bizonyára kisebb teret véve számításba, ugy komponáltak, hogy intim közvetlenségükkel, nemes egyszerüségükkel hassanak.

NM. 929. X. 5.

MDK

Pásztor János

Szántóvető, br.

Bucsuzkodás, fa

MNG. Magyar forradalmi művészet. Mücs. 1957.

MDK

Pásztor János

Fogaskerék, br.

MMG. Magyar forradalmi művészet. Műcs. 1957.

Párator Ákos

szobrász

Si barcelonai világkiállításon mention honorable-val tüntették ki: Zoroaster c. művét.–

Keresztény nyisány

1929 x. 23

Pásztor János

Prohászka szobor keramábázatai a Műcsarnokban szép portréjával szerepelt.

PH. 929. X.5.

Pásztor János nobrása

A törvényszék a „magyar királyi törvényfőhatóságon" ülnek adományozta nádorra.

Pesti Napló 1937 V.2

Dostoj + gjöra nästan

Pásztor Imre

szobrász

Barcelonai világkiállitás képzőművészeti kiállitása - szoborral szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.VI.9.

Pásztor János

— **Báthori szobrát Pásztor János mintázza.** A Báthori István-emlékbizottság ezidei Báthori-jubileuma kapcsán még 1931-ben tervbe vették Báthori szobrának felállítását is. A bizottság mai ülésén *Lukács György* elnök javaslatára úgy határozott, hogy a szobor tervének elkészítésével *Pásztor János* szobrászművészt bízzák meg.

PH. 933.IV.8.

Pásztor János

M930 X/24

* **Esterházy Pál herceg műcsarnoki vásárlása.** *Esterházy* Pál herceg kedden megnézte a Műcsarnok őszi tárlatát és megvásárolta Pásztor Jánosnak a „Bünbánó" cimü márványszobormüvét.

M. 930.X.29.

Pásztor János

Műcsarnok őszi tárlatán a Prohászka szobor terve pályázatán szerepelt.

MH.929.X.6

MDK.

Pásztor János

Kiállítási kritika

Északmagyarország 1967 jan.25.

Pásztor János

Prohászka szobor terv pályázatán a Műcsarnokban szerepelt.

Pásztor János a puritán Prohászkát ábrázolja, kezében kézirattekercsel; egyszerűnek, amilyennek ismertük.

M.929.X.6.

Pásztor János
szobrász.

A barcelonai világkiállításon Mention Honorable-val tüntették ki „Zsuzsanna" c. alkotását.

Magyarság
1929 X. 23

Pásztor János

— A Műcsarnok őszi kiállításának megnyitása. A Műcsarnokban az Ipolyi Arnold nagy műkincsekkel gazdag gyüjteményét és többek között *Pásztor* Jánosnak élete egész munkásságát magábafoglaló őszi tárlatának ünnepélyes megnyitása szombaton déli 12 órakor folyik le meghivott egyházi és világi előkelőségek jelenlétében. Másnap, vasárnap délelőtt 10 órakor pedig a nagyközönség számára nyilik meg és naponta 10-től 2-ig tekinthető meg.

N.U.930.X.16.

N.U.930.X.16.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász.

mintázta a Kúria épületén, Hauszmann Alajos 40 éves építészi működése elismeréséből elhelyezett bronztábla relief-portréját, melynek keretét Tőry Emil építész tervezte.

Építőipar - Építőművészet. Bp. 1914. 38. évf. 19. sz.
Kép: 198. old.

Pásztor János

Pásztor János művészetéről szóló tegnapi cikkünkbe sajtóhiba csuszott be. Pásztor egyik idézett, közismert munkájának cime nem „*Elzüllött*“, hanem „*Elüzött*“.

M. 930. X. 22

M. 930. X. 22.

MDK

Pásztor János szobr.

Munkácsy Mihály szobra. Vállalk. Közl. 1907. okt. 9. 3. 1.

MDK

Pásztor János, szobrász

Varró nö.	Gipsz.
Elmult idök.	"
Pipázó magyar.	"
Oreg parasztl.	"

Mücs.-Az 1934.évi Magyar Kiáll. 1934.szept.27.-okt.28.
Kat.lo.l.

Pásztor János MDK

Cleopatra.

Lázár Béla: Az Ernst Muzeumban.
Szinházi Élet 1925. 51.sz. 36.o.

MDK

Pásztor János

Zsuzsanna, márv.

20.sz.i művek bp.i műgyűjteményekből. N.Gal.
1963. jul.

Pásztor János

Kleopatra. (repr.

Balogh András: A képzőművészeti giccs. Ill. Artner Tivadar. Bp. 1964. 131 l. /Gondolattár/

57. l.

Pásztor János

Poszter kiállítva a II. grafikai biennalén.

Molnár Vera: A II. Miskolci Országos Grafikai Biennalé

Északmagyarország 1963. nov. 7. 9.1.

Pásztor János

A Hódmezővásárhelyi Művészeti Társaság Tagja (1926)

Ambrus Tibor: A vásárhelyi művészet műhelye

Korunk 1968 II. 304 old.

Egy ezred éve, hogy megállott
A Honszerző bérced fokán,
Sas tekintete végig szállott
Szabad népének hős táborán.

Bércfok, te hün állsz most is ottan,
De árnyékodban az unokák,
Hűtlen sáfárok, elfajultan
Elalkudták a szabad hazát.

E palotasor puszta látszat,
Szétnyílt, s föltünik az igaz kép:
Látok sok dülő udvar-házat,
Ujra vándorol a magyar nép!

Vándorol, óh, ki a hazából,
Vagy le, a nyomor vak mélyibe;
Lánc lett győzhetlen ős kardjából,
És idegen nép jő helyibe. . . .

Megremegnek a hegy mélységi,

Pásztor János

K.

Új Magyarság

CSÜTÖRTÖK, 1941 FEBRUÁR 20

Kitüntetések a Corvin-lánccal és a Corvin-koszoruval

A kormányzó a vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Pásztor* János szobrászművésznek és *Rudnay* Gyula festőművésznek, a Corvin-koszorú tulajdonosainak, a magyar művészet terén szerzett kimagasló érdemeik elismeréseül a magyar Corvin-láncot, *Burghardt* Rezső festőművésznek, *Megyer-Meyer* Antal iparművésznek, *Szönyi* István festőművésznek, *Szentpétery* Imre dr. történettudósnak, *Tamás* Lajos dr. irodalom- és nyelvtudósnak, *Angyal* Pál dr. jogtudósnak, *Vladár* Gábor dr. jogtudósnak, *Neuber* Ede dr. orvostudósnak, *Pogány* Béla dr. természettudósnak és *Szabó* Zoltán dr. természettudósnak a magyar művészet, illetőleg tudomány terén szerzett kiváló érdemeik elismeréseül a magyar Corvin-koszorút adományozta.

I MÚZEUM
GYÖRGY ÚT 41
59

Tárgy:

Hiv. sz.:

Melléklet:

MDK

Pásztor János - Lechner Jenő

a 32-esek hősi emlékművének pályaterve

Képes Pesti Hirlap 1932, LIV. máj. 5. 2 o.

MÚZEUM ET
SA G
429-7

M.D.K.

Pásztor János
nobrah

Pásztor Jánosról az „Arató-lány"
és a „Maquette" látható.

Pogány Ö. Gábor: A Sárospataki Galéria
Művészet, 1968. július – 22 lap.

Pásztor János szobrász

M.D.K.

Müve a MNG uj szerzeményei között

Kossuth Lajos téri Rákóczi lo

lovaszobrának kisméretü vál-

tozata

Magvető,

Csengeryné Nagy Zsuzsa: A MNG au 1959-ew évben 200.

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA KÖZLEMÉNYEI III. Bp. 1961.

Pásztor János

szobrász

Tisza István szobor pályaművek kiállítása - Műcsarnokban - tervével szerepel. Szép győzelmi érzéssel közös terv. Szépen tervezett talapzaton áll Tisza István lovas alakja, díszmagyarban, a bőrbe tűzött kardot a szemlélő jobb felé nyugodt mozgású, lódító alakja. Alul a talapzat körül az ősmagyar, a harcbíró, a lóban jelképes alakjai.

Pesti Hirlap
1929.VI.16.

Pásztor János

szobrász

A Tisza István grófi szoborpályázatára beküldöttè pályamüvét.-

Magyarság
1929.VI.5.

Pásztor

szobrász

Tisza – emlékmű pályázat : pályaművével szerepel.

Lovasszobrának kristálytiszta rajza, finom elrajzolás!
Erős szenvedő néptéz, de ill. a szenvedés nem hősiesség!
És az emberi test nem elégíthet ki senkit, akinek
egy nagy magyar, egy nagy államférfi, egy nagy szegény
fejét és egy mártír fiumtéjét kérnék a nagyszabású
történelmi szemléletben elrajzolva. –

Az Est.
1929.VI.16.

Pásztor János

szobrász

A Tisza-szoborpályázat felülbiráló bizottsága pályaművét 3000 pengős jutalomban részesitette.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.15.

Pásztor János

szobrász

A Tisza-szoborpályázat felülbiráló bizottsága benyujtott pályamüvét 3000 pengős jutalomban részesitette.

Pesti Hirlap
1929.VI.15.

Pásztor János

szobrász

Tisza István szobrának pályatervei - Műcsarnokban - lovas szoborral szerepel, kétségkivül az Andrássy - szoborral való szimmetrikus megoldásra gondolva. Ez a felfogás városkép szempontjából lehet előnyös, de Tisza Istvánnal szemben nem elég indokolt még ha - amint tudjuk - kiváló lovas is volt.-

Magyarság
1929.VI.16.

Pásztor János

szobrász

Tisza szobor pályaterve : Lovas monumentummal pályázott. Nemcsak tömegben, hanem megoldásban is megfelelő párját kivánta felállitani az Országház déli homlokzata előtt álló Andrássy-szobornak. Nála azonban az architektura tömege uralkodik, az épitményt hordozó lovas alak, amely csoportját tekintve talán a lerombolt pozsonyi Mária Terézia-emléknek rokona és a talapzat alján levő allegóriák körvonalaikkal inkább csak élénkitik, de nem oldják föl az emlékmü nyugalmát-Közös pályamü: Fadrusz Jánossal. Pásztor akkoriban keletkezett, hogy elevenen s' pl. komponált.

Budapesti Hirlap
1929. VI. 16.

Pásztor János

szobrász

A Tisza István gróf szobrpályázatra beküldötte pályaművét.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.5.

Pásztor János

szobrász

A Tisza István gróf szobrára benyujtott tervezeteket felülbiráló bizottság 3000 pengős jutalomban részesitette benyujtott pályázatát.-

Magyarság
1929.VI.15.

Pásztor

szobrász

Tiszta-szobor t rvei - fűcsarokban - pályázatát be-
nyujtotta.Részleteiben nem komoly értéket,de egészé-
ben a konvenció hatalmasodik el rajtuk,ahogy megjele-
niti a főalakot.

Pesti Napló
1929.VI.16.

Pásztor János

szobrász

Magyar szobrászművészeti kiállitás - Genfben a genfi Musée d-Art,ed d,Histoire termeiben - szoborral szerepel. Kollecheigkenek nagyobb darabjai, a hegbáró ç a Vérbarás elevenen Fehér emberrabnők, továbbá Kleopátra bronz szobra.

Ujság
1929.VIII.25.

Pásztor János

szobrász

Magyar képző-és iparművészet genfi kiállitása - s szobrászati anyag részére a genfi Musée d,Art et d, Histoire igazgatósága kéy terjet bocsátott rendelkezésre.- Kollonich János nagyobb darabjai, a „Megbánás" s a „Vándorlás" elnevezésü fali szobrai, továbbá „Kleopátra" bronzszobra.

Nemzeti Ujság
1929.VIII.26.

Pásztor János
szobrász

A Tisza-szoborpályázat során 3000 pengős dijat nyert pályaterve, amelyet együttesen nyujtott be Sváb Gyula épitésszel. Ez méreteiben a legnagyobb. Tisza István lovas szobra finom munka, de lirai lágyságok vannak benne s a mellékalakok rontják tiszta hatását.-

Nemzeti Ujság
1929.VI.16.

Pásztor János
szobrász

Tisza-szoborpályázat pályamüveinek kiállitása - Mücsarnokban - sok finomság van munkájában,de csak technikai.Belső tartalma,vagy erdetisége nem akad e tervnek sem.-

U j s á g
1929.VI.16.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

cejk műve állott Esperes
János marói úgyvéd, baloldali
politikus és József Attila nagybá-
tyja házában, ahol a
költő, bizonytalanul fiatalságában sok-
szor megfordulhatott és sok művész-
ével, írójával találkozhatott.

— Szabolcsi Miklós: Fiatal életek indulója,
József Attila pályakezdése,
— Bp. 1963. Irodalomtörténeti Könyvtár II. 413. old.
(634 o. + 47 fk. t.)

MDK

Pásztor Jámos

Szégyen, br.

Szépmüv. Muz. háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. ~~1952~~ 1952.

Property of Boone Public Library

Pásztor János

Szobormüve, az Ernst-Múzeum jub. kiállitásán.

N.U.932.V.31.

Pásztor János

Csoportkiállításon szerepelt a Tamás Galériában.

PK 1935. I. 20.

MDK.

Pásztor János

Hiradás szoborvásárlásról

Hétfői Hirek 1967 jan.2.

Pásztor János
Nolvaán

M.DK

1881-ban született

Tóthy Gábor: Rudnay Gyuláról.
Miskolc, 1967. február - 8 lap.

Pásztor János

szobrász

Téli Kiállitás - Műcsarnokban - szoborral szerepel.

Esti Kurir
1934.I.14.

Pásztor János MDK

Magvető, bronz

Mücsarnok 1944.Székesfőv.Képtár Jub. Kiáll.

Pásztor János

Szobormüve szerepel a magyar képzőmüvészek egyesületének jubiláris kiáll.-án.

M.934.XII.8.

Pásztor János

Gyermekfej c. műve

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap, 934.XII.13.

Pásztor János

"Elűzött","Primavera" c. művei

a Magyar Képzőművészek Egyesülete jub.kiállitásán.

Pesti Hirlap,934.XII.13.

Pásztor János

Szobormüve szerepel a Magy.Képzőm.Egyesület 40 éves jub. kiáll.-án.

N.U.934.Xii.8.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

Bucsúzkodás. Bpest. Magy. Nemzeti Galéria. Fekete repr. 545. o.

Kampis Antal. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a szinház és a film. Bpest. Minerva. 1960

M.D.K.

Pásztor János
szobrász

Magyari Lajos egyik mestere volt.

Lantos Gyula: Magyari Lajos 65 éves
Művészet, 1967. március - 24 lap.

Pásztor János

a bíráló bizottság megvette tervét a műtárgyi emlékmű-pályázaton.

M. 1933. XII. 12.

Pásztor János

A Tűzér Emlékmű pályázatra beküldött művét megvették.

Függetlenség, 933.X.8.

Pásztor János

A Tűzér Emlékmű pályázatra beküldött művét megvették.

M.933.X.8.

Pásztor János

Megvették a tüzér-emlékmű pályázatra beküldött művét.

N.U.933.X.8.

Pásztor János

A tüzér-emlékmű pályázaton, kitüntető elismerésben részesitették pályamunkáját.

Est, 933.X.8.

Pásztor János

MDK

Fogaskerék, bronz

Műcsarnok 1957 Magyar Forradalmi Művészet

Pásztor Fatos

szobrász

Klebelsberg-emlékkiállítás - Műcsarnokban - szobor-
ral szerepel.

Magyarország
1933.11.12

Pásztor

szobrász

Klebelsberg-emlékkiállitás - Műcsarnokban - szoborral szerepel. Egy reformátor szobrának corpike Debrecenben. Kinizsi.

Magyarság
1933.II.12.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Csanád vezér.		Relief.Gipsz.
Felségem.	Repr.	"
Fájdalom.		"
Mea Culpa.		Terracotta.
Beck J. arcmása.		Bronz.
Pihenő vízhordó.		Terracotta.
Kacala.		Gipsz.

KMTárs. 1936.őszi kiáll. Kat. 25.1.

pásztor János

— A Mücsarnok őszi kiállításának megnyitása. A Mücsarnokban az Ipolyi Arnold nagy mükincsekkel gazdag gyüjteményét és többek között *Pásztor* Jánosnak élete egész munkásságát magábafoglaló őszi tárlatának ünnepélyes megnyitása szombaton déli 12 órakor folyik le meghivott egyházi és világi előkelőségek jelenlétében. Másnap, vasárnap délelőtt 10 órakor pedig a nagyközönség számára nyilik meg és naponta 10-től 2-ig tekinthető meg.

N.U.930.X.(15?)

N.U.930.X.15?

Pásztor János

A gödöllői kiállításon hősi szobormüvét mutatta be.

M. 926. aug. 8.

Pásztor János

A Műcsarnokban rendezett gyüjteményes kiállitásán szerepel a Bűnbánó c. szobor

— **Eszterházy Pál hercek műcsarnoki vásárlása.** *Eszterházy* Pál herceg kedden megnézte a Műcsarnok őszi tárlatát és megvásárolta *Pásztor* Jánosnak a „*Bűnbánó*“ cimü márványszobormüvét.

N.U. 930. X. 29.

Pásztor János

Fésülködő nő

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93c. X. 7.

Pásztor János

Vénusz

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

Csárdás

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93o. X. 7.

Pásztor János

Vízhordó

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 930. X. 7.

Pásztor János

Bucsuzkodás

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban,

M. 930. X. 7.

Pásztor János
Magvető

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban,

M. 93e. X. 7.

Pásztor János

„kozinicky-kub", 1936. Bronz, 230 cm, Bp., I. Bécsikapu téren elhelyezett művét közli

Lyka Károly: kis könyv a művészetről

Budapest, 1964 64-65 l között

MDK

Pásztor János, szobrász

Gyermekfej. Gipsz.

Mücs.-OMKT."A gyermek a művészetben" kiáll.1940.II.-III
Kat. 20.l.

MDK

Pásztor János **szobrász**

looo kor. jutalom

A debreceni Kossuth-szobor pályázat.

Vállalk. Közl. 1909. jul. 21. 4. l.

Pásztor János szobrászművész

M.O.930.X.19.

1930. október 19. vasárnap M.O.

Négy kiállítás

...olyan lendülettel indul a művészi sze... ...váltják egymást a ...peket. Pedig hát a ma és holnap meg... ...nyíló négy kiállítás résztvevői is nyilván nagyon jól tudják, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz.

A Műcsarnokban

Az őszi tárlat nyílik meg ma, amelynek keretében — muzeális értéket adva a kiállításnak — bemutatják az esztergomi Ipolyi-gyűjtemény gazdag anyagát. A magyar festészet régi emlékein kívül gyönyörű gobelinek és iparművészeti tárgyak alkot-

Pásztor János

Sobron, az 1930-as években a herendi porcelángyár
tényére elad modelleket.

P. Bretzenheim Mrs Alona: A kerámia és a porcellán története
212-o
Bp. 1966.

Pásztor János

martonvásári Beethoven szoborról.

(K-i) Nem Pásztor Árpád,
hanem Pásztor János.

Magyar Hírek, 1967. VIII.6. 14.o.
Tintáli Szerencsés

Pásztor János (1881-1945)

kiállított műve:

Kelet. Bronz, 33 cm. MNG. Ltsz.: 56.771-A

Magyar szobrászat 1900-1945. Kiállítás, Székesfehérvár. Kat. bev.: Kovács Péter, K. Kovalovszky Márta. Székesfehérvár, 1966. 34 l., 7 t. /A huszadik század magyar művészete./

15.1.

Pór tor János

etnya, gipsz, epedétije bronz Makón,
fekete-fehér többa reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische
Bildhauerkunst, Budapest, 1955.

7 o l.

Pásztor János

Nyíregyháza, 1906, fa, 79,5 cm, Szépművészeti Múzeum, Bp. - fekete-fehér fáblafotó reprodukció

E. Gádor - G. Ö. Pogány: Ungarische Bildhauerkunst, Budapest, 1955: 71. l.

M.D.K.

Pásztor János. szobrász

nevét említi mint Hódmező-
vásárhelyi szülésű művészét.
Ki sokat dolgozott a szülővárosá-
nak művészetelőtt.

Szabó József: Budapest - Dél-Tiszántul

Bp. /1961/, Panoráma, /Magyarország irásban és kép-
ben 8.köt./

86. old.

Pólnton Jónos

néjpi jelenetei- és klasszikus nyu-
galmat sugárzó aktjairól lett
ismeretes.

E. Gádor - C. Ö. Pogány: Ungarische
Bildhauerkunst, Budapest, 1955. 11 l.

MNA

Pásztor János, szobr.m.

Anyaság. A Makói hösi emlék mellékcsoportja.
Márvány. Repr.

Megtérés. Siremlék. Márvány.
Bpest. Kerepesi temetö. Repr.
II.Rákóczi Ferenc lovasszobra. Bronz.
Budapest. Repr.

Szépmüvészet. 1941. 8.sz.

Pásztor János

Kalászszedő

c. szobrával vett részt a Műcsarnokban.

M. 93o. X. 7.

Pásztor János

M. 930. X. 7.

* **Pásztor János kollektiv kiállitása a Mücsarnokban.** Október 18-án rendezi *Pásztor* János, a kiváló szobrászmüvész kollektiv kiállitását a Mücsarnokban. Huszonöt év legszebb termésével vonul fel *Pásztor* János, akinek alkotásai a magyar plasztika legértékesebb termékei közé tartoznak. A müvész nagy lelkesedéssel készül erre a kiállitásra, amelyre elküldi a legnevesebb szobrait is. A gazdag kollekcióban szerepel a *Primavera*, a *Halász*, a *Révész*, az *Elüzött*, *Ad astra*, a *Szférák felé*, a *Mea culpa*, *Kisértés*, a *Szántóvető*, a *Magvető*, a *Bucsuzkodás*, a *Vizhordó*, a *Csárdás*, *Vénusz*, a *Fésülködő nő*, a *Kalászszedő* stb. Ezenkivül több kisebbnagyobb mellszobor egészíti ki az anyagot. A kiállitás, amelyik egy rendkivüli tehetség impozáns megjelenését prezentálja, eseménye lesz a magyar képzőmüvészetnek.

Pásztor János

választásának ötvenedik évfordulója alkalmából a Műcsarnokban a nagyközönségnek is bemutathassa, elkérte *Serédi* Jusztinián dr. biboros-hercegprimástól, aki azt a legnagyobb készséggel át is engedte. Az *Ipolyi*-gyűjtemény már elrendezetten, készen áll a városligeti *Műcsarnokban*. Az anyagot *Lepold* Antal dr. esztergomi prelátus-kanonok, a *Keresztény Muzeum* igazgatója rendezte el a *Műcsarnokban*, ahol a kiállítás szombaton, október 18-án déli 12 órakor nyilik meg. — Az őszi tárlat anyagába ezenkivül beleilleszkedik *Pásztor* János szobrászművésznek egész munkássága, valamint *Zombory* Lajos, *Knopp* Imre, *Major* Jenő, *Horváth* Béla, *Sárdy* Brutus, *Kampis* János és *Aradi-Edvi* Illés legujabb alkotásai.

N.u.930 X/14

N.U. 930.X.19.

Мгновение 1913. Василий Каменский

Сапсанёнок. Кукл.

Мишка Таков

ВЛК

MDK

Pásztor János

Csgpszékben, repr.

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János. szobrászm. és Hikisch Rezsö ép. mü
Vignali mester, bronzöntö.

Székesfehérvár város megbizásából készült el az emlékmü. Pásztor j. és Hikisch R. müve a legtökéletesebbek egyike a bizottság nyilatkozata szerint, amit e nemben akár idehaza, akár a külföldön alkottak. -Vignali mester bronzöntödéjében a bizottság át is vette az emlékmüvet.

Székesfehárvár hösi halottainak emlékmüve.

Képzömüvészet. 1929. évf. 128-l.

MDK

Pásztor János?,szobrászm.

bronz-aktjainak körvonalai, felületei beszédesek. Alkalmazkodnak a bronz simaságához.
Primavera.
Cleopatra.
Várakozó. A bronz lehetőségei révén festőiek.

Gerő Ödön: Az akt-kiállitás.
Magyar Müvészet.1925. 389.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Ivó nö. A mozdulatnak, a taglejtésnek egyensulyozottsága régi, nagy müvészeti korok hires szobraiéra emlékeztet.

Gerö Ödön: Az akt-kiállitás.
Magyar Müvészet.1925. 389.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

nagyszerüen tanuskodik róla, h. a magyar szobrászat ráeszmélt a mozgás elevenségének jogára az szemben a merev pózzal.

"Zsuzsanna" -Nagy megmozdulása nincs megmerevitve a köben, csak éppen a pillanatot érte a megrögzités. Rózsaszinü márvény.

Magyar Müvészet. 1925. 389-390.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

"Ivó nö" -ben a mozdulatnak , a taglejtésnek egyensulyozottsága régi,nagy müvészeti korok hires szobraira emlékeztet.

Magyar Müvészet. 1925. 389.l.

Pásztor János

MDK

János bácsi, szobor

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Pásztor János MDK

Tanulmány fej, szobor

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Bronz-aktjainál a bronz simaságához alkalmazkodnak a körvonalak és felületek.
"Primavera"
"Cleopatra"
Várakozó" A bronz lehetőségei révén festöiebbek.

Magyar Művészet. 1925. 389-390.l.

Anm.

MDK

Pásztor János

"Elűzött" c. szobormű repr.

Orsz.Magyar Képzőművészeti Társulat
Évkönyve. 1928. 66.1.

Pásztor János szobász M.D.T.

Beethoven szobra a martonvásári parkban

repr.

Keresztury-Vécsey-Falvy: A magyar zenetörténet képeskönyve
Bp. 1960. 127 .l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

gyönyörü akt-szobra van a kiáll. hallj ában.

K.M.:

Györgyi Kálmán emlékkiáll. a Ip.Müv.Muzeumban.
Nemz.Ujs. 1934.máj.19. 11.1.

M DK

Pásztor János, szobrászm.-t

a Ny Tid. nov.8. száma méltatja a szobrászok közül.

A stockholmi magy.képzőm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban. -MP 1929 3.sz. 172.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Göteborgs Morgonpost nov.8.sz.-ban Romdahl prof. méltatja a magy.képzöm.anyagot,melyet ö választott ki a göteborgi kiáll.-ra a stockh.kiáll.-i anyagból.

Bucsuzkodás c. faszobrot nagysikerü kompozicionak tartja.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll.-/1928/ a svéd sajtóban.MIP.1929.3.sz. 178.l.

MDK

Pásztor János

Művészet 1914. 286.1.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1933. 58. sz. 60.l.

MDK

Pásztor János

Művészkörökben nagy meglepetéssel fogadják a Madách-emlékmü döntését. Uj Magyarság 1938. okt. 19. 6.l.

Pásztor János

MDK

Csendes órák,

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

Pásztor János

NDK

Vízhordó leány, bronz

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállítás

M.D.K.

Pásztor János

Dömösi villájukban feleségével együtt közli fényképüket a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1926. szept. 6-12.
XVI. évf. 36. sz. 62. lap.

mdk

Pásztor János

II. Rákóczi Ferenc

Kismintája.

Bertalan V. A Kuruc Múzeum
Bp. 1962.

56. L

MDK

Pásztor János

A Hetek első kiállitásán művével szerepelt.

Cikk: Hodmezővásárhely. Hetek kiállitása.

Képzőművészet, 1929. 19.sz. 103.l.

MDK

Pásztor János

A Hetek kiállitása. Hódmezővásárhely. Képzőművészet 1929. 19. sz. 103.l.

MDK

Pásztor János

Dr.Hültl Dezső építőművész professzor megbizásából mintázza a Rákóczi-ut és Somogyi Béla-ut sarkán épülő Vigyázó féle bérházának figurális szobormunkáit.

Lukács Jenő gyáros, Ostrom-utcai villajának homlokzatára 3 drb.kerek dombormüvet mintázott, melyek a családiéletet szimbolizálják. A dombormüveket ruszkicai márványból faragták./1923/

Dr.Lechner Jenő építőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Dr.Lechner Jenő építőművész faragtatja márványból Pásztor Jánossal a Patrona Hungarae szobrocskát, melyet a Pázmány egyetem központi épületének átépitésekor a diszterem folyosói főbejárata feletti fülkébe tervezett. A szobrot az 1945-i ostrom után eltávolitották, sorsa ismeretlen.

Dr.Lechner Jenő építőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Lechner Jenő közvetitésével jött létre Báthory István kőszobra. A Báthory István emlékműbizottság szerződést kötött Pásztorral a szobor mintázása és faragása ügyében, a talapzat tervezését Lechner vállalta magára. A szobor átvételének huzavonája közben bekövetkezett a főváros ostroma és a mű gazdátlanul maradt. 1958-ban, amikor előkerült a Főváros Emlékmű Felügyelősége felállitatta a Thököly-ut és a Hungária-ut találkozási pontján.

Dr. Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Lechner Jenő felkérésére készitett Pásztor egy Madonna szobormintát a Rezső-téri Magyarok Nagyasszonya plébaniatemplom főoltára számára. Megvalósitása azon mult, hogy az akkori plébános a régi oltár gipszmadonnáját kivanta márványba faragtatni, amire a főváros nem volt hajlandó pénz áldozatra.

Dr. Lechner Jenő épitőművész adatai.

Pástor János, nobrák

MDK

Rudnay Gyulától készült
nobrát a Magyar Nemzeti Galéria
el.

– : A művész-sétány nobrai — a
– Magyar Nemzeti Galéria 2.

ESTI HÍRLAP 1963. aug. 2.

MDK

Pásztor János

Parasztszülők gyermeke volt. Első szobrászplasztikai hatást 4 éves korában egy cirkuszban látott elefánt gyakorolta fantáziájára. Otthon az ut sarából gyurt nyomban hasonló állatfigurakat, ezek voltak első szobrászművei. Rövidesen hatalmas utat tett meg művészi képességének kibontakozásában. Századunk első évtizedében már beérkezett szobrászművész. Amikor egyik lábát amputálni kellett a kormányzó nyomban rendes tanárrá neveztette ki a Képzőművészet főiskolán.
Tagja volt a Corvin-Testületnek; melynek előbb koszoruját, majd a Corvin láncot viselte.
A fővárms ostroma alkalmával aknalöveg oltotta ki életét.

Dr. Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Báró Harkányi Frigyes 1898-ban tett 10.000 korona alapitványából évi 450 korona dij a Társulat kiállitásán először részatvevő művészek egyikének kitüntetésére. 1906-ban Búcsúzkodás, faszobor.

SzmKT 50-131.1.

MDK

Kolozsvári Szeszák Ferenc és Pásztor János szobr.

közös műve: az 1913-iki Erzsébet- emlékmü pályázat zsürije által megvásárolt pályamü.

Művészet. 1913. 22o.l.

MDK

Pásztor János

A barcelonai nemzetk. kiállitáson dijat kapott

Képzőművészet 1929. 24. sz. 223.l.

MDK

Pásztor János

Szálka, szobormü

KMT 1911. tav. kiáll. kat. 34.l.

MDK

Pásztor János

A magyar ősfoglalkozásokat ábrázoló két bronzszobra a balatonfüredi parkba került felallitasra.
A najádokat ábrázoló két remekművű bronzcsoportját Kertész K.Róbert épitész szállitatta Szegedre, ahol a Városház előtti Lechner által tervezett kútmedence architekturájába komonalta bele.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

1928.máj.10.-én avatták fel a csendőr vértanuk haraszti kőből készült talapzatra helyezett bronzszobrát. Az emlékmű a Böszörményi-uti csendőrlaktanya udvarán állott az 1945.évi ostromig, mely után hivatalból eltávolitották.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

1921. jan. 16.-án leplezték le a Szabadsag-téren az Irredenta szobrok között az általa mintázott és mükőből készült "Kelet" c. szobormüvet. A talapzat dr.Lechner Jenő műve volt. A szobrot az 1945-i felszabaditó ostrom után semmisitették meg.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1930-as évkönyvében Gerő Ödön cikket irt Pásztor Jánosról. A cikk a mester alkotásaiból 17 darabnak fényképét is közli és Pásztornak arcképét is közli Márton Ferenc rajza után.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Kubikos. Szobormű.

Képzőm. Társ. 1912/13. téli kiáll. 55. l.

MDK

Pásztor János

A kormány minden palyazat mellőzésével Pásztor Jánost bizta meg II.Rákóczi Ferenc lovasszobrana elkészitésével. A szobrot Vignali mutermében öntik bronzba, vörös granit talapzatat Györgyi Dénes tervezte. A szobrot az Országház előtt a Kossuth Lajos-téren a kormányzó jelenlétében avatták fel.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

A budavári Várszinház homlokzatán emléktabla örökiti meg azt, hogy Beethoven 1800.máj.7.-én itt tartott hangversenyt. Az emléktáblát a mester domborművű arcképével Pásztor János mintázta és az emlékművet a mester halalának századik évfordulója alkalmával helyezték el 1927-ben.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Mesteri alkotása a budavári Bécsikapu-téren a Kazinczy-emlékkut, női aktfigurájával és a talapzaton lévő dombormivű Kazinczy-portréval.

Lovasszobra Hodmezővásárhelyen. Ugrató lovon ábrázolt hősi emlékmű, a talapzat két oldalán egy-egy domború.Valamennyi bronzöntvény.

Gömbös Gyula márvány szobra a Döbrentei-téren a főváros ostromában elpusztult.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

MDK

Pásztor János

Nagyszabásu lovas emlékműve Pásztornak a Hősök epitáfiuma Székesfenervaron a székesegyház szentélyfalán. Architektonikus keretét Hikisch Rezső tervezte. A fali emlékmű előtt egy szabadonálló talapzaton eleső haldokló hős katona fekvő alakját mintázta a mester.

Dr.Lechner Jenő épitőművész adatai.

Pásztor János, szobrán E.I.K.

Rezvier Bélának a Várhegy-oldalába szánt Erzsébet-emlékmű-véréről egy négyen megmintázott királynő-alakot készített: egyet ülő és egyet álló változatban.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1916. XXXVII. évf.
jul. 19. sz. 3-4. old.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Déry B.: Kulturpropagandánk a külföldön. 1921.ápr.30.
De Hofstad, Amsterdam. 25.-27.1.

Pásztor János MDK

Herusch A. mérnök, bronz

Micsarnok 1923 tavaszi tárlat

MDK

Pásztir János, szobrászm.

A nagyváradi Tisza Kálmán-szobor szűkebb pályázatán Szentgyörgyi István, Margó Máo és Pongrácz Szigfrid, továbbá Pásztor János vettek részt. Pályaművét 1000 koronával jutalmazták.

A nagyváradi Tisza Kálmán-szobor. Művészet. 1913. 237.l.

Pásztor János

MDK

Szégyenlős, bronz

Mücsarnok 1924 február-március

Pásztor János

MDK

Léthe vize, bronz

Mücsarnok 1924 február-március

MDK

Pásztor János

Ismerkedés. Fa-szobormű.

KMTárs. 1907. tav.kiáll. 35.lap

Pástor Jákob, [notrius] Mk

Lakott a művelődésben.

H. Gy.: Kiállítás készül a Kádár utcai művelődési ház 5. éves évfordulójára.

ESTI HÍRLAP Bp. 1963. aug. 7.

MDK

Pásztor János

Két kiállitás. Mai kisplasztika és szoborportré.
Pesti Napló 1935. jan. 20. 13.1.

MDK

Pásztor János

A Tisza-szobrok. Az Est 1929. jun. 16. 5.l.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1930. 34. sz. 216.l.

MDK

Pásztor János

Szokolay B.: A műcsarnok tárlata. Erdélyi Hirek 1921. nov. 21. 3.l.

MDK

Pásztor János

Primavera

Cleopatra

Gerő Ö.: Az akt kiállitás. Magyar Művészet 1925. 389.l.

MDK

Pásztor János

Várakozó

Ivó nő

Gerő C.: Az akt kiállitás. Magyar Művészet 1925. 389.l.

0

Pásztor János, szobrászm. MDK

Minthogy a Munkácsy szoborpályázat ismét nem járt
eredménnyel, a jury a pályázók közül zárt pályázatra
hívta meg P.J. -, Tóth Istvánt és Horvay Jánost.
P.J. két pályamunkáját, melyekről mindenki elismeréssel nyilatkozott, mint a pályázat legjobb szobor-
műveit e lap képben is bemutatja.

Munkácsy-szoborpályázat.
A Hét. 20. sz. 1967. 22.1.

MDK

Pásztor János MDK

Zsuzsanna, márvány

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János, szobrász.

XV. Képelma:. Czélja h. egy főpap v.főur ima-helyét mutassa be. Tervezőművészek és iparosok együttműködésének eredménye.

A Mária-szobrot P.J. mintázta.

Iparm.Társulat egyházm.kiáll. 1902. Kat. 165.l.

Kiállítja a "[illegible]".

Pásztor János

MDK

Barta Károly családi siremléke, gipsz

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállítás

Pédestre Jéros

Ilwaka. terracotta

Pásztor János MDK

Iluska, terrakotta

Műcsarnok 1924 tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János

/Vigil./: Megjegyzések a Madách-szobor pályázathoz.
Magyarság 1938. okt. 27. 11.l.

MDK

Pásztor János

arcképe, festette: Kukán Géza. Repr.

KMTárs. 1931. tav. kiáll. kat.

MDK

Pásztor János

Képzőművészet 1934. 37.l.

MDK

Pásztor János

Kisfaludi-Strobl Zsigmond készíti el a Madách-szobrot. Magyar Nemzet 1938. okt. 19. 13.l.

MDK

Pásztor János

Végleg elintéződött a Madách-szoborpályázat ügye.
Pesti Hirlap 1938. okt. 15. 15.l.

MDK

Pásztor János

Kisfaludi-Strobl Zs. Madách szobrát állitják fel a Döbrentey-téren. Nemzeti Ujság 1938. okt. 19. 13.1.

MDK

Pásztor János

Márton Ferenc rajza, repr.

Évk. KMT. 1930. 56.l.

Pásztor János

MTK

Elüzött

Ilcsarnok 1913-14 téli kiállitás

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás. Fa. Repr.

Petrovics E.: A Szépmüv. Muz. modern magyar szobrai.
Magyar Művészet 1926. 262.l.

MDK

Pásztor János

Kutfigura, repr.

Képzőművészet 1930. 34. sz. 205.l.

Pásztor János szobrász M.D.K.

A hódmezővásárhelyi majolikagyár egyik létrehozója a 10-es évek elején.

Kiss Károly: Ősi ipar mai gicces.
Tapasztalatok a vásárhelyi Majolika gyárban
Magyar Nemzet 1963. 32.augusztus 19. 11.1.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Stockholms Tidningen okt.21.sz.-ban Gunnar Mascoll Silverstolpe méltatva a magy.kiáll.-t P.J.-t tartja a szobrászok között a legerősebb tehetségnek.
"Bucsuzkodás" szoborcsoportozata kifejezésben epikai nagyságot mutat.

A stockholmi magy.képzöm.kiáll./1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929 3.sz. 176.l.

MDK

Pásztor János

Toldi, repr. /A TESz munkakeresztjével kitüntetett mü/.

A képzőművészeti év eseményei. Pesti Hirlap 1935. évi nagy naptára.

MDK

Pásztor János

Az elüzött, szobormü, repr. /Szobrászati dij/

Képzőművészeti élet 1926-ban. Pesti Hirlap 1927 évi nagy naptára. 129, 144.l.

MDK

Pásztor János

Búcsúzkodás

KMTárs. 1927. táj-és életk. kiáll. kat. 16.l.

MDK

Pásztor János

Lejtőn

KMTárs. 1907. tav. kiáll. kat. 33.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Nya Dagligt Allehanda okt. 20.sz.-ban Doktor Jungmark Leffler Béla kis könyvének a nyomán halad. A magyar szobrászatot tekintve P.J.-ban sok a melegség és hangulat.

A stockholmi magy. Képzőm. kiáll. /1928/ a svéd sajtóban. -MIP. 1929. 3.sz. 174.l.

MDK

Pásztor János

Fiatal leány

Képzőm. Társ. 1910/11. téli kiáll. kat. 42.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.
A bucsuzkodás. c. faszobra egyike a legplasztikusabban elképzelt szobrászmüveknek a kiáll
-on
a szobrászok közül kiemeli Gotthard Johansson, az Aftonbladet müvészeti kritikusa, ki 12 hasábon méltatja a magy.képzőmüvészetet, kinek bevallása szerint eddig csak Munkácsy müvészetét ismerték.

A stockholmi magy.képzőm.müv. kiáll./1928/ a svéd sajtóban. -MIP.1929. 3.sz.174.l.

MDK

Pásztor János

Dr. Genersich . Bronz plakett.

KMT. 1912/13. téli kiáll. 60.lap

Pásztor János szobrász M.D.K.

/ 1881-1945/

Tanulóévei után Párizsban Rodin hatása alá került.

Önarckép.

Hódmezővásárhelyen telepedett le., csatlakozott

Tornyaiék társaságához.

Búcsúzkodás c. fából faragott csoport. repr.

Rákóczi emlékmű.

Kampis Antal: A képzőművészetek története

A Kul ura Világa Bp. 1963. 763.1.

MDK

Paintor János, születése

A Fővárosi Tanács művészi nívódíjat
adományozott Paintor Jánosnak.

— : Röviden

6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1964. ápr. 17.

Párizsi fáros

Receptkönyv 1938-ban a debreceni Kollégium Ilonka az udvari iskolákba

A Képzőművészeti Főiskola Debrecenben, 1905
99 oldal

M.D.K.

Pásztor János

A "Corvin-lánc" átvétele után a Vár udvarán csoportképen mutatja be a lap fényképét más művészekkel együtt.

Szinházi Élet. Bp. 1931. márc. 8-14. XXI. évf. 11. sz. 31. lap.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

kitünően faragta fába pompás magyar parasztjait.

Svenska Morgonbladet okt.15.-i száma.

A stockholmi magy.képzőm.kiáll/1928/ a svéd sajtóban. -MIP 1929 3.sz. 177.l.

Pásztor János MDK

Férfifej, gipsz

Kubikos, gipsz

Mücsarnok 1919. Hadviselt művészek kiáll.

Pásztor János

MDK

Primavera, gipsz

Műcsarnok 192o. tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János

pályaterve Munkácsy Mihály szobrára, repr.

szükebb pályázatra felhiva

"Munkácsy szobra". Müvészet XIII.évf.1914. 125-126.l. kép 121.l.

MDK

Pásztor János szpbrászmüvész

A barcelonai kiállitáson résztvevő müvészek listáján szerepel.

Cikk: Fordulat a külföldi kiállitások ügyében.

Képzőmüvészet, 1929.évf. 155, 156.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Malmö. Landskrona Posten. dec.14. száma

A stockholmi magy.képzőm.képzőm.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban. MIP 1929 3.sz. 179.l.

MDK

Pásztor János, szobrászm.

" Bucsuzkodás" c. faszobra komot alkotás.

Malmö.Skanska Dagbladet. dec.12.sz.: a magyar kiállitást aki látta el kell, hogy ismerje, hog nem csak müvészet, hanem nagy müvészet....

A stockholmi magy.képzöm.kiáll. /1928/ a svéd sajtóban.-MIP 1929 3.sz. 180.l.

MDK

Pásztor János

Réti I.: Tájékoztató. Nyugat 1928. jun. 1.
802.1.

Pásztor János MDK

Beethoven, márvány

Műcsarnok 1913. tavaszi kiállitás

Pásztor János

Szemi Molnár Albert nobra
a Központi Egyetem épülete
előtt Debrecenben

A kéziratmúzeum részlete Debrecenben, 1961

101 oldal

Pásztor János MDK

Bünbánó, márvány

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Pásztor János

MDK

Csapszékben, bronz

Műcsarnok 1912. tavaszi kiállitás

MDK

Pásztor János

A Művészház művésztanácsa. Kőváry Sz. gyüjteményes kiáll. kat. Művészház, 1912. febr. 5.l.

MDK

Pásztor János

Fadrusz János

Műcsarnok 1909/10. téli kiáll. kat. 45.1.

MDK

Pásztor János

A debreceni Kossuth-szobor tervpályázata. Magyar Építőművészet 1910. 6. sz. 31.l.

MDK

Pásztor János

/j.s./: A Szinyei Merse Pál Társaságból. Magyar Művészet 1925. 1. sz. 55.l.

MDK

Pásztor János

Néhány szobra a kiállitáson.

Margitay cikke.

Magy. Iparművészet, 1908. 181. lap

Pásztor János

MDK

Fésülködő leány, márvány

Műcsarnok 1922 jubileumi kiállitás

Pásztor János MDK

Feleségem, gipsz

Az elüzött, gipsz

Mücsarnok 1922 Jubileumi kiállitás

Pásztor János, szobrász M.D.K.

mintázta Kaesznernek Alajosnak – 40 éves építészi jubileumára elkészített – a Kúria Luca Nemes. Galéria I. falába elhelyezett reliéf-arcképét.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1914. XXXV. évf.

ápr. 29. sz. 7. old.

Pásztor János MDK

Plakett

Mücsarnok 1913-14 téli kiállitás

Pásztor János

Hatkanyi díj 1906.
Ráth díj 1913
Kis aranyérem 1920
Forster-féle Vasary díj 1921
Nagy aranyérem 1922

Pásztor János

1923-ban Szinyei-
gutalom.

Pásztor János és Rudnay Gyula

1911

Március 26-án nyílt meg Pásztor János és Rudnay Gyula együttes kiállítása a budapesti Párisi Árúházban. Ugyanazon a napon nyílt meg a Nemzeti Szalon kiállítása Székesfehérvárott.

Művészet 1911. 192. l.

é balra ~~tekint~~ fordult. ~~Szürke~~ Haján ak fürtjei
k. Ékköves hajékének egyik hosszúkás
vágott ruhájának betétje kék és ingvál-

etei 4: 3.1 cm.

Pásztor János
és Hlikisch Rezső

cél

Hősi emlékkönyv Székesfehérvárról.
Szerk.
Somogyi Antal.

Székesfehérvár kerület és város hősei. 1939.

T. 1647.

t szalagból és kivágott derekú al-
lmakalapot bársonnyal és tollal,
lila szinü ~~xxxxxxxx~~ Granedin
oglalja el. Felirata:

p
lgy divatlap XIIIik számához
KUZMIK divattárából

nd Pesten 1864.
ljén 1864.

19 cm.

MDK

Pásztor János

Pihenő vizhordó,br.

Fürdőző,br.

Várakozó. Márvány

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 7.1.

Pásztor János MDK

Bucsuzkodás, fa

Mücsarnok 1922 jubileumi kiállitás

MDK

Pásztor János

Pályadijnyertes mü a Bartha Károly-féle sir-emlékpályázaton. Gipsz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 9.l.

MDK

Pásztor János és Árkay Aladár

Pályadijnyertes mü a Bartha Károly-féle siremlékpályázaton. Gipsz és rajz

Az 1921.évi őszi kiáll.tárgym. Műcsarnok.1921. nov. 9.l.

MDK

Pásztor János

A Studio a magyar szobrászatról. Magyar Müvészet 1926. 419,42o.l.

MDK

Pásztor János

Mea culpa. Szobormű.

Műcsarnok, 1911/12. téli kiáll. 49.lap

MDK

Pásztor János

Az elűzött, c. szoborműve. Repr.

Gyöngyösy, 93.lap

MDK

Pásztor János

A Munkácsy-szoborpályázat meddő. Művészet 1914. 282.l.

Paistor Jaws

Karwiczy - emlék

Liber Sponsorum

127. l.

Gyermekeink

Ágnes és István

f. évi junius hó 9-én, déli 1 órakor házasságot kötnek. Az esküvői szertartás a Zsigmond-u. 49. szám alatti zsinagógában lesz, melyre Önt és becses családját tisztelettel meghivjuk.

Fenyvesi Sámuel
és neje,
Holländer Aranka

Szücs Márton
és neje,
Stern Izabella

Gratuláció: Zsigmond-ucca 49. I.
Sürgönycim: Fenyvesi, Zsigmond-ucca 49.

372.

é jobbra néz. Rövid haja a homlokára
ajzva a szakálla leberetválva. Köntösa-
a hypakravalója alól ingének álló gallérja
kkendője virágok díszítik, mellénye fehér
: begombolva viseli. A háttér felhőzet
E. F. Leybold 1823."

miature, méretei 15·3: 13 cm.

. aj. 1874. X. 12.

Pásztor János

Kiállításai ismertetői a napilapok 1911 márc. 28 és 29 és a hetilapok 1911 ápr. 2. számai.

(Művészet 1911. 196. l.)

Pásztor János

Pesti Hírlap Nagy Naptára

1935. 172. l.

Pásztor János

Byest. Kelet / Tredente-szo-
hor /, Szabadság tér

Liber Byest zohrai

310.

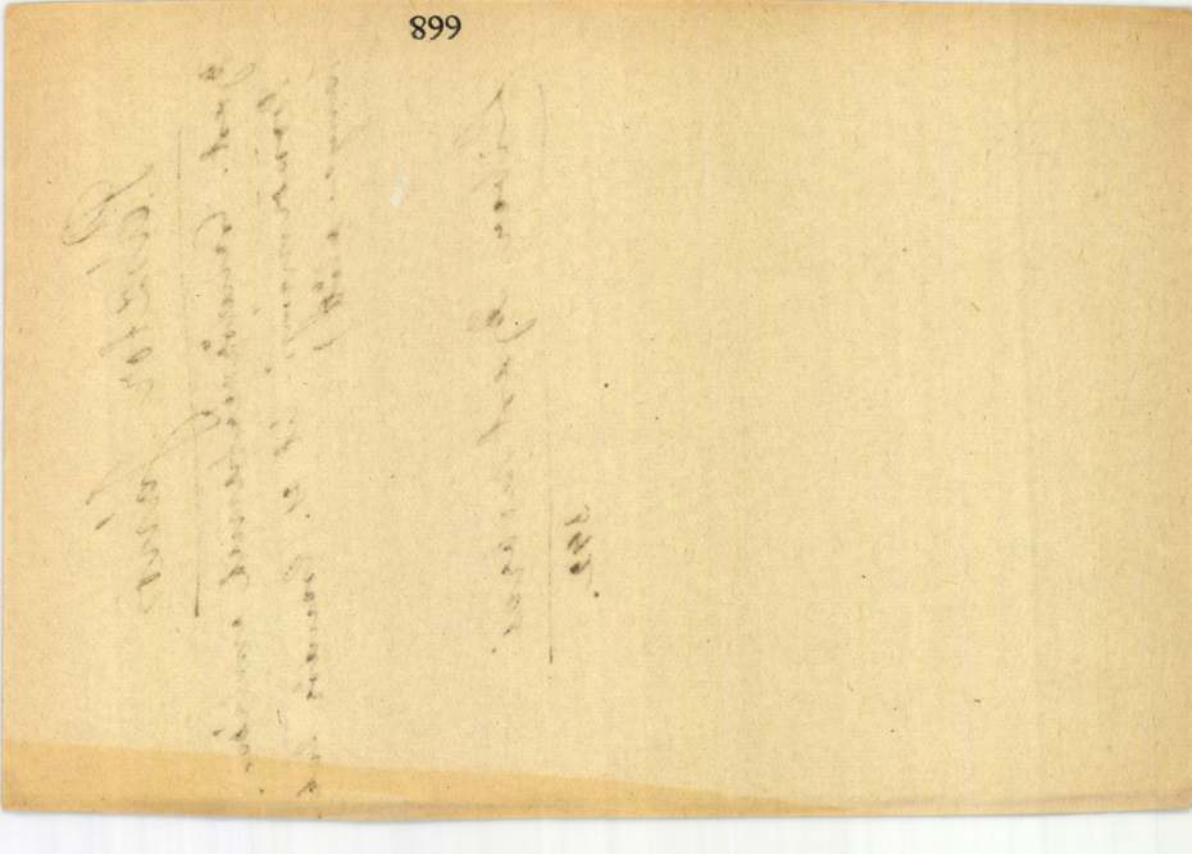

Pásztor János

Bpest. Csendőrvértanuk emlékműve. Bösörményi-út 21. (Csendőr laktanya előtt)

Liber Bpest kobrai

342.

INTE

Lakásművészeti és iparművészeti
Béla. Előfizetési ára egy évre 2

Körmendi-Frimm Ervin: A Lago Maggiore partján.
Boromisza Tibor: Kettős arckép.
Glatz Oszkár: Olajfestmény.
Dobai Székely Andor: Piactér Vannesban.

Pásztor János

l.

Revai XXI. 677. l.

~~Arkus-patak~~ VII. 137

Pásztor János

1925. SzMPT által díjazott művészek
kiáll. N. Palota.
Síremlék composition, gipsz
Vaskereső, bronz
Vasárnap, fa.
Ursasanna, márvány

1923. Szinyei-jutalom.
a Párisi Nemzeti Akadémia
1911-/ ca 1925 Emlékmű
1918 közöl. Emlék Budapesten

Kelet c. kőbor a
Budapesti

Pázlator János

Paulini B. Karikatura vobra. Repr.

Paulini B. Emlékiratai. Bp. 1914.

32. l. u.

demands of modern art and liturgy. — Among all the branches of art stained glass windows perhaps are the least disturbing for the harmony of architecture and nevertheless remains a very decorative art. — Under the three most outstanding buildings of modern Hungarian ecclesiastical architecture are the church of Győr-Gyárváros (by A. Árkay), the church of Budapest—Városmajor (by B. Árkay) and the church of Budapest—Pasarét (by Gy. Rimanóczy). And this three churches at the same time show the development of modern art in stained glass windows. The windows are the work of Lili Árkay-Sztehló. Warm colours, fine, rythmical forms, lyrik are characteristic of her modern art. Her stained glass windows show all the problems of this modern art. Lili Árkay-Sztehló does not strive for naturalistic forms, which would be out of harmony with modern art and would not be in harmony with the technic and the aesthetic claims of modern stained glass windows. Her colours are warmer, brighter and more poetic than the colours in nature. Her work, which is of a very high standard was warmly appreciated abroad. Her work, „The Holy Conception" which was exhibited at the Ecclesiastical Exhibition in Rome was bought by Signor Mussolini for the Littoria Church, while that of the Hungarian St. Elisabeth was bought by Herrn Dollfuss, the Chancellor of Austria for the Seipel Chapel.

*

ALEXANDER MIHALIK: ALTE TEPPICHE AUS KLEINASIEN. Ungarn gehört zu den ersten unter den Ländern, in welchen eigenartige Schöpfung der östlichen Kunst zu finden war. Die Urmagyaren hatten eine besondere Vorliebe für Teppiche. Die luxoriöse Einrichtung ihrer Zelte und

~~Horvay János~~

Pásztor János

Teles Ede

Nemzeti

FARKASHÁZY ZSIGMOND-SIREMLÉK pályázatának első díját a Kertész K. Róbert államtitkár elnöklete alatt megtartott bírálóbizottsági ülés Horvay Jánosnak ítélte. Az ő tervén három magyar parasztruhás férfialak emeli a díszes bronzkoporsót. Két díjat Pásztor János és Teles Ede nyertek. (*)

Magyar Iparművészet

1931. 28 l.

8

Térkép.

Époque DE L'EMPIRE DE
zése felől balra: Tableaux h
ra: 10.

Rm., mér. 38:4

Szn. 52-90
1161-905-

Pásztor János

A Műcsarnok 1913/14. évi
Kiáll. körének vásárlásai.

II. ÁLLAMVÁSÁRLÁS.

Szamovolszky Ödön: Horvay János arcmása. — Endrey Sándor: Festők. — Rudnay Gyula: Pihenő hegedűs. — Glatzné Wildner Mária: Maradékok. — † Csikász Imre: Ifjúság. — Pásztor János: Előzött. — Pongrácz Szigfrid: Tréfa. — Éder Gyula: Bánkodás. — Pick Lajos: Táncoló nő. — Túry Gyula: Fenyvesek.

Művészet 1914. 85. l.

Mic, céd.

9462

, gyakorlat közben és két sor-
nnak ábrázolva. Felirata
saren in Attaque.
tamado huszarok.

papirosnak 21.5:35 cm.

147-912
912-73
lt.7648

0.62

Pásztor János ~~Koch Rezső~~

4 Székesfehérvári hőri emlék Pásztor Jánossal közösen.

Repr.

Képzőművészek

1927. 2. 7.

Pásztor János

további

~~Bocskó István~~

~~Benkő Gyula~~

~~Ferenczy István~~

~~Gyepp Lajos~~

Pásztor János

Patzay Pál

Végh Ilona

l. Képm. Alm. Evk

VII. 189. l.

Dembinszky Henrik:

Derékon alól, állva, s
piros bélésű köpenyt fogja
vegyülő és sienne barna. Sze
szmárt galléru s hajtókáju
ja kilátszik. Oldalán ka

Olajfestés, vászon
Az 1848-diki ex

1896. IV. 23-án az ezredo
Lomnau 1896. XII. 31-i ér

Viselet.

Női ruha.

Az első alak öltözete
szült magas derekú ruha elől
téssel, a másodiké pedig kala
irlandi zöld popelinéből
dék. Felirata:

DIVATKÉP
Melléklet a Pesti hölg
MONASZTERLY ÉS
PESTEN
alól jobbra: Ny. Rohn és Grun
legalól jobbra: Pest, Septemb

Kny., mér. 17.

Pásztor János

A kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére *Pásztor* János szobrászművésznek, a szobrászművészet terén szerzett érdemei elismeréséül *a magyar királyi kormányfőtanácsosi* címet adományozta.

Pesti Napló
1937 máj. 2

LÁBFÁJÁSOK!

Szükségtelen tűrni a tyúkszemek és bőrkeményedések hasogató és nyilalló fájdalmait, amikor egyszerű jó meleg lábfürdő elegendő ahhoz, hogy a kínzások azonnal megszűnjenek és a tyúkszem eltűnjön gyökerével együtt egyszer és mindenkorra. Forduljon a legközelebbi gyógyszertárhoz Szent Rókus lábsóért, melyből néhány grammot utasítás szerint a meleg lábfürdőbe szór, nyer ezáltal tejszínű folyadékot, melyben dús oxigén van. Amikor az így elkészített lábvízben áztatja lábait, azonnal végtelen megkönnyebbülést fog érezni. Az oxigénnel túltelített víz megpuhítja a tyúkszem kemény részeit, behatol mélyen a pórusokba és meglazítja a tyúkszem gyökereit annyira, hogy az könnyen kézzel, kés vagy borotva nélkül eltávolítható. A finom, lágy, tejszerű víz által a láb újjászületik, megnyugtatja az elzsibbadt lábakat, friss érzést hoz a fáradt lábakba és csökkenti a láb dagadtságát. Rendbehozza tökéletesen a legelhanyagoltabb lábakat. Egy csomag Szt. Rókus-lábsó ára 1 pengő 28 fillér. Kapható gyógyszertárakban, drogériákban. Ha valahol nem volna, úgy forduljon

SZENT RÓKUS gyógyszertárhoz,
Budapest, Rákóczi út 70

Legkiválóbb zongorák
legolcsóbban vásárolhatók részletre is
KERESZTÉLY
hírneves zongoraterméből

Pásztor János szobrászművész

M.O.930.X.19.

1930. október 19. vasárnap M.O

Négy kiállítás

Olyan lendülettel indul a művészi szezón, olyan tempóban váltják egymást a kiállítások, mintha valami ragyogó konjunktúrában élnénk, amikor a jól kereső emberek kapkodják a művészektől a képeket. Pedig hát a ma és holnap megnyíló négy kiállítás résztvevői is nyilván nagyon jól tudják, hogy ennek éppen az ellenkezője igaz.

A Műcsarnokban

az őszi tárlat nyílik meg ma, amelynek keretében — muzeális értéket adva a kiállításnak — bemutatják az esztergomi Ipolyi-gyüjtemény gazdag anyagát. A magyar festészet régi emlékein kívül gyönyörű gobelinek és iparművészeti tárgyak alkotják ezt a gyüjteményt, amelynek válogatott kollekcióját a budapesti közönség elé hozni igen szerencsés gondolat volt. Ezen az anyagon kívül *Pásztor* János szobrászművész kollektív kiállítása áll az őszi tárlat középpontjában. Élete minden munkáját kiállította ez a kitünő művész, akinél talán senki szebben nem tudja fehér márványba faragni a leghalkabb lirát, kőben és bronzban örökkévalóvá tenni a legmegfoghatatlanabb, legfinomabb érzéseket. A női test költője, de ha kell, ha a feladat azt követeli, férfias, erőteljes kompozíciók kerülnek ki a keze alól.

A többi teremben egy-egy festő gyüjteményét mutatják be, a legérdekesebb közülük *Zombory* Lajos, aki a magyar pusztát, a puszta állatait festi és rajzolja nagy elmélyedéssel. Rajzaiban bravúrosan fog meg egy-egy merész mozdulatot. *Aradi Edvi* Illés, *Horváth* Béla, *Kampis* János, *Knopp* Imre, *Major* Jenő és *Sárdy Brutus* a többi kiállító.

ÁGYUDÖRGÉS KÖZT ÉRKEZIK BUDAPESTRE MIKLAS ELNÖK

Ünnepségek sorozata három napon át az osztrák államfő tiszteletére

Hétfőn délelőtt hagyományos, káprázatos pompával fogadja Budapest *Miklas* Vilmos osztrák szövetségi elnököt és kíséretét. A magyar államfő, a kormány, a törvényhozás és a közéleti vezetők üdvözlik a pályaudvaron a magyar fővárosba érkező vendégeket, akik három napot töltenek nálunk és

ez alatt az idő alatt fejedelmi pompáju ünnepségek egész sorával fejezi ki a magyar nemzet hódolatát és tiszteletét a baráti Ausztria feje iránt.

Az osztrák szövetségi elnök *Horthy* Miklós kormányzó bécsi látogatását viszonozza most. Magyarországi tartózkodásának jelentőségét fokozza az a körülmény, hogy az udvariassági jelleg ellenére a szövetségi elnököt elkiséri budapesti utjára *Schuschnigg* osztrák kancellár és *Schmidt* Guido osztrák külügyi államtitkár is .

A káprázatos ünnepségek sorozatára, amellyel a nemzet őszinte barátságát és rokonszenvét fejezi ki az osztrák szövetséges állam és annak elnöke iránt, hetek óta készül a főváros lakossága. Naprólnapra hajnali próbákon vonulnak fel a diszszázadok a nagy katonai parádé előkészitésére. A főutvonalak osztrák és magyar nemzetiszinü zászlótengerben pompáznak.

A pályaudvar pazar feldiszitéséhez már szombaton reggel hozzáfogtak, hogy a hétfőn délelőtt érkező vendégeket méltó disszel fogadhassák.

Az osztrák szövetségi elnököt hozó különvonatot már a magyar határnál ünnepiesen fogadják. *Polniczky* Lipót főispán, *Skultéthy* Miklós alispán *Éliássy* Sándor vidéki rendőrfőkapitánnyal az élén tiszteleg a vármegye népes küldöttsége a gazdagon feldiszitett hegyeshalmi pályaudvaron. *A különvonat Hegyeshalomtól Budapestig sehol sem áll meg.* Ennek ellenére az utbaeső állomásokra kivonulnak a városok és községek küldöttségei

Virágerdővel diszitett pályaudvarokon zenekarok, frontharcosok nemzetiszinü és testületi zászlókkal tisztelegnek. Amikor a vonat Budapest területére ér, 24 ágyulövés jelzi az osztrák államfő érkezését.

Abban a percben, amikor a különvonat megáll a Keleti-pályaudvar ünnepi diszbe öltözött üvegcsarnoka előtt, *ujabb 24 ágyulövés dördül el.* Ezeket az ágyulövéseket a Tattersalban felállitott tüzérüfegek adják le. A magyar közélet vezetői, élükön *Horthy* Miklós kormányzóval, diadalmenetben kisérik *Miklas* elnököt a Várba, ahol lakosztályaik vannak: A Mussolini-téren

Szendy Károly polgármester a székesfőváros nevében rövid üdvözlő beszédet intéz a szövetségi elnökhöz és egy magyarruhás kislány virágcsokrot nyujt át Miklas feleségének.

Amerre a menet elhalad, katonai és rendőrzenekarok az osztrák himnuszt játsszák. Fent a királyi vár bejáratánál az udvari őrség tiszteleg és katonai zenekar játszik. A megérkezés pillanatában a Gellért-hegyen felállitott ütegek *ismét 24 ágyulövéssel tisztelegnek, majd a kormányzó és felesége lakosztályaikba kisérik a magas vendégeket és elbucsuznak tőlük.*

Délben egynegyedegykor

a szövetségi elnök kiséretével a Hősök-emlékművéhez vonul és megkoszoruzza.

Délután félkettőkor Horthy Miklós kormányzó és feleségénél dézsöné lesz Miklas elnök és felesége tiszteletére és ugyanakkor villásreggelit ad a miniszterelnök az osztrák szövetségi kancellár, a külügyi államtitkár és az elnök kisérete tiszteletére. Este félhétkor *Darányi miniszterelnök és Kánya külügyminiszter kihallgatáson jelenik meg Miklas elnöknél,* akinek tiszteletére negyedkilenckor a kormányzó és felesége diszebédet ad a királyi palota fehér márványtermében.

A diszebédet fogadás követi, amelyen a magyar előkelőségek diszmagyarban jelennek meg.
Kedden délelőtt tiz órakor tartják meg a pompás katonai diszszemlét, amilyen a békeidők óta Budapesten még nem volt.

A diszfelvonulásban a magyar honvédség valamennyi fegyverneme résztvesz. A katonaság a városligeti körúton és a Stefánia-uton helyezkedikel és innen vonul fel az Andrássy-uti Köröndön felállitott tribünök előtt. A tribün előtt diszsáforban foglalnak helyet Miklas elnök és Horthy kormányzó feleségeikkel, valamint a teljes kiséret.

Kedden délután félkettőkor az osztrák követségen lesz villásreggeli, este pedig diszelőadás lesz az Operaházban. Az opera után családi szupé következik a kormányzónál és feleségénél, majd negyedtizenegy órakor Kánya külügyminiszter a belügyminisztérium disztermében ad szupét Miklas és felesége tiszteletére.

Szerdán reggel kilenc órakor a szövetségi elnök és kisérete a koornázó főtemplomban misét hallgat. Délelőtt megtekinti a muzeumokat és az országházat.

Délben a kormányzó és felesége dezsőnén látja vendégül az osztrák államfőt és kiséretét. Miklas elnök kiséretével együtt szerdán délután öt órakor indul vissza Bécsbe. A Keleti pályaudvar udvari várótermében hivatalos buesutisztelgés lesz.

A bécsi lapok Miklas elnök látogatásáról

Ausztriának szombaton ünnepe volt s ezért a lapok már szombaton reggel közölték a vasárnapi lap számot. Igy értheto, hogy *Miklas* elnök hétfői budapesti utjával már szombaton foglalkoznak részletesen.

A lapok egész terjedelmében az első oldalon közlik *Darányi* Kálmán miniszterelnök nyilatkozatát *Miklas* elnök látogatásáról, behatoan ismertetik a három napos páratlanul *fényes budapesti program* ujabb részleteit.

A félhivatalos *Reichspost* a következőket irja:

A római jegyzőkönyveknek különös értéke van *Magyarország nemzetközi helyzete szempontjából.* Ezek a jegyzőkönyvek a Dunamedencében olyan *egyensulyi állapotot teremtenek meg,* amely nemcsupán lelki megenyhülést idéz elő, hanem *alkalmas kiindulópontja mindenféle érdemleges tárgyalásnak is.* A római jegyzőkönyvek hatályba lépése óta *Magyarország méltósága ismét helyreállt* és bizonyos események, amelyek azóta történtek, *arra vezettek, hogy Magyarország nemzetközi helyzete ma olyan kedvező, aminőre a háboru óta nem volt eset.* Magyarország ezt annak a *bölcsességnek és mérsékletnek* köszönheti, amellyel a *kormányzó és a kormány* vezeti sorsát. A vezető államférfiak, akik *Ausztriában minden irányban hü támogatókra találnak,* haladó irányzatu A felfogásokkal kétségkivül rányomják bélyegüket azokra a politikai megbeszélésekre, amelyekre alkalmat nyujt az a körülmény, hogy a szövetségi elnök kiséretében *egyidejüleg Schuschnigg szövetségi kancellár és Schmidt államtitkár is Budapestre utazik.*

A *Neues Wiener Journal* hasábjain *Rudnay* Lajos bécsi magyar követ többi között a következőket irja: A jövőbe vetett *bizakodó reménykedés ünnepe* lesz az a fogadtatás, amelyet Magyarország a szövetségi elnök számára előkészit. *Minden magyar embernek szivből jövő kivánsága,* hogy a szövetségi elnök és neje hazánkban jól érezze magát.

A *Neue Freie Presseben* gróf *Széchenyi* Bertalan a felsőház elnöke üdvözli a magas osztrák vendégeket.

A hivatalos *Wiener Zeitung magyar helyről* származó hosszabb cikket közöl, amely többi között ezeket mondja:

Az osztrák szövetségi elnök Budapestre jön, hogy látogatásával *megtisztelje a magyar kormányzó történelmi személyiségét.* Látogatásának hirére minden magyar ember szivében megcsendül a barátságos együvé tartozás összhangja, minden magyar ember szive *hálával telik el azért, hogy ilyen utitársat biztositott nekünk és vidám bizakodással tekint a jövőbe, amely csak jobb lehet, ha Magyarország és Ausztria továbbra is szilárdan kitart egymás oldalán* és állhatatosan ellenáll minden olyan kisérlettel szemben, amely *a két országot el akarja egymástól választani* vagy összetartozásuk érzetét meg akarja zavarni. A szövetségi elnökben és nejében *Magyarország a legszivélyesebben köszönti Ausztriát és az osztrák népet is.*

A közlekedés rendje május 3-án és 4-én

Miklas elnök látogatásával kapcsolatban a főkapitányság értesiti a közönséget, hogy május 3-án délelőtt 9 óra 30 perctől kezdve a Kerepesi-utnak a Baross-tér és a HÉV-végállomás közti szakasza, 10 órától kezdve a Rákóczi-ut, a Nagykörut és Baross-tér között, 10 óra 15 perctől kezdve a Nagykörut és Rákóczi-ut és Mussolini-tér között, 10 óra 30 perctől kezdve a Gróf Tisza István-utca, a Lánchid és a Hunyadi János-ut a közuti forgalom elől körülbelül 2 óra hosszat zárva lesz.

A május 4-én tartandó katonai diszszemle alkalmából a Városliget egész területe, továbbá a Stefánia-ut a Viztorony és a Hősöktere közt reggel 7 órától, az Andrássy-ut, a Mussolini-tér és a Hősök-tere közt reggel 9

A
TEXTILKIÁLLITÁS
ÖSSZES DIVATANYAGAI
sima és mintás divatselymek és müselymek, kabát-, kosztüm- es ruha-gyapjuszövetek, sima, himzett és nyomott len- és mosóanyagok
A világhirü Goldberger gyártmányok
excluziv mintáinak legnagyobb választéka
Katz, Pfeffer

ÉS TÁRSA
selyem-, bársony-, nőiszövet-divatházában
V. BÉCSI-U. 7.

2-3 pár harisnyát

vásárolhat azon a pénzen, amit egy év alatt megtakarit, ha állandóan *Diana fogkrémet* használ. Egy tubus pompás *Diana fogkrém csak 48 fillér.*

Vászon s'ffon és fehérnemüekben
Kiss és Mahunka cég vezet
Budapest, V., Gróf Tisza István-utca 16.
Legjobban, Lego csóbban, Legmegbizhatóbban
ott lehet vásárolni!
Tiszta len lepedővászon dupla széles, ára méterenként P 3.80
Gyönyörü menyasszonyi kelengye csak P 600.—

Tekintse meg pavillonunkat a Nemzetközi vásáron!
Massziv
ELITE-TÜZHELY
fekete kivitelben 42 pengőtől
fehér zománc kivitelben 70 pengőtől
Budapesten és környékén leszállitva, felszerelve
Eladási mintaraktár:
HÉBER tüzhely- és kályhagyár, Vilmos császár-ut 39.
(Hajós-utca sarok)
Telefon 1-246-10.
A fatüzelésü ZEPHIR-kályhák és a széntüzelésü Rekord-kályhák dus választéka.

A régimódi előmosás helyett áztatás!
A fehérnemü beáztatásához használj Henko-t

órától, a Rózsa-, Izabella-, Vörösmarty-, Csengery- és Eötvös-utcának a Podmaniczky-utca és a Király-utca közti szakasza délelőtt 10 órától kb. fél 1 óráig zárva marad.

Május 4-én délelőtt háromnegyed 11 órától kezdve kb. fél 1 óráig az Andrássy-ut egész hosszában el lesz zárva a forgalom elől, ugyanezen idő alatt a Nagykörúton, az Aréna-uton és a Nagymező-utcában a keresztező forgalom szünetel. Időleges közlekedési korlátozások lesznek még a Nagykörúton, a Rákóczi-ut- és Nyugati-pályaudvar között, a Vilmos császár-uton és Károly-körúton, a Nyugati-pályaudvar és Kossuth Lajos-utca között, valamint a Nagymező-utcának az Andrássy-ut és a Király-utca közti szakaszán.

Végül szünetel az átvonuló forgalom május 4-én délelőtt fél 10 órától kb. fél 1 óráig az Aréna-ut, Podmaniczky-utca, Szív-utca és Vilma királyné-ut közt levő összes mellékutcákban.

A Köröndön tartandó díszmenethez meghivottak az Andrássy-uton közlekedhetnek. A belépőjeggyel rendelkezők helyüket csak a Bajza-utca, Munkácsy-utca és Bulyovszky-utcán át közelithetik meg. A belépőjeggyel rendelkezők járművel az Andrássy-utra be nem hajthatnak, hanem a Vilma királyné-uton, illetőleg Szondy-utcán át közlekednek és innen felállási helyüket gyalog kötelesek elfoglalni.

*

A *Közszolgálati Alkalmazottak Nemzeti Szövetsége* (KANSz) felkéri a tényleges és nyugdijas közszolgálati alkalmazott tagjait, hogy Miklas osztrák szövetségi elnök fogadásán, május 3-án (hétfőn) lehetőleg testületileg zászlók alatt jelenjenek meg. Elhelyezkedés 9 órától kezdve háromnegyed 10 óráig az érkezés sorrendjében a Rákóczi-utnak a Baross-tér és a Nemzeti Szinház között elfekvő mindkét oldalán.

A VÁROSHÁZA HIREI

A tabáni gyógyszálló

A tabáni gyógyszálló megépitését előkészitő 15-ös bizottság a jövő héten kezdi meg működését. *Szendy* Károly polgármester már pontokba foglalta a bizottság feladatkörét. A bizottságnak el kell döntenie, milyen épületeket kell a Tabánban elhelyezni, szükség van-e végleges rendezési terv elkészitésére, *kell-e tervpályázatot kiirni*, az esetleg kiirandó tervpályázat határideje mikor legyen és hol legyen a tervezett gyógyszálló helye.

Üvegcsillárjait
olcsón árusitja Elektra csillárgyár
Dob-utca 42, telefon: 1-426-77. Nagy raktár antik és modern csillárokban.

A második kérdéscsoportban azt kérdezi a polgármester, mit foglaljon magában a szálló, *melyik forrás gyógyvizét használják fel*, szükség van-e tervpályázat kiirására. A harmadik kérdéscsoportban csak az a két kérdés van, először, hogy milyen sorrendben valósitsák meg a fürdőfejlesztési programmot s van-e javaslat az anyagi előfeltételek megteremtésére. A negyedik kérdéscsoportban az a kérdés, hogy hogyan lehetne biztositani az idegenforgalom fejlesztésére szükséges összegeket. A logikus sorrendben feltett kérdések felett bizonyára igen hosszu vita fog megindulni...

Szeretetház a Kamaraerdőben

A főváros nemrégiben eladta az Attila-utcai szegényház területének egyrészét s az eddig befolyt 326,000 pengős vételárból 180 szeretetházi ápolt befogadására alkalmas pavillont épittet a Kamaraerdőben fekvő régi szeretetház mellé. Az épitési költség maga 253,000 pengőben van előirányozva. Az ujonnan felvett ápoltak ruházattal való ellátása további 65,000 pengőbe kerül a pavillon belső felszerelésével együtt. A 180 személyes szeretetházi pavillon fenntartása és az uj ápoltak ellátása évi 63,000 pengőbe kerül.

Orvosi kinevezések

A főpolgármester a főváros közkórházaihoz adjunktussá kinevezte *Dabasi Halász* Györgyöt, alorvosokká *Bócz* Sándort, *Horváth* Jánost, *Lehotzky* Arturt, *Pozsgay* Józsefet, *Tóvári* Ottót, *Blázsik* Károlyt, *Király* Dezsőt, *Wint* Sándort, *Győry* Györgyöt, *Szendei* Andrást és *Timkovits* Antalt. Segédorvosokká pedig: *Dióssi* Ferencet, *Görgényi* Alajost, *Horváth* Lajost, *Szánthó* E. Tibort, *Tóth* Antalt, *Andor* Miklóst, *Hótay* Kálmánt, *Kollár* Sándort, *Kratochwill* Edét, *Ludwig* Józsefet és *Schesser* Károlyt.

Akár Pestre jön, akár Pesten van
óriási választék áll rendelkezésére
az 1937-es nagy NEMZETKOZI VÁSÁR alkalmából
a legdivatosabb, a legolcsóbb és legizlésesebb
selyem különlegességekből
komplé-, kosztüm-, köpeny-szövet pazar választékban
GERŐ maradék- és divatáruházában Andrássy-út 6
mosó lenvászon, organdi, piké és drindli ujdonságokból
a Goldberger gyár összes különlegességeiből

Vasárnap leplezik le Budapesten a Vezérlő Fejedelem lovasszobrát

Vasárnap leplezik le fényes ünnepség keretében II. *Rákóczi* Ferenc fejedelem lovasszobrát a Kossuth Lajos-téren. Az ünnepség pontosan 10 óra 30 perckor kezdődik *Horthy* Miklós kormányzó megérkeztével, aki először a Kossuth Lajos-térre kivonult magyar királyi honvédség csapatainak tisztelgését fogadja, majd a diszemelvényre vonul. A Himnusz eléneklése után *Darányi* Kálmán miniszterelnök kér engedélyt a szobor leleplezésére s miután a kormányzó az engedélyt megadja, a budapesti helyőrség egyesitett zenekarainak *Rákóczi*-indulójára hull le a lepel a lovasszoborról. Ezután a kormány nevében dr. *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszter mond emlékbeszédet, majd *Szendy* Károly, Budapest székesfőváros polgármestere átveszi az emlékszobrot a főváros gondozásába. Ezután következik a szobor megkoszoruzása, amely aktus alatt *a katonazenekarok kuruc dalokat adnak elő.*

Abban a pillanatban, amikor az utolsó koszorut is elhelyezték, a kivonult honvédcsapatok tisztelegnek, a zenekar a Himnuszt játssza, *az ünnepélyen megjelent zászlótartók zászlóikat meghajtják. A Szent Gellért-hegyről ágyulövésekkel adják tudtára Budapest közönségének II. Rákóczi Ferenc szobrának leleplezését, amire Budapest összes templomaiban megkondulnak a harangok.* Miután a kormányzó a lovasszobor két alkotója, *Pásztor* János szobrászművész és *Györgyi* Dénes müépitész-tanár kiséretében megtekinti az emlékszobrot, következik a kivonult honvédcsapatok diszmenete az emlékszobor előtt, amely egyszersmind a befejező része az ünnepségnek. Az ünnepélyre meghivottak a Kossuth Lajos-tér déli oldalán levő területen a kijelölt helyen délelőtt 10 óráig gyülnek össze. A rendezőség 10 óra után 10 perccel már leállitja a forgalmat.

A szobor, amely mint ismeretes, *Pásztor* János szobrászművész alkotása, és talpazatát *Györgyi* Dénes tervezte, Budapest egyik legimpozánsabb, legdekorativabb szobra lesz. *A barnásvörös csiszolt alapzaton a vezérlő fejedelem patinázott bronz lovasszobra művészi kivitelben, elgondolásban, kifejező erőben szinte tökéletes.* Méltó emléket kapott II. *Rákóczi* Ferenc, akinek szobrát már 1906-ban akarták Budapesten felállitani. Hogy hosszu halogatás után a szobor terve mégis megvalósult, azt különösen *Bárczi-házi Bárczy* István államtitkár agilis munkájának és fáradhatatlan buzgalmának köszönhetjük.

Megnyilt az Országgyülési Muzeum Rákóczi-kiállitása

Az Országgyülési Muzeum II. *Rákóczi* Ferenc szobrának leleplezése alkalmából kiállitást rendezett. Bemutatásra kerülnek a fejedelem és társai hamvainak hazaszállitására vonatkozó emlékek. A fejedelem koporsójából származó szemfedő darabok, olvasószemek, ruhafoszlányok teszik a kiállitás kegyeleti részének legértékesebb darabjait. Az 1906-os gyászszertartásról mintegy 250 darabból álló fényképsorozat beszél. Számottevő emlékei a budapesti és a kassai gyászmenetnek azok az apródruhák, tarsolyok, fegyverek és zászlók, amelyek a gyászünnepség résztvevőinek emlékei közül jutnak most a közönség elé. A kiállitás másik része bemutatja *Pásztor* János és *Györgyi* Dénes müalkotásának, a Rákóczi-szobornak terveit és modelljeit. Bemutatják itt az egyetlen mozgófelvételt, amelyet *Körmendy Ékes* Lajos ny. főispán 1906-ban a fejedelem kassai temetéséről készittetett, kiegészitve a budapesti gyászmenet egyes részleteivel. A filmművészetnek akkori kezdetleges állapotához viszonyitva ez a felvétel ma is eleven képét nyujtja a fejedelem hallatlan fénnyel végbement temetésének. A kiállitás megtekinthető minden nap, vasár- és ünnepnapon is 9—12. A film bemutatásra kerül ugyancsak minden nap délelőtt 11, 12 és 1 órakor. A belépés mindenkor dijtalan. Bejárat az országháza XVII. kapuján, szemben a Tisza-szoborral.

Wacha János
kalaposmester, Budapest, Muzeum-körut 43.
Alapitva: 1845-ben
Divat- és papikalap nagy választékban.
Telefon: 1-810-07

Bádogárut
legolcsóbban gyári árban készit, szállit
STEINBACH JÁNOS
bádogáru üzeme
Budapest, XIII., Gömb-utca 44/a.

A PÁPA KIKÖLTÖZÖTT CASTELGANDOLFOBA

Róma, május 1.

A pápa szombaton este hat órakor kiköltözködött castelgandolfoi nyári kastélyába. A pápát Castelgandolfoba elkiséri környezetének tagjain kivül *Milani* orvostanár, a Szentatya kezelőorvosa is. Eredetileg ugy volt, hogy a Szentatya az idén csak később költözik ki a castelgandolfoi kastélyba, mert attól tartottak, hogy az ottani nedvesebb levegő esetleg ártalmára lehet egészségének. A pápa azonban ragaszkodott ahhoz, hogy lehetőleg minél hamarabb megkezdhesse vidéki pihenőjét és miután az utóbbi időben egészségi állapota jelentékenyen javult, kezelőorvosai is hozzájárultak ehhez.

Amikor a pápa szombaton este a Szent Péter-teret elhagyta, egy éppen arra haladó aszkári-csapat parancsnoka *a menetet meglátva, tisztelgést parancsolt. A pápa áldást intett kezével.* Mindenütt, ahol a pápa áthaladt, a lakosság hódolatteljesen üdvözölte. A Szentatya 18 óra 45 perckor érkezett Castel Gandolfóba. A városkát olasz és vatikáni zászlódisz boritotta. A lakosság lelkes és tiszteletteljes hódolata után a pápa a podesztának köszönetét fejezte ki és a lakosságnak áldását küldte. A pápa érkezése alkalmából utcai hangverseny volt, amelyet a pápai és a nemzeti himnuszokkal vezettek be.

A közeljövőben tervezett szertartások és fogadások nem maradnak el, hanem a Vatikánváros helyett Castelgandolfoban fognak lezajlani.

ÉRDEKES AKCIÓ A VIDÉKI MUZEUMOK FEJLESZTÉSÉRE

A Szinyei Társaság előterjesztése a kultuszminiszterhez

A *Szinyei Merse Pál Társaság* január 30-án megtartott közgyülése felhatalmazta az elnökséget, hogy memorandumot terjesszen a kultuszminiszter elé. *Csók* István elnök és *Sidló* Ferenc főtitkár aláirásával a következő szövegü memorandumot küldték dr. *Hóman* Bálint vallás- és közoktatásügyi miniszterhez:

1. A Szinyei Merse Pál Társaság a magyar müvészet fejlődése és hatásos támogatása érdekében szükségesnek látná a *vidéki muzeumoknak az ország müvészeti életébe való szervesebb bekapcsolását.*

2. A *Szinyei Társaság* ugy látja, hogy a müvészeti élet ugyszólván kizárólag a fővárosra koncentrálódik és ennek megszüntetése, illetve decentralizálása elsőrangu müvészeti érdek és kulturfeladat.

3. A vidéki muzeumok nagyrésze eddig kizárólag arra szoritkozott, hogy a városuk, vagy megyéjük történelmi emlékeinek, sajátságos népmüvészetének, geológiai, vagy paleontológiai emlékeinek legyen gyüjtőhelye. Képtáraik — ha ilyenek vannak — legfőkép hagyományozásokból származnak, a csekély kivételtől eltekintve, még csak kisérletet sem tettek, hogy támogatásukkal a müvészek fejlődését elősegitsék.

4. Az átszervezés első lépéséül azt kéri a Szinyei Társaság, hogy a muzeumoknál fokozatosan az egyetemről kikerült mütörténésznemzedék találjon elhelyezkedést.

5. Tétessék továbbá a városok, illetve megyék kötelességévé, hogy muzeumaikat évről-évre az élő magyar müvészet alkotásaival fejlesszék, gyarapitsák.

6. A *Szinyei Társaság* már nagy fejlődést látna abban is, ha mindegyik muzeum évente csupán egy mütárggyal szaporitaná állományát.

7. Ennek folyományaképp ajánlatosnak látná, ha ezt az egy mütárgyat a mindenkori muzeumigazgatók a minden évben megismétlődő „Nemzeti Kiállitás" anyagából szereznék be, hogy ezzel egy nemes versengés elősegitésével nemcsak a kiállitás nivójának emeléséhez, de nemzetünk müvészetének fejlesztéséhez is hozzájárulnának.

8. Az eddig nagyritkán, tudomásunk szerint csak egy-két városban történt modern muzeumanyag „letéti rendszere" a fentiek bevezetésével automatikusan megszünnék. A Szinyei Társaság csak örömmel látna minden muzeum élén olyan vezetőt, aki intézete irányitásában nemcsak adminisztrációs munkát végezne, de annak fejlesztését is életfeladatául tekintené.

Takarékos uri asszonyok!
kitünően vásárolhatnak,
FÜGGÖNY-ANYAGOK:
Rácsszövet (gitter fehér és ékrüszinben, 150 széles, métere . . . . . P 1.90
Színes Indanthren rács-szövet (gitter) 150 széles, métere . . . . . „ 2.50
Indanthren függönyanyag, 130 széles m. „ 2.20
Indanthren függöny-anyag, 70 sz., métere „ —.59
Csipkeszövet, 300 széles, métere . . . . „ 3.50
Csipkeszövet, 120 széles, métere . . . . „ 1.50
KÉSZ FÜGGÖNYÖK:
Csipkeszövet függöny rojttal, 150×250 méretben . . . . . „ 5.50
„Megoldás" függöny, fehér vagy ékrüszinben, 150×250 méretben . . . . . „ 12.50
Filé-függöny 150×250 méretben . . . . „ 8.50
Csipkeszövet-ablakfüggöny 50×70 méretben . . . . . „ —.98
TERITŐK:
Csipkeszövet-ágyterítő rojttal, 220×320 méretben . . . . . „ 10.50
Filé-terítő 50×50 méretben . . . . . „ 1.20
Filé-terítő 100×100 méretben . . . . „ 3.90
Tüll-terítő, nemezposztó rátéttel 50×50 méretben . . . . . „ 2.50
Tüll-terítő, nemezposztó rátéttel, 100×100 méretben . . . . . „ 5.80
Csipkéből összeállított terítő . . . . „ 6.50
Filé vitrin kendők P —.35, —.48, —.65
SZŐNYEG-ALAP:
Előfestett mintákkal:
80×125 méretben . . . . . P 2.80
60×100 méretben . . . . . „ 1.95
NŐI DIVAT:
Trikó-selyemblúz . . . . . „ 2.80
Blúz, sporthoz, kiránduláshoz . . . . „ 3.90
Pongyola . . . . . „ 7.80
Kombiné, krepdesin müselyem . . . . „ 4.90
Hálóing, krepdesin müselyem . . . . „ 7.90
Zsebkendő, színes, sokféle mintában . . . . —.29
Dirndli, számtalan változatban . . . P 8.20-tól
Blúzok krepdesinből és georgetteből . . P 7.50
ERMA, Teréz-krt 4.

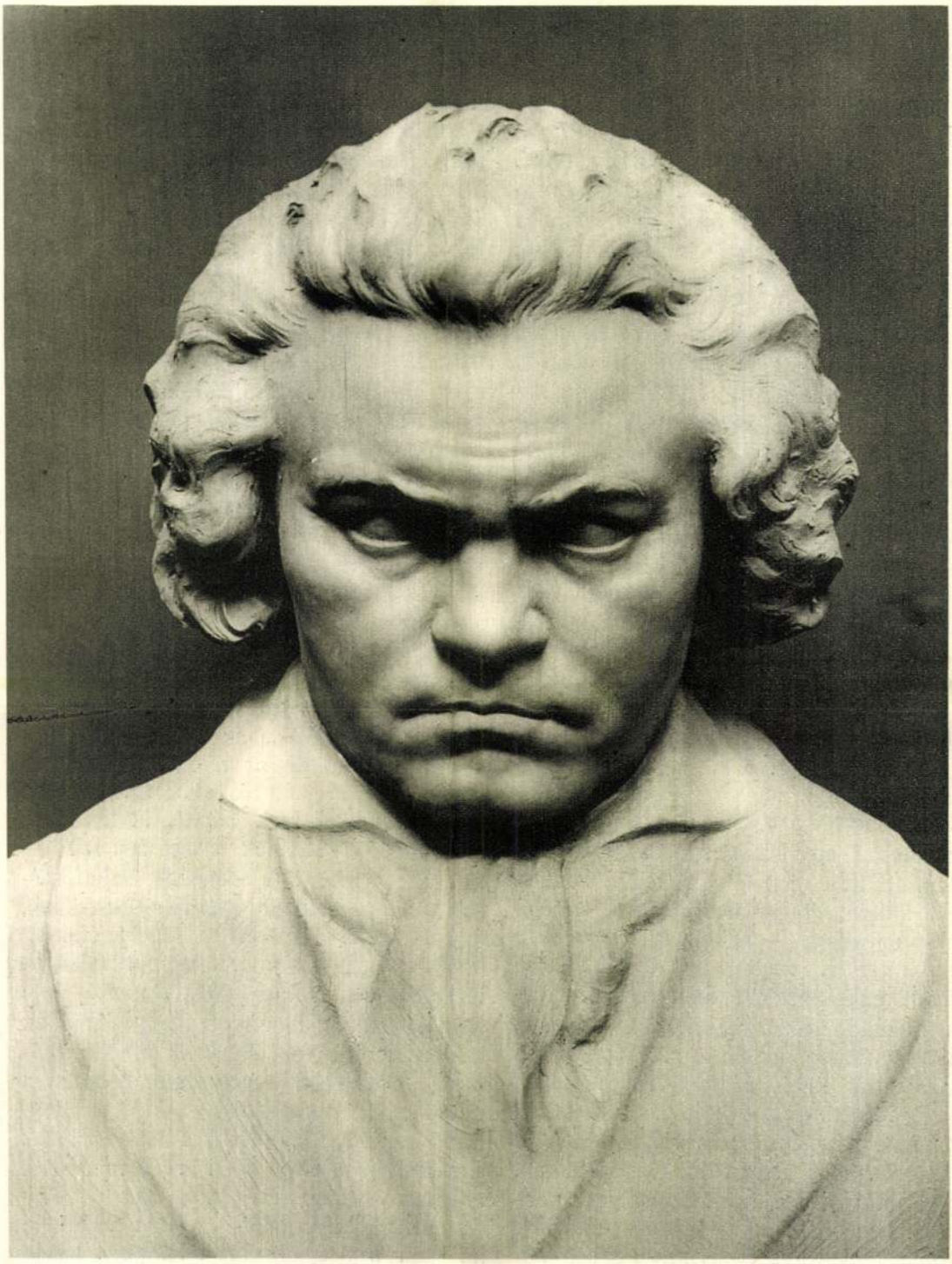

PÁSZTOR JÁNOS: BEETHOVEN
A martonvásári emlékmű

4/1
1927

BEETHOVEN

Már csak Beethoven halotti maszkja néz reánk titokzatosan. A mester maga száz évvel halála után nem rejtély többé. A homály eloszlott, a régi Beethoven-misztériumból egy tisztán látható költő és ember éles körvonalai emelkednek ki; fölöttük erős világítás, sugárzó fény. Miért nem láttuk sokáig ezt a monumentális jelenséget oly pontosan, mint ma? Talán éppen azért, mert túlzott pontossággal akarták kontúrjait meghatározni. Osztályozták, besorozták. Először jelképe volt a zenei klasszicizmusnak. Tehát szimbóluma a tartalom és forma egyensúlyának, a témák szerves fejlesztésének, az általános emberi érzésekkel való közösségnek. Csakugyan ezek a klasszicizmus ismertetői. De nagyon keveset mondanak, amikor Beethovenről van szó. Mert ha csak arra mutatunk rá, hogy Beethoven se nem szűkszavú, se nem bőbeszédű, hogy éppen olyan művésze a formának, mint az érzésnek, hogy inkább konstruktív, mint dekoratív akart lenni, hogy az emberiség állandó örömei és fájdalmai jobban izgatták, mint az egyén kivételes ötlete, hóbortja, szeszélye: ezzel alig járultunk hozzá egy-két vonással Beethoven jellemrajzához. Sőt inkább ködbe vontuk. Mert kiderült, hogy Beethoven — főként utolsó műveiben — sokkal közelebb áll a *romantikához*, mint egyik-másik korai romantikus és közelebb, mint a tizennyolcadik század klasszicizmusához. Ő is lazítja, néhol szinte megbontja a formákat; a széles architektúrát elmés rögtönzések szakítják meg; nemcsak az általános és örök emberi motívumok, hanem a végsőig kifinomított és megfeszített idegek is megszólalnak. Az a modern zenei irány, melyet „neo-klasszicizmusnak" nevezünk és melynek legfőbb képviselője Stravinsky, egyenesen szemére veti Beethovennek, hogy műveiben csak úgy áramlik az egyéni izgalom, hogy túlsok bennük a személyes élmény s ezért a neo-klasszikusok inkább Bachhoz és Mozarthoz vonzódnak. Szóval Beethoven mai arcképe nem fér el a régi keretben.

Beethoven lelkében fürkészve, egyre élesebben hallotta meg fülünk az ott forrongó *szubjektív* elemeket. Haydn és Mozart is csak azt írták le, amit igazán éreztek. De Beethovenben megvolt az a fokozott őszinteség, az a vakmerő nyíltság, hogy az igazmondáson felül el sem hallgatott semmit. Megvallja minden küzdelmét, érezteti a ragyogó és ékesszóló formák mögött lázadó természetét, keményen összeszorított ajkát. Az a duzzogó és zendülő hang, melyet műveiben néha megüt, a világgal való harca és fölényes vitája, a százféle tépelődésből és válságból született nagy rámordulása az emberekre, akiket pedig annyira szeretett: teljesen új beszéd a zenében. És új az, hogy Beethoven nem a kész, a kialakult érzést adja, nem a végleges eseményt, hanem a kibontakozást. Érezzük, hogy az indulat miképp nő vagy sorvad el lassú emésztődésben, érezzük, hogy a lélekben miképp sűrűsödik a ború és oszlik a felhő. Gyönyörű a kohónak ez a feltárása, mikor benne minden zúg és sistereg. Így lett Beethoven nyelvének drámai lüktetése az élet valódi ritmusának mása, így lett természetes, emberi. A kilencedik szimfóniában a hangszerek oly emberileg beszélnek, hogy akkor, amikor az énekszólamok belépnek, már nem érezzük a távolságot hangszer és ember közt. De mit érne Beethoven titáni bátorsága, mellyel én-jének belső komplexumát, idegeinek minden cikázását közli velünk s mely bátor hangon az utolsó zongoraszonátákban és quartettekben metafizikai kérdésekkel ostromolja az eget, mit érne ez a hősi erő a megoldás titáni művészete nélkül, mit érne elszántságának és képzelmének egész vulkánja, ha nem a szépség tüzét hányná! Nincs olyan bizalmas nyilatkozata, mely csak a pikantéria opalizáló csillámlásával hatna. Minden zengése mélyen megragad. Azért állunk különös varázs által megfeszített figyelemmel Beethoven véralkata, létharca és még apró, átfutó hangulatai előtt is,

tiltakozzak a
gyes házass
vödrön is
»Benzin!« A
időnként leloc
gül azonban
vödörben — t
az »apostol«
Daniel Skelly,
mozgalom szen

— **Növényvéd**
zás volt csütörtökön Egerben 300 mezőgazdasági szakember részvételével. A tanácskozáson, amelyet a Hazafias Népfront, a MESZÖV és az AGROKER rendezett, dr. Manninger G. Adolf egyetemi tanár és dr. Bognár Sándor kandidátus tartott előadást.

— **Négyszáz ágyas kórház épül** meg az idén Berettyóújfaluban, míg Debrecenben befejeződik a megyei kórház 2-es számú belgyógyászati

— **Emberölés kísérlete** miatt hétévi szabadságvesztésre ítélte a Fővárosi Bíróság Zsákai Gusztávot. Zsákai rendszeresen italosan járt haza, ilyenkor élettársát, valamint kiskorú gyermekét is bántalmazta, az asszony ezért megszakította vele az életközösséget. Zsákai ebbe nem nyugodott bele, egy alkalommal megvárta őt munkahelyén, kérlelte jöjjön vissza hozzá. Mikor látta, az asszony erre nem hajlandó, zsebkésével

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Pásztor János

MAGYAR NEMZET

1965 FEB 5.

Miért maradt le Pásztor János neve?

Örömmel olvastam a Magyar Nemzetben a Pásztor János halálának 20. évfordulója alkalmából írt emlékezést. Igaza van a cikk írójának: a század első felének egyik legjelentékenyebb alkotóművészéről keveset hallottunk és alig írtunk. De még ennél is szomorúbb, hogy nevét is elhallgatják. Beethoven szobráról készült levelezőlapra négy nyelven írták »Beethoven emlékmű, Martonvásár«, csak éppen a szobor alkotójának neve maradt le. Miért? Sokszor gondolok erre, amikor az egyik nyári hangversenyen, a Beethoven Múzeumban vásárolt kétforintos levelezőlapra nézek (Képzőmüv. Alap, XVII.—13/612). Szép felvétel az ősi park százados fái között elhelyezett csodálatosan kifejező, a nagy zeneköltő énjét megdöbbentően tükröző szoborról. A mű Pásztor János legszebb alkotásai közé tartozik. 1927-ben a centenáriumra készítette. Megdöbbentően fejezi ki a zeneóriás szép férfiarcának tragikus-keserű vonásait. Így nézhetett, ilyen önkívület rémületében elhomályosuló szemekkel egykor, IX. szimfóniájának bemutató előadásán az őt ünneplő lelkes közönségre: mert a tapsot csak látta, de nem hallotta.

»... ne tagadjuk meg az igazságot soha, még a trón előtt sem«, írta Beethoven 1792-ben. Miért kell elhallgatni az igazságot, megtagadni egy olyan szobor alkotójának nevét, mint a martonvásári Beethoven mű?

Schelken Pálma

Pásztor János

Lechner Jenő

— **A kassai Báthory-szobrot május elején leplezik le.** Nagypénteken Kassán helyszini szemle volt a *Báthory* István erdélyi fejedelem és lengyel király szobra helyének kijelölése tárgyában. A szemlén résztvettek Kassa város részéről *Tost* László polgármester, *Czigler* kultúrtanácsnok és *Martoncsik* városi főmérnök, — a *Báthory István országos emlékbizottság* részéről pedig *Lukács* György v. b. t. t., elnök, *Pásztor* János szobrászművész, a szobor alkotója és *Lecher* Jenő épitőművész, a szobor talapzatának megépitője. A felállitás helyéül legalkalmasabbnak találták a *Horthy* Miklós-téren a *Kassai Muzeum* előtt lévő sétányt. A szobor lelepezése előreláthatóan május elején lesz, nagy ünnepség keretében, amelyen az egész Felvidék résztvesz.

— **Tavaszi nyakkendőt Skriváninál**

(5)

Magyarság

1939. apr. 9.

XXII. ÉVFOLYAM.

Tv-köz

Pásztor János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1965 JAN. 7.
DUNÁNTÚLI NAPLÓ

Húsz éve, 1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrászművész, az Országház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Hódmezővásárhelyen telepedett le. Itt főképpen a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi életből vett alakjai mellett a felületet lágyan érzékeltető, realista márványaktjaival, valamint képmásszobrokkal ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. 1912-től Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a szabadsághegyi csillagvizsgáló mellett felállított „Ad astra", Tompa Mihály margitszigeti, Gvadányi József rudabányai, Imre József orvostanár hódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobra, valamint a székesfehérvári és a szentesi hősi emlékmű, a budai Bécsi kapu tér Kazinczy Ferenc-emlékkútja és a szegedi Városi díszkút.

A MUNKÁCSY-SZOBOR-PÁLYÁZAT PÁSZTOR JÁNOS MÜVE

szerepben. S amely hogy milyen dolgokat helyezett a muzeum védőszárnyai alá: erről az egyesület beszámolóiban, éveken át W. Bode publikált fejtegetéseket.

E röviden idevetett képpel, természetesen az a célunk, hogy beleessünk abba a divatba, amelynek sznob jellege, hogy a külföldre való hivatkozásokból iparszerűen él. Összehasonlítást tenni szabad, sőt kell. Baj volna azonban ítélkező véleményt mondani ama ezer és egy ok ismerete nélkül, amelyeknek következtében a magyar állam tehetőssége nem lehet az, ami a fél világot gyarmatként biró Angliáé, amelyek miatt a műveltség, a fogékonyság nálunk, képzőművészetben nem az, ami a Lajosok iskolájába járt francia köztársaságé. Viszont ez azért korántsem jelenti, hogy amint az élő művészet, illetve a művészek, ha másként nem, hát erőszakosan, a maguk expanzivitásával növelik közönségüket s a közönség színvonalát; a mult igazán értékes darabjainak elherdálását tétlenül nézzük. Nem jelenti, hogy az egyesület számára, amely a herdálással szemben, nemzeti munka számba is menő teljesítményre vállalkozik: ne reklamáljuk a legtöbbet, ami a társadalomtól várható. Valóban, itt helyén van a külföldi példára történő hivatkozás. Helyén van hangsúlyozni azt a különbséget, amely a haladás és gazdagság fényében fürdő francia és a magyar viszonyok összehasonlításából áll elő s amelynek konkluziója, hogy amikor a művelt franciák régóta érzik szükségét annak, hogy művészeti és tudományos gyüjteményeiket társadalmi úton növeljék nagyra: akkor ez nálunk kétszeres kötelesség. Nem éppen azért, mintha az állam, a maga formához kötöttségével, nálunk nehezebben mozduló volna, ha egy művészeti tárgy megszerzése, valamely magyar ingó műemlék itthontartása adódik elő. Hanem: többek közt azért, mivelhogy az a budget, amit az állam múzeumokra és könyvtárakra fordít s «fordíthat», a francia budgethez úgy viszonylik, mint kis hajóhoz a dreadnought.

Jeleztük már, hogy a Muzeumbarátok Egyesületének működésében mi az irányvonal. Három állami organizálásra bizott intézményt akar fejleszteni: a Nemzeti, Szépművészeti és Iparművészeti Múzeumokat. Most még csak az volna hátra, hogy rámutassunk, kik azok, akikre számít és kell hogy számítson e cél követésében. A felelet könnyű. A dolog természetéből következik. Abból, hogy egy régi műalkotás sohasem jelentett akkora pénzbeli tőkét, mint éppen ma-

napság, főleg azóta, hogy erre a térre is rávetette magát az üres múzeumait gőzerővel megtöltő Amerika. A reneszánsz pápák idején, egy-egy hercegnő nyakán szintén csillogott ugyan oly ékszer, ami vagyont ért s a római császárság szintén vert aranytömbökkel szerezte meg azokat a görög szobrokat, amelyeket nem rabolt el. Ma azonban antik bronzokért, reneszánsz képekért két világrész versenyez s e versenyben nem egy új eset révén láthattuk a yankee dollár mindent legyőző, szinte szédületes szerepét. A Muzeumbarátok Egyesülete tehát nem lehet el ama társadalmi osztály segítsége nélkül, amelynek gazdasági szituáltsága a legkedvezőbb. Sőt egyenest erre épít. Az arisztokráciára és plutokráciára. A mágnásokra, főpapokra, kereskedőkre és pénzintézetekre. A «Les amis du Louvre» demokratikusabb ugyan, ez már évi húsz frank fejében is taggá avat s van is ily tagja jó néhány ezer. Az egyesület szervezői azonban, bizonyára nem ok és tapasztalat nélkül, helyezkednek nálunk arra az álláspontra, amikor a más címeken amúgyis igénybe vett középosztály, a szerényebb polgárság megterhelését itt eleve kikapcsolják. Persze azért nem áll meg az, ami esetleg szociális nézőpontból hozható fel, hogy t. i. a Muzeumbarátok Egyesülete mágnások és bankárok dolga: számukra készült és reájuk tartozik. Mi tagadás: főként az ő dolguk, hogy az egyesület dús fává terebélyesedjék. De igazán ebből csak az áldozatkészség az övék s az az öröm, ami a nobilis gesztusok halk kísérő zenéje. Maga az eredmény: a mindenkit összekapcsoló magyar kulturáé.

DEMETER

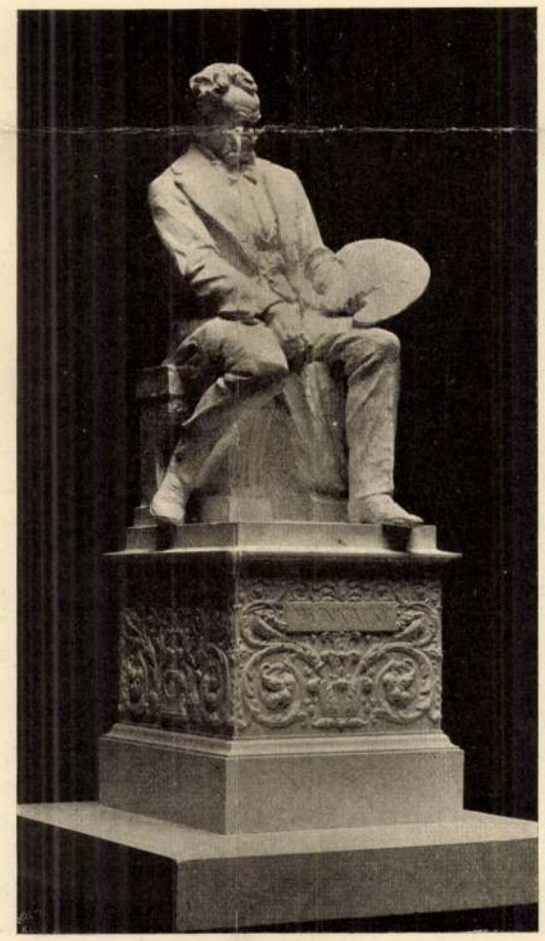

A MUNKÁCSY-SZOBOR-PÁLYÁZAT

KISFALUDI STROBL ZSIGMOND MÜVE

Rudnay Gyula : Menekülők.

RUDNAY GYULA ÉS PÁSZTOR JÁNOS KIÁLLÍTÁSA.

A Szépművészeti Múzeumnak Munkácsy-termében szinte meghökkentő erővel állítja meg a látogatót a mesternek egy bámulatos vázlata, a melyen a Siralomház témájának megoldására készülődött. Kevés komor szín, melyek sötétjéből kegyetlen ellentéttel rínak ki a feljajduló fehérségek, kevés részletezés, helyette nagy, összefoglaló sötét területek, a melyek ritka sejtelmességet adnak a kép hangulatának. Mindent együttvéve : hatalmas, férfias erő árad e képről, valami csodálatos daczosság, a magyar puszták dühöngő viharainak zord ereje, a mi életünknek és lelkünknek egy nagyon is számottevő része, mely Munkácsy óta alig talált megfelelő ábrázolóra.

Menjünk tovább a múzeumban és nézzük meg Goyának feledhetetlen Vízhordó asszonyát. Témának jelentéktelen, de megoldásnak örök és csodálatos. Egy hétköznapi alak kiállásába az élet erejének olyan lenyűgöző lendületét önti, hogy párját rítkitja még Goya többi képei között is.

Aztán jusson eszünkbe Velazquez alakjainak merész hetykesége, egy-egy szürkével és téglaszín vörössel sötétből csillámló Tintoretto s körülbelül benne élünk már abban a világban, melyet Rudnay képei varázsolnak elénk.

Nem krónikása az életnek és a világnak, hanem merész kezű átalakítója. Nem finomságokat, nem ellágyulásokat keres, hanem erőt és lendületet. Néhol ez a nagyotakarás még visszahull, mert nem tudja befejezni a mozdulatok, a nyugvás, a színek hatalmas iramát, de, a mi egy kollektiv kiállításon mindig elég és a további fejlődés szempontjából mindig a jobbik jel, van egy pár képe, a mely messzire elhagyja a többit, a melyből nem kivánunk elvenni semmit s a melyhez hozzáadni mit sem akarunk.

Kétségtelen, hogy Rudnay sokat tanult azoktól, a kiket előbb felsoroltunk. De ez a tanulása nem utánozgatás és nem az az aprópénzre váltás, mint a szokványos Goya utánozgatóké, az erőtlen Munkácsy ismételgetőké, a kik példaképeik őserejű ötleteit sima szalonmodorba burkolják a művásárlók polgárias örömeire. Ha látott valamit, a mi a benne forrongó vágyaknak megoldotta nyelvét, soká elküzködött véle, az első impresszionak nem rendelte magát szolgai módon alá, magában hordta, ellentmondott, míg végül kitört belőle, úgy, hogy végül újjá tudta alkotni azt, tehát maga magát adta.

Nem is állapodott még meg véglegesen. A ki figyelmesen nézi végig Rudnay képeit, könnyen megállapíthatja, hogy még ingadozik, fél a modorosságtól, a mely meggátolná abban, hogy valamikor még többet adhasson, mint a mennyit már ma elért.

Nem mosolygós művészet az övé. Tragikus hangulatok között fájdalmakról és a világ örök sejtelmességéről beszél, meghökkent, ellentmondásra készt, megráz, a mi mind csak azt mutatja, hogy nem a megszokott sablónok sima felületén siklik, hanem küzd és fölfelé tart, hogy a meglévőből egy új világot tudjon teremteni. Ezért szívesen elnézzük neki, ha néha-néha egy-egy képén többet akar, mint a mit ma még megoldani tud. Azt hiszszük, hogy különlegesen magyar és a feldolgozásban is tisztán magyarnak maradó thémáit adja meg legsikerültebben. Ezek közül is kiválik az egyik, mely egy ágaskodó lován daczosan megülő csikóst ábrázol. Megnyilvánul benne a magyar puszták egész ősereje, egész komor végtelensége.

Színskálája nem az, a melyet az utóbbi

Rudnay Gyula : Vizhordó lány.

Rudnay Gyula : Himző nő.

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

KÖDBEN.

Egymást érik a rendeletek és intézkedések, a melyek az életünk egy jobb, megfelelőbb vagy legalább is elviselhetőbb szervezésére törekednek. Minden ilyen reform vagy revizió kísérletét természetesen valamely tarthatatlanság követeli ki az illetékes hatóságoktól. Orvost csak beteghez hívnak. A mediczina nem normális táplálkozó szer. Minden beavatkozás egy-egy funkczionális zavar bizonysága és minden új intézkedés egy új baj hivatalos elismerése. A rendkívüli idők kétségkívül széles magyarázatát adják ennek a helyzetnek. A régi organizáczió egy más életnek volt a hangszerelése. Viszonyokat szabályozott, a melyek — örökre vagy ideiglenesen, majd elválik — de: megszüntek. Az bizonyos, hogy a mai élet nem érzi az ő testére szabottnak. A mi ezelőtt gátnak elég magas volt és elég erős, ma a hullámok játszva mossák el vagy csapnak keresztül rajta. Mindenütt pótlás kell, igazítás, megerősítés. Szabályozni muszáj rengeteg dolgot, a mit már régen szabályozottnak tudtunk. És sehol sincs szó a régi rend új tökéletesítéséről, hanem legfölebb a konzerválásáról vagy a pótlásáról. Ez a jelenség nem helyi. Nem csak a mi életünkre korlátozott. Olvassuk, hogy a mindig nagyszerűen organizált Németországban negyvenezernél több háborús rendeletet adtak ki idáig a hatóságok. És az élet Németországban is rosszabb, nehezebb, akadósabb, vékonyabb, mint volt a háború előtt. Ez a negyvenezer rendelet tehát ott is mediczinának készült a normális viszonyok meglazulásának fékezésére.

Ellenségeink földjén se történhetik másképpen. A kormányzó energiának minden tömegét bizonyára ott is a konzerválás, a mentés munkája követeli ki, foglalja le és fokozza meg a maga számára. A fejlődés stabilitást követel, hogy új kombináczióiban a meglevő állapotokat mint adott, kész és biztos mennyiségeket használhassa. Különben nincsenek a maga műveletéhez való számjegyei. A stabilitás azonban megszünt és vele a lehetősége annak, hogy a még ismeretlen mennyiség értékét megkereshessük, mert az ismerteké is elbizonytalanodott. A legmerészebb hipothézisnek is valami kétségtelenre kell építenie. De hol ma ez a kétségtelen vagy megingathatatlan? Az archimedesi ponton egy ismeretlen szándékú rém áll és csakugyan kiveti a sarkaiból a világot. Ő talán tudja mit akar és merre taszít. De mi, csekély gyönyörűséggel mondjuk, a világon vagyunk és nem kívül rajta. A mi lesz velünk, nem általunk történik. A *sors* soha ennyire még nem függetlenítette magát az embertől, mint most. A legkomolyabb tétel, a mibe belekapaszkodhatunk, egy játékosan hangzó mondat. Valahogy majd csak lesz, mert úgy még soha se volt, hogy sehogy se lett volna.

De milyen lesz ez a valahogy, ennek a kitalálása túl van a szolidúl alátámasztható föltevések területén. Azt ha sajnálatos, ha nem, a valóság szerint meg kell állapítanunk, hogy azok a pótló, javító, módosító intézkedések és kísérletek, a melyekkel a különböző hatóságok a fölfakadó mizériákon, kellemetlenségeken és féktelenségeken segíteni igyekeznek, vagy tökéletlenül válnak be vagy tökéletes kudarczot vallanak, vagy az ellenkezőjét produkálják annak a hatásnak, a melyért megfogalmaztattak. Ebben a siralmas eredményben bizonyára van része azoknak a fogyatékosságoknak, a melyek minden emberi alkotást likacsossá tesznek. Késés és elhamarkodottság, fölületesség és ügybuzgóság, elnézés és merevség, indolenczia és rövidlátás ezekre az intézkedésekre is kétségtelenül sok vonatkozásban rábizonyítható. Csupa remeket az adminisztráczió akkor se produkál, mikor a normális idők megállapodott rendje megállapított tanulságokkal szolgál neki az intézkedései megfogalmazásánál. Annál kevésbbé várható, vagy követelhető ez tőle olyan viszonyok között, a melyek előzmények okulását nem kinálják és a melyek fejlődésének törvényei még megállapítatlanok.

A hatástalanság vagy ellenkező hatás teljes és kizárólagos magyarázatain azonban ezeket a mindig óhatatlan és elkerülhetetlen fogyatkozásokat nem vehetjük. Hiszen a normális időknek megvolt a maguk teljes organizmusa, a mely ha nem is tökéletesen, de elég jól funkczionált, szabályozta és tűrhető rendben tartotta az életünket. A mi módosítás és változtatás történt, az nem megcsökkentette, hanem fokozta és élesítette ennek az organizmusnak fegyelmező energiáit. A szándék mindig az volt, hogy a *rendnek* már elért tömege megóvassék és körülpánczéloztassék. És ha a lazulás folyamata a kívánt mértékben mégse volt megállítható: ez azt mutatja, hogy ez a folyamat olyan forrásokból táplálkozik, a melyeknek az erejével a régi világ, a háború előtti társadalom megszervezőinek számolniok nem kellett.

Ma már alig lehet kétséges: e nagy vihar mélyén az élet felfogásának egy gyökeres átmásulása erjed és van kialakulóban. Az emberiség revizió alá veszi és ujra fogalmazza céljait, törekvéseit és ennek megfelelően az eszközöket, a melyeket mindig változatlan programmja: a boldogulás elérésére a legalkalmasabbnak érez. Nemcsak a nagy közösségek lelkében és gondolatában folyik ez az egyre sűrűbben és világosabban megmutatkozó átalakulás, hanem az egyén filozófiájában is. Törekvései más irányban kereskednek és más méreteket öltenek, mint azelőtt. Ez a legelemibb magyarázata annak, hogy a régi világ szelleme szerint megfogalmazott intézkedések nem tudják megtalálni a változott és mohó változásban lévő élettel azt a kapcsolatot, a melyben a lelküket, tartalmukat tévő szándék hatásosan érvényesülhetne. Az ember az, a mi megváltozott és az átalakulás útján van egy nagy kerítés nyugtalanságával az idegeiben és izgalmával a lelkében. Egy ködtengerbe jutottunk, a homályban gázolunk botorkálva és tapogatódzva, vakon a bizonytalanságtól és süketen a szörnyű dübörgéstől. Ez a lélekállapot az oka a bukdácsolásnak és a kíméletlenségnek, a melylyel az egyik a másikon keresztülgázol és valóban a legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy bocsánatot kérjen érte, ha a lábára vagy akár a mellére taposott.

Szigma.

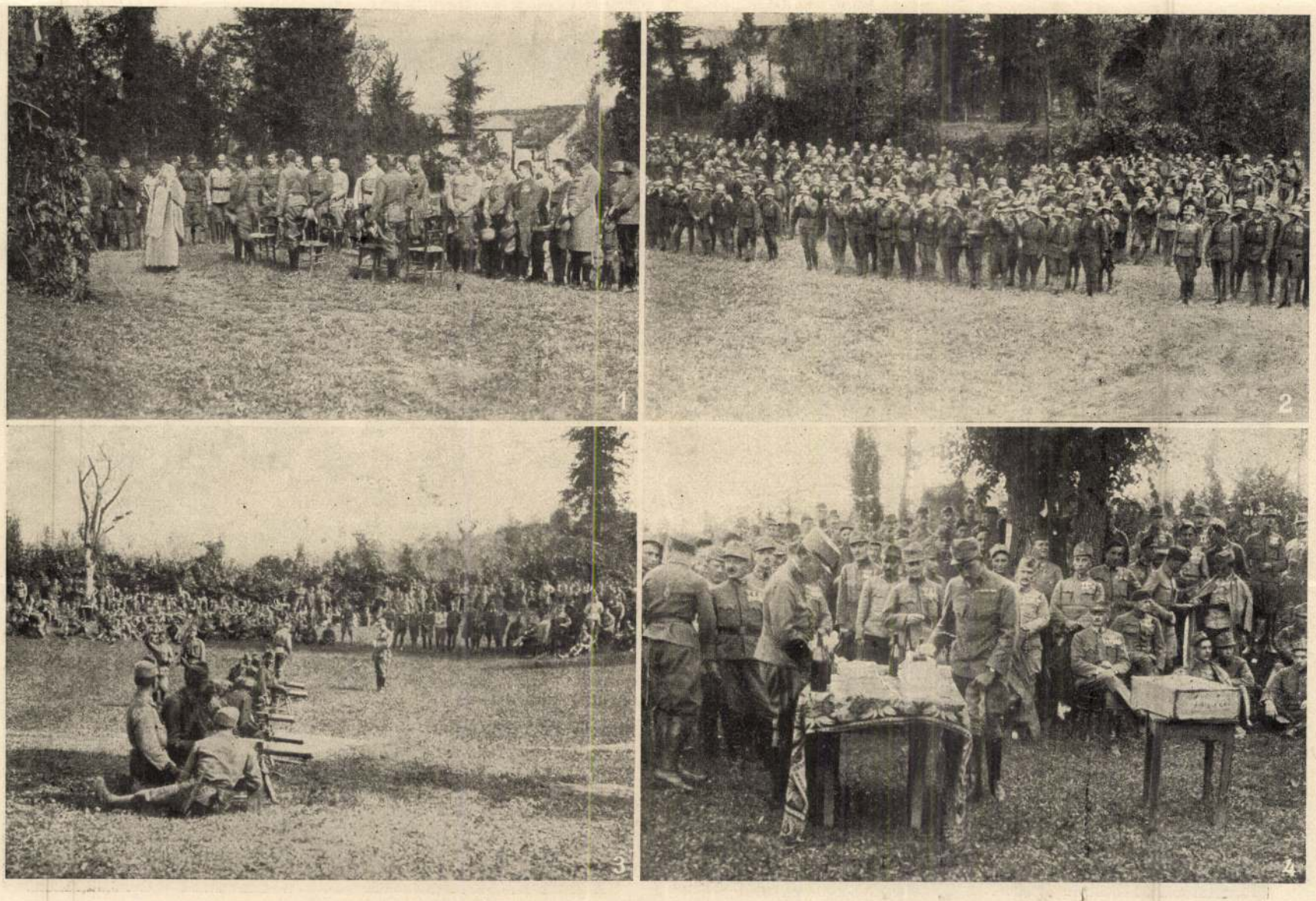

A m. kir. I. honvédgyalogezred azon alkalomból, hogy Ő Felsége az ezred tulajdonosa lett, ünnepi misét, díszebédet és népünnepélyt rendezett olasz földön.

1. AZ ÜNNEPI MISE. — 2. A LEGÉNYSÉG. — 3. A GÉPPUSKÁSOK VERSENYE. — 4. A DÍJAK KIOSZTÁSA.

A BUDAPESTI I HONVÉDGYALOGEZRED ÜNNEPSÉGE AZ OLASZ FRONTON. — Hölzel Gyula felvételei.

Rudnay Gyula: A bűnös.

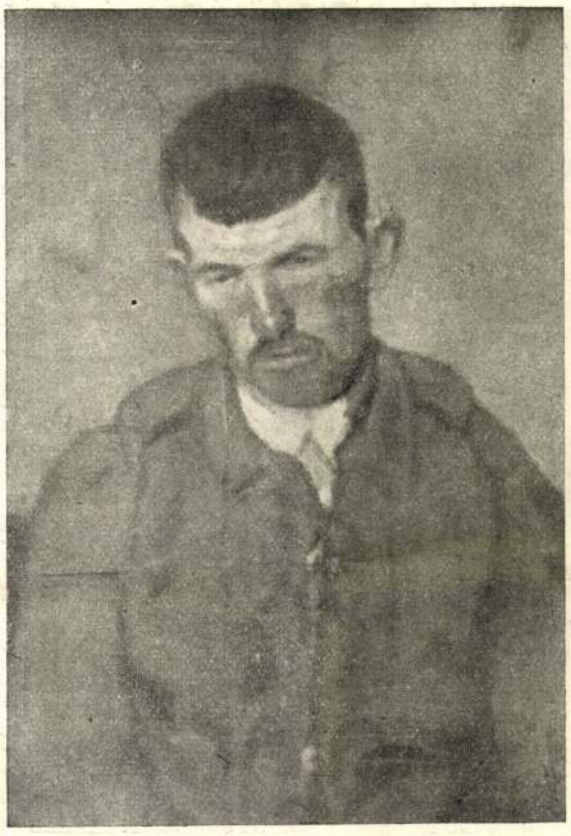

Rudnay Gyula: Gyengeelméjű katona.

Rudnay Gyula: Pipázó ember.

években megszoktunk. Az árnyaláshoz nem használt kék színeket, hanem feketét, a melynek különben is nagy szerepet juttat. Színei különben is nagyrészt sötétek, fehérrel még jobban kiemelte, gyakoriak nála a téglavörös színek is, úgy hogy sok tekintetben újat és mást jelent az az irány, a melyben dolgozik. Mintegy tizenöt éven át egyebet sem kaptunk festőinktől, mint napot, derűt, csillogást, mosolyt, örömöt, a világos színeknek tarka özönét, mely végül az impresszionista epigonok kezén épen olyan lélektelen festékké vált, mint a többi irányok iparosainak kezében a régebbi alkotásmódok. Ma már mást és úgy érezzük, többet és hatalmasabbat szeretnénk, több lendületet, több alakítást, egyszóval több monumentalitást. Vajjon eljut-e Rudnay ahhoz, hogy e kívánságaink egyik jelentékeny beváltója legyen? Ma még talán korán volna kimondani a végső választ, de már e kiállítás is kétségtelen igéretnek látszik.

A másik kiállító, Pásztor János egészen más temperamentumú művész. Nyugodt, sima harmoniáknak szobrokba foglalója. Egyáltalában nem romantikus kedély, míg Rudnay sok tekintetben az, nem komor, nem vívódó, hanem derült és nyugodt ember. Épen ezért e kiállításon már az ellentétek törvényénél fogva is nagyon jól érvényesülnek lágy hajlású, olvadékony és igen finoman részletező női szobrai, a melyeken a formai megoldások nem mindig hatnak teljesen önmaguktól értetődőknek. A mozdulatok, akármilyen szépek, lágyak és a formák harmóniáinak szempontjából akármilyen befejezettek is, nem mindég a szobor testéből kényszerűen fakadók. De ezért viszont a részletmegfigyelések nagy finomsága és a figurák nemes előkelősége bőven kárpótol.

Farkas Zoltán.

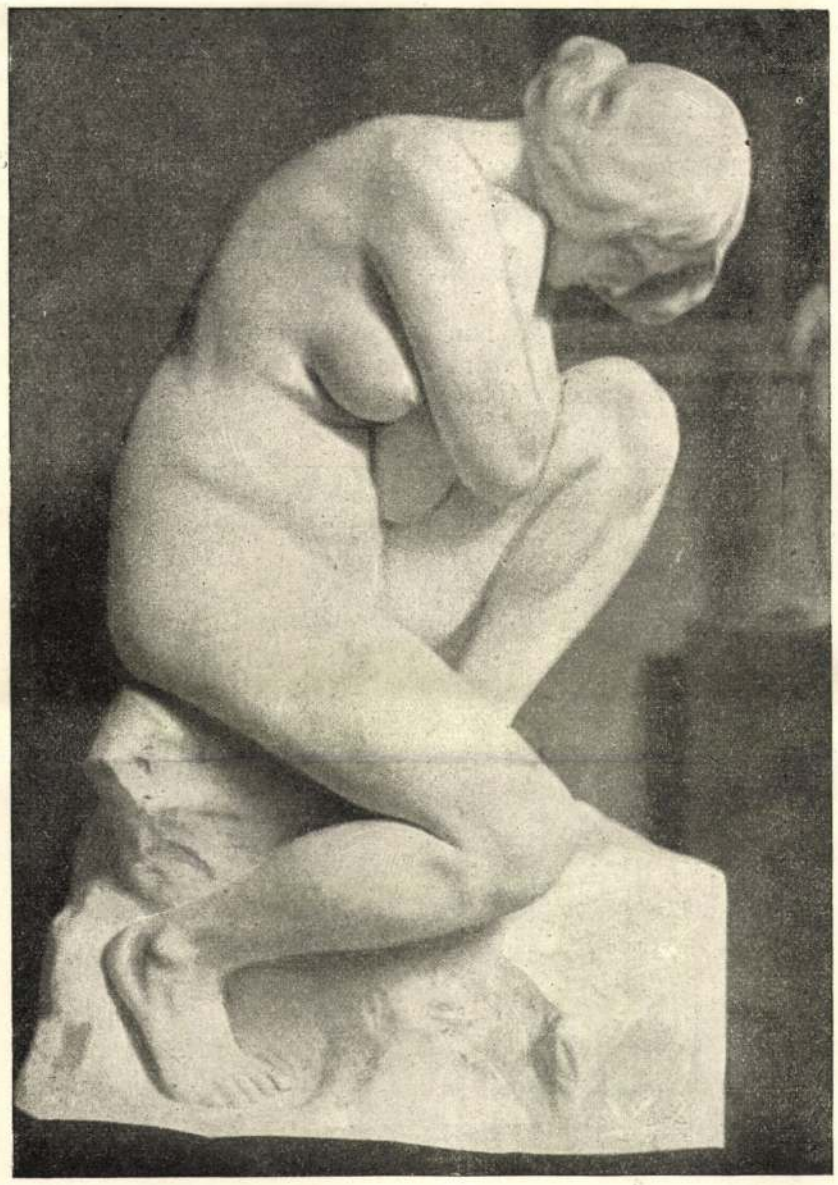

Pásztor János: Bűnbánó.

Pásztor János: Búcsú.

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

GRÓF BURIÁN ISTVÁN KÜLÜGYMINISZTER, HINTZE TENGERNAGY NÉMET KÜLÜGYI ÁLLAMTIKÁRRAL A NÉMET NAGY FŐHADISZÁLLÁSON.

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Franczia regény a «*Szerelem az én bünöm*» szerzőjétől.

(Folytatás.)

Lassacskán azonban magukhoz jöttek. Megcsodálták a gyönyörű rózsákat, a melyek a szalon kandallóján egy kristályüvegben pompáztak. Magda megsimogatta kezével a halvány lilaszínű kárpitot, a melyre a napvilág erősen letompítva jutott az ablak függönyein át.

A lakás épenséggel nem volt hétköznapi, jó ízléssel volt berendezve, de itt-ott hiányzott még belőle egy és más, mintha fiatal házasok rendezkedtek volna be benne, a kik még mindenfélét be fognak vásárolni. A kanapét számos vánkos borította, épen olyan alakúak és terjedelműek, mint Magdáéi. Ez a figyelmesség mosolyra fakasztotta a fiatal asszonyt és e percztől kezdve mindjobban eloszlott zavaruk. Magda kezét nyujtotta köszönete jeléül Fülöpnek:

— Csakugyan szakasztott olyanok, mint az enyémek.

— Meghiszem azt, titokban mindent megmértem, felelte Fülöp mosolyogva.

— De ezért senki másnak sem szabad ide belépnie, mert ebből is rájöhetne titkunkra!

— Hogy gondolhat ilyet, Magda! Ez a lakás az öné, senki sem fogja sohasem megtudni létezését és rajtam és magán kívül senki sem fogja átlépni küszöbét.

Fülöp kezébe vette Magda egyik kezét, egymással szemben álltak, Magda fejét Fülöp mellére hajtotta és meghatottan suttogta:

— Édes Fülöpöm!

Fülöp megilletődve zárta karjába Magdát és forró csókokat nyomott szőke hajára. A fiatal asszony erőtlenül hullott le a kerevetre, Fülöp pedig lábához telepedett. Most már megnyílt az ajka és elmondta neki újra, hogy mennyire rajong érette.

Magda lassanként levetette felsőruháját, kalapját és keztyűit, miközben Fülöp a kezét csókolgatta.

Megkérdezte Magdát:

— Nem akarja tovább vizsgálni lakását?

Magda felkelt, Fülöp félkézzel átkarolta és így egymásba fonódva mentek be a másik szobába, melyet a kandallón álló gyertyák világítottak meg, mert az ablaktáblák zárva voltak és a függönyök le voltak eresztve. Ebben a szobában is halvány lilaszínű selyemkárpit borította a falat, melynek egyhangúságát kellemesen szakította meg az ágynak halvány rózsaszínű drapériája, melynek japán szövetét aranyszín ágak és madarak himzése díszítette. Az ágyon remek tearózsák voltak szétszórva.

Nem volt valami jó étvágyuk az ebéd alatt, szomjúság szorongatta Magda torkát. Fülöp egy pillanatra kisietett, hogy egy pohár pezsgőről gondoskodjék. Rövid távolléte alatt Magda felkelt és az állótükör elé lépett. Gépiesen belenézett és csunyának találta magát. Fekete ruhája kellemetlen színfoltot mutatott a lakás elmosódó színezésében. Szomorúan gondolta:

— Szegény asszony! ez a ruha kitünően jellemzi a te helyzetedet. Gyászolni jöttél meghalt vágyaidat, elszállott álmaidat, öregedő testedet, szivednek pusztuló kincseit, ebbe a házba, melynek a szerelem tanyájának kellene lennie. Szegény bolond! Ifjuságot és szépséget kellene adnod egy sovár ifjúnak, de nézd ruhád gyászosságát, mert ez a jelképe a te szerelmes életednek!

Könnyekre fakadt.

Fülöp visszatért. Midőn meglátta Magdát mozdulatlanul és szomorúan a tükör előtt, kitalálta gondolatait és egy gyöngéd csókkal riasztotta el rémlátásait. Így szólt:

— Kedvesem, ez a ruha sehogysem illik ide. Ime egy pongyola, mely jobban fog állani önnek.

Uszályos fehér selyempongyolát vett elő, melyet régi csipkék díszítettek. Magda nagyon el volt ragadtatva, hogy Fülöp még erre is gondolt.

Feledhetetlen órák következtek. Magda, habár azt hitte, hogy lelkiismeretfurdalásokat fog érezni, semmire sem gondolt, annyira egynek érezte magát Fülöppel. Egy mozdulat, egy szó, egy gondolat sem zavarta e szerelmes órák feledhetetlen varázslatát.

Midőn Magda távozni készült és a tükörbe nézett, különösen szépnek találta magát. Maga is meghökkent szemeinek különös csillogásától és boldogan állapította meg, hogy a szerelem visszaadta ifjúságát.

Fülöp az ágyon heverő virágokból néhányat egy ékes művű kis szekrénykébe zárt el.

— Ezeket a virágokat, mint egy tabernákulumban, örökre fogom itt őrizni ennek a délutánnak emlékezetére.

Aztán Magda felé fordult és a mint észrevette az arczán sugárzó boldogságot, gyöngéden átölelte és ezt suttogta fülébe:

— Milyen gyönyörűen kivirult az én szerelmesem, oly szép, hogy méltatlan vagyok hozzá. Szeretem önt... szeretem önt és szeretni fogom egész életemen át!

Magda gyöngéden megcsókolta Fülöp homlokát és ezt suttogta:

— Én is.

Hangja boldogsággal töltötte el a fiatalember szivét, ismét egymás nyakába borultak, de hiába volt minden, végre is búcsúzniok kellett.

Kinnt az ég sötét volt, mert a hold már teljesen elfogyott. Néhány perczig hallgatagon mentek egymás mellett, míg egy kocsira akadtak. Magda egyedül szállott be és a pályaudvaron Biroyval találkozott, a ki az utolsó vonathoz várta. Gyorsan kimentek a vonathoz, beszálltak egy waggonba és nem is látták, hogy néhány pillanattal később Fülöp is beszállott, a ki óvatosságból nem kereste meg őket.

Midőn a vonat elindult, az ülés egy sarkába kuporodva Magda gépiesen nézte, mint suhannak el az ablak előtt az éjjeli világosságok. Arról álmodozott, hogy vajjon Fülöpnek épen úgy szerelmükön jár-e az esze, mint ő neki.

HARMADIK RÉSZ.

Négy esztendő mult el lassanként, melyek alatt Magda kimondhatatlanul boldog volt. Környezete bizonytalanul mégis megérezte, hogy valami új elem férkőzött be életébe, de mivel nagy művészettel semminémű életszokásán sem változtatott, senki sem törekedett leleplezni azt, hogy titokban mi iránt érdeklődik.

De végül az az öntudatlan szerelmi láz, mely e négy éven át eltöltötte Magda lelkét, lassanként oszladozni kezdett. Némiképpen tisztábban kezdte megitélni a viszonyt, mely Fülöphöz fűzte és mihelyt elmélkedni kezdett róla, szenvedései is megkezdődtek. Harminczhat éves volt, telve egy állandóan növekvő szerelemmel, rettegve az első ránczától, mely arczán mutatkozni fog, attól a rettentő ránczától, melytől semmi sem óvhatta meg és a mely örvényt fog vonni közéje és szerelmese közé, nem lehetett többé gondtalan és nyugodt.

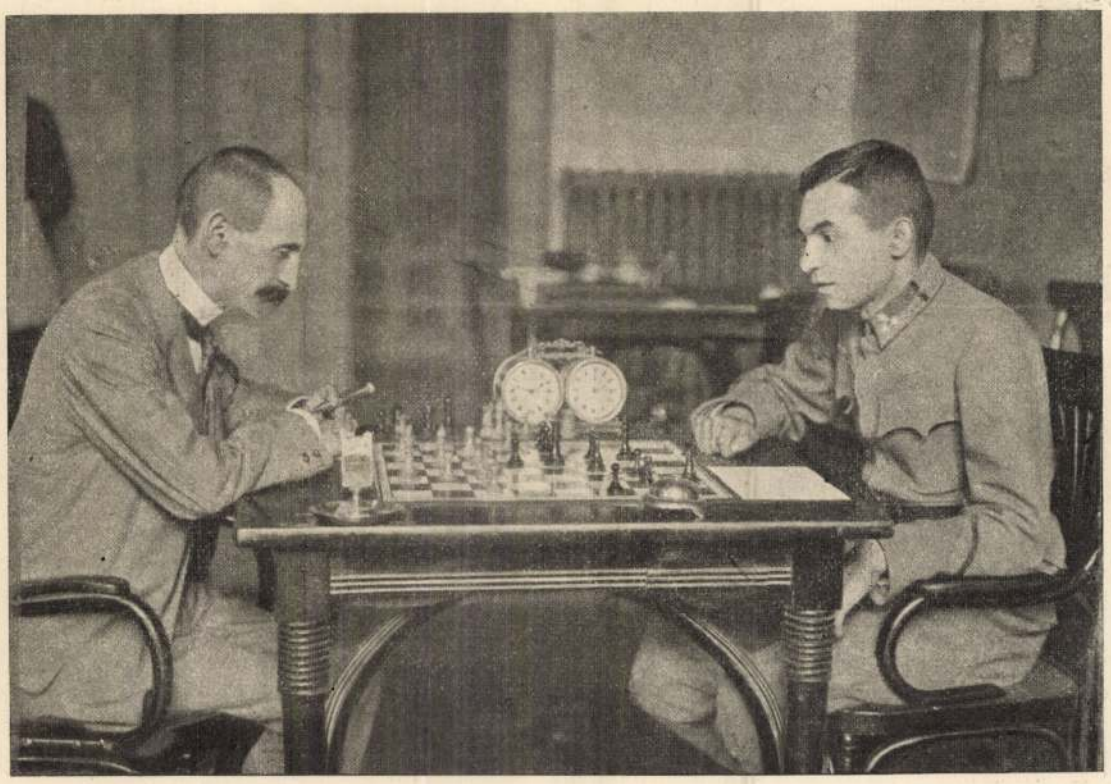

A KASSAI CHARUSEK-EMLÉKVERSENYRŐL: Schlechter és Réthi Béla (I. díjat nyert) sakkjátszmája.

KÉSZÜL A NAGY FEJEDELEM SZOBRA

Pásztor János szobrászművész a Rákóczi-szobor tervein dolgozik műtermében

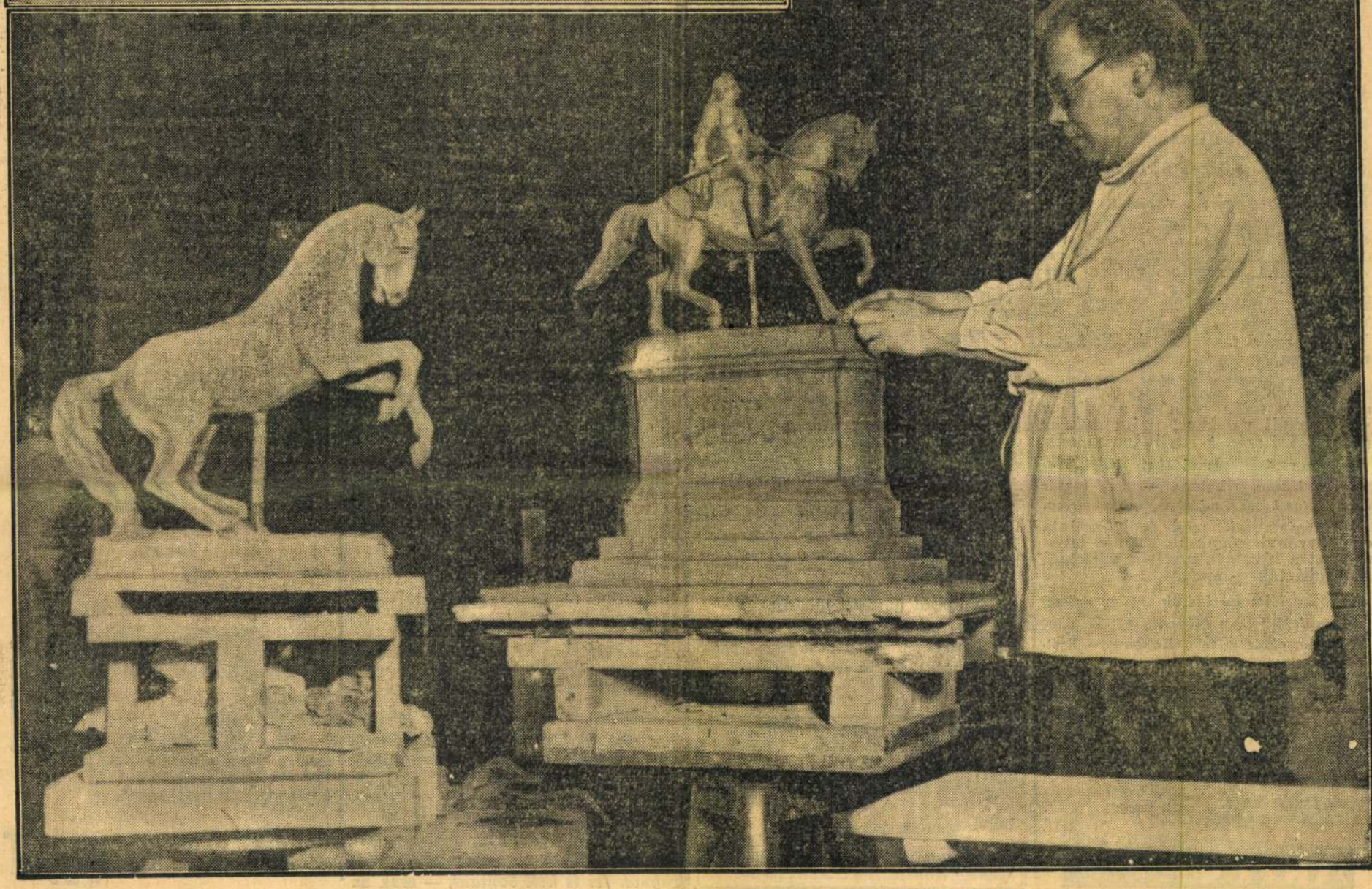

Pásztor János

Gróf Hunyady Ferenc elmondja, miért hagyta ott a politikát és miért menekült a könyvekhez

— *Az Est tudósítójától* —

Rövid és rapszodikus interjút adunk itt *egy fiatal mágnással*, aki néhány évvel ezelőtt sok reménnyel és szép tervekkel indult neki a politikai életnek. Szándékai annál dicséretesebbek voltak, mert éppen ezekben az időkben olyan sokat hallottunk *bárokban, mulatókban tobzódó, tovornyázó ifjú mágnásokról*. Gróf Hunyady Ferenc nem ezek közül a fiatal arisztokraták közül való volt. Komoly vagyon ura gróf *Hunyady* Ferenc, megengedhette volna magának ő is, hogy *könnyelműen, minden politikai gond nélkül* rendezze be az életét. Hogy nem ezt tette, mutatja *az új és nehéz idők átérzését* és azt az elhatározást, amely végül is *Hunyadyt* a magyar politikai élet komoly tényezőjévé tette.

GRÓF HUNYADY FERENC

A visszavonulás

Azelőtt nagyon sokat hallottunk róla. A neve ott szerepelt ifjúsági mozgalmakban éppen úgy, mint a parlamenti küzdelmekben, de közel egy esztendeje *hallani sem lehet róla*. Mindig érdekes dolog az, ha egy fiatal, életerős politikus hirtelen *visszavonul*. Hunyady Ferenc nyiltlevélben bejelentette a móri választókerületnek, hogy *a mai magyar politikai viszonyok között nem óhajt szerepelni*. Kilépett a kisgazdapártból is és azóta semmiféle mozgalomban nem vesz részt. Csak néha tűnik fel a parlamentben. Hallgatja az üléseket, azután *eltávozik*. Visszavonult a politikától és azóta *semmiféle közéleti szerepet nem hajlandó vállalni*.

Ami itt következik, csak egy folyosói beszélgetés, *kérdések és feleletek*, amelyeket talán nem is annyira a visszavonult politikus, mint inkább *az ujságíró* szán a nyilvánosságnak.

— Olyan tragikus időket élünk, — mondja *Hunyady* Ferenc — hogy *igazán nem fontos kérdés, miért vonultam vissza.*

— Mégis csak meg kell okolnia egy törvényhozónak, miért nem teljesíti azt a hivatást, amelyet választói reá ruháztak — mondjuk.

— *Választóim jól tudják és úgy érzem, minden tekintetben helyeslik az én elhatározásom okait* — felel *Hunyady*. — Nyiltan és őszintén vetettem fel előttük a kérdést, *akarják-e, hogy továbbra is megtartsam a móri kerület mandátumát, vagy pedig arról is lemondva, teljesen elvonuljak a porondról.* Megmondottam, hogy választóim érdekeit továbbra is szívesen képviselem, azonban *a nagy politikával nem óhajtok foglalkozni.*

Tanulni . . . jobb . . .

— Nem érdeklik a politikai élet égető kérdései, amelyek tulajdonképpen az élet nagy problémáit jelentik?

— *Sőt, nagyon is érdekelnek.* Csak *véleményt nem akarok nyilvánítani semmiféle vonatkozásban.* Megvallom őszintén, elhatároztam, hogy *tanulni fogok.* Sokat, nagyon sokat tanulok. Minden időmet és erőmet erre fordítom. Dolgozom reggeltől késő estig, azt tartom, hogy *tanulni sokkal egészségesebb dolog, mint véleményeket nyilvánítani a siker reménye nélkül.*

— *Különben is minden mindegy . . .*

Maga veti fel a következő kérdést:

— Mitlaufen! . . . *Úszni az árral!* . . . Csatlakozhattam volna végeredményben *Bethlen* Istvánhoz is, de *valahogy nem volt hozzá kedvem.* Most tegyem meg!

Hunyady Ferenc halkan folytatja:

— *Én bizony teljesen érdektelen lettem...*

— Valahogy úgy vagyok vele — folytatja, — hogy *rendíthetetlennek érzem magamat ebben az elhatározásban.* Mást szeretnék, mint ami van és miután ezt most semmi körülmények közt el nem érhetném, de még csak meg sem közelíthetném, *nem pazarolom az energiámat arra, hogy leküzdhetetlen erőkkel harcoljak.* Dolgozom és csak a munkámmal törődöm . . . Kérem szépen, én nyolc év alatt annyit beszéltem, hogy szinte azt hiszem, *húsz évre elég, amennyit közügyekkel foglalkoztam.* Most már csak ezen az alapon is vissza lehetett egy kissé vonulnom.

Választójog? Belpolitika? Külpolitika? — Nem!

— De hát a nagy kérdések, amelyek ma úgyszólván mindenkit foglalkoztatnak?! — kérdeztük újból és újból. — *Nem érdekli a választójog, a jövő parlament alakulása, a nagy alkotmányjogi reformok?* . . .

Hosszú fekete haját hátrasimítja és ezeket mondja:

— Kimondom nyiltan és határozottan: *nem érdekel a választójog, nem érdekel a belpolitika, hidegen hagynak a különböző mozgalmak és egyesek akciói* . . .

— És mivel magyarázza végeredményben ezt az határozott állásfoglalását?

Hosszú csend. Nagysokára megszólal a gróf:

— Talán csak *a külpolitikával* tudnám őszintén magyarázatát adni annak, miért nem érdekel az, ami itt *a belső politikában* történik . . .

Befejezésül még ezt mondja:

— Látja kérem, nekem van igazam . . . Ami érdekes, azt jobb néha nem elmondani és még kevésbé — *megírni* . . .

ÖRÖM
AZ EMBER ÉLETE, HA RENDES AZ EMÉSZTÉSE
ARTIN AZ ENYHE, BIZTOS ÉS OLCSÓ HASHAJTÓ

Követségek, Külügyi Társaság által rendezett
nyelvtanfolyamokon
használ
angol, francia, olasz német, spanyol
nyelvtanok és szótárak teljes raktára
Az Est könyvkereskedésében, Erzsébet körút 18—20. sz.

Albrecht főhercegék válópörében nincs illetékes bíróság

— *Az Est tudósítójától* —

Nemrégiben hírt adtunk arról, hogy *Albrecht* főherceg válópert indított felesége, született Lelbach Irén ellen. Azóta mindenfelé — különösen a társadalom legmagasabb köreiben — nagy érdeklődéssel várták a híreket a főherceg válóperének befejezéséről. Váratlan körülmények folytán azonban *a válóper és annak sorsa teljesen bizonytalanná vált.* Időközben ugyanis

olyan jogi komplikációk léptek fel, amelyek — legalább egyelőre — szinte lehetetlenné teszik a válóper sima lebonyolítását.

E pillanatban az a helyzet, hogy *csak a törvényhozás, vagy pedig egy minisztertanácsi rendelet oldhatja meg azt a csomót, amelyet ez a válóper a bíróságok számára jelent.*

Mint Mohamed koporsója ég és föld között, *úgy lebeg e válóper a polgári és a főudvarnagyi bíróság között.* Kiderült, hogy

sem a polgári bíróság, sem a királyi család pereiben ítélkezni hivatott főudvarnagyi bíróság nem illetékes a válóper lefolytatására.

A polgári bíróság nem illetékes azért, mert Albrecht főherceg a Habsburg-család tagja és így semmiféle ügyében nem ítélkezhet polgári bíróság. De a főudvarnagyi bíróság sem hozhat ítéletet a következő okokból:

A főudvarnagyi bíróság szervezetéről és hatásköréről szóló 1909. évi XVI. tc. szerint a királyi ház tagjainak egymásközötti *magánjogi pereit és a személyi állapotuk körül folyó pereket*

nem a főudvarnagyi bíróság, hanem maga a király dönti el,

vagy pedig e perek eldöntését a *király egy választott bíróságra bízhatja.* Kétségtelen, hogy a válóper Albrecht főherceg személyi állapota körül folyó per, úgynevezett státusper, tehát *a főudvarnagyi bíróság nem hozhat ítéletet.* Ez a törvény nincsen megváltoztatva, ezt a törvényt hatályon kívül nem helyezték, — viszont *király nincs, aki a döntő szót jogosult volna kimondani.* Ilyenformán *csak törvényhozási úton, vagy minisztertanácsi rendelettel* lehetne a kérdést megoldani és módot adni a főudvarnagyi bíróságnak, hogy a válópert lefolytassa.

Felmerült az a kérdés is, hogy nem illetékes-e mégis a válóper lefolytatására a polgári bíróság, hiszen

a királyi család Albrecht főhercegnek Lelbach Irénnel kötött házasságát nem ismerte el.

Azonban kiderült, hogy a polgári bíróság semmiképpen sem illetékes, mert a királyi család a házasságot nem ismerte ugyan el, *köztörvényeink értelmében azonban a házasság megkötöttnek és érvényesnek tekintendő. Miután pedig a házasságot megkötötték, azt valamelyik hatóságnak fel is kell bontani,* — csak az a nagy kérdés, hogy *melyiknek* van joga ehez. Az eddigi megállapodások szerint:

egyik hatóságnak sincs hozzá joga.

Jogászkörökben nagy érdeklődéssel várják a rendkívüli és bonyolult jogi kérdés megoldását.

Voinovich Géza felhatalmazást kapott a Nemzeti Színház teljes átszervezésére

— *Az Est tudósítójától* —

A Nemzeti Színház átszervezéséről nyilatkozott legutóbb *Hóman* Bálint kultuszminiszter. Kijelentette, hogy gyökeres reformot szeretne megvalósítani, azonban *Voinovich* Géza kormánybiztos előterjesztésére hozzájárult ahoz, hogy *lassú ütemben, fokozatosan történjék a Nemzeti Színház újjászervezése.*

Volt egy elgondolás, amely szerint

a Nemzeti Színház valamennyi tagjának felmondtak volna

és az egész társulatot ilyenmódon szervezték volna újjá. *A mai létszám 30—40 százalékának végleges nyugalomba helyezésével* e terv alapján felfrissített, újjáalakított művészgárdával kezdte volna meg munkáját az átszervezett Nemzeti Színház.

Ezt a tervet elejtették

és most a művészszemélyzet lassú csökkentésével lépésről-lépésre kívánja elérni ezt a célt Voinovich kormánybiztos. Az örökös tagok teljes figyelembevételével, *az ő munkájukra minden körülmények között számítva* kívánja megoldani a problémát a kultuszkormány, amely *az átszervezéshez szükséges meghatalmazást Voinovich kormánybiztosnak megadta.*

Az élet titka lesben állni
S a legjobb pengét megtalálni.

RASISSIMO
Vadásztölténygyár

k

után húztak el rajta a sze-
ıszok, vontatók. A határ-
vák, mintha csokorba len-
anyhálózat ezüst zsinórja
a pusztából nőtt faluban
ítettek maguknak az em-

a ivóvizről gondoskodtak,
művet, önkiszolgáló ABC-t,
i rendelőt, a tanyasi gyere-
épült iskolában tanulnak.
k rendezett, tisztántartva,
ıddal tervezték és gondos
k valamennyit. Ám, ilyen-
mi a faluba vetődő idegen
vonja első látásra, nem
és a bisztró, hanem a köz-
k. Fenyőfa és nyír-
ehol nem is olyan
meg a boróka sem
it költöttek, áldoz-
n és ki rendezte el

voltak késedelem nélkül, amikor szükség volt kétkezi munkájukra.

És a park, amelyet sok ezer forint értékű társadalmi munkával hoztak létre, éli életét. Nyáron és télen, az év minden szakában sok látogatója van. A fiatalok kedvenc találkozó helye lett, a kismamák ide járnak bababemutatóra, idősek is gyakran tanyáznak jó időben a lombosodó fák alatti padokon.

— Nekünk, tázláriaknak összetartozásunk, közös akaratunk szimbóluma ez a park — mondta a községi tanács elnöke. — Mindenki magáénak érzi, mert nincs olyan család, ahonnan ne hozott volna valaki egy lapát termőföldet oda. Ki a szekérsaroglyában, ki az autó csomagtartójában, ki hogy tudta, ereje bírta. A legutóbbi falugyűlésen nem a község vezetői, hanem a lakosság kezdeményezte, hogy továbbra is társadalmi munkában tartsuk rendben. Ki virágültetésre, öntözésre, gyepnyírásra vállalkozott. Ezért lesz szép a parkunk, falunk 1982-ben is.

András Ida

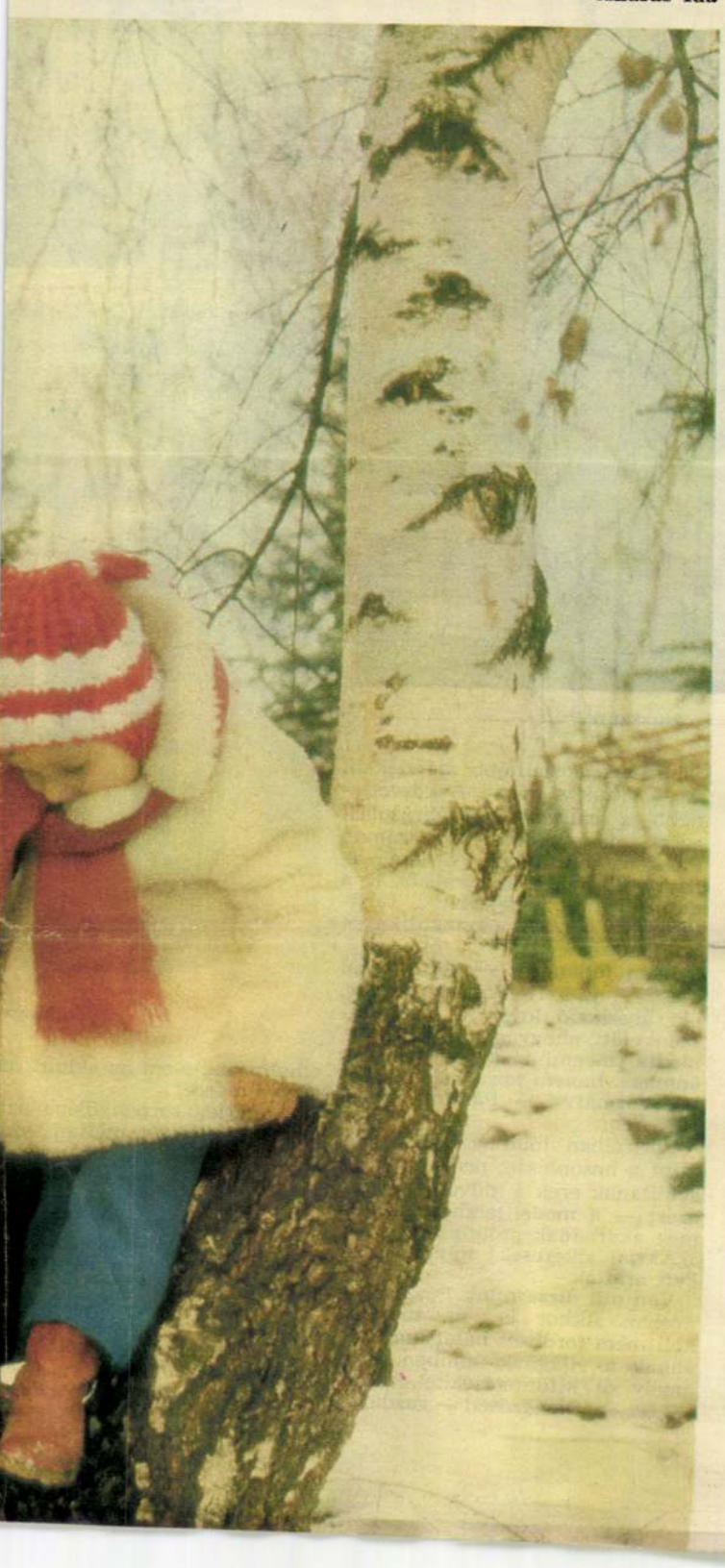

SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
1982 JAN 23

Pásztor János (1881-1945)

KÉPES ÚJSÁG

Szobrászművész

Reprodukció arról a fényképről, mely sikerei csúcsán készült Pásztor Jánosról

(Fotó: Karff István)

„Merengő"

„Zsuzsanna"

„Magvető"

jobb és legközelítőbb szándékkal is — látták a népet. A közvetlenebb és reálisabb népi ábrázolást azért nem kérhetjük számon Pásztor Jánostól, mert ő nem realista volt, hanem naturalista. És a naturalizmusba belefért a felöltöztetettség, vagy a romantika, de a fellengzősség is.

Ilyen fellengzős — de egyúttal dicső — az a II. Rákóczi Ferenc, aki ágaskodó lován ül a Parlament előtt, ahogyan őt bronzba álmodta, megmintázta — nemcsak önmaga, hanem kora lelkét is beléje formálva — Pásztor János: 1937-ben.

Portréiban több a jellemrajz, mint a hasonlóság, pedig úgy hasonlítanak ezek a művei — éppen ezért — a modelljeikhez, mintha meg akarnának szólalni.

Aktjai sikeresek; mindig is sikert arattak.

Van mit dicsérnünk Pásztor Jánosban. Akkor is, ha tudnunk kell: nem fordított hátat korának, annak a világnak, amiben élt s amely őt kitüntetésekkel, dicsőséggel — fellengzősen — gazdagon elhalmozta. Nem az akkori dicsősége a mérce.

A mérleg serpenyőjébe az utókor tiszteletére méltán számot tartó műveket kell helyeznünk.

S ha meg is késtünk vele kerek egy esztendőt, higgyük el, hogy Pásztor Jánosnak is volt centenáriuma, olyan, amire megemlékezni nem tiltja a nemzeti szerénység.

Nem szegénység ez, hanem gazdagság.

Főhajtás. Megérdemelt. A megérdemeltnek.

Simon Gy. Ferenc

A 101 éves Pásztor János centenáriumáról

1021

DÖMÖSI GALÉRIA

Pásztor János szobrászművész 1881. január 29-én született Gyomán. Ennek százegy esztendeje. Mégis, a centenáriumára emlékezünk — kell emlékeznünk — ezúttal.

Az elmúlt év legvégén ugyanis Dömös, ahol Pásztor János az első világháború után műtermes házat épített magának a mai Táncsics utca végződésénél: a *Dömösi Galériában*, mely viszont a Táncsics utca legelején található, lelkes lokálpatrióták kamarakiállítást rendeztek Pásztor János műveiből. Lelkes dömösiek, akiknek a Dömöshöz fűződő minden emlék, minden hagyomány megdobogtatja szívét — *centenáriumi kiállítást* rendeztek egy nagy dömösi: Pásztor János tiszteletére. Igaz: 1981 január helyett novemberben-decemberben. De pótoltak valamit, valamicskét abból, mit megtenni elmulasztottunk oly sokan.

Az ország.

Mert nem vagyunk olyan gazdagok — bár szellemiekben gazdagok vagyunk —, hogy feledni engedjük, ami nem felejthető.

Pásztor János nincs híján a mostanihoz hasonló, de csak hasonló s vele nem azonosítható meglepő furcsaságoknak.

Ezen a kis dömösi jubileumi kiállításon is azt olvastuk, hogy — mint már említettem, — Pásztor János *Gyomán* született. Ugyanezen a kiállításon egyik tárlóban volt látható az az ünnepélyes hangvételű levél, melyet a művésznek 1929-ben küldött Hódmezővásárhely, hová születése után került:

„Nagyságos Művész Úr! — írta a törvényhatóság tanácsa Hódmezővásárhely város egész közönsége nevében. — *Nagyságod a képzőművészet legnagyobb kitüntetésében, a Greguss díjban részesült, s így hivatalosan is elismertetett az, mit mi már régen éreztünk, régen tudtunk, hogy a magyar szobrászat legnagyobbja a városunk szülötte, ország nagyja: Pásztor János.”*

Gyoma szülöttét Hódmezővásárhely mondta magáénak, saját szülöttjének.

Kissé ilyen felemás az a besorolás, rangsorolás is: *„a magyar szobrászat legnagyobbja.”*

Mindig nehéz megmondani, talán nem is lehet, hogy ki az az egyetlen, aki — a legnagyobb.

De a furcsaság, mely körül lengte és lengi Pásztor Jánost, nemcsak ennek a „legnagyobbságnak” az esetlegessége, meghatározhatatlansága és mulandósága.

Ugyancsak a tisztes dömösi kiállításon láttam valamelyik tárlóban azt a korabeli lapkivágatot, melyre a szerkesztőség és a nyomda ezt nyomtatta:

„... magyarságát a vonalak és formák nyelvén éppen olyan hittel és hűséggel hirdeti, mint Szabolcska a dalban, Gárdonyi a novellában.”

Mint Szabolcska? A költőcske? A költőcske Szabolcska Mihály? Az, aki úgy elmúlt a múlandóságban, mintha soha se is kívánkozott — s a hajdani világ felületes értékmérői kívánták — volna a halhatatlanságba? Szabolcskához hasonlítani, azonos: hasonlítani a gügyögéshez, a szolíd dörgedelemhez, a dörgedelmes meghatottsághoz, a glicerinkönnyekhez, melyekben glicerin csakugyan van, de könnycsepp semmi. A Szabolcska kisebb a költészetben, mint a Herczeg Ferenc — a másik hivatalos zseni abból a korból — a prózában. Legfeljebb egy korszak mért vele, és ebben a megméretésben maga a korszak is megmérettetett és könnyűnek találtatik, a valóság fonákjának látszatik.

De az sem használ a nemzetnek, ha — mint a centenárium alkalmából — elnéz Pásztor János feje — igazi, felmagasodó nagysága — felett.

„Búcsúzkodás”

Jelentékeny művész ő: a XIX. század második felében fellépő művészeti irányzat, a naturalizmus XX. századeleji jellegzetes hazai képviselője.

Itt kell elmondani, hogy a naturalizmus önmagában, s a naturalizmus követése egyik vagy másik rangos művész által, nem bűn: nem rangon aluli. Sem neki. Sem nekünk. A naturalizmusnak megvan a helye és értéke a művészettörténetben. A naturalizmus, ha jelentős művész alkotásában kapott teret, nem kevésbé jelentős. Ebben az értelemben nem a másolást jelentette és jelenti, nem a látvány iránti szolgalelkűséget, hanem a realizmus egyfajta közelítését a természetelvűséghez és -visszaadáshoz.

A naturalizmus mint kifejezés — nem véletlen — éppúgy devalválódott a közelmúltban, mint a realizmus: amikor a realizmussal akarták akarnok módon elseperni a naturalizmust.

Pásztor János egyik legszebb alkotása az 1906-ban fából készült *„Búcsúzkodás”*, mely méltán kapott helyet a Magyar Nemzeti Galériában, és a képzőművészetünket reprezentáló, a Fülep Lajos, Dercsényi Dezső, Zádor Anna szerkesztette *„A magyarországi művészet története”* című képkötetben, melynek negyedik kiadása 1970-ben jelent meg. Érdekes, hogy ebben egy oldalon szerepel Medgyessy Ferenccel, akitől a *„Súroló asszony”* című szobrának reprodukcióját közlik itt a szerkesztők. Természetesen a rokonság kettőjük között nem ilyen közeli. Sőt. A szerkesztők alighanem a népélet ábrázolását ellenpontozták a két művész — a két mű — egymás melletti szerepeltetésével.

A *„Búcsúzkodás”* népi alakjai azt a látásmódot hordozzák magukon, ahogyan akkor — a leg-

A Munkácsy-portré

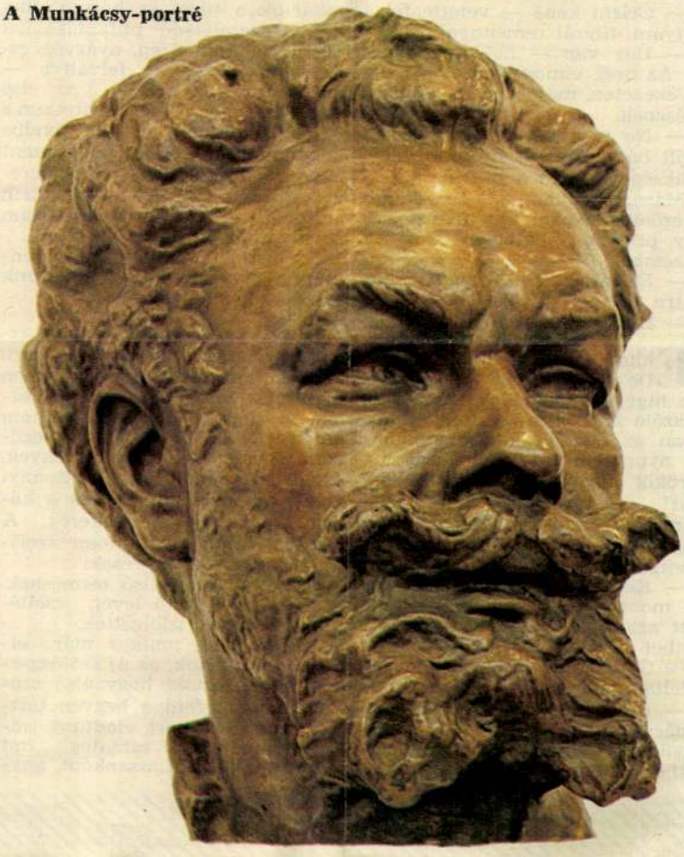

GALAMBOS TAMÁS:

Páva

(Fotó: Kancsal Tamás)

Bereczky Loránd, amikor előszót fogalmazott Galambos Tamás év végi kiállításának katalógusába: „tündöklő képi világ" megvalósulását, felhő-mögül-kikandikáló-napsugárzását látta meg ebben a festőben, ki túl van már a negyvenen, és aki ma is úgy csodálkozik rá a világra, mintha ma született volna. És a világ sem ilyen.

A világ csakugyan nem ilyen, de csakugyan csupán nem kívülről ilyen. Mert a világban — természetesen ezen azt értem, hogy mibennünk — bújkál legbelül valami üde tisztaság, tiszta naivitás, és naiv báj: valami lélek.

Bereczky, mert marxista esztéta, nem csupán a „tündöklő képi világ" megbabonázottja Galambos festészetében, hanem annak is, hogy ebben Galambos féltője: „az emberi élet napjainkban eléggé fenyegetett nagyszerűségének..."

A „Páva", melyet a művek közül bemutatunk: ilyen tündökletes és ilyen emberféltő. Az ember úgy van jelen rajta — és benne —, hogy visszatündökölni látjuk az üdeséget, tisztaságot, naivitást és bájt, amit meglátni csak az ember képes.

És a világnak adni is.

S. Gy. F.

Tavaszi Szél

rosodtak. Virágzáskor már sejteni lehetett, mit ad a fél hold szőlő. Dús, szép termés ígérkezett. Hogy óvtuk, féltettük az első termést! Amint felütötte a gyom, máris csattogtak a kapák, ha az idő romlott meg, permetlét szitáltak a háti permetezők.

Délben elcsendesült a hegy. Fák alá heveredtek az izzadt, kifáradt emberek. A szőlőrendek végén széles almafa állé húzódott. Minden új gazdának jutott egy az urasági sokból. Kinek satnyább, kinek erősebb.

A miénk széles és vaskos volt, roskadásig telítve apró, zöld terméssel. Lombozata óriási sátrat nyújtott az alatta heverőknek. De jót lehetett szundítani az árnyékában! Nem ismertük a termését. Egyedül Pali sógor ízlelte meg egyszer. Szüretelt valamikor a grófi szőlőben.

— Jól ismerem az ízét — bizonygatta többször is. — Citromos... Keserű lett tőle a szám valamikor. Gallyért szüreteltem a grófnak. A kádak ökrösszekéren tátongtak az almafák alatt, azokat töltögettük a puttonyból. Szőlőt csak lopva ehettünk, gondoltam, meglopom a fát... Észrevett a botosispán és keményen belém törölte a botját.

Amíg a hűsön pihentünk és az ebédet kanalaztuk, sok vicc, sok adoma hangzott el. Aztán az apám felállt. Nem szólt, nem sürgetett bennünket, csak halkan megzörgette a kapáját, mire megnyakaltuk a vizes demizsont és követtük őt. Dolgoztunk, amíg leszállt az este.

Vártuk az első szüretet! Nyár végén beérett a saszla, a piros héjú delevári és sárgulni kezdett az olaszrizling. Az érő szőlőt meglepték a darazsak és a méhek, majd seregélyek csaptak rá a tőkékre. Benépesítettük hát madárijesztőkkel a szőlőt, rongybabákat, tükröket akasztottunk a karókra. Nagyon szerettük a hegyet. Mindig ott tanyáztunk volna, ha apánk engedi.

— Megennétek a hasznot — nevetgélt, miközben legereblyéztük a szőlő talaját, hogy az esetleges tolvajlábnyomokat felfogjuk. Aztán, mielőtt elbúcsúztunk a hegytől, apánk a köténybe szüretelt néhány biling szőlőt, s megkóstoltuk az első termést. A mézédes lé szinte ragadt, a húsos szőlőszemek kínálták, kellették magukat. Előbb csak szemeztem, később haraptam a szőlőt. Apám rám nézett és megcsóválta a fejét:

— Ejnye, de mohó vagy, fiam...

Múltak a napok, közeledett a szüret. Egyik nap apám kesernyésen bejelentette, hogy lopják a szőlőt:

— Lábnyomokra, elhagyott fürtökre bukkantam a sorok között.

— Őrizni kéne — vetette fel a bátyám, titkolt reménnyel.

— Úgy van — helyeseltem én is. Az öreg elmosolyodott a nagy igyekezeten, majd engem jelölt ki csősznek.

— Ne vágj savanyú arcot — szólt bátyámra. — Erősebb vagy, szükség van rád a mezőn.

Másnap kimentem csőszködni a szőlőbe. Apám egy fokost és egy prémes kabátot nyomott a kezembe.

— Ez minek? — néztem a kabátra.

— Hűvös lesz az éjjel, fiam.

Ekkor ijedtem meg igazán. De bátor arcot mutattam! Ne higgye, hogy félek. Ám míg a szőlő felé poroszkáltam, állandóan az éjszakai őrség gondolata nyugtalanított: Mi lesz, ha törököt fogok és az nem enged?... A birsalmafa alatt Jóska bácsiba ütköztem. Szénanyalában ült és ütött-kopott hegedűjét javítgatta.

— Ketten őrködünk ma, öcsém — mondta, miközben végigsimított szuronyvégből és mogyoróbotból készített dárdáján.

— Gyorsabban telik az idő — feleltem megkönnyebbülten.

— Éjjel felváltva őrködünk — tanácsolta az öreg. — Amíg egyikünk alszik, a másik sétál!... Bagót tömött a szájába és egy ideig azt forgatta a szó helyett. — Félsz-e öcsém? — kérdezte később.

— Nem én! — lódítottam.

— Legény vagy már... — A szüreti bálon már táncolhatsz!

Ebédet nem kaptunk, szőlőt ettünk kenyérrel.

Délután megkezdtük az őrhelyek elkészítését. Először kilátótornyot, majd sátrakat készítettünk. Az öreg úgy trónolt a fenyődúc magasában, mintha övé lett volna a világ.

— Látná ezt a gróf! — motyogta fogatlan szájjal. — Megütné a guta!

A sátrak elé — tűzhelynek — lyukas, rossz zsírosbödönt kerítettünk... Aztán, amikor feltűntek az égen az első csillagok, eltakartuk a tüzet és hosszú, fürkésző, szemlélődő pillantásokkal néztük a tájat. Szép, nyárvégi este volt. Olykor — felváltva — megkerültük a szőlőt. Az első úton keményen megszorítottam a fokos nyelét és minden rendbe bekandikáltam. Ha megrezzent egy-egy levél, máris megmeredtem és a szívem a torkomban kalipmált. De aztán beleszoktam az új munkakörbe.

A csőszélet — melyben szerencsére tolvajjal nem akadtunk össze — két hétig tartott.

Egy szép, ősz eleji napon aztán megkezdődött a szüret. Minden testvér, minden rokon hivatalos volt. Csattogtak az ollók, zörögtek az edények, nóta kavargott az ökörnyálas levegőben. Gyorsan teltek az edények. Akadt tőke, mely egy puttonnyi szőlőt ajándékozott. Teltek a kádak, fordultak a szekerek. A mustot otthon, a faluban szorították ki a régi faprések.

Jó íze volt az első termésnek. A volt grófi szőlő levét, zsellérek, parasztok ízlelgették.

Szüret után, amikor már elforrtak a mustok, az új szőlősgazdák elhatározták, hogy első szüreti báljukat fent a hegyen tartják meg. Sok bort eladtunk addig. A mézsárga zamatos ital kellette magát. Lassanként annyi pénz egybejött, hogy új kémény került a házra, borjú az istállóba, ruha mindenkire. Új cipőt azonban csak a bátyám kapott. Őt legényszámba vették.

— Neked is jut jövőre — biztatott, vígasztalt az anyám. — Egyszerre nem lehet mindent előteremteni.

Mondhatott azonban bármit. Nekem egyre csak a bál járt az eszemben. A zene, a tánc, a szüreti felvonulás. És az, hogy táncolni nem lehet cipő nélkül...

Kiöltözve, cipő nélkül, mégis ott voltam a forgatagban. Gyönyörű volt a felvonulás. Elöl két árvalányhaj-kalapos legény lépkedett, pitykés dolmányban, fényes csizmákban. Vállukon rúd hasalt, bilingekből szőtt hatalmas szőlőfürttel. Utánuk bokázó magyarruhás lányok következtek, majd a büszke tartású új szőlősgazdák lépegettek. Hátrább. a kisbíró olvasott fel mókás hirdetéseket.

A bál kora este kezdődött. A nádtetős présház előtt ott volt a falu apraja-nagyja. Pattogósat, vígat húzott a zenekar. Röpködtek a szoknyák, csattogtak a cipősarkak, az erős újbor mindenkit jókedvre tüzelt. Gyönyörű holdvilágos este volt: még sohasem látott ily vidám népet az agg „grófi" pince!...

Őrült mindenki, csak én búsultam — cipő nélkül, mezítláb. A sövény mögül lestem a párokat. Bátyám kimagaslott a körből. Izzadt, pirult a nagy pörgésben. Én pedig fáztam, remegtem...

Ki tudja, meddig szomorkodtam így félrehúzódva, amikor hirtelen kéz nehezedett a vállamra. A bátyám keze volt.

— Táncolnál, öcsém? — kérdezte gyengéden. — Itt a cipőm, pörögj egyet!... Megvárlak odébb, a fa alatt.

Mintha megperdült volna velem a világ. Alul volt az ég, felül az emberek... legfelül a bátyám.

— Köszönöm — suttogtam... de már nem volt kinek.

Ipar
és népmű

A „Műterem" Kossuth Lajos-utcai kiállítóhelyiségeiben különleges, nagymértékű kiállítás nyilott meg. Az „Iparművészek és Háziiparosok Termelő és Értékesítő Szövetkezete" ezúttal először rendez ilyen nagyszabású bemutató kiállítást. Az iparművészetnek és népművészetnek úgyszólván minden ágazata jelentkezik itt és szinte át sem tekinthető perspektiva nyilik arról, hogy milyen gazdasági lehetőségek valósíthatók meg ezen a területen. A konyhán és szobákban használható ízléses, gusztusos fatárgyak kikészítése tökéletes. Bőrtárgyak, gyerekjátékok, kézimunkák, kerámia mellett a taplóanyag is meglepetést kelt. Ebből az antilopbőrre emlékeztető termékből kalapok, sapkák, terítők, papucsok, dobozok készülnek és nagyon tartósaknak bizonyulnak. Ezeket in Korondon készítik s most már a korondi fazekasmesterek kitünően jövedelmező művészetét nem kell irígyelniök a taplómestereknek.

A kiállító szövetkezet ma már több mint 250 személyt foglalkoztat: háziiparosokat, iparművészeket és kisiparosokat. Vannak faluk, amelyek kizárólag ennek a szövetkezetnek dolgoznak s azóta életszínvonaluk rendkívül fellendült. A szövetkezet tulajdonképpen karöltve dolgozik az Országos Iparművészeti Egyesülettel s így anyagilag is, erkölcsileg is a lehető legjobb munkát végzi. A kiállítás rendkívül ízléses elrendezéséért Sárközi Csabáné — Szepessy Edit iparművésznőt illeti a legnagyobb elismerés.

Aki nagyon olcsón nagyon jót és nagyon szépet akar vásárolni, az felkeresi ezt az új, nagyon szép kiállítást

8. o. 1942. VI. 23

Pásztor János

8. o. u. 1942.

VI. 23.

helyettes hitvesének ünneplése Szabadkán

Szabadka, jun. 22.

Szabadka város határtalan lelkesedéssel ünnepelte nagybányai *Horthy* Istvánnét, a kormányzóhelyettes hitvesét kétnapos szabadkai látogatása alatt.

A főméltóságú asszony szombaton résztvett a vasutas MANSz csoportalakuló közgyűlésén, majd este a színházi díszelőadáson jelent meg. Vasárnap délelőtt a Miasszonyunkról elnevezett nővérek zárdájában ünnepi mise volt, amelyet villás reggeli követett, majd a délvidéki MANSz-csoportok díszgyűlése következett. Dr. *Reök* Andor főispán köszöntötte a főméltóságú asszonyt, majd a város hölgytársadalmának nevében a főispán felesége mondott beszédet. A közönség meleg szeretettel s lelkes ünneplással köszöntötte a kormányzóhelyettes hitvesét, aki kíséretével vasárnap délután indult vissza Budapestre Szabadkáról.

Leleplezték néhai vitéz jákfai Gömbös Gyula szobrát

A Kormányzó Ur jelenlétében folyt le tegnap a budai Döbrentei-téren az az ünnepség, amelyen leleplezték *Pásztor János* szobrászművész legújabb márványalkotását, a néhai vitéz jákfai *Gömbös* Gyulát tábornoki díszben ábrázoló portrészobrát. A szoborra és síremlékre gyűjtés útján több mint 180.000 pengőt hoztak össze. A tegnapi leleplezésen ott voltak özvegy *Gömbös* Gyuláné, Gömbös édesanyja, Gömbös Ernő és Gyula

RDENEK

eni akar? — kérdezte a énzügyi bizottságának naszos, kicsit csodálkozó nert arra a beszédre vá-rdést, hogy Budapest es a szegényeknek für-re válaszolt, amikor azt ggel megcsinálták a fürdőt, amely azonban mely fürödni akar?« — ster.

lyesen a népet, amely y tagját ismerjük, aki hanapján elénkbe kerül nes beszélgetés kapcsán meggyőződtünk arról, ny tagja néha szeretne szerint tiltott helyeken: atottabb részein, ahol a arton s olyankor meg-ben, hogy mikor jön a ából az orv-fürdőzőket, n szabad. Fürdik a nép eknőjében, mosás után vatalosan ott se szabad. szintén orvul, amikor a , mert a »helyek« túl-ysága nem szereti, ha a ádat, fürdik ezenkívül Népszigeten és néha té-yes az, hogy Budapest yre fejlődő propagan-ogy propagálja a nép-ogy egyáltalán propa-ahol »a nép« számára alvási s egyéb lehető-

ljuk azt, hogy a fővá-vannak s meg vagyunk fürdő is szép, kényel-lnak. Magunk történe-hallottunk egyebet: kiállításokat, kirán-sége igen okos, igen gen egészséges és he-t a »nép« is képvisel-ózus vagy jólértesült nban azt hiszem nem m volt jelen, amiért rűen az, hogy nem tu-

neztetéseken és egyéb « elérő hírek és ese-kötelességére figyel-választásra és össze-lágításra, zászlódíszre és kijelentésekre. A sze, amely a telefón-l be reggelenként s írt, tehát jómódúnak ilmet, új könyvet, új tást s egyéb kultúr-ító férfiírással meg-ste nyolcra randevút ozgóképszínház pénz-sábító férfiírás tulaj-p fel és súlyt helyez Szereplő és kedves egyenek, — s azok a és sokszorosított le-ika és Bözsike és Ica színházjegyrendelés, kényelmes elintézé-skék és plakátkák és és ajánlatok és le-jegy áráért vagy az kultúrjavakra hívják plő lakosság figyel-»nép« postájából. Mi yen propagandafüze-levelezőlapokat, ame-et és olvasni hívják ívják őket és egyál-őket, ahol nem pol-liesíteni, hanem ahol ükkel váltottak meg szegénvjognak hív-őváros jóvoltából jól

Bródy Lili

isztikart választott. A közgyűlésén *Csécsi-Nagy* elnökké. *Ozorai* Frigyest otta. Az új elnök szék-azokra a nehézségekre, téren a szülőkre nehe-nehézségekkel szemben a szövetségben kiépí-ével lehet felvenni. A *Ozorai* Frigyes, az or-pályaválasztási tanács-sadást *Oláh* Béla vezeti. VIII., Reviczky ucca 7.

cos arcbőr házi ápo-az orvosi utasítással féle: Arcolaj, Zsíros-árusítás Múzeum pa-a 22.

iaszonbéres földek ár-t bocsátott árverés alá. 280 hold területet sike-ként átlag 56 filléres **res átlagbérrel szemben.**

R. Università di Pavia

Itália egyik legrégibb egyeteme. Jogi, orvosi és filozófiai fakultások Zoológia, botanika, geológia, archeológiai és gyógyszertani intézetek. — Hozzátartoznak a Bisleri és Borromeo Collegiumok. Könyvtárak, diákotthonok, laboratóriumok. Prospektust küld az

Egyetem titkársága Paviából.

— **Gimnáziumi igazgatói megbízás.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Tarnai* László szegedi állami Klauzál Gábor gimnáziumi rendes tanárt a szolgálat érdekében a makói állami Csanád vezér gimnáziumhoz áthelyezte és megbízta az iskola igazgatói teendőinek ellátásával.

— **Meghalt a Reichstag-per ügyésze.** *Lipcséből* jelentik: Karl *Werner* főügyész 60 éves korában *meghalt.* Ő képviselte a vádat *a berlini birodalmi gyűlés palotája felgyujtásának perében.*

— **Beiktatták az új tatai református lelkészt.** *Tatáról* jelentik, hogy a város új lelkipásztorát, *Márkus* Jenő teológiai magántanárt beiktatta tisztségébe *Lőke* Károly esperes. Az installáción résztvett felekezeti különbség nélkül az egész lakosság.

— **Frissítse fel szervezetének elhasznált szöveteit és életanyagait Ovomaltine rendszeres használatával.**

— **Csehszlovák repülőcsoport Moszkvában.** *Moszkvából* jelentik: Kedden *csehszlovák katonai repülők csoportja érkezett Moszkvába.* Ezek a repülők már egy idő óta tartózkodnak a szovjetunió területén állítólag azért, hogy az Avia-gyár három sportrepülőgépén műrepüléseket mutassanak be. Feltűnést keltett, hogy a repülők kíséretében három motoros Fokker-gépen *négy magasrangú tiszt* is érkezett Moszkvába.

— **Beküldött hírek.** *Csütörtök. Előadások.* A Külügyi Társaságban Paul L. *Dengler:* »A feketék és a fehérek kérdése Amerikában.« (Országháza, XI. kapu.) 6 órakor. — A Közgazdasági Társaságban: Hozzászólások Ferenczi Imre »Kivándorlás és kolóniák« c. előadásához. (Szemere u. 6.) 6 órakor. — A Földrajzi Társaságban dr. *Glaser* Lajos: »A földrajzi kutatások levéltári forrásai.« (Szerb u. 23.) 6 órakor. — A Virágkedvelők Egyesületében *Füredi* Jenő: »Hagymás növények hajtása az ablakban.« (Esterházy u. 4.) ½5-kor. — Az Izr. Hitközség Szabadegyetemén dr. *Takács* Pál: »A protestáns-kor magyar irodalma és a Biblia;« dr. *Feigl* L. H.: »Szociális eszmék a Bibliában.« (Wesselényi u. 7.) 6 órakor. — A Budai Klubban *Vajkay* Júlia Éva: »Angliai benyomások 1936-ban.« (Margit körút 48.) ½8-kor. — *Különfélék.* A Barcsay nyelvtanfolyamokra októberben még be lehet iratkozni. — A Felsőipariskolában okt. 20-án vegyészeti, nov. 3-án motorvezetői tanfolyam kezdődik. — Okt. 17-én lesz az idei finn-ugor nap. — Néhai Téglás Gábor síremlékét október 18-án 12 órakor avatják a farkasréti temetőben.

R. UNIVERSITÀ DI SIENA

(SIENAI KIRALYI EGYETEM)

Jogi fakultás

Orvosi és sebészeti fakultás

Gyógyszerészeti fakultás

(vegyi és gyógyszerészeti doktorátus)

Téli tanfolyamok (január–március) és Nyári tanfolyamok (július–augusztus) külföldiek és olaszok számára az olasz kultúráról.

Pesti Napló
1936. okt. 15.

— **Rátz Kálmán előadása a világpolitikai és világgazdasági helyzetről.** *Rátz* Kálmán országgyűlési képviselő, a kiváló katonai és gazdaságpolitikai író szerda este *A világpolitika és világgazdaság újabb változásai* címen előadást tartott, amelyen *Erődi-Harrach* Béla egyetemi tanár elnökölt. A Népegészségügyi Múzeum előadótermét teljesen megtöltötte a közönség, amelynek többsége az egyetemi és diplomás ifjúság tömegeiből került ki. A *Rátz* Kálmán által megkezdett sorozatban *minden szerdán este* tartanak előadást a Népegészségügyi Múzeumban.

— **Báthory István szobra Budapesten.** Ez évben lesz 350. évfordulója annak, hogy *Báthory* István, Lengyelország királya és Erdély fejedelme meghalt. Báthory emlékének és kultuszának ébrentartására 1931-ben alakult Emlékbizottság az évforduló alkalmából tervbe vette Báthorynak Budapesten szobrot állítani. A szobor elkészítésével *Pásztor* János szobrászművészt és *Lechner* Jenő műépítészt bízták meg. A művészek nemrég nemcsak a bizottságnak, hanem néhai Liber Endre alpolgármesternek is bemutatták a szobormintát. A budapesti Báthory-szobor lesz a második az országban, amely a nagy király díszes alakját örökíti meg. Az elsőt 1933-ban, Báthory születésének 400. évfordulóján ugyancsak a Báthory István Emlékbizottság rendezésében tartott ünnepségek során Salgótarján városa állította és *Bona-Kovács* Károly szobrászművész készítette.

— **Frankl Adolf temetése.** *Frankl* Adolf felsőházi tagot csütörtökön déli tizenkét órakor temetik a Csörsz utca 55. szám alatti régi ortodox izraelita temetőből.

— **A tisztességtelen verseny elleni küzdelem Nemzetközi Ligája** folyó hó 19—21-én tartja internacionális kongresszusát Budapesten. A záró előadás folyó hó 21-én, szerdán déli 12 órakor a Kereskedelmi és Iparkamara dísztermében lesz, amelyen H. F. J. Kropff »Ujsághirdetés, mint az ipari fejlődés tényezője« címen tartja meg nagy várakozással kísért ismertető okfejtéseit. Az előadó, aki nagytekintélyű jogász is, a reklámlélektan művelőjének gyakorlati szemszögéből foglalkozik a témával. H. F. J. Kropff jelenleg a bécsi Hochschule für Weltgewerbe-n (Világkereskedelmi Főiskolán) a reklámlélektan tanára, egyben több világcég legfőbb reklámtanácsadója. H. F. J. Kropff szakirodalmi munkássága is jelentős. Most meghirdetett előadásában az ujsághirdetés fontos szerepét fogja méltatni és egész sereg olyan gyakorlati példát fog felsorolni, melyből úgy a kereskedő- és iparostársadalom, mint a nagy vállalati érdekeltségek és a sajtó hasznos és értékes tapasztalatokat szerezhet.

— **Megszüntették az eljárást Hirschler kolozsvári plébános ügyében.** *Kolozsvárról* jelentik: *Hirschler* József kolozsvári plébános ellen, akit a minap mentett fel a hadbíróság az államellenes magatartás vádja alól, *Klumák* István ügyvéd feljelentést adott be, amely szerint *Hirschler* és *Nemes* Ferenc volt főgondnok 1927-ben 600.000 holland forint kölcsönt vettek fel és a pénzt *meg nem engedett módon használták fel.* A vizsgálóbíró most megállapította, hogy *a feljelentés alaptalan* és az ügyészség Hirschler ellen *megszüntette az eljárást.* Klumák István *levélben kért bocsánatot* a megrágalmazott plébánostól.

— **Két asszony öngyilkossági kísérlete.** Szerda délután óta a rendőrségen *két asszony öngyilkossági kísérlete* ügyében folyik a nyomozás. A Csokonai utca 8. számú házban *Grosz* Károly kereskedő 29 éves felesége mérgezte meg magát, a Fény utca 15. számú házban *Vadász* Gyula fakereskedő 32 éves felesége. A mentők mindkét asszonyt a Rókus kórházba szállították.

— **Kommunisták megtámadták Degrellet.** *Brüsszelből* jelentik: *Degrelle*-t, a rexisták vezérét egyik Brüsszel melletti községben *kommunisták megtámadták.* A támadók tégladarabokkal dobálták meg Degrelle gépkocsiját, amelynek ablakai betörtek. Degrelle maga nem sérült meg.

Színházjegyirodánk újabb kedvezményes előadásai

Színházjegyirodánk (Erzsébet körút 18—20.) a hét végére szerzett olvasóink és előfizetőink számára újabb kedvezményes előadásokat. Igy adunk vasárnap délutánra *Fiam, a miniszter úr!*-hoz a Vígszínházba és ugyancsak vasárnap délutánra a nagysikerű *Hölgyek és urak*-hoz a Magyar Színházba.

Adunk továbbá jegyet *Alpár* Gitta vendégjátékához, a *Szerelmes királynő*-höz a Városi Színházba, a táblás házakat vonzó *A virágzó asszony*-hoz a Pesti Színházba, a kitűnő *Udvari páholy*-hoz a Belvárosi Színházba, a *Terézkörúti Színpad* mulatságos revűjéhez, az 50-ik előadás küszöbén álló *Emlékezés*-hez a Bethlen-téri Színházba és a rendkívül kacagtató *Kényszerleszállás*-hoz a Komédia Kabaréba, továbbá az Erzsébetvárosi Színház kitűnő reprizéhez, *Tommy és társá*-hoz.

Színházjegyirodánk külön telefonszáma: *1-438-88.*

— **Tanári előléptetések.** Ottó budapesti gyakorló g középiskolai és a velük egy részére megállapított és az osztály 2. fizetési fokozatár kozatba, *Gábor* Jenő pécsi az állami rendszerű VI. fiz zatának megfelelő 10. fizeté Béla a szegedi középiskola beosztott gyakorló gimnáziu tály 2. fokozatának megfel mindhármat 1936 július 1-é tette.

— **Fischer Aladár prof** kórház sebészorvosai kedde egyetemi rendkívüli tanár tálya főorvosának *jubileum óta folytat kórházi működ* nevelt fel és tudományos nevet szerzett magának. vacsorán ünnepelték mest

— **Összeütközött két a** gázolt egy asszonyt. Szerd és az Izabella utca sarkár B. B. 034. rendszámú aut *autó felszaladt a járdára.* kereskedő 58 éves feleség A mentők *súlyos sérülése* A rendőrség vizsgálatot felelős a karambolért.

— **Elítélték a zendülő** *Lisszabonból* jelentik: M nak a *zendülésnek* az üg *querque* és a *Dao* portu lottak közül *ötöt hatévi tésre, hatot ö évi fegyház hatot négyévi fegyházra pedig kétévi fegyházra* ban áll, hogy fegyház h nyosan *hosszabb tartamú tésüket.*

— **Mik az osztrák** *ből* jelentik: A *Politi* lése szerint a szerdai dott frontmilícia-törv delkezéseket tartalma kéntes fegyveres szo foglalására szolgál a belül. A frontmilícia fejlessze az önkéntes nyait és a frontmilí az önkéntes véd-szö alakulatokba tömörít elsősorban *a fegyver szervek támogatása.* hogy a szervezés, a kiképzés kérdéseiben tendő *szoros kapcsol* vetségi honvédelmi történjék.

— **Leugrott a villa** szenvedett egy egyetem 61-es villamosról szerd 22 éves műegyetemi h fejét beleütötte a jár szenvedett. A mentők Rókus-kórházba.

— **Öngyilkos lett eg** *Szegedről* jelentik: *Lőri* házi tisztviselő szerda r elküldte a lakásból fele érkezésekor férjét a lak Búcsúlevelében azt írja, miatt követte el az öng

— **Bajai filléres vo** Igen tisztelt Szerkeszt *Pesti Naplóban*, hogy fi Sátoraljaújhely, Gyöngy Szeged városokba, de h *Bajáról mikor jön, azt* ban mindössze egyszer eddig egyetlenegyet se *berger Samu* Kispest,

MIRAMONTI MAJESTI
CORTINA D'AMPEZZO
DOLOMITOK
Világhírű vez
Az összes
téli sportok

V. ÉVFOLYAM 42. SZÁM 1931 SZEPTEMBER

KÉPZŐMŰVÉSZET

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

Szerkesztőségi fogadóórák délután 3—5-ig. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest V., Katona József ucca 27.
Telefonszám: Aut. 161—56.

Előfizetési ára: Egész évre 24 pengő, félévre 12 pengő, Egyes szám ára: 3 pengő.
Előfizetés külföld számára egész évre: 30 pengő, félévre 15 pengő.
Megjelenik minden hónap elsején kivéve julius és augusztus hónapokat.

TARTALOMJEGYZÉK:

dr. Jajczay János: Budapest egyházi szobrai és síremlékei 149
dr. Gyöngyösi Nándor: Budapest díszszobrai és emlékszobrai 152
Gy. N.: Látogatás Kunwald Cézár műtermében 160
Az Alkotó Művésznők Egyesületének kiállítása 162
A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata 163
Sassy Attila műteremkiállítása 165
Fórum: A magyar feltámadás egy lexikonban (Holló Alajos) 168
Hírek 169

A KÉPEK JEGYZÉKE:

Pásztor János: Lotz Károly síremléke a címlapon
Telcs Ede: A Széchenyi kút reliefje 149
Lányi Dezső: Játszó gyermekek kútja . . . 150
felsőeőri Fülöp Elemér: Blaha Lujza síremléke 151
Tóth István és Hikisch Rezső: Márkus József síremléke 152
Kisfaludi Stróbl Zsigmond: Festetich Géza síremléke 153
Szentgyörgyi István: Kacsás kút 154
„ „ A magyar igazság kútja 155
Horvai János: Népdal 156
Pogány Móric: Batthyány-örökmécses . . . 157
Horvai János: Feszület 158
Ligeti Miklós: Rózsavölgyi Gyula síremléke 158
Tóth István: Piéta 158
Berán Lajos: Petőfi Sándor emléktábla . . . 158
Csorba Géza: Ady Endre síremléke 159
Széchy Antal: Zsigmondy Vilmos 159
ifj. Vastagh György: Fülepp Kálmán síremléke 159
Tóth István: Polypölő 159
Kunwald Cézár: Önarckép 160
„ „ Tájkép 161
„ „ Portré 162
Kunwald Cézár: Portré: 163
„ „ Prohászka Ottokár püspök 164
„ „ Spanyol férfi 165
Fadrusz János: Fadrusz János síremléke . . 165
Kunwald Cézár: Tanulmányfej 166
„ „ Női portré 166
„ „ Merengés 166
„ „ Párisi nő 166
Kallós Ede: Hamupipőke-kút 167
Horváth Géza: Ifjúság kútja 167
Ligeti Miklós: Rákászfiú 167
Kiss György: Csirkefogó 167
Carló Adami Városvédő Athéne 168
Stróbl Alajos: Assisi Szent Ferenc 168
Szentgyörgyi István: Jókai Mór-emléktábla . 169
Beszédes László: Pányvavető 169
Stróbl Alajos: Olvasó leányok 170
Erdei Dezső: Vízhordó 170
Füredi Richárd: Kerti szobor 171
Holló Barnabás: Toldi 171
Sidló Ferenc: Beethoven emléktábla 172
Berán Lajos: Hatvani kapu-emléktábla . . . 172

E füzet fényképfelvételeit túlnyomó részben a Strókay foto készítette. Berán Lajos emléktábláinak fényképeit az Erdélyi-műterem vette fel.

Elek nyomdai műintézet Budapest, Vörösmarty ucca 5.

KÉPZŐMŰVÉSZET

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

PÁSZTOR JÁNOS: LOTZ KÁROLY SÍREMLÉKE
A Kerepesi temetőben

V. ÉVFOLYAM 42. SZÁM 1931. SZEPTEMBER

— Ez a nagyapám. II. Henrik vagy II. Vilmos kormánya alatt élt — igazán nem tudok dátumokat a fejemben tartani.

Moustique, Charleroi.

MINDENESLÁNY felvételetik. Jelentkezés vasárnap 10—12. Kedd délután. Rosenblüth, Hársfa-utca 23. 1242

INTELLIGENS tanulóleányokat fizetéssel felveszek. Földyné, Baross-utca 9. 1233

LAKÁS takarításért kényelmes uripárnál. Damjanich-utca 54, földszint 4. 1245

MINDENES fiatal kis háztartáshoz azonnal felvételetik. Izabella-utca 78, I. 10. Erdélyi. 1238

MINDENES azonnal felvételetik. Visegrádi-utca 9, II. 5. Orova. 1241

ELSŐRENDŰ monogrammhimzőnőt állandó munkára felveszek. Földyné, Baross-utca 9. 1234

ÜGYES fehérvarrónők felvételetnek. Csengery-utca kilenc, III. három. 1224

GÉPGYORSÍRÓNŐ, jobb, kezdő, németül tudó előnyben, Löwy, Akácfa-utca 22. 54737

JÓLFŐZŐ mindenesszakácsnő hosszu bizonyitvánnyal felvételetik. Erzsébet-körut 27. I. 2. Jelentkezés hétfőn is. 54744

NŐIDIVATSZALÓNOMBAN elsőrangu szalonmunkát tanitok. Pillischer Erzsi, Irányi-utca 21. 7135

TANULÓLEÁNYOK felvételetnek Pillischer Erzsi női divatszalon, Irányi-utca 21. 7136

MINDENES főzőleányt keresek. Csak hosszabb szolgálati bizonyitvánnyal. Jelentkezés délután 4—6 óra között Horthy Miklós-ut 96., II. 1. 1248

NYUGDIJAS magányos asszonynak (altiszt feleségének) lakást adok takarításért. Zöldmáli-ut harmincnégy alatti villámban. Dr. Molnos, 1250

FŐZÉSBEN jártas konyhaleány, hosszu bizonyitvánnyal, azonnal felvételik. Pénzügyőri étkezde, IX., Mátyás-utca 16. 1251

FIATAL szerényigényű leányka mindenesnek kis családhoz felvételik. Kézimunkához értők előnyben. Semmelweis-utca 11., I. 14. 1254

GÉPGYORSIRNI tudó hölgy, 1—2000 pengő készpénzzel jól elhelyezkedhet azonnal. «Uri állás, biztositott tőke» jeligére Leopold Cornél hirdetőjébe, Teréz-körut 3. 8260

NÉMETÜL beszélő jobb mindenesleány felvételik. Jelentkezni vasárnap délután 5—7-ig. Teréz-körut 3., I. 2. 8261

MINDENESLEÁNY azonnali belépésre kerestetik. VII., Gizella-ut 47. III. 30. 1293

CIPŐGYÁRI gépcvikkolók felvételnek. Ajánlatok: D. S. Budafoki-ut 53, földszint 4, küldendők . 1289

SUCHE für sofort geübtes deutsches Kinderfräulein zu einem vierjährigem Mäderl. Vorstellung Sonntag von 10 bis ein Uhr. Dohány-utca 22. III. 4. 1286

CUKRÁSZDÁBA ügyes elárusitónő felvételik. Ráday-utca 25. Lukács. 1287

MINDENESFŐZŐNŐ, hosszu bizonyitványokkal, felvételik. Andrássy-ut 23. II. 4. 1284

MINDENESLEÁNY felvételik. Erzsébet-körut 40. II. 9. Lépcsőház. 1269

JOBB főzőmindenes, hosszu bizonyitvánnyal, két személyhez felvételik. Mautner, Wesselényi-utca 40. I. em. 1276

TANULÓLEÁNYOK felvételnek. Mautnerné nőiruhaszalon, Wesselényi-utca 40, első emelet. 1280

SZAKÁCSNŐ jó bizonyitványokkal felvételik. VII., Damjanich-utca 58, félemelet 1. 1302

MEGBIZHATÓ házaspárnak takarításért lakást adok. Férjnek állása legyen. Nádor-utca 26, II. 7. 1295

TISZTVISELŐNŐ, aki magyarul és németül is tud, gépirásban, irattárkezelésben jártas, azonnalra felvételik. «Előmenetel 1929» jeligére Blocknerhez, Andrássy-ut 2. 1297

MINDENESLEÁNY felvételik. Benczur-utca 37, III. 20. 1299

ÁLLÁST KERESŐ FÉRFIAK
Irodai alkalmazottak

KÉRJÜK T. HIRDETŐINKET, HOGY JELIGÉS LEVELEIKET KIADÓNKBÓL ELVITETNI SZIVESKEDJENEK.

MUNKAADÓK kérjék alkalmazottaiktól óvadékul az **ANGLO-DANUBIAN LLOYD** biztositó óvadékkötvényét. 20579

SZAKKÉPZETT, intelligens, jómegjelenésű, 31 éves, érettségizett kereskedő, perfekt könyvelő-levelező megfelelő elhelyezkedést keres. «Boldogulás lehetséges 7131» jeligére a főkiadóba kérek választ. 7131

ORGANIZÁTOR mérlegképes könyvelő, önálló levelező, aki a részletüzletben teljes jártassággal rendelkezik, állást keres. Szives megkereséseket «Mérnök» jeligére kérem küldeni a főkiadóba. 7129

HUSZONKILENCÉVES, intelligens, középtermetü, szőke fiatalember uriházhoz magántitkári állást keres. «Magántitkár» jeligén. 7092

MÉRLEGKÉPES fiatal könyvelő, több évi gyakorlattal állást keres. «Szorgalmas 7134» főkiadóba. 7134

FIATAL PERFEKT MAGYAR-NÉMET ÖNÁLLÓ LEVELEZŐ, GYORS- ÉS GÉPIRÓ, MÉRLEGKÉPES KÖNYVELŐ LEGJOBB REFERENCIÁKKAL ÁLLÁSÁT SZERÉNY IGÉNYEKKEL VÁLTOZTATNI OHAJTJA. SZIVES MEGKERESÉSEKET „AMBICIÓZUS" JELIGÉRE A FŐKIADÓBA KÉRJEK.

MAGYAR-NÉMET mérlegképes könyvelő, gyakorlott az összes irodai munkában, jártas az adóügyekben, keres egész-, félnapi, vagy órai bármilyen irodai alkalmazást. Szives megkeresések „Odaadó munkás" jelige alatt főkiadóba kéretik. 31296

FIÓKVEZETÉST, vagy hasonló állást, (esetleg jó képviseletet) vállalna Budapesten, sok szakmában jártas, vezetőállásokat már betöltött, elsőrangu adminisztrátor, szervező, üzletszerző és mérlegtechnikus, prima referenciákkal. Cim: Leviczky Kálmán Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 25, föld-

MÉRLEGKÉPES könyvelő, önálló levelező, perfekt gépiró, kalkulátor, számlázó, bérelszámoló, pénztáros revizor, több évi gyakorlattal, elsőrangu referenciák, december hó 1-re megfelelő állást keres. Bank nyomdai és könyvkötészeti, foto és elektrotechnikai, hirdetési stb. szakmákban ismeretekkel rendelkezik. Szives megkereséseket kér «Univerzális munkaerő» jeligére Rudolf Mossehoz, IV., Váci-utca 18. félemelet. 31388

ÉPITÉSI rajzoló 23 évi gyakorlattal állást keres, önálló munkaerő, tervező, valamint pallértervek, részletrajzok, költségvetés készitése és a leszámolási müveletekben, külső munka vezetése és ellenőrzést végzem. L. P., II., Szász Károly-u. 5. I. 5. 5759

JÓMEGJELENÉSŰ, intelligens, 22 éves, elsőrendüen képzett, gyakorlatilag jártas elektrotechnikus-müszerész fiamnak néhány évi kitünő gyakorlattal, szakmájában elhelyezkedést keresek, esetleg hasonló iparüzembe megfelelő tőkével betársulna. Komoly reflektánsok ajánlatát „Elektrotechnikus" jeligére a fiókkiadóba. 31582

KERESKEDELMILEG képzett, jogvégzett fiatalember, államtudományi doktor, önálló magyar-német levelező, gyakorlott gépiró, bármilyen elhelyezkedést keres. Szives érdeklődések: «Szerényigényű, komoly, fáradhatatlan» jeligére fiókkiadóba kéretnek. 31594

MÉRLEGKÉPES könyvelő, magyar-német levelező szerény dijazásért délutáni vagy esti órakönyvelést vállal. Szives megkeresések Szenes K. cimre, Miksa-utca 9, II. 11. kéretnek. 31527

MAGYAR-német mérlegképes könyvelő, magyar levelező és gépiró keres egész, fél napra vagy órákra bármilyen irodai alkalmazást. Cim: D. Oszkár, VIII., Pál-u. 3. I. 11. 31341

ÜZLETVEZETŐI vagy egyéb bizalmi állást keres agilis kereskedő, biztosíték kivánatra rendelkezésre, szives érdeklődéseket Boros M., Bezerédi-utca 11. 31560

SOK SZAKMÁBAN jártas, vezetőállásokat már betöltött, elsőrangu adminisztrátor, szervező, üzletszerző és mérlegtechnikus Budapesten állást, jó képviseletet vagy főkvezetést keres. Prima referenciák. Cim: Leviczky Kálmán, Budapest, VIII., Kisfaludy-utca 25, földszint 1. 3145

KÖNYVELŐ, német-magyar levelező délutáni órákra állást vállal. Meghivást „Mérlegképes B." jeligére kiadóba kérek 31260

Kereskedelmi alkalmazottak

KÜLFÖLDI rentabilis képviseletet keresek. Hegedüs, Tisza Kálmán-tér 22., II. 44. 7035

ÁLLÁST KERESŐ NŐK
Irodai alkalmazottak

KÉRJÜK T. HIRDETŐINKET, HOGY JELIGÉS LEVELEIKET KIADÓNKBÓL ELVITETNI SZIVESKEDJENEK.

PÉNZTÁRNOKNŐI állást keres 1500 óvadékkal, vidékre is. Schwarcz Margit, Király-utca 103. 54747

IRÓGÉPPEL rendelkező urileány (tisztviselő) vállalja kéziratok leirását, vagy egyéb munkálatokat saját lakásán. „Tiszta és rendes" jeligére fiókdióba. 9128

URAIM! Fiatal, magasmüveltségü urasszonyt nagy hálára köteleznének, ha megfelelő álláshoz juttatnák. „Kis pajtás" jeligére fiókadóba. 31391

GYORS- és gépirónő, jó számoló, ki könyvelésben is jártas, félnapos elfoglaltságra ajánlkozik. Szives megkereséseket „Osztatlan munkaidő K." jeligére kérek a fiókiadóhivatalba. 31367

TELJESEN PERFEKT magyar-német gyors- és gépirónő hosszu gyakorlattal elhelyezkedést keres. Szives megkeresések „Megbizható munkaerő 31519" jelige alatt a fiókiadóhivatalba kéretnek. 31519

TIZENKÉTÉVI gyakorlattal biró tisztviselőnő, ki a könyvelés, pénztár, telefon és az összes irodai teendőkben jártas, állást keres. Szives megkereséseket „Mindenben gyors felfogásu" jeligére a fiókiadóba kérek 31360

Ipari munkásnők. Vegyesek

FEHÉRNEMÜVARRÁST, javitást vállal legolcsóbban Weiszné, Klauzál-tér-Kisdiófa-utca saroküzlet. 20187

FEHÉRNEMÜVARRÁST, monogramhimzést a legszebb kivitelben 20 fillértől felfelé elvállal. Einzig, Szív-utca 50. 31558

ÜGYES SZABÓNŐ olcsón ajánlkozik házakhoz. Zinner, Peterdy-utca 29, I. 19. 31561

Nevelés és gyermekgondozás

NÉMET nevelőnőket, gyermekkisasszonyokat, gyermekgondozónőket garanciával közvetit Loránd („Kulturbund") Ujpest, Király-utca 7. Budapesti telefon: Ujpest 63. 20867

FIATAL német kisasszony ajánlkozik. Cim: Vörösmarty-utca 73. III. 32. 7099

Házvezetőnő, felolvasónő stb.

EGY vidéki izraelita jobb nő elmenne idősebb urhoz gazdasszonynak, házaspárhoz kóser konyhát vezetni, esetleg anyahelyettesnek. Szvetenai-u. 8., III. 18., Wiesner. 7066

IZRAELITA, komolyabb leány házvezetőnek elsejére ajánlkozik. Kitünően főz és mindenhez ért. Cim: Vörösmarty-utca 73, III. 32. 6928

SZABÁS, VARRÁS

FEHÉRNEMÜVARRÁST és javitást, ágykelengyét, függönykészitést, párnamontirozást, piyamát legolcsóbban vállal Kézimunkafehérneműipar, Klauzál-tér és Kisdiófa-utca saroküzlet. 20078

STOR, függöny, selyemlámpaernyő, teababa, díszpárna készitését olcsón vállalja iparművész. II., Győri-ut 14, III. 7. 20082

SZABÓNŐ szücsmunkával házakhoz ajánlkozik. Liszt Ferenc-tér 7., II. 24

EREDETI modellek készitésére uriházhoz ajánlkozom. Szalonszabónő, Szentkirályi-utca 49., III. 25. 20855

DIVATOS kalapokat kettőnegyvenért, ruhavarrást jutányosan. Rákóczi ut 32. I. 6. 20676

SZÁLLITÁS, FUVAROZÁS

TEHERAUTÓVAL fuvarozást jutányosan vállalok. Vidékre is. Bánó, József 403—78. 6953

MAGÁNNYOMOZÓ

KOVALOVSZKY nyugalmazott detektiv legdiszkrétebben nyomoz, megfigyel, informál. Rákóczi-ut 15 József 334—83. 20036

NÉMET-angol nyelvtanárnő oktat eredményesen 1 pengőért. Király-utca 86., II. 10. 7179

KISPLASZTIKÁT és rajzot rendkivül jutányos áron tanit kiállitó művésznő. Riadó-utca 8. Automata 643—71. 1271

GOITEIN Zsolt okleveles tanár, Budapest, VIII., Mátyás-tér 17., I. 4. Felelősséggel előkészit polgári-, középiskolai vizsgákra, érettségire. 1274

Házi tanitás. Vegyesek

FŐVÁROSI tanár felelősséggel előkészit magánvizsgákra havi 35 pengő tandijért. Beiratkozás 1—3 óra között és este 6 óra után, József-utca 26, I. 3. 20021

MAGÁNVIZSGÁLATOKRA előkészitenek tanárok vidékieket is. Bővebbet Andrássy-ut 95., földszint 1. 6988

MÁRTON JENŐ FIUINTERNÁTUSA Andrássy-ut 95. (Villasor). Telefon 125—43. Bennlakó és bejáró elemi és középiskolai tanulók számára. XX. Tanév. Prospektus. 6988

ZSOLDOS, előkészit polgári középiskolai magánvizsgákra **ÉRETTSÉGIRE**, Dohány-utca 84. József 424—47. 1399

WALTER magántanfolyam. Vidékiek levelező oktatás. Rákóczi-ut 51. 20172

GALGÓCZY Budapest, Mária Terézia tér három. Előkészit összevont polgári és középiskolai magánvizsgákra, **ÉRETTSÉGIRE**. 1398

DR. URBANEK, Erzsébet-körut 1. Előkészit polgári iskolai, középiskolai magánvizsgálatokra, érettségire. Teljes ellátás. 20072

MAGÁNTANULÓK SZAKSZERŰ ELŐKÉSZITÉSÉT FELELŐSSÉGGEL az összes magánvizsgákra érettségire. Rákóczi-ut 57/a. Vidékieknek módszeres utasitás. Tisztviselőknek kedvezmény. 20879

MAGÁNVIZSGÁRA, érettségire előkészit Kreutz, Sas-utca tizenöt. Dijazás siker esetén. Lipót 993—26. 20886

Keresk. és ipari oktatás

NE kockáztassa életét és vagyonát, tanuljon **AUTÓT VEZETNI** nálunk olcsó és előnyös feltételek, elmélet, műhelygyakorlat. **PERFEKT AUTÓSZAKTANFOLYAM.** Iroda: Baross tér 19. Tel. J. 410—30 Keleti pályaudvarnál az udvarban. 7035

RADNAI gyorsiró- és gépiróiskola uj nagy helyiségei Egyetem-tér 6t. Telefon: Automata 826—84. (Ezelőtt József-körut.) 50 tanóra 16 pengő. 1474

HUSZONNYOLC éve fennálló Gabelsbergerben 3-tól magyar, német gyorsiró-, gépiró-, helyesiró-, szépirótanfolyamok. Erzsébet-körut 41. 8255

GYORSIRÁSI, gépirási tanfolyamok Polgárné F. Paula nyilvános jogu iskolájában, Egységes, vagy Gabelsberger rendszer. Államvizsga. IV., Kossuth Lajos-u. 11. 41176

PARLAMENTI gyorsiróktól vezetett Első Országos Gabelsberger Szakiskola irodai tanfolyama. Csakis Hegedüs Sándor-utca 7. (Cimet utánozzák!) Igazgató: Gyarmati dr., az országgyülési gyorsiroda másodfőnöke. Telefon 212—08. 20024

Mindazon t. érdeklődőket, kiket nagysikerü Parácsonyi vásárunk **példátlan torlódásában** képtelenek voltunk kiszolgálni, ezuton értesitjük, hogy ismét káprázatos választékú zongoraraktárral állunk rendelkezésükre és részükre **elismerten olcsó árusitásunkat folytatjuk.**

»LYRA« RT. Erzsébet-körut 19
Magyarország legnagyobb zongoratermei

WALTER nyug. detektivfőfelügyelő. bizalmi csoportok volt vezetőjének sikereiről közismert magánkutatója legmodernebb magánnyomozási technikával diszkréten nyomoz, megfigyel. Irányi-utca 21. Telefon: Automata 833—49. 20075

SÁRKÖZY nyug. detektivfőnökhelyettes magánnyomozó irodája, Andrássy-ut 89. Automota 221—50. Nyomoz. megfigyel. informál. 6642

ROYAL Nemzetközi Nyomozóiroda, Erzsébet-körut 51. Nyomoz, Megfigyel, Informál. József 335—54. 20038

KOSSA MAGYARY GÉZA, Magyarország legelső és legrégibb magánkutató irodája, Rákóczi-ut 75. Telefon: József 316—70. 6442

FIGYELŐ informál, nyomoz, eljár. **EGYSZERI MEGBIZÁS NYOLC PENGŐ.** Szabadság-tér 2, Lipót 901—30. 20138

OKTATÁS
Művészet. Nyelvak

LONDONI tanár angolt könnyü módszerrel, méltányosan oktat. Lipót 920—64. 5509

ANGOLT kitünő módszerrel, jutányosan oktat gyakorlott mester. VIII., Főherceg Sándor-utca 19. II. 9. 20061

BERLITZ-NYELVISKOLA angol, francia, német, spanyol stb. IV., Vörösmarty-tér 2. Váci-utca sarok. 41173

KOTTANÉLKÜLI zongorakiképzés felnőtteknek leggyorsabban, kisérletszerkesztéssel. Minden órán egy darab garantálva. Gyakorlás dijtalan. Mérsékelt tandij. Damjanich-utca 54, földszint 4. 7181

NÉMET tanárnő eredménnyel tanit. Aradi-utca 41., I. 12. 20337

FRANCIA ÓRÁK fiatal párisi tanártól. Szinnyei Merse-u. 11., I. 15. 7061

URINŐ szoba ellenében német, francia órákat ad. Szives megkeresést kér «Reichsdeutsch» jeligére a főkiadóba. 7038

ZONGORA, német tanitást lelkiismeretesen jutányosan vállalok. Lövöldetér 2., III. 48. 20882

KIVÁLÓ német tanár órát ad. Lónyay-utca 18/b, I. 9. 20857

KÉPESITETT zongoratanárnő kitünő eredménnyel jutányosan oktat. Jelige: «Művészet» fiókiadóba. 54755

NATURÁLISAN zongorázni négy hónap alatt megtanulhat bárki. Havi tandij 20 pengő. Zenetanárnál, Lipót-körut 10., II. 5. Értekezés kettőtől ötig. 20890

EGY PENGŐÉRT óránkint tanit angolt, intelligens fiatal urileány. — «Felmutatható eredmény» a fiókiadóba. 54740

ZONGORÁMON gyakorolhat havi 10 pengőért naponként 1 óra. Lehel utca 1/b. II. 9. Értekezés délután 1/3—1/4 között. 20692

VIOLA urvezető és soffőriskola. Tandij 65 pengő, részletben. Felvétel és oktatás egész nap, reggel nyolctól este kilencig, vasárnap is. Üllői-ut sarok. Viola-utca 45. 20080

MAGYAR-NÉMET gyorsirást, gépirást biztos eredménnyel tanit «BELVÁROSI» Szakiskola, Muzeum-körut huszonhárom. 20901

BETEGÁPOLÁS

!!!SPEZIALMASSAGEN!!! von distinguierter Dame. Dohány-utca 94, I. 1. 20529

SZÜLÉSZNŐ hölgyeknek ajánlkozik szükség esetén klinikai tanársegéd Rákóczi-ut 38. I. 1. 20150

EGYETEMI szülésznő hölgyeket fogad lakásán. Özv. Aulichné, Baross-tér tizenkettő, első emelet kilenc. Keleti pályudvarral szemben. 20086

SZÜLŐNŐKET fogad lakására lelkiismeretes, képzett szülésznő. Feinerné, Rákóczi-ut 68. 20018

GYÓGYMASSZÁZST adok urhölgyeknek házaknál. József-körut 40, fszt 2. 6886

MASSZIROZOK, meghivást elfogadok. Korall-utca 6—8, földszint félépcsőház 8, azelőtt Csengery-utca 71. 54718

ÜGYESEN masszirozok, igen jó kezeim vannak, urhölgyeket. Futó-utca 28, földszint 1. A. jobbra. 20700

BÉCSI uriasszony rendkivül ügyesen masszíroz urhölgyeket. Gróf Zichy Jenő-utca 12, földszint 2. 1198

URHÖLGY kifogástalanul manikürőz. Lovag-utca 16, földszt 1, jobbra. Vasárnap is. 20031

ÜGYES masszirozónő ajánlkozik urhölgyekhez délelőtt 11-től Erzsébet-körut 48., II. lépcső, II. em. 12/a. 20836

ERDÉLYI uriasszony kitünően masszíroz. Baross-tér 6, földsz. 2/a. 7151

BÉCSI uriasszony rendkivül ügyesen masszíroz urhölgyeket. Gróf Zichy Jenő-utca 12, földszint 2. 1291

VASÁRNAP is kitünően masszirozok. István-ut 18, földszint egy. **FŐLÉPCSŐHÁZ.** Kapu alatt. 1273

MASSZIROZÓNŐ urhölgyekhez ajánlkozik. Hársfa-utca 41, földszint 4. 1275

DISTINGUIERTE Dame manikürt. Kertész utca 27, Hauptstiegenhaus, Parterre sechs. 1263

WIENER Dame massiert streng Damen in Häusern. Semmelweis-utca 15. I. 12. Hauptstiegenhaus. 1247

ÜGYES manikürösleány ajánlkozik hölgyekhez, Wesselényi-utca 37, földszint egy, balra. 1282

URHÖLGY kifogástalanul manikürőz. Lovag-u. 16. fszt 1, jobbra. 20030

KÉZIMUNKA

FÜGGÖNYÖK, asztal-, ágy- és diszteritők eladók, Tervezést, montirozást hozott anyagból is vállal Exquisite kézimunkaszalon, Rökk Szilárd-utca 3., I. 3. 20855

KOZMETIKA

HAJSZÁLAKAT arcról, karról utónyomok nélkül kiirtja, összes szépséghibák eltávolitását biztos sikerrel végzi Pollák Sarolta, Andrássy-ut 38. I. Miracle hajeltávolitószer szétküldése utasitással. Bérletes arcápolások. Miracle szépitőszerek. (Prospektus.) 54734

ADÁS-VÉTEL

SPORT. KOCSI. LÓ.
Autó, kerékpár, csónak

PATKÁNYFOGÓ kutyát megvételre keresek. Irásbeli ajánlatok «Patkányfogó» jeligére Tenzer hirdetőjébe, Szervita-tér. 8003

AUTÓ, csukott, ötszemélyes karosszeriával, kitünő állapotban, rendkivül olcsón azonnal eladó. Rózsa-utca 32., földszint 1. 54749

ELADÓ kettő darab **ÖTTONNÁS**, 10 tonna vontatóképességü, alig használt **TEHERAUTÓ** komplett felszereléssel, kifogástalan üzemképes állapotban. Megtekinthető Hungária-garázs, IX., Dandár-utca 23. Telefon: József 464—75. 8258

STUDEBAKER, Nash, Erskine, Minerva, Steyr XII., 503—507—512. Fiat, Mathis, Chrysler, sport Magomobil, Hupmobil stb. kedvező fizetési feltételekkel is kapható. Cyklopgarázs eladási osztálya, Kertész-utca 24. 1290

ELEGÁNS csukottkocsi gumpnikerékkel 180, henteskocsi 150, fedeleshintó 200, kézikocsi 60 pengőért eladatik. Akácfa-utca 23. 1266

KOCSIK különfélék, kétlovasparádés lószerszámok legolcsóbban beszerezhetők József-körut 26. Rothnál udvarban. 1267

FARKASKUTYAKÖLYÖK, 3 hónapos, csodaszép, eladó. VI., Kmetty-u. 18, földsz. 7. 7163

ÜZLETEK

EXPONÁLT helyen női konfekcióüzletemet azonnal átadom. László, Király-utca 19. 7024

FORGALMAS utvonalon kisebb üzlethelyiséget keresek. „Cipős" jelige, fiókiadóba. 7073

SZÉNÜZLET, főutvonalon, vezetéshiánya miatt átadó. Bognár, Petőfitér 4. 1230

CUKRÁSZDA péküzlet belvárosi előkelő helyen más vállalkozás miatt átadó leltári árban. Zwillinger, Teréz-körut 7. 20005

Füszer, csemege

JÓFORGALMU füszerüzlet betegség miatt, azonnal, legolcsóbban kivehető háztulajdonostól. Menzl, Csáky-u. 15. 7074

NAGYFORGALMU füszerélelmiszerüzlet, lakással, Vilmos császár-utnál, olcsony bérrel, napi kettőszáz pengő forgalommal, más vállalkozás miatt, ezerkettőszáz pengőért eladó. Cim megtudható: Andrássy-ut 28., Feuerstein. 6989

CSALÁDNAK biztos megélhetést nyujtó füszerüzlet eladó. Cim a kiadóban. 7156

Szálloda, vendéglő, kifőzés

NAGYVENDÉGLŐ haláleset miatt házzal együtt szabadkézből eladó. Érdeklődni Horthy Miklós-ut 144, Grün fodrásznál. 54735

EGYÉB ADÁS-VÉTEL

SZERVIZ 12 személyre, jourkészlettel, 100 darab. József 408—71. 7141

PÉNZSZEKRÉNYEK, tűzmentes okmányszekrények, vaskazetták adásvétele, javitások, szállitások legelőnyösebben Pénzszekrénykereskedelminél, Bálvány-utca hat. Automata: 811—54. 7182

LEGTÖBBET fizetek lakás-, iroda- és üzletberendezésért. Universal, Wesselényi-utca nyolc. József háromszázhetvennyolc—negyvenkettő. 20336

AMERIKAI redőnyös irodabutorok, irásasztalok, iratszekrények, összerakható könyvszekrények adás-vétele. Irodaberendezési vállalat. Bálvány-utca hat Automata: 811—54. 7183

PÉNZT takarit meg, ha pénzszekrény, okmányszekrény, iratszekrény vásárlása előtt meggyőződik olcsó árainkról. Universal, Wesselényi-utca nyolc. 20335

FÜRDŐKÁD, MOSDÓ, klozet, bidet kis gyári hibával, bidéttek fa- és vasállványon Bálint Andor raktárában, IV., Magyar-utca 1. szám, Kossuth Lajos-utca sarok. Telefon. 20754

ÖSSZECSUKHATÓ gyermekkocsi jókarban eladó. Király-utca 51, félemelet 7. 6582

ÁGYTOLL, pehely legolcsóbban, legjobban Sachselnél. Budapest, Dob-utca 3. József 422—81 **Higiénikus ÁGYTOLL GŐZTISZTITÁS.** 8194

HASZNÁLT és uj pénz- és okmányszekrény vétele és eladása. Budapesti Pénzszekrény. Gyári Raktár. Ezelőtt Bálvány-u 6, most Erzsébet-tér 15. Alapitva 1885 ben. Tel. 803—32. 20011

ÜZLETFELOSZTÁSOKRÓL: Füszer-, csemege, textiláru, trafik, pék, **KOCSMAI**, kávéházi berendezések, nyitott állványok, pultok, sörpultapparátok, székek, asztalok, irőasztalok, pénzszekrények, nikkelezett állványok legolcsóbban. Nyár-utca 33. 20911

FESTMÉNY neves művésztől olcsón eladó. Váci-utca 21, I. 14. 1272

Irógép

IRÓGÉPEK, összes rendszerűek, kedvező fizetési feltételekkel «Energia» Irógépvállalatnál, Alkotmány-utca 31. Vilmos császár-ut sarokház. Automata 141—05. Ujpesten Árpád-ut 56. 20891

Varrógép

VARRÓGÉPEKET, kerékpárokat, gramofonokat legolcsóbban csak Bachrach Aladár **FŐÜZLETÉBEN**, Dohány-utca 68. (Erzsébet-körut sarok.) 1397

KARÁCSONYI árleszállitás: Central Bobbin varógép 140 pengőtől, gramofon 32 pengőtől. Varrógép Áruház, Rottenbiller-u. 66. (Király-utca mellett.) 20515

VARRÓGÉP eladó. Wesselényi-utca 11, IV. em. 5. 1229

3pengős heti részletfizetésre varrógépek, kerékpárok, grammofonok. **LENGYEL**, Jókai-u 1. 20171

ENDLIZŐ, AZSUROZÓ, szálhuzó, **ADLERHIMZŐ, GOMBLYUKAZÓ VARRÓGÉPEK**, ujak, használtak, jótállással részletre legolcsóbban Deutsch műszerész, Dohány-utca 1. 20004

ELSŐRENDŰ centrálbobbin varrógépek, ipari és speciális gépek részletre előleg nélkül legolcsóbban Herzfeldnél, Wesselényi-utca tiz. 20098

VARRÓGÉPEK, kerékpárok, ujak, használtak részletre készpénzáron. Gépjavitások. Bachrach Sándor, Akácfa-utca 13. 6993

CENTRÁLBOBBIN varrógép női olcsón eladó. Német-u. 25, földszint 3. 1235

Más gépek

ESZTERGAPADOK, minden méretben, egy—hat méterig, sima és prizmás kivitelben. Gyalugép, marógépek és mindennemü vasiparigépek jutányosan, kedvező fizetési feltételek mellett eladók. Goldberger, Hajcsár-ut 76. 20913

ESZTERGAPADOK, furó-, maró-, gyalu-, csiszológépek, 1, 2., 3., 4., 5., 6. Ajax- és százkilogrammos légkalapácsok, gyárilag garantáltan javitva és különböző szerszámgépek, hitelképes egyéneknek kedvező fizetésfeltételekkel olcsón eladók. Latinák szerszámgyár, Budapest, X., Monori-utca kettő. 20888

IRODABERENDEZÉSEK

HASZNÁLT iroda- és üzletberendezés legnagyobb választékban legolcsóbban kapható. Universal, Wesselényi-utca nyolc. 20334

KÖNYV, ZENEMŰ

DIÁKOKNAK szórakoztató és tanulságos olvasmányok: Ady életéről, verseiről, jelleméről. Révész Bélától. P 1.60. Nagy gondolkodók Platon. Aristoteles, Szent Ágoston, Descartes, Leibniz, Hume, Kant, Hegel filozófiai tételei P —.80. A modern magyar irodalom Benedek Marcelltől P 1.28. Hogyan csináljuk meg magunk a rádiókészüléket E. Rednaptól P 2.—. A bélyeggyüjtés Iván Kornéltól P 1.12. A pénz előzetes beküldése esetén bérmentve küldi a Béta Irodalmi Rt Budapest VII. Erzsébet-körut 43.

HOGYAN kell helyesen foglalkozni a gyermek ápolása-, táplálása- és gondozásával a csecsemőkortól 6 éves koráig? Elmondja Preisich Kornél dr. egyetemi m. tanár. Ara P 1.20. Megrendelhető: **BÉTA IRODALMI R. T.**, Budapest. Erzsébet-körut 43.

HOGYAN tolyik le egy spiritiszta szeánsz? Ha érdekli, vegye meg Strém István: Spiritizmus cimü könyvét. Ára P —.80. Megrendelhető: **BÉTA IRODALMI R. T.** Budapest. Erzsébet-körut 43.

HOGYAN kell télire zöldséget, káposztát, burgonyát, stb úgy eltenni, hogy azt fagytól-kártól megóvjuk. Ezt ismerteti dr. Gajáry Istvánné „A zöldség és gyümölcs eltartása és konzerválása" cimü könyve. Ára P —.96. Megrendelhető **BÉTA IRODALMI RT.**, Budapest. Erzsébet-körut 43. bet-körut 43

ELFOGYOTT! Graetz-Szabolcsi: «A zsidók egyetemes története k. 1—6 teljesen uj. kifogástalan példány, diszkötésben könyvárusi forgalomban nem kapható. Érdeklődni és megtekinteni: Erzsébet-körut 43. sz. «Ujság» könyvkiadása. Budapest. VII. Erzsébet-körut 43

ANYÁK, vigyázzatok a gyermekek ápolására, táplálására és gondozására különösen születésétől 6 éves koráig. Preisich Kornél dr egyetemi m tanár könyvecskéje az anyák kiskátéja. Ára P 1.20. Béla Irodalmi Rt. Erzsébet-körut 43.

HANGSZER

UJ ÁLLAPOTBAN levő Stingl pianino elutazás miatt sürgősen eladó. Megtekinthető 11—1-ig Nagymező-utca 22—24, III. 5. 7123

VILÁGMÁRKÁS zongorák, koncertpianinók nagy választékban **EZER PENGŐTŐL a LEGCSEKÉLYEBB RÉSZLETFIZETÉSRE** is. **OPERA ZONGORATEREM, HAJÓS-UTCA 16.** Nagy **TISZTVISELŐKEDVEZMÉNYEK.** 20046

ZIMMERMANN-pianinók, valamint Fiedler, Rönisch vezető világmárkák vezérképviselője: „Hörl", II., Török-utca 8. Fizetéskedvezmény! 20023

VENNÉK zongorát, pianinót. József 408—45. Kondor, Rákóczi-ut 61. 6956

TULZSUFOLT raktár miatt kiárusitunk **FÉLÁRON** zongorákat, pianinókat. **RÉSZLETFIZETÉSRE** is. **„SCALA"**, Nagymező-u. 48. 6865

KARÁCSONY HETÉBEN leszállitott árakon kényelmes részletfizetésre árusitom **SZAKÉRTELEMMEL** válogatott zongoráimat, pianinóimat. **KÁLDORY** zeneszerző, Zichy Jenő-utca harmincnégy. **TISZTVISELŐKEDVEZMÉNYEK**

RÖVID ZONGORA és pianinó, hires gyárimány, felette olcsón, jótállással eladó. Keresztély hirneves zongoratermében, Vilmos császár-ut 21. 20034

HEGEDÜT, CSELLÓT legfinomabb, tartós, **QUINTTISZTA HUROKAT** legmegbizhatóbban vásárol **REMÉNYI MIHÁLY**, a Zeneművészeti Főiskola házi hangszerkészitőjénél. Művészies javitások teljes garancia mellett. **REMÉNYI HANGFOKOZÓ GERENDÁJA** által bármely rosszhangu hegedű, cselló sokkal jobb, nemesebb, erősebb hangot kap. Kezesség minden egyes hangszernél. Régi hangszerek vétele, eladása, javitása, cserélése, becslése. Reményi elsőrangu hegedükészitési müterme. Király-utca 58. Árjegyzék dijtalan.

A HIRNEVES Pallik és Stiasny zongorák a legjutányosabb feltételek mellett kaphatók az összes zongoratermekben. 41174

VENNÉK sürgősen készpénzért zongorát, pianinót Andrássy ut 26. Trafik. Automata 154—46. 6924

TUDOMÁNY — IRODALOM

(-) Előadás Björnsonról és Strindbergről. *Rózsa* Dezső dr. a modern dráma történetéről tartott előadássorozatának keretében az *Urániában* e hó 30-án, vasárnap délelőtt 11 órakor Björnsonról, a naturalizmusról és Strindbergről tart előadást.

(-) Közigazgatási Évkönyv és Előjegyzési Szaknaptár az 1929. évre. A Blaha Sándor dr. belügyi h. államtitkár vezetése alatt szerkesztett irodai segédkönyv legujabb folyama most hagyta el a sajtót jelentékenyen bővitett, uj tartalommal. Most különösen fontos a pénzügyi uj rendeletek és elvi határozatok összeállitása. Tartalmazza a könyv valamennyi kormányzati ág körében ujabban létrejött elvi határozatokat és rendelkezéseket. A közgazdasági rész behatóan ismerteti a mezőgazdaságot támogató, mult évben létesült számos és intézményt. E könyv az egyetlen, amely a mezőgazdasági érdekképviseleti intézmények ismertetését és cimtárát tartalmazza. A gyáripari és pénzintézeti utmutató a megfelelő átdolgozáson ment keresztül. A nagy negyedrét alakban, izléses kötésben 560 lapon megjelent könyv bolti ára 34 pengő. Kapható: Budapest, VI., Vilmos császár-ut 33.

(-) Hóman és Szekfü: Magyar Történet. A magyar történettudomány anyagismerete nemcsak a bécsi titkos levéltár megnyitása óta bővült; nagyobbá és mélyebbé vált a régi történelmi kutforrások kritikai megvilágitásával s a részletkutatók eredményes munkájával is. Hogy példát emlitsünk: Anonymust még néhány évtizeddel ezelőtt is sokan becsülték alá a történetirók közt; de az ujabb kutatás közelebb férkőzött a Névtelen egyéniségéhez, felismerte művének célját, értékét, a krónikairó személye körül is mind szükebb körre szorul a vitatkozás és Anonymus művét több más hazai kritikával együtt ez uj történetkönyv szerzői sokkal inkább tartják hitelesnek, mint az elődök s ehhez képest a honfoglalást és az Árpádkor történetét is más szemmel nézik és más formában adják elő, mint a nemzet történetének eddigi feldolgozói. Igy ujhódik meg, lényegében még sem változva, de valószerüségben nyerve és szinekben gazdagabban a magyarok eredetének, őshazájának s a honalapitásnak képe *Hóman* Bálint impozáns kötetében, mely bevezeti azt a nagyszabásunak indult nagy történelmi művet, melynek *Magyar történet* a cime. Szép és minden esetre nemcsak igazolt, de szükséges a vállalkozás, melyre a histórikusok ifjabb nemzedékéhez tartozó két történetiró: *Hóman* és *Szekfü* Gyula vállalkoztak. Programmjuk érdekes. Az utoljára elmult két évszázad egybefoglaló nemzeti történelmi művei, ezt bizonyitja előszavában Hóman Bálint, elavultak, egy elmult korszak történetszemléletének emlékei. „Olvasásuk — ugymond — ma oly hatást kelt, mintha a francia forradalmat és a nyomában kelt viharokat átélt nemzedék a forradalom előtt irt könyvekből tanulmányozta volna a mult történetét, könyvekből, melyeknek felfogása és érdeklődési köre idegen volt tőle." Figyelmünk ma már a mult század utolsó évtizedeinek tulnyomóan politikai és közjogtörténeti érdeklődése helyett társadalmi, gazdasági és szellemtörténeti problémák felé irányul s más vonatkozásokban látjuk, mint elődeink a politikai és alkotmányjogi kérdéseket is. Másképen értékeljük a nemzetiségi kérdést is, melynek történelmi előzményeit inkább kell keresnünk, mint azelőtt. Fokozott érdeklődéssel tanulmányozza az uj korszak történetirója a magyar etnosznak a magyar történeti fejlődésre ható kialakitását is. Megszünt a történetünket négyszáz év óta domináló osztrák kérdésnek a legutóbbi időkig élő aktualitása s a történetirónak ma „a régi anyag egy részét, a mai felfogásunk szerint lényegtelen adatokat el kell hagynia és az uj problémák megoldására uj anyagot, a korábbi történészek által használhatatlannak vélt adatokat kell a kutfőkből előhozva értékesitenie." Nagyjában igy szól az uj magyar történetkönyv programmja, melynek megvalósitásához a modern történettudomány módszereivel fognak hozzá a nagy mü szerzői, kik a magyar történetben a magyar lélek történetét keresik s munkájukban a magyar történet harmincévi részletkutatásának eredményeit dolgozzák fel. Az uj „Magyar történet"-nek két kötete jelent meg egyszerre: az első és a negyedik. Az előbbi, Hóman Bálint munkája, az őstörténetet dolgozza fel s eljut a keresztény királyságig és III. Béla koráig. A negyedik kötetben *Szekfü* Gyula a XVI. század történetét adja. Az előadómüvészetnek szép példáját találjuk meg az őstörténetet tárgyaló részben. A régi kort a kutforrások értékeit kiaknázó historikus világitja meg s derengő fénynyel, szinekkel varázsol életelevenséget a homályába. Igen szépen rajzolja meg azt a mélyreható átalakulást, melyet a kereszténység befogadása erkölcsi téren idézett elő, áttörve az ur és szolga közt azelőtt ledönthetetlennek vélt válaszfalat s megnyitva a felszabadulás utját a vagyontárgynak tekintett szolgák előtt. A Szent István alkotó és Kálmán király revideáló munkájáról szóló részek is értékes fejezetei az első kötetnek, melyben érdekes és vonzó méltatását találni a régi kutfők mestereinek: főképpen Béla király névtelen jegyzőjének s a Gesta Ungarorum erős magyarérzésü szerzőjének. *Szekfü* Gyula kötete, mely a XVI. század magyar történetét öleli fel, voltaképpen első részét ismerteti a nemzeti történet ama korszakának, mely a mohácsi vésszel kezdődik s a tizenhetedik századdal ér véget, melynek eseményeit a következő, ötödik kötet fogja feldolgozni. A reformációnak és ellenreformációnak, a Habsburg-királyság két első századának, a török hóditásnak kora ez. A történetiró a tizenhatodik században megkezdődő helyzeteket a negyedik kötetben rajzolja meg; a következő század oldja meg az ekkor felvetődött problémákat s a korszaknak ezt a befejező felét az ötödik kötet fogja feldolgozni. A magyar nemzetnek ez a nagyszabásu terv szerint megirt uj története a müvelt olvasóközönség szélesebb rétegeinek érdeklődését óhajtja kielégiteni. A feldolgozás módja ehhez a célhoz alkalmazkodik. Az eddig megjelent két kötet kiállitása a legszebbek egyike, minőt magyar történelmi müben eddig láttunk. Nem csoda: negyedfélszázados tradiciókon nemesült izlésével a Királyi Magyar Egyetemi Nyomda állitotta és adta ki.

(-) Vályi Nagy Géza: Földem, Népem. (Versek.) *Vályi Nagy* Géza egyik legértékesebb tagja a háboru utáni költőgenerációnak. Mert ha már a háboru alatt meg is jelent egynéhány verskötete, azért igazi formájában csak a háboru után mutatkozott meg. Nem széles skáláju költő, de igaz melegség árad a soraiból és tiszta ritmusaiban élvezetet találhat minden mélyérzésü magyar ember. Eddigi köteteiből inkább a hazafiui bánat szólalt meg, mostani könyvéből pedig a föld szeretete.

Azt irja az első versében, amelyik egy gyöngyszeme a könyvnek:

Himnuszt zengek áldott nevednek,
Anyámnál is jobban szeretlek:
Anyáknak anyja, drága, ős föld!...

Te vagy a lét és az utolsó
Reménység — bölcső és koporsó —
Élet s Halálnak szüzi méhe: föld!

A többi vers a földről zeng énekeket, a szántásról, a vetésről, a falusi ember életéről. De ezekben a tiszta énekekben megnyugvást és kellemes pihenést találhat minden olvasó. Vályi Nagy Géza könyve bizonyára eljut a legszélesebb körökbe. S ha eljutott, sikert is arat.

(-) A Numizmatikai Közlöny XXV. évfolyama most jelent meg 230 oldal terjedelemben, 14 képestáblával és számos szövegközti képpel diszitve. A folyóirat szerkesztője Harsányi Pál dr., a Nemzeti Muzeum éremtárának igazgatója. A folyóirat ezen évfolyama egyben jubiláris évfolyam is, mert annak legelején a Magyar Numizmatikai Társulat alelnöke, Zimmermann Lajos dr., a társulat 25 éves működéséről számol be. A terjedelmes kötetben megjelent értékes tanulmányok sorát Hóman Bálint dr., a Nemzeti Muzeum főigazgatója nyitja meg Történettudomány és numizmatika cimü értekezésével, majd néhai Gohl Ödön dr., a folyóiratnak 24 éven át volt szerkesztőjének utolsó tanulmánya, a barbár pénzek darabolási rendszeréről, jelent meg a füzetben. Ezt követi Alföldi András dr. debreceni egyetemi tanár három tartalmas tanulmánya a római pénzverés köréből s ugyanezen pénzverési körre vonatkozik Jónás Elemér dr. nemzeti muzeumi tisztviselő értékes közleménye a vimináciumi pénzverdéről. Olasz nyelven, magyar forditással adja ki e kötet Laffranchi Lodovicónak, a kitünő milanói tudósnak a római numizmatika egyik igen zavaros korszakát tárgyaló értekezését. Magyar éremveréssel foglalkozik Leszih Andor, a miskolci muzeum őre, aki Albert király kiadatlan pénzeit ismerteti. Kováts Ferenc dr., szegedi egyetemi tanár, aki Magyar pénzforgalom az Aujouk korában cimü nagyterjedelmü tanulmányának első részét teszi e kötetben közzé. Ernyey József nemzeti muzeumi könyvtáros pedig a körmöcbányai pénzverő történetének egy igen mozgalmas korszakát ismerteti, valamint egy a tizennyolcadik században irt, de kéziratban maradt magyar éremtanról értekezik. Faludi Géza dr. egy kohoit magyar emlékérmet ismertet. A kötetnek legterjedelmesebb közleménye Schulek Alfréd dr. főorvos tanulmánya, amelyben Károly Róbert király évszámnélküli pénzeinek korrendjét állapitja meg, nagy felkészültséggel foglalkozva ezen eddig más iró által nem tárgyalt témával. A kötet képei közül Telcs Ede, Berán Lajos és Szántó Gergely emlékérmeit emeljük ki. A hazai muzeumok éremtárai ujabb szerzeményeinek ismertetése zárja le a kötetet, amely német és francia kivonatai révén a külföldi szakkörök előtt is hivatva van a magyar kultura előrehaladását megállapitani. A kötet a Magyar Numizmatikai Társulatnál (VIII., Csepreghy-utca 4) szerezhető meg. Bolti ára 20 pengő, a társulati tagok ingyen kapják.

Tánc-, sport- és alkalmi **FÜZŐK**
raktáron és mérték után
KŐSZEGI R.
füzőkészitő
Rákóczi-ut 9. sz.
Képes árjegyzék ingyen!

KÉPZŐMÜVÉSZET

** **Pásztor János szobrászmüvésznek itélték a Kisfaludy-Társaság Greguss-jutalmát** Az idei Greguss-jutalom eredményét a Kisfaludy-Társaság, mint minden esztendőben az alapitványt tevő Greguss Ágost házasságának évfordulóján teszi közzé. A jutalom hat évi közben, évenként az irodalom és a művészet egy-egy ágának valamelyes jeles müvelőjét illeti. Az idén a Társaság Greguss-bizottsága a szobrászati alkotások felett tartott szemlét s a jutalmat egyhangulag *Pásztor* János jeles szobrászmüvésznek itélte, mihez — szintén egyhangulag — a Társaság plénuma is hozzájárult. A bizottság előadói jelentését Petrovics Elek, a Szépmüvészeti Muzeum igazgatója a Kisfaludy-Társaság ülésén mutatja be január 2-án, délután 5 órakor a Magyar Tudományos Akadémia üléstermében.

FELELŐS SZERKESZTŐ
ÁGAI BÉLA
KIADÓTULAJDONOS:
AZ UJSÁG RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
FELELŐS KIADÓ:
STERNÁD ISTVÁN
KORMÁNYFŐTANÁCSOS, VEZÉRIGAZGATÓ
LEVÉLCIM BUDAPEST 62
POSTAFIÓK 282

BUTOR — LAKBERENDEZÉS

Nem hirdetek sokat,
BUTOR AIM
minősége és áraim beszélnek!
Győződjön meg
Kellermann asztalosmester
Kazinczy butor
áruházában, VII, Kazinczy-utca 35
Mellékutcában kisebb a rezsi, **kisebb árak**

BUTOR RÉSZLETRE OLCSON — Butorcsarnok Ó-UTCA 3

Olcsó butoreladás!
OPERA **BUTOR-CSARNOK** Budapest, VI, Andrássy-ut 29
Butorok a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, mélyen **mérsékelt** árak mellett, igen kedvező törlesztési feltételek. Köztisztviselőknek külön fizetési könnyités.

CORVIN-BUTOR
CSARNOK, VII., DOHÁNY-UTCA 39.
RÉSZLETFIZETÉSI FELTÉTELEKBEN
árban, minőségben
UTÁNOZHATATLAN!
Köztisztviselők állandó szállitója.

BUTOR RÉSZLETRE
12—20 hónapra, készpénzárban, megbizható minőségben
ROYAL BUTORCSARNOK
Baross-utca 34. sz. Köztisztviselők állandó szállitója!

Butorok Lányinál,
részletre is. Vidékre dijtalan csomagolás. VII., Akácfa-utca 7 és Dohány-utca 43 8084

Olcsó jó és szép **BUTOR** Részletre is KLEIN Nagymező-utca 36

Butortermelő müasztalosok nagy mübutorkészletüket, továbbtermelés érdekében, előállitási áron árusitják
garanciával. Műhelyek: IX., Ráday-utca 31. szám. Telefon: Automata 863—76 3452

Akar jól aludni?
Vegyen világhirü **szalagsodronyágybetétet, vas-, rézbutort, afrikmatracokat PROHASZKA-gyárból** VI., Gróf Zichy Jenő-utca 46. Fiók: Üllői-ut 9.

12—18 havi részletre készpénzárban kaphat háló, ebédlő és uriszoba **BUTORT**
Rákóczi-ut 30. félemelet. **BLEIER**
A KÖZSÉGI TISZTVISELŐK ORSZAGOS SZÖVETSÉGÉNEK SZERZŐDÉSES SZÁLLITÓJA. 5066

BUTOR-HITEL készpénzárban
Evtizedek óta közismert butoráruházunkban hálószobák, ebédlők, uriszobák, legkedvezőbb fizetési feltételek mellett kaphatók: **BOG-MIL** keresk. rt. ezelőtt BALÁZS és TÁRSA butoráruháza, Vilmos császár-ut 43 (saját ház). Köztisztviselőknek külön kedvezmény

BUTOR árban, minőségben utólérhetetlen Részletfizetésre is
VIII, Baross-utca 47, József-körut saroknál, Ernst Bélánál

Saját készitményü **BUTORAIMAT**
áthelyezett nagyobb helyiségemben, jótállással, legolcsóbban, RÉSZLETRE IS árusitom. — **Müller Lajos Budapest, VII, Dohány-utca 37**

BUTORHITEL
Amerikai rendszerrel legelőnyösebben vásárolhat **hálót, ebédlőt, uriszobát, kárpitosárut. — ORION, Andrássy-ut 52.** (Bejárat Eötvös-utca sarok)

BUTOR olcsó, jó minőségben részletre is **DORMAN BÉLA** asztalosnál, József-körut 25.

NEMZETI BUTOR HÁZNÁL
VII., Dohány-utca 66. szám. — Ár, minőség és részletfizetési feltétel szenzációs!
Közalkalmazottak állandó szállitója

BUTORHITEL
UJ ALAPON
készpénzárban kedvező részletfizetésre Ezen rendkivüli fizetési kedvezményt vidéki vevőknek is megadom **Sándor Ignác** butoráruháza, Budapest, VI., **Dessewffy-utca 18—20.** szám. Vilmos császár-ut és Nagymező-utca között (saját házban). 2-es és 10-es számu villamos megálló

BUTOR részletre legolcsóbban
BALASSA, SZONDY-UTCA 5. (Teréz-körut, sarokház)

Csodaszép uriszoba
mely áll: könyvszekrény, iróasztal, uriasztal, karosfotel, valódi bőrkanapé és két fotel 1160 pengő. Hálószobák, ebédlők mesés kivitelben, meglepő olcsón
VI. ker., Aradi-utca 12. Mübutorlerakat

„NYUGATI"-BUTORÁRUHÁZ
minőségben, árban és fizetési feltételekben vezet! Podmaniczky-utca 14. Számra ügyelni!

APRÓ HIRDETÉSEK

APRÓHIRDETÉSI ÁRAINK A KÖVETKEZŐK:
Minden szó egyszeri beiktatása hétköznap 11 fillér, vasárnap 20 fillér. MUNKÁT VAGY BÁRMILYEN FOGLALKOZÁST AJÁNLÓK VAGY KERESŐK, SZABÁS, VARRÁS, IPARI MUNKA, KERESKEDELMI, IPARI, ISKOLAI OKTATÁS, MÜVÉSZET, NYELVEK ÉS BETEGÁPOLÁSI ROVATBAN 8 FILLÉR, VASÁRNAP 16 FILLÉR. Az első és minden vastagon nyomott szó duplán számit. A hirdetések kivétel nélkül az UJSÁG összes példányaiban megjelennek, helybeli és vidékiekben egyaránt.

ÁLLÁS, FOGLALKOZÁS

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS FÉRFIAK RÉSZÉRE

PÉNZTÁRNOKOT, esetleg pénztárnoknőt jó referenciákkal, óvadékkal felvesz Schiffer gép- és tömegelikkgyár, Budapest, I., Bertalan-u. 22. 20852

AUTOMOBILSZAKMÁBAN hosszabb gyakorlattal rendelkező akvizitőrt (üzletszerzőt) keresünk, csakis kifogástalan referenciákkal. Ajánlatokat Marton és Társa autorizált General Motors Buick vezérképviselete, Nyiregyháza. 20853

UNGÁR MAGYARORSZÁG LEGRÉGIBB SOFFÖRISKOLÁJÁBAN a nehéz gazdasági viszonyokra való tekintettel **60 PENGŐ A TANDIJ, SEMMI MELLÉKKIADÁS NINCS.** Tekintse meg Európa legmodernebb és legnagyobb soffóriskoláját. Urvezetőknek külön tanfolyam. **UNGÁR SOFFÖRISKOLA, VIII., KARPFENSTEIN-U. 29.** (Saját ház.) Telefon 412—46.

ANGLO-DANUBIAN LLOYD biztositó óvadék kötvénye többet ér bármely készpénzóvadéknál. 20580

NŐI URIDIVATÁRUHÁZ KIRAKATRENDEZÉSÉBEN gyakorlattal biró szakképzett, fiatal kereskedősegéd azonnali álást nyerhet. Működési bizonyitvánnyal és fényképpel felszerelt ajánlat **ZÁDOR MÁRTON ÁRUHÁZA, BERETTYÓUJFALU** cimére cimzendő 20856

NÉGY Középiskolát végzett fiu tanulónak felvételik. Krausz fogtechnikus, Paulay Ede-u. 56. 7070

VAS és háztartási cikkeket árusitó kereskedőknél jól bevezetett, jutalékos ügynök könnyen elhelyezhető mellékcikkek eladására felvételik. Megkeresések «Megbizható» jeligére főkiadóba. 7080

ÜZEMSZERELŐ gyárban felvételik. Csakis jobb bizonyitvánnyal vétetik figyelembe. Duna kekszgyár, VII., Verseny-utca 12. 54750

UTAZÓT magas jutalékkal felvesz kefegyár. Ajánlatokat „Bevezetett 69" jeligére főkiadóba. 54754

LIKÖRGYÁRI SZAKTUDÁSSAL RENDELKEZŐ ELŐMUNKÁS (pincemester) **LEGNAGYOBB LIKÖRGYÁRI** vállalatnál alkalmazást nyer. Ajánlatok „Szerény és becsületes 242" jeligére Blocknerhez, Semmelweis-u. 4. 1228

B-LISTÁS keresztény tanitót keresek elemistához. Leveleket „Szerény" jeligére Blocknerhez, Andrássy-ut 2. 1236

MINDENFAJTÁJU kérvényeket, beadványokat, leveleket olcsón megfogalmaz és leir, Csengery-utca kilenc, III. Klein. 1225

ELŐKELŐ biztositó társaság könyvelési teendőkben perfekt tisztviselőt keres. Biztositási szakmában jártasak előnyben Ajánlatok előkelő biztositó 253" jeligére Blocknerhez, Semmelweis-utca 4. 1226

TEKINTÉLYES JÖVEDELEMRE, esetleg végleges **FIX ALKALMAZTATÁSRA** tehetnek szert intelligens, megbizható komoly urak, akik képességet és hajlandóságot éreznek magukban egy propaganda-tevékenységgel járó **ELŐKELŐ KÉPVISELET** átvételére. Személyes bemutatkozás: Üllői-ut 2, II. 3/a. Délelőtt 9 és 11 óra között. 1227

HÖLGYFODRÁSZATBA üzletvezetőt keresünk. Teréz-körut 24/B. Illatszertár. 7039

PERFEKT, önálló eladó kerestetik bőrdiszmáruszakmából azonnalra, vagy január 15-re. Ajánlatok „Perfekt 179/61" jeligére a főkiadóba kéretnek. 7150

ÜGYES, fiatal kifutót azonnal felvesznek. Boros illatszertár, Horthy M.-ut 58. 7124

VILLAMOS-ujdonságok terjesztésére ügynökök felvételnek. Berlini-tér 3. I. 6. 7041

GYAKORLOTT varrógépügynökök felvételnek. Pápai Manó, Andrássy-ut 29. sz. 1260

UTAZÓK magas jutalékra felvételnek porszivóknak és varrógépeknek vidéken való eladására. Pápai Manó, Andrássy-ut 29. 1261

GRAMOFONÜGYNÖKÖK nagy kereset mellett felvételnek. Pápai Manó, Andrássy-ut 29. 1259

NAGY gyakorlattal biró kerékpárügynökök jelentkezzenek Pápai Manó, Andrássy-ut 29. 1257

KIFUTÓFIU vagy leány felvételik. Bárdi parfumeria, Rákóczi-ut 1. 1252

KISEGITŐ pénzbeszedők felvételnek. Jelentkezés hétfőn Könyvtermés, Ó-utca 27, félkilenctől tizig. Nyugdijasok előnyben. 1296

ÜGYNÖKI karunk kiegészitésére részleteladásban jártas Budapesten és vidéken vevőkörrel rendelkező jómegjelenésü urakat keresünk alpakka evőeszközök eladására. Rosenthal, Budapest, Király-utca 38. 1299

FIZIKAI laborátóriumunk részére, lehetőleg elektrotechnikai ismerettel biró ügyes, fiatal laboránst keresünk. Jelentkezés reggel 8 órakor Vatea rádió és villamossági rt. Csalogány-utca 7/c. 1288

HÁZFELÜGYELŐSÉGEK kisebb nagyobb bérházakban lelépéssel, lelépés nélkül, biztositékkal kaphatók. Rákóczi-ut 69, földszint 7. 1281

GYAKORLOTT tanerőt keres haladó irányu elemi iskola. Cim a kiadóban. 20915

15—18 éves kifutófiu kerékpárral felvételik. Kiss könyvkereskedés, Gróf Tisza István-utca 28. 1294

PORSZIVÓGÉPÜGYNÖKÖK magas jutalékra felvételnek. Pápai Manó, Andrássy-ut 29. 1258

GYAKORNOKNAK négy középiskolát végzett fiatalember felvételik. Ajánlatok: «Részvénytársaság 8897» jeligére Haasenstein és Voglerhez, Dorottya-utca 11. 1494

BETÖLTENDŐ ÁLLÁS NŐK RÉSZÉRE

PEST környékére kettő gyermekhez németben is perfekt nevelőnő, irodai munkák végzéséhez értő, kerestetik. „Ügyvéd" főkiadóba. 31597

FŐZŐMINDENES hosszu bizonyitványnyal azonnal beléphet. Vasárnap délután négytől hatig Dohány-utca 57, I. 5. 1188

ELADÓNŐ DETAIL, NŐI KONFEKCIÓ SZAKMÁBAN JÁRTAS. KIZÁRÓLAG ELSŐRENDŰ ERŐ AJÁNLATÁT ROSENBERG MÓR, VESZPRÉM, ÉRDEKLŐDÉS BUDAPEST AUTOMATA 886—02. 1189

INTELLIGENS tanulólány kozmetikai intézetben felvételik. Ugyanott manikür, pedikür, gyógymasszázs kiképzés. József-körut 2, I. emelet. 20037

TANULÓLÁNY teljes ellátással felvételik. Szabószalon, Holló-utca 12. 6573

MEGBIZHATÓ gyermekszobalányt keresek. Csak hosszu bizonyitvánnyal jelentkezzenek. Földes, Rókk Szilárd-utca 14. 6946

MINDENES-főzőnő, takaritónő mellett, jó bizonyitványokkal, felvételik. Kálmán-utca 20. I. 2. 7085

ELŐKELŐ biztositó intézet perfekt gyors- és gépirónőt keres. Német nyelvtudás megkivántatik. Ajánlatokat «Kötvényiró» jeligére a kiadóhivatalba kérünk. 7090

BEJÁRÓ takaritónő, esetleg gyermektelen házaspár lakásért felvételik. Aréna-ut 84, IV. 2. Vasárnap 9—11-ig. 1237

JÓL főző mindenesleány jó bizonyitványokkal felvételik. Wesselényi-utca 4, IV. 27. 7127

URILEÁNYOKAT nőiszabósághoz kiképzek. Roth Gizella, Pilvax-köz 9. 1489

PERFEKT szobaleány jó bizonyitványokkal gyermektelen családhoz felvételik. Szakácsnő van. Jelentkezés reggel 8—11-ig. II., Fő-utca 12, II. 12. 7126

FELVÉTETIK Vilmos császár-ut 5, II. 28. perfekt mindenes főzőnő jó bizonyitványokkal. 7128

KÉT kicsi gyermekem mellé egész napra idősebb német nőt keresek. Rottenbiller-u. 62. Gidály. 3—5-ig. 54746

KERESEK hároméves fiamhoz gyakorlattal biró gyermekszerető középkoru német gondozónőt, aki háztartásban is segit. Teréz-körut 26, IV. 19. 54741

rendezőségnek, megengedhető-e, hogy az egyébként is oly szűkre szabott érvényesülési lehetőséget még egy alkalommal csökkentsék. A téli és a tavaszi tárlat mellett, csak az ősszi tárlat az, amelyiken a magyar művészek zöme a nyilvánosság elé léphet a Műcsarnokban. Sokkal helyesebbnek tartanók, ha a kollektiv kiállítások szerencsés gondolatát a Képzőművészeti Társulat az őszi tárlaton kivül valósitaná meg. Hiszen ideje és módja föltétlenül lenne hozzá. Az első nagy termet és a második termet az Ipolyi hagyaték pompás deszkafestményei, faragványai, gobelinjei és szőnyegjei töltik meg. Ezek a nagyobbrészt egyházművészeti darabok valamennyi válogatott munka, a maguk idejének színvonalas termései. Francesco di Giorgió: Szent Péter keresztrefeszítése, Giovanni di Paolo: Szent György megkereszteli a libiai királyt és népét, Spinello Aretino Szent Pál lefejezése, Matteo di Giovanni: Madonna két angyal között, Antonio Pisano: Szent Jusztina, az olasz XV. század java terméséből való művek. Lucas Cranach, Maulpertsch, Bassano da Ponte reprezentáns darabokkal vannak képviselve. Azonban nemcsak külföldi mesterek vonulnak fel,

TOLNAY ÁKOS: DR. NAGY ELEK, NY. MEGHATALMAZOTT MINISZTER

hanem igazán meglepetésszerűen a magyar mestereknek egy hosszú sora lép ki az ismeretlenség homályából, melyben alkottak a XV. század folyamán. Egy sereg kiváló magyar mester sorakozik fel a XV., XVI. századból ugy a festőművészet mint az iparművészet területén ismét bizonyságát adva annak, hogy a magyar művészet már abban az időben is méltó szomszédja volt a nyugati kulturáknak. Talán ez a legfőbb jelentősége a most bemutatott Ipolyi-hagyatéknak.

A modern résznek különösen két gyüjtemény ad nagy jelentőséget: Zombory Lajosé és Pásztor Jánosé. Mindkét művésszel már behatóan foglalkozott a Képzőművészet és kialakult és már elkönyvelt érték. Neve márka, művészete jellemzői ismertek, kvalitásai köztudomásúak mint a magyar alföld hivatott költője, neve átment a köztudatba. Akik Zomboryt így ismerték, azoknak most meg kell tanulni egy uj Zomboryt becsülni és szeretni. Ritka eset, hogy valaki arrivé korában és éveinek olyan előrehaladott során, mint Zombory, aki túl van a hatvanon, uj csapást vágjon magának és uj utakon épitse fel egyéniségének azt a kifejezését, amely a köztudatban már kiforrott jegyeit bevéste a lelkekbe. Zomborynak volt hozzá bátorsága, akaratereje és tehetsége. Két problémát kivánt művészi koncepciója egyesíteni: a dekorativ ábrázolást és pikturá-

FENYŐ GYÖRGY: NAGYSZÜLEIM

Az Ernszt-Muzeum kiállításáról

ma sem állapithatunk meg egyebet, mint hogy *Pásztor* János a magyar szobrász művészetnek olyan büszkesége, aki a külföld legjobb szobrászaival állítható egy sorba. Egyéni formaművészete nemcsak a női akt szárnyas szavú poétájává ihlette, de monumentális érzése a nagy plasztika mesterévé is avatta. Csak székesfehérvári hősi emlékére kell utalnunk, amelyik ennek a műfajnak egyik legszebb kreációja. Az a hatvan egynéhány darab szobormunka, mely a Pásztor János nevével ékes, nemcsak az ő életének és művészetének legfőbb alkotásai, de a magyar szobrászművészetnek is tényezővé vált reprezentánsai. Gyüjteményes kiállítása alkalmából mindezt csak ujra megállapithatjuk, mert Pásztor János alkotásainak hosszú sorára egy és ugyanaz a geniális szellem nyomja bélyegét. *Zombory* Lajosnál már ujabb mondanivalónk is akad. Az ő művészete is egy jának nemzeti karakterét. Az a Zombory, aki az impeszszionizmus eredményein át a magyar alföld flóráját és faunáját énekelte meg úgy, ahogyan azt csak magyar piktor tudja magyar földdel-éggel-vizzel, most épp úgy a dekorativ foltok színhatásával fejezi ki a magyar festő elragadtatását, választhatatlan összeforrottságát a magyar miliővel. Ehhez járul még Zombory életteljes vonalakkal rajzolt konturékesszólása, mellyel megkönnyítette azt a feladatot, hogy ebben a modern, a nemzeti felfogásban még hagyomány nélkül való festési modorban is érvényesülhessen magyarsága. Száz kép és ötven rajz hirdeti ennek az örökifjú mesternek kifogyhatatlan munkakedvét és tehetségének bőkezű termékenységét.

Három par excellence tájképfestő: *Major* Jenő, *Horváth* Béla és *Sárdy* Brutus mutatnak be egy-egy kollekciót.

Képzőművészet
1930. 34. sz. 216. l. kép

— **A katolikus központi választmány ülése.** A pécsi katolikus egyesületek központi választmánya április 29-én, csütörtökön délután 6 órakor a pécsi katolikus körben tartja rendes havi választmányi ülését.

— **Credo** egyesület dalárdája helyiségében (Hunyady-utca 15. sz.) este 8 órai kezdettel, folyó hó 23-án „Basszus" I. és II., folyó hó 26-án „Tenor" I. és II. részére próbát tart, melyre a tagok szives megjelenését kérik.

— **Telepátikus és bűvész-előadás Pécsett.** Csütörtökön este a Royal-kávéházban belépődíjnélkül Brion telepátikus mutatványaival, Rienzi bűvésznő bűvészmutatványaival és Vértes Elemér konferálásával szórakoztatják a közönséget.

— **A leánykiub** ezuton értesiti ösz szes tagjait, hogy április 22-én, csütörtökön délután 4 órakor kötelező összejövetelt tart kedvező idő esetén egy kis kirándulás keretében. Gyülekezés a klubhelyiségben ½4 órakor. Kedvezőtlen idő esetén ½6 órakor lesz kötelező összejövetel a klubhelyiségben.

— **Férfi, fiú és gyermekruhák** mélyen leszállított árban kerülnek eladásra. Páll Ödön Széchényi-tér 18.

— **A pécsi esperanto csoport** vezetősége felkéri a tagokat, hogy április 24-én, szombaton délután 7 órakor tartandó taggyülésen okvetlenül teljes számban megjelenni sziveskedjenek.

— **Jótékonyság.** Zichy Lujza grófnő a Stefánia Szövetség pécsi fiókjának hat darab leányka ruhát adományozott, melyért az egyesület ezúton is hálás köszönetüket nyilvánítja a szegény gyermekek nevében.

— **A pécsegyházmegyei tanitóegyesület ülése.** A pécsegyházmegyei tanitóegyesület igazgatósága és választmánya április 29-én délelőtt 9 órakor együttes ülést tart a belvárosi kat. körben.

— **Talált tárgyak tömege a rendőrségen.** Az államrendőrségen napról-napra növekedik a talált tárgyak száma, amelyek után csak nagy elvétve érdeklődik a közönség és a károsult. A szórakozottságnak és a könnyelműségnek jele ez ,hogy a talált dolgoknak nem akad gazdájuk. Az államrendőrség ezúton is felhivja a közönség figyelmét, hogy érdeklődjék a talált tárgyak iránt Z sögön tanácsosnál, mert ellenkező esetben a talált dolgokat elárverezik.

— **Anyakönyvi hirek.** Az anyakönyvi hivatalban a mai napon a következő haláleseteket jelentették be: Martin Györgyné sz. Pap Mária rk. 38 éves Csobokapuszta, Szolga János ref. 65 éves földmives-napszámos, Vári János rk. 29 éves szabósegéd.

— **Autóbusz indul vasárnap** reggel 7 órakor Pécsről Szekszárdra és délután 5 órakor vissza. Utirány: Hosszúhetény—Bonyhád—Szekszárd. Menetdij oda-vissza 140 ezer korona. Előjegyzéseket felvesz Kontra autóbusz vállalat. Telefon 13-55.

— **Kérje mindenütt az elismert legjobb Neumann-féle „Mecseki csemegevaj"-at.**

— **Hová menjünk esténkint?** Ózondús tiszta levegőre, Alsó Makár-út 4. sz. Zagg vendéglőbe. (7628)

— **„Die Woche"** legujabb száma megérkezett és kapható a Dunántúl Egyetemi könyvkereskedésében. Széchenyi tér 9. (Royal kávéház mellett.)

Szinház

* **F. Buday Ilonka vendégjátéka a Marica grófnőben.** A pécsiek régi kedvenc ismerőse vendégszerepelt ma — sajnos gyéren látogatott ház előtt. Pedig szép hangja, kitünő éneke, de főleg kifejező, eleven játéka méltán nagyobb érdeklődést érdemelt volna. A régi jó együttes jó kedvvel elevenitette föl a pompás operettet. —ő—

A szinházi iroda közleményei:

* **F. Buday Ilonka** nagysikerü vendégfellépte tegnap este Marica grófnő cimszerepében premier hangulatot teremtett a nézőtéren. Elragadó megjelenése, gyönyörüen csengő hangja finom, eleven játéka, plasztikus tánca, és utolérhetetlen izlésü, csodás toalettjei valósággal elragadták a közönséget s egész este ki nem fogyott a tapsból. A kitünő primmadonna hasonló sikerre számithat az **Antónia cimszerepében, amelyben elbúcsúzik a közönségtől.**

* **A kis Rott és társulata hétfőn és kedden este lép fel esténkint teljesen új műsorral, jobbnál-jobb darabokban és magánszámokkal. Jegyek az összes meghirdetett előadásokra válthatók.**

* **Antónia cimszerepét ma este Buday Ilonka, a nagyszerü primadonna játsza.**

* **Halló!!! Kérem a 2-67-et...! Igen.., Dr. Szabó Juci megbizottját, a szinházi pénztárt. A péntek, szombat és vasárnapi előadáson tömegesen szeretnénk megjelenni. Van-e még néhány jó jegy?...**

* **Vasárnap délután olcsó helyárakkal, Teleky Sándor felléptével, a Leányvásár nagy táncos operett kerül szinre.**

HETI MÜSOR:

Csütörtök: **Antónia.** Budai Ilonka vendégfelléptével.
Péntek: **Dr. Szabó Juci.**
Szombat: **Dr. Szabó Juci.**
Vasárnap délután: **Leányvásár.** Teleky Sándor vendégfellépésével.
Vasárnap este: **Dr. Szabó Juci.**
Hétfő: **Rott és társulatának vendégjátéka.**

— **Olcsón fuvaroz teherautókkal Pécsi Tárházak. Telefon 4-09 és 4-07.**

— **Önnek nincs szüksége** arra, hogy gyomor- és bélbántalmaiból kifolyólag állandóan szenvedjen, amikor köztudomású, hogy a világhirü és mindenki által legelsőnek elismert **Igmándi** keserüvíz használata megszünteti a rendszerint a fenti bajokból eredő **fejfájást,** csökkenti a vérnyomást az agyban és meggátolja az **érelmeszesedést.** Emésztési zavaroknál éhgyomorra már fél pohár **Igmándi keserüvíz elegendő.** (6785)

— **Megjelent Irk Albert dr. egyetemi tanár: A büntetőjogi alapfogalmak** cimü **könyve.** Ára 100.000 korona. Kapható a Dunántúl Egyetemi könyvkereskedésében, Széchenyi tér 9. Royal kávéház mellett.

A DUNÁNTÚL TELEFONSZÁMAI

Előfizetési osztály	**2-22.**
Hirdetési osztály	**2-22.**
Nyomtatvány rendelés	**2-22.**
Könyvkereskedés	**5-50.**
Vezérigazgató	**9-49.**
Szerkesztőség nappal	**6-50.**
Szerkesztőség este	**2-22.**

KÉGENY

*

E. T. A. HOFFMANN:

A LEÁNYKÉRŐK

Történet, amelyben számos egészen valószinütlen kaland fordul elő.

15

— De ekkor fönt a városházán hirtelen minden elcsöndesül és elsötétül s hangom eredménytelenül elszáll az éjszakában. Már majdnem kétségbe esem, mikor emberem visszatér s mellettem elrohanva lábaimat arcomba vágja. A mennyire ily földult állapotban lehetséges, sebesen fölszedelözködöm a földről s levágtatok, a Spandaui-utcába. De ahogy a kivont kapukulccsal a kezemben házam kapujához érek, ott állok — igen, én magam — már ott állok előtte és vadul nézem magamat ugyanezekkel a nagy, fekete szemekkel, mely itt vannak a fejemben. Elszörnyülködve ugrok hátra és neki egy embernek, aki erős karjaiba kap. A kezében levő alabárdról fölismerem, hogy ő az éjjeli őr. Megkönnyebbülve mondom: „Kedves éjjeli őr angyalom, kergesse el ezt a csavargó Tusmann tanácsosi titkárt onnan az ajtó elől, hogy a tiszteletreméltó Tusmann tanácsosi titkár, aki én vagyok, bemehessen lakásába!"

— Tusmann, maga meghibbant! — igy horkan rám az ember kongó hangon s én észreveszem, hogy nem a bakter, nem! hanem az a rettenetes aranyműves tart átölelve. Erre elfog a borzalom, hideg verejték lepi el homlokomat; igy szólok hozzá: „Szeretve tisztelt professzor uram, ne vegye zokon, hogy az éjszaka sötétjében éjjeli őrnek néztem önt! Ó Istenem, címezzen úgy, ahogy csak tetszik, nevezzen úgy, ahogy csak tetszik, nevezzen akár a legközönségesebb, szóval egyszerüen Moszjö Tusmannak, vagy akár kedvesemnek, vagy szólitson barbárul kend nek, amit olyannyira szeret, — mindenbe, mindenbe belenyugszom; csak szabaditson ki ebből a szörnyü kisértetjárásból, ami egészen a hatalmában áll."

— Tusmann, — feleli a sötét bűvész végzetszerüen kongó hangján, — többé semmi bántódása nem esik, ha itt ezen a helyen megesküszik rá, hogy letesz a Vosswinkel Albertina kisasszonynyal való házasság gondolatáról."

— Gondolhatod kedves tanácsosom, hogy milyen érzés fogott el erre az alávaló javaslatra! — „Kedves professzor uram! — kiáltottam, — ön tört döf szivembe. A keringő elvetendő és idomtalan tánc és Vosswinkel Albertina kisasszony éppen most, s hozzá mint az én menyasszonyom, ezt a táncot járta egy fiatal emberrel oly modorban, hogy szemem-szám elállt tőle; de mégis, mindazonáltal nem mondhatok le róla, nem, nem, semmiképen!"

Alig ejtem ki ezeket a szavakat, az átkozott aranyműves akkorát lök rajtam, hogy rögtön pörögni kezdek. S mintegy valami ellenállhatatlan hatalomtól hajszolva föl-alá keringőzök a Spandaui-utcán végig és a karomban hölgy helyett egy ronda cirokseprőt szorongatok, amely összekarcolja ábrázatomat, mig közben láthatatlan kezek püfölik hátamat és körülöttem csak úgy nyüzsögnek a Tusmann tanácsosi titkárok, akik seprőnyelekkel keringőznek. Végre is a kimerültségtől ájultan összerogyok. A hajnal fénye szemeimbe vetödik, fölnyitom őket és — tanácsosom, borzadj meg velem együtt, ess önkivületbe, iskolatársam! — és magamhoz térek fönt ülve a nagy választófejedelem lován, fejemet a szobor éremellére hajtva.. Szerencsére a silbak úgy látszik elaludt s igy bár életveszedelmek közt, de észrevétlenül le tudtam mászni és elszelelni onnan. Nekivágtam a Spandaui-utcának, de megint csak elfogott az esztelen félelem, mely végre is hozzád hajtott.

— Titkosom, — vette át a szót a bizottsági tanácsos, — és te azt akarod, hogy elhigyjem ezt az izotlen bolondságot, amit most kitaláltál? Hallotta-e már valaha valaki, hogy ilyen boszorkányságok a mi jó felvilágosodott Berlinünkben előfordultak volna?

— Most már láthatod, — felelte a titkos tanácsosi titkár, — minő eltévelyedések közé kerget az olvasmány hiánya! Ha te is, mint én, elolvastad volna Hafftitiusnak mindkét egyetemünk rektorának müvét, a Microchronicon marchicum-ot, akkor tudnád, hogy sokkal különb dolgok is megesnek.

— Tanácsosom, a magam részéről végre is csaknem arra gyanakszom, hogy az aranyműves maga az elkárhozott Sátán, és ő kisért, ő ingerkedik velem.

— Kérlek, titkosom, — szólt a tanácsos, — hagyj békét ezekkel az ostoba, babonás tréfákkal! — Szállj magadba! Nemde beszeszeltél és ittas bátorsággal fölmásztál a nagy választófejedelemre?

A tanácsosi titkárnak könnyek szöktek a szemébe Vosswinkel gyanúsitására, melyet teljes erejével megcáfolni igyekezett.

(Folyt. köv.)

MEGHIVÓ.

A Pécsi Szőlősgazdák és Gyümölcstermelők Szeszfőző Szövetkezete meghivja tisztelt tagjait a f. évi április hó 30. napján délután 6 órakor Pécsett, Siklósi-utca 10. szám alatt megtartandó

rendkivüli közgyülésére.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó és két jegyzőkönyvhitelesitő kijelölése.
2. A 7000/1925. számu pénzügyminiszteri rendelet alapján készitett felértékelési mérleg bemutatása, az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése és határozathozatal a felértékelési mérleg tárgyában.
3. Az alapszabályok vonatkozó szakaszainak módositása.
4. Az igazgatóság felhatalmazása a felértékeléssel kapcsolatos teendők és cégjegyzés keresztülvitelére.
5. Indítványok.

Pécsett, 1926. évi április hó 21-én.

Az Igazgatóság.

A „Pannonia" sörnél drágábbat kaphat, de jobbat nem!

dotta el ünnepi beszédét. Menyhárt után Issekutz, a szegedi egyetem orvoskarának dékánja, a szegedi egyetem tanácsa nevében üdvözölte a kiváló tudóst. Utána Bakay Lajos dr. a pécsi egyetem nevében hajtotta meg a zászlót az ősz tudós előtt. Az üdvözlések után id. Imre József meghatottan válaszolt, elhárítva magától az elhangzott dícséreteket, odaállítva önmagát mint a kötelességteljesítés egyszerű munkáját. Az ünnepi ülésen megjelent Lukács György volt főispán, ott láttuk a szegedi egyetemnek vagy 15 tanárát, a **pécsi egyetem részéről pedig jelen volt Bakay Lajos dr. egyetemi rektor, Reuter Kamilló dr. orvoskari dékán, Pekár Mihály dr. orvoskari prodékán.** Az ünnepségen megjelent id. Imre József családja is, Gyermekei közül ott láttuk Imre Sándor volt kultuszminiszteri államtitkárt, jelenleg a szegedi pedagógia ny. r. tanárát, továbbá ifj. Imre Józsefet, a pécsi egyetem kiváló szemész tanárát. A közgyülés termét zsúfolásig megtöltötte Hódmezővásárhely társadalma.

A díszülés után következett a szoborleleplezés a városi közkórház udvarán. Ezen megjelent Aigner szegedi főispán, aki meghozta a miniszterelnök üdvözletét. A szobornál az ünnepi beszédet Genersich Antal dr., a kórház jelenlegi igazgatója és sebész-főorvosa és a szegedi egyetem magántanára, mondotta; utána a kaszinóban díszebéd volt. Különös érdekességet kölcsönzött az ünnepélynek ama körülmény, hogy Bakay Lajos dr., a pécsi egyetem rektora, szintén Hódmezővásárhely szülötte és apja, aki Hódmezővásárhelyen orvos volt, valamikor id. Imre Józsefnek jó barátja és munkatársa volt.

A szobrot Pásztor János készítette. A leleplezési ünnepséggel kapcsolatban a városházán kiállítást rendeztek a Budapesten élő Hódmezővásárhelyi művészek és pedig: Kallós Ede, Tornay János, Endre Béla, Rudnay Gyula, Pásztor János, Barkász Lajos és vitéz Darvassy István. A kiállított 101 festmény és szobor az összes jelenlevőket meglepte kiválóságával; mutatva azt, hogy ez a nagy alföldi város sok őserőt rejt magában.

Zeiss Punktál üvegek
lerakata
Bánfai Béla cég
látszer és fotó szaküzletében
Pécs, Király-utca 4.
(Bejárat a drogérián.)

Kirándulóknak
sem messze, sem közel nincs a
Rózsaliget vendéglő
ahol jó étel, italról Heffner István vendéglős gondoskodik. 7597

IRÓ Számoló gépek
szakszerü javitása
Neidhart I. Városház-u. 2. Tel. 598.

HIREK

— **Személyi hir.** Szterényi János báró, a kereskedelmi minisztérium h. államtitkára a ma esti gyorsvonattal Pécsre érkezett, hogy a fémipari szakiskolával kapcsolatos építkezésekről folytasson le tárgyalásokat.

— **A pécsi főügyész Kaposváron.** Szapár József dr. pécsi kir. főügyész Kaposvárra utazott és a kir. ügyészségen hivatalvizsgálatot tart.

— **Nyilvános nemzetközi jogi előadás az egyetemen.** Faluhelyi Ferenc dr. egyetemi nyilv. rendes tanár holnap, csütörtökön délután ½6 órakor folytatja nyilvános nemzetközi jogi előadását a nagyközönség részére a Központi egyetem II. emeleti I. számú tantermében. Az előadás tárgya: A Nemzetek Szövetsége.

— **Az Emericana családi estje.** Az Emericana zászlajára irt nagy ideálok között előkelő helyet foglal el a magyar katolikus család eszméjének kultusza. A család és a haza fogalma egymás mellett, kapcsolatos viszonyban állanak. A gyászos emlékü kommunista lázadás megmutatta, hogy a család és a házasság szentségének eltiprásával együtt jár a nemzet nagy családjának tagadása, a nemzetköziség. Az Emericana ifjúságát épen ezért oda kell vezetni a régi jó idők legendás családjainak összefogó, meleg forrásaihoz és ott kell őket nevelni. Ez a gondolat késztette az Emericanát, hogy szervezetében helyet adjon a Familiának. Nem könnyü feladat, ám nem megoldhatatlan. Mivel pedig a családi estek tartása épen az emericanás családok összemelegedését célozza és a katolikus család eszményi kultuszának kiépitését óhajtja magában az emericanás ifjúságban, ezért teljesen családiasak, szigorúan zártkörüek ez összejövetelek és csak a konvent, familia és curia tagjainak szólnak. Ez megint nem szükkeblüség vagy merev elzárkózottság, csak a kitüzött cél tudatos érlelése. Nincs tehát joga és értelme annak, ha az emericánások főleg a nem emericanás fiatalságot az ilyen családi estékre csak azért hivogatnák, mert itt jól lehet mulatni. Az idei tanév második családi estjét most szombaton pont esti 9 órai kezdettel rendezi az Emericana helybeli 2 corporátiója: a Quinque-Ecclesiens és a Ludovicana. Uj meglepetésekkel szolgál a 2 curia fiatalsága. Müsorán ott szerepel énekkara, teljes fúvós és vonós szalón zenekar vonós négyese, nem is említve szaváló új erőit és tréfás páros jeleneteit. Más lesz a nagyterem elrendezése is Családi büffé nem lesz, igy a Nagyasszonyok a szokásos küldeménytől is mentesitve vannak, a belvárosi kat. kör korcsmárosa szolgál étellel, itallal. Belépődij sincs, csak a személyenkint kötelező tizezer koronás ruhatári illeték. Lesz azonban vidám, friss életkedv, ennek bizonyságául egy kis családi ének és tánc, de ám légyen bárminemü idő, otthon ne fejtse senki magát!

— **A pécsi iparosok tiltakozó gyülése.** A pécsi iparosok az ország iparos társadalmával karöltve, április 22-én, csütörtökön délelőtt 10 órakor tiltakozó rendkivüli közgyülést tartanak az Iparosok Olvasókörének helyiségében. Az ülésekre az ipárosokon kivül Pécs kereskedő érdekeltsége is hivatalos.

— **Férfi szövetek és maradékok** mélyen leszállitott árban kerülnek eladásra. Pál Ödön Széchenyi tér 13.

— **Az embervédelmi kiállitás és a vidék.** Az Ember nemzetközi embervédelmi kiállitás elnöksége a kiállitás nagyjelentőségü tényének a vidék népével való megismertetése céljából országos látogatási mozgalmat szervezett. Ennek egyúttal az a célja, hogy módot nyujtson a vidéki közönségnek arra, hogy kedvezményes feltételek mellett a székesfővárosba három napra felrándulhasson. A kiállitás az előjelek után itélve egyike lesz az utóbb: évtized legnagyobb eseményeinek és országos érdek fűződik ahhoz, hogy minden vonatkozásban a legnagyobb siker legyében folyjon le, bizonyságául annak, hogy feltétlen jó funk van a minket megillető helyre a Nyugat nagy kulturnemzetei között. A mozgalom kapcsán a kiállitás elnöksége látogatási füzeteket bocsát forgalomba, melyeket a MAV. hivatalos menetjegyiroda kirendeltsége és a kiállitás vezetőségének megbizottjai nyujtanak az érdeklődő nagyközönségnek. Részleteket erre vonatkozólag legközelebb fogunk közölni.

— **Harangszentelés Hercegszabaron.** Hosszú várakozás után végre teljesült a község lakosságának kivánsága, ismét négy harang hivja őket az Isten házába. Az oroszlánrészt Reisz Boldizsárné született Petcz Teréz vette magára, aki maga két harangot vett meg. A harmadikra szükséges összeget Komlósi Antal igazgató kántortanító házról-házra gyüjtötte össze. A harangok szombaton érkeztek meg és vasárnap reggel vitték a templom előtti térre. A kisérő tömeg óriási volt. Elől ment tiz lovas levente és utána a gyalogosok. A leányok mind hófehér öltözetben. Ahogy a beszentelési helyre érkeztek, akkor robogott be a kedvelt járási főszolgabiró Németh Károly kocsija, akit hosszasan éljeneztek. Ezután Kővágó Péter dr. esperes-plébános kezdte a beszentelési szertartást. Utána gyönyörü beszédben üdvözölte a harangokat és a jótevőket. Szavai annyira meghatották a tömeget, hogy majdnem mindannyian sirva álltak a beszentelt harangok előtt. Ezután Ritcz Mária szavalt. Meghatóan szép volt a kántor-tanitó által betanitott két ének. Végül Wébl János üdvözölte a község nevében a harangokat. Szentmise után Reisz Boldizsárné meghivta a környék és helybeli intelligenciát ebédre. Ebéd után zene kiséretében a leventék tisztelegtek a főbiró előtt, aki buzdította az ifjúságot és kérte őket, hogy ily munkakedvvel és ily erővel dolgozzanak továbbra, mert ez nemcsak önmaguknak válik hasznukra, hanem javára válik szegény csonka hazánknak is.

— **Orvosi tudományos ülés.** A pécsi Erzsébet tudományos szövetség orvosi osztálya április 23-án, pénteken délután 6 órakor ülést tart a sebészeti klinika előadó termében.

— **Halálozás.** A váratlanul lecsapó halál ismét egy régi ismert pécsi családot döntött gyászba. Dömel Jenő cukrász tegnap este 47 éves korában hirtelen meghalt. Vacsora előtt még szokása szerint megfordult a polgári kaszinóban. Onnan hazatért, megvacsorázott és üzletében szorgoskodott. Egyszerre összeesett és a szivszélhüdés rövid egy óra alatt éjfél táján végzett vele. Temetése csütörtökön délután 4 órakor lesz a központi temető ravatalozó helyiségében. A gyászmisét április 28-án, pénteken délelőtt ½9 órakor mutatják be érte a belvárosi plébánia-templomban. Felesége, két gyermeke, fivérei és a rokonság gyászolják.

Rádió

Április 22. Csütörtöki müsor:

Budapest (560.) D. e. 9.30—12 és d. u. 3: Hirek, közgazdaság. **4.30:** Tóth Tihamér dr. egyetemi tanár ifjúsági előadása. **5:** Szórakoztató zene. **6.30:** Bársony István irodalmi felolvasása „A bálkirályné" cimmel. **7:** Lázár Béla dr. előadása: Munkácsy Mihálynak „Krisztus Pilátus előtt" és a „Kálvárián" k-peiről. **8.30:** Fuvós Kamaraest. **10:** Kamarazene.

Bécs (531 és 582,5.) D. e. 11 és d. u. 4.15: Hangverseny. **7.10:** Esperanto. **7.40:** Angol nyel óra. **8.15:** Tarka est

Berlin (504 és 571.) D. u. 4.30: Hangverseny. **8.30:** A katasztrófa rádióregény folytatása. **9:** Hangverseny. **10.30—12:** Tánczene.

Prága (368.) D. u. 4.30—5.30: Sextett. **6:** Német leadás. **8.02:** Zenekari hangverseny. **9.30:** Zene.

Róma (425.) D. u. 8.40: Részletek az Acqua Cheta operettből.

London (365.) D. u. 7: Tánczene. **8:** Előadás a régi Egyiptomról. **8.25:** Mendelssohn interpretáció. **9:** Semele. Haendel oratóriuma. **10:** Humoros est. **11.30—1:** Tánczene.

— **A Karének Egyesület estje.** A Karének Egyesület virágvasárnapra tervezett hangversenye május 3-án lesz a Pannonia nagytermében. A hangverseny eredéti programmja megmarad s remélhető, hogy a Karének Egyesület hangverseny közönsége, mely az eddigi két hangverseny alkalmával fokozódó érdeklődésről tett bizonyságot, szivesen fogja hallgatni a mostani időben is a nagyhét egyházzenéjének komor fenségét s az allelujás husvét magasztos énekeit. Ezen hangversennyel aztán lezárul az egyesület idei szereplése, elsőizben megvalósitva az 1925—26. zenei évben eredeti célkitüzését: egy karácsonyi s egy nagyböjt-husvéti koncert megtartását. Jegyek már most kaphatók s előjegyezhetők a Dunántúl könyvkereskedésben 1—2. sor 40.000, 3—7. sor 30.000, 8—20. sor 20.000, állóhely 10.000 korona.

— **A Szent István bajtársi szövetség** szegénysorsu és menekült tagjainak felsegélyezésére április 17-i disztábor és tavaszi estély alkalmából a következő felülfizetések érkeztek. Zichy Aladár gróf, Hunyadi Ferenc gróf, Biedermann Elek báró 500.000 K, Jankovics József, Wessely Antal 250.000 K, Heim Pál, Rhorrer László, Biedermann Rezső báró, Fenyvessy Béla, Visy Imre, Nendtvich Andor, Scipiades Elemér, Ángyán János, Littke Lőrinc 200.000 K, Vargha Damján, Karch Kristóf, Barna Balázs 150.000 K, Kondói Kiss József 120.000 K, Thienemann Tivadar, Vasváry Ferenc, Martinovich Ernő, Várkonyi Hildebrand, Péter József, Decleva Ignác, Lajos Ferenc, Wirszt János, Kohárits Ferenc, Mihálffy Ernő, Igaz Béla, Gosztonyi Gyula, Koródi Katona János, Teleky Sándor, Kelemen György, Zolnay Gyula, Oroszi Bálványi István, Schmidt Elek, Szily Tamás, Széchenyi Aladár gróf, Berecz Fidél, Holub József, Reiner László, Beck Soma 100 ezer K, Szuly János 80.000 K, Fónay Lajos 75.000 K, Schaurek Ráfael, Komócsy István, Komócsy Ferenc, N. N. 50.000 K, Varga Kálmán, Loncsál N. 20.000 K, N. N. 10.000 K.

— **A legujabb tavaszi divatlapok** nagy választékban kaphatók a Dunántúl Egyetemi könyvkereskedésben. Széchenyi tér 9. Royal kávéház mellett.

A rokon magyar népet nagyrabecsüli Japán, mert hősies és hazáját forrón szereti, mondja Imaoka Dsuicsiro japán tanár

Szorosabb kapcsolatba kell hozni e két rokon népet — Beszélgetés a Pécsre készülő japán tudóssal

Pécs, ápr. 21. — Egy év óta ismerem őt s azóta csaknem mindennap együtt vagyok vele. Barátok lettünk, igaz barátok, de nem európai értelemben. Mosolyog, örül, valahányszor csak felkeresem őt, de az ő mosolygása mintha nem a mi mosolygásunk lenne. Van benne valami titokzatos, kibetüzhetetlen keleti rejtelem. Ha vele vagyok, vele beszélek, mindig úgy érzem, hogy valami láthatatlan akadály fekszik közöttünk, melyen nem tudok, nem lehet soha áthatolni. És hiába figyelem szavai rejtelmét, hasztalan igyekszem felkúszni sápadt koponyájának agytekervényeibe: mindig idegen és mindig titok marad Imaoka professzor előttem.

Igen, mert én az európai kulturát szívtam fel magamba, Imaoka Dsuicsiro úr pedig a keletit. Ez a kettő pedig sohasem találkozhatik, mert már alaptételeikben is óriási különbségek és áthidalhatatlan ellentétek választják el őket egymástól.

Beszélgetés közben mondogatta Imaoka professzor:

Mienk az eszme, maguké az anyag. Keleten a legtisztább idealizmus ül a lelkekben, a Nyugatot nagyon bepiszkította a materializmus. A keleti lelkek mindig költőiek, finomak és szenzibilisek, megvetik az anyag mulékony hatalmát és az eszme örökkévalóságát hirdetik. Japánban minden intelligens ember poéta, mindenki versel és ezerszámra vannak olyan klubok, ahol a tagok minden este költői versenyeket rendeznek.

A mikádónak, azaz a japán uralkodónak hagyományos kötelessége a versírás.

Legutóbb elhunyt nagy császárunk, az oroszokat megverő hatalmas uralkodónk, 11 nagy kötet verset írt s ezeket a verseket minden igaz japán elolvassa. **Nyugaton kinevetnék azt az uralkodót, aki verseket faragna.** Ez az, amit önök, európaiak nem értenek. Pedig a japán uralkodók nemcsak, hogy verseket írnak, hanem a legkiválóbb japán előkelőségek részvételével költői versenyeket is rendeznek, amelyeken megadott témákat rögtön versbe szednek és azonnal elszavalják. A győztest mindenki ünnepli és az uralkodó magas kitüntetéssel jutalmazza. Európai ember ezeket a dolgokat persze nehezen tudja megérteni és hihetetlennek tartja.

— A japániak ideálisak és magasabb eszmékért küzdenek. Az eszmékért vívott harcukban az élet is eltörpül és mosolyogva dobják el — ha a cél úgy kívánja — az életet. A japán harakiri, azaz hasfelmetszés is ezekre vezethető vissza.

A harakiri nem közönséges öngyilkossági forma, mint amilyennek az európaiak képzelik.

Valamikor nem is volt szabad mindenkinek harakirit elkövetni, csak a szamuraiaknak, azaz a japán nemeseknek. Pécsi előadásomban a harakirit is meg fogom magyarázni.

— A japán hazaszeretet ma már az egész világ köztudatában él. De állítom, hogy Európának fogalma sincs az igazi japán hazaszeretetről.

Ez a hazaszeretet oly hatalmas, oly csodálatos, hogy egy japán 2—3 évnél tovább alig képes távolmaradni hazájától.

Idegenben elsorvad, elpusztul az igazi japán. Én is például — dacára annak, hogy **szeretem és végtelenül tisztelem a hős magyar népet és Magyarország valósággal második hazám lett** — már csak a legnagyobb erőfeszítéssel tudom nélkülözni az én hazámat. A japán hazaszeretet természetes következménye a japán hősiesség. Minden európai gyermek tudja, hogy az orosz-japán háborúban Port-Artur ostrománál harmincszoros rajvonalban rohantak a japán katonák dalolva a biztos halálba, mindaddig, amíg a holttestek tizezrei a várfalak tetejéig nem értek s az utolsó rajvonal ezekre a holttestekre kapaszkodva jutott fel a vár fokáig, hogy meglengesse ott a diadalmas japán zászlót.

— **A magyar népet a japánok rokonnak tartják.** Valószínűleg mindkét faj az ős-mongol törzsből ered, csakhogy az eltérő klima és környezet évezredek alatt nagyon lekoptatta a rokon sajátosságokat. De még így is sok közös vonásra tudok rámutatni. Hogy csak egyet említsek, például úgy a magyar, mint a japáni költői fogékonysággal megáldott nép és mindkettő határtalanul hazaszerető.

A japán hősiességhez csak a magyar hasonlítható. Nagyon kívánatos, hogy az egymást elválasztó óriási távolság dacára, **ez a két rokonnép közelebbi kapcsolatba kerüljön egymással.** Én magam — bár nagyon szerény tényezője vagyok népemnek — mindent elkövetek a magyar-japán barátság kimélyítése érdekében. Ennek a barátságnak istápolását szolgálják országszerte tartott felolvasásaim, melyekben bemutatom a magyar közönségnek az igazi Japánt, természeti szépségeivel, egyéni és társadalmi életével, szokásaival, a magyarok előtt eddig érthetetlen gondolkozásával és titkaival. Fel akarom fedni, meg akarom magyarázni ezeket a misztikumokat. **Vidéki turnéimon, amerre csak jártam, mindenütt óriási érdeklődéssel, szeretettel és kitüntetéssel fogadott a lakosság.** Mindenütt örültek, hogy egy japán ember szájából magyar nyelvű előadásban ismerhették meg csodálatos hazámat és „misztikus" népemet.

— Pécsi előadásom is azt a célt szolgálja, hogy az ottani lakosság is tisztában legyen népemmel és népem szokásaival. Amint hallom, nagy érdeklődéssel várják előadásomat. Ezt előre is köszönöm és felhatalmazom szerkesztő urat, hogy üdvözölje nevemben a nagyra becsült pécsi lakosságot. Hálából előadásom után mindenkinek magyar és japán nyelvű autogrammot adok.

... Imaoka Dsuicsiro japán tanár mindenesetre a legérdekesebb emberek egyike, aki valaha csak Pécsett járt... Először mert japán, másodszor mert magyarul beszél és harmadszor mert szenzációs dolgokról beszél.

Császár Gézát, az emigrált pécsi ujságirót Budapesten letartóztatták és Pécsre kisérték

Az ügyészség bünvádi eljárást indit ellene a megszállás alatti szerepléséért

Pécs, ápr. 21. — Az államrendőrség pécsi kapitányságának két nap óta érdekes és Pécsett közismert vendége van, *Császár* Géza volt tanító, a forradalom és a szerb megszállás alatt sokat szerepelt pécsi ujságiró. *Császár* Gézát a budapesti rendőrség tartóztatta le az egyik budapesti kávéházban *és a főkapitányság távirati megkeresésére pécsi detektivek kisérték le Pécsre.*

Császár Gézát ma délelőtt hallgatta ki *Bucsegh* Kálmán rendőrfogalmazó, de a kihallgatás részleteiről a nyomozás érdekében a rendőrség nem adott ki hivatalos jelentést. Értesülésünk szerint a rendőrségi nyomozás lefolytatása után *Császár* Gézát a kir. ügyészség *előzetes letartóztatásba helyezi és megindítja ellene a bünvádi eljárást.*

Császár Géza pécsi születésű, itt végezte a tanítóképzőt és Pécs bányatelepen volt tanító. A háború után kezdett irogatni és a forradalom után *Fekete* Tivadarral az *Ucca* című hetilapot szerkesztette. Később saját szerkesztésében és kiadásában a *Grimasz* című hetilapot jelentette meg, amelyben személyeskedő és támadó hangú cikkeket irt Pécs ismert vezető egyéniségeiről és támadta a pécsi egyházmegye azon papjait, akik tiltakoztak a megszálló szerb csapatok imperiuma ellen, szervezték a magyar érzelmű polgárságot és állandó összeköttetést tartottak fenn a nemzeti hadsereggel. Publicisztikai működésének utolsó idejében a szociáldemokraták hivatalos lapjában a *Munkásban* dolgozott, majd a szerbek által alapitott Pécsi Ujságot szerkesztette.

A felszabadításkor Jugoszláviába emigrált és Szabadkán és Ujvidéken ujságiróskodott. Innen több levelet irt a Dunántúlnak, amelyekben azt irta, hogy megváltozott, szakított eddigi életével s a szerb megszállott területen a magyar érdekeket kivánja munkálni. Néhány hónappal ezelőtt a magyarországi sajtót bejárta a hir, hogy *Császár* Gézát a jugoszláv hatóság kitiltotta Szabadkáról. A hir megjelenése után *Császár* Géza további sorsáról semmi sem került napvilágra. Valószínűleg titokban Magyarországra ment és Budapesten élt, amig le nem tartóztatták.

Császár Géza multjának kinyomozásával kapcsolatban számtalan tanút hallgatnak ki és a vallomásokból konstruálják meg ellene a vádat, amelyért a pécsi kir. törvényszék vonja rövidesen felelősségre a nyughatatlan vérü *Császár* Gézát.

Schweizi órák
nagy raktára, valamint ékszer áruban nagy raktár. Megtekinthető vételkényszer nélkül.
Bálint István ékszerész és órás,
Király-u. 11. Szinházzal szemben

Id. Imre József szobrának ünnepélyes leleplezése Hódmezővásárhelyen

A pécsi Erzsébet-egyetem nevében Bakay Lajos rektor üdvözölte az ősz tudóst

Pécs, ápr. 21. — Igen szép és lélekemelő ünnepség folyt le a napokban Hódmezővásárhelyen, ahol a város nagy fiának, id. Imre Józsefnek a szobrát leplezték le. Id. Imre József 1851-ben született Hódmezővásárhelyen. Apja id. Imre Sándor, akkoriban tanár volt ott, később azonban a kolozsvári egyetem szervezésekor 1872-ben a Ferenc József Tudományegyetem magyar tanszékére nevezték ki tanárnak, méltán jutalmazva széleskörű, gazdag nyelvészeti és irodalomtörténeti munkásságát.

A nagynevü nyelvésznek fia az orvosi pályát választotta, amelynek befejezése után a budapesti egyetem szemészeti klinikájára került, mint tanársegéd és pár évig Schulek tanár mellett dolgozott. Fiatalon nősült és mint nős ember kénytelen a klinikától megválni; szülővárosában, Hódmezővásárhelyen telepszik le, ahol továbbra is apostola marad a szemészet tudományának és többek között ő kezdi meg a trachoma elleni küzdelmet. Imre József alkotó energiája igazán bámulatra méltó. Mindazok, akik tisztában vannak azzal, hogy milyen nehéz közpályán manapság is valamit alkotni és mindazok, akik tudják azt, hogy a régi világban, Magyarországon mily nehéz volt akár egy iskola, akár egy kórház felállitását keresztül vinni, csak azok tudják igazán méltányolni azt az emberfeletti küzdelmet, amellyel 50 évvel ezelőtt Hódmezővásárhelyen szemkórház létesült, külön az ő számára, 35 éven át volt id. Imre József e kórháznak lelkes és tudós vezetője. A 35 év azonban nem mulott el nyomtalanul a vidéki városba szakadt orvos felett. Szaktárgyának oly kiváló tudósává emelkedett, hogy 1909-ben a kolozsvári egyetem az akkor megüresedett szemészeti tanszékre egyhangúlag hivta meg nyilvános rendes tanárnak a kisvárosi vidéki orvost. Majdnem 15 évig tanított az egyetemen, tovább fejlesztve és művelve a szemészet tudományát. Pár hónappal ezelőtt a budapesti egyetem — tudományának és működésének elismeréséül — **az aranydiplomával tüntette ki doktorrá avatásának 50 éves évfordulóján.** Az elmult évben jelent meg „Orvosi ethika" című könyve, amely előadásokat tartalmaz az orvosi élet helyes folytatásáról.

E kiváló orvosnak, a szenvedő emberiség e jótékony barátjának, a tudomány lelkes apostolának, a közügyek szívós előharcosának **még életében állitott méltó emléket az a nagy alföldi város,** ahol az ő alkotó energiája kórházat létesitett és ahol e kórházon keresztül megtanulta a város társadalma a tudományt tisztelni és a kórházból kisugárzó áldásdús működés meghódította a város közönségét a haladásnak és az új kor szellemének.

A leleplezési ünnepség igen szép és megható keretben folyt le. A szoborleleplezést megelőzőleg a szegedi egyetem barátainak egyesülete ünnepi díszülést tartott a városháza közgyülési termében. A díszülést Soós polgármester nyitotta meg, aki a szegedi egyetem barátainak helyi csoportjának elnöke. Utána Menyhárt Gáspár dr., az említett egyesület elnöke, a szegedi egyetem volt rektora, mon-

MOZI

APOLLO

Csütörtök, április 22.
UTOLJÁRA!
Metro-Goldwyn világattrakció!
Conrad Nagel parádés szerepe:

Expressz-házasság

Egy nászéjszaka izgalmas története.
Főszerepben:
Conrad Nagel

Előadások: fél 5, 6, fél 8 és 9 órakor.
Valamennyi előadás teljes zenekarkisérettel.

PARKMOZI: SZÜNET.

A Credo zászlószentelési programmja

Pécs, ápr. 21. — A pécsi Credo vasárnap, április 25-én tartja zászlószentelését. Az alig másfélesztendős Credo már eddig is több jelét adta életrevalóságának. Zászlószentelési ünnepségének keretei is olyan széles mederben bontakoznak ki, hogy az előjelekből ítélve a pécsi katolicizmusnak, impozáns megnyilatkozása lesz ez a nap. Nemcsak a pécsi kredoisták ünnepelnek ezen a napon. Eljönnek a testvér Credók is az ország legkülömbözőbb helyeiről. Eljövetelüket bejelentették már a budapesti, székesfehérvári, veszprémi, szombathelyi, sárospataki, solti, pécsbányatelepi és más helyek egyesületei is.

A zászlószentelés részletes programmját egyébként is a következőkben adhatjuk:

Szombaton d. u. 7 óra 20 perckor fogadják a bpesti gyorsvonattal érkező vendégeket az állomáson. Utána ismerkedő estély a Pannónia nagytermében.

Vasárnap fél 10 órakor gyülekezés a belvárosi templom előtti téren. Onnan a székesegyházban 10 órakor megtartandó *zászlószentelési szent misére* vonulnak, amelyet *Zichy* Gyula gróf érsek, apostoli kormányzó celebrál.

Szent mise után *diszközgyülés* a pécsi katolikus körben. Ennek befejeztével lesz a zászlószegek beverése.

Fél 2 órakor *közös ebéd* a Pannónia nagytermében.

A délután folyamán a vidéki kredoistákkal együtt megtekintik a város nevezetességeit.

Este 8 órakor *kultúrest* a pécsi katolikus körben.

1. Ünnepi óda. Irta és előadja *Kiss* Dezső, máv. főfelügyelő.

2. Nézz fel Golgotára. 4 szólamú vegyeskar. Előadja a Karének *Vadas* Gábor zenetanár vezetésével.

3. *Strausz* István dr. ny. állami főszámvevőszéki elnök, nemzetgyülési képviselő ünnepi beszéde.

4. a) Pergelese (1710—1736): „Nina", b. j. Fides nagy áriája Meyerbeer A próféta c. operából. Énekli *Ludwig* Vilma operaénekesnő, zongorán kíséri *Petrovics* István zenetanár.

5. *P. Badalik* Bertalan záró beszéde.

6. Scarlatti (1659—1725.) Exultate Deo, Jubilate Deo. 4. sz. vegyeskar. Előadja a Karének egyesület.

Az elnökség kéri a banketten résztvenni szándékozókat, hogy e szándékukat legkésőbb pénteken jelentsék be a belvárosi plébánia hivatalban, vagy *Köves* Gusztáv kereskedőnél

Lakások bére Pécsett az 1926. évi májusi bérnegyedben.

Negyedévi bérfizetés mellett fizet a bérlő:

Negyedévi alapbér (arany korona)	Az alapbérnek 50%-a tiszta bér		Az alapbérnek 6%-a közüzemi pótlék		A tiszta bérnek 3%-a házbér fillér	Összesen 14.500 szorzószámmal papirkoronában
	arany	papir	arany	papir		
	korona					
1	0·50	7250.—	0·06	870	217·50	8337.50
2	1·00	14500.	0·12	1740	435·—	16675.—
3	1·50	21750.—	0·18	2610	652·50	25012.50
4	2·00	29000.—	0·24	3480	870·—	33350.—
5	2·50	36250.—	0·30	4350	1087·50	41687.50
6	3·00	43500.—	0·36	5220	1305·—	50025.—
7	3·50	50750.—	0·42	6090	1522·50	58362.50
8	4·00	58000.—	0·48	6960	1740·—	66700.—
9	4·50	65250.—	0·54	7830	1957·50	75037.50
12·50	6·25	90625.—	0·75	10875	2718·75	104218.75
15	7·50	108750.—	0·90	13050	3262·50	125062.50
17·50	8·75	126875.—	1·05	15225	3806·25	145906.25
22·50	11·25	163125.—	1·35	19575	4893·75	187593.75
25	12·50	181250.—	1·50	21750	5437·50	208437.50
27·50	13·75	199375.—	1·65	23925	5981·25	229281.25
32·50	16·25	235625.—	1·95	28275	7068·75	270968.75
35	17·50	253750.—	2.10	30450	7612·50	291812.50
37·50	18·75	271875.—	2·25	32625	8156·25	312656.25
42·50	21·25	308125.—	2.55	36975	9243·75	354343.75
45	22·50	326250.—	2·70	39150	9787·50	375187.50
47·50	23·75	344375.—	2·85	41325	10331·25	396031.25
52·50	26·25	380625.—	3·15	45675	11418·75	437718.75
55	27·50	398750.—	3·30	47850	11962·50	458562·50
57·50	28·75	416875.—	3·45	50025	12556·25	479406·25
62·50	31·25	453125.—	3·75	54375	13593·75	521093.75
65	32·50	471250.—	3·90	56550	14137·50	541937.50
67·50	33·75	489375.—	4·05	58725	14681·25	562781.25
75	37·50	543750.—	4·50	65250	16312·50	625312.50
125	62·50	906250.—	7·50	108750	27187·50	1042187.50
175	87·50	1168750.—	10·50	152250	38062·50	1459062.50

Azok a bérlők, akiknek bérlete a vízművekbe bekapcsolva nincs, azaz ha az illető házba a vízvezeték egyáltalában nincs bevezetve, közüzemi pótlék címén az alapbérnek nem 6, hanem 3 %-át fizetik, vagyis a táblázat hatodik számoszlopában feltüntetett összeg felét.

Házmesterpénz címén bérházakban a felügyelő részére a tiszta bér 2%-a, vagyis minden egy korona alapbér után 145 papirkorona fizetendő.

A bérkiszámitás helyességét úgy ellenőrizhetjük, ha az alapbért megszorozzuk az oly bérleteknél melyeknél:

1. vízvezeték van és házmesterpénz is fizetendő: 8482.50;

2. vízvezeték van, de házmesterpénz nem fizetendő 8337.50;

3. vízvezeték nincs és házmesterpénz sem fizetendő 7902.50 szorzószámmal és ezen szorzás útján kapott összeg adja az 1926. május-augusztusi negyedre Pécsett fizetendő lakbér teljes összegét.

Az üzletbérekre vonatkozó rendelkezést holnapi számunkban ismertetjük részletesen. *S. A. dr.*

Kiirták a versenytárgyalást a csatornázás munkálataira

Május 27-ig kell beadni az ajánlatokat

Pécs, ápr. 21. — A város mérnöki hivatala elkészítette a csatornázási munkálatok tervezetét és ennek alapján Nendtvich Andor polgármester kiirta a versenytárgyalást. A versenytárgyalási hirdetmény szövegét lapunk hirdetési rovatában közöljük.

A hirdetmény a munkálatokat a következő három csoportra osztja: 1. Csövek és csőidomok szállitása. 2. Csatorna szerelvények szállitása. 3. Csatornák épitése és az ezzel kapcsolatos munkák. Pályázni együttesen, de külön az egyes csoportokra is lehet. A vonatkozó tervrajzok a város mérnöki hivatalában hétköznaponkint délelőtt 9—12 és délután 4—6 óra közt megtekinthetők és a szükséges nyomtatványok ugyanitt szerezhetők be 200,000 koronáért.

Az ajánlattevők bánatpénül 250 ezer pengőig terjedő végösszegnél 5 százalékot, ha a végösszeg pedig nagyobb, a további különbözetre ujabb 2 százalékot kötelesek pénzben vagy óvadékképes értékpapirokban a városnál letenni.

Az ajánlatokat a hirdetményben részletesen előirt módon május 27-én délelőtt fél 11 óráig lehet a városi mérnöki hivatalnál benyujtani, ahol délelőtt 11 órakor fogják azokat nyilvánosan felbontani.

A város fentartja magának a jogot, hogy az ajánlati végösszegekre való tekintet nélkül szabadon választhasson vagy esetleg uj versenytárgyalást irhasson ki. A mai nagy munkanélküliség idején előre látható, hogy seregestől fogják a várost ajánlatokkal elárasztani, a városnak azonban figyelemmel kell lennie arra, hogy hogy a pangó pécsi iparnak adjon munkát és az anyagok szállitása is amennyire lehet az épitési és kapcsolatos munkák pedig feltétlenül Pécsett maradjanak, hogy a pénz forgása Pécsett maradjon.

Az ajánlatok beérkezte után azok felett a mérnöki hivatal javaslata alapján a tanács, illetőleg a junius hóban megtartandó városi közgyülés dönt és igy reménlhetőleg julius elejével már meg fog indulni a munka.

Hétfőn fel akarta vágni az ereit felesége sirjánál, ma délelőtt pedig hasbalőtte magát a Tettyén

Pécs, ápr. 21. — Az öngyilkosok száma az utóbbi időben Pécsett is állandó emelkedést mutat. Alig múlik el nap, hogy a mentőknek ne akadna dolguk az életétől önkényesen búcsút vevők elszállításával. A háború utáni idők lelki egyensúlytvesztettségében olcsó lett az emberélet és az életuntak olyan könnyen röpitenek golyót szivükbe, mint a pesszimista irók regényalakjai. Az öngyilkosság ma már szomorú járvány, amelynek bacillusai ellen nincs védelem. Azaz egy volna, a vallásos meggyőződés, de sajnos ezt a hitet kezdte ki a forradalom, s ennek a hithiánynak a következménye a sok lelki összeomlás.

Két nappal ezelőtt megirta a Dunántúl, hogy a központi temetőben a temetőőr megakadályozta abban *Heréb* István pécsi lakóst, hogy felvágja az ereit. A tettének végrehajtásában megakadályozott öngyilkosjelöltet a rendőrségen kihallgatták, ahol elmondotta, hogy özvegy ember, napszámos, de már hónapok óta munkanélkül lézeng. Életuntságból akarta eldobni magától az életet. A rendőrségen alaposan lelkére beszéltek *Heréb* Istvánnak, életbizalmat öntöttek belé és megfogadtatták vele, hogy lemond sötét terveiről. *Heréb* István még is fogadta, hogy nem kisérel meg öngyilkosságot és elköszönt a rendőröktől.

Két napig ura is volt a szavának. Ma délelőtt felment a Tettyére. Sétálgatott és sütkérezett a tavaszi napsütésben. Tiz óra után beült a *Negele*-féle vendéglő kilombosodott gesztenyefái alá. Egy X lábú asztalnál ült hosszan *aztán revolverdörrenés zavarta meg a tavaszban pompázó Tettye csendjét. Heréb István ülő helyzetben revolverével hasbalőtte magát.*

A telefonon értesített mentők Heréb Istvánt a sebészeti klinikára szállitották. Állapota életveszélyes.

feladatai – a belső etikai szabályzatok megalkotása, továbbképzések szervezése vagy véleményezési joga – viszont megmaradnak."

Így például nem a kamarák vezetnék a szakterületeken dolgozók nyilvántartását, hanem „egy külön jogszabályban meghatározott szerv". A szakmai-etikai szabályok eddigi kétszintű rendszerét háromszintű váltja fel: a jogszabályok és a kamarák saját belső (tehát korlátozott hatáskörű) előírásai közé amolyan emelt szintű normaként megérkezik az Országos Etikai Tanács által megalkotott rendtartás. A tanácsban ott lesz mindenki, aki számít: a három szakterületről egy-egy személyt delegál a tiszti főorvosi szolgálat (ÁNTSZ), de a kamarák, a minisztérium, az Egészségügyi Tudományos Tanács, valamint a szakmai kollégiumok is küldenek egy-egy tagot. Az etikai eljárásokat első fokon az ÁNTSZ szervezeti keretében működő Megyei Etikai Tanácsok folytatják le. Az MGYK-tól emellett a patikaliberalizáció keretében elveszik a patikaalapításhoz szükséges személyi jog kiadását, és odaadják a működési engedélyért eddig is felelő ÁNTSZ-nek.

A jelenlegi kamarai vezetők előszeretettel hivatkoznak politikai indíttatású leszámolásra. Emlékezetes eset volt két évvel ezelőtt, amikor egy bizonyos Molnár Lajos nevű orvos ellen etikai eljárást indított a MOK, mert Molnár nem átallotta azt nyilatkozni a Financial Times-nak, hogy a hálapénz fenntartásában az orvosok egy része is érdekelt. (Később az eljárást megszüntették, mert kiderült: a nyilatkozattételt korlátozó részt már nem tartalmazza az etikai kódex.) A törvényjavaslatnak a tárca honlapján fellelhető nyúlfarknyi magyarázata is azt mondja, a változtatás lényege, hogy „a szakmai kamarák súlyát, erejét a későbbiekben ne a politika határozza meg". Az indirekt állítást, miszerint most az határozza meg, viszont nehéz lenne bizonyítani; talán ezért van az is, hogy Horváth Ágnes inkább a fenti szakmai indokokat hangsúlyozza. Azért hozzáteszi: egy szervezet akkor kerülhet politikai befolyás alá, ha a kötelező tagság miatt módjában áll az ágazat valamennyi tagjára hivatkozni.

A többi hivatásrendi kamarával vajon mi a helyzet? Hack Péter alkotmányjogász lapunknak úgy vélekedett: a szóban forgó közfeladatokat az állam és a köztestületek is el tudják látni, tehát azt kell mérlegelni, melyik a működőképesebb. Annak viszont a látszatát is el kellene kerülni, hogy személyes vagy politikai okok állnak a váltás mögött, ezért célszerű lenne egységes elvek alapján meghatározni, mely esetekben melyik megoldást tartjuk kívánatosnak. Ilyen alkotmányos alátámasztás lehetne például, ha olyan szakmáknál kapna az állam nagyobb beleszólást, ahol közpénzek sorsa dől el – amiről például az ügyvédeknél nincs szó.

A feltételezett diszkrimináció miatti alkotmányos felvetések tisztázására is létezik már némi

ítélkezési gyakorlat

Az Alkotmánybíróság első idevágó, 1994-es határozatában nem találta alkotmányellenesnek az ügyvédi kamarára vonatkozó kényszertagságot, azaz nem állapította meg sem a negatív egyesülési szabadság, sem az általános cselekvési szabadság sérelmét. Sőt kifejezetten arra jutott, hogy az ügyvédi hivatást mint magántevékenységet „a szervezett közhatalommal szemben folytatott jogvédő, jogképviselő feladata" miatt garanciális okokból el is kell különíteni a közhatalomtól, s e függetlenségnek „az ügyvédi kamara mint köztestületi szerv ad garanciát és nyomatékot". Az ügyvédi kamarának tehát papírja van a nélkülözhetetlenségéről. (Az okfejtés logikus, bár egyben jól példázza az Alkotmánybíróság sokat bírált kvázi-törvényhozói aktivizmusát is.) A MOK kötelező tagsága ellen benyújtott indítványt vizsgálva az Alkotmánybíróság 1997-ben kimondta: a kamara „normaalkotási tevékenységének intenzitása, valamint a kamarának adott, a hivatásgyakorlás felfüggesztéséig elmenő jogosítványok" szükségessé teszik a kényszertagságot, de arról, hogy mindezt máshogy nem lehet megoldani, már nem beszél. Az igazi választóvonalat a vadászokról hozott 2002-es határozat jelentette. A bírák arra jutottak, hogy mivel a vadásztörvény tartalmazza a vadászati tevékenységre vonatkozó részletes szabályokat, a kamara etikai előírásai nem feltétlenül szükségesek a vadászat rendjének biztosításához, ergo a kötelező tagság alkotmányellenes. Bagi István alkotmánybíró különvéleményében fel is hívta a figyelmet arra, hogy ilyesmiről az orvosoknál még nem volt szó, és éppenséggel a vadászoknál is fellelhető olyan közcél – a természet és az egészséges környezet védelme, vagy az emberi élet és testi épség veszélyeztetésének megelőzése –, ami indokolhatná a kötelező belépést. Ez akár ellentmondásos ítélkezésnek is tekinthető, de a tendenciát figyelembe véve inkább olyan formálódó gyakorlatként értelmezhető, amely szerint mostanra már az alkotmánybírák sem akkora nagy barátai a közhatalommal felruházott köztestületeknek.

Fotó: Sióréti Gábor

TELJES ELLÁTÁS

Egyáltalán nem tűnik azonban barátságos eljárásnak, hogy a jelenlegi kamarák vezetői elvitatják az elvileg általuk képviselt orvos-, szakdolgozó- és gyógyszerész-társadalom tagjaitól azt, hogy képesek eldönteni, vajon melyik új szervezet tudja legjobban képviselni az érdekeiket. Mint ahogyan megfelelően nyilvános információk alapján valószínűleg a betegek és az egészségügyi intézmények is meg tudják ítélni, melyik kamarát tartják a „kiváló szolgáltatók fórumának"; de a kamarán kívüliség is lehet beszédes tény. Ám az is faktum, hogy önkormányzati feladatok visszaállamosításakor a kormányra amúgy jellemző államtalanítási retorika legalábbis furcsán hat.

Mészáros Bálint

hogy vajon vegyi hullaszagot fecskendeztek-e szét odabenn...

A Deák tér felé folytatódik a sétánk. Kiülünk egy söröző elé. Francia srác álldogál az utcán sörösüveggel a markában, és performanszot ad elő: bemutatja a nyugati szabadságot a pestieknek. Azzal szórakozik, hogy hirtelen ugrik egyet, és búúú-t üvölt a kiszemelt járókelők fülébe. Egy kalapos öregúr majd' frászt kap, egy testes férfi, akinek a feleségére jól ráijesztett, el akarja kapni a grabancát: „Szétrúgom a fejed, kisköcsög!"

Aztán elsétálunk a Parlamenthez. A József Attila-szobornál valaki magyarul érdeklődik az ipse kiléte felől, egy tolókocsiban ülő lány türelmesen elmagyarázza a dinnyehéjat. Arrébb a Kossuth tériek épp ebédelnek, mosogatnak, elhivatottan, egy-egy szokásos felkiáltással tarkítva túrják az orrukat vasárnapi unalmukban, az árusok nagymagyarországainál nagy a tumultus. A saját szememmel is láthatom Gyurcsány Ferenc koporsóját, egyszerre szánt végig a hátgerincemen az esztétikai, a politikai meg a morális irtózat. A húgyszag még sokáig az ember orrában marad.

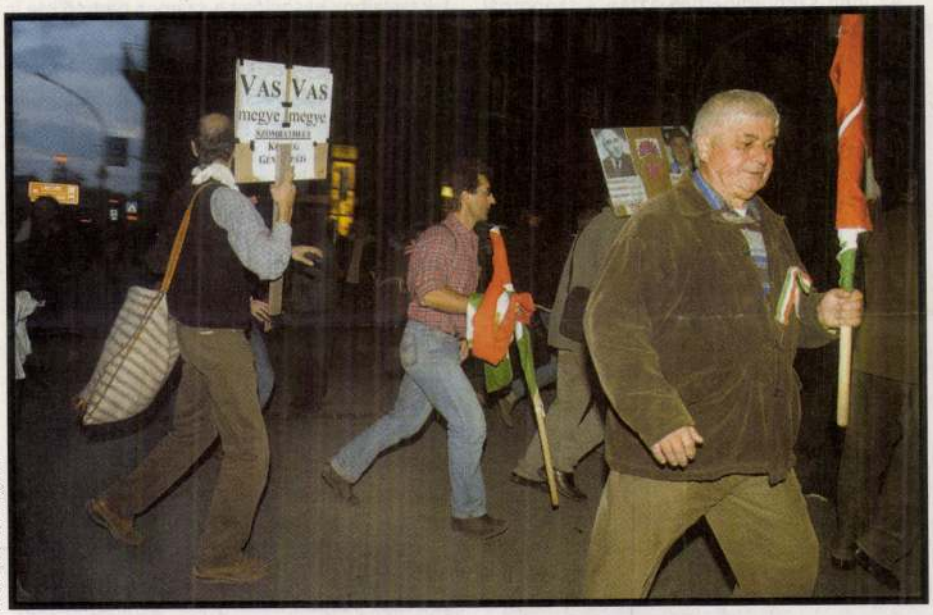

Fotó: Németh Dániel

Hétfő

Másnap délelőtt megnézzük a tévén a protokolláris ünnepélyt, tényleg fennkölt, úri; a nemzetközi politikai elit nagyszabású közös ceremóniája. Be lennénk fogadva? Nekem, a pórnak megint valami közösre támad vágyam, ma is be akarok menni a belvárosba, érezni október 23. hangulatát. A korzón sétálunk, aztán a Szabadság téren elbeszélgetünk a rendőrökkel, hogy mikor is kezdődik *A szabadság fényei*. Nemsokára durrogás, sivalkodás hallatszik, por száll a napfényes levegőbe, civilek és rendőrök szaladnak – jönnek a lobogósok! Megjelenik az úton egy biciklis fiú retroöltözékben, mintha valamely '56-os filmből karikázott volna elő, és tízméterenként teátrálisan felkiált: „Könnygázgránátokat dobnak a rendőrök a tüntetőkre!" Mi ketten behúzódunk egy kis vendéglőbe, és épp fel akarom hörpinteni a nagyfröccsömet, amikor a pincér hirtelen rémülten lehúzza a vasredőnyt, és dúlt ábrázattal közli, hogy bezárnak.

A félig kiivott pohár ott marad, a barátom kinyittatja a rácsot, és kirángat a vendéglőből. Kint a tömegverekedés, a falusi vásár meg a valóságshow keveréke, füstfelhők, ordítozás, szitkozódás, az utcasarkokon izgatott öltönyösök telefonálnak. Látni szeretném, mi ez, de a barátom nem enged közelebb, átcibál a hídon Budára. Pedig mindenki ellenkező irányba tart, a Parlament felé. „Vesszen a hazug kormány!" – áll egy transzparensen, mely egy babakocsira van erősítve, a kocsiban mongolidióta gyermek. Zászlósok, síposok, posztmodern garabonciások és zászlótlanok szállingóznak egyre sűrűbben az utcán, mind velünk szemben, érteni szeretném – de a barátom hajthatatlan.

Budán a Horgásztanya teljesen üres. Ilyen se volt még, panaszkodik a pincér, és morog, hogy összeveszejtik a népet. Különös a vízmélyi csend és félhomály, nem szól a rádió, a szakács olykor rémhíreket hoz a konyhából – valaki meghalt volna? –, nem hisszük el. Semmit sem lehet elhinni. (A hal meg a bor jó volt.)

Mire kezdődik *A szabadság fényei*, a Lágymányosi hídon át pont hazaérünk Kőbányára. Első pillantásra úgy tűnik, mintha egy kitűnő Tadeusz Kantor-darab menne a képernyőn. A színészek az összeverődött bábuk meredtségével, sápadtan és rémülten szavalnak, érezni rajtuk a borzongást, amit az üres tér kelt bennük; hallatlan erőfeszítéssel, holdbéli csapat gyanánt recitálják a verseket az űrnek. Egyetlen verssor sem jut el az agyamba, csak a hideglelős tónus, a profi színészek hiteles zavara és visszafogott ijedelme – azt hiszem, ilyen abszurd színházat még soha nem csináltak kerek e világon. Itt, Budapesten most maga az élet a megtestesült abszurdum? És nincs vége: a fehér gömb a szerencsétlen artistanővel az érzéketlen, méregdrága *cool* giccs netovábbja. De van még tovább: a tűzijáték a nagy semmiben most olyan, mint a haldokló gyufaárus lány utolsó lobbantása.

Csakhamar azonban nagyobb tüzek csapnak fel a képernyőn, egymásnak esik mindenki, mint valami akciófilmben, a csetepaté, a csihi-puhi, az „üsd-vágd, nem apád" számlálhatatlan variációja következik. A „kegyetlen színház" brutális giccsé torzult olcsó, népi változata megy a valóságban. Valaki „vérben áztatott" zászlót lenget, egy lány „sebesültet" kezel, a fiatalok háborút játszanak. Látom én, hogy a fiú *igazi* a maszk alatt, a zilált lány is *igazi*, és csak a botja kellék, a rendőr is fölöttébb rendőr – a cselekmény azonban hamis, a dráma pocsék, a rendező pedig idejekorán meglógott. A „harcosok" mögött statisztáló tömegnek csak jókora testsúlya van, szellemi ereje azonban semmi.

Kedd

Úgy hozza a szerencsés véletlen, hogy a Felvonulási tér mellett megyünk el, kérem a barátomat, álljunk meg egy kicsit. Ezúttal, láss csodát, a szememben is ugyanaz történik, mint a valóságban: a rozsdás vasoszlopok bearanyozódnak, aztán összefolynak és ezüstté változnak át, a nemesacél „hajóorron" káprázatosan csillog a nap. A „hajó" feltöri a burkolatot, hullámokat vet a kockaköveken, érezni iszonyú súlyát, hogy ami a műben történik, mily lehetetlenül nehéz – de a szikrát hányó nap az ormon diadalt is érzékeltet. Az ívek, a vonalak, az élek és a színjáték harmóniája szépséggel ruházza fel az otromba vasakat. A természeti folyamat megfordul: itt nem korrodálódás, hanem az anyag nemesedése megy végbe. E pillanatban megtörténik bennem az átkeresztelés: ezentúl ez az *Ötvenhatosok tere*. Hátul fiatal srácok próbálnak felmászni a vasoszlopokra, nem nagyon megy nekik, és ez tényleg vidám jelenet.

Besétálunk a kivégzettek erdejébe, a felhólyagzott oszlopokon fényképek, rövid életekről tanúskodó dátumok, nevek.

– Nézd csak, Kolompár. Meg az is, az a bádogos, meg amott az ózdi bányász. Cigányok is voltak köztük... – mondja a barátom, aki roma.

– Említette ezt valaki?

– És hány fiatal nő! Egyszerű munkások, kommunisták. Látod, az Angyal is itt van.

Után forog a henger alakú óriásplakát, valamit dúdol, halkan nyiszorog-nyöszörög, jajong az elektromos szerkezet, mintha nem olajozták volna meg. Egy percre hallani vélem a levert forradalom emberi hangjait. Még egy pillantás a csillogó pengeélre, aztán hazafelé menet beszorulunk a szokásos dugóba.

Radics Viktória

KÖDBEN.

Egymást érik a rendeletek és intézkedések, a melyek az életünk egy jobb, megfelelőbb vagy legalább is elviselhetőbb szervezésére törekednek. Minden ilyen reform vagy revizió kísérletét természetesen valamely tarthatatlanság követeli ki az illetékes hatóságoktól. Orvost csak beteghez hívnak. A mediczina nem normális táplálkozó szer. Minden beavatkozás egy-egy funkczionális zavar bizonysága és minden új intézkedés egy új baj hivatalos elismerése. A rendkívüli idők kétségkívül széles magyarázatát adják ennek a helyzetnek. A régi organizáczió egy más életnek volt a hangszerelése. Viszonyokat szabályozott, a melyek — örökre vagy ideiglenesen, majd elválik — de: megszüntek. Az bizonyos, hogy a mai élet nem érzi az ő testére szabottnak. A mi ezelőtt gátnak elég magas volt és elég erős, ma a hullámok játszva mossák el vagy csapnak keresztül rajta. Mindenütt pótlás kell, igazítás, megerősítés. Szabályozni muszáj rengeteg dolgot, a mit már régen szabályozottnak tudtunk. És sehol sincs szó a régi rend új tökéletesítéséről, hanem legfölebb a konzerválásáról vagy a pótlásáról. Ez a jelenség nem helyi. Nem csak a mi életünkre korlátozott. Olvassuk, hogy a mindig nagyszerűen organizált Németországban negyvenezernél több háborús rendeletet adtak ki idáig a hatóságok. És az élet Németországban is rosszabb, nehezebb, akadósabb, vékonyabb, mint volt a háború előtt. Ez a negyvenezer rendelet tehát ott is mediczinának készült a normális viszonyok meglazulásának fékezésére.

Ellenségeink földjén se történhetik másképpen. A kormányzó energiának minden tömegét bizonyára ott is a konzerválás, a mentés munkája követeli ki, foglalja le és fokozza meg a maga számára. A fejlődés stabilitást követel, hogy új kombináczióiban a meglevő állapotokat mint adott, kész és biztos mennyiségeket használhassa. Különben nincsenek a maga műveletéhez való számjegyei. A stabilitás azonban megszünt és vele a lehetősége annak, hogy a még ismeretlen mennyiség értékét megkereshessük, mert az ismerteké is elbizonytalanodott. A legmerészebb hipothézisnek is valami kétségtelenre kell épitenie. De hol ma ez a kétségtelen vagy megingathatatlan? Az archimedesi ponton egy ismeretlen szándékú rém áll és csakugyan kiveti a sarkaiból a világot. Ő talán tudja mit akar és merre taszít. De mi, csekély gyönyörűséggel mondjuk, a világon vagyunk és nem kívül rajta. A mi lesz velünk, nem általunk történik. A *sors* soha ennyire még nem függetlenítette magát az embertől, mint most. A legkomolyabb tétel, a mibe belekapaszkodhatunk, egy játékosan hangzó mondat. Valahogy majd csak lesz, mert úgy még soha se volt, hogy sehogy se lett volna.

De milyen lesz ez a valahogy, ennek a kitalálása túl van a szolidúl alátámasztható föltevések területén. Azt ha sajnálatos, ha nem, a valóság szerint meg kell állapítanunk, hogy azok a pótló, javító, módosító intézkedések és kísérletek, a melyekkel a különböző hatóságok a fölfakadó mizériákon, kellemetlenségeken és féktelenségeken segíteni igyekeznek, vagy tökéletlenül válnak be vagy tökéletes kudarczot vallanak, vagy az ellenkezőjét produkálják annak a hatásnak, a melyért megfogalmaztattak. Ebben a siralmas eredményben bizonyára van része azoknak a fogyatékosságoknak, a melyek minden emberi alkotást likacsossá tesznek. Késés és elhamarkodottság, fölületesség és ügybuzgóság, elnézés és merevség, indolenczia és rövidlátás ezekre az intézkedésekre is kétségtelenül sok vonatkozásban rábizonyítható. Csupa remeket az adminisztráczió akkor se produkál, mikor a normális idők megállapodott rendje megállapított tanulságokkal szolgál neki az intézkedései megfogalmazásánál. Annál kevésbbé várható, vagy követelhető ez tőle olyan viszonyok között, a melyek előzmények okulását nem kinálják és a melyek fejlődésének törvényei még megállapítatlanok.

A hatástalanság vagy ellenkező hatás teljes és kizárólagos magyarázatain azonban ezeket a mindig óhatatlan és elkerülhetetlen fogyatkozásokat nem vehetjük. Hiszen a normális időknek megvolt a maguk teljes organizmusa, a mely ha nem is tökéletesen, de elég jól funkczionált, szabályozta és tűrhető rendben tartotta az életünket. A mi módosítás és változtatás történt, az nem megcsökkentette, hanem fokozta és élesítette ennek az organizmusnak fegyelmező energiáit. A szándék mindig az volt, hogy a *rendnek* már elért tömege megóvassék és körülpánczéloztassék. És ha a lazulás folyamata a kívánt mértékben mégse volt megállítható: ez azt mutatja, hogy ez a folyamat olyan forrásokból táplálkozik, a melyeknek az erejével a régi világ, a háború előtti társadalom megszervezőinek számolniok nem kellett.

Ma már alig lehet kétséges: e nagy vihar mélyén az élet felfogásának egy gyökeres átmásulása erjed és van kialakulóban. Az emberiség revizió alá veszi és ujra fogalmazza céljait, törekvéseit és ennek megfelelően az eszközöket, a melyeket mindig változatlan programmja: a boldogulás elérésére a legalkalmasabbnak érez. Nemcsak a nagy közösségek lelkében és gondolatában folyik ez az egyre sűrűbben és világosabban megmutatkozó átalakulás, hanem az egyén filozófiájában is. Törekvései más irányban kereskednek és más méreteket öltenek, mint azelőtt. Ez a legelemibb magyarázata annak, hogy a régi világ szelleme szerint megfogalmazott intézkedések nem tudják megtalálni a változott és mohó változásban lévő élettel azt a kapcsolatot, a melyben a lelküket, tartalmukat tévő szándék hatásosan érvényesülhetne. Az ember az, a mi megváltozott és az átalakulás útján van egy nagy kerítés nyugtalanságával az idegeiben és izgalmával a lelkében. Egy ködtengerbe jutottunk, a homályban gázolunk botorkálva és tapogatódzva, vakon a bizonytalanságtól és süketen a szörnyű dübörgéstől. Ez a lélekállapot az oka a bukdácsolásnak és a kíméletlenségnek, a melylyel az egyik a másikon keresztülgázol és valóban a legkisebb gondja is nagyobb annál, hogy bocsánatot kérjen érte, ha a lábára vagy akár a mellére taposott.

Szigma.

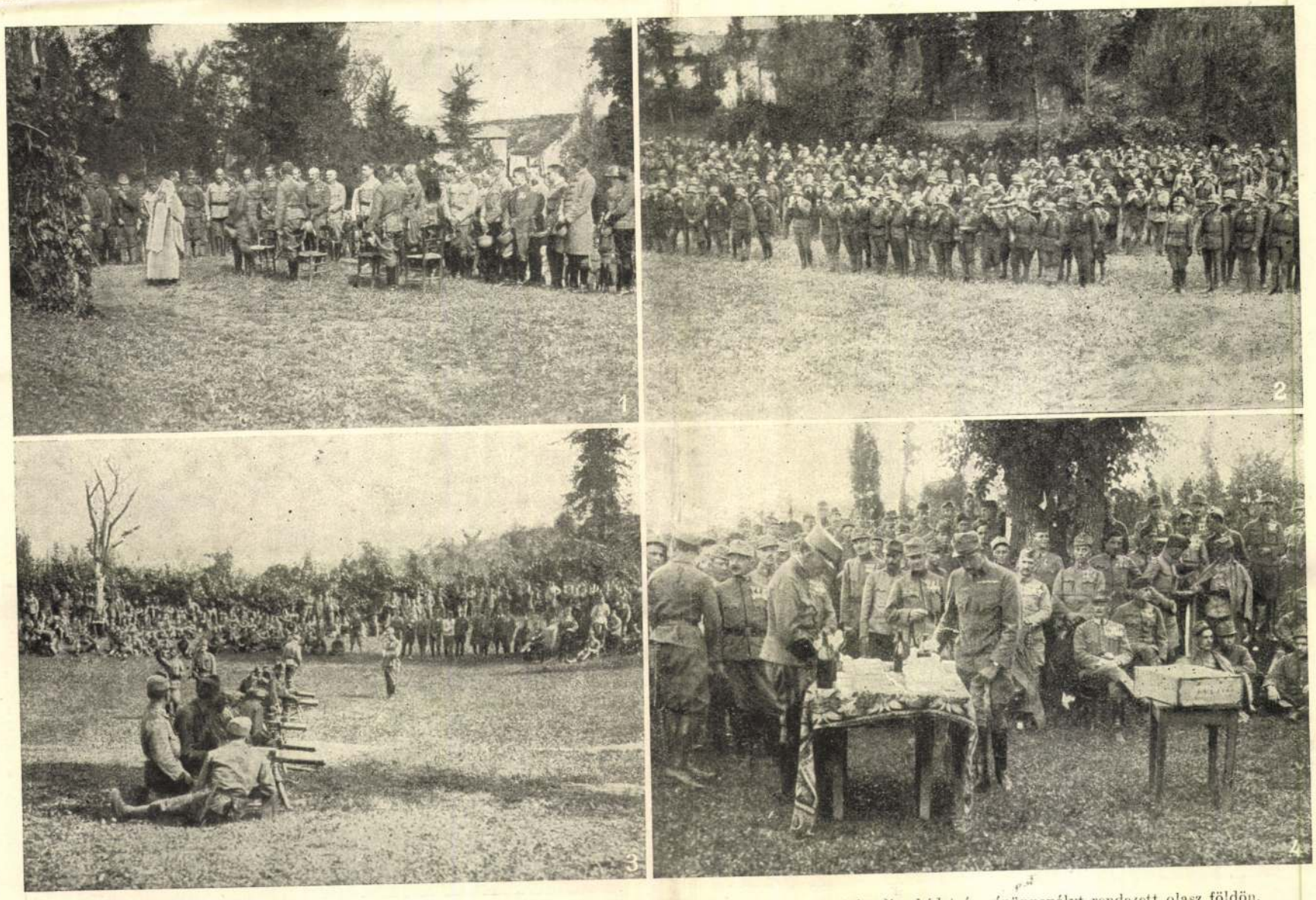

A m. kir. I. honvédgyalogezred azon alkalomból, hogy Ő Felsége az ezred tulajdonosa lett, ünnepi misét, díszebédet és népünnepélyt rendezett olasz földön.

1. AZ ÜNNEPI MISE. — 2. A LEGÉNYSÉG. — 3. A GÉPPUSKÁSOK VERSENYE. — 4. A DÍJAK KIOSZTÁSA.

A BUDAPESTI I HONVÉDGYALOGEZRED ÜNNEPSÉGE AZ OLASZ FRONTON. — Hölzel Gyula felvételei.

Rudnay Gyula: Menekülők.

RUDNAY GYULA ÉS PÁSZTOR JÁNOS KIÁLLÍTÁSA.

A Szépművészeti Múzeumnak Munkácsy-termében szinte meghökkentő erővel állítja meg a látogatót a mesternek egy bámulatos vázlata, a melyen a Siralomház témájának megoldására készülődött. Kevés komor szín, melyek sötétjéből kegyetlen ellentéttel rínak ki a feljajduló fehérségek, kevés részletezés, helyette nagy, összefoglaló sötét területek, a melyek ritka sejtelmességet adnak a kép hangulatának. Mindent együttvéve: hatalmas, férfias erő árad e képről, valami csodálatos daczosság, a magyar puszták dühöngő viharainak zord ereje, a mi életünknek és lelkünknek egy nagyon is számottevő része, mely Munkácsy óta alig talált megfelelő ábrázolóra.

Menjünk tovább a múzeumban és nézzük meg Goyának feledhetetlen Vízhordó asszonyát. Témának jelentéktelen, de megoldásnak örök és csodálatos. Egy hétköznapi alak kiállásába az élet erejének olyan lenyűgöző lendületét önti, hogy párját ritkítja még Goya többi képei között is.

Aztán jusson eszünkbe Velazquez alakjainak merész hetykesége, egy-egy szürkével és téglaszín vörössel sötétből csillámló Tintoretto s körülbelül benne élünk már abban a világban, melyet Rudnay képei varázsolnak elénk.

Nem krónikása az életnek és a világnak, hanem merész kezű átalakítója. Nem finomságokat, nem ellágyulásokat keres, hanem erőt és lendületet. Néhol ez a nagyotakarás még visszahull, mert nem tudja befejezni a mozdulatok, a nyugvás, a színek hatalmas iramát, de, a mi egy kollektiv kiállításon mindig elég és a további fejlődés szempontjából mindig a jobbik jel, van egy pár képe, a mely messzire elhagyja a többit, a melyből nem kívánunk elvenni semmit s a melyhez hozzáadni mit sem akarunk.

Kétségtelen, hogy Rudnay sokat tanult azoktól, a kiket előbb felsoroltunk. De ez a tanulása nem utánozgatás és nem az az aprópénzre váltás, mint a szokványos Goya utánozgatóké, az erőtlen Munkácsy ismételgetőké, a kik példaképeik őserejű ötleteit sima szalonmodorba burkolják a művásárlók polgárias örömeire. Ha látott valamit, a mi a benne forrongó vágyaknak megoldotta nyelvét, soká elküzködött véle, az első impresszionak nem rendelte magát szolgai módon alá, magában hordta, ellentmondott, míg végül kitört belőle, úgy, hogy végül újjá tudta alkotni azt, tehát maga magát adta.

Nem is állapodott még meg véglegesen. A ki figyelmesen nézi végig Rudnay képeit, könnyen megállapíthatja, hogy még ingadozik, fél a modorosságtól, a mely meggátolná abban, hogy valamikor még többet adhasson, mint a mennyit már ma elért.

Nem mosolygós művészet az övé. Tragikus hangulatok között fájdalmakról és a világ örök sejtelmességéről beszél, meghökkent, ellentmondásra készt, megráz, a mi mind csak azt mutatja, hogy nem a megszokott sablónok sima felületén siklik, hanem küzd és fölfelé tart, hogy a meglévőből egy új világot tudjon teremteni. Ezért szívesen elnézzük neki, ha néha-néha egy-egy képén többet akar, mint a mit ma még megoldani tud. Azt hiszszük, hogy különlegesen magyar és a feldolgozásban is tisztán magyarnak maradó thémáit adja meg legsikerültebben. Ezek közül is kiválik az egyik, mely egy ágaskodó lován daczosan megülő csikóst ábrázol. Megnyilvánul benne a magyar puszták egész ősereje, egész komor végtelensége.

Színskálája nem az, a melyet az utóbbi

Rudnay Gyula: Vizhordó lány.

Rudnay Gyula: Himző nő.

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

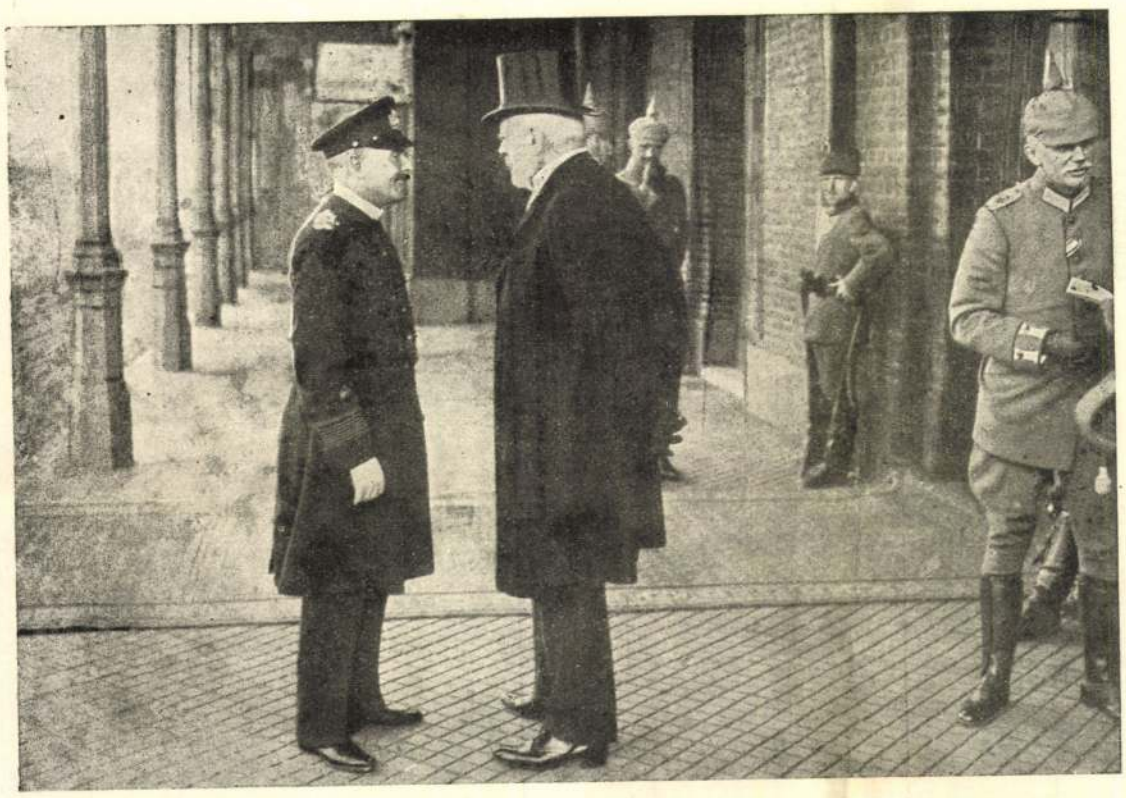

GRÓF BURIÁN ISTVÁN KÜLÜGYMINISZTER, HINTZE TENGERNAGY NÉMET KÜLÜGYI ÁLLAMTIKÁRRAL A NÉMET NAGY FŐHADISZÁLLÁSON.

MEGÁTKOZOTT SZERELEM.

Franczia regény a «*Szerelem az én bünöm*» szerzőjétől.

(Folytatás.)

Lassacskán azonban magukhoz jöttek. Megcsodálták a gyönyörű rózsákat, a melyek a szalon kandallóján egy kristályüvegben pompáztak. Magda megsimogatta kezével a halvány lilaszínű kárpitot, a melyre a napvilág erősen letompítva jutott az ablak függönyein át.

A lakás épenséggel nem volt hétköznapi, jó ízléssel volt berendezve, de itt-ott hiányzott még belőle egy és más, mintha fiatal házasok rendezkedtek volna be benne, a kik még mindenfélét be fognak vásárolni. A kanapét számos vánkos borította, épen olyan alakúak és terjedelműek, mint Magdáéi. Ez a figyelmesség mosolyra fakasztotta a fiatal asszonyt és e percztől kezdve mindjobban eloszlott zavaruk. Magda kezét nyujtotta köszönete jeléül Fülöpnek:

— Csakugyan szakasztott olyanok, mint az enyémek.

— Meghiszem azt, titokban mindent megmértem, felelte Fülöp mosolyogva.

— De ezért senki másnak sem szabad ide belépnie, mert ebből is rájöhetne titkunkra!

— Hogy gondolhat ilyet, Magda! Ez a lakás az öné, senki sem fogja sohasem megtudni létezését és rajtam és magán kívül senki sem fogja átlépni küszöbét.

Fülöp kezébe vette Magda egyik kezét, egymással szemben álltak, Magda fejét Fülöp mellére hajtotta és meghatottan suttogta:

— Édes Fülöpöm!

Fülöp megilletődve zárta karjába Magdát és forró csókokat nyomott szőke hajára. A fiatal asszony erőtlenül hullott le a kerevetre, Fülöp pedig lábához telepedett. Most már megnyílt az ajka és elmondta neki újra, hogy mennyire rajong érette.

Magda lassanként levetette felsőruháját, kalapját és kesztyűit, miközben Fülöp a kezét csókolgatta.

Megkérdezte Magdát:

— Nem akarja tovább vizsgálni lakását?

Magda felkelt, Fülöp félkézzel átkarolta és így egymásba fonódva mentek be a másik szobába, melyet a kandallón álló gyertyák világítottak meg, mert az ablaktáblák zárva voltak és a függönyök le voltak eresztve. Ebben a szobában is halvány lilaszínű selyemkárpit borította a falat, melynek egyhangúságát kellemesen szakította meg az ágynak halvány rózsaszínű drapériája, melynek japán szövetét aranyszín ágak és madarak himzése díszítette. Az ágyon remek tearózsák voltak szétszórva.

Nem volt valami jó étvágyuk az ebéd alatt, szomjúság szorongatta Magda torkát. Fülöp egy pillanatra kisietett, hogy egy pohár pezsgőről gondoskodjék. Rövid távolléte alatt Magda felkelt és az állótükör elé lépett. Gépiesen belenézett és csunyának találta magát. Fekete ruhája kellemetlen színfoltot mutatott a lakás elmosódó színezésében. Szomorúan gondolta:

— Szegény asszony! ez a ruha kitünően jellemzi a te helyzetedet. Gyászolni jöttél meghalt vágyaidat, elszállott álmaidat, öregedő testedet, szivednek pusztuló kincseit, ebbe a házba, melynek a szerelem tanyájának kellene lennie. Szegény bolond! Ifjuságot és szépséget kellene adnod egy sovár ifjúnak, de nézd ruhád gyászosságát, mert ez a jelképe a te szerelmes életednek!

Könnyekre fakadt.

Fülöp visszatért. Midőn meglátta Magdát mozdulatlanul és szomorúan a tükör előtt, kitalálta gondolatait és egy gyöngéd csókkal riasztotta el rémlátásait. Így szólt:

— Kedvesem, ez a ruha sehogysem illik ide. Ime egy pongyola, mely jobban fog állani önnek.

Uszályos fehér selyempongyolát vett elő, melyet régi csipkék díszítettek. Magda nagyon el volt ragadtatva, hogy Fülöp még erre is gondolt.

Feledhetetlen órák következtek. Magda, határ azt hitte, hogy lelkiismeretfurdalásokat fog érezni, semmire sem gondolt, annyira egynek érezte magát Fülöppel. Egy mozdulat, egy szó, egy gondolat sem zavarta e szerelmes órák feledhetetlen varázslatát.

Midőn Magda távozni készült és a tükörbe nézett, különösen szépnek találta magát. Maga is meghökkent szemeinek különös csillogásától és boldogan állapította meg, hogy a szerelem visszaadta ifjúságát.

Fülöp az ágyon heverő virágokból néhányat egy ékes művű kis szekrénykébe zárt el.

— Ezeket a virágokat, mint egy tabernákulumban, örökre fogom itt őrizni ennek a délutánnak emlékezetére.

Aztán Magda felé fordult és a mint észrevette az arczán sugárzó boldogságot, gyöngéden átölelte és ezt suttogta fülébe:

— Milyen gyönyörűen kivirult az én szerelmesem, oly szép, hogy méltatlan vagyok hozzá. Szeretem önt ... szeretem önt és szeretni fogom egész életemen át.

Magda gyöngéden megcsókolta Fülöp homlokát és ezt suttogta:

— Én is.

Hangja boldogsággal töltötte el a fiatalember szivét, ismét egymás nyakába borultak, de hiába volt minden, végre is búcsúzniok kellett.

Kinnt az ég sötét volt, mert a hold már teljesen elfogyott. Néhány percig hallgatagon mentek egymás mellett, míg egy kocsira akadtak. Magda egyedül szállott be és a pályaudvaron Biroyval találkozott, a ki az utolsó vonathoz várta. Gyorsan kimentek a vonathoz, beszálltak egy waggonba és nem is látták, hogy néhány pillanattal később Fülöp is beszállott, a ki óvatosságból nem kereste meg őket.

Midőn a vonat elindult, az ülés egy sarkába kuporodva Magda gépiesen nézte, mint suhannak el az ablak előtt az éjjeli világosságok. Arról álmodozott, hogy vajjon Fülöpnek épen úgy szerelmükön jár-e az esze, mint ő neki.

HARMADIK RÉSZ.

Négy esztendő mult el lassanként, melyek alatt Magda kimondhatatlanul boldog volt. Környezete bizonytalanul mégis megérezte, hogy valami új elem férkőzött be életébe, de mivel nagy művészettel semminémű életszokásán sem változtatott, senki sem törekedett leleplezni azt, hogy titokban mi iránt érdeklődik.

De végül az az öntudatlan szerelmi láz, mely e négy éven át eltöltötte Magda lelkét, lassanként oszladozni kezdett. Némiképpen tisztábban kezdte megitélni a viszonyt, mely Fülöphöz fűzte és mihelyt elmélkedni kezdett róla, szenvedései is megkezdődtek. Harminczhat éves volt, telve egy állandóan növekvő szerelemmel, rettegve az első ránczról, mely arczán mutatkozni fog, attól a rettentő ránczról, melytől semmi sem óvhatta meg és a mely örvényt fog vonni közéje és szerelmese közé, nem lehetett többé gondtalan és nyugodt.

A KASSAI CHARUSEK-EMLÉKVERSENYRŐL: Schlechter és Réthi Béla (I. díjat nyert) sakkjátszmája.

Rudnay Gyula: A bűnös.

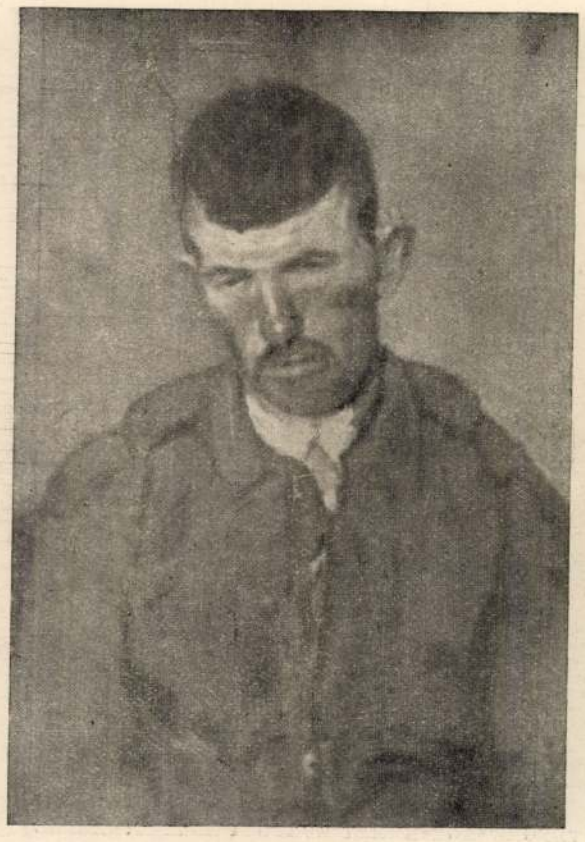

Rudnay Gyula: Gyengeelméjű katona.

Rudnay Gyula: Pipázó ember.

években megszoktunk. Az árnyaláshoz nem használt kék színeket, hanem feketét, a melynek különben is nagy szerepet juttat. Színei különben is nagyrészt sötétek, fehérrel még jobban kiemelte, gyakoriak nála a téglavörös színek is, úgy hogy sok tekintetben újat és mást jelent az az irány, a melyben dolgozik. Mintegy tizenöt éven át egyebet sem kaptunk festőinktől, mint napot, derűt, csillogást, mosolyt, örömöt, a világos színeknek tarka özönét, mely végül az impresszionista epigonok kezén épen olyan lélektelen festékké vált, mint a többi irányok iparosainak kezében a régebbi alkotásmódok. Ma már mást és úgy érezzük, többet és hatalmasabbat szeretnénk, több lendületet, több alakítást, egyszóval több monumentalitást. Vajjon eljut-e Rudnay ahhoz, hogy e kívánságaink egyik jelentékeny beváltója legyen? Ma még talán korán volna kimondani a végső választ, de már e kiállítás is kétségtelen igéretnek látszik.

A másik kiállító, Pásztor János egészen más temperamentumú művész. Nyugodt, sima harmoniáknak szobrokba foglalója. Egyáltalában nem romantikus kedély, míg Rudnay sok tekintetben az, nem komor, nem vívódó, hanem derült és nyugodt ember. Épen ezért e kiállításon már az ellentétek törvényénél fogva is nagyon jól érvényesülnek lágy hajlású, olvadékony és igen finoman részletező női szobrai, a melyeken a formai megoldások nem mindig hatnak teljesen önmaguktól értetődőknek. A mozdulatok, akármilyen szépek, lágyak és a formák harmóniáinak szempontjából akármilyen befejezettek is, nem mindég a szobor testéből kényszerűen fakadók. De ezért viszont a részletmegfigyelések nagy finomsága és a figurák nemes előkelősége bőven kárpótol.

Farkas Zoltán.

Pásztor János: Bűnbánó.

Pásztor János: Búcsú.

AZ ERNST-MUZEUM KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726
1975 JAN – 5

Pestmegyei Hirlap

Pásztor János

állva maradjon, olyan vi- meire.

Harminc éve, 1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrász, a XX. század első felének jelentős mestere.

1021

Megtérés

Pásztor János szobra

A második
re jutó évi húsf
szont már a 70
hústermelés és -
nek az a magya
dik szakaszában
intenzív kibonta
rom program — baromfi, sertés, szarvasmarha — közül ez a legnehezebb, s az állatfaj adottságaiból következően a legnehezebb. A korszerű tartás- és takarmányozástechnológia mellett *új, rendkívül költséges beruházásokat* igényel, de tenyészanyag- és állategészségügyi problémák egész sorát is felveti.

A hagyományos szarvasmarhatartás hármas hasznosítással számolt: az állat tejet adott, igavonásra használták, s végül hústermelésre értékesítették. Ez ma már *elavult.* Ugyanis másképpen kell fajtát kiválasztani, tartástechnológiát kidolgozni, ha *maximális tejhozamra* törekszünk, és más fajtákra, más módszerekre van szükség borjúnevelés, hizlalás, tehát hústermelés céljára. Az állat igavonásra való hasznosítása újabban már elhanyagolható szempont.

A húsfogyasztási szokások a világon szinte mindenütt mások. Nyugat-Európában a legkeresettebb, a legmagasabb áron értékesíthető a jó minőségű *marhahús.* Ez év tavaszáig komoly exportot bonyolítottunk le a nyugati országokba marhahúsból, amit egy időre most „befagyasztottak" ugyan a Közös Piachoz tartozó országok vonatkozásában, de ez az átvételi tilalom nyilván csak időleges, így semmiképpen sem módosíthatja a hazai húsprogram „felfutásának" ívét, arról nem is beszélve, hogy más országokban is *jó piacot* találhatunk az exportra szánt marhahúsunk számára.

Korszerű irányzatok

pavilonos rendszert alkalmaztak. Ilyet találhatunk az Alagi Állami Tangazdaságban, ahol jó tejelő holland lapálymarhákat tenyésztenek. Ennek az az előnye, hogy sokkal kevesebb helyen elfér a tehénállomány és mintegy *felényi* kiszolgáló személyzet is elláthatja az állatokat.

Az új tehenészeti telepeknél alkalmazott paneles építési mód olcsóbb és gyorsabb a réginél. Előregyártott, réteges, úgynevezett *szendvicsszerkezetekkel* már a helyszínre való szállításnál is sokat megtakarítanak. Régebben egy száz férőhelyes istálló építésénél felhasznált anyag súlya 1100—1200 tonna körül volt, ez most a felénél is kevesebbre, 380—400 tonnára csökkent. Könnyen kiszámítható, hogy mit jelent ez anyagban és ami még talán fontosabb, szállításban (rossz mezei utakon!) több száz istálló felépítésénél.

Egyes tehenészeti telepeken szalma helyett *fűrészporral almoznak.* Tehenenként naponta 1,5—2 kg fűrészport használnak fel. A fűrészporral keverődő ürülék vízsugárral való lemosása jóval könnyebben megy, mint a szalmával „átszőtt" trágya eltávolítása. A hígfolyós trágya szó-

Pásztor János szobrászművész (1891–1945).
Sz. Kürti Katalin: A debreceni Déri Múzeum képtára.

1 Múzeumi enteriőr, előtérben Pásztor János: Búcsúzkodás, fa, 80 cm, 1906 (fotó F. Molnár Erzsébet)

Művészet, 1987. január, 32–old.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1977

9

Társadalmi Szemle

Pásztor Gábor

1021

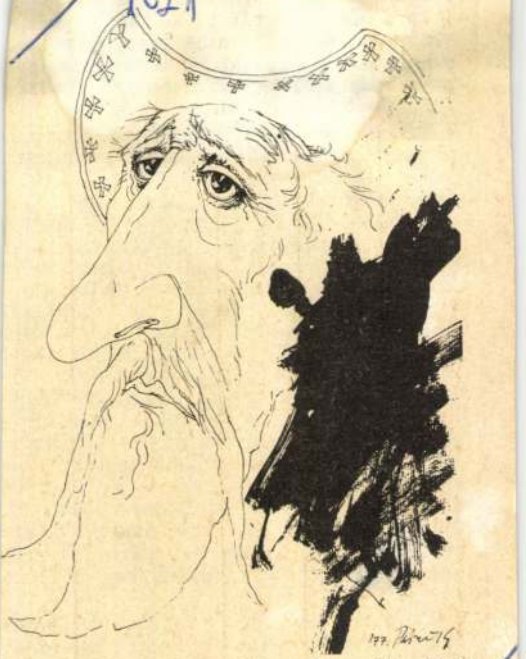

Pásztor Gábor: Illusztráció

jogot polgári jogra — azt mutatja, hog
Hajdu Tibor nem érti meg, vagy telje
sen félreérti ezt a valóban szükséges
javítást. A polgári szó egyik értelme az
hogy: civil, magán-, nem hivatalos, nem
köz-, stb., a másik értelme pedig: bur
zsoá, kapitalista, tőkés stb. Emellet
azonban a második fogalomban eltérés
van „polgári" és „burzsoá" között, mer
burzsoán általában modern polgárt, tő
kést értünk, polgárok pedig a közép
kori városokban is voltak, a kisáruter
melő is polgár. De emögött a kifejezés
beli, fogalmi eltérés mögött tartalmi, el
méleti különbség is van — ez kitűnik
akkor, ha gondosan átolvassuk Marx: A
gothai program kritikája megfelelő ré
szét, amelyhez Lenin az Állam és for
radalomnak ebben a fejezetében kapcso
lódik.

Marx a szocialista elosztási viszonyok
felvázolásakor nem véletlenül használta
azt a kifejezést, hogy polgári jog (bür-

Pásztor János, szobrász

Sosem volt múzeum

Aki fellapozza a közületi telefonkönyvet a múzeumoknál vagy a P betűnél, „furcsa" múzeumról olvashat: Pásztor János Emlékmúzeum. Az Országház előtt negyven esztendeje felállított Rákóczi-szobor alkotója e különös múzeum névadója, s az ő alkotásait kellene csodálnunk hajdani otthonában.

Múzeumnak azonban a valóságban nincs nyoma. Az „emlékmúzeum" telefonszámán egy építőipari vállalat irodája jelentkezik, azé a vállalaté, amelyet körülbelül tíz évvel ezelőtt kisemeltek a létesítendő múzeum kialakítására. Az emlékmúzeum létesítése anyagi okokból elmaradt, de a reménybeli kivitelező elköltözése szintén. E sajátos helyzetben levő „építők" naponta sokszor kénytelenek megmagyarázni a Pásztor-művekre kíváncsi pestieknek, vidékieknek és külföldieknek: az emlékmúzeum ügyében kérjenek további magyarázatot a Magyar Nemzeti Galériától, melyhez e közművelődési intézmény tartozott volna.

Az 1976-os közületi telefonkönyv legelején, Tudnivalók cím alatt ez is olvasható: „E könyv érvényességi ideje a következő telefonkönyvzárásig, 1978. március 1-ig tart. Amennyiben tisztelt közületi előfizetőnk rendszeresen vagy eddig az időpontig nem közli összes adatváltoztatását a telefonkönyv szerkesztőségével (1364 Budapest Pf. 4.), a jelenlegi könyvben szereplő adatai kerülnek ismét nyomtatásra. Budapesti Távbeszélő Igazgatóság."

Remélem, hogy az MNG igazgatósága megteszi végre a régen időszerű bejelentést, vagy kiharcolja a Pásztor János Emlékmúzeum megnyitásához szükséges összeget. **Dr. Nagy Károly**

dr Nagy

Esti

6.

t. 9.

rek, s a piacok meghódítá-
sa sem megy már oly egy-
szerű furfanggal, ahogy

egyenruhától, amikor meg-
kezdte, ugyan még kicsi-
ben, üzleti tevékenységét:

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1977 AUG 28
BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Pásztor János
szobrász
1021

NÉPÚJSÁG

Kiállítás a jubiláló Gyomán

Gyoma újratelepülésének 260. évfordulóját a község lakói a rendezvények gazdag sorozatával ünneplik ebben az esztendőben. Rangos esemény színhelye volt szombaton délelőtt a nagyközségi tanács klubterme: Gyoma két neves szülöttének, Pásztor Jánosnak és Vidovszky Bélának a műveiből nyitottak kiállítást az érdeklődőknek. Simon Kinga művészettörténész elmondotta a tárlatlátogatóknak, hogy Pásztor János szobrász elsőként csatlakozott a hódmezővásárhelyi művésziskolához. Alkotó fantáziáját az osztrák szobrásziskola elképzelései ragadták meg leginkább.

Vidovszky Béla lírai hangvételű, realista szemléletű festményeiből tizenkettőt mutat be a kiállítás, valamint Fényes Adolf portréját a gyomai születésű festőről. A képeket és szobrokat a Nemzeti Galéria kölcsönözte a szeptember 3-ig nyitva tartó tárlathoz.

A megnyitót követően hosszasan szemlélődtek a tárlatlátogatók, gyönyörködve a kiállítás művészi értékeiben

Fotó: Gál Edit

ÁJ

ja

önyben

népszerűbb helyi lap, a huszonhatodik évfolyamában járó Orosházi Közlönynek már a második számában közölte Ady írását. Ennek a vér törvényét kutató novellának a közlése új szerkesztői irányt takar. Feltételezhető, hogy Ady és Müller, akik a pesti egyetem jogi fakultásán tanultak, közelebbi ismeretségben lehettek.

Nem célja bevezetőnknek, hogy Ady Békés megyei, illetve orosházi kapcsolatait

úr c. kötete. Egy versét tartalmazó druckot a Kner ki: tetett meg. Több it... nen elszármazott vagy ide költözött Békés megyei volt még ismeretségben Adyval. Azt is tudjuk róla, hogy 1902—03 táján egy-egyszer átrándult Gyulára, mint a Nagyváradi Napló munkatársa, egyes források szerint Biharugrán is járt. Halálakor 1919-ben a békéscsabai új Nemzeti Tanács ülésén is megemlékeztek Adyról.

„Akik a versíró Adyt becsülik..., szeretettel nézzék az ilyen Ady-verseket is kissé ködszerű történéskosztümeikben" — kéri az Így is történhetik c. 1910-ben kiadott kötete előszavában. Kérjük olvassák Önök is hasonló szeretettel Ady Ottó c. novelláját amelyet az Orosházi Közlöny 1904. október 16-i száma alapján közlünk.

„Egy kicsi zarándok érkezett novemberi délutánon a Boroky-házba. Doktorok és tudós asszonyok várták.

A kertre néző nagy szalonban nyüzsgött, nyugtalankodott két família. A Boroky Ábrisé és az asszonyáé. Öregek, javakorúak, ifjak és gyermekek voltak együtt. Szépek mind és feketék, mint az ördögök. A Borokyak mind cigányképűek, s a Szentkuthyak is, akikhez Ábrisné tartozik. Vadvérű, rakoncátlan, gőgös barna lények. Boroky Ábris pláne

hogy ő megjósolja a kicsikét. Kérem, méltóságos uram, nagyon aggasztó lehet ez a föl-indulás. Talán megnyugodnék a méltóságos asszony, ha kegyeskednék befáradni...

Ábris át akart nézni az üvegen, a ködön. Alig hallja, mit beszél e félénk, mekegő szavú ember. Álomjáróként kel föl s indul meg. A kinyitott ajtón becsap egy lázas asszonyi sikongás.

Megint nyílik az ajtó. Újra a doktor. Most köréje gyűlnek mind. A gyereknépet el, kiküldik a gyerekszobába, aluvóra. Minden arcon, homlokon valami vad elszántság ragyog, mintha a fátum közelednék. Egy-egy forró, szörnyűködő vagy vadon-bús szó válik ki a mély, halkított hangzavarból.

— Fehér, mint a tej...

— Biztosan olyan haja lesz, mint a len...

— Világoskék a szeme...

Kint szél indul. Az ebédlőben poharak, tányérok csöngenek. Vacsorához terítenek. A széles, magas tornácon Ábrisné apja, az öreg Szentkuthy Flóris szitkozódik. Messze, az istálló körül lámpásfény mellett lovakat fognak be a kocsisok. Ma itt éjszakára kevés vendég marad. A cselédházak körül kutyák ugatnak. A kastélykertben zúgnak a fák. A gyermekágyas-szobában siránkozik, jajgat az asszony:

1981.XI.21. 4,25 FA

1021

Jó reggelt!

- Pásztor János szobrászművészre emlékeznek ma Dömösön születésének 100. évfordulója alkalmából.

- A mester főműve az Országház előtti Kossuth Lajos tér déli monumentális hatásu szép szobra. Zöld pázsitszőnyegből emelkedik ki a cimeres gránit talapzat, amelyen II. Rákóczi Ferenc fejedelem lendületes büszke, bronz lovasszobra áll. A Várnegyedben a Bécsi kapu téren ugyan csak Pásztor János alkotása a hires Kazinczy diszkut. A klasszikus szépségü dudár bronz nőalak az alkotás tüzét vivo szimbólikusan mécsest emel a magasba. A talapzaton pedig ott látható a költő és nyelvujitó Kazinczy Ferenc dombormüvü portréja. Emlékművei közpl ezek Pásztor János legismertebb alkotásai, de mintázott kitünő női aktszobrokat, renek portrékat és siremlékeket is. 1929-ben elnyerte a barcelonai világkiállitás nagydiját. 64 éves volt, amikor a II. világháboru utolsó hónapjaiban bombatámadás oltotta ki az életét. Az idén volt Pásztor János születésének 100. évfordulója. És mert életének utolsó évtizedeiben szivesen dolgozott, pihent Dömösön a hegyoldalban épükt alkotóházában, ma délelőtt 11 órakor a Dunakanyar-beli üdülőhely müvelődési házának falán ünnepélyesen felavatják a nagyhirü szobrászmüvész életét és munkásságát méltató emléktáblát. Benn, a dömösi müvelődési házban a Nemzeti Galériában őrzött alkotásaiból válogatva emlék kiállitáson mutatják be Pásztor János többremek kis szobrát és vázlatát is.

Pásztor János
szobrászmüvész

- Szatmári Ilonát hallották.

Pásztor János
szobrászművész

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉSZAK-MAGYARORSZÁG

1983 AUG 10

1021

A révész és a halász

Balatonfüreden, a tó mellett élő emberek ősi foglalkozásának állít emléket a révész és a halász bronzszobra. A móló bejáratánál felállított szobrokat Pásztor János készítette. (U. J. felv.)

— **Eddig hatmillió fo**
gyűlt össze az új me
vérellátó központ épité
A társadalmi munkafela
lások tovább folynak. L
tőség teremtődött rá, h
az építkezést az alapozá
még ebben az évben n
kezdhessék.

— **A miskolci Avas-déli** ta-
kótelep legújabb, húsz tan-
termes iskolájának építői
végeztek az épülettömb fes-
tésével. A tantermi szárny-
ban a burkolatok, ajtók, ab-
lakok szerelésének nagy ré-
sze elkészült; a tornatermi
részben az épületgépészeti
munkákat végzik.

Elveszett a
bm. Tanácsi Építőipari
Vállalat
Miskolc, József A. u. 57. sz.
5/5 sz. műszaki

Wartburg Lim. (Győr)	5 445
Wartburg de Luxe (Bp)	12 469
Wartburg de Luxe (Győr)	7 350
Wartburg Lim. tolótetős (Budapest)	1 826
Wartburg de Luxe tolótetős (Budapest)	2 342
Wartburg Tourist (Bp)	4 454
Wartburg Tourist (Győr)	1 625
Skoda 105 (Budapest)	6 991
Skoda 105 (Debrecen)	5 352
Skoda 105 (Győr)	5 832
Skoda 120 (Budapest)	13 796
Skoda 120 (Debrecen)	8 553
Skoda 120 (Győr)	9 854
Skoda 120 gis (Bp)	384
Lada 1200 (Budapest)	23 272
Lada 1200 (Debrecen)	15 633
Lada 1200 (Győr)	8 419
Lada 1300 (Budapest)	9 939
Lada 1300 (Debrecen)	6 822
Lada 1300 (Győr)	2 535
Lada 1500 (Budapest)	8 720
Lada 1500 (Debrecen)	5 900
Lada 1500 (Győr)	2 674
Lada Combi (Budapest)	4 664

Pásztor János

PESTI HIRLAP

AZ ÚJ MŰVÉSZHÁZ

[illegible] uj kultuspalotával lett gazdagabb a Vigadó László építtette imponáló, [illegible] uj otthonában berendezkedett a Művészház. A Szegfű-utcai homlokzaton van a kiállítási rész: freskókkal diszitett görögös előcsarnok, egy felső világitású öt terem és a büffé, amely frissitőkkel szolgál a publikumnak. Ezekben a termekben hordta össze kincsét, friss termését a legfiatalabb, legmerészebb, ittott [illegible] nagyobb kilengésü magyar piktura. Szép és [illegible] meglepetésekkel szolgál ez a kiállitás. Uj [illegible] vágyak, merész törekvések öltögetik [illegible] nyelveiket a vásznakról. A témák is ujszerüek. Biblikus hangulatban, vallásos elmélyedésben modern és nyugtalan ritmusok ringatóznak és rávetődik a vászonra a várakozás misztikus árnyéka, a szimbolum.

A posztimpresszionizmus merész vonalai ágálnak és rezegnek *Vaszary* János uj, nagy vásznán, amely komor epikával beszéli el Lázár föltámadását. Mindjárt mellette föltünnek *Pálady* Zoltánnak bibliai dolgai, amelyek közt *Krisztus és a három királyok* cimü vászna igen érdekes és eredeti felfogásu. *Egry* Józsefnek a *Latrok fölfeszitése* cimü képén egybefonódik a bibliai hang a modern, szociális nyomor várakozásával. *Csók* István *Tavaszi álma* a régi erejében és frisseségében mutatja a mestert. Finomak és gondolatot keltőek *Kádár* Bélának és *Rudnay* Attilának szimbolikus képei, *Pachán* Józsefnek van egy érdekes, neo-biedermeyeres kettős arcképe. Egy egész falat födnek be *Ripl-Rónainak* uj képei. Szin és vonal pompázik, lüktet, ég rajtuk. A szinek rikitók, nagyot mondók és mégis szerények, mert gyönyörü harmónia van bennük. *Kernstock* lovas képén a nagy kilengések, heves mozgások grandiózus ereje nyugtalankodik. *Katona* Nándor, *Kosztolányi-Kann* a kiforrott tudás, az erő dokumentumait hozták ide. Igen érdekes és finom *Mednyánszkynak* egy figuralis képe, a Csavargók. W. *Gyenes* Gitta vászna eredeti, rendkivül szines talentumról, kiforrott tudást mutat. Női aktja bujn szinhatásu, *Nagybányai utca* cimü képén pompás ritmus lüktet. A Nagybányán élő *Boromissza* Tibor képein friss és tiszta levegő leng, vásznai nem annyira a természetet adják; ez a stilus egészen uj, a törekvés: a természet megelőzése.

A szobrászok közül a nagy talentumu *Vedres* Márk bronz aktjaival először jelenik meg nálunk. *Pásztor* János és *Medgyaszay* Ferenc egy pár csinos reliefét, *Körmendi-Frim* Jenő pompás kő- és márvány-portrékat és nehány bronz-plakettet állitott ki. Az egész kiállitás, amely holnap nyilik meg a publikum előtt, haladást jelez és előre mutat, fiatal, erős egyéniségének korszaka felé.

k. d.

Pásztor János szobrászművész (1881-1945).
A szülővárosi Múzeum terrasza

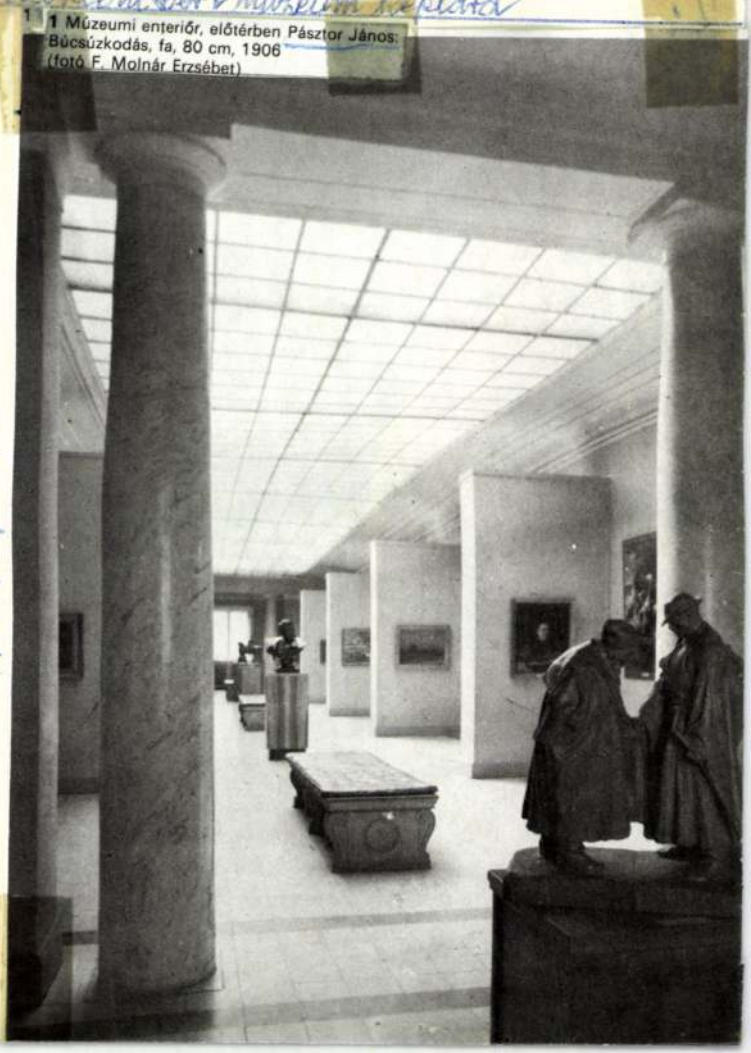

1 Múzeumi enteriőr, előtérben Pásztor János: Búcsúzkodás, fa, 80 cm, 1906 (fotó F. Molnár Erzsébet)

Művészet, 1984. június 37. old.

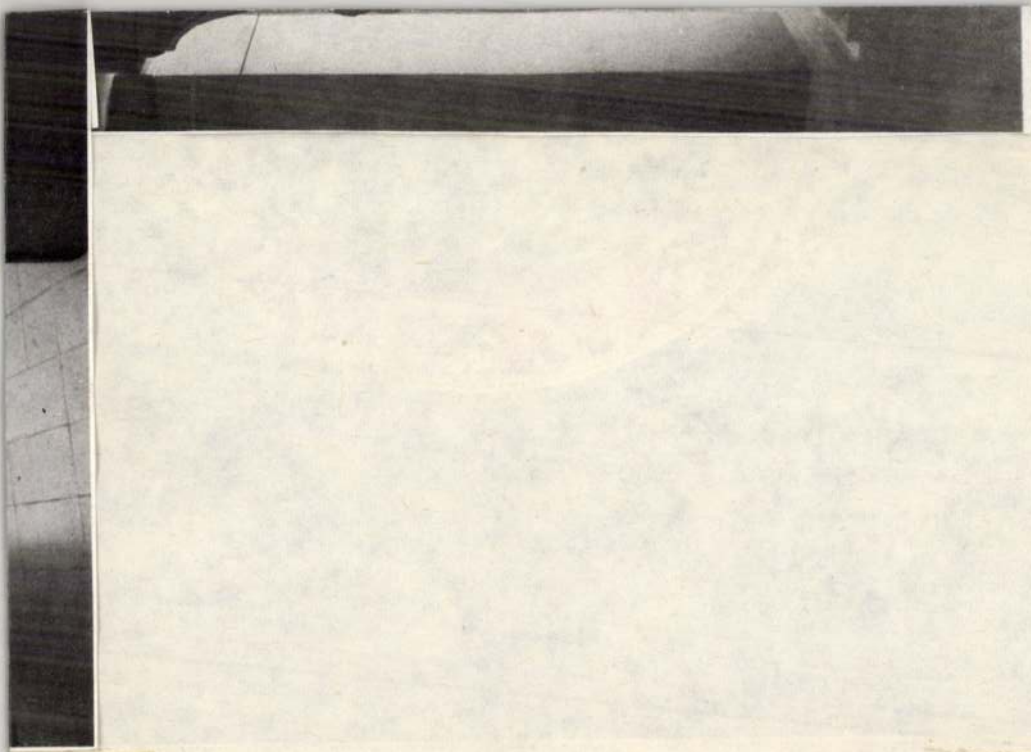

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MSNIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 338-726
Pásztor János
szobrászművész
NAPLÓ (VESZPRÉM)
1981 JAN 31

1021

Pásztor János századik születésnapjára

Halász (Balatonfüred, móló)

ként is visszatért Vásárhelyre. Festőkkel szövetkezett, Endre Bélával, Rudnay Gyulával, Tornyai Jánossal, hogy – mint maga mondta – „igazi magyarságot" tükröző szobrokat alkothasson. A paraszti élet élményeinek közössége fonta össze munkásságukat, mert nem kívülről nézték a kétkezi emberek életét, hanem általuk, munkáikkal és munkáikban ez a széles népréteg jelentkezett és kért helyet a képzőművészetben és formálta meg önmaga képét.

Változatos és meggyőző ez a kép. Pásztor János a Búcsúzkodás, a Parasztfej, az Őrzetőn, a Mire megvénülünk, a Csapszékben, a Számadó gulyás, az Ásó kubikus, az Ülő kubikus, a Kubikusok, a Szénhordó, a Csárdás, az Enyelgés, a Varró nő, a Vízmerítő és sok más szobra által fejezte ki érzéseit és gondolatait az 1904–1910 közötti vásárhelyi éveiben. Közülük a Búcsúzkodás a legemlékezetesebb. A szűrös öreg magyar és a távozni készülő legény életszerűen mintázott alakjában s az összetartozást sugalló kompozíciójukban a mai néző számára is fölsejlik valami a századforduló paraszti világának mindennapos drámáiból.

Díjak és ösztöndíjak, elismerések hatására 1910-ben Budapestre költözött a művész, munkássága azonban továbbra is szorosan kötődött az Alföldhöz. A tízes és a

Révész (Balatonfüred, móló)

Megnézték-e már kedves olvasóim a balatonfüredi kikötő két nagy szoboralakja, a Révész és a Halász csizmáját? A tisztes lábbelik orra olyan csillogó bronz, mintha naponta fényesítené a móló öre. Nem kell annak tisztítás: a nézők és a nézését a kéz örömével is megtoldók érintései nyomán fényesedik ki napról napra a két szobor kézmagasságba eső minden csücske. Mi ez, ha nem a szeretet jele? És az is, hogy aki fényképpel kíván emlékezni ottjártára, az föltétlenül e szobrok valamelyikét választja háttérül. Azt azonban kevesen tudják, hogy alkotójuk Pásztor János volt, aki száz évvel ezelőtt, 1881. január 29-én született a Békés megyei Gyomán.

Hódmezővásárhely nevelte, gyermekként és ifjúként a parasztok, pásztorok és kubikusok nagy alföldi városában szerezte emberségét és művészetét meghatározó nagy élményeit. Budapesten, majd Párizsban tanulta a szobrászatot, de egyik főváros sem csábította el szűkebb hazájától: művész-

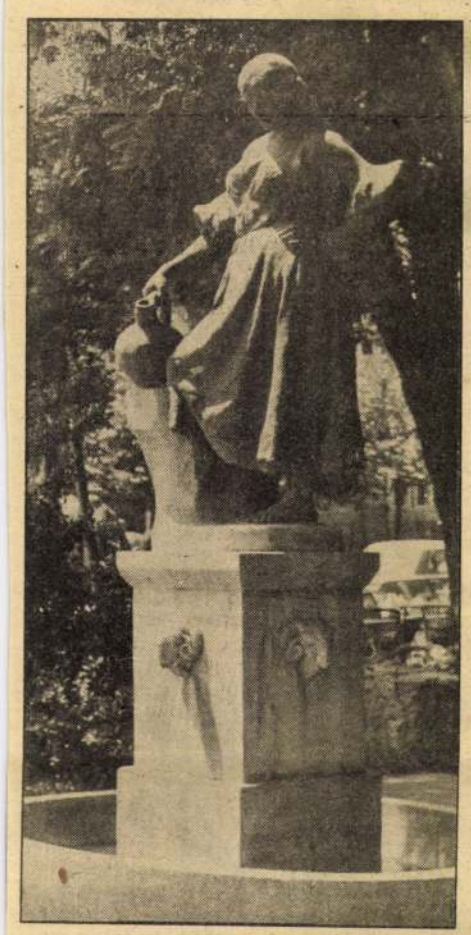

Vízmerítő (Hódmezővásárhely)

Fotók: Heitler

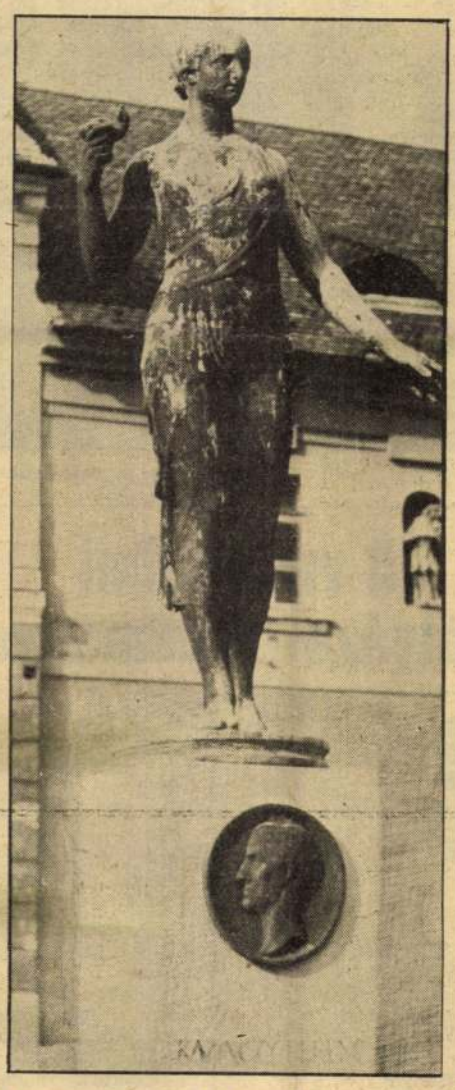

Kazinczy-emlékmű (Budapest, Bécsikapu tér)

húszas évek terméséből elsősorban aktszobrai emelkednek ki. Az elűzött, a Léthe vize, az Álló női akt, a Primavera, az Ad astra, a Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp és Fémes Beck Vilmos meghonosított hildebrandi újklasszicizmusa jegyében született. Ennek a nyugalomra, formai és eszmei világosságra törekvő áramlatnak legszebb eredménye Pásztor munkásságában a budai Bécsikapu téren álló Kazinczy-emlék, a környezetével zavartalan harmóniában lévő díszkút domborművű arcmása és jelképes nőalakja. Higgadt hatású, de érzelemmel telített együttesük méltóan idézi meg a felvilágosodás nagy hazai személyiségét.

Emlékművek sora jelzi országszerte, hogy Pásztor Jánosra is sok megbízás hárult a két háború közti időben. Szobrászi erényekkel többnyire nem dicsekedhetnek ezek a munkái, kivéve kettőt. A makói emlékmű két mellékalakja, a keményen formált Férfi és a boldog családi együttlétet kifejező Anyaság önálló szoborként is értékes alkotás.

Rákóczi Ferencnek az Országház előtt álló nagy lovas bronzalakja a legnagyobb méretű köztéri alkotása szobrászunknak. Nem csupán méreteivel, de a szellem erejét is hirdető nagyvonalú formálásával is kiemelkedik ez a szobor az életműből. Művészi értékére jellemző, hogy az ekletikus épületekkel körülvett nagy térség architektúrájába meghatározó erővel szól bele, ugyanakkor minden ember számára az eleven élmény erejével képes megidézni a „nagyságos fejedelmet".

Két szobráról még feltétlenül szólnom kell. 1930-ban mintázta őket, a Balaton haragvó arcát jelenítve meg a nagy ponty hátán lovagló, halászfiút és nőt elragadó vad Tritonban, és a mosolygót egy másik nagy hallal kéjesen hancúrozó nimfák hármasában. Tihanyba szánta őket, de 1934-ben ideiglenesen Szegedre kerültek, s valahogy ott is ragadtak. A Tisza-partiak Nájádok kútja címmel emlegetik őket, mások a Tisza jellemzőit keresik bennük hasztalan, abban azonban megegyeznek mind, hogy magukénak mondják.

1945. január 7-én, Budapest ostroma során elhunyt a művész. Nem adatott meg neki, hogy a vele egyidős pályatársához, Medgyessy Ferenchez hasonlóan a felszabadulás után is folytassa alkotó munkáját. Mindezen nem tudunk változtatni. A halála óta tartó nagy csend körülötte azonban már a mi felületességünket mutatja. Művészetének ismerői tudják, hogy a sok figyelmet kapó alföldi festők méltó pályatársa volt pályája elején. Művei testvérei a fiatal Móricz Zsigmond, még inkább Tömörkény István és Móra Ferenc népi alakjainak. S amit később alkotott, annak csúcsai is felemelkednek a magyar szobrászat első vonalába. Túl kevesen vannak ebben a magasságban ahhoz, hogy egyről is lemondhassunk. Ez már nem Pásztor János, hanem az egész magyar művészet ügye. Azé a művészeté, melynek örökösei vagyunk.

Heitler László

35

hány vetélkedő, pályázat is. Úgy hisszük, ez különösen most, a 35. születésnap közeledtekor, nagyon aktuális. De a versenyek nemcsak az úttörőmozgalom múltjával volnának kapcsolatban, hanem mindennapi életetekkel is.

Nem maradhat ki majd a sport sem, s jó volna, ha rendszeresen szerepelnének azok a pajtások, közösségek, akikre büszkék lehetünk.

Ennyit tehát a tervekről, s még egyszer a kérdés: segítsetek a megvalósításban ti is.

Mostani oldalunkban egy kicsit visszatekintünk az elmúlt évre. De várjuk írásaitokat, rajzaitokat továbbra is a tanulásról, az úttörőéletről.

Még a mohácsi busójáráson is sikerrel szerepelnének ezek a maszkok.

Anyagból – Királyné Vaskúti Gabriella irányításával készítették ezeket a tárgyakat a pajtások.

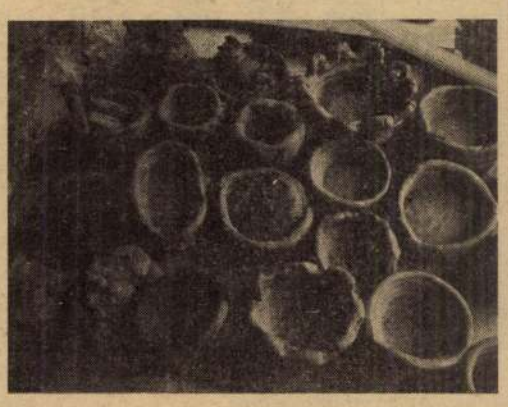

Bakonyoszlopon készültek

Fotó: Borbás

A szabad időben is volt mit csinálniuk a résztvevőknek.

A visszatekintés során eljutottunk a Bakonyoszlopon tavaly első ízben megrendezett alkotótáborhoz is. Az itt készült képek mutatják, milyen sokrétű elfoglaltságuk volt a résztvevő pajtásoknak, s emellett milyen hasznosan töltötték el az időt is. Reméljük, a munkát azóta sem hagyták abba, s hasonlóan jó, vagy még jobb alkotások születtek.

ajánlat

Amíg te alszol

hatnak le. Horgas Béla meséiben olyan emberekről olvashattok, akik akkor indulnak munkába, amikor leszáll az este: pékekről, szövőnőkről, mozdonyvezetőkről, orvosokról és éjjeliőrökről. Horgos Béla, felnőttek és gyerekek kedvelt írója, csodálatos világba kalauzol benneteket; olyan világba, amelyben a valóság és álom egyfajta játékos egészet alkot.

- Móráról

gondjai, örömei elevenednek meg Móra műveiben. Humora utánozhatatlan, alakjai felejthetetlenek. Ködbevesző történelmi országutakon és zsibongó iskolába, a természet rejtelmei közé és politikai harcok színterére kalauzol: népi mondókák, gyermeki álmok világába és izgalmas ásatások színhelyére, saját életének ezerszínű és korának küzdelmes politikai eseményei közé vezet bennünket Móra Ferenc.

„Fején a derű kalapjával, kezében az igazság botjával és a lábán a mese csizmáival."

olvashatjuk

ajánlást. Ebben többek között lényeges úttörőtörténeti adatok szerepelnek, de olvashatunk benne javaslatokat, módszereket is a vetélkedők rendezéséhez. Kiegészítőként ajánló bibliográfiát közöl a kiadvány, s ennek segítségével a vetélkedők szervezése, majd a megyei versenyre való felkészülés is könnyebb lesz.

A módszertani kiadvány második része a Könyvről – könyvért vetélkedőt tartalmazza.

NLAT

gyei ifiklub foglalkozását, délután pedig az úttörőház szakkörösei vesznek részt a ház farsangi karneváljén. Ekkor mutatkozik be a mulatság résztvevőinek a pápai Mazsola bábcsoport és az ugyancsak pápai Zalka Máté Általános Iskola színjátszó csoportja.

Februárban sem marad vetélkedő nélkül a megyei úttörőház. A hónap elején – 4-én – itt rendezik meg a képzőművészeti vetélkedő és pályázat döntőjét, amelyre 40 pajtást hívtak meg. A beérkezett pályamunkákból kiállítást rendeznek, de a versenyzőknek helyben is bizonyítani kell tudásukat.

A vízvédelmi pályázat eredménye

Lezárult az országos vízvédelmi pályázat első szakasza. A felhívásra a megyéből 3 kisdobos és 17 úttörő küldött be dolgozatot, 12 kisdobos és 25 úttörő pedig rajzot. A január 23-án megtartott zsürizés alkalmával döntött arról a bíráló bizottság, hogy mely pályamunkákat küldi tovább az országos versenyre.

A döntés szerint mindhárom kisdobos pályázó sikerrel szerepelt. Így *Kenéz András*, a tapolcai I. számú iskola negyedikese, *Nagy Judit* és *Horváth Szilvia*, a sümegi Ramasetter általános iskola tanulói, valamint a veszprémi I. számú általános iskola 4. a osztályának közösen elkészített pályamunkáját küldik Budapestre.

Az úttörők közül *Rosta Noémi*, a balatonfüredi Radnáti iskola, *Fogarasi Rita*, a veszprémi Szilágyi Erzsébet általános iskola, *Varga László*, a balatonfüredi Radnóti iskola diákjának, *Vida Gyöngyvér* veszprémi tanulónak és a herendi József Attila úttörőcsapat vegyész szakkörének pályamunkája szerepelt sikerrel.

A rajz kategóriában a kisdobosok közül a bakonyszentlászlói általános iskola tanulói: *Bors Szilvia, Pekker Sándor, Pölöskei Róbert, Róka Katalin* és *Körmendi Zoltán* rajzai jutottak tovább.

Az úttörők közül *Sztankovics Sándor* és *Sztankovics Katalin*, a veszprémi 2. számú iskola, *Kurucz Mária, Samu Viktória* és *Mórocz Gyöngyi*, a badacsonytördemici általános iskola egyéni pályázóinak, valamint a zirci Reguly Antal általános iskola rajzszakkörének munkáit küldik az országos pályázatra.

A jutalmazásról a bírálók értesítik a nyerteseket. A rajzokból mától február végéig az Ernst Thälmann úttörőházban kiállítást rendeznek.

Ízelítőül egy részletet közlünk a tapolcai *Kenéz András* pályamunkájából.

„Örömmel olvastam az újságban a felhívást a tiszta víz védelméért. Elhatároztam, hogy én is részt veszek ebben a mozgalomban.

Sok éve járunk horgászni apuval és bátyámmal. Sokszor látunk piszkos, olajfoltos vizeket és a víz tetején úszó elpusztult halakat. Négy éve már én is külön engedéllyel csalogatom a halakat a horogra. A horgászás alapvető feltétele a jó felszerelés. Ezenkívül ismerni kell a vizet, a hal élőhelyét, az életmódját. Természetvédelem szempontjából tudnom kell a tilalmi időket, a kifogható hal mennyiségét, méretét és azt is, hogy a védett halakat kifogni tilos. Ismereteim bővítésére szívesen olvasom a Búvár és Horgász újságot.

Ki ismeri jobban?

A megyei pályaválasztási vetélkedőről

A csapatszintű, majd a városi és járási versenyek után január 14-én az Ernst Thälmann úttörőházban rendezték meg a megyei pályaválasztási vetélkedőt. Az úttörőház könyvtárában megtartott döntőn – amelyet *Angeli Judit*, a megyei pályaválasztási tanácsadó munkatársa vezetett – kilenc csapat vett részt.

A versenyzőknek nem volt könnyű dolguk. Már az elején megfogyatkoztak a háromtagú csapatok, mert egy-egy pajtásnak a barkács-szakkör helyiségébe kellett mennie, ügyességét bizonyítandó. Ők lombfűrésszel dolgoztak, míg társaiknak eszükkel kellett munkálkodniuk. Összesen 12 feladatot kaptak. Az elsőben visszafelé vetített filmről kellett két szakmát felismerni. A gyerekeknek nem okozott nehézséget a szakácsok és a csőhálózat-szerelők munkájának felismerése. Ezután tíz kérdésből álló totót kellett kitölteni, s főként a fizikával kapcsolatos kérdésekre megfelelni. De termékeikről meg kellett nevezniük a Veszprém megyei üzemeket, s szerszámok alapján a mesterségeket is.

A vidám hangulatú, pergő vetélkedőn végülis a *tapolcaiakat képviselő I. számú iskola* csapata győzött.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 237-748, 240-720

Pásztor János
szobrászművész

NÉPSZAVA
1981 JAN 29

1021

Pásztor János 100. születésnapjára

Rákóczi Ferenc hatalmas lovas bronzalakját az Országház előtt, a *Kazinczy-emlék* jelképes figuráját és portréját a budai Bécsi kapu téren, *Báthory István* szobrát a Hungária körúton, a *Vízmerítők* Hódmezővásárhelyen, a *Najádok kútja* című kettős kompozíciót Szegeden, a *Halászt* és a *Révészt* a balatonfüredi kikötőben, a nemes harmóniájú aktot, az *Elűzöttet és a Búcsúzkodás* öreg parasztját és indulni készülő legényét a Magyar Nemzeti Galériában sok ember csodálja meg naponta, tudva vagy nem tudva alkotójuk nevét: Pásztor Jánosét. Egy gazdag szobrászi életmű legkiemelkedőbb darabjai az említett szobrok, rájuk irányítanunk a figyelmet a művész születésének századik évfordulóján időszerű feladatunk.

Gyomán született 1881. január 29-én, de még kisgyermek volt, midőn özvegy édesanyjával Hódmezővásárhelyre költözött. Oda kötötte ifjúkora, budapesti és párizsi tanulmányai után is oda tért vissza. Az „igazi magyarságot" szándékozott megmutatni szobraiban, akárcsak vásárhelyi társai, Tornyai János, Endre Béla és Rudnay Gyula a festményeiben. A városbeli parasztok, pásztorok és kubikusok életét, világát belülről ismerve az ő szoboralakjaiban adott formát szándékainak és felismeréseinek. Ezek a munkái 1903—1908 között keletkeztek, testvéreiként a Hét krajcár előtti Móricz Zsigmond, még inkább Tömörkény István és Móra Ferenc népi alakjainak.

A tízes évektől — már Budapesten élve — elsősorban aktszobraiban tudott olyant alkotni, ami most is méltó a megbecsülésre. Bőbeszédűbb népi alakjaitól eltérően a klasszicizáló zártság, világosság kapott nagyobb szerepet ezekben a műveiben, például az *Elűzött*, a *Léthe vize*, a *Primavera*, az *Ad astra* című ekben.

A Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp és Fémes Beck Vilmos által meghonosított hildebrandi klasszicizmus hatása hozta ezt a változást Pásztor munkásságában, melynek sok tanulsága a *Kazinczy-emlék* nőalakjában összegeződött. A szobor, mely Budán harmonikusan illeszkedik műemlék környezetébe, a szellem világosságát jelképezi a kezében tartott mécsessel és nyíltságot sugárzó formarendjével, méltó a hazai felvilágosodás nagy szellemi alakjának emlékéhez.

A hazai köztéri szobrok első sorába tartozik *Rákóczi* monumentális bronzalakja, mely mind súlyos tömbje, mind magával ragadó mozgalmassága révén alakító erővel szól bele az eklektikus épületekkel körülvett térség architektúrájába. Köztéri szoborról ennél nagyobb érényt nem mondhatunk.

Ma, amikor nagyot fordult a társadalom és a művészet kereke, mit mond számunkra Pásztor János művészete? Életművének korai ága méltó párja-e Tornyai és a többi alföldi festő — ma is megbecsült — festészetének? Köztéri szobrai milyen üzenetet közvetítenek a ma emberéhez? Formálásukban mi a plasztikai érték, a szobrot tartalmassá tevő erő? Kortársainak legjobbjaival összevetve miben van egyéni erejük?

A szobrász halála óta tartó nagy hallgatást látva a századik évfordulón időszerűek ezek a kérdések. A válaszokat megkeresni rájuk érdemes és szükséges nem csupán Pásztor János művészetének, de a 20. századi magyar szobrászat megismerésének érdekében.

Heitler László

annál érdekesebb, izgalmasabb ez a hobbi, minél nagyobb a tábora.

Honnan is indult el a CB-mozgalom? — erről érdeklődtünk a Posta Vezérigazgatóság főelőadójától, Budai László főfelügyelőtől.

— Talán úgy kezdődött, hogy valamelyik kisgyerek az egyik építkezésnél észrevette, hogy a 25—30 méter magasságban levő darukezelővel a földről valamiféle érdekes minikészülék segítségével beszélget az a bácsi, aki lentről irányítja a darus munkáját. Bizonyára nagyon izgalmasnak találta ezt a számára játékosnak tűnő beszélgetést, és addig kérlelte a szüleit, amíg apuka megtudta, hogy a Budapesti Rádiótechnikai Gyár sorozatban készít rövid távolságon használható, kis teljesítményű rádiótelefont. Feltehetően apukának is megtetszett a „játék" és karácsonyra meglepte a családot két ilyen kis rádiótelefonnal. Mert a magán-rádiótelefonozás „őskorában", az 1970-es évek elején a beszélgetéshez két készülékre volt szükség. Eleinte a gyerek a pajtásaival telefonozott egyik szobából a másikba, vagy a szomszédba, aztán a szülőknek is megtetszett. A kirándulásra magukkal vitték a készülékeket és játszottak a szabadban.

Ez csupán érdekes é nos hobbi, vagy talá valamivel több is?

— Azt hiszem, hog Igen sokat segítene másnak. Előfordult, egyik cébésnek elromlott az autója, képtelen volt továbbmenni, a kocsijában levő rádiótelefonon kért segítséget. Nem hagyták cserben, a kérést hallgató egyik autószerelő máris a segítségére sietett. De talán ennél is többet jelent, hogy két rádiótelefonos összefogott és az egyik világtalan társukat elvitték Dobogókőre síelni, rádióirányítással. Talán valamennyiünk számára a legnagyobb öröm az volt, amikor a vak ember felkiáltott: „Újra látok..." Olyan pontosan irányították az éter hullámain keresztül, mintha valóban látott volna.

Miként teremtenek az ismeretlenek egymással kapcsolatot?

— Hát az úgy kialakul. Egyébként rendkívül demokratikus a kapcsolattartás, korra, rangra és nemre való tekintet nélkül mindenki tegeződik és csak keresztnevükön szólítják egymást. A vezérigazgatótól a segédmunkásig mindenki egyforma: cébés... És ez a lényeg.

Szervezett formája is megtalálható már a CB-nek?

szabványoknak és a kérelmező bemutatja az erkölcsi bizonyítványát is, általában 2 héten belül megkapja az engedélyt.

— De nemcsak külföldről lehet készüléket beszerezni. A BÁV szakboltjaiban is kaphatók kisebb-nagyobb teljesítményű rádiótelefonok. A bizományinál vásárolt készülékeket már nem kell bemérésre bemutatni, mert azok már túl vannak a műszaki ellenőrzésen. Engedély, természetesen ebben az esetben is szükséges.

Nagyon költséges hobbi a rádiótelefonozás?

— Tulajdonképpen nem. De várjon egy kicsit — mondta Budai László, és segítőkész cébéshez méltóan, azonnal felhívta Molnár Istvánt, a BÁV egyik vezetőjét, így a legilletékesebbtől megtudtuk, hogy a bizományinál rendszeresen lehet kapni rádiótelefonokat. A kisebb teljesítményű készülékek ára általában kétezer forintnál kezdődik.

Schmidt Attila

Új alkotások

Idén *37 bronzba öntött és 21 kőbe faragott* alkotás készül el a *Képzőművészeti Kivitelező Vállalat* műhelyeiben, hazánk köztereinek díszítésére, illetve a múzeumok gyűjteményeinek gazdagítá-

Magyar–NDK kulturális munkaterv

Az 1981—85 közötti időszakra szóló kulturális és tudományos együttműködési munkaterv, valamint jegyzőkönyv aláírásával ért véget szerdán Budapesten a magyar—NDK kulturális és tu-

titkár látta el kézjegyével. Az aláíráson jelen volt *Nagy János* külügyi államtitkár és *Rudolf Rossmeisl*, az NDK budapesti nagykövete.

Dr. Herbert Krolikowskit szerdán fogadta *Puja Eri-*

1981. január 29. Televizió 19,3o Vgné

TV-Híradó 1.

1021

Pásztor János műalkotásai

- Nap, mint nap elmegyünk a szinte utunkba tett műalkotások mellett. Nézzük, nézzük, de vajon látjuk-e őket értő elmélyedéssel? Tudjuk-e alkotóiknak legalább a nevét? Egy-egy alkalom olykor pillanatnyi megállásra int. Egy évforduló például. A ma száz éve született Pásztor János szerencsés volt, mert szobrai a Főváros alighanem legszebb, vagy majdnem legszebb pontjait díszítik. Kazinczy emléke a Bécsi kapu téren áll. A Margit-szigt fái alatt pedig ez a kőszobor őrzi a költő, Tompa Mihály vonásait, és próbálja elhibbenteni művei előtt a feledés homályát. Pásztor János két bronzalakja, Kinizsi és Toldi erejét mutatja példaként a mai Testnevelési Főiskolásoknak, a Főiskola udvarán. Alkotójuk a 2o. század első felének egyik legjelesebb és egyik legsikeresebb magyar szobrásza volt. A Parlament előtti Kossuth téren ma is eltünődhetünk Rákóczi lovasszobra láttán, a szobrászi pontosságon, és azon, hogy egyetlen szoborban két történelmi korszak is benne lehet. Akit ábrázol, Rákóczié, és aki megformázta, Pásztor Jánosé. A maga kora is ilyen óriásnak láthatta a kuruc fejedelmet, szilajnak, fennségesnek, szépnek és rettenthetetlennek. Ahogy a talapzat magassága is mutatja, emberfelettinek! Nem vitás, hogy a művész, a lelkesítő példát látta meg Rákóczi alakjában. Mintha azt mondaná a maga korának, ahol ilyen emberek születtek, nem lehet veszve semmi. Romantikus elképzelés, ez kétségtelen. Minden bizonnyal vitatható is. Az azonban aligha, hogy az eszmények jegyében született művek ma is hatnak, bármilyen nagy rohanásban siettünk el mellettük.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Pásztor János, szobrász
művész

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

1981 JAN 25

1021

Pásztor János: Ásó kubikos (1907)

Rosy,

A Robotron kutatói és a egyetem szake robotgépet fej „ROSY 4000-et zatos neve há szekapcsolásáb tagjából adódi botron, a másik a szintetizátor és a harmadik az „R—4000" komputer. Rosy speciális számítástechnikai alapon előkészített nyelven „beszél". Hangját átviszik telefonra vagy mikrofonra. Alkalmazója Rosyval billentyűzet vagy telefon segítségével tud értekezni. A beszélő automata teljes technikai nyelvi kommunikációjának a megoldásáig még sok problémát kell tisztázni. Alkalmazását illetően azonban máris nagy reményeket fűznek Rosyhoz. Ez a beszélő rendszer diszpécser és felvilágosító központokban, de több más területen, így például az orvostudományban is felhasználható lesz

(BUDAPRESS—ADN)

Kambodzsában az emberek i munkát, de újra és újra kísé pán tavaly (1980-ban) és csup és Prek Roka faluban 129 t emberi csontvázzal, koponyáv kal ...

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068. 337-748. 340-726

SZOCIALISTA MŰVÉSZETÉRT

Pásztor János,
szobrászművész

1981 ÁPR

1021

Pásztor János szobrászművész, akinek számos köztéri szobra ismeretes, száz évvel ezelőtt született, Szenczi Molnár Albert szobra Debrecenben az egyetem előtti parkban (Vencsellei István felv.)

lamint a foglalkoztatottság egyre teljesebbé válásával a munkaképes korú lakosság lényegesen több évet tölthet nyugdíjszerzéssel járó munkában, így indokolt az a döntés, hogy 1981. január 1-től — a nyugdíjkorhatárhoz közeledők helyzetének méltányos rendezésével — az öregségi nyugdíjra jogosító legkisebb szolgálati idő 20 évre emelkedjék. A méltányos rendezést a már említetten kívül az is indokolta, hogy egyes dolgozó kategóriáknak — így például *a munkaviszonyban nem álló előadóművészeknek is* — a bevonása a nyugdíjbiztosításra nem 1929-től, hanem ennél jóval később történt meg.

Az új rendelkezések *1981. január 1-től megszüntették a nem fizikai munkakörökben a továbbdolgozásra ösztönző*

állományb
részére. A
dokolatlan
állapításra
összegét.

A jutalı
ítélésénél
mét illető
közlése a
közlés h
kétség vet
a munká
tó módon
munkáltat
kell felké
tisztázásár
korlátozot
ár 1-vel h
ni, az át
1981. évet
alatt kifi
korábbi s
lelően ko
beszámítan

Lássunk

Orvostudomány

Izotóp a vérben

Lépvizsgálat kerülő úton

Mérhető mérhetetlen

Dr. Joseph Fischer, a mainzi belgyógyászati klinika docense a Selecta című nyugatnémet orvosi hetilap egyik januári számában arról ír, hogy a szcintigráfia — a radioaktív izotópokkal jelzett anyagok töménységének, illetve eloszlásának mérése a szervezetben — nemrég értékes segítséget nyújtott egy esetben a különben nehezen ellenőrizhető lép totopográfiájának és funkciójának vizsgálatában. Megjegyzendő: a májjal, a pajzsmiriggyel és más szervekkel ellentétben, a lép nem halmoz fel magában radioaktív izotópokat, ezek tehát nem alkalmasak a lép közvetlen vizsgálatára. Kerülő utat kellett keresni.

A lépet a vörösvértestek „temetőjének" nevezik, mivel a természetes életkoruk felső határát elért vörösvértestek a lépben esnek szét, hogy azután „bontási anyagaik", építőelemeik újra a szervezet rendelkezésére álljanak. Ebből kiindulva vetődött fel a gondolat: ha a szervezetbe mesterségesen öregített és izotóppal jelzett vörösvértesteket juttatnak, ezek minden bizonnyal a lép felé törekednek majd, ott megtapadnak, s alighanem alkalmasak lesznek a lép alakjának vizsgálatára.

Öregítés céljából 20 percen át 49 C fokra melegítették a vörösvértesteket, majd radioaktív krómmal „jelölték meg" őket. S a feltételezés bevált: a sugárzó anyag kitűnően jelezte a lép helyét és alakját. Ilyen módon sikerült a szóban forgó esetben a bal bordaív alatt levő hatalmas daganatot, amelyet lép-eredetűnek is gyaníthattak volna, feltárás nélkül elkülöníteni a daganatmentes, normális alakú és nagyságú léptől.

Ezek után nyilvánvaló volt, hogy az eljárás a lép funkciójának vizsgálatára is alkalmas. Csak fel kell rajzolni néhány száz egészséges lépű ember vagy kísérleti állat izotóppal jelzett és hőkezelt vörösvértestei szétesésének időbeli grafikonját, és ehhez viszonyítani a beteg lépű emberek és kísérleti állatok hasonló adatainak görbéjét; a normálistól eltérő görbe a lép csökkent vagy fokozott működésére vall. E vizsgálattal kimutatható például a bővérűség, polycythaemia (az az állapot, amikor a térfogategységben levő vörösvértestek száma jelentősen felszaporodik), s ennek oka is: esetleg a csontvelő daganatszerű túlburjánzása vagy egyszerűen csak a magaslati levegő — ég s föld.

Hogyan szívódik fel?

A sugárzó anyagok alkalmazása a felszívódás és kiválasztódás aprólékos összefüggéseinek megismerésében is számos új eredményt hozott. Megoldódott például a régen húzódó vita: hogyan szívódik fel, választódik ki és hol tárolódik a szervezetben a normális vörösvértest-képzésért felelős B_{12}-vitamin. 1958-ban két amerikai kutató, Willigan és Okuda kimutatta, hogy a B_{12} a májból akkor is bekerül a bélbe, ha a májból a nyombélbe vezető epevezetéket lekötik. Nyitva maradt azonban a kérdés: milyen úton jut a B_{12} vitamin ilyenkor a bélbe?

Romics László és Stützel Mária a budapesti III. számú Belgyógyászati Klinika izotóp-laboratóriumában keresett választ erre (Kísérletes Orvostudomány 1967/19. szám). Kísérleteikhez a DDR Institut für angewandte Isotopenforschung kobalt 58-ával jelezték a B_{12}-vitamint. Ezt patkányok visszerébe fecskendezték, és egyúttal lekötötték a máj bélbe vezető csövét. A jelzett B_{12}-vitamin fokozatosan megjelent a vérben, majd a bélben, jeléül annak, hogy a vérből is képes a bélbe kiválasztódni. Csupán egyetlen példa ez abból a tengernyi vizsgálati eredményből, amit a radiokémia alkalmazásával a bonyolult és más módszerekkel megközelíthetetlen anyagcsere-folyamatok felderítésében elértek.

Hormonszint-meghatározás

A radioimmunológia új eredményeiről számol be dr. Walter Stich, a müncheni belklinika professzora a Medical Tribune egyik januári számában. Ismeretes, hogy a belső elválasztású mirigyek hormonjaikat közvetlenül a vérpályába ürítik. A naponként termelt hormonmennyiség csupán néhány milligramm, s ez is 24 óra alatt jut fokozatosan az 5 liternyi vérbe, illetőleg a szervezetbe. Közben természetesen a hormon nemcsak termelődik, hanem bomlik is. Ha tehát valaki egy csepp vérben valamely hormon koncentrációját akarja meghatározni, ez annyi, mint egy szem halikrát megkeresni a tengerben. Két-három molekulányi hormon meghatározása lehetetlen feladatnak látszik. Ám a radioimmunológia ezt is megoldotta, éspedig minden kémiai módszernél megbízhatóbban.

Vegyük példának a vércukor-szabályozó inzulint. Ha meg akarják határozni például 1 milliliter vérben levő inzulin (vagy bármely más fehérjetermészetű hormon) mennyiségét, a következőképpen járnak el. Az ismeretlen inzulinmennyiséget tartalmazó vérsavót minden előkezelés nélkül ismert mennyiségű, specifikus inzulinellenes antitestet tartalmazó oldattal hozzák össze. Erre valamennyi inzulin-molekula kapcsolódik az oldatban levő antitestekkel, de megmaradnak a felesleges antitestek. Ebben az első reakcióban tehát izotópok még nem szerepelnek. A második lépésben az ismeretlen mennyiségű maradék antitestet ismert mennyiségű, de most már izotóppal jelzett szintetikus inzulinnal hozzák össze. Ekkor a jelzett szintetikus inzulin megköti a maradék antitestet, s a jelzett inzulin-molekulák akár a maradékban, akár a reakcióban részt vett inzulinban meghatározhatók. Mind a maradék szintetikus, nyomjelzett, mind a felhasznált inzulin arányos az eredeti vérmintában levő, természetes inzulin mennyiségével, amit egyszerű képletek segítségével ki lehet számítani.

Ilyen módon 10^{-9}—10^{-12} koncentrációban lehet fehérjetermészetű hormonokat meghatározni, gyakorlatilag néhány molekulát, s nem a szervezetben. A szervezetbe egyáltalán nem kerül izotóp. A radioimmunológia tehát teljesen új lehetőségeket nyitott a belső szekréciós betegségek diagnosztikájával foglalkozó endokrinológia számára. Még húsz évvel ezelőtt is azt a nézetet vallotta Sheehan, az endokrinológia kiváló művelője, hogy a hormonális megbetegedések 90 százaléka a klinikai tünetekből és a beteg egyszerű vizsgálatából diagnosztizálható, viszont a megmaradó 10 százalékot akkor sem lehet diagnosztizálni, ha a legraffináltabb hormon- vagy klinikai-kémiai meghatározási módszereket alkalmazzák. Napjainkban a radioimmunológia nyújtotta lehetőségek révén az endokrinológia kijutott e viszonylagos tehetetlenségből, a becslések és „steril" spekulációk bizonytalanságából.

DR. J. FISCHER ÉS PROF. W. STICH
Nem a presztízs-szempont a döntő

Enzimdiagnosztika

De nemcsak a fehérjeszerkezetű hormonoknak, mint az inzulin, hanem egyszerű, szerves vegyületeknek, például a mellékvesekéreg cortisonjának, aldosteronjának, a herék testosteronjának pontos meghatározására is mód nyílt — erre a radiodiluciós vizsgálóeljárás szolgál. Mivel a szóban forgó hormonok nem fehérjék, speciális antitestekkel tehát nem köthetők meg, s a radioimmunológia számára hozzáférhetetlenek. A radiodiluciós vizsgálat során ismert mennyiségű, jelzett anyagot fecskendeznek a vérbe, amelyben az egyenletesen eloszlik. Minthogy a mellékvese és a here vérpályába ürített hormonjai a vizelettel bomlás nélkül választódnak ki, elég a vizeletben a sugárzó és jelzetlen hormonmennyiséget, a kettőnek egymáshoz való viszonyát meghatározni, ebből azután következtetni lehet a szervezetben termelt hormon mennyiségére. (A budapesti II. számú Belgyógyászati Klinikán dr. Glaz Edit dolgozta ki a mellékvesekéreg aldosteron-meghatározását ilyen módszerrel; az aldosteronnak a magas vérnyomás egyes típusaiban van döntő szerepe.)

Az enzimdiagnosztika fegyvertára is gazdagodott a radioimmunológiával. Hiszen ahogyan a fehérjehormonokat, az ugyancsak fehérjetermészetű enzimeket is meg lehet határozni ezen a módon. Az orvosok által jól ismert probléma például a hasnyálmirigy emésztőenzimjeinek objektív mérése. Vannak ugyan erre vizsgáló módszerek, megbízhatóságukhoz azonban sok kétség fér. Gyökeres változást jelent e tekintetben a béltartalom hasnyálmirigyből származó enzimjeinek radioimmunológiai meghatározása.

A gyógyszerek támadáspontja

Talán a gyógyszermérgezések nagy száma döbbentette rá világszerte a kutatókat, hogy a gyógyszereknek a szervezetben kifejtett hatását pontosabban kellene megvizsgálni. Ezt a célt szolgálja a gyógyszerkutatás új ága, a farmakokinetika. Gyógyszerek radioaktív izotóppal való jelzése lehetővé teszi, hogy ellenőrizzék: milyen utat tesznek meg a gyógyszerek a szervezetben, hol gyűlnek össze. hol fejtik ki hatásukat, hogyan választódnak ki stb.

Egy vérnyomásemelő szerrel kapcsolatban régóta folyt a vita: az agyban fejti-e ki hatását, vagy pedig közvetlenül húzza össze azt az érszakaszt, amely vérnyomásemelkedést eredményez. Amikor kísérleti patkánynak adták be a szer radioaktív izotóppal jelzett változatát, majd egésztest-autoradiografiát végeztek, kiderült, hogy a vérnyomásemelő anyag egyenletesen oszlik el a verőeres rendszer hajszálér előtti, prekapilláris szakaszán. Nem volt kétség többé, hogy a szer hatásának „támadáspontja" nem az agyi központban, hanem a perifériás érszakaszon van.

Dr. Heinz Breuer, a bonni orvosegyetem klinikai biokémiai laboratóriumának professzora az 1968 végén Kölnben rendezett izotópkongresszuson az izotópok alkalmazásáról szóló orvosi szakközlemények számával mérte az egyes országok orvostudományának fejlettségét. Nincs okunk szégyenkezni. De persze itt nem a presztízsszempont a döntő. hanem a gyógyítás.

DR. SZENDEI ÁDÁM

Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1969 MÁR

Pásztor János

Szeged 1021

Március 12

Víz és tűz

A körgát

Helyi mondás: Szeged sorsa a Tisza. Neki köszönheti létét (a sóhordó hajók kikötőhelye volt itt már a római kortól, ebből alakult a város), neki köszönheti fejlődését (halászat, folyami homok az építkezéshez, öntözhető földek), de szeszélye miatt csaknem pusztulását is sirathatja (az 1879. március 12-i nagy árvíz, kilencven esztendővel ezelőtt a város hatezer házából csak háromszázat hagyott meg), ám e pusztításnak köszönheti újjászületését, sőt igazi városi létét is (az európai nagyvárosok mintájára épült újra fel, körutas, sugárutas rendszerű „mörnöki" város, az ország legáttekinthetőbb városrajzú, legtervszerűbben épült települése).

A szegedi főtéren, a tanácsháza előtti parkos, nagy kiterjedésű Széchenyi téren sajátságos szoborcsoport áll: az ország egyetlen folyót jelképező szobra: az alkotó és a romboló Tisza (Pásztor János alkotása, 1932.) A szökőkút-megoldású emlékmű egyik szoborcsoportja az éltető folyóra, a másik a haragos vízre emlékeztet. Arra, amely kilenc évtizeddel ezelőtt „mint a kígyó sziszegve, mászva jött" a szegedi házak falai közé.

„Egy tenger, mely néhány pillanat alatt megsokszorozta magát dagadásában, mely lopva jött, mint orgyilkos és sebesebben, mint az aggodalom. És egyszerre jött minden ponton. Nem lehetett kitérni sehol. És amint látta az ember a magasból nyitott ablakokon, hogy a sötétben fehérlő házak egyre kisebbek, alacsonyabbak lesznek, kétségtelenné vált, hogy az ott alant a víz. S e házak nemcsak kisebbedtek, egy-egy reccsenés, egy-egy roppanás hallatszék néha, nem jobban a rettentő viharban, mintha egy diót törnek szét s akkor mindig végkép eltűnt valamelyik a fehérlő házikók közül, amelyeknek ablakainál még talán estefelé szőke gyerekarcok mosolyogtak, édesen, boldogan... A hajnal nem találta meg többé Szegedet, csak a romjait, amint apránkint egy piszkos tenger iszapjává válnak...

Harangszó, vészlövések

Az egykori szegedi újságíró írta e sorokat, Kákay Aranyos Nr. 3., (családi nevén Mikszáth Kálmán), aki szemtanúja volt a tragédiának. És gyászkeretben, csak fél oldalon jelent meg a Szegedi Híradó aznapi, szerdai száma Nagy Sándor szerkesztő soraival: „Kongj, városháza öreg harangja! Hirdesd Szeged népének, hogy szülővárosának végórája elérkezett."

A városháza harangja március 12-re virradó éjjel negyed 3-tól hajnali 4 óráig jelezte ugyanis a vész betörését. (Ennek emlékére minden esztendőben — még jó ideig a fölszabadulás után is — az évforduló napján éjszaka megszólaltatták az öreg harangot.) A harang szavával egybefonódtak a vészlövések, de szinte minden hangot elsodort a rettentő erejű szél. A viharos idő a mentést is csaknem lehetetlenné tette a koromsötét éjszakában, egészen reggelig, így azután voltak, akik az egész éjjelt a fagyos, hideg időben egy-egy háztetőn, mások esetleg a vízen úszó egy szál deszkán vagy a fák ágain töltötték. Sok helyen még ez sem bizonyult biztos menedéknek. A mentéshez kevés volt a csónak, pedig megelőzően — számítva a veszélyre — még Pestről, a városligeti tóról is vittek csónakokat, meg küldött az önkéntes mentőegyesület. A csónakok, ladikok, helyenként 3—4 méter magas víz tetején úsztak és nem egy helyen az utcai lámpák vagy a fák csúcsaiban akadtak föl. Az éjszaka folyamán ráadásul nemcsak a víz pusztított: váratlanul felrobbant és lángragyulladt a gyufagyár, a tűz átterjedt a szomszédos házakra, és együtt pusztított a víz a tűzzel. Aki tehette, a védettebb, erősebb házakba vagy a várfalra menekült.

Százötvenegyen haltak a vízbe, volt, ahol vízbe fúlt anyát halásztak ki karjai közt két kisgyermekét szorongatva még halálában is, másutt bölcsőre akadtak síró babával, s láttak temetetlen halottal koporsót úszni a vízen.

ROSKOVICS RAJZA A RETTENETES SZERDÁRÓL

Távirat érkezett a kormányhoz, de senki sem bontotta fel

Vita a parlamentben

A bajt csaknem másfél évtizeddel hamarabb látni lehetett, és Szeged városa nem szűnt meg kérni a segítséget a kormánytól. A várost azonban a Bach korszakban megalakított percsorai árvízvédelmi társulatba kényszerítették, amelynek töltései a Pallavicini-birtokot védték. Az uradalom azonban nem fizette a költségeket, csak a város fizette az igazságtalan hozzájárulást — teljesen fölöslegesen. (Részlet a törvényhatósági bizottság közgyűlésének 1876. április 12-i jegyzőkönyvéből: „...a nagyméltóságú m. kir. Belügyminisztérium közbenjárása kikérendő, hogy a Szt. Pétervárt tartózkodó őrgróf őméltóságát felhívni méltóztassék, hogy ...tisztségét, ha nem is nagylelkű áldozatkészség, de a legalább a törvény és jog parancsolta teendők hűséges betöltésére kötelezze...") Ugyanebben az évben csaknem bekövetkezett már a város tragédiája, míg végül is kiléptek a társulatból.

A veszély pedig évről évre nyilvánvalóan nőtt. 1877 májusban a Tisza balpartján fekvő Újszegedet el is öntötte a víz és 111 házból hét maradt meg. De ez sem volt elég figyelmeztető. Helyi parterősítések persze folytak, de csak a város saját erejéből és lakóinak közmunkájából. A megoldást azonban szilárd körtöltés építése jelentette volna, erre azonban a helyi erő kevés volt, a kormány pedig lebecsülte a veszélyt. 1878 őszén már mindenki előtt nyilvánvaló volt a tragédia közeledése a Tisza szokatlanul magas vízállása miatt, ami azután 1879. március 3-án az eddigi évek legmagasabb vízállására emelkedett. Másnap már ezer munkás dolgozott a gátakon, de 5-ére bekövetkezett a vész valódi kezdete azzal, hogy a város fölött átszakadt az uradalom területét védő petresi töltés!

A petresi gátszakadás után peregtek az események egészen a 12-i tragédiáig. A szegediek mindent megtettek: március 11-én már csaknem nyolcezer ember dolgozott a gátakon. Ez azonban kevés volt, de Tisza Kálmán kormánya még akkor sem segített. A városi törvényhatóság március 5-én rendkívüli közgyűlést hívott össze és onnan fordult felirattal a képviselőházhoz. („Régóta panaszoljuk szomorú sorsunkat, amelytől, úgy látszik, nincs menekülés: vagy az elöntéssel, vagy pedig az erőnket haladó védekezés folytán bekövetkező végkimerüléssel, eladósodással és tönkrejutással állunk szemben...") És ez a végső kétségbeesett segélykérés csak 10 nap múlva, március 15-én (!) került a képviselőház asztalára.

A katasztrófa napján egyébként minden újság bő cikkekben számolt be a szegedi árvízről. A honatyák azonban, úgy látszik, nem olvastak újságot, mert (a költségvetés volt napirenden) Novák Gusztáv képviselő azt a kérdést tette fel aznap az ülésen, hogy „bizonyos rémhíreket" hallott arról, netán Szegeden „valami baj" van. A kormány tagjai közül csak Pauler Tivadar igazságügyminiszter volt jelen, aki nyomban megnyugtatta a kérdezősködőt. Mondta, hogy tud az eseményről, mert reggel értesítést kapott a szegedi törvényszéki elnöktől. „A rabok már előbb el lévén szállítva — mondotta a miniszter — teendőim arra szorítkoztak, hogy az elnököt felhatalmazzam mindazon intézkedések megtételére, amelyek az iratok és a telekkönyvek megmentésére szükségesek".

Az érkező újabb és újabb hírek hallatára izgatott vita tört ki a parlamentben. Az is kiderült a vitában, hogy előző este távirat érkezett a kormányhoz — de senki sem bontotta fel. Ebben Szegedről azt jelezték, hogy ha hatezer katona nem megy sürgősen a gátakra, akkor a város tönkremegy.

Kossuth levele

A cserbenhagyott Szegedet végül is mulasztásai leplezésére felkarolta a kormányzat, a miniszterelnök könyöradomány gyűjtésére hívta föl az ország összes törvényhatóságait. Szinte az egész világ részvéte a város felé fordult. Odautazott a király, I. Ferenc József is, és a lapok felröppentették kegyes mondását: „Szeged szebb lesz, mint volt". (Igaz ugyan, hogy ezt aligha ő mondta, hanem valószínűleg az újságírók találták ki, akik úgy vélték, „mondatni kellene valamit a királlyal", hogy szebb legyen a tudósítás. E szállóige keletkezésének egész irodalma van. Némelyek Mikszáth Kálmánnak tulajdonítják, mások Sasvári Ármin szegedi újságírónak.)

A város valóban viszonylag gyorsan felépült, a kormány igyekezett látványosan eltussolni korábbi súlyos felelőtlenségét. A rekonstrukciót Tisza Lajos kormánybiztos vezette és Lechner Lajos volt a közvetlen segítőtársa. Az volt a legfontosabb, hogy a régi terv megvalósuljon: körtöltést építsenek a város köré. Ez mintegy 10 méter magasan a Tisza 0 pontja fölött húzódik. A várat lebontották, számos középületet emeltek, s a kialakított két körút között befelé folytonosan emelkedő sugárutakat építettek ki. (A külső, úgynevezett nagykörút azoknak a fővárosoknak a nevét viseli, amelyeknek országai a legtöbb anyagi segítséget küldtek az újjáépítéshez. Így a körút egyes szakaszai: Római, Brüsszeli, Párizsi, Berlini, illetve Moszkvai, Londoni, Bécsi körút. — A külföldi segítség meghaladta a hárommillió forintot.)

Az újjáépítésnek a korra jellemző számos árnyoldala is volt. A legsúlyosabb, hogy egyes utak feltöltésével a nedves, egészségtelen pincelakások ezrei keletkeztek, amelyekbe tavasszal többnyire befolyik a talajvíz, ráadásul a mélyen fekvő területeken a csatornázás is szinte megoldhatatlan feladat. A múltban nem sokat törődtek e helyzet megszüntetésével, hiszen többnyire munkáscsaládok laktak itt. A mai Szeged vezetésének viszont egyik legfontosabb feladata, ennek az áldatlan állapotnak — már sikéreket felmutató — felszámolása. A kiköltöző pincelakók helyére újakat már nem költöztetnek, de ez nyilvánvalóan jelentősen növeli a lakásellátás gondjait.

A régi tragédiának ma már egyre inkább csak az emléke él. A szegedi szólásmondás őrzi meg leginkább meg ma is. („Jól áll, mint Szeged vízkor" — arra mondják, aki a tönk szélén áll.) Valamikor még korszakot is jelölt ez a kitejezés, hogy „a víz előtt" vagy „a víz után", mert a vizen csak a nagy árvizet értették. S „vizes gyerök"-nek hívták, aki 1879-ben született. A város egyik legszebb sugárútja, a budapesti országútba torkolló, Kossuth Lajos nevét viseli, aki az emigrációból, Torinóból is gondolt kedves városára, amelyet toborzó útján a nemzet büszkeségének nevezett. Az árvízkor 350 arany frankot küldött a maga, a két fia és hű barátja, Ihász Dániel ezredes nevében. S a kísérő hosszú levélben a többi között arra intett, hogy „Szegedet Szeged népe támaszthatja fel".

S ez kilencven év múltán sem elkopott igazság.

LŐKÖS ZOLTÁN

MTI SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1975 JAN 14
Napló (Veszprém)

Pásztor János szobrászművész

1021

Emlékezés Pásztor Jánosra

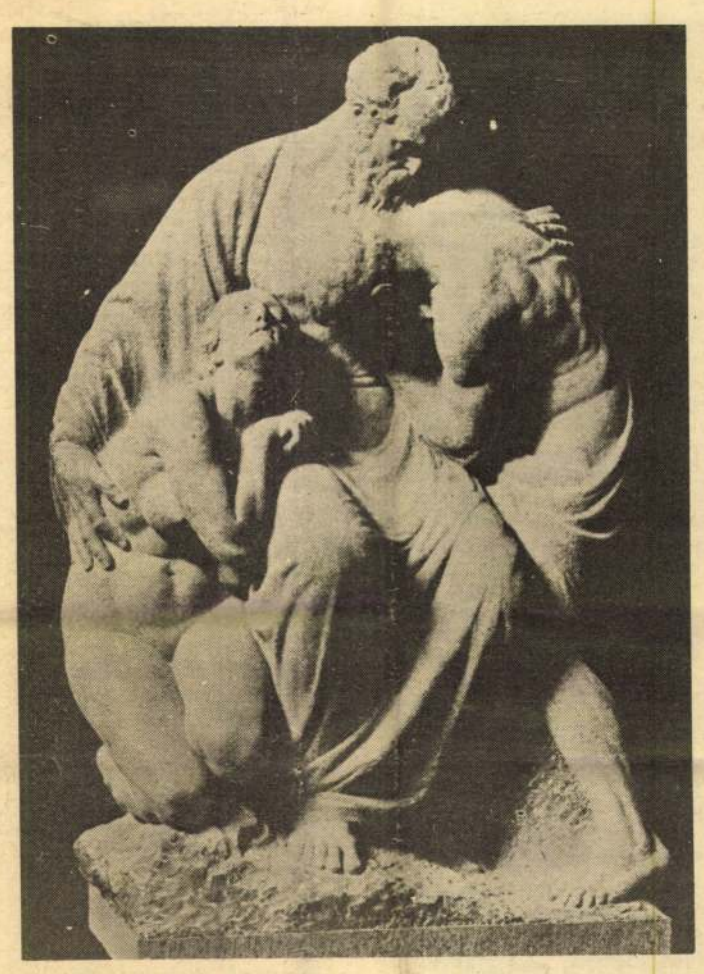

Megtérés című szobra

Harminc évvel ezelőtt, 1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrász, a huszadik század első felének jelentős magyar mestere. Képriportunkban négy értékes alkotását mutatjuk be olvasóinknak.

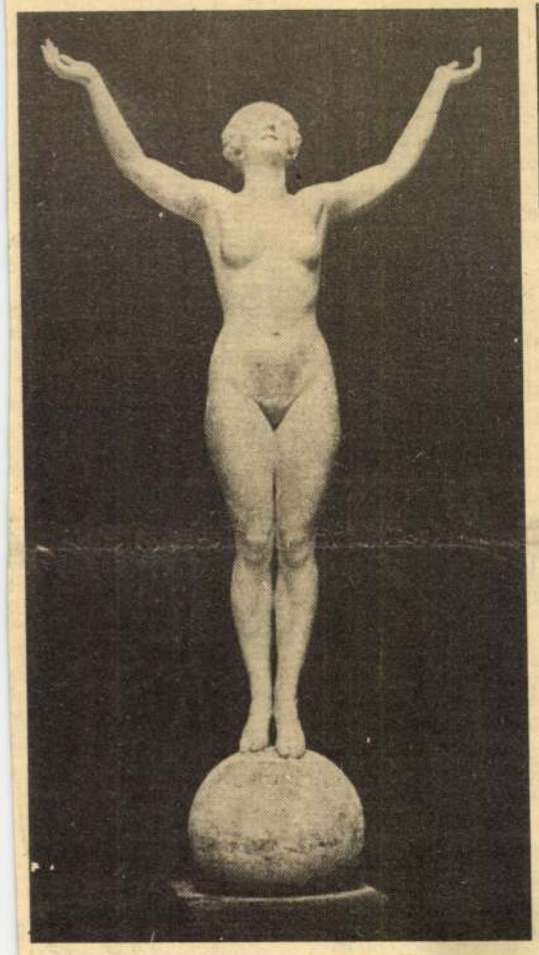

MUNKAMEGOSZ

A közelmúltban felhívtam egyik járásunk művelődésügyi osztályvezetőjét. Azt kérdeztem: a kukoricának hány százalékát takarították be eddig? Udvariasan, de kissé megütközve válaszolt: „Rossz helyre kapcsolták, kérem... átszólok az illetékeseknek, tessék várni." A másik járásunkban már „cselesebb" kérdéssel zaklattam a mezőgazdasági osztályvezetőt: szíveskedjék megmondani, önöknél hány tsz járul hozzá a művelődési házak fenntartásához? Meglepődve válaszolt: „Kérem a türelmét, rögtön átküldök valakit a művelődésügyi osztályra. Tetszik tudni, ők ezt jobban tudhatják..." S jóllehet, mindkettőjük magatartása meggyőzött arról, hogy az „ügyfélfogadás" színvonala sokat javult az utóbbi időben, azt mégis kiolvastam szavaikból: „Nem az én dolgom, miért éppen tőlem kérdezik?"

Igazuk van, végtére is munkamegosztás érvényesül. De mi is az a munkamegosztás? Idézem: „Az emberi tevékenységek különböző foglalkozási ágakká, szakmákká való szétválása, elkülönülése." Nélküle elképzelhetetlen az élet. *De elvárható-e, hogy mindenben szigorú munkamegosztás érvényesüljön?*

Vágjunk a közepébe.

Bizonyára jól ismerik a párt közművelődési határozatát. Hiába kerestem, nem találtam benne utalást arra, hogy *a kommunistáknak melyik csoportja felelős a határozat végrehajtásáért.* De úgy tudom: a szigorúan termelési jellegű párthatározatok sem zárják ki például a művelődési életben tevékenykedő kommunisták felelősségét. Mindezt persze egyszerűbben is kifejezhetnénk: *a szervezeti szabályzat minden kommunista számára kötelezővé teszi a határozatok végrehajtását.* Vagyis ebben nincs és nem is lehet munkamegosztás. Mégis többször tapasztaljuk, hogy sokan és gyakran megfeledkeznek erről, sőt, ha nem vigyázunk, lassan az effajta „feledékenység" társadalmi gyakorlatával is számolhatunk.

Nemrégiben meglepett egy dokumentum, melyet társadalmi bizottság vitatott meg körültekintően, felelősséggel. A közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatai című előterjesztés második részében a jövő évi és a távlati feladatokat határozták meg — két ember nyakába varrva csaknem minden felelősséget. A két ember a művelődési irányítás kulcsfontosságú pozícióit tölti be. Mégis azt kell mondanunk — és nem az ő védelmükben —, hogy *képtelenséget várunk tőlük.* Igaz, ez is egyfajta „munkamegosztás", de így? Hiszen egy sor olyan követelményért kell felelősséget vállalniuk, amelyhez nincs hatáskörük, ha úgy tetszik: *nincs hatalmuk.*

De hát a jogászok azt mondják: csak ők lehetnek a felelősek, a szakágazat irá-

csolat és az együttműködés szükségességét." Kik tudnák ezt jobban, gyorsabban elérni? A művelődés vagy a termelés irányítói? Elképzelhető az is, hogy együtt?

Miféle „munkamegosztás" az, amely a közművelődési határozat megvalósítása felelőseinek körét ennyire leszűkíti? Azt hiszem, valamit nem jól csinálunk. A gazdasági élet irányítóit, a vállalatok vezetőit megint csak „ráolvasással" próbáljuk közel hozni művelődéspolitikai feladatainkhoz, holott ma már igazán nyilvánvaló: *a dolgozók műveltségi szintjének további gyarapítása nélkül aligha fejleszthetők termelési eredményeink.*

Igaz közben kedvezően változik a közgondolkodás. A megértéssel egyre kevesebb a bajunk. A cselekvés kevés; a példamutatás várat sok helyen magára, a tettek maradnak el a szavaktól, nem a megértéssel van baj.

És most kérdezzünk tovább! Ki tud hatni jobban a termelő vállalatokra, a gazdaságok vezetőire? A termelési vagy a művelődési szakirányítás? Kinek van több eszköze ahhoz, hogy elérjen valamit? Ki tud ösztönözni erkölcsileg és anyagilag egy — csak a termelés bűvkörében élő — vezetőt? Az-e, aki elszámoltatja napi munkájáról, vagy az, aki megkérheti, „légy szíves, barátom". Nem erőszakos eszközökre gondolok, ne higgyék. De el tudom képzelni, hogy *csak az kaphat kormánykitüntetést, aki termelési és művelődési feladatait is jól látja el.* Hogy a jutalomosztásnál egyszer majd figyelembe veszik azt is, hogy a gyár dolgozói közül hány munkás tanul, szórakozik kulturáltan, hogyan alakult a szakképzett munkások száma; hány ösztöndíjasa van a gazdaságnak, és hallhattak-e már TIT-előadót a gyár munkásai.

Elképzelhetőnek tartom, hogy a kommunisták közössége arról is megkérdezi az igazgatót: *mit tett az emberek művelődéséért, s ha úgy tetszik, „behajtja" korábbi kulturális igéreteit.*

A művelődés irányítói

nem térhetnek ki a termelés gondjai elől. Sokat tesznek — ha nem is eleget — az iskoláztatásért, a munkásművelődésért, a képzés és a továbbképzés megszervezéséért. Nem ők, hanem a társadalom kapná cserébe, ha a gazdasági élet, a termelés irányítói valamicskét „visszaadnának" ebből az erőfeszítésből. Ez volna az igazi munkamegosztás. Ésszerű, célravezető és emberséges.

Jávori Béla

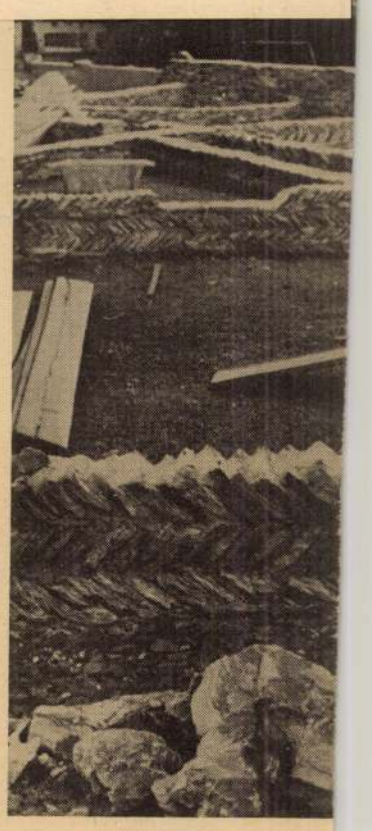

Római kori ásatások

HUNYADI ISTVÁN:

Vitéz Mihály a

Mottó: „N
sö

*Tógátus-időm gorombá
Dajkám, a józan Debrec
sarkamra. Némi kilátás
Cigány-bandával érkeze
én oligarcha-virtusát da
Ők nem olvastak verset,
a gyöpös elme nem kér
s a marhabél-köszörülés
hoppon maradtam ékes
Komáromban Lillám bi
új életkedvet. Kacér b
Felém hajolt bizony,
így biztatott nehány titk
Ám a szülőknek tetszett
s a boltosnéi rang, tö
a „professzorinál" (Így
Poéta vagyok. Egész ja
Bolhám se számolom.
Költőnek lenni Hunniáb
magam csalása. Csász
paraszt-parcella nem sol
A köpülyöző fia firkálj
s a fölvert Bakonyon ki*

LAKATOS ISTVÁN:

*Futsz, szép vad, egy
Utánad csend, homál
Megborzadok. Verse
utolszor még felsöt*

*Milyen gyilkos, viss
fojtott körül, milyen
hogy sorsom sivár é
valaha is te lehettél*

Őszi hidegre emlék-

ADALOM — TE

HÍREK — ÉRDEKESSÉGEK

AZ ÓRIÁSFENYŐ HALÁLA

A világ legnagyobb élő szervezete a kaliforniai óriásfenyő — Sequoia gigantea — az „örök élet" titkának őrzője. A tudósoknak eddig nem sikerült természetes okból betegségtől vagy öregedéstől elpusztult egyetlen ilyen fát sem találniuk. A Sequoia giganteák csakis a favágó baltájától vagy talajerózió következtében dőlnek ki. Még a Sequoia Nemzeti Parkot nemrég végigpusztító, eddigi legnagyobb kaliforniai erdőtűz is meglepően kevés kárt tett bennük. A kutatók megállapítása szerint a fa fennmaradásának egyik titka fél méternél vastagabb, nem gyantás, rostos kérge, amelyen csak az ismételt erős tüzek tudnak áthatolni. Az átlagos erdőtűznél kétszer forróbb propán fáklya — egy kéndarabhoz erősítve — több óra alatt csupán kis üreget égetett ki belőle. Az egyik fatörzs belsejébe nagy üreget égettek a lángok, a fa mégis tovább él és növekszik.

Másik védekezőszere a tannin, amely mind a fatestben, mind a kéregben megtalálható. Ez ellenállóvá teszi a növényi kártevőkkel és rovarokkal szemben. Az erdőben fekvő kidőlt Sequoiák évszázadokig egészségesek maradnak.

Legveszedelmesebb természetes ellensége az erózió. A fának nincs karógyökere, így a hatalmas óriás sekély gyökérzetének széles tányérján egyensúlyozza magát. Ha erózió következtében megszűnik az egyensúlya, a fa eldőlhet, bár még ereje teljében van.

PARÁNYI ALKATRÉSZEK ELLENŐRZÉSE

Az óráknak, a fényképezőgépeknek, a különböző műszereknek sok olyan bonyolult alakú parányi alkatrészük van, amelyekbe több tucat különböző méretű lyukat kell fúrni. Ezeknek az alkatrészeknek tized- és századmilliméternyi pontossággal való ellenőrzése a legtapasztaltabb ékszerész számára is megoldhatatlan feladat.

Leningrádi és novoszibirszki kutatók olyan eljárást találtak fel, amelynek a segítségével bármilyen bonyolult és bármilyen parányi alkatrész ellenőrizhető.

Az új eljárás szerint nem magukat az alkatrészeket, hanem az ellenőrizendő alkatrész képmását hasonlítjuk össze a minta képével. Ehhez egy különleges műszerre, az összehasonlító profilmikroszkópra van szükség.

A profilmikroszkópnak két tárgyasztala és tárgylencséje van. Az egyik tárgyasztalra helyezik a mintát, a másikra az ellenőrizendő alkatrészt. A megvilágításhoz kétféle színszűrőt használnak: az egyik alkatrészt zöld, a másikat vörös színnel világítják meg. Egy optikai rendszer a két képet pontosan egymásra fekteti és a szemlencse látóterébe vetíti. Ha a két alkatrész pontosan egyforma, akkor egyetlen, éles körvonalú kép látható. Ha azonban az alkatrészek nem egyeznek pontosan, akkor körvonaluk mellett élénk vörös, vagy zöld szegély látható, aszerint, hogy melyik alkatrész „lóg ki". Az eltérés nagyságát mérni is lehet: a kompenzátor csavarjait a szivárványperem eltűnéséig kell forgatni.

Az új eljárás megkönnyíti az iparban az alkatrészek ellenőr-

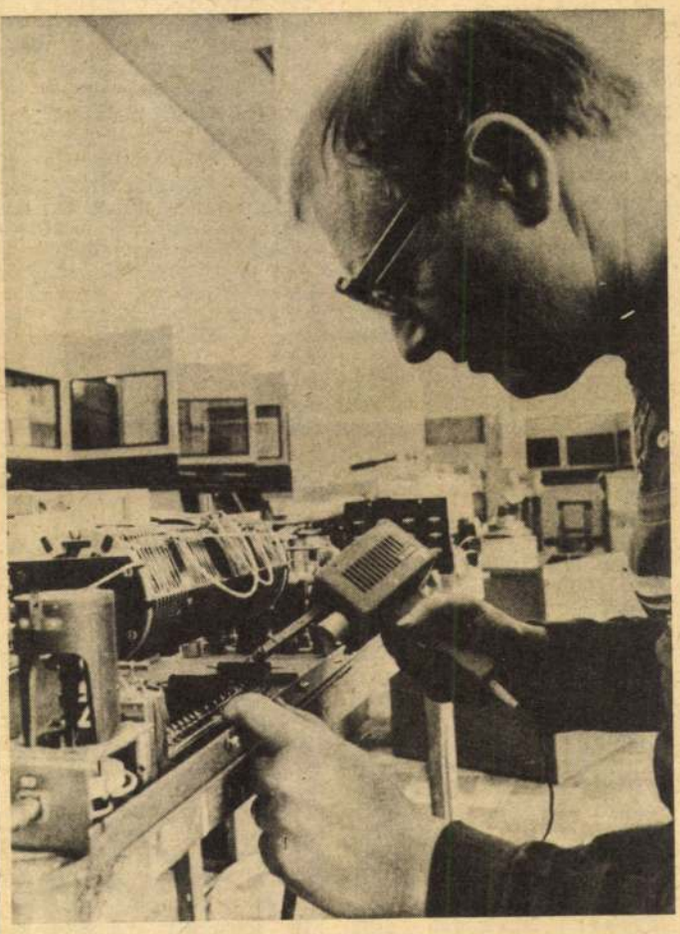

Forrasztás — felsőfokon

Az utóbbi néhány év forradalmi változásokat hozott az elektronikai ipar területén. A legnagyobb ezek közül az integrált áramkörök megjelenése és gyors elterjedése volt. Ez a változás természetesen hatott a felhasználó iparra is, alapvetően megváltozott az elektronikus gyártmányok konstrukciója és gyártástechnikája. Általánossá vált a panelrendszerű felépítés, amely nagymértékben megkönnyíti az elektronikus berendezések mérési és szervizmunkálatait. Rendkívül gyorsan fejlődik az áramköri elektromos kötések technológiája is. Ennek ellenére nem csökken a hagyományos kötési mód, a forrasztás jelentősége sem. Ahogy az integrált áramkörök és egyéb áramköri elemek megbízhatósága fokozódik, egyre inkább a forrasztások minősége határozza meg az elektronikus berendezések működésének megbízhatóságát.

A forrasztás klasszikus eszköze, az egykor lángon, izzó parázsban melegített forrasztópáka is alaposan megváltozott az idők folyamán. Ma már a legkülönfélébb szabályozós kiviteluek. A változatlan fűtőteljesítménnyel, de szakaszos fűtéssel működő pákákban hőérzékelő elem gondoskodik róla, hogy a forrasztócsúcs ne hűljön le a forrasztás eredményessége szempontjából kritikus 250 C-fok alá, de ne is melegedjen túlságosan fel.

A legkorszerűbb forrasztópáka-típusok ún. lágyszabályozó-rendszerűek. Az értékelő itt egy hőmérsékletfüggésű ellenállás, amelynek értékváltozásai egy differenciálerősítőt vezérelnek; ennek jelei pedig egy teljesítményfokozatot. A teljesítményerősítő kimenete a fűtőtest alacsony feszültségű tápáramát biztosító transzformátorral áll összeköttetésben, így a pákacsúcs hőmérsékletének függvényében csökken vagy növekszik a fűtőtranszformátor kimeneti feszültsége is. Nemcsak a szabályozás igen gyors az ilyen elektronikus rendszerű pákáknál, hanem a felfűtési idő is igen rövid, általában nem több 4—5 másodpercnél. Képünkön ilyen korszerű pákával való forrasztást

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
Pásztor János, szobrász-
HAJDU-BIHARI NAPLÓ
1981 MÁJ 24

/1021

Emlékezés Pásztor Jánosra

(1881—1945)

Az 1981-es év a nagy jubileumok időszaka. Hogy csak a szobrászokat említsük: most ünnepeltük *Stróbl Alajos* születésének 125. — *Medgyessy Ferenc* születésének 100. évfordulóját. Épp ennek tudható be az, hogy az ország egyetlen sajtóorgánuma sem emlékezett meg *Pásztor János*ról, aki 1981. január 29-én lett százéves. Ez az elfeledettség éppolyan méltánytalan volt, mint halála: 1945. január 7-én bombatámadás áldozata lett.

Annak, hogy éppen Debrecenben emlékezünk meg Pásztor Jánosról, több oka van: egyrészt kapcsolatban állt Medgyessyvel, másrészt több szobortervet és egy monumentális művet készített városunknak, harmadsorban a Déri Múzeumban őrzik három fontos kisplasztikai remekét.

A gyomai származású Pásztor édesapja már a múlt század végén kiemelkedett a paraszti sorsból: muzsikált. Korán meghalt, árván otthagyta gyermekét, akit aztán a nagyszülők neveltek a vásárhelyi puszták, majd a városban. Meghatározó volt számára ez a nagy alföldi város, a paraszt Párizs. Első élményeit a vásárhelyi parasztélet: a vásárok, piacok, mulatságok hangulata adta, majd egy vándorcirkusz állatserege. Tízévesen mintázott először oroszlánokat. Iskolái elvégzése után a budapesti Iparművészeti Iskolába jelentkezett, ahol *Mátrai Lajos* olyan nagy tehetségnek tartotta, hogy segédjének fogadta, s Pásztorral készíttette el szegedi Vasvári Pál-szobrának két mellékalakját. Pásztor 18 évesen eljutott Rómába, majd — állami ösztöndíjjal — Párizsba, a Julian Akadémiára. Ilyen élmények után tért vissza Vásárhelyre, ahol termékeny talajra és ösztönző művésztársakra talált: *Endre Bélára*, *Tornyai Jánosra*, *Rudnay Gyulára*. Mindnyájuk modellje lett Rózsa Sándor egykori betyár társa, *Kala János*, de elsősorban Pásztor János „Búcsúzkodás" című művében lett halhatatlan. Ezt a remekművet 1906-ban mutatta be a Műcsarnokban a fiatal Pásztor, s egyszerre elnyerte a szakma szeretetét. A szobrászok egy emberként fordultak a kultuszminisztériumhoz, hogy vásárolja meg a művet a Szépművészeti Múzeum számára. Így is történt: a körtefából faragott mű 1907-től a Szépművészeti Múzeum, ma a Nemzeti Galéria tulajdona. A Déri Múzeum meg tudta szerezni később e mű második példányát. A kétalakos életkép méltán váltotta ki 1906-ban és váltja ki ma is a közönség tetszését. Két vásárhelyi népviseletbe öltözött ember: egy apa és fia búcsúját, kézszorítását mutatja be a szobrász minden póztól mentesen, de szívbe markolóan. A század elején készítette el Hódmezővásárhely részére Nyizsnyai Gusztáv költő szobrát, majd „Vízmerítő" című kútszobrát. 1908-ban megpályázta a debreceni Kossuth-szobor pályázatot, ahol ezerkoronás díjat nyert. 1905-től részt vett a Munkácsy-pályázat minden fordulóján, s mindeniken első díjat nyert, de megbízást nem kapott.

1910-ben Budapestre költözött, s a Százados úton élt 1945-ben bekövetkezett haláláig. Medgyessyvel jó barátságban volt, együtt jártak le Hódmezővásárhelyre, s tagjai voltak a Majolika Telepnek. Pásztor nagy sikert aratott aktjaival, az 1913-as „Elűzött"-tel, a „Primaverá"-val, az „Ad astra", „Fájdalom", „Cleopatra", „Zsuzsanna" című művekkel, amelyekért megkapta a nagy és kis aranyérmet, a Ráth György-díjat, a Barta Károly-aktdíjat és a Szinyei-díjat. „Ad astra" című leheletfinom, éteri hatású bronzszobra a Déri Múzeum tulajdona. (A mű nagy modellje díszíti Pásztor síremlékét a Kerepesi úti temetőben és egy példánya áll a Szabadság-hegyen.) Kútszobrai közül a Najádok kútja (Szeged), portréi közül Beethoven, Hauszmann Alajos, Eötvös József, Gvadányi József szobra emelkedik ki. Debrecenbe a Református Kollégium árkádsorára készítette 1938-ban Kazinczy Ferenc portré domborművét.

Több hősi emlékműve valósult meg a húszas-harmincas években (Szentes, Orosháza, Békés, Makó, Túrkeve). Legismertebb történelmi emlékműve a Parlament előtt álló II. Rákóczi Ferenc-lovasszobor, valamint a finom hangulatú Kazinczy-emlékmű Budán. 1931-ben — Medgyessyt megelőzve — elnyerte a debreceni reformátor szoborpályázat egyik megbízását, és 1938-ban fel is avatták az egyetem előtt Szenczi Molnár zsoltáríró emlékművét.

Művészete egy karakteres, mélybe gyökerező népi hangvételtől eljutott a teljes kifinomultságig: a „Búcsúzkodás"-tól az „Ad astrá"-ig. Nagy mesterségbeli tudással készítette női aktjait, patetikus emlékműveit. Talán — többek között — ez a fordulat okozta azt, hogy nem hagyott olyan mély nyomot a magyar művészet történetében, mint a konokul következetes, egyéni hangú Medgyessy.

Búcsúzkodás (Fotó: F. Molnár Erzsébet)

Sz. Kürti Katalin

Pásztor János

RÁKÓCZI

NÉPSZAVA: 1976. március 27-e
7. oldal.

Pásztor János: Rákóczi

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726
Pásztor János
LUDAS MATYI
1976 SEP 30
1021

ÖN SZERINT MIT MOND A SZOBOR?

Szerkesztőségünk ezen a héten az alábbi pályázatokat jutalmazza:

PÁSZTOR JÁNOS:

„BÚCSÚZKODÁS" — Nyugdíjba megyek, fiam! Még egy turistacsoportot már nem bírok ki.

(Beküldte: Varga Sándor, Bp., Szelő u. 2.)

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Csongrád m. Hírlap

1974 JAN 13

Pásztor Gyula szobrára

1021

Lapunk vásárhelyi kiadásának olvasói emlékezhetnek *dr. Dömötör* János cikksorozatára, melyben városa szobrait mutatta be. Az akkori szöveg kiegészítve, új adatokkal gazdagítva, dokumentumok alapján pontosítva, most könyv alakban is megjelent, a Szegedi Nyomda gondos kivitelezésében. A szobrok szépségét élvezők hálásak lehetnek a város művelődésügyi osztályának és a Tornyai Múzeumnak, hogy anyagilag is lehetővé tették a *„Vásárhelyi szobrai"* megjelenését, s ezáltal egy ilyen jó és kimerítő ismeretanyagot kaptak kézhez szülővárosuk 40 köztéri szobráról, ide értve természetesen azokat is, amelyek nyilvános bárki által látogatható udvarokon, folyosókon, helyiségekben állnak. Az írásos szöveget igen jó fényképfelvételek illusztrálják.

Negyven szobrot említettünk — bizonyára kevesen gondolnak e szám hallattán arra, hogy kevés magyar vidéki város dicsekedhet ennyi műalkotással, de arról sem szabad megfeledkezni, amit a könyv bevezetője is említ: *a felszabadulás előtt mindössze hét szobor volt a városban, a többivel 1945 óta gazdagodott.* És hogy egy másik tényezőről se feledkezzünk meg, az alkotók között olvan nevek vannak, mint *Pásztor* János, *Kallós* Ede, *Medgyessy* Ferenc, *Ferenczy* Béni, *Somogyi* József, *Szabó* Iván, *Kamotsay* István.

Az 1778-ban felállított Nepamuki Sz. János kőszobrától az 1972-ben felállított Majolikagyári Emlékműig íveli át a szöveg a műalkotások történeteit, esztétikai értékeit — mi mégis annak a szövegrésznek örvendünk a legjobban, amely a mai tervekkel is foglalkozik; vagyis annak a ténynek, hogy a terv szerint további 8—10 szoborral gazdagodik a város a jelenlegi és az elkövetkezendő ötéves terv során.

Szeremlei óta nem jelent meg összefoglaló munka a városról, a jelen képzőművészeti életéről sem. A színes Tornyai-katalógus mellett most ez a kiadvány tájékoztathatja az idegent Vásárhely képzőművészete múltjáról-jelenéről, legalább-is a múlt és a jelen egy részterületéről.

SZABÓ ENDRE

amíg azt érzem: felelőtlen
és hamis fecsegés a tájkép,
amíg a vízben partra gondol,
s a partról vízbe ér a lábam,
amíg a vérem úgy dorombol,
hogy szívverésem megtaláljam,
amíg naponta küzdenem kell
a levegőért is, hogy éljek
amíg tegnapi szerelemmel
élnek holnapi — szemefények,
amíg halottakat kísérek
sírok közé, mint síró élő
amíg esténként attól félek:
ez az álmom lesz boldog — végső
amíg pofonul torol az öklöm,
amíg ököltől indul vérem,
amíg anyámtól azt öröklöm:
nem kell sírni a semmiségen —
amíg a szépet szépnek látom,
s eredményét a szép szavaknak —
addig hiszem: nem kényszer — álom,
hogy ember vagyok és az maradjak.

Sass Ervin

Játék kis igazsággal

bölcsebbek a füvek
mert a Napra néznek
bölcsebbek a fák
mert elébe állnak a szélnek
bölcsebbek a lepkék
mert szállnak csak szállnak
bölcsebbek a felhők
mert a földön árnyak
bölcsebbek a falak
mert sziklakemények
bölcsebbek a folyók
mert vissza sem néznek
bölcsebbek az utak
mert valahová visznek
bölcsebbek a tornyok
mert önmagukban hisznek
bölcsebbek a hangok
mert meghalni tudnak
bölcsebbek a bölcsek
mert bölcset hazudnak.

Pásztor János

MEGHIVÓ

RUDNAY GYULA FESTŐMŰVÉSZ ÉS **PÁSZTOR** o o o **JÁNOS** SZOBRÁSZMŰVÉSZ o o o

KIÁLLITÁSÁRA

A PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ **„LOTZTERMÉBEN“** o o o (ANDRÁSSY-UT 39. SZÁM.) o o o A KIÁLLITÁST F. HÓ 27-ÉN (HÉTFŐN) DÉL U. 1/2 5 ÓRAKOR **MOLNÁR VIKTOR** VALL. ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI ÁLLAM TITKÁR NYITJA MEG.

EZEN MEGHIVÓ HÁROM TAGBÓL ÁLLÓ CSALÁD o o o BELÉPŐ JEGYÉÜL SZOLGÁL. o o o

BELÉPTI DIJ SZEMÉLYENKÉNT A MEGNYITÁS NAPJÁN 1 KORONA. A KIÁLLITÁS TARTAMA ALATT 30 FILLÉR.

A BELÉPTI DIJ TISZTA JÖVEDELME AZ UJSÁGIRÓK NYUGDIJINTÉZETE ALAPJA JAVÁRA FORDITTATIK.

o o o o o A KIÁLLITÁS TARTAMA: o o o o o

1911. MÁRCIUS HÓ 27-TŐL ÁPRILIS HÓ 8-IG.

ROSENTHAL GYULA BPEST, TELEFON 100-51.

Pásztor János

Magyarság

1940. febr. 14.

K1

BUDAPEST, 1940. FEBRUÁR 14

— Vastagh György és Pásztor János készítik Gömbös Gyula szobrát. A Gömbös Gyula Társaság igazgatósága ülést tartott. Az ülésen megjelentek többek között Gömbös Gyula gyermekei közül Gömbös Dóra és Gömbös Ernő. Az igazgatóság megvitatta és letárgyalta a felállítandó Gömbös-síremlék és szobor kivitelezésének módozatait, majd egyhangúlag úgy határozott, hogy megbízást ad a síremlék és szobor elkészítésére. A megbízást a síremlék és szobor elkészítésére Vastagh György és Pásztor János szobrászművészek kapták. Az igazgatóság végül felkérte Sztranyavszky Sándor elnökőt, hogy keresse fel érintkezést a főváros vezetőivel, Gömbös Gyula szobra helyének végleges megállapítása céljából.

PÁSZTOR JÁNOS: MOSÓ LEÁNY. MÁRVÁNY.
János Pásztor: Waschendes Mädchen. Marmor. — János Pásztor: Lavandaia. Marmo.

PÁSZTOR JÁNOS: BÚCSÚZKODÁS. FA. BUDAPEST, SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM.
János Pásztor: Abschied. Holz. Budapest, Museum der Schönen Künste. — János Pásztor: Il congedo. Budapest. Di legno. Museo delle Belle Arti.

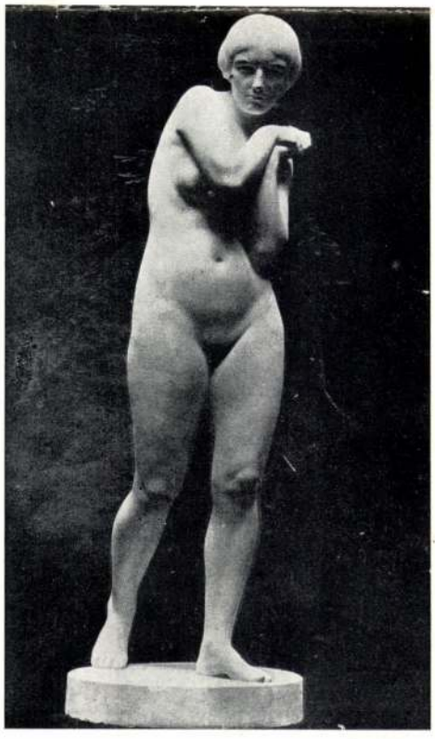

PÁSZTOR JÁNOS: AZ ELÜZÖTT. MÁRVÁNY.
János Pásztor: Die Verbannte. Marmor. — János Pásztor: Donna perseguitata. Marmo.

PÁSZTOR JÁNOS: GÉNIUSZ. KAZINCZY FERENC-EMLÉKMŰ. BUDAPEST, VÁR.
János Pásztor: Genius. Franz Kazinczy-Denkmal. Budapest, Burg. — János Pásztor: Genio. Monumento a Ferenc de Kazinczy. Budapest. Fortezza Reale.

Szépművészet 1941. 8.

MUNKÁCSY MIHÁLY: ABLAKFÜLKE. OLAJFESTMÉNY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM.
Mihály Munkácsy: Fensternische. Ölgemälde. Museum der Schönen Künste. — Mihály Munkácsy: Strombatura. Quadro a olio. Museo delle Belle Arti.

MUNKÁCSY MIHÁLY: UTCARÉSZLET. OLAJFESTMÉNY. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM.
Mihály Munkácsy: Strassenansicht. Ölgemälde. Museum der Schönen Künste. — Mihály Munkácsy: Particolare di strada. Quadro a olio. Museo delle Belle Arti.

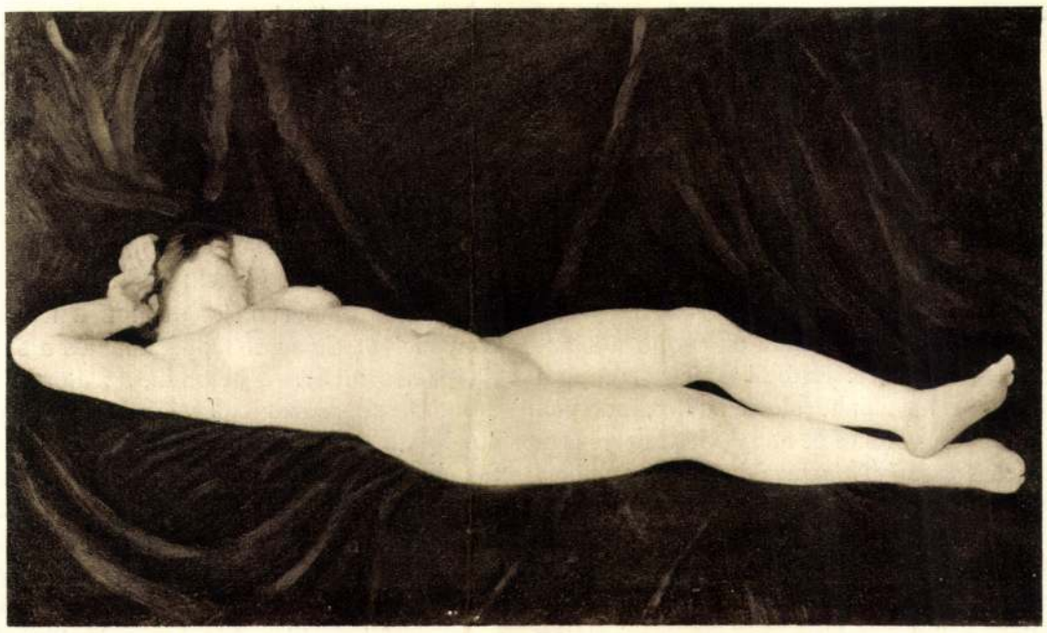

FERENCZY KÁROLY: NŐI AKT.
Bäcker Béla úr tulajdona.

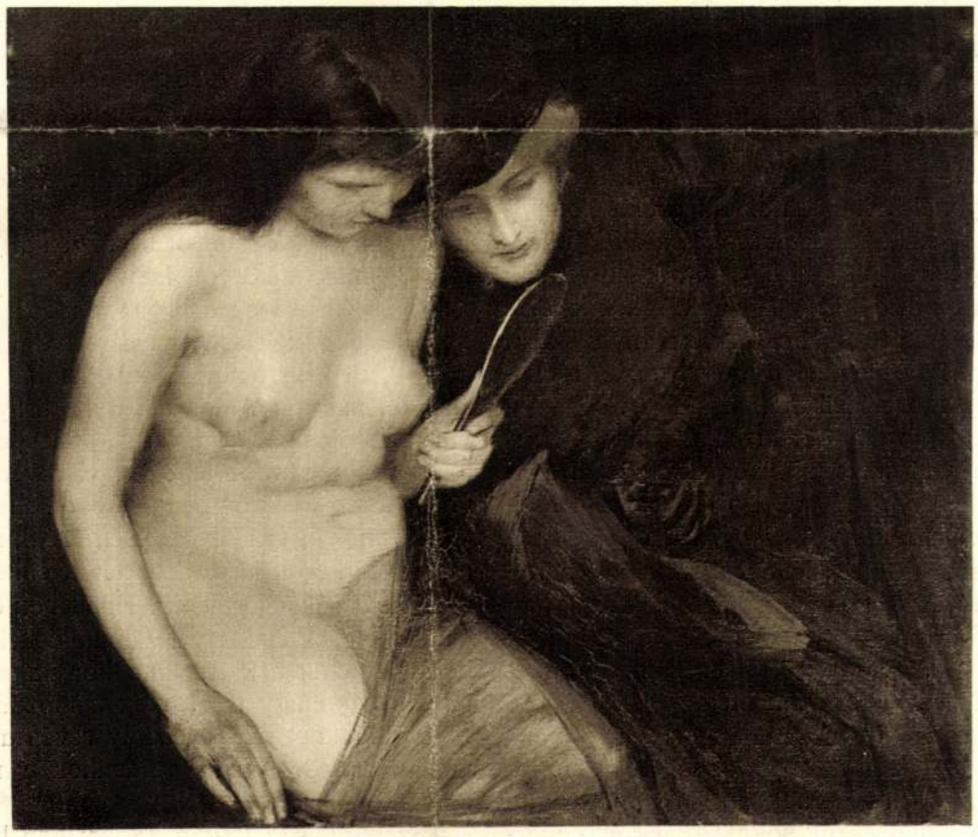

VASZARY JÁNOS: TÜKÖR ELŐTT.
Nemes Marcell úr tulajdona.

tik Glattert a szépség szentimentális értékelésében. *Brüll Aladár* is „Emese álmát" festette meg. Nagy csendéletet, amelyben a csendet csak a szépen megfestett turulmadár zavarja meg. A szép akt legjava húsfestés és a kezek meginti méltók Brüll híres kezeihez. *Kövér Gyula* szép elbeszéléseket fest elegáns aktokról. Festői ügyességekkel kedveskedik és érdekes ügyességi feladatokat tűz maga elé, hogy megoldja őket.

Éder Gyula a drámai aktcsoportosításnak régi mestere. Ezúttal is nagy színpadi jeleneteket tár elénk, sok-sok aktot, amelyek mindegyike valamiféle nagy pózba helyezkedett el. *Kövesdy Géza* az édesen szép embert festi. Nem is a nőt, hanem rózsásan egy hússzínű fiút, akinek a testén a plein-air és a műteremvilágítás hancúrozik. *Szüle Péter* a fényárnyék pátoszát szólaltatja meg aktjában. Rembrandt a szavajárása, sajátos a formaadása. Beletéved aránytalanságokba, deformáltságokba, de pompásan eluralkodtatja rajtuk az aranyos fény misztikumát. *Herman Lipót* irizáló színek kábító pompájával jelenteti meg buja testű életpapnőit. Sugárzik belőlük az élet nagy törvénye, a gyönyörűség mindenhatósága. Kompozíciója az Iványi - Grünwaldéval rokon, csakhogy míg ő az akt kedvéért komponál, amannak az akt csakis kompozíciós eszköze. *Bánáti-Schwerák József* hűséges a plein-airhez. Guggoló aktján zöldes reflexek játszadoznak. A kék lepelbe is elevenítve kap bele a verőfény s az akt pompásan megfestett hátán száz tónusfinomságot éleszt. *Zsolnay-Mattyasovszky László* a valeurökban nem bízik. A kontúrba veti minden bizodalmát és a kétméretűség igazába. Aktját is ezzel a hitével festette meg. *Kohányi Károly* galériatónusos „Danae"-jében az árnyékok rejtelmébe vesz a sok jól meglátott részlet, míg *N. Fodor Olga* a dekoráció szépségének útján jár. Aktját a festésnek nagy megbecsülésével formálta meg.

*

Az oszlopcsarnokban és az odanyíló termekben szobrok sokasága. Bronz-, márvány- és gipsz-aktok. Itt nem segíti bele a gondolkozás a tekintetet a felületről a térbe, itt nem kapacitál a valeur és tónus, hogy a két méretben fölismertesse a harmadikat. Itt közvetetlenül jelenik meg a test és közvetetlenül szólal meg a testről való tudás. A szoborban nincs megoldatlanság, az aktszobornak egyetlen része sem úszhat bele a semmit sem ábrázolásba. Még az impresszionista szobrászat is, amely nem az objektív észlelhetőt, hanem a szubjektive meglátottat ábrázolja, csak a formamegoldással dolgozik. Hanem azért az új aktszoborban is sűrűn jut szóhoz a formák konvenciója. A saját tapasztalat és a saját elképzelés mellett a betanult, az átöröklött forma. A szobrászat legtovább és legragaszkodóbban őrizte a sémát. Mert csak későn eszmélt rá az elevenségnek a plasztikában, a mozgás elevenségének a merev pózzal szemben való jogára. Az akt-kiállításban a magyar szobrászat impozáns tanuságot tesz erről a ráeszmélésről. *Pásztor János* nagyszerű beszédességgel tanuskodik róla. Márvány-aktjainak eleven, lágy a húsa és a formái csupa élettel teljes megindultság. Szabatosan helytállók, valószerűek, az anatómiai igazságnak is megfelelők ezek a formák és mégis mozgalmasak, forrongók, mint maga az élet. A rózsaszínű márványból faragott „Zsuzsanna" formáit fények, reflexek és árnyékok alakítják. Nagy megmozdulása nincs megmerevítve a kőben, csak éppen a pillanatot érte megrögzítés. És ugyanilyenek Pásztor bronz-aktjai, csak más bennük a körvonalnak s a felületeknek beszédessége: a bronz simaságához alkalmazkodik. Hiszen ez az anyag másképp rögzít meg benyomásokat, mint a kifaragott márvány. Más a fényre, árnyékra való reagálása. „Primavera", „Cleopatra", „Várakozó" a bronz lehetőségei révén festőibbek. Az „Ivó nő"-ben a mozdulatnak, a taglejtésnek egyensúlyozottsága régi, nagy művészeti korok híres szobraiéra emlékeztett. Ime az új naturalista a ritmusban és az alaknak teljes egészével való hatáskeltésében találkozik a klasszikus kor naturalistáival. Ugyanúgy teszi meg a mozdulatot és az indulatot az egyensúly révén a harmónia elemévé, mint valamikor a nagy régiek.

Szentgyörgyi István szobraiban kevesebb a festői elem, mint Pásztoréiban. Őt is a mozdulat kifejezése izgatja. Az egy helyben maradás, mint mozgási fázis. Nem

Gerő Ödön. Az akt-kiállítás. Magyar Művészet 1925.

Pásztor János

Pesti Napló Képes melléklete
1935. jún. 29.

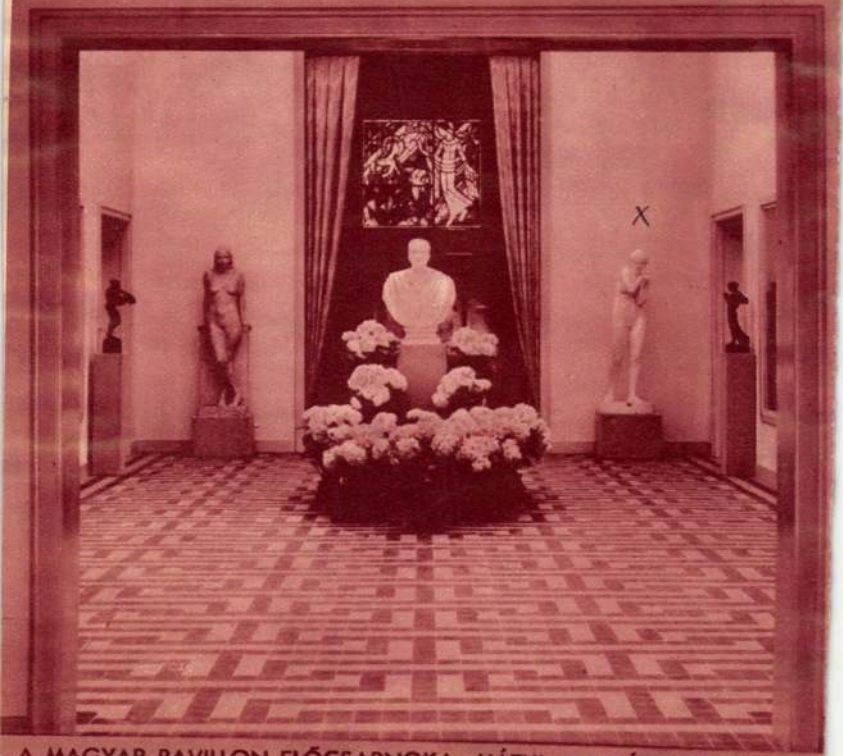

A MAGYAR PAVILLON ELŐCSARNOKA, HÁTUL A VIRÁGOK KÖZÖTT HORTHY MIKLÓS KORMÁNYZÓ MÁRVÁNYSZOBRA

Peoples Temple

Az újabb stílustörekvéseknek elég gyér nyomait mutatja szobrászatunk. Egy kiváló régibb művészünk, Beck Ö. Fülöp az, aki elsősorban képviseli a tőlünk nyugatra hódító irányzatoknak egyik ágát, a korai görög művészet szelleméből merítő, szigorú felépítésre törekvő, némiképen archaizáló áramlatot. Örömmel jegyezzük fel, hogy kivált *Afrodite* című női alakjában (Ernst-Múzeum, 1922) nemes, szép eredményét láthattuk törekvésének. Medgyesy Ferenc, a mai stílustörekvések tehetséges ifjabb képviselője, értékben kissé egyenlőtlen művei között néhány érett s valóban összhangzatos munkát termelt, így mindenekfelett egy ülő nő egyszerűségében nemes alakját, melyet márványban a berlini Collegium Hungaricum részére vásárolt meg kultuszminiszterünk. Pátzay Pál több komoly, érett képmással erősítette meg jövőjébe vetett bizalmunkat.

Mindebből azt látjuk, hogy szobrászatunk élete eléggé mozgalmas, művészeink igyekezete, kedve, tehetsége nem lankad, noha sok nehézséggel kell küzdeniök. Ezt nemcsak elismerjük, hanem örömmel hangoztatjuk. Vajjon az előző hatévi ciklushoz mérve, mutat-e nevezetesebb változást a kép? Bizony aligha. S nem más az eredmény akkor sem, ha még korábbi évekkel, a háború éveivel teszünk összehasonlítást. Úgy tetszik nekünk, hogy szobrászatunk csöndes vize kissé mozdulatlanul áll s elkelne egy kis szellő, mely duzzasztja a vitorlát és üdíti a levegőt. Ha már hat évvel ezelőtti jelentésünkben szóvá tettük ezt a jelenséget, most még inkább kötelességünk, hogy ne hallgassunk felőle.

Mi utat nem mutathatunk, a művészet a maga útját járja és öntörvényei szerint fejlődik, de óhajtást és reményt talán szabad kifejeznünk.

Az első, amit egy-egy ilyen szemle során magunktól kérdezünk, a következő: vajjon elérkeztünk-e már oda, hogy igazán magyar szobrászatról beszélhessünk? Van-e magyar szobrászat, legalább olyan értelemben, mint ahogyan van magyar festészetünk? A mi érzésünk szerint szobrászatunk ebben még nem érte el a festészetet. Semmit sem óhajtunk jobban, mint hogy ez megtörténjék. Milyen szép lenne, ha szobrászatunk felvenne valamit magába az eredetiségnek és a magyarságnak abból a nagy örökségéből, amelyet Izsó hagyott reánk. Nem Izsó kifejezési eszközeit, stílusát értjük természetesen, — mert ez minden kiválósága mellett is a multé — hanem művészetének azt az erkölcsi elemét, melyet magyarsága jelentett s amely halhatatlan.

Ami a kifejezési eszközöket illeti, inkább azoknak a szálaknak újrafelvételét szeretnők, amelyek hagyományosan az európai törekvésekhez kapcsolnak bennünket s amelyek újabban meglazultak. Nem abban a szerencsétlen és ferde értelmezésben gondoljuk ezt, mintha minden kis rezdülésre visszhangot kellene adnunk, vagy éppen minden hóborttal lépést kellene tartanunk, amely itt-ott, ideig-óráig felüti fejét. Nem, ily értelmetlenség nem jár az eszünkben. Csupán azt hisszük, hogy a kor nagy szellemi áramlataiból senki sem vonhatja ki magát, aki meg akar maradni az emberi kultúra közösségében, s hogy az eszmények változása a művészetben szerves és természetes jelenség s egyszersmind a művészi energiák felfrissülésének és megújhodásának is forrása.

Különösen elszomorító azok erőlködése, akik a magyar szellemet ellentétbe akarják hozni az egyetemes szellemi élet alakulásának, változásának elvével. Végzetes baj lenne, ha a magyar szellemű művészet a megmerevedést, a megállást jelentené. Annyit tenne ez, mint ha halálra ítélnők a magyar művészetet. Nekünk azt kell kivárnunk, hogy ez a szellem rugékony legyen, a fejlődéssel lépést tartson, ahhoz alkalmazkodjék és az idők változásai között is megtalálja azt a módot, amelyen kifejezheti magát. Éppen ez biztosítja önmegújulásának lehetőségét és ezzel örök életét.

Vajha a jövő jelentéstevője több biztató jelről adhatna számot, s mi lelkesedve mondhatnók: íme, van szobrászatunk, amely magyar és amelyben korunk érzése lüktet.

Rátérve ezután beszámolónk végső céljára, bejelentem, hogy Társaságunk az alapító rendelkezésének megfelelően most is felhívta javaslattételre az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulatot és a M. Kir. Képzőművészeti Főiskolát. E két fórum közül csak a Képzőművészeti Társulat élt jogával s Pásztor János szobrászművészt hozta javaslatba a jutalomra.

A Greguss-bizottság azok alapján, amiket jelentésemben előadtam, örömmel tette magáévá ezt a javaslatot, s egyszersmind Barta Károly családi síremlékét jelölte meg Pásztor János művei közül olyan alkotásként, amely a jutalmat leginkább megérdemli. A Kisfaludy-Társaság egyeteme ezt a javaslatot egyhangúlag elfogadta. Így most nincs más hátra, mint hogy arra kérjük kedves művészünket, fogadja szívesen a kitüntetést, amelyre két fényforrás sugározza fényét: Greguss Ágost szelleme és a legrégibb magyar irodalmi társaságnak elismerése.

Petrovics Elek.

Marcel Proust

(1871—1922).

Léon Pierre—Quint: *Marcel Proust.* Sa vie, son oeuvre, 1925, Paris, Simon Kra, 303 lap.

Az utolsó nyolc évben sokat emlegetnek egy francia írót, kinek sajátos szellemben írott hatalmas méretű regénye, *A la recherche du temps perdu*, hazája határán túl is meghódítja a műveltebb lelkeket. A genfi egyetemen már 1923-ban előadást tartanak róla, Scott Moncriff angolra fordítja, a német E. R. Curtius tanúlmányt szentel neki. Paul Morand ódával ünnepli:

> Proust, à quels routs allez-vous donc la nuit
> Pour en revenir avec des yeux si las et si lucides?
> Quelles frayeurs à nous interdites avez-vous connues
> Pour en revenir si indulgent et si bon
> Et sachant les travaux des âmes
> Et ce qui se passe dans les maisons?
>
> (Rob. de la Vaissière: *Anthologie poétique du XXe siècle* (II. k., 89. l.)

Valóban, ez az éjtszaka élő, sejtett jelenségekbe pillantó *douloureux génie* új csapást keresett magának. A lélek és a társadalom kérdései foglalkoztatják, mint kortársai közűl Paul Bourget-t és René Bazin-t, de kutató szeme a tudat aknáinak titkosb mélységébe lát, mint azok. Konzervatívsága nem kevésbbé megkapó, mint René Boylesvé-é, noha riadt felocsúdássá zordonodásában líraibb kihangzású. Regényalakban önéletrajzi munkát nyújt, mint Léon Bloy, két alkotásában is, de míg ez vallásos kedélyről tanuskodik, Proust művészetért való rajongásról tesz bizonyságot. Mint André Gide híres könyve, a *Nourritures terrestres* (1897), úgy Proust *A la recherche du temps perdu*-je is egész írónemzedéknek lett kedvelt olvasmányává. Ennek a nagy írónak Léon Pierre-Quint könyvet szentel, leírja életét s jellemzi munkásságát.[1]

*

[1] A hatalmas regényciklus újabban is megjelent Párizsban, a Librairie Gallimard kiadásában, 13 kötetben. A következő részekre oszlik: *Du côté de chez Swann*, 2. k., *A l'ombre des jeunes filles en fleurs*, 2 k., *Le côté de Guermantes*, 2 k., *Sodome et Gomorrhe*, 3 k., *La prisonnière*, 2 k., *Albertine disparue*, 2 k. Megjelent már a *Le temps retrouvé* is.

tehetségének több jeles képmásban is bizonyságát adta. Különösen kiváltak közülök Perczel Miklós, Sebestyén Károly és Venczell Béla képmásai. Nem egy értékes darabot köszönhetünk ismét Szentgyörgyi István finoman mérlegelő, gondos és higgadt művészetének. Lux Elek gyöngédérzésű és ízléses újabb munkákban dicsőítette művészetének fő sugalmazóit: a női bájt és a tánc költészetét, s fordulatszámba menő, érdekes változást mutatott Sidló Ferenc újabb munkássága, aki különösen Ember-ciklusának (1927) drámai erővel, szélesen formált fejeiben új színt adott hozzá munkásságának eddigi képéhez. Nekünk mégis úgy tetszik, hogy ott van igazán elemében, ahol finom és intim megmunkálásról van szó, így különösen bronz képmásaiban. Ezek közül Conrad Veidt képmását (1926), ezt a kiválóan jellemzett, szép képmás-szobrot emeljük ki elsősorban.

Az említett művészek közül hármat, ú. m. Sidló Ferencet, Kisfaludi Strobl Zsigmondot és Szentgyörgyi Istvánt azzal bízta meg kultuszminiszterünk, hogy az Országos Levéltár dolgozóterme számára egy-egy magyar harcos csoportot készítsenek. Sidló ősmagyar lovasokat mintázott meg, Strobl a török-magyar háborúkból választott tárgyat, Szentgyörgyi egy XIV. századi lovasharcot ábrázolt. E művekben mintegy megismétlődött az a művészi verseny, mely ugyane művészeknek szabadságtéri szobraiban folyt le néhány évvel ezelőtt, s mint akkor, most is érdekes összehasonlításra nyílt alkalom. Sidló és Strobl szenvedélyes, gomolygó csoportjaival Szentgyörgyinek nyugodtan meglatolt műve állott szemben, híven tükrözve a művészek temperamentumát és felfogásuk módját. Az eredmény egyébként arról győzött meg, hogy a feladat nem tartozik azok közé, amelyekben mai művészeink igazi erejüket tudják megmutatni. Különösen Sidló művénél éreztük ezt. Ezt számításba véve, csak elismeréssel emlékezhetünk meg a művészek igyekezetéről s arról az eredményről, melyet még ebben a számunkra szokatlan feladatban is sikerült elérniök.

Ugyane nemzedék művészei közül nagyobb sorozattal lépett fel az elmúlt ciklusban Petri-Pick Lajos is, és mindjárt hozzátehetjük, hogy különösen *Futó* című bronzában (Ernst-Múzeum, 1922 és Akt-kiállítás, 1925) tehetségének figyelemreméltó fejlődéséről tett tanuságot. Nem akarunk hallgatással elmenni Gách Istvánnak *Női akt*ja és Orbán Antalnak *Toillette* című, ugyancsak női aktot ábrázoló szobra mellett sem (mindkettő: Akt-kiáll., 1925), amelyek java oldaláról mutatták e művészeink képességét.

Bory Jenő, Gárdos Aladár, Lányi Dezső, Kolozsvári Szeszák Ferenc, Telcs Ede s más érdemes művészek szintén hozzájárultak szobrászatunk életének gazdagabbá és elevenebbé tételéhez.

széttárt két karjával nemcsak a hozzásimuló alakokat öleli át, hanem mintha az egész kompozíciót is természetes pánttal tartaná össze. S a művész mindezt a nélkül érte el, hogy erőszakosnak éreznők eljárását; a testek könnyen és természetesen helyezkednek el. Épp ilyen szerencsésen találta el megmintázásukban az egyszerűségnek azt a mértékét, amely megteremti a hatás ünnepi komolyságát, de nem csap át a sematikus ürességbe. Érzésben nemes, formai megoldásában kiváló mű Pásztor síremléke, s csak fokozza jelentőségét, hogy főerénye a szerkesztés jelességében van, tehát olyan tulajdonságban, melynek a legtöbbször érezzük hiányát.

Aki fővárosunk terein, parkjaiban sétálgat, újabban mind többször bukkan a szabadban elhelyezett kisebbfajta szobrokra, amelyek nem rendelésből, személyek vagy események megörökítésére készültek, hanem a művészi szabad termelésből vannak válogatva. A székesfőváros üdvös és rokonszenves akciójának eredménye ez, amelyet nagy örömmel üdvözlünk. A szobrászatnak éppen ebben a körében, a kisebb feladatok művészi megoldásában derekas eredményt érnek el szobrászaink, a termelés elég gazdag és szerencsés. Csak helyes és természetes tehát, ha fővárosunk vezetősége onnan merít, ahol van miből. Jóval természetesebb, mint a nagy emlékszobrok erőltetése, amelyeknek sem anyagi, sem művészi követelményeire nem telik ma erőnkből. S a közönség művészi nevelését is jobban szolgálják a szerte elszórt művészi munkák, amelyek mindenkinek útjába akadnak, a művészetet mintegy szétárasztják, s egyszersmind a modern város elég sivár képébe némi ötletet és érdekességet vegyítenek. Különösen, ha olyan szerencsésen vannak megválasztva, mint Erdey Dezsőnek, egy biztató jövőjű fiatal művésznek a Stefánia-út mentén 1927-ben felállított *Vízhordó fiúja*, mely a megfigyelésben annyi frisseséget és kedvességet, a megmintázásban annyi komolyságot mutat, hogy teljes mértékben megérdemli gyors népszerűségét. Persze a műben még van valami a naturalista ízű felvétel esetlegességeiből, az alak felépítése nem eléggé nyugodt és világos. Ha összevetjük szobrunkat Hildebrandnak ugyanezt a tárgyat ábrázoló bronzával, mely talán az ötletet adta hozzá, világosan látjuk, mi a különbség a tehetséges, de még kellőképen át nem szűrt természetábrázolás és a minden ízében megérlelt művészi kompozíció között. Bízunk benne, hogy ifjú művészünk komoly tehetségével megszerzi azt is, amire még szüksége van. Ez a bizalmunk annál jogosabb, mert ugyanő Narcissus című szobrában, melyet az 1925-i aktkiállításon láttunk, a szobor felépítésének követelményei iránt is sok megértést mutatott.

Ám ideje, hogy a szabadban való szemlélődésünket befejezzük

és a termelésnek azt a részét vegyük szemügyre, amely kiállításokon került nyilvánosságra. Egy régi érdemes szobrászunk, Róna József, Savoyai Jenő jeles lovasszobrának művésze, 1922-ben hatvannál több művét mutatta be a Műcsarnokban. Köztük több olyat is, amelyek ezúttal első ízben jelentek meg a közönség előtt. A kiállítás teljes képet adott az ő sokoldalú és változatos munkásságáról, melyben igen fejlett, olykor a köznapiasság határát is túllépő naturalizmus barokk-ízű dekoratív vonással párosul. A kiállítás egyszersmind jó alkalom volt arra, hogy visszapillantást vethessünk nemcsak a művész multjára, hanem annak az egész nemzedéknek irányára, amelynek művészi jelleme a 80-as években alakult ki. A természethű mintázásban való készség, a kompozíció barokkos mozgalmassága, a genre-szerű, olykor adomás mellékízű tárgyak kedvelése nemcsak Rónára, hanem kortársaira is jellemző, s így kiállításának történeti szempontból is megvolt a maga érdekessége.

Az ifjabb nemzedék, mely ma már szintén az élet derekánál tart, java erejét ezúttal is az aktábrázolásban és a képmásokban adta ki. A rendes évi tárlatokon és külön kiállításokon nagy sorát láttuk az ilyennemű műveknek. Az aktszobrászat teljes erejű bemutatására különösen jó alkalmat adott a Műcsarnokban 1925-ben rendezett aktkiállítás, amelyen hosszú sora vonult fel a fürdő, fésülködő, törülköző, táncoló, guggoló, futó és pihenő aktoknak. Merengő, bűnbánó, üldözött és megriadt nők boxoló, labdázó és kődobó férfiakkal váltakoztak, s ha egyesek közülök mitológiai vagy bibliai nevet viseltek is, igazában megannyian művészeinknek a meztelen emberi test művészi feldolgozásában való buzgóságát s egyszersmind tiszteletreméltó készségét hirdették. Milyen gyér volt e mellett a Műcsarnok 1926-ban rendezett magyar genre-kiállításának szobrászati anyaga! E két ténynek szembeállítása magában eleget mond szobrászaink érdeklődésének irányáról.

Hadd említsük az előbbi kiállítások bő anyagából Pásztor János műveit, aki ebben az időben is leginkább női aktokat mintázott abban a nemes stílusban, mely az alak átgondolt felépítésével, vonalainak összhangzatos rendezésével felülemeli műveit a nyers természetábrázoláson, a nélkül, hogy megfosztaná őket az élet melegétől. Különösen kitűnt e nemben *Fájdalom* című kisebb terrakottája (Ernst-Múzeum, 1925). Kisfaludi Strobl Zsigmond *Venus születése* című életnagyságú bronzában (Akt-kiállítás, 1925) a kompozíciónak olyan összhangját érte el, hogy művét nemcsak az ő emelkedő pályájának, hanem mai egész aktszobrászatunknak java termékeihez kell soroznunk. Ugyanő valóban gazdagon és könnyen ömlő plasztikai

keltette Thorwaldsen és Canova korának szellemét. Művészi szeszély vagy a lélek mélyében végbement belső átalakulás hozta-e létre a művet, csak alkalmi kirándulásról, vagy komoly és tartós stílusváltozás előjeléről van-e szó, — a jövő fogja megmutatni. Annyi bizonyos, hogy a mű hatásában szerencsés és még ha nem bizonyulna is többnek művészi játéknál, meg lehet állapítani, hogy a művész megnyerte a játszmát. Igen figyelemreméltó munka Vass Viktor temetői emléke is, melyet a művész gipszben az 1925-ben rendezett akt-kiállításon is bemutatott. Egy fáradt vándort ábrázol, amint hosszú útja végére érve, roskadtan féltérdre ereszkedik. Meleg érzésével és tömör kompozíciójával a legjobb temetői szobrok egyike, s erre annál szívesebben mutatunk reá, mert azt hisszük, hogy kevesebb szó esett róla, mint megérdemli. Nem kisebb dicséret illeti Margó Ede művét, melyet Gálos Kálmán sírjára készített. Meztelen férfit ábrázol, aki csónakán a tulsó partra igyekszik: az elhunyt lelkének útja az ismeretlen tartomány felé. Elgondolásában költői, a mintázásban komoly, érdemes munka. Kár, hogy túlságosan alacsony talapzatán hatása nem érvényesül teljesen.

Nemcsak a Kerepesi-temetőnek, hanem egész mai szobrászatunknak egyik ékessége Pásztor Jánosnak az a csoportja, mely — Hikisch Rezső építészeti keretébe foglalva — Barta Károly családi sírboltját díszíti. A kompozíció három alakból áll. Szelíd és méltóságos, nagyszakállú aggastyán ül a középen; jobbról egy fájdalomtól leroskadt, térdelő nő alakja simul hozzá, balról pedig egy megtört ifjú roskad kebelére. Ő a szenvedőkön nyugtatja kezeit, mintegy védve őket és csillapítva fájdalmukat. A fájdalomtól vonagló ember megnyugvást keres és talál a bölcs és örökkévaló Istenség kebelén — ez körülbelül az a gondolat, melyet a szobor kifejez. S kifejezi úgy, ahogyan igazi művész is csak az ihlet szerencsés óráiban teheti. Ami először tűnik szemünkbe, az a csoport szerkesztésének nagy zártsága és szervessége. A három alak felépítése teljesen megfelel annak az eszménynek, melyre a szobrászat legjobb korszakaiban törekedtek: az alakok magasabb művészi egységben olvadnak össze s a mellett egyenként is világosan bontakoznak ki, egymást el nem nyomják, kifejező erejükben nem csökkentik. Ebben a kompozícióban nyoma sincs a modern szobrokban olyan gyakori lazaságnak, nincs sem bántó hézag, sem önkényes kiugrás, a testek tömegei mintegy egymásra borulnak s a vonalak egy láthatatlan belső központ felé tartanak. Két nagy egység: az érzés egysége és a szorosan összesimuló alakok szerkezeti egysége erősíti és mélyíti hatásában egymást. A zártság benyomását csak fokozza az aggastyán mozdulata, aki

István álló szobrát, melyet Kisfaludi Strobl Zsigmond készített a debreceni egyetem elé, s melynek leleplezése 1926-ban ment végbe. Jellemző és élettel teljes ábrázolása ez a mártír-államférfiúnak, akinek póznélküli komolyságát, férfiasságát és közvetlenségét igen szerencsésen fejezi ki a debreceni szobor. Kisfaludi Strobinak erélyes és biztos mintázó művészete ebben a szoborban a javát érte el annak, amit a realista ábrázolásmóddal el lehet érni, s a jeles mű meleg elismerésünkre szolgál reá.

Nagy hév és lendület jellemzi Damkó József Kapisztrán-szobrát, melyet a Nándor-kaszárnya udvarán 1922-ben állítottak fel. Ha szerkesztésének lazaságát nem hallgathatjuk is el, annyi bizonyos, hogy a festői irányú, önkényesen csapongó szobrászati eljárásnak hatásos példáját alkotta meg benne a művész.

Az emlékszobroknak legnagyobb csoportja a hősi emlékekből kerül ki, amelyeknek tervezeteit 1926-ban külön kiállítás alakjában mutatták be a Műcsarnokban. E művek legnagyobb része azonban még nincs felállítva, vagy csak 1928 folyamán állíttatott fel, s talán hozzátehetem, hogy éppen az utóbbiak között vannak az értékesebbek. A hősi emlékek nagy többsége megerősítette azt a tapasztalatunkat, hogy az ilyennemű feladatokra mai szobrásznemzedékünk kevésbbé termett, s hogy igazi ereje a naturalista szellemben megoldható kisebb feladatokban mutatkozik. Egy kifejező, érdekes mozdulat vagy helyzet megragadása, egy-egy álló, lépő vagy görnyedő alak alapos megfigyelése, az emberi test formáinak, vonalritmusának művészi értékesítése, egy képmásszobor tüzetes, hű megmintázása — íme, ezek a feladatok jelzik e nemzedék működésének erényeit, egyszersmind azonban korlátait. A szerkesztés összetettebb problémái távolabb esnek szobrászaink művészi érzésétől és gyakorlatától. A szobrászati Greguss-díjról 1922-ben előadott jelentésünkben szóvá tettük, hogy a háborúnak a szobrászatban nem támadt nagyobbszerű emléke. Noha azóta a háborús emlékek jóval megszaporodtak, most sem mondhatunk e részben egyebet.

Az emlékszerű szobrászat újabb alkotásai után kutatva, ki kell sétálnunk a Kerepesi-temetőbe is, amely ebben a ciklusban nehány valóban kiváló alkotással lett gazdagabb. Egy régibb érdemes művészünk, Ligeti Miklós, Elek Pál családi síremlékében olyan művet alkotott, amely egyaránt kitűnik formáinak nemességével és kifejezésének komolyságával. Ligetit eddig úgy ismertük, mint a Rodin szellemében formálódott, a fény és levegő hatásait kiaknázó, mozgalmas szobrászati stílusnak könnyű és szerencséskezű képviselőjét. Szóbanlevő művében szinte meglepetésszerűen szakított multjával, egészen a klasszicista eszményhez pártolt, s mintegy életre

séges levél igen.» (Mindez ugyancsak a már említett *Mi a művészet* című kötetből van idézve.)

Szerinte a dalokban, himnuszokban sincs meg az igazi egyesülés, a súlypont mindig az egyiken van. Az igaz, másutt a népdalt helyezi mintaképül a zenész elé, mint olyan lapidárisan összefogott, de a mellett mégis teljes értékű darabkát, mely mindenki által megérthető.

Tolsztoj nézetei a zenéről sok helyütt bizarrnak tünhetnek fel a művelt zenész előtt, mégis igen figyelemreméltóak ezen megjegyzései is. Sok helyütt prófétai megsejtéssel látta meg előre az elkövetkezendő kor betegségi tüneteit. Bár maga nem volt hivatásos zenész, mégis sokat tett a zene fejlődése érdekében. Hiszen tudjuk, zenei társaságot alapított Moszkvában 1858-ban, ebből alakult ki a moszkvai konzervatórium is, mely az orosz zenei élet fejlődésének igen fontos tényezőjévé vált. Tolsztojnak a népdal iránt való nagy szeretete is mindinkább igazolást nyer. Ugyanis a mai kor zeneköltőinek túlnyomó többsége folklorisztikus alapról indul el s innen meríti művészete megújhodását.

Sonkoly István.

Budapesti Szemle
1929. febr.

Cédulaire

SZEMLE.

Visszapillantás hat év magyar szobrászatára.

Jelentés az 1928. évi Greguss-jutalom tárgyában.

A Greguss-díjat az idén szoborműre kell kiadnunk, még pedig olyan szoborra, mely az 1922-vel kezdődő és 1927-tel záruló ciklusban merült fel. Ha gondolatban végigjárjuk azt az időt, amelyet ez a két évszám határol, nem akadunk olyan műre, amely már az első pillanatra parancsoló módon követelné magának a kitüntetés díszét, mintegy azt mondván: ne keresgéljetek tovább, jobbat úgysem találtok! A felsőbbségnek ezt a fokát nehéz is elképzelni korunk művészetének jelleme mellett. Nem a ragyogó, nagy egyéniségek korát éljük. Van nem egy kiváló szobrászunk, s a tisztes színvonalú művészeknek egész sora működik napjainkban, azonban nehéz találni olyat, aki egész fejjel kimagaslik társai közül. S ma még nehezebb, mint előbb, mert elvesztettük ebben a ciklusban Strobl Alajost, a mestert, a szobrászati Greguss-jutalom legutóbbi nyertesét, akinek legjobb munkáiban, úgy érezzük, volt valami abból, amit megismerhető parányi világunk mértéke szerint időálló értéknek, klasszikusnak tartunk. A tőle való megválást csak nehezebbé tette az, hogy jóformán élete fogytáig nemcsak dolgozott, hanem meglepő szépségeket termelt. *Fiatal leány* című mellszobrán, melyet 1926-ban, kevéssel halála előtt állított ki az Ernst-féle kiállítási helyiségben, az érzésnek olyan melege és a mintázásnak olyan bája ömlött el, aminő csak a kiválasztottaktól telik. Kevés művész halt meg olyan fiatalon, mint a 70 éves Strobl Alajos, aki ezzel a gyönyörű szoborral úgy búcsúzott tőlünk, mintha illatos, szép virágot nyujtana át a válás pillanatában.

Örömünkre szolgál, hogy az a másik kiváló művész, aki hosszú időn át vele együtt haladt az élen, ma is tevékeny és tisztelt munkása még szobrászatunknak. Zala Györgyre gondolok, aki a lefolyt ciklusban is többször adott bizonyságot az alkotásban való erejéről. Budapesti főművén, a Milleniumi emlékművön, mely ebben az évben ülte meg készülésének 30 éves jubileumát, 1927 végéig két vezérnek lovasszobrát állította fel Árpád mellé, aki sokáig egyedül viselte

fejedelmi díszét a korynthusi oszlop tövében. Jellemző bizonyságai ezek az ő alapos tudásának, mintázó készségének, a nagyvonalúság irányában haladó, széles modorának, s arról tesznek tanuságot, hogy ilyennemű feladatok megoldására senki sem hivatottabb nála szobrászaink közül. Ugyancsak a milleniumi emlékműre szánta Zala a *Szántóvető* eleven realizmussal készült kompozícióját is, melynek kis mintáját az 1927-i magyar táj- és életkép kiállításon állította ki, s melyet a Szépművészeti Múzeum szerzett meg bronzban modern gyüjteménye számára.[1]

E kiváló munkákat látva, önként tolult fel az a gondolat, hogy Zala Györgyöt hozzuk javaslatba a Greguss-díjjal való jutalmazásra. Bizottságunk nem is habozott volna ezt megtenni, ha nem szólnának elvi megfontolások az ellen, hogy egy egységes és csak egészbevéve megítélhető kompozíciónak részletei is tekintetbe jöhessenek a díjazásnál. Így nem marad más hátra, minthogy a kitűnő művészt munkásságának ezen az állomásán tisztelettel üdvözöljük, s neki nagy műve befejezéséhez további munkakedvet és szerencsét kívánjunk.

A milleniumi emléken kívül még három nagy szobrászati feladatot vettünk át elintézetlenül a multból: Erzsébet királyné és Kossuth Lajos emlékszobrainak, továbbá a Szabadságharc emlékét megörökítő szoborműnek feladatát. A lefolyt ciklus egyik eseménye volt, hogy megértük e három függőben maradt kérdés egyikének, a Kossuth-szobor ügyének befejezését. 1927 tavaszán leplezték le Horvay János művét, amely az 1908-ban elfogadott tervtől az építészeti megoldás tekintetében eltér, figurális részében azonban, ami a lényeget illeti, a régi maradt. A szobor körül nagy zaj támadt, s a bírálat, amely nálunk a kelleténél is ritkábban szokta hallatni szavát, ezúttal éppen nem volt fukar a kifogásokban. E kifogásoknak csak kisebb része volt az alkotás szobrászati értéke ellen irányozva, a legtöbben a szobor eszmei tartalmát támadták. Ezt azonban annál erősebben. A támadás a sajtóból átcsapott a parlamentbe is. Amire még nem volt példa: a képviselőházban a szobor eltávolítását és új Kossuth-szobor felállítását indítványozták, s a belügyminiszter válasza nem utasította el kereken az eszmét, hanem úgy tárgyalta azt, mint amelyről komolyan lehet beszélni. Azt hisszük, hogy a támadók túlságosan messze mentek buzgalmukban. Nem vették mindenekelőtt figyelembe, hogy a szobornak komoly művészi erényei vannak, s hogy az nemcsak nálunk igen jelentékeny emléke annak

[1] Zala munkái voltak még ebben a ciklusban: *Síremlék.* (Műcsarnok tav. kiáll. 1924) és *A nemzeti megújhodás emlékműve* (Műcsarnok, 1927/28 téli kiáll.)

a szabad és mozgalmas, némiképen festői stílusnak, melyben Horvay művészete gyökerezik, hanem bárhol Európában számot tenne az utolsó évtizedek nagy emlékszobrainak csoportjában. Igazi monumentum, nemcsak méreteiben, hanem szellemében is. Részleteiben is sok a szépség és a lelemény. Világért sem mondjuk, hogy ez az egyedüli szempont egy nemzeti emlékmű megítélésénél, azonban azt hisszük, hogy a művészi munkát meg kell becsülni még akkor is, ha a mű érzelmi vagy gondolati tekintetben nem felel meg annak, amit jogosan vártunk tőle. Bizonyos tisztelet és kímélet jár ki annak, aki java tudásának latbavetésével művészi eredményt ért el, noha az eredménnyel egyéb tekintetben nem is értünk egyet. A Kossuth-szobor, mely hősét mint békés alkotót ábrázolja minisztertársai körében, bizonyára nem azt a mozzanatot ragadja meg, amely a legjellemzőbb Kossuth életében vagy jellemében. Sok tekintetben zavaró az is, hogy Kossuthot minisztertársai környezik, akikkel köztudomás szerint többé-kevésbbé ellentétben állott s akiktől útja mihamar elvált. Ez megbontja a szobor érzelmi egységét, amely azt kívánná, hogy minden érzés és gondolat egy irányba tartson, s olyan egyenesen szálljon felfelé, mint az Istennek tetsző áldozat füstje. Egyébként sem olyan a szobor érzelmi hatása, mint aminőt a magyar nép Kossuth szobrától várhatna. Nem felemel és bátorít, amire vergődő lelkünk ma különösen rászorulna; kissé elégikus hangulatával inkább mintha Kossuth nagy reformművének közeli összeomlását sejtetné. Pedig az összeomlás csak átmeneti volt, Kossuth eszméi végre is diadalmaskodtak, s noha a nemzet gyakorlati irányításában más kitűnő férfiak léptek helyébe, az ő neve, alakja nem a csüggedésnek lett forrása, hanem továbbra is mintegy szimboluma maradt a nemzet titkos reményeinek és vágyainak. A szobor alkotója, azt hisszük, nem számolt eléggé ezekkel az érzelmi mozzanatokkal. Ez méltán hívja ki a bírálatot, mert ha az érzelmi tartalom már általában is olyan forrása a hatásnak, amelyet a művész nem hanyagolhat el, kétszeresen fontos ez a szempont akkor, midőn egy egész nemzetnek szánt műről van szó, s hozzá még olyan műről, amely a nép legszélesebb rétegeinek tudatában is élő történeti alakot örökít meg. A messze jövőben ez a szempont persze elhalványulhat, s akkor a formai megoldás bizonyára zavartalanabbul fog érvényesülni, ma azonban számolnunk kell vele, s ha méltatlanoknak is érezzük azoknak a támadásoknak hangját és módját, amelyek az egyaránt tiszteletreméltó művészt és művét érték, arról le kellett mondanunk, hogy a lefolyt ciklusnak ezt a legnagyobb arányú alkotását a Greguss-jutalom szempontjából számba vegyük.

Az emlékszobroknál maradva, hozzuk mindjárt szóba gróf Tisza

Förster Lajos meghalt

— *A Magyarság tudósitójától* —

Déltájban távirati jelentés érkezett Budapestre, hogy *Förster* Lajos dr., a kunszentmiklósi járás főszolgabirája, *Förster* Aurél dr. egyetlen fia ma délelőtt féltizenegy órakor Kunszentmiklóson elhunyt. Mély megilletődéssel vettük ezt a hirt, mert Förster Lajossal olyan ember ment el közülünk örökre, akit ugy szoktak nevezni, hogy: *talpig-férfiu.* Ritka jellem volt Förster Lajos, fanatikusa mély magyar hitének és a keresztény gondolatnak.

Förster Lajos mindössze negyvenkét esztendeig élt. *Káván* született s középiskolai és egyetemi tanulmányait Budapesten végezte. 1905-ben lépett Pest vármegye szolgálatába. Önként indult el a háboruba, végigverekedte — mindig az első vonalban! — a világ összes magyar csatatereit s nagy vitézségéért a koronázáskor aranysarkantyus vitézzé ütötte a király. Amikor Nyugatmagyarország földjén fellángolt a felszabaditó harc, Förster Lajos járása legvakmerőbb legényei élén sietett szorongatott hazája védelmére. Hetekig csatázott rendületlen hittel s külön része volt a tölkelők harcainak szervezésében. Az erre következett királylátogatás nehéz napjaiban, amikor oly sokan tántorodtak meg régi hüségükben, Förster Lajos magyar becsülettel tartott ki koronás ura és királya oldalán.

Egyike volt Csonkamagyarország legkiválóbb köztisztviselőinek s a »szentmiklósi főbiró«-t egész járása kivételes nagyrabecsüléssel és ragaszkodással tüntette ki. Halála is e csaknem példátlanul álló buzgalma miatt következett be. Néhány nappal ezelőtt *Szabadszállásra* szállt ki, hogy megvizsgálja az ottani cigánysort. A cigányok között ugyanis hetek óta kiütéses tifusz pusztit. Förster Lajos e vizsgálat során talán nem vigyázott eléggé, fertőzést kapott s ágynak dőlt. Betegsége jobboldali tüdőgyulladásba ment át és noha orvosai mindent elkövettek megmentésére, a dalias ember ma délelőtt kiszenvedett.

Haláláról a család ezt a gyászjelentést adta ki:

»Özvegy *Förster* Lajosné dr.-né, született *Gajzágó* Ilona ugy a maga, mint kisleánya: *Marianne,* továbbá alulirottak és az összes rokonság nevében fájdalomtól megtört szivvel jelenti, hogy a hőn szeretett férj, a legjobb apa, a szerető fiu, testvér, vő, rokon és sógor: *Förster Lajos dr., a Pro ecclesia et pontifice* kereszt tulajdonosa, aranysarkantyus vitéz, Pest vármegye főszolgabirája stb., stb. Kunszentmiklóson, 1924 március 8-án délelőtt féltizenegy órakor életének negyvenkettedik évében rövid szenvedés és a haldoklók szentségének többszöri felvétele után elhunyt.

A megboldogult földi maradványait március 10-ikén délelőtt tizenegy órakor fogjuk örök nyugalomra helyezni Kunszentmiklóson, a római katolikus temető halottasházából. Az engesztelő szentmise-áldozat folyó hó 11-ikén délelőtt tiz órakor fog bemutattatni a Mindenhatónak a kunszentmiklósi templomban. Béke lengjen porai fölött!

Förster Aurél dr. édesapja, *Förster* Beáta, férjezett *Balassa* Viktorné dr.-né testvére, *Vadász* Marianne unokahuga, *Gajzágó* Béla dr. apósa, *Gajzágó* Béláné, született *Geréby* Ilona anyósa, *Gajzágó* László dr. sógora, *Gajzágó* Margit férjezett *Saárdy* Tiborné sógornője, *Saárdy* Tibor, *Balassa* Viktor dr. sógorai.«

Förster Lajos temetése rokonainak, barátainak, hiveinek és tisztelőinek nagy részvételével fog végbemenni. Az Ébredő Magyarok Egyesülete, melynek az elhunyt egyik vezető tagja volt, hétfőn reggel hat óra ötven perckor külön küldöttséggel indul a Keleti pályaudvarról a végső tisztességtételre.

Megalakult a Magyar Mérnöki Kamara

Heves küzdelem az elnökválasztásnál — Vasárnap estig tart a szavazás

— *A Magyarság tudósitójától* —

A mai nappal a megvalósulás stádiumába jutott a magyar mérnöki karnak egyik legrégibb és legjogosabb kivánsága, a szükséges törvényhozási és szervezkedési intézkedések megtétele után megalakult a *Magyar Mérnöki Kamara.* A magyar mérnökök osztatlan örömmel fogadják ennek az intézménynek munkábaállását, mert azt várják tőle, hogy a gazdasági válság folytán nehéz helyzetbe került mérnöki társadalom érdekében nagyvonalu és hasznos működést fog kifejteni, és rendezni fogja a mérnökök sok függőproblémáját. A kamara első elnökévé a mérnöki kar nagy többsége *Zielinszky* Szilárd dr. müegyetemi tanárt kivánta megnyerni, aki évtizedek óta küzdött a kamara megalkotásáért és aki, mint az elméleti és gyakorlati kérdésekben egyaránt elsőrangu szakember, leginkább alkalmas arra, hogy az uj intézményt kiépitse és irányitsa. Liberális oldalról, ahol ösztönszerüleg mindenütt és mindenkiben politikát keresnek, máris haragos támadásokat intéznek az uj kamara és Zielinszky ellen, mert a magyar mérnökök elég merészek ugy megcsipálni a kamarát és olyan vezetőséget választani maguknak, amint az nekik tetszik. E támadások, a mögöttük meghuzódó sértett ambiciók és bizonyos liberális körök nagyzási hóbortja, amely elképzelhetetlennek tartja, hogy valahol ne ők vezessenek, csak azt éri el, hogy a kamarai választásoknál a magyar mérnökök annál szervezettebben és öntudatosabban lépnek fel. A liberális tábor a kormányra akar nyomást gyakorolni, hogy a kamara autonómiájába rögtön, már a megalakuláskor beavatkozzék, azonban a magyar mérnöki kar a legnagyobb nyugalommal nézi ezt az erőlködést, amely semmi esetre sem fogja elérni célját: a fiatal kamara és vezetősége kompromittálását.

Ki lehet tagja a kamarának

A mérnöki kamara, amely a nemzetgyülésnek mult évben hozott törvénye alapján most alakul meg elsőizben Magyarországon, ma és holnap választja meg első tisztikarát. A kamara, amely korszakalkotó jelentőségü a magyar mérnöktársadalom életében, két dolgot szabályoz. Egyrészt azt, hogy *kik használhatják a mérnöki címet,* másrészt azt, hogy *a mérnöki címet használók közül kik folytathatnak magángyakorlatot.* A törvény értelmében ugyanis a mérnöki címet ezentul a müegyetemen vagy hasonló főiskolákon oklevelet szerzetteken kivül csakis a kamara tagjai használhatják. A törvény azonban biztositja a szerzett jogokat azzal, hogy lehetővé tette azt, hogy a kamara tagjai sorába olyanokat is fölvehet, akiknek oklevelük nincsen, de akik *gyakorlati vagy tudományos téren kifejtett munkásságukkal hivatottságukat bebizonyitották.* Mérnöki magángyakorlatot csakis olyan mérnök folytathat, akit a kamara tagjai sorába felvett. Azok, akik a mérnöki cim viselésére nem jogosultak s nem is kamaratagok, *szabadon üzhetik eddigi foglalkozásukat ezentul is.* Nem igaz tehát, hogy a kamaratörvény reakciós.

A többség Zielinszky Szilárdot jelölte elnöknek

A mérnöki kamara megalkotásában legnagyobb érdeme van *Zielinszky* Szilárd dr.-nak, aki többévtizedes küzdelemmel, szivós kitartással, önzetlenül, sokszor egymaga dolgozott azon, hogy a törvény a nemzetgyülés elé kerülhessen. Zielinszky kitünő segitőtársa volt *Hermann* Miksa müegyetemi tanár, nemzetgyülési képviselő, aki a törvényjavaslatnak előadója volt a nemzetgyülésen. A törvény alapján kinevezett harmincas előkészitő bizottságban pedig *Sármezey* Endre — aki már régebben résztvett az előmunkálatokban — vezette a fölvételi tárgyalások legnagyobb részét olyan pártatlansággal, hogy még a *MOSz* hivatalos lapja is dicséretben részesitette a harmincas bizottságot tevékenységéért. Csodálatos, hogy éppen most Sármezey ellen indultak a leghevesebb támadások, holott akkor még az ellenpárt elismerte Sármezey pártatlanságát.

A harmincas bizottság a kamara első elnökéül annak megteremtőjét, *Zielinszky* Szilárdot, a két alelnöki állásra pedig *Hermann* Miksát és *Sármezey* Endrét jelölte. A magyar mérnöki kar tulnyomó többsége a harmincas bizottság jelölését tette magáévá, mert tudja azt, hogy nemcsak magánmérnöki és tudományos alkotómunkásságuk miatt világszerte ismert, kiváló mérnököket állithat a kamara élére, hanem olyan egyéniségeket is, akik a mérnöki kar érdekében felbecsülhetetlen munkásságot fejtettek ki. Tudják a mérnökök azt is, hogy a kamara élére bank és vállalati érdekeltségektől függetlenül önálló mérnököket kell állitani.

Zielinszkyvel szemben az ellentábor *Tolnay* Kornélt jelölte azon a cimen, hogy magánmérnököt kell állitani a kamara élére. Tolnay személyében azonban hivatalnokembert állitanának a kamara élére, mert ő egész pályafutása alatt az államvasutak, majd bankérdekeltségek szolgálatában állott. *A gyárosok és gyárigazgatók klubja egyébként bizalmas körlevelében megirta, hogy Tolnayt a liberális irány diadala érdekében kell a kamara élére állitani.* Azzal is érvelnek, hogy Zielinszkyék a magánmérnököket elviselhetetlen tagdijakkal sujtanák, és a magánmérnököknek kellene fenntartani a kamarát a hivatalnokmérnökök számára. Természetesen ez a vád egyáltalában nem érdemes arra, hogy komolyan kellene vele foglalkozni.

Az alakuló közgyülés

A mérnöki kamara alakuló közgyülése ma délután volt a Mérnök- és Épitészegylet székházában. Az alakuló közgyülés, amely rendkivül izgalmasnak igérkezett, teljesen simán, minden zavaró incidens nélkül zajlott le. A nagy termet már egy órával a közgyülés előtt zsufolásig megtöltötték a kamara tagjai. *Amikor Zielinszky Szilárd a harmincas bizottság élén a terembe lépett, zajos éljenzéssel fogadták, ugy hogy percekig nem jutott szóhoz.* A meleg és szeretetteljes ünneplés után Zielinszky megnyitotta az alakuló közgyülést. Bejelentette, hogy a harmincas bizottság befejezte müködését, ismertette a kereskedelmi miniszter leiratát és felhivta a közgyülést a szavazatszedő bizottságok megalakitására. A szavazás ezután a legteljesebb rendben megkezdődött. A tagok nagy számára való tekintettel a szavazás vasárnap folytatódik délelőtt 9—1-ig és délután 4—8-ig. Téves tehát az a hir, amelyet egyesek, valószinüleg zavarkeltés céljából, terjesztenek, hogy a választás hétfőn fejeződik be. Ezzel szemben a hivatalos meghivó szerint a szavazást vasárnap este 8 órakor befejezik.

Zsuffa István és Társai

angol gyapjuszövetek áruháza — Budapest, IV., Váci-utca 25.

Értesitjük n. b. vevőinket, hogy „First Class“ minőségü

angol és egyéb gyártmányu tavaszi divatszöveteink

már nagy választékban beérkeztek. **Vételkényszer nélkül** kérjük ezek megtekintését, hogy meggyőződést szerezzen azon **közismert tényről**, miszerint

választékunk minden igényt kielégitő,
áruink minősége legelsőrendü,
áraink a minőségekhez arányitva közismerten olcsók.

Üzletünk nagy forgalma folytán naponta összegyülemlő

3—4 MÉTERES MARADÉKOKAT

nagyon olcsó árban árusitjuk.

Különleges autó-, kocsi- és ulitakarók nagy választékban.

Pásztor János mütermében

— *A Magyarság tudósitójától* —

Tavaszi szél szaladgál az utcán. Az ablakokban néhol már lámpafény izzik, néhol még visszabiborlik a nap. Nagy tüzfalak mentén a lépéseink üresen konganak.

Mikor a müteremhe nyitunk, Pásztor

A Bartha-féle siremlékterv

Jánost az alkonyatban ülve találjuk. Derüsen lép felénk. Márton Ferenc rögtön kötődik: »Ábrándozol... vagy a tőzsde... Mert bezzeg, jól megy most a szobrászoknak.

Pásztor szeliden, békésen legyint és mosolyog...

Hosszan beszélgetünk. Elmondom, hogy gratulálni jöttünk ahhoz a kitüntetéshez, amely a Szinyei-Társaság részéről érte. Megint csak mosolyog. Megköszöni, aztán másról beszél. Kérem, hogy mondjon valamit. Hiszen az ilyesmi ünnepi érzést kelt fel. Az embert minden elismerés előreviszi; valami nagy örömmel lendit rajta.

Letakarva: az „Elüzött"
Elől: „Prima Vera"

— Igen, hát örvendek is neki. Örvendek.

Es látszik, hogy őszintén beszél.

— Mit mondjak egyebet? Örvendek.

Aztán Márton Ferenchez fordul:

— Bizony, az Isten hozott titeket. Éppen ebben a pillanatban megakadtam. Sehogy se tudom ezt a nagy keretet az állványra állitani. Ugy-e, segitetek majd?

Aztán hárman nekiállunk, felemeljük az állványra, pontosan beállitjuk, előbb középre, aztán vizszintre. Végül kikötjük. Közben megfigyelem, hogy Pásztor mindent maga ellenőriz. A legapróbb dolog is egyként fontos az ő szemében. Mindent ugy készit elő és ugy rendez el, hogy azután munka közben ne zavarja. Ilyesmit mond:

— Szeretem, ha pontosan szimetrikus, mert az aszimétria kényelmetlen érzés.

— Vizszintesnek kell lennie, hogy ne zavarjon.

Márton Ferencnek mindenre van valami baráti, évődő megjegyzése.

Mikor készen vagyunk, Pásztor az állvány elé áll, nézegeti, a kezét dörzsöli, elégedett.

— Ezen a Tisza—Návay-emlék készül Nagyon izmos, erős, méltóságos kifejezésü dombormünek tervezem. Megrázónak kell lennie, mint ahogy éreztük a két férfiu mártiromságát. Van valami vázlatom hozzá, de az rossz. Nem szabad a gyilkosok iránti gyülöletnek vezetnie. Ugy-e, milyen kicsinyes volna? Mennyivel magasabbrendü a történelem szempontjából nézni és azt a veszteséget kifejezni, amit innen nézve érezünk! Igy akarom megcsinálni.

Még egy pár pillanatig nézi a keretet, aztán felénk jön:

— Isztok egy kis jó furmint? — És már hozza is.

Később bejön a felesége:

— Jóestét kivánok. De jó kedvük van! Olyan jóizüen neveltek, hogy már nem állhattam meg, be kellett jönnöm. Mit mulattak? Mondják el nekem is.

Csak akkor vesszük észre, hogy alighanem a furmin édessége nevet belőlünk.

Vacsora után meghitten és derüsen beszélgetünk. Mindenikünk abban árad ki, ami pillanatnyilag az élete közepén áll. Müvészet, politika, toalettek, drágaság és szép utitervek.

Mikor el akarunk köszönni, hát lekéstük az utolsó villamost.

Engem a müteremben szállásolnak el. Pásztor bevezet s még egypár szót beszélünk:

— Itt van az irás, amit a Szinyei-Társaság küldött. Különösen jólesett ebben, hogy az elismerés müvészek részéről jött, akik minden harccal, nehézséggel s a munkám értékeléséhez minden apró körülménnyel tisztában vannak. Itt a levél. A hangja egyszerü és a kifejezések világosságában ott érzem, hogy nem csak irásnak irták: »Becsüljük benne a kifejezés erejét, a temperamentum tősgyökerességét, az igazi szobrászi észjárást s azt, hogy előttünk ismeretes munkáinak mindegyikében független maradt minden melléktekintettől s müvészi meggyőződését tisztán vitte bele munkáiba...« Ugy érzem, hogy őszinte és hogy örülnöm kell.

Egyedül maradtam. Le s fel járkáltam a szobrok között. Egy kis rengeteg, ami férfiharéból, hosszu, szorgalmas munkáju évekből és gazdag elképzelésekből nőtt ki. Mind derüs. Olyan, mint a Pásztor mosolygása. Mindenikben ott a csendes öröm, az élet szeretete és biztos, öntudatos erő. Az életnagyságu »Primavera« csillogó bronzban, klasszikus egyszerüséggel, finom puhasággal megmütázva. A fiatal hus keménységét, a bőr feszes üdeségét a formák csodálatos összefüggesztésével éri el. A puha, finom összecömlésben üdeség, a mozgásban ártatlan önfeledtség... Ahogy szemben előre lép, a mozdulatában látom, érzem a tiszta szellő libbenését, ibolyák illatát, tavasz leheletét. Az elképzelésemben ez az aranyostestü »Primavera« kék ég előtt, nedvekkel tölt füben, virágokon lépked és aranyszin

márvány tagjain ugyanaz az örömös formaépités. Ezt a szobrot sötét fenyők közé állitanám. Csak rémült borzongása volna harmónikus az erdő komorságával s ezt a harmóniát növelné a szinbeli kontraszt.

„Mea Culpa"

Sorbanézegetem a szobrokat. Fehérmárvány, gipsz, fa, bronz. Női aktok, férfiaremás és csoportok. Végiggyönyörködöm mindeniket: egy férfifej energikus, szinte kiélezett formáit, a Bartha-siremlék zárt kompozicióját, anyagszerüségét és a halál kétségbeesésének kifejezését.

Ez ugyanannak az életszeretetnek a negativuma, amit az »Enyelgés« két figurájában virágzó teljességben érzek. De mindenütt, mindenben az Alföld gazdagsága, a nagy fölöslegeket adó élet öröme, a derüs, méltóságos egyensulyozottság. A nagy termések bő szeretje, a természetes és közvetlen adás: Pásztor János.

Szokolay Béla

Pásztor János mütermében

TÖRÖTT TÖLTŐTOLLAKAT JAVIT: Turcsány Üllői-ut 2, Calvin-tér sarok.
Saját javitómühely ✦ Aranytollak külön is kaphatók ✦ Uj töltőtollak nagy választékban mérsékelt árakon, garancia mellett

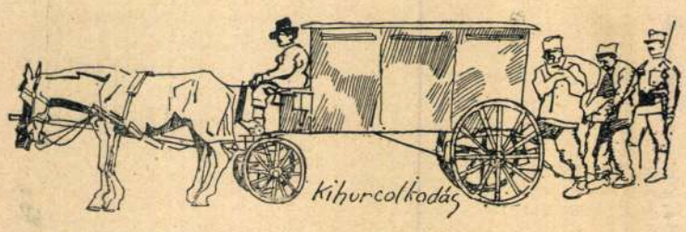

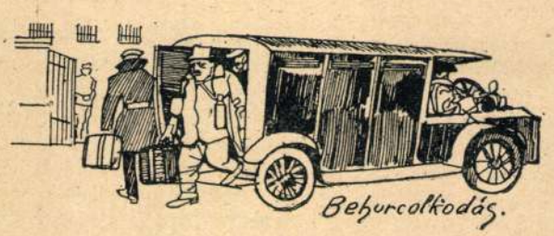

Új szezon Illaván

Mühlbeck Károly rajza

Pásztor János szobrai

Az Ernst-múzeumnak mostani kiállításán, amelynek Rudnay Gyula pompás festményei révén gyorsan nagy lett a híre, Pásztor János, java szobrászaink egyike, egész sor plasztikai művet állított ki. Most, ha jól tudjuk, másodízben szerepel együtt Rudnayval. Amikor először léptek együttesen a nagy közönség elé, bezzeg más világ járta! Ki törődött akkor velük, a szürke nevű kezdőkkel, a két alföldről idevetődött névtelennel, amikor a Párisi Árúház egyik helyiségében szépen kirakosgatták kis képeiket és szobraikat! Bezzeg megnőtt azóta mindkettőjük, de valóban a maguk emberségének, kemény kitartásuknak, becsületes küzdelmüknek köszönnek mindent. Rudnayról multkor írtunk. Most Pásztor Jánosnak néhány szobrát reprodukáljuk.

Pásztornak az árúházi szerény és szinte elrejtett kiállítása óta volt még egy érdekes esete a közönséggel. Munkácsyt mintázta meg s e mű valóban a legjobb volt az egész pályázaton. Ő, a névtelen kezdő, nem kapott megbízást a kivitelre. Pedig már akkor többen megállapították, hogy olyan tulajdonságok vannak benne, amelyek Fadrusz legjobb műveire emlékeztetnek. Nem mintha utánzója lett volna, csak bizonyos rokon rátermettségről lehetett szó. A Munkácsy-szobrot tehát igéretnek fogták fel: Pásztor pedig állta szavát. Egyrészt azokban a megmintázott életképekben, amelyekhez Hódmezővásárhely adott ihletet, másrészt finom és gyöngéd női aktjaiban, amelyek közül mi is bemutatunk itt kettőt. Ha a Munkácsy-fejnél esetleg valaki annak festőiségére utalhatott: itt kiviláglik, hogy Pásztor valóban vérbeli szobrász s komoly, lelkes előadása valóban plasztikai. Szeretjük benne a kevésszavú egyszerűséget s a minden kendőzés nélkül való eleganciát is, amely nevezetesen egy felette szép portré-szobrát is nemes alkotássá teszi. Kár, hogy a közönség ízlése sehogy sem kap a szoborra s így az oly kiváló szobrásztehetségek is, mint Pásztor, szinte áldozatot hoznak serény munkálkodásukkal. Főképp, ha emellett annyira távol tartják magukat a hiúság vásárától, mint éppen a mi szobrászunk.

Megjelent! Ára 3.60 kor.
A GYŐZEDELMES ÉLET
Irta MULFORD PRENTICE
A megnyugvás életfilozófiája ez a könyv, amely megtanít hinni önmagunkban és az élet szépségeiben.

Lengyel írónő Surányi Miklósról

A művelt lengyel közönség meglehetősen tájékozott a magyar irodalom eseményeiről, minden értékesebb munka megjelenéséről, minden új csillag feltűnéséről. Ennek magyarázata az, hogy van egy lengyel írónő, Jaroszewska Boleszlava, aki rendszeres munkásságot fejt ki a magyar irodalom ismertetése, népszerűsítése körül. Lefordított egész kis könyvtárra való magyar munkát, írt több önálló tanulmányt a magyar szépliteraturáról, a napilapokban megjelent essayszerű ismertetéseinek, beszámolóinak pedig se szeri, se száma. Legutóbb, azaz még a tavasszal, „A legfiatalabb magyar író"-ról (a „legfiatalabb" jelzőt természetesen átvitt értelemben véve), Surányi Miklósról és két regényéről, „A trianoni pává"-ról és „A szent hegy"-ről számolt be a lengyel közönségnek a varsói Swiat című hetilapban. Ez az ismertetés oly érdekes, annyi tudásról, annyira finomult esztétikai érzékről tesz tanuságot, hogy a magyar olvasóközönségnek is tudomást kell vennie róla, annál inkább, mivel hozzáfogható ismertetést Surányi regényeiről itthon bizony nem igen olvashattunk.

Most esztendeje — írja Jaroszewska — még alig ismerte valaki ezt a nevet, ma pedig Surányi könyvei lelkesítő, felvillanyozó eseményei az irodalmi világnak.

Írói munkásságának eredménye még csak két regény, de mind a kettő mesterműve. Az első, „A trianoni páva", tavaly juniusban jelent meg, és szenzációt és ámulatot keltett a kritikusok közt: honnan csöppent ide ily hirtelenül ez a valaki, aki így ír, s akiről ők egyáltalán nem tudtak?!...

Ízlés, szigoru önbirálat, a politikai, mű- és ipari történelem, az archeológia, valamint az emberiség történelmét irányító különféle apró, de hatalmas kulisszamögötti rugó komoly tanulmányozásának őszinte kultusza, s e mellett költői intuició, amely a leginkább rejtett és a leginkább komplikált bánya, az emberi szív legértékesebb kincseinek feltárásához visz: — ime, ezek azok a mesterek, akik ezt a fiatal írót csöndben, elméje tuszkulánumában művelték, távol az irodalom szakmánynevelőinek nagyhangú hűhójától.

Surányi igazi, bár meg nem nevezett hőse mindig a korszellem: ezt fejleszti ki erővel teljesen. Nála a korszellem az emberi sors megalkotója, miként az életben is. Még inkább maguknak az embereknek, az ő lelki alakulásuknak a megteremtője. Érezni, hogy ilyen alapon, ilyen általános körülmények közt e tipusok az adott történelmi pillanatban, az adott környezetben nem lehetnek másmilyenek. Éppen ezért Surányi regényei történelmi, azaz mondjuk inkább: történelembölcseleti művek jelentőségével és értékével birnak, mindazonáltal, hogy nála a történelmi, azaz a történelemben név szerint feljegyzett személyek nagyobbára csak epizódszerüen fordulnak elő.

Az ilyen háttérből varázsolja elő Surányi a szubtilis cizellátor finom vésőjével az egyéniségeket.

Az olvasó egyszeriben beléjük éli magát. Együtt okoskodik és együtt érez a fanatikus zsidóval, Buda külvárosának XIII. századbeli lakójával, vagy a XIX. század első feléből való párisi hetérával, aki bár szerelmes urába, mégis fes'ett. Sőt kész megérteni és igazolni a magyar mágnás lelki tehetetlenségét, aki Széchenyinek és követőinek már akkoron kifejtett tevékenysége és saját intellektusának gazdag tárháza mellett mégis teljesen közömbös marad a hazai ügyek irányában és szép feleségének arcfintorgatása miatt családi jószágát eladván, hazáját örökre elhagyja. Valóban, Surányi annyira közelünkbe hozza a Metternich-korszak szellemét, amikor a legnemesebb szív is elfásul, a legfényesebb elme is elhomályosul, hogy még az ilyen tényt is megérti az ember, s épp ezért meg is bocsátja, sőt még tán rokonszenvezni is tud az adott egyénnel... Egyébként ez az egyén, a trianoni páva ura, minden csöpp vérében, minden nemtudatos önkéntelen mozdulatában tiszta fajmagyar és az is marad. Ámde tudatos polgára társadalmának, olyan, aki gondol hazájával, aki csinál is valamit érte, már nem lehet. Egész egyszerűen: a nevelés megölte energiáját, akaraterejét, szeme érzéketlenné vált a nemzeti problémák horizontjai iránt.

„A trianoni pává"-ban Surányi csak könnyedén és másodsorban mozgatja ez úttörők tevékenységét; a szordinó, amelyet akkor tollának hurjaira helyez, va'óban bámulatraméltó. A hangokat csak mintegy távolról hallani, de hallani folyvást: ők adják meg a ritmusát az egésznek, ők alkotják a szívét. Az ember azonban nem is gondol erre, inkább csak gépiesen érzi, mint akár a friss levegő áramlását vagy a lihegő vulkán gyomrát a láb alatt.

Ugyanezt az alkotó módszert mutatja be Surányi másik regényében, „A szent

Új Idők 1918. XXIV. 38 sz.

városban mulatozni? Szó sincs róla! Hát nem eleget mászkáltunk csak máma is? Üljön le és egyék valamit, azután ágyba s holnap korán lóra kapni.

— Felügyelő úr, — feleltem, — sem mulatozni, sem magamban enni, sem ágyba bújni nem fogok. Hanem lemegyek ebédelni a vendégekkel.

— A vendégekhez! — rivalkodott rám. — Ezt maga az úr sem mondhatja komolyan! Az ördögbe is, azt a tizenkét legényt gondolja, akik lenn kockáznak és kártyáznak s közben paraszti kiabálásaikkal olyan lármát csapnak, mint a mennydörgés!

Nem engedtem, hogy tovább udvarmesterkedjék:

— Kedves Brinon! Egyáltalán nem szeretem, ha a fajankók okoskodnak. Maga menjen csak szépen vacsorázni. Aztán holnap reggelre a postalovakat állítsa elő!

Amióta kártyáról és kockáról hallottam beszélni, csiklandozni kezdett a pénzem. Kissé elcsudálkoztam ugyan, midőn az ebédlő teremben csupa kétes úriembert pillantottam meg, de a fogadós titokban biztosított róla, hogy csak tizennyolc-húsz monsieurt fog abban a szerencsében részesíteni, hogy velem együtt ebédelhessenek. Erre az egyik játékasztalhoz léptem s majd megpukkadtam nevettemben. Két német kártyázott éppen, kutyamód roszul. A mellettem levő egy kis tokos gömböc volt, rőfnyi hosszu csúcsos kalapban. Messziről templomtetőnek gondolnád, harangtoronnyal rajta. Megkérdeztem a vendéglőst kiléte felől.

— Kereskedő Bázelből, lovakat jött vásárolni — hangzott a felvilágosítás, — csakhogy egész nap játszik!

— Nagyban?

— Most még nem. Vacsora előtt csak éppen a hecc kedvéért játszik. Hanem ha úgy a kezünk ügyébe kapnók ezt a kupecet, mert nem sajnálja ám a pénzét.

— Aztán van-e neki?

— Hüh, Istenem — felelt Cerise ravaszul — bárcsak sikerülne a chevaliernek úgy száz pisztolt elnyernie tőle. Azután megfelezhetnők a pénzt!

Ez elég volt, hogy a harangtornyos vesztét elhatározzam magamban. Ismét megfigyeltem; egészen rosszul játszott. Egyik hibát a másik után követte el. Szinte lelkiismeretfurdalást éreztem, hogy ezt az ostoba férget ki fogom fosztani. Közben asztalhoz ültünk s úgy intéztem a dolgot, hogy a bázeli mellém került. A vacsora végével — tudja Isten hogyan — egyszerre mindnyájan felkeltek, csak a bázeli meg én maradtunk együtt, meg a fogadós. Mind a ketten kémény módjára füstöltek. A svájci időközönként megszólalt:

— Megkövetem az urat a bátorságért — s olyan füstfelhőket ontott az arcomnak, hogy a lélegzetem elállt belé!

Másrészt Cerise úr tisztelettel megkérdezte, hogy ismerem-e hazáját s felette el volt csodálkozva, hogy ilyen rendes külsőm ellenére még nem utaztam be Svájcot. A kis gömböc meg azt kérdezte, hogy katona vagyok-e s talán Piemontból jövök? Megmondtam neki, hogy éppen a piemonti táborba készülődöm. Hamarosan úgy átfüstöltek, mint egy fölfüggesztett sonkát és már tökéletesen megelégeltem a sok dohányt meg a sok kérdezősködést. Ezért aztán egypár pisztol erejéig kártyázást ajánlottam emberemnek, aki eleinte szabódott, de aztán ráállott.

Mondanom se kell, hogy eleinte pompásan ment a dolog. A svájci úgy elvesztette a fejét, hogy öröm volt nézni. A harmadik játszma végén lejött Brinon, hogy ágyba csaljon. Mikor megpillantott, akkora keresztet vetett magára, mint egy ház s egyáltalán nem vette tekintetbe villámló pillantásaimat, mikkel el akartam küldeni. Fel kellett hát kelnem s félreérthetetlenül megparancsolnom neki. Szemrehányást tett, hogy ilyen semmiházival még szóba állok. Meg akartam nyugtatni, hogy a gömböc dúsgazdag kereskedő, aki oly ügyetlenül játszik, mint valami gyermek.

— Ez és kereskedő? — sopánkodott Brinon. — Az urat falhoz állítják ám!

Miután biztosítottam, hogy a boszorkánymestertől még ez éjjel négy-ötszáz pisztolt akarok elnyerni, kitettem őt az ajtón s megtiltottam, hogy még egyszer megzavarjon.

A játszma végén a kis svájci a mellénye mögül négy pisztolt vett elő, átadta nekem, újra „megkövetett a bátorságért" s le akart feküdni. De én bezzeg nem engedtem. Nagynehezen újra leült és szépen visszanyerte a négy pisztolt. Ujra nekiültünk. De ekkor már a szerencse megfordult, egyik játszmát a másik után vesztettem el; én izgatottan, mintha tűkön ülnék, ő tökéletes lelki nyugalommal — az utolsó pisztolig. Ekkor fölkelt s újfent megkövetett a bátorságért.

Brinontól való félelmemben nem mertem felmenni szobámba. Végre bátorságot vettem magamnak; szerencsére Brinon mélyen aludt. Annál jobban féltem a reggeltől. De végre eljött ez is és vele együtt Brinon.

— Fel, fel, chevalier uram! A lovak itt állanak az ajtó előtt s ön még alszik!

— Brinon! — suttogtam leverten, — húzza csak le azt a függönyt.

— Mit, csak nem akar Lyonban maradni? Persze, jól megkopasztotta azt a kövér kereskedőt; de hiszen, az ilyen pénz úgy sem hoz szerencsét. Szegénynek talán családja van, s most éheznie kell!

— Brinon! — súgtam összetörve, — legyen szíves, huzza összébb azt a függönyt!

— Nos, mennyi a nyereség? Ötszáz? Emlékezzék csak szavaimra: az ilyen pénz sohasem hoz szerencsét! Tehát négyszáz? Három, — két, — hogyan, csak száz pisztol a nyeresége uram? — mondta fejét csóválta, aztán hozzátette: — Na, hiszen ezt még kibírja az a szegény flótás!

— Kedves, drága Brinon barátom — sóhajtottam szivem mélyéből — húzza össze azt a függönyt. Nem érdemlem meg, hogy a nap reám süssön . . .

Szerencsére anyám oly előrelátó volt, hogy tudtomon kívül még ötven pisztolt adott Brinonnak azzal, hogy csak a legnagyobb szükség esetén adja át számomra. Igy azután valahogy útnak indulhattam Piemont felé!."

*

Piemontban már a tábor várta a fiatal lovagot, vidám cimborák és kalandok. Egész pályája folyamán az élet vidámsága úgy előcsillan alakja körül, mint a gyöngyhalász kezében a korall. A vaskos jókedv könnyü hajója viszi őt át Angliába, ahol Cromwell puritán korszaka után az udvar mintegy kárpótlásul a legszabadabb örömöknek lett a kertjévé. A langyos éjszakákban el sem titkolt csókok csattannak, nehéz ó-bor csorog a butéliákban s az olcsó életöröm — mint valami tenyeres-talpas cselédleány — boldogan táncol a szivekben. De e kocogó jókedv mögött csak üres hiú kergetődzést látunk és kiábrándulva nyugszunk meg belé, hogy éppen ezeknek a lapoknak köszönhetik a memoárok rendkivüli kedveltségüket. Olyan korszak volt ez Angliában, mint aminőt később Conyngham lady élt, aki ezzel a bonmot-val jellemezte századát: Ha egy olyan nyomorult teremtés tévedne a házamba, aminő a plátói szerelem, azonnal kidobatnám a kapusommal! *Gesztesi Gyula*

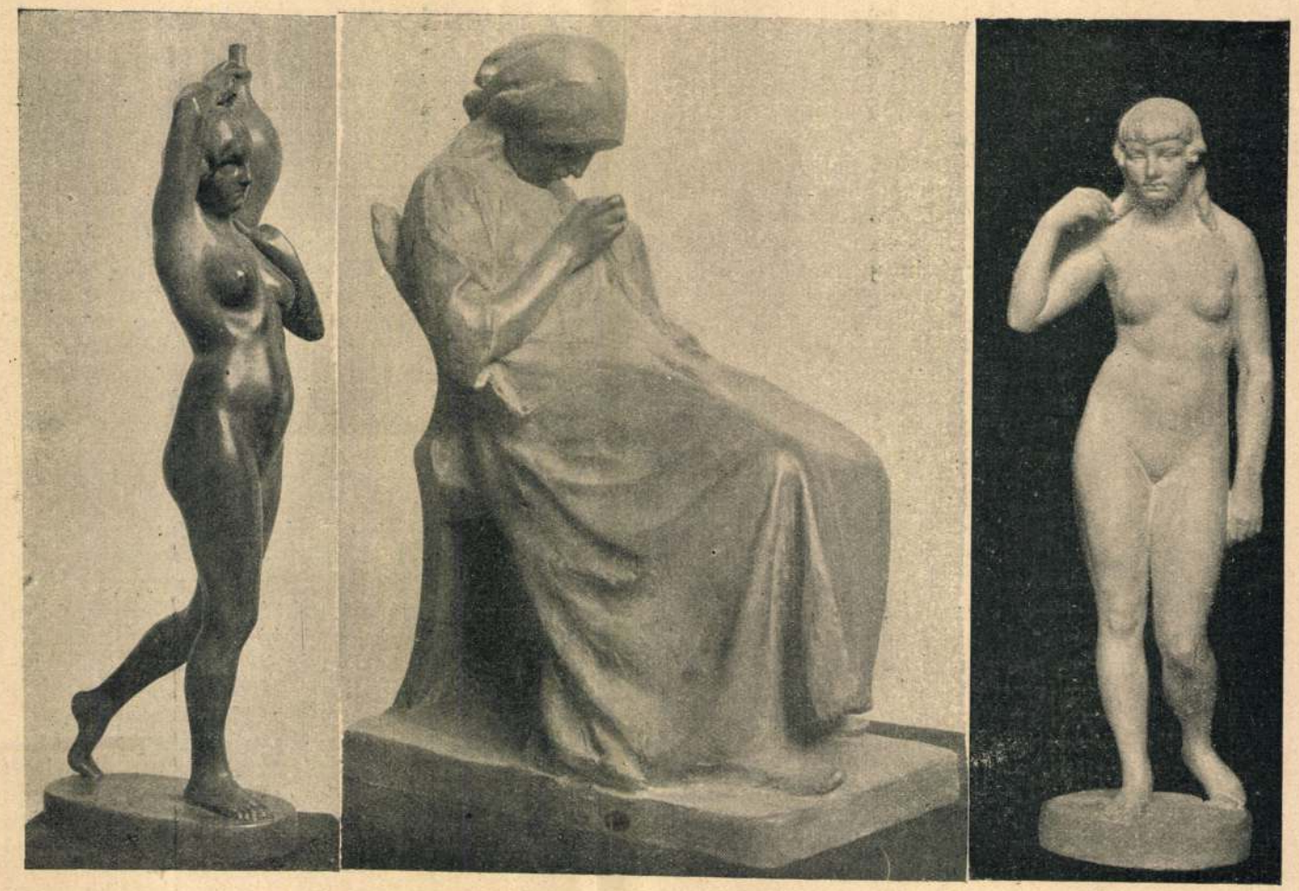

Vízhordó leány Varró nő Primavera

PÁSZTOR JÁNOS SZOBRAI AZ ERNST-MÚZEUMBAN

Darutoll

Nádfödeles magyar falu,
Fölötte egy csapat daru
S a vezérük előljárva,
Vigyáz vándor csapatjára.

Sose vigyázz, darumadár!
Nincsen aki bántana már.
Nincs már senki, aki hordja,
Nincs már szükség darutollra.

Elröpült már az az idő,
S ki tudja, tán vissza se jő,
Mikor még úgy vágyott érte
A falu vig legénynépe.

S akárhonnan megszerezte,
A kalapja mellé tette,
S valahányszor csak feltette,
Rózsabimbó volt mellette.
Egy csók volt a napsugára,
Attól nyilt ki a virága.

Ha majd innen tova szálltok
S délen lesz majd a hazátok,
Ne menjetek olyan helyre,
Hol harcolva vagy pihenve,
Valamelyik hegyárkában
Magyar baka, vagy huszár van.

Hogy könnyeket ne hullasson,
Hogy eszébe ne juthasson,
Szavatokat mikor hallja
Darutollas kis kalapja.

Dálnoki Nagy Lajos

A halhatatlanság

Elbeszélés

Irta Bíró Lajos

Bársony, a tenorista, aki egri kispapból lett világhírű énekes, elkeseredetten járkált egy napon Milano utcáin és dühösen kereste az impreszárióját.

— Nincs egy fityingem sem! — kiáltott végre bősz haraggal, mikor rátalált.

— Nekem sincs, — válaszolt óvatosan a mosolygó olasz.

— De nekem pénz kell, — követelődzött Bársony.

— Pénzem, az nincs, — hangzott a határozott válasz. — De jött ide egy gazdag német társaság, amely fonográf-fölvételeket készit. Azok jól megfizetnék egypár dalát, kedves művész. Rolla Emma is énekel nekik.

Ezer lirát kapott aznap Bársony három ócska dalért, amit könnyedén, gond és gondosság nélkül — Rolla Emma, a világhírű dalénekesnő után — beledudolt a fonográf nagy rézcsövébe. Az ezer lirát zsebrevágta és sietett az utcára, vendéglőkbe, mulatókba, hogy két kézzel szétszórja.

Bőven omlott hozzá mindig a pénz, de fejedelmi bevételeit esztelenül tékozolta szét. Nem kérhetett tőle senki, hogy ne adott volna, nem lehetett bor vagy asszony olyan drága, hogy ő meg ne fizette volna, és amíg énekestársai rideg tőzsérek voltak, akik a hangjukkal is, a pénzükkel is úgy bántak, mintha a szinpad bankbizományi üzlet lett volna, Bársony jószívű, duhaj egri fiú maradt mindig: aki egy-egy mámoros éjszakát végigdalolt magyar nótákkal és akinek min-

— Ó—ó. Magával jön?... Igazán?

Brendlné a másik ajtóra mutatott.

— Ott van... abban a szobában...

Pár pillanatig hallgattak.

— Túlbecsültem Dórát, — mondotta most az asszony. A szája körül fanyar ránc képződött és a hangja is fanyar volt. — Nem tartottam sokat az érzéseiről, de mégis... Magával őszintén beszélek, Gábor, magának megmondhatom, hogy ennek a fiatal nemzedéknek a léhasága olyan nagy, hogy mi szinte nem is tudjuk megérteni. Tudja, hogyan találtam meg Dórát? Éppen egy moziból jött ki... kettesben...

— Czelder? — kérdezte Dezsőházi.

— Dehogy Czelder. Hol van már Czelder. Ezúttal valami éhenkórász katonát szedett föl. Holnap talán egy színészre kerül reá a sor. Ez az én leányom. Igen.

A kezébe támasztotta az állát és sötéten pillantott maga elé.

— Úgy, — mondotta Dezsőházi.

— Túlbecsültem Dórát, — ismételte az asszony. — Azt képzeltem, hogy szeszélyes, önző, makacs és léha, de azért mégis örökölt valamit az én jellememből. Ő azonban csak az apja jellemét örökölte, aki munkásleányok után futott és két kasziros kisasszonyt pártfogolt Győrben. Ez a vér van Dórában is.

A gróf megcsóválta a fejét.

— Most is túloz, — mondotta barátságosan. — Dóra nem rossz és nem is olyan borzasztóan léha. Csak éppen fiatal leány, aki nem tudja, hogy mit akar és nincs semmi komoly alapja. Az ilyen leányokkal mindenki megjárja, aki komolyan veszi őket. Egy fiatal leányt egyáltalában nem szabad komolyan venni... ez az igazság.

Brendlné határozott mozdulatot tett a kezével.

— Most azonban rendet csinálok. Nyakon csíptem a kisasszonyt és a jövőben az fog történni, amit én akarok. A martir-pózoknak végük. Most már tudom, hogy mi van mögöttük.

Dezsőházi nagyon hevesen ingatta a fejét annak jeléül, hogy egyáltalában nem helyesli ezt a szándékot.

— Egy fiatal leányt egyáltalában nem szabad komolyan venni, — ismételte. — Sem a szüleinek, sem másnak. Mit akar, kedves Margit? Igaz, Dóra most huszonhárom éves. De huszonhárom éves korunkban mindnyájan még zöldek és éretlenek vagyunk. Egy huszonhárom éves kamasz nem is számít. Nem is állnak még szóba vele. De egy leánytól már néha tizennyolc éves korában megkövetelik, hogy életének legkomolyabb problémáit kellő érettséggel intézze el. Ha Dóra véletlenül fiú volna és maga azt hallaná, hogy tegnap egy masamód után futott és ma egy színésznőért lelkesedik, ugy-e nem botránkoznék meg? De miután Dóra leány, nála már ezek a kis érzelmi kilengések tragikus színben tünnek föl. Pedig legföljebb egy ember járt rosszul és ez az egy ember nem Dóra és nem is maga, — hanem Czelder.

— Maga ennek a Czeldernek valóságos ügyvédje lett, kedves Gábor, — mondotta Brendlné gúnyosan.

— Ó—ó. Ügyvédje?... Az talán mégsem. Nem szeretem az ügyvédeket... De azt a fiatalembert sajnálom. Ő komolyan vette Dórát.

— Illetőleg Dóra pénzét.

— Azt is, de mást is...

— Nem tudom mit sajnál egy póruljárt hozományvadászaton, — mondotta Brendlné kemény, ellenséges hangon. — Amikor kivallattam Dórát, ő maga is beismerte, hogy csalódott Czelderben. A fiatal úr annyira mohó volt, hogy már most előállott a tervével. Valami bányákat akart Dóra pénzén rendbehozni... ő maga mondta el a kis leánynak. Hát Dóra ugyan liba és úgy is viselkedett, de annyira mégsem liba, hogy át ne látott volna Czelder úron. Nem akarom a léhaságát menteni, de az igazán nem csoda, hogy ezek után kiábrándult a tisztelt úrból.

— És a másik?... A főhadnagy?

— Az nem számít. Véletlenül került vele össze az én drága sógornőmnél. Úgy látom, az én drága sógornőm igen csinos menazsériát tart a házában és maga sem tudja, hogy ki eszik az asztalánál. Dóra elmondott egy és mást ennek a háznak a szokásaiból és mondhatom, hogy még én is csodálkoztam. Pedig a sógornőm már régóta leszoktatott a csodálkozásról.

— Dóra tehát belenyugodott abba, hogy a szerelemnek vége?

Brendlné kétszer egymásután hevesen biccentett a fejével.

— Meg akartam köszönni magának, Gábor, hogy akkor teljesítette a kérésemet, — mondotta kissé lágyabb hangon. — Most utólag már nagyon sajnálom, hogy megzavartam a nyugalmában. Túlságosan komolyan vettem az egészet, de hiszen ismeri a természetemet. Azelőtt is túlságosan komolyan vettem mindent. Most már tudom, hogy Dóra úgy is kiábrándult és amikor megúnta volna a pesti szórakozásokat, szépen hazakéredzkedett volna. Rosszúl itéltem meg őt is és az egész helyzetet; drámát kerestem ott, ahol legföljebb bohózatot játszottak... De azért mégis köszönöm magának, hogy a régi barátságból még megőrzött valamit a számomra.

Dezsőházi kissé szertartásosan csókolt kezet az asszonynak.

— Nem tettem semmit, tehát nincs mit megköszönnie, kedves Margit. Igen... Tehát holnap reggel hazautazik?... És nagyon bizonytalan, hogy valaha viszontlátjuk-e még egymást... Tehát ugyebár, nem érdemes, hogy most újból vitát kezdjek magával?... Ugy-e, hogy nem?... Pedig tulajdonképpen kedvem volna reá. Mert maga még mindég éppen olyan szertelen, kedves Margit, mint tizenhét évvel ezelőtt. Alig három hét előtt... maga mondja... mindenáron drámát keresett, ma mindenáron csak bohózatot akar látni abban, ami történt. Pedig akkor sem volt igaza és most sincs igaza... Mindegy, úgy sem tudjuk meggyőzni egymást... Megelégszem egy jó tanáccsal.

Brendlné keserűen mosolygott.

— Még nagyon élénken emlékezem, hogy hajdan milyen tanácsokat adott. Amikor sírtam a kalandjai fölött, azt tanácsolta, hogy ne izgassam magamat. Talán most is ezt a bölcseséget akarja ismételni?

— Nem, nem. Egészen határozott tanácsról van szó. Adja Dórát minél hamarább férjhez. Keresse ki Bécsben azt a követségi titkárt, akinek jövőjében megbízik... az illető legyen lehetőleg csinos fiú... azután hívja meg a birtokukra és jegyezze el vele Dórát három hét alatt.

Brendlné kezet nyújtott.

— Most az egyszer egyetértünk egymással. Most csakugyan így fogok tenni. Vége köv.

Egy körorvos följegyzései. Farkas Pál nagysikerű regénye, most jelent meg harmadik kiadásban. A magyar társadalmi életnek szinte összes kérdéseit megvilágítja ez a regény, amelyben a női lélek misztikus mélységei váltakoznak napsugaras derűvel. Az érdekes regény ára 4.50 korona.

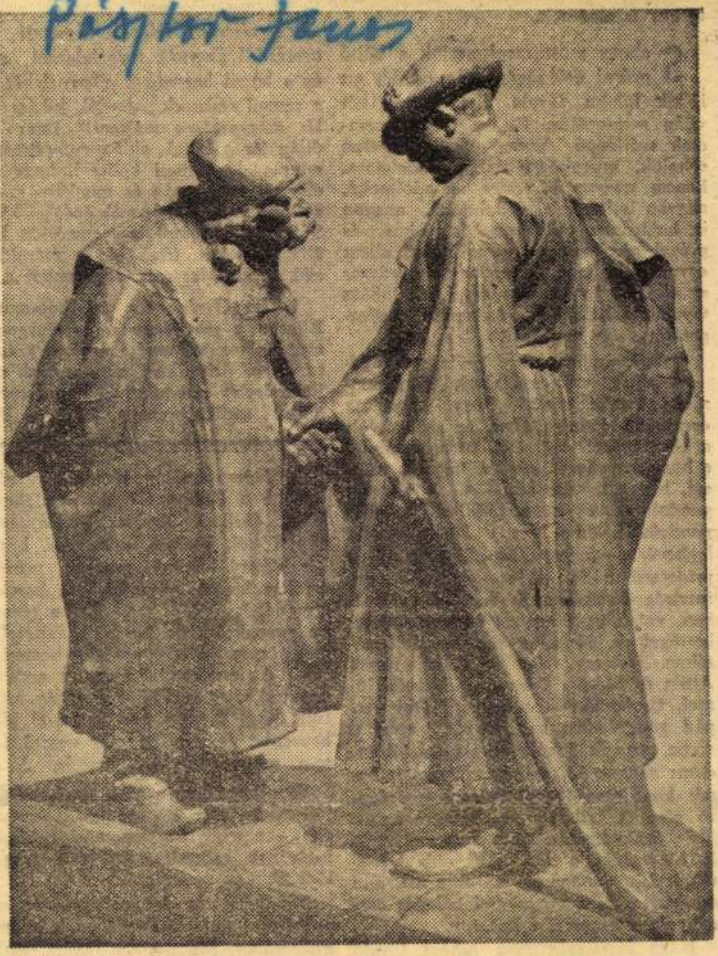

Pásztor János: Búcsúzkodás

A rádió hangfelvételeket készített romániai magyar színházakban

A Magyar Rádió munkatársai nemrég Nagyváradon, Kolozsvárott és Marosvásárhelyen jártak s az ottani magyar színházak legjobb előadásait hangszalagra rögzítették. A nagyváradi színházban Gherase Dendrine, a bukaresti Operett Színház zeneigazgatója *Szálljon a dal!* című nagyoperettjét, Kolozsvárott Tomcsa Sándor *Az utolsó szalmaszál* című vígjátékát, Marosvásárhelyen Kovács György és Eugén Miren *Az utolsó vonat* című darabját vették hangszalagra. A kolozsvári és a marosvásárhelyi tartományi rádiók archivumának anyagából több nagy jelentőségű irodalmi mű hangszalag másolatát készítették el s hasonlóképpen másolat készült több romániai magyar író és költő hangjának felvételéből. A Romániában felvett műveket a Magyar Rádió hamarosan műsorára tűzi. (MTI)

[illegible] világnak, a szívenütő elojatéka egy új kor feltűntének.

Sahogy most megismerjük a költő prózai örökségét, még inkább ott látjuk Juhász Gyula életművét a két világ mezsgyéjén. Ez az életmű nemcsak szállongó hangulatok, alaktalan sóhajok, megejtő fájdalmak foglalata, hanem nagyon is testes gondolatoké, nagyon is konkrét indulatoké, nagyon is határozott célkitűzéseké. Lírai és prózai munkássága nem mond ellent egymásnak, hanem egymást magyarázza: az *újságíró* Juhász Gyula a *költő* Juhász Gyulát, a költő az aforizmák pattintgatóját s így tovább . . .

Történelmünk tragédiája, fejlődésünk sajátosságainak legszomorúbb következménye, hogy ebben az országban évszázadokon át szűk volt a következetes haladás tudatos tábora s hogy szembe lehetett állítani egymással, hazugul, megbutítóan, a nemzeti gondolatot és a társadalmi haladás gondolatát. Ahol ezt a két törekvést legkevésbé lehetett összeütköztetni: a proletariátus és a legszegényebb parasztság tudatában és érzelmi világában, valamint a nemzet legnagyobb tehetségeinek, lángelméinek gondolkozásában. Kölcsey, Petőfi, Ady, József Attila és Móricz Zsigmond, Eötvös József, Csokonai Vitéz Mihály, Tóth Árpád gondolkozásában. S ide, ebbe a sorba tartozik Juhász Gyula is. Jól tudom: *nemzet és társadalmi haladás* hamis konfliktusa beszivároghatott dolgozó rétegek tudatába is, besurranhatott ideig óráig legjobbjaink eszmevilágába is. De mégis: a nép és legjobbjai fogták legbiztosabban egymarokra azt, ami összetartozik: a társadalmi haladás eszméit és a nemzeti érdeket.

Nagy bizonyság erre Juhász Gyula prózai munkáinak gyűjteménye is. A vidéki tanár, a szegedi újságíró, az országosnevű költő indít ezekben az írásokban támadást a konzervatívizmus, a szellemi elmeszesedés, papi butítás, vitézkötéses hazafiság, hivatalos bárgyúság és száz és száz rákfenéje ellen a magyar közéletnek. „Petőfi ma megint kezd biblia lenni, de a szó középkori értelmében. Nem szabad olvasni mindenkinek és magyarázni csak a hivatalosoknak szabad" – pörköl oda az úri Magyarország urainak 1922-ben, a centenáris év előestéjén. A Tudományos Akadémia Herczeg Ferencet javasolja Nobel-díjra? Juhász Gyula ezt sem hagyja glossza nélkül. Az irodalmi társaságok kigolyózzák soraik közül a legnagyobb magyar írókat, mert 1919-ben kezet fogtak a proletariátussal? –

[illegible] akik magyarságában támadják, akik „*Tehetségtelen Irigyek Nemzeti Szerencséjét*" akarnák megalakítani elle és a hozzá hasonlóak ellen: dehát ez a semmi emberek „akarják Juhász Gyulát magyarságra tanítani!" Ime: A útján jár a költő, akit megfeszítenéne mert világgá meri kiáltani, hogy nin ellentét magyarság és munkásság, nem zeti érdek és a dolgozók érdekei közö S hogy dátummal is megmérjük hel állása értékét, írjuk ide a fenntidéz cikk keltezését: 1925. szeptember 1.

Juhász Gyula nem volt kommunis Eljutott a szocializmus leglényegese tanításaihoz, elfogadta azokat, költész te és publicisztikája tanúskodnak err Legerősebb gondolataiban túljutott polgári radikalizmuson, de most köz

---

A Népszabadság június 7-i szám ban Kolozsvári A. emlékezé közli Gelléri Andor Endre „utol napjai"-ról. Helyes, szükséges, hogy két háború közötti magyar prózán erről a kiváló mesteréről a kortárs elmondják emlékeiket. De a tények ne gyengítsük, ne keverjük sejtésekk meg nem alapozott következtetése kel. Az említett cikkben az emléke úgy tudja, és a cikkíró a végén azt á lítja, hogy Gelléri nem jutott el Mau hausenbe és már az oda vezető úto 1945. március végén elpusztult.

Ezzel szemben a tény az, hogy Ge léri Andor Endre 1945. áprilisában m élt – amennyiben egy náci haláltáb foglyának gyötrelmekkel teli veget lása életnek nevezhető.

Majdnem egy éve voltam már, mi politikai fogoly, a legnagyobb ausztri gyűjtőtábor, Mauthausen lakója, amik híre érkezett, hogy sok ezer új magy áldozattal gazdagítják állományunka A Magyarországot felszabadító szovj hadsereg közeledtére a nácik és nyila sok 20–25 ezer magyart hajtottak a osztrák–magyar határszélről Mauthau sen felé. A szerencsétleneknek mintegy a fele útközben elpusztult. A megma radtak közül körülbelül hatezer 194 április 1-én, további hét-nyolcezer ápri lis 12-én ért lerongyolódva, kiéhezv megkínozva a táborunkba. Mivel a fa barakok, ahol mi, régi raboskodók laktunk, már túlzsúfoltak voltak (hiszen a szokásos 15 ezres létszám már 2 ezerre nőtt), az újonnan érkezettek hatalmas ponyvasátorokba, vagy egy szerűen a szabad ég alá, a villanyárammal telített dróttal elkerített rétre ker gették az SS-ek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

KISALFÖLD

Pásztor János

1965 JAN 7.

20 ÉVE, 1945. január 7-én halt meg

1021

Pásztor János

szobrászművész, az Országház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Hódmezővásárhelyen telepedett le. Ott főképpen a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi élet jeleneteit választotta művei tárgyául. A népéletből vett alakjai mellett a felületet lágyan érzékeltető, realista márványalakjaival, valamint képmásszobraival ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. 1912-től Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a szabadsághegyi csillagvizsgáló mellett felállított „Ad astra", Tompa Mihály margitszigeti, Gvadányi József rudabányai, Imre József orvostanár hódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobor, valamint a székesfehérvári és szentesi hősi emlékmű, a budai Bécsikapu tér Kazinczy Ferenc emlékkútja és a szegedi városi díszkút.

20 éve

gyelmen kívül hagyott szabályok legszigorúbb betartását követelte. Így megparancsolta azt is, hogy a szekta tagjai semmiféle kapcsolatot nem tarthatnak azokkal, akik nem tartoznak az Exkluziv Testvérek közé. Így és ekkor omlott össze sok angol család élete.

Az „Úr apostola" és a háziállatok

De Big Jim nem állt meg élúton: egymás után adta ki újabb és újabb rendelkeéseit. Az „Úr apostolának" arancsára (ez a cím illeti meg) még a háziállatok ellen harc kezdődött: bigott tuajdonosaik kutyák és macsák százait ölték meg. Majd gyógyszerészek jelentették

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

Pásztor János

NAPLÓ (VESZPRÉM)

...1965 JAN 7.

102/1

20 ÉVE,

1945 január 7-én halt meg Pásztor János szobrászművész, az Országház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Mórmezővásárhelyen telepedett le. Itt főképpen a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi élet jeleneteit választotta művei tárgyául. A népéletből vett alakjai mellett a felületet lágyan érzékeltető, realista márványaktjaival, valamint képmásszobrokkal ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. 1912-től Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a Szabadsághegyi csillagvizsgáló mellett felállított „Ad astra", Iompa Mihály margitszigeti, Gvadányi József rudabányai, Imre József orvostanár ódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobra, valamint a székesfehérvári és a szentesi bősi emlékmű, a budai Bécsikapu tér Kaziczy Ferenc emlékkútja és a szegedi városi díszkút.

1945 január 7-én Szegeden megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ) szervezete.

igazolások. *Szhelyi Hal*
dás: Hegedüs Esztergo
Homolya Szfvári MA
Előre, Himmer I., Himm
II. Gyula. *Győri Dózs*
Domonkos Csorna, Oro
Győri Postás. *Budafok:* H
linger Budai Sp. *Pé*
Bőrgyár: Speigl Pécsvára
Pécsi Vasutas: Győri Si
lós, Hollóvári Pécsi Elő
Mohácsi Nagykanizsa, V
rasdi Pécsi Porcelán. *A*
másfüzitő: Gál Komáro
Tóth Komárom.

Az átigazolással kapcs
latban érdekelt egyesület
a villámigazolási lapok
január 8-án, pénteken
órától vehetik át az MLSz
ben.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pántor 1965 JAN-7.

PETŐFI NÉPE

Évforduló

20 éve, 1955. január 7-én halt meg Pásztor János szobrászművész, az Operaház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A Budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Hódmezővásárhelyen telepedett le. Itt főképp a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi élet jeleneteit választotta művei tárgyául. A népéletből vett alakjai mellett a felületet lágyan érzékelő, realista márványaktjaival, valamint képmásszobrokkal ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. 1912-től Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a szabadsághegyi csillagvizsgáló *mellett felállított* „Ad astra", Tompa Mihály margitszigeti, Gvadányi József rudabányai, Imre József orvostanár hódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobra, valamint a székesfehérvári és a szentesi hősi emlékmű, a budai Bécsi-kapu tér Kazinczi Ferenc emlékkútja és a szegedi városi díszkút.

— **Százezer** négyzetméter park díszíti Ka-

k telje-
ételéről?
ezeket a
en nem
a konst-
innek el-
óta mil-
k arra,
biztosít-
marok-
n pénzét
ezek a
vak nem
meg az
zdonyok
tapasz-

keskeny-
za 1961.
meg a
Jármű-
5 Mk—
lonyt, a
d 1963.
st moz-
2004-es
ett. A
donába
vállalat

ődése

a három mozdo
nem próbaüzeme
rendszeres forga
volt.

Az Mk—49-e

nyok tehát megk
kát, de ezzel egy
keztek a konstr
zési és anyaghib
szakadását, a
okozta. A segéd
hajtó berendez
törése a mérete
rukciós hiba mi
be. A hajtóruda
szakadása, valar
hidroolaj hőkics
szintén tervezési
keztek. A Győri
Járműipari Műv
december 31-ig
motort, egy svéd
mazó nyomaték
rélőket, segéd-üz
rendezéseket cse
Mk—49-es mozd
mai napig sem
ző és a MÁV á
követelményekne
A fűtőház kimut
2001-es, 1961. dec
összesen 28 ezer
tott, ami üzemi

Hírek

1965. január 7, csütörtök

A Nap kelte 7.32, nyugta 16.09 órakor.
A Hold kelte 10.20, nyugta 20.41 órakor.
Névnap: Attila.

1021

PÁSZTOR JÁNOS

20 éve, 1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrászművész, az Országház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Hódmezővásárhelyen telepedett le. Itt főképp a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi élet jeleneteit választotta művei tárgyául. A népéletből vett alakjain kívül a felületet lágyan érzékeltető, realista márványaktjaival, valamint képmásszobrokkal ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. 1912-től Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a szabadsághegyi csillagvizsgáló mellett felállított „Ad astra", Tompa Mihály margitszigeti, Gvadányi József rudabányai, Imre József orvostanár hódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobra, valamint a székesfehérvári és a szentesi hősi emlékmű, a budai Bécsi-kapu tér Kazinczy Ferenc emlékkútja és a szegedi városi díszkút.

*

20 ÉVE

1945. január 7-én Szegeden megalakult a Magyar Demokratikus Ifjúsági Szövetség (MADISZ) szervezete.

beszélgettem
Lászlóval, a
ökölvívóinak

Megtudtam
alakulás évé
csapat teljes
még csak „
bajnokságban, és szerény helyezést értek el. Hogyan folytatódott? Erre így emlékszik vissza Haris László.

— 1961-ben már a területi bajnokság megnyerését tűztük ki célul, és ez teljes sikerrel járt. Részt vettünk az országos csapatbajnokságban, és negyedikek lettünk. A következő esztendő még szebb sikerrel zárult. Megnyertük az országos vidéki csapatbajnokságot, és a magyar bajnokságon a második helyezést sikerült kivívnunk. Ekkor a fiatalok „kiöregedtek" és a következő évben már a felnőtt bajnokságban indultunk.

A felnőttek között sem vallottak szégyent, hiszen 1963-ban megnyerték a területi bajnokságot. Csikó Árpád még ifjúsági versenyző volt, és eljutott egészen a magyar bajnokság döntőjéig, ahol középsúlyban bajnokságot nyert.

Haris László

II-ben való szereplést. Ugy érzem, kevés szakosztály dicsekedhetik azzal, hogy öt éves működése alatt olyan eredményeket ért el, mint a sajószentpéteri.

Ezzel a megállapítással egyet kell értenünk. A siker mögött persze rengeteg munka van, és igen sok nehézséget kellett legyűrniük. Gondoljunk csak a sajószentpéteri teremviszonyokra. Az edzéseket a 3. számú általános iskola kisméretű tornatermében tartják. Olyan kicsi ez a terem, hogy a szakosztály tagjai alig férnek el benne. A múltkori edzésen meg is jegyezte a sportkör egyik vezetője: — Tíz gyerek

Újabb labdarúgó

Ábránd

Írta: **Szép Ernő**

Én még ma is ábrándozom, ha csak ráérek egy kicsit.

Nem tudok az ábrándról leszokni, ugy, mint aki nem tud leszokni az itókáról.

Az ábránd . . . drága kis álom napközben, be se kell a szemünket húnyni hozzá. Könnyű altatás az ábránd az eszméleten, könnyű és veszélytelen. Elvarázsolja a világot az ábránd, mintha a nap helyett gyönge rózsaszín hold sütne le az égről. Óh, édes ajándék az ábránd, dugsegély a szűkölködő léleknek, egy-egy lehullatott aranykrajcár a magas árvapénztárból, ahonnan a boldogság örökségét várjuk.

Ábrándozom.

Ábrándozom például azon, hogy milyen országos gyönyörűség volna a parlament, amelyben képzett szónoklatok ölelkeznének zene és költészet kérdései fölött, emelkedett hangú vélemények döntenének felállítandó lovasszobrok, fürdő- és sportpaloták felől, lázas viták vívnák a nemzeti ünnepek rendezését; a karzatok zsúfolásig tele volnának művelt dámákkal, rajongó ifjúsággal.

Milyen élvezetes volna hallani, hogy a törvényszéken (ahol a bírótestület mindennap egybegyűlve várakozik, mint a tűzoltók a tűzőrségen), a különböző tanácsok tagjai dalárdává alakultak, ott a visszhangos főtárgyalási teremben. Viszont megsajnálnám a szegény mentőket, akiknek beléfájdul már a fejük azoknak a végtelen keresztrejtvényeknek a fejtésébe, amelyeken a detektívek már elaludtak a főkapitányságon.

De milyen kedves volna az az üzenet is, amelynek véletlenül fültanúja vagyok: az a telefonüzenet, amelyet a váciutcai ékszerész délután lead a feleségének, aki a Műcsarnok sétahangversenyére szeretne vele menni. Az az érdekes telefonüzenet így szólna:

— Hogy jut eszedbe, angyalom, most, mikor az üzlet tele van vevővel!

Ábrándozom.

Ábránd közben futó grimaszt szenvedett az orcám; zenekedvelő fülemet diszharmónia bántotta meg. Az a buta kalapálás egész nap Pesten, meg Budán, mind a tizenkét kerületben, a Lágymányoson, meg a Hűvösvölgyön végig, az a bájtalan kopogás, amivel a lakóházak építése jár. Nem, már nem haragszom. Sőt, örülök neki, kijelentem. El vagyok a prózai zajtól ragadtatva. Azt se bánom, hogy a szakadatlan kalapálástól nem hallom az új kuplékat, amelyekkel a vidám boltosinasok végigfütyörészik és gajdolják a járdát. Különben se gusztusom szerint való, hogy az ártatlan járókelőknek mindenáron a fülébe kényszerítsék a divatos kuplét, nem törődve vele, hogy tetszik-e az az embernek, vagy sem.

Mosolyogjanak rajtam, könyörgöm: ábrándomban az a legsikerültebb estém, mikor az Operában nem kaptam jegyet és a Packardomon, mint a bolond futom be félnyolc és nyolc között az összes színházakat, koncerteket, kabarékat, meg a mozikat is, persze, hiába, mert az ilyen hanyag alakra nem várnak a pénztárosnők. Különben is, a rendes emberek már délelőtt minden jegyet elkapkodnak az orrom elől. Minden mulatságról lemondva, bevonulok a dunaparti étterembe, majd megvigasztal az én kedves cigányom. Hanem büntetésből ott kell zarándokolnom az asztalok közt, egyre zavartabban nézegetve széjjel: egyetlen szabad asztal nincs a teremben.

Sebaj, gyerünk át a szomszédba, gyors kávéházi vacsorára. Úgyis korán kell kelni holnap: hét órakor indul az expressz. Megyek üdülni pár hétre a Rivierára.

Pásztor János szobormüvei a Műcsarnokban. Vízhordó leány

Egész biztos, hogy letört a tűjéről, hisz ezek a dolgok vétkes könnyelműséggel vannak forrasztva. Nincs tehát más hátra, mint a lapban hirdetni.

Elszaladt a kiadóhivatalba, s feladta a következő hirdetést:

ELVESZETT

egy különös színű, különös ötvözetű antik női melltű. Minden valószínűség szerint folyó hó 18-ikán veszett el a sziget északi sarkán. A becsületes megtaláló kéretik, hogy a talált tárgyat tartsa meg, ne hirdesse, ne jelentse, mert ez kellemetlen családi bonyodalmakra vezetne.

Aki a melltűt megtalálta, egy idős, nagyszakállú, komolytekintetű úr volt. Az öreg úr a szigeten lakott, s feladatává tűzte ki a romlásnak indult erkölcsök megjavítását, s az ifjúság fékevesztett szenvedélyeinek megrendszabályozását.

Ezért naponta végigjárta a szigetet, különösen este, amikor a bűnpalástoló lámpák bújkálni engedik a fiatalokat, s az erkölcstelen folyó túlharsogja a csókok neszét.

Az öreg úr már messziről látta a fiatalembert átölelve tartó szerelmes asszonyt és az asszonyt átölelve tartó szerelmes fiatalembert.

Vad erkölcsi felháborodásól fűtve akart elébük toppanni, de a szerelmesek őrző angyala akkor már kezdte elvágni közöttük a csók mámoros fonalát.

Mire az öreg úr a partra ért, a szerelmesek már rohamlépésben siettek a tölgyek alatt.

A lámpa valami fényes tárgyra világított rá.

— Ez egy bross! — kiáltott az öreg úr. — Persze, most nekik minden mellékes, s nem jut eszükbe, hogy más érték is van a világon, mint a lopott csók! Majd adok én nektek, szerelmeskedők! Megyek a rendőrségre, beadom a tárgyat a talált tárgyak osztályára, s kinyomoztatom, vagy magam is kinyomozom, hogy kik voltatok. Vőlegény és menyasszony nem fut. Férj és feleség nem fut. Ti nem voltatok sem vőlegény és menyasszony, sem férj és feleség. Majd adok nektek egy kis zuhanyt, hogy rögtön kijózanodtok!

Az öreg úr alig tudott elaludni, annyira felháborította az eset.

— Ezek valami szegény, dolgos férjet csalhatnak meg! — morogta még egy perccel az elalvás előtt.

Reggel gyorsan felöltözött, s gyalog sétált a rendőrkapitányságra.

Gyönyörű reggel volt, olyan szép, hogy ősz szakállal is érdemes volt élni, nemcsak egy letört bross kínzóan édes emlékeivel.

A folyó egészen más hangulatú volt, mint az este. Az este bűnsegéd volt, titokzatos feketeruhás asszony, most pedig ragyogó sakktáblának tünt fel, melynek láthatatlan kockáin hajókat tologatnak láthatatlan érdekek.

A rendőrség kapujában útbaigazítást kapott az ott álló rendőrtől.

Mielőtt belépett volna a hivatalos helyiségbe, kezébe akarta venni a bűntárgyat.

Határozottan emlékezett, hogy a jobbzsebébe tette.

Itt nem volt.

Kereste a balzsebében.

Itt sem volt.

Összesen tizenegy zsebet számolt össze a ruhájában. Egyikben sem találta a tegnapesti bűn fényes tanuját. Ellenben talált a jobb zsebe hátsó sarkában egy nagy lyukat, amely kiengedte börtönéből a szorongó rabot.

— Ez . . . ez . . . ez . . . borzasztó! — dühöngött tehetetlenül.

Azt akarta jelenteni, hogy talált, s azt kellett jelentenie, hogy elveszett.

Mérgében még hirdetést is közzétett az ujságokban, nagy jutalommal csalogatva a becsületes megtalálót.

De kárba veszett minden fáradsága.

— Nos, mi van? — csengett a telefónon pár nap mulva az izgatott kérdés a fiatalember fülébe.

— Most jövök a rendőrségről — hangzott a válasz. — Legyen nyugodt. Nem jelentette senki, s most már nem is fogja jelenteni. Hála Istennek, vannak még becsületes megtalálók!

Lyka Károly új művészettörténetéből.

Anders Zorn: Maja. Berlin, Nationalgalerie. — A sötét háttérből tüzesen eléragyogó színek révén Zorn az Észak legnagyobb koloristája. Hirtelen és széles ecsetjárással, realista közvetlenséggel alakította ezt az arcképet is

Pásztor János

Iluska
c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 930. XI. 10.

Iluska.

Pásztor János

Öreg paraszt

c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 930. XI. 19.

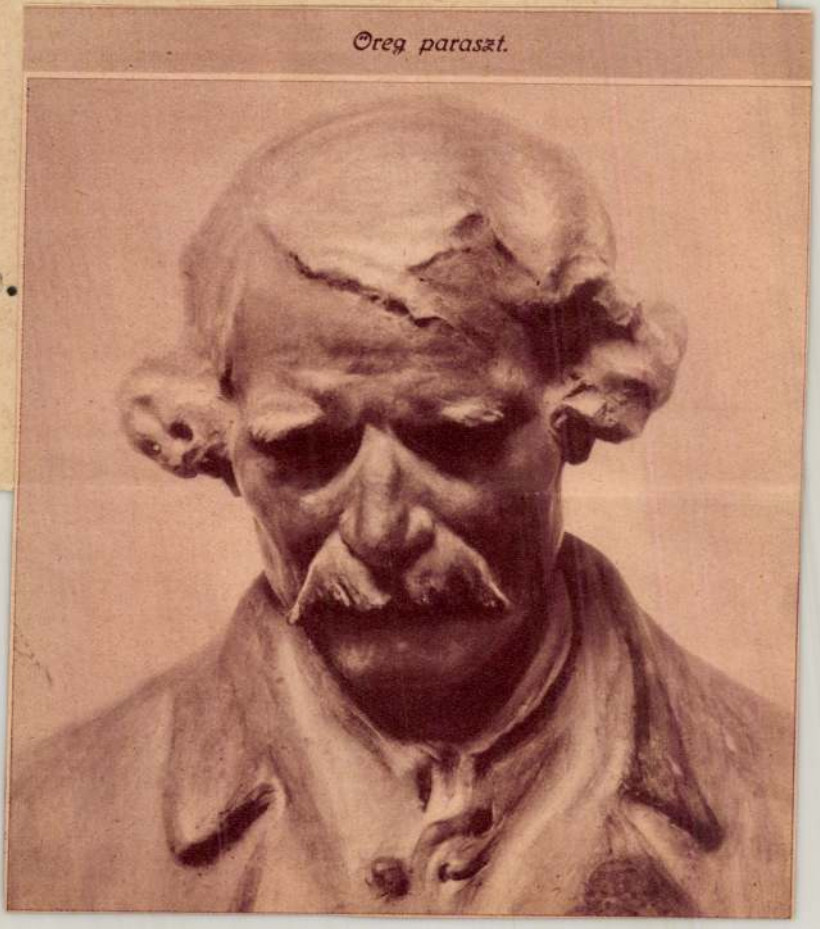

Öreg paraszt.

Pásztor János

Székesfehérvári hősi emlék

c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 93e. XI. 19.

Székesfehérvári hősi emlék.

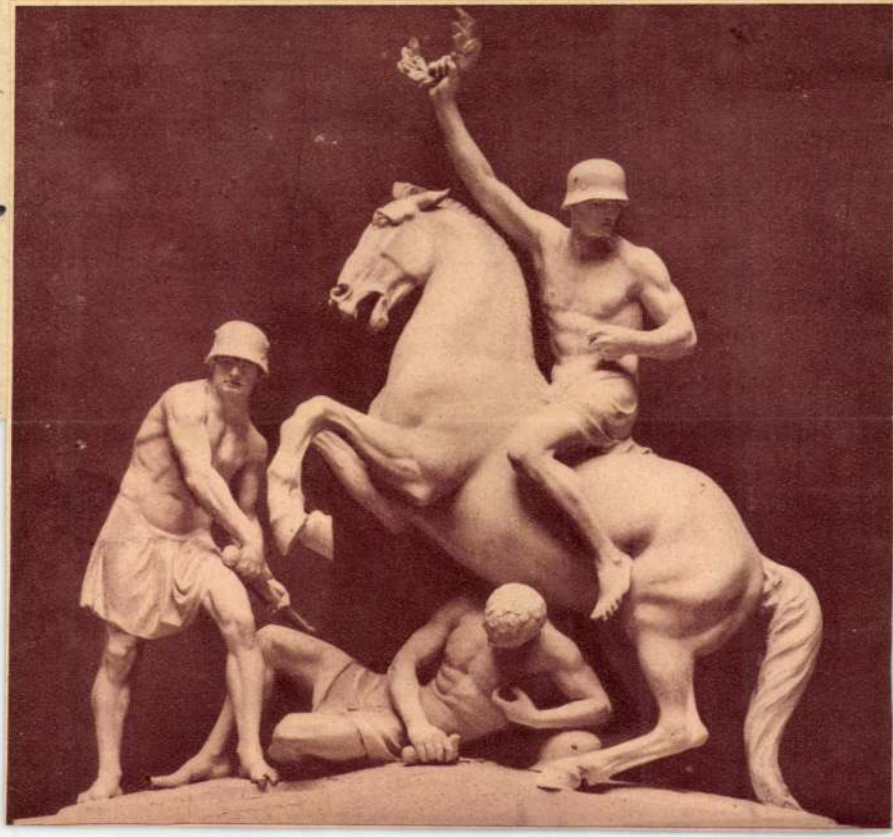

k" antialk
aleset követ-

Dr. PAPP LÁSZLÓ (MAC) a nagy-középsuly bajnoka, 2 évi betegségéből felépülve, megérdemelt nagy sikereket aratott a vasárnapi birkózómérkőzésen.

Pásztor János

Bucsuzkodás

c. művével szerepel a Műcsarnokban

M. 93o. XI. 19.

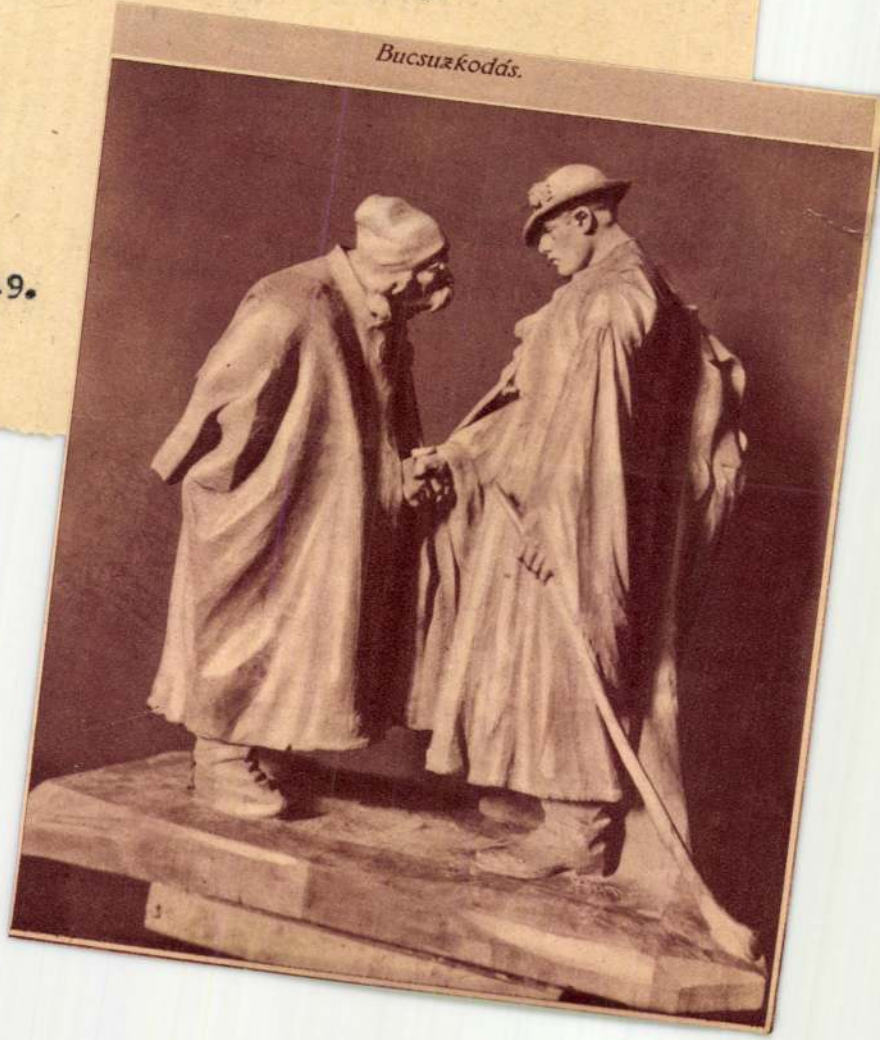

Bucsuzkodás.

Venanci
mely a

A Columbia hídja alá hajtott a szélvihar egy nagy hajót, me
boló ár erejétől taszítva, leszakította pillérjéről a sulyos vashíd
pár órai függés után a folyóba zuhant.

Pásztor János
munkája

Magyar
1935 IV. 7.

Készül a Rákóczi-szobor

Látogatás Pásztor János mütermében

II. *Rákóczi* Ferenc halálának kétszázadik évfordulója alkalmából sokan érdeklődnek azután is, mi van a készülő Rákóczi-szoborral? Mint ismeretes, a Rákóczi-szoborbizottság a Kossuth Lajos-térre tervezi II. Rákóczi Ferenc szobrát és ennek elkészitésével *Pásztor* Jánost, a kitünő szobrászmüvészt bizta meg. A szobor 150.000 pengős költségére az állam 50.000 pengőt adott, a főváros 20.000 pengőt kinált fel. a többi pedig gyüjtés utján fog összejönni. Már majdnem megvan az egész összeg, alig 20.000 pengő hiányzik a 150.000 pengőből.

Pásztor János egyelőre héllakat alatt őrzi a Rákóczi-szobor titkát. Mütermébe eddig még nem engedelt be ujságirót és elsősorban fényképészek előtt zárja el a bejárást, mert amig a szoborbizottság hivatalosan át nem veszi a szobrot, addig nem szabad nyilvánosságra hozni a képét.

A markáns müvészfejü *Pásztor* János mütermének nagyrészét, közismert nagy sikereket aratott szobormodellek között, egy lovasszobor tölti ki. Még csak nyersmunka és mindennek gondolná az ember, csak annak nem, hogy ez a Rákóczi-szobor kidolgozatlan modellje. A hatalmas ágaskodó lovon egy *kopasz, meztelen férfi ül.* Sasorru, éles arcéle azonban valahonnan ismerős. Pásztor János elmosolyodik és igy szól:

Ez Rákóczi, csak még kopasz! Nemsokára megkapja a bajuszt, a lobogó hajat, a süveget, azután rákerül a ruha, a magyaros mellvért, kard és jobbkezébe a jogar.

Kis modell mutatja a kész Rákóczi-szobor külsejét. Itt már tökéletes hüséggel lehet felismerni II. *Rákóczi* Ferenc nagybajuszu, erélyes fejét, daliás termetét és kicsiben is impanáló, ahogy Rákóczi pompás teliségét üli

Pengő	Pengő

sen

Le a bevételt ...

Kifizetendő összeg

osztály:

A fizetés készpénzben / cheque kibocsátásával megtörtént

193 ..... cheque száma .....

A főpénztár:

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

Éppen olyan, mint az iskola, amelybe gyermekkoromban jártam. Hosszu, szép fehér épület, sötéttel cserepezett tornyocska. Még néhány hasonló kis ház és köröskörül drótkeritės. Befelé hajló póznák, amelyeket tüskésdrót koronáz. Rács . . . Rács . . . Rács . . . Fehérek és ujak. Templomocska, amely olyan, mint a lóversenytér célbirói emelvénye . . . de senki sem őrködik benne. Legalábbis nappal nem. Azt mondják, éjjel van benne valaki.

Hatalmas, ingujjas férfi nyitja a zárat. Kapu, még egy kapu. Előbb ide-oda telefonálnak, kérdezősködnek, azután be kell írnom a nevem egy könyvbe. Kivételesen beengednek és kivülem még egy asszonyt, a két gyerekével. A nagynénjüket látogatják meg. A nagynéninek nagy a büne . . . Évek óta ül bent a börtönben.

Rideg a környezet. Hideg szél jár. A hegyek a ház mögött laposak és puszták. Sem fa, sem bokor. Vékony hajtások bujnak ki a földből. Meg kellene nőniük, de nincs viz. Vajjon miért éppen ebben a sivaságban kellett a fogházat felépitenie ennek

amint a ló hátsó lábaira állva, a magasba ágaskodik. Ha az ember elnézi Rákóczi-szobor modelljét, lelki szemeivel már el tudja képzelni, milyen *imponáló látvány lesz a Kossuth Lajos-téren a parlament felé vágtató II. Rákóczi Ferenc.* Igen ám, legfeljebb azon lehet gondolkodni, hogy amikor a hatalmas tér egyik oldalán a Kossuth-szoborcsoportozat áll, fehér márványból, *hogyan fog odaülleni a másik oldalra a fekete bronz lovasszobor?*

Pásztor János azonban ezzel nem törődhet, hiszen ő csak arra kapott megbizást, hogy a Kossuth Lajos-térre, szemben a Kossuth-szoborral, lovasszobrot készitsen II. Rákóczi Ferencről.

— Bécsben jártam, — beszéli Pásztor, — hogy tanulmányozzam az egykori fejedelem ruházatát, az akkori kengyeleket és lószerszámokat, most pedig Bábolnára utazom, hogy szép magyar telivérekről mintázhassam meg a fejedelem lovát.

Két hónap mulva veszi át a *Rákóczi*-szoborbizottság a szobormodellt. Ebben a bizottságban *Hóman* Bálint, *Ugron* Gábor, *Bárczy* István, *Petri* Pál, *Gerevich* Tibor, *Horvay* János, *Vastagh* György és *Némethy* Károly tanácsnok foglalnak helyet és ők fogják majd rendezni a szoborleleplezést is. Sajnos, egy teljes évvel elkésett a szép akció, mert milyen szép lett volna, ha most vasárnap, Rákóczi kétszázéves halálévfordulóján leplezik le a szobrot és nem a kétszázegyediken, 1936. tavaszán, mert a szobor bizony, csak akkor lesz kész.

Pásztor Jánosnak különben nemsokára még egy szoborleleplezése lesz. A Bécsikapu-téren fogják felállitani a *Kazinczy-kutat*, és Pásztor János készitette a nőalakot az emlékműhöz. Előb azonban a brüsszeli világkiállitásra viszik ki a szobrot, Pásztor János még két másik szobrával együtt.

A Rákóczi-szobor *férfialakja* a műteremben egyelőre kopasz, aránylag vékony ember.

— Jöjön el egy hónap mulva, — bucsuzik Pásztor János, — rá sem fog ismerni erre a még munka alatt álló szoborra, erre a vézna férfialakra, mert akkor ez a férfialak átváltozik II. Rákóczi Ferencré, a bálványozott erdélyi fejedelemmé.

(Iadányi.)

az országnak, amely olyan pompás? Amelynek annyi a pálmája, tölgye, eucalyptusa, narancsfája. Ez is a büntetéshez tartozik talán?

Csillogó linoleum, fényezett fabutorok, fehér függönyök: ez az igazgatóság. A butorokat mind az itt „ülő" hölgyek férfikollégái készitették Sant Quentien-ben. A férfiegyencek dolgoznak a női fegyencek számára és a nők látják el saint-quentini testvéreiket a bünben, ingekkel, nadrágokkal, gynemüvel, sapkával, miegymással.

A varroda világos, ujonnan berendezett terem. Sok gép áll benne, de ma vasárnap van és senki sem dolgozik. Az asztalon kis fekete kékcsikos nadrágocskák fekszenek.

— Baseball-játékhoz valók, — magyarázza vezetőm, a felügyelőnő. — Fehér blusokat is készitenek és amerikai zászlókat.

Egyik házban a mexikóiak, a négerek és a „nehéz esetek" laknak. Mindegyikükhek külön kis fehér cellája van. Fehér az egy is. Csak a függönyöök szinesek: kinekkinek az izlése szerint. Fehér hintaszék, könyvespolc, szekrény és apró ablak, a folyosóra. Este hét órakor zárják rájuk az ajtót és kilenc órakor oltják le a villanyt.

Magas ráccsal keritett udvaron járnak fel-alá a fegyencnők, mint gyerekek az iskolai udvaron. Selyemharisnyát hordanak és saját cipőjüket. A hajuk szépen fésült, hiszen női fodrász is akad köztük. Igen: festik és puderozzák is magukat. És manikürözik is, hogy az idő muljék. Vékonycsikos, egyszerü kék mosóruhát hordanak. Aki azonban akarja, egyéni izlése szerint alakithatja át az öltözékét. Egyikük kis gallérkát varrt fel, a másik egyszerü etongallért. Van, aki szallagot hord a hajában, van, aki fátylat. Tarka szvettereket is szabad viselniök. Az állam ugyan csak sötétkéket ad, mivel azonban a hölgyek itt is divatlapot tanulmányoznak, tudják, hogy mi a *dernier cri* és nem maradnak el tőle. Valaki, úgylátszik, babák készitéséhez ért. Majd minden ágyon selyem Pierrot alszik, vagy posztóból készült kutya, esetleg egy Micki-Maus. Csak a kis japán nőnél nem: nála csak vékonyka csokor lóg a falon apró és szerény, száraz bimbókkal. De a barátságos öreg kinai asszony sem szereti a firlefancot. Csupasz és fehér nála minden. Hosszu előkelő arca van. Sima fehér a haja. Rám nevet.

— *She is a Darling*, — mondja felügyelőnő. Sajnos, a Darling, a kedves néhány

Pásztor János

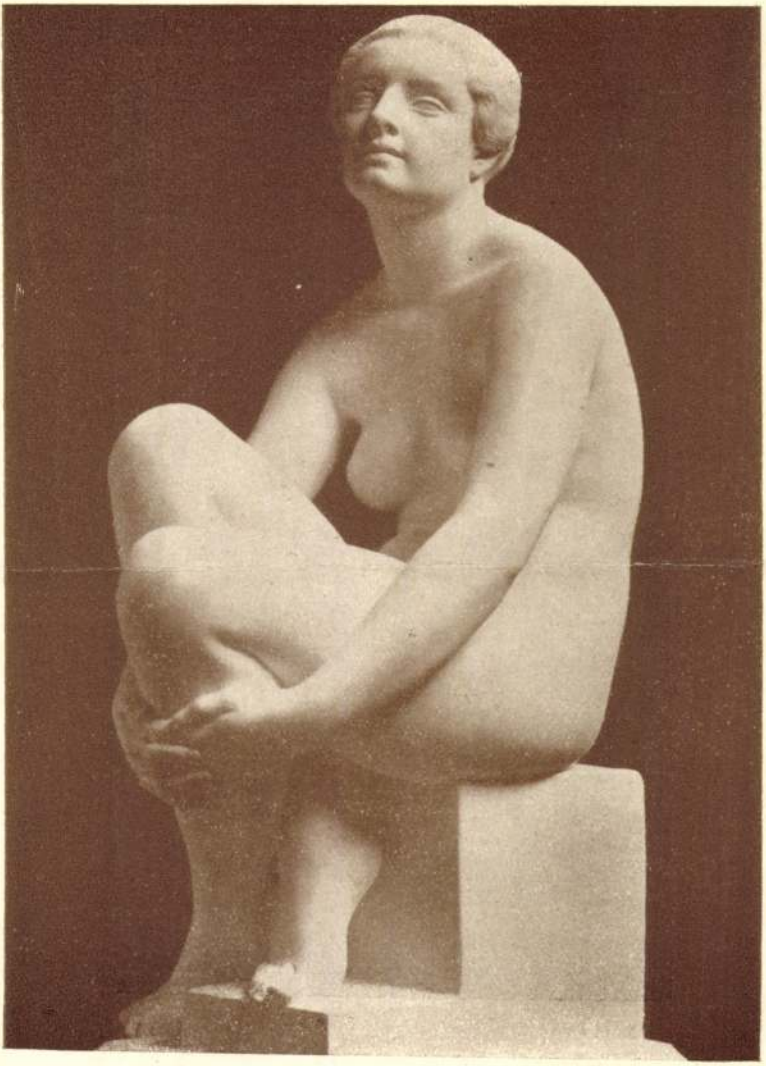

János Pásztor: 227. Ventende

János Czencz: 25. Smerte

Christiania maag-kvall
1923. apr. maj

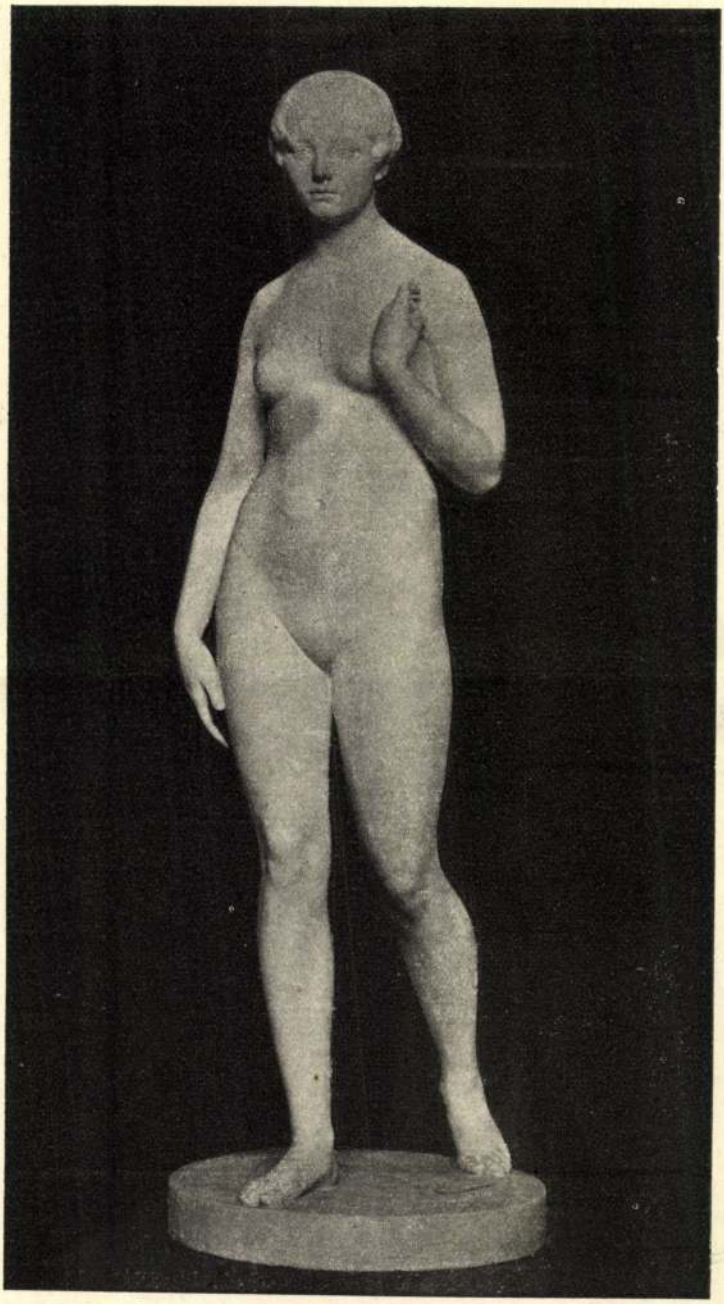

PÁSZTOR JÁNOS: PRIMAVERA.

Apollo I. évf. 1–2 sz.

Pintor Jano

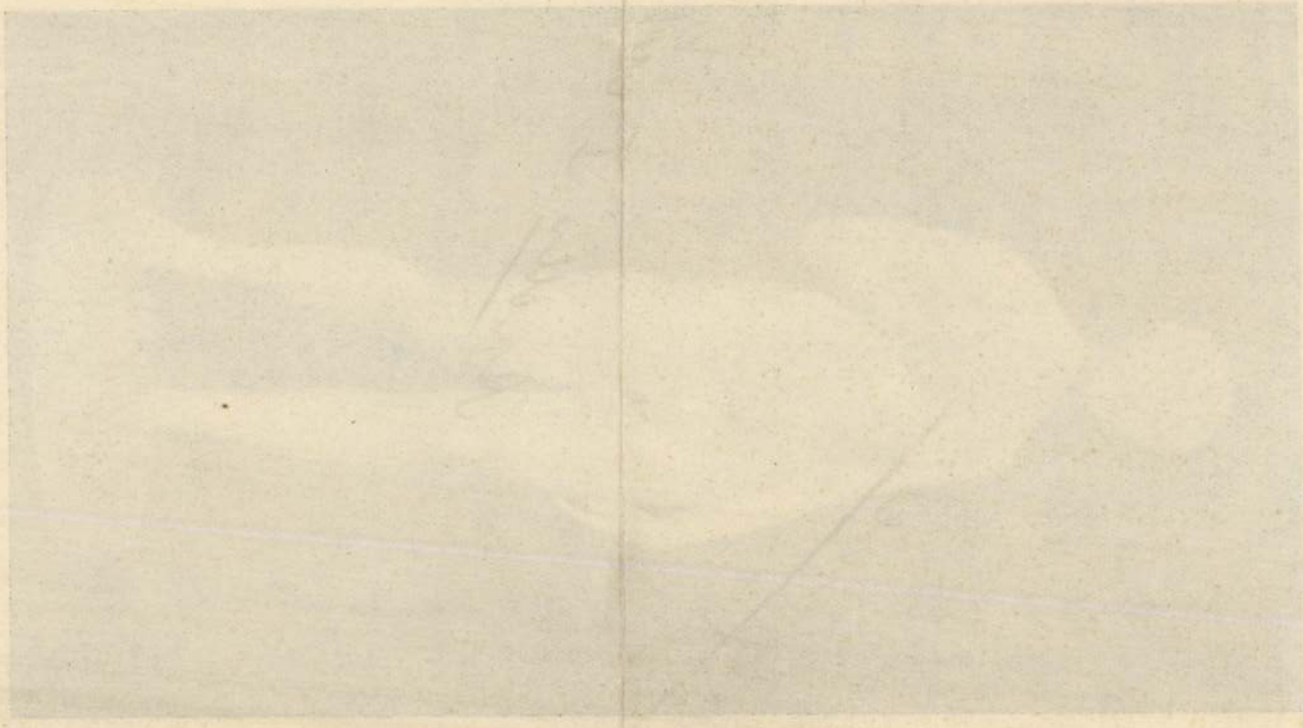

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1961 AUG

Nem Pásztor Árpád, hanem Pásztor János

A hazánkba látogató külföldi vendégek közül évről évre egyre többen tekintik meg a martonvásári Beethoven Emlékmúzeumot és hallgatják meg a parkban rendezett nagy sikerű Beethoven-hangversenyeket. A külföldi látogatók magukkal viszik a martonvásári Beethoven-kultusz varázslatos hangulatú környezetének emlékét; az egykori Brunszvik-kastélyhoz tartozó park százesztendős fái alatt, a tó ölelte vadregényes szigeten létesített hangversenykertben a terméskőből faragott, monumentális Beethoven-mellszobor tövében minden évben felcsendülnek az Állami Hangversenyzenekar művészeinek interpretálásában a mester legszebb zenekari művei, emlékeztetve arra, hogy a nagy zeneköltő életének néhány boldog napját itt töltötte a Brunszvik család vendégeként.

Martonvásár neve sok ezer külföldi Beethoven-rajongó előtt ismeretes már. Híre bizonyára eljutott a bonni Beethoven-házba is, ahol a zeneköltő szülőházában gazdag Beethoven-múzeumot rendeztek be.

A napokban Dr. M. I., a Martonvásári Mezőgazdasági Kutató Intézet tudományos főmunkatársa, aki nemrégiben megtekintette a bonni Beethoven-házat, örömmel újságolta nekem, milyen érdekes volt számára viszontlátni a bonni múzeumban a martonvásári szobrot eredeti nagyságban, gipszmodellben. A szobor mellett — jóllehet a többi kiállított Beethoven-szobornál fel volt tüntetve, hogy az eredetije hol található — nem volt semmilyen utalás arra, hogy ez a martonvásári Beethoven-szobor másolata.

A szoborról a Beethoven-ház 1963-ban kiadott katalógusában mindössze ez olvasható: »Treppenflur des Vorhauses. Dieser Raum wird ebenfalls beherrscht durch eine moderne Beethoven-Büste (Original Gipsmodell) des ungarischen Bildhauer Árpád Pásztor. Die Entstehung dieses Kunstwerkes ist mit der Erinnerung an Gräfin Therese Brunsvik verknüpft.« [Lépcsőház az előcsarnokban. Ezt a térséget ugyancsak uralja egy modern Beethoven-szobor (eredeti gipszmodell), Pásztor Árpád magyar szobrászművész alkotása. E műalkotás keletkezése Brunszvik Teréz emlékével kapcsolatos.]

Ez a néhány sor bosszantó tévedést tartalmaz: a martonvásári Beethoven-szobrot nem Pásztor Árpád, az ismert nevű újságíró, hanem Pásztor János, a kiváló szobrászművész alkotta.

(k — i)

lológus
Gábor ül
Aktuál
formahű
a század
tét és v
totta át
zsenyi ut
költőnem
ju és pikáns, veszendően lírikus és lázban égő Catullust ölelte magához a latinokból. *Vas* Istvánnak az önéletrajza vall róla, s arról a vonzásról, melyet Catullus magatartása ébresztett.

Mi ennek a vonzásnak a titka? Elsőre az, hogy mindaz, amit tudunk róla, a verseiből derül ki. A szenvedélyeit és a lázait oly közvetlen természetességgel öntötte strófákba, mint senki előtte. Még azt se jegyezték fel pontosan, hogy mikor született a veronai származású poéta. Időszámításunk előtt 87-ben? Vagy 84-ben? De hiszen oly mindegy. Elég tudni róla, amit a költemények közvetítenek. Hogy imádta Lesbiát mindenekfelett. Ki volt e nő? Metellus Celer felesége, a szépséges Clodia? Inkább maga a szerelem. Hiszen erről szólt Catullus megannyi verse — ölelésről, hűségről, szenvedésről és féltékenységről. Egy kis hetvenkedésről is, hiszen Catullus kilenc szerelmi tusát ígér egy délutánra. Vetélytársait izzadósnak nevezi, a hosszú hajú kocsmázókat gúnyolja: gyűlöl és szeret.

S ebben a két, közhellyé ivódott szóban csakugyan megbújik Catullus jelentősége. Az európai lírában száza-

zereti. Kell, hogy
szaladjon fel ama
s, hogy egy kova-
rzsolja férfiassá-
Kybelé szolgája
t Catullus soha-
belé szolgája, há-
adozó veszély el-
logtalanságában is
boldog volt: övé a vers és övé a szerelem fájdalma és kegyelme.

Voltaképp Catullus fecsegő költő. Mindenről beszél, amit a mindennapok elésodortak a császárkori Rómában. De ennek a sokféleségnek partot szab a forma virtuóz fegyelme. Devecseri teljes Catullusa ebben nemcsak azzal teljes, hogy még a töredékeket is belefoglalja a kötetbe, hanem azzal is, hogy ezt a virtuóz versművészetet ritmusában és léptékében maximális hűséggel követi. A költő a filológusra támaszkodik s fordítva, eltéphetetlen szövetségben járnak Catullus lábainak — verslábainak — nyomában. Ravasz ritmusuk nehézsége az, hogy minden verssor önálló, zárt egész, gyakran kezdődnek lassító hosszú szótagokkal s ez felszabdalja azt a bizonyos egészet, melyben a szépséget maga a költő látta. Devecseri itt nemcsak a sorok átívelésével segít magán és olvasóján, hanem azzal is, hogy természetes és hétköznapi hangvétellel tolmácsolja Catullust s megoldásaiban kerüli a latin költők fordításaiban oly gyakori természetellenes szókapcsolást s nyelvtani rendet. A latin vers szépségét a gram-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pásztor János

PESTMEGYEI HIRLAP

1965 JAN 1.

1021 20 ÉVE,

1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrászművész, az Országház előtti Rákóczi-szobor alkotója. A budapesti Iparművészeti Iskolában tanult, majd két esztendőt tanulmányokkal Párizsban töltött, s utána Hódmezővásárhelyen telepedett le. Itt főképpen a környékbeli nép jellegzetes alakjait és a népi élet jeleneteit választotta művei tárgyául. A népéletből vett alakjai mellett a felületet lágyan érzékeltető realista márványaktjaival, valamint képmásszobrokkal ért el sikereket. Csakhamar rátért a nagyobb méretű alkotásokra. *1912-től* Budapesten élt és munkálkodott. Az ő műve a Szabadság-hegyi csillagvizsgáló mellett felállított „Ad astra", Tompa Mihály margitszigeti, Gyadányi József rudabányai, Imre József orvostanár hódmezővásárhelyi, a Testnevelési Főiskola Kinizsi- és Toldi-szobra, valamint a székesfehérvári és szentesi hősök emlékmű, a budai Bécsikapu tér Kazinczy Ferenc emlékkútja és a szegedi városi díszkút.

avattak elsőként megyei bajnokokat. Cegléden, a Vasutas-otthonban léptek pástra a legjobb ifjúsági vívók, összesen 44-en. A győztesek vesznek részt a január 17-én Debrecenben sorra kerülő területi viadalon.

Pest megye 1965. évi ifjúsági vívóbajnokai.

Férfi tőr: 1. Joós Lajos (CVSE), 2. Fajta József (Dunaharaszti), 3. Zeitler Tamás (Dunaharaszti).

Férfi tőr, csapat: 1. Ceglédi Vasutas (Joós, Veres, Biró), 2. Dunaharaszti MTK (Fajta, Zeitler, Opris), 3. Nagykőrösi Kinizsi (Kecskeméti, György, Kecskés).

Férfi kard: 1. Pataki Gábor (Dunaharaszti), 2. Joós Lajos (CVSE), 3. Biró Lajos (CVSE).

Kard csapat: 1. Dunaharaszti MTK (Pataki, Brezniczky, Rónai), 2. Ceglédi Vasutas (Joós, Biró, Kapala), 3. Nagykőrösi Kinizsi (Kecs-

Pásztor János

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET
1965 JAN 27.

4

1021

EGY MŰVÉSZ, akit nem búcsúztatott nekrológ

PÁSZTOR JÁNOS HALÁLÁNAK 20. ÉVFORDULÓJÁRA

Budapest történetének legdramatikusabb napjaiban, 1945. januárjának 27. napján, a Városmajor utcai Siesta szanatóriumban, két nappal 64. születésnapja előtt, egy aknaszilánk kioltotta Pásztor János szobrászművész életét. A város halálra sebezve, romokban füstölgött; alig volt benne élet; búcsúztatók, hírlapi nekrológok sem emlékeztettek meg annak a jelentős művésznek haláláról, aki a Rákóczi-szobor, a Bécsi-kapu téri Kazinczy-emlék, a gyönyörű szegedi medence kompoziciók mestere, s akinek tevékeny, elmélyült művészi munkássága gazdag, változatos életművet hagyott ránk. Sorsa, egyénisége is nyugtalanítóan érdekes. Apai ágon sűrűvérű, kuruc érzelmű, hódmezővásárhelyi parasztok az ősei; anyja egy napóleoni időkben hazánkba települt francia család sarja. Ady Endre anyja Pásztor Mária volt, s Pásztort Adyval a rokoni szálakon kívül igaz barátság fűzte össze.

Pásztor János özvegye a művész egykori műtermében — amit a bombák most 20 éve szintén nem kíméltek meg — összegyűjtötte műveit és feljegyzett mindent, ami Pásztor János életére, alkotásaira vonatkozik. Az özvegy így eleveníti föl Pásztor fő művének, a Kossuth Lajos téren álló Rákóczi-szobornak keletkezését.

*

1935. augusztus 20-án az egyik fővárosi napilap első oldalán adta hírül, hogy Pásztor János megbízást kapott a Rákóczi-szobor megalkotására. Mi már előzőleg természetesen tudtunk az eropróbát jelentő óriási feladatról, s valósággal a nagy fejedelem igézetében éltünk. Jókor jött a megbízás, mert zaklatott körülmények között éltünk, sok gond nehezedett reánk. De a feladat szépségének, nagyszerűségének hatása alatt eltörpültek a gondok. Amikor a megbízás nyilvánosságra került, rengeteg szerencsekívánatot kaptunk. Férjem számára talán a legnagyobb örömöt az jelentette, hogy beállított egy napon régi modellje, Vári Sándor, a csongrádi parasztemberből lett híres sportoló — aki Michelangelo Dávidjához hasonlított —, és felajánlotta, hogy a Rákóczihoz »pózolni« fog. Szerencsére közeledett az ősz, mert Vári Sándor az esős idő beálltáig semmi kincsért nem hagyta volna el Tisza-parti kis kunyhóját.

Pásztor János minden Rákóczival kapcsolatos írást, könyvet, képet igyekezett megszerezni. Sokat kutatott, keresett könyvtárakban, levéltárakban, hátha talál ismeretlen adatot, dokumentumot. Rákóczi Önvallomásai, kiáltványai, a Pro Libertate és Mikes Kelemen levelei mindennapi olvasmányunkká vált. Mikor férjem már úgy érezte, otthonosan mozog Rákóczi korában, Bábolnára utazott. Ott lovakat sétáltattak meg előtte s hosszas tanulmányozás után kiválasztott egy erős izomzatú »barokk« példányt, amit később felhoztak a műterembe. Azután Bécsbe utazott, hogy a Hofburg híres »Spanyol iskolá«-jában a lóugratásokat megfigyelje.

Közben azonban állandóan foglalkozott a vázlatok elkészítésével. Más téma a »szobron« és Rákóczin kívül azokban a hónapokban nemigen adta elő magát otthonunkban. Elkövetkezett a szobor felrakásához szükséges állványzat elkészítése is. Pásztor János nem részletekben dolgozott, hanem egyöntetűen foglalkozott az egész koncepció megvalósításával. Vári Sándor, a modell különösen boldog volt, amikor a tüzérlaktanyából megérkezett a férjem által kiszemelt ló; nyugodtan, szépen lépkedett be a műterembe; patája csak úgy koppant a deszkapadlón, s amint a kísérő katona elengedte a kantárját, az intelligens állat már a harmadik látogatáskor pontosan úgy helyezkedett oldalnézetbe, ahogy a művész előzőleg beállította.

Férjem hajnaltól éjfélig a műteremben tartózkodott, elmerülten dolgozott, lelkesen és lelkesülten, fáradhatatlan[ul] *létrázott s csak olykor jött fö[l]* átizzadt ingét váltani. A sok kíváncsiskodó érdeklődőt az én feladatom volt távol tartani tőle.

Aztán elkövetkezett a nagy nap, amikor a zsüri az átvételre megjelent a műterembe. A zsüritagok véleményét most nem akarom felidézni, hiszen ott áll a Rákóczi a Kossuth Lajos téren, Országházunk előtt, mindenki ismeri. Most csak arra emlékszem vissza, amint Pásztor János szelíd tekintetével, fehér munkaköpenyben, kezében állandóan agyagos pipájával ott áll a bíráló bizottság tagjai között, szerényen, egyszerűen, szótlanul. Előttem vannak aránylag rövid ujjú, izmos kezei, melyek oly sok szépséget alkottak a holt anyagból...

Mint minden szobrász, Pásztor János sem érezte művét teljesen befejezettnek, szeretett volna még dolgozni rajta. De a felállítás időhöz volt kötve...

Nem tudnám érzékeltetni azt a fájdalmat, azt az űrt, amit a Rákóczi-szobor elszállítása okozott. Ez a nagy feladat, ez a gyönyörű munka ragyogást, színt hozott a házunkba 16 hónapon át. Jánosom teljesen a munkának élt, Rákóczi az újjászületést jelentette neki; visszanyerte nyugalmát, munkakedvét, önbizalmát. A Rákóczi-szobor bőven kárpótolta az előző, szomorú esztendők csalódásaiért...

*

Húsz év telt el Pásztor János halála óta. A század első felének egyik legjelentékenyebb alkotóművészéről keveset hallottunk és alig írtunk. Pedig nagy és érdekes téma. Talán az évforduló előtérbe hozza azt a gondolatot, hogy időszerű lenne egy Pásztor János-monográfia kiadása.

d. m.

kedelem idei feladatai

cialista brigádvezetők kozásának napirendjén

litási költségek csökkentése adja a legtöbb lehetőséget a takarékoskodásra, hiszen évente mintegy egymilliárd forintot költenek árufuvarozásra. Fokozottabb gondot kell fordítani az áru megóvására is.

A kereskedelem vezetői arra törekednek, hogy *a dolgozók anyagi érdekeltsége az értékesítés alapján növekedjék.* Tervezik, hogy a nagyobb boltok vezetői a jutalék tíz—húsz százalékával jutalmazhassák a legjobb dolgozókat és a munkaszervezéssel megtakarított munkabérek 50 százalékát a legtermelékenyebb kollektívák béremelésére, jutalmazására fordíthassák.

Ebben az évben egyébként *a kereskedelmi forgalom mintegy 3,5 százalékos emelkedését várják.* Jelentős feladat a *Balaton* és más üdülőhelyek zavartalan ellátásának biztosítása.

Tervpályázat az új Nemzeti Színházra

A Magyar Építőművészek Szövetsége, a Művelődésügyi Minisztérium és az Építésügyi Minisztérium felkérésére a budapesti 1200 férőhelyes új Nemzeti Színház építészeti koncepciójának kialakítására *nyilvános pályázatot hirdet.* A tervpályázat célja olyan korszerű és gazdaságos megoldás keresése, amely alapja lehet az új Nemzeti Színház végleges terve kidolgozásának. A pályázaton részt vehetnek a tervpályázati szabályzatban előírtaknak megfelelően hazánk és az európai szocialista országok építészei, építész-kollektívái.

A részletes pályázati kiírás január 31-től vehető át a Magyar Építőművészek Szövetsége titkárságán, Puskin utca 26. A pályatervet *»Budapesti Nemzeti Színház tervpályázata«* felirattal, és minden lapját névaláírással ellátva, lepecsételt csomagban 1966. január 31-ig kell a Magyar Építőművészek Szövetségéhez benyújtani. A pályázat eredményét a bíráló bizottság 1966. december 31-ig hozza nyilvánosságra.

Szerződés a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség és a Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézet között

Húsz külföldi tudományos intézménnyel folytat közös kutatásokat a Tudományos Akadémia Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézete. A szikes

hasznos eredményeket hozott mind a dél-amerikai, mind a hazai talajtan számára.

Kiváló tudományos eredményeiért a magyar talajtan már évtizedek óta nagy nemzetközi tekintélynek örvend. Ezt az elismerést fejezi ki a többi között az is, hogy *a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség szerződést kötött a Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézettel.* A szerződés értelmében az intézetben radioaktív izotópokkal tanulmányozzák a szikesedés, illetve a szikjavítás egyes kérdéseit.

indít a MALÉV Kijev között

Budapest és Moszkva között 1964-ben tízezren utaztak a MALÉV járatain, s körülbelül ugyanennyien az Aeroflot gépein. Az idén *Budapest és Kijev között új légijárat* indul. Gyakoribbak a franciák csoportos utazásai is Magyarországra. Különösen a horgászok érdeklődnek vizeink iránt. Németek is mind többen utaznak Magyarországra az NDK-ból éppúgy, mint az NSZK-ból. Tömeges turistaforgalom kibontakozásáról beszélhetünk a finn—magyar turista-kapcsolatok feltűnő fejlődése nyomán is. A MALÉV-gépek finn utasokat szállítanak Helsinki és Athén között és mindinkább növekszik a két ország közötti áruszállítás is.

skozás genforgalmáról

vezetője, a Hazafias Népfront megyei bizottságának alelnöke tartott vitaindító előadást. Elmondotta, hogy ebben az esztendőben *elsősorban a sátortáborok hálózatát fejlesztik.* Mintegy 120 millió forintos költséggel megsokszorozzák, 44 ezerrel növelik az első osztályú campingek befogadó képességét. *Intézkedtek a fizetővendéglátó szolgálat bővítéséről is.* A villák tulajdonosai, ha az idegenforgalmi szervek bevonásával adják ki szobáikat, a felújításokhoz, épületbővítésekhez OTP-hitelt kapnak. Az idei fejlesztési program *az ellátottság javítását* is előirányozta és ennek érdekében több nyaralótelepen *új üzletházakat, ezerszemélyes önkiszolgáló éttermeket, áruházakat* építenek.

A tanácskozáson felszólalók hangoztatták, hogy a Hazafias Népfront aktivistáira is nagy feladat vár a jövőben *az idegenforgalmi közszellem megfelelő kialakításában.*

Földbirtokpolitika tíz éve

Irta: Dr. Matolcsy Mátyás
országgyűlési képviselő

Vannak, akik tudják, hogy mi a lelkiismeret. A lelkiismeret a legnagyszerűbb égi adomány, az önbírálat, a szigorú önvizsgálat lángja, amely kiégeti az emberből a rosszat, a gyarlót. A lelkiismeret kemencéjében nemesebbé, tisztábbá, igazibbá, acélosabbá válik az ember. De rettenetes gyötrő fájdalom származik abból, ha a »nemzet lelkiismerete« ébred fel az emberben. Megmutatja az embernek a hibákat, bűnöket, igazságtalanságokat, a pusztulás, a züllés útját és az ember tehetetlenségre van kényszerítve. Olyan érzés lehet ez, mintha az ember kezét, lábát összekötöznék, betömnék a száját és felgyujtanák felette a házat, amelyben még százával nyüzsögnek a gyanútlanok.

Ilyen érzések fognak el, amikor a magyar élet egyik sorskérdésével, a földkérdéssel foglalkozom. Mennyi nemes szándék, önzetlen akarás, kioltha tatlan vágy támadt és apadt már ki évszázadok alatt s a földkérdés mindezideig megoldatlan maradt.

Tekintsük most át, mi történt ezen a téren az elmúlt évtizedben. A háborúban kihullott vér szétáztatta a földet, hogy mindenkinek jusson belőle. Magyarországon az óriási véráldozat csak morzsákat tudott leáztatni a nagybirtokok széleiről. Az 1920. évi földreformmal nem foglalkozom, arról már kialakult az objektív kritika: a nagybirtokrendszert nem szüntette meg, nem teremtett életképes kisbirtokot, az egészségtelen birtokmegoszlást torzította, közel félmillióval szaporítva az 1—2 holdas törpebirtokok számát.

Ez a hullám is elült 1925—26-ban. A nagybirtok megmenekült, a magyar parasztság pusztult tovább. Egy-két évig nem mozdult a föld. 1928-ban azonban újra repedezett és darabok töredeztek le róla.

Sok tanulságot mutat ez a 10 év. A következő adatok jelzik, hogy milyen nagyságú birtokokból, hány holdat parcelláztak fel kisbirtokká:

	50—100 kat. holdas	100—1000 kat. holdas	1000 holdon felüli	Összesen
	birtokokból parcelláztak katasztrális holdat			
1928	1.231	5.502	2.090	8 823
1929	1.938	8.459	9.361	19 758
1930	1.725	4.546	6.155	12.426
1931	2.727	14.543	11.560	28 830
1932	2.342	10.143	4.098	16 583
1933	1.340	5.341	—	6.681
1934	1.335	4.259	—	5.594
1935	1 835	11.655	—	13 490
Összesen:	14 473	64.448	33.264	112.185
1936/37	2.000	6.800	5.000	13.800

Világosan kitűnik ezekből az adatokból, hogy a »birtokpolitika« minden irányítástól, befolyástól mentesen helytelen irányban haladt. Az ellentétek nem csökkentek, hanem nőttek. *Az 1000 holdnál nagyobb birtokokból* összesen *14-et parcelláztak fel 33.261 kat. hold* terjedelemben, amikor *a 100—1000 hold között lévő 4—500 holdas középbirtokból 238 került felosztásra 64.448 holddal.* A középbirtok tehát számban és területben egyaránt igen jelentős veszteséget szenvedett, míg a mamutbirtok állománya változatlanul maradt, hisz az 1000 holdnál nagyobb felparcellázott birtokok területe átlagban 2000 hold volt. Az 1000 holdnál nagyobb birtokok csak kevéssé, összes területüknek alig 1%-a mozdult meg. Ez aligha nevezhető »birtokpolitikának«. De sajnos, annak kell nevezni, csak helytelen irányú birtokpolitikának, mert a gazdasági válság elmélyülése idején nélkülözhetetlen adósságrendezésben a túlterhelt nagybirtokot is »védték«. Az eredményét a táblázat és rajz világosan szemlélteti. Egyetlen 1000 holdnál nagyobb birtok sem került parcellázásra 1933., 1934. és 1935. években. A túlterhelt »védett« nagybirtokokat külön eljárással szanálták és megmentették a széteséstől. Ugyanakkor a középbirtokok jó része, amelyek nem tudtak eleget tenni a védettség feltételeinek, dobra kerültek. A válságmély idején tehát az agrárpolitika azt eredményezte, hogy a nemzeti szempontból sokkal értékesebb középbirtok pusztulhatott, a nagybirtokot pedig megmentették. Mindezek betetőzéséül az 50—100 kat. holdas parasztbirtokok közül 421 birtokot 14.473 kat. hold terjedelemben parcelláztak. *1000 holdnál nagyobb birtokokból 33.000 kat. hold, az 50—100 holdas parasztbirtokokból pedig 15.000 kat. hold porlott szét, ez alatt a 8 év alatt.* Az érem másik oldalán a keletkezett új birtokok nagysága áll. A 8 év alatt felparcellázott 112.185 kat. holdból a különböző évek és kategóriák szerint átlagban 0.8—2.7 kat. holdas törpebirtokok keletkeztek. A magyar földbirtokmegoszlás egyenetlensége tehát a háború után még csak fokozódott. *A mamutbirtok állaga változatlan, a nagybirtok alig néhány %-kal, a középbirtok és a parasztbirtok erőteljesen porlódott, az egészségtelen törpebirtok számbeli és területi állaga pedig megnőtt.*

Mi történt 1936/37-ben a »telepítés« korszakában?

A »telepítés« határozott törvényben lefektetett birtokpolitikát jelent. A törvénnyel itt nem foglalkozom, azt bőven megmutattuk annak idején. Itt az eredményekből kívánok inkább bírálatot mondani a jelenlegi birtokpolitikáról. Az 1936/37. évben a kormány a telepítési akció során 13.800 kat. holdat vett igénybe és juttatott a kisemberek kezére. A telepítést megelőző 8 év átlagában évenként parcelláztak 14.000 kat. holdat, de ha az 1933 előtti éveket vesszük, amikor még nagybirtok is került parcellázásra, 1928—32. évek átlagában évenként 17.000 kat. holdat adtak el kisbirtok céljára. Meg kell tehát állapítani, hogy az állami irányítás alatt folyó *telepítési akció az azt megelőző évek magánparcellázásainak méretét sem éri el.* Emellett ugyanazt a helytelen birtokmegoszlási irányt követi, mint a korábbi magánparcellázások. A telepítésre igénybevett 13.800 kat. holdból ugyanis kb. 6.5—7.0 ezer holdat a 350—600 holdas középbirtokok teszik és 1500—2000 holdat a 100 holdnál kisebb parasztbirtokok kategóriája adja. Egyetlen nagybirtokot vettek igénybe, 5000 holdat Károlyi Mihály szatmári birtokából. A telepítés tehát, épúgy, mint a korábbi magánparcellázások, a nagybirtok területi arányát növelte, a közép- és a parasztbirtok részesedését csökkentette, míg a törpebirtok súlyát szintén emelte.

A telepítés nem jelent tehát semmiféle különbséget a korábbi magánparcellázásoktól. Az igen korlátozott előirányzott összeg évi 2 millió pengő, viszont biztosítja, hogy a telepítés volumene ne emelkedhessék. Ez a telepítés tehát nem igazi birtokpolitika, hanem ismét csak formai megoldása a kérdésnek.

Mikor érkezünk el egyszer a végleges megoldáshoz?

Parcellázás alakulása 1928—1937. években

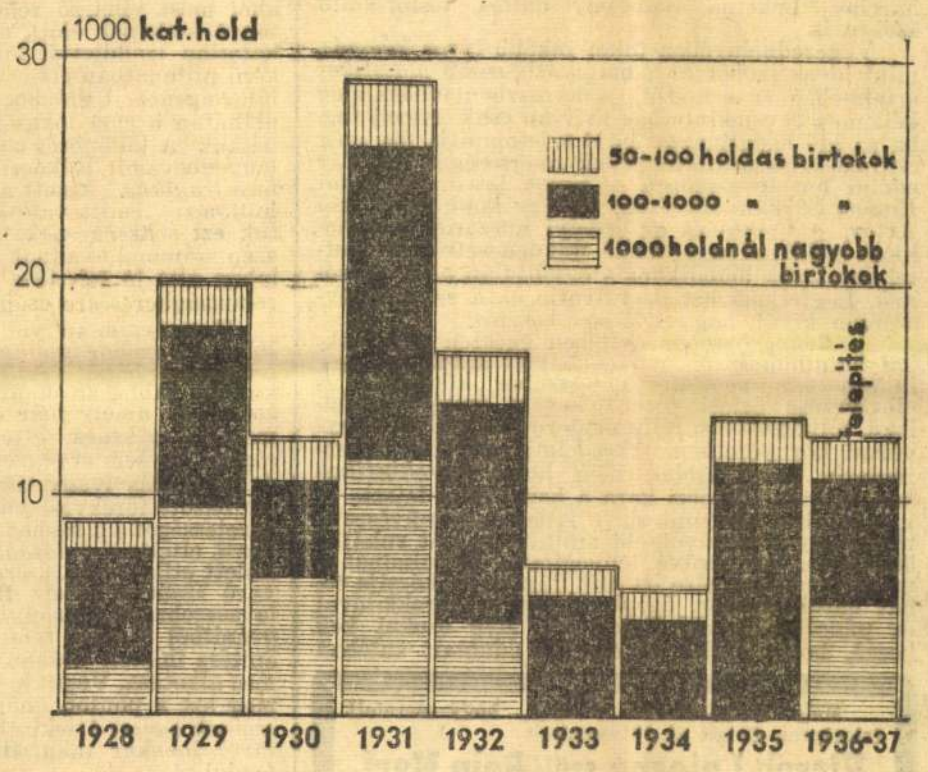

Rókák Bundák
most nagyon olcsón
Müller-nél
IV., Petőfi Sándor ucca 6

„Ahhoz a néhány emberhez fordulok, aki a békét tartja kezében . . ."

Baldwin miniszterelnök megrázó hattyúdala az angol alsóházban

London, május 5.

Az alsóházban *Eden* külügyminiszter ifjabb *Henderson* Artúr kérdésére kijelentette, hogy *az Abesszíniából kiutasított angol hittérítők* ügyében még folynak a tárgyalások az olasz kormánnyal. Attlee őrnagy a munkáspárti ellenzék részéről felvetette a május 22-ére kitűzött országos szénsztrájk ügyét, majd Baldwin miniszterelnök — akinek valószínűleg ez volt hattyúdala az alsóházban — kijelentette, hogy mielőtt befejezi pályáját, néhány szót akar szólni a demokráciáról, amelynek említése — mondotta — *éppen olyan hatást gyakorol reá, mint a trombitaharsogás a kiöregedett harciméne.*

— A demokráciának fontos tulajdonsága, hogy *azt minden egyénnek a saját eszével kell mérlegelnie.* Minden azon fordul meg, hogy ezt a demokráciát az egyes egyének helyesen vagy helytelenül ítélik-e meg. Alig egyszer-kétszer fordultam innen könyörgésemmel az egész nemzethez és most *utoljára ahhoz a kis csoporthoz intézem szavaimat, amelytől az függ, hogy harc legyen-e vagy béke. A béke fenntartása tulajdonképpen sokkal nehezebb feladat, mint a harc folytatása.* Ma az egész világ szeme Londonon függ, ahol az uralkodópár a westminsteri főtemplomban ünnepélyesen megígéri, hogy a nép holtigtartó szolgálatának fogja magát szentelni. *Azzal fordulok tehát ahhoz a néhány emberhez, aki a békét tartja kezében, adja meg az országnak a legtetszetősebb ajándékot és űzze el a fenyegető viharfelhőket,* mutassa meg az egész emberiségnek, hogy a demokrácia még tudja a béke művészetét gyakorolni ebben a viszályoktól tépett világban is. (Hosszantartó lelkes éljenzés.)

Mr. Rogers „hivatalos jelentése" a windsori herceg esküvőjének előkészületeiről

Monts, május 5.

(A Pesti Napló tudósítójának telefonjelentése.)

(United Press.) Mr. *Rogers* szerdán hivatalosan közölte, hogy Mrs. *Simpson* és a windsori herceg esküvőjének előkészületei *kielégítő módon haladnak.* A hercegi pár a mézesheteket *a karintiai Wasserleonburg-kastélyban tölti.* Mr. Rogers megcáfolta azt a hírt, hogy Mrs. Simpson a windsori hercegnek való házasságáig *lednynevét használja.* Közölte, hogy Mrs. Simpson menyasszonyi ruháját a párizsi *Mainboucher*-szalón, többi ruháit pedig *Schiaparelli* készíti.

ROGAŠKA-SLATINA
(Azelőtt: Rohitsch-Sauerbrunn)
Szezón: május 1-től október 1-ig.
Gyomor-, bél- és anyagcserezavarok gyógyhelye.
Prospektus és Felvilágosítás: Fürdőigazgatóságnál.

HADIK ÉS RÁKÓCZI

A két új lovasszobor

Irta: KÁRPÁTI AURÉL

Egy hét alatt Budapest két új köztéri szoborral gazdagodott. Érclovas mind a kettő. Egyik *gróf Hadik András* vezénylő generális, a híres Mária Terézia huszár, másik a nagy fejedelem, *II. Rákóczi Ferenc* emlékét hirdeti. A Hadik-szobor ifj. *Vastagh* György műve s a Várban, az Úri ucca és Szentháromság ucca kereszteződésénél áll. A Rákóczi-szobor *Pásztor* János műve s a Kossuth-szoborral szemközt, a Kossuth Lajos tér délkeleti szegletén kapott helyet.

Bizonyára: egyikük sem hibátlanul tökéletes, remekbe készült alkotás. De annyi elhibázott, gyenge és jelentéktelen budapesti szobor után végre mégis két olyan figyelemreméltó művészi munka, amely megérdemli, hogy komolyan foglalkozzunk vele. Annál inkább, mert nálunk a *szoborkritika* meglehetősen elhanyagolt műfaj. Csoportos vagy gyüjteményes *kiállításokról* elég rendszeresen jelennek meg részletes bírálatok. *Kivitelre* került szobraink kritikája viszont rendszerint elmarad. (Talán mert az ünnepi hangulatot senki sem akarja megzavarni kifogásoló szóval. Ezért legtöbbször pár semmitmondó, konvencionális dicsérőjelzőt kap a szobor és szobrásza. Csak később kezdődik az elégedetlenkedő szapulás: szájról szájra szálló elmésségek, gonoszkodó megjegyzések s nem mindig igazi hozzáértésről tanuskodó »bírálatok« alakjában.) Holott a felállított szobor nem tűnik el olyan rövid idő multán, mint egy kiállítás, amelynek helyébe — akárhogy sikerül — hamarosan másik lép. A szobor, ha egyszer leleplezték: *itt marad*. Túléli a jelent és örökségkép terheli az utókort, mint csúfítója vagy szépítője a körülötte alakuló városképnek. Már csak azért is fokozottabb és gondosabb kritikai ellenőrzést tenne hát kívánatossá, sőt szükségessé. Igaz, hogy utólag a legszakszerűbb kritika sem igen segíthet az esetleg meglévő fogyatkozásokon. Annyi haszonnal azonban mégis járna a tárgyilagos szoborbírálat, hogy legalább a jövőben kerülendő hibákra hívná fel a művészek, de még inkább a laikus zsűritagok és hivatalos döntő tényezők figyelmét. Mindezen túlmenőleg pedig előmozdíthatná bizonyos *általános* érvényű, *elvi* kérdések tisztázását. Így például ha esetenként megvilágítaná, hogy mi helyesebb: a *portrészerű* és történelmi hűséggel részletező, avagy a *jelképesen* kifejező és plasztikailag összefogott, leegyszerűsített művészi ábrázolás? Ha rámutatna: hol és mikor indokolt a *korstílus* alkalmazása? S ha eldöntené, hogy mihez alkalmazkodjék ez a stílus: a *jelenhez-e*, amelyben a szobor készül, a *multhoz-e*, amelyben a szobor hőse élt, a *környezethez-e*, amely a szobornak keretet ad? Ilyen és ehhez hasonló problémák felvetésével aligha végezne felesleges munkát köztéri szobraink rendszeres bírálója. Félreértés ne essék: ez a kísérlet nem egészen erre vállalkozik. Beéri szerényebb igényekkel. Csupán azokról az impressziókról igyekszik beszámolni, amelyeket a két új lovasszobor futólagos szemlélete kelt az érdeklődőben, néhány nappal a leleplezés lélekemelő ünnepségei után.

A *Hadik-szobrot* az Úri ucca térnek alig nevezhető kiszélesedésében állították fel, a V-alakba tágúló kettős házsor legnyitottabb pontján. A környezet — ódon barokkapus, egyemeletes házaival — rendkívül hangulatos s emlékeztet Mária Terézia korára, amelyben Hadik katonai pályájának csúcsára ért, grófi rangot kapott és Erdély kormányzója lett. Lovasszobor számára mégis kissé szűk és túlságosan zárt ez a hely. Jobbról-balról a néző nem vehet elég distance-ot az alacsony talapzaton álló, életnagyságú lovasfigura teljes áttekintésére. Legfeljebb az ucca hosszában, észak felé távolodhatik el tőle szabadon, amerről viszont csak szemközti, tehát nem valami előnyös képet kap. Lovasszobor általában szerencsésebben érvényesül nyitott téren (mint például Görgeié, vagy az erdélyi huszárok trombitásáé a bástya-rondellán), ahol sziluettje zavartalanul rajzolódhat ki a szabad égre. Már most, ami magát a Hadik-szobrot illeti, az ember első pillanatban önkéntelenül arra gondol: itt, *ebben* a miliőben és *ennél* a katonánál *stílusosabb* lett volna a *barokk* formanyelv megszólaltatása, mint az a tárgyilagos, kissé szárazon részletező *naturalista* előadásmód, amely Vastagh különben kitűnően mintázott lovasát jellemzi. Ám mingyárt eszünkbe jut az is, hogy a *barokk* — mint *minden* stílus — redukálást és túlzást, valóságtól való eltérést, szélesebb formaadást és fokozottabb pátoszt jelent, ami természetszerűleg magasabb talapzatot és levegősebb távlatot, nagyobb térbehelyezettséget kívan. Ilyen intim helyen, közel a néző szeméhez, indokoltabb hát a *naturalisztikus* megjelenítés, **mégha mingyárt a panoptikumszerűség veszedelme fenyegeti is ezt a legstílustalanabb »stílust«, amely elsősorban a *fac simile* valóságismétlő áb-**

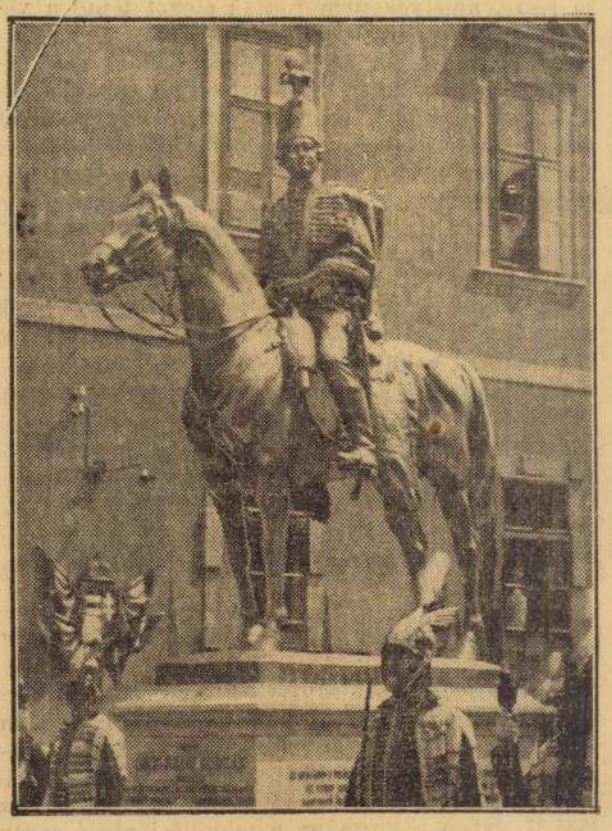

Hadik András szobra

rázolásában merül ki, mentegombtól a sarkantyúig, csótárhímzéstől a lengő kantárszár csatjáig. Vastagh a jó állatszobrász (a várbeli *Csikós* is az ő keze alól került ki) gondosságával és pontosságával modellálta végig lovát, egyformán éreztetve az izmok játékát a figyelő fejen, feltartott nyakon, pihenésbe nehezedő lábakon és azt a természetes nyugalmat, amely — a fesztelenül rajta ülő figura könnyedségével — profilban Tuaillon ismert naturalista lovasszobrát, az *Amazont* idézi emlékezetünkbe. Bár, ha éppen ezzel a nyugalmas, szép szoborral vetjük egybe, észre kell vennünk, hogy Vastagh lova kevésbé karcsú: erősebb és csontosabb. Ami pedig legfeltűnőbb, minden naturalizmusa mellett is valami lágyrajzú, szinte csak sejtetett, enyhén *barokkos* felületi vonaljátékot mutat helyenként. A lovas hanyagul tartja a szárat, válla némileg balfelé fordul s felvetett feje a magas süveg alól álmodozva tekint a távolba. Sűrűzsinóros, bőven elomló mentéje majdnem festői hullámzású, ami felsőtestét — a ló kemény plasztikitásával szemben — némileg impresszionista előadásúvá teszi, anélkül, hogy megbontaná a hatás egységét és közvetlenségét. Egészében nincs rajta semmi kifejezetten harcias. Lehetne akár egy daliás testőr-költő szobra is.

Végeredményében talán inkább lovas *képmás*, mint lovas *szobor* ez, a maga szigorúbb *plasztikai* értelmében véve a szót, — de összbenyomása elég kellemes. S e tekintetben nyilván csak nyerni fog, ha az idő bepatinázza majd s letompítja ma még csillogó-friss aranyfényének nyerseségét. A Vár eddigi hat lovasszobra — Szent István, Savoyai Eugén, Sárkányölő Szent György kópiája, Görgei Artúr, a Csikós és az erdélyi huszárok szimbolikus emlékműve — mellé mindenesetre becsülettel sorakozik hetediknek s egyáltalán nem utolsónak. Legfeljebb azt nem árulja el, a rávésett évszámon kívül, hogy 1937-ben készült.

A *Rákóczi-szobor* esetében egészen más, sokkal hatalmasabb és nehezebb volt a feladat: egy igazán *monumentális* lovasszobor kiképzése és elhelyezése óriási téren, kevert építészeti jellegű, félig gótikus, félig modern hangsúlyú, nagyvárosi környezetben. Fejedelmi emlékmű, reprezentatív hősábrázolás, még hozzá *barokkstílusban*, miután Rákóczi kora a barokkban fejezte ki magát. (Hol vagyunk mi a reneszánsz művészetétől, amely a legtávolabbi multat is saját ruháiba öltöztette, korszerűvé lényegítette és mindent a maga formanyelvére írt át!) Pásztor Rákóczija tehát barokk-szobor, ágaskodó, nehéz barokk-lóval és páncélos barokk-figurával. Még szokni kell hozzá, hogy végleg el merjük dönteni: valóban

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy szeretett feleségem, drága jó édesanyám

Hirsch Lajosné szül. Bein Mari

e hónap 4-én 74 éves korában rövid szenvedés után elhúnyt.

Temetése e hónap 6-án lesz Pécsett.

Gyászolják: **Hirsch Lajos** férje, **Pollák Ignácné** szül. **Hirsch Ilonka** leánya, **Pollák Ignác** veje, **Pollák Márta** unokája és kiterjedt rokonsága.

II. Rákóczi Ferenc szobra

monumentális-e, vagy csupán nagytömegű? Egy azonban máris bizonyos: a *stílusbantartottság* a legfőbb ereje, mégha ez az erő bizonyos konvenciókba kötődik is.

A legtöbb háromnegyedes beállítású felvétel — amilyet a lapok közöltek — hamis képet ad a szoborról, amely a valóságban sokkal szerencsésebb. Két lábra emelkedő s farkára támaszkodó lova nem annyira ugró-meredek, mint a képeken látszik. Kiegyensúlyozottan ágaskodik, lebegve és mégis statikusan. A fejedelem a kengyelben szinte állva ül rajta. Keményen szorítja vissza baljával a kantárszárat, amitől a ló nyaka erős ívbe hajlik, ellendülő jobbjában pedig a jogart tartja. Colleoni mozdulatára emlékeztetve. Az egészben van valami drámai feszültség, ami talál Rákóczi életének és sorsának drámaiságához, de komoly fenségéhez is. A fejedelem felszegett, fedetlen feje büszke, erőt és határozottságot árul el, ahogy balra néz, a parlament épülete felé. A néző első benyomása — kivált ha oldalról s megfelelő távolságból veszi szemügyre a szobrot — általában kedvező. Legfeljebb a fatörzsszerűen merev, vastag lófark rontja a kirajzolódó, mozgalmas sziluett lendületét, nagyon is elárulva támasztószerepét. Donner *Szent Mártona* jut eszünkbe: milyen szép S-be kanyarodva zuhog ott le földig a dús lófark. Mennyire illenék ide ez a hajlított barokk záróvonal. Különben pedig, ha már az »emlékeztető« összehasonlításnál tartunk, végezzünk mingyárt a legkínálkozóbbal: Falconet közismert barokk remekével, híres *Nagy Péter* szobrával. Legfőképp azért, hogy kimutassuk: mennyire *más* egyik is, másik is, *lényege* szerint. Nagy Péter lova nem *ágaskodik*, hanem *ugrásra készen* szökken fel a *ferde* sziklatalapzat végén, ahova felnyargalt s ahol most viharzó rémületben torpan meg a tátongó szakadék előtt, de már mintegy visszatarthatatlan lendülettől lökve tovább, hogy a következő pillanatban elkerülhetetlenül megtegye a halálos ugrást. Ugráshoz készülve, előrevont térddel ül hátán a cári lovas is, minden fékező szándék nélkül. A különbség tehát époly szembetűnő, mint lényegbevágó: Rákóczi szobra *drámai*, Nagy Péteré *tragikus*. Amott a barokk nyugtalanság csak hullámzik, emitt valósággal tombol. Azért tartottuk ezt szükségesnek fölemlíteni, mert bizonyára szép számmal akadnak majd laikusok, akiket a kétlábon álló ló felszínes hasonlósága megtéveszt és rokonságkeresésre csábít.

Komolyabb súllyal esik latba s joggal kifogásolható a szobor monumentális tagolását gyengítő, felesleges helyi *részletezés*, a lószerszám, sarkantyú, zabla, kardmarkolat stb. kicsinyes *elaprózottsága*, amely már csak azért is céltévesztett, mert az egésznek áttekintéséhez szükséges távolságból úgysem érvényesül. Ez a naturalista aggodalmaskodás (vagy történelmi »hitelességre« való elhibázott törekvés) megbontja a stilizálás következetességét s a szobor *kompozíciós* értékét lecsökkenti, eltolja a *valóságábrázolás* felé. Akiben van fejlett stílusérzék, szeretné levakarni ezeket a zavaró »mütyürkéket« Rákóczi egyébként sikerült lovasszobráról, amelynek külön értéke a vérgránitból készült, remek talapzat, *Györgyi* Dénes építész ihletett órában fogant, igazán szép és nemes alkotása. Végül még egyet: a néző alig találja meg azt a pontot, ahonnan a szobor *lényeges részeinek egésze* áttekinthető. Balról nézve: a jogart tartó jobbkar takaródik, jobbról nézve: az arc fordul el.

A szobor zöld patinázását később igazabbá érleli a szél, por, eső és nap. Akkor lesz majd zavartalanul kellemes, ha kissé megsötétedik. Addig is örüljünk annak a sok jónak, amit az új szoborban kaptunk. Nem vagyunk annyira elkényeztetve köztéri szobrainkkal, hogy egyszerre túlkövetelők legyünk s meg ne bocsássunk némely részletfogyatkozást a sikerült nagyobb rész kedvéért.

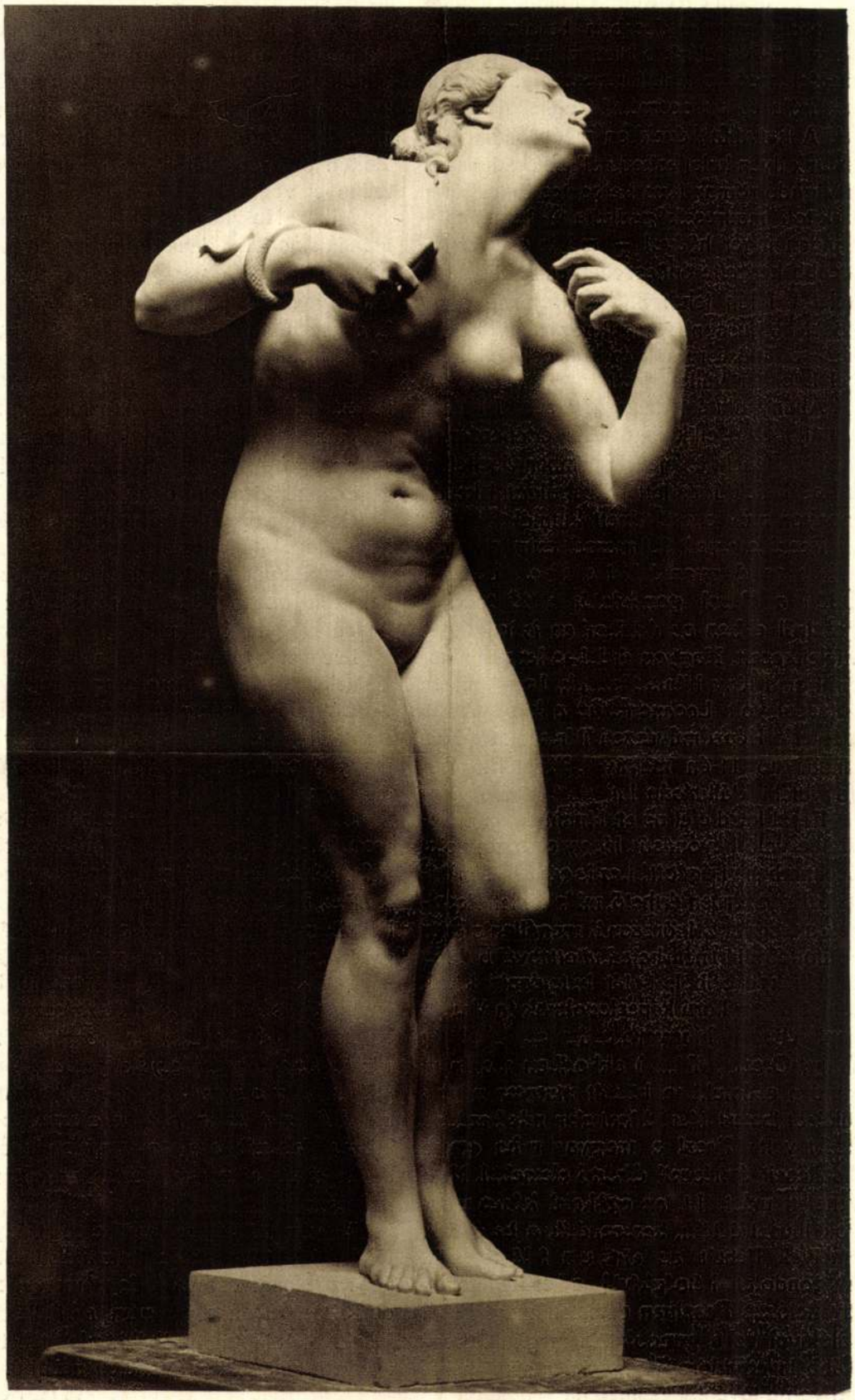

PÁSZTOR JÁNOS: KLEOPATRA.

Gyó Ödön. Az art-kiállítás
Magyar Művészet 1925.

nyilvánvalóan a Keleten kell utánuk kutatni. Itt pedig már elsősorban hatalmas akadályul mered elénk a bizánci kultúra kettős megjelenése: a keleti kereszténység architektúrája és az oszmánli törökség mecsetjei. A hatvanas években megpróbálkoztak nálunk ilyen keletieskedő álhisztorizmussal: a Vigadó romantikus keresztes lovagokkal tarkított maureszk gótikája — ha nincs is minden inger híjával — mégis csak zsákutcába kergette építészetünket. A közelebbi kelet e falán tehát át kellett törni, hogy közelebb jussunk magukhoz a gyökerekhez. Az áttörésre sok és sok helyes érzékkel Lechner vállalkozott." *

Ahány állítás, annyi tévedés. Élénken mutatja ez a cikk is azt az értetlenséget, mellyel Feszl geniejével szemben viseltettek a Feszl alakját és tettét vizsgálgatni kezdő magyar művészettörténeti kutatók.

Feszl ismeretlenül maradt annyira, hogy mikor az ő nyomdokaiba lépett Lechner Ödön a Feszl gondolatát vitte tovább, Feszlről ebben az értelemben is mindenki elfelejtkezett. Nagyon érdekes lenne utánajárni ama tény kikutatásának, hogy milyen hatással volt Lechnerre az a kis sorozat, melyet a Képzőművészeti Társulatnak 1885 január hó 11-én megnyílt, Feszl Frigyes-hagyatéki kiállításán láthatott.

Feszl kezdte el az etnikumnak az építészetbe való bevonását. Hogy ez a gondolat Lechnerben virágzott ki, ez is egyszerűen érthető. Egyszerűen érthető, miért kellett Feszlnek a magyar zsinórzásnál megállania ezen az úton és miért nem haladhatott tovább előre. Feszlnek e célból, saját kutatásain kívül, csakis az egykorú képeslapoknak (a Vasárnapi Ujság, Magyarország és a Nagy Világ, Ország Tükre) akkoriban majdnem minden számukban közölt magyar népies ruházat ismertetései állhattak rendelkezésre. Ezért vette Feszl a magyar ruha egyes díszítéseit építészeti díszítő elemekül. Nem vehetett mást. Itt, az egykorú képes ujságok illusztrációin, keresendők a hatóerők, amelyek Feszlt az etnikum felé terelték. A gondolat kétségkívül a csodálatosan invenciózus Feszlben született meg. Feszl halálával ez a gondolat is meghalt. Legalább is egyidőre. És Lechner sem mehetett volna tovább Feszlnél, ha kettőjük közé nem veti a szerencse Huszka Józsefet, a magyar etnikum, a magyar ornamentika kitünő kutatóját, aki ugyanazt a munkát vállalta a magyar ornamentika gyüjtése terén, mint amelyet a magyar zene terén a népdal gyüjtői: Bartók Béla és Kodály Zoltán oly csodálatos energiával és eredménnyel végeznek.

Mikor Huszka József a magyar ornamentika motívumainak* gyüjtését elvégezte, adva volt a talaj arra, hogy a Feszl gondolata tovább virágozhassék. Itt folytatódik Lechner Ödön működése a Feszl által kezdett csapáson.

Az ő működésének a Feszlével való rokonságán mit sem változtat az, hogy más utakon haladt. A gondolat egész közeli rokonsága az, amely meghatározta Feszl és Lechner összetartozóságát.

Összetartozásukat dolgozásmódjuk rokonsága csak fokozza.

Feszl a román és iszlam alkalmazásán keresztül hozza felszínre még egész halkan a magyar etnikumot.

Lechner a francia renaissance és indus elemeket díszíti magyar ornamentikával.

Egyfelől a nyugati, másfelől a keleti formavilág képezi az alapot, melyen a magyar ornamentika kincseit használják díszítő művészetként.

És tán Feszlről is, Lechnerről is elmondható, hogy a magyar építészet problémája mindkettőnél stagnáló helyzetben van.

Feszl Frigyes indította útjára, mert Feszlben született meg, az építészet magyar formanyelvének nagy problémáját.

Érdekes és igen figyelemreméltó, hogy éppúgy, *amint a magyar irodalom a XIX. század első felében a romanticizmus vizein úszva válik sajátságaiban, lényegében egyformán magyarrá, ugyanígy az építészet is a romanticizmus vizén úszva érkezik meg a magyar nemzeti építőművészet megvalósításának problémájához.*

A romanticizmus gyökeres irányváltozást jelentett a klasszicizmussal szemben: a klasszicizmus hideg, merev, mozdulatlanságában meg nem sérthető szabályaival alkotni próbáló, de tehetetlen irányzat volt. Ebből a tehetetlenségből való

* Nemzeti építőművészet. Világ 1916 dec. 3. számában.

* Magyar díszítő styl, 1885. A székely ház, 1895. Magyar ornamentika, 1898.

Az egyméteres gipszalaktól a 12 méteres bronzóriásig

A müterem szoborrengetegéből előveszi az apró gipszöntvényt. Talapzattal alig egy mé-ter, de gondosan kidolgozott és miniatürsé-gében is kifejező erejü. Ennek alapján ké-szült el a szobor második változata, az ugy-nevezett *agyagvázlat*, amelyen a lovasszobor már három méter — talapzat nélkül, míg következő változata, az ugynevezett *segéd-minta*, amelyről majd a bronzöntvény ké-szül, talapzatnélkül öt méter hatvan centi-méter magas lesz, *a talapzattal együtt pe-dig tizenegy méter hatvan centiméter.*

Már a kész agyagvázlat is lenyügöző erejü, tele van mozgással, élettel. A magasba ágaskodó lovat Rákóczi méltóságteljesen és keményen üli meg. Rákóczi jobbjában a fe-jedelmi jogart tartja, balkezével a gyeplőt fogja. Az erőteljes mozdulat ellenére is szobrászi nyugalom önti el Rákóczi alakját. A fejedelem feje fedetlen, kétoldalt hullá-mos haja lágyan omlik szét, ruházatán vér-tezet, vállán átvető, lábán kurucos csizma, amely térd alatt végződik, előtte görbe kard, s a kard előtt Rákóczi cimerrel diszi-tett nyeregtakaró, baloldalán pisztolytáska.

A szobor felirása középen csak ennyi: *Rákóczi.* A legendás név alatt a Rákóczi ci-mer dombormüve látszik, a szobor jobb és baloldalán a Rákóczi-szabadságharc két hi-res jelmondata:

Jobboldalt: *Cum Deus pro patria et li-bertate.*

Baloldalt: *Recrudescunt vulnera inclytae genius Hungariae.*

Szoborleleplezés: 1937 tavaszán

Jóllehet, az agyagvázlat elkészültével a szobor müvészi munkája tulajdonképpen befejeződött és azt mondhatjuk, hogy *a Rá-kóczi-szobor elkészült*, még sok idő és sok munka kell ahhoz, hogy a szobor elérkez-zék végső állomásához: a leleplezéshez. Az agyagminta forgatható faállványon áll, de két ember megfeszitett ereje kell ahhoz, hogy ezt az állványt megforgassa, mert az agyagszobor fantasztikus sulyt képvisel: *csaknem száz métermázsa agyagot használ-jel a szobor alkotója.* Az agyagmintáról most gipszöntvényt vesznek, azután a szo-bor nagyobb müteremben kerül, ahol még-egyszeresére viszik át, s amikor az átvitel durván együtt van, a müvész átdolgozza. Ez körülbelül öthónapi munkát jelent, a bronz-öntés további hat hónapot, ugy, hogy *a Rá-kóczi-szobor leleplezése 1937 tavaszára vár-ható.*

Pásztor János mütermében Rákóczi mel-lett a magyar mult még két másik nagy alakja kel életre. A nagyságos fejedelem szobrával párhuzamosan elkészült *Kazinczy Ferenc szobra*, amely a Bécsi-kapu előtt áll majd és megcsinálta a müvész *Báthory Ist-ván*, a nagy erdélyi fejedelem és lengyel ki-rály szobrát is.

PÁNCZÉL LAJOS

tanári szobájában irodott.

A népszövetség egyik fontos ülés maradt a professzor. Már sokan L zelmé"-ről kezdenek beszélni. A delegáció vezetés nélkül maradt. I Nem bir megállni a sima genfi pa

Január 20. óta, amikor a tanác kezdődött, Gaston Jèze megint itt szövetség városában. Sohasem leh látni. Mindig egy alacsony, fekete geti: a négus abesszin delegátusa tesz Jèze nélkül egy lépést sem. (az érzése van az embernek: a ta fogva vezeti a kis, fekete férfit. gust. Vagy az egész Abesszíniát. politika doktorbácsija. S ez a p — világpolitikát jelent.

Jóságos doktor bácsi: ez az első az ujságírónak, ha a Hotel de szerü szobájában az abesszin poli tójával szemben ül. Mindmáig hal ton Jèze, az etiópiai események ak sziv szereplője. Nem felelt a vá törődött a dícsérettel. Most besz ujságirónak. Szóról-szóra közlöm, dott.

Elpusztult volna Abes ha nincs népszöve

— Tanár ur, — a népszövet ülést tart. Összehivták a 18-as s zottságot. Kielégitőnek tartja-e azokat az intézkedéseket, amely szövetség mostanáig tett a „tám

JÈZE TANÁR: Abesszinia semmit sem a népszövetség vánságot sem juttatott kife ópia nem mond véleményt ségesek-e az intézkedések, lesiteni a megtorlásokat? csak reméli, hogy a népszövetség intéz-kedései elegendők lesznek-e arra, hogy a támadót rákényszeritsék a háborus cselekvéseinek beszüntetésére. Abesz-szinia tudja, hogy nem szabad megne-hezitenie Genf munkáját. Mert Abesszi-nia jól tudja, mit köszönhet a népszö-vetségnek. Genf nélkül elpusztult volna ez az ország, amely 35 évszázadon át meg tudta őrizni függetlenségét. Genf

tés. A kékszemü, oszlonaju fern a beszélge-tés alatt lényegesen megváltozott. Lágy, atya fias vonásai megkeményedtek és határozot takká váltak Olyan ember vonásai, aki vál lalta a harcot.

Amikor eltávozva betettem az ajtót, va lami kattanást hallottam. A kulcs fordult Hotel de Russie egyszerü szobájának zárá ban.

HANS HABE

Ujság 936. I. 26

1 pengőért mindennap az UJSÁG k

nem egy könyvet kap, hanem egy egész hónapon át kikölcsönözhet, mindennap kiolvashat egy ujonnan megjelent könyvet

Házhoz is küldi a könyveket.

Újság 936. I. 26.

A nagyságos fejedelem

Látogatás Pásztor János műtermében, ahol agyagbaöntve áll Rákóczi Ferenc szobra

A Gellérthegy déli lejtőjén, a Szüret-utca egyik finom és kedves villájában él és dolgozik *Pásztor* János, a ma egyik legjelentősebb szobrászművésze. A villa: kedves és meghitt, érdekes és elegáns művészotthon, sok képpel és sok szoborral, a hall egyik üvegajtaján tul azonban más világ kezdődik. Lépcsők vezetnek az alagsorban elhelyezett müterembe.

Fenn: *a művész otthona,* lenn: *a művész birodalma.*

Agyagfoltos fehér munkaköpenyében és elmaradhatatlan jóbarátjával, a kurta fapipával itt tölti napjai legnagyobb részét Pásztor János és holt anyagba itt öntötte életre uj, nagy művét, *Rákóczi Ferenc, a nagyságos fejedelem legendás alakját.*

A müteremben mindenfelé gipszöntvények fehérlenek és agyagminták hevernek. Itt egy hatalmas fehér akt, amott komoran és méltóságteljesen egy kacagányos ősmagyar vitéz, mozgalmas szoborcsoportozatról finom, nyugodt relifre pillant a szem, — a szobrászművészet legkülönbözőbb megnyilatkozásai váltogatják egymást. Studiumok és kész művek váltakoznak megkezdett agyagváltozatokkal, amelyeket vizes ruha borit, elrejti formáit, de védi kiszáradásukat. Szeszélyes összevisszaságban hever egymás mellett a sok szobor, gipszlevonat és agyagminta. Az egyik akkora, hogy az ember tenyerében elfér, a másik már óriásan emelkedik ki a tömegből, hogy szinte surolja a müterem magas menyezetét.

A belépésnél a sok figurán — pedig mindegyiket ugyanaz a művészkéz alkotta — pillanatok alatt keresztülszalad a szem, mert minden figyelmet a müterem közepén álló, agyagból mintázott hatalmas lovasszobor magának követel. Nemes paripa ágaskodik a magasba, nyergében pedig keményen, méltóságteljesen ül — *a fejedelem.*

A Rákóczi szobor

Most van másfél esztendeje, hogy megjelent *Horthy* Miklós kormányzó kézirata, amely arról rendelkezett, hogy a magyar történelem egyik legnagyobb egyénisége, a magyar szabadság legkiemelkedőbb és legáldozatkészebb harcosa: Rákóczi Ferenc — szobrot kapjon a magyar fővárosban.

Nemzeti ünnepen: Szent István napján jelent meg a kormányzó elhatározása, amely nemcsak a nemzet régi mulasztását kivánta pótolni, hanem egyben méltó sulyt adott a közelgő esztendőnek, amelyben Rákóczi halálának kétszázadik évfordulója volt.

A szobor helyének kijelölése nem okozott különösebb gondot. Adva volt a Kossuth Lajos-térnek a Kossuth-szoborral szemben levő területe, itt jelölték ki Rákóczi Ferenc ércalakja számára a helyet, a szobor kivitelével pedig — nehogy hosszasan hurcolódjék a szép gondolat megvalósitása — pályázat mellőzésével Pásztor Jánost bizták meg, akinek művészi multja, sok nagyszerü alkotása biztositék volt arra, hogy Rákóczi olyan emlékmüvet kap, amely méltó lesz a fejedelem nagyságához, legendás alakjához. És most, — az előtanulmányok, tervezgetések után tiz hónapi munkával *elkészült a Rákóczi-szobor agyagmintája,* amely művészi szempontból tulajdonképpen már a szobor elkészültét jelenti, mert ami ezután következik: a gipszöntés, a felnagyitás és a bronzöntés, inkább technikai munka, természetesen — művészi felügyelet és irányitás alatt.

A budai villa mütermében Pásztor Jánossal a szobrászmüvész munkájáról beszélgetünk és a Rákóczi-szobor adta időszerüség alkalmából megkérjük, mondja el, *mi a szobor utja az első skicctől, amig — lehull a lepel...*

A szobor utja

Pásztor János beszélni kezd:

— A szobrász munkája is a skiccelgetéssel kezdődik, ezalatt a kifejezés alatt azonban nem mindig azt kell érteni, hogy krétával vagy ceruzával a kezében, vázlatot vet a papirra... A skiccelgetés a szobrásznál sokszor — *játék az agyaggal!* Az ember leül az agyagtömb elé és játszogatni kezd, gyurja, formálja. Természetesen nem preciz formákat keres, csak a konturokat igyekszik kialakitani. És rendszerint az ilyen játékban bontakozik ki, hogy mit akarunk csinálni! Amikor a Rákóczi-szoborhoz fogtam csak annyi lebegett előttem, hogy lovasszoborban kell megörökiteni a fejedelem alakdikban több a mozgás, itt a paripa két első lábával kissé felágaskodik s ezzel a mozgás ritmusa belekerül a szoborba... Ugy éreztem, hogy emellett kell maradnom! Valahogy a kor stilusa is ezt követelte, — a barokk kor császárait, királyait, hadvezéreit rendszerint ilyen ágaskodó lovakon ábrázolták.

— Először tehát — mondja Pásztor János — a szobrászban ki kell alakulni a mü konturjainak... Amikor ez megvan, akkor hozzáfoghat az előtanulmányokhoz. Rákóczi alakjával sokat foglalkoztam, most mégis egész különleges tanulmányt kellett folytatnii hogy a fejedelem alakja élettelijesen lebegjen előttem... Negyven-ötven könyvön keresztül átvettem a kor irodalmát. Rákóczi titkárainak a levéltárban levő feljegyzéseitől a kurucdalokig elolvastam mindent, végignéztem a Rákóczi festményeket, érmeket, a Rákóczi-pénzeket, metszeteket, majd a kor irodalma és müvészete áttanulmányozása után a lovakat kezdtem tanulmányozni. Felutaztam Bécsbe, ahol a hires spanyol iskolában töltöttem napokat, figyeltem a lovak mozgását s egyszer, egy ágaskodó ló mozdulata, akárcsak a fényképezőfilmen az exponálás után, megrögződött bennem. Ilyennek kell lenni annak az érc-paripának, amelyen a fejedelem ül...

A müterem egyik kis asztalkájára mutat. Egész sereg fénykép a lovak különböző mozgásáról.

Még 5 napig tart a
BUNDA
ÉS EZÜSTRÓKA-
VÁSÁR

Leszállitott készpénzáraim:

3/4-es buenobunda... ~~1[illegible]~~.— P 75.—
3/4-es macskabunda. ~~2[illegible]~~.— P 165.—
3/4-es sealbunda..... ~~2[illegible]~~.— P 155.—
7/8-os sealbunda..... ~~2[illegible]~~.— P 175.—
3/4-es pézsmabunda. ~~4[illegible]~~.— P 295.—
3/4-es csikóbunda ... ~~4[illegible]~~.— P 215.—
7/8-os csikóbunda ... ~~4[illegible]~~.— P 245.—
Br. perzsabunda..... ~~14[illegible]~~.— P 885.—
Br. perzsabunda..... ~~16[illegible]~~.— P 975.—

RÓZSA
SZŰCS, PETŐFI SÁNDOR U. 1

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726
1976 SEP 17
NAPLÓ /VESZPRÉM/
Pásztor János,
1021

KÉPZŐMŰVÉSZETI VILÁGHÉT

Halász és révész

Pásztor János szobrai Balatonfüreden

Halász

Haragos Balaton

Mosolygó Balaton
(Heitler felv.)

Révész

Ismertebb és közkedveltebb szobor kevés van hazánkban, mint a balatonfüredi kikötő vízpartján álló kettő. Aki idegen a tónak erre a részére jut, el nem mulasztja a szemrevételezésüket, ami érthető, mivel a partszegélyen szembeszökően magasodnak, mögöttük a messzeséggel.

Mintha mágneses hatásuk lenne, úgy vonzzák a fényképezőgéppel fölszerelt turistákat, akik társaságukat föltétlenül a szobroknál állítják masinájuk elé, hogy a készítendő kép jellegzetes füredi motívummal kiegészülve emlékeztesse útjuk egyik szép állomására a szereplőket. A bronzfigurák lábai és más elérhető részei a sok simogató, fölkapaszkodó kéztől olyan simák, és fényesek, mintha naponta szidoloznák...

Pásztor János munkája a két szobor. Az 1945-ben elhunyt művész a század kezdetén aratta első sikereit jellegzetes paraszti figurákat ábrázoló szobraival. Ekkoriban a Hódmezővásárhelyen munkálkodó kis művészcsoportnak — a mai nagyhírű művésztelep alapítóinak — volt tagja, *Tornyai János, Rudnay Gyula* és *Endre Béla* festészetével rokon életképi kompozíciókat alkotott. Munkásságának egyik közismert darabja éppen ebből a termésből való, a *Búcsúzkodás* című kétalakos szobor.

A füredi szobrok a Balaton régi világának két jellegzetes alakját állítják elénk kissé idealizáltan. Arról az időről szólnak a formák beszédes nyelvén, amikor még élő emberek mindennapos munkájának színtere.

A *Halász* jókora harcsát tart baljában a hal szájába fűzött kantáron, jobbjában halászó szerszámja, a háromágú szigony. Hogy miért éppen e régen is tiltott szerszámmal ábrázolta a szobrász a balatoni halászt, nem pedig a halászbokrok által használatos hálóval, annak formai magyarázatát könnyen megértjük, ha egy pillantást vetünk párdarabjára: a *Révészre*. A révészek mesterségének címere az evezőlapát; — ők szállították át egyik partról a másikra az átkelni kívánkozókat Tihanynál, Révfülöpnél, Badacsonynál Balatongyöröknél, ahol az átlagosnál keskenyebb a Balaton. A révészt ábrázoló emlékmű kompozíciójába joggal illesztette a szobrász az evezőt, melynek a függőlegest hangsúlyozó szerepet adta. Szinte szimmetrikus párja, tükörképe ennek a halász jobbja és szigonya.

Néprajzi hűség jellemzi a két szobrot, az öltözék, a csizmák, a fejfedők, egészen az apró részletekig — a mellénygombig, a vitézkötésig — olyanok, mint amilyen lehetett volna a halászoké és révészeké, ha módjük engedi. Ma már szinte bőbeszédűnek érezzük a formáknak és elemeknek ilyen aggályosan pontos felsorolá-

tójel a Balaton párás, fényjárta terében, egy kompozícióba ötvöződnek, egymás hatását erősítik. Nélkülük szegényebb lenne a balatonfüredi kikötő.

Pásztor Jánost és a Balatont együtt emlegetve szóba kell hoznunk még két másik szobrot is. A Művészeti Lexikon szerint „a tihanyi Biológiai Intézet parkját *Őshalászat, Ősvadászat* c. bronz figurái díszítik". Jártam ott, de a szobroknak hírét sem hallották az ottaniak, más tájakon is kerestem őket — hiába. Ismerem viszont azt a két mozgalmas szoborcsoportot, amelyik Szegeden áll, a Tanácsháza előtti téren, egy-egy vízmedence kávján. Allegorikus Tisza-szobroknak is mondják őket, a tájékozottabb szegediek azonban nem az alföldi folyó ábrázolását látják bennük, mert

például nem tartják tiszaiaknak a rajtuk szereplő halakat. Az állattani szempontok ugyan nem mértékei a képzőművészetnek, ebben az esetben azonban van némi igazság az aggályokban, ugyanis eredetileg nem Szegedre, hanem a Balaton mellé szánták a szoborcsoportokat, mégpedig a tihanyi partra. Szegedre ideiglenesen kerültek annak idején, és végül ottragadtak, ma már nehéz lenne elképzelni nélkülük a parkos teret; — *Nájádok kútja* címen emlegetik őket a Tisza-parti városban.

A Balaton két arcát — a háborgót és a derűset — jelenítik meg a négy-négy alakból komponált csoportok. Közös motívumuk a csigavonallá stilizált hullám és egy-egy nagy hal, ezeknek hátán lovagolva, beléjük kapaszkodva lendülnek föl emberalakjai. A *Haragos Balaton* főalakja erőteljes férfi figura, aki vízbefúló nőt ragad meg hajánál fogva, halászó gyermeket sodor magával. A *Mosolygó Balaton* egy nagy hallal hancúrozó három fiatal nő jeleníti meg, utánozva a hullámok játékát. Mindkét szoborcsoport zsúfolt barokkos szertelenség, lendületes mozgás uralkodik rajtuk. Az aktok hatásos beállításának lehetőségével élt a szobrász. A naturalista életképi felfogás és az anyagutánzó akadémikus mintázás együtt él a Pásztor számára bizonyosan kedvelt feladatot jelentő szobrokban. Távol a plasztika 20. századi fősodrától, korábbi formai eszményeket valósított meg bennük nagy tudással, ábrázoló erővel.

A vízköpőkké kialakított szegedi szoborcsoportok és a füredi móló közelében álló szobrok Pásztor János életművének javához tartoznak, olyan művek társaságában, mint *II. Rákóczi Ferenc*nek a Parlament előtti lovasszobra, a budai Bécsikapu téri *Kazinczy*-emlék, a Csillagvizsgáló Intézet parkjában álló *Ad astra* című szobor és a martonvásári *Beethoven*-portré.

Heitler László

...rdetések

...irdetéseket na-
...6.30-ig veszünk
...tt. Vidéki hir-
...ékoztatást és
...on 7,—, egyéb
...irdetés szavan-
... Ft. Lakossági
...,—, egyéb na-
...zönetnyilvánítás
...kon 16,— Ft.
...tt szó kettőnek
... legkisebb díj
... kezelési költ-
...szprém megyei
...ndság tér 15.

MOTOR

...s Coupe jó
...kocsi építkezés
... Öskü, Bartók

...Pannónia
...en eladó. Bor-
... Veszprém,
...tér 11/B. II/4.

...nt eladó. Vági
...nácskörút 9.
...al szemben).

... garázs ki-
...rém, Látóhegy

...guli Combi el-
...vámos, Kossuth

...an lévő Volks-
... Kloo, Márkó.

...t újszerű állа-
...dó, Balatonfü-
...h A. u. 72.

...sznált P 12-es
...ár újszerű ál-
...etegség miatt
...ak, Füredi u.
... Megtekinthető
...óra után.

...s Trabantot
...00-ig" jeligére
...pa.

...rtburg eladó.
... Ady Endre
...ödni egész nap.

...szkvics eladó!.
...pa. Pályi Elek

...1-es eladó. Pá-
...ságharcos utca

... műszakizott
...1 födarabokkal
...ó. Cím: Pápa,
... ép.

...gázott R—16-os
...ó. Érdeklődni:
...rtók Béla út

...at karambolo-
... Telefon: Aj-

...adó. Érdeklőd-
...alogh József
...ász Gyula u.

...rtburg 1000-es
...ó, Veszprém,
... Érdeklődni 14

...ocsis motorke-
..., Cím: Czilli
...olca, Dimitrov
...arackos).

...d kitűnő ál-
...dó. Cím: Dr.
...polca, Lenin

...ázott Trabant
... eladó. Gazsi,
... Felszabadulás
...on: 12-885. 17

...i eladó. Leve-
...eligére a Lap-

...ámú vajszínű
...pkocsi üzem-
...ban 15 000 Ft-
...Valler, Veszp-
... u. 11.

...kerekű Wart-
...lul eladó. Dr.
...r.

...1-es megkí-
...tt, jó állapot-
... Nemesvámos,
...5.

Lada 1300-as új piros-fekete kárpittal eladó. Sümeg, Gyógyszertár.

Műszaki vizsgázott UB S 100-as eladó. Boldis, Ajka, Kohász u. 9.

VEGYES

Többéves irodagépműszerészi és elektronikus-digitális-analóg műszerek, laborberendezések szerviz ellátásában gyakorlott elektrotechnikus állást keres Balatonfüred közelében. Lakás nem szükséges. Ajánlatokat: „ISÓ—7" jeligére a Lapkiadóba Veszprém, Szabadság tér 15.

Kiskert tulajdonosok és kertszövetkezetek figyelem! Szőlőoltvány bő választékban megrendelhető őszi és tavaszi szállításra. Magony Imre, Abasár, Jókai u. 18. Telefon: 60-026.

30 család méh eladó. Érdeklődni: Nagy Ernőné, 8454 Nyirád, Hámán Kató u. 9.

Kisgyermek gondozását, étkeztetéssel vállalom. Balatonfüred, Öreghegyi út 27.

A MEOE Veszprém megyei Szervezete alapfokú engedelmességi és K—1 tanfolyamot indít szeptember 19-én kutyák részére 6 hónapos kortól. Tanulóknak a tanfolyam térítésmentes. Jelentkezés: Kiss Ernő titkárnál Kádárta. Győri út 2.

Gyönyörű cicákat jó helyre elajándékoznék. Payr Veszprém. Dózsa u. 12.

Esküvői ruhakölcsönző nyílt a Délinél, vadonatúj árukészlettel vidékre is. Budapest XII. Greguss u. 6.

Sötét szekrénysor eladó. Veszprém, Stromfeld A. u. 7/A. IX. 30.

Szereti a finom metélt? Vásároljon tésztavágógépet. Ünnepi alkalomra, névnapra szánt ajándékot soron kívül szállítom. Ár 180.— Ft. 1 év garancia. Utánvéttel postázok. Cím: Vankó János, 2800 Tatabánya VI. Kert u. 10.

Egy db padlótokos teleablakos ajtó új állapotban eladó. Veszprém. Kistelek út 18.

Kanizsa szobabútor eladó. Veszprém, Gagarin u. 3. I. em. 2. 19 óra után.

Eladó középszínű kombinált szekrény + vitrin, dohányzó asztal, szőnyeg. Veszprém, Stromfeld A. út 3/B. 1/3. Érdeklődni pénteken 9—17 óráig, szombaton egész nap.

Jó állapotban lévő kombinált szekrény olcsón eladó. Érdeklődni: pénteken egész nap, más napokon: 17 óra után. Cím: Vörös Imre, Veszprém, Csikász Imre u. 3. fdszt. 3.

Radiátorok, kombinált-szekrény, rekamiék, szárfák eladók. Balatonfüred, Nádor u. 16.

Óvodáskorú gyermek felügyeletét, vagy általános iskolai alsótagozatos tanuló korrepetálását vállalom. Veszprém. Munkácsy u. 1/C. fsz. 1.

Tulipánhagyma, tűzpiros, bordó, paprikapiros, óriásvirágú korai. Azonnal megrendelhető postán utánvéttel. Darabja három forint. Harminc darabon alul nem szállítok. Joó Sándor 2941 Ács, Toldi u. 6.

Eladó egy szétnyitható étkezőasztal négy székkel + bundazsák, fűrösztőkád és egy kiságy. Veszprém, Halle u. 5/A. fsz. 2.

Egy anyakoca 9 választási malacával sürgősen eladó. Tóth István, Vigántpetend.

Hálószobabútort vennék, világos, vagy mahagóni színben. Ajánlatokat: Egyed. Nemesvámos. Kossuth u. 293.

2 lapos gázrezsó palack-kal reduktorral eladó.

Vállalat

Pillana...

R...

Dél va... le az étterem. Egy idősebb munkás-kinézetű férfi integet a fiatal pincérlánynak. — Jöjjön már ide galambocskám!

— Tessék bácsika!

— Kedveském, nem kaphatnám meg az előbbi leves receptjét?

— Tőlem nem, de mindjárt szólok a szakácsnőnek.

A szakácsnő jön. Pirosra hevülten. Arcán cukormáz-mosoly, a szakma büszkesége.

— Maga keresett? Itt vagyok. A recept, hát...

Annyira ízlett a leves?

— Hogy ízlett-e? Egy fenét! Csak szeretném megmutatni az asszonynak. Véletlenül se főzzön ilyet nekem, mert a levessel együtt vágom ki az ablakon!

garzonlakás. Különösen, ha van barátnő, akit fel lehet vinni. Nos, a barátnő fenn van. Éppen a fürdőkádban lubickol, az együttlét fáradalmait öblíti le. Csengetnek.

Az egyik haver ugrott fel. Csak fél óra múltán lehet kidobni, s addig fürdőszobában a barátnő. Neadj isten, hogy észrevegye. Mit szólna hozzá a férj, ha... Rossz rágondolni.

— Elment!

Az asszonyka elgémberedetten mászik ki a kádból. Szinte reszket.

— Ez túlzás! Ennyire félsz?

— Ugyan, eddig nem szállhattam ki, nehogy zajt csapjak. Majd megfagytam! Lehült a víz.

Bráz János

REKLÁM

Napló

REKLÁM

Színház

Szept. 17. péntek
Veszprém „Petőfi" bemutató b., este 7 óra
Szept. 18. szombat
Veszprém „Blaha L." bérlet, este 7 óra
A TESTŐR

Állást keres? Itt talál!

A KÖSZIG tapolcai Szigetelőanyaggyára felvételre keres minősítő vizsgával rendelkező hegesztőt, lakatos szakmunkásokat, valamint férfi és női segédmunkásokat. Megfelelő létszámú jelentkezés esetén a munkahelyre való beszállítás saját autóbusszal történik. Jelentkezés a gyár munkaügyi csoportjánál, Tapolca, Április 4. u.

A Bakony Művek, mezőlaki gyáregységébe gyakorlattal rendelkező gépészmérnököt, illetve üzemmérnököt felvesz, technológusi munkakörbe. Jelentkezés személyesen vagy írásban személyzeti osztályunkon. 8201 Veszprém, Pf. 6.

Veszprémi lakásépítkezésekhez kőműves, ács, festő, víz-, gáz-, központifűtés- és villanyszerelő szakmunkásokat, segédmunkásokat, kubikos brigádokat keresünk felvételre. Jelentkezni lehet: TOTÉV Endrődi úti lkt. Építésvezetőségén, illetve telefonon érdeklődni a 13-490-es számon.

A nemesvámosi tsz Veszprémfajsz községben háztáji sertéspásztort keres. Fizetés megegyezés szerint. Jelentkezés: Szauer József brigádvezetőnél, Veszprémfajsz.

A márkói melegkonyhás vendéglő üzletvezetői és két üzletvezetőhelyettesi állás betöltésére pályázatot hirdetünk, személyi változás miatt. Az 5/1972. BkM. rendeletben előírt feltételeknek megfelelő, szeptember 25-ig. ÁFÉSZ 8444 Szentgál, Fő u. 5. címre beérkezett pályázatokat vesszük figyelembe.

Keresünk kereskedelmi végzettséggel rendelkező munkaerőt raktárosi munkakörbe. Felveszünk női és férfi segédmunkásokat. Jelentkezés: MÉH-telep vezetőjénél, Ajka, Zagy tér.

A Balaton Bútorgyár Veszprém felvételre keres konyhalányt és vizsgázott kazánfűtőt. Jelentkezni lehet a vállalat személyzeti osztályán.

A Bauxitkutató Vállalat fúrómester, fúrási segédmunkás munkakörökbe dolgozókat keres, változó terepi munkahelyekre. Bérezés, szociális juttatás megállapodás, ill. kollektív szerződés szerint. Munkásszállást biztosít a vállalat. Jelentkezni lehet személyesen vagy írásban a kutatófúró csoportok vezetőinél: Nyirád, Halimba-Farkasgyepű és Nagyegyháza területeken, vagy a vállalat központjában Balatonalmádi Pf. 31.

Ajándék barkácsolóknak

KEDVEZMÉNYES ÁRON KÉSZÍTHETI ISKOLÁS GYERMEKEK POLITECHNIKAI ESZKÖZEIT, FELSZERELÉSEIT

hozott és 49. sz. vasboltunkban vásárolt anyagokból
Veszprém, Táncsics M. u. 1. sz. alatti

BARKÁCS-MŰHELYÜNKBEN

: hétfőn 12.30—16.30-ig
szerdán
szombaton 7.30—12.30-ig

Pásztor János

PÁSZTOR JÁNOS: BÚCSÚZKODÁS

Művaros 1930/31 jub. kiáll.

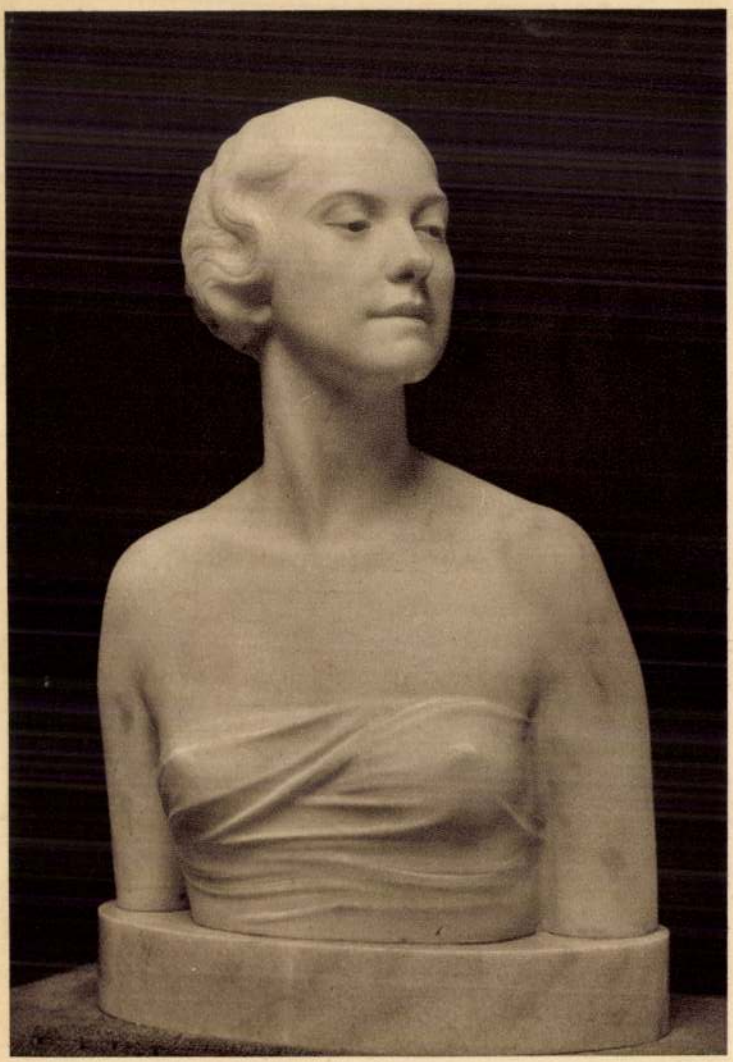

BELLATINYNÉ HADZSY DUCI: LÁBAS JUCI

„A történelem alig ismer végzetesebb eljárást, mint az utódállamok felpuffasztását‘,

London, máj. 3. *Sir Raymond Beazley,* a hires angol történettudós, az oxfordi és cambridgei egyetem nyug. tanára, tanulmányt irt a *Contemporary Review*-ben a magyar ügyről. Az angol közvéleményt bizonyos kérdésekben világok választják el Mussolinitől — irja —, de *amit a Duce Milánóban a magyar ügyről mondott, azzal majdnem minden angol egyetérthet.* Magyarországgal *a béke kegyetlenebbül bánt el, mint a többi legyőzött állammal.* Mig Németországot gazdaságilag igyekeztek megnyomoritani, Magyarországtól nem várhattak óriási fizetéseket, *tehát szétdarabolták* — a mesterségesen teremtett vagy megnövelt kis nemzetek nevében, amelyek mint *a győztesek szövetségesei követeltek jutalmat a magyarok,* azaz a francia szólásmód szerint *„a németek hűberesei“ rovására.*

A történelem *alig ismer végzetesebb és egyoldalubb eljárást, mint az utódállamok felpuffasztása 1919-ben.* A béke szerzői nem nemzeti egységeket szilárditottak meg, hanem *szedett-vedett kétes jellegü alakulatokat teremtettek.* Idegen faju, önérzetes, magasabb kulturáju népek millióit seperték föllebbezhetetlenül, irgalom és népszavazás nélkül az uj államokba az önrendelkezés és a kisebbségi jogok lábbaltiprásával. *A kisebbségvédelmi szerződéseket gyengitik, kijátsszák, sőt megsemmisitik, a magyar nyelvet üldözik az elkapcsolt részeken.* Az amerikai unitárius szövetség és a presbiteri világszövetség tanulmányi bizottságai *indokoltnak találták a magyar panaszokat,* sőt megállapitották, hogy a szerződésileg szavatolt kisebbségi jogok közül egyetlen egyet sem tartanak tiszteletben. Egy amerikai megfigyelő szerint *a kisantant fél a népszavazástól.*

A belügyminiszter Egerben

Széll József belügyminiszter vitéz *Bobory György* államtitkár és *Szinyey-Merse Jenő,* a NEP alelnökének kiséretében vasárnap Egerben meglátogatta Szmrecsányi Lajos egri érsek, pápai trónállót. A vendégeket Szmrecsányi érsek vacsorán látta vendégül.

A főispáni kar tagjai provokáltatták Dinnyés képviselőt

Dinnyés Lajos orsz. képviselő a költségvetési vitában elmondott beszédében a főispáni kar politikai szerepével foglalkozott és ennek során a „politikai kuvasz“ kifejezést használta. A főispáni kar tagjai emiatt magyarázatot kértek gróf *Teleki Mihály* és *Kölcsey Gábor* orsz. képviselők utján *Dinnyés Lajostól.*

Ford
mindig jó kocsi volt, ma szép is!
TEKINTSE MEG!
Főképviselet:
HAHN ARTHUR ÉS TÁRSAI
Budapest, VI., Andrássy-út 10. Tel.: 1-136-19

NAPLÓ

Negyedik kerestetik bridzshez

A szanatórium halljában a bridzs-parti sehogyan sem tudott megalakulni. Aki negyedik lehetett volna, azt hosszu rabságba elvitték már másodiknak vagy harmadiknak a másik partiba, a szomszéd asztalhoz. Egyetlenegy munkanélküli mélázott csak az olvasószobában, egyedül hallgatta a rádió mormolását, miközben a felesége, cvikkerrel az orrán, egy keresztrejtvény labirintusában ténfergett ide-oda, olyan görcsösen szorongatva gyürüs kezében a vékony ceruzát, mintha az Ariadne fonala lett volna.

Akkor odalépett hozzá egy másik hölgy, ugyanolyan idősecske és gömbölyücske, mint ő:

— Ne haragudjon drágám, negyedikre van szükségünk. Elvisszük az urát bridzsezni.

Ne-Haragudjon-Drágám fölnézett a keresztrejtvényből. Először jól megnézte a vakmerő tolakodót, azután egy pillantást vetett az urára, aki tanácstalanul, zavarodottan állt föl a rádió mellől. A férj, ötvenöt-hatvanéves pápaszemes, szelid öreg ur alázatosan és bocsánatkérőn mosolygott a feleségére .... isten tudja csak, menynyire szeretett volna kártyázni! Ne-Haragudjon-Drágám összehuzta a két szemöldökét és fagyosan rászólt a másik asszonyra:

— Fölösleges volt, hogy nekem bejelentse. Az én uram akkor kártyázik, amikor akar és azokkal kártyázik, akikkel neki jólesik. Az én uram azt teszi, amit akar. Az én uram nem fél tőlem.

A másik asszony vállát vonogatta csak és sürgetően odaszólt az öreg urnak:

— Hát akkor siessen!

A férj olyan lassu és óvatos lépésekkel surrant ki az olvasószobából, mintha gyilkolni ment volna. Ne-Haragudj-Drágám egy pillantásra sem méltatta. Visszasülyedt a keresztrejtvénybe. Éppen csak keményebben megmarkolta a ceruzát. Mintha villogó tőr lett volna, villogó tőr, amellyel most nyomban kegyetlenül sziven döf valakit.

Most pedig bocsánatot kérek tőled, nyájas olvasó. Izgalmas történetem ezzel nem kezdődik, hanem végződik. Nincs tovább. A bridzsparti megalakult. Vacsoráig nem hagyták abba a játékot, ahogy Ne-Haragudj-Drágám sem fejtette meg a keresztrejtvényt.

Kiváncsi vagy a történet folytatására? Én előzményeire vagyok kiváncsi. Én azt szeretném tudni, mi minden történt attól a pillanattól kezdve, amikor Ne-Haragudj-Drágám, mint piruló, fiatal, csinos lány fehér menyasszonyi ruhában odaállt az oltár elé, hogy jóban-rosszban, örömben-bánatban örök hűséget esküdjön egy kedves és derüs fiatal embernek. Ugyanannak, aki most — harminc-harmincöt év mulva — kopaszon, rémülten és bocsánatkérőn bridzsezni megy. Mi minden történt ebben a házasságban, ennek a két embernek az életében, amig a férj eljutott odáig, hogy az asszony felügyelete alatt hallgassa a rádió mormolását vagy az asszony urának az ellenőrzése mellett törje fejét, melyik négy betüből állitsa összse a leghuncutabb görög istenke nevét. Mi történt velük, amig az asszony ráeszmélt arra, hogy az ura azt teszi, amit akar. Amig fölfedezte, hogy az ura nem fél tőle. És mi van ebben a két mondatban: keserűség, kiábrándulás, lenézés, szemrehányás? Vagy szelid megadás, megnyugvás, elégtétel, édes diadal? Vagy egyik sem? Ne-Haragudj-Drágám egyszerüen és szemérmetlenül hazudik csak, valóságban az ura dehogy is teszi azt, amit akar, az ura igenis fél tőle, de ezt leplezni illik? Az a jó házasság, amelyben a férj nem teszi azt amit akar? Odáig kell eljutni a jó házasságban, hogy a férj féljen a feleségétől? Vagy odáig, hogy ne féljen tőle? És ha eljut idáig, ez a teteje mindennek, ez a földi mennyország? A legtöbb, amit a feleség adni tud, az, hogy az ura ne féljen tőle?

Vannak életveszélyes témák. Az iró gyanutlanul nyul hozzájuk, azt hiszi ötven sorban végez velük ... egy mulatságos vagy epés megjegyzés, amely a kávéházban vagy egy szanatórium halljában elhangzik a szomszéd asztalnál ... az ember ügyesen megöntözi egy kis füszeres mártással és amugy melegében betálalja ... Azután lassan-lassan kiderül, hogy az ilyen odavetett, fölületes megjegyzés mögött egy élet szörnyüségei huzódnak meg, egy borzalmas világ, fájdalmak, szenvedések, harag, gyülölködés, elsikkadt remények, értetlenség, regények, tragédiák ... csupa hosszu műfaj, holott az iró mindössze egy mulatságos rövid kis cikket akart irni.

Ami nem mindig sikerül neki.

Heltai Jenő.

Sport-öltönyök Neumann-tól - dacolnak az idővel.
Sportösszeállitás golfnadrággal P 60.-
Sportöltöny divatos sportszövetből „ 75.-
Sportöltöny 2 nadrággal „ 100.-
Budapest IV., Muzeum-Körut 1.
Neumann M.

Kinevezték az uj budapesti német követet

Berlin, máj. 3. Hitler vezér és birodalmi kancellár báró *Weizsäcker* berni követet a külügyi hivatalba miniszteriumi igazgatóvá, *Köcher* főkonzult berni követté és *Erdmannsdorff* követet budapesti követté nevezte ki.

A miniszterelnök tanácskozásai

Darányi Kálmán miniszterelnök a hét második felében folytatni fogja tanácskozásait az alkotmányjogi javaslatok ügyében. A miniszterelnök tájékoztatni fogja gróf *Bethlen Istvánt,* továbbá *Rassay Károlyt* és az ellenzék néhány más vezető politikusát a kormány álláspontjáról az alkotmányjogi javaslatok ügyében. Érintkezést fog keresni általában mindazokkal a pártokkal, amelyek az alkotmányjogi reformok ügyében összehivott pártközi értekezleten résztvettek, tehát a szociáldemokrata párttal is.

A pénzügyminiszter hazaérkezett

Fabinyi Tihamér pénzügyminiszter vasárnap este *Csizik Béla* miniszteri tanácsos kiséretében Genfből visszaérkezett a fővárosba.

Próbáljon szerencsét!
VEGYEN
M. Kir.
ÁLLAMSORSJEGYET
A sorsjegy ára:
Egész: ar. P 3.— Fél: ar. P 1.50
Huzás junius 4.
FŐNYEREMÉNY: 40.000 ar. P.
A sorsjáték közhasznu és jótékonycélu. A sorsjegyek kaphatók a pénz előzetes beküldése ellenében a Székesfővárosi M. Kir. Pénzügyigazgatóságnál, Budapest, V., Szalay-utca 10. Dohánytőzsdékben és az osztálysorsjegyfőárusitóknál.

Ragyogó nemzeti ünnepség volt Rákóczi Ferenc szobrának leleplezése

(Felvételeink a Képes Pesti Hirlapban.)

Ünnepi diszbe öltözött vasárnap reggel a Kossuth Lajos-tér. Zászlók, cimerek, virágok, zöld levélfüzérek parádézták körül az óriási piros-fehér-zöld lepellel letakart Rákóczi-szobrot, amely a gyülekező tömeg felett magasan, a halhatatlanság magasságában szinte lebegni látszott az enyhe tavaszi napsütésben. Közvetlenül a szoborral szemben két oszlopon Rákóczi piros-kék szinei ragyogtak. Ezeket a szineket harminc esztendővel ezelőtt láttuk utóljára, amikor a nagyságos vezérlő fejedelem hamvait Rodostóból hazahoztuk. A nagy Rákóczi és társai diadalmenetben vonultak be Nagymagyarországra. Hódolat és diadal volt az utjuk végig az országon Kassáig, ahol a szent hamvak kétszázéves számüzetés után a hazai földben nyugovóra tértek. Három évtized telt el azóta, hogy a kék-piros szineket igy együtt láttuk az ünnepi diadalmi oszlopokon s most Csonkamagyarország népe ércbeöntött örök emléket emelt Rákóczinak, akinek hamvait most már csak utlevéllel és vizummal tudjuk meglátogatni.

Vasárnap délelőtt az egész mai hivatalos Magyarország jött el ünneplő diszben az Országház elé, a Kossuth Lajos-térre, hogy hódoljon a Fejedelem legendás alakjának. Magas közjogi állások viselői, papi méltóságok, a hadsereg vezetői egyesültek itt a falu népével. Diszmagyarok tollforgói csillogtak a falu egyszerü népének virágdiszes ünneplője mellett. Történelmi kép volt ez ezen a májusi délelőttön az Országház-téren: egy hatalmas freskó, amelyen mindenki szerepelt, aki ma számit Magyarországon, éppugy, ahogy Benczur „Millenniumi hódolat"-án, mindenki szerepel, aki az akkori Magyarországon számitott . . .

Megérkezik a kormányzó

Negyedtizenegykor már a szines, tarka kép kezd kiteljesedni. Sürü egymásutánban érkeznek a magyar közélet és társadalom előkelőségei, díszmagyarban, vagy az ünnepség méltóságának megfelelő fekete ünneplőben. Az előkelőségeket a pompázatos díszmagyarba öltözött *Bárcziházi Bárczy István* államtitkár, a Rákóczi-szoborbizottság főrendezője, az ügy lelkes mozgatója és propagálója vezette helyeikre. Féltizenegy órakor megszólalt a *kormányzó* érkezését jelző kürtjel. Ekkor már ott állt a diszemelvényen *József* kir. herceg, *Auguszta* kir. hercegasszony, *Albrecht* és *József Ferenc* kir. hercegek, *Anna* királyi hercegaszszony és *Magdolna* királyi hercegnő. Jelen volt a leleplezésen *Serédi Jusztinián* biboros hercegprimás, báró *Perényi Zsigmond* és gróf *Teleki Tibor* koronaőr. Az emelvény baloldalán *Darányi* miniszterelnök és felesége foglaltak helyet, mellettük gróf *Széchenyi Bertalan*, a felsőház elnöke, *Sztranyavszky Sándor*, a képviselőház elnöke, *Kánya Kálmán* és *Röder* miniszterek foglaltak helyet. *Behidzs Erkin* budapesti török követ és a török attasé fekete ünneplőben vettek részt a leleplezésen. Itt helyezkedtek el a kormány tagjai díszmagyarban és az ünnepségen szereplő küldöttségek vezetői. Ott volt *Ravasz László* református püspök, a felsőház és a képviselőház tagjai, a Kuria elnöke, a felsőbiróságok tagjai, katonai méltóságok, a főváros törvényhatóságának és Pest vármegyének bizottsági tagjai, titkos tanácsosok, kamarások, főispánok, alispánok, polgármesterek, az egyetemek tanácsai. Névsort erről az előkelő közönségről szinte lehetetlen adni. Nem tulzás, ha azt mondjuk: ott volt egész Magyarország. A diszemelvényen ott voltak a Rákóczi-rokonok: gróf *Erdődy Rudolf*, gróf *Aspremont-Linden Károly* és gróf *Aspremont-Linden Albert*, gróf *Széchenyi Frigyes*, gróf *Széchenyi Ferenc*, *Rákóczy Imre* miniszteri tanácsos és felesége, továbbá *Sibrik Sándor* és felesége és *Sibrik György*.

A kormányzó pontosan féltizenegykor érkezett meg. Fogadta a honvédség csapatainak tiszteletadását. Abban a pillanatban, amikor a kormányzó a diszemelvényre lépett, az énekkarok belekezdtek a Himnusz éneklésébe.

Darányi miniszterelnök beszéde

Ezután *Darányi Kálmán* miniszterelnök lépett a szónoki emelvényre és *felolvasta azt a kormányzói kéziratot, amelyet 1934-ben intézett a kormányzó Gömbös Gyulához és amelyben Rákóczi Ferenc* halálának 200-ik évfordulója alkalmából Rákóczi-szobor felállitására hivta fel a miniszterelnök figyelmét. Darányi miniszterelnök ezután igy folytatta beszédét:

— A szobor most elkészült. Hódolattal kérem Főméltóságod engedélyét leleplezésére. Ezeréves történetünk sok dicső hőse közül mint ember a legkimagaslóbbak egyike II. Rákóczi Ferenc. A nagyságos vezérlő fejedelem, a száműzött bujdosó fejedelem nem privátumért, hanem cum Deo pro patria et libertate küzdött. Lángoló hazaszeretet, kristálytiszta jellem, emberfeletti önzetlenség, hatalmas erkölcsi erő! Adja Isten, a magyarok Istene, hogy most, amikor dicső emléke, alakja e szoborban ércbe merevedik, minden magyar szivében találjon otthont a határokon innen és tul Rákóczi megnemalkuvó, örökké élő szelleme, páratlan áldozatos hősi jelleme.

Lehull a lepel

A kormányzó ezután engedélyt adott a szobor leleplezésére. Intésére *lehullott a szoborról a nemzetiszinü lepel* és felragyogott II. Rákóczi Ferenc zöldpatinás lovasszobra. A meglepetés és csodálkozás morajа futott végig az ünneplők sokaságán, amikor egyszerre előttük állott a hatalmas szobormü. Ágaskodó nemes bronzlován, marsallbottal a kezében, ül a fejedelem, II. Rákóczi Ferenc.

Ebben a pillanatban a nap, amely előbb elbujt a felhők mögé, kiragyogott s valóságos glóriát vont a nagy fejedelem feje fölé.

Felzug a taps, amely szól a nagy pillanatnak és az alkotó művészeknek, *Pásztor Jánosnak*, a szobrásznak, *Györgyi Dénes* tanárnak, a sötétvörös, gyönyörü márványtalapzat alkotójának. Amikor a taps elült, fekete díszmagyarjában a szónoki emelvényre lépett *Hóman Bálint* kultuszminiszter, hogy megtartsa emlékbeszédét Rákócziról.

Hóman Bálint Rákócziról

— Rákóczi szobráról lehullott a lepel: ércbeöntött képe egy egész nemzetet hiv emlékezésre, int elmélkedésre, késztet hódolatra. Az ország kormányzója és az egész nemzet eljött a hivásra, hajlik az intésre, kész a hódolatra. Emlékét idézzük Rákóczi Ferencnek, az embernek és a fejedelemnek, a diadalmas hősnek és a bujdosónak. Elmélkedünk sorsán, az örök magyar sorsot példázó élete változandóságán. Kutatjuk, honnét jött és magyar népét mily célok felé vezette? Miért lett a nemzet hősévé, késő magyar nemzedékek bálványozott eszményévé? *Hódolunk az idők távlatában immár eszménnyé nőtt ma is köztünk élő személyiségének. Ércalakja mögött a lelket keressük, az eszmét, hogy ösztönzést kapjunk és okulást szerezzünk. Találgatjuk, ki volt, mi nékünk ma Rákóczi Ferenc? Történeti élet vagy időtlen eszme? Husból-vérből ember vagy elvont szimbólum? Valóság vagy eszmény? Gyarló emberalak vagy — Petőfi szavával — „hazánk szentje"?*

— Rákóczi Ferenc, fejedelmek sarja, büszke hagyományok, töméntelen vagyon örököse, mint a magyar élet jövendő vezére lépett az életbe.

A történetiró miniszter ezután méltatta Rákóczi tehetségét, elmélyedő szellemét, majd igy folytatta beszédét:

— Ebben a területileg, politikailag, társadalmilag széttagolt, majd önnállóságától megfosztott országban apái neve, ősei emléke, családja hagyományai, fejedelmi méretü vagyona eleve kijelölték Rákóczi Ferenc és Zrinyi Ilona fiának történeti utját. *A nemesi közvélemény* már zsenge gyermekkorában benne látta, a *szegény jobbágynép benne kereste vezérét, a nemzeti függetlenség, az ősi alkotmány, a vallásszabadság és a sanyargatott jobbágynép hivatott védelmezőjét.* Mikor tizennyolc éves korában ujra hazai földre lépett, nemesség és jobbágyság egyaránt szabaditóként üdvözölte és Rákóczi Ferenc habozás nélkül vállalta ezt a szerepet. Tehetsége országépitő, szervező, alkotómunkára, a régi nagy királyok munkájának folytatására, Zrinyi Miklós elgondolásának megvalósitására hivta. A nemzet érdekek és törvények védelmében mégis harcra kényszerülve, ezt a feladatot is vállalta. Nemzete igazába és a maga elhivatásába vetett erős hittel indult el a szabadsághős küzdelmes utján.

Hóman Bálint ismertette Rákóczi politikai megujhodásának korát, az akkori külpolitikai és belpolitikai viszonyokat, méltatta Rákóczi reálpolitikai érzékét, hadseregszervező munkásságát, mert ő is, mint Zrinyi Miklós, *az állandó hadseregben látta a magyar ügy sikerének első és legfontosabb feltételét.*

— Ezért megvalósitotta — mondotta tovább beszédében Hóman Bálint —, amit Zrinyi még alig mert remélni, a Mátyás király óta hiányzó önálló nemzeti hadsereget s ennek ellátására virágzó hadiipart teremtett. Nem rajta, a rendi közvéleményen s a korszerü seregszervezésben és hadviselésben járatlan főuri vezérein mult, ha a reguláris hadsereg és modern hadviselés megvalósitására irányuló törekvése meghiusult. Ma már tudjuk, hogy Rákóczi nemcsak a kezdeményező erőt képviselte hadseregében, hanem őseitől örökölt ösztönös katonai tehetségével kiváló hadvezér is volt. *Sajnos, önmagát alábecsülve, kelleténél többet adott vele haditudományban mérkőzni nem képes tábornokai szavára. Az időnként 60.000-től 100.000 főre rugó kuruchadsereg és ennek sikerei, a felszerelést bőven ontó hadiműhelyek, a fejedelmi udvar és hivatalok egytől-egyig Rákóczi Ferenc kiváló szervezőképességének bizonyitékai.* Milyen kár, hogy ez a nagy magyar organizátor a kormányzat és közigazgatás terén nem érvényesithette tehetségét.

A kultuszminiszter ezután szólt Rákóczinak a magyar szabadságért oly hősiességgel és hűséggel vivott nyolcesztendős küzdelméről, amely a majtényi sikon ért véget. Rámutatott arra, hogy *Rákóczit bukása felemelte, hogy számüzetése őt az áldozatos hazafiság eszményévé avatta.* Emelkedett hangon igy fejezte be ezt a magasszinvonalu, tartalmas emlékbeszédet:

— Ma az öncélu magyar politika egyik legnagyobb képviselőjét, a nemzeti függetlenség eszméjének megszemélyesitőjét, a magyar népi gondolat és az osztálykereteket áttörő s a határon innen és tul élő magyarság faji, nemzetiségi, kulturális egységét kifejező, átfogó nemzeti eszme első korai hirnökét tiszteljük Rákóczi Ferencben. *Benne látjuk az élő nemzeti lelkiismeret, a nemzeti önbizalom, a nemzeti áldozatkészség, a cselekvő nemzeti erő és az épitő nemzeti akarat jelképes megtestesülését, ami nélkül nincs nemzeti élet, — vele eljön a feltámadás!*

A polgármester átveszi a szobrot

A nagy tapssal és tetszéssel fogadott beszéd után *Szendy Károly*, a főváros polgármestere lépett a szónoki emelvényre, ahol Rákóczi Ferenc szobrát Budapest gondozásába vette át a következő szavakkal:

— Ha visszatekintünk a nagy magyar multba és keressük, hogy melyik az a korszak, amely a legfennköltebb, a legmagasztosabb, akkor azt a Rákóczi-korban találjuk. Ha keressük, hogy ki az a magyar történelmi férfiu, ki az a magyar vezérlő egyéniség, aki legjobban megközeliti a magyar férfi, a magyar vezér ideálját, akkor Rákóczi Ferencet idézzük. *Rákóczi Ferenc nemcsak nagy magyar történelmi névnek volt a viselője, nemcsak szabadsághős volt, hanem a magyar nemzeti gondolatnak, a magyar öncéluságnak is megszemélyesitője.* Most itt áll előttünk a nagyságos fejedelem hatalmas alakja, aki itt tiszta szemével, erős tekintetével a magyar jövőbe, a magyar határok felé néz. Amikor ezt a gyönyörü szobrot, ezt a hatalmas ércalakot átveszem a főváros közönségének nevében, ugy érzem, hogy nem szobrot, hanem oltárt veszek át, a magyar öncéluságnak, a magyar eszmének az oltárát. Legyen ez a hatalmas, ez a gyönyörü emlékmü örök hirdetője a hazafiságnak, a magyar nemzeti gondolatnak és a magyar szabadságnak.

A szobor megkoszoruzása

A polgármester beszéde után megszólalt a tárogató, a téren elhelyezett zenekarok fájdalmas emlékü kuruc kesergőkbe kezdtek s ezeknek hangjai mellett megkezdődött a szobor megkoszoruzása.

Először a kormányzó ment a szobor elé, letette a maga hatalmas koszoruját, azután feltekintve Rákóczi ércalakjára, tisztelgett. Utána sorban járultak a szobor elé szebbnél-szebb koszorukkal: gróf *Széchenyi Bertalan*, a felsőház elnöke, *Sztranyavszky Sándor*, a képviselőház elnöke, majd a három Habsburg főherceg: *József, József Ferenc, Albrecht* kir. hercegek járultak a 200 évvel ezelőtt lázadónak bélyegzett Rákóczi szobra elé, hogy letegyék koszoruikat. *A téren elhelyezkedett közönség megértette a pillanat történelmi érdekességét, harsány tapssal köszöntötte a Rákóczi szobrát megkoszoruzó Habsburgokat.* Ezután sorra helyezték el koszoruikat *Darányi Kálmán* miniszterelnök, *Behidj Erkin* budapesti török követ, vitéz *Sónyi Hugó* gyalogsági tábornok, a honvédség főparancsnoka, *Karafiáth Jenő*, Budapest székesfőváros főpolgármestere, Magyarország vármegyei törvényhatóságainak nevében *Erdélyi Lóránt*, Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánja, a m. kir. Rákóczi Ferenc 12. honvédgyalogezred nevében *Ötvös Sándor* ezredes.

Abban a pillanatban, amikor az utolsó koszorut elhelyezték, felzendült a *Himnusz*, megdördültek a Gellérthegy ágyui, Pest és Buda összes harangjai megszólaltak. Ezután a kormányzó *Pásztor János* szobrászmüvész, *Györgyi Dénes* müépitész tanár és *bárcziházi Bárczy István* államtitkár, főrendező kiséretében megtekintette a szobrot és visszatért a Várba.

A katonai és rendőrsorfal bevonult s most már mindenki odamehetett a szoborhoz. Sokezer emberből álló gyürü hullámzott a vörös márványtalapzat körül.

A magyar nemzet átvette Rákóczi szobrát . . .

Bárcziházi Bárczy István Rákóczi-villásreggelije

Bárcziházi Bárczy István m. kir. titkos tanácsos, miniszterelnökségi államtitkár és felesége II. Rákóczi Ferenc fejedelem emlékszobrának leleplezési ünnepélye után, amelyet Bárczy államtitkár mint az ünnepségnek a kormányzó megbizásából legfőbb irányitója rendezett, vasárnap délben Uri-utcai lakásán szükkörü dejeunert adott, amelyen megjelentek: herceg *Liechtenstein Jánosné, Behidj Erkin* török követ, *de Mevergnies* belga ügyvivő, *d'Aspremont-Lynden Albert* és *d'Aspremont-Lynden Károly* grófok, özvegy gróf *Forgách Jánosné*, özvegy gróf *Cziráky Lászlóné*, gróf *Erdődy Rudolf, Chamard-Harbuval* grófnő, báró *Piret de Bihain Gyula* és felesége, báró *Piret de Bihain Jenő*, báró *Forster Jenő* és felesége, *Rákóczy Imre* és felesége.

Diszelőadás az Operaházban

A Rákóczi-szobor leleplezése alkalmából vasárnap este diszelőadás volt az Operaházban. A *Bánk bán* került előadásra *Pataky Kálmánnal*, mint vendéggel a cimszerepben, *Berg Ottó* vezényletével. A diszelőadáson megjelent *Horthy Miklós* kormányzó, *József* királyi herceg, *Auguszta* királyi hercegasszony s a magyar közélet igen sok előkelősége.

Az Országzászló Rákóczi-emlékünnepe

A Rákóczi-szobor leleplezésével kapcsolatban az *Ereklyés Országzászló Nagybizottsága* is Rákóczi-emlékünnepet tartott az Országzászlónál, melyen *Urmánczy Nándor*, vitéz *Rátvay Imre* tábornok, dr. *Javornitzky Jenő* miniszteri tanácsos vezetésével az elnökség tagjai és sok ezer főnyi közönsége vettek részt. *Szathmáry István* „Rákóczi" ódáját *Tharnói Kostyál László*, a Turul vezére szavalta el nagy hatással, majd a VI. levente zenekar magyar hangversenyt adott.

II. Rákóczi Ferenc fejedelem emléke a Kálvin-téri és a Deák-téri templomokban

A vezérlő fejedelem budapesti szobrának leleplezése alkalmával természetesen református és evangélikus templomainkban is megemlékeztek Rákócziról, „a protestáns panaszok megértő megitélőjé"-ről.

A szoboravatás órájában megkondultak a templomok harangjai, a két budapesti központi istenházában, a Kálvin-téri református templomban és a Deák-téri evangélikus templomban pedig az ünnepi igehirdetők méltatták a fejedelem életét és müvét.

Fonott kerti karszék
P 5.90-től
kerti ernyő
P 19.50-től
KRAUS KOSÁRGYÁR
Kossuth Lajos-utca 13
Használt butorok alkalmi áron.

nácso, egyetemi m.tanár, Schnell
~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~ központi közgy
előadó, Pacher Béla fővárosi tan
jegyző, Nagy Lajos egyetemi m.ta
aquincumi muzeum őre.

Gerevich Tibor beszámol
ság mult évi müködéséről és vázo
évi munka programmot. Genthon Is
adó részletesen ismertette a fo
ásatásokat és restaurálásokat, k
nagysikerü esztergomi, továbbá a
visegrádi,egri, bélapátfalvai m
kat, valamint a római limesen vé
feltárásokat, melyeket a Bizottsa
évben első izben vett programmjá
ügyek tárgyalása során a Bizotts
foglalkozott Szendy Károly polgá
átirata kapcsán a belvárosi plébá

Pásztor János

A Ferenc József képzőművészeti díjat az idén szobrászok számára írták ki. A zsüri, amelynek Bárczy polgármester elnöklete alatt Alpár Ignác, Glück Frigyes, Hock János, Wagner Géza, dr. Wildner Ödön és Wolfner József voltak a tagjai: egyhangulag Pásztor Jánosnak ítélte huszonegy pályázó közül a 4000 koronás díjat.

236

Művészet 1915. 236. l.

Péternek ezt a viselkedését s keserű dac támadt fel a szívében.

Nem! Ő nem vétett semmit, nincs oka bocsánatért koldulni. Őt sértették meg, ővele bánt az ura szeretetlenül, ő nem fogja magát megalázni! Lesz, ahogy lesz! Nem bánja!

A kis fiú nyugtalankodni kezdett, felébredt és sírásra gyújtott. Lujzi karjára vette, elcsicsijgatta, álomba ringatta, aztán nehéz sóhajtással látott hozzá, hogy levetkőzzék. Éppen a haját fésülte, mikor az ura belépett.

— Most! — gondolta Lujzi magában, ahogy Péter letette gyertyáját az asztalra. — Most fog idelépni, megölel és mond valami kedveset . . .

Szivdobogva leste ezt a pillanatot és bár nem mutatta, a szive már tele volt odaadással és szerelemmel.

Péter azonban nem mutatott semmi hajlandóságot a közeledésre. Szótlanul dobálta le magáról a ruhát, pár perc alatt már az ágyban volt, elfújta a gyertyáját és egyetlen hang nélkül befordult a fal felé. Lujzi megdöbbenve, megszégyenülve, elrémülve, megsemmisülve eszmélt rá, hogy mi történt. Péter nem békül!

Igazán haragszik!

De miért? Sáriért?

Igen! Sáriért! — nyilallott át szivén keserüen és ez egyszerre megkeményítette az ő szivét is.

— Ha te úgy, én is úgy! Jól van! Engem nem fogsz megalázkodásra kényszeríteni!

Tudta, hogy csak egy szavába kerülne, hogy minden jóra forduljon, de képtelen volt rá, hogy azt a szót kimondja.

Nem és nem! Akármi lesz is, ő nem fogja magát megalázni — Sári előtt.

Gyorsan befonta a haját, aztán ő is lefeküdt, de elaludni még sokáig nem birt, éppen úgy, mint Péter, aki szintén csak tettette az alvást, de a legnagyobb erőfeszítéssel tudta csak megállni, hogy meg ne szólaljon:

— Ugyan miért kínozzuk így egymást és önmagunkat, mikor tulajdonképpen alig várjuk, hogy kibékülhessünk?

Lujzi másnap szokása szerint korán felkelt. Mialatt Péter felöltözött, egyszer sem lépett a szobába, úgy, hogy csak az ebédlőben találkoztak a reggelinél.

Péter, aki konokul eltökélte magában, hogy semmiesetre sem fogja a békülést kezdeni, ekkor sem szólt egy szót sem, mégcsak nem is köszönt, amire viszont Lujzi hasonló konok hallgatással felelt. Ugyanígy folyt le az ebéd is.

Délután azonban látogató érkezett: Sáriék a kis fiukkal és a dajkával együtt. Péter a dolgozószobájából sietett a fogadásukra s közben maga küldte az inast a feleségéért.

— Mondd meg, hogy a méltóságos asszonyék vannak itt a kis gróf urfival. És hogy Ödönkét is hozza be a dajka tüstént! . . .

Sári ezúttal nem borult a Péter nyakába, sőt talán kissé túlságosan is tartózkodóan viselkedett vele szemben. Még csak nem is tegezte, úgy, hogy Péter szükségesnek is látta, hogy megkérdezze:

— Hát már nem vagyunk atyafiságban? Vagy visszaittuk a pertut, Sárika?

Sári mosolygott:

— Ó dehogy is! Csak . . . Tudja, vagy . . . tudod, te olyan tekintély vagy az uram előtt, hogy önkéntelenül átragad már rám is a nagy tisztelet és nem merlek tegezni.

— Na, — nevetett Péter — hogy Frici előtt valami nagy tekintély volnék, azt nem igen vettem észre. Különösen az utóbbi időben nem. Mert ha Frici rámhallgatott volna, sohasem ment volna az udvarhoz!

A forradalom csendőr-vértanuinak emlékszobra. Pásztor János szobormüve, amelyet a budapesti csendőrlaktanya kertjében fognak felállítani

Sári egy szemrehányó tekintetet lövellt az ura felé, majd helyeselve bólintott Péternek.

— Ugy-e! — szólott. — Ezt te megmondtad akkor is! Én is nagyon elleneztem, mikor meghallottam, hogy te nem helyesled, de a tanti telebeszélte a Frici fejét, hogy nem szabad minden befolyást átengedni a németeknek meg a cseheknek. Mi akkor azt hittük, tudunk valamit tenni odafenn a magyarságért. De hát... rettenetes emberek azok! Akiben hazafiság van, nem bírja ki közöttük . . .

— Nem is tudtam rólad, — mondta Péter hitetlenül — hogy ilyen honleány vagy.

— Mert én nem szeretek erről beszélni. Akinek a haza a száján van, annak nincs a szívében. Meg aztán, én azelőtt sohasem törődtem a politikával. Nem is értettem hozzá, ott Bécsben azonban megtanultam, még pedig bizony elég keserves körülmé-

Uj Idők 1926. II. f.

Pásztor János

nyek közt, mert mondhatom, nem könnyü dolog végignézni azt az aknamunkát, ami ott ellenünk folyik...

Péter nem igen tartotta érdemesnek, hogy feleljen erre a beszédre. Inkább a gyerekre terelte a szót s udvarias bámulattal adózott a kis Szervácz úrfi kiváló tulajdonságainak, bár magában úgy találta, az ő fia sokkal különb. Mialatt azonban erről diskuráltak, észrevétlenül egyre a Sári vonásait kémlelte, mintha annak a gyilkossági vádnak a bélyegét keresné, amit a hír a nagyanyjára fogott. Ilyesmit persze nem találhatott, de azért most mégis ellenszenves volt neki ez az asszony, aki iránt tele volt a szíve idegenkedéssel és gyanakodással.

— Csupa hizelgés és alakoskodás! — mondta magában. És anélkül, hogy erről önmagának számot adott volna, azért is Sárit tette felelőssé a lelke mélyén, hogy Lujzival haragban volt, amiről pedig Sári igazán nem tehetett.

Sári megérezhetett valamit a Péter hidegségéből, bármennyire iparkodott is ez leplezni az érzelmeit, mert megint csak visszatért az önigazolásra.

— Képzelem, miféle pletykákat terjeszthettek itt rólunk, amig Bécsben voltunk. De ha majd részletesen elmondhatjuk, miken mentünk ott keresztül, bizonyos vagyok róla, hogy te is azt fogod mondani, hogy hívebben és hazafiasabban senki sem járhatott volna el nálunk . . .

Péter éppen azon gondolkozott, hogy hogyan mondja meg ennek az asszonynak sértés nélkül, hogy ő nem hazafisági vizsgálóbiztos és hogy hagyják ki ezt a témát a beszélgetésből, mikor Lujzi belépett. Sári rögtön felugrott, elébe sietett és megölelte:

— Lujzikám! Csakhogy látlak végre! Nem is képzeled, hányszor voltál eszemben és hogy vágytam utánad! . . .

Jobbról-balról megcsókolta, aztán a két kezét fogva szembefordította magával, mintha alaposan szemügyre akarná venni, majd azt mondta:

— De mennyire megszépültél! . . . Hadd nézzelek! Igazán boldog vagyok, hogy megint együtt lehetünk . . . És remélem, nagyon jóban leszünk . . . Én nagyon foglak szeretni! Úgy-e te is engem?

Lujzit annyira meglepte ez a túlzott kedveskedés és a barátságnak ez a váratlan felkinálása, hogy első pillanatban felelni sem tudott. Csak zavartan és kissé kényszeredetten elmosolyodott, majd lopva egy pillantást vetett az urára s közben egy kénytelenkelletlen csókkal viszonozva a Sáriét, olyasmit rebegett, hogy ő is nagyon örül. Hogy minek örül, azt nem mondta meg.

Ekkorára azonban már odalépett hozzá Frici, karján a fiával és bemutatta:

— Tessék kérem! Itt van ifjabb Szervácz Frigyes gróf, teljes életnagyságban. Ez az a híres, lássa kedves Lujzi néni! Tessék megpuszilni.

Lujzi féltékeny aggódással pillantott a gyerekre, de amint meglátta, azonnal megnyugodott. Fájt volna neki, ha a Sári fia szebb az övénél, de egyetlen tekintet meggyőzte róla, hogy erről szó sincs. Az övé sokkal különb volt. A történelmi igazság kedvéért meg kell állapítanunk, hogy Sári ugyanezt konstatálta a saját fia javára, amikor a kis Ödönt behozták. Mind a két anya a saját gyerekét találta különbnek és közben jó szívvel magasztalta a másikét. És közben a diadalérzés el is nyomta bennük egy kissé az ellenséges indulatot egymás iránt, legalább is annyira, hogy nyájasan tudtak egymással diskurálni. Persze, a beszélgetés a gyerekápolás körül forgott főképpen s ebben is olyan szerencséjük volt, hogy mind a ketten fölényben érezhették magukat egymás fölött.

Mert Lujzi maga táplálta a fiát, amit Sári előkelő dámához méltatlan, közönséges dolognak tartott, Lujzi viszont azt ítélte léhaságnak, ha valaki, mint Sári, kénytelenség nélkül szoptatós dajkára bízza a gyerekét, csak azért, hogy önmagát kímélje. Egyik se mondott véleményt a másik eljárásáról, sőt mind a ketten szerénykedve mentegették a saját rendszerüket, de lenézték egymást nagyon, ami azonban a békesség szempontjából sokkal jobb volt ebben a pillanatban, mintha irigykedtek volna egymásra.

Közben mind a ketten alaposan szemügyre vették egymás külsejét is, amivel éppen úgy jártak, mint a gyerekekkel. Sári ki volt öltözködve pompásan: a csipkeszélű gallérköpenykéje, szalagcsokros ruhája, a köröskörül apró rózsákkal díszített s a fejebúbján féloldalt megtűzött pici tányérkalapja, a kesztyűje, a legyezője, minden, amit csak viselt, méltó volt egy nagyvilági divathölgyhöz, amiért Lujzi, aki erkölcstelenséget látott az ilyen hivalkodó puccban, mélységesen megrótta magában s azt gondolta:

— Hogy öltözhet egy ilyen gazdag úriasszony ilyen suszternésan?

Lujzit viszont Sári nézte le szörnyen magában régimódi, síma hajviseletével, kis főkötőjével és magyaros szabású ingvállas, pruszlikos ruhájával. Neki is az volt a véleménye:

Hogy öltözhet egy ilyen gazdag úriasszony ilyen suszternésan?

De megtartották a véleményüket mind a ketten önmaguknak és egymásnak nem mondtak egyebet, csak csupa szépet és jót. Egyszer kezdett csak veszedelmes mederbe terelődni a társalgás, mikor Sári Lujzinak is szóbahozta a bécsi „szenvedéseiket" és neki is el akarta mondani az önigazolását. Lujzi erre egyszerre befagyott és már éppen azon a ponton volt, hogy valami nagyon kellemetlent és csipőset feleljen, mikor szerencsére a kis Szervácz-gyerek, — véletlenül-e, vagy veleszületett kitünő diplomáciai érzékénél fogva? — közbelépett, korához illő modorban persze, és elterelte a figyelmet a veszedelmes politikai témáról.

A kis grófot tisztába kellett tenni, ez pedig nem eshetett meg másutt, csak a gyerekszobában. Lujzi készséggel kalauzolta oda Sárit és a dadát s mialatt a kis embert átpólyázták, némi elismeréssel állapította meg magában, hogy Sári *„azért mégis"* eléggé gondját viseli a fiának *„a maga módja szerint"*. Általában a Sári viselkedése ezúttal tagadhatatlanul kedvezőbb benyomást tett rá, mint eddig bármikor, hogy pedig ott a gyerekszoba meghittebb levegőjében, anya az anyával, bizalmasabb hangon kezdtek egymással beszélni, Lujzi kénytelen volt bevallani önmagának, hogy Sáriban sokkal több melegség és okosság van, mint gondolta volna. És most, hogy így szemben állt vele, egyszerre szörnyű nevetségesnek találta azt a félelmét, amely hetek óta uralkodott rajta, hogy Sári kárt tehetne az ő fiában.

Pedig még következett egyéb is. Egészen meglepő és furcsa dolog, amire Lujzi nemcsak nem számított, hanem, amire még egy-két órával előbb azt mondta volna, hogy az teljesen lehetetlen.

Sári ugyanis ölében a kis fiával, leült a gyerekszobában Lujzival szemben, aki a saját fiát tartotta a karjában, és miután kiküldte a dajkát — elkezdett keservesen panaszkodni az urára és a tantira.

Elmondta, hogy a tanti bolondította meg Fricit ezzel az udvari szolgálattal, amely ellen ő első perctől kezdve tiltakozott, de hiába, ő rá nem hallgatott senki.

— Pedig képzelheted, hogy semmi kedvem sem volt rá, hogy odamenjek a közé a sok gőgös mágnás közé. Énnekem nincs a családfám olyan állapotban, hogy henceghessek vele. Ezt én nagyon jól tudom . . .

Lujzi csaknem zavarba jött erre a vallomásra és azt motyogta tiltakozva:

— Na! Na! Ugyan már! . . .

Pásztor János

Vasárnapi Ujság. A
Pesti Hirlap képes mell.
1935 jan. 27-i

Pásztor János
„Vizhordó leány.

Pásztor János

K

* **(Munkácsy szobra.)** A Képzőművészeti Társulat Munkácsy-szobor bizottsága a szoborra hirdetett legutolsó nyilvános pályázatból kifolyólag fölszólította Tóth Istvánt, Pásztor Jánost és Horvai János szobrászművészeket, a legjobb tervek alkotóit, hogy uj terveket készitsenek. Beleegyezett abba is, hogy a művész netalán megbizatása esetén a szobrot a főváros bármely pontján állittathassa fel s igy tervét egyenesen az általa választott helyre mintázhassa meg. Az uj terveket a művészek tartoznak szeptember 30-ig a Műcsarnokba beszállitani.

P

P. H. 1908

VII. K

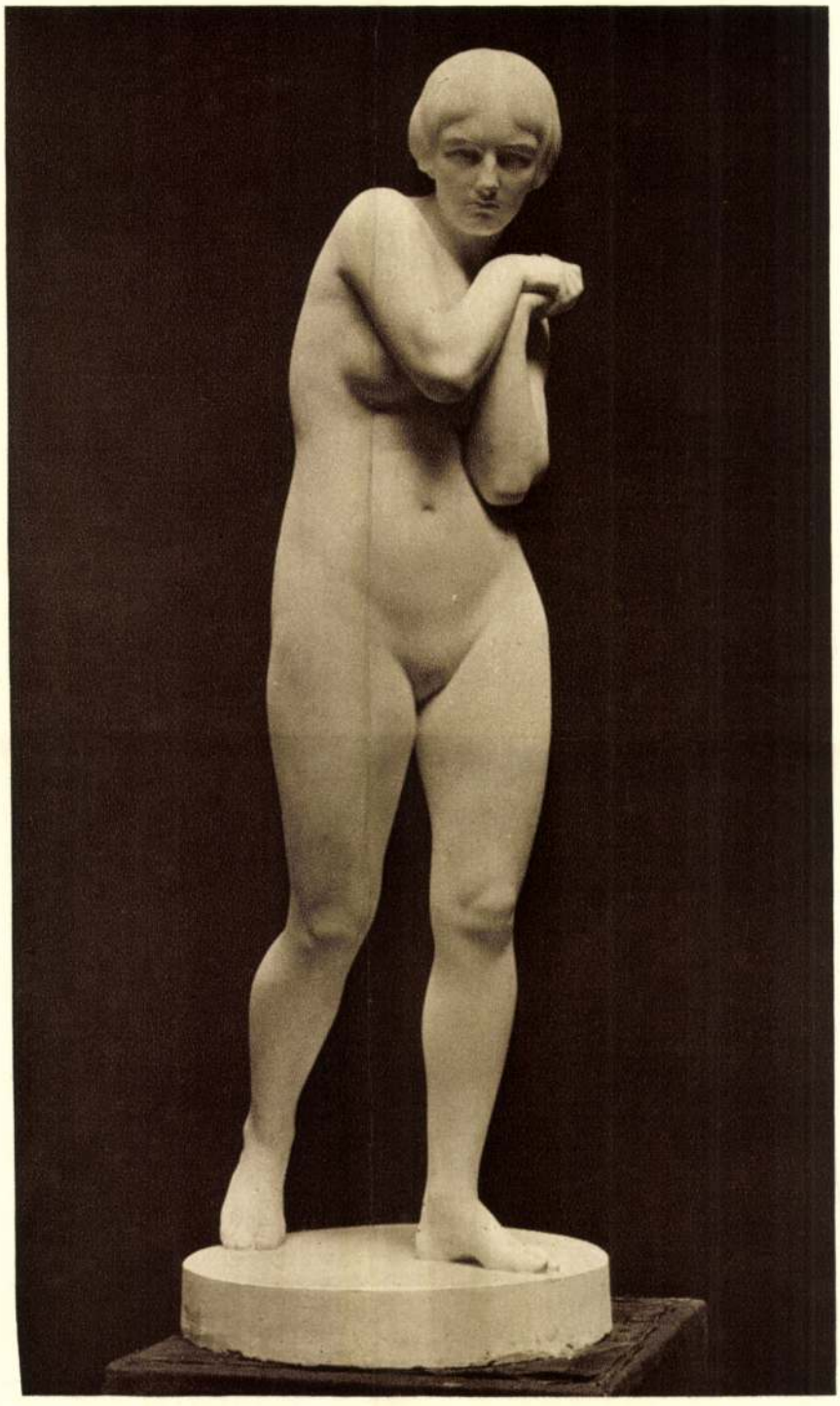

PÁSZTOR JÁNOS: ELŰZÖTT.

Kovács Kut. 1928.

Béla»-díját *Szent István*y Gyula «Bányász lovakkal» c. műve, a *Képzőművészeti Társulat «Barta Károly»* ifjúsági díját *Berkes* Ili «Tabán» c. műve. *Károly* Andor «Saint Etienne du Mont» és *Vastagh* László «Képmás» c. művei, az «*Ipolyi*»-díjat *Merész* Gyula «Szentcsalád» c. műve kapta.

Az 1926. évi *őszi kiállítást* érdekessé tette a különféle művészeti irányok szereplése, közte a «Kut»-csoportja, mely a legújabb művészi törekvésekből adott ízleltetőt a műbarátoknak. E tárlaton mutatkozott be első ízben a Műcsarnok új gazdája : *Budapest székesfőváros* is, melynek képviseletében dr. *Sipőcz* Jenő polgármester október hó 23-án nyitotta meg a tárlatot. A fővárossal kötött új szerződés értelmében az egyes művészcsoportok már saját bíráló- és rendezőbizottságaikkal rendezték termeiket. Résztvett e csoportok közül a Magyar Képzőművészek Egyesülete, a Képzőművészek Új Társasága (Kut), a Paál László-társaság, a Céhbeliek, Benczúr-Társaság, a «Szövetség», továbbá L. Egyed Erna és Makoldy József kollekciója és Kéméndy Jenő hagyatéka. Összesen 223 kiállító 605 művel. A tárlat november hó 28-án zárult, elég jó sikerrel. Társulatunk külön teremben állította ki Kéméndy legértékesebb miniatűr-műveit, ezúton véve búcsút az elhúnyt mestertől, aki egyik legrégibb és leghívebb művésztagja volt.

Az 1927. év folyamán két igen nagy horderejű kiállítással demonst-

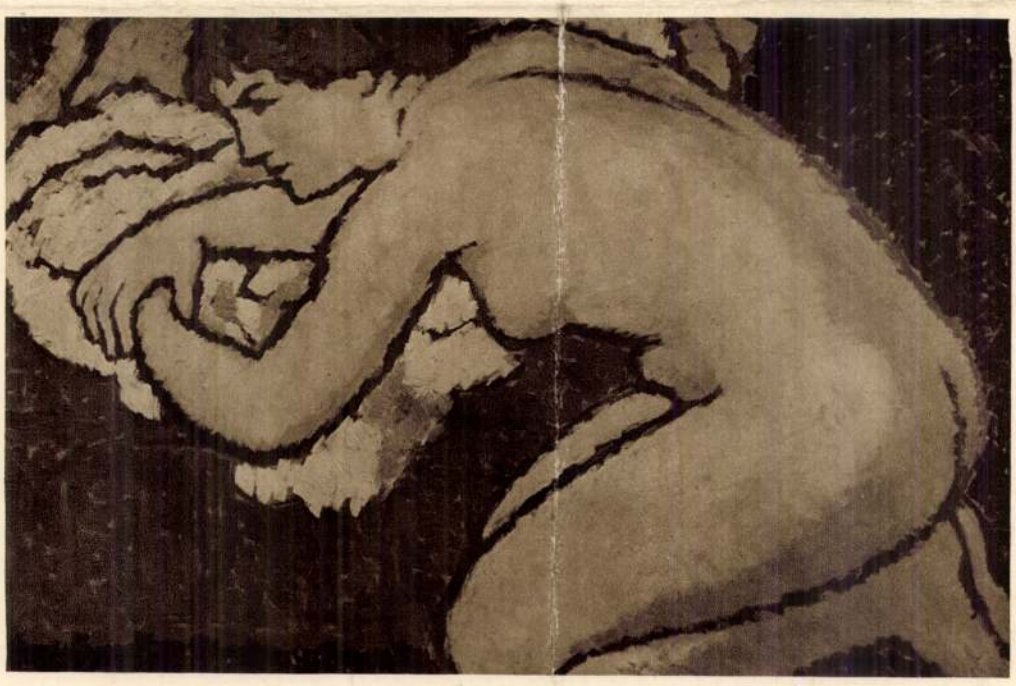

RIPPL RÓNAI JÓZSEF : TÉRDELŐ NŐ.

HÍREK

— **Fabinyi pénzügyminiszter hazaérkezett Genfből.** *Fabinyi* Tihamér pénzügyminiszter vasárnap este dr. *Csizik* Béla miniszteri tanácsos kíséretében *Genfből visszaérkezett a fővárosba.* A pénzügyminiszter fogadására a pályaudvaron megjelent dr. *Paul* Iván miniszteri tanácsos és a pénzügyminiszter titkára, *Nikolics* Mihály miniszteri titkár.

Fabinyi Tihamér

— **»Tokió nincs többé« a legnagyobb orosz könyvsiker.** *Varsóból* jelentik: Oroszországban a legnagyobb könyvsiker e pillanatban Peter *Pawlenko* regénye, amelynek egyszerű címe: *Keleten.* Nem sokat mond, de az orosz olvasók számára annál izgalmasabb a tartalma. *Pawlenko a jövő háborúját* írja meg, természetesen orosz szemüvegen nézve. A könyv legizgalmasabb része az, amelyben *a vörös légiflotta Tokiót elsöpri a föld felszínéről.* Ugy mellékesen még más országokkal is háborúba keveredik Moszkva, így többek között *Lengyelországgal* és *Németországgal* is, amelyeket Peter Pawlenko szintén legyőzet a vörös hadsereggel. A könyv súlypontja azonban a távolkeleti háborúra van helyezve és különösen *a légi bombázások borzalmas pusztításai* játszanak nagy szerepet benne. A regény főhőse Michail *Semonowitsch*, akit az orosz lapok kritikájukban »az utolsó évtizedek legerőteljesebb bolsevista egyéniségének« jellemeznek. Az újságcikkek Michail Semonowitschot állítják eszményképül az egész orosz nép elé, mert szerintük nemcsak mint hős katona érdemel dicséretet, hanem megtestesítője egyben az ideális társadalmi reformernek is. A könyv első három fejezete leírja a Távol-Kelet új társadalmi felépítését. Az oroszok százezrei vonulnak végtelen sorokban a Távol-Keletre, ahol letelepednek, városokat építenek és azután *hozzákezdenek a föld alatti erődöv kiépítéséhez.* A negyedik fejezet az orosz-japán háború kitörését írja le. Május 8-án, »a nők napján« üzen hadat Moszkva. A hadüzenet éjszakáján milliók ünneplik Moszkvában Sztalint és az emberek lelkesedése nem ismer határokat. A következő fejezet Sztalint állítja az olvasó elé. Leírja a korlátlan hatalmú diktátort és élénk színekkel ecseteli, mi játszódik le a lelkében. Ez a fejezet azzal a beszéddel végződik, amelyet Sztalin »*az erődök földalatti védelmezőihez s a levegő harcosaihoz*« intéz. A háború megindul és Peter Pawlenko *elkiséri a sokezer vörös repülőgépet Tokió fölé.* Megindul a bombazápor és csakhamar jelenthetik a szikratávirógépek Moszkvának, hogy »*Tokió nincs többé*«. Visszatérőben a vörös repülőgépek elpusztítják még Osakát is, százezer halott borítja a két egykori város uccáit. A menekültek milliói a kormány ellen fordulnak és Japánban kitör a polgárháború. Oroszországban Pawlenko könyve *olyan sikert aratott, mint idáig egyetlen regény sem.* A nyomdagépek ontják az egymást követő kiadásokat, azonban még így sem tudnak lépést tartani a kereslettel.

— **Székely-Nusbeck Sándor lesz a gyulai törvényszék elnöke.** *Gyuláról* jelentik: A gyulai törvényszék elnöke, *Szakolczay* Lajos nyugdíjazását kérte. Gyulán úgy tudják, hogy az igazságügyminiszter javaslatára a kormányzó a gyulai származású dr. *Székely-Nusbeck* Sándor budapesti ügyészségi alelnököt fogja a gyulai törvényszék elnökévé kinevezni.

CSODÁLKOZZ!
A KORONA MOKKA 6 Kóstolja
deszert még mindig csak fillér meg Ön is

— **Inkább a Duna, mint az erkölcstelen élet.** Tegnap este az *Eötvös téren a Dunába vetette magát egy fiatal leány.* A mentőőrség kimentette. Bevitték a Rókusba, ahonnan rövidesen el is bocsátották. A kórházban bemondotta személyi adatait. B. Margitnak hívják, 18 esztendős. Az orvosoknak sírva panaszkodott, hogy azért akart meghalni, mert *szülei erkölcstelen életmódra kényszerítették.* A kórházból előállították a főkapitányságra, ahol ki akarták hallgatni, de a szerencsétlen leány *egyetlen szóval sem válaszolt a rendőrtisztek kérdéseire.* Őrizetbe vették.

— **Levetette magát egy szikláról egy életunt leány.** Vasárnap délután *Budakeszi* határában a kirándulók egy magas szikla tövében *összezúzott tagokkal, véresen, eszméletlenül* találták *Thurzó* Margit 23 éves magánalkalmazottat. A mentők megállapították, hogy a leány *gerinc- és medencetörést* szenvedett. Életveszélyes állapotban szállították a Rókus-kórházba. A nyomozás megállapította, hogy a leány *öngyilkossági kísérletet követett el,* felmászott a mintegy 22 méter magas szikla tetejére és onnan a mélységbe dobta le magát. Állapota reménytelen.

— **Házasság.** *Ráthonyi* Zoltán m. kir. gazdasági tanácsos, az Állatkert volt igazgatójának és néhai Salamon Jolánnak leánya, Joán és dr. *Waskó* Iván házasságot kötöttek.

— **Az alkotó munka előfeltétele a nyugalom és rend — mondották a kőművesmesterek közgyűlésén.** A *Magyar Kőművesmesterek Országos Szövetsége* tegnap délelőtt tartotta *közgyűlését,* amelyen Magyarországnak majdnem minden községéből jelentek meg kőművesek. *Kovatsek* Ferenc elnöki megnyitójában a *kőművesek munkakörének az állam által történő folytonos megnyirbálása ellen tiltakozott.* A közgyűlés több felszólalás után *ünnepélyes deklarációban* tiltakozott a bármely irányból, balról vagy jobbról jövő romboló törekvések ellen, mert *az alkotó munkának,* amelynek az építőiparosság hivatott mestere, *legfőbb előfeltétele a társadalmi és politikai nyugalom és rend.* Az iparügyi minisztérium kisipari osztályának vezetője a miniszter üdvözletét tolmácsolta. A közgyűlés azután üdvözölte a kormányzót, a miniszterelnököt és az iparügyi minisztert.

— **Egy festő és egy szobrász Tamásnál.** A Tamás Galériában *Rónay* Ernő festőművész és *Rumi-Rajki* István szobrász kiállítása nyílik meg holnap. Az erőteljes Rónay Ernő képei közül különösen a világosabb tónusnak hangulata megkapó. Rumi-Rajki érdekes kígyó-komplexumának egész sereg változatát vonultatja fel. Pátosza főkép az emlékmű tervezeteken érvényesül. A 9. számú női akt is figyelemreméltó.

— **Férfiak hajritkulása.** ha a fejbőr zsíros és korpás, megelőzhető az orvosi utasítással ellátott dr. med. László V.-féle: Hajkorpaszesz és Resorcin gyógyszappannal. Egyedárusítás Múzeum patika, IV., Kossuth Lajos ucca 22.

— **A bírósági végrehajtók közgyűlése.** Vasárnap tartotta meg közgyűlését a *Bírósági Végrehajtók Országos Egyesülete.* A közgyűlésen nyugdíjintézet megalkotását sürgették. Lemondott dr. *Schweitzer* Brunó, az egyesület elnöke, mert szerinte olyan jelenségek mutatkoztak a karban, amelyek alkalmasak a testületi szolidarítás megbontására. *Szászy-Kovács* Ernőt választották meg elnöknek.

— **Betörés!** Böke Alajos nyugalmazott MÁV-főtanácsos Podmaniczky ucca 89. sz. házban lévő lakásán betörők jártak, akik *2000 pengő értékű ékszert és 1000 pengő készpénzt vittek el.*

x **Nagyothallók figyelmébe:** *A. I. Neuroth,* a Deutsche Akustik Gesellschaft berlini képviselője május 3-tól 5-éig mutatja be a legújabb hallókészülékeket a *Calderoni és Társa* cégnél, V., Vörösmarty tér 1.

— **Ki lehet?** Egy járókelő sietett a Margithídon posztoló rendőrhöz ma éjjel.

— Valaki beleugrott a Dunába, — mondotta.

Nyomban fellármázták a parti őrséget, reflektorokkal világították meg a Dunát, *de nem találták meg az öngyilkost.* A híd korlátján volt egy *sváici sapka és egy retikül. Flamand nyelven* irott levél volt a retikülben, a levélből azonban nem derült ki, hogy kinek írták és ki írta. Egy játékbaba és 1.84 pengő került még elő a retikülből. A járókelő, aki figyelmeztette a rendőrt, csak annyit látott, hogy tőle körülbelül 50 lépésnyire valaki felmászik a korlátra és átveti magát.

— **Gyászrovat.** *Kun* Ármin volt nyiregyházi földbirtokos Budapesten 75 éves korában elhúnyt. Temetése 4-én 11 órakor a rákoskeresztúri temetőben.

Schwartz József Alsódabason 83 éves korában csendesen elhúnyt. Temetése 4-én, kedden délután 3 órakor lesz Alsódabason.

— **Meghalt a bécsi Imperial vezérigazgatója.** *Bécsből* jelentik: A bécsi Imperial-szálló vezérigazgatója, *Lehner* Oszkár, 69 éves korában meghalt. Lehner vezérigazgatót a Bécset látogató budapestiek ismerték és szerették. A vezérigazgató egyike volt az osztrák hotelélet kimagasló alakjainak, számtalan kitüntetése volt. Legutolsó kitüntetése a magyar érdemrend tisztikeresztje volt, amelyet Horthy Miklós kormányzó legutolsó bécsi tartózkodása alkalmából személyesen nyujtott át neki.

— **A cirkusz premierje.** Fényesen sikerült a *Fővárosi Nagy Cirkusz* bemutatóelőadása, amelyet a *Magyar Hírlapírók Országos Nyugdíjintézete javára* rendezett. Különösen *Koringa* misztikus indiai mutatványai ejtették bámulatba a közönséget. De igen nagy sikert aratott a dán Soboott mázsás rózsaszínű disznója is, mert ravaszság dolgában túltett a legjobban idomított kutyán is.

— **Leleplezték a sátoraljaújhelyi kálvária Rákóczi-stációját.** *Sátoraljaújhelyről* írja tudósítónk: *II. Rákóczi* Ferenc budapesti lovasszobrának leleplezésével egyidejűleg a nagyságos fejedelem szülővármegyéje, Zemplén vármegye lélekemelő ünnepség keretében leleplezte a *Rákóczi*-kálváriaállomást a nemzeti zarándokhellyé avatott sátorajaújhelyi kálvárián. Borsit, *II. Rákóczi* Ferenc szülőfaluját örökíti meg a stáció. Az emléktáblán Petőfinek »*Élet-halál*« című verséből vett következő négy sor van: »*Fel nemzetem, fel! Jussanak eszedbe világhódító híres őseid, Egy ezredév néz le ránk ítélő szemmel, Attilától egész Rákócziig.*« Az ünnepi beszédet *Szepessy* Bódog piarista tanár mondotta. Az ünnepség után a Szepesi Szövetség az iglói kálváriaállomás előtt rendezett ünnepélyt.

— **Orvosi hír.** Dr. *Pollák* Géza fogorvos Rákóczi út 14. alatt már rendel. Telefon változatlanul 13—35—58.

x **Üvegfalburkolat** — Üvegházból — ifj. Weiss Gyula.

x **Vér-, bőr- és idegbajosok** igyanak reggelenként felkeléskor egy pohár természetes »*Ferenc József*« keserűvizet, mert ez mindig alaposan kitisztítja és méregteleníti a gyomorbélcsatornát s ezenkívül az emésztést és az anyagcserét is jótékonyan befolyásolja. Orvosok ajánlják.

x **Majdnem elütött az autó egy elegáns úriembert** ma az Opera előtt. Annyira megtetszett neki egy szembejövő újtípusú Ford »Eifel« kocsi, hogy megfeledkezett a szükséges óvatosságról.

x **Májusi események Olaszországban.** *1937 május. Ancona:* Eucharisztikus kongresszus. *Brescia:* Gazdasági és ipari kiállítás. Hadikincsek kiállítása. *Cernobbio:* 22—23 a Villa d'Estében elegáns divatrevű. *Cremona,* májustól októberig: Antonio Stradivari 200 éves ünneplése. *Firenze,* április 27-től június 10-ig: Firenzei ünnepi hetek. (Operák, nemzetközi zenekongresszus, labdarúgójáték a XVI. század korhű jelmezeiben, stb.) *Livorno:* Nemzeti dobverseny. *Merano:* 2—3 női kardcsapatverseny Magyarország és Olaszország között. *Nápoly:* Katonai történelmi karusszel. *Padova:* Kurzus a fasiszta tudomány és tevékenységről. *Palermo:* Automobil gyorsasági verseny. *Verona:* 15-ig a művészszindikátus kiállítása.

KITŰNŐEN SÜT ÉS FŐZ A SALGÓTARJÁNI Suna tűzhely
KAPHATÓ MINDEN VASKERESKEDÉSBEN.
BUDAPEST SALGÓTARJÁNI GÉPGYÁR és VASÖNTŐ R.T.

Kedden látogatók részére csak déli egy órakor nyitják meg a Vásár kapuit

Hétfőtől szerdáig főképpen *a magyar tisztviselőtársadalom tömeges látogatását várják a Vásáron, mivel ezek a rétegek a váratlan iskolai és hivatali szünnapokat tudják legjobban a vásárlátogatásra felhasználni.*

Ma délelőtt akadálytalanul bonyolódott le a vásárforgalom a rövid úttest-lezárások ellenére, amelyeket a *Miklas* elnököt fogadó menet útvonala mentén csak rövid időközökre rendeltek el.

Hétfő este 7 órától a keddi délelőttön át zárva marad a Vásár területe, amelyet a kiállítók számára kedden déli fél 1 órakor, a látogatók számára pedig 1 órakor adnak át újból a forgalomnak.

A *Miklas* szövetségi elnök tiszteletére rendezett városligeti katonai parádé ideje alatt, vagyis kedden reggeltől egészen délután 1 óráig a *külföldiek* részére az utólagos vízumot és a vásárigazolványra szükséges felülbélyegzést az Ideigeneket Ellenőrző Hivatalnak a Fővámtér 2. alatt levő irodájában szolgáltatják ki. A *belföldi* közönség vásárigazolvány-lebélyegzését a Székesfővárosi Idegenforgalmi Hivatal V., Deák Ferenc ucca 2. szám alatt levő irodájában végzik.

Miklas elnök tiszteletére fél napig zárva lesz a közönség előtt a Vásár. Ennek ellenére nem hosszabbítják meg a Vásár tartamát, a zárás változatlanul hétfőn, május 10-én este lesz.

A Budakalászi Textilművek a Nemzetközi Vásáron. A Textilpavillon bejáratánál már az első szempillantásra feltűnést kelt a *Budakalászi Textilművek Klinger Henrik Rt.* kiváló ízléssel berendezett kiállítása. Az ország legnagyobb lenárugyára itt mutatja be és itt bizonyítja be a kiállítás látogatóinak, hogy a magyar textilipar mily sikerült rövid idő alatt a külföldi nívót minden tekintetben elérni, sőt ízléses mintáival és egyéni elgondolásaival azt túlszárnyalni. Ez a nagy lenipari vállalat évről-évre fejlődik és az idén oly tökéletes anyagokat mutat be, amilyeneket ezelőtt külföldről importáltunk. Feltűnést keltettek többek között a női lenruhavásznak, a bútorszövetek, az ízléses kerti abroszok, amelyek magyaros és színes motivumokkal nyomva, napfényt és hangulatot varázsolnak a legegyszerűbb asztalra is. A közönség tömegesen látogatja az impozáns kiállítást, amely előtt a megnyitás alkalmával a kormányzó úr őfőméltósága is hosszasabban időzött és tetszésének adott kifejezést.

Perutz Testvérek (Budapest, V., Szent István tér 15. Gyár: Pápa) a Nemzetközi Vásár Textilpavillonjának egyik legimpozánsabb kiállítása. A gyár pamut-, fehérvásznak, tarkán szőtt áruk és műselymekben, továbbá úri és női kelmékben, úgymint crépe-gloriette, crépe-dolfiné, alperi, sorino, romeno, piqué, princesseben a leggyönyörűbb mintákat mutatja be. Fonódájának a nyersanyagtól a kész áruig való bemutatása külön érdekessége a kiállításnak. A gyár főnöke, *Perutz* Artúr és *Pelez* Sándor igazgató fogadták a kormányzó úr őfőméltóságát, aki hosszabb ideig gyönyörködött a valóban szép kiállítás látnivalóiban.

Rókák Bundák
most nagyon olcsón
Müller-nél
IV., Petőfi Sándor ucca 6.

A Kossuth Lajos tér képe a Rákóczi-szobor leleplezése alatt

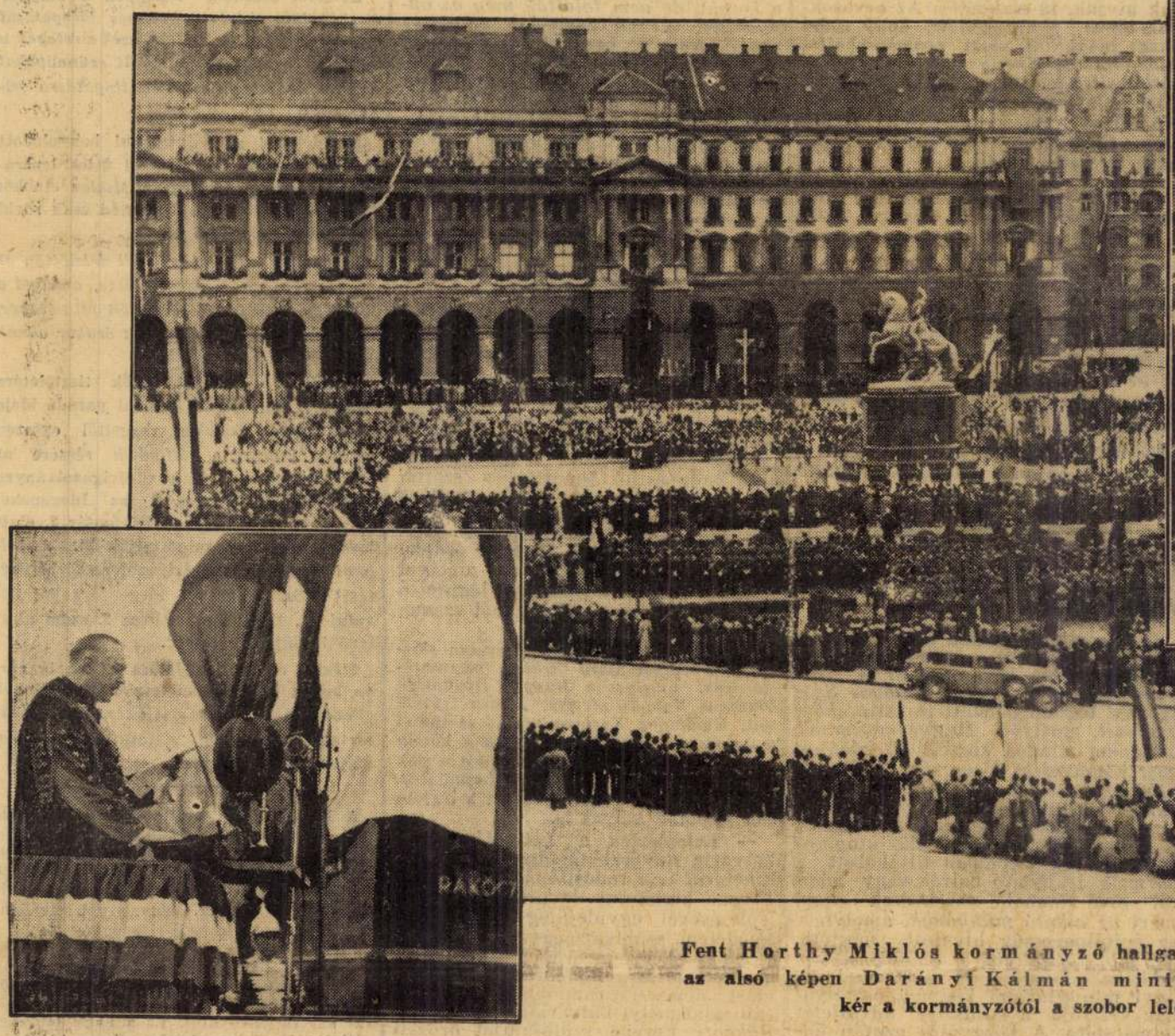

Fent Horthy Miklós kormányzó hallgatja az ünnepi beszédeket, az alsó képen Darányi Kálmán miniszterelnök engedélyt kér a kormányzótól a szobor leleplezésére

GYÖNYÖRŰ MAGYAR ÜNNEP VOLT
A RÁKÓCZI-SZOBOR LELEPLEZÉSE

— *Az Est tudósítójától* —

Harmincegy évvel ezelőtt ünnepelt Magyarország minden fia: hazatért a nagyságos vezérlő fejedelem, *II. Rákóczi Ferenc*. Tegnap, napsütéses vasárnap pedig a csonka ország ünnepelte a száműzöttet: a másik nagy hazafiról, *Kossuthról* elnevezett téren *leleplezték bronzba öntött szobrát*.

A csonka ország minden vidéke elzarándokolt a szobor leleplezésére. A szobor mögött a *vármegyék és városok* zászlói lobogtak a tavaszi szélben. Kétoldalt *a koronaőrök és a parlamenti őrök* álltak feszes vigyázz-ban. *Az emelvényeken* a vármegyék, városok díszmagyarba öltözött küldöttségei, titkos tanácsosok, palotahölgyek, *felsőházi és képviselőházi tagok*, kamarások, állami főtisztviselők és bírák, a honvédség tiszti küldöttségei, az *egyetemi rektorok és dékánok*, nyakukban a méltóságukat jelképező láncokkal... A tér szélén a magyar bokrétások az ország különböző megyéiből: *falusi menyecskék* ingvállban, hímzett mellényekben, szárcánc és csipkés szoknyákban, barnaképű legények, ragyogóra fényesített csizmákban, árvalányhajas kalapokban...

Kicsi volt a Kossuth Lajos tér az ünneplő közönség számára. Tízezrek szorongtak cserkészek, rendőrök sorfala mögött...

Szemben a nemzeti színű lepellel letakart szoborral, a díszemelvényen ült a *hercegprímás, József, Albrecht, József Ferenc* főherceg, *Auguszta* főhercegasszony, a *két koronaőr*, az egyházi méltóságok, *a legfőbb bíróságok elnökei, a kormány tagjai, a főispánok, államtitkárok.*

Feltizenegy órakor vezényszó harsant, *felzendült a Himnusz, megérkezett a kormányzó.* Amint elfoglalta helyét a díszemelvényen s mögötte felsorakoztak a *testőrök*, a fekete díszmagyarba öltözött *Darányi* Kálmán miniszterelnök fellépett a szónoki emelvényre. Hangszórók vitték tovább beszédét a tízezernyi tömegnek:

— Ezeréves történelmünk sok dicső őse közül, *mint ember, ő a legkiválóbb*... Nem privátumért, hanem *cum Deo pro patria et libertate* küzdött... Adja Isten, hogy most, midőn emlékalakja ércbe mereveníttetik, minden magyar szívben találjon otthont *Rákóczi meg nem alkuvó szelleme*, páratlan áldozatos, nősi jelleme, itt és a határokon túl...

A beszéd után a kormányzó megadta *az engedélyt a leleplezésre*, felharsant a *Rákóczi-induló* és a zöldre patinázott szoborról lehullott a lepel. *Tisztelegve állt az egész ünneplő közönség*... Rákóczi piros-kék, magas árbocokra felvont lobogói csattogtak a szélben...

Hóman Bálint kultuszminiszter mondotta az emlékbeszédet:

— Rákóczi fegyvert fogott *az alkotmány, a felekezeti szabadság és a függetlenség érdekében*... Hadseregébe fogadta és védelmébe vette *a jobbágyot*... Benne látjuk a nemzeti lelkiismeret, a nemzeti önbizalom, *cselekvő erő*, áldozatkészség megtestesítőjét; *Vele eljön a feltámadás!*...

Azután *Szendy* Károly polgármester vette át a főváros gondozásába a szobrot:

— Amikor Rákóczinak a határok felé néző szobrát átveszem, úgy érzem, *oltárt veszek át:* a magyar eszme oltárát! Legyen ez az emlékmű örök hirdetője a hazafiságnak, szabadságnak!...

A beszédeknek vége volt. Felállt helyéről a *kormányzó*, a szobor elé sietett rugányos léptekkel és *elhelyezte koszorúját a szobor talapzatán.* Azután feszesen tisztelgett *Rákóczi* ércbe öntött alakja előtt... harsant az éljen!...

Gróf *Széchenyi* Bertalan, a felsőház, majd *Sztranyavszky* Sándor, a képviselőház elnöke tette le ezután koszorúját. *Sztranyavszky* úgy érezte, hogy díszmagyarjához nem illő a katonai tisztelgés s ezért *levette fövegét és meghajtotta fejét a szobor előtt. József* és *József Ferenc* főherceg lépték elő, ismét harsant az éljen: segítség nélkül sajátkezüleg vitték és helyezték el hatalmas koszorújukat...

Albrecht főherceg, *Darányi* miniszterelnök, vitéz *Sónyi* Hugó, a honvédség főparancsnoka, *Karafiáth* főpolgármester, *Erdélyi* Lóránt alispán valamennyi vármegye nevében, *Behids* budapesti török követ, *Ötvös* Sándor ezredes, a 12-es Rákóczi gyalogezred nevében helyezték el ezután koszorúikat. Felzengett a Himnusz, *a zászlótartók mélyen meghajtották a zászlókat... a Gellérthegyen megdördültek az ágyúk*, messziről *harangzúgás* hangja szállt a feszes vigyázzban álló, meghatott tömeg felé... zengett-zúgott Budapest minden harangja... s a tízezernyi nép *együtt énekelte az énekkarokkal a szózatot:*

— ... Itt élned, halnod kell!...

A kormányzó megtekintette még a szobrot az alkotó művészek, *Pásztor* János és *Györgyi* Dénes kíséretében, majd fogadta a kivonult csapatok *díszmenetét.* A gyalogosok, gépfegyveresek keményen vágták bakancsukat az aszfaltra, dübörögtek az ágyukerekek, csattogott a huszárlovak patája... Azután *a vitézi rend tagjai, a frontharcosok, a hadirokkantak, leventék, cserkészek* meneteltek el a kormányzó előtt...

A nagyságos fejedelem szobrának leleplezési ünnepélye véget ért...

A *Rákóczi*-szobor leleplezése alkalmából *vasárnap este díszelőadás volt az Operában.* A »*Bánk bán*« került előadásra *Pataky* Kálmánnal. A díszelőadáson megjelent *Horthy* kormányzó és a magyar közélet számos előkelősége.

ABBAZIA
PALACE-BELLEVUE HOTEL
Elsőrangú vezető hazai. Napsütéses tengerparti szobák. Meleg tengeri fürdők, kiváló konyha, társalgók. **Lemérsékelt utószezónárak.** Szobarendelés az **„Abbazia"** irodában, **VI. Andrássy út 5,** tel. 1-173-53 **Előjegyzés a pünkösdi társasutazásra is**

A vakbélgyulladás veszélye elleni védekezés egyik hatásos módszere abban áll, hogy az ember a beleit hetenként legalább egyszer a természetes **Ferenc József** keserűvízzel — **reggel éhgyomorra egy pohárral — alaposan kitisztítja. Az orvosok ajánlják.**

Nagyothallók!!!
A. J. Neuroth úr, Wien, a Deutsche Akustik Gesellschaft, Berlin, képviselője bemutatja a legújabb hallókészülékeket.
Bemutatás 1937 május 3-tól 5-ig.
Saját érdekében okvetlenül keresse fel.
CALDERONI ÉS TÁRSA
Budapest, V., Vörösmarty tér 1.
Árjegyzéket kívánatra küldünk!

Mit tehet a belkereskedelmi és a vendéglátóipari vezető, az orvos és a jogász az alkoholizmus ellen?

Szakemberek a Szaktanács elnökségének javaslatairól

A Szaktanács elnöksége a közelmúltban megvitatta a túlzott alkoholfogyasztás elleni küzdelem tapasztalatait. Megállapította, hogy a szakszervezetekre háruló felvilágosító munka fontos része e küzdelemnek. Ennek azonban összhangban kell lennie a megfelelő — gazdasági és egészségügyi — adminisztratív intézkedésekkel.

Az elnökség több javaslatot is dolgozott ki. Az elnökség fontosabb javaslatairól kérdést intéztünk az egyes szakterületek képviselőihez.

Mivel a szakszervezetek felvilágosító feladatai mellett nem hanyagolhatók el a tervezési és költségvetési feladatok sem, az elnökség javasolja, hogy az Országos Tervhivatal ne írjon elő kötelező és ösztönző tervfeladatot a belkereskedelemnek a szeszesitalokra vonatkozóan.

Zugárusítás a munkásvonatokon és az üzemekben

Ligeti Alajos, a Tervhivatal belkereskedelmi főosztályvezetője:

— Szükségesnek tartom hangsúlyozni, hogy semmiféle olyan állami intenció sincs, amely a szeszfogyasztás növelését irányozná elő. Egyébként az állami vendéglátóipar által forgalomba hozott töményszesz-fogyasztás 1958 első és második negyedévében 960 abszolut tonnával csökkent. Ugyanakkor erőteljesen növekszik a zugfőzés, ami a töményszesz-fogyasztás 40—45 százalékát teszi ki, tehát ma sem isznak sokkal kevésebbet, mint például tavaly. Ezen elsősorban *az eddiginél sokkal erélyesebb ellenőrzéssel* lehet segíteni. Különösen szükséges ez *a munkásvonatokon, ahol nagyban folyik a zugárusítás.*

— Ahhoz viszont, hogy a szeszre vonatkozó forgalmi szám kihagyása a vendéglátóipar tervéből ne károsítsa az alkalmazottakat új vendéglátóipari bérrendszer kell.

Lázár Géza, a Belkereskedelmi Minisztérium vendéglátóipari főigazgatója:

— Egyetértek a Szaktanács javaslatával, hogy a belkereskedelmi vállalatok értékesítési és akkumulációs terve ne tartalmazzon a szeszesitalokra kötelező vagy ösztönző tervelőírást. Az viszont nem lenne helyes, ha korlátoznánk az italboltok, népbüfék és falatozók nyitvatartási idejét. Az ilyen intézkedések a zugárusítás malmára hajtják a vizet.

Almalé? Ivóparadicsom? Sör?

Az ipar tennivalóival kapcsolatban a Szaktanács elnökségének az a véleménye, hogy megfelelő mennyiségű és minőségű alkoholmentes vagy alacsony alkoholtartalmú ital, üdítő italok gyártása a cél.

Babos Zoltán, az élelmezésipari miniszter első helyettese:

— Tisztában kell lenni azzal, hogy aki ma pálinkát iszik, nem tér rá egyik napról a másikra szörpök és üdítő italok fogyasztására. Ennek ellenére a szörpök gyártása 1958-ban 40—50 százalékkal nő. Az almalé készítésénél, egészen újfajta eljárással, megőrizzük a gyümölcs tiszta zamatát. Meggyőződésem, hogy a közönséggel meg lehet kedveltetni az úgynevezett ivóparadicsomot, amely Nyugaton a legkeresettebb üdítő italok közé tartozik. Igen fontos emellett több szikvíz és ásványvíz gyártása. Növeljük a sörtermelést is, ami szintén jó irányba tereli a szeszes ital fogyasztását. 1958-ban a negyvenes évek mennyiségének hatszorosa, csaknem hárommillió hektoliter lesz a termelés.

Nem felhatalmazás, hanem tekintély dolga

Dr. Kádár Miklós, az Eötvös Loránd Tudományegyetem jogi karának dékánja az adminisztratív intézkedésekre vonatkozó javaslatokról:

— Nem helyeslem a kényszer-elvonókúra bevezetését. Az egész kérdéskomplexumot illetően véleményem szerint nem a jognak, hanem a társadalmi eszközök alkalmazásának, az olyan szemlélet megszüntetésének van létalapja, hogy az az igazi legény a gáton, aki jobban bírja a szeszt. Olyan légkört kell kialakítani az üzemekben — és ebben óriási a szakszervezetek szerepe —, hogy az ottani szakszervezeti bizottságnak legyen módja a házastárs kezébe folyósítani az idült alkoholista fizetését. Ez persze, *nagy tapintatot igényel és nem felhatalmazás, hanem tekintély dolga*, hogy az üzemi szakszervezeti bizottság képes-e erre.

Lukács Mária

Az ideggondozó 217 betege közül — 209 alkoholista

Dr. Mosolygó Dénes, az Egészségügyi Minisztérium szakellátási osztályvezetője:

— A Szaktanács javaslata szerint a jelenleg alkalmazott elvonó ambuláns-kezelést az adottságoknak megfelelően másutt is be kell vezetni és az idült alkoholistákat törvényileg kell kötelezni elvonókúrára. *Az ambuláns-kezelésről tudni kell, hogy az kisebb hatású az intézetinél.* Kényszer-elvonókúrára pillanatnyilag nincs mód, pontosabban intézmény. Pedig szerintünk igen nagy szükség lenne központi intézményt létrehozni. Ehhez pénz kell. A másik fontos dolog: az utógondozás, amely feltételezi az ideggondozó-hálózat bővítését.

— De függetlenül attól, hogy kevés az intézmény, hangsúlyozni szeretném, hogy akik az alkoholizmusból gyógyulást keresnek, megtalálják a módját — sajnos, az elme- és idegbetegek ellátásának terhére. Gyulán, a Békés megyei ideggondozó intézetben márciusban például 217 kezelt beteg közül 209 alkoholista volt.

Ne csodákat — több tettet!

Az illetékesek véleményét azzal toldjuk meg, hogy az alkoholizmus ellen folytatott küzdelemben tapasztalt előrehaladás *nem kielégítő.* Ennek okát nem a jószándék hiányában kell keresni. Az alkoholizmus elleni fokozott küzdelem a felszabadulás után lényegében most kezd kibontakozni és — mint minden újnak — ennek is számtalan akadálya van.

A küzdelem azonban nem reménytelen, ha — megfelelő eszközökkel folytatjuk. Az eszközök: elsősorban céltudatos propaganda, nevelés, célravezető adminisztratív intézkedések, jó minőségű gyümölcslevek bőséges választéka. Itt sem élünk minden rendelkezésre álló lehetőséggel. Az élelmiszeripar például *400 000 palack jó minőségű almalét* bocsáthatna rövid időn belül a kereskedelem rendelkezésére, *megrendelés hiányában* azonban nem foghatnak a gyártáshoz. Vagy: a Budapesti Konzervgyár igazgatójának kész receptúrái vannak koffeines üdítő italok gyártására — a minisztérium hozzájárulása nélkül azonban semmit sem tehet.

De nem érthetünk egyet a belkereskedelem álláspontjával sem a nyitvatartási idő kérdésében. A zugárusítás ellen erélyes adminisztratív intézkedésekkel kell küzdeni és nem úgy, hogy az állami üzletekben éjjel-nappal van ital.

Kádár professzornak igaza van, amikor a társadalmi kötelességeket hangsúlyozza. De ezek *nem pótolják a szükséges adminisztratív intézkedéseket.* Az is tény, hogy az egészségügynek nincs megfelelő intézménye az elvonókúra bővítésére — sokszor ennél fontosabb dolgokra sem. De ettől függetlenül felmérhetnék végre az ambuláns elvonókúra kiterjesztésének lehetőségeit.

Három hónappal ezelőtt kérdeztük meg első ízben az illetékeseket: mit kívánnak tenni az alkoholizmus ellen? Azóta — úgy tűnik — nem sokkal jutottunk előbbre. Nyilvánvaló, hogy hónapok alatt nem lehet csodákat művelni, de nem is számít senki csodákra, csupán arra, hogy a lehetőségeket józanul mérlegelő javaslatok több megértésre és tenniakarásra találjanak.

Elutazott a mongol parlamenti küldöttség

Pénteken elutazott hazánkból a *Cs. Szurundzsab* vezetésével baráti látogatáson nálunk járt mongol parlamenti küldöttség. A Ferihegyi repülőtéren a búcsúztatásra megjelent *Kiss Károly*, az MSZMP Politikai Bizottsága tagja, a Központi Bizottság titkára, *Nagy Dániel*, az Elnöki Tanács elnökhelyettese, *Vass Istvánné*, az országgyűlés alelnöke és a politikai élet számos más vezető személyisége; ott volt *Dasin Adilbis* mongol nagykövet és *J. I. Gromov*, a Szovjetunió nagykövete. *Cs. Szurundzsab* búcsúbeszédében megköszönte a baráti fogadtatást, hangsúlyozta, hogy a küldöttség a legjobb benyomásokat viszi magával a testvéri magyar nép életéről és sikereiről.

Vass Istvánné, az országgyűlés alelnöke válaszbeszédében arról szólott, hogy a személyes találkozások hagyják a legmeggyőzőbb nyomokat az emberekben. Kérte a küldöttség tagjait, adják át népüknek a magyar dolgozó nép legforróbb üdvözletét.

Sajtókonferencia az Egyesült Arab Köztársaság budapesti nagykövetségén

Osman Fawzy, az Egyesült Arab Köztársaság budapesti nagykövetségének tanácsosa csütörtök délben sajtókonferencián tájékoztatta a megjelenteket *a libanoni népi forradalom részleteiről, valamint az Egyesült Arab Köztársaság álláspontjáról a libanoni kérdésben.* A tájékoztatóra abból az alkalomból került sor, hogy a libanoni kormány panaszt tett az Egyesült Arab Köztársaság ellen a Biztonsági Tanácsban és az Arab Ligánál. A panasz tudvalevőleg alaptalanul azt állítja, hogy az Egyesült Arab Köztársaság beavatkozik Libanon belügyeibe.

Beszámolója után Osman Fawzy a sajtó képviselőinek számos kérdésére válaszolt.

A sajtókonferencia szívélyes légkörben folyt le. (MTI)

A Központi Népi Ellenőrzési Bizottság újabb országos vizsgálata

Neves szakemberekből álló bizottság irányítja az ellenőrzést

A népi ellenőrzés szervei a következő hetekben újabb nagy jelentőségű országos vizsgálatot indítanak. Az ellenőrzésnek kettős célja van: *egyrészt meg akarják állapítani, miként gazdálkodnak az érdekelt tárcák és vállalatok az importanyagokkal, másrészt tisztázni kívánják, hogyan egyeztethetők össze népgazdaságunk érdekei az importanyagokkal való takarékos gazdálkodással.*

A vizsgálat szakszerűségének, a műszaki és a népgazdasági szempontoknak az érvényesítésére a Központi Népi Ellenőrzési Bizottság *országoshírű szakemberekből bizottságot szervezett.* Ennek feladata lesz egyebek között az ellenőrzés irányítása, továbbá az eredmények feldolgozása és értékelése. A bizottság tagjai: *Ajtai Miklós*, az Országos Tervhivatal első elnökhelyettese, *Jánosi Ferenc* közgazdász, az MSZMP Központi Bizottságának munkatársa, *Karádi Gyula*, a külkereskedelmi miniszter első helyettese, *Bognár József*, *Csürös Zoltán*, *Lettner Ferenc*, *Vajda Imre*, *Varga István* és *Wilcsek Jenő* egyetemi, illetve műszaki egyetemi professzorok, továbbá a SZOT képviseletében *Hegedüs Tibor* mérnök.

A bizottság alakuló ülésén elhatározta, hogy a takarékos gazdálkodás ellenőrzésére helyszíni vizsgálatokat szervez. Megvizsgálja ezenkívül azt is, hogy *szükséges-e a jelenlegi tervmetodika, az ár-, a bér- és a prémiumrendszer, a kamatpolitika, a juttatásokkal és a szabványosításokkal kapcsolatos jogszabályok stb. módosítása.*

(MTI)

Június 30-ig elkészítik az üzemek hároméves beruházási tervjavaslatait

Ismeretes, hogy a hároméves terv, s ezzel együtt *a három évre szóló országos beruházások javaslata is elkészült* az Országos Tervhivatalban s várható, hogy illetékes fórumokon a közeljövőben jóváhagyják. A beruházások részletezésében, hogy egy-egy iparág vagy üzem milyen felszereléseket kap, még csak 1958-ra született döntés. A teljes hároméves beruházási tervet részletező javaslatokat az Országos Tervhivatal elnökének most megjelent rendelkezése szerint *június 30-ig kell a minisztériumoknak elkészíteniük.*

A javaslatok elbírálását a gazdaságossági számítások alapján a Magyar Beruházási Bank közreműködésével nyomban meg is kezdik az Országos Tervhivatal illetékes osztályai. *A beruházásokat csak abban az esetben engedélyezik, ha a célnak valóban megfelelnek s népgazdaságunk számára hasznosak.* (MTI)

Korszerűsítik a kikészítő ipart

— *növelik a vegyianyagokból készült textiláruk minőségét*

Hazánkban is egyre közkedveltebbé válnak a különböző szintetikus és viszkoz anyagokból készült, vagy velük kevert textiliák, kötöttáruk, szövetek. Gyártásukban azonban a legtöbb iparilag fejlett országhoz viszonyítva elmaradtunk, nagy részben kikészítő iparunk korszerűtlensége miatt.

A Könnyűipari Minisztérium elhatározta, hogy *korszerűsíti a kikészítő ipart.* Az elkövetkező években *100—120 millió forintot* fordítanak ilyen célra. A Pápai Textilgyár kikészítő üzemének rekonstrukcióját túlnyomó részben még az idén befejezik. A Goldberger-gyár ugyancsak jelentős összeget, tizenhárommillió forintot kap ebben az évben technológiai berendezésének fejlesztésére.

A Pamutipari Igazgatóság szakemberei szerint a kikészítő ipar nagyméretű korszerűsítése után *a szintetikus és viszkoz anyagokból készült vagy velük kevert textiliák, kötöttáruk és szövetek formaállósága, nedvességfelszívó képessége, fénytartóssága vetekszik majd a legjobb külföldi gyártmányokéval.* (m. k.)

Készül az ország a pedagógusok ünneplésére

Benke Valéria művelődésügyi miniszter a pedagógusnap alkalmából, szombat reggel 8 órakor üdvözlő beszédet mond a Kossuth-rádióban.

A főváros kerületeiben, a vidéki városokban és falvakban készülnek a VII. pedagógusnap méltó megünneplésére.

Budapesten a *VI. kerületben* a végrehajtó bizottsági elnök köszönti a pedagógusokat: 80 000 forintot osztanak szét jutalomként a kiváló nevelők között — kétszeresét a tavalyi összegnek. A *VIII. kerületi központi* rendezvényeket szombaton tartják a Ganz Vagon- és Gépgyár kultúrtermében közel *120 000 forint jutalmat, külföldi üdülést biztosító utalványokat és kitüntetéseket* adnak át a kiváló pedagógusoknak. *Csepelen* a munkásotthonban ünneplik a nevelőket.

Mit mond a §

azt, hogyha ugyanazon munkáltató által be nem jelentett és a nyugellátás megállapításánál figyelmebe vett munkaviszony időtartama 30 napnál kevesebb, a munkáltató egyhavi nyugdíjnak megfelelő összegű megtérítést köteles fizetni. Ha a munkaviszony időtartama 30 napnál több és a fennmaradó töredékidő a 14 napot nem haladja meg, a töredékidőt a megtérítés összegének megállapításánál számításba venni nem kell. Ha azonban a töredékidő 14 napnál több, ezt az időt teljes hónapként kell számításba venni. **(3/1958. (V. 14.) számú SZOT szabályzat 1. § (3) bekezdés.)**

azt, hogy a rendes szabadság idejére járó munkabért a dolgozó kérelmére a vállalat a szabadság megkezdése előtt köteles kifizetni. Ha a dolgozó ezt nem kérte, a kifizetést a rendes bérfizetési napon kell teljesíteni, vagy a munkabért postán a dolgozó címére el kell küldeni. Az elküldés költségeit a vállalat viseli. **(Munka Törvénykönyve, Végrehajtási Rendelete 142. §.)**

azt, hogy a munkaruha kiadásával egyidejűleg közölni kell a dolgozóval a ruha juttatási idejét, hónapokban meghatározva. A juttatási időt az elismervényen is fel kell tüntetni. **(3/1958. (III. 7.) Mü. M. számú rendelet 5. § (1) bekezdés.)**

azt, hogy árut vasúti fuvarozásra teherárukéntvagy gyorsáruként lehet feladni. Az előbbihez teherárufuvarlevelet, az utóbbihoz gyorsárufuvarlevelet kell kiállítani. **(24/1958. (III. 23.) számú kormányrendelet 33. cikk. 1. és 2. §.)**

azt, hogy az állami gazdaság, továbbá az állami erdőgazdaság dolgozójának, valamint a tanyai és falusi (községi) pedagógusnak használatába adott illetményföld után az adót a termelőszövetkezeti tagok háztáji gazdaságaira megállapított adótételek alkalmazásával kell kivetni. **(8/1958. (III. 27.) P. M. számú rendelet 3. § (4) bekezdés.)**

azt, hogy a jogos lakásigény mértékének megállapításánál a bérlő családjához kell számítani azt is, aki nem albérleti vagy munkaszerződés, hanem rokoni vagy személyi kapcsolat alapján, a bérlő hozzájárulásával lakik a lakásban. Az albérlőt és családtagjait, valamint a háztartási alkalmazottat külön családként kell számításba venni. **(15/1957. (III. 7.) számú kormányrendelet 24. § (1) és (2) bekezdés.**

azt, hogy a termelőszövetkezeti nyugdíjra jogosult személy haláláig esedékessé vált, fel nem vett és el nem évült nyugellátás az öröklés sorrendje szerint jogosult örökös részére abban az esetben folyósítható, ha a nyugdíjassal annak haláláig közös háztartásban élt. **(1/1958. Mü. M. számú rendelet 15. § (1) bekezdés.)**

Ami sok-az sok!

Elhízásnál, gyomor- és bélpanaszoknál, epebántalomnál-reggelenként

MIRA
GLAUBERSÓS GYÓGYVIZ

A Péti Nitrogénműveknél

az alábbi inkurrens gépek és berendezések állnak rendelkezésre:

1 db. szárítódob 2000 mm ∅, 8000 mm h., belül lemezelt, 9 atm. kaloriferrel, 1 db GSz. 36 közlőművel, 17 HP, 720 ford. elektromotorral

4 db BAMAG rendszerű 1200 mm ∅, 400 mm széles, tömör hengerű, hullámos kiképzésű nyomóhenger, por alakú műtrágya préselésére, szíjas előtét és fogaskerékpár-meghajtással, központi zsírozással, 60 HP, 720 ford. csúszógyűrűs elektromotorral

4 db BAMAG rendszerű, 3 pár 500x1200 mm-es fésűs hengerrel ellátott műtrágya-szemcséző henger, végtelen szíjas meghajtással, 10 HP, 720 ford. elektromotorral

8 db savtömítő retorta, teljesen új, belső ∅ 2400 mm és 2260 mm kúpos fenékkel, 2520 mm magas, 55 mm-es falvastagsággal, ö. v. kivitelben

Világ proletárjai egyesüljetek!

NÉPSZAVA

A MAGYAR SZAKSZERVEZETEK KÖZPONTI LAPJA

86. ÉVFOLYAM, 127. SZÁM — ÁRA 60 FILLÉR — 1958. MÁJUS 31, SZOMBAT

A kisiparosok és az SZTK-járulék

(Riport a 3. oldalon)

*

Négyszeresre emelkedett az ország villamos energiaforgalma

(Tudósítás a 3. oldalon)

*

Meggyorsítják a tejszállítást, 130 gépkocsi 5000 árusító helyre szállít

(Tudósítás a 8. oldalon)

A munkások és alkalmazottak életszínvonalának 1957. évi alakulásáról, a nyereségrészesedési rendszer tapasztalatairól

tárgyalt a Szaktanács titkársága

A Szaktanács titkársága pénteki ülésén tárgyalta a munkások és alkalmazottak életszínvonalának 1957. évi alakulásáról szóló jelentést. *A beszámoló megállapítja, hogy a bérből és fizetésből élő lakosság életszínvonala 1957-ben jelentősen emelkedett.* A munkások és alkalmazottak reálbére átlag 15 százalékkal, az egy főre eső reáljövedelem 13 százalékkal volt magasabb, mint 1956-ban és 18 százalékkal, illetve 35 százalékkal haladta meg az 1949. évit.

A munkások reálbére 1957-ben kb. 40—50 százalékkal haladta meg az 1938. évi színvonalat. A reálbér és a reáljövedelem növekedése eredményeképpen javult a bérből és fizetésből élő lakosság élelmezése. Növekedett a nagyobb tápértékű, értékesebb élelmiszerek fogyasztása, javult az iparcikkekkel, elsősorban a ruházattal való ellátottság.

Az életszínvonal más tényezői is fejlődtek 1957-ben — bár a reálbéreknél lényegesen kisebb ütemben. A korábbi évekhez viszonyítva több lakás került átadásra, a kórházi ágyak száma 3 százalékkal emelkedett, csökkent az általános iskolák zsúfoltsága. Csökkent a balesetek száma, jobb volt a közellátás, csökkent a hiánycikkek száma. A rádióelőfizetők száma 12 százalékkal emelkedett, a kiadott könyvek — különösen a szépirodalmi művek száma — 6 százalékkal nőtt. A filmszínházak előadásain 20 millióval, tehát 18 százalékkal többen vettek részt, mint 1956-ban.

A titkárság megállapította, hogy a munkásosztály megelégedéssel fogadta az életszínvonal emelésére irányuló erőfeszítéseket. *Kedvező hatással volt a munkásosztályra — általában a termelőüzemekben dolgozókra — a nyereségrészesedési rendszer szélesköru bevezetése.*

A titkárság azt is megállapította, hogy a munkásosztály élet- és munkakörülményeinek alakulása helyes irányban halad, következetesen érvényesül a szocialista elosztás elve.

A titkárság a továbbiakban a nyereségrészesedési rendszer alkalmazásának 1957. évi tapasztalatairól és az ez évi feladatokról tárgyalt. *Megállapította, hogy a múlt év gazdasági eredményei a nyereségrészesedés alkalmazásának helyességét bizonyítják.* Ez ösztönző erejével hozzájárult az ellenforradalom okozta károk gyors helyreállításához, az átmenetileg jelentkezett termeléscsökkenés megszűnéséhez, a munkafegyelem javulásához és a takarékosabb, jobb gazdálkodáshoz. A dolgozók jó munkájának eredményeképpen a nyereségrészesedésbe bevont vállalatok dolgozói között *egymilliárd forint körüli összegű nyereségrészesedés került felosztásra. A nyereségrészesedési rendszer, mint a jobb gazdálkodás fontos eszköze szélesítette az üzemi demokráciát is.* A dolgozók véleményének széleskörű figyelembevételével hozott üzemi tanácsi döntések a nyereségrészesedés elosztásáról — elősegítették az üzemek törzsgárdájának megszilárdítását, a fegyelmezett dolgozók fokozottabb megbecsülését.

Az 1957. évi tapasztalatok az eredmények mellett egy sor hibára is felhívják a figyelmet — állapítja meg a titkárság. Mindenekelőtt arra, hogy *egy sor üzemben öncélnak tekintették a nyereségrészesedés elérését és ezért e helyeken a nyereségrészesedés rendszerét nem sikerült még hatékony eszközként felhasználni a népgazdaság, az üzemek előtt álló feladatok jobb, gazdaságosabb megoldásában. Ugyancsak nem mindenütt sikerült elérni az elosztásnál, hogy aki többet és jobban dolgozott, nagyobb arányban is részesüljön nyereségrészesedésben.*

A titkárság a tapasztalatok és a népgazdaság előtt álló feladatok figyelembevételével felhívja a szakszervezeteket, fordítsanak kellő figyelmet az 1958. évi többletnyereség biztosítása érdekében adódó feladatokra és a nyereségrészesedés elosztási módszereire.

A titkárság a továbbiakban *az újító- és feltalálói mozgalom fejlesztéséről* tárgyalt és elhatározta, hogy 1958 október végén, november elején *összehívja a kiváló dolgozók, újítók és feltalálók II. országos tanácskozását.*

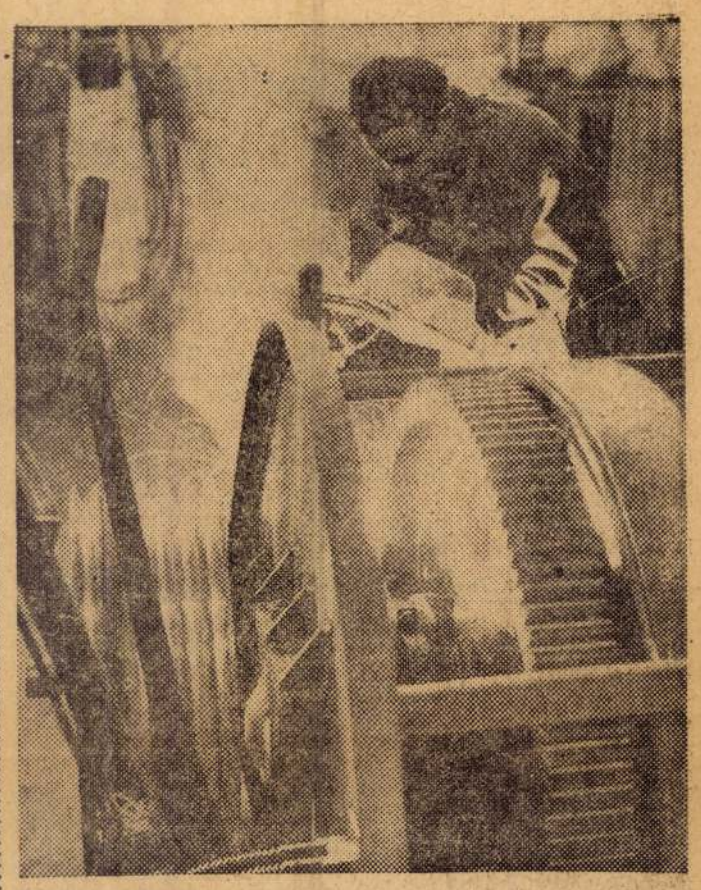

FRISS VIZET HOZ A MÉLYBŐL. A Mélyfúró Berendezések Gyárában Wágner János hegesztő a 300 méteres vízkútfúró berendezésekhez tartozó emelőművön dolgozik

(MTI Foto — Mező Sándor felv.)

Kádár János fogadta P. N. Fedoszejevet, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság elnökét

Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára csütörtök délután baráti beszélgetésen fogadta a hazánkban tartózkodó *P. N. Fedoszejevet*, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság elnökét. A beszélgetésen jelen volt *J. I. Gromov*, a Szovjetunió magyarországi nagykövete és *J. Ny. Csernyakov*, a nagykövetség tanácsosa. (MTI)

Elutazott a Szovjet—Magyar Baráti Társaság küldöttsége

Hazaindult Budapestről a Szovjet—Magyar Baráti Társaság küldöttsége. A *P. N. Fedoszejevnek*, a Szovjetunió Tudományos Akadémiája Filozófiai Intézete igazgatójának vezetésével hazánkban járt küldöttség búcsúztatásán a Ferihegyi repülőtéren a többi között megjelentek: *Szakasits Árpád, Szántó Dezső* és *Trencsényi-Waldapfel Imre* akadémikus, az MSZBT országos elnökségének tagjai. Ott volt *J. Ny. Csernyakov*, a szovjet nagykövetség tanácsosa és *B. V. Gorbacsev* nagykövetségi titkár.

A küldöttség tapasztalatairól P. N. Fedoszejev nyilatkozott a sajtónak. Elmondotta, hogy *a magyar tudósok a jövőben sokkal nagyobb mértékben működnek közre a Szovjetunió tudományos életében, így például a Szovjetunióban megjelenő filozófiatörténet magyar részét Mátrai professzor és más magyar tudósok közreműködésével írják meg. Molnár Erik* akadémikus pedig a szocialista társadalom fejlődésének elméleti kérdéseiről ír tanulmányt szovjet intézetnek.

Ügyészek országos konferenciája

Pénteken Budapesten kétnapos országos ügyészi konferencia kezdődött a megyei, fővárosi, járási és városi ügyészek részvételével.

A konferencián megjelent *Dobi István*, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának elnöke, *dr. Münnich Ferenc*, a forradalmi munkás-paraszt kormány elnöke, a Politikai Bizottság tagja, *dr. Nezvál Ferenc* igazságügyminiszter.

Dr. Szalay József, a Legfőbb Ügyész első helyettesének megnyitó szavai után *dr. Szénási Géza* legfőbb ügyész beszámolt az ellenforradalom után elért ügyészi eredményekről és megszabta a törvényesség további erősítése érdekében elvégzésre váró feladatokat. A beszámolót széleskörű vita követte. (MTI)

Sorozatos tárgyalások a francia köztársasági elnöknél

A KP vezetői elutasították a megbeszélést a De Gaulle útját egyengető Cotyval — A szocialisták alibit kérnek a tábornoktól — Folytatódnak a tömegtüntetések és sztrájkmegmozdulások a köztársaság védelmében

Franciaország és a világ változatlanul feszült várakozással tekint a párizsi Bourbon-palota felé, ahol a képviselőknek rövidesen dönteniük kell: hozzájárulnak-e De Gaulle kormányalakításához s ezzel bizonytalan időre a nullával teszik-e egyenlővé saját szerepüket. De Gaulle első feltétele ugyanis az, hogy legalább egy évig a parlament teljes mellőzésével akar kormányozni.

A pénteki nap tárgyalásairól hírmagyarázatunk számol be.

Coty elnök pénteken egész nap folytatta tanácskozásait a különböző pártok vezetőivel. Lehet, hogy a tárgyalások még ma is folytatódnak, de a Reuter szerint *De Gaulle már ma délután ki akar állni a végső erőpórbára, azaz kéri beiktatását.* Az elnöknek a pártok vezetőivel folytatott tanácskozásain *a kommunista párt képviselői nem vettek részt.*

Thorez és *Duclos* elvtársak közölték Cotyval, hogy nem hajlandók őt tanácskozások céljából felkeresni. Tekintve Cotynak a parlamenthez intézett ultimátumszerű üzenetét, amelyben rá akarta kényszeríteni a kommunistákat, hogy

(Folytatás az 5. oldalon)

Május és november között átadják a fővárosban az új lakásokat

A végrehajtó bizottság elhatározta, hogy a következő években bővítik a víz- és a gázszolgáltatást

Budapest Főváros Tanácsának végrehajtó bizottsága pénteken délelőtt tartott ülésén *megtárgyalta és jóváhagyta az ez évben felépülő lakások elosztására vonatkozó javaslatot.* A kormányhatározatnak megfelelően, az *új lakások 70 százalékát a kerületi tanácsok végrehajtó bizottságai osztják szét az igényjogosultak között,* a fennmaradó 30 százalék pedig a közérdekű feladatok, továbbá a különböző minisztériumok, főhatóságok, szervek igényeinek kielégítésére szolgál. *Az új lakásokat elsősorban a termelésben közvetlenül részt vevő munkások és műszakiak kapják.* Azoknak a kerületi tanácsoknak végrehajtó bizottságai, *amelyeknek területén nagyobb üzemek és vállalatok működnek, több lakást oszthatnak el.* Természetesen figyelembe veszik az egyes kerületek lakosainak számát is. *Ahol több a romos és életveszélyes lakás, oda az e célra fenntartott lakásokból többet juttatnak.* Az építkezéseknél fokozottan ellenőrzik a munka minőségét és a kitűzött határidők betartását. *A lakások egy részébe előreláthatólag már május végén, a többibe legkésőbb november végéig be lehet költözni.* A kerületi lakáselosztási tervet tárgyaló végrehajtó bizottsági ülésre a kerületi KISZ-bizottság képviselőit is meghívják, hogy meghallgassák javaslataikat, észrevételeiket.

A végrehajtó bizottság foglalkozott a Budapesti Ipari Vásár tapasztalataival és elrendelte, hogy — tekintettel a vásárok évről évre növekvő terjedelmére — *az 1959. évi vásári munkálatokat azonnal kezdjék meg.* A következő évi ipari vásárra a baráti országokon kívül *100—150 nyugati céget is meghívnak.* A pavilonteret körülbelül 5000 négyzetméterrel növelik. Elfogadták azt a javaslatot is, hogy *a jövőben nemzetközi vásárok rendezésére a Lágymányoson megfelelő vásárterületet alakítanak ki.*

A végrehajtó bizottság a fővárosi vízellátás javítása érdekében elhatározta a Vízművek káposztásmegyeri felszíni víznyerő telepének bővítését. *Az új vízkivételi művet 1961 december végéig üzembe helyezik, napi szolgáltató képessége 100 000 köbméter lesz,* később 200 000 köbméterre bővíthető.

A gázellátás javítása érdekében a végrehajtó bizottság a Vegyi Műveket Tervező Vállalatnak megbízást adott földgázbontó telep építésének tervezésére. Ez *a telep 1959 decemberétől naponta 180 000 köbméter gázt szolgáltat majd,* építésére a tervek szerint több mint 38 millió forintot fordítanak.

Végül bejelentették, hogy a Kálvin tér rendezésére kiírt tervpályázatra 59 pályamű érkezett. A 20 000 forintos első díjat *Kriegler Erzsébet* és *Jurcsik Károly*, a 12 000 forintos II. díjat *Czebe István, Hrecska József* és *Vámossy Ferenc*, a 9000 forintos III. díjat *Hofer Miklós* és *Kuba Gellért* terve nyerte el. *(jankovszky)*

FEHÉR AUTÓ

A kisfiamnak játékot akartam venni. Meglepetést, örömet okozni. A közeli játékbolt elárusítója először a labdákat, mackókat, majd a kisautók kerültek sorra. A zöld, sárga, kék színű autók közül előbukkant egy kis *fehér mentőkocsi*. Szirénája is volt, s fürgén szaladt a pulton. Megvettem.

A Nemzeti Színháznál szórakozottan, elmélázva megyek át az úttesten kis csomagommal. *Zöld, sárga, piros! Tilos!* A forgalom leáll. Egy »felnőtt« mentőkocsi szirénája hasít bele a megszokott, »csendes« pesti zajokba. Fehér ez is. A színe is megkülönbözteti rohanó társaitól. Hangja szinte felsikolt! Egy pillanat az egész és elrohan. Látszólag nem történt semmi. A lámpa ismét zöld. Szabad az út. Az emberek nekiindulnak s elfelejtik az előbbi pillanatot. Mindenki és minden megy a maga útján.

Kézbe veszem a játék mentőkocsit, amely tisztán, fehéren kerül elő a szürke dobozból. Forgatom. Még szirénája is van, éppen úgy, mint az »élő« mentőautónak. E kis játékautó is beteget szállít majd — látni vélem, amint fiam ráülteti a mackóját. Ő még csak játssza az életet, mi viszont éljük. Furcsa dolog: *a gyerekem csak akkor játszhatja az életet, ha én okosan élek. Én és a többi felnőttek.* Másként egy szép napon elárasztják az utcákat a sárgafehér, igazi, »élő« mentőkocsik — és kitaszítják az én gyermekem szobájából a pici fehér, játék mentőkocsit, és mind a többi gyerekek szobájából a játék mentőkocsikat. *Okosan, bátran kell hát élnünk.* Nem akarom, hogy romosak, füstösek legyenek a városok, az utcákat elárasszák a fehér mentőkocsik és menekülésre kényszerítsék a kis, félénk, szelíd játék mentőkocsikat a gyermekszobákból...

Lassan eljárt az idő. Nem történt semmi. *Egy meseautó és egy valódi autó találkozott* s egy pillanatra nemcsak a közlekedést állította meg, hanem gondolatainak is...

Mocsári Erika

Báthori István inkognitóban

Május 1 óta üldögél a Hungária út és a Thököly út sarkán elterülő kis parkban és tatáros vágású kőszemével nézi a körülötte zajló XX. századot. A szép és művészi szobor Pásztor János alkotása.

A szoborról a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség egyik vezetője, Gádor Endre érdekes előzményeket ismertet.

1930 körül a Báthori Emlékbizottság társadalmi gyűjtést indított Báthori István emlékének megörökítésére. Még az összeg összegyűjtése előtt Pásztor János önzetlenül vállalta a gyűjtés megindításához szükséges kis szobor elkészítését. A modell szép és művészi volt s így az emlékmű elkészítésével is Pásztor Jánost bízták meg. A szobor anyagául a feltételek szerint bronzot vagy haraszti mészkövet kellett használnia. A mű jellegének a kő felelt meg, ezért a művész a haraszti mészkővel azonos összetételű budakalászi mészkőből faragtatta ki. A szobormű elkészültét azonban nem átvétel követte, hanem ádáz intrika-hadjárat. Művészi kifogást nem emelhettek a szobor ellen, tehát anyaghibát kerestek. Belekötöttek abba, hogy nem haraszti, hanem budakalászi mészkőből készült. A viták úgyszólván évekig tartottak, vége felé közeledett a háború, senki sem gondolt már a szoborra. A mű alkotója maga is légitámadás áldozata lett s így a szobor teljesen feledésbe merült.

Néhány évvel ezelőtt a Fővárosi Emlékmű Felügyelőség figyelmét felhívták arra, hogy a Rómaifürdő egyik üres telkén, fabódéban, »ismeretlen« szobor rejtőzik. A kiküldött bizottság megállapította, hogy a bódé »lakója« Báthori István fejedelem elfelejtett szobra. Kiderült, hogy a kőfaragónak útban volt a telepén, ezért úgy segített magán, hogy egyszerűen áttolta egy üres telekre. Víkendháznak is beillő fabódét épített föléje, bizonyára nem annyira a fejedelmi személy iránti tiszteletből, mint inkább saját munkájának megóvása érdekében. Az emlékmű hivatalos átvételével véget ért Báthori római-fürdői száműzetése és így napvilágra került Pásztor János egyik legkiválóbb alkotása, amely méltán sorolható másik nagy műve, Rákóczi Ferenc lovasszobra mellé. Felállításával fővárosunk gazdagabb lett egy értékes és érdekes szoborral, amely egy nagy magyar szobrászművész tehetségét hirdeti.

H. Lányi Piroska

PÁSZTOR 1. *János*, szobrász, * Gyoma 1881 jan. 29. Budapesten és Párizsban végezte tanulmányait s egy ideig Hódmezővásárhelyen mintázott a nép köréből vett tipikus alakokat (Búcsúzkodás, Szépm. Múzeum). Budapestre telepedve, itt főkép egyszerűsített realizmusú, nagyerejű Elűzött (márvány, Szépm. Múzeum) és Primavera c. nagyobb szoborművekkel keltett feltűnést, amelyekkel legkiválóbb szobrászaink sorába jutott. 1906. a Harkányi-díjat, 1913. a Ráth-díjat, 1920. az állami kis aranyérmet, 1921. a Forster-féle Vaszary-díjat, 1922. az állami nagy aranyérmet, 1923. a Szinyei-jutalmat, 1925. az aktkiállítás első díját, 1926. a Szinyei Társaság nagy díját, 1928. a Kisfaludy Társaság jutalmát, 1929. a barcellonai világkiállításon a Grand Premiot nyerte. 1911. Budapesten a Párizsi Nagy Áruház Lotz-termében, 1918. és 1925. az Ernst-múzeumban, 1930. a Műcsarnokban rendezett műveiből kollektív kiállítást. Kelet c. irredenta szobra a budapesti Szabadság-téren áll, a Kazinczy-emlék a Várban. P. műve a székesfehérvári hősi emlék, Csanád vezér legyőzi Ajtonyt és meghódítja a tiszai részeket c. relief (Rerrich Béla terve alapján) a szegedi Pantheonban stb. Fájdalom (terrakotta), Férfi fej (bronz), Szégyen (bronz) és Vízhordó leány (bronz) c. szobrai szintén a Szépm. Múz.-ban. Léthe vize (bronz) és Szégyenlős (bronz), Szántó (bronz), Aratő (bronz), A magvető (bronz) c. művei a főváros tulajdonában vannak. A Szinyei-Társaság rendes tagja. 1934. megbízást kapott az államtól II. Rákóczi Ferenc lovasszobrának elkészítésére.

E. gy. II. 274 l

391. Kiss Sámuel.

Működött a XIX. sz. elején

~~391.~~ Fáy András.

Vállon alól, (kissé jobbr
és szemöldöke barna, szeme szürke,
vart, ing[illegible] mellfodros ~~látszik~~, m
kabátja, ~~mellnél~~ csontgombjai nagyok,

Elefántcsont-miniature,
Festette Kiss Sámuel 181
Vétetett Fáy Gusztávnét
Elszámoltatott 1888: XI

Pásztor János

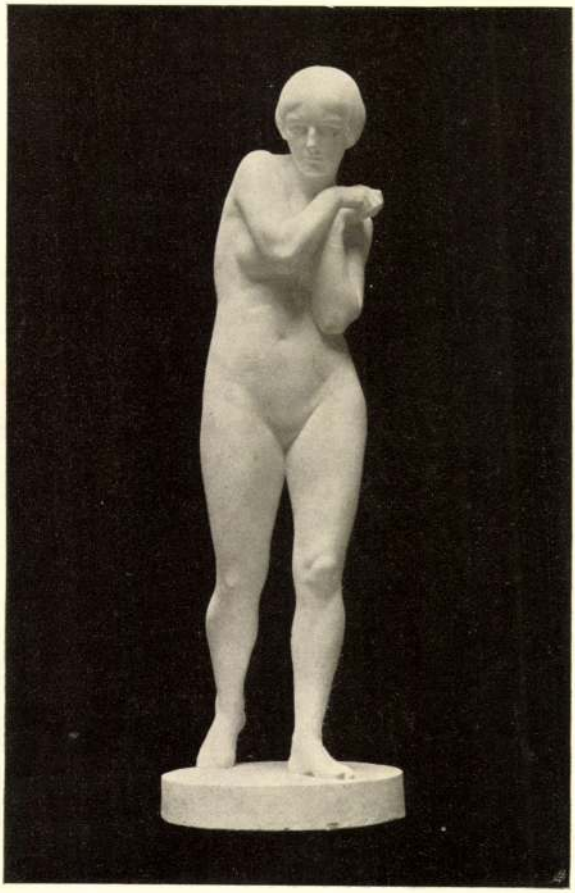

Pásztor János: Elűzött.

Művészek 1913/14. téli kiáll.

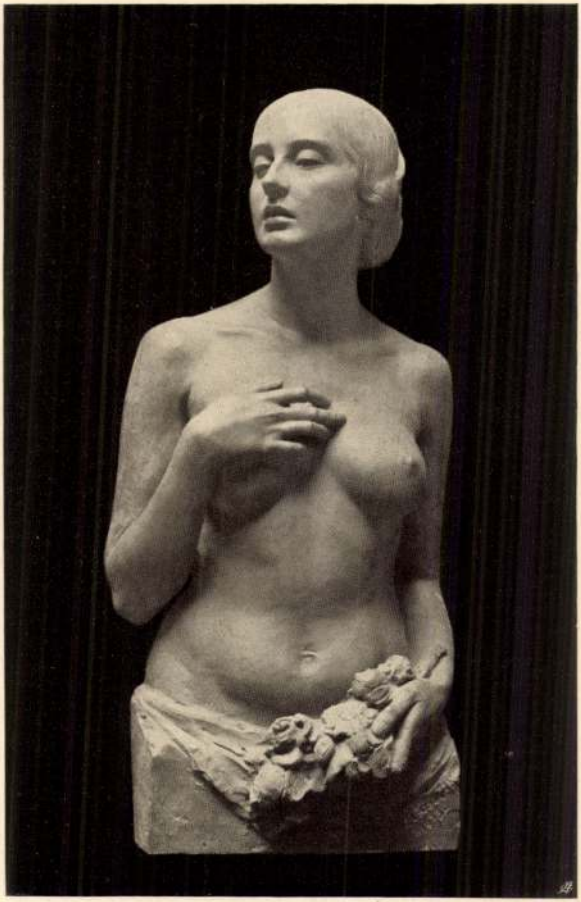

Rápolti Lajos: Női torsó.

A MŰCSARNOKBÓL

HAUSZMANN ALAJOS ÜNNEPLÉSE. Művészi pályafutásának félszázados jubileumához ért el ebben az esztendőben Hauszmann Alajos építőművész, a budai királyi palota, a magyar királyi Curia és egész sereg más középület meg magánpalota alkotója. Jubileumának az alkalmából az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat is részt kért magának a kiváló mester ünnepléséből, aki immár tíz esztendeje, Lotz Károly halála óta alelnöke a Társulatnak. A választmány a társulat nagynevű alelnökének a tiszteletére, Andrássy Gyula gróf titkos tanácsos elnöklésével, junius 4-én ülést tartott, amelyen úgy a művész, valamint a nem művész tagok csaknem teljes számban jelentek meg. Andrássy gróf, megnyitotta a választmány ülését, s ezután az alábbi beszédet mondotta:

— «Az architektura azon művészet, amely a legközvetlenebb összefüggésben áll a társadalom és az egyes életével, annak feladata otthont teremteni mindenki számára, otthont teremteni, amely az igényeket célszerűség szempontjából kielégíti s ugyanakkor ízlést, művészi ízlést is kielégít. Feladata a nagy közintézményeknek olyan hajlékot építeni, amely méltó hozzá. Az architektura feladata ezenkívül mintegy összefoglalni, milieut adni minden más művészeti alkotásnak. Összefoglalja egy magasabb harmóniában a képeket, szobrokat, freskókat és azoknak összhatását emeli. Az architektura, hogy úgy mondjam, a legagresszívebb művészet, amennyiben minden hibája kihívó, ott áll az ember előtt és bármennyire fáj az embernek, kerülni szeretné, nem tud szabadulni a benyomásától: másrészt, ha szép alkotása van egy városnak, az

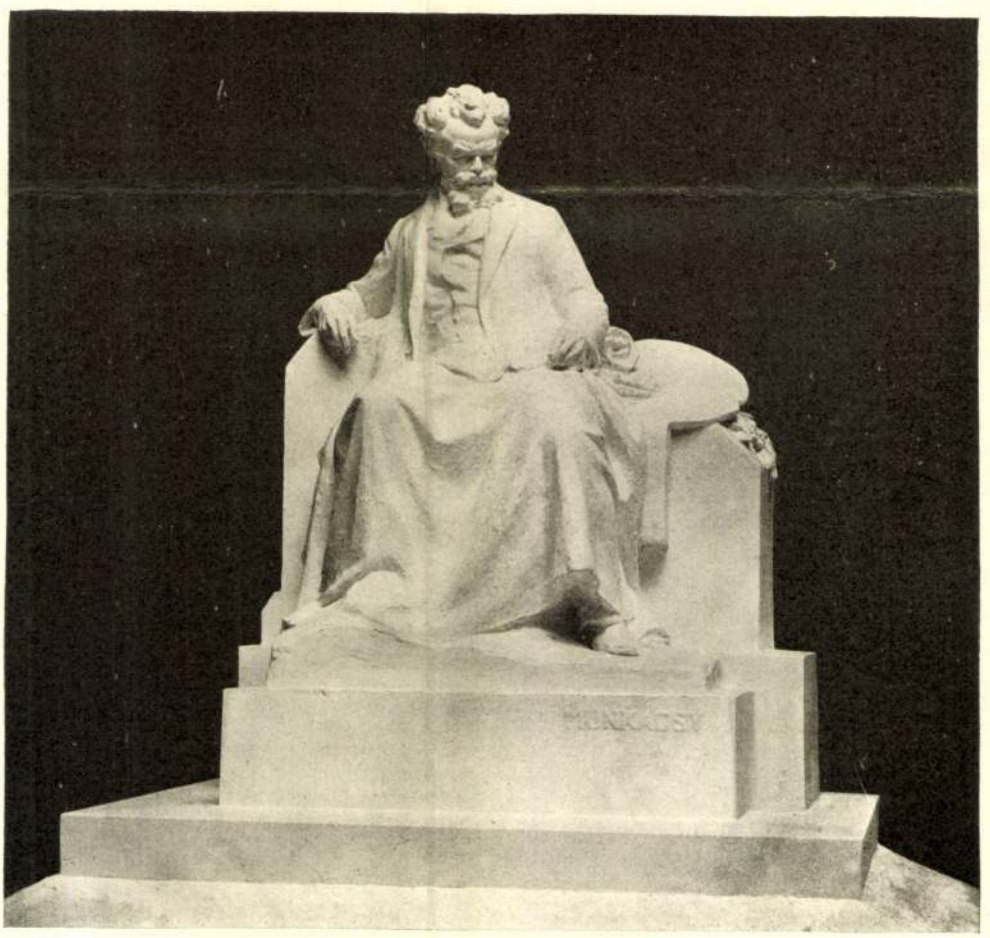

A MUNKÁCSY-SZOBORPÁLYAZAT PÁSZTOR JÁNOS MÜVE

Művészet 1914.

is érzéssel teljes művész. Charles Sims «The Little Archer» című munkája nem a legjobb, holott ez a művész már sok mesterművet alkotott eddig is, de ez a képe nem a legszerencsésebb alkotásai közül való. Henry S. Tuke munkáit talán nem szükséges méltatnom, mert ez a művész nálunk is eléggé ismert; természetesen most is fürdő gyermekeket választott témájává.

A többi termekben is sok az értékes munka. Mestereik: Arthur Hacker, Walter Donne, Shannon, Julius Olsson, Orpen, La Thangue, Sholto J. Douglas, Jacomb-Hood, a már ismert témákkal jöttek. Ki kell emelnem Maurice Greiffenhagen «Women by the Lake» című képét, amelyet a «Royal Academy» megvásárolt. Ez a munka egészen újszerű és három nőt ábrázol éj idején egy tó partja mellett. Az egészen valami csodás, poétikusan lágy érzés vonul végig. Ebben méltó társa egy teljesen ismeretlen művész. Henry Lintot, akinek «Modo Crepuscolare» című képe szintén megérdemelte volna. hogy megvásárolják az állam számára. R. Anning Bell «The Marriage at Cana» című képe igen értékes munka, de tőle rendesen sokkal többet vár a közönség. Frank Brangwyn egyáltalában nincsen képviselve a kiállításon, ellenben a többi ismert művészek mind résztvettek kivétel nélkül. László Fülöp finom női arcképet állított ki, mely Lady Richard Wellesley-t ábrázolja.

A szobrokról és aquarellekről keveset lehet mondani. Képet képre akasztottak, szobrot-szobor mellé tettek s így szinte lehetetlen lépést tartani a sok zsúfolt tárgy között. Feltűnt nekem Wilhelm Krieger, aki madárszobraival első helyen áll, soha nem láttam még művésztől finomabban mintázott madarat. Nagyjában emlékeztet Simay Imrére. Az aquarellek közül csakis Kazinori Ishibashi (Japán) és W. Russel Flint érdemelnek említést, ez utóbbi «Páris Almája» című vízfestménye elsőrangú munka és a kiállításnak egyik «clou»-ja.

*

«The Laughter Show» elnevezéssel humoristikus képkiállítást rendezett «London Opinion», Anglia egyik legelterjedtebb hetilapja. A kiállítás internacionális lévén, résztvettek benne a világ összes karrikaturarajzolói. A kiállítás sokkal sikeresebbnek mutatkozott, mint azt várták és így valószinű, hogy az minden esztendőben meg fog ismétlődni. Különösen Németország van igen erősen képviselve, de Franciaország küldötte a legtöbb rajzot, mig maguk az angolok igen szerényen vonulnak meg az egyik sarokban. A francia kiállítók között ott van Forain, Fabiano, Barbier, Benda, Carlopez, Abel Faivre, stb. A németek között Jüttner, Köselitz, Leonard, Wenneberg, Zille stb. A Simplicissimus és a Jugend kollektiv kiállításokat rendeztek. A «Lustige Blätter» Bayros-rajzokat küldött többek között, de ugyanez a művész külön is kiállított. A lengyelek, spanyolok, belgák, svájciak különkülön szekciókban vettek részt, de hol maradtak a magyarok? Minket csak az egy Pogány Willy képvisel itt három munkával . . . és talán nem is olyan rosszul.

SARKADI LEÓ

A MŰCSARNOK TAVASZI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

CSERNOCH HERCEGPRIMÁS SZAMOSI SOÓS VILMOS MŰVE

lődésre való képességében mutatja be szerzője tehetségét. Épen a székely népélet van irodalmilag kevéssé feldolgozva, fiatalabb iróink között nem is foglalkozik vele más, mint e könyv szerzője. Mint a regionális irodalom általában, ő is sok ethnografiai motivumot visz be novelláiba s megfigyelései ebben a tekintetben is figyelemre méltók.

A «Budapesti Szemle» most megjelent májusi számának első helyén *Márki Sándor* czikkét találjuk, mely kerülve a polemikus formát, de azért láthatólag Szekfü Gyula sokat emlegetett könyvének mintegy ellenképéül rajzolja meg a *számüzött Rákóczi* képét. A továbbiakban *Marczali Henrik* folytatja tanulmányát *Társadalmunk történeti fejlődéséről gazdasági alapon*, *Kéki Lajos* Gárdonyi Géza irói egyéniségét igyekszik megrajzolni részletes vizsgálattal, kiterjeszkedve az iró egész munkásságára, *Voinovich Géza Görgei és az irodalom* czímmel jellemzi igen érdekesen szabadságharczi költészetünk egy fejezetét. A szépirodalmi részben ott találjuk *Keller Gottfried* egy szép novelláját, *Jakab Ödön* versét, a *Szemle* rovatban nekrológokat *Udránszky Lászlóról*, *Mistralról*, tárlat-kritikát, az *Értesitő* rovatban könyvismertetéseket. A *Budapesti Szemle Voinovich* Géza szerkesztésében és a Franklin-Társulat kiadásában jelenik meg, előfizetési ára egész évre 24 korona, egyes szám ára 2 korona.

Petőfi horvátul. *Horváth* Béla lefordította Petőfi lirai költeményeinek nagy részét, köztük a költő legszebb és legismertebb verseit horvátra s most kiadta egy kötetben. A fordítás buzgó szeretet munkája, hűségre törekedve, az eredeti versformák lehető megtartásával s a horvát költői nyelvben való alapos tájékozottsággal van csinálva s a fordító jó szolgálatot tesz irodalmunknak a horvátokkal való megismertetésére. A terjedelmes kötet 1 korona 50 fillérért kapható a szerzőnél (Németi, u. p. Szalánta, Baranyamegye.).

A boszorkány dala. *Körös* Endre, a kinek nevét az ónémet *Kudrun*-eposz gondos és szeretetteljes fordításáról ismerjük, most egy füzetben kiadta Wildenbruch Ernő német költőnek néhány balladáját *A boszorkány dala és egyéb balladák* czímen. Wildenbruchnak, ki pár év előtt halt meg, költeményei és szindarabjai révén nagy tekintélye volt a németek konzervativ része előtt s a kit úgy tekintettek, mint a császár udvari költőjét, épen balladái a legnépszerűbb munkái, lirai költeményeivel együtt kötetbe foglalva nagyon sok kiadásban jelentek meg. Nem nagy jelentőségű költő, inkább a Schiller-féle hagyomány epigonja, mint igazi eredeti szellem s lefordítása aligha tekinthető a mi szempontunkból irodalmi szükségletnek. *Körös Endre* fordításáról azonban csak dicsérettel lehet szólni, nagyon gondosan, szeretettel és tiszta irodalmi ambicióval van csinálva, hiven igyekszik követni az eredetit s megvan a kellő technikai készsége is. Összesen tiz balladát ad, a német mondák és mesék köréből vett tárgyúakat, válogatása jó érzékre vall, a balladák mind a német költő munkájának legjavából valók.

Az új czím- és lakásjegyzék. Most jelent meg a *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* 1914-iki új kötete. Ez az óriási, több mint harmadfélezer oldalra terjedő könyv, a *legnagyobb magyar könyv* tulajdonképen maga ez a nőttön növő és fejlődő Budapest, sőt ma már a környék is bele van foglalva. A főváros területe, hatóságai, állami és egyéb hivatalai, egyesületei, társulatai, közgazdasági és ipari vállalatai, egyesületei, czégei, lakossága, — szóval minden fel van sorolva benne, a mi ennek a városnak az életét teszi. Ha Budapest hirtelen eltűnne a föld szinéről, ebből a könyvből rekonstruálni lehetne a legapróbb részletekig menő pontossággal a képét. S minde milliónyi adat a legnagyobb mértékben megbizhatóan, szinte tökéletes pontossággal van összeállítva: köztudomásu dolog, hogy a *Budapesti Czim és Lakásjegyzékhez* bizalommal fordulhat mindenki s akármelyik adata után nyugodtan elindulhat. Ez egyuttal a legtöbbet forgatott magyar könyv is: alig van budapesti ember, a ki mindennap hozzá ne fordulna egy adatért, a ki minduntalan igénybe ne venné felvilágositásait. Hivatal, ügyvédi iroda, orvos, üzlet, bank, szerkesztőség, egyesület nem lehet el egy napig sem nélküle, a kávéházaknak, kluboknak pedig legfontosabb és legnélkülözhetetlenebb berendezési tárgyaik közé tartozik. Mellékelve van hozzá Budapest igen szép kiállitású, pontos és részletes térképe is, a mely mintegy egy képbe foglalja össze azt a töméntelen anyagot, a mit a könyv nyújt. Az idei kötetben rendkivül fontos újitás, hogy a Budapesttel immár csaknem teljesen összenőtt környékbeli községek közül nemcsak Ujpest adatait közli, mint eddig, hanem *Erzsébetfalvát*, *Kispestet*, *Pestszentlőrinczet*, *Pestújhelyt* és *Rákospalotát*. Ezeknek a helyeknek az élete úgy össze van szövődve Budapestével, hogy most már egész életükkel beletartoznak a fővárosba. Ez a kiegészülés nagy mértékben behozza a *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* hasznosságát. Az óriási terjedelmű kötetet, mely mindennél inkább mutatja, mekkorává fejlődött ma a mi városunk, igen szép, gondos kiállításban adta ki a Franklin-Társulat, szép, könnyen olvasható nyomása megkönnyíti használatát, tartós, erős kötése a mindennapi használat czéljára készült.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, május 10-iki számába verset irtak *Benedek Elek*, *Kosztolányi Dezső*, elbeszélést *P. Ábrahám* Ernő, *Sebők* Zsigmond folytatja *Dörmögő Dömötör szerencséje* czimű új maczkó-cziklusát. *Mauks Kornélia* folytatja elbeszélését, *Sebők Zsigmondné* egy bájos franczia mesét fordított le, *Moldován* Béla kedves képet rajzolt, *Váradi Antal* arról ir czikket, hogy miért Vérmező a budai Vérmező, *Zsiga bácsi* folytatja tréfás elbeszéléseit a Württemberg-huszárokról, *Benedek Elek* folytatja regényét. A *kis krónika* rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői izenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *«Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utcza 4.).

Új könyvek:

Guzsajasban. Elbeszélések, irta *Árkosi Ferenczi* Kálmán. Budapest, Franklin-Társulat; ára 4 K.

A boszorkány dala és egyéb balladák. Irta *Wildenbruch*, fordította *Körös Endre*. Budapest, Franklin-Társulat; ára 1·50 K.

Budapesti Czim- és Lakásjegyzék. 1914. Budapest, Franklin-Társulat; ára 24 K.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Báró Bohus László aradmegyei földbirtokos, világosi kastélyában 76 éves korában. 1849-ben az elhunyt édesatyjának kastélyában irták alá a világosi fegyverlerakás jegyzőkönyvét. Az aktusnál Bohus László is szemtanú volt. — Nagypalugyai és turóczdivéki Platthy Ferencz nyug. törvényszéki főjegyző, 48-as honvédtiszt 88 éves korában Balassagyarmaton. — Bolváry József 1848—49. honvédhadnagy, nyug. kir. törvényszéki tisztviselő, 86 éves korában Budapesten. — Molnár József nyug. református tanító 81 éves korában Nagybányán. — Kriványi Kriván László csanádpalotai földbirtokos, a függetlenségi és 48-as eszmék tántoríthatatlan harczosa, 58 éves korában. — Báró Rohonczy György nyug. lovassági tábornok, volt budapesti térparancsnok, felsőpulyai birtokán 77 éves korában. — Reich Albert, a Ferencz József-rend lovagja s

Svájci selyem a legjobb

Szíveskedjék ruhára es blúzra való tavaszi és nyári ujdonságaimkból: crêponból, imprimêből, duchesseből, chinéből, crêpe de chineből, svájci mousselinból, melyeknek méterje 1.20 koronától felfelé, feketében, fehérben és színesben kapható. — 10 filléres levelező lapon mintát és divatképet kérni.

Magyar levelezés.

Csakis szavatolt, tartós selyemszöveteket árusitunk. A szállitás kizárólag magánosoknak, vám- és bérmentesen történik.

Schweizer & Co., Luzern U 23 (Schweiz)

udv. szállitók.

MATTONI-FÉLE GIESSHÜBLER természetes égvényes SAVANYÚVIZ

Steckenpferd-liliomtejszappan

Bergmann & Co. czégtől, Tetschen, a/Elbe.

egyre nagyobb kedveltségnek örvend, szeplő ellen való elismert hatásánál fogva s a bőr- és szépség gondozásában való fölülmulhatatlanságáért. **Ezernyi elismerőlevél!** Sok **legnagyobb** kitüntetés! Bevásárlásnál óvatosság! Ügyeljen nyomatékosan a Steckenpferd védőjegyre és a czég helyes nevére! Darabja 80 fillérért kapható gyógyszertárakban, drogériákban, illatszerüzletekben, stb.

Hasonlóképpen kitünő Bergmann Manera liliomkrémje (70 fillér egy tubus). Kitünő szer női kezek gondozására.

Női

A Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamarától fentartott nyilvános, három évfolyamu

FELSŐ KERESKEDELMI ISKOLA POZSONYBAN.

Érettségi vizsgálat. Állásközvetités. Internátus. Értesitőt kivánatra küld az Igazgatóság.

Orr-alakitó!

«Zello» orthop. készülék, mellyel minden nem szép orrforma szavatosság mellett alakitható. (Csonthibák nem.) 50,000 darab használatban. (Megrendelések fejcdelmektől.) A készüléket vámmentesen szállitjuk és a postadijjal együtt **3·90 koronába** kerül, jobb és élesen beállitható **K 6·60**, kaucsukkal **K 8·90**. Éjjel viselhető. — Orrspeczialista-orvosok által ajánlva. (13 szabadalom.) Homlokráncz-simitó **K 4·20. L. M. Baginski**, speczialista **Berlin 275. W. 57 Winterfeldstr. 43.**

Alapitva 1865-ben.

Heckenast Gusztáv

zongoratermei

Budapest, csakis Gizella-tér 2. sz.

Telefon: 1—69.

DÖRR, IBACH, WERNER zongorák egyedüli képviselete.

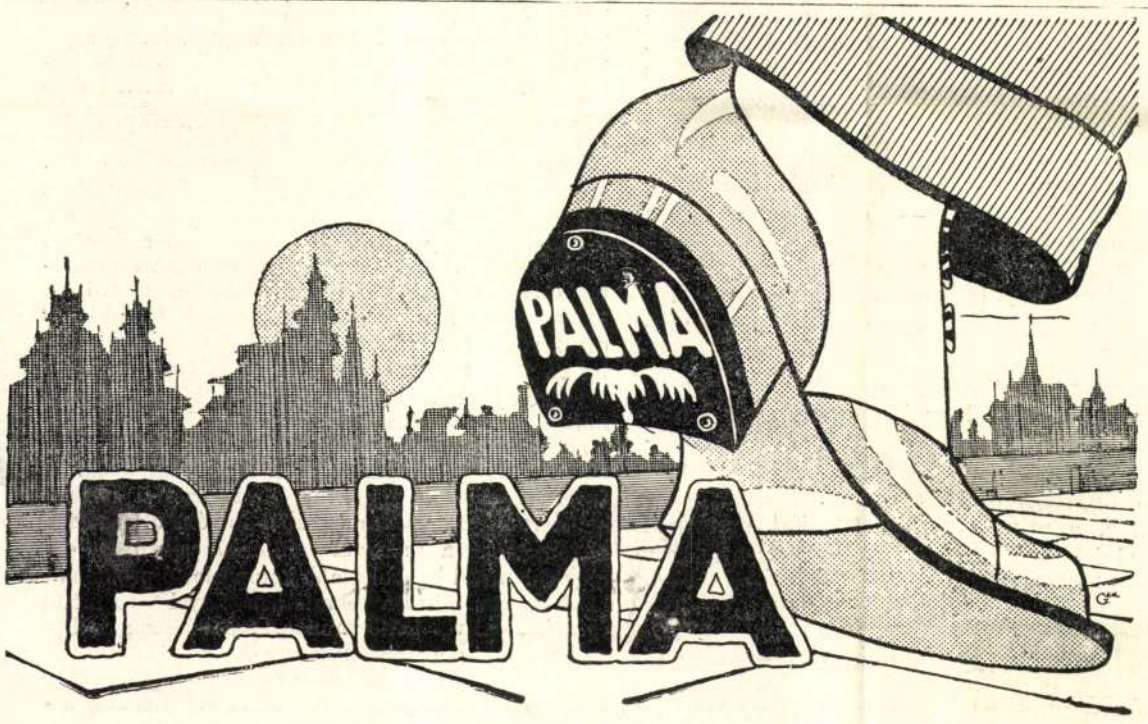

Serravallo

kina bora vassal

Hygienikus kiállitás 1906. Legmagasabban kitünt Erősitőszer gyengélkedők, vérszegények és lábbadozók számára. Etvágygerjesztő, idegerősitő és vérjavitó szer.

Kitünő i 8000-nél több orvosi vélemény.

J. Serravallo, cs. és kir. udv. szállitó. Trieste-Barcola.

Vásárolható a gyógyszertárakban félliteres üvegekben kor. 2·60, literes üvegekben kor. 4·80.

az üstházhoz. Velök ment tehát és támogatta nagymamát. Azután ott volt a nehéz lépcső nagymama szobájához. Tehát itt is föl kellett segíteni.

Midőn beértek a kis szobába, a nélkül, hogy szót szólott volna, megölelte nagymamát és megcsókolta az arcát. Ugyanígy tett Maja Lizával is. Megölelte és megcsókolta.

Azután szó nélkül kisietett.

Mindaz, a mit tett, olyan gyors és meglepő volt, hogy a legkevésbbé sem várták és így nem is volt idejök tiltakozni ellene.

*

Most már csak Csöppség dönthette el a dolgot. Az idegenek búcsut vettek és útra keltek, rögtön, hogy Maja Liza elment a nagymamával. A lelkész nem jól érezte magát, mert ülve maradt és nem ment ki a lépcsőre, hogy szerencsés utat kivánjon. Alig hogy elmentek, bejött a tiszteletesné és azt mondta, hogy egy kis vacsorát készített a nagyszobában. Azt gondolja, hogy szüksége van egy kis erősítésre mindazok után, a mit elszenvedett. De ő csak arra kérte, hogy hagyja nyugodtan. Ma péntek este van és szeretné befejezni a prédikációját.

Papirost vett elő az iróasztal-fiókból és hamarosan megirt néhány sort. De tovább nem ment, hanem ledobta a tollat.

Hátratolta a széket és egy darabig föl-alá járkált a szobában. Azután leheveredett a diványra. Midőn csönd lett, Csöppség azt kérdezte magában, vajjon alszik-e? A szekrényajtón volt egy hasadék és azon át láthatta, hogy végigfeküdt a diványon, de azt már nem láthatta, hogy vajjon becsukta-e a szemét.

Csak biztos volna benne Csöppség, hogy alszik, akkor megpróbálna elszökni innen. Leirhatlan fáradt volt a szűk szekrényben való álldogálásban. Pedig nagy szükség van rá, hogy kiszabadulhasson és beszélhessen a papkisaszszonynyal meg Beáta nénivel! Tudta, hogy megörülnek, ha majd meghallják.

Most már annyi ideje fekszik nyugodtan a lelkész, lehetetlen, hogy ne aludjék. Azt gondolta, talán megpróbálhatja a szekrényajtót egy kicsit kinyitni, hogy megtudja, mint áll a dolog. Az ajtó ki is nyilt csöndesen, de a lelkész nem aludt, hanem mereven nézett a szemközti falra. Épen mikor Csöppség be akarta húzni az ajtót, oda nézett és meglátta őt.

Fölállott és odament a szekrényhez. Most már nem tehetett mást Csöppség, minthogy kinyitotta az ajtót és kilépett.

— Mit jelentsen ez? — szólt a lelkész. — Mit kerestél te az én szekrényemben?

Olyan szigoruan nézett, hogy Csöppség megijedt. A lelkész és ő eddig mindig jó barátok voltak. A legjobban őt szerette az egész házban, természetesen a papkisasszony után. Nem akarta, hogy valami rosszat gondoljon róla, azért sietve elmondta, hogy a tiszteletesné hagyta a szekrényben, mikor ő és az idegenek a szalonban voltak. Csak azért ment be, hogy kivegye a vasárnapi ruháját.

A lelkész megállott és gondolkozott.

— Megmondhatod bátran az igazat — mondotta erre — már gonoszabb úgy sem lehet, mint most. Úgy-e Maja Liza és nem az asszony csukott be ide!

Csöppség annyira fölháborodott, hogy alig jutott szóhoz.

— A papkisasszony! — mondta. — Hogy ő bezárt volna engem egy szekrénybe, hogy hallgatózzam? Na, már ennél sokkal különb a papkisasszony.

A lelkész sóhajtott.

— Ez még nem olyan sok, hogy nagyra tartsa magát — mondotta. — Ne gondold, hogy megharagszom rád, ha bevallod, hogy Maja Liza csukott be ide. Én senkire sem haragszom meg, ha bevallja az igazat.

Csöppség biztos volt benne, hogy egyetlen egy hazug szót sem szólt, mióta Lövdalába jött és ezt ki is mondta.

De a lelkész úgy tett, mintha nem is hallaná.

— Értem, hogy Maja Lizának oka volt félni — mondta. — És azt is értem, hogy megkért téged, menj be a szekrénybe és hallgasd meg, a miről mi itt bent tárgyalunk. De az asszonynak semmi köze sem volt a dologhoz.

Csöppség csöndben állt és nem szólt egy szót sem. Nem tudta, hogy mit mondhat el. A papkisasszony szigoruan megtiltotta, hogy a tiszteletesnek akármilyen pletykát a tiszteletesnéről elbeszéljen. És anya is ezt mondta. Itt nem úgy volt, mint Svanskogban. Ott szabad volt és mindent elbeszélhetett.

HAUSZMANN ALAJOS EMLÉKTÁBLÁJA A KURIA ÉPÜLETÉN, MELYET MÁJUS 3-IKÁN LEPLEZTEK LE.

Mivel hallgatott, a lelkész azt gondolta, hogy minden úgy volt, a mint hitte és megparancsolta, hogy elmehet. Midőn az ajtóhoz ért, visszahivta. Eszébe jutott, hogy még akar tőle valamit kérdezni.

— Hallgass csak ide! — mondta. — Miután te szoktad Maja Liza megbizásait elvégezni, úgy talán ezt a levelet is te irtad helyette? Nagyon is gyerek-kézzel van irva és te már tudsz irni és olvasni.

— Én sohasem irtam semmiféle levelet Maja Liza kisasszonynak — mondta Csöppség. — De igenis irtam egyet a tiszteletesnének.

— Úgy, te csak a tiszteletesnének irtál — mondta a lelkész — és Maja Lizának sohasem? — De kiérzett a hangjából, hogy nem hitte el, hogy igazat mondott. — Talán emlékszel is, mi van abban a levélben, a mit a tiszteletesnének irtál?

Csöppség azt felelte, hogy szórul-szóra fölmondja, ha a tiszteletes úgy akarja, mire az megkérte, próbálja hát meg.

— Igazán zavarban vagyok, hogy soraimmal fölkeresem, — kezdte el Csöppség — de kérem, hogy tisztelt leányasszony gondolja meg a dolgot. Liljecrona lelkész most megtalálta azt, a ki boldoggá tenné, ha Ön az útjában nem állna. Ha leányasszony önként félreállna, úgy számithat hálámra és jövőjéről is gondoskodva lesz. Leányasszonynak meg kell gondolnia, hogy az új kerületben feddhetetlen életü papnét kivánnak . . .

A lelkész kezével legyintett.

— Ez így van! — mondta. Aztán hosszasan és vizsgálva nézett rá. — És ez az, a mit a tiszteletesnének irtál?

Csöppség gyorsan mondta rá az igen-t. A tiszteletesné megtiltotta, hogy elmondja, hogy irni és olvasni tanítja, de ezt a levelet nem említette.

A lelkész vállat vont.

— Látod, hogy hazudsz — mondta fáradt hangon. — Egész idő alatt bent álltál a szekrényben. Hallottad tehát, hogy Maja Liza magára vette, hogy ő irta a levelet.

Érezte, a mint elvörösödött. Ezt már nem tudta elviselni. Ez már sok volt, hogy a lelkész őt hazugnak gondolja.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Guzsajasban. *Árkosi Ferenczi Kálmán*-nak egykét év előtt olvastuk s e helyen ismertettük egy novellás könyvét. Már ebben is, nem tisztán és nem teljesen kibontakozva, de néhány figyelemre méltó vonását találtuk a székely népélet novellisztikus ábrázolásának. *Guzsajasban* czímmel most megjelent új könyve már jelentékeny haladást mutat minden tekintetben: az iró jobban meg tudja válogatni, mit kell és mit érdemes megmondani, jobban meg tudja komponálni történeteit és alakjait s a rajzban is biztosabb. Nem kifejezetten eredeti szellem, a ki széles és új perspektivákat nyitna a magyar nép életének ábrázolásában s új lélektani mélységeket vagy eddig észre nem vett társadalmi jelenségeket tudna feltárni, perspektivái általában kissé nyomottak, látása erősen hozzátapad a konvenciókhoz s nem megy túl azokon az ábrázolási módokon és azon a felfogáson, a melyeket előtte népünk kitünő rajzolói, Jókai, még inkább Mikszáth, kinek leginkább hatása alatt áll és bizonyos tekintetben Gárdonyi kijelöltek. Azok közül az irók közül való, a kik a készen átvett előképek alapján igyekeznek új érdekességeket megtalálni, nem újító, nem is továbbfejlesztője, csak őrzője a hagyománynak. A népéletet, a székely ember egyéni és tipikus vonásait jól ismeri, közelről nézi, bizonyos gyönyörködéssel, olyanforma érzéssel, a hogy az ember egy első pillantásra igénytelennek látszó, de közelebbről s részletesebben vizsgálva, egyre érdekesebbé váló virágot néz. Szereti a paraszt-ember sajátságos beszédét, bár tájnyelven leirt párbeszédeiben kissé túlságos tudatosan használja, mintha kissé kellékszámba venné; másfelől azonban meg kell adni, hogy néha igen jól vissza tudja adni a parasztos beszéd különleges fordulatait. Megérzik az igyekezete, hogy belehelyezze magát az egyszerű falusi emberek életébe a nélkül, hogy mindig el tudná leplezni magában a tanult embert, a ki mégis csak kivülről nézi ezt az életet. Módszere az apró vonásokat összerakó megfigyelés s ezért legtöbb a sikere ott, a hol genre-rajzot ad, a melyben egy alaknak részletes rajza a fődolog. Ilyen mindjárt a kötet első elbeszélése is, a melytől czímét is kapta s ilyen a *Csucsuj* czímű is, melyet nemrég mi közöltünk. Történetei rendkivül egyszerűek, bonyolultság nélküliek s ilyenek alakjai is. Legtöbbször egy-egy anekdota-szerű, néhány egyszerű jelenetből álló s a végén kicsiny csattanóban, vagy érzelmes ellágyulásban kihangzó történetet mond el s szereti alakjainak azt a kedveskedő, humoros kezelését, a melyet már Jókaiból és Mikszáthból is ismerünk. Kompozicziói is igen egyszerűek, szinte önmagukból folyók, de egy-két novellája, pl. a *Kukoriczahántáskor* sikeresen old meg valamivel bonyolultabb kompoziczió problémát is. A könyv minden tekintetben figyelemre méltó és rokonszenvet keltő munka, fejlődésében és fej-

Pásztor János
~~Horvay János~~

K

FARKASHÁZY ZSIGMOND-SIREMLÉK pályázatának első díját a Kertész K. Róbert államtitkár elnöklete alatt megtartott bírálóbizottsági ülés Horvay Jánosnak ítélte. Az ő tervén három magyar parasztruhás férfialak emeli a díszes bronzkoporsót. Két díjat Pásztor János és Teles Ede nyertek.

Magyar Iparművészet
1931. 28. l.

P

nel fatto che

, ~~fin dall'epoca di Santo Stefano, attraverso Bela IV,~~
~~di Giovanni de Hunyad, di Leopoldo I, fino ai tempi~~
~~nostri.~~

l'arte imperare fu verso l'oriente l'ultima tentinella
~~della~~ dell'arte romano - cristiana che fece
irradiare più di una vota ~~verso i~~ nei paesi
limitrofi, ~~la Croazia~~ la Boemia
~~la Russia~~ la Polonia, e, tutto
Mattia Corvino, fino alla lontana Russia.
~~Bisogna ricordare~~ Basta ricordare ~~il~~
l'arte romanica imperare, fiorita nell'epoca
della dinastia ~~nazionale~~ degli Arpadi che resse

PÁSZTOR JÁNOS: INCSELKEDÉS.

Andrássy elnöksége új fejezetet nyit a Társulat történetében. Megválasztása után az ő egyénisége védte a Társulat zavartalan továbbfejlődését.

*

Ez a Képzőművészeti Társulat bölcsőkorának története a levéltár emlékeinek tükrében. Sok megpróbáltatás, közöny, csalódás kísérte első lépteit, melyek akkor, úgy mint ma, egy cél felé vezettek, a magyar képzőművészet naggyánevelése és szabad érvényesülése felé. A Társulat fennmaradt írott emlékeinek minden sorában ez eszmék mellett szállt síkra s ezek ápolását apostoli meggyőződéssel tartotta hivatásának. Magárahagyott volta már első évben elért eredményeit csak jelentősebbekké teszi, működésének meg nem erősíttetése által való gúzsbakötése csak aláhúzza

azokat a szavakat, melyeket működésének már hatodik hónapjában elmondhatott magáról: «A tér, melyet a társulat elfoglalt s melynek határai között működik, eléggé ismeretes azok előtt, kik annak tevékenységét figyelemmel kísérik s bizonyára nem tagadhatják, hogy alapszabályaiban letett elve szerint *minden módot és eszközt felhasznált arra, hogy a művészetben tapasztalt lankadtságot felüdítse.* Tekintetbe véve a jelen idő válságos mozgalmait, alig hat hó óta fennálló társulat csekély anyagi alapja egyedüli megszorítója azon bátrabb kiterjeszkedésének, melyet talán a társulati tagok várnak tőle, hogy a közönségnél nagyobb közérdekeltséget költsön fel maga iránt.» (Körlevél. Lt. 15—1861. sz.)

A kezdeményezők lelkes kultúrmunkájának köszönhetjük, hogy a művészet iránti «közérdekeltségnek» általuk ültetett magva oly terebélyes fává növekedett s hogy a kezdetben 100 tagot számláló kis társaság idővel kebelében 8000-nél több művészt és műpártolót egyesítő kultúrintézménnyé fejlődhetett — tegyük hozzá: Nagy-Magyarországon.

Rendületlenül bizunk benne, hogy ezt a számot a régi országhatárok között ismét el fogjuk érni!

GLATTER GYULA: ÖREGASSZONY.

Pásztor János

1021

1970. II. 15. 10.45 D. /6/ Petőfi.

Mesterek - mestermüvek.

- Ambrus Tibor olvassa fel jegyzetét Pásztor János szobrászmüvészről.

- Nemrégen mult negyed százada, hogy 1945 január 27-én, a Budapest felszabaditásáért folyó sulyos harcok legdrámaibb napjaiban, a Városmajor utcai Szieszta Szanatóriumban egy aknaszilánk megölte Pásztor János szobrászmüvészt. Az akkori tragikus körülmények teszik érthetővé, hogy a müvész halálát nem jelenthették nekrológok, nem parentálták el ünnepélyes bucsuztatók, amelyek a munkás élete sikereit, alkotásai hosszu sorát felsorolhatták volna. A város, az ország maga is haldokolt akkor, és a romok alá temetett élet aligha figyelhetett fel a müvész személyes tragédiájára. Később, amikor már számbavehettük veszteségünket, Pásztor János neve csak egy volt a szivszoritóan hosszu névsorban, élete, és munkássága méltatására ugyszólván csak az 5-10-20 esztendős évfordulókon gondolt, ha gondolt valaki illetékes. Méltatlan volt pedig ez a feledség, hiszen Pásztor János a század első felének egyik legjelentősebb szobrásza volt, Fiatalságában Izsó Miklós tősgyökeres népi szobrászatának folytatója, érett müvészi korszakában a brüsszeli iskola stilusában dolgozott, de ezt is a sajátmaga elmélete szerint alakitotta. Képzőmüvészeti főiskola szobrász tanáraként szivesen adta át növendékeinek gazdag tapasztalatokon alapuló mesterségbeli tudását, anyagismeretét, magas foku müvességét. Emberi egyénisége épp olyan gazdag, szines, értékes volt, mint müvészi alkata. Vidám, kedves, köz-

Tanúvallomás

No 21

1990. II. 15. 10.45 h. /a/ tettről.

Személyek - munkaszolgálatosok.

- Ambrus Tibor olvasása fel jegyzetét Pásztor János szolgálatáról.

- Nemzetőr mult hónapi szolgálatom január 27-én, a Budapest felszabadításáért folyó utolsó harcok legdrámaibb napjaiban, a Városmajor utcai Szilassy Szanatóriumban egy alkalmasnak megoldott Pásztor János szolgálatmúzeumot. Az akkori tragikus körülmények tanúi értesítjük, hogy a múzeum hallgatóinak jelentkezett nekrológok, nem parancsoltak el Ünnepélyes bucsúztatók, amelyek a munkás élete alkotásait hozzák sorát felsorolhatatlanok volna. A város, az ország maga is halálokát akkor, de a tanok sok temetett élet alighe figyelmetett fel a múvész szolgálatos tragédiájára. Később, amikor már számbavehetetlen vonatkozásúnket, Pásztor János neve csak egy volt a szivarozitóan hosszu névsorban, élete, és munkássága méltatására ugyszólvá csak az 5-10-20 esztendős évfordulókon kondolt, ha gondolt valaki illetékes. Méltatlan volt pedig ez a feledés, hiszen Pásztor János a szárad alsó felének egyik legjelentősebb szobrásza volt. Piatalságában lzsó Miklós tanítványa nápi szobrászunknak folytatója. Ernst művészi korszakában a bronzöntő lakóla utilusában dolgozott, de ezt is a sajátunga elmélete szerint alakította. Képzőművészeti főiskola szobrász tanárának szivesen adta át művendégeinek gazdag tapasztalatokon alapuló mesterségbeli tudását, anyagismeretét, magas fokú művességét. Ember egyénisége épp olyan gazdag, szines, értékes volt, mint művészi alkata. Vidám, nagyvonalú, köz-

vetlen ember, jó barát, hüséges társ, mindenképpen méltó arra, hogy emlékét megőrizzük, müvészetét nemzeti értékeink között becsüljük. Pásztor János 1881 január 29-én Gyomán született. Apja Pásztor József hódmezővásárhelyi származásu kántor, a rákövetkező évben, 1882-ben meghalt, és ekkor özvegyen maradt felesége Borbély Teréz, 3 gyermekével együtt visszatért Vásárhelyre. Az özvegy óvonő lett, a susáni óvodában, ott nevelkedett fel Pásztor János, a susáni utcán, a maga koru parasztgyerekek között.Kiss Lajos irja róla, hogy gyerekkorának legnagyobb szenvedélye volt a mintázás. Leginkább állatokat mintázott, mindig voltak élő állatai, varju, vércse, bibic, ürge. 7 éves korában fekvő szarvast mintázott, a természetrajzi könyv képe után. A szükséges agyagot a tálasok, vagy helyi szóval a cserpesek háza előtti agyagcsomóból vette, és hordta haza. Otthon kigyurta, kidolgozta, mint a tálasoktól látta, és abból készitette az állati-, és emberi alakokat, dombormüveket. A kis Pásztor János élete felett akkor borult be az ég, amikor beiratták a gimnáziumba. Nem ment néki a tanulás, a mintázáson kivül nem igen érdekelte más. Polgári iskolába került, ahol hát türelmesebb tanárai elnézték az ügyes kis szobrásznak a más tantárgyakban mutatkozó gyengeségét, sőt nyilvános dicséretben is részesitették, mint irták kézi ügyesség terén elért kitünő előmeneteléért. Ezekután nyilvánvaló, hogy a polgári iskolából a pesti iparmüvészeti iskolába ment fel, Mátrai Lajos szobrásztanár osztályára.

Mátrai közepes paritásu szobrász volt, a maga idejében, inkább mesterségbeli tudásával, mint egyéni invenciójával tünt ki, de jó pedagógusként hamarosan felismerte fiatal tanitványa tehetségét, és jó érzékkel pallérozta is. Harmadéves növendék volt Pásztor, mikor egyszerre két dijat is elnyert, és ebből az összegből kéthetes olaszországi kirándulásra is futotta. A 14 nap alatt bejárta Rómát, Firenzét, és Velencét. Ugyanebben az évben 1900-ban Hódmezővásárhely város tanácsa, megbizta a fiatal müvésznövendéket, Nyizsnyai Gusztáv dalköltő mellszobrának megmintázásával. Pásztor gyorsan dolgozott, és már 1900 október 7-én ünnepélyesen leleplezték a szobrot, a Nyizsnyai család tagjai, a város elöljárói, a gimnázium tanári kara, és a tanuló ifjuság jelenlétében. Az ünnepi ódát, Pósa Lajos mondta, a szobrot a polgármester vette át. A szónoki emelvény előtt diszhelyen állt a müvész, 19 éves volt akkor. Közben tanára Mátrai Lajos megbizást kapott a szegedi vásárhelyi pályamü megmintázására. Mátrai a főalakot mintázta, a két mellék alak, a parasztasszony, és a kubikus mintázását Pásztor Jánosra bizta. A szobor átadásakor a szegedi lapok kritikusai egyöntetüen azt irták, hogy a mellékfigurák jobban sikerültek, mint a főalak. 1902-ben fejezte be müvészeti tanulmányait az iparmüvészeti iskolában. Kitünő végbizonyitványa mellé, 600.- koronás állami ösztöndijat is kapott, és ezzel kiment Párizsba, ahol 8 hónapot töltött a Julianna akadémián. 1903 juliusában tért vissza néhány hónapra, mert 1904 elején Vásárhely város ösztöndijával ujabb 6 hónapra vissza-

tért Párizsba, onnan ideje lejártával, illetve pénze fogytán majd Budapestre, xx 1905 nyarán ujra Hódmezővásárhelyre, ahol hu-zamosabb időre, 5 évre letelepedett. Ez az 5 vásárhelyi esztendő lett az induló tehetséges müvész első jelentékyen korszaka. Közrejátszott ebben a környezet is, amint Lyka Károly igen jól meglátta, és irta, nem uotlsó jellegzetessége a paraszt város Vásárhelynek, hogy jeles müvészeket küldött a világba. Egy tucat évvel korábban született ott, az Alföld legjobb festője Tornyai János, valamivel előbb Kallós Ede, kiváló szobrász, utána Endre Béla, finom ecsetü festő. Ez a város lett kedvelt tanyája máshonnan jött müvészeknek is. Szivesen időzött ott Rudnai Gyula, Barcsay Jenő, Rubreczky Géza. A hódmezővásárhelyi gazdatársadalom nem látott a müvészben kapa-kasza kerülőt, elfogadta a müvész tehetséget, épp olyan sorsadta adománynak, mint a jó termést. Több odavaló paraszt-gazdát ismertünk aki gimnáziumot járt, letette az érettségi vizsgát, nem ment egyetemre, hanem megfogta az ekeszarvát. Ilyen környezetben sem Kallós, sem Tornyai, sem Pásztor müvészpályája elé, előitélet szülte akadályok nem tornyosultak. A vásárhelyi periódus legismertebb alkotása a Bucsuzkodás cimü kétalakos kompozició, amelyre Pásztor, a Harkányi-dijat kapta. Kiss Lajos, a szemtanu, igy mondja el a szobor leleplezésének történetét. Végefelé jártunk már a télnek, amikor Pásztor azt ujságolta, hogy az ócskapiacon, ahová kijárt széjjelnézni, gyönyörü két alakot látott. Egy fiatal legényt, amint elköszönt egy öreg embertől. Két kézzel fogja a legény

jobbját, ugy bucsuzik, mintha mondaná, ha már el kell menni, érints bennünket legalábbis egy levéllel. A két alak tömegét, mozdulatát annyira két szobornak látta Pásztor, hogy örvendezve beszélte ezt az élményét, akikkel csak találkozott. Sietett haza, s azonnal megrögzitette a két alakot agyagvázlatban, az első benyomás firssességében. Az öreghez Kala János, a fiatalhoz egy az utcáról behivott legény volt a modell. 1905 őszén kiirták a Munkácsy szobor pályázatot, Pásztor János, aki akkortájt szerelt le 2 hónapos katonai szolgálata után, szintén nekiláott, és két szobortervet készitett, egyet ülő, egyet álló alakra. 1906 február 16-án, a budapesti lapokban megjelentek a biráló beszámolók, a Munkácsy pályázatra beküldött szobortervekről. Rózsa Miklós véleményét idézem, a Budapesti Naplóból. Mind e kietlen, és sivár látvány után, valósággal szenzáció erejével hatott ránk, az eddig szinte teljesen ismeretlen fiatalember, Pásztor Jánosnak szobra. Ez a fiatal ember nemcsak relative, abszolute is a legjobbat nyujtja ezen a pályázaton, és feje fölé kerekedik már sok koszorut látott mestereinknek is. Müve ugyan Rodin-re emlékeztet kissé, de ez sokkal kisebb hiba, mintha a mi pesti szobraink hatottak volna rá. Finom, egy darabból, szinte egy lélegzetre gyurt alakja majdnem ugy nő ki a posztamensből, olyan szervesen össze van vele kombinálva. Léneái finomak, lendületesek, bájosan harmónikusak, és formái rendkivül szerencsésen vannak érzékeltetve, a vázlatosan széles konturok alatt.

Pásztor nem keresi a novellisztikus, se festői hatásokat. Krisztus, Asztalos szerszámok, Ecset és paletta, más eféle kicsinyes détáilokkal nem pepecsel. Kizárólag plasztikát ad,és szigoruan kerüli a jelentéktelen dekorativ elemek hangsulyozását. A szomoru pályázatnak Pásztor János munkája az egyetlen vigasztaló eredménye, legalább adott egy uj talentumot, hamár a régiekben bizalmukat megrenditette. Igy, ilyen hangnemben irtak a többi lapokban is a kritikusok a pályázatról, és pásztorról. A Budapesti Hirlapban Malonyai Dezső, a Pesti Naplóban Gerő Ödön, a Hét-ben Kárpáti Aurél, a Vasárnapi Ujságban Kaczián Ödön, és további hat fővárosi lapban rövidebb ismertetések jelentek meg. Pásztor János vásárhelyi esztendei tehát a müvészi érés nagy korszakát jelentették. Termékeny évek voltak, és az itt készült müvek töretlen fejlődést mutatnak. A Mire megvénülünk, a Bucsuzkodás, Kala János portréja, a Széhordók, az Enyelgés, a László anyám, az Ásó kubikus, a Varró leány, együttesen, és külön-külön is jelzik annak az erőteljes, sajátosan izes plasztikai kifejezésnek alakulását, amely a későbbiekben változott ugyan, de mindvégig megőrizte eredeti tisztaságát, zamatát. 1910 januárjában Pásztor János Budapestre költözött, ugyanis ösztöndijként megkapta a Főváros tulajdonában lévő egyik mütermet az Ybl Miklós téri várbazár soron. A müteremhez mindjárt három állami megrendelést is kapott, az Eötvös Kollégium számára kellett megmintázniaz Eötvös József, Semsei Andor, és Mednyánszky Dénes portréját.

Ezek elkészültével megtehette, hogy mütermébe zárkózva, a további müvészi fejlődés utját keresse. Érdeklődése ekkor az akt-mintázás felé fordult, és ez érthető, hiszen az akt, az emberi test kőben, vagy bronzban, minden időben a szobrászi tudás próbatétele volt. Kétségtelen, hogy korábbi, talán népies romantikusnak nevezhető stilusáról ebben a korszakában kezdődik az átmenet, később kiteljesedő klasszicizáló modorához. Az uj modorban készült müvek sorát az Elüzött cimü szobor nyitotta meg. 1910-11-ben mintázta uj mütermében. Ez a fehér márványba faragott finom mozdulatu akt, 1913-ban, a Ráth György dijat szerezte meg alkotójának, egy évvel később ujabb kiállitásakor utazási ösztöndijat kapott, 1922-ben állami nagy aranyérmet, 1925-ben a Mücsarnok nagy akt-kiállitásán aranydijat. De közben, még 1911 márciusában érdekes kisérletbe kezdett, közösen régi barátjával, Rudnai Gyulával. Ez a kisérlet a szélesebb közönség megnyerésére irányult, és a maga korában olyan szenzációt jelentett, hogy Lyka Károly is följegyezte. Azt irja. A két müvész munkáit a Mücsarnokban szokta kiállitani, csakhamar tapasztalniok kellett azonban, hogy a Mücsarnok látogatói nem mutatnak nagy érdeklődést stilusuk iránt. Ha a Mücsarnok maradi, és elfogult közönsége ilyen ridegen viselkedik világos, hogy egy olyan közönség elé kell vinni alkotásaikat, amely még nincs elrontva. Más szóval, ~~xxxxxxxx~~ feléje sem szokott nézni a hivatalos Mücsarnoknak. Hosszas fejtörés után találtak is egy erre kiválóan alkalmas intézményt, a Párizsi Nagyáruházban. Az Áruház igazgatósága megértéssel fogad-

ta a tervet, mely számára bizonyos értelemben a szokatlanság, a szenzáció értékével birt. Müvészeink kaptak tehát egy üres helyiséget, a nagy, többemeletes áruházban, egészen fönt a kakasülön, és a még rá nem látott közönség szivesen nézte meg az ujdonságot annál is inkább, mert itt nem kellett belépti dijat fizetnie, mint a Mücsarnokban. A két fiatal müvész nem látta kárát a kiállitásnak, az apró szobrokat, a kisrétü festményeket lassankint meg is vásárolta az elfogulatlan közönség. A csatát megnyerték, mert ezen felül még nevüket is szárnyára vette a hir. A Párizsi Nagyáruház is jóljárt, mert az ujságok nagy jóindulattal ismertették az ujfajta kiállitást és ezzel kapcsolatban emlegették az áruházat, amit az utóbbi ingyen reklámnak könyvelhetett el. Az Elüzött-el induló, és az ehhez hasonlóan nemes egyszerüséggel mintázott Prima Verával folytatodó akt-sorozatot, a müvész alkotó lendületét megtörte az első világháboru kirobbanása. A háborus esztendők a hadi gazdálkodás, és a nyomában járó általános szegénység nem kedvezett a müvészetnek, és a müvészeknek. Kiállitás alig nyilt, a közönség érdeklődése a minimálisra csökkent, az anyagi források elapadtak. Csak a háboru után, az 192o-as évek legelején nyilott uj lehetőség a szobrászok számára, szomoru feladatok vártak rájuk, a háboru halottainak emlékmüvei. Pásztor János is végzett ilyen munkát, mint Lyka Károly megjegyzi, ennek a komor munkának nagy megértésével. Székesfehérvárott felállitott emlékmüve nemcsak kiállja a versenytársai hasonló témáju müveivel, de rendkivül finom, szinte klasszikus kompo-

ziciója a legméltóbb valamennyi között. A háboru utáni évek első nagyobb megbizása Pásztor János számára, a Bartha-sirem-lék volt. A Kerepesi temetőben álló kompozició, a Megtérés cimet viseli, és alkotójának egyik legkitünőbb munkája. Erre a müvére 1926-ban a Szinyei Társaság nagy-diját kapta, 3 évvel később, a Kisfaludy Társaság mint az elmult 5 ezstendő leg-jobb kompozicióját, a Gregus-dijjal tüntette ki. Pásztor János életében, és munkásságában határkövet jelentett, az 193o-as év. Ekkor ünnepelte müvészi munkásságának 25-ik évfordulóját. A Mücsarnok vezetősége ekkor az év nagy kiállitás keretében megrendezte a müvész gyüjteményes kiállitását. Pásztor maga mondta, hogy ezen a kiállitáson látta először együtt addigi életmüvének legjelentősebb darabjait, és ez az összehasonli-tási alkalom adta számára a továbblépés lehetőségét. Nem két-séges ugyanis, hogy Pásztor János számára, az 193o, és 194o közötti évtized volt a legtermékenyebb, olyan értelemben,hogy ebben a lo évben alkotta főbb müveit, leismertebb köztéri al-kotásait. Hadd emlitsek ezek közül néhányat. Hausmann Alajos emléktáblája a Nemzeti Galéria épületén, Csokonai emlékmüve, a Margitszigeten, Kazinczy emlékmüve a Várban, a Bécsikapu té-ren, Toldi Miklós, és Kinizsi Pál szobra, a Testnevelési Fő-iskola kertjében, Gvadányi szobra Rudabányán. Utolsónak emli-tem, de nem utolsó sorban, a Kossuth Lajos téren álló Rákóczi lovasszobrát. Erre a szoborra névre szoló személyes megbizást kapott, 1935 augusztusában. Nyomban hozzáfogott az előmunkála-tokhoz, és bámulatosan rövid idő, 16 hónap alatt, el is készült

a mintázással, illetve a gipszmintával. A szobor ma is áll, leirására felesleges vállalkoznom, de idézni szeretném Pásztor János egyik méltatójának monográfusának, dr. Mangáni Heil Olga művészettörténésznek sorait. Pásztor János Rákóczi szobra nemcsak teljesen kiforrott, hanem mélyen átélt alkotás. Külön tanulmányt érdemelne az a kérdés, hogy a szobor, és a benne formát öltött Rákóczi eszmény, milyen törvényszerüségek alapján kapcsolódik olyan szorosan a magyar szabadság küzdelmeknek e kiemelkedő személyiségéről, a nemzet tudatában kialakult közös képzetekhez. Mert a szobor főerénye abban rejlik, hogy a művész által megformált alak, a tudatunkban élő Rákóczi eszmény, teljes mértékben fedi és azzal teljesen egybeforrt. Pásztor Jánost élete alkonyán sulyos betegség támadta meg, rövid időközökben két sulyos mütétet, illetve amputálást kellett végezni rajta, hogy életét megmentsék. Igy megrokkanva, szanatóriumok gyakori lakójaként sem mondott le művészetéről, még tervezett, még dolgozott volna. Tragikus halála hirtelen végzetként érte, mint annyi mást azokban az időkben. Volt müteremházát, s a benne összegyüjtött müveket, a művész özvegye, a magyar népre, a nép államára hagyta. Az ujáépitett, és átlakitott müteremházban, hamarosan megnyilik Pásztor János emlékmuzeuma

- - - - - - -

Ambrus Tibor olvasta fel jegyeztét, Pásztor János szobrászművészről.

a mintakéssel. Illetve a kipezsmatéval. A szobor ma is áll,
leírásából feltűnően vállalkozom, de időnként szerencsém lesz-
tor idénc egyik méltóságának mondorétusának, dr. Mezgényi Vaj-
Olga művészettörténésznek sorait. Részlet idénc Rákóczi szob-
ra mészcsak toljesen kilúgozott, hanem mélyen égésit alkotás.
Kúlön kemlékmű érdemelne az a kérdés, hogy a szobor, és a
benne formált eltélt Rákóczi személy, milyen történyszerűségek
alapján kapcsolódik olyan szorosan a magyar szabadság küzdel-
mekmek e kiemelkedő személyiségéről, a nemzet tudatában kia-
lakult közös képzetekhez. Mert a szobor időrénye abban rej-
lik, hogy a művész által megformált alak, a tudatunkban élő
Rákóczi személy, teljes mértékben fedi és azzal teljesen egy-
beforrt. Részben idénc élete alkonyán anyios beteges tekmet-
te meg, rövid időközökben két anyios mélétet, illetve emp-
tálást kellett végeznl rajta, hogy élesét megmentsék. Így
megrokkanva, szenvedélyesen éyelni lankájnt nem mondott le
művészetéről, még tervezett, még dolgozott volna. Tragikus
helyzetében végzetének érte, mint annyi más azokban az
időkben. Volt mitemmdnét, a benne összegyűjtött művelet,
a művész szeretője, a magyar népre, a nép államára hagyta. Az
újéépített, és átlakított mitemmékben, bemutatásn megnyílik
Részlet idénc emlékmúvéna

- - - - - - -

Ambrus Tibor olvasta fel jegyzetét, Részlet Idénc szobrész-
művészetről.

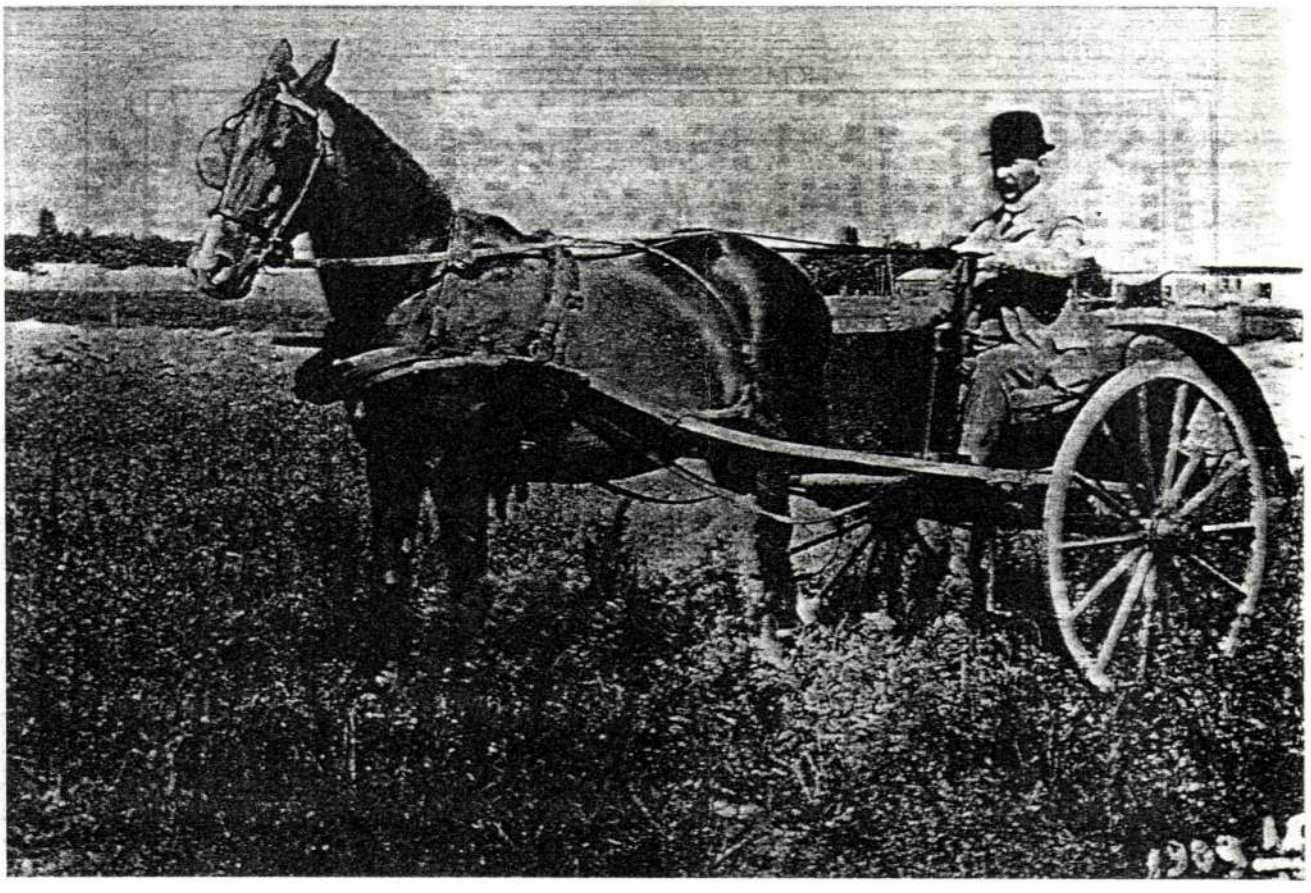

19. Győri Ottmár az épülő telepen

GERGELY ANNA

ADALÉKOK A LEGÚJABB KORI SZOBORKULTUSZOK TÖRTÉNETÉHEZ

EGY SZÉKESFEHÉRVÁRI I. VILÁGHÁBORÚS EMLÉKMŰ REHABILITÁCIÓJA

A fehérváriak Hősök terének hívják a székesegyház (Püspöki bazilika) mögötti meghitt hangulatú kis terecskét. A hely érdekes művészettörténeti, méginkább kortörténeti emléke Pásztor János (1881-1945) és Hikisch Rezső (1876-1934) I. világháborús emlékműve. A bronzcsoportozatot a székesegyház altemplomának bejáratát keretező két dór oszlopa fölé helyezték el. Háromfigurás kompozíció: egy harci ménen ugrató, sisakos harcos kezében babérkoszorút tart. Alatta sebesült katona sisakjára támaszkodik, bal kezében törött karddal. Mellette támadásra készülő, kardját kirántani készülő harcos áll. A félköríves háttér szélét antik motívumok szegélyezik körben. A kompozició alá „MDCIV. PRO PATRIA MDCXVIII." feliratot és Ady Endre alábbi sorait vésték: „De szép ilyen végzetes néppel / ugyanannak tudni magunkat." Az emlékműhöz tartozik még a Névtelen katona szarkofágja is, melyet lépcsősor kapcsol az előbbi szoboregyütteshez. A bronzkompoziciót 1929-ben, a sisakos I. világháborús egyenruhát viselő, szarkofágon fekvő szobrot 1939-ben avatták fel.

E dolgozat a hősi emlékműre vonatkozó levéltári dokumentumok feltárásával, ábrázolásainak közreadásával szeretne a napjainkban is alakuló, épülő, legújabbkori szoborkultuszok történetéhez hozzájárulni.

Az 1917-ben alakult Hősök Emlékét Gondozó Bizottság (HEMOB) tevékenysége nyomán az 1920-as évektől kezdődően országszerte számos I. világháborús emlékművet avattak. Székesfehérvár 700 hősi halottat adott a négyéves háborúnak, emiatt is elsőként kívánt tisztelegni emlékük előtt. Ennek megfelelően a városi előljáróságok egy szoborbizottságot hoztak létre, s pályázatot írtak ki egy reprezentatív emlékmű terveire. A szoborpályázatot egyhangúlag Pásztor János és Hikisch Rezső alkotása nyerte meg.[1] *(1-2. kép)* Ugyanekkor a helyi sajtóban élénk vita bontakozott ki arról, hogy hova helyezzék el a monumentális emlékművet.[2] Az eredetileg a bazilika hátsó traktusa, a Népsegélyező Egylet és a Szigethy-féle gyarmatárukereskedés által határolt területet sokan kicsinek, eldugottnak,emiatt méltatlannak érezték. *(3. kép)* S valóban, csak a tér későbbi kialakításával, a Szigethy-féle üzlet lebontásával (1936) vált lehetővé a Névtelen Katona szarkofágjának elhelyezése.

A bronzkompozíciót 1929. április 17-én vette át a szoborbizottság, s még ez év nyarán fel is avatták ünnepélyes keretek között.[3] Ezt követően minden évben május utolsó vasárnapján, a Hősök napján istentiszteletttel, hazafias ünnepséggel egybekötött megemlékezést tartottak. A város tisztviselői kara, fegyveres testületei, tanuló ifjúsága és természetesen a hozzátartozók megkoszorúzták az emlékművet. Ugyanekkor adományokat gyűjtöttek az elhagyott, I. világháborús temetők gondozására, az özvegyek, árvák gyámolítására.

A szobor közvetlen környezetének kialakítását, a tér szépítését, kivilágosítását a Szent Imre év székesfehérvári ünnepségsorozata is egyre indokoltabbá, s egyre sürgetőbbé tette.[4] Ilyen előzmények után kérték fel ismét Pásztor Jánost — Hikisch Rezső időközben elhunyt — a Névtelen katona szobrának és a mellette elhelyezkedő két kandeláber kifaragására.[5] *(4. kép)*

A levéltári anyagban fennmaradtak a polgármester és Pásztor János levelei, a szobrász vázlatai. E levélváltásból ismerjük a szobor elkészítésének, elhelyezésének körülményeit.[6] A tervek szerint az 1938. évi Hősök napján adták volna át a szobrot, ám a munkások járatlansága miatt a szobor feje letörött. Mivel az országos érdeklődésre számottartó Szent István napi ünnepségek miatt a szobor teljes felavatását már tovább nem lehetett halasztani, a letörött fejet visszaragasztották, és a restaurálás nyomait kőporral eltűntették. Ugyanekkor a művész kötelezte magát egy teljesen új szobor elkészítésére. Ezt az új szobrot 1939. nyarán ki is cserélték az eredetivel. A legutolsó levéltári adat, mely a szobor utóéletére világít rá, szintén jellemző: a törött katonaszobrot a Párkányi Hősök és Felszabadulási Emlékszobor Egyesülete kívánta felhasználni másodlagosan. Erre azonban a polgármester erélyes és határozott tiltakozása miatt nem került sor.

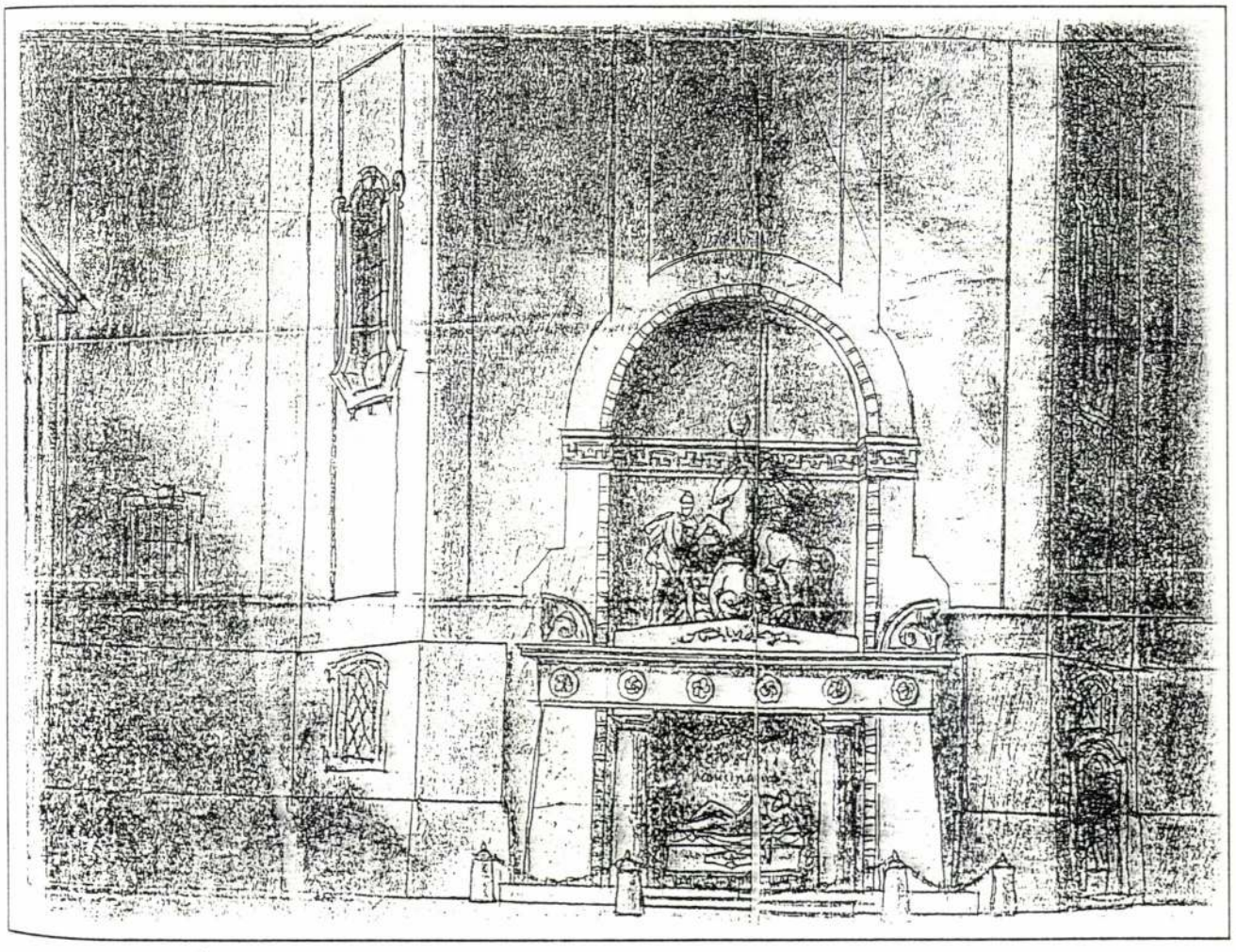

1. Pásztor János és Hikisch Rezső egyik korai vázlata a székesfehérvári I. világháborús emlékműhöz

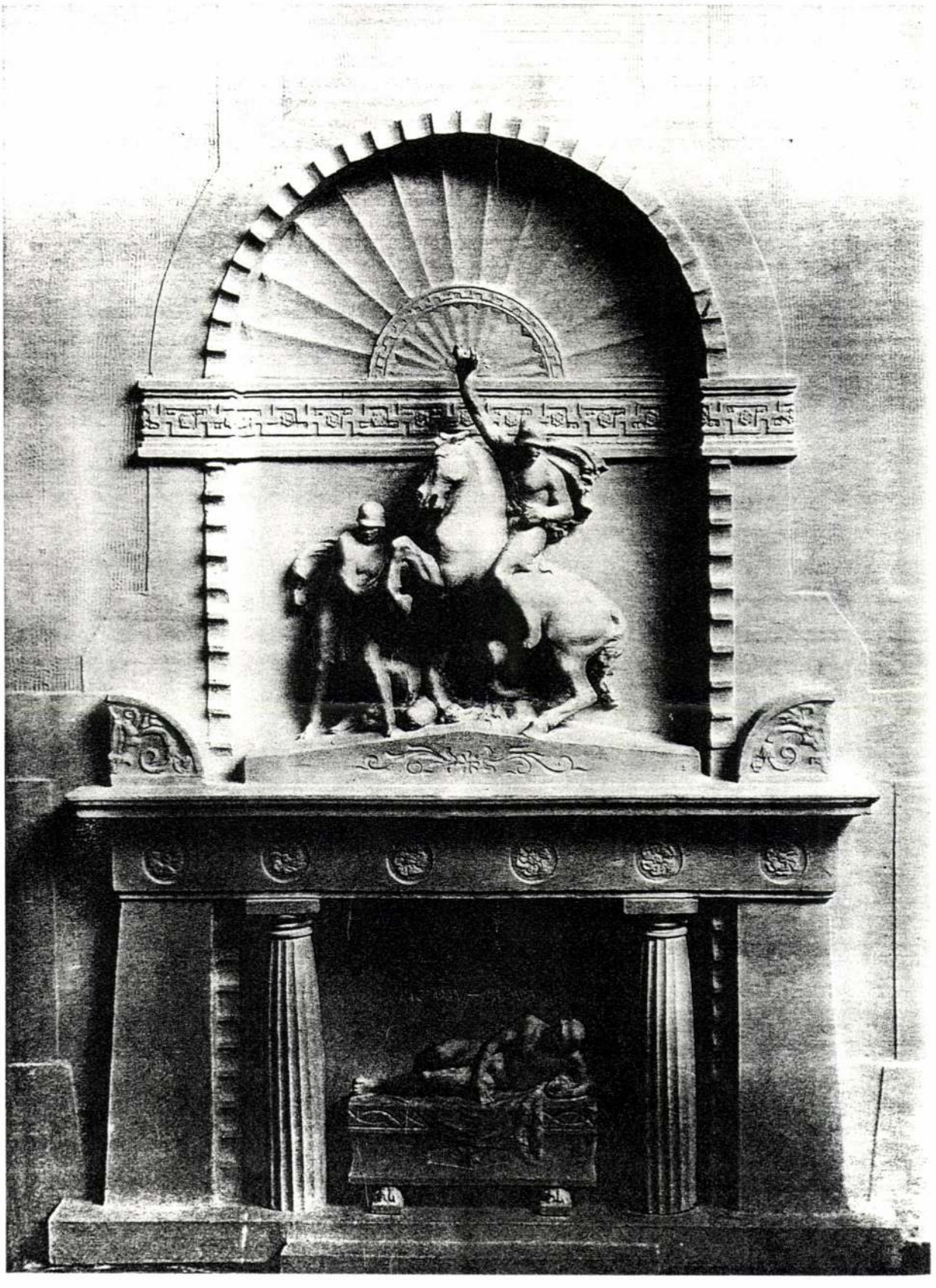

2. A székesfehérvári I. világháborús emlékmű modelljének korabeli fényképfelvétele
(Magyar Építészeti Múzeum)

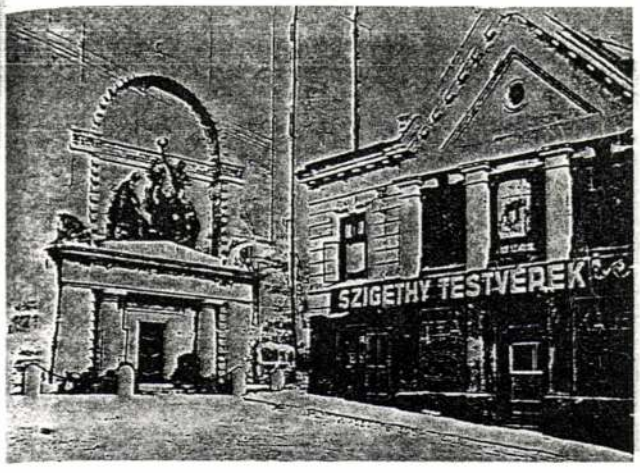

3. A Szigethy-testvérek egykori gyarmatárukereskedése Székesfehérváron

A szobor 1945 után kezdődő életének fontos mozzanata, hogy az 1950-es években — a hozzáfűződő vallási és politikai okok miatt — tilos volt a koszorúzása, s az I. világháborús katonák emlékének ápolása.

1956-ban hosszú évek után először emlékeztek meg halottak napján „a világháború és a jelenlegi szabdságharc hősi halottairól".[8] *(5. kép)* Ezt követően az 1960-as évek elején a szobrot eltávolították, és az I. világháborús katonai köztemetőben hevert összetörve évtizedekig. Halottak napján a hozzátartozók — akiknek még volt ilyen — gyertyát gyújtottak a szobornál. Persze mindezt illegálisan. Ezt az időszakot mutatja be a Székesfehérváron élő, Hegedűs 2 László egy sohasem volt, de bármikor bekövetkező fehérvári árvíz ikonográfiájában.[9] *(6-9. kép)* Esterházy Péter a Nagy Fehérvári Árvíz sorozathoz írt előszavában így ír a korszakról: „De inkább a negatívum volt a mérvadó. En akkor azt még nem tudtam, hogy ez olyan lesz, mintha nem is lett volna (hát tessék nekem egy újságot mutatni, amely akár csak célozni is mert volna erre) nem tudtam, hogy egy egész árvizet el lehet hallgatni, nem tudtam, hogy bármi megtörténhet, ezért azután mindent megnéztem, és minden vizet feljegyeztem. Igaz, ezt követően ismét az illető felé fordultam. Ilyen volt az élet, ilyen megalázó és ambivalens a Kádár-rendszerben."

A Névtelen katona szobrát 1989. szeptember 16-án avatták fel ismét eredeti helyén, a bazilika mögötti kis téren.[10] *(10. kép)* Azóta a szobor koszorúzása — kultuszának épülése — folyamatosan tart. Koszorúzzák március 15-én, május 9-én (Győzelem napja), szeptember 29-én (Fegyveres erők napja), október 6-án: Aradi vértanúk napja, október 23-án: 1956-os forradalom kezdete, november első vasárnapja: Halottak napja...

JEGYZETEK

1. Fehérmegyei Levéltár (FML) Polgármesteri iratok (P.m.) IV-B-1402. 27-1088/1927. Székesfehérvár szabad királyi város közgyűlésének 1927. évi jegyzőkönyvei (Szfv. szab. kir. város kgy.j.): Zavaros Aladár polgármester ismertette a szoborbizottsággal, hogy Pásztor János és Hikisch Rezső szobrászművészek kaptak megbízást a szobor elkészítésére, melynek költségeire 550 millió koronát szavaztak meg. A szobor környezetének kialakításakor adódó egyéb kőfaragó munkára Havranek József székesfehérvári kőfaragó mestert kérték fel.
2. Fejérmegyei Hirlap (FMH) 1926. okt. 20. — Figyelő — Hol állítsák fel a hősök szobrát. A nagy probléma foglalkoztatja az egész várost; FMH. 1926. okt. 28. — Bonyodalom a fehérvári hősi szobor körül; FMH. 1926. nov. 10. — Kiválasztotta a zsűri a hősi szobrok közül a kivitelre alkalmasat. November 23-án döntenek véglegesen; FMH. 1926. dec. 1. — Kétórás vita a hősök szobrának elhelyezése miatt.
3. Székesfehérvári Friss Újság (SzFÚ), 1929. április 21. „Az ország legszebb hősi emléke a székesfehérvári lesz" — mondotta Kertész K. Róbert államtitkár. Az újság fotót is közöl a szobor átadásáról, melyen Varga Elemér városi tanácsos, Sztankovics János városi tanácsos, Tóth István szobrászművész, Hoepfner Guidó építőművész, Hikisch Rezső, Pásztor János, Kertész K. Róbert kultuszminiszteri államtitkár láthatók. FML P.m. IV-B-1402. Hősök emlékműve. Az előállott fedezetlen költség biztosítására IX. 30. kgy. 271-14141/1929. sz. határozat, 2711.52 P-t az 1929. évi pótköltségvetés terhére megszavazta;
   Uo., ua. Hősök emlékműve környékének rendezése és leleplezési költségekre hitel megszavazása IV-29. kgy. 121-6335/1929.
4. FML. P.m. IV-B. 1406. 1453/1930. Szfv. szab. kir. város kgy.j. 6. pont: A hősi emlékmű hiányzó szarkofágjának és a hősi emlék környékének sürgős elkészíttetése. 1930. II. 25.;
   FML. P.m. IV-B. 1406.2. pont. A Szent Imre év alkalmából rendezett ünnepségekre be kell fejezni az emlékmű terének rendezését. Az emlékmű áthelyezése tárgytalanná vált.;

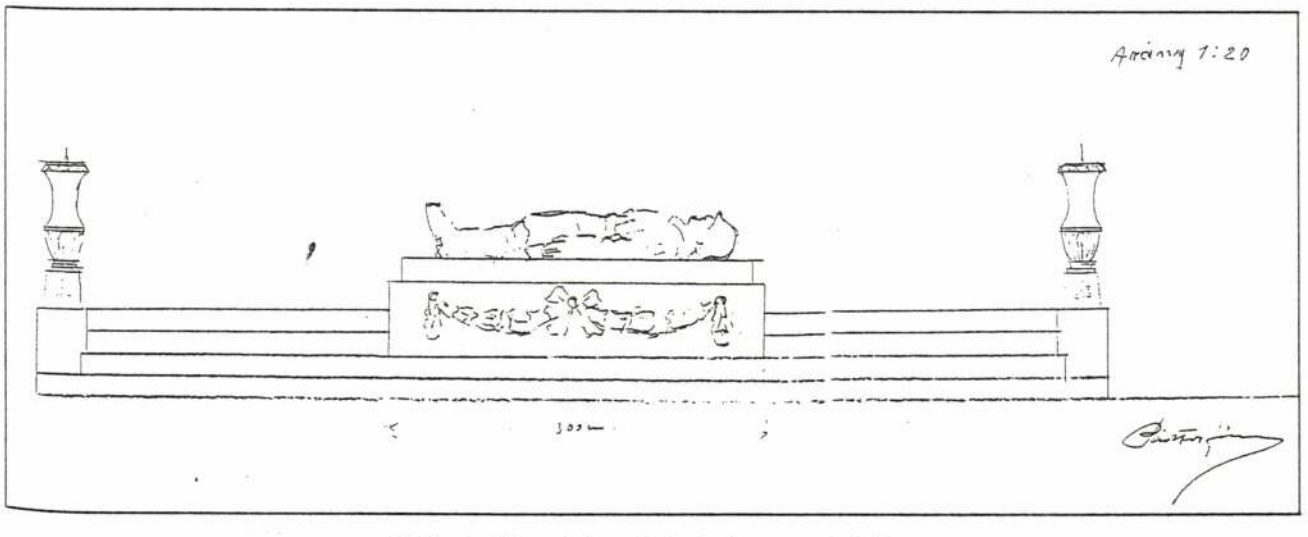

4. Pásztor János vázlata a Névtelen katona szobráról

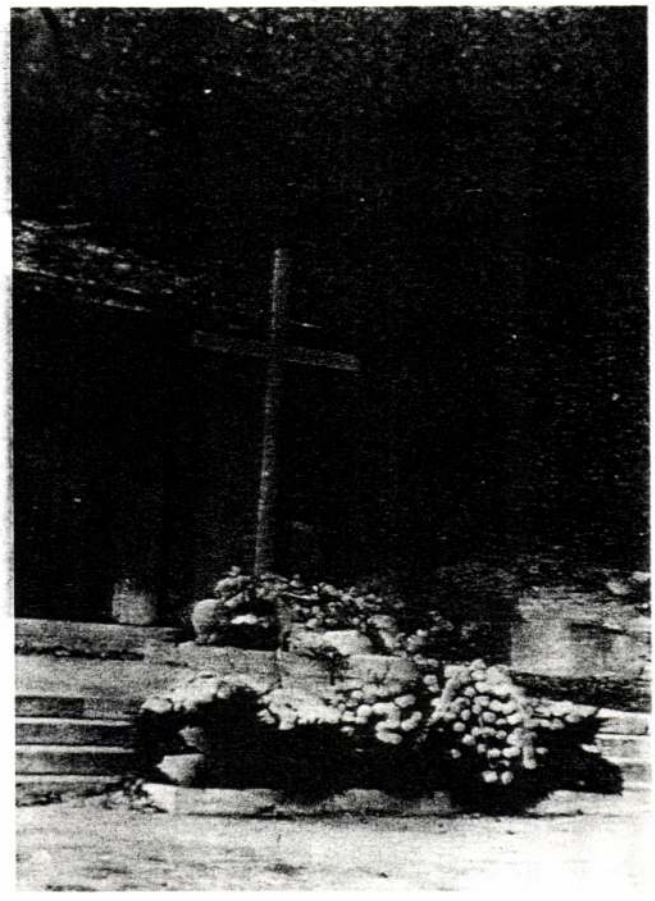

5. A névtelen katona szobrának koszorúzása 1956. novemberében, halottak napján (Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága, neg. sz. 117.077)

6. Hegedűs 2 László: A Nagy Fehérvári Árvíz (Hősök tere)

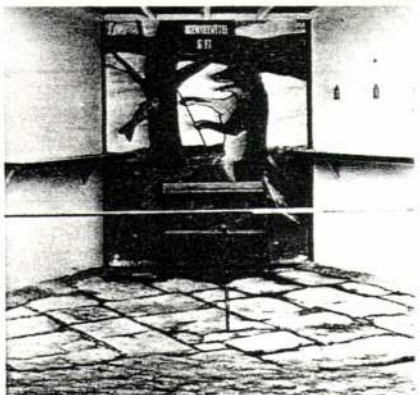

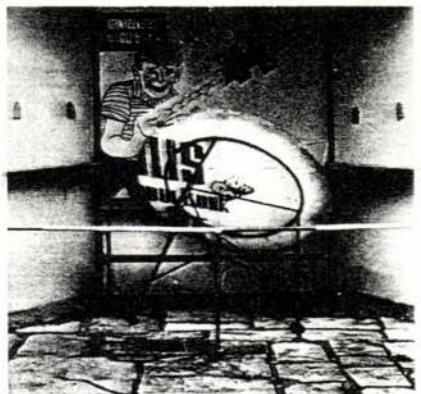

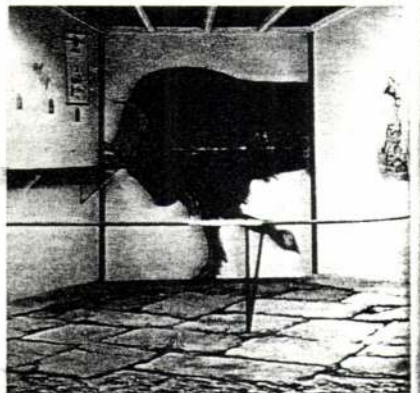

7-9. Hegedűs 2 László: A Nagy Fehérvári Árvíz (Vidámpark)

10. A Névtelen katona szobrának avatása 1989. szeptember 16-án

FML. IV-B. 1406. 3863/1930; 1748/1930; 441/1930. sz. véghatározatok szerint Havranek Lajos kőfaragónál a hősi emlék négy oszlopát sürgetni kell. A Népsegélyező Egylet és a Szigethy-féle ház sarkára lámpákat helyezzenek a szobor éjszakai megvilágítására.

5. FMH, 1936. nov. 3. Kiegészítik a városi hősi emlékművet.; FML. P.m. IV-B. 1406. 182-19752/1937. A szobor elkészítésére 6000 P-t szavaztak meg. Megbízólevél, Székesfehérvár, 1938. jan. 25. A szobor elkészültének határideje 1938. május 1.
6. FML. P.m. IV-B. 1406. Pásztor János dr. Csitáry G. Emilhez írt levelei:
   1/ Kézirat. 1937. okt. 24. A művész árajánlata 6.240 P.
   2/ Kézirat. 1937. nov. 16. 6000 P-ben állapodnak meg.
   3/ Kézirat. 1938. jan. 21. A modell elkészítése folyamatban van. 2000 P kiutalását kéri.
   4/ Gépirat. 1938. máj. 11. „Tisztelettel jelentem, hogy a hősi emlékmű kiegészítő részét képező szarkofágot elkészíttettem, leszállítottam és elhelyeztem. Őszinte sajnálattal kell jelentenem, hogy az elhelyezésnél a munkások járatlansága következtében a fekvő alak feje levált. Bár a szobor sérülése rajtam kívül álló okok miatt következett be, kötelezem magam, hogy az [illegible] művet f. évi november 1-ig teljesen újjal kicserélem."
   5/ Kézirat. 1938. nov. 14. A szobor kicserélése [illegible] határidőben készül. A szobrot december végére igéri.
   6/ Kézirat. 1939. jan. 19. A szobor elkészült.
7. FML. P.m. IV-B. 1406. Párkányi Hősök [illegible] Emlékszobor Egyesülete 1939. aug. 22-i levelében [illegible] a törött katonaszobrot megvételre ajánlották fel neki.
8. Új Fehérvár. I. évfolyam 6. szám, 1956. [illegible] a névtelen katona sírjánál.
9. Az 1990-ben „A Nagy Fehérvári Árvíz" [illegible] kiállításról pl.: *Gyárfás Péter:* Rosszkedvünk nyara (Harmincöt [illegible] kiállítása). Új Művészet I/3. (1990) 62-63.
10. Fejér Megyei Hírlap, 1989. szeptember [illegible] a Hősök terén.

1992

A 2. kép Barka Gábor, az 5. [illegible] Ferenc reprodukciója, a 6-9. kép Hegedüs [illegible], a 10. kép Pati [illegible] felvétele

ök tere)

SAS PÉTER

DEBRECZENI LÁSZLÓ ÉS MÚZEUMA: ERDÉLY

Mindazok, akik Erdély építészetével, képzőművészetével, néprajzával vagy általános művelődéstörténetével foglalkoznak, tanulmányaik során természetszerűen eljutnak Debreceni László immár könyvritkaságnak számító munkájához, az „Erdélyi református templomok és tornyok" című albumához.

Ha az 1929-ben Kolozsvárt kiadott mű megjelenésének körülményeit vizsgáljuk, ki kell térnünk az előzményekre is. Ezek pedig a századfordulónál kezdődtek.

Ennek a kornak, a századforduló korának két művészi forradalma volt, melyek döntő hatást gyakoroltak a magyar művészi életre is. Az egyik a szecesszió világhódítása[1], a másik pedig az angol praeraffaelita mozgalom[2]. A szecesszió megteremtette a maga sajátos kifejező elemeit, eszközeit a képzőművészet, ezen belül a grafika világában is. Az ekkor kialakult rajzolási stílus később, így Debreczeni rajzolói munkásságának kialakulásakor és kifejlődésekor is éreztette hatását. A John Ruskin, William Morris, Walter Crane nevével fémjelzett praeraffaelita mozgalom követésre méltó tanokat tűzött maga elé: a népművészet újrafelfedezése, a sokoldalúságra való törekvés a művészet szolgálatában (lásd a könyvművészetet, mely magában foglalta nemcsak a könyvkötészetet, hanem a könyvnyomtatást és a könyvgrafikát is), a művész aktív közösségi élete a társadalom szolgálatában. Megvetették és elutasították a gyáripar szériatermékeit. Ezzel szemben a középkor (pontosabban a Raffaello előtti kor) eredményeit, egyedi termékeit állították.[3] Ezért [illegible] hogy olyan manufaktúrákat hozzanak [illegible] mintára sajátos, emberi kéz által létrehozott [illegible] hetnek.[4] A gondolatot Magyarországon [illegible] dár valósította meg, egy művésztelep [illegible] ködtetésével.[5] A művésztelep létrehozásában és [illegible] tanokon kívül volt még egy másik dolog [illegible] esch kalotaszegi útja volt. Az itt felfedezett [illegible] cseket akarta az iparművészet segítségével [illegible] kultúra részévé tenni.[6] Ezért vonulhat [illegible] művészettörténetbe. Kriesché, Körösfő [illegible] Kalotaszeg iránti tiszteletből felvette [illegible] szebb falvának nevét), s az általa alapított [illegible] rehozott Gödöllői Művésztelepé. Az [illegible] általa kisugárzott eszméké), melynek [illegible] s az ellentétes két pólusa, Anglia és Erdély [illegible] solta. A kezdeményezés a korabeli [illegible] szervei által is támogatott mozgalom [illegible] nisztérium művészeti osztályának [illegible] Elek volt a mozgalom fő támogatója. [illegible] ge nemcsak abban állt, hogy létrehozta [illegible] művészi törekvéseit tükröző alkotások [illegible] rabját, hanem abban is, hogy a novum [illegible] d e z t e az akkor még ősi természet [illegible] önfejlődésében, alakulásában meg[illegible]

Paisten Jairas zerbait

Pavilon 9 (1994)

HIKISCH REZSŐ: A SZT. LUKÁCS FÜRDŐ UDVARI RÉSZLETE

tervnél egyszerűbb és elgondolásban igénytelenebb; de súlyosabb koncepció is minden társáénál, szerencsés arányú, bár kissé vaskos és nehézkes. Ez a terv szintén abban a formavilágban fogantatott, melyben az öregeké, de nem ismétlése lett kész elképzeléseknek, hanem egy alakuló egyéniségben, annak monumentális érzésében megújhodott alkotás.

Egy évvel utóbb következett az Erzsébet-emlék pályázatának második kiírása. Ezen a pályázaton Hikisch az akkor legjobb fiatal építészekkel került szembe. Ő volt közöttük az egyetlen, ki a régi formakincstől meg nem ijedt, annak forma- és motívumanyagát teljes szabadsággal használta föl az újszerű és igen nehéz feladat megoldására. Olyan építményt kellett a várbeli Szent György-tér elejére terveznie, mely Pest felé monumentálisan és messzire ellátszóan hasson, a térről nézve pedig meghitt hatású foglalata legyen a halott királyné szoboralakjának. Társai csaknem mind újszerű formákkal próbálkoztak, a népművészetből merített, de építészetileg meg nem érlelt díszítő motívumokkal; és felemás hatást értek el. Ezen a művén mutatkozott meg először Hikisch monumentális észjárása és érett ízlése. Építménye társainak sokszor naturalisztikusan nyers díszű tervéhez mérve szinte puritáni egyszerűségű volt. De tömegei hatalmas erővel beszéltek. Mai szemmel nézve kétségtelen, hogy az ő terve volt a legérettebb. Ezúttal is szobrászainak gyöngesége miatt esett el a győzelemtől.

A Lechner Ödön igézetében élő fiatalok részéről a váratlanul feltűnt kortársat kellemetlenkedő kritika fogadta. Szóbeszéd közben, de a sajtóban is terveinek „németesség"-ét vetették szemére. Veszedelmes vád volt ez abban az időben, mikor egy egész építésznemzedék ereje megfeszítésével igyekezett Lechner törekvését, a magyar építő stílust, alkotásokban megfoghatóvá tenni. Bármennyire meg volt győződve a maga irányának helyességéről Hikisch, az új környezet hatása, kortársainak, a fiatalabbaknak sugalló ereje lassanként az

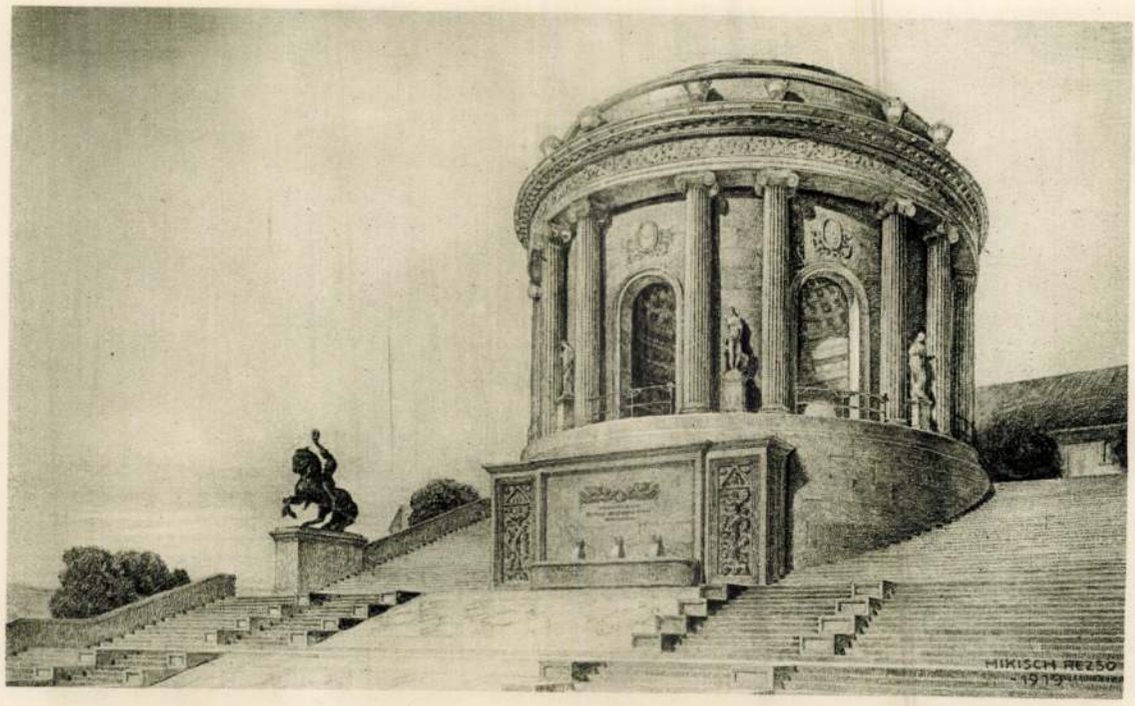

HIKISCH REZSŐ: AZ ERZSÉBET-EMLÉK UTOLSÓ TERVPÁLYÁZATA
I-ső díjat nyert pályamű

HIKISCH REZSŐ: A MARGITSZIGETEN FELÁLLÍTÁSRA KERÜLŐ
ERZSÉBET-EMLÉKNEK KIVITELI TERVE

ő fölfogására is átalakítóan kezdett hatni. Legalább is annyiban, hogy a maga szigorú stílusán enyhíteni próbált és azokkal a népművészeti elemekkel kezdett kísérletezni ő is, melyekkel építészkortársai dolgoztak.

III.

Közben önálló irodát nyitott (1905-ben), mert sikerült végre komoly megbízáshoz jutnia. Halas városának akkori polgármestere, Nagy Móric dr., a festői tájékú alföldi város számára európai mértéket megütő városházát akart építtetni. Pályázat és egyéb herce-hurca helyett tervet kért Hikischtől s terve annyira megtetszett ennek az ambiciózus és jóízlésű város-adminisztrátornak, hogy rövidesen elfogadtatta azt a várossal.

Olyan feladat jutott ezzel a fiatal építőművésznek, amely alaprajzi nehézségeivel és sokrétű gyakorlati igényeivel alaposan próbára tette leleményességét és gyakorlati érzékét. Négyszögű nagy területet kellett körülépítenie a legkülönbözőbb rendeltetésű épületekkel úgy, hogy egymással összefűzve mégis egységes komplexumot adjanak és unalmasnak se hassanak. A négyszög egyik homlokának közepén adva volt Halas egyemeletes régi városháza. Azt nem volt szabad se lebontani, se átalakítani. Melléje a járásbíróság és a járásbírósági fogház számára kellett megfelelő szárnyépületet terveznie. A négyszög csatlakozó oldalának sarkára színház építése volt kikötve. Szállóépület, kávéházi, vendéglői és bolthelyiségek kerültek a négyszög többi oldalára, az egyik sarkára pedig magasra emelkedő torony a víztartó és a tűzőrség számára.

Ezt az egymástól idegen elemekből összetett bonyolult feladatot lehetetlen lett volna klasszikai nyugalmú építménnyel megoldani. Ekkora heterogénség egymagában is nyugtalanságot jelentett. Wallot tanítványában e feladattal szemközt föléledtek másik mesterének, a romantikus érzésűnek, a müncheni Theodor Fischernek tanításai. Ugyanolyan önkéntelenséggel, mint ahogy a klaszszikai formaanyagba, nyúlt most a barokk és a német renaissance formaraktárába. A stílus, amelyhez ezzel közeledett, rokon volt Lechnerével és követőivel. Ritka változatú, építészeti motívumokban gazdag építmény lett ez az alkotása. Egészében festőien megragadó elképzelés egy alföldi városka prózai életében. Pedig nagyon gazdaságosan kellett építkeznie, minden nemes anyagról lemondania, minden díszítő elemtől tartózkodnia. Ugyanilyen föltételek alapján építette Theodor Fischer is schwabingi középületeit s miként ő, Hikisch is a fröcskölt vakolatba mélyített figurákkal és ornamentumokkal díszítette a falfelületeket. Így született meg a halasi városháza, mely talán legkevésbbé ismert ilyen épülete az országnak, noha bizonyára egyik legszebb modern városháza Magyarországnak.

Újabb építészeti formákkal próbálkozott Hikisch azon a két nagyszabású emlékpályázaton is, mely ugyanabban az esztendőben (1905-ben) dőlt el. Az egyik a Szabadságharc hatalmas emlékének pályázata. Ennek a tervének főgondolata tizenhárom féloszloppal reliefszerűen díszített hatalmas henger volt, melyet lépcsőkkel megközelíthetővé tett terraszra állított. Míg ezen a munkáján teljesen építészetileg kívánta a Szabadságtér közepére tervezett emléket mogoldani és a szobrászatot csak mint rátapasztott díszt tűrte meg, a fővárosi Kossuth-szobor pályázatára készített tervezetén az építészetet alárendelte szobrásztársai lobogó, testetlen és egyáltalán nem emlékszerű plasztikájának. Bár mind a két esetben téves föltevésen indult el, építészeti logikájukkal és szerves végiggondoltságukkal mégis kimagasodtak tervei a pályatervek sokaságából. A két pályázat egyébiránt eredménytelenül végződött.

A következő években a monumentális feladatokra kiírt újabb pályázatok foglalkoztatták Hikischt. Az ilyen feladatok érdekelték mindig a legjobban, mert nagy tömegek arányosítására vágyó képzelete bennük tudott önmaga természetének leginkább megfelelően kielégülni. 1906-ban a szegedi Fogadalmi templom pályázatán olyan tervvel vett részt, mely nemcsak díszítő motívumaiban, hanem főformáinak alakításában is magyaros zamatú volt. Még jobban elmerült ebben a stílustörekvésben — és még közelebb került Lechner stílusához — egy ezidőbeli pályatervén, melyet a zágrábi takarékpénztár palotája számára készített.

Mindezekkel a tervekkel nem volt sikere. Ez is, de még inkább fölülkerült önbizalma arra a belátásra bírta, hogy abbahagyja

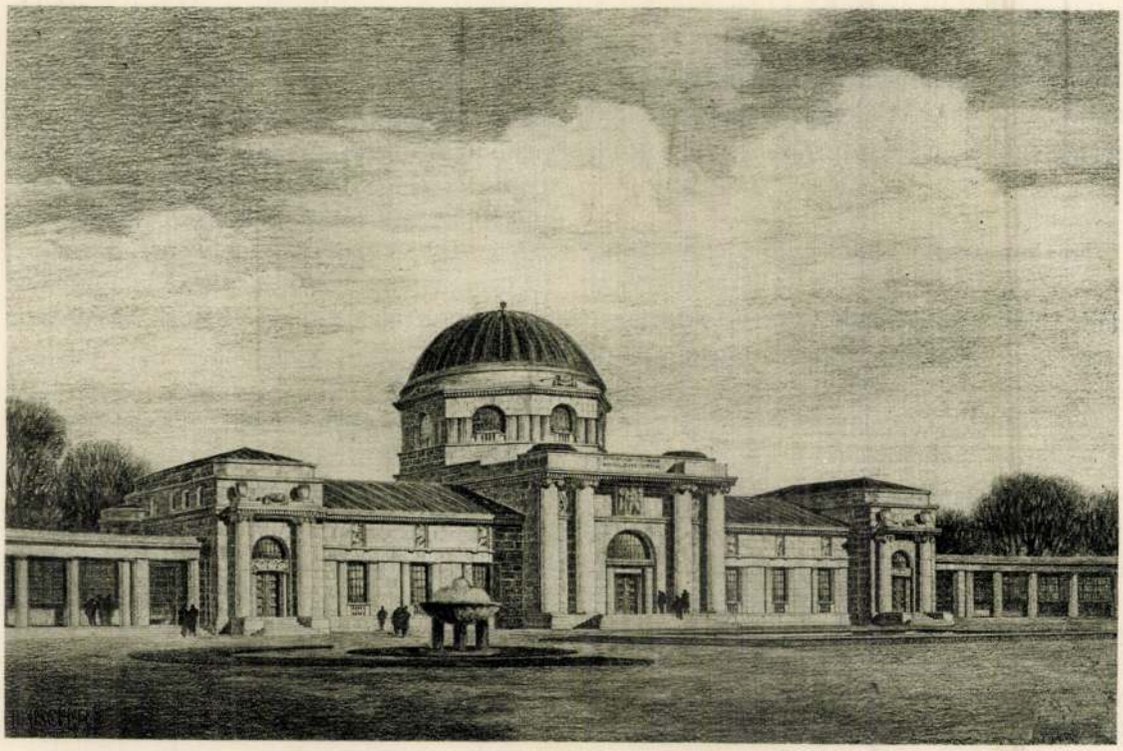

HIKISCH REZSŐ: A BUDAPESTI CREMATORIUM TERVE
I-ső díjat nyert pályaműve

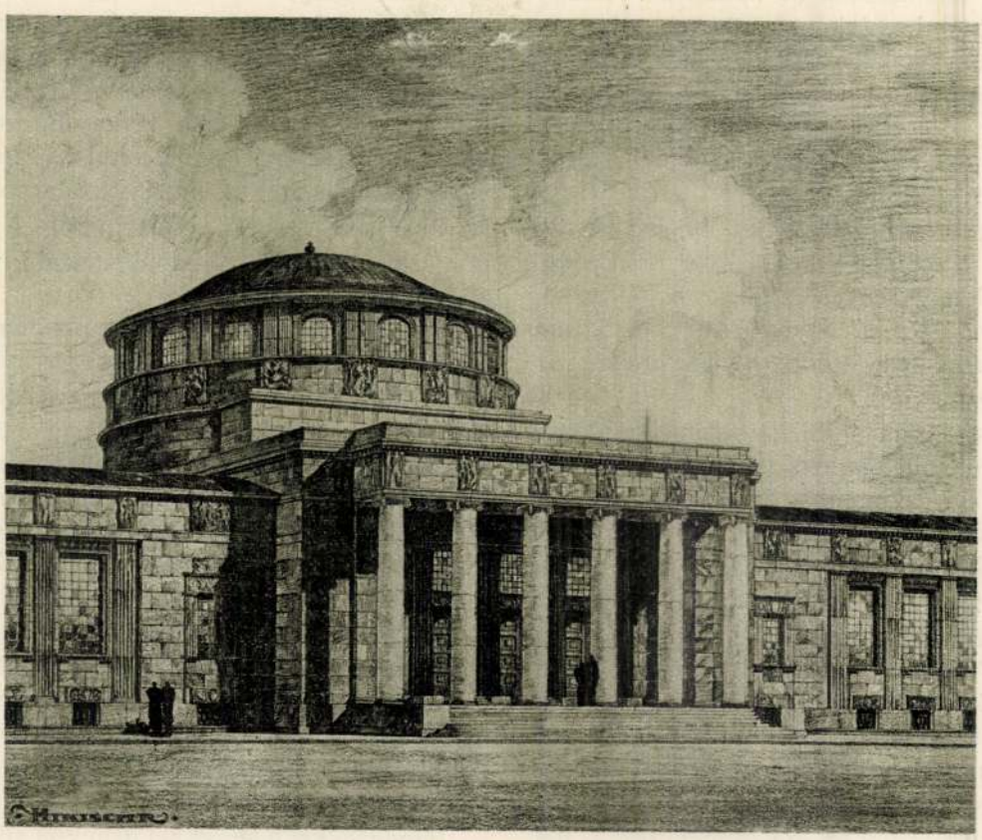

HIKISCH REZSŐ:
A KEREPESI-ÚTI TEMETŐ HALOTTASHÁZA FŐBEJÁRATÁNAK TERVE

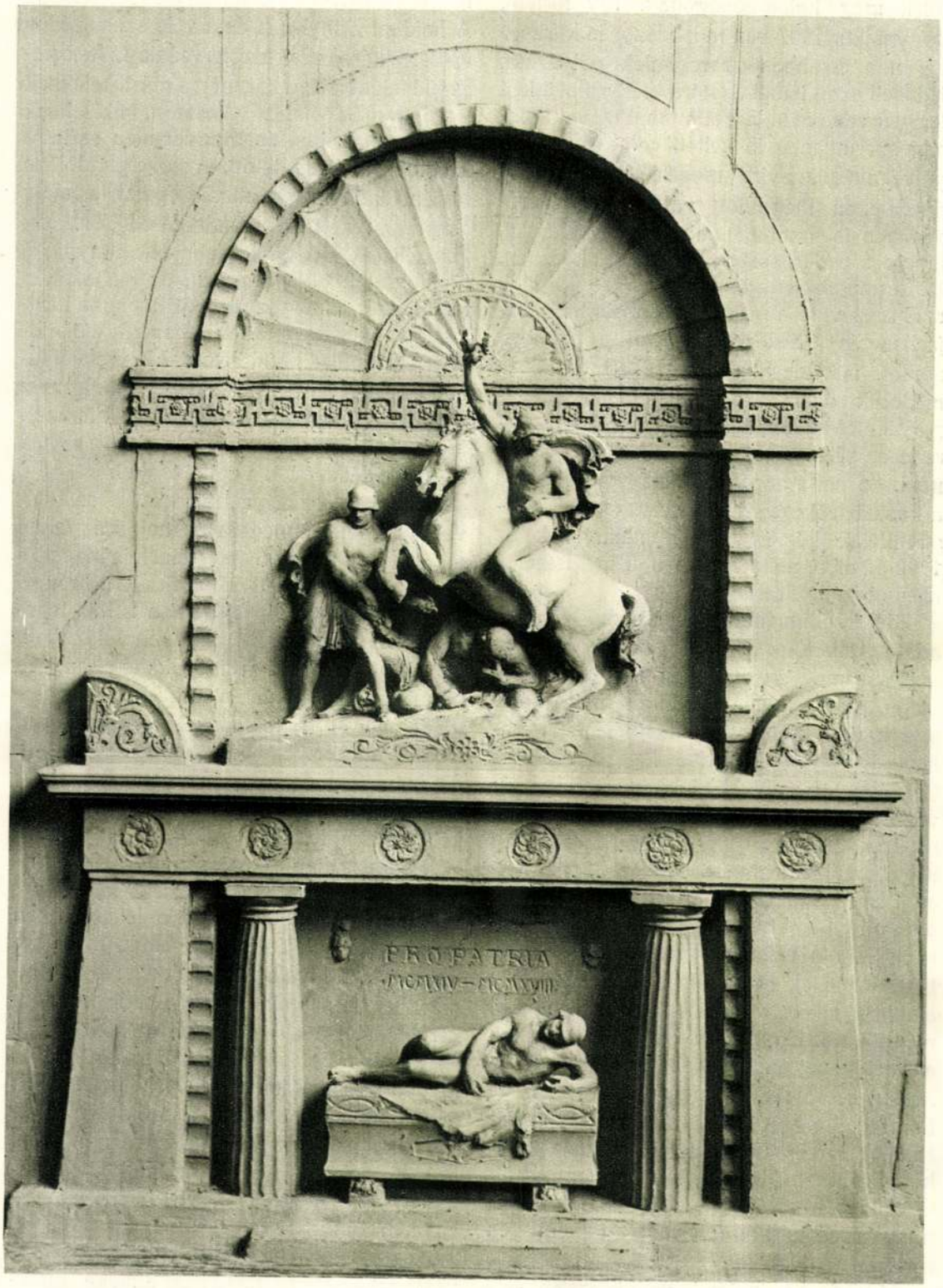

HIKISCH REZSŐ ÉS PÁSZTOR JÁNOS: A HŐSÖKNEK A SZÉKESFEHÉRVÁRI PLÉBÁNIA-TEMPLOM FALÁN ELHELYEZENDŐ EMLÉKMŰVE TERVE

olyan stílusnak az erőltetését, amely nem felelt meg hajlandóságának. Így történt, hogy mikor 1907-ben másodszor is kiírásra került a Szabadságharc-emlék pályázata, Hikisch azon ismét tisztára klasszikai ihletű tervvel vett részt. Ezzel a munkájával igazság szerint meg is kellett volna nyernie a pályázatot, annyira megérlelt és minden részletében megoldott volt az egyszerűségében is monumentális hatású talapzat, amelyet szobrásztársa számára készített. De a pályabíróságban egy neves külföldi szobrász vitte a szót s az ő szobrászi észjárása és ízlése döntötte el a pályázat sorsát. Hikischéknek be kellett érniök a második díjjal. A monumentális emlékpályázatokon továbbra is elkerülte a szerencse. Elismerés bőven jutott rajtuk neki, de soha megbízás. Ez volt a sorsa a kassai székesegyházba tervezett Rákóczi-síremlékre készített pályamunkájának az 1908-iki első, majd 1909-ben a megismételt második pályázaton is.

Míg monumentális építőkedvének nem adatott alkalom arra, hogy alkotásokban mutassa meg erejét, ebben az időben legalább gyakorlatibb feladatok megvalósítására jutott módja. Ilyen munkája volt Fernbach Károly babapusztai kisebb kastélya (1908-ban), két évvel utóbb pedig első fővárosi épülete, a szentendreiúti községi iskola. A Bárczy-aera hatalmas építészeti programmjából mindössze ez az egy feladat jutott Hikischnek, az is a város határán, a távoli Óbuda szélén, ahová a belső területek lakója véletlenségből sem téved el. Hozzá a telek sem volt szerencsés: torz alakja a tervező képzeletét szükségtelenül megkötötte. Egymásba szögellő tetőkkel, a kései német renaissance lendületes vonalhatású oromfalaival, kiugró terrasszal felbontott tömeget tervezett erre a helyre Hikisch, mozgalmas hatású, érdekes épületkomplexumot. Idők folytán a Szentendreiútra néző függeléképítmény alakját elrontották a restaurálók a terraszra önkényesen ráhúzott tetővel.

Miközben nála fiatalabb építészek egyremásra emelték épületeiket a város szívében (a háborút közvetlenül megelőző esztendőkben bontották le a Múzeum-körúton Ybl Miklósnak néhány műemlékértékű épületét, hogy a telket gazdaságosabban értékesítő bérházakat húzzanak föl helyükön), Hikischnek csak 1913-ban jutott ott először feladat. A hajdani Zrinyi-ház és a vele szomszédos épület telkére kellett megterveznie az Astoria-szálló felét. Felét azért, mert a másik teleknek gazdája más építészt választott. Hikischnek a Kossuth Lajos- és Magyar-utca sarkára kerülő épületrész jutott. Az ő elgondolása szerint épült meg a másik épület is, mely csupán a részletek alakításában különbözik Hikischétől. Az épület nemes arányait, a homlokfalak ötös osztását, az axisokat, a tető alakját és magasságát ő állapította meg. Egyszerűségében is palotaszerű előkelőségű az épület homlokzata. Mélyre vályúzott széles, lapos pilaszterek adnak neki vonalukkal fölfelé haladó irányt. Finoman tagosult, mégis nagyerejű párkányok zárják le nyomatékosan a vertikálisokat.

Ezzel az épületével, magassági arányával, az emeletek megosztásának arányaival a környék eljövendő épületeinek is megadta a kipróbált arányait Hikisch. A Múzeumkörúton a városkép elrontása nélkül lehetetlen lesz ezeken az arányokon változtatni. Helyességüket még szemmelláthatóbbá tette egy másik épületével, a Kund-féle bérpalotával, melyet a csatlakozó múzeumkörúti fronton a következő esztendőben épített föl. Az Astorián kipróbált arányokat alkalmazta rajta s tőlük ez az épülete is nemes és előkelő hatású lett.

Mindezek az alkotásai művészi képességei folytonos fejlődésének tanuságai. Minden azt mutatta, hogy a tehetségéhez méltó feladatok és köztük azok, melyekre legnagyobb hivatottságot érzett: a monumentális feladatok, sokáig már el nem kerülhetik. De akkor a háború következett és minden építkezés megállott. A hovatovább újra megindult művészeti élet újabb terveknek legföllebb a kigondolására juttatott alkalmat, megvalósításokra már nem. Mégis azokban a nehéz esztendőkben működött leggazdagabban és legmegkapóbban Hikisch alkotó képzelete. A „Céhbeliek" művészcsoportjának első kiállítására ő tervezte azt a nagyszabású hősi emléket, melynek mentől hatásosabb belső és külső földíszítésére kitünő szobrászok és festők fogtak össze. A lapos kupolája alatt széles szobrászi frízzel díszített, oszlopokkal áttört kerek építmény hatalmas erejű és minden

HIKISCH REZSŐ ÉS PÁSZTOR JÁNOS: BARTA KÁROLY ÚR CSALÁDI SÍRBOLTJA

HIKISCH REZSŐ: A NERUDA-CSALÁD SÍREMLÉKE

HIKISCH REZSŐ: BALÁZS HUGÓ ÚR ILKA-UTCAI VILLÁJA

HIKISCH REZSŐ: FENYŐ MIKSA ÚR VILLÁJA A NAPHEGYEN

társak és érzésben, gondolkodásban hasonlatosak közé. Köztük keresi a biztatást és a küzdelmekre lelkesítést. Párisban ilyent sem akkor, sem azóta nem kaphatott a fiatal építőművész.

Csalódottan fogta vándortáskáját Hikisch és indult Olaszország felé. Nem egymaga utazott. Vele mentek müncheni barátai, óriási cselekvési vággyal eltelt és nagy önbizalmú fiatal művészek. Körükben valóságos diadalmenetté alakult az itáliai út. Féktelen életörömmel habzsolták a fiatalok a sok szépet, ami útjukon elébük vetődött. Fiatalos egyoldalúsággal csak azt nézték meg igazán, ami közvetlenül érdekelte őket: az építészet alkotásait. De abból semmit ki nem hagytak. A kéthónapos út során lejutottak Pestóig. Száguldó volt utazásuk és nézésük tempója. De fogékonyságuk még határtalan volt, érzékenységük kikezdetlen, emlékezetük megtöltetlen, érdeklődésük mohó, mint a fiatal gyomor éhsége. Mindannyian örökéletű emlékekkel megtölten tértek haza és a nagy példáktól feltüzelt alkotóvággyal.

II.

Otthon különböző sors várt rájuk. Hikisch német barátai hamarosan belekerültek az eleven élet sodrába, feladatokat kaptak, feladatokat oldottak meg: építettek. A német építőművészet újabb törekvéseit átvették elődeiktől, kifejlesztették és nagyszabású alkotásokban valósították meg. Hova-tovább mindegyikük jelentős pozícióhoz jutott és tanítómesterévé lett a főiskolákon az utánuk következő nemzedékeknek.

Nem így járt Hikisch. Abban az időben, amikor hazakerült, hogy megtelepedjék itthon (1902-ben), a millennium nagy építészeti feladatai már el voltak végezve. Állott az országgyűlés új háza, az új királyi palota, a Kúria épülete, nagyrészt készen volt az új műegyetem épületcsoportja, a Zeneakadémia palotája. A magánépítkezés a millenniumi esztendők nagy lendülete után hirtelen megállott. Megtehette volna, amit a kezdő építészek legtöbbje, hogy beálljon valamelyik munkával ellátott neves építésznek az irodájába. De a kor ünnepelt magyar építészei nem nagyon sorozhatták körükbe Hikischt. Itthon általában az epigonok korszaka járta. A nagy Ybl Miklós már régen halott volt, társai és tanítványainak legjobbjai vagy szintén elköltöztek már erről a világról, vagy megöregedtek és nyugalomba vonultak. A finom és nemes művészetű Schickedanz Albert volt közülük az egyetlen, aki a munkát még abba nem hagyta. De megbízáshoz már ő sem igen jutott. A műegyetem tanárai: Hauszmann Alajos, Czigler Győző, Petz Samu és a nem tanár Alpár Ignác kaptak minden nagyobb feladatot. Az utóbbi abban az időben dolgozott a szabádságtéri tőzsdeépületen és a Nemzeti Bank palotáján. Velük szemben, mint engesztelhetetlen antipodesük, ott volt Lechner Ödön és a köréje sorakozott fiatalok. Wallot és Theodor Fischer tanítványa mindezekkel a művészekkel szemközt idegennek érezte magát. A geniális Lechner alkotásaiban hasztalan kereste az építészeti gondolkodást, a tömeggel való olyan bánást, mely a környező térrel gondosan számol. Még túlságosan benne élt az akkori német építészet formavilágában, a lechneri formaötletek exotikus zamatát nem érezte meg.

Szerencséjére akkor kezdődött meg a nagy szoboremlék-pályázatok sora. Egyremásra írták ki a pályázatot Kossuth Lajos síremlékére, a Szabadságharc emlékszobrára. Hikisch teljes erejével belemerült a munkába s mindjárt az első kísérletével szép sikert ért. A Kossuth-mauzoleum pályázatán elnyerte a harmadik díjat, de alighanem az első díj is neki jut, ha a maga építészeti tervéhez méltó szobrásszal pályázik. Az első díjat és a megbízást így a Strobl Alajossal társult Gerster Kálmán kapta meg. A másodikdíjas munka építészetét Lajta Béla tervezte. Általában a fiataloknak az öregekkel való megmérkőzése volt ez a pályázat. Az öregek — Gerster, Schickedanz — a klaszszikai formaanyaggal és a klasszikai stílus szellemében dolgoztak. A fiatalok minden történeti stílusanyagtól függetlenül igyekezték a feladatot megoldani. Lechner Ödön példájára, de nem éppen utánozva őt, keresték a magyar vagy magyaros építészet stílusát. Volt közöttük olyan, ki az ősnépek primitív temetői művészetébe nyúlt motívumért (Spiegel Frigyes és Márkus Géza közös építészeti tervének főgondolata a „tumulus" volt). Volt, ki — mint Lajta Béla — hajlított vonalú óriási kősüveget rakott lépcsős építményére. Hikisch terve egy oszlopokon nyugvó kupolás építmény volt, minden más

ízében egyensúlyos alkotás volt. Nagy kár, hogy valóság nem lehetett belőle.

Inkább művészeink foglalkoztatására, semmint azzal a reménységgel, hogy épület is válhatik belőle, írt ki pályázatot 1916-ban a főváros egy nagyszabású krematórium épületére. Az első dijat Hikisch nyerte meg centrális kupolájú, erőteljesen hangsúlyozott tagozású épületével. Szaporította vele azoknak az archivumba temetett alkotásainak számát, melyekre bűnbánattal fog visszanézni a mainál hozzáértőbb nemzedék.

Sikerének következése volt egy megbízás, melyet ugyanabban az esztendőben kapott a fővárostól. Hatalmas méretű ravatalosházat kellett a kerepesi temetőben terveznie. Ennek a megbízásnak sem volt komolyabb a gazdasági alapja, mint az előző pályázatnak. A háború annyira bizonytalan esztendeiben, munkaerő, építőanyag és pénz híján senki sem gondolhatott akkora épület lábraállítására, mint amilyen a tervezett halottasház lett volna. De legalább ott volt vigasztalónak az a gondolat, hogy ilyen épületre mindenesetre szüksége lesz egyszer a fővárosnak s ha utóbb is s ha talán sokára is, de mégis valóság lesz a tervből.

Ez a gondolat lelkesítette föl Hikischt arra, hogy egész erejével nekifeküdjön a feladatnak. Tervét általában nagy tetszéssel fogadták. Érthetően, mert vele Hikisch életének legharmonikusabb művét alkotta meg, egészében hatalmas monumentalitással ható részleteiben finomságaival megragadó alkotást. Az elnyúló földszintes épület közepéből rendkívül finomra egyensúlyozott arányaival emelkedik ki a magas dobra helyezett lapos kupola. A főhomlokzat középső részének a kiszögellő hatoszlopos portikus ád monumentális súlyt. Egyebekben az épület a legegyszerűbb, síma falainak alig van dísze, a biztos arányérzékkel elhelyezett ablaknyílások adják tagozását.

Az összeomlás minden monumentális építkezést lehetetlenné tett a megmaradt Magyarországon. Sokáig bérházak sem épültek, legföllebb apró villák a főváros periferiáin. A monumentális álmoknak végük lett — az építés művészei számára immár csak apró feladatok adódtak. Egy sereg kisebb-nagyobb síremlék köszöni keletkezését ezeknek a megpróbáltatásos esztendőknek. Síremléket a háború előtt is szívesen tervezett Hikisch. Az építés gyakorlatias feladatainál mindig jobban vonzották azok, melyeken a művészet követelményeinek mindent alárendelhetett és melyeken nem volt kénytelen az épület belső elrendezésének igényeivel számolni. A kerepesi temetőben néhány megragadó síremléket készített. Hatalmas erejű építmény a gelsei Guttmann-család mauzoleuma. Kerekkupolás, nyolcszögű épület, egyik beszédes tanusága annak a kvalitásnak, amely ezt a művészünket legtöbb magyar kortársától megkülönbözteti: csaknem biztosra menő arányérzékének, a díszítésben pedig mindig mértéket tartó nemes ízlésének. 1910-ből való Lukács Antal síremléke: lépcsőzetesen elhelyezett kőlapokon egy hatalmas kőkereszt. Sokszor megismételt motívum, melyet semmi díszítő ötlet nem frissít föl, csak az egésznek monumentális ereje, a nagyarányúan megtagolt tömegeknek összezárkozott egyensúlya ad neki újszerű hatást.

A háború óta tervezte legtöbb síremlékét Hikisch. Közöttük vannak legsikerültebb ilyen alkotásai. A Neruda-család sírboltja annak a problémának megoldása, hogy a szabad ég alatt fölállított sírkő hogyan hathat minden nézetből épületszerű egésznek. Ezt a hatást Hikisch a kőtáblát bekeretező két pár oszloppal érte el, továbbá a tetőként reájuk helyezett architrávval. Másik temetői főműve Hikischnek a Barta-család síremléke, igen finoman tagozott tömegével. Fadrusz János síremlékének főmotívuma magának a halott mesternek fiatalkori műve, a megfeszített Krisztus alakja. Az építészeti alapot Hikisch alkotta meg hozzá: nagyon finom arányú oltárszerű építményt. Időrend szerint egyik legutolsó alkotása a művésznek a székesfehérvári nagyszabású hősi emlék, amelyet szerencsés ötlettel a templom falába tervezett bele.

V.

A háború közepe tája óta Hikisch egy fiatal építőművészt vett maga mellé munkatársnak, *Müller* Viktort. Müller ugyanazt az iskolát járta, mint Hikisch, a drezdai művészeti akadémiát s onnan ugyanazt az építészeti észjárást hozta haza, mint ő. Hikisch azóta készült munkáiban ennek a tehetséges fiatal művésznek is része volt.

A legutóbbi éveknek alkotása két villaszerű épület, melyeknek egyike a Városliget szomszédságában, az Ilka-utcában áll, másika a Naphegyen, a Derék- és Tigris-utca sarkán. Az előbbi, a Balázs-család háza, formáival, tömegének megszerkesztésével, egész elképzelésével a régi Pest-Buda táblabírókori hangulatát idézi föl. A Városliget környékén hajdan, a mult század ötvenes éveiben nem egy ilyen villa épült. Az idilliumi környezet szinte hivogatóan hat erre a korstílusra, amely ott érzi otthon magát, ahol meghittség várja. Ezen a kis házon látszik meg legjobban, milyen kevés eszközzel, nemes anyagok és díszítő motívumuk felhasználása nélkül, pusztán a tömegek arányainak kitapogatásával mennyire meghitt tud lenni az olyan monumentális észjárású művész is, mint Hikisch.

A másik épület a naphegyi Fenyő-villa. Ez nagyobbigényű épület amannál, emelete is van s a tömege is hatalmasabb. Szerkezete szerint ez a villa talán még az előbb említettnél is egyszerűbb: síma homlokfalát úgyszólva csak az ablaknyílások sora és a zömök oszlopokon nyugvó erkély élénkíti meg. Míg az előbbi épület a báj és az intimitás megtestesülése, emez részleteinek minden finomsága mellett Hikisch monumentális felfogásának is kifejezője.

Ismét más természetű feladat megoldását jelenti a Lukács-fürdő Zsigmond-utcai homlokzatának és belső udvarának kiképzése. A fürdőépület eredetileg raktárfalszerű homlokzatának barokkos toronnyal adott új lendületet Hikisch és finom barokk ékítményekkel enyhítette síkjának egyhangúságát. A belső udvar átalakítása közben viszont a meghittség hatásának fölidézésére törekedett.

Hikisch egész művészpályáján mint kísérő árnyék, mint izgató és nyugtalanító, de egyben sarkalló feladat vonul végig az Erzsébet-emlék pályázata. 1903 óta minden pályázatán részt vett, egyre érettebb tervvel. Végre az utolsó pályázaton, 1919-ben ő nyerte el az első díjjal a megbízást is. Nagy elégtétele volt ez évtizedes küzdelmének, de igazi öröme már nem telhetett benne, mert a közben elmúlt nehéz idők annyira megapasztották az emlék pénzalapját, hogy Hikisch hegymegoldó hatalmas tervének kivitelére gondolni sem lehetett. A legkülönbözőbb megoldások számára kellett újabb és újabb terveket készítenie. Egy ideig arról volt szó, hogy a Várbazár közepe táján, a két torony között kivájják a hegy oldalát és felül nyitott köralakú csarnokká képezik ki, melynek közepébe állítják azután Erzsébet királyasszony szobrát. Ebből a tervből sem lett valóság s Hikischnek újabb változatot kellett kieszelnie a Margitsziget közepére: köralakú, oszlopai között áttört kupolás kis templomféle csarnokot a királyné szobra számára. Ehhez a tervéhez már kifaragták a köveket, már csak az egyberakásuk van hátra. Ha elkészül a tempietto, művésze elborongva idézheti föl előtte egész pályáját, annak sok csalódását és sok lemondását. De vigasztaló gondolatokat is ébreszt majd föl benne ez az alkotása. Annak tudatát, hogy végezetül bármennyire összezsugorította koncepcióját a kényszerűség, annyi esztendő erőfeszítése nem volt hiábavaló. Az Erzsébet-emlékért való viaskodása közben fejlett ki benne a monumentális építő, a nagy tömegek hatalmas szózatú lendítője.

ELEK ARTÚR

sítása által valami leírhatatlan megrázó, minden földitől elszigetelt jelleget kölcsönöz a tekintetnek. Mintha ez a tekintet bejárta volna a lélek szenvedéseinek és magányosságának végnélküli útját s most fáradtan, mindenen túl tükrözi a sóvárgását a végső megpihenés: a végtelenségbe való beleolvadás után.

Emellett a misztikus, aktivitásban szinte készakarva lefojtott sóvárgásnak hatalmas felfokozását láthatjuk Bach fugáiban. A barokk templomok és vallásos szonettek magával ragadó vertikális dinamikájának zenei hasonképei ezek a fugák. Itt érezzük ki legjobban a folytonos levés, a folytonos mozgás zenei kifejezését. Ezért igazi barokk műforma a fuga. Egy pillanatig sem hagyja a hallgatót megnyugodni, hanem kényszeríti a téma folytonos figyelemmel követésére. Fülünk hallatára, előttünk folyik ennek küzdelme a többi szólamokkal, egy minden eszközzel a cél felé való törtetés, mely a végső kibontakozásban nyeri befejezését. Egyik leghatalmasabb fugája az 5 szólamú cisz-moll fuga (Wohltemperiertes Klavier) hatalmas felépítésével olyan, mint a lélek mozgalmasságának végtelen melódiája, mely mintha meghatározhatatlan távolból eredne és ugyanoda veszne el. A legmélyebb szólamban halkan, unisono hangzik fel először a téma, alig tudjuk kivenni körvonalait. Ugyancsak ilyen halkan lép a többi szólamokba mindig magasabb regiszterekben, mint egy sóhajtás különféle visszhangjai. A harmónia mindig teltebb lesz; belép egy élénkebb mozgású, majd egy második kontratéma, melyek a főtémát igyekeznek elnyomni. Minél jobban közeledünk a kibontakozáshoz, a témák küzdelme annál erősebb. Az érzelmek ellentétei, a témák ellentéteiben jutnak kifejezésre. A főtéma hatalmas oktávákban diadalmasan bontakozik ki a többi szólam keretéből; a második téma lassankint elnémul, a másik kettő egymásba szövődik, összetorlódik, hol az egyik, hol a másik szólamban bukkannak fel, alig tudjuk egyiket a másiktól megkülönböztetni. Mind egy közös cél felé látszanak törni, mindig nagyobb erővel, szenvedélyes akarással. Végre e drámai küzdelem dinamikai csúcspontján, exsztatikus szenvedéllyel hangzik ki mind az 5 szólam a Cisz-dur akkord fenséges harmóniájában.

Lehetetlen itt a barokk vallásos szonettek és templomok hangulatának hasonlóságát föl nem ismerni. Előbbiekben a motívumoknak a befejezés közeledtével való folytonos fokozása, gazdagodása, torlódása, a végső point felé való törekvése ugyanezt a lázas, drámai előretörést eredményezi, mely a végtelenbe való kihangzás által nyeri feloldását. *Friedrich v. Spee*, *Gryphius* szonette-jei erre a legjobb példák. A fuga témáinak, mint a szonettek motívumainak a befejezés előtt való torlódása, gazdagodása, a barokk templomok plasztikus kifejezésének, érzéki pompájának fent a magasban való halmozásával mutat analógiát. A gotika vertikális dinamikája akadálytalanul tör fölfelé. A barokkban ez mindig küzdelem, ellentétek legyőzése után történik. Fenn a magasban az egymásnak ellentmondó részek a legszebb harmóniában egyesülnek. A fölfelé törés dinamikájának épp az ellentétek küzdelmében végbemenő erősödése tehát sajátosan barokk vonás. Bach fugájában is a sóhajhoz hasonló gyenge kis motívum a többi szólammal folytatott küzdelmében egy hatalmas pátosszal telt felkiáltássá változott. Mintha az angyallal birkózó bibliai Jákob szavát hallanánk: „Nem hagylak, míg meg nem áldasz!“ Micsoda távolság választja el Palestrina hitvallását Bach hitvallásától! Amott az Istenben feloldódott lélek áhítata, melybe még nem hatolt be a reformáció jelentőségének tudata, emitt az egész Európa népének kedélyét felrázó, lelket átformáló reformációt átélő, a hitét önmaga kiküzdő művész szenvedélyes Istenkeresése. A lelki folyamatok múltját és jelenét, fejlődésének mikéntjét hozza elénk Bach a fugáiban, az embert a maga múltjával, egész élete sorsával ábrázolja Rembrandt a portraitiban. Műveik a sziklaszilárd hitnek egyszerű, komoly, mély megnyilatkozásai, melyek a maguk univerzálitásában az egész emberiséghez szólnak. Évszázados keresztény múlt betetőző szellemóriásai, akiknek lélektől átitatott műveiben a barokk szellem a gotikáéhoz közeledik. Éppen ez a gazdag, kimeríthetetlen lelkiség az, mely e két congeniális szellemet minden stílus fölé emeli, örök emberi értékek lángoszlopaivá avatja, kik állandóan világítják az emberi tökéletesedés országútját.

Dr. PRAHÁCS MARGIT

Magyar Művészet
1926. 10. szám

HIKISCH REZSŐ: KISKUNHALAS VÁROSHÁZA

HIKISCH REZSŐ: KISKUNHALAS. SZÍNHÁZ ÉS SZÁLLÓ

HIKISCH REZSŐ: FŐVÁROSI ELEMI ISKOLA A SZENTENDREI-ÚTON

HIKISCH REZSŐ: AZ ASTORIA SZÁLLODA

HIKISCH REZSŐ ÉS MŰVÉSZETE

I.

Az Erzsébet-emlék második pályázatának meghirdetése után, 1903-ban történt, hogy a szoborbizottság elnökénél, Ráth Györgynél, egy fiatalember jelentkezett az azóta múzeummá lett fasori villában. Felvilágosítást kért a pályázat feltételeiről.

— Csak nem akar tán résztvenni rajta? — förmedt rá az öreg úr. — Nem kezdőknek való feladat az.

A megleckéztetett „kezdő" mögött akkor már egy jelentős pályázási siker volt. Egy évvel azelőtt dőlt el a Kossuth Lajos mauzoleumára hirdetett pályázat s a harmadik díjat azon a teljesen ismeretlen nevű Hikisch Rezső kapta meg, a nála jóval idősebb és ismertebb építőművészekkel szemben. Való igaz azonban, hogy fiatal volt, megjelenésre koránál is fiatalabb, alig huszonhét éves. Mögötte csak tanulás, még semmi alkotás.

Új és ismeretlen ember volt itthon, frissen érkezett. Tanulmányainak csak a legelejét végezte idehaza: a felső építőiparis kolában, majd két évig idősb Ray Rezsőnek, a millenniumkörnyéki évek egyik legtöbbet foglalkoztatott építészének irodájában ismerkedett meg a mesterséggel és szerzett benne némi gyakorlatot. Művészetet tanulni Németországba ment. Három évig, 1896-tól 1899-ig, volt a drezdai művészeti akadémia növendéke s belőle két évet az akkor legnagyobbra tartott német építőművészek egyikének, Paul Wallotnak, a berlini Reichstag építőjének mesteriskolájában töltött. A drezdai három esztendő feledhetetlen emléke maradt Hikischnek. Nagyszerű nemzedék nevelkedett Wallot mester iskolájában, a ragyogó tehetségeknek egész serege, melyből a mai Németország leghíresebb építői váltak ki, olyan szabású művészek mint Wilhelm Kreis, Oswin Hempel, Hans Max Kühne. Ebben a tehetségzsendítő környezetben kapott egész pályájára szóló irányítást Hikisch. Tehetsége annyi kitünő tanulótársa között sem maradt észrevétlen. Az iskolai pályázatok egyikén egy Kurhaus-tervével a második díjat, a nagy ezüstérmet nyerte meg. A Bismarck-emléktornyokra hirdetett nagy, országos pályázaton pedig, melyen a német birodalom legjobb építészei is résztvettek, tervével jutalmul vas cserkoszorút nyert a fiatal magyar művésznövendék. Wallot mester iskoláját kitüntetéssel hagyta el, hogy gyakorlatra egy másik nagy német építőművész műhelyébe menjen, Münchenbe, Theodor Fischerhez. Egy évet töltött ott többé-kevésbbé önálló feladatok elvégzésével. Fischer professzor tanítványait erősen belevonta a maga munkásságába és szívesen bízott reájuk önálló feladatokat. Így jutott Hikischnek egyebek között több Isar-híd megtervezésének feladata. Megoldásait a mester elfogadta s a tervek megvalósításra is kerültek.

Mint ahogy a fölszabadult mesterlegények szokták hajdan, vándorútra indult ekkor Hikisch. 1901-ben négy hónapot Párisban töltött. A németországi pezsgő építészeti tevékenység után Páris csalódást okozott. Németországban már javában próbálgatták az ifjabbak az eljövendő kornak stílusát, merész ideák keresték megvalósulásra a legalkalmasabb formai megoldást. A bécsi Wagner már élete java munkáját elvégezte, Berlinben és Darmstadtban Messel mutatott új lehetőségekre, a Bécsből Darmstadtba származott Olbrich a középkori német építészeti formakinccsel kísérletezett és alkotott merészet. Párisban ebből a sürgés-forgásból mit sem tapasztalt Hikisch. Ott még a tehetségesek is legföllebb megismétlői voltak elmúlt korok nagy művészeinek. A minden egyébben annyira forradalmi hajlandóságú Páris, mely a tizenkilencedik század Európájának festőművészetét megújította és a maga képére alkotta, amely Rodinnel a világ szobrászatában is akkora kavarodást okozott, az építés művészetében konzervatívabbnak maradt minden más országnál. A fiatal művészember idegenben is az önmagához hasonlók után vágyik, a kor-

MDK

Pásztor János, szobrászm.

Itt is megjelenik a nagybajuszu , szürös öreg alföldi paraszt, mindnyájunk ösapja: a rendithetetlen magyar föld. Meg se rezzen, amikor katonafia elbukik elötte. O a menedék minden bizonytalanságban.

?: Az ország hösi emlékeinek seregszemléje a gödöllöi kiállitáson./Premontrei gymn. tornatermében/. - Magyarság. 1926. aug. 8. 9.l.

MDK

Pásztor János szobrász

Műtermében a mintázóállványon a makói hősi szobor két mellékalakja ül. A művész az utolsó simításokat végzi rajzuk. Az egyik: dalos magyar legény.. A másik: magyar anya.
Két akt szobrát kénytelen volt betakarni, mert bűnvádi eljárás indult a művész ellen. Az egyik aktért állami nagy aranyérmet kapott és márványba faragva a Szépműv.Múz.-ba van. A másik akt a Széchenyi-fürdőben van elhelyezve.

Cikk: Látogatás egy művésznél...
Pesti Napló, 1928.dec.25. 38.l.

M.D.K.

Pásztor János

A "Fájó kérdés a magyar szobrászokhoz" c. körkérdésre azt válaszolja, hogy legszivesebben "a ma hőseit, a munkásokat faragnám kőbe...ha tehetném." Megemliti a "Kubikusok" c. vázlatát, amely a legközelebb áll hozzá.

/Nem lehet megállapitani sem a cikkiró nevét, sem azt, hogy a„Kubikusok"vázlatának repr.ëját közlie a lap, mert a példány hiányos.
Szinházi Élet. Bp. 1930. febr. 23.-márc. 1.
XX. évf. 9. sz. 5-6. lap

M.D.K.

Pászlor Ferenc, rajzos

nevét említik

Idézve: Kállai Ernő: Őszinte beszámoló egy beszélgetésről /Szalay Lajossal/,
Magyar Csillag, 1942.jan.1.ii.évf.1.sz. 44-49.old.
Kortársak szemével, 1896-1945. Szerk.Németh Lajos.
Bev.és összeáll. Perneczky Géza,
Bp.1967. Corvina, 258. old.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

NÉPSZABADSÁG

Pásztor János

1967 NOV 9 H

Műteremmúzeum a Gellérthegyen

Századunk első harmadának neves szobrásza, *Pásztor János* — legismertebb műve a Parlamenttel szemben álló *Rákóczi-szobor* — hosszú időn át a Gellérthegy déli lejtőjén, a Szüret utca 8. számú házban élt és alkotott.

A művész özvegye az ingatlant — százhúsz alkotással együtt — a *Nemzeti Galériára* hagyományozta.

Tagadhatatlan persze az a ve
szély, hogy a szakember elvés
az információk tömegében, e
nem látja meg a fejlődés fő irá
nyát, nem figyel fel a roko
területek új eredményeire, am

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás, repr.

M. Nemz. Galéria, vezető 1965.

MDK

Pásztor János

Léthe vize, br.

20.sz. M.festészet és szobrászat. N.Gal. és Móra F. Muz. Szeged 1966.

MDK

Pásztor János

M.Nemz. Galéria, vezető 1965.

Pásztor János

1925-ben a Műcsarnok rendezésében nyert az Art Illillico-on nobráinati díjat Előtte c. művével (4 díjó d. volt.) 23 l.

Lyka Károly, Festőnemzedékek világháború előtt. Bp. 1956.

M.D.K.

Pásztor János szobrász

Rákóczi-szobor

Németh Lajos: Korunk szobrászati alkotásai és ma élő jelentős szobrászok fővárosunkban, Bp. 1967.

52.l.

Pásztor János

Szenczi Molnár Albert szobra 1939.
a debreceni Központi Egyetem előtti
téren.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bögel József/
1961. Debrecen 101. l.

Pásztor János

A debreceni Kollégium 400. jubilumára portréreliefet készitett az első udvar árkádjainak belső falára.

1961. Debr. 99 l.

A képzőművészetek Debrecenben /szerk. Bőgel József/

MDK

Pásztor János

Bucsuzkodás, repr.

A Magyar Nemzeti Galéria 1965.

M.D.V

Painter James
Lund

Mitteilungen

Horváth Imre: Olvasói levél Bálint művészetéről
Művészet, 1965. április – 30 lap.

MDK

Pásztor János

neve az előszóban szerepel

2o.sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal. és
Móra F.Muz. Szeged 1966.

MDK

Pásztor János

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

A Magyar Nemzeti Galéria 1965

MDK

Pásztor János

Léthe vize, br.

20. sz.i m. festészet és szobrászat N.Gal. és Móra F.Mus. Szeged 1966.

Pásztor János

Munkácsy-céh II. kiállításán szerepel

UN.929.X.22.

Pásztor János MDK

Ybl Ervin: A Tisza-szobor pályámunkái.
Budapesti Hirlap 1929. jun. 16.

Pásztor János MDK

szobrász

Hódmezővásárhelyi Művészek Társasága.
Magyar Művészet 1926. 362-363.o.

M.D.K.

Pásztor János

A martonvéséri Beethoven-est-tel kapcsolatos beszámoló megemlékezik Pásztor János alkotásáról: "Monumnetális fehér márványszobor... emlékezteti itt a késő utókort Martonvásár legnagyobb napjaira, amikor földjét géniusz illette... "

A szöveg mellékleteként szerepel a szobor fényképfelvétele.

Bónis Ferenc: Beethoven-est a tavi szigeten.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. aug. 11. 30-31. 1.
V. évf. 32. szám.

M.D.K.

Pásztor János szobrászmüvész

Kisfilm készül a müvészről, amelyen rajta kivül szerepelnek még Medgyessy Ferenc, Tornyai János és Kovács Mari népmüvész munkái is.
A filmet Mészáros Márta rendező készíti "Mágneses föld" cimmel.

Kis Film Szinház Muzsika. c. rovat "A Budapest Filmstudióban" kezdetü közlemény.
Film Szinház Muzsika. Bp. 1961. dec. 1. V. évf. 48. sz. 39. l.

Pásztor János MDK

tervezte a Pásztor Jánso alkotta bpesti Rákóczi szobor talapzatát. Leleplezték 1937. máj.2.

Rajzoktatás, 1937. 4-6.sz. 57.o.

Pásztor János MDK

szobrász

résztvett az Erzsébet szobor 1913.évi pályázatán

Kézdi Kovács László:Az Erzsébet emlékmü
Pesti Hirlap 1913. máj. 28.

MDK.

Pásztor János szobrászmüvész

" Á lldás"/kép /

A Budapesti Hirlap vasárnapja 193o. okt. 26. 1. l.

MDK.

179. Pásztor János: Szénhordó.
szobrászmüvész.

Képzőm.Társ. 19o9. tav. kiáll. kat,

MDK.

Pásztor János: Kubikos. szobor /:kép:/

Képzőm. Társ. 1912/13. téli Kiáll. Kat 278,

Pártos János

rokkán megfordult Váradhelyen.
Ifjúsági élményei ihlették írásait, pl. Bűnhődők (te).

Artner Tivadar: Évszázadok művészete. Bp. 1965.
Gondolat K., 605 l., ill.

476.1.

Pásztor János

Búcsúzkodás. 1906. Budapest, Nemzeti Galéria. (repr.)

Artner Tivadar: Gyermekek művészete. Bp. 1965. Gondolat K., 605 l., ill.

476. l.

Pántos János.

A vásárhelyi művelődési egyesület alapítója

Irod.: Gyulai Béla: Vásárhely és a képzőművészet

Vásárhely 1967 IV.n. 366old.

M.D.K.

Pásztor János, szobrász

Tompa király-szobrát 1940-ben állították fel a Margitszigeten. Eredetileg mellékalak is volt a talapzaton, ez lovát fogó őrző magyar, de a háború alatt ez megsemmisült.

Róna Tibor: Budapesti kirándulóhelyek
Bp. /1960/. Panoráma, /Magyarország írásban és képben 1.köt./
209 old.

Pántor János

a hódmezővásárhelyi cserépedény
ozár alanitói köt

M. Aboryi drany: Prólyanak
hozzánk a szoborok is.

Magyar Hemzet, 1967. VIII. 16. 5. o.
Tisztelt Szerkesztőség!

Pásztor János szobrász

/ 1881 - 1944/

Primavera,

M.D.A.

Lyka: A művészetek története, Bp. 1965. 201.l.

Pásztor János szobrász M.D.K.

1881-1945

Bucsuzkodás, repr.

A Szépművészeti Muzeum 1906-1956, Bp. 1956. 309. kép

Pásztor János (1881 - 1945)

Magvető.
bronz, 56,5 cm. Lelőhely a M.N.G.-ban.

Sáncőr.
bronz, 45 × 44 cm. M.N.G. Ltsz.: 56.538-N.

Búcsúzkodás. 1905
ta, 77 cm. M.N.G. Ltsz.: 3299.

Reprodukálva: Magvető

Merőjárdasági a Képzőművészetben. A Kat. Bev.
Matolcsi János. Bp. 1959

33.

M.D.K.

Pásztor János szobrász

Az 1910-1914 között feltünő uj magyar szobrászgeneráció egyik alakja.

Kopp Jenő: Kisfaludi Strobl Zsigmond, Bp. 1956. 7.l.
Kopp Jenő: Kisfaludi Strobl Zsigmond, Bp. 1956.

Pásztorics

-- -; Beethoven, Kő-, 1927. Mártonvá-
sári; Kazinczy Kát, Groza, 1936, Bp.,
Bécsi lapa Lei; II. Rákóczi Ferenc,
Groza, 1937, Bp. Kossuth Lajos tér 5th.)
1943-44-ben a Képz. Főisk.
tanára. 1911-1970-ig dolgozott a
Sz.-uti műv. telepen

Szinnyei uti művészkelep Kiállításai. A Zsit.
Ömerll. Csap Erzsébet, Elischer Brigitta. 21.
Bp. 1965

Pásztor János

Reprod:
A Léthe vizéből 1918.

Szárazdos uti műveszetelep kiállitása.
A zaj ösnevell, Gáp Endréhez, Elischer
Brigitta. Bp. 1965

Pásztor János "Hobrai művész"

1881-ben Somain-ben, † 1945-ben Bp.-en. Előtte egy ideig a Párizs-i Julian Akad. tanítványa, majd Párizsban a Julian Akad. tanára. 1902-től nagyobb részt Hobrai-ban élt. Hímes bel- és tájképeket festett. 1930-ban a Műcs. Tolleti Tiv. Tiszt. volt. Zsáner-, portrét, tájképeket festett. Önálló kiállításai: (Ád Astra, Bécs, 1928, Bp. Szabadsajtó, Gilde-szalon)

Szárados uti művészlakás kiállítása. A rat. tanácsa, Lap Erzsébet, Elischer Brigitta. Bp. 1965

21.

Pásztor János

Rudnay Gyula-nobrát a Marsitmúzeum
állítják fel

Magyar Nemzet 1965. dec. 28.

Pándi János szobrászművész

A debreceni Tudományegyetem 1931-ben
fölállíttatott hivatalát még alkotó reformátor
szobrának is alkotójaként ismerik Debrecen lakóiról.
A pályaművészeket még számos mester is:
Tüzedi Richárd, Ofmann Béla, Pándi János
és Kisfaludi Strobl Zsigmond.

Pándi János: Ismeretlen Madáchos szobor a
Tátrai Vadászban.

Református Egyház, 1962. ápr.

Pásztor Gábor

Az első világháború óta ismert művészek dolgoztak Hódmezővásárhelyen, melynek művésztelepe hírt vett. A művészek is Vásárhelyen dolgoztak.

Hajdúböszörményi Napló, 1973. jún. 20.

Vásztor János 4

„Őshelyet"

„Ősvadat"/a tihanyi biológiai

Intézet parkjában/ c. versei

említve

Népmava 1972 augusztus 5

8. old.

Pásztor János vonása
(1881-1945)

1

az iparművészeti iskolában, majd
a párizsi Julian iskolában tanult

Népszava 1972 augusztus 5 8.old.

Pásztor János

2

„Búcsúzkodás" (MNG)

„Elúzött"

„Ad astra" c. utóbbi emlékre

Népszava 1972 augusztus 5 8.old.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

Csillag István szobrászművész kortársa volt. Pásztor J. 1944-ig alkotott. Csillag vele rokonirányzatot képviselt, de nem tartozott a kor hivatalos művészei közé. 428.old.

GESZTI LÁSZLÓ: Csillag István köszöntése 427.old.

Az ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XXIII. 1987. 39-40.sz. 2p.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

Vágó Dezső szobrászművészel együtt végezte el az Ipar művészeti Főiskolát és együtt is mentek ki Párizsba, tovább tanúlni. 22/334/.old.

SZIGETI ISTVÁN: Vágó Dezső szobrászművész érmei és plaket jei 22/334/.old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
-------- XVII. 1961. 18.sz. Bp.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász, /1881-1945/

A századfordulón közép-ezrópai viszonylatban az akademikus naturalizmus, a realizmus pedig még inkább helyénvaló akkotómodnak tekinthető, ezek viragzását azonban 1945-ig, sőt napjainkig olyan jeles mesterek konzervaltak, mint pl. Pásztor János szobraszmüvész
568.old

HECKENAST JANOS: Rumi Rajki Istvan szobraszmüvész
564.old

VASI SZEMLE, XXV.évf. 1971. 4.szam, Szombathely

Pásztor János

"A „Szénhordó" c. erőteljes figurája kimagasló munka a szobor-teremben, "A Mücsarnok tavaszi tárlatá"-n, mint a Müvészet c. rovatban közölt kritika megállapitja.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 4. XX. évf.
14. sz. 234. lap.

Pásztor János

Az ifju puritánnak kellene a pálmát nyujtani azért a szobráért, mely "egy munkás alakját annyi bensőséggel, s minden egyszerüsége mellett is, oly hatásosan mintázta meg, hogy az embernek Meunier jut az eszébe...Azért is fogadták el ezt a munkáját, mert itt paralelizálhatják sikerét a nagy belga emlegetésével." A "Kubikos"-t visszautasitották, mert ez még ennél is jobb, -mondja kritikájában Tövis: "A tavaszi kiállitás" cimmel a Müvészet c. rovatban.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf.
15. sz. 255-256. lap.

Pásztor János

A cél a Mücsarnok viszahóditása, sikerült. A modern müvészet ügye diadalt aratott. Most bevonulnak oda, ahonnan eddig kiszoritották a modern müvészet képviselőit.
A MIÉNK uj tagjai: Simay Imre, Szamovolszky Ödön, Telcs Ede, Vedres Márk, Beck Ö Fülöp, Gárdos Aladár, Gách István, Kallós Ede, Ligeti Miklós szobrászmüvészek.
Boruth Andor, Czigány Dezső, Galimberti Sándor, Gulácsy Lajos, Herrer Caesar, Jávor Pál, Katona Nándor, Koszta József, Körösfői Kriesch Aladár, Márk Lajos, Mihalik Dániel, Nagy Sándor, Nyilassy Sándor, Olgyay Ferenc, Perlmutter Izsák, Pór Bertalan, Szlányi Lajos, Thorma János, Ujváry Ignác, Zemplényi Tivadar, Zombory Lajos festőmüvészek.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf. 15. sz.
255-256. lap.

Pásztor János

Tövis: "A tavaszi kiállitás" cimmel beszámol a "müvészet főrendiházában", a Mücsarnokban történt változásról, ami azt jelenti, hogy ebben a formájában, ahogy ma látni, ez az utolsó tavaszi tárlat a Mücsarnokban. Ez után már helyet kap a modern müvészet ott, ahonnan eddig kiszoritották. A MIÉNK ugyanis, -mely számarányra kicsiny, de értékben eddig is a leggazdagabb csoportja volt a magyar müvészetnek,- a napokban tagjai közé avatott harmincegy müvészt, -huszonegy festőt és tiz szobrászt.- s is közel hatvan főre erősödött, ami müvészetpolitikai kérdésekben ezután számbelileg is meg adja neki a döntő sulyt, mely esztétikai valőrje révén eddig is joggal megillette volna.

A HÉT, Bp. 1909. ápr. 11. XX. évf. 15. sz. 255-256. lap.

Pásztor János

Fadrusz Jánosnak, a Mátyás-szobor nagy alkotójának egész vad őserejét "belegyurta fiatal mestere" az elhunyt nagy müvésztárs mellszobrába, mely a Műcsarnok tárlatán került bemutatásra.
Tövis: "A téli kiállitás" cimmel közölt beszámolójában kiemeli a müvész alkotását.

A HÉT, Bp. 1909. nov. 21. XX. évf.
47. sz. 778-779. lap.

Pásztor János

A Munkácsy-szobor pályázaton szereplő művét méltatja a lap Művészet c. rovata.
Mind a művész, mind Telcs Ede szobormüvét igen magasra értékeli. Ha Munkácsyra gondol a művész, alkotása nem is lehet más, "csak puritán tisztaságu plasztika, tiszta művészet" állhat majd a nagy művész sirja felett.
Végül az elfogult biráló bizottság eljárására utalva megjegyzi: "a pályázaton vannak biztató jelek" hogy talám mégis meg lesz a szobor.

A HÉT, Bp. 1906. febr. 18. XVII. évf.
7. sz. 111. lap.

Pásztor János

"A vidékre huzódott fiatal magyar szobrász... erős kézzel kigyurt parasztjai"-t igen komoly elismeréssel méltatja Marco: "A tavaszi tárlat" cimü beszámolójában.

A HÉT, Bp. 1906. ápr. 8. XVII. évf. 14. sz. 226-227. kp.

Pásztor János

Vadnay Miklós, Gulácsy Lajos, Moiret Ödön, Márffy Ödön és Berán Lajos "azok a fiatalok, akik megjöttek időnek előtte". Ennyit mond a müvészekről anélkül, hogy ismertetné müveiket a kiállitásról Marco: "A téli tárlat I" c. kritikájában.

A HÉT, Bp. 1906. nov. 18. XVII. évf. 46. sz. 769-770. lap.

Pásztor Gállos szobrász
a Margit-szigeti művésztelep-
ről készített műve (repr.)

Ujság, Magyar Magyarság, Budapest, 1944. ápr.

Pásztor János szobra

A Margit-szigeti művésztá-
ron áll: Rudnay Gyula-
ról alkotott műve (rep.)

Képes Magyar, Budapest, 1974. ápr.

Párkai János szobrász

Az alföldi művészet elsősorban földmunkásviszonyaiból fejlődik. Ott nevelkedett a művész.

Jászfényszaru: Táj és ember
Magyar Élet, 1943. szept. 13.

Pásztor János

1932. szept. 5-én jelentette Hódmezővásárhelyről az MTI, hogy Szeged János újpesti kétpajúszmelyét elárverezték. A gardasági vadászmelyfontján a müvén kelpei 10-20 pengőért szerették gardát.

Regeli Károlka II.

1942. IX. 5.

Pásztor János
alkotásaiból is bemutatnak a hódmezővásárhelyi Tornyai János Múzeumban
Szabó Endre nyugalmazottnak a csongrád
megyei Hírlap főszerkesztő-helyettesének
értékes magángyűjteményéből rendezett
kiállítás.

Kiállításuk tegnapelőtt, Hódmezővásárhelyen.

Magyar Hírlap 1971/102. 6 old.

Pásztör János

Az Ernst Muzeum-M.N.G. kiállitásán, melyet Magyar Müvészet 1895-1945 cimmel rendeztek meg szerepeltek Vedres Márk, Ligeti Miklós, Pásztor János, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Pátzay Pál, Csorba Géza alkotásai.

Magyar Hirlap 1969.2.évf. 264.sz.

Pásztor János

Mátrai Lajossal együtt alkatta meg Vásárhelyi Pál síriemlék modelljét (1906), mely a Kálvária téren áll.

Péter László: Emlékükét őrzik az utcák.

Dél Magyarország, 1971. okt. 29.

Pásztor János

műve:

„Karácsony kút," 1936. I. Bécsikapu tér. 19. p. reprodukció.

Székely András: A szegedi Budapest szobrairól. Budapest, 1972

271

Pásztor János

műve:

„II. Rákóczi Ferenc", V. Kossuth Lajos tér, 1937. 20. x. reprodukció.

Szekely Andras: A városház Budapest szobrairól, Budapest, 1972

271

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

Hódmezővásárhelyen 1946-ban a Zólyom utcát Pásztor nevére változtatták. 104.old.

DÖMÖTÖR JÁNOS: Vásárhely utcanevei/Történeti áttekintés/ 91.old

A Móra Ferenc Múz.Évkönyve. 1971-1. Szeged, 1971

Pásztor János szobra

a Hodmezővásárhelyi Kossuth-szoborral szemben található a gyomai művelődési művész „Világháborús emlék" c. szobra, míg a „Kossuth" c. alkotása a Kossuth tér déli részén van felállítva. (emlékmű).

dr. Ádámffy József: Gyulától a Kossuth-szobor
Délmagyarország, Szeged, 1943. márc. 15.

Pásztor János

Fényáról Dévéletről a
Hódmezővásárhelyi Naplóhagyásban

Nagy Nemzet 1972 szeptember 12
vold.

Pályfor János

„Menyasszony"
„Kakas" a mindig emlékre

Magyar Mamut 1972 szeptember 12
Gyuli

Pásztor János

A század elején Hódmezővásárhelyen valóságos kis művészeti centrum létesült, két-három szobrász (Kallós Ede, Pásztor János, Rubletzky Géza), Kiss Lajos etnográfus és Tornyai János, Rudnay Gyula, Endre Béla festők alkották ennek a művészcsoportnak a magját.

Somoshegyi Anna: Endre Béla

Látóhatár 1970/7-8 766.old.

Pásztor János

a Herendi porcelángyár
régi vázái rajzaival mintakönyvként
említve az 51. oldalon

Művészettörténeti Értesítő 1972/1

Pántor János, [ ]

A fének klubjában a Csongrád megyei Kiállításon szerepel.

— :Hír

8.

Népszabadság, Bp. 1973. júl. 1.

Pásztor János

Verpelénben „Vásárhelyi iskola" cím-
mel előadást tart a Nyugat klíreum
igazgatója, régi és mai elhatározásról.
A művésznő munkáit elemzi.

Napló /Verpelén/, 1943. jan. 14.

Pásztor János

alkotta (1936) az I. Béci kapu felett felállított Lozinszky emlékművet.

Bertza László, Bernát Gyöngyi, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

5321

Pórszor Jónos

alkotása az 1937-ben a Kossuth L. téren
elhelyezett II. Rákóczi Ferenc lovasszobor.

Gerzo. Lexikon, Bernáth György, Erdei
Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest
1973. 83351

58/p

Pásztor János
Nobrás

A népi parasztság formakincsének
megmentésére alapították a mű-
vészeket (Tornyai, Endre, Pásztor, Kallós Ró-
kelszky) és mai képviselői magyarhá-
gyar ősét.

Dömötör János: Élő fazekas népművészet.
Művészet, 1974. április - 26. oldal

Poszter János

Neve Endre Béláról egyiti emlékezés.

László Endréné: Endre Béla – Comino 1975. 22p.

Pauer János György

„1752 szeptember 13-án Pauer János György-öt, a pesti Belvárosi tpl. tervezőjét és a Szervita tpl. építőmesterét az általa adományozott oltár alá temették"

Műemlékvédelem
101. old. 1973/2

Pásztor János, szobrász

Megemlítve: Búzás László c. tanulmány.

Az első szerep

—: A Hódmezővásárhelyi Majolikagyár kiállítása 106–108.

TISZATÁJ. Szeged, 19?? március XXVII 3.

Pántor Julius [szobrász]

Megemlítve.

Cikktár gyűjtő: A XIX. Vásárhelyi Őszi Tárlat megnyitása 87-89.

TISZATÁJ. Szeged, 1992. december XXVI/12.

Pásztor János.

II. Rákóczi Ferenc szobrának elkészítője. (1934). A Parlament előtt álló lovasszobor

(vége)

Lakócsa, 1971. június 2.

Pásztor János

A „Halász" alkotása.

Népművelés 1969/9 17 old.

Pásztor János

A Nagyalföldi művészethez tartozó mezőkövesdi csoport egyik tagja.

B. Gupka Magdolna: A hódmezővásárhelyi festészet
Népművészeti Almanach 1, Gyula 1969, 15. l.

Pántor Lajos, [ ]

„Mindennapos vendég volt"
Plohn műtermében.

Dömötör János: Plohn József népművészi
helytörténeti gyűjtő 72-73.

TISZATÁJ, Szeged, 1974. szeptember XXVIII/9.

Pásztor János
szobra

„Rákóczi" Budapest, Kossuth
Lajos tér. (repr.)

Pap Gábor: Népi művészet, 1974.
Művészet, 1974. október - 23 lap.

Pásztor János
szobrász

"Búbúzkodás" - porcelán 30-as évek
/Herendi Kiss./ Repr. cleje.

dr. Sikota György: Herendi porcelán 100.
Kiscraki Kiadó. 1970.

Pásztor János
szobrai

„Beethoven" - porcelán

/Herendi Múz./ Repr.

dr. Sikota György: Herendi porcelán 100.
Művészeti Kiadó. 1970.

Pásztor János
szobrász

„Búcsúzkodók" c. szobra Herendi
porcelánban is.

dr. Sikota György: Herendi porcelán 66.
Kriterion 1970.

Pásztor János

A "Munkácsy-szobor" cimmel R.M. irja, hogy a meghirdetett pályázatra beküldött szobormüveket a zsüri nem tartja érdemesnek a kivitelre. Eddig hétszer /7 alkalommal/ utasitották vissza a müvészeket.
Pásztor János egymásután háromszor küldött kitünő szobormüveket, de egyiket sem fogadták el. Ugyanezt tették Kisfaludi Stróbl Zsigmond szobormintájával is.
A kritika igen élesen birálja a szobrászokból alakult zsürit méltatlan eljárásáért.
A HÉT, Bp. 1914. május 31. XXV. évf.
22. sz. 358. lap.

Pásztor János

Szobormüvei "kicsinyben is nagystilüek"- amelyek a Képzőmüvészeti Társulat félévszázados fennállásának megünneplésére rendezett kiállitáson szerepelnek.
A Müvészet c. rovatban Gerő Ödön: "Az ünnepi tárlat" cimmel /a jubiláris kiállitásról. ir/

A HÉT, Bp. 1911. ápr. 9.
XXII. évf. 15. sz. 239. lap.

Pásztor János

"Öreg kubikos" c. nagystilü népies szobrában is megszólal a müvész ismeretes, megkapó nagy formaritmusa.
Gerő Ödön: "Az ellenszalon" c. kritikájában ismerteti a Müvészház kiállitásán szereplő müvészeket, akik tiltakoztak a Mücsarnok igazságtalan visszautasitása miatt, valamint azokat, akik velük együtt vettek részt a Müvészház kiállitásán, szolidaritást vállalva a tiltakozókkal, s éppen ezért nem is jelentkeztek a Mücsarnokban. Pásztor János szobormüvét is a Müvészházban mutatták be.

A HÉT, Bp. 191o. dec. 4. XXI. évf 49. sz. 79o-79[illegible] lap.

Pándor János

Az egykori városhelyi művésztelep alapítói közé tartozik meg a városhelyi majolikatelepet, 1912.-ben megnyitó és is alapítótagja volt.

Gondtad magyar Hírlap, 1942. aug. 6.

Pásztor János

a Tanuyai János Művelemben rendezett Hódmező-
vásárhelyi Majálisaggar kiállításán bemutat-
ja az alapítási Gyermekek alkotásait,
amikor még az alapítók és barátaik figurá-
it faragcsálták. A művész Nemyassanez "Anná
szobrocskáját, amely a "Már alszik" fölöben
szerepelt. "Kakas" c. műve zsebkés, rongács-
szerű, faragcsolás. (emlékre)

Tedor Árpád: Élatoga ünnep a Hódmező vásár-
helyi Majálisaggar.

Magyar Nemzet, 1942. szept. 12.

Pásztor János.

Élet és történelem között Tornyai János nevével, Kallós Ede-vel - és mások - közösen megalapította a Nagyalföld-kutatás telepét, a mai Nagyalföld elődjét.

Tv-híradó,
1942. VIII. 19. 19.30 | 6 | V. Tv.

Pásztor János

műve: az V. Kossuth Lajos téren felállított Rákóczi szobor (1937)

Bezza László, Debrecen építészeti emlékei

Ferenc Ibb.: Debrecen lexikon, Debrecen 1973. 13351

9780

Pászthor János

"Tompa Mihály" szobra a miskolci városi gyógy-
művészpétányon.

Benza László, Bernáth György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973.

13357

8141

Pásztor János

szobrász, „Somos kőemlékei" művet al-
kotott.

Benza László, Bernát György, Ecker
Ferenc stb.: Budapest lexikon, Buda-
pest 1973. 133 54

925

Pályfor János

„Ukrajina" c. vrtobrežná
~~loď~~ flotila

MNG fotódigue 1970/I

Pónzor János

Rudnay Gyula "szépia a margitszigeti "művészszéktanyon.

Bejza László, Bermót György, Erdei Ferenc

Lib.: Budapest lexikon, Budapest 1973.

1.335 P

814

Pályi János

„II. Rákóczi Ferenc" (1937)
„ szobránál (V. Kossuth Lajos tér)
fotója

A százéves Budapest szobraiból
Bp. 1972 Corvina 20. lap

Pápai János

„Kapuőrző kutya" (1936)

T. Bécsi Zsuzsa - foto

A százéves Budapest utcáiról

Bp. Corvina 1972 19. lap

Pályter János

neve említve, szerepel az Országos
Magyar Képzőművészeti Társulat Munkácsy
vándorpályázatán

Fülep Lajos:A művészet forradalmától a nagy forradalomig
Magvető 1974 Budapest 149.old.

Pásztor János, szobrász

Müvészek, tervezők, akik az Orsz.M.Kir.Iaprmüvészeti Iskola beiratkozott növendékei voltak 1896 és 1919 közt
Pásztor János, szobrászat, diszitőszobrászat szakon
54.old

Mezei Ottó: Az Orsz.M.Kir.Iparmüv.Iskola/1880-1944/
oktatasi rendszere és forrásai 37.old

Müv.Tört.Ért. 1975. XXIV. 1.sz. Bp

Pásztor János festőművész

1903. nov. 2. Tornyai János kérésére fordult a hódmezővásárhelyi városi tanácshoz a városháza épületében levő egyik szobát festőműterem céljaira engedjék át. Kérése teljesítve lett. Az Alföld közepén megrülelett a „párizsi" atmosphere amelynek sábbi tanyáit, Endre B., Rudnay Gy., Pásztor János voltak.

Deutsch Judit: Művésztelepek.
Magyar Élet, 1946. jún. 1.

Pásztor János festőművész a Vásárhelyi művésztelepet Tornyai János alapította. A telep a Szabadban működött. Pásztor János és Rudnay Gyula, Tornyai meghívására a művésztelepre jött.

Palmer Károly: A Vásárhelyi Művésztelep. Kalocsai Főiskola, 1945. május 12.

Pásztor János 2) Folytatás

a művész a Vásárhelyen dolgozott és innen költözött fel Budapestre, de később is szoros kapcsolatot tartott a várossal. a Vásárhelyen dolgozó művészek a népi élet valódiságával körvetlenül találkozott, érzelmek az érzelmek kifejezhető „Bácskai leánykor" műve. (említve

Folyt köv: a Vásárhelyi Művésztelep.

Szalai Gáldor, 1945. máj. 18.

Pásztor János

a művész Hódmezővásárhelyen dolgozott a művésztelepen és innen látogatott el Budapestre, de továbbra is szoros kapcsolatot tartott a városról. „Búcsúzkodás" c. műve /említve/

Palmer Kottán: A vásárhelyi művésztelep. Szabadmagyarország, 1945. máj. 11.

Pásztor János

Toruyai baráti körhöz tartozott
Rudnay Gyula, Endre Béla, Várady Gyula festők,
a Festről használtogató Pásztor János szob-
rász.

Forrás 1969/1 52
Simonka Gy:Toruyai

Pásztor János szobrászművész

Megnyílt a Nemzeti Galériában a vásárhelyi társlat, melyen részt vesznek művei.

Szendrei Sándor: Vásárhelyi új hangok.
Magyar Nyíltság, 1944. szept. 13.

Pásztor János

A Csongrád megyei képzőművészek tárlatán a Fészekben részt vett Koszta József, Szentest, Nyilassy Sándor, Szegedet, Tornyai János, Endre Béla, Pásztor János Hódmezővásárhelyet képviselte. Gergely Sándor Juhász Gyula szoborportréval szere pelt

Magyar Hirlap 1973/182/6
Havas: Kiállitáséró l kiállitásra

Pásztor János

grafikus

Pásztor János „Búcsúzkodás" - a Honfoglalás hasonló témájú és kompozíciójú művére erősen hatott.

------: Életkép sötét háttérrel.

Művészet, 1975. április - 44. oldal

Pántor János
szobrász

"Búcsúzkodás"
" (terv)

-----: Életkép sötét háttérrel.
Művészet, 1975. április - 44.oldal

Pásztor János

Munkácsy Mihály portréja,
gipsz, 55 cm

Lázár Béla gyűjteménye

Pásztor János (nőnővér)

1945. jan. 7-én halt meg.

Népnapa, 1975. jan. 7. 103. enf. 5m. 4p.

Pásztor János, szobrász

L.: Tornyai J.

Dömötör J.: Pásztor János --- 509-572.

Élet és Tudomány, 1975. márc. 14. XXX 11.

Pastor Jaan, kolmas

k.: Kreis Andres

Szikkari Julia: Vello .... 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. aug. 2.

Pásztor János

Neve a hildebrandi elvetet követő magyar nyelvtörténeti szakirodalomban említve.

Heitler László: Vedres Márk 23 p.

Pásztor János

Báthory István lengyel királyról készült szobrát (Thököly út. Hungária krt sarok) említi

Wellner István: Lengyelek szobrai és emléktáblái fővárosunkban.
Budapest, 1972. 7.sz.
47.l.

Pásztor János

3

„Primavera"

„A Rákóczi Ferenc budapesti emlékmű"

c. cikkei

emlékére

Népszava 1972 augusztus 5 8.old.

Pásztor János, szobrász

Megemlítve.

– : Szerkentői antal
Vásárhely szobrai 111.

TISZATÁJ, Szeged. 1974. április XXVIII 4.

Pásztor János

„Munkácsy szobra" cimmel Tövis ir a Művészet c. rovatban: előreláthető volt, hogy a művész sem először, sem másodszor, harmadszor és negyedszer sem kapta meg a pályázati dijat. A kritika, a nagytekintélyü bizottságot okolja az igazságtalan döntésért, s mint mondja: „ha külföldi zsüri itél, s nem tudja, hogy Pásztor egy ifju, hódmezővásárhelyi, kezdő fiatalember, akinek nem szabad levágnia a Mücsarnok professzorait, ha mindjárt husszor kell is meddőnek itélni a pályázatot, -Pásztor már rég faragná a szobrot márványban."

A HÉT, Bp. 1908. okt. 25. XIX. évf. 43. sz. 695. lap.

Pásztor János

Semmi sem bizonyitja jobban, hogy a müvészben mennyi erő, mennyi tehetség van, hogy még negyedszerre is tudott uj szobrot alkotni, kettőt is. „Az egyik álló, a másik ülő alakban ábrázolja a mestert, s külön-külön mindegyik jobb, mint a többi, pályázatra bocsátott munka együttvéve." A kritika szerint, ő az egyetlen, akinek alakjában, mozdulatában lendület van, ostoba póz nélkül, mely az embert ábrázolja és nemcsak ruhát, vagy dekorativ lepelt, talapzatra emelve. Minden oldalról müvészien hat, s ezenkivül még müvészi portré is.
A HÉT, Bp. 1908. okt. 25. XIX. évf.
43. sz. 695. lap.

Pásztor János

A kritika kétségbeejtőnek tartja, hogy a Munkácsy-pályázatra beküldött szobrok készitői mennyire „nem tudnak arcképet faragni egy olyan végtelenül karakterisztikus fejből, mint amilyen volt a Munkácsyé." S az egyetlen, aki valóban művészit alkotott, Pásztor János, nem kapta meg szobrának elkészitésére a megbizást. Végülis az fogja megcsinálni, "akinek müvészeti politikánk cézárai eleve szánták", még mielőtt kiderült volna, hogy a beküldöttek közül "egyik sem felel meg a magasra srófolt igényeknek." /Az utolsó idézet a cikkirótól származik./

A HÉT, Bp. 1908. okt. 25. XIX. évf. 43. sz. 695. lap.

Q1

Vasztok János

alkotta a Vécsi kapu fején felállított Lázin-
czy Ferenc emlékművét.

Vezza László, Vernót György, Erdei Fe-
renc stb.: Budapest Lexikon, Budapest
1973. 1335 l

98 l

Pásztor János
szobrai

Hódmezővásárhely első képző-
művészei közé tartozik Pásztor
János.

Bauszky Pál: Hódmezővásárhely és a képzőművészek.
Művészet, 1974. március - 43 oldal.

Pásztor János
Nobrán

A hódmezővásárhelyi triász
nagy ismerője a művészet,
ebben a hónyeretben élt és
ennek alkotott.

-----: Körkérdés.

Művészet, 1974. március - 9.oldal

Pásztorjános

1906-ban érkeznek Pásztorjános
Vásárhelyre, ahol letelepszenek.

Szabó Endre: Így kezdődött- így folytatódott.
Művészet, 1974. március - 5. oldal

Petrőczi János. festőművész

Vásárhely, rabbantartásának kiépítésétől
be az első virágokat a XX. sz. elején a magyar
képzőművészetbe. — Itt a mezőségi tájnak
kedvenc alkotásai mellett bontakozott ki
a művészet, amely tanyái mellett a művészt
is kötötte e kisvárosi Városhoz. Mindany-
nyiunkat a tájszeretet, a nép, a parasztság sor-
sával való törődés jellemezte

Dömötör János: Vásárhelyi Krónika.
Békés Megyei Népújság, 1977. jul. 10.

Pásztor János, szobrász

L.: Kovács Mari

Horna Gyula: Kovács Mári

Élet és Tudomány, Bp. 1977. jan 14.

48-51

XXXII/2.

Pásztor János, szobrász

Az Iparművészeti Iskolában 1912-ben alakult még a kerámia szakosztály. Ekkor kezdett foglalkozni kerámiával Gádor István, Járó Géza, Ligeti Miklós, Pásztor János, Fejérvári Erzsi, Gara Arnold is. 289.old

Hára/Éva: Gádor István művei a Jan.Pann.Múz-ban /Gy.Ajt. ismertetője/ 289.old

A Jan.Pann.Múz-Évk. XI.. 1974. Pécs

Pásztor János

Pásztor János Rákóczija
1934-ben készült.

K. Kovalovszky Márta: Székesfehérvár, 1938.
Művészet, 1977. december - 16. kép.

Pásztor János

A "Primavera", "Az elüzött", a "Kelet" c. szobrait emliti meg a lap és kiemeli szépen megmintázott női alakjait, a bemutatja "Kleopatra" c. szobormüvét.
Repr.
A müvész azok közé tartozik, akik a lapban feladott -"Pesti szobrászok" cimmel közölt- körkérdésre válaszoltak, hogy mileny müvön dolgoznak jelenleg.
A körkérdésre választ adó müvészek nevének felsorolását lásd: Medgyessy Ferenc nevévnél. Délibáb, Bp. 1939. szept. 16. XIII. évf. 37. sz. 25-27. lap.

Pásztor János, ~~szobrász~~

L. Rudnay Gyula

Bényi L: Rudnay Gyula 142-146.

Élet és Tudomány, Bp. 1978. febr. 3. XXXIII/5

Pásztor János

fiatal amatőr képzőművészek Lippay Tamás, Varga Ágnes, Pásztor János, Takács Béla közös tárlata nyilt meg a szekszárdi Babits Mihály Művelődési Központban.

Magyar Hirlap 1978-69-8

Pásztor János, szobrász

L. Tornyai János

Dömötör J.: A Várasháthelyi Őri Tárlat 1263-1266

Élet és Tudomány, Bp. 1978. okt. 6. XXX III/40.

Pásztor János, szobrász

L. Pál József

dr. Nagy Károly: Tévedések a M. o. útikönyben 6.

Esti Hírlap. Br. 1978. szept. 19.

/1/

Pásztor János

Beszédes János László, Kisfaludi Stróbl Zsigmond, Kiss György, Körmendi Frim Jenő, Lányi Dezső, Lux Elek, Markup Béla, Pásztor János, Pongrácz Sigfried, Schmigelschi Oktáv, Telcs Ede, Zs. Csiszér János szobrászművészek vettek részt alkotásaikkal a Műcsarnok jubiláris téli tárlatán.
A kiállitáson szerepeltek még a következő festőművészek: Coulin Artur, Csók István, Edvi Illés Aladár, Fesztyné Jókai Róza, Gergely Imre, Kümmerle Pál, Martin Hadzsi Olga, Pap Emil, Székely Andor, Udvary Géza és Vastagh Géza.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf.
53. sz. 1643-1645. lap.

Pásztor János

"Mea culpa" c. szobormüve könnyed, lendületes leányakt,-mondja a kritika elismeréssel. "Nagyon puha gondolat, kemény márványba vésve."
A szobor a Mücsarnokban, a jubiláris téli tárlaton került bemutatásra.

ÉLET, Bp. 1911. dec. 31. III. évf.
53. sz. 1643-1645. lap.

Pásztor János

Rudnay Gyula festőművész és Pásztor János szobrászmüvész közös kiállitást rendezett a Párisi Nagy Aruház Lotz-termében.
A "Képek" c. rovatban -a sign. nélkül- közölt cikk számol be a két müvész munkájáról.
Rudnay Gyulát "erős, mély, benső piktori igazságokat kereső" müvészként emliti, akinek finom, hangulatos képei nagy örömet szereznek a nézőnek.
Pásztor János szobrai meglepetést keltenek. Kisplasztikái annyi erőt, tudást és részletező tudást árulnak el, hogy bátran összemérhetők legnagyobb szobrászaink alkotásaival. Háromszor nyerte el a Munkácsy-pályázat első diját, de a kivitellel nem bizták meg.
ÉLET, Bp. 1911. január-junius. III.évf. I.kötet 386. lap.

Dr. Tömöry János szobrászművész

A XXV. Vásárhelyi Őszi Tárlat
alkalmával
a művész és Tömöry Vásárhely
kapcsolatáról emlékezik meg
a cikkíró

cikket l. „Dr. Tömöry János múzeum-
igazgató" címszó alatt

Dr Tömöry János cikke: „25 éves a
Vásárhelyi Őszi Tárlat" címmel
Élet és Tudomány 1978. X. 6

Pásztor János, szobrászművész

„Arcok a múltból" (48-as honvéd portrék) c. kiállítása Plohn József festőművészeti és textilművészeti műtermében" tárlat a Budavári Palotában 1980. ápr. 24-én nyílik meg. — A műterem a századforduló körüli élete a városi művészeti életnek is egyik otthona, festőnke volt Mindenna-pos vendégként járt oda Ruzsay Gyula és Pásztor János festő, illetve szobrászművészek.

Dömötör János: Plohn József festőművész.

Meghívó, 1980. ápr. 24.

Pásztor János

Pásztor János (1881–1945): szobrász. Realisztikus zsánerszobrokat és tetszetős aktokat mintázott. Köztéri szobrai is számottevőek.

Mihályfi Ernő:Müvészek,barátaim Bp.Corvina 1977.

Pásztor János, rabbró

L: Végvári Gyula

Tandíj L: Végvári Gyulának 92-96

Tiszatáj, Szeged, 1979. nov. XXXIII/11

Pásztor János

A hódmezővásárhelyi művésszel készitett interjut Szokolay Béla: "Pásztor János szobrászmüvész" cimmel.
Hódmezővásárhelyen végezte középiskoláit. Utána Budapestre került az Iparmüvészeti főiskolára. Majd Párisba ment tanulmányutra és négy évi ott tartózkodás után visszamegy Hódmezővásárhelyre.
Munkácsy szobor-pályázatával feltünést keltett s ezután költözött ismét Budapestre.
Tizenkét éve él itt.
"Primavera" c. szobrával megnyerte az állami kis aranyérmet.

Élet, Bp. 1922. ápr. 2. XIII.évf. 7. sz. 146-147. lap.

Pásztor János

"Elüzött" c. alkotásával Ráth-dijat nyert. Megemliti még az "Ivó nő" c., a "Kelet" c. szobrát és a fába faragott "Bucsuzkodás" c. müvét, mellyel Harkányi-dijat nyert, s az "Enyelgő" c. szobrát.
Mint a kritika megjegyzi: "igazi magyar érzéseket előadó szobrok, kompozicióban is a legszebb egységben és ritmusban épültek."
A lap bemutatja az "Enyelgő" és a "Bucsuzkodás" c. szobrait.
Repr.-ók.

Élet, Bp. 1922. ápr. 2. XIII.évf. 7. sz. 146-147, 149, 153. lap.

Pásztor János

A szobrászok közül a nagy dijjal jutalmazott Pásztor János munkáját igen nagyra értékeli dr. Szemess Miklós: "A Képzőművészeti Társulat 60 éve a Műcsarnokban" c. kritikájában. A jubiláris tárlaton szereplők közül kiemeli még: Stróbl Alajos "gyönyörü márványportréját, Kisfaludi Stróbl: "Gyik" c. művét és Ligeti szép siremlékét. Említésre méltóak még: Orbán, Sidló, Somogyi, Rápolthy, Gách, Szentgyörgyi munkái. Lux Elek a "kisplasztikában favorit" "Táncosnő"-je a tárlat egyik legszebb darabja. Knoppné Curtis Gertrud vizfestményeivel jeleskedik. Fenti kritikában szereplő teljes művésznévsort lásd: Stróbl Alajos nevénél.

Élet, Bp. 1922. május 28. XIII. évf. 11. sz. 269-270. lap.

PLÓ Magyar Nemzet 1981. XI. 27.

A Parlamenttel átellenben felállított Rákóczi lovasszobor alkotója, Pásztor János, száz éve született Gyomán. A hódmezővásárhelyi realista iskola jelentős képviselője volt, zsánerszobrai (mint az 1906-os Búcsúzkodás), nőalakjai (így Szegeden a Nájádok kútja, a budai Várnegyedben a Bécsikapu téren a Kazinczy géniusza) tették ismertté. A tihanyi Biológiai Intézet parkjában álló Őshalászat és Ősvadászat bronzalakok is az ő munkái; említést érdemel továbbá a martonvásári Beethoven-emlék. Valamennyi közül azonban az 1937-ben készült Rákóczi-szobor a legemlékezetesebb, igen jól megoldott, lendületes és mégis visszafogott. Az évforduló alkalmából Dömsödön — ahol Pásztor Jánosnak élete utolsó évtizedében műterme volt — a Művelődési Házban kiállítás nyílt az 1945-ben elhunyt mesternek a Nemzeti Galériában őrzött kisebb munkáiból, s a ház falán tegnap emléktáblát leplezték le.

✦

PÁSZTOR JÁNOS

Pásztor János, festőművész, pedagógus

A Fáklya Klubban nyílt meg máj. 13-án a Tolna megyeiek tárlata, mely máj. 26-ig látogatható. A kiállító művészek mindannyian pedagógusok.

Martinek József, Pásztor János festményei szerepelnek a kiállításon.

F. A.: A Tolna megyeiek tárlata.
Pedagógusok Lapja, 1980. máj. 20.

Pásztor János, szobrászművész

Németh Józsefnek, a főiskola elvégzése után nem elhe vállalt tudatossággal útjam, de Vásárhely következett és mai tudatosan, hűséggel vállalva maradt mindmáig munkásságának színhelye. Az a Vásárhely, amelynek első szabadfordultos világkorát Tornyai János és társai: Endre Béla, Rudnay Gyula, Pásztor János, Kallós Ede neve, tevékenysége, munkái fémjelezték.

Csörsz Tóth János: Németh József festőművész kiállítása Orosházán.
Békés Megyei Népújság, 1980. okt. 12.

Pásztor János szobrászművész

A sajátos kelet-középeurópai mezőnyzatokban a feltételek nem voltak kedvezőek a képzőművészet kialakulásához. Tornyaival kardoskodik igazán - úgy látszik - Vásárhely szülötte volt az első virágkora ennek a művészeteknek, festőiskolának akkoriban azután magyon sokan csatlakoztak. Endre Béla, Rudnay Gyula, Medgyessy, Kallós, Pásztor, festő-illetőleg szobrászművészek.

Festőiskolák nyomában.

1980. X. 25 Kossuth 1330 /Áné/.

Tápiótor János: szobrászművész

a Lajoskápolnának négyszerű kegyszámnyai voltak. Az alapítás után hosszú évekig olyan mesterek is dolgoztak a gyűrűnek, mint Telnyai, Endre Béla, Tápiótor János, később Medgyessy Ferenc, Kajdi Gyula.

Tandi Lajos: Művészlátogatás Végvári Gyulánál.
Tiszatáj, Szeged, 1949. 11. 93. old.

Pásztor János (1881-1945)

„Kossás leány" bronz, márvány talpon 52 cm magas

Jelzett. Kiállítási ár: 12000 Ft

BÁV 54.Képaukció Bp.1981.május

Pásztor János, szobrász

l.: Plvlm József

6.

Kékesdi Gyula: A közhatalom halhatatlansága

Népszabadság, Bp. 1980. márc. 11.

Pásztor János

művészete az Alföldi tájhoz kötődik.

Magyar Hirlap 1961/1o/13/6

Kornidesz: Alkalom a számvetésre

Pásztor János, nobrón

Napóleon és hadvezérei fekete arabson lovagolnak portréikon, s ugyanez a fajta lett *Delacroix* „romantikus" ágaskodó lovainak modellje. Görbe orrú lipicain lovagol Erős Ágost drezdai szobrán, akár *Pásztor János* budapesti Rákóczija. A karcsú testű, modern versenylovat *Degas*, a széles hátú cirkuszi mutatványos lovat pedig *Toulouse-Lautrec* vezette be a művészetbe.

– Ősló képe a barlangban

Esti Hírlap, Bp. 1980 aug. 13.

4.

Pásztor János, szobrászművész

1910 tájém az akkori „vásárhelyiek" – Tornyai, Endre Iványi-Grünwald, Pásztor, Vállas és jó néhányan még – nem azonosították magukat a budapestiek irányvonalával. Medgyessy sem. Ők arral a szándékkal láttak munkához, hogy bebizonyítsák: vidéken is lehet nagyot alkotni, ha a táj s annak népe áll munkásságuk középpontjában.

Szabó Endre: Lírai sorok Medgyessy Ferencről.
Szabad Nép, 1981. febr. 1.

Pásztor János, szobrász

● **PÁSZTOR JÁNOS** *szobrászművész születésének 100., évfordulója alkalmából ma délután emléktáblát lepleznek le a dömösi kultúrházban.*

– : o Pásztor János.

Budapest, Bp. 1981 nov. 21.

12.

Pásztor János, szobrászművész, (1881-1945)

A hatvani képzőművészek kiállítása júl. 31.-én nyílt meg a Tornyai János Múzeumban, ahol tizenegy képzőművész 11 alkotását láthatták a vásárhelyi látogatók: a nézőt és a műveket egyként mutatják, hogy nincs Hatvannak a vásárhelyi Tornyai, Endre, Rudnay, Pásztor, Való, kihan hagyományhoz hasonlóan széles körű, erős művészeti múltja.

Dömötör János: Hatvani képzőművészek kiállítása Vásárhelyen.
Hevesi Szemle, 1982. 4. 5-6 old.

Pásztor János, szobrászművész (1891–1945)

Földmérővé avatásakor a gyáripar megjelenése, főként a porcelán elsőbbsége, másrészt a hőéden nagymértékben befolyásolta az itteni fazekasok életét, munkáját. Kerültek hát Rihalmi egész addig, hogy egyedülálló vállalkozásként kőporcelánművészek. Tornyai János, Endre Béla, Vállós Ede, Pásztor János vállalkoztak arra, 1912-ben e nemes hagyományt a feledéstől megmentsék, gyárat, üzemet alapítottak a művészek Majolika és dísztárgyipari telepét, erre a célra.

„... dolgozzák alá, ki tűzet vala..."

1982. máj. 25. Televízió 18.05 (VGné).

Pásztor János rajzai

Kovács Gyula: Fátyol és fátyolom
Nyíri Gyula rajzaival

Kiállítás, 1983. október

Pásztor János nobrás

Kovács Gergely: Az első világháború emlékművek és áldozatuk

Művészet, 1982. december

Pásztor János

Sarkady József: Szántó Kovács János

Tiszatáj 1984 / 11

Pásztor János

Szabó Józsi : Szabó Kolos János

Tiszatáj 1984 / 11

Pásztor János, szobrász

L: Tornyai János

dr Dömötör János: Plohn József 755–758

Élet és Tudomány, Bp. 1978. jún. 16. XXXIII/24.

Pásztor János – festőművész

Ruzsuay 1905-ben Hódmezővásárhelyen barátai körében készült fényképe található tornyai, Endre, Pásztor társaságában.

Bényi László: Száz éve született Ruzsuay Gyula. Élet és Tudomány, Bpest, 1978. febr. 3.

Pásztor János

„Szénhordó" c. szobrát bemutatja a lap. Repr.

ÉLET, Bp. 1909. május 16. I. évf. 20. sz. 639. lap.

Pásztor János

Moiret Ödön, Berán Lajos, Mendlik Oszkár, Komáromi Kacz Endre, Nyilassy Sándor, Olgyay, Mihalik Dániel, Róna József, Ligeti Miklós, Pásztor János, Zala György nevét sorolja fel a Műcsarnok kiállításáról Margitay Ernő. Néhányuk munkáját értékeli, másokat csupán megemlit.

Pásztor János: „ha a szénhordó verejtékes munkáját a mindennapi kenyérért az ember átérzi, akkor megáll a művész szobra előtt. Ezt márványból nem is lehet elképzelni, csak bronzba öntve."

ÉLET, Bp. 1909. ápr. 18. 16. sz. I. évf. 525. lap.

Pásztor Jairus

1937-1938-ban készült
Pásztor Jairus és Hikisch
Rezső Hősi emlékműve

K. Horváthy Márta: Szikra február, 1938.
Műmúzet, 1977. december - 16. lap.

Pásztor János, "I" szobrászművész

a Hajdúkerület virágkora a városhoz kötődő mecénás történetének sajátos fejezete. Ilyen felvidéki mesterek tervei alapján építtették és díszítették a templomot, tették a festőpot, készítették az edényt hosszabb-rövidebb ideig, mint Pásztor János, Medgyessy Ferenc, Gádor Béla, Tornyai János, Rubletzky Géza, Kallós Ede.

Tandi Lajos: Ipolyművészek a Nyírben.
Nyírvidék, 1977. ápr. 100. old.

Pásztor János

A XX. sz. elején bontakozott ki a városhelyi művészet, amely Tornyai János mellett Gulácsy Lajost, Pásztor Jánost, Kállós Ede t és Rudnay Gyulát hívta a harcban a városért.

Dömötör János: Városhelyi Műhely; Hajdú-Bihari Napló, 1974. jún. 10.

Pásztor János

A szobrászművészek közül Sidló Ferenc, Pásztor János, Horvai János, Vaszary László és Bezerédu Gyula alkotásait nagyra értékeli Register: "Képzőművészeti krónika" c. kritikájában, mely a Műcsarnokban rendezett, tavaszi tárlatról számol be, a Művészet c. rovatban.
Sidló Ferenc és Pásztor János szobraira külön nyomatékkel felhivja a figyelmet.

A HÉT, Bp. 1920. május 1.
XXXI. évf. 15. sz. 223. lap.

Pásztor János szobrászmüvész

"Rudnay és Pásztor gyüjteménye" cimmel K.E. ir a két müvész kiállitásáról az Ernst Muzeumban. "Pontosan körülhatárolt formák és aprólékos gondok között kegyetlen korrektséggel adja aktjait, parasztviseletü plasztikai gyakorlatait. Hideg, kimért és csak a felületen mozog. " Munkácsyról készült kis szobrát a legnyugodtabb és a legjellegzetesebb munkájának tartja.

A HÉT, Bp. 1918. szept. 15.
XXIX. évf. 37. sz. 574. lap.

Pásztor Jakos

1911-ben megszervezte a művészettörténészekkel Hódmezővásárhelyen a Művészeti Majolika Telepet.

Gádor István: Pályám emlékeiből. Művészet, 1975. november - 6 oldal.

Pásztor János

a lidérben élő művésznek és apostola állandó vendég a vándorhelyi művészetnek szívesen, régen is és most is! Így alakult kedvelt fórum: kállós kéz. Pásztor János, Rudnay Gyula itt dolgozott, innen küldött fel Budapestre le kézdi is szoros kapcsolatot tartottak a vándorral. „Bacsúrkodás" c. műve (rajz)

Pálmer Zoltán: A vándorhelyi művésztelep. Nógrád, 1945. aug. 3.

PÁAZTOR JÁNOS, szobrász

Gáty-Goldmann Fülöp 1921-ben az általa elérhető összes magy.szobrász-éremművésztől megrendelte önarcképüket 100+100 mm.plaketten.-De hiányzik közülük pl.PÁSZTOR JÁNOS,valamint Szentgyörgyi István önarcképe. 26.old Mindketten érmeket is készitettek,de nevük inkábbba nagy szobrászatban vált ismertté.

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek önarcképplakettjei 24.old

AZ ÉREM. XXXII.évf. 1975.-1. Bp. 1975

Pásztor János festőművész

Vásárhelyre érkezésekor a Szilvárban

versenyét, tornyai János művész-

telepét. „Bicsúrkodás" c. műve ez időből

való. Vásárhelyről költözött Budapestre.

T. E.: A vásárhelyi művésztelep

Petőfi Népe, 1945. júl. 10.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

Góty-Goldmann Fülöp önarckép-plakett sorozatából hi
ányzik Pásztor János portréja.-Pásztor Jánosnak pedig
dig több szép szobra díszíti Budapest köztereit.Rákó
czi Ferenc szobráról érem is készült. 26.old

GOSZTONYI JÁNOS: Magyar szobrászok és éremművészek
önarcképplakettjei 24 old

AZ ÉREM. XXXII.évf.-1975-i. Bp. 1975

Pásztor János (1881-1945)

„Budán" Akvarell 23 cm

Kikiáltási ár: 6000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Paintor Julius, szobrász

L.: Szőri Júlia

Antó J.: Vélemények ... [2] ... 93-96.

TISZATÁJ, Szeged, 1976. június XXX 6.

Pásztor János

Beethoven mellszobor

(1970)

Körmyei Elek: A martonvásári parkban.

Tükör, 1977. június 26 – 11 kép.

Pásztor János

A művész alkotása a Gellért
Szállót díszítette.

Keresztyén Erkölcs: Reflektáló szolnok.
Tükör, 1974. aug. 4 - 12. oldal.

Pásztor János

A művén és társai alakították ki az alföldi festőiskola vásárhelyi hagyományait.

Szalóki Ivánv. Negyj évtized Vásárhelyen.
Tükör, 1974. március 6-22 lap.

Pásztor János, szobrász

— *Formákat magam is csinálok.* Gipszből mintázom. őket. A kezemben van ez a munka. Szobrászkodni *Pásztor János* művész tanított. Enélkül sohasem vált volna belőlem jó cukrász.

Farkas Ágnes: Bozsolánykonyha a százévesen. 3.
Esti Hírlap, Bp. 1977. jún. 16.

Pásztor János, szobrász

— PÁSZTOR JÁNOS SZOBRAIRÓL és Vidovszky Béla festményeiből kiállítás nyílt szombaton Gyomán, a művészek szülőhelyén. A kiállított anyag a Nemzeti Galéria tulajdonában levő gyűjtemény egy része.

14.

— :thk

Népszabadság, Bp. 1977 aug. 28

Pásztor János

Dombóvári amatőr képzőművészek alkotásaiból nyílt kiállítás a dombóvári Lang Gépgyárban. Szerepel Pásztor János műve.

Oszlánczi János: Tudósítás.
Tolna Megyei Népújság, 1974. márc. 18.

Pásztortűz

1912-ben alapították a Művészek Majolikai és Agyagipari Telepét Kőbánya - mészárosrhelyen. A művészi is az alapítók közé tartozik.

Simó József: Állófélé majolika
Nőrkapja, 1976. jan. 16-16 oldal.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

1972-ben Lázár Bélané a pécsi múzeumra hagyta férje 64 darabból álló képzőművészeti gyüjteményét. Nagy része a 30-as évek végén került Lázárhoz, a művészek ajándékaként Elsősorban a Római Iskolát reprezentáljak. A gyüjtemény:
64.sz.-PÁSZTOR JÁNOS: " MUNKÁCSY MIHÁLY", cimü müve.
gipsz. 55 cm. Ltsz: 72.366. 298.old

ROMVÁRY JÓZSEFI FERENC: A Modern Magyar Képtar története.-Új szêrzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Pásztor János szobrászművész. Budapest, 1976. július

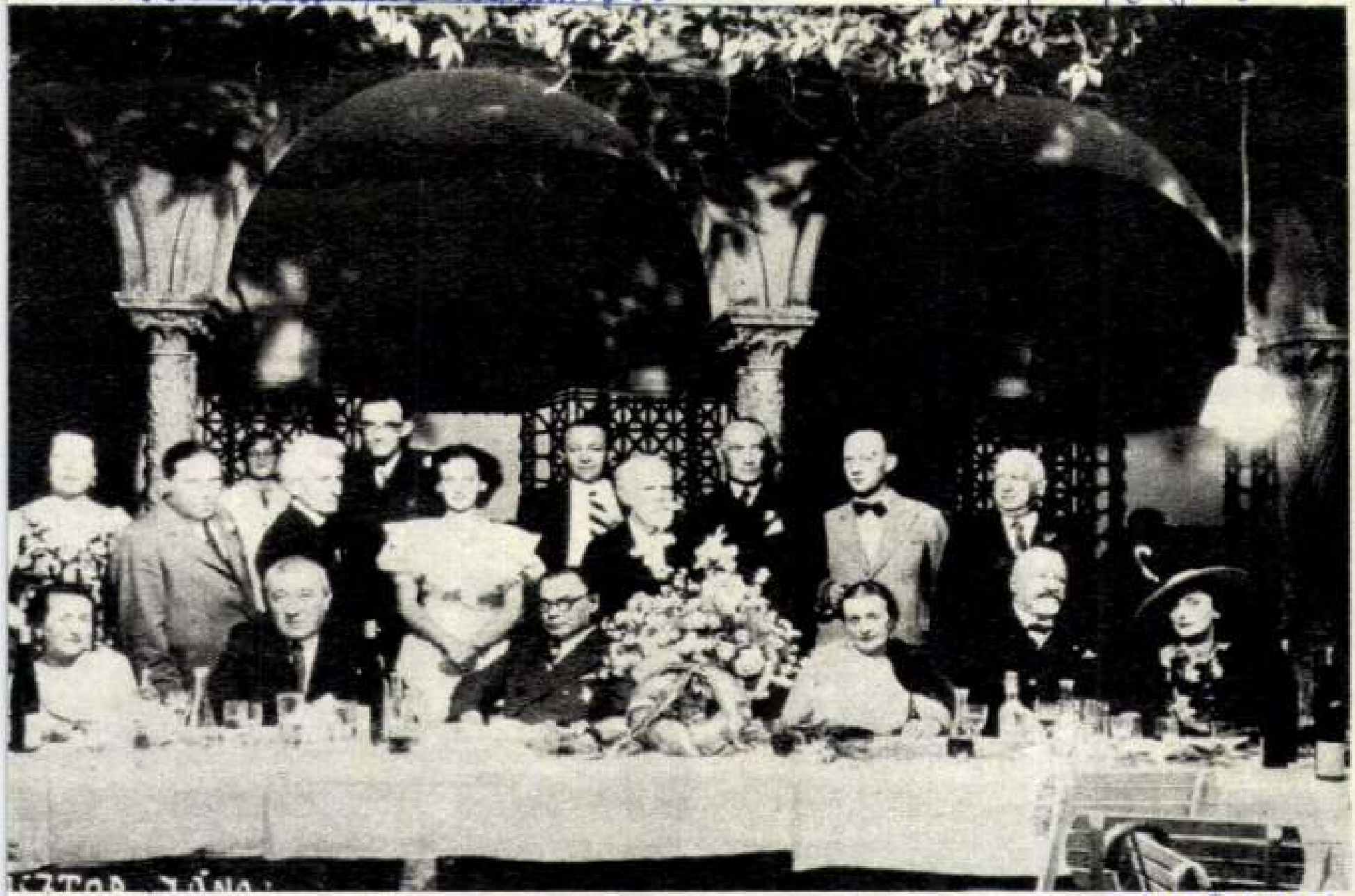

Pásztor János szobrászművész 60. születésnapjának ünneplése Fészek Klub

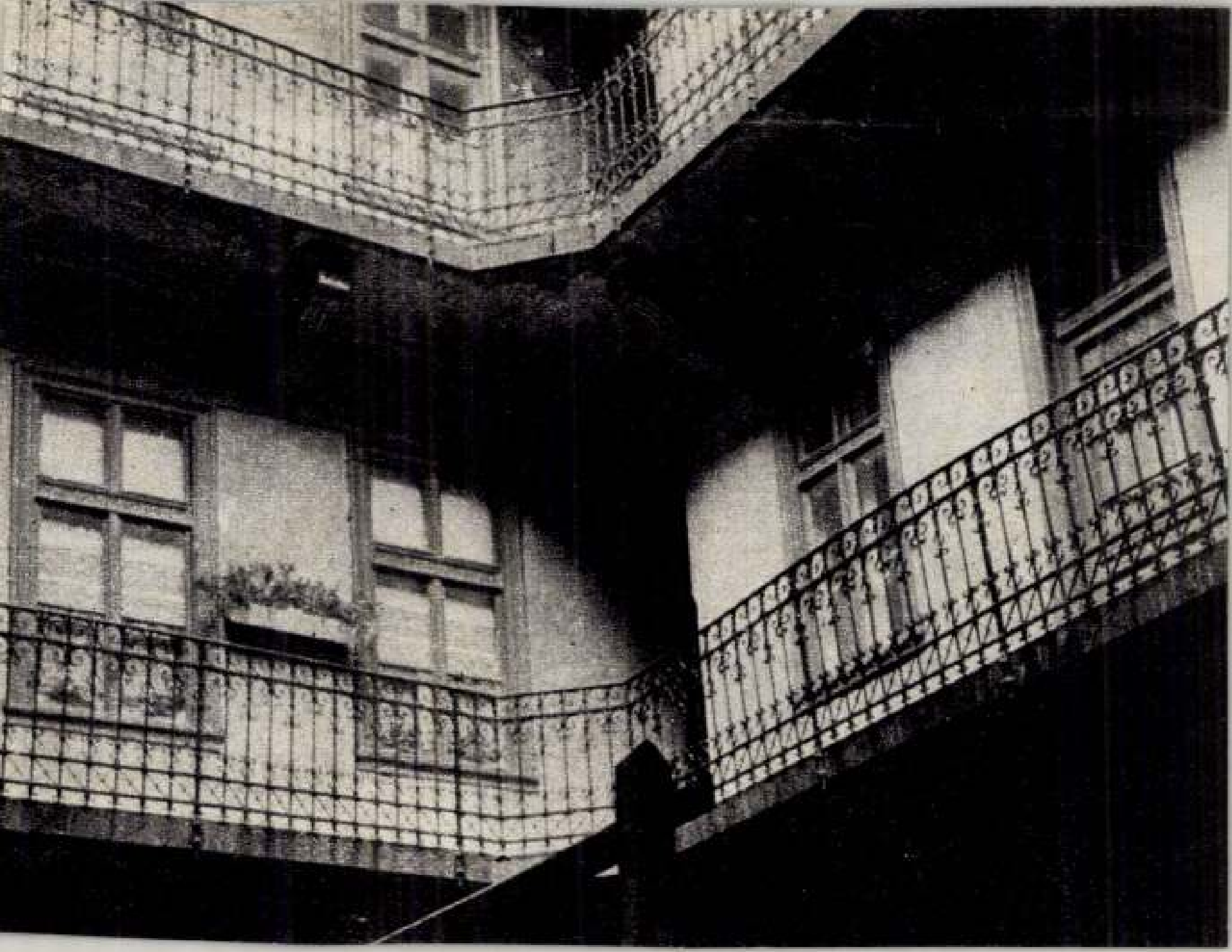

Pásztor János

Rubletzky Géza régen, a század elején együtt indult Tornyai János-, Endre Béla,- Kallós Ede,- Pásztor János,- Rudnay Gyulával, a régi bavátokkal.

Lőrincz Gyula: Rubletzky Géza emlékezete
Csongrád Megyei Hírlap, 1976. júl. 18.

Pásztor János

Borsos József építész barátja volt Pásztor János szobrász, Tornyai János és Rudnay Gyula.

A Iföld 1975/5 68
Sápi: Borsos építészművész

PASZTOR JANOS, szobrasz

Az 1940.évben rendezett "Nyiregyhazi Művészeti Hetek" keretében nagy orszagos kiallitast rendeztek. Valamenyi élvonalbeli festőnk és szobrasznunk képviselve volt ezen. A majus 4-től junius 3-ig nyitva tartott kiallitáson 147 mü volt kiallitva. Köztük az övé is. 32.old

DIENES ISTVÁN: Művésztelep a nyiregyházi Sóstófürdőn, 1931-34. 25.old

Szabolcs-Szatmari Szemle, 1970. V. 4.sz.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

1894-ben Tornyai János Párizsban él, és Hódmezővásárhel-
en.-És 1907-ben Tornyai, Nagy Béla, Kellő Ede, Pásztor J
János, Rudnay Gyula, Kacziány Ödön, megalkotják Hódmezővá
sárhelyi Művésztelepüket. Ez az ötlet. Legtöbb jük itt sze
letett. Rudnay a Somori magyak közül jött.- 12,old

MOLNÁR AURÉL: Az Alföld századai 3.old

Művészek, Múzeumi Magazin, 1972. 1.sz. Bp.

PÁSZTOR JÁNOS, szobrász

Nehleich Vilmos az iparművészeti iskolán oly kitűnő szobrászokat nevelt,mint Ligeti Miklóst,Kallós Ödét, Mentor Jánost,ők alapítói ak a Hódmezővásárhelyi kerámia üzemet,bár kerámikusok ők soha sem váltak.Szakértelem nélkül nem ok eredmény volt.A szobrászat törvényeit kövtik,nem a kerámiáét-mondta Gádor István. 16.old

KOCZOGH AKOS: Gádor István 16.old

Műcsak, Múzeum Magazin, 1971. 3.sz. Bp.

Pásztor János

Hódmezővásárhely a múlt század végén kézműipari központtá fejlődött. Magára a bőrmívesség és az egész vidék díszeire. A városban működő népi bőrművesek csoportját hatásával el 1912-ben a művészi majolika és agyagipari telepünk megalapítását. Az alapítók között alkalmazták a művész nevét

Sinkó József: A földi majolika.
Nők Lapja, Budapest, 1946. jan. 10.

Pásztor János

tanitványa volt Kocsis András

Magyar Hirlap 1976/254/6

Pásztor János szobrászművész

Tornyai Jánossal együtt dolgozott Rudnay és Pásztor. Nemcsak festettek, hanem a vásznal együtt lélegeztek.

Galánt Miklós: Vásárhely művészete.
Petőfi Népe, 1945. okt. 9-15 ig.

Paintor Julius, szobrász

L.: Kocsis András

— : Elhunyt . . . . 6.

Népszabadság, Bp. 1976. okt. 27.

János Pásztor

„Beethoven" (versek)

Budapester Rundschau, 1976. okt. 18.

Pásztor János, szobrász

L: Tuza László

Tandi Lajos: Iparművészek a gyárban 99-106.

1977. ápr. 4/ XXXI.

Tiszatáj, Szeged

Pásztor János szobrászművész az első világháborús emlékmű-vek témája napjainkban is érdeklődésének középpontjában áll. A művész 1934-ben lelepleződött, az Országház előtt álló, nyírfa gránit talapzatú Rákóczi-lovasszobra. (emlékirat)

Mészáros Gábor: Katonasorsok.
Laboda, 1946. júl. 15.

Pásztor János

Dombóvár város felszabadulásának 32. évfordulójára kiírt emléklapok képzőművészeti pályázatot. – Első díjat kapott Pásztor János és Barnai József linómetszeteiért, illetve festményeiért, grafikáiért.

Szilvási Sarolta: Utólag egy pályázatról.

Tolna m. Népújság, 1976. dec. 14.

Pásztor János, grafikus

M.D.K.

nevét említi a szerző a X. Magyar Képzőművészeti Kiállításon szereplő fiatal művészek közt.

Géza Perneczky: Ein Jahr im Spiegel der Ausstellungen

Studien, Bd.V. 1966. hrsg. Zoltán Halász 211. old.

PÁSZTOR János szobrász

1914-ben ő nyerte a fővárosi szobrászati díjat

Erdei: 1991 81.p.

pedig Mária és Erzsébet találko-
az ötvös. A szemközti oldalon
plomban való bemutatásának jele-
ón a sirból kiszálló, feltámadó
zició középpontjába. A fő témát
eken a következő jelenetek lát-
lhunyta, alul Jézus megmossa
alon Jézus és Tamás. Alatta Jézus
csókja, Jézus elfogatása, majd
szemközti oldalon: Jézus bemutatása
Jeruzsálembe való bevonulás, majd
gkenése látható. Az egyes mező-
etták választják el. A kötés-
zik, valamint ezüst csatok zárják.

Pásztor János, 1881 – 1957.
festőművész

Rudnay Gyula festőművész a húszas években Makón, Szegeden és Vásárhelyen művésztelepet vezetett. Ebben segítő társai voltak Kállós Ede és Pásztor János, akik akkor itt működő szobrászok voltak. – Ők Tornyaival és Endre Béla-lával 1926-ban megalakították a Hódmezővásárhelyi Művészek Társaságát.

Szegedi Szemle
1984. 1. 3. old.
Szalai Károly: Medgyessy és az alföldi művészet.

PÁSZTOR János

91 1-66

Új Művészet

Új Művészet

Pásztor János, szobrászművész (1881–1945).

A 94 éves Gábor Mária festőművész emlékezik és mesél a Szárazdas úti művésztelepről, ahol ő 1913 óta él: „Itt volt Pásztor János, csodálatos mintadrótkerítésű hatalmas műterme, de ha berúgott kőrben megszaladtak, dühbe gurult. Egyszer a falhoz vágott egy tál meleg tejeskását."

Hollós László: 70 éves a Szárazdas úti művésztelep.
Budapest, 1983. júl. 10–11-old.

Pásztor János, festőművész (1891-1945).

dr. Dömötör János, a váradhelyi Tornyai Múzeum igazgatója beszél a város kultúréletéről. A városdelő élénk pezsgése, kultúrális élete megszűnt. Elkötelezett Tornyai, elment Kálló, Pásztor János, egyedül Endre Béla maradt folkyamatosságért a városban.

Szellem a tájban.

1953. X. 24. 3 műsor 20.25 (Berkesné).

Pásztor János szobrászművész (1881-1945).

Ma reggel még Kisfaludi Stróbl Zsigmond születésének 100. évfordulója alkalmából a Nemzeti Galériában a szobrászi életmű és modellje" c. kiállítás. A legérdekesebb műveket a művész lányát, dr. Stróbl Zsóka művészettörténész mutatta be. — "Itt van Strobl Zsigmond Béla portréja, magyon szép. Ez Bartók, ez pedig a mester, Pásztor János mamával együtt, akivel több évtizeden át együtt éltünk a művésztelepen..." — Pásztor János híres Rákóczi lovasszobra a parlament előtt áll, vele szemközt pedig Kisfaludi Stróbl Kossuth szobra. (emlitve).

Őrli Krónika.

1984. VII.3. Kossuth 12.00

Pásztor János, szobrászművész (1881–1945).

9. A Barta család síremléke:
Hikisch Rezső építész } és Pásztor János műve. (sepr.)

Magyar Építőművészet 1984. 6., 57–old.

Pásztor János, szobrászművész (1891–1945).

A kultuszminisztérium megállapodott Debrecen városával, és megbízást kapott a város és egyetem parkjának, épületei és köztéri szobrászati alkotásokkal való ellátására. Ilyen jegyzéssel készült el a debreceni és a nagyrét művelődésben alig ismert szerepet játszó nagy reformátor szobra.—

dr. Szamosújvári Sándor: Adalékok a debreceni szobrászművészet miértjéhez.

Hajdú-Bihari Napló, 1984. júl. 21.

Pásztor János, szobrászművész /1881–1945/.

E héten, május 9.-én ünnepelte Veszprém Csikász Ymre szobrászművész születésének 100. évfordulóját. Ezen a napon megnyílt a művész emlékkiállítása Veszprémben. — Csikász Ymre művészi pályája olyan egyenes ívekkel indult, mint Kisfaludi Stróbl Zsigmond, vagy Pásztor János.

Napló /Veszprém/, 1984. máj. 13.

Pásztor János szobrász

GYOMAENDRŐDÖN, a felújított művelődési központ bemutatótermében megnyílt két Gyomához kötődő képzőművész tárlata: Pásztor János szobrász- és Corini Margit festőművész emlékkiállítása.

Népszabadság, 1987. VIII. 13

PÁSZTOR János szobrász

Beethoven szobra

HORNYÁK Mária: Martonvásár, Brunszvik-kastély, Beethoven emlékmuzeum. Bp., :TKM, 1990. 15.p.

8		2			
9	₤10 Kant				
10					
11					
12					
13					
14				Rilpini a. A. I an.	
15					
16					
17					

MÁRCIUS

PÁSZTOR János szobrász

szoros kapcsolat füzte Borsos József építészhez

GERLE János - KOVÁCS Attila - MAKOVECZ Imre: A századforduló magyar építészete. Bp. : Szépirodalmi, 1990

38.p.

Pásztor János

Két hódmezővásárhelyi művész -Rudnay Gyula és Pásztor János- gyüjteményes kiállitását mutatja be az Ernst Muzeum.
Szokolay Béla kritikája szerint: Rudnay komor és zárkózott. Szinei sötétek.
Székely Bertalan, Paál László, Munkácsy Mihály szinvilágát idézik komor viziói. Derüs képeit is..." valami szelid, hervadásos, hült, őszi öröm mosolygása" jellemzi.
Kiemeli formakészségét és régies, magyar romantikára emlékeztető grafikáit.
Ezután Pásztor János művészetéről számol be a kritika.

ÉLET, Bp. 1925. márc. 1. XVI. évf.
5. sz. 100. lap.

Pásztor János

A másik hódmezővásárhelyi müvész Pásztor János, akinek müvészetét Szokolay Béla derüsebbnek tartja Rudnay Gyuláénál.
"A forró öröm, gyöngéd báj és erő egyaránt biztos formákon jelenik meg" szobrain.
A nagyobb lendületü mozgásokat elkerüli azzal, hogy mozgásérzeteinek kifejezésére juttatásában egységes, tömör és következetes,-mondja a kritika, mindvégig igen nagyra értékelve "klasszikus izü, tiszta alkotásait."
Külön elismeréssel méltatja a müvész siremlékterveit.

ÉLET, Bp. 1925. márc. 1.XVI. évf.
5. sz. 100. lap.

Pásztor János

Az Alföldi Galéria

Népszava
1985. X. 26

Pásztor János

Az Alföldi Galéria

Vépsavo

1985. X. 26

Pásztor János

Hódmezővásárhely - Kígyósi
Galéria avatás

Wojnarovits 1985. IX. 30

Pásztor János, szobrászművész (1846–1879).

A nemrég helyreállított Békés legszebb középületében kapott helyet a Békési Galéria, melynek kiállításai anyagát a Magyar Nemzeti Galéria bőkezűen egészítette ki. Az idén ősig itt látható tárlaton a XIX. sz. nevezetes, tekinthetők meg. Kiváló mestereink műveit ismerhetjük meg: Ifjú Gál László, Pásztor János és több alkotó művét.

Dél-alföldi Krónika

1984. IV. 5. TV 1. 14:20 (Nagy Judit).

Pásztor János festőművész

a vásárhelyi művésztelep megalakulása

Pásztor János mellett a művészt is bűvölte a város, a művészeket a tájszeretet, és a nép, a parasztság sorsával való törődés jellemezte.

Pásztor János: Vásárhelyi X műhely.
Dalpaszók Lapja, 1994. júl. 3.

Pásztor János

A "Képzőművészet" c. rovatban Undi Imre számol be a Nemzeti Szalon csoportkiállításáról. A tárlaton szereplő hadviselt művészek névsora folyamatosan következik a névszerinti cédulákon műveik értékelésével. Szobrászok:

Sidló Ferenc: "markáns katonafejei, "Sebesült harcos"-a,

Szamosi Sós Vilmos: plakettjei,

Pásztor János: "Varrónő"-je

Siklódy Lőrinc: néhány zsáner-szobrocskája, egytől-egyig valamennyi kiváló alkotás.

A teljes művésznévsor Medgyessy Ferenc nevénél található.

Élet, Bp. 1919. márc. 16. XI. évf. 11. sz. 259-260. lap.

Pásztorfalusi
Mohari

Pásztor János albotása
a Martonvásári park-
ban lévő Beethoven mo-
hot.

Kelecsényi Gábor: A hallhatatlan nevelő.
Nők Lapja, 1975. június 28 – 16 oldal.

PASZTOR János

PÓTÓ János: Emlékművek, politika, közgondolkodás. Bp. : MTA Törttud.Int., 1990

- „Kelet" - 27-28. p.
- Csendőrvétanúk emlékoszlopa 41. p.

Pásztor János

v. d.

Flu Pomagyseu

XLIV. tábla

)e a kormánnyal, hogy megállítsam azon az uton,
lyzethez és az áldatlan belpolitikai zavarokhoz
viselőház feloszlatása előtt kiléptem a kormány

aggodalom és választóim ezreivel való személyes
zdjek a kormány politikája ellen, mely a nemzet
asági megélhetést veszélyezteti.
ıa eszme szolgálatában, mely egyedül vezetheti
és

us zászlaját a fővárosban!

rályért, Hazáért"

Pásztor János

Rákóczi szobor
lepje repr.

Vasárnapi Újság az
új Magyarság
lepje mell.
1937. máj. 2.

TÖGYÁPOL

Pásztor János szobrász

EMLÉKTÁBLAAVATÁS. Szombaton, születésének századik évfordulója alkalmából, leleplezték a dömösi művelődési ház falán Pásztor János szobrászművész emléktábláját. A XX. század első felének ismert művésze alkotta egyebek között II. Rákóczi Ferenc Parlament előtt álló lovas szobrát. Az emlékünnepség alkalmából a művésznek a Nemzeti Galériában őrzött alkotásaiból kiállítás nyílt meg a dömösi galériában.

– : Hk

20

Nőszabadság Bp. 1981. nov. 22

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

1957 JÁN 1 0

MECSEKI BÁNYÁSZ

Pártos Tanos

1021

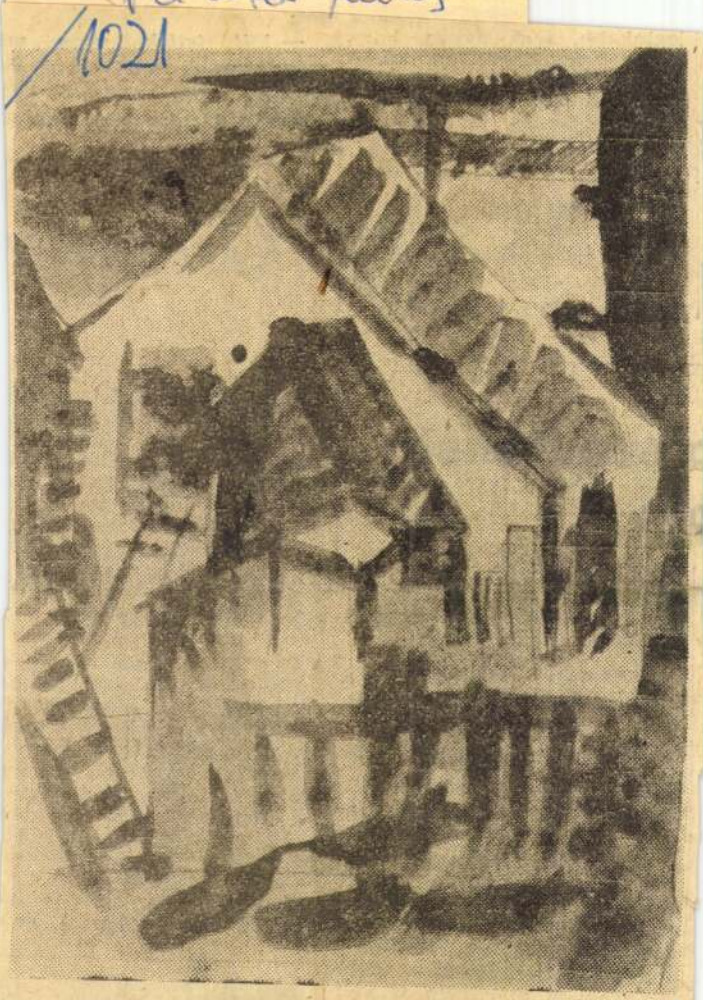

Pásztor János rajza

számlálhatatlan szólamú éne- Akko-

leginkább. Ig
ezt a versen
nem értékelté
értékeléshez v
denütt jelent
pasztalható.

Rein elvtár
ményét oszt
körlet vezetői is, akik most —
a múlt évi eredmények láttán
—, a szocialista körlet cím
elnyerését tűzték ki célul.

Gazdag

szocialista
om

tovább szélesedik. Ha a brigádok száma nem is lesz nagyobb, a létszám mindenesetre magasabbnak ígérkezik.

A versenyvállalások. illetve a szocialista szerződéskötések egyik igen pozitív vonása, hogy a realitás alapján készülnek. Nem vállalnak olyan mércét, amelyre nem képesek. Az azonban biztos, hogy a termelési feladatok mellett ma már egyre jobban előtérbe kerül a szocialista módon élni és tanulni jelszó megvalósítása. A termelési mutatók teljesítésével az utóbbi években már nem is volt különösebb baj, inkább a közösségi élet, a szocialista módon tanulni jelszó érvényrejutása szenvedett csorbát. Ért-

A Tudományos Istmerette
jesztő Társulat Baranya m
gyei Elnöksége kiadásáb
megjelent a *„Bartók klu*
januári programfüzete. M
délelőtt 10 órai kezdettel
„Tudomány és Technika" c
mű szakfolyóirat szakmai a
kétjára kerül sor az agrár
dományi szakosztály és az A
agrárszakemberek klubján
közös rendezésében.

Ugyancsak a mai napon, 1
lután 5 órai kezdettel rend
zik meg az idegenvezető
klubdélutánját. Ennek sorá
dr. Oppe Sándor főorvos,
Mecseki Fotoklub elnök
Mecseki kirándulás diaképei
kel címmel tart előadás
majd Szalai Attila ad ismé
tetést az idegenvezetés mó
szertani kérdéseiről.

Január 11-én, szerdán dé
után 5 órakor kerül sor

Pásztor János 100. születésnapjára

PÁSZTOR JÁNOS

Magyar Nemzet 1981. I. 29.

Rákóczi Ferenc hatalmas lovas bronzalakját az Országház előtt, a *Kazinczy-emlék* jelképes figuráját és portréját a budai Bécsi kapu téren, *Báthory István* szobrát a Hungária körúton, a *Vízmerítőt* Hódmezővásárhelyen, a *Najádok kútja* című kettős kompozíciót Szegeden, a *Halászt* és a *Révészt* a balatonfüredi kikötőben, a nemes harmóniájú aktot, az *Elűzöttet és a Búcsúzkodás* öreg parasztját és indulni készülő legényét a Magyar Nemzeti Galériában sok ember csodálja meg naponta, tudva vagy nem tudva alkotójuk nevét: Pásztor Jánosét. Egy gazdag szobrászi életmű legkiemelkedőbb darabjai az említett szobrok, rájuk irányítanunk a figyelmet a művész születésének századik évfordulóján időszerű feladatunk.

Gyomán született 1881. január 29-én, de még kisgyermek volt, midőn özvegy édesanyjával Hódmezővásárhelyre költözött. Oda kötötte ifjúkora, budapesti és párizsi tanulmányai után is oda tért vissza. Az „igazi magyarságot" szándékozott megmutatni szobraiban, akárcsak vásárhelyi társai, Tornyai János, Endre Béla és Rudnay Gyula a festményeiben. A városbeli parasztok, pásztorok és kubikusok életét, világát belülről ismerve az ő szoboralakjaiban adott formát szándékainak és felismeréseinek. Ezek a munkái 1903—1908 között keletkeztek, testvéreiként a Hét krajcár előtti Móricz Zsigmond, még inkább Tömörkény István és Móra Ferenc népi alakjainak.

A tízes évektől — már Budapesten élve — elsősorban aktszobraiban tudott olyant alkotni, ami most is méltó a megbecsülésre. Bőbeszédűbb népi alakjaitól eltérően a klasszicizáló zártság, világosság kapott nagyobb szerepet ezekben a műveiben, például az *Elűzött*, a *Léthe vize*, a *Primavera*, az *Ad astra* című ekben.

A Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp és Fémes Beck Vilmos által meghonosított hildebrandi klasszicizmus hatása hozta ezt a változást Pásztor munkásságában, melynek sok tanulsága a *Kazinczy-emlék* nőalakjában összegeződött. A szobor, mely Budán harmonikusan illeszkedik műemlék környezetébe, a szellem világosságát jelképezi a kezében tartott mécsessel és nyíltságot sugárzó formarendjével, méltó a hazai felvilágosodás nagy szellemi alakjának emlékéhez.

A hazai köztéri szobrok első sorába tartozik *Rákóczi* monumentális bronzalakja, mely mind súlyos tömbje, mind magával ragadó mozgalmassága révén alakító erővel szól bele az eklektikus épületekkel körülvett térség architektúrájába. Köztéri szoborról ennél nagyobb erényt nem mondhatunk.

Ma, amikor nagyot fordult a társadalom és a művészet kereke, mit mond számunkra Pásztor János művészete? Életművének korai ága méltó párja-e Tornyai és a többi alföldi festő — ma is megbecsült — festészetének? Köztéri szobrai milyen üzenetet közvetítenek a ma emberéhez? Formálásukban mi a plasztikai érték, a szobrot tartalmassá tevő erő? Kortársainak legjobbjaival összevetve miben van egyéni erejük?

A szobrász halála óta tartó nagy hallgatást látva a századik évfordulón időszerűek ezek a kérdések. A válaszokat megkeresni rájuk érdemes és szükséges nem csupán Pásztor János művészetének, de a 20. századi magyar szobrászat megismerésének érdekében.

Heitler László

...abb ez a hobbi, minél nagyobb a tábora.

Honnan is indult el a CB-mozgalom? — erről érdeklődtünk a Posta Vezérigazgatóság főelőadójától, Budai László főfelügyelőtől.

— Talán úgy kezdődött, hogy valamelyik kisgyerek az egyik építkezésnél észrevette, hogy a 25—30 méter magasságban levő darukezelővel a földről valamiféle érdekes minikészülék segítségével beszélget az a bácsi, aki lentről irányítja a darus munkáját. Bizonyára nagyon izgalmasnak találta ezt a számára játékosnak tűnő beszélgetést, és addig kérlelte a szüleit, amíg apuka megtudta, hogy a Budapesti Rádiótechnikai Gyár sorozatban készít rövid távolságon használható, kis teljesítményű rádiótelefont. Feltehetően apukának is megtetszett a „játék" és karácsonyra megleptte a családot két ilyen kis rádiótelefonnal. Mert a magán-rádiótelefonozás „őskorában", az 1970-es évek elején a beszélgetéshez két készülékre volt szükség. Eleinte a gyerek a pajtásaival telefonozott egyik szobából a másikba, vagy a szomszédba, aztán a szülőknek is megtetszett. A kirándulásra magukkal vitték a készülékeket és játszottak a szabadban.

Ez csupán érdekes és hasznos hobbi, vagy talán ennél valamivel több is?

— Azt hiszem, hogy több. Igen sokat segítenek egymásnak. Előfordult, hogy az egyik cébésnek elromlott az autója, képtelen volt továbbmenni, a kocsijában levő rádiótelefonon kért segítséget. Nem hagyták cserben, a kérést hallgató egyik autószerelő máris a segítségére sietett. De talán ennél is többet jelent, hogy két rádiótelefonos összefogott és az egyik világtalan társukat elvitték Dobogókőre síelni, rádióirányítással. Talán valamennyiünk számára a legnagyobb öröm az volt, amikor a vak ember felkiáltott: „Újra látok..." Olyan pontosan irányították az éter hullámain keresztül, mintha valóban látott volna.

Miként teremtenek az ismeretlenek egymással kapcsolatot?

— Hát az úgy kialakul. Egyébként rendkívül demokratikus a kapcsolattartás, korra, rangra és nemre való tekintet nélkül mindenki tegeződik és csak keresztnevükön szólítják egymást. A vezérigazgatótól a segédmunkásig mindenki egyforma: cébés... És ez a lényeg.

Szervezett formája is megtalálható már a CB-nek?

dasi irodájától. A cím: Budapest, Pf. 33. 1476. A készüléket később bemérés végett el kell vinni a Budapest V., Petőfi Sándor utca 17. szám alatt működő rádiótanácsadó-szolgálathoz. És amennyiben megfelel a magyar szabványoknak és a kérelmező bemutatja az erkölcsi bizonyítványát is, általában 2 héten belül megkapja az engedélyt.

— De nemcsak külföldről lehet készüléket beszerezni. A BÁV szakboltjaiban is kaphatók kisebb-nagyobb teljesítményű rádiótelefonok. A bizományinál vásárolt készülékeket már nem kell bemérésre bemutatni, mert azok már túl vannak a műszaki ellenőrzésen. Engedély, természetesen ebben az esetben is szükséges.

Nagyon költséges hobbi a rádiótelefonozás?

— Tulajdonképpen nem. De várjon egy kicsit — mondta Budai László, és segítőkész cébéshez méltóan, azonnal felhívta Molnár Istvánt, a BÁV egyik vezetőjét, így a legilletékesebbtől megtudtuk, hogy a bizományinál rendszeresen lehet kapni rádiótelefonokat. A kisebb teljesítményű készülékek ára általában kétezer forintnál kezdődik.

Schmidt Attila

Új alkotások

Idén *37 bronzba öntött és 21 kőbe faragott* alkotás készül el a *Képzőművészeti Kivitelező Vállalat* műhelyeiben, hazánk köztereinek díszítésére, illetve a múzeumok gyűjteményeinek gazdagítására.

Magyar—NDK kulturális munkaterv

Az 1981—85 közötti időszakra szóló kulturális és tudományos együttműködési munkaterv, valamint jegyzőkönyv aláírásával ért véget szerdán Budapesten a magyar—NDK kulturális és tu-

titkár látta el kézjegyével. Az aláíráson jelen volt *Nagy János* külügyi államtitkár és *Rudolf Rossmeisl*, az NDK budapesti nagykövete.

Dr. Herbert Krolikowskit szerdán fogadta *Puja Frig*

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 387-748, 340-726
1975 JAN. 5

Zalai Hirlap

Pásztor János
1021

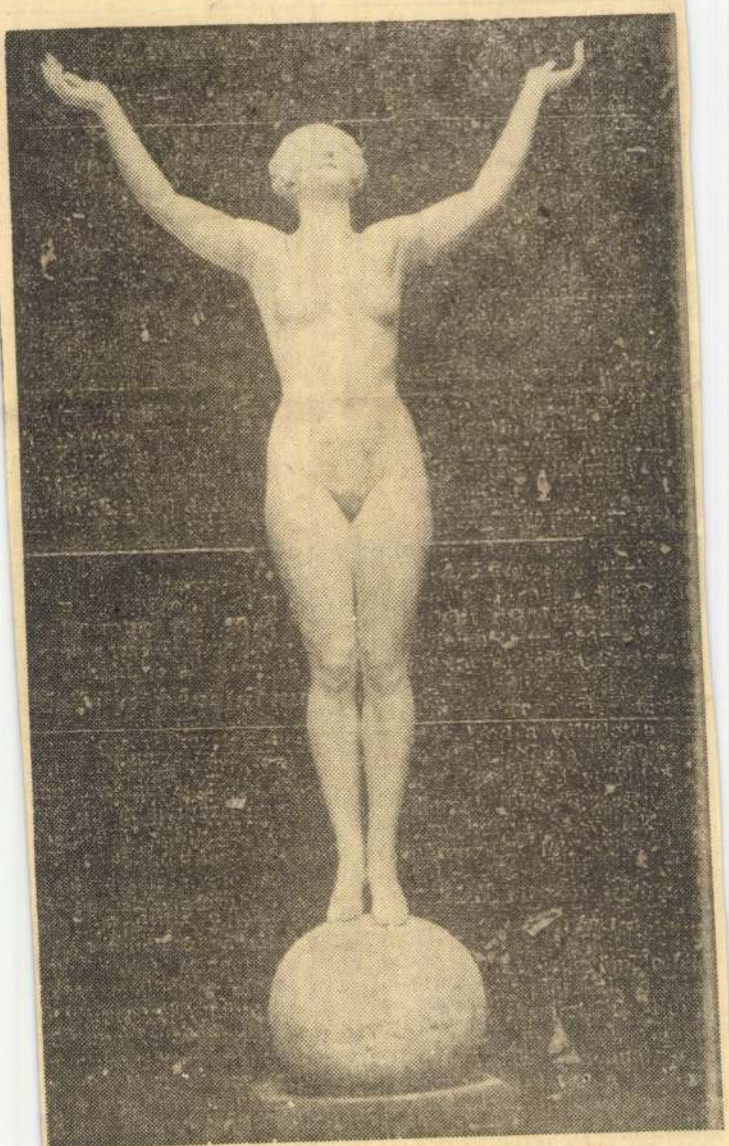

Pásztor János: AD ASTRA

Harminc éve, 1945. január 7-én halt meg Pásztor János szobrász, a XX. század első felének jelentős magyar mestere. Egyik híres alkotása II. Rákóczi Ferenc szobra a Parlament előtt.

János garanciája:

Elindulás

A postakocsi ajtaja becsapódik, a vonat elindul. A ládák egymás tetején tornyosodnak. Kis csillagok, fényes hold-darabkák, lila álomfoszlányok zötykölődnek bennük.

Hajnal-erdőben robogunk. A hegyoldalban guggoló ház lecsúszik a sínig, kéményét riadtan hátraszegi.

Sötét-rózsaszínű fény tajtékzik a látóhatár fölött. Szép, nagy darab anyányi föld következik, mosolyog szeliden a tarackos rétpartok között.

Megállunk. Vékony sípszó hallatszik, mintha a világ végéről jönne. Két barázda között egy tyúk áll, végtelen hosszúra nyúlik előtte a csend. Egy ember lép ki a házból, nagyon lassan tart a tyúk felé. Búvöli.

Elindulunk. Valaki horkant a fülke sarkában, majd riadtan felkapja a fejét.

— Mi az? — kérdezi.

A mellette ülő asszony elmosolyodik, tenyerével takarja az arcát. Ködfelhők bukdácsolnak visszafelé az árokban. A villanypóznán a drótok, lágy ritmusban emelkednek és süllyednek.

— Jó reggelt — súgja a lány és állát a fiú vállára helyezi.

Az oldalról ránéz, vidáman hunyorog.

Egy asszonyság ül a pad közepén, éppen velem szemben. Egyenes a háta, tekintete mint a kíváncsi héjáé. Éles szürke. Les. Nézi az utazók arcát, hallgatja a kerekek kattogását. Egy pillanatra a ko

A szociográfus fel

A SZÁZAD ELEJÉN valamelyik lap megkérdezte Mikszáth Kálmánt: megtanulható-e az újságírás? Mikszáth röviden és frappánsan válaszolt. Azt írta: ha valami virgonc ember ráadná magát az egérfogdosásra, három, négy, öt, vagy esetleg tíz év alatt bizonyára megtanulna valahogy egeret fogni, — *ámde egy kéthetes macska mindjárt jobban tudna.*

Ma már az újságírásra sem érvényes egészen Mikszáth Kálmán szellemes hasonlata — több lett az ismeret, súlyosabbak, s nehezebbek az ismertetnivalók, alaposabb felkészültséget kívánnak a témák —, de a manapság divatos és fontos hírlapi—folyóirati szociográfiára *talán ép-*

gyűjtést, könyvek írását, még hozzá nem valami „plátói mecénásságból", hanem a saját jól felfogott érdekükben azaz a rájuk bízott terület város, falu, üzemi vagy szövetkezeti közösség érdekében mert tudják, hogy a helytálló információ az értelmes cselekedetek alapja.

ROPPANT NAGY *tehát a szociográfusok felelőssége.* (Kiterjesztve értelmezzük ezúttal a fogalmat és nemcsak azokra gondolunk, akiknek „képesítésük" van effajta munka elvégzésére, hanem azokra is akik szeretetből, ambícióból segíteniakarásból művelik a műfajt.) A műveknek nagy befolyásoló erejük van, — vál toztatnak, előbbre visznek